

R. 1804

B. l.

S V M M A E

# ANGELICAE DE CASIBVS conscientialibus

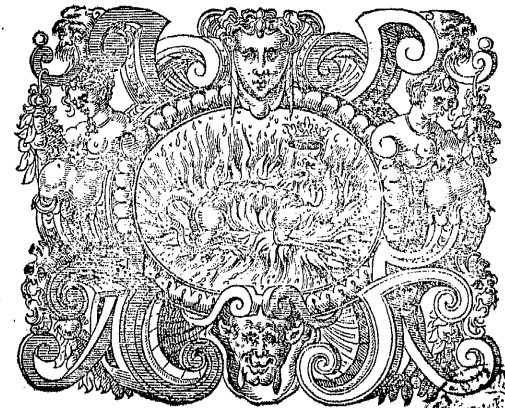


R. P. F. ANGELI DE CLAVASIO  
ORDINIS MINOR. OBSER. REG.

Secunda Pars.

*CVM ADDITIONIBVS QVAM  
commodis. R. P. F. Jacobi Vngarelli  
Patruini eiusdem ordinis.*

VIR  
TIV  
SIC



CEDIT  
INVIDI

VENETIIS. Ad cadentis Salamandracum  
M D LXXVIII.



*Comegi este libro  
conforme a lex pur  
gat. nuevo de 1632  
en granada. 20.  
de Abril. 1632.  
M. de medrano*

*De Salom. de Jery de granada dñs el licenciado*



2 400 40  
MADRID

R. 1804

B<sup>e</sup>.

S V M M A E

ANGELICAE  
DE CASIBVS  
conscientialibus

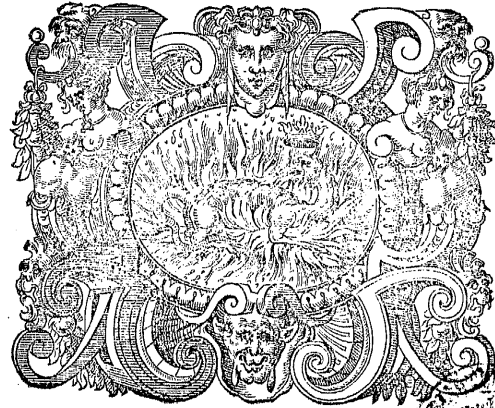


R. P. F. ANGELI DE CLAVASIO  
ORDINIS MINOR. OBSER. REG.

Secunda Pars.

CVM ADDITIONIBVS QVAM  
commodis. R. P. F. Jacobi Vngarelli  
Patavini eiusdem ordinis.

VIRTVTIS



CEdit INVIDI

VENETIIS. Ad carentis Salamandri  
M D LXXVIII.




Gregi este libro  
conforme a lex pur  
gat. nuevo de 1632  
en Granada. 29.  
de Abril. 1632.

M. de mestrano

De Salom. de fern. de granada de la el licenciado

# T A B V L A S E C V N D A E

## P A R T I S.

	Aycus fo.1	Milites.	133	Oleum.	175
	Latria fo.1	Minor.	134	Opinio.	175
	Latro. fo.2	Miserabiles personæ.	134	Oratio.	173
	Laudemium fo.	Missa.	134	Oratorium.	184
		Misericordia.	145	Ordo.	184
	Lectoris officium. fo.2	Moderamen.	146	Ornatus.	194
	Legatum.	Modestia.	146	Ociositas.	201
	Legatus.	Mollities.	146		
	Legitimatio.	Monachus.	146	<b>P</b> Actum.	201
	Legitima portio.	Monasterium.	148	Pala.	206
	Legitimus filius.	Monialis.	150	Papa.	207
	Leno.	Moneta.	151	paraferna.	209
	Leprosus.	Mora.	151	parentis appellatione.	210
	Lex.	Mors.	151	parricidia.	210
	Libellarius.	Mulier.	153	parrochia.	110
	Libellus famosus.	Multiloquium.	153	partis appellatione.	214
	Liber.	Munus.	153	patientia.	214
	Libertus.	Murmuratio.	154	patria potestas.	214
	Litera.	Mutilatio.	154	patriarcha.	212
	Litigiosa res.	Mutus.	155	patronus.	212
	Litigiosus.	Mutuum.	155	peccatum.	215
	Loca.			Peculium.	233
	Locatio.	<b>N</b> Aufragium.	155	Pecunia.	238
	Lucrum.	Nauta.	156	Pedagium.	229
	Ludus.	Neccsitas.	157	Pena.	232
	Luxuria.	Negligentia.	157	Poenitentia.	243
		Negotium.	158	Percussio.	247
<b>M</b>	Agister.	Neophilus.	260	Peregrinus.	248
	Maioresitas.	Negromantia.	169	Periculum.	248
	Maledictio.	Nominatum.	169	Peritrium.	248
	Maleficium.	Notarius.	160	Permissio.	252
	Malicia.	Notorium.	160	Permutatio.	252
	Mandatum.	Nouale.	160	Perplexitas.	254
	Manifestum.	Nouitius.	760	pertinax.	254
	Manumissio.	Nuptie.	165	perseuerantia.	254
	Mathematici.	Nuntiatio.	166	persona.	254
	Matrimonium.			personatus.	254
	Medicus.	<b>O</b> Bedientia.	166	Pietas.	254
	Membrum.	Oblatio.	168	Pignus.	255
	Mendacium.	Obligatio.	170	Pigritia.	260
	Mensa episcoporum.	Obses.	172	Pirrata.	260
	Mensura.	Obstinatio.	173	Placere.	260
	Mercatio.	Occasionem præbens.	173	Pollicitatio.	260
	Meretrix.	Occultum.	173	Pollutio.	261
	Meritum.	Odium.	173	Portio.	261
	Metus.	Officium.	174	Possessor.	261
				Postulatio.	

TABVLA SECVNDAE PARTIS.

Pofulatio.	261	Rapina.	305	Sodomia.	424
Pofthumus.	261	Ratihabitio.	305	Sollicitudo.	425
Præbenda.	262	Reconciliatio.	305	Solutio.	425
Pignarium.	262	Recompentatio.	305	Sors.	431
Præcaria.	263	Regularis.	306	Sortilegium.	435
Præceptum.	264	Religiosus.	306	Speftacula.	435
Prædicare.	270	Religiosus locus.	322	Sponsalia.	435
Præces.	271	Reliquie.	323	Statutum.	443
Præcedentia.	271	Remifio.	323	Stipulatio.	443
Præciofum.	271	Remittere.	323	Stolla.	440
Præcipitatio.	271	Renunciatio.	323	Studium.	450
Prælia.	272	Reprefalia.	326	Stulticia.	450
Prædo.	272	Refidere.	327	Stultus.	450
Præfatio.	272	Refcriptum.	327	Stuprum.	450
Præglarius.	272	Res.	328	Suafo.	451
Præfcriptio.	273	Refitutio.	328	Subarratio.	451
Præfumptio.	292	Refufcitarus.	368	Subdelegare.	451
Primas.	292	Reuelare.	368	Subdiuus.	456
Primitia.	292	Reuerentia.	368	Subdyaconus.	456
Princeps.	292	Rigor.	368	Subornatio.	456
Priviligium.	293	Ritus.	368	Subfanoatio.	456
Probario.	295	Rixa.	368	Subfuitutio.	456
Procurator.	295	Rogationum dies.	369	Subtilitas.	458
Proditio.	296			Successio.	458
Prodigalitas.	296			Successor.	458
Profefio.	296	<b>S</b> acerdos.	369	suffragia.	459
Promifio.	297	Sacramentum.	370	superbia.	460
Proprietas.	297	Sacrilegium.	372	superflitio.	462
Profoneta.	298	Sacrifta.	373	fulpenfio primo.	466
Proteftatio.	298	Sagittarius.	373	fulpenfio fecundo.	471
Prouincia.	298	Salarium.	373	fulpenfio tertio.	472
Prudentia.	298	Sanctus.	373	fulpenfio quarto.	473
Pubes.	299	Sarracenus.	373	fulpirio.	474
Publicum.	299	Satisfactio.	373	fulfurratio.	474
Pudicus.	299	Scandalum.	376		
Pudicitia.	299	Scientia.	377	<b>T</b> Abellio.	474
Punitio.	299	Scifma.	380	Tacurnitas.	476
Purgatio.	299	Scriptura.	381	Tellham.	476
Purgatorium.	301	Scurrilitas.	381	Tantum.	478
Purificatio.	301	Secretum.	381	Temperantia.	478
Pufflanimitas.	301	Seditio.	381	Temere.	478
		Senfualitas.	382	Temeritas.	478
<b>Q</b> uadragesima.	301	Sententia.	383	Tempus.	478
Quarta.	301	Sepultura.	385	Tergiuerfator.	478
Quantum.	301	Seruius.	393	Temptare.	479
Quæftus.	312	Sigillum.	394	Teftamentum.	479
		Symonia.	394	Teffes.	494
<b>R</b> Anchor.	392	Simplicitas.	414	Thefaurus.	505
Ratio.	303	Simulatio.	414	Timor.	501
tiocinia.	303	Sobrietas.	415	Tolerantia.	502
Raptor.	303	Societas.	415	Tonfura.	502
Ra					

TABVLA SECVNDAE PARTIS.



Torneamentum.	502	Venditio.	510	Voluntas.	517
Topor.	502	Veneficium.	510	Votum primum.	518
Tortura.	503	Veniale.	510	Votum fecundum.	521
Transactio.	503	Verberatio.	510	Votum tertium.	524
Transitus.	505	Veftis.	511	Votum quartum.	530
Treugi.	505	Vicarius.	511	Votum quintum.	534
Tributum.	505	Vidua.	513	Vifucapio.	535
Tribulatio.	505	Villicus.	513	Vifura primo.	537
Trifticia.	505	Vindicatio.	513	Vifura fecundo.	537
Turpe lucrum.	505	Violentia.	513	Vifus clauium.	569
Tumor.	505	Virginitas.	513	Vifus.	583
Tutela.	505	Virtus.	514	Vifus fructus.	584
		Vis.	514	Vxor.	587
	<b>V</b>	Vifitationem.	515		
	Anagloria.	Vicarius.	516	<b>Y</b> ocrifis.	590
	Vala.	Vicium.	516	Ypotheca.	590
	Vafallus.	Vnanimiter.	516	Yrona.	590
	Veftigial.	Vniuerfitas.	516	Yttrio.	590
	Velatio.	Vnctio.	516	Zelus.	590
	Venatio.				

Explicit Tabula fecunda partis.

# RUBRICAE IVRIS CANONICI.

Hic primo sciendum quòd decretum non distinguitur per rubricas, sed in tres principales partes, quarum prima continet centum & unam distinctiones & sub qualibet distinctione capitula. Secunda pars continet. 96. causas & sub qualibet causa quaestiones & sub quaestionibus capitula. Et 32. causas, & quaestio. 3. usque ad 4. interponitur tractatus de poenitentia, qui diuiditur in 7. distinctiones, & sub qualibet distinctione. capitula. Tertia pars est de consecratione qua diuiditur in 5. distinctiones, & sub qualibet distinctione capitula. Alii uero libri iuris canonici continent rubricas quae sequuntur.

## RUBRICAE DECRETALIVM continentium 5. lib. partiales qui representantur per numerum infra positum a latere sinistro.

- 5  Causationibus Inquisitionibus, & denunciationibus. Adulterio & stupro. Alienatione iudicij mutandi causa.
- 5  Apollaris.
- 2 Appellationibus & recusationibus, & relationibus.
- 1 Auctoritate & usu pallii.
- 3 **B**aptismo, & eius effectu.
- 1 Bigamis ordinandis uel non.
- 3 Alumniatoribus.
- 5 **C**apellis monachorum, & aliorum religionum.
- 2 Causa possessionis & proprietatis.
- 3 Celebratione missarum, & sacramentorum ecclesiastica & diuinis officijs.
- 3 Censibus exactionibus & procuracionibus.
- 3 Cohabitatione clericorum & mulierum.
- 4 Claustrina desponsatione.
- 3 Clericis coniugatis.
- 3 Clericis non residentibus.
- 3 Clerico egrotante.
- 5 Clericis pugnantibus in duello.
- 1 Clericis peregrinis non admittendis.
- 1 Clericis peregrinantibus.
- 5 Clerico uenatore.
- 3 Clerico percussore.
- 5 Clerico non ordinato ministrante.
- 5 Clerico excommunicato deposito uel interdicto ministrante.
- 5 Clerico per saltum promoti.
- 5 Clerico qui ordines furtiue suscepit.
- 4 Cognatione spirituali.
- 4 Cognatione legali.
- 5 Collusione detegenda.
- 3 Commodato.
- 3 Concessione praebende & ecclesiae non uacantis.
- 4 Conditioibus apposisis matrimonio.
- 2 Confesso.
- 2 Confirmatione utili uel inutili.
- 1 Constitutionibus.
- 1 Conuetudine.

- 1 Corpore uiciatis non ordinandis.
- 4 Coniugio leproforum.
- 4 Coniugio seruorum.
- 4 Confanguinitate, & affinitate.
- 3 Consecratione ecclesiae uel altaris.
- 3 Conuersione coniugatorum.
- 3 Conuersione infidelium.
- 5 Crimine falsi.
- 3 Custodia eucharistiae christiatis, & aliorum sacramentorum.
- 3 **D**ecimis primitiis & oblationibus. Delictis puerorum.
- 3 Deposito.
- 3 Desponsatione impuberum.
- 2 Dilacionibus.
- 4 Diuortijs.
- 2 Dulo & contumacia.
- 3 Donationibus.
- 4 Donationibus inter uirum & uxorem & de dote post diuortium restituenda.
- 5 **E**o qui ordines furtiue suscepit. Ecclesijs edificandis uel reparandis.
- 3 Electione & electi potestate.
- 3 Emptione, & uenditione.
- 4 Eo qui cognouit confanguineam uxoris suae.
- 4 Eo qui duxit in matrimonium quam polluit per adulterium.
- 1 Eo qui mittitur in possessionem causa rei seruanda.
- 2 Etate & qualitate, & ordine prescipientium.
- 2 Exceptionibus.
- 5 Excessibus praetorum.
- 2 **F**eris.
- 3 Feudis.
- 2 Fide instrumentorum.
- 3 Fidelioribus.
- 1 Fillis presbyterorum.
- 2 Foro competentis.
- 4 Frigidis, & maleficijs.
- 5 Furtis.
- 5 **H**ereticis.
- 5 Homicidio uoluntario uel casuali.
- 5 His qui proprios filios occidunt.
- 1 His qui ui metus uel causa fiunt.
- 3 His qui fiunt a praetis sine consensu capituli.
- 3 His qui fiunt a maiori parte capituli.
- 5 **I**udicis & farraeentis.
- 5 Immunitate ecclesiarum.
- 5 Infantibus & languidis expositis.

5 Iniurijs

## RUBRICAE DECRETALIVM.

- 5 Iniurijs & damno dato.
- 2 Indicijs.
- 2 Iureiurando.
- 2 Iuramento calumnijs.
- 3 Iure patris uetus.
- 3 Inlicitacionibus.
- 2 **L**ite contestatione.
- 2 Libelli oblatione.
- 3 Lite pendente nihil inuouetur.
- 3 Locato & conducto.
- 5 **M**agistris & ne aliquid exigant pro docto.
- 1 Maioritate & obedientia.
- 5 Maledicis clericis.
- 4 Matrimonij contractio contra interdictum ecclesiae.
- 2 Mutuis petitionibus.
- 3 **N**e clerici uel monachi saecularibus negocijs se immisceant.
- 5 Ne praetis uices suas.
- 3 Ne sede uacante aliquid inuouetur.
- 5 Non ordinato ministrante clerico.
- 5 Noni operis nuntiatione.
- 2 Oblatione libelli.
- 3 **O**blatus ad ratiocinia.
- 3 Observatione reuocatorum.
- 1 Officio archidiaconi.
- 1 Officio archidiaconi-byteri.
- 1 Officio primicerij.
- 1 Officio sacristae.
- 1 Officio castalis.
- 1 Officio vicarij.
- 1 Officio & potestate iudicis delegati.
- 1 Officio legati.
- 1 Officio iudicis.
- 1 Officio iudicis ordinarij.
- 1 Ordinatis ab episcopo qui renunciauit episcopatu.
- 1 Ordine cogitatum.
- 2 **P**actis.
- 3 Parochijs & alienis parrochianis.
- 3 Peculio clericorum.
- 5 Penas.
- 5 Penitentijs & remissionibus.
- 5 Pignoribus & alijs cautionibus.
- 2 Plus petitionibus.
- 1 Postulatione praetorum.
- 3 Postulando.
- 3 Praebendis & dignitatibus.
- 3 Praecarijs.
- 3 Praebitero non baptizato.
- 2 Praescriptionibus.
- 5 Priuilegijs & excessibus priuilegiatorum.
- 2 Praesumptionibus.
- 2 Probacionibus.
- 1 Procuracionibus.
- 5 Purgatione canonica.
- 5 Purgatione uulgari.
- 3 Purificatione post partum.
- 4 **Q**ui clerici uel uouentes matrimonium contrahere possunt.
- 4 Qui filij sint legitimi.
- 4 Qui matrimonium accusare possunt.
- 5 **R**aptoribus incendiarijs & uolatoribus ecclesiarum.
- 3 Rebus ecclesiae alienandis uel non.
- 1 Renunciatione.
- 3 Regularibus & transeuntibus ad religionem.
- 5 Regulis iuris.
- 3 Religiosis domibus ut episcopo sint subiectae.
- 3 Reliquis & ueneratione sanctorum.
- 1 Rem permutatione.
- 2 Rescriptis & eorum participationibus.
- 2 Restitutione spoliatorum.
- 1 Libelli oblatione.
- 1 **S**acramentis iterandis uel non.
- 5 Sagitarijs.
- 5 Schismaticis.
- 1 Seruicio in ordine faciendo.
- 4 Secundis nuptijs.
- 2 Sententia & re iudicata.
- 5 Sententia excommunicationis.
- 3 Sepulturis.
- 2 Sequestratione possessionum.
- 1 Seruis non ordinandis & eorum manumissione.
- 5 Symonia & ne aliquid pro spiritualibus exigatur uel promittatur.
- 1 Sindico & aetore.
- 3 Solutionibus.
- 5 Sorilegijs.
- 4 Sponsalibus & matrimonio.
- 4 Sponsa duorum.
- 3 Statu monachorum & canonicorum regularium.
- 3 Successionibus ab intestato.
- 1 Summa trinitate & fide catholica.
- 1 Supplenda negligentia praetorum.
- 3 **T**emporibus ordinationum & qualitate ordinandorum.
- 3 Testamentis & ultimis uoluntatibus.
- 2 Testibus & attestacionibus.
- 2 Testibus cogendis uel non.
- 5 Tormentis.
- 1 Transacionibus.
- 1 Translacione praetorum.
- 1 Truga & pace.
- 5 **V**erbis & significatione.
- 3 **V**ita & honestate clericorum.
- 3 Voto & uoti redemptione.
- 1 **V**itis.
- 2 **V**t lite non contestata.
- 3 **V**t ecclesiastica beneficia sine diminutione conferantur.
- 2 **V**t lite pendente nihil inuouetur.

Sequitur diuisio decretalis.  
Versus.

Prima creat clericos officia praeparat inde.  
Alteria iudicium cum requisitis appollat.  
Tertia uita contractibus testaque micis.  
Nubere quarta docet & qui speant ad illud.  
Ultima criminibus penas iniungere curat.

## RUBRICAE LIBRI SEXTI DECRETALIVM.

- A Arbitris.
- A Appellationibus.
- A Acculationibus. Inquisitionibus. denunciationibus.
- A Bigamis.
- C Onstitutionibus.
- C Conuetudine.
- C Confessis.

Clericis

R V B R I C A E C L E M E N T I N A R V M .

Clericis coniugatis.  
 Clericis non resistentibus.  
 Clerico egrotante vel debilitato.  
 Concessione ecclesie & prebende non vacantis.  
 Capite illic monachorum.  
 Censibus & exactionibus.  
 Consecratione ecclesie vel altaris.  
 Cognatione spirituali.  
**D**olo & contumacia.  
 Decimis.  
 Depositione impuberum.  
 Lectione & electio potestate.  
**E**statu & qualitate & ordine presbiterorum.  
 No qui mittitur in possessione ea rei seruanda.  
 Exceptionibus.  
 Excessibus prelatorum & subditorum.  
 Illij presbiterorum q a lijs illegitimè natis.  
**F**oro competenti.  
 Is qui vi metusue causa sunt.  
**H**ereticis.  
 Homicidijs.  
**I**n integrum restitutione.  
 Iudicijs.  
 Iuramento calumnie.  
 Iureiurando.  
 Inhibitionibus.  
 Iure patronatus.  
 Immunitate ecclesiarum.  
 Iniurijs & damno dato.  
 Latis contestatione.  
 Maioritate & obedientia.  
**N**e sede vacante aliquid innouetur.  
 Ne clericis vel monachi.  
**O**ficio vicarij.  
 Officio & potestate iudicis delegati.  
 Officio legati.  
 Officio ordinarij.  
**P**rocuratore prelatorum.  
 Paupis.  
 Procuratoribus.  
 Prescriptionibus.  
 Prebendis.  
 Privilegijs.  
 Pœnis.  
 Penitentijs & remisisonibus.  
**R**escriptis.  
 Renunciatione.  
 Restitutione spoliatorum.  
 Rebus ecclesie non alienandis.  
 Rerum permutatione.  
 Regularibus.  
 Religiosis domibus.  
 Reliquijs & veneratione sanctorum.  
 Regulis iuris.  
**S**ymma trinitate & fide catholica.  
 Supplenda negligentia prelatorum.  
 Sententia & re iudicata.  
 Sepulchris.  
 Statu regularium.  
 Sponsalibus & matrimonijs.  
 Schismaticis.  
 Sententia excommunicationis.

**T**emporibus ordinationum.  
 Testibus.  
 Testamentis.  
**V**ite pendente nihil innouetur.  
 Vita & honestate clericorum.  
 Voto & voti redemptione.  
 Viris.  
 Verborum significatione.  
**R** V B R I C A E C L E M E N T I N A R V M .  
 Appellationibus.  
 Baptismo.  
**C**ausa possessionis & proprietatis.  
 Concessione prebende.  
 Censibus.  
 Celebratione missarum.  
 Consanguinitate & affinitate.  
**D**olo & contumacia.  
 Decimis.  
 Lectione.  
**E**statu & qualitate.  
 Exceptionibus.  
 Excessibus prelatorum.  
 Foro competenti.  
**H**ereticis.  
 Homicidio.  
**I**n integrum restitutione.  
 Iudicijs.  
 Iureiurando.  
 Immunitate ecclesiarum.  
 Iudicis & sacrae.  
 Magistris.  
**O**ficio vicarij.  
 Officio delegati.  
 Officio ordinarij.  
**P**rocuratoribus.  
 Prebendis & dignitatibus.  
 Privilegijs.  
 Pœnis.  
 Procuratoribus.  
 Penitentijs & remisisonibus.  
 Rescriptis.  
 Renunciatione.  
 Rebus ecclesie non alienandis.  
 Rerum permutatione.  
 Regularibus.  
 Religiosis domibus.  
 Reliquijs & veneratione sanctorum.  
 Symma trinitate.  
**S**upplenda negligentia prelatorum.  
 Sequestratione possessionis.  
 Sententia & re iudicata.  
 Sepulchris.  
 Statu monachorum.  
 Sententia excommunicationis.  
**T**estibus.  
 Testamentis.  
**V**ite pendente.  
 Vita & honestate clericorum.  
 Viris.  
 Verborum significatione.

F I N I S .

L A I C V S .

**L** A I C V S .  
**A** Ref. Pa. Dicit ibi, q triplex est dispositio reru ecclesiasticaru. Quædam est autorizabilis, & hæc spectat ad solu epm. Quædam ministerialis, & hæc spectat ad æconomu. Quædam sollicitudinis, & hæc potest competere laicis. b. vt no. do. j. Et Pan. ibidem 5. col. vers. dicit et, & allegat. ca. bene quidem, 96. dist. c. Non possunt committi i ista sunt verba Pan. vbi supra in. 7. col. sed glo. hic al. nō dicit hoc. d. Vide bonam gl. j. In ver. pter æconomu, dicit esse speciale, vt laicus de licetia episcopi possit predicare. e. Etiam mulierem] Quia predicare est officiu virile, merito interdicitur mulieri, c. mulier. 33. q. 5.  
**A** I C V S dicitur a laos Græcè, & Latine populus. fm. l. 7. ethi. & sunt illi, qui possunt habere vxorem, possidere primum, de quibus. 1. 2. quæst. 1. duo.  
**I** Vtrum laicus possit esse procurator, vel syndicus, rerum ecclesiasticarum. Ref. Pa. a. in ca. decernimus, de iud. in. 4. col. ver. An autem possit esse, Collectarius dicit, q generalis administrator esse non potest loco prelati absentis vel illius, qui reputatur absens, vt est minor, vt in c. 2. de eta. & qualita. or. Sed si prelatu præstitit spiritualibus, bene potest committi cura tpalium laicis, maxime vbi clericus non reperitur idoneus, allegat no per Inno. in d. c. decernimus, qui dicit, q laicus generalis administratio committi non potest, vt super oēs dominetur, sed specialis quorundam reru administratio committi potest, ita vt superiori administratori respondeat, & placet Pa. qui alleg. gl. in c. iudicatum. 89. di. Et ideo d. c. decernimus, loquitur, q non potest esse æconomus, i. habere generalem administrationem omnium bonorum ecclesiasticorum tam temporalium q spiritualium, & sic præst omnibus, sed bene potest esse æconomus ecclesie in tpalibus. ca. in noua. 16. q. 7. Hoc idem tenet Gaspar de Cald. & Holt. & Io. An. in ca. vnico, de iudico, hæc oia allegat Pa. vbi supra.  
**2** Vtrum possit esse procurator clericici laicus ad eligendum? R. q non, vt no. doc. b. in d. c. decernimus, quia vbi habet exercere actum spirituales iudicio suo, non potest constitui laicus, vt no. Io. An. in regula, quod alicui suo non licet, de reg. i. l. 6. & sic limita. c. 1. de proc. l. 6. vt scilicet habeat Sum. Ang. Pars. 11.

L A T R I A .

**L** A T R I A .  
**L** OCU in iudicialibus, vbi et in causis spali bur admittit ad agendum & defendendum.  
**3** Vtrum possit laicus esse vicarius episcopi? R. fm. doc. q non, vt no. in d. c. in noua, & in c. contingit, de arbi. & in c. vno de iudico. Facit gl. in d. c. decernimus, quæ dicit q causa spualis non potest committi e laicis et tanquam delegatis per epm. Et hoc intelligi go, q non potest esse vicarius episcopi in spaliibus, secus, si episcopus habet iurisdictionem temporalem in loco, quia bene potest laicu suum vicarium facere, vt in c. si. ne clerici vel mo. li. 6. sed in spiritualibus tenent doc. q nec etiam clericus coniugatus. ca. Ioannes, de cle. coniug. & in c. vnico, de cle. coniu. li. 6.  
**4** Vtrum laicus possit predicare? R. Pa. in d. c. decernimus. 7. col. ver. an possit laicus predicare, q sic, si committatur ei ab episcopo, vide bonam glo. d. 96. distinctio. c. bene quidem. facit. c. cum ex iniuncto, de hære. vide glo. in capit. ad iudicimus. 16. quæstio. 1. sed non teneas, dum dicit etiam mulierem. e.  
**L** A T R I A Græcè idem est quod religio Latine fm. Aug. 10. de ciuita. Dei capi. 4. vnde dicit ibidem, q cultus deo debitus quatuor nominibus nominatur. duobus apud Græcos, scilicet Latrìa, & Theosebia, id est cultus diuinus vel bonus, & duobus apud Latinos, scilicet religio, & pietas, q correspondent præfatis duobus. Differt tamen latrìa proprie a theosebia, quia hæc respicit cultum Dei interiorum, qui proprie pertinet ad virtutes theologicas, sed latrìa respicit seruitutem exteriorum, quæ pertinet ad iustitiam, vt elicitur a S. Bona. in. 3. dist. 9. q. 2. art. 3. & sic est virtus Cardinalis proprie, & quando aliqui doc. dicunt, qd est virtus theologica, intelligitur secundum quod est theosebia.  
**1** Qui sunt actus latrìæ? R. q sunt duæ species actuum latrìæ. Primæ species actus sunt illi, quos producit mediantibus virtutibus, quibus imperat ordinans eos in Dei reuerentiam, & sic religionis actus per modu imperij ponit, Iacob. primo. e. visitare infirmos, qui est actus elicitus a misericordia, & immaculatum se custodire, qui elicitur a temperantia. secundu sunt illi, quos producit se & immediate, per quos homo ordinatur tantu ad deum, & inter hos habet Aliquos

Et vide c. mulier cum gl. 1. 3. di. & de materia iustis tri. vide plenē in d. decernimus. a Legatum] Est quedam delibatio, id est diminutio hereditatis, vt l. legatum. 3. ff. de le. 1. 1. 3. b Donatio] Et differt hęc a donatione cā mortis in multo, vt no. gl. in ff. de nat. circa prin. in ver. forē differt ēra a donatiōe inter viuos cū legatum reuocari possit, illa verō nō, de legato patet in l. 3. in fi. & l. 4. ff. de ad. leg. Item differt ab hereditate, cum hoc singularē, & sine onē sit illa verō vniuersalis & cum onere, vt si. man. l. si hereditatem. Hęc gl. in ff. de legat. in prin. in verificul. quedam. c. Erit idem sūc] Vide Bar. & do. in d. l. 1. & ibi habes, qđ aliqua exequantur ad inuicem, quid de beat fieri, & ibi doc. distinguūt. d. Equipollēt] Aduerē, qđ testamentum, & codicillus non dicuntur species, sed genus, sicut videtur tenere Rain. de Fortin. in l. 2. ff. de legat. 1. Sed sunt æquales dispositiones quoad d. hribuendam hereditatem sic. n. pōt distribui in codicillis, sicut in testō saltem p. viam fideicommissi, vt in ff. de fideic. hęc. p. totum. Et iō cum videtur simile

aliquos interiores tāquam principales, & per se, vt ē deuotio, & oratio. Aliquos verō exteriores quasi secūdarios & ordinatos ad interiores, quibus ipsa vti quā signis ad excitandū mentem ad actus spirituales, & in aliquibus horū exteriorum corpus ad venerandū deo exhibetur, vt in adoratione. In aliquib' verō deo de rebus exteriorib' offeruntur, & hęc vel promittēdo, vt in votis, vel in dando, vt in sacrificiis, oblationibus, primitiis, decimis, & huiusmodi. 2 Vtrum sacrificium sit latrā? R. qđ triplex est sacrificium. Primū bonę operationis, & istud est omnū virtutum. Secundū operationis, & istud virtutum theologiarum est. Tertium est immolationis, & istud est latrā speciale. L Atro in quo differt a fure? R. qđ latro furatur de die, sed fur d' nocte. Iura tamen sepius vnū pro altero accipiunt, vt patet in ca. 1. de homici. 1 Quis dicatur publicus latro, vel depopulator agrorum, vide supra, Immunitas. §. 1. 7. LAVDEMIVM est quedā solutio quinquagesimę partis, vel estimationis rei fienda domino ab eo, qđ de nouo acquirit emphiteusim, de quo dic vt infra, emphiteusim. §. 34. L ECTORIS officium est lectiones pronuntiare, & ea quę prophetę pronuntianerunt populis, prædicare. 2 5. dist. perlectis, & 21. di. clericos. 1 Quomodo debet ordi

nari, habetur. 24. dist. c. lector, sed melius in pastoralibus episcoporum. LEGATVM a quid est? Resp. qđ est donatio b quedam a testatore relicta, sed ab hærede præstanta, quia debetur post mortem testatoris, & post aditā hereditatem ab hærede, colligitur Insti. de legatis §. 1. & hodie fideicommissum, & legatum ferē idem sūt, & ferē adæquata sunt, & qđquid iuris est in vno, est etiam in alio. ff. de legatis primo l. prima. sed fideicommissum dictum est, quia olim fideicommissa pendebant ex fide hæredum, & ideo fideicommissarij dicuntur, quibus legata soluēda fidei committuntur, dicuntur etiam testamentorum executores. 7 Quis potest legare? R. quod solum illi qui possit testari. ff. de leg. primo. l. 2. & qui possunt testari, Vide infra, Testamentum. §. 1. Legatum enim relinqui non potest nisi in testamento, vel codicillo. Vnde testari, codicillari, & legare ad hoc æquipollent, d' vt qui potest vnum, possit & reliquum. ff. de iure codicil. l. di. §. codicillos is demum, fallit hoc in legatis ad pias causas, vt infra. Legatum. 1. §. 7. 2 Cui potest legari? Respond. quod regulariter illi soli, qui potest hæres institui, & qui potest institui, Vide supra, hæres. §. si. & qđ sit persona certa. e aliter non valet. l. vulgo. ff. de stat. ho. fallit tamen hoc in aliquibus casibus, de quibus in s. sequentib', & Legatum. 2. §. 2. 3 Sed nūquid pater possit legare filijs spurij ratione alimentorū, vel relinquere doctes filijs spurijs, cum dos succedat loco alimentorum, qui tamen spurij non possunt institui hæredes? R. qđ sic secundum Barto. in aut. ex complexu, C. de ince. nup. Vide supra. Filius. §. 4. 4 Vtrum fratribus Minoribus possit legari

iudicium, aut fauor in verisq' dispositionib'. l. codicillariis, & testamentarijs, meriti dicitur hęc illi, codicilla l. 8c. cum procedat de similibus ad similia. Vnde ex his Bar. in l. 2. ff. de le. 1. dicebat, si statuto caueatur minorē. 25. annuis non possit testari, quod tunc nō poterit ē codicillari sequitur ibi Aret. & Alex. confirmando, vt ibi per eos. Et vi de ibi. d. Insti. scia fundamenta facientem pro opinionione Bar. & tenentes, quamquam R. iph. Cui qui budlam in d. l. 2. aliter dixerit. e Persona certa] Vt sunt spurij, qđ non sunt certę personę, vt no. gl. in d. l. vulgo.

1 Non sunt capaces] Bar. in l. 1. de l. iudic. & relinquitur fratribus Minoribus legatum vniuersale, non in vter, quia non sunt capaces. per d. Clem. exiui. §. cupientes, secus si legatum, seu fideicommissum particularare, vt dixit in tra. Minoritarum. 1. par. dum modo non sit ad thesaurizandum. refer. d. l. in d. l. 1. de leg. quid autem in fratribus Prædicatoribus vide Ale. cō. 89. 2. par. iuc. Eximit dō x. vide ēt Bar. in l. feruus, ff. de ali. & cibab. Vbi vult potest ēt relinq. particularib' fratribus Minorib. cā alimentorum. b Ad talia legata] Hoc fit d' de clera, vt in c. exite §. ad hoc. de ver. fig. l. 6. c Ille teneatur] Istud dicitur si intelligatur, quod hæres teneat solvere in conscientia legatū annuū fratribus, est omnino factum, quia istud legatū non valet, vt per Barto. in tra. Minor. l. 2. dist. 6. c. 1. Bar. tamen in l. alio, ff. de ali. le. l. p. dicit, licet legatū habeatur pro non scripto, tñ debetur ab hærede. Idem Petr. de Anc. in Cle. 2. de re. do. licet forte possit vti ius percipiendi, & dari fratribus, vide Bar. vbi supra c. 4. Si autem intel ligatur qđ teneat alteri dare, forte secus, vt patet in tra. §. 8. Fratres ergo in tali legato nullum ius acquirunt, quo possint petere in iudicio, vel extra, patet in c. ex. iij. §. ceterum, de verb. significatio. lib. 6. Vnde eis non queritur aliqua obligatio, cum effectus directo contra regulam, vide Barto. in 7. distincti. vbi supra per totum. Vide Barba. consil. 8. in 8. column. & consil. 12. 18. column. in. 1. volum. Si queritur autem, an ista legata possint peti ab alijs, quam a fratribus, vide Bartol. in tra. Minoritarum, libro. 2. distinctio. 7. capitul. 2. Et Bartol. in l. ciuitatibus, ff.

de legat. 1. vbi vult, quod legatum factum ecclesie fratrum Minorum possit peti a quolibet de populo, quia illud relictum pertinet ad ornatum ciuitatis. l. 1. §. ius publicum, ff. de iustit. & iur. Bald. tamen in aut. ingressi, C. de sac. fan. eccle. in 12. column. verficul. nemo ad relicta particularia, tenet contra iura. Tu tamen tene cū Bar. vide Felij. in cap. liceat causam, in princ. de probat. Nam pro opi. Bart. est text. in c. nos quidem, & in cap. si hæredes, de test. Vbi episcopus se inuoluit, de huiusmodi legatis. Quare ergo non poterit ciuitas, vel fideicus ciuitatis? Facit quod dixi supra, Iudex. §. 7. d Talia per se petere] Aduerē tñ vbi relictum in testamento non concernit vilitatem certę personę, seu non est qđ possit petere in iudicio, potest iudex ex officio compellere debitum exequi, sicut patet in c. nos quidem, de testa. vbi fuit processum ex officio. Imo ēt iudex secularis p. obsequium suū impendere, vt legata pia mandantur executioni. Ad hoc text. no. in §. si quis edificatio nis, in aut. de eccl. Et ex hoc etiā inferretur, qđ licet fratres Minores nō possint in iudicio petere eis relicta, quia pro nulla re temporali debent esse in iudicio. Tamen iudex ecclesiasticus seu secularis poterit ex officio compellere debitum exequi ad solvendum. Hinc ēt qđ in multis locis constituitur iudex in ciuitate ad petenda relicta eis facta, de quo plenē habetur per Bar. in tra. Minoritarum. Hęc Pan. in d. c. nos quidem Et vide Barto. in l. nec quicquam. §. obferuar. 3. de of. procon. & lega. & in d. l. in ciuitatibus, de leg. 1. e Secus pro viciu] Pan. in c. nimis, cl. 2. in no. de exc.

gari? Respond. quod sic, Cle. exiui, de verbor. signific. §. cupientes, dummodo non sit valor hereditatis, vel tanta eius pars quod præsumatur fieri in modo, & forma legati fraudulenter pro successione hereditatis, de qua non sunt capaces. a 5 Vtrum cum legatur fratribus mendicantibus annuū uerfarium perpetuum, liceat eis recipere? Respond. secundum Petr. de Palu. in epistola ad magistrum or. Prædicatorum quod sic, recipiendo gratis, & petēdo extra iudicium, quia hoc non est habere redditus, sed in iudicio petere ea tantum redditus sibi debitos, sed et contra professionem eorum. Idem dicit de censib' annuis, ac etiam de redditibus fratrum ad vitam. Farieries ordinis Minorū generalis in const. dicit, qđ licet fratribus inducere aliquem ad talia legata b faciēda, quod si facta fuerint, in iudicio non petant, quasi tacitē inuacuat quod dicitur Petrus, quod extra iudiciū peti possunt per modum elemosinæ. Nec obstat qđ dicunt aliqui non licere, nisi quando dans sciret non

teneri se ad talia danda, & tamē ex sua liberalitate dat quia licet in conscientia ille teneatur e fm quod infra dico, & propterea det, nihilominus fratres ea petere possunt extra iudiciū per modum elemosinæ, si put liceret petere elemosinā ab illo, qui hēt vltra necessitatē sui stat', quia quāuis ipse teneatur facere elemosinam, non tamē per hoc sequitur, qđ frater Minor non possit ab eo petere. Aduerē tamē, qđ annuus redditus ad modicum tempus. l. decem annorum legatos possunt petere mendicantes in iudicio ( exceptis fratribus Minoribus), licet de talib' sint capaces, non tamen possunt in iudicio talia per se petere, d' vt in d. cle. exiui. §. verum, de verb. sign. Similiter sunt capaces annui redditus etiam in perpetuum, quando est ad certum vsum diuini cultus; puta vnum pro missis, frumentū pro hostijs sēdis & hmōi, fm d. Car. in s. cū que annui, & Fed. de Senis pro viciu, e vel viciu. 6 Vtrum quis possit legare ecclesie construēda? Respond. Pan. in capit. nos quidem, de testa. quod sic,

de legat. 1. vbi vult, quod legatum factum ecclesie fratrum Minorum possit peti a quolibet de populo, quia illud relictum pertinet ad ornatum ciuitatis. l. 1. §. ius publicum, ff. de iustit. & iur. Bald. tamen in aut. ingressi, C. de sac. fan. eccle. in 12. column. verficul. nemo ad relicta particularia, tenet contra iura. Tu tamen tene cū Bar. vide Felij. in cap. liceat causam, in princ. de probat. Nam pro opi. Bart. est text. in c. nos quidem, & in cap. si hæredes, de test. Vbi episcopus se inuoluit, de huiusmodi legatis. Quare ergo non poterit ciuitas, vel fideicus ciuitatis? Facit quod dixi supra, Iudex. §. 7. d Talia per se petere] Aduerē tñ vbi relictum in testamento non concernit vilitatem certę personę, seu non est qđ possit petere in iudicio, potest iudex ex officio compellere debitum exequi, sicut patet in c. nos quidem, de testa. vbi fuit processum ex officio. Imo ēt iudex secularis p. obsequium suū impendere, vt legata pia mandantur executioni. Ad hoc text. no. in §. si quis edificatio nis, in aut. de eccl. Et ex hoc etiā inferretur, qđ licet fratres Minores nō possint in iudicio petere eis relicta, quia pro nulla re temporali debent esse in iudicio. Tamen iudex ecclesiasticus seu secularis poterit ex officio compellere debitum exequi ad solvendum. Hinc ēt qđ in multis locis constituitur iudex in ciuitate ad petenda relicta eis facta, de quo plenē habetur per Bar. in tra. Minoritarum. Hęc Pan. in d. c. nos quidem Et vide Barto. in l. nec quicquam. §. obferuar. 3. de of. procon. & lega. & in d. l. in ciuitatibus, de leg. 1. e Secus pro viciu] Pan. in c. nimis, cl. 2. in no. de exc.

LEGATVM I. QVANDO TENET.

4 prelat. dicit, si relinquatur fratribus a uno reditus praestantur per aliquod hospitale, non valet, quia est habere proprietatem, & idem dicit de predicatoribus ex regula sua, sed per constitutiones secus. a Loco constituto] Ratio quia illi quod non est,

vel non donato, quia non valet donatio facta loco constituto. a c. abbate sane, de re iud. li. 6. Ratio diuersitatis ponitur a Barto. in l. feruus ad custodiam, ff. de ali. & cib. le. ga donatio gregrif psona, b & scientia, io absentit licet possit donari, non tñ sit dñs anteq sciat. l. absenti, ff. d. do. c. si tibi absenti, de pb. li. 6. sed absentis & est incerta personæ pte Jeari, dummodo ex euetu e possit certificari. l. cū pater S. furdo, ff. de leg. i. feruus si certificari nō possit euetu, quia nō possit ei legari, vt no. gl. in d. c. nos.

7 Vtrum legatū factum ecclesie sanctæ Mariæ, cū plures sint, sit nullum? R. Pan. in c. indicatē, de test. q. non sed dabitur ecclesie parochiali, si sic nominatur, vel pauperiori, d q tale hēt no men. Pa. dicit q si nulla ecclesia sanctæ Mariæ sit i loco, dabitur ecclesie cathedrali, facit. l. q cōditio, ff. de cond. & demon. vbi si testator mandauit aliquid fieri in foro, & non dixit in quo intelligit de foro illius municipij, vbi habitat, & hoc de au. oritate epi, & executoris. Similiter quando legatur ecclesie fiedæ, & non dicitur de loco, epi & executor prouidebit de loco, vbi debeat fieri, & hoc fauore piæ cæ, nisi aliter cōstet de mēte testatoris, hoc vltimo no Pa. in c. nos qdē, de test. super gl. i ver. loca.

8 Quid si legatarius moritur an conditionis euentū? R. Pa. in d. c. nos qdem, q aut legatū ē factū personæ, intuitu seu contemplatione animæ, puta quia aliæ personæ fuisset relicturns, tūc deficiēte illa psona dēt cōuertit relicū ad aliu pium vsum, vt volūtas defuncti effectu implet, sicut dicitur in legato facto ad aliquid faciendum in ciuitate, pp ppetuā memoriā defuncti, qd alibi fiet, si in loco vbi ordinauerat, fieri nō possit, vt l. legatū, ff. de vfu. le. Si verō relicū fuit cōtemplatione personæ, vel collegij certi, nō habito respectu ad animam, vel ad personam, tunc in dubio fauore religionis debemus psumere, q ad piā cam relinquerit, ar. l. sunt psonæ, ff. de rel. & fump. fune. Et hoc not. & sequitur Bar. in d. S. Tufculanus. Et hec depuratio ad alium vsum piū dēt fieri de consensu epi, & hæ redis simul d. l. legatum, & no. in Cle. quia cōtingit, de reli. do. in princ. & facit ad qonem legatū facti puellæ pro ea maritadā, quæ moritur, an sit dādum alteri, qa si factū ē intuitu psonæ, puta qa sibi seruiuit, & hmōi, nō dabit alteri. Si verō intuitu atē, sic dabitur

ri] Hoc dicit aperet text. in. S. si quis in nomine, in aut. de eccl. col. g. vbi etiam subditur, si illud monasterium non est in ciuitate, se l in territorio, illi dabitur. Si autē non reperitur in territorio talē monaster. d. dabitur ecclesie cat. edrali testatoris i dē gl. in d. c. iudicātē, & Pa. in c. nos qdem, de test. hæc oia limita nisi aliud apparet ex cōiecturis de mente testōris. No. & q si relinquitur, to. ecclesie sine expressio ne aliqua, sicut faciunt religiosi, tunc dantur parochiali ecclesie ar. l. que cōditio in fi. ff. de conditioni. & demonstrationi & ca. i. de sepul. ita Pa. i. d. ca. indicatē. Si autē testator hēbat duas parochias, dabit ei, a quo recipiatur sacramenta secū dūm Pan. ad hoc Bart. in l. i. ff. ad mun. col. i. facit c si de parochia. Ad dē q si hēt legatum monasterio, in dubio præsuntit factū monasterio monasterio monasterio, quod videtur magis maiore parte fulgere ita Bal. post C. in l. cū multæ C. de donat. ante nup. vide Per. de Anc. & Imo. in c. rel. de test. Et si sit duo monasteria aequalia, dic q cōis opi. & q epi dispēscat & disponet cui monasterio erit dādum, ac c. qñ, de dec. nisi sint cōiecturæ alique vt dixi §. Idē sp. i. ti. de instr. ed. §. nunc aliqua; ver. qd si aliq; & si autem dabi

al-

al-

al-

al-

al-

al-

al-

LEGATVM I. QVANDO TENET.

tatur] Bart. in d. S. Tufculanus, dicit, Quando cā non est exprella, videtur q testator reliquerit cōemplatione personæ. d § Tufculanus. Si autem causa eff. ex pressa cum persona, tunc præponitur causā. a Alteri] si dubitatur, iudex arbitrat, an alteri debeat dari fecū dūm Pa. in d. ca. nos quidem. b Dubio re coniunctis] Scias q duplex est cōiunctio. l. legis & hōminis, de secūda dic vt in tex. De prima dic q aliqñ hēt locū i acquisitionib. quæ sunt ex testamēto, & hoc contingit vno tantum mō, puta qz persona eius, cui relinquitur, que nitur ad plures, vt si feruus plurū dñorū iulitur, sive et legatur ff. de vfu. accre. l. i. §. i. ff. de acqui. hēre. l. feruus cōmunit ad extero, & l. fud. & Procuro, ff. de leg. i. Bodē modo si legatur alicui q postquā dies cesserit, moritur ante, quous agnoscatur reliquis pluribus hæredib, certē illi plures hæredes dñt cōiuncti cōiunctioe legali, cum ex persona vni ad plures peruenitur, habet etiam locum legatis in acquisitionibus, quæ sunt ab intestato, quod potest esse duobus modis. Primō ex similitate vocationis ad hæreditatem, vt quando plures vocantur ad eandem hæreditatem. Ad hoc. l. vnica. C. quando nō pe. par. ff. ad Tertul. l. i. §. si nemo. ff. d. fu. & lega. l. si ex pluribus, & ff. de bo. po. l. 3. in fi. Secundō contingit ex identitate rationis. Exemplum. Pater duobus filijs reliquit simul cum duobus nepotibus ex filio præmortuo decedit. nam omnes vocantur ex vna ratione, quia nepotes patris personam repræsentāt. Diuersificatur tamen ratio ex hoc, quia aliter vocantur filij, quia ex persona propria ad vnam portionem, sed nepotes ex persona patris ad vnam tantum portionem. Quare isti nepotes videntur esse magis cōiuncti, hoc probatur in l. si duobus, in princip. ff. de bo. po. contr. tab. & ff. de conu. cum eman. lib. §. si quis ex nepotibus. In ista cōiunctioe legalis æqualiter procedit tam de iure ciuili, quam pretorio. hæc omnia ex Bar. in d. l. cōiuncti. Sciendum etiam secundū q videtur esse differentia inter ius accedendi, & ius non decrescendi. Ius namque ac-

Sum. Ang. Pars. II.

Sum. Ang. Pars. II.

Sum. Ang. Pars. II.

Sum. Ang. Pars. II.

Sum. Ang. Pars. II.

Sum. Ang. Pars. II.

Sum. Ang. Pars. II.

crecendi habet locum, quando vna pars, quæ accre scit, iam decreuerat, vt puta lego vsum fructum, sem pronio & Stichō talis fundi, moritur Stichus absq; hæredibus, certē accrescit illa portio Sempronio. Quando verō nullum ius est parti acq. situm, si accrescat, dicit ius non decrecēdi, vt si Petro legatur, vel hæres in situatur sub cōditione, & Ioanni purē, tūc si deficiat conditio, vel moriatur Petrus ante quā pificetur cōditio illa pars Petri & si accrescat Ioanni, nihilominus prius dicitur nō crecēre, cū nunquā decreuerit. Exemplum in l. hæc scriptura, & in l. i. separatum, cum gl. exponen tibus, accrescit, idēst non decrecē. ff. de condit. & demon. Et de primo habet ex. in l. §. inter dū, ff. de vfu. accre. & in l. i. vnica. §. sin autem a deficiētis. C. de ca. l. ita Barto. in d. l. re coniuncti, col. 9. de effectu istorum iurium, vide Bal. ibidem §. col. um.

Sum. Ang. Pars. II.

Sum. Ang. Pars. II.

Sum. Ang. Pars. II.

Sum. Ang. Pars. II.

Sum. Ang. Pars. II.

Sum. Ang. Pars. II.

Sum. Ang. Pars. II.

Sum. Ang. Pars. II.

Sum. Ang. Pars. II.

Sum. Ang. Pars. II.

Sum. Ang. Pars. II.

Sum. Ang. Pars. II.

Sum. Ang. Pars. II.

Sum. Ang. Pars. II.

Sum. Ang. Pars. II.



dominus. §. p. si de commissum. Et de vult. alle gat Bar. in versu. ius accreftendi. a. Et sequit Bal. In v. col. vbi qrit si debet quartax ex illo legato ex quo ille no se peltur ibi. vt ibi per eum. Raph. Cui tenet qru in l. cu tale. §. fal sam. el. 1. ff. de condi. & de. p. l. ff. de. sed cu vi. de Alecin possit. lis ad Bar. in d. §. eam. Tene qd hic concludit. ni si aliter appareat de mente testatoris.

b Legatus capiet Idem vellet dms vendere fed in mentio precio. l. non dubium. §. si. ff. de leg. 1.

c Non submouet Ibi erat modus. §. si fuisse qd mixta. & de saceret. qd & legato deficeret. vt l. 1. C. de insti. & sub. ff. de. fa. Et licet Alex. in apofit. l. imitet hunc casum. nisi modus cohereret legato. & sic est. Et sic finalis. Et Bar. ibid. dicit. quotiescuq; legatus respicit modum alterius. dicit finalis. sed qd non iterat per legatariu. qd modus impleret. valet legatus. Et ad l. Titio centes. §. Titio genero. rñ det. qd ibi erat condicio. vt sic dicit Bar. in d. §. Titio genero.

d Præteritorum unorum. Vide. supra. Alimenta in §. i. in addit. vbi habetur. n. quid possint peti

cit & huiusmodi. p. qz non det sepeliri in ecclesia. & non sepelit ibi. Bart. post Di. in l. miles. S. rea. ff. de adul. q. nihilominus soluet legatus ecclesie. cum factu legantis. & eius culpa acciderit. & sequit Bal. in l. si quis ad declinandam. C. de epi. & cler. l. 1. C. de his q. p. no. facit text. not. in l. nulli. C. de epi. & cler. R. o. q. in legato ad pias cas attendit duplex fauor. l. legatis. & cui legatur. licet ergo i notorio peccatore cesset fauor animæ eius. non tamen cessat fauor ecclesie cui reliquit. Item quia illa conditio est impossibilis. & ideo non vitiat legatum. l. obtinuit. ff. de cod. & dem. 11 Quid si legatur alicui aliquid sub conditione si habuerit liberos. vtrum si ingredieretur religionem. debeat habere dicit q. sic. vt supra dixi. Heres. §. 14. cum sequitur. 12 Si Titio pecunia legata fuerit. & eius fideicommissum sit. vt alienum seruum manumitteret. nec dms eum videret velit. nihilominus legatum capiet. b. quia per eum no stat. quominus fidei commissum præstet. Nā. & si seruus mortuus esset. a legato non submoueretur. c. l. si Titio. ff. de leg. 1. i. prin. 13 Si in singulos annos aliquid alicui legatum sit. plura sunt legata. & primi anni erit purum. sequentium conditionale. s. si viuat. & ideo eo mortuo no transmittitur ad hæredem. l. si in singulos. ff. de annuis legatis. 14 Quidam testamentum faciens legauit filie suæ nupte decem ducatos p. quolibet anno p. vestimentis. vt

iduat se. q. filia stetit p. quatuor annos q. no induit se. nec a fratrib. pecuniā ipsa petijt. quærit an possit petere pecuniā præterito: si anno rñ d. B. q. non. ar. l. quidam prædica. ff. de vult. leg. 15 Quid si legatarius moritur ante legatum? B. q. de fidei legatum. & remanebit hæredibus legantis. secus. si moreretur post mortem testatis. sed anteq. hæres adiuisset hereditatem. quia tunc debetur hereditibus legatarij. l. vnica. §. sed vt manifestetur. C. de cadu. tollen. 16 Vtrum legatum factum epō p. sumet factum cōtemplatione ecclesie? B. Pa. in c. requisisti. de i. est. q. in dubio ad coniecturam est recurrendu. vt si est factu e a persona coniuncta. f. non p. sumitur. quāuis dixerit. Relinquo hoc epō. Similiter si diceret. Relinquo dño Loāni expresso epō. & sic erit suū. & succedat propinqui ab intestato. c. quia nos. de testam. Si verò ab extraneo legetur. sic p. sumitur factum cōtemplatione ecclesie. Idem dicit per omnia de quocunq. habente administrationem. seu p. lationem in ecclesia. Et nota. q. verbum. administratio. §. hic verificatur in eo. qui habet aliquam dignitatem. seu ministeriū in ecclesia separatam a congregatione propterea canonicus no dicitur habere administrationem. vt not. Pa. in d. ca. requisisti. Item prælatio hic sumitur largè. vt comprehendat etiam habentes ecclesiam curatam. & secundum Inn. in d. c. requisisti. qui potest absolvere. dicit habere administrationem. Item not. q. extraneus hic accipitur qui non est ei coniunctus in quarto gradu affinitatis vel consanguinitatis. vt est text. in aut. licentiam. C. de epi. & cleric. & in aut. de ecclesia. tit. S. interdicimus. Idem glo. i. 2. q. 3. cap. pontifices. & est communis. opi. quantum aliter

alimenta præteriti epō. & Io. de Ana. in c. salubrit. ter. de vult. §. col. versu. adde etiam prædicit. e. Vt si est factu De hoc per Bar. in l. cuius. ff. de reb. dub. Bal. rñ de pte. Constā. §. hoc qd nos. in ver. ecclesijs. dicit id quod concedit esse debet esse aurum propriū. si p. p. propriū possideret. & probatur p. altera. c. ius. ff. de p. Persona cōiun. §. l. de. ff. longā amicitiam simul habuissent. vt dicit gl. in d. c. requisisti. de reb. dub. ff. de hie. & est text. l. annua. §. m. v. n. intelligit. ff. de an. leg. & gl. sing. in d. c. requisisti. in ver. nec. §. m. Pa. et si propriū nomen expressit. Vide glo. no. in c. 2. de testam. libr. 6

g Administratio] Scilicet tem

poralis. vt quia est vicarius temporalis alicuius ecclesie. seu commendatarius secundum Pa. in c. 2. de iud. platio d. q. habet administrationem perpetuam. a. Intuitu personæ] Exemplum in canonicis. quia ipsi non habent administrationem in ecclesia.

b Quod not.] Hoc etiam tenet Bar. in l. cuius. ff. de reb. dub. c. B. de patria potestate. Et Pa. in d. c. Rationibus. in 1. no. Vide tamē Bar. in l. filiofamilia. l. 1. ff. de i. n. l. ff. de vult. vbi licet sic distinguendo determinat Aliquod enim in donatione. vel legato fit nōtio patrie potestatis. & cōferunt in tēpus existentie patrie potestatis; Et tunc in dubio p. sumitur cōtemplatione patris relicti. vt filio. ff. de conditio. & demōstra. Quādoque cōferunt in tēpus existentie a sui iuris. & si fiat mētio patris aut paternæ potestatis. tūc p. sumit cōtemplatione filij l. mulier. in prin. ff. de Trebel. & l. 3. C. de insti. & sub. Quādoque fit nōtio filij & patris; Et tunc si illud. quod relinquit filio. non potest ipi dari. sed patri. tunc contemplatione patris relicti cōsentur. Ad hoc l. cū aliquis in rōne filij. C. de iure delib. rñ. & l. 1. §. si communis seruus. cū l. sequen. ff. de fil. pul. ser. si verò p. queri ipi filio. cū est ipi filio relicti. d. l. ff. cū alijs allegatis §. eum. si vero ap

aliter teneant vt supra. Cle ricus. 2. §. 5. 17 Cuius cōtemplatione p. sumitur legatum factum non habenti administrationem in ecclesia. qui tamen est ecclesiasticus? Res. Pan. in d. c. requisisti. q. in dubio p. sumitur factum intuitu personæ. a. si talis potest habere proprium. Si verò non potest habere proprium. puta quia religiosus. sic p. sumitur factum intuitu monasterij. seu ecclesie. Facit l. de obis. C. de epi. & cler. c. vnicum. l. 8. q. 1. Et sic quando factu est intuitu ecclesie. non poterit disponere nisi sicut de alijs rebus ecclesie. quod no. b. 18 Vtrum legatum factu filiofamilias in dubio p. sumatur factum intuitu patris? Res. Pan. in c. Rationibus. de test. Barto. in l. cum aliquis. C. de iure delib. dicit. q. si fit per ista verba. Lego filio Martini. non intelligitur contemplatione patris. maximè si exprimat nomen filij. puta Titio filio Martini. & nominatio patris intelligitur facta causa demonstrationis. nec obit. d. l. cum aliquis. quia loquitur in seruo. quia exprimitur qualitas. quæ si esset ve. a. de iure acquireret domino legatum. & sic videtur contemplatione domini factu. sed secus in filio. quia filiatione no facit relicti acquiri patri. quia potest ef

ferre potest ex cōiecturis. cuius cōtemplatione relinquitur. tunc scidum est certo. vt l. si Paul. §. rarrigato. de vult. & pu. Quid autem sit in usufructu. tunc est eūdem suo depedit. mortem. n. filio in vita patris. ipse p. cōmodu habet usufructus secus. si supiuit; & iste ff. p. r. ca. ff. d. l. n. & ita resti det. Bar. in d. l. cū aliquis. c. Quod sic? Idē Bar. in d. l. ciuib. & gl. in l. tu. tius. l. 2. §. ciuib. ff. de leg. 2. l. i. ceter glo. in l. non plures. C. de sacrosan. eccl. aliter dicat. sed declar. vt p. Bart. vbi §. Pa. i. d. c. requisisti. videtur tene re. d. gl. in l. non plures. at tamen de. ff. Anc. & Ge. in c. p. exemptio. n. de priu. lib. 6. tenent §. Pan. e. v. singulis. In relige filij. q. non sunt admittit fratores; ita gl. in d. l. ciuib. in ver. ciuitati. ff. de rebus dub. ff. secundum Pa. si expressis nominibus. proprijs. non acquirat. ecclesie. Sed si relicti e factum simpliciter canonicis ecclesie. & tunc respectu acquisitionis foret eū differencia iter hoc relicti. & relicti factum ecclesie. q. soli canonici no representant totam ecclesiam. cū sint ibi habentes dignitatem. capellam & similes. sed totum acquirunt ipsi canonicis.

19 Vtrum legatum factum canonicis omnibus talis ecclesie. et si exprimat nomen. p. sumatur ecclesie cōtemplatione factum? B. cōtemp. Petr. vbi supra q. sic. d. per l. ciuib. ff. de rebus dub. vbi dicit text. Ciuib. suuitalis legatum. vel fideicommissum dari. ciuitati relicti videtur. qd verum est secundum glo. nisi sit datum vt singulis. e. quia non acquiritur ciuitati. sed ipsis ciuib. facit. l. annua. §. a Titia. ff. de annuis lega. secus si vni non habenti administrationem vel p. lationem. qui est simplex canonicus. quia sibi acquiratur. non ecclesie. vt dixi. & hoc verum. nisi probaretur q. intuitu ecclesie legatum fuit. vel nisi legatarius fraudem adhibuit. d. c. requisisti. in fin. facit. l. nonnuquam. ff. ad Treb. 20 Vtrum cum legatarius non potest vti legato nisi respectu ecclesie. puta legat quis iter per fundum suum clerico. quo vadat ad ecclesiam. intelligatur contemplatione ecclesie in dubio? Respond. Petrus. vbi supra quod sic. & sic acquiratur ecclesie;

se emancipatus. & maximè hodie cū in aduentiis acquiratur filijs proprietas. sed si fieret de patre mentio & de patria potestate. e. idem esset sicut de seruo. sed de hoc dubitat Pan. q. filiationis qualitas non impedit proprietatem acquiri filio; & ideo videtur q. solum vult fructus acquiri patri.

21 Vtrum legatum factum canonicis omnibus talis ecclesie. et si exprimat nomen. p. sumatur ecclesie cōtemplatione factum? B. cōtemp. Petr. vbi supra q. sic. d. per l. ciuib. ff. de rebus dub. vbi dicit text. Ciuib. suuitalis legatum. vel fideicommissum dari. ciuitati relicti videtur. qd verum est secundum glo. nisi sit datum vt singulis. e. quia non acquiritur ciuitati. sed ipsis ciuib. facit. l. annua. §. a Titia. ff. de annuis lega. secus si vni non habenti administrationem vel p. lationem. qui est simplex canonicus. quia sibi acquiratur. non ecclesie. vt dixi. & hoc verum. nisi probaretur q. intuitu ecclesie legatum fuit. vel nisi legatarius fraudem adhibuit. d. c. requisisti. in fin. facit. l. nonnuquam. ff. ad Treb. 20 Vtrum cum legatarius non potest vti legato nisi respectu ecclesie. puta legat quis iter per fundum suum clerico. quo vadat ad ecclesiam. intelligatur contemplatione ecclesie in dubio? Respond. Petrus. vbi supra quod sic. & sic acquiratur ecclesie;

argu. optimum in c. per exemptionem, de priuilegiis. 6. ubi aliud est eximere ecclesiam, aliud eximere canonicos. Sed respectu quartæ debite episcopo, non puto differre. Nec obstat. Licetibus, Quia ciuitas respectu acquisitionis solummodo representatur ciuitas, non sic ecclesia per canonicos tantum, &c. Et in intellectu ita declaratur Bar. eam in l. ciuib. ff. de reb. da. & retuli in apoth. §. §. pced. b. Et filijs eius. Cautè loquitur hic, qd dicitur in illo. tex. dicitur hereditas exponitur a doct. ibi. i. filijs §. sui, inquit. de here. q. & dif. finit ita Bar. in d. l. si quis Titio de usufructu. qd dicitur de hereditate, an intelligatur semper filij, vide Baro. in l. Gallus. §. eiam. col. ff. de lib. & posth. Feli. in ea. in presentia. 17. col. de prob. Ale. con. 1. §. l. i. c. §. idem testator. Secundum gl. ibi distinguit Bar. qd quandoque soluitur aliquid pro re habenda, & procedit testator. Sed pro re habita de hereditate a possessore, v. p. uita collecta, tributa & similia, & ita loquitur tex. in l. qro, ubi Bar. expressè idè dicit esse in usufructu. Quia. ff. de usufructu. Et inducit postea Din. limitantem hoc vltimum. qd eo habito expensas soluit legatarius, est verum, nisi impensa fructibus æquivaleret. d. §. qui hortos, ubi est gl. in. vt allegat Rom. notabili. 107. limitat Bar. et predicta esse vera, qd legatur res, puta qd dicitur, Lego fundum, vel usum fructum, vel redditum, sed si legatur ipsam in certum, vt quia quis condixit a cõi Perusii certas possessiones, & legauit tibi cõductionem, tunc intelligeretur legatum quicquid lucri esset, & quicquid per cõductionem solui debet, ar. l. qui prior, ff. solut. matrim. v. idem Iou.

confi. 102. column. 6. cum sequent. d. Patrem suam] Ad idem. l. si domus. §. si de leg. 1. Hoc etiam procedit, qd essent apposita consuetudinis res. Ita Ale. & Are. & d. l. in d. l. serui electio. §. si. & facit regula, quæ ponit Bal. in l. c. qui testat. f. ap. ubi dicit. Ampla demonstratione non auget legatum limitatum. Alex. vero con. 34. q. 3. par. Põderatis, dicit, qd testator vt legare oia cõprehensa intra consuetudinem, qd ea appo sit, si tñ res est testatoris &c. Et tunc si est hereditas] Idè, qd testator legat rē heredis vt suā, de quo vide Ale. con. 17. 1. part. in. 1. co. & confi. 103. §. part. Imo vbi dicitur simpliter canonicus intelligere. d. ca. filius, & referet simpliciter Feli. in ca. ecclesia. §. Marię. 15. col. de cõfuit. l. ac. in d. l. c. u. aliena, post multa idè tenet, & dicit qd d. c. filius, hęc loci, qd legat res extraneas, & non heredis secūdum in. ibi. c. sic debetur. Bar. in l. si mercede. §. si fundum, ff. de actio. emp. Vbi dicit, qd vult fundum, in quo est capella, videtur vendi ta capella, nisi aditū habeat ex publico consequitur Ale. in l. i. in principi. pe. col. de acqui. post. Bal. in l. si. pe. co. de edict. diui Adria. col. lund. Card. in c. c. scilicet, de iure pa. l. ac. in l. si. ff. de cõsti. prio. in §. col. Alex. cõfil. 211. in 2. parte, incipit, vltis verbis. Ro. fin. 58. d. Et postea ven

illud ius esse; quod in ea habebat, & sic non dabitur æstimatio, vt in l. serui electione. ff. de leg. 1. §. 1. c. 2. Et sic legatur fundum, quem conduxerat per quinquentium, heres soluet pensionem, & ille cui legauit, habebit usum fundi sine aliqua solutione. l. qui cõcubinam. §. qui hortos, ff. de leg. 3. & Bar. in l. his verbis. §. Idem testator, c. de leg. 3. aut res legati erat res testatoris cõmunis simul & alteri; & sic intelligit solū legasse partē suā, d. nisi dixisset totā rem, quia sic æstimatio debet, vt no. Bar. in l. c. u. aliena, C. de leg. Aut res omnino est aliena; & tunc si ē heredis, c. debetur res oīno, tex. est in l. vnum ex familia. §. si rē, ff. de leg. 2. Si verò nō ē heredis, sed alteri, & si sciēter legauit, debet æstimatio, vel res. d. l. c. u. aliena, d. modo sit talis, f. cuius cõmerciū haberi possit; aliā esset inutile legatum, puta si legat res sacra, vel principis. l. apud Iulianum. §. fin. ff. de leg. 1. Si verò legatur ignoratè, aut extraneo; & nō valet; aut cõiuncte pōnæ, cui aliās fuisset relictus tantundè, si sciūisset ef

se etiam alienam, debetur æstimatio. d. l. c. u. aliena, & Bal. in l. 1. 23. col. C. de sacrisan. eccle. tenet ecclesiā esse cõiunctā personā, cū sit mater omnium fidelium. 1. 2. q. 2. qui abfulerit. Sed Pan. in c. fili? noiter, de testamē. nō tenet, qd ecclesia hic habetur p cõiuncta psona, sed solū cõiunctus ex fan guine, vt in c. nonnulli, de rescript. & qd debeat cõiuncta psona, intelligit, qd errat generaliter; sed quando errat ex cā p̄specifica, puta, qd credebat suā ex emptione facta a pupillo, que nō valet, tūc vitiat legatum in totum etiam factum cõiuncte p̄sonæ, vt not. in d. l. cum alienam. 24 Sed nunquid quod p̄dictū est in quæstione præcedenti, habet locū in foro canonico & anime? R. Pa. in c. filius, de testa. dicit, qd communis opinio tenet qd sic, sed ipse credit, qd nō habet locū in p̄sciētia, ratio, qd in d. c. filius n̄, dicit qd lege dei viuimus, nō legibus, videt annuere hoc esse qd legē dei; & ideo nullus subiect? obedientiæ iuris canonici poterit hanc dispositionē legis obseruare, & et in repetitione c. c. c. ff. de testam. ita tenet ratio, qd dispositio quilibet debet attendi s̄m rationē certam, c. in intelligit, & cap. praterea, de verbo. signifi. & ideo patet per d. c. filius, qd est differentia in hoc inter ius civile & canonicum, & qd dispositio c. filius, attingit oēs, quos attingit ius canonicum. Ego admittet dictū suū, quado heres nimis grauaretur, qd sic non videt f

uisse de mēte defuncti sed esse errore deceptum, sed quando constaret de mēte defuncti, puta quia sciebat dispositionem iuris ciuiliis, sic credo et in conscientia habet locū, qui perinde est, ac si legasset rē illam, si emi posset, vel saltem æstimatio. 25 Vtrum legata domo de beatur hortus? R. Pan. in c. Rainutus, ne testa. 3. no. qd si hort? cohæret domui, sic debetur. c. ff. ser. ven. l. testatrix, in princ. & ff. de acquire. emprio. & vend. l. creditor, in fi. quod limito verum, quando cadē ianua claudit domum; & hortum; secus si sic non cohæret, quia nō debetur. Et sic intellige gloss. in c. fi. 1. 2. q. 2. & Pan. vbi supra. in d. c. Rainutus. 26 Vtrū legatis aliquibus rebus, & postea venditis de testatorē, teneatur hæres? R. qd sic, nisi vendēdo testator habuerit animū, adimendi legatum in situ. de leg. §. si rem suam, & in dubio pro habet hæres salte p quatuor testes voluntatē defuncti mutatā, vt in gl. d. §. si rē suā, idè dicit, si rē legatā pignori tradidit, qd nisi habuerit animū adimendi legatum, teneatur hæres eā luere, & legatario credere, vt in ff. de leg. §. sed & si rem, in tex. & in gl. In conscientia credo verum, quando testator in morte noluit mutare testamentum, secus, si morte præuentus non potuit in vltimo aliquid disponere, quia tunc præiuraret. qd aīo adimendi legatum alienauerit. 27 Vtrū legatum, quo mihi liceat cadere la pides in solo testatoris, transeat ad meos hæres? R. qd non, tex. est in l. apud Iulianum §. si quis, ff. de leg. 1. ratio secundum gl. quia est ius personale. 28 Vtrum possit legari quoddam nondum est in rerum natura? R. qd sic, quomodo sit futurum, vt fructus futuri in tali fundo, aut quod nascetur ex ancilla, & huiusmodi, in l. de leg. §. ea quoque res. f

9  
dicit J. Bart. in l. rē legatam, ff. de adi. leg. tradat hæc materiā, & doc. tradit in l. 1. c. de le. & idè dic de parte, qd de toto, in ff. de §. si verò qd, & in l. si ex toto, in princ. de leg. 1. Et in dubio J. Hoc intellige in alienatione alia a donatione, quia donatio indistinctè videtur adimere, nec distinguatur an valeat donatio, vel nō sit reuocatur, vt ff. de adm. leg. l. c. u. feruus, & l. rē legatā, & l. legatū sub cõditione. §. 1. hoc glo. in d. §. si rem. f §. ea quoque res] ff. de le. 1. l. in rē in princ. St autē nec fuit nec est in rerum natura.

Vtrum



quam domum vellet ex his quas testator habebat legatario dare. Sed in rebus quas habent certos fines a natura, bene electio est legatarij, vt supra dicitur hic. quo casu loquitur d. l. legato generaliter, & Bar. in d. l. si in prin. assignat rōem diuersitatis, quia in his que habeat certos fines a natura, si legatarij eligat non multū grauarit hares, quia quantum ad estimationem modo illud distat bos a boue, homo ab homine, quāquidē de medicis tractatur, sed inter domū, & domum potest esse maxima differentia vt patet, vā nō nimis grauarit hares eius dēt esse electio. Itē in cyprio f. h. hōnis constituto, vide gl. i. h. h. redes §. h. in certo. ff. de h. h. vide tñ Ang. Are. ti. in l. i. de leg. §. si generaliter. a. Aduertit tñ i. ista est doctrina gl. in d. l. generaliter. in glo. magna. Quam approbant consumiter doc. & dicit Sali. q. est ipse veritas, & pro hoc est bono text. in l. si quis argenti. §. similitudine mō. C. de dona. & gl. illa loquitur in rebus animatis, quorum aliquas non plus expedit habere quā non habere. & ita in his legatariis habet electionem eligēdi, mediocrem. sed in alijs rebus inanimatis, tunc hares minimum dare potest, vt etiam dicitur hic. b. Tunc poterit hares dare minimum. Non tamē dabit corruptum quia non liberaretur. nam tunc vniū corruptum non dicitur esse in genere vini, sicut dicimus de pecunia facta in el. genter. §. qui reprobos. ff. de pig. a. & Ale. in d. l. legato, d. Ant. & Imo. in c. indicante, de test. Et quod hoc dicitur dādo minimum & c. Intelligit idem in ademptione legati vt testator legatit duos fundos tibi, & post dicit se vnum legare in dubio datur ab hārede exigū. text. est in d. l. si ita scriptum de leg. i. ratio est quia adem

ptio fit in sui fauorem haredis, quā præsuntur tē stamento minus grauarē hāredem quā sit possibile. l. vnum ex familia. §. si rem. ff. de leg. 2. vnde dicit Bar. in l. si. cui la. i. in princip. ff. de legat. i. quōd quando verba referuntur per testatorem ad hēredem importatā certam etatem, tunc hares potest solvere legatum in fine anni. Pallit hęc cōstitutio de hārede facta vore dotis, quia in dubio non accipitur quod est minimum text. & gl. in Lauptura. l. ambiguis. ff. de iure do. Et vide ad materiam istius. §. text. sing. in l. cum certum ff. de aur. & arg. lega. Ro. in sing. 203. Adde idem est in contrādictibus. v. de vt datur minimum, l. h. ff. de prob. h. p. & l. h. d. in. ff. m. d. c. §. Seia. ] Dicit ibi Pan. si quis reliquerit fieri in ecclesia imaginē Christi cum apostolus intelligit quō 12. vel vt pingatur imago beatissimę virginis, dicitur esse ad pias causas secundum Bart. in l. lineam margaritarum. §. fin. ff. ad l. Falci. sequitur Ang. in l. i. §. ad municipiū. et. & vide omnino ad materiam totius. §. Pan. in ca. indicante, de test. & intelligit istud dictum de quo hic quando legatam venit applicādam ecclesię secus tamen quā applicaretur clericis, vt in frumento vino & huiusmodi, quia si legaretur in certitudinaliter de mensura minima intelligeret text. est & ibi Pan. in c. ex parte de censib. Qui loquitur in voto, & hoc nō videtur clericis auaritia inhibere. Quando autem incertitudo vitiat legatum vel non ponit optime Bar. in l. quidam. in prin. ff. de rebus dubijs. d. In nomine legatarij. Pura lego Titio ceterum. Qui tamen vocabatur Lucius legatum habebit ipse Lucius. Vt dicit d. §. si quis in nomine, & ita etiam declarā gl. in d. l. si in nomine. qui loquitur in institutio.

tionē, idem si quis erret in cognomine, & dicitur quāsi commune cognationis nomen vt affinitas. In pronomine, vt si fune duo Titij, vnt super addatur. Marcus. nā Marcus est pronomine. Et in agnomine, quod est illud quod imponitur ab euen tu. vt Africanus qui vicit Affricā & c. dicit id in hāredibus, vt in d. §. vide Bar. in l. falsa demōstratio. ff. de cond. & demōstrat. §. qd autem. a. §. Titia] vide ibi concord. in gloss. b. L. de aur. & arg. leg. ] Non videtur quō illa l. si dicit, ideo dicitur vt in verbo Alienatio. c. L. ligni appellatio. §. in. ] Hoc est in. §. Offitius post. vbi ea quā hnt nomen spāle non continentur appellatione lignorum. Tu verō dicit hoc esse verum, nisi aliud habeat consuetudo regionis. vt §. Offitius. 2. ibi dem, & vide totam illam. l. d. Vt in d. librorum. ] Vt gloss. ibi dem in ver. filera. quam dicit Barto. esse notandā quia pluries vidit de facto exponit fulcra. i. ornamenta lecti. Quare infert Barto. ibidem si quis legatū certum vxori suę, quō contineatur nomine legatarij. Pura lego Titio ceterum. Qui tamen vocabatur Lucius legatum habebit ipse Lucius. Vt dicit d. §. si quis in nomine, & ita etiam declarā gl. in d. l. si in nomine. qui loquitur in institutio.

tam. & postea vendens eam emit aliam cui nomen Bertae ponit, an debetur ista secunda? Ref. quōd sic. ff. de condit. & demōstrat. l. filia suę. §. Titia a vxor. 38 Vtrū legans mihi omnia sua mobilia intelligant omnes fructus etē. Ref. quōd sic. oēs qui tempore mortis testatoris erant a solo separati. ff. de re. vend. l. fructus la. 2. Sed non habeo ex tali legato nomina debitorū suorum nisi aliter constet de mente, quia nomina debitorum nec sunt mobilia, nec immobilia sed in tertia specie. ff. de re iud. l. a diuo pio. §. in venditione, Itē quia non est nostrum quod nobis debetur, sed tantū illud quod postumus vendicare. ff. de aur. & arg. leg. l. 2. b. Sed tu de hoc dicit vt §. Aliena. §. 3. & idem dicit de lignis & lapidib. ad edificiū paratis, quā non veniūt. ar. ff. de leg. 3. l. ligni appellatio. §. si. c. Idē in lecto legato venit ornamentum eius vt in d. l. librorum. d. §. si. ff. de leg. 3. 39 Vtrū legatis vestitus vxori veniant aurea vel argentea ornāmēta dīctarū vestitū vt q. nō, q. accessoria prae cōfiora suo principali non accedunt. Lud. de Ro. i. no. tenet quod veniat et p̄ciosiora & accedant principali, vt l. & si non sunt. §. perueniam. ff. de aur. & ar. le. & Bar. in l. cum aurū. ff. de aur. & ar. le. & dicit gl. falsam in l. i. & planē. ff. de pecu. l. quos vult quod accessiones prae cōfiores non extinguntur destructo principali. 40 Quid si legat ceterum sicut si voluerit. Ref. q. nō trāsbibit ad hāredē Titij, si Titij nō expresserit se velle. l. si ita legatum sit. §. illi si volent. ff. de leg. 1. 41 Quid si hās lancē maximā minorē & minimā legat lancē minorē? Ref. q. debet medię magnitudinis si aliud nō appareat. ff. de au. & ar. le. l. qui lancem. e 42 Itē si legat cirographū intelligitur legasse actiōes in eo contentas. l. qui cirographū. ff. de leg. 3. 43 Vtrū testator qui legauit vni fundū alij vni fructū fundi deat intelligi legasse vnicuique ipsorū dimidiū vni fructū dīcti fundi? Ref. Lu. Ro. in no. q. sic l. si alij ff. de vusu. leg. secus in iudicijs snia. vt l. & puto. §. si i. ff. de mi. erc. quod verum est si aliud de mente non cōstet. 44 Vtrū si legas sic dicit lego centū Titio & si illos p̄deret iterū reliquo ei alios centū, eius hares teneatur plus, q. semel restituere. Ref. q. non nisi semel ff. de le. 3. l. fideicom. §. si quis decē. h 45 Si legatur alicui vusu fructus sub certo tempore puta vsq. quo talis peruenierit ad 20. annos, quāuis talis moriatur, nihilominus vusu fructus durat vsq. ad tēpus 20. annorū, secus si moriatur vusu fructuarius añ 20. annos. q. expirat. si verō legat sub incerta p̄ditione puta donec talis fuerit furiosus vel remāserit & hmoi quorū euent? incert? est, si p̄ditio euenerit expirat. Si autē moriat in furore nihilominus durabit vsque ad vitam vusu fructuarius. l. ambiguitatē. C. de vusu. 46 Quid habebit ille cui relinquitur vicius & vestitus

vxori. ff. de au. & ar. le. qd si testor legat vxori lectū veniat et lectus festinus, Et ibi etiam Bar. no. q. si legatur vestimenta veniūt festina. Ad hoc facit text. & quod ibi nō Bart. in l. cum aurū §. planē. ff. de aur. & ar. gen. le. vbi si testator legat vxori vestimenta, ve niunt maxillū aurū, & ornamenta conuēti. Itē vt. f. l. qui cirographum ] Idem in l. si ferum filij. §. cum cirographum. de lega. i. & ratio est quia legatum semper debet asserre vti locum. l. si credi tiri cum. l. sequi. deleg. 1. g. Vt l. & puto ] Rationem ponit ibi gloss. quia aliās sententia iudicis non valeret, cū debet vt diuidat non vt committet. h. §. si quis. ro. ] ibi dicitur rursus quia iñitas est euitanda, fecit dicitur quōtias per l. sicut. ff. quē ad. vusu. amir. & gloss. in dicto §. si quis. 10. Qui facit differentia inter rursus, & quōtias, quā tamen dupliciter. Bartol. ibidem Sed dicit quod in d. l. sicut h. 108

res non erat one-  
ratus, sed bene  
in d. §. quis. io.  
vnde dicit Bar. si  
illa. io. reuertent  
tur ad heredem,  
ex eo quia non  
posset dici graua  
tione teneatur to-  
tiens quotiens.  
a Quod idē est ]  
Vide supra ali-  
menta in prin. &  
expensē.  
b E. usufructua-  
ria] videlatē Bar  
tol. in repe. dicte  
aut. q. locum, &  
i d. l. Titia. Limi-  
ta tamen hoc ni-  
si sit relicto vfu  
fructus vni? fun-  
di vxori, q. tunc  
totum usufructu-  
um habebit. di-  
cite etiam Bar. in  
d. l. Titia. q. si sit  
institutus hæres  
filius cum extra-  
neo, q. quod ad  
partem extranei  
habebit totū vsu-  
fructum, sed  
quod ad partem  
filij solum alimē-  
ta. Et ito. q. si hæ-  
res extraneus fuit  
institutus vulga-  
riter, & heredi-  
tas ad eum pue-  
nit, q. dicit vxor  
habere totū vsu-  
fructum, quia a  
substituto dictū  
legatū cepit ha-  
bere vires. l. qui  
fundum §. qui fi-  
lium. ff. ad l. Fal-  
Et in psona sub-  
stituti qui est ex-  
traneus cessat cō-  
fuetudinis inter-  
pretatio, Et vi-  
detur casus in l.  
& si contra. ff. de  
vniq. & pu. secō  
in substituto pu-  
pillariter, q. iā  
pupillus fuit hæ-  
res patris, & per  
cōsequens dictū  
legatū cepit hæ-  
re vires ab eo q.  
non tenebatur ni-  
si ad alimēta. Et

sue alimenta qd idē est a  
R. dēt hēre cibum, potum,  
vestimenta, lectū, habitatio-  
nem, & ea sine quibus viuere  
non possēt. ff. de alim. &  
ciba. l. e. l. legatus, ff. de ver.  
sig. l. victus, non tamen ea  
quæ ad disciplinam perti-  
nent. d. l. legatis.  
47 Quid si dicit relinquo  
qd vxor mea sit dña & vitu  
fructuaria b omnium bono-  
rum meoū? R. q. p hoc qd  
dicit dñam habebit guber-  
nationē domus & familie,  
& eius curā per hoc qd di-  
cit usufructuariā habebit  
victum & vestitum. Simili-  
ter si diceretur relinquo eā  
dñam & dñatricem bono-  
rū meoū, itelligitur quod  
sūm qualitatē primonij ho-  
norificē habeat suā neces-  
saria. & sic gubernatrix do-  
mus. & sic sapientes & cōis  
vsus interpretatur, vt not.  
gl. in aut. hoc locū hēt. C. si  
secūdo nup. Et sic fecit Da-  
uid eū dñ de eo. constituit  
eū dñm domus sūe. i. recto-  
rē. & sic ponit in Greco. qd  
est. ff. man. l. creditor. §. Lu-  
cius. dñs tñ Bart. Cepola in  
trac. suo de seruiturib. dicit  
verū sola alimenta fore re-  
licta p illa verba dñam, &  
usufructuariā. si filij sunt in-  
stituti. secus si extranei. & vt  
est gl. in d. aut. hoc locū. &  
ibi p oēs. & Bar. in l. tria cō-  
testamento §. fin. ff. de le. 2.  
Bal. in l. vnica. C. de indi. 6.  
quod intellige supstantib.  
filijs, secus si morerēt filij  
vina matre, q. tunc effi-  
cerēt proprietaria. vno. fin  
gulariter Bar. p tex. in l. fi-  
cur in annos. in prin. ff. qb  
modis vsufu. amit. Hic ad  
uerbe q. quāuis vir liberet  
a reddicione rōnis de ad-

ministracione, nihilominus  
tenebitur de dolo, & lata  
culpa. l. creditor. §. Lucius.  
ff. man. & reddet rationem  
aliqualem non tamen scri-  
puloſam. l. si quis rationes.  
& ibi Bar. ff. de li. leg.  
48 Quid si dicit lego vsu  
fructū oīum bonorū meo-  
rū vxori meæ. vel relinquo  
vxorē meā vsufructuariā?  
R. q. in solidū habebit vsu-  
fructū oīum bonorū, ita qd  
poterit facere de illis quic-  
quid placuerit, et si essent vi-  
tra quantitatē alimētorum.  
ff. de vsu. l. e. l. vxori meæ. ni-  
si filios haberet, in quo ca-  
su filij haberent saltē legiti-  
mam partem in vsufructu  
secundū dñm Odofr. sicut  
ipse no. in aut. nouissima.  
C. de inof. test. que limitat  
d. l. vxori. quod ad filios, sed  
non quod ad extraneos.  
49 Vtrū legās vxori suæ ha-  
bitationes domus suæ, qd  
idem est. l. cum antiquitas.  
C. de vsuf. & in eodem te-  
stamento legando dictā do-  
mū alteri ademerit dictum  
legatū vxoris? R. q. nō. tex.  
est in l. Sempronio. in prin.  
ff. de vsufu. leg. vbi probat  
qd leg. generali vsufructū,  
vel habitacionis non dero-  
gat per legatū speciale ip-  
sus rei. Et ibi Bart. & dicit  
qd non est alibi tex. p hoc.  
50 Quid si dicit relinquo  
Titio fundū ad vsufructuā  
dñi? R. do. Bar. Cepo. tra. de serui. v. ban. p.  
di. c. 4. & de vsuf. 4. col. q. est relicta pro-  
prietatis. Similiter qd dicit relinquo fundū  
ad gaudimentū per l. proculus. de vsufu.  
& ibi dominus Flor. qui tamen distinguit  
verum, si extranei sunt instituti. secus si fi-  
lij dilecti, & placet in consciētia, licēt alij  
indistinctē velint q. proprietatis sit relicta  
non vsufructus.

52 Qūo potest fieri legatū? R. q. pot fieri  
qui-

si substituit? non  
tenebitur i plus  
quam pupillus.  
d. §. qui filium.  
& idem videtur  
tenere. l. mol. in  
d. l. & si contra.  
Nor. duas caute-  
las. Si vult testa-  
tor vxorem exis-  
tētibus filijs ha-  
bere vsufructū  
sibi dicit relinquo  
plenum vsufructu-  
m, vel secun-  
dū declarat vo-  
luntatem suam.  
c Secus si extra-  
neus] Quia et pro-  
prietas videtur  
relicta. gl. tamen  
adducit opin. d.  
Bar. recitat opin.  
Oldr. conēs pri-  
mam partem, q.  
plenus est vis in  
sorum.  
d Que limitat ]  
Imo ipsam cor-  
rigit secundūm  
gl. ind. aut. nouis-  
sima & Bar. in d.  
l. vxori. nā filius  
debet habere legi-  
timam in pro-  
prietate, & vsu-  
fructu.  
e Et ibi Bar. ] Di-  
cit et q. in legato  
habitationis cō-  
currente ambo ve-  
l. si alij. ff. de rei. q.  
tene menti quia  
quocidie relin-  
quuntur prædia  
pluribus, & post  
ea dicit testator  
vxori legovsum  
fructum quia in  
vsufructu omnes  
concurrunt.

quibus scūq; verbis, aptis tñ,  
& idoneis, vt si dicat lego,  
do, dare iubeo, volo, rogo,  
posco, opto vt des. l. 2. C.  
coisa de leg. Itē pot fieri pu-  
rē, vt cum dī. lego tali. c. &  
in diem, vt lego tali vique  
ad pascha. Et dic vt lego ta-  
li a paschate i antea, & sub  
pōitione p si, vt lego tibi. c.  
si filia meē acceperis, vel p  
cū, vt lego tibi. c. cū fueris  
14. annorum, tunc inest cō-  
ditio hęc dū cōpletus fue-  
rit. 14. annus, & non aliter.  
C. de leg. l. f. Fallit tamē in  
libertate cū videatur potē  
esse relicta in diē, puta si di-  
cit seruum liberū iubeo cū  
filius meus erit. 25. anno-  
rū. C. de fideicom. lib. l. fi-  
deicommissaria. a Et vt scias  
differentiā inter legatū qñ  
sit purē, & qñ sit sub cōdi-  
tione, vel in diē, no. q. qñ  
legatū sit purē statim mor-  
tuo testatore cedit legatario,  
vt j. §. 56. Quādo verō  
sit sub cōditione, ante cōdi-  
tionis euentum non cedit  
legatario, & ideo si morietur ipse legatari-  
antequam conditio impleatur remanebit  
apud grauatū, & non transmittet ad suos  
hæredes. Limita hoc in legatis ad pias cau-  
sas, vt §. 8. Qñ verō legatū sit in diē, tunc  
dies est incertus omnino, b sic legatum est  
conditionale. l. dies. ff. de condi. & demon-  
stra. & l. stipulatio ista. §. inter certam. ff. de  
ver. oblig. & l. si dies. ff. quando dies leg.  
ce. & gl. no. in l. Seius Saturninus. ff. ad Tre-  
bel. Si verō dies est certus omni certitudi-  
ne, vt puta cū legatur Titio in pascha futu-  
ro vel qñ current. 1580. & huiusmodi, vel  
dies est certus ad minus in se licēt sit in-  
certus in proprio subiecto, puta cum relin-  
quit talis possessio Titio qñ erit. 15. anno-  
rū, q. i istud tēpus est certū in se, q. suo cur-  
su perire nō pot qñ veniat e illud tēpus,  
sed in ppro subiecto & sub tali qualifica-  
tione bene est incertū, q. talis pot mori an-  
teq. uā sit. 15. annorū. Et sic legatū factū tali

re vel die cedit legatario statim a die mor-  
tis testatoris quō ad transmissiōnem, quia  
si legatari- moreret post mortē testatoris,  
& antē illū diē vel tēpus, nihilominus lega-  
tū debebit eius hæredibus, vt patet in l. vni-  
ca. §. cū igit. C. de cadu. tol. Idē dic qñ lega-  
tur fructus q. nascens ex tali fundo, q. licēt  
moria legatari- tñ trāsmittit ad hæredes  
suos, vt no. gl. in l. i. cū quia. ff. de pac. Intell-  
ge nisi aliud impediatur d. l. si ea questio. C.  
de his q. vt ind. hoc patet i l. si cū hæres. ff.  
quādo dies leg. ce. & l. hæres. in prin. ff. de  
cōdi. & dem. vbi patet q. qñ quis legat i  
tio possessionē cū moriet, licēt sit incertū  
quō moriet, tamē q. certū est e q. moriet, &  
ideo legatū est ad diē certū, & sic debebit  
eius hæredibus, secus si legaret sic, hæres  
dato possessionē Titio cū morieris, q. sic  
est cōditionale, q. est in diē incertū, eō q.  
ignoratur q. prius sit morietur, an hæres  
vel Titius. Et ideo si Titius p moriet legatū  
remanebit apud heredē grauatū. Itē ad  
uerbe q. dictio, si non semp facit pōitionē,  
nā qñ apponit tēpori pterito vel præsentī,  
nō facit conditionē propriē. l. institutio ta-  
lis, in fi. de condi. institut. & l. eas. in princ.  
ff. de condi. & demonst. & l. si ita stipulatus,  
fuiero hanc summā. ff. de verbo. oblig. Nec  
ob. l. si sic. ff. de leg. 1. q. improprie loqui  
tor, qñ verō si respicit euentū futuri tēpori-  
s cuius euentus est certus oī certitudi-  
ne, sic non facit cōditionē, fm Bar. in l. 1. 2.  
col. vbi plenē. ff. de cōdit. & demō. Idē dic  
quod cōditio est impossibilis. l. 1. ff. de cōdit.  
insti. Sed qñ euetus est certus an, sed incer-  
tus qñ vt mors, sic facit conditionē fm Bar.  
vbi. §. & gl. in l. omnibus obligationibus. ff.  
de regu. iur. similiter facit conditionē quā  
do euetus est oīno incert. Itē dictio si ali-  
qñ ponit pro quia. l. videamus. in prin. ff. de  
in litem iuran. l. Titij & Mæniū. ff. de adm.  
tuto. Aliqñ ponitur pro quāuis. l. fin. C. de  
liber. & eorū liber. Aliqñ ponitur simul cū  
dictione & tūc & sic stat pro quāuis. l. 1. §.  
nuntiatio. ff. de no. ope. nuntia. & diffusē vi-  
de Bar. vbi §. dictio verō cum, aliqñ habet  
vim copulę. l. illi cū illo. ff. de vsufruct. leg.  
& sic non facit cōditionē nisi antea appa-  
reat voluntas disponētis. l. si ita fuerit. l. 1.  
§. ii. ff. de testa. ma. & l. si ancilla. ff. de leg. 1.  
Aliquando verō cum est cōiunctio, videt-  
ur.

a. l. si Titio in prin. ubi si legatus Titio cum factus fuerit. 14. an norum, si decessit ante, exhereditatus. b. Cu petiero. Videt enim magis positum hoc verbum, vt celestis solatur, vt semper separatus. c. Bar. in d. l. quibus diebus. 3. col. ver. quid si testator, vbi dicit qd testatores communitate ignorat qd importat hec verba, & ideo facit modum &c. d. Et alterus etia. Ve si nam cum illa vel si morer cum illa.

ferentia. Prima qd si principaliter denotat conditionem, secundario vero tempus, qd nulla est conditio que in se non habeat tempus futurum. Cum vero denotat principaliter tempus quia est aduerbium temporis secundario conditioe pbatur in l. si Titio, in prin. a ff. qd dies le. ce. Et ideo qd ponit circa substantiam obligationis, vel circa voluntatem qd exprimit per verbu futuri subiuicti vbi ponit per si non valet, sed bene p cu, verbu gra. Stipulatio qd fit sic, promitto tibi centu si volueris no valet, secus si dicat, promitto tibi centu cum volueris. l. ceterisimus. S. si ff. de verb. ob. qd in primo conditio est expressa per si, in secundo est tacita p cu, & expressa nocet. l. non nunq. ff. de condic. & demon. Secunda differentia est quia si legas mihi decem cu petiero, b non facit conditioe. l. si deceda cu petiero. ff. de verb. obli. l. Titia. ff. de cond. & demon. sed bn si lego decem si petiero, vt no. in d. l. si decem, qd p h conditio expressa, p cu tempus principaliter. Et ideo cu talis temporis expressio sapiat executionem de presenti siue executionem nullam suspensionem inducit, & ideo licet moriatur antequam petat no deficit conditio. l. liber ho. S. decem. i. ff. de ver. ob. Tertia differentia est, qd siue apponat circa dispositionem, siue circa executionem facit dispositionem

conditioe. l. quibus diebus. S. quida Titio. ff. de conditio. & demoftr. Sed cu facit dispositionem conditioe in vltimis voluntatibus, vt d. S. quida Titio, & ibi no. secus in pccibus, sed bene facit dispositionem resoluenda sub conditioe, vt ff. de i. di. adiecl. l. 2. & ibi bona gl. limita tam qd cu facit dispositionem in vltimis voluntatibus conditionalis, veru qd addicit dispositioni vltima quae concernit voluntate disponendi siue dispositione. l. si cui legat. ff. de leg. i. nisi qd relinquatur co iuncta psona, qd tuc in dubio facit die d. l. Seius. satorninus. ff. ad Trebel. sed secus qd dispositio concernit pceptu soluendi siue executione & tempus certu salte in se, sicur e tempus certae etatis, qd tuc no facit conditioe sed dilacione, qd de natura cu est facere tempus. l. ex his verbis, vbi bonus tex. & gl. in secuda solutione, & ibi Bal. C. qd di. le. ce. Aduerte et qd licet dicat lego tibi centu ea conditioe vt facias tale qd qd tale legatu non est conditioe. sed modale. l. Meua. ff. de ma. testa. & l. 2. in si ff. de dona. & sic verbum ea conditioe accipitur improprie secundum Bar. in d. l. quibus diebus. e 52 Vtru relictu in die debeat cu fructibus intermedij temporis? R. qd si gratia legatarij fuit appositus dies, puta qd pure sic debetur. Si vero dies fuit appositus gratia heredis, sic non debentur, & sic cõcorda. l. in si deicommissaria. ff. ad Treb. & l. in fideicommissi. S. cu polidius. ff. de vsur. & l. eu. ff. de ann. le. & est glo. in d. l. ex his verbis, vide Pan. in c. nos quidem. de test.

53 Sed pone qd legatu conditioe no impletur non ex defectu legatarij, sed alio modo? R. qd aut dicitio respicit factu ei? cui relinquat solū; vt puta si manumiserit seruū suū, vel ascenderit capitolium, & tuc si dicitio deficit p casum, qd morit seruus morte naturalis, sic dicitioe legatū. l. qd sub conditioe. S. quoties. ff. de cõdi. insti. nisi fuerit in mora. l. pe. in prin. ff. de condic. & demon. Si vero deficit p aliu, puta qd fuit interfectus, tuc ager p infector. l. Aquil. l. inde Nerati. S. idem Iulianus. i. & 2. ff. ad legē Aquilia. Et si occisor est no soluendo, de equitate debeat admitti ad legatu. l. Titio cõti. S. si ff. de cõdi. & demõ. & l. si. S. i. ff. de eo p quem facta. erit. Si vero pstat in facto eius cui relictu est, & alterius etiam, d tunc si per ea lum

si non ei nupferit. Conditio etiam purificabitur si matrimonio solūm fuerit copulata per verba de presentia etiam si non fuerit tradita ad domū. l. cui fuerit & ibi no. glo. & doc. ff. de con. di. & demon. Et no. Bar. l. Titio centum. S. Titio genero. 40. v. l. col. & Bar. & Baldus in l. fideicommissi. C. de nup. & Alex. consil. 1. 2. 2. partis vifo pfectu cõtra vententis. b Sed non que temporali. De hoc no. C. de indi. vidui. tol. per totum. c In ceteris] per mittitur. n. mulieri vt Titio nubar, & prohibet ne alteri nubat, & econuerso. d Transit ab eo qui] Ex quo sequitur qd pferuntur chirographarij, vt dicit gl. in l. his cui. S. si plures. i. ver. no habetur. ff. i. post leg. Hoc est veru in legatis particularibus sed in legato quotz bonoru non tranfit dominu. Ita tenent Bar. & Paul. de Ca. l. si quis bonorum, de le. 4. & ceteri nō in l. non amplius. in §. cum bonorum cum l. sequen de legat. i. e. Fructus rei legatarij] Ad leg. in l. herentis. ff. de vsu. que dicit hec rem excusari si ignorat re legatam & fructus ante mortem percipiat.

sum fortuitu euenit ne implet, qd vnus eoru moritur amittet legatu, nisi fauore alimertorū. l. an noua. ff. de annu. leg. Si vero nō p casum sed per factu alterius, sic no amittet sed spūm habet, ratio quia per eum non stetit. Hec distinctio probatur in l. in testamento. la. 2. vbi gl. facit hac dist. ff. de cond. & demon. & in gl. l. r. C. de insti. & sub. & est equissima, nisi aliud dicat in aliquo casu legatum libere. l. cu ita legatum. ff. de condic. & demon. Limita etiam illud qd dicitur qd qd conditio non impletur per factu eius verum qd legatum deficiat, nisi conditio esset inhonestas, qd sic habetur pro no adiecta d. l. cu ita legatum sit. ff. de condic. & demon. 54 Vtru legatu factum sub conditioe, si nupferit Sempronio, expiret, si no ei nupferit? a Respo. quod sic si honeste possit ei nubere, sed si sit indignus ei nuptijs tenet legatum, licet ei no nubar, quia conditio quae perpetuam viduitate inducit remittitur sed non quae temporalis, b & quod vni per mittitur alteri prohibetur; & qd in vno prohibetur in ceteris permittitur hec habentur ex l. cum tale legatu sit. & in l. cum tale legatu S. meua. ff. de cond. & demon. si idem legatum sit vt nubar fm arbitrium Sempronij, quia pinde est ac si no sit adiecta. l. filia. ff. de cond. & demon. in prin. 55 Qua actione petuntur legata? R. qd no solum per actiones personales, sed etiam per in rem & hypothecaria in res mortui, & idem dicit Sum. Ang. Pars. II.

fideicommissis, vt iuste de leg. S. nostra; & C. communi de leg. l. r. post prin. 56: Quando possunt peti legata? R. qd non possunt peti nisi adua hereditate, nisi in legatis ad pas causas de quo J. Legatum. 2. S. 9. vide scias qd dominium rei legatarij postquam adita est hereditas ipso iure transtib eo qui d legauit ad legatariū recta via. ff. de fur. l. a Titio no. gl. in c. Rainald. de test. in ver. petendo. Et ideo extunc pertinet ad legatariū fructus rei legatarij. e no. gl. in l. in legatis. C. de vsur. l. a Titio. ff. de fur. l. legatum. l. 2. ff. de leg. 2. & l. si tibi homo S. cum seruus. ff. de le. 1. Fallit hoc quando legatar res aliena. l. cum alienam. C. de leg. & l. non dubium. ff. de lega. 3. Item in legato relicto in genere. l. apud Aufidius. ff. de ope. leg. Idem in legato alternatiue. l. hmoi. S. Stichum. ff. de leg. 1. & l. statuliberum. S. Stichum. ff. de lega. 2. Item in legato facto in diem, quia nisi adueniente die non tranfit. l. Sempronius. ff. de vsur. leg. Item quando aggrauat l. heredem ad vedendum rem. l. vxorem. ff. de leg. 3. S. agri.

57 Quo ordine capiet legatarij? R. qd nolum ordinem obseruamus, sed simul omnes equaliter tenentur, dicit tex. in l. si cui §. si plures. ff. vt in poss. le. 58 Quibus modis efficitur caducū legatū? R. qd trib. modis. Primò qd quod legatū in testamento habetur pro non scripto, & hoc contingit tripliciter. Aut quod decessit legatarius quem testator viuere credidit. Aut quia quod legatum non est in rerum natura, nec potest esse, vt equus mortuus quem testator viuere credidit, aut qd rei legatarij nullum est commercium, & vel quae alienare prohibentur, vt dicit Azo. qd etiam si sit commercium, sed cu gradi distulitate, b vt in pcedijs necessarijs Cesaris, non valet legatū, nec estimatioe dabit, vt inst. de leg. §. sed si talis res, nisi voluntas testatoris apperet velle estimatiõem dari, qd estimari.

ca temporis breuitate tex. & ibi Iafon dat limitaciones ad hoc in l. si mihi & tibi. §. si quis seruus. ff. de leg. 1.  
 a Et præstabit talis hæres ] Vt l. mortuo hone. §. Labeo. 2. respon. ff. de leg. 1.  
 b Si sciebat ] Id est si ignorabat testator, & legatarius erat cõiuncta persona, quia debetur æstimatio, vt ar. l. cum alienam. C. de legaci. ta tenet Pe. de Bella Peri. Ni. de Neap. Rap. Cuma. Alex. & Iaf. in d. §. c. Seruus in pœne] Intelligit prout ibi dicit in d. §. meminit si cõtra eum præsentata fuerit sententia, & tunc tanquã ab indigno auferitur sibi a fisco nisi legatum fuerit ad cõmodum alienum.  
 d Bart. in l. cum seruus ] Ibi enim dicit vidisse de facto qd testator insisteret iudicari fieri in certo loco quæ reperiebatur facta & ne sciebatur p quæ, & dixit iussit hæredi quantum ad euitandã poenam. Auth. hoc amplius. C. de fideicom. & etiam pgnõ excõcatiõnis q̄ consuevit apponi per constitut. epi contra nõ implentes vultatem defunctorum.  
 e Ad piã cas ] Vide Panormit. in rubr. de testa. infra. Testamentum. §. 2. & ibi ad ali.

æstimari possunt. ff. de le. 1. l. si quis inquilinos, excipit secundum eundem, casus qñ quis redimit hominem liberu ab hostibus, quia p̄t liberari a pignore quod ta citã habeo in eo, donec soluitur pretium, vel seruerit per quinquennium. l. senatus. ff. de leg. 1. Item aduerte qd si commercium rei legatã sit in cõi, sed nõ hfdi, sic damnato ad dandum tñ valebit legatum & præstabit talis hæres. a Si verõ cõmercium non sit ei cui præstari debet, aut pp eius de licitũ, puta quia hæreticus, aut propter lectã, puta quia iudæus qui non potest habere mancipium Christianum, tunc nec rei æstimatio debetur, aut propter conditionem status, vt quia est seruus cui militia non debetur, aut pp vitium corporis, quia est claudus, & legatur stipendium cursoris, & sic si sciebat b testator dabitur existimatio; aliã nõ, vt no. gl. i. l. sed si res, ff. de leg. 1. Item ea quæ sunt cõiuncta ædibus nõ vrbs desormetur, vt sunt columnæ marmoreæ non sunt in cõmercio. ff. de le. 1. l. cætera, in prin. Item nec res sacræ. Secũdõ dicitur legatum caducum in casu caduco tripliciter, aut quia legatarius præmoritur quã testator, aut efficitur seruus pgnõ, aut quia testamentum improbè inofficiolum dicit ff. de inof. test. l. Papinianus. §. meminit. aut etiam propter graues inimicitias extortas inter legantem & legatarium, si tamen redeãt ad amicitiam reintegratur legatum, sed propter leues

inimicitias non efficitur caducum, vt ff. de adim. lega. l. 3. in fin. ff. de his qui, vt indigni. l. si inimicitie. Tertio dicitur proprie caducum, quod post mortem testatoris desinit quacũque ratione, vt si legatarius spernat, vel conditio sub qua legatum est desinat de cadu. tol. l. vnica.  
 59 Vtrũ factũ legatũ sub conditione, puta si fecerit pontẽ in tali loco reddatur caducum, si illi cui impunitur prius fecerat? R. qd sic, per l. conditionem. ff. de condi. & demon. Sed tu dic qd quoad actionem consequẽdam non sufficit aliquid fieri factõ, quia non videtur obtemperare, qui factõ facit, vt in d. l. in si. sed quoad poenam euitandam non refert qualitercũque fiat, l. ea quidẽm. C. si mancipium ita fuerit alienatum. Et sic patet qd non debetur legatũ prædictum. Et qd si fieret excõmunicatio contra non implentes legatã, talis non ligat eĩ, similiter nec aliam poenam incurreret si esset appõita. Facit quod no. Ludõ. de Ro. & Bar. in l. cum seruus. d. ff. de ver. ob. & l. forma. §. si cum ego. ff. de censu.

LEGATVM I. ad piã causas e est omnine quod relinquitur pro anima, vt sentit gl. & clarius Bart. in l. si quis Titio. ff. de leg. 2. Item quando relinquitur aliquid miserabilibus personis, vt pupillis, viduis, peregrinis, pauperib, & huiusmodi, auxilio proprio destitutus, secundum dom. Pet. de Peru. tractatu de canonica portione episcopi, alleg. 87. di. c. 1. he enim personæ in iudicio & extra quadam prærogatiua gaudent. C. quando Imperator. in rer. pu. & v. p. totum. & in l. si quis ad declinandam. C. de episcop. & cler. & in auten. de ec. titul. §. si. de verbo. signific. ca. super quibusdam, in si. & hoc verum de pupillis & viduis miseris, pauperibus non diuitibus cap. ex tenore, de foro competen. cap. significantibus. de of. delegat. Item quando relinquitur ecclesiæ vel alijs pijs locis, cap. fi. de testam. & pia loca sunt hospitalia, monasteria, & quilibet loca alia in quibus senes, pauperes, & languidæ personæ aluntur, & alia caritatis opera exercentur. dicta l. si quis ad declinandam, & l. orphanotrophos ibidẽ. & dicto §. final. & de religio. do. cap. iul. de xenodochis. Item secundum quod dam quãdo relinquitur ad custodiam ciuitatis, vt

Secundum Bar. in l. 1. In 3. col. ver. aliud est privilegium. Vbi æquiparatur causam dotis alimẽtorum & legatum ad viarum refectionem. Dicit etiam qd conuictus vel promissus non victatur ratione incertitudinis in tribus casibus. f. in dotibus alimentis, & refectione viarũ.  
 Adde etiã quartum, quod in dispositione facta ad vitium p̄t causæ vel ecclesiæ, incertitudo nunquam vicat gl. or. in c. nos qd dem de testa. in gl. pe. & doc. Idẽ tenet Bar. in l. si cui. ff. de an. le. vbi dicit dotem esse piã causam. gl. in l. privilegium. C. de fa. san. eccl. Bal. in l. 1. §. col. C. de fa. san. eccl. Et ista est veritas fmd. l. in l. 1. ff. solut. matr. §. col. vers. in eadẽ licet secundum eum cõtrarium teneat Ci. & Baldus in d. l. privilegium. & adde idẽ esse quando legatur pro causa filij vel cuiuscumque artificij adfocendi, vt incerti tudine non victatur. l. fitchas. de leg. 1. Et glo. magistra in l. cum post. §. gener. ff. de iure do. Vide supra Legatum. 1. §. 8. etiam in postillis.  
 b Et sic legatum ad piã causã ] Ista omnia habetur a Spe. titu. de instr. edi. §. nũc verõ aliqua ver. Et scias quod in ter filia ad piã causas, & est ver. scul. 6 j.  
 c Io. An. ] Dicit quod si relinquitur Titio & maritæ ablati, puta centu, quod non potest petere illa vt legatum an

te mortem testatoris, nec etiam post mortem vt debita nisi probet illa sibi debere per l. Aurelius. §. si. ff. de lib. lega. vbi etiam addit quod si relinquitur centum pro male ablati secundũ Titij ad portione nec inueniuntur nisi quinquaginta male ablati, vide supra executor. §. 10. de leg. 2.  
 d Diuiti pro anima non est vide de hoc Pa. in ru. de testa. & in postillis. infra testa mentum. §. 2. Bal. in l. 1. C. de fa. sã. ec. dicit qd est factũ confanguineo diuiti licet dicat qd ad cis publicis, quia piã est qd fit propter cultum diuinum, secus si fieret pro honore mundi, vel pro perpetua fama, quia non dicitur tum, veruntamẽ in dubio p̄sumetur quicquid relictu fuerit supradictis fuisse relictu p deo & p aĩe salute & sic legatũ ad piã cam. b  
 1 Sed quæro vtrum quãdo relinquitur pro male ablati scertis dicatur ad piã cas? R. Io. An. c in addid. Spe. tit. de instr. edi. §. nunc verõ aliqua, vers. & scias qd sic, si relinquitur pauperibus, vel ecclesijs & similib aliã non, vnde dicit qd potius p̄sideratur cui legat qd quare legat. l. illud. C. de fac. san. ec. vbi dicit glo. qd qñ legat diuiti pro anima non est ad piã causas, secus si non diuiti. d. l. si quis Titio, qd verum est quoad præsumptionem, secus quoad veritatẽ quæ prius paliter respicit intentionem.  
 2 Quid si quis legat centum non expressa causa e pp quam legat, nec persona cui legat? R. Io. An. vbi supra qd illud est legatũ ad piã causas, vt no. Alb. in l. ad instructionem. C. de fac. san. ec. legatum in certum etiam relictu ad piã vel publicũ vsum, vt viarum & pontium refectione, valet, vt ff. de le. 2. l. quidam in testamento.  
 3 Vtrum relictu confanguineo paupe

certum, vt l. Titia. ff. de leg. 1. r. Resp. Dicit tamē rex, q̄ erit in arbitrio boni viri quanta pecunia expendi dēt &c. a Quoad Falcidiam Hodie est de hoc text. apertus in aut. similiter. C. ad l. Falc. b Sed Io. And. Spec. in ti. de instrum. edit. §. com pendio se ver. sed cum deductio dicie se vidisse iudicari q̄ non detrahatur Trebellianica, vt ex amnat. latē in d. ca. si pater sup glo. in ver. Trebellianici.

caſs possit detrahi Falcidia vel Trebellianica? R. Pa. in c. Rainal. de ter. cōter. tenet q̄ non, quoad Falcidiam, a sed quoad Trebellianicam. Bar. in l. Marcel. in prin. ff. ad Tre. Bal. in l. id q̄ pauperibus. C. de epi. & cle. & multi alij tenent q̄ nec ē detrahā. sed Io. An. b in c. si pater de test. li. 6. in ver. Trebellianica tenet p̄riū in glo sua & ēt multi alij, vt no. Albr. in l. si q̄ ad declinandā. C. de epi. & cle. & licēt prima opinio sit magis pia tñ secunda non est condemnanda.

6 Quot testes requiruntur in legatis vt va leant. Vide infra. Testamentum. §. 5.

7 Vtrū legata facta ad pias causas sine institutione hæredis valeant? R. Pa. in c. indi cāte de test. q̄ si noluit mori intestatus, nō valent. in lit. de leg. S. an hæredis, sed vbi quis eligit mori intestatus, sic valent nedū legata ad pias cās sed quecunque alia legata, & in dubio v̄ voluisse mori intestatus qui facit talia legata, quod probat tex. d. c. indicante, & facit quod legitur & no. in l. 2. ff. de iure codicil.

8 Vtrum ex defectu testamenti vitiētur legata ad pias causas? R. Pa. in c. indicante q̄ non s̄n vna opinionem, vt no. in l. 1. C. de fa. lan. ec. & in l. eam quam. C. de fideic. Facit pro hoc q̄ no. Bar. in d. l. 1. & Bal. in l. illa institutio. ff. de hñdi inst. qui tenent q̄ cum quis reliquit sua respectu p̄e causā dispositioni Titij q̄ valeat, licēt non valeat

testamentum quando hæres ponitur in voluntate alterius. de quo J. Testamentum. §. 18. ratio diuersitatis est quia talis cuius arbitrio cōmittitur hēt regulam iuris diuini humani, & gentium limitans eius voluntatē, quæ est vt p̄e omnibus deo, & religio. nī debeatur, & ad redimenda peccata. 13. q. 2. animę de p̄. di. 2. medicina. Et iō aliud nō p̄t facere, sed in prophans nulla est regula limitans, & ideo possit alia velle q̄ testōr, & p̄p̄eacū. voluntas testatoris sit in certa. iō est espratoriā i. adulatoria seu de ceptoria secundū gl. in c. cū tibi de test. ad uerte hic s̄m Bar. in sua minorā, q̄ aut testōr voluit vt testū valeret iure directō testi & non aliter, & sic testū est nullū q̄ instituit herēdē incapacē, hæres ad quē vēmūt bona nō tenent in p̄cia, aut voluit q̄ si non iure testi saltē valeret iure codicillorū; & oī alio mō quo possit. Tūc ille ad quē bona puenērūt tenent in cōscia implei legāta defuncti, & sic est p̄sumendum, nisi q̄ testator prouidit sibi, puta aliū substituēdo, vel q̄ ordinauit qui dñsdum si q̄ ordinauerat non habebit effectum. Facit l. cū proponas. C. de her. inst. Idem dic s̄m Bar. in l. in testō. ff. de fideic. liber. & Pa. in ca. 1. de suc. ab inte. q̄ licēt voluntas defuncti nō fuerit perfecta rōne publicationis, fuit tñ perfecta rōne volūtatē, vt puta q̄ testū manu sua conscripsit volens postea redigi in publicā formam, sed morte vel furore puentus non potuit, q̄ nihilominus hæres tenetur. Idem dic si incepit facere testamē tñ nec potuit complere, q̄ legata facta valent quia non p̄t negari quin sit perfectū p̄ sensus rōne voluntatis, licēt non rōne operis. Idem Bar. in l. cum quis. C. de iu. & facti igno. tenet q̄ si testamentum est nullū, quia deficit volūtas defuncti, vel q̄ ē nullū ex p̄teritione hñdis ignorādo, q̄ eum habeat, sic legata non debentur, quod limi to nisi sint talia, quod si etiam sciuisset se habere filij fecisset. 17. q. 4. c. si. sed q̄ testamētū est irritū ex p̄teritione vel exheredatione nihilominus debētur legata omnia, vt in aut. ex cā. C. de lib. p̄t. Similiter q̄ est nullū q̄ nō sūt testes sufficētes, vel deficit aliqua solē ritas iuris ciuiliis, tūc q̄ n̄ stat hñdi de volūtatē defuncti, vel p̄ duos testes potest probari, obligat naturaliter iure

a Autoritate superioris ] Vel iuris secundū gl. in d. l. legatum. Quod enim ius p̄mittit, & principē permittere videtur. l. r. §. 1. C. de iu. enu. & dicit Bar. l. legatum. ff. de vfu fru. leg. si relinquitur centum pro missis cantandis si extat interdiciū ante non possunt canari, & fieri cōuersio ad alium vsum. b Et non fiet cōuersio ] Hoc tamen videtur cōtra tex. in d. l. legatū vbi legatū factum ad opus illicitum cōuertitur ad opus licitum, nisi intellectus quod illud opus erat de se licitum sed iure illicitum, vt videt hic intelligere Aug. & hoc videtur p̄babile q̄ honor testatoris fuit causa principalis talium ludorum.

re testamenti legasset simpliciter, & nō in diem quod bene not.

12 Vtrū legatū ad certum vsum possit ad aliū querti? R. Pet. de Peru. vbi §. Aut ipse vsus p̄t impleri de iure, & de facto, puta q̄ legauit q̄ vt monasteriū fiat in tali dice cessi, ep̄s est contentus, & sic licet de iure, & de conf. di. r. nemo, nullū est impedimētū in facto, q̄ est pecunia & cetera necessaria, nec q̄ aduerstetur, & sic p̄t fieri de facto, & tūc dico q̄ non p̄t querti in alium vsū, & iste est casus. d. c. nos quidē. & ff. de adm. re. ad cui. p. ti. l. 1. & de hoc ē casus in l. nulli. C. de epi. & cle. imo si per legata riū non impletur tale legatū redit ad herēdē, & p̄ hoc est casus i. c. cū dilecti filij de don. facit q̄ no. de cond. appo. c. verum. Et hęc intellige vera, nisi legatis ad pias cās, vel nisi interueniat dispensatio Papę vel aliter, vt j. dicā. Aut ille vsus pōt impleri de Sum. Ang. Pars I. I.

iure sed nō de facto, puta p̄ guerras, vel q̄ pecunia est modica, vel non est loc⁹ in ecclesia vbi legatur pro capella fienda, & hmōi, & iste casus ē in l. legatū municipio pecuniā. ff. de admin. re. ad cui. perti. & in d. c. nos quidē ibi impleri non pōt, q̄ ver bū ēt intelligit de impotentia facti, de re scriptis. c. scilicetatus, & tūc p̄t fieri cōmutatio autoritate superioris a ēt si in testamēto sit clausula q̄ non possit querti ad alium vsum q̄ deputatū, rō q̄ voluntas testatoris dēt interpretari secundū ius cōe vt res magis valeat q̄ pereat. c. Abbe de ver. si. & ideo cū de iure cōi possit in alij vsum conuerti, non obstat talis clausula, & ex his dicit Gu. in Spe. ti. de edit. instru. in §. nunc aliqua, q̄ si mihi legatū vt vadā vltra mare, & nullus audet ire, q̄ consequar legatū licēt non vadā, dum mō vadā ad similitē locū. Similiter si testator legat p̄ labore itineris vel p̄iā sibi iniunctā, vt vadā Romam, & p̄ impedimētū nō possum ire, q̄ cōsequor legatū, dum mō vadā ad locū similitē. d. l. legatū, excipit q̄ legatur p̄ sicut cursu terrā sanctā, q̄ si nunc nō possum, expectabit tēpus & teruabitur legatū. c. magis. de voto. Lud. de Ro. in no. dicit quod legatum factum pro calice vel reparatione ecclesię si ecclesia non habet opus de hoc poterit per ep̄m solū fieri cōuersio in alium vsum pium. Aut vsus potest impleri de facto sed non de iure, & tūc aut hoc ē, q̄a non est ad aliquē finē honestū, puta legatū centū vt fiat ludus theatralis in ecclesia, q̄ est illicitus de iure. c. cū decorem de vi. & ho. cler. & sic legatū inutile est, & non fiet conuersio. b ar. eorū q̄ no. in gl. in l. 1. ff. de cond. insti. vel non p̄t fieri de iure, non q̄a non fit ad finem honestū, sed q̄ ius prohibet, & sic fiet conuersio in alium vsum honestū, vt est casus in l. legatū cuiu tati. ff. de vfu fru. leg. & sic intellige c. nos quidē in verbo nō pōt impleri, i. de iure. Exēplū, testator legat quod prædicatores, & minores se cōferat ad habitandū i suis domibus, & celebrent ibi diuina pro salute animæ suæ, de iure hoc nō potest fieri. c. vnicō de excep. præla. li. 6. cle. cupientes, de p̄no. tamen vsus est honestus, p̄o anī ma & laude diuina. Similiter legat vt fiat ecclesia in tali loco, non potest fieri pro



In alium pñ  
vsum] Vide Pan.  
in d.c. varum, v-  
bi dicit qd in im-  
minet necessitas  
potest fieri aliena-  
tio, & si aliter  
sensisset testator  
reputaretur alie-  
na a mēte cum  
instāre pia neces-  
sitate abuisset ip-  
se hoc facere, si  
cur ij. 47. di. ca.  
pa. scē. 86. dist. si  
vero aliter neces-  
sitati piē prouid-  
deri possit tunc  
pium esset serua-  
re voluntatē tes-  
tatoris, & sic p-  
vederet opin. eo-  
rū qui tenēt con-  
trarium secundū  
d. Car. Alexā dri-  
num in d.c. verū  
in 4. col. in fi.  
b. Vt no. p. Bar.]  
vult enim ibiqd  
episcopus possit  
conuētere licita  
pro constituē-  
da ecclesia vel  
monasterio in ec-  
clesiam vel mo-  
nasterium iā fa-  
cū quando sunt  
multa monaste-  
ria vel ecclesie.  
c. Contra de epi-  
scopo.] Vide per  
Pa. & Car. Alexā-  
drinum in d. ca.  
verum vbi con-  
cordat opinion.  
docto.

uerti, vt nota per Bar. b per illum tex. in l. fin. ff. de ope. pub. & in d.l. legatam. Ex qb<sup>o</sup> conclude, q voluntas, & legata testatoris circa pias causas possunt sine causa etiam per Papam mutari in alium vsum pium & per episcopum causā subsistente solū, quan-  
uis alij cōiter tenēat contra de episcopo, c in Clem. quia contingit, quam limito quādo sine causā vult fieri commutatio, quia tunc pertinet ad solūm Papam, aliās non. & facit quod infra dico. S. 17. facit p hoc qd dicit Lud. de Ro. vt S. no. in §. p. cedenti.  
3 Quiritur vtrum in tali commutatione requiratur consensus hæredis, gratati? R.

Pe. vbi S. q si non potest pleri de iure vel de facto, regit plenus hæredis graui & ecclesie cui fit legatum, & ita loquitur. l. legatum, ff. de vfu. leg. & similiter dicit quicūque ex cā legitima dēt fieri commutatio. 14 Quid si dubitetur an sit causā legitima, vt fiat cōmutatio, vel ecclesia cui legatur hæres non consentiunt in commutatione? R. Pe. vbi S. quod solus epus poterit. C. de nul. 1. & si ecclesia cui legatur consentit, vt fiat cōmutatio & heredes p̄dicunt, nihil hominus epus fauebit ecclesie legatarie fauore voluntatis defuncti adimplendæ, & non hæredi, & iste est casus in d.l. legatū. Fallit hoc in legato p̄ monasterio si dō qd sine p̄sensu hæredis nō p̄ cōmutari, nisi fuerit negligēs, q̄a tunc et sine eius p̄sensu p̄ episcopus elapso termino d. ca. nos quidē. 15 Qui potest suū officium impendere, vt legata suū consequant effectū? R. Pa. in d. c. nos, quod et iudex s̄cularis et in legatis ad pias causas, est tex. in aut. de ecc. tr. S. si quis ædificationē, similiter tā s̄cularis q̄ ecclesiasticus potest compellere vt legata soluantur, quæ sunt non certæ personæ, vel si certæ, in talis est qd non p̄ in iudicio petere, vt sunt fratres minores. d. S. si quis, secus esset si non ad piam cām sit legatū, & certæ personæ factum, tunc q̄ oportet qd solū ad instantiā partis compellat. 16 Vtrū epus in legatis ad pias causas possit se intrmittere? R. Pan. in c. si heredes, de testam. quod si testator prouidit sibi de executor, non potest nisi in defectum, vt supra. Executor. S. 11. & in c. tua nos, de testam. & in auth. de eccle. ti. S. si quis pro redemptione. Si verō testator non prouidit sibi de executor, tunc in legatis pro redemptione captiuorum, & pro alimonijis pauperū prouidit episcopus, vt in d. S. si quis autem pro re. & l. nulli. C. de epif. & cle. In alijs autem hæres. vt in d. c. si hæres, & c. tua. & c. nos de test. nisi in negligētiam, vt supra. Executor. S. 11.  
17 Vtrū legatū factū p̄ constituendo hospitali pauperum, in quo poneretur rector ad arbitriū certi prelati possint hæres mutare in ædificationem monasterij religiosorum? R. Lapus Abbas in Cle. quia contingit. de religio. domi. vt refert do. Ant. in d. c. nos quidem, quod Io. And. cum quibusdam

sed contra videtur] Hæc opinio tenet domi. Car. in d. cle. quia contingit, & in d. ca. nos quidem.  
b Gof. In sum. ma. de of. leg. in principio Hof. eo. ti. S. 1.  
c Vices Papæ] Vi de c. cum venerabilis, de consue. & c. mandata. de presump. Spe. ci. de leg. S. 2. vers. patet. & S. nunc ostendendū, vers. legatū igitur, & est maior oibus post principē in sua prouincia. l. & ideo de of. p. cō. & leg. l. 3. de of. p. rati. c. si habebat, de elec. in 6. Item legatū dicitur posse super illustres Spec. de iur. om. iud. vers. in canones.  
d Per literas] Cardinali affectu fore legatum creditur. c. nobilissimus in d. ca. gl. 93. di. non tamen creditur et dicitur se habere concessū ea quæ sunt reseruatæ nisi p̄bet, vt no. in c. 1. de of. leg. li. 6. Et hic dicitur expressē. Pa. in c. quod translationē, ad finem. eo. ti. vide Spe. ti. de lega. S. super est. vers. sed nullus legat. e De quibus] De materia istius. S. vide latē Ho. de of. leg. S. 2. & Spe. ti. de leg. S. 3. f Maxime hodie] Idem Ho. in sum. ti. de of. leg. S. 2. vers. sed Romana vbi vult Romanā curiam solū appellare Card. de latere. c. Quod nō] Sed bñ legatū de la-

dām iuristi cōsultuit qd sic cum licentia ep̄, et contra dicente illo prelato, q̄a q̄ melius facit non aliud sed idē facit. c. peruenit el. 2. de iureiu. sed plus est ecclesiā religiosorū facere quā hospitalē. Facit c. scripturę, de voto, & regula pl<sup>o</sup> semper, de re. iu. li. 6. ergo & c. Sed p̄ videtur. a 13. q. 2. vl. voluntas de cele. mis. cum Marthæ. cū si, vbi patet qd voluntas defuncti pro lege debet seruari, ergo forma mandati debet diligentissimè accuratiōe seruari, nec eo casu plus continet in se qd est minus, vel eprio, de p̄b. cū de beneficio. li. 6. ad hoc? R. d. An. quod ista sunt vera in materia odiosa vel ambitiosa, & sic restringibili, de p̄b. q̄uis. li. 6. sed opinio Io. An. loquitur materia fauorabili, & maxime animæ defuncti i qua fit plena interpretatio. c. cū dilecti, de don. vnde verissimiliter præsumit quod defunctus non contradixisset demonstrādo sibi vsum vt liorē, facit ad hoc qd not. Bar. in l. ff. de ope. publi. 18 De cautela dāda illi q̄ vult legare pro anima, & tunc met parentes. Vide infra. Pactum. S. 14.  
LEGATVS est cui a Papa certa patria vel prouincia committitur gubernanda secundū Gof. b vnde gerit vices Papæ. c & est ordinarius in prouincia. capit. legatos. de officio. legat. lib. 6.  
1 Quomodo faciet fidem si requiratur? R. q̄ per literas d suas. l. vnica. C. de mād. princip.  
2 Quot sunt species lega-

torum? R. dux, quidam sunt improprie legati nunciij & non iudices, & sunt illi q̄ sæpe mittuntur a Papa pro ambassadoria, vel ad aliquod nudum ministerium exercendū, de quibus e di. i. ius gentium, & 97. c. nobilissim<sup>o</sup>. & quasi per totum, & istos qui impedit debet tradi hostibus vt sit seruus, l. vlt. ff. de legationibus. Et ibi loquitur de legatis quorumcunque etiam hostium, & in canones sunt excommunicandi, 94. dist. si qs ita no. gl. in d. c. ius gentium. Quidā sunt legati iudices quos Papa facit ordinarios in certa prouincia, & de istis loquitur diffinitio p̄missa & titul<sup>o</sup> de of. leg. & isti sunt in triplici differētia. Primi sūt legati nati q̄a nati in sua dignitate efficiuntur legati vt Archieps Cantuarien. q̄ eo ipso q̄ Archieps est legat<sup>o</sup> est Papæ, vt in c. 1. de of. leg. & isti dñr legati rōne dignitatis. Secundi sunt legati de latere, vt sunt illi q̄ mittunt de curia Papæ et si nō sunt Card. s̄m gl. in c. p. de of. leg. Sed Pa. in c. r. e. ti. tenet & bened quod solū Card. dicuntur legati de latere, maxime hodie. f Tertij sunt legati qui nec sunt de latere, q̄a non Card. nec sunt nati, q̄a non in tali dignitate, & sunt illi quibus Papa committit legationis officium in aliqua prouincia vel sua vel aliena, vt in c. volentes eo. ti. Et tales dicuntur legati rōne personę nō ratione dignitatis vt primi.  
3 Vtrum legati nati vel ratione personę habeant iurisdictionem in exemptos? R. Pa. in d. c. 1. quod non, & probatur in ca. 1. de verb. sig. li. 6.  
4 Vtrum possint prædicti legati absolue re pro iniectioe manū violenta in ecclesiasticū? R. q̄ legati nati non possunt, nec i prouincia nec extra, nec subditum, nec extraneū. Rō s̄m Pa. in c. p. de officio legati, q̄a clerici perderent priuilegiū. c. si qs uadente. 17. q. 3. cum nullus haberet ire ad Papā pro absolutione, eo quod dignitas est perpetua. Intellige s̄m Pa. ibidem de iniectioe a qua episcopi non possunt absolue re, q̄a ab illa a qua episcopi absoluūt multo fortius ipsi cū sint ordinarij. Legati verō ratione personę possunt absolue re subditos existentes in prouincia, similiter extraneos in sua prouincia delinquentes & existentes, subditos verō suos extra prouinciam suā non p̄nt absolue re, s̄m gl. & cōiter do.



Legitimatio non fit vera cum hoc ad solū prin-  
cipem pertinet, q̄ per venerabilem, qui fil. sint le-  
giti in isto casu & non oportet q̄ mater filij pos-  
sit esse vxor patris. vt dicit Car. & d. An. de Rotellis  
in tra legitimatiōnū quæst. 30. vide Pau. de Castr.  
conf. 3. incipit

supposito suc-  
cintē, & dicit Bal-  
dus in c. illud de  
sumpt. si p̄ p̄  
aliquid crimen  
non poterat. Ite-  
re cū matre talis  
filius non pot̄ le-  
gitimari ergo in  
isto casu & nono  
presumitur pat-  
re fuisse mari-  
monium cū ma-  
tre secundu[m] Car.  
vbi supra.

Decimus J Et  
hoc verum etiā  
si articulo mor-  
tis quis contra-  
heret cum cōcu-  
bina fm Io. An.  
in d. c. dicit, & re-  
fert Ca. Alex. de  
facto vidisse hoc  
fieri etiam si nul-  
la subisset spes  
prolis in nūmo-  
do hoc non de-  
ducatur in pactū  
iuxta. c. de con-  
di. appositio. Va-  
lebit matrimo-  
nium & de hoc  
3. col. ver. Cypio  
gl. Et quæro. pri-  
mo qui filij sint  
leg. dic vt ibi.  
& vndecimus J  
de in c. per vene-  
rabilem, qui fil.  
sint legi. in auth.  
qui. mod. natura.  
eff. sui. per totū.  
c. Aut habentes]

habet matrimoniu[m], ex quo  
concludo q̄ si mater vel ip-  
se alium accepisset in con-  
iugiū viuētib. ipsis non le-  
gitimaret talis nominatio.  
q̄ no. bene aliās sic, & si ex  
alīa vxore haberet filios ve-  
nirent isti cum illis, & simi-  
liter si post. Decim<sup>a</sup> quan-  
do pater contrahit mari-  
monium cum illa, quæ est  
mater filiorum naturalium  
ipsius patris, de quo dicit  
supra. Filius. §. 1. 1. Vndeci-  
mus b quando legitimitur  
per Papam Imperatorem  
aut principes qui non ha-  
bent superiorem, aut habē-  
tes e potestate ab eis, & de  
prædictis vide i c. per tuas.  
per Do. ibi qui fil. sint le.

1 Vtrum papa possit tali-  
ter legitimare vt succedat  
in hæreditate, & admittan-  
tur ad alia temporalia? R.  
Pan. in ca. per venerabilem  
qui fil. sint leg. Varia fuit o-  
pinio. Sed in prædicta ser-  
uatur opin. Io. & Ber. idem  
scilicet quod non potest d  
in terris sibi non subiectis,  
maximè quando tales sunt  
adulterini vel incestuosi, &  
pro hoc est bonus text. in  
capitul. dicat aliquis. 2. 2. q.

4. & in c. vnico. 3. 5. q. 7. sed  
quod ad spiritualia non est  
dubium.

2 Vtrum illegitimus sed  
legitimus persequens mari-  
monium sit legitim<sup>us</sup> quod  
ad omnia? Respond. secun-  
dum Panormit. §. & glo. in  
c. qui tanta. qui fil. sint leg.  
quod sic, & licet dom. Ant.  
ibidem teneat quod non in  
statutis, quia statutum non  
comprehendit fictum. 1. 3.  
§. hæc verba. ff. de neg. ge.  
& sic isti ficti sunt legiti-  
mi propter verbum habetur  
quod est verbum fictum, tamē  
magis placet prima opini.  
quia quando verbum ha-  
beantur, profertur ab ha-  
bentes potestatem, paria sūt  
dicere habeantur pro legiti-  
mis, & sunt legiti. & Fa-  
cit. ca. ex parte, de spon. &  
quod dicit Bartol. in l. si  
qui pro emptore columna.  
2. 2. vers. cul. pone ergo sta-  
tuit ciuitas ff. de vfuac. &  
in l. si maritus. la. 2. §. legis  
Iulie, ff. de adulterijs. vbi  
vult quod dicere habeantur  
pro ciuib. ab habent-  
e potestatem. Idem est  
ac quod sint ciues. & sic  
tene.

prehendantur sub statuto, allegat  
multas remissio-  
nes doct. vt ibi per eum, vide Inno. in l. Gallus. §. si  
eius. ff. de lib. & postu. & alios ibi.  
g. Et sunt legiti. Vnum tñ scias q̄ legitimari  
per subiequens matrimonium non modo filij fm Ang.  
in consi. 20. incipit in concubitu nati legitiman-  
tur, & iura suscipiunt legitimorum, quoad ipsos ma-  
trimoniu[m] contrahentes, sed etiam quoad ascendē-  
tes & descendentes transeuntale. d. c. p. tanta. qui  
filij sint legiti. instit. de nupt. §. si. l. coniu. l. cum q̄  
& l. seq. C. de nupt. ibi. sine tempore quo contrahit  
matrimonium alij super sunt naturales, & legiti. i.  
sue nō. Et hic modus legitimandi verè ceteris po-  
terior est in effectu, & alij p̄culdubio laudabilior.

Succede r

Succedet in feudo] opi. Bal. sequitur And. de Iser.  
in d. ca. naturales. Idem Host. & Bal. dicit quod ado-  
ptio non succedit in feudo in ca. adoptiuus. ff. de  
fenu. contra. Contr. tenent communiter doct.  
de legitimato per matrimoniu[m], vt hic dicitur, ita  
tenet etiam Ol-  
dra. conf. 7. do.  
Antin. d. cap. la-  
tor. Car. Ale. in  
d. cap. per vene-  
rabili. 47. colū.  
ver. q̄ro. 6. & d.  
cit Bal. in c. qui  
in ecclesiarum de  
confi. & Bal. cō.  
5. rubri. de feud.  
Angel. consi. 27.  
incipit. Signore.  
de Homo. & con.  
2. 1. incipit. f. d. si  
sic se habet, q̄ vbi  
ius facit mentio  
de delegitimo na-  
to comprehendit  
legitimus per  
subiequens mari-  
monium, nā ma-  
trimoniū est res  
fauorabilis c. si.  
de re. in. lib. 6. fa-  
cit ad hoc quia  
legitimus per  
matrimoniu[m] sub-  
sequens abque  
alia dispensatio-  
ne est aptus ad  
episcopatu[m]. vt in  
d. ca. tanta. ergo  
erit idoneus in  
feudo. Et hoc ve-  
rū ē in articu-  
lo mortis fuis-  
set dispensata cō-  
cubina fm Iaco.  
de Beld. d. ca. natu-  
rales. vbi p̄ hoc  
Ale. cōf. 61. in 2.  
parte incipit. vi-  
sa legitimatio. b  
Et rex. in d. c.  
naturales] Gl. ibi  
dicit quado in le-  
gitimatione prin-  
cipis fit mentio de feudo tunc succedet aliās non, in-  
telligi quando princeps hoc facit cum causa, vel  
quando dominus feudi consentiret aliās non, quia  
non videtur principem præiudicasse alteri per id  
quod habetur in l. quociens. C. de præci. impera. offe.  
& per Innocen. in d. cap. quæ in ecclesiarum. dicit  
tamen Bald. in l. eam quam. C. de fidei committ. 12.  
col. Si princeps scit inuestituram non habere alios fi-  
lios quam naturales, & inuestitura dicit pro se & fi-  
lij quos habet, q̄ naturales succedent licet non sint  
legitimi. Pet. de Anch. cōf. 300. incip. prima facie.  
Ro. cont. 43. incipit ad primum quæsitum. Qui d

rd in emphiteusi. quando dicitur per se & filijs a  
venit legitimatus. vide Bal. in dicit. capiti quæ in  
ecclesiarum. Paul. de Cast. consi. 22. 1. incipit super  
eo quo d primo  
c. Rn. q̄ nō] Adde gl. in c. peruenit. 101. di. que idē  
tenet q̄ erit legi-  
timatus quo ad  
vniuersitatem cū  
quod ad aliās q̄  
aut. 15. q. 3. Idē  
tenet Arcin. cō. 6.  
nia. in ver. vt ani-  
mā. 2. 1. q. 2. & fe-  
queret In. in d. c.  
venerabilem & c.  
Idē Ho. tit. q. si  
sue legi. §. quatu-  
or. ver. pater est  
seq. vbi ē dicitur  
q̄ non debet. Pa-  
pa vel p̄sator  
vniuersitatis  
tertio, & aliquā-  
do peccat inape-  
ra. si facit.  
d. Auctoritas legi-  
timadi. J. Reuert  
Ba. hoc in d. c. q̄  
venerabile. §. ca-  
ver. actual dicitur  
vbi dicitur dicitur  
do. Anton. esse  
mentem tenendam  
quia est magna  
auctoritatis.  
e Nisi expressē  
concedatur J vel  
nunquid p̄ statu-  
tū possit spurius  
legitimari. Bar.  
in l. non ambigitur.  
ff. de legi. si-  
clic quod non, q̄  
legitimatione de  
referentis princi-  
pi specialiter, q̄  
& ipse filij eam  
vt princeps refer-  
uaue. similitur  
nec populus, nec  
statutū decurion-  
um vel consilia-  
riorum, qui re-

que fieret alteri præiudicū,  
puta ad successione[m] bo-  
norum ab intestato. vt no.  
in d. c. per venerabilem.

5 Vtrum communitates  
habentes potestatem legiti-  
madi ab imperatore pos-  
sint legitimare in præiudi-  
cium agnatorum? R. d. An-  
to. in d. ca. per venerabilem  
q̄ non, nisi pater & agnati  
consentiant, quia hæc pote-  
tas tanquam alteri præiudi-  
cialis est restringenda. l. 1.  
§. si quis a principe. ff. ne  
quid in lo. publi. Sed Bal. in  
rub. co. di. est contra eum  
quando simpliciter est con-  
cessa auctoritas legitimandi,  
d sed credo verum di-  
ctum Bal. in filijs naturali-  
bus. tantum, sed in spurij  
& alijs ex damnato coitu  
non credo, nisi expressē  
concedatur. e Facit quod  
not. Ioan. And. f. in addi. ad  
Spec. in titu. qui fil. sint leg.  
qui dicit quod si spurius du-  
pliciter scilicet ex patre  
vxorato & matre maritata  
impetrato a Papa vel ab im-  
peratore rescriptum legiti-  
mationis, quod non valet  
si non expressit. Facit  
quod not. Panormitan. in  
dicto. capitulo per venera-

presentant consiliarios. vt l. secunda. C. de decu. li-  
br. 10. not. glo. rub. C. que sit lon. confue. & est tex.  
in l. prima & secunda & ibi Iacob. Butr. Cyn. & alij  
doct. C. de iure au. annu. Nec etiam possit facere suc-  
cessibilem spurium, vt l. 4. & ibi Bartol. Bald. An-  
gel. & alij ff. de testamen. Et vide Angel. in §. si natus  
institui da iure naturali. Vide not. in auten. ex com-  
plexu. C. de incest. nup. & in aut. quibus mo. natu. eff.  
si sui. in §. si. & c.  
f. Ioan. An. in rubrica, & est aditio magna in ver.  
Quæro si natus ex patre vxorato. Et ibi plene hæc  
exterminat. per multa similia.

Et

**A** In legitimorum iudicium ] Vide plenissime pro isto §. Alex. cōf. 6. 2. gar. Vifa legitimatione. venio ad fm, va ler vedita filia. Vbi ponit multa dicta p̄ ista q̄ ponit iusto. §. c. Et ibi ē an statuti copellēs ag. atq; ad com promittēdo cō. prehēdat legiti mos &c. b. Rā. Hof. ] In summa ti. q. filij sint legi. §. quali ter. ver. illud fo let. ē. circa me dium. c. Sed lo. An. & Pa. ] Tāgit hoc Pa. in 3. col. & clarus in 4. ver. ego pro concor dia. d. Non valerit ] Rō quia prin ceps nō legi timare vel nō ita de facili cū q. habet fratres le gitimos hoc fen tit lo. An. i. addi. Spe ti de succē. ab intesta. §. 1. ver. sol ex facto q̄ritur. de hoc vi de lacius ibi Pa. & p. Ale. 1. Gal Ins. §. & quid si tantum. de li. & postum. e. Et hoc ē tertia pars ] D. Iac. in l. planē. §. si duob. de le. 1. q̄rit. an filius ritē & re. dē exhibat. vel filius q. ē frater minor vel alter incapax patre ne succēssionis cō. p̄teretur numero filiorū. q̄t. m. ad diminuēdam lē. m. alijs frīb. Itē nūqd. cōp̄tetur quō ad augēdā legitimam ip̄s fratribus. Vide ibi per eum ista

bilem. y. colum. in vers. his prgm̄sis. vbi dicit q̄ incestuosus vel adulterinus, nisi id exprimat, semper rescrip̄tū legitimationis erit sur reptitiū, quia omne tacitū per id quod papa vel prin ceps non ita de facili cōcē sisset si illud sciuisset, facit rescrip̄tū surreptitiū, & vi tici. c. postulasti. de rescrip. Facit etiam quod no. Hof. in §. qualiter. ver. vult. & al legat Goff. in summa, q̄ li cēt Papa legitimet aliq̄ue ad dignitates, nō intelligit legitimus quō ad episcopa tum & alias maiores, sed tā tūm quō ad inferiores. de concef. pben. c. dilectus. Vi de etiā supra. Dispensatio. §. 9. Aduerte tamen hic q̄ d. effi. sui. §. si quis igitur, q̄ pater potest legitimare filiū in praiudiciū filiorū legiti morū, sed filius illegitimus non potest se legitimari fa cere in legitimorum praiudicium. a

**6** Vtrum legitimatus sim pliciter intelligatur ē quō ad dignitates. R. Hof. b. q̄ sic, sicut simpliciter restitu tus, ad omnia restituit. C. de snam. pal. l. 1. quamvis Goff. teneat contrarium.

**7** Vtrū Papa dispensando in matrimonio cōtracto in gradibus prohibitis de iure canonico legitimet filios an te cōceptos. R. q̄ nō, sed be nē postea concepti erunt le gitimi quō ad omnia, & si expressē legitimet ante cōceptos nō erunt quō ad oīa sed solū quō ad spiritalia, & tēporalia in terris pa p̄. non in alijs. vt in d. c. fi. qui. si. sint legit. fm. do. Ant. sed lo. An. & Pa. c. in d. c. p

venerabilē legitimādo ma trimonium, vt ex tūc erunt legitimi p̄ omnia, si modō proles fuit generata ex coi tu matrimoniali, saltē affe ctu licēt nō tenuerit de iu re positio, & verius.

**8** Quæ requirunt vt va leat legitimatio? R. secundū Pan. in dīc. c. per venerabilem. y. colum. vers. his prgm̄sis. quōd quatuor, primō quōd exprimat qualitatem legitimationis. vt supra §. 5. Secundō q̄ exprimat si habet fratres le gitimos vel naturales, aliter nisi exprimat non valerit. d. Tertiō q̄ p̄ & filius legitī mādus consentiāt. Quartō q̄ si pater mortuus fuerit vocentur agnati, vt consentiāt, nisi princeps vellet legitimare ex certa sciē tia, ip̄s nō vocatis, potest etenim princeps ex certa scientia restituere in integrum cū praiudicio alterius. vt no. in l. fi. C. de sentē tiam passis, & in l. in causā. ff. de mino. Si ta men cum disposuisset vt legitimarent post mortem ip̄s tūc nō esset necesse q̄ agna ti vocarentur, quia tūc & ip̄s inuitis pos sent legitimari, adeo q̄ etiam succederent ip̄s agnatis ab intestato morientibus.

**L** E G I T I M A portio ē triplex. f. legiti ma, trebellianica, & falcidia. Prima de iure naturę tātū filijs & ip̄s mor tuis debetur nepotibus ex eis legitimę na tis, nec eis potest imponi grauamen sup ip sa per legata aut fideicommissa, sed bñ p̄nt grauari per debita. Non potest etiā eisdem imponi conditio vel modus. Et si apponat pro non adiecto habetur. C. de inoff. test. l. omni modo, & l. seq. & hęc est tertia pars ē hereditatis si sunt quatuor filij vel paucio res, si verō sunt quinque vel plus, tūc erit medietas f̄ totius hereditaris, quā inter se diuident equaliter. C. de inoff. testa. aut. nouissima. Et aduerte q̄ ista legitima ali quādo sic dicitur. vt in d. l. omnimodo Ali quādo dicitur debita pars. vt in l. scimus. C. de inoff. testa. Aliquando dicitur debitū simpliciter. vt in aut. de trien. & semil. §. 1. Aliq̄ debitū bonorū subsidiū. vt C. de inof. f. dona. l. si totas. Aliq̄ dicitur debita iurę naturę. vt in aut. de trien. & se. §. hoc nos. 1. Vtrū ista legitima possit p̄ statutu vel consuetudinem in totū tolli. R. Alberi. di cit

quas questionē f̄ Tunc erit medietas ] Sed po ne q̄ sunt tres masculi, & tres femine & extat statutum exclu dens feminas de tatas.

Nunquid legitima erit medietas. De hoc per Paul. Imolam & Ale. in l. planē. §. si duobus de le. 1. doct. variant. & Pau. variat in con. 25 r̄ super primo cū do. & confi. 254. quoniam fundamentum. Sed com munitis opi. est q̄ filie exclusē non augent numerum liberorum, & sic erit tertia pars.

Hoc tenet Ange. in l. Papinianus. §. vnde si quis. ff. de inof. test. & in aut. nouissima de inof. test. Imo. & Fulg. in d. §. si duob. Raph. Cu. con. 48. de pluri bus queritur 2. volum. a. Licet Barto. & Di. ] sed verē Bar tol. non dubitat de hoc, licēt refe rat gl. contrarias & Di. vt pater in uentū. b. Possunt grauari ] Hoc sic decla ra. Nam pater p̄o test filio suo ipu beri substituere dīrēdo vique ad pubertatem, rō est quia substitu tio pupillaris in uēta est propter filij impuberis provisionem. cū n. filius impubes non possit ipse te stari ob gratis de factum lex per mīttit patri, vt p̄ tali filio testame tum cōderet q̄d intelligitur quā do ei pupillari ter substituit. vt l. Papi. §. sed nec impuberis. ff. de inof. test. l. pa tris & filij. ff. de vul. & pupill. Sed pater non potest substituere per fideicommissum ip̄s filio in legiti ma vt l. cogredi. §. cum filius. ff. de vul. & pupill. cū n. hoc esset grauamen resicret de legitima indubi tate. vt l. quoties & l. qm̄ in priorib. cum alijs. C. de inof. test. Nihilominus bene p̄t pater sic intēge re fideicommissum ab ip̄o substituto pupillari ter, vniuersaliter seu particulariter, pura si dicat. Infil ium filium meum heredit. & si deciderit in pupilla ri aetate, substituo Titio quem rogo, vt restituat hē ditatem Sempronio. Certe restituet etiam filij legiti mam. d. l. si fundum per fideicommissum. c. r. l. seq. in fi. Imo ē vt ibidem pater p̄t grauare illum substitutum, vt etiam bona propria filij restituat. Ita tenet Bar. ibi. & l. f. Titio. §. si. de leg. 1. Vbi ē r̄ p̄t graua

re venientes ab intestato ip̄s filio suo. Bar. & Ci. in Lex trib. C. de inof. test. & Bal. in l. cum birum, & Ma thes. in no. 164. Rom. diuersitatis sicut querere a ve nientibus ab intestato vel a substituto filij postu pa ter restituere filieicommissum, sed non ab ip̄o fi lio p̄t sumi ex regula. l. ab eo. C. de fideicom. quem non hono ro grauari non possunt. Constat n. p̄m in ista filij instituendo ip̄um non hono rare cū ex dispo sitione iuris obli getur eam restituere. l. farru gator. ff. de ado. meredō nō debet cum possit grauari. Sed bene p̄ dādo substituto filio illi ho norare dicitur, vel ē venientes ab intestato. Ex quo n. alios po tuisse substituere Tu vide text. mirabilē in l. cū qdā. C. de le. vbi pater q̄ exhere dāto filio hoc fa cie legatū in quo substituit ei pu pillariter, & a substituto lega uic q̄ legatū non valet. Sed gl. ibi dicit hoc specia le est. Idē la b ex hereditati. i. prin. ff. de leg. 1. & l. q̄ fundū. §. filios. ff. ad legem Falcid. qd̄ ē procedit i testō militis. vt l. milites. §. simi les. ff. de testamē

l. cum patronus. ff. de leg. 2. licēt Bar. & Di. a dubitare rint in l. 1. §. substituere in fi. ff. de vul. & pupil. substi. Sed succedentes ab intestato ip̄s filio si cōingat filii decedere impuberem, p̄nt grauari, b & est casus in l. si fundum per fideicommissum cum l. f. ff. de leg. primo. ideo dicit Bal. in l. cum virum in secunda columna. C. de fideicom. quōd sub stitutus filio impuberi, poterit grauari vt restituat le gitimam filio debitam, & sic verba sunt dubia, puta restator dixit post mortem filij mei impuberis heredi tas itera restituatur Seiro, nec expressit per filii vel succedentes ab intestato filio meo, vel per substitutum datum filio meo, fidei commissum debebitur in legitima etiam secundū Bartolum in l. qui duos. ff. de vulgari, & pupillari sub stitutione. in singu. & com muniter sequuntur scriben tes e ibi, & refert Panor mita. fuisse consultum per Ioann. & Imol. & Fulg. in ca. Rainutius, de testa. licēt

to militis, vide Iac. in d. l. cum quidam. vbi lacē. c. Sequuntur scribentes ] Imo. & Pau. de Ca. in d. l. qu duos. No. in d. l. coh. f. d. Ale. con. 12. 3. h. incipit accē ti verbis testamenti. Aret. con. 5. incipit, periculo sum est in 8. & 11. col. & est cōs. 991. q̄ quam Rap. Fulgo. in l. ex tribus. C. de inoff. testō testamento, de facto consulto. Mediolani in tali casu. Quidam testa tor instituit filium in mille ducatis, & quinque de cedere sine liberis voluit illa mille inter pauperes distribuī, & si illa mille non essent ultra legitimam, nihilominus legatum illud censetur factum ab hē redibus dīcē filie, vnde distribuī debebit inter pau peres Christi, & sic ipsa filia nō erit in ista grana ta sed eius hēdes. Vnde valet. Sequitur Paul. de Cas. in d. l. ex tribus, licēt Bald. consulerit contrarium. vnde

vide & Pan. de Cas. dicit se habuisse hunc casum de facto ex ciuitate Bononijs, & qd fuit sibi oportatum consilium Bal. propter quod doctores Bononienses idem consulerunt, sed ipse & Ioannes de Imol. per penderunt de errore, & fecerunt reuocare dicta consilia. Et id fecit

Pan. Padue, vbi casus de facto occurrit quia fecit querendi doctores reuocare consilium & vide la son in d. lex tribus. Sed nisi quid poterunt detrahere Trebellianicam ex ea legiti ma qua tenetur restituere. Vide Anc. conf. 24. tit. de test. postico inter consilia Cal. Vide eundem con. 15. eod. tit. & in suis consilijs con. f. 25. & 44. a Licet Bar. in l. cohæredi j in §. cum filijs. ver. qd si hæredem. Vbi dixit. In dubio verba vñ referri ad impuberem, sed soluit in d. l. qui duos. Vide eundem Bar. in l. codicillis ff. de usufructu legato & quod consilium Pan. de Cas. conf. 198. in casu presentis, per textum a contrario sensu in ca. si pater, de testamentis, libro sexto. Tu tamen tenes opinionem de qua in precedenti ad ditione. Sed que ritur nunquid si pater assignauit in vita legitimam filio quam ipse consumpsit culpa sua tenetur ipse pater iterum assignare. Bartol. & alij in l. cum dotem in §. si post. in final. ff. de soluto matrimonio, tenent quod non, pro quibus facit textus notabilis in autentico, quod locum. C. de collationibus. Vbi si filia perdidit dotem culpa sua, aut negligentia pater non tenetur amplius eam redotare, alias secus si filia transeat ad aliud matrimonium. Secus si primum durat cu post esse sine dote, de quo Bald. i. question. Salicetus, & Paulus de Castro in d. lauten. quod locum. Et Baldus in l. 2. §. i. ff. de soluto matrimonio, & Angelus in l. pater. ff. de iudicioribus, & quod pater non tenetur amplius dare filio legitimam culpa filij perditâ

Barto. in l. cohæredi. §. ff. de vulga. & pupil. substi. aliter dixerit. 2 Quid si filius instituitur in minori parte? Respond. quod nihilominus ageat vsque ad supplementum. dicta. l. omnimodo, quia hæc legitimam datur i bonorum subsidium de iure nature, tamen si filius instituitur renuntiare hæreditari non possit petere legitimam secundum Baldum in l. vnica. C. quando non pe. partes. de hoc vide infra testamentum. §. 21. Et Bartolus in l. gerit. ff. de acquirenda hæreditate. Nec similiter quod pater decessit ab intestato.

3 Secunda Trebellianica a Trebellio autore sic dicta debetur hæc iure institutionis, & est quarta pars hæreditatis sicut cum qs instituitur hæres vniuersalis, vel in certa quora hæreditatis rogatur vt restituatur alij hæreditatem sine liberis moriendo, iste sic institutus poterit retinere quartam partem totius hæreditatis institutione. de si

tenet Baldus in Autentic. contra rogatus, in secunda columna, ad Trebellianum, & in l. finimus, in principio. C. de inofficio testamento. Angel. in dicta l. pater. Et licet Baldus in dicta autentico contra rogatus, teneat qd pater non tenetur in

deicommissu hæredit. §. ff. de quia C. ad l. rebe. per totum. Instituitur tamen hæres in certa e parte non habebit. secundum Bal. d. qui ita consuluit per. l. i. ff. ad l. Fal.

4 Tertia Falcidia a Falcidio autore debetur iure institutionis, & est quarta pars totius hæreditatis qua quis retinet quando instituitur hæres fuit & supra doderatrem scilicet tres partes hæreditatis est aliquid legati vbi fideicommissum, de testa. Rinaldus. 5 In quibus casibus cessat falcidia? Resp. qd in decem casibus. Primus in his que legantur sic, vt non possint alienari, vt ad successores eius cui relicta sunt debeant peruenire. C. ad legem Fal. aut. sed in ea re. 6 Secundus in his que ad pias causas relinquantur ecclesie aut pio loco. vt i aut. similiter. C. ad l. Fal. Aduer te hic quod si ecclesia vel alius pius locus institueretur hæres tunc detraheret Falcidiam de legatis factis alteri ecclesie vel

Panormit. in d. c. Ral. in fi. 7 Autenti. sed in ea re] Ibi Bal. dicit hoc esse valde no. & quotidianum, & tamen aduocati, & doctores non aduertunt fm eum. Idem tenet Ang. in aut. de hære. & Falc. §. si verò ex pressum. 4. col. ver. item cessat Falc. Idem in Trebellianica fm Bald. vbi supra licet Ro. con. 208. velit limitare, sed non placet. f In his qd ad pias cas] Idem iudicium est de Trebellianica. vt i. legati. §. 3. hoc probat Pa. in l. Marcellus in prin. ff. ad Treb. Et idem tenet Ang. in aut. de hære. & Fal. §. si verò expressum. j. col. ver. sed tunc currit, vbi pluribus. vltur Arg. Idem et tenet Bald. l. qd non detrahatur in aut. similiter. C. ad l. Falcid. vbi allegat specul. titul. de instrum. edi. §. compendiosè.

verfi. sed cum deductio. hoc tenentem, quia etiam dicit pro hac parte fuisse iudicatum.

a. Vtuntur iure eod] Tu vide Panor. in c. cum causam de preben. vbi idem tenet. vide bonum tex. in l. fed & in lites. §. cogualitas. ff. de excu. vbi priuilegiatus non vitur priuilegio cõtra alium priuilegiatum per quet. tex. dixit. Bal. in c. i. de pba. qd si fecus nõ tenetur edere sua iura si fecus nec ecclesia si feco & Bald. in c. cam. primo de iud. dixit per d. §. cogualitas qd dispollito. l. non eo minus. ff. de proci. non procedit. qm minor litigat cum alio minore. p illum etiam tex. dixit Per. de Aneha. cõ. fi. 2. incip. cõtra Io. An. qd si duo hnt immunitate ceteri. Item per illum tex. & gl. in c. in pñcia. de proba consuluit Oldr. consil. 119. Tercius cõdit. dicit qd licet ad probandum relictum ad pias cas sufficit minor solemnitas quam in alijs testamentis. c. cum esses. & c. relicti de testa. tamen ad probandum illud testm ad pias causas non sufficit fragili probatio. Bald. Io. And. in regula. In iudicijs mer cu. Quod si Papa conceisit ecclesie collegiatu priuilegium, quod scripto minor centum annis nõ currat cum ea, etere si prælatus

agie contra capitulum in bonis discretis super re alias perceptibili, non poterit capitulum illo priuilegio se tueri. Tu tamen vide per Panormita. in d. c. in penitentia. & per Bart. in Authen. quas a. iones. C. de sa. san. eccle. vbi tractat quando vnus priuilegiatus excludat alium vel præferatur alij.

b § Titio] Dicit Bal. ibi si legatus mihi, & tunc restituitur amo. re De non solium, commissum, sed etiam legatum mihi factum, cen seatur factum ad pias causas. c Erideo nõ cest fat] Si enim miles instituit heredem & grauet eum legatis, potest de trahere falcidiam, si tamen fecerit inuentarium. Et idem in fideicommissu, quia potest detrahere Trebellianicam, vno. Barto. post Dyn. in l. §. filij. ff. ad Treb. d. Ita in d. l. in test. C. de testamentis. mil. alle. qd multos doctores ad hoc. d Deducti falcidiam] Et est tex. de hoc in authent. fed cum testator. C. ad l. Falc. & ibi Bar. assignat rationem huius de terminationis & in l. nemo potest. ff. de leg. 1. e §. idem querit] Intellige qd non detrahatur quoad effectum finalem. vt l. cum dicit ff. ad l. Fal. locus a priori vt in d. §. idem querit. ibi n. falcidia detrahitur. sed mulier sequetur a tota dote. etia declarat ibi glo. & Bar. f Sed cõs opti.]

12 Sexto si hæres nõ fecerit inuentariu fm modu & temp statutu. hi duo habentur in authent. sed cu testator. C. ad l. falc. Idem si j. repus legitimu nõ paruerit voluntati testatoris. vt in c. Raynaldus in fi. de testa. Septimus de legato dotis. vt l. 2. §. idem querit. c ff. de dote pleg. 8. in libertate legata. l. Papinianus. §. sed ita ff. de inoff. testa. Nonus qd legat instrum rei alterius. Decimus casus legatis beneficio. ff. ad l. falc. & l. sitacitum. C. eodem. quando si occulcauit vel negauit res hæreditatis.

13 In quibus casibus cessat Trebellianica? R. qd in tribus casibus. Primus in legatis ad pias cas. vt dixi §. Legatu. 2. §. 5. & §. 6. Secundus si testator prohibuit. vt in authent. de hæred. & falcid. §. si verò expressim. Ratio quia cum testator possit tollere falcidiam, multo magis Trebellianicam que minor est priuilegiata. vt ff. ad l. Fal. in quartam. licet prius teneat gloss. in authent. sed cu testator. C. ad l. Fal. Sed cõs opti. & per opti. vt in d. §. si verò. Tertius est quod substitutio euanesceat, vt puta quia ingreditur religionem ille q rogatus est si sine liberis

prio loco, quia currit priuilegium cu priuilegio & sic occurritibus priuilegijs vtuntur in re cõi. Facit. l. alsuidis. C. g. po. in pi. hân no. Pa. in c. in pñcia de pbat. 15. col. ver. p hãc gl. vbi hæc dicit. Idem tenet Dy. & sequitur Alberti in l. qs ad declinadã. C. de epi. & cle. Et hoc idem est si indirecte relinquat fm Bal. l. l. aua. §. Titio. b ff. de pñ. & dem. puta. cu relinquitur fundus cum pacto vt restituitur ecclesie.

7 Tertius intestamõ m litis: C. ad l. Fal. l. in test. ad idem. l. in test. C. de test. mi. Sed hodie corrigitur p aut. de hæredita. & Falc. §. pen. & ideo non cessat.

8 Quartus in male oblatiis certis vel incertis legatis & alijs alienis. l. imponenda. C. ad l. Falc.

9 Vtrum p legans tm p male ablatiis q legitima iure nature debita minuit obliget filiu vel illu cui debet? R. Mona. qd si talia male ablati nõ pnt pbari non tenet heres soluere vt debuit. f. vt es alieni. sed vt legatu. id si legitimam minuit nõ tenetur soluere. secus est in illo cui falcidia competit. quia cum talia legata sint ad pias causas cessat hodie, vt dictum est. & ideo non detrahet.

10 Sed qd faciet talis q rot hnt restituere incerta q pbare nõ pot, quæ exhauriunt quasi tota hæreditate si non pot inducere si filiu vt sit cõs restitueret? R. fm Monal. quod faciat testamentu

Vide Bar. in d. auth. sed cum testator. & in l. Marcellus. in prin. ver. 2. q. ff. ad Treb. Ro. confi. 75. Ang. in §. si vero expressim. in auth. de hære. & fal.  
 1 Quia sic totum restituet. Secundum Bal. in l. post mortem. C. de fideicom. est casus mirabilis in quo hæres grauat restitueret hæreditate non detrahit Trebellianicam. Et si velle detrahere qd. si non fuit institutus hæres sua contemplatione, sed fideicommissarij. casus fing. in l. in fidei omnium. §. cum Polihidus vbi Cy. & Bar. in l. ff. de vti. Bald. in rub. C. de his q. in fraud. cred. dicit esse semper fixum cordi. Et ibi Inio. & Ro. in d. §. cum pallidus. Item est casus in quo heredes non detrahit Trebellianicam qd. hæres est grauat restitue re p. via contractus. casus est fing. in l. quida cum filium. ff. de here. insti. Bald. in d. rub. C. de his q. in fraud. cred.  
 b Quid computatur? De hac materia, plenè per. d. Pau. de monte, doct. papistensem. in resp. l. in quartam. ff. ad l. Fal. c. Vt in auth. ex testamento. Bal. ibi dicit filij tenent sibi in legitima imputare id quod addendo p. dicit ad azarum, qui iudice est laica culpa. Id tenetur, licet deserit p. iudice. Auth. quod locu. de colla. Item in d. auth. ex test. p. v. ver. 6. dicit idè Bal. dicit esse in meretricado q. sumptus, quia meretricaria est de p.

beris decederet; vel nõ maritaref. & huiusmodi. vti in auz. nisi rogati. Cad. Treb. Ad do quartu quando iudicis officio compullus solida adijt hereditatem, q. a sic totum restituet. Initi. de fideicom. hære. §. in primis.  
 14 Vtrũ legatis multis factis tam ad pias causas q. nõ pias excedentibus facultate hæreditatis, debeat fieri detractio tam de legatis ad pias causas, an solè de alijs? R. Albr. in d. l. si quis ad clientandã. quod sic. communiter de omnibus. Nec obstat quod cessat falcidia in p. dicitis, q. non est Fal. sed declaratio legatimanager facti ab initio. vt. ff. ad Trebellianicam. l. 1. §. si is qui quadraginta.  
 15 Quid computatur b in istis legitimis? R. Pau. in c. Raynultius. de testamētis q. in legitima quæ d. falcidia quæ prouenit iure institutionis non computantur nisi ea quæ venerunt iure institutionis hæredi, nõ aut legata vel alio modo prouenientia. In quarta verò Trebellianica computantur nõ solũ quæ veniunt hæredi iure institutionis, sed omnia q. proueniunt ei ex testamēto puta iure legati vel donationis. non alia prouenientia ex testamento. & de prædictis est casus. & ibi Bart. Ange. & Inn. in l. quartã. ff. ad l. Falci. & ibi ponunt rōnem differentia. In legitima verò quæ puenit iure naturæ computantur non solũ ea

ff. mandati. l. si vero. §. si adolefens. idem de his qui mortuo vel viuo patre pro suis culpis & excessibus soluit, quia sibi soli imputat. cum duobus. §. si ff. pro fo. & vide Bal. in l. r. C. q. bo. ced. po. dicentem. q. ille qui in ludo consumpsit bona sua non auditur volēs, cedere bonis quæ nõ. vide infra. peculium. §. 19. & que ibi ponuntur.  
 d C fami. hære. J. Fructus percepti a filijs grauat, detrahenda hæreditate non computantur in legitimam auct. nõ ff. sima. C. de inoff. testa. galegitima filiorum. d. cõ. sifere in proprio. rate & iustia. vt dicitur in Trebel. & c. singulariter. Bar. in l. quod de bonis §. quod a. sus. ff. ad l. Falci. Et hoc intellegunt, si sunt filij primi gradus, quibus fit substitutio, focus si fuerit nepotib. q. tunc fructus cõputarentur in Trebellianicam. & ibi dicit Bar. se vidisse in hoc errore vñ magnũ do. seq. ibi Alex. & Ange. cõsilio. 124. 3. q. q. Pau. de Ca. in l. inubem. C. ad Treb. idem. Capra de pu. confi. 91. fundus fuit, quidam carbonum. Angel. in d. l. inubem. & Pau. in d. §. q. auis li facta, aut ad certum diem. quod perinde est ac si sit purè facta, tunc non poterit detrahere nisi vnam quam voluerit. Si verò rogatio sit facta sub conditione vel ad incertu diẽ, sic poterit detrahere ambas duas. & sic cõcorda ius civile cõ canonico. quod videt discordare in hoc. & hæc est cõmunitas opi. secundum Pa. in d. c. Raynultius. & rationem diuersitatis. vide ibi per eum.

Vtrum

est aliter voluerit in l. nullus. §. c. pponeret ad Treb. vbi dicit q. q. p. filij detrahunt duę quartas tunc fructus cõputantur in Trebe. Et ita consilium con. 12. 12. Berth. sed prima est cõior. & ita §. si luit Corneus cõ. 130. Multitudo questitorum in 4. vol. 10. q.  
 Tenet q. non Id tenet Ct. l. n. C. ad l. Inl. maie. & Tac. de Aret. & Bar. in l. Imperatores. ff. de iu. ff. & placet.  
 In lege qm in priorib. Quare supple poterit tenere dictam legitimam, quia illa iure possidet, ergo iuste.  
 Et quod nõ. ff. de iu. pa. Ibi est bona q. q. detrahitur patris vel aui nocet filio vel nepoti.  
 Istud sit verum? Addebatatur et de statu qd. p. test tollere legitimam, de quo. s. c. §. 1. sed non placet Car. Ros. ab solutio. l. §. 19. tenet opi. Zen. vide infra pena. §. 1. c. Quod sic? Ad d. Bar. in l. beneficio. ff. ad l. Falci. & in l. hereditatem. §. si. c. i. F Veri simili infectione Pan. in d. c. dicit si cõstat ecclesie sanu reddere non posse debitu abique

17 Vtrum legitima portio quæ debetur iure naturæ mittatur pp delictum patris in legam maiestatẽ? Ref. d. Card. in cle. pastoralis. de re iud. in ver. cæterum dicit q. Laud. tenet q. non, a vnde dicit quod filij audita cõdemnatione patris fur tim, & dolose si capitur suã legitimã non tenentur (saltem in foro anime) ad restitutionem faciendam principi, quia pnt tenere de iure naturæ, quæ per postituius ius non potest tolli. argu. in d. ver. cæterum pro hoc de test. Rainultius. §. quia verò. Et quia pater non põt priuare filium legitima nisi in casu ingratitude vt. C. de inof. test. l. quoniam in prioribus. facit c. ius dictum. de ver. sig. & in aut. de hære. & Fal. §. si quis autem non impletur dicitur q. etiam per reatu inobediẽtię non põt priuari filij legitima. Sed Zen. in d. ver. cæterum tenet contrarium ratio quia per contractum põt tolli legitima, quia debetur deducto ere alieno. ff. de inof. testam. l. Papinianus. §. 4. ar. Sed in delictis quasi contra himus, quia per quasi contractum se obligat ad penã. ff. de iu. fil. l. Imperatores. no. gl. in ver. onerari. ff. de pos. l. 1. §. bestias idem tenet Io. de Lig. quia legitima e quoratorum quam pater habebat tempore mortis, nihil autem habet qd sunt cõfiscata. ff. de inter. & rele. l. 3. & quod nõ. ff. de iurepa. r. d. l. diu. fratres. Et licet de rigore, & subtilitate iuris istud sit verius. c. in mihi magis placet opi. Car. tanquã magis benigna, & ea teneo rō quia per titulum lucratiuũ, & per donationem non potest pater aliena

Sum. Ang. Pars II.

re in præiudicium filij. C. de inof. don. per totum, & de don. & quod ibi not. in c. fua. Sed ficut hoc capit. ex ti. lucratiuo, & idem non potest in præiudicium filij. Et ad omne Zen. dico veram quando per quasi contractum damnificauit principem in bonis, ex cuius damno pater esset ei obligatus ad restitutionem alias non, quia tunc non est alienum nec proprie potest dici quod pater teneatur ex quasi contractu sed simpliciter ex delicto ad Io. de Lig. iam patet responsio, quia fraudem filijs titulo lucratiuo facta alienatio non valet.  
 18 Vtrum falcidia & Trebellianica amittantur per negationem fideicommissi in qualitate vel quantitate facta ab herede illi cui fideicommissum est factum? R. fm Bart. in l. scimus. §. licentia. C. de iure deli. qd sic f. si ille probauerit qualitatem vel quantitatem fideicommissi. nec aliquam ex ipsis poterit detrahere.  
 LEGITIMVS quis dicatur. Vide supra Filius.  
 LENO quis dicatur? R. gl. in §. quod si i adulterio. in ver. crimen. 32. q. 1. q. est qui damnatam adulteram ducit, vel q. reconciliat sibi eam. vt. C. de adu. l. castitati. vel scienter tenet adulteram, vt in d. §. qd si, vel qui recipit pecuniam pro adulterio. ff. de adult. l. 3. §. lenocinij. Limita præfata in tribus primis casibus vera, nisi emenda tam teneret. Idem lenocinium comittit q. questuaria mancipia habet, quia hoc non est minus q. proprio corpore quaerere facere. l. palam §. lenonium. ff. de rit. nup.  
 LEPROSVS separatur ab habitatione hominum vt in capitu. primo de coniuga. lepr. in prin. hoc est de cõsuetudine approbata vt in tex. & gl.  
 1 Vtrum lepra post veniens dissoluat matrimonium? R. q. nõ. vt patet in d. c. 1. & 2. c. 1. Sed sponsalia bene soluit. vt patet in c. si. eod. tit.  
 2 Vtrum vxor teneatur cohabitare cõ viro, vel econtrario vir cum muliere leprosa? R. fm gl. si in d. c. 1. q. non in eadem domo vel lecto. sed bene tenetur ei debitum reddere vt in d. c. 2. Sed Pe. Aureolus in 4. dist. 32. dicit q. vbi non possit sine sua veri simili infectione g. et reddere debitu, q. nõ tenetur. & ponit regulam q. nullus tenetur reddere

horrorē, nō compellet eum, quia ad impossibile nemo tenetur. Impossibile. ff. de reg. iur. bene verum est qd si non consistat ecclesia de impossibilitate possit sanum excōdicare, qui tñ licet esset quōad ecclesiam militantem excommunicatus non tñ quōad ecclesiam triumphantem. c. lites. de resti. spol. & c. ingtionis. de sen. exc. & inser. Pa. sūp. posse praeiē compelli ad reddendum debitum v. xori leproso, qd tñ intelligitur vt hic. Item marit. ethicus vel alia infirmitate deest. non tenetur debitum reddere si non potest absq. periculo p. soue. iur. q. ordinata charitas, & c. Ita Abba. ibi dem & c. vide J. Matrimonium. 3. impedimento. §. 14.

3 Vtrum leprosi teneant ad decimas? R. gl. si. in ca. 2. de ecclesijs. edi. q. sic nisi de horris, & nutrimentis animalium suorum quae sola excipiuntur in d. ca. 2. & ideo de alijs tenentur sicut alij Christiani. Quia quod de vno prohibetur, de alio concessum intelligitur.

4 Vtrum leprosi possint habere ecclesiam, & psbiterum qui eis celebrent? Ref. q. sic, si tot sunt simul quod eam cū coemeterio possint construere, dum mō veteribus ecclesijs de iure parochiali nō faciāt inu. d. c. 2. §. 5

5 Vtrum leprosi possint p. moueri. Vide supra. Corpore viatatus. §. 9. q. non neq. celebrare, nisi vt ibi dicit.

6 Vtrū sacerdos & leprosus facit possit in parochia li ecclesia praelationis officio fungi? R. q. si sine scandalo & abhominacione populi non potest illud exercere, debet ab officio remoueri. Ita tñ quod fm facultates ecclesiae administrari ei necessaria quousque vixerit, vt in c. tua nos, de cle. egro. Rectoribus vero ecclesiarum qui sine scandalo illorum qui sunt sacri non pnt seruire altari, dandos est coadiutor qui curā habeat animarum qui adiutori ad sustentacionē congrua portio de facultate et

mane sicut ad finem, ex quo etiam sequitur cū finis vltimus sit felicitas. legem ad felicitatem ordinari, quia necesse est eam respicere ordinē quia est in beatitudine. Et cum qualibet pars ordinatur ad totum sicut imperfectum ad perfectum, & quilibet homo sit pars cōitatis, oportet eum ad felicitatem cōmunem ordinari. Propter quod dixit philosophus in 2. eth. legalia iusta dicitur conseruata, & facta ut felicitatis, & particulariter ip. ius politica cōtacione, perfecta aut cōitas ciuitas ē vt dicit primo poli. Quare cum ad felicitatē nō possumus puenire nisi per gratiā optime dicitur hē cap. fm q. rōnalis creatura ordinatur ad gratiam.

Ex fm q. rōnalis creatura ordinat ad gratiam omis alijs acceptionibus legis fm Fran. de Mairo. in 2. tent. est ars honeste viuēdi. 4 ligans hominē ad sui obseruantiam, aliter non esset lex nisi ligaret.

1 Quotplex est lex? R. vt colligo ex Scot. in 4. di. 1. 4. triplex. Prima dicitur natura, & isto modo aliquid dicitur dupliciter de lege natura, vno mō tanq. principia practice nota ex terminis vel pclusiones necessariae sequentes ex eis, & hęc strictissime dicitur de lege natura. Secundo mō dicitur de lege natura & largē id qd est verum practicum consensum principijs, & cōclusiōnibus legis natura. Intantū qd statim notum est oibus illud puenire tali legi. Secunda lex dicitur postiuua diuinae quae continetur in his sunt in veteri, & nouo testamento, & licet Gratianus vocet ipsam legē naturae, limitat eam qd est verū prout est posita ab autore naturae, & distinguit contra ius positum, ab aliquo qui non est autor naturae. Tertia lex dicitur postiuua hoc ē posita ab hominibus. Multa enim ecclesia statuit, & imperatores vltra ius diuinum pp obseruantiam honestiorem in morib. & pp reuerentiam maiorē in suscipiēdis, & aduū nitrandis sacramentis, de prima, & secunda

ha-

gula quaedam est & mensura, fm quam inducitur aliquid ad agendum, vel ab agēdo retrahitur. Dicitur. n. lex a ligando, quia obligat ad agendum. regula autē & mensura humanorum actū est rō, qd est principium primum actū humanorū. Rōnis. n. est ordinare ad finem qui est primum p incipiū in agendis. fm Philosophū. In vnoquoq. autem gria id quod est principium est mensura & regula illius generis, sicut vnitatis in gēno non meret est motus primus in genere motuum.

a Condendi legem Lex gñalis regulariter non fit nisi ab imperatore vel summo pontifice qui hinc ptece vniuersalem fm Bar. in l. nō ambigit. ff. de legi. & ibi gl. tener populi Romanū nō posse hodie legem condere. Quam tenet. Bal. & Cy. in l. si. C. de legi. & vide no. in §. sed quod principium in h. delu. nat. De statuto ē vt mihi tex. in. omnes populi ff. de iust. & iur. & in ff. de iurenat. in §. ius aut. & hoc generaliter in q. cuiq. populo ē iurisdictionē nō hāre, vt possit condere statuta. Et ita tenet Alb. Bal. & do. Ias. o. tra Barr. in d. l. oēs populi. Et ceno. in c. q. clericis. de foro cōpeten. & in c. si. de consue. & Bal. in rub. de consil. in §. col. dicit qd in statuto populi vel cōstitucio ne non requirit consensus principis. Quia sufficit licētia p. r. i. ma gistratus & licē.

habes. J. Papa. §. i. & pceptum per totum de quibus hic tractare non intendo. sed de tertia lege postiuua quae quidem lex postiuua tñ habet de rectitudine in quāru lege naturae deriuat. Si verō discordet ab ea, iā non erit lex sed corruptio legis. vt Augu. in primo li. de liber. ar. Non videtur inquit esse lex quae iusta non fuerit. Vnde in quantum habet de iustitia in quantum habet de veritate legis. & hoc est quod dicit Iūdo. in ca. consuetudo dist. i. Lex erit omne quod ratione cōsistat. Nam fm Fran. vbi §. quia principia legis naturae non pnt eodem modo applicari omnib. propter multam varietatem rerum humanarū, ideo exinde puenit diuersitas legis postiuuae. Quis potest facere leges? R. fm Bald. in l. omnes populi ff. de iustitia, & iure. 3. col. ver. & in suam quantum & c. q. quantum, qd hēt de iurisdictione tantā hēt de autoritate condendi legē a vel statutum, nec vterius extenditur. nisi hi qui quorsū interest consentiant vel ad minus sint praesentes secundum Inn. in c. i. de loc. & in cap. a nobis. el. i. de sen. exc. alle. c. si. de his quae sūt a prael. Rō fm d. Ant. in c. cū laicis, de reb. ec. nō alienan. idem no. Pa. ibidem 3. notabili. quia potestas statuti dependet a iurisdictione & imperio in statuēte, & subiectione quō ad

tenia generalis quam habent ex. d. i. omnes populi. De consuetudine tamen habetur qd statuta confirmantur a principe, licet forte de iure non sit necessarium. quauis Bal. contra in l. humanum. C. de legib. & malē secundum d. Iaso. aliquas tamen limitaciones habes de populo condēte statuta per Iaso. vbi supra.

b Tex. est cum glo. in capit. rogo J Exemplum monico vos nō blasphematis, nē furū faciatis, si bisca. n. materia & si verbum monico nō fit verbū praecipuum obligat. ad hoc. c. sic. n. 4. q. 1. c. Clem. exiui. J in c. vt autem in ver. vel saltē rō nem materia. Et roga? aliqui in portat mādātū; vt l. si sui mei rogauo. ff. de neg. gestis. Et aliq. mandare accipit pro rogare. vt c. gullifari. i. prin. ci. 2. q. 4. d. Et ibi p. Pau. J Glo & Pan. in locis hic allegatis nihil dicunt de hoc. sed Pan. in c. nā cōcupiscētia. de constitucio. in 1. col. hoc dicit. & sic est intelligēdū. c. 1. §. maior. & obediē. ibi si qd nō obediērit principi morte mortatur.

e Ca. quod praecipitur J Quis sit deo superior Deo resistit. ad Rom. 13. & c. qui resistit 1. 1. q. 3. Imperatū mō di J Adducit in quem statuitur. ca. ecclesia. de const. c. bene q. dem 1. §. di. gl. in ver. potest sed solum facit in argumētum, quia dicitur iurid. & Bar. in l. i. ff. de iurid. omnium iudicum. 3 Vtrum lex canonica vel quaelibet alia lex seu constitucio, vel statum obliget ad mortale peccatum ex transgressionē eius? R. Pa. in c. alicui officia. de 6. & hon. clericis. q. non semper, sicut nec lex civilis inducit femper decapitationē. Cōsidera ergo qd aut lex habet in se materia praecipuum, & verisimiliter ex cogratam multā a statuente, & tūc nō cures de verbis, qa verba sunt accommodāda materia tex. est cū gl. in c. rogo. b. o. q. 3. & pulcher. text. in cle. exiui. c. de ver. signifi. & sic dicit quod inducit mortale. Si verō non constat de materia vbi quis esset certē de mente statuētis quod vult inducere ad mortale. sic inducit. Facit quod notat gl. in capit. 3. & capitulo per venerabilem. qui si. sint leg. & ibi per Pan. d. Aut cum nescitur de mente latois. Tunc considera quod aut verba sunt praecipua, puta praecipimus. iubemus. sic obligat ad mortale. Facit c. qd praecipitur. c. 14. q. 1. Aut vtrū verbis imperatiui modi. f & si materia non est necessaria, nec multū ponderosa, non obligat ad mortale, vt exemplum si quis te percussit in vna maxilla p. be & c. quia est consil. 2. q. 1. paratos. Si verō materia est necessaria & multū pō-

Panor. in d. c. nā  
 concupiscētia. de  
 conflic. si consue  
 rudo heretq ver  
 ba imperativa  
 impotent pecc  
 acatum seu p̄cep  
 tum, illa ferēda  
 a esset, vt c. cū  
 dilectus, de consu  
 etuē & l. mini  
 mē. de legi. si ve  
 rō nulla est con  
 suetudo distin  
 gue vt hic.  
 a Et huiusmodi  
 j Ratio quia  
 talia verba equi  
 pollent p̄ceptis.  
 Inhibito. n. cō  
 tinet in se p̄cep  
 tum. Archi. 37.  
 dist. in summa, si  
 verō sunt verba  
 exortatua vt ob  
 sceramus, q̄s illi  
 mus, tñ nō indu  
 cunt ad mortale  
 d. c. q̄ p̄cipitur.  
 b In d. c. nā (con  
 cupiscētia) Al  
 legat. S. Tho. 2.  
 2. q. 186. arti. 1.  
 ad 8m. vbi dicit  
 sicut quentio le  
 gis inducit mor  
 tem tēporalē, ita  
 nec mortē eter  
 nā. Et hec oia Pa.  
 in dicit locis,  
 sed q̄ sequitur  
 nō dicit. Pa. ibi.  
 c Bar. in l. 3. C.  
 de pigno. In re  
 peticio. 1. & 3.  
 no. & ibi late de  
 clarat an & q̄  
 verbum debet  
 importat neces  
 sitatem.  
 d Rñ. q̄ non ]  
 Tu dic vt p̄ Pa.  
 in c. 1. de confli.  
 q̄ aut lex distin  
 guit inter verum  
 que forū & dic  
 vt hic statim in  
 primo casu. Aut  
 non distinguit  
 nec subest causa  
 distinguedi tunc  
 si non est peccati  
 nutritus seruand  
 a est & in foro  
 animæ, nam ex

derofa sic inducit mortale,  
 tex. est in Clemen. exiui. in  
 S. itē q̄ p̄terea, de verb. sig  
 ni. Exēplū in Pfal. Vouete  
 quod est consilij, q̄a votū  
 fit de supererogatione, &  
 reddite, & istud est p̄cep  
 ti, q̄a quod ē premiffum  
 est debitū de pac. c. 1. & de  
 hitum reddere est p̄cep  
 tum iusticiæ. l. iusticia. S.  
 iuris p̄cepta. ff. de iusti. &  
 iure. Facit q̄a obligare se ē  
 voluntatis, sed reddere est  
 necessitatis, vt in l. sicut ini  
 tio. C. de actio. & obligat.  
 Aut vtimur verbis inhibi  
 torijs, vt inhibem⁹, phibe  
 mus, interdici⁹ & huius  
 modi, a & sic inducūt mor  
 tale s̄m Pa. in c. nā concupi  
 scētia, de consti. aut loq  
 tur p verba cōmunia vt de  
 cerno, statuo, & familia, &  
 sic non obligant ad mortale,  
 vt dicit idē Pa. in d. c. nā  
 concupiscētia, b similiter  
 est verbū cōmune in nouo,  
 & ordino siue in plurali di  
 cātur, siue in singulari, Aut  
 loquitur p verbū debet, &  
 sic inducit mortale, q̄a de  
 bet ex p̄prio significato im  
 portat necessitatem. vt in  
 gl. in Clem. Attēdentes cir  
 ca principij, in versiculo de  
 beant de statu. regu. Idē di  
 cit gl. in c. p̄posuit in versu.  
 non debet. de appell. & per  
 Bar. in l. 1. C. de pigno. c &  
 in l. s̄se. ff. de officio p̄ressi.  
 in fi. & alijs allegatis in di  
 cta Clem. Attēdentes p̄ gl.  
 & quis ratione materiē ali  
 q̄ sit congruitatis, in ca. 1.  
 de despon. impuber. & nota.  
 glo. in dicta. l. s̄pe. & l. 2. ta  
 men dicit Panormita. in ca  
 pit. 1. de dolo & contum. in  
 primo. not. in fine. Impro  
 prietates sunt vitandæ non

ad sequentiam trahendæ  
 capiti. propterea, & capi  
 fina. & quod ibi nota.  
 in gloss. de verborum signifi  
 catione ideo solū habebit  
 locum q̄ sit consilij in casu  
 speciali ratione materiē q̄  
 consule: ua est. Aut commu  
 nator sub poena excommu  
 nicatiōis & sic inducit mor  
 tale, quia nisi pro mortali  
 nullus excommunicatur. 1  
 1. quæstione. 3. nullus, &  
 capitulo nemo episcoporum  
 & de sententia excom  
 munita. c. 1. lib. 6. Facit ad  
 hoc in ar. c. p̄pterea. de  
 offi. deleg. & l. oratio. ff. de  
 sponsa. & l. 2. ff. de iur. omni  
 iud. quia eadem obligatio  
 ne qua obligat excommu  
 nicat. similiter p̄uenitur. Facit  
 quod not. in Clement. vbi  
 tenet Stephanus d q̄ pecc  
 at moraliter cōtrafaciens  
 sanctiōi, & d̄ sanctiō pro  
 priē cōstitutio seu lex pena  
 lis, vt ibi no. gl. in ver. san  
 ctiōe. Aut loquit̄ per vir  
 tutem obediētiæ, vel sub pe  
 na maledictiōis æternæ,  
 vel sub indignatione omni  
 potētis Dei & huiusmodi,  
 sic inducit mortale, vt in c.  
 vnico. de sta. monach. S. vlti.  
 li. 6. Aut cōsuetudo ha  
 bet talia verba obligent ad  
 mortale, vt sic inducent. ar.  
 c. dilectus de consue. & l.  
 minimē. & l. si de interpre  
 tatione. ff. de leg. rex. est i d.  
 Clem. exiui. S. li ē q̄ p̄tete  
 rea. Sed aduertē hic q̄ vbi  
 ex se inducit ad mortale non semp̄ peccat  
 mortaliter cōtrafaciens, vt supra. Inco  
 bediētia dictum est vt ibi, vide in principi.  
 4 Verū in foro p̄sciētiē lex canonica ciuili  
 bus vel alia ē p̄ceptiua temp̄ sit feruanda? R̄  
 q̄ nō ē in casibus, vt colligo ex In in c.  
 q̄a perique. de immu. ec. & de homi. in c.  
 sicut dignū, & ex cō. 21. fe. lo. Cal. & Pa. in

quo lex est iusta  
 seruanda est et  
 in foro animæ,  
 quia autoritate  
 dei est edita, &  
 Proter. 97. p̄ me  
 reges regnant.  
 8. dist. quo iure,  
 si aū. lex est in  
 iusta non esse  
 seruanda Et po  
 test esse iniusta  
 eribus modis vt  
 patet hic. 3. a. &  
 6. casu. & habes  
 infra §. si in po  
 sitilla Et Th. 1. 2.  
 q. 96. subdit pro  
 pter scandalum  
 & turbationem  
 debet illa lex  
 vari. Quia rōne  
 scandali cuiusdā  
 debet q̄s concedi  
 de iure hoc,  
 vt in c. 2. de noui.  
 operi. nuncia. &  
 i. a. nihil. de p̄f.  
 p hoc singu. dicit  
 In in c. nisi cū  
 pridē, de renun  
 cia. vt allegat  
 Roma. in fi. sin  
 gulo. norum, si ex  
 plona episcopi  
 nimitet scanda  
 lum ciuitatis vel  
 ecclesie pot̄ cogi  
 episcopus ad ren  
 unciaandum, de  
 bet tamen dari si  
 b cambium, &  
 Roman. in l. is  
 cui. de verb. ob.  
 in vltim. col. vbi  
 nicitur p̄bare q̄  
 lex ciuili non  
 obligat ad p̄cū,  
 debet intelligi  
 q̄ lex non est  
 iusta & c. Et quā  
 do lex est iniu  
 sta ipso iure est

pro-

nulla, nec indi  
 get irritatione se  
 cundum Pa. in c.  
 si. de p̄scrip. in  
 4. not.  
 a Capi. tua] Ex  
 plur. ibi materi  
 monium absque  
 consensu non va  
 let. Et ideo licet  
 ecclesie cōpellat  
 contrahentem, si  
 tamē in foro p̄  
 nitiētiā quis dic  
 cat nullo modo  
 cōfessio, absol  
 uendus erit.  
 h Inuentarium.]  
 Idem Pa. in c. tua  
 nos. de vsu.  
 c Erit autē lex ]  
 In verbo nullo  
 priuato commo  
 do puta si prin  
 cept̄ propter lex  
 crum bānet v  
 nā formam mo  
 nete.  
 d Ex autoritate ]  
 Hoc ponit Pa. in  
 d. c. canonum.  
 e Bar. in l. vesti  
 galia ] Sequitur  
 Bald in l. vltim.  
 ff. de iust. & iur. in  
 l. cum proponas  
 inf. C. de nau. fe.  
 vide A. lex. in d.  
 vesti galia.  
 f Vt est glōf. sin  
 gularis ] Allegat  
 illa gl. a multis.  
 ta tū adde Pe. de  
 Anc. in c. 1. de p̄f.  
 li. 6. & in c. si. pp.  
 de rescr. vbi vult  
 q̄ iura iudicia ad  
 vindictam cessēt  
 in foro cōfessio,  
 Idem Pe. con. 41.  
 incipit clariori.  
 Et d. Ant. in c. 1.  
 3. col. de do & cō  
 tudic. p̄cniē le  
 gis si quis in tan  
 tam. C. vnde vi  
 cessare in foro  
 cōfessio, & cō  
 fl. 19. inci. Casus  
 vult p̄clatū non  
 debere priuare  
 emphiteutā quā  
 do hanc reuoca  
 uit alienatiōis,  
 & plene vide per

prologo decretaliū, & loā.  
 An. in c. q̄q̄. de vtu. lib. 6. &  
 alijs. Primus quādo lex po  
 sitiua distinguit inter forū  
 contentiosum, & cōfessio,  
 quia non seruabitur in foro  
 poenitentiali autoritate ip  
 sius legis ca. tua, a & quod  
 ibi notatur de sponsa. Secū  
 dus q̄ ius fundat se super  
 p̄sumptione, & nō super  
 veritate, quia in foro cōf  
 scētiæ attendimus ad ver  
 itatem, vt credamus confi  
 tenti de omnibus, quia solū  
 agitur de p̄iudicio ipsius  
 animæ cap. significasti. 2. de  
 hom. Ideo si sit veritas con  
 tra p̄sumptionem nō ser  
 uabitur, vnde licet hères  
 non fecerit inuentarium, b  
 tñ in cōfessio non tenebit̄,  
 nisi in quantum hēreditas  
 se extendit, quāuis ius ali  
 ter velit, quia p̄sumit pl̄  
 esse in hēreditate. vt i aut.  
 de hēredi. & falci. S. si verō  
 non deceret no. hoc probat  
 tur in d. c. tua. & in c. liceris  
 in si. de ressit. spo. & in ca.  
 nobis el. 1. de sent. ext. & vi  
 de Bal. in rep. l. 1. in. 10. col.  
 C. de fa. san. ec. Tertius quā  
 do lex non est ad vtilitatem  
 communem, sed princeps  
 propter vtilitatem propriā  
 edidit. Facit. 4. di. c. erit au  
 tem lex. c & dicitur iniusta  
 tunc lex ex fine s̄m Pa. in  
 c. canonum, de const. Quar  
 tus quādo lex non distri  
 buit æquē onera subditis, si  
 cut debet facere bonus pa  
 ter familias, quia sic est iniu  
 sta de forma s̄m Pa. in d. c.  
 canonum. Quintus quādo  
 excedit autoritatem statuē  
 tis, vt patet in statuto ep̄i,  
 quod non ligat delinquentes  
 extra diocēsim suam et  
 suos subditos vt in c. vt ani  
 Sum. Ang. Pars. II.

marum, de consli. 6. facit. l.  
 si. supra de iurisd. om. iudi.  
 & sic dicitur iniusta ex au  
 toritate. d & pro istis trib⁹  
 casibus facit quod no Bart.  
 in l. vesti galia c in princ. ff.  
 de pub. vbi dicit q̄ gabel  
 licitē fraudatur quæ iuste  
 non est imposta. Sextus q̄  
 est poenalis quia ante con  
 demnationem non tenetur  
 quis soluere in foro animæ  
 poenam, vt est gloss. singula  
 ris f in c. fraternitas. 1. 2. q.  
 2. d̄ quo dic. vt infra. Poena.  
 §. 3. Septimus quādo ratio  
 legis cessat in foro animæ.  
 Nam licet lex nō exprimat  
 rationem seu causam, non  
 tamen debemus eam conie  
 cturare, & ad limites illius  
 limitare vel ampliare eam  
 iuxta theoreticam doctorum  
 in l. non dubium § C. de le  
 gi. Exēplū in ciuitate ob  
 fessa statuitur quod portæ  
 ciuitatis maneāt clausæ, &  
 hoc pro vtilitate cōi, vt in  
 pluribus potest quod con  
 tinget hostes insequi ali  
 quos ciues ita quod in dā  
 num cederet ciuitatis nisi  
 aperirentur portæ, tunc sunt  
 aperienda. Quia esset nisi  
 aperirentur contra bonum  
 & vtilitatem communem. verum  
 est quod non pertinet ad  
 quemlibet hoc interpreta  
 ri nisi periculum sit subita  
 nem. Vel sit manifesta  
 nifestum legislatorem illud  
 intendisse, sed solum ad  
 regētem ciuitatem & huius  
 modi. Item aliud exemplum  
 statuto cautur quod vxore  
 moriente sine liberis vir lu  
 cretur dimidiā dotis, quāuis  
 non exprimat causam, tamen  
 nos debemus coniecturare  
 causam huius statuti, videlicet  
 sumptus mariti quos facit  
 in ducendo vxorem ad  
 domum, nec alia causa potest  
 esse, & sic si non ducit eam  
 non debet lucrari. Secus  
 est si si lucratur mulier sicut  
 vir. Quia tunc causa extimat  
 etur affectus maritalis, &  
 ideo etiam si non dixisset  
 lucrari. Et hoc no. Pa. in c. ex  
 publico. de cōuer. coniug. h

© 3

facit

FeL in proemio  
 decre.  
 q̄ Doctores in le  
 ge non dubitā.  
 Hoc dicit forū  
 liter Pa. in c. si. de  
 resc. Inquit. n. e.  
 go puto et si rō  
 non sit expressa i  
 lege, tñ ex quo  
 non p̄t elici nisi  
 vna rō naturalis  
 & indubitata dē  
 fieri excessio ad  
 limites illius rō  
 nis, quia pra  
 sumendū est legi  
 latorē fuisse mo  
 tum ex rōne na  
 turali, vt nō scit  
 gl. in l. tale p̄cū  
 §. si. ff. de p̄c. Ad  
 de gl. in cle. 1. i.  
 ver. p̄sidentes,  
 de rescriptis, &  
 gl. in cle. 1. i.  
 ver. eligatur de elec.  
 & ibi Car. 23. q.  
 Adde Barb. con  
 sil. 32.  
 h In c. ex publi  
 co, de cōuer. cō  
 iug. ] Vide Pa. in  
 c. 3. loco, de p̄  
 sum. & in consi.  
 1. 1. part. Et adde  
 Macho. no. 74. in  
 cip. Not. statuti.



§. Qui imple-  
 J Vbi dicit ad  
 id se porrigere si-  
 tionem, ad qd  
 se porrigit lex  
 natura, exempli  
 mortu<sup>9</sup>, & furio-  
 sus non potius  
 censetur, & idē  
 in absente, & i-  
 gnorante.  
 B Et Io. An. in  
 mercurialibus J  
 Disputat. n. vtrū  
 religiosus q por-  
 tat habitu vela-  
 tum sic apostata,  
 & concludit q  
 sic & facit cōtra  
 larantes se.  
 C Et quod no. in  
 d. §. dulcisimis J  
 Ibi Bar. inducit  
 ad qdē de pa-  
 tre hūte filios ex  
 duabus vxorib<sup>9</sup>  
 & in morte ius-  
 sic eos qualiter  
 diuidere, qā ista  
 iustio non exten-  
 ditur ad prædū  
 proprium vnius  
 filij nisi pater ex  
 præstitit. sequit  
 ibidem Bal. Et fa-  
 cit ad q. l. magis  
 puto. §. si. cum l.  
 seq. si de reb. eo.  
 d. Pa. in ca. r. In  
 secunda col. ver.  
 Quid autem. Vbi  
 concludit in sam  
 latam contra fi-  
 simile legis, si non  
 inuenitur lex ex-  
 pressa, non vale-  
 re nisi &c. Et Io-  
 no. dicit in d. ca-  
 cum speciali. Iu-  
 dicem posse face-  
 re interrogatio-  
 nes ab his q sunt  
 in iure expressē  
 si equitas est mo-  
 uerit, & intelli-  
 ge vt ibi per Pa.  
 i. in d. c. r. Et vult  
 dicere quod si iu-  
 dex daret in sam  
 conera simile fa-  
 ctioribus termi-  
 nis excusaretur,  
 seu sententia va-  
 leret.  
 • Būcā legis J

facit quod idē Pa. not. in c.  
 quia in infulis. de regu. vbi  
 dicit q lex debet ampliari,  
 & restringi ad limites ratio-  
 nis expressē, etiam si verba  
 non patiantur, vt in l. adige  
 re. §. quantum. ff. de iurepat.  
 & in l. cū p. §. dulcisimis.  
 ff. de lega. 2. & in l. pater. §.  
 fundum. ff. de le. 3. Facit. c.  
 cū dilectā. de confir. vti. vel  
 inuti. & bon<sup>9</sup> tex. in regula.  
 ff. d. re. iu. li. 6. & qd no. Bar.  
 in l. Itē quæritur. §. qui im-  
 pletio. a circa si. ff. loc. & idē  
 Pa. i. c. r. de iura. cal. pe. no.  
 dicit q etiam in penalibus  
 seu odiosis qn ratio est ex-  
 pressa extēditur, & amplia-  
 tur dispositio legis ad limi-  
 tes rationis expressē. no. gl.  
 in cle. 1. in ver. eligatur. de  
 elec. & in cle. 2. in vers. pi-  
 leum de vi. & hon. cleri. &  
 in dic. regula si. & quod ibi  
 no. Di. & Io. An. in Mercu-  
 rialibus, b & quod no. in d.  
 §. dulcisimis. c secus esset  
 in dictis penalibus & in eū-  
 dem Pa. in c. r. d de sent. &  
 re. iud. vbi allegaretur simi-  
 le sub terminis faciliorib<sup>9</sup>,  
 vel paribus. vt not. Inn. i. c.  
 cum speciali, de appe. Item  
 iste casus pbarur, qā rō le-  
 gis plus debet attendi quā  
 lex ipsa. l. 1. C. que sit longa  
 consue. & 1. di. c. consuetu-  
 do, vbi dicitur, lex est quic-  
 quid ratione consistit. vnde  
 Bal. in c. r. de conf. dicit qd  
 lex consistit in substantia ra-  
 tionis. & Bar. in l. cum mu-  
 lier. ff. sol. ma. in. r. no. dicit  
 quod ratio legis & mēs le-  
 gis idem est, & propterea  
 dicit gl. si. in l. 1. & 2. C. que  
 sit long. consue. in glo. si. in  
 prin. quod non minus de-  
 bet attendi ratio legis quā  
 lex ipsa. hoc intellige de ra-

tione finali quæ dicitur ip-  
 sa lex secundū Bal. in c. di-  
 lectus el. 2. de refer. & in l.  
 si quis seruo C. de her. dicit  
 quod ratio finalis est ani-  
 ma legis. c Idem vbi cum-  
 que habet locum ratio le-  
 gis habet locum etiam lex.  
 C. de interdi. l. 1. secundum  
 Arch. & sequitur Gemi. in  
 capit. vbi periculū. in prin.  
 3. not. d. elec. libr. 6. imo  
 plus etiam si verba contra-  
 dicant. vt l. scire oportet. §.  
 aliud in verbo sed & si ma-  
 ximē ve: ba legis. ff. de exc.  
 tuto. non enim in folijs. sed  
 in sensu cōstitit euangeliū  
 capi marchion. r. quæ l. 1. &  
 cap. intelligentia. de verb.  
 signifi. facit tex. in l. 3. C. de  
 libe. prære. vbi enim inquit manifestissim<sup>9</sup>  
 est sensus testatoris interpretatio verborū  
 usquam tantum valet vt melior sensu exi-  
 stat Bal. etiam in l. commissorie. C. de pact.  
 interem. & ven. dicit quod iudici licet sit  
 imposita necessitas seruandi statutum se-  
 cundum formam prout iacet ad literā ar.  
 l. 1. §. si is qui nauem. ff. de exercito. tamen  
 non habebit locum hęc necessitas, nisi sal-  
 uo intellectu, quia litera occidit, spiritus  
 viuificat. & facit pro hoc glo. in c. illo vos.  
 in ver. pignus de pignori. quæ dicit mente  
 contrahentium cōsiderata. Et ad iura quæ  
 dicunt legem seruandam etiam in foro ani-  
 mæ dicit q verum quando est eadem ratio  
 in vtroque foro, quia sic non cessat in foro  
 animæ. ita? Pa. in c. tua in fi. de vsuris, &  
 quomodo ratio vel causa finalis potest cog-  
 nosci, vide supra Causa. §. 5. Octauus qd  
 verba legis non adaptantur ad aliquem ca-  
 sum, nec eius dispositio adaptatur si de  
 mente aliter non consistit. hoc est notabile  
 dictum Bar. in l. 4. §. roties. quem legit sub.  
 §. prator erit. ff. de damno infecto. & in l.  
 ita autem. in prin. ff. de admi. tuto. & ibi di-  
 cit statuto cauetur q soluntur pro gabel  
 de quolibet contractu sex denarij pro li-  
 bra f istud non habebit locum in re inasti  
 mabili qā cū verba nō adaptent nec disposi-  
 tio. Facit. c. idemnitatis b §. sed cum eas.

&

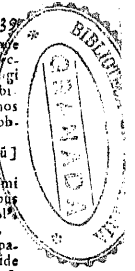
Pōt haberi hoc  
 ex dictis eius,  
 sed præcisē hoc  
 nec pōt nec dicit.  
 F Libra J Idem ff  
 res super qua cō-  
 trahitur non a-  
 scendit ad librā.  
 Et sequunt Ang.  
 Imo. Pau. de Ca.  
 & Ale. in d. l. præ-  
 tor sit. licet Ro.  
 contra.  
 g C. idē titatib. J  
 Ille text. est mel-  
 ior de toto corpore  
 iuris secundū  
 dū Io. de Ana. in  
 c. 2. de male. Ad.  
 de in Fel. in c. po-  
 stulasti J Iudex.  
 in 1. no. qui alle-  
 gat ad hoc tex. in  
 c. ea quæ. in fi. de  
 sta. mon.

& limitat hoc ve-  
 rū, qā casus eue-  
 niens nō adaptat  
 nec pōt nec dicit.  
 l. l. dō, sed fecus fi  
 delit dō, & nō pō-  
 nē, exemplum in  
 d. c. postulasti. v-  
 bi Iudex percu-  
 tiēs clericum, ex  
 eo quia non con-  
 uenit sibi pena  
 excommunicatio-  
 nis, punitur alia  
 pena. §. pecunia-  
 ria, vel interdici-  
 tur et commercium  
 Christiano  
 rum, & vbi pena  
 ordinaria nō cadit  
 in delinquentem  
 iudex arbitrio  
 suo imponit  
 tunc etiam æquua-  
 litem. Ad hoc  
 gl. p. in crepre-  
 hēssibili. de ap-  
 per. Bar. in l. hos  
 accusare. §. omni-  
 bus. ff. de accu. in  
 fi. vbi dicit de sta-  
 tuto, quo cauē  
 vt ei qui extraxe-  
 rit sanguinē vul-  
 nerando aliquē  
 in platea incidat  
 ut man<sup>9</sup> dextra,  
 si non habet pu-  
 niatur arbitrio  
 iudicis. idem te-  
 net Bal. in auct.  
 sed nouo iure. §.  
 col. vers. quid si  
 manum non ha-  
 beat. C. de fer. fu.  
 & in l. vnica, cir-  
 ca medium vlti.  
 col. C. de senten-  
 tiis. quæ pro eo qd  
 inter. profer.  
 a In l. quod con-  
 stitutum J Infert  
 q prior hospita-  
 lis non erit exē-  
 pt<sup>9</sup> hospitali exē-  
 ptio nisi, & ipse  
 sit de corpore.  
 Nam si esset lai-  
 cus qui po. est ef-  
 fe redior hospita-  
 lis, vt in Cle. 2.  
 de reli. do. non  
 haberet loci tex-  
 tus, c. per exem-  
 ptionem. de pri.

& ibi Ge. de ele. li. 6. & Bar-  
 tol. in l. quod cōstitutum. a  
 ff. de testa. milit. Nonus quā  
 do lex ciuilis licet nō sit im-  
 probata de iure canonico  
 fouet lucrum odiosum p-  
 ximo, vel rigorē quēdam.  
 exemplum in c. fili<sup>9</sup> noster.  
 de test. vbi licet lex ciuilis  
 disponat valere legatū rei  
 aliene, tñ non est seruanda  
 in foro animæ, qā fouet lu-  
 crum odiosum hæredi, nec  
 est fundata super naturali  
 æquitate apertē non consti-  
 to de voluntate defuncti,  
 & facit in simili c. ex parte.  
 in fi. de cenf. & c. dilecti de  
 iud. Ibi prouideatis atten-  
 tē nē ita subtrahat, & ca. r.  
 de dolo, & contum. Ibi ri-  
 gor, & dispositio iuris non  
 requirit. de quo dic. vt §.  
 Legatum primū. §. 23. Deci-  
 mus qn lex est iniusta siue  
 ex forma vel ex fine vel ex  
 autoritate, vt dictū est in 3.  
 4. & 5. Casu siue ēt qualiter  
 conque inducat ad pctm<sup>9</sup>  
 legē Dei aut iuris canonici  
 vt sunt leges quæ pcedunt  
 vsuris, contra. c. super eod.  
 de vsuris. Item quæ conce-  
 dunt incantationes p ven-  
 tos & nubes sicut. l. eorū. b  
 C. de male. & mat. contra.  
 26. q. 5. & 6. in multis. c. no-  
 rata. Item quæ concedunt  
 p̄scriptionē cū mala fide p-  
 tra regulā possessor. de re.  
 iu. li. 6. Item quæ permittūt  
 deceptionē inter contrahē-  
 tes vique ad dimidiā c con-  
 tra illud q. non egit dolum  
 &c. Itē q nolunt aliquē ob-  
 ligari ex nudo pacto, d cō-  
 tra c. iuramenti. 2. 2. q. 5. Itē  
 q nolunt valere legata ad  
 pias cās, nisi per testes pro-  
 bēt ar. p̄ c. relatum. el. 1. &  
 c. cum esse. & indicantē,

de test. Item quæ nolunt te-  
 neri heredē ex delicto de  
 functi cōtra notata in c. in  
 literis, de rapro. & in c. tua  
 nos. de vsuris. vide supra.  
 Hæres. §. 4. Item quæ nolūt  
 spurium alendum p natura-  
 lem pietatē. Vide §. Filius.  
 §. 4. Item quæ prohibēt vt  
 pmittunt aut disponunt su-  
 per contrahēdis matrimoni-  
 is dissoluēdis, e & huius-  
 modi p̄ canones. Item quæ  
 prohibent comprehensionem  
 in adulterio teneri in l. cri-  
 men. r. & l. castitati. C. de  
 adult. contr. §. sed obijciunt  
 3. r. q. r. intellige si vult co-  
 rigere se. Itē quæ concedit  
 concubinātū. contra illud.  
 Exo. 20. non mecaberis. Vi-  
 de §. Concubinatus. Item q  
 priuata personæ pcedunt  
 homicidiū p̄ illud. non occi-  
 des. vide §. Homicidium.  
 §. 6. & de huiusmodi habes  
 in locis suis dis-  
 fusus. Aduerte tamen quod  
 quado lex vel statutum ali-  
 quid denegat propter æquum  
 vel bonū publicū, vt puta,  
 quod nō soluēs  
 gabellam non audiat, vel  
 instrumentum quod non est  
 registratū in libris commu-  
 nis, reputatur falsum, habebit  
 locū in conscientia etiam  
 fm Bald. in c. si quis per tri-  
 ginta. si de feud. controuer. fue.  
 Item exemplificat f Bart. in  
 extraug. ad reprimēdum  
 in verbo denunciationem  
 in Macedonia no. & Velleiano,  
 qd no. Vndecimus quado  
 lex ciuilis non fuit moribus  
 vtriusque recepta, & canon  
 non disponit aliter expressē  
 non obligat de necessitate.  
 vt notat Pan. in c. l. iteras  
 in finalibus verbis, de iura. cal.  
 De lege canonica vel statuto,  
 dic vt §. Constitutio. §. r. qn  
 non fuit moribus recepta.

5 Vtrū clericū & alia personæ  
 ecclesiasticæ teneant seruare  
 leges aut statuta laicorum?  
 Pa. in c. ecclesia. S. Maria. 4. col. ver.  
 Et dico q hęc q. de conf. Aut  
 disponit ipe cificē sup reb. ecclesiasticis  
 & bonis earū, & sic est  
 nulla tanq̄ p̄dita ab eo q non  
 hēt ptatē, & sic non est seruanda  
 et de hone-  
 state, qā nec Imperator aut  
 alius secularis habet



C 4 habet

**Super eccle-  
fias] Imo Imperator** recognoscit Imperii ab ecclesia, unde ab ea coronatur, & transfertur Imperium de gente in gentem, vt patet de Grecis ad Alemanos, de quo g. Bar. in l. 1. §. præsides. ff. de requir. re. adde Francisc. Aret. con. 138. & Pan. con. 84. & in c. nouit de iudic. de quo etiam g. Pa. conf. 7. & 6. & quia si obferuatur, denotatur quadam superioritas Imperij ad ecclesiam, quod non videtur honestum, imo esset confundere monarchiam.

**Non est seruanda a quocunque] Adde Pe. de Anc. conf. 129. Pau. de Ca. c. 61. 290. in r. impressis. & Aret. con. 148. vbi qualiter debitor possidet debitum, & creditor creditus, imo potest iudex secularis copellere vt ipsam non seruet. vt d. ca. licet hic allegato.**

**In c. q. clericis] Vbi idem tenet Pa. in 16. col. ver. & per prædicta.**

**Bal. in d. l. cum dñs populos] In 7. ver. sed hic vltimus, quem sequitur Pau. de Cast. con. 193. & Fulg. ibidem. 7. idem Bal. c. 61. 1. vol. e. Quamuis sit effecta religiosa.] De hoc late g. Pan. in d. c. q. clericis. 1. §.**

**Non facit inuictarium] Vide Pa. in d. ecclesia sã & Mariz, de cõ & Mariz, de cõ & Mariz, de cõ & Mariz, de cõ**

hêt potestatem super eccle-  
fias, aut ecclesiasticas per-  
fonas, vt in d. ca. ecclesia, &  
hoc verum nisi in duob; ca-  
sibus. Primus est quâdo est  
priuilegiatiua, quia potest  
quis priuilegiare, etiã non  
suum subdicum, sic intelli-  
ge. c. nouit de iudi. vbi alle-  
lex Theodosij. Secundus quâ  
lex est fundata super natu-  
rali ratione, quia tunc debet  
seruari, non ratione legis,  
sed ratione iustitiæ natura-  
lis. I. scite oportet. ff. de ex-  
cusa. tuto. §. qui non iustus,  
Aut lex disponit generaliter  
non faciendo mentionem  
ad clericos vel ecclesiasticos.  
Sed non potest seruari sine  
peccato, vt in præscriptioe  
malg; fidei, & sic non est ser-  
uanda a quocunque, b. c. ff.  
de præscri. & c. licet mulie-  
res. de iurei. li. 6. Aut est ge-  
neralis, & rationalis nec  
contradicit canonibus. & tunc  
si est fauorabilis seruanda  
est et quoad clericos, & ec-  
clesiasticas personas, vt i. c.  
2. requiris de appel. Vnde  
statutum quod disponit, vt  
existentibus masculis mu-  
lier non succedat, porrigitur  
etiam ad clericos, vt no. Pa.  
nor. in c. constitutus. 5. nor.  
de re. in integ. Similiter pri-  
uilegium concessum homi-  
nibus alicuius loci compre-  
hendit etiam clericos illius  
loci, licet non exprimat. Facit  
c. q. clericis. de fo. com.  
no. Io. de Lig. in c. q. clericis,  
e. de foro competen. &  
Bal. in l. cunctos populos. d.  
C. de sum. tri. Et no. quâdo  
talis lex generaliter dispo-  
nens potest se habere ad  
commodum & incommodum  
non potest dici præui-  
dicialis. Exemplum, statutum

disponit quod primogeni-  
tus succedat, certè secundoge-  
nitus licet sit clericus non  
succedat. Similiter in statu-  
to quo masculi excludunt  
mulieres non succedat mu-  
lier quamuis sit effecta reli-  
giosa. e. Et ideo omnes leges  
disponentes super contra-  
ctibus empiri. vendi. loca-  
to, commodato, & huius-  
modi, si non contradicunt  
canonicis sunt seruandæ,  
etiam quod ad ecclesiasticas  
personas. Facit capitul. pri-  
mo de no. ope. nuntia. & est  
de mente Hostiensis. & Ioan-  
nis Andr. in capitulo eccle-  
sias, vt lic. penul. Secus si sim-  
pliciter afferret præiudici-  
um, vt qui non facit inuentarium. f. vel  
qui in fra tale tempus non adiuit hæredita-  
tem sit priuatus, & huiusmodi, quia nun-  
quam potest esse ad commodum ecclesi-  
asticorum, & ideo non tenetur. Similiter  
quando statuitur nẽ possit aliquid vendi.  
Non subditis. g. Aut lex civilis est genera-  
lis & rationalis, sed deuiat a iure canoni-  
co, exemplum in capitulo. 2. de arbi. libro. 6.  
tunc in foro seculari seruabitur. Sed non  
in foro ecclesiastico, neque in terris subie-  
ctis dominio ecclesiæ, quia tunc debet ser-  
uari lex canonica in vtroque foro. Facit capi-  
tul. si duobus de appellatio. & quod not. in  
capitulo quod clericis. de foro competen-  
te. Aut lex civilis disponit super materia  
ad ecclesiam pertinente, non disponente  
de ipsa materia. Sed tollendo lucrum  
quod aliis dederat, vel imponendo pon-  
nam actum explicanti. Exemplum primi  
de raptore contrahente matrimonium cum  
raptâ, in quo casu lex priuat omnibus bonis  
datis sibi a raptore, & sic non valet,  
vt vult glossa. notabilis in capi. de puellis.  
trigesima sexta quæstion. 2. & eam sequi videtur  
Federicus consilio trigesimo quinto  
& mihi placet h. quia videtur intimidare  
matrimonium, & sic non est seruanda  
etiam quod ad non ecclesiasticos. Exemplum  
secundi, statutum punit contrahentem  
sine consensu pñs vel agnatorum.

Bald. in l. f. C. de  
iu. deli. in princ.  
vbi de ecclesia,  
& pij; locis.  
g. Nõ subditis] Vt  
not. Bartol. & Bal. in l. fin. C. de  
fac. san. ec. & Bar. in l. cunctos populos,  
vbi est lon ga additio. Alex.  
qui allegat iura con. C. de sum. tri.  
in l. 5. q. & idem quod ad clericos. vt  
tenuit Pa. in c. a nobis. 2. de sen. excomm.  
h. Et mihi placet] Hoc tenuit  
Pa. in d. ecclesia s. Mariz. 5. colu.  
ver. 5.

casus de consil. & in c. r. de sponsa licet gl. in c. cum  
fm. de heredi. tenetur contrarium, & ibi Gem. quã  
sequitur do. Antin. d. c. 1.  
a. Secundum Pan. vbi §. J. Notatur in specie in c. 1. de  
sponsa. & in d. ecclesia s. Mariz. in 6. col. in fi. dicit  
se consultuiss.

**& nõ valet fm Pa. vbi §. a**  
Item aliud exemplum b lex  
punit mulierem contrahentem  
infra annum iustus. vt  
C. de fecun. nupt. quã per-  
totum, & nõ valet ratione  
pñicta. Sed hoc limito nisi  
pœna apponerecur fauore  
filiorum, & propter culpã  
matris, sicut lex quæ im-  
ponit pœnã matri, quæ agnouit  
tutelam filij transeuntis  
ad secunda vota non peti-  
tore tutore filio. vt in l. om-  
nem matri. C. ad Tertul. ga-  
tunc valet. Aut lex civilis  
disponit circa accidentia  
temporalia ad actum spiri-  
tualem. vt in dote. & tunc  
si non contradicit canonibus  
valet. c. Rainutius, & c. Rai-  
naldus. de testa. & quod le-  
gitur, & not. in c. 2. de do.  
post diuor. re. Et hoc verum  
nisi intumidet contractionem  
matrimonij. Si verò contra-  
dicit canonibus tunc pœdet ab  
illa quæstione cuius fori sit  
causa dotis. & Inn. in ca. de  
prudencia. de do. post diuor.  
re. & Pan. tenuit qd est  
mixti fori. c. & sic lex serua-  
bitur in foro suo, & canon  
in suo foro, & locus erit  
Papa in d. ca. pen. & fi. de fecun. nupt. al. leges aposto-  
lum primæ Corin. 7. g. mortuo viro mulier nubat  
in domino propter quod sic statuit vt infamia non  
sustinet iacturam, huic iuri standum est. Et ideo di-  
spostio. l. primæ & secundæ C. de fecundis nuptijs,  
non habebit locum. Vide Pa. in c. fin. de fecun. nupt.  
vbi dicit qd in consulendo & iudicando non est rece-  
dendum ab ista opi. Fallit hoc quando timeretur per-  
turbatio sanguinis, vt quia mulier est prægnans ex  
primo marito, certè oritur prolis interitudo &  
scandalum. Vnde maritõ debent ille pœnẽ militare,  
sicut dicit Bal. i. d. l. decreto. & in d. liberorum. in  
l. 1. C. de se. nup. licet Pan. in d. c. ecclesia s. Mariz. &  
in l. c. fin. dicit aliter & Per. de Anc. in d. c. canonum.

affirmat qd pœnẽ essent sublatæ absque dubio quan-  
do mulier esset sterilis vel venula, secus quã do pro-  
fer dubitari de prole concepta. Idem videtur tenere  
Asten. lib. 8. tit. 3. c. 2.  
c. Mixti fori.] Dominus Ant. in d. c. de prudencia tenet  
causam do-  
tis spectare ad ec-  
clesiam iudicã.  
Idem tenet Bal.  
in l. in contra-  
ctibus §. fi. C. de nõ  
nu. pecu. nisi ac-  
cesserit, pura si  
episcopus cogno-  
scendo de matri-  
monio, haberet  
de dote cogno-  
scere, tamen in  
l. C. de dor. pro-  
miss. pœt coram  
episcopo. Vide  
gl. in c. fi. de iud.  
lib. 6. in vbi de  
pñe dotis. Quæ  
dicitur dote a ma-  
trimonio depen-  
dere. Vide etiam  
Pe. de Anc. consil.  
36. vbi consultit  
statutum prebi-  
bens alienationem  
in forensium non  
habere locum in  
alienatione cau-  
sa dotis. Ego cre-  
do qd causa dotis  
mota separatim  
sine aliqua dispu-  
tatione matrimo-  
nij sit potius me-  
re secularis.  
d. Sine fornicationem] De hoc  
etiam per Pa. in  
c. illud de psum.  
in 1. no. vbi late,  
non enim præsumitur  
matrimonij propter ma-  
gnã præiudiciã,  
& Pe. de Anch. in commen. c. canonum statuta, de cõ-  
suetu. col. 2. 17. ver. Item ius civile.  
e. Canonibus] Vide pro materia istius §. multa per  
Alex. consil. 209. incipit statutis accuratè perpeñtis  
cum 2. consil. seq.

**Non fit in penalibus] Exemplum in ca constituti-**  
tionem. de reg. lib. 6. vbi lex loquens de prædicatoribus  
& minoribus non habet locum in alijs maioribus  
cantibus. licet subdit eadem rõ, nisi lex extendat. Fallit  
quã verba constitutionis pñt trahi ad alium casum in  
quo cõcluditur maioritas aut paritas rõnis quoquo  
mõ & fm latissimam vbi significatiõnem, vt de  
statuto loquente de bannito pñs occidi impune  
extenditur ad vulnerantem. & vide Ge. in d. c. lapsu

<sup>a</sup> Vt in l. i. C. de interd. Ibi est casus. Tuz arbor extenditur radice vne ad fundamenta domus meæ, ita q minatur ruina. Non habeo dire. Et interdium de arboribus cedatis, nihilominus ex similitudine extenditur, siue ex mente, & dicit ibi Bal. eã esse no. legem. Nam duo erant emanata interd. Et. Vnum q arbor sua pendet. Et domi meam, aliud q pendet supra agrum meum. Et primo amputatur arbor, p se cundò debet plãtari siue elongari a terra meã p quindecim pedes. Et Eibi tra. Bal. Statutum dicit. Qui puerit in platea vel in gabi anputetur sibi manus. Vnus pculsit in palatio vel in manilla sinistra an de beat manus pculsit in palatio. b Rñ. Pa. 3. no.] Et de hac materia vide Bar. in l. oes populi 13. col. ver. secundo qd. Et per. Pa. plenè. in ca. fin. de constit. c Quia iaretur materia] Idè tenet Bar. in l. si. ca. prima col. ff. de au. & ar. leg. Bal in l. tabiscriptura de leg. 1. Idè Angel. cõf. 67. & Bar. in l. oes populi ante pe. co. ver. Quid de tempore. d Secundò gl.] in v. de cõte.

te rationis. vide de hoc gl. in versicul. Italia. & Ge. in cap. xpe. in prin. de tempo. or. lib. 6. & infra pæna. S. 7. Sed quomodo mens cõprehensua? legis monstratur Respond. secundum Ioan. de Imol. & Gemina. in di. cap. s. i. S. postquam. de elec. li. 6. quòd ex quatuor. Primò ex communi vsu verborum, quia pæua let omni rigori & significationi verborum. ff. de legat. 3. l. librorum. S. quòd tamen calsius, & de consue. capitu. cum dilectus. Secundò si aliter intelligendo sequeretur absurdus sensus, cum debeat esse possibilis & honesta. iij. distinctio. c. erit autem. & not. Bartolus in l. omnes populi. ff. de insti. & iure. 19. colum. versicul. Et ex prædictis. Exemplum. lex dicit, qui occidit hominem capite puniatur, si ad literam deberet intelligi sequeretur quod occidens se defendendo, vel furiosus esset occidendus contra clemen. si furiosus de homici. quòd est absolum. Tertio monstratur mens comprehensua. Quãd in illa est expressa ratio, quia ex illa ( vt dictum est) colligitur mens legis. Facit Clementina prima de electio. Exemplum in capit. ex parte. de postulan. vbi prohibito de aduocando facta monachis extenditur ad canonicos, quia licet sint diuersi, tamen quia constitutio fundat se super religione, ideo extenditur etiam ad canonicos, & ideo omnis constitutio quæ habet respectum ad religionem, licet loquatur de monachis compre-

hendit etiam canonicos, & omnes qui promittunt tria vota, secus si loqueretur de religione cum aliqua qualificatione, puta monachus niger, & huiusmodi. Quartò comprehenditur mens legis quando per eandem constitutionem vel per aliam apparet id quod ibi est positum, gratia exempli fuisse positum. sicut in l. i. ff. vt possi. dicitur quòd licet verba edicti loquantur de ede. tamen in fundo etiam habet locum, vt in. S. hoc interdictum omnibus. ibidem.

8 Qualiter deprehenditur mens extensua legis? Respond. Ioann. de Imol. & Gemvbi supra qd comprehenditur ex identitate rationis non scripte in l. i. C. de interdic. a & re. Facit c. inter ceteras. de rescr. & c. 2. de transl. prel. 2. col. ver. vnde cum non fit. Nam de similibus ad familia idem iudicium est. vt in d. c. dicitur.

9 Vtrum lex seu constitutio conernat futura solam? Respond. Panormit. in capi. cognoscentes. 2. nota. de constitutio. quòd sic, nec asficiat aliquos sine culpa, & hoc nisi caueatur in lege vt extendatur etiam ad præterita.

10 Vtrum cum lex vel statutum loquitur per verba præteriti temporis iudulendo aliquid extendatur ad futura? Respond. Panormitan. in 2. no. b in d. capit. cognoscentes quòd non, nè detur materia delinquendi, vt est text. limitans hanc materiam in l. cum lex. ff. de legi. per quam dicit Barr. qd si statuto cauetur qd quilibet bannitus soluetur 10. eximatur de banno. nõ habet locum respectu eorum qui banniuuntur de futuro, quia daretur materia c delinquendi, secus si cessaret hæc ratio, quia licet loquatur per verba præterita vel præsentia extenditur ad futura, quia lex semper loquitur. l. Arriani. C. de hære.

11 Quomodo interpretatur. Vide supra. Interpretatio in prin.

12 Qsi lex incipit ligare? Resp. qd hoc qd lex fit oportet vt pstatuatur, secundo vt promulgetur, & ideo omnis actus personæ legis em gl. d i cle. plogo p l. humani C. de leg. & ideo postquam est solènter ad-

ro. vers. ex his Promulgare ac e de nouo xdef. vt nota. gl. in princ. instit. in versic. promulgatis. Et ibi Ange. nam xditur primò in camera, p mulgatur postea idest publicatur.

a Venot. Pan. in c. i. Adde glo. in vers. Dara. 16. in ver. anno. 4. & Pan. dicit ad obseruantiam legis sufficere, qd habeatur de ea noticia, vnde nõ est nec necessariam aliud adminiculum ad ipsius obseruantiam. Adde Fel. in ca. 2. de const. Vide Card. conf. 99. & an. & quando, scilicet scipiat ligare no ua lex.

b Et conditione personarum] Nã & viciniore civitatis. præsumuntur scire.

c Etiam tenere Pa.] Vbi vult in publicatione facta Romæ scipus esse arbitrarã.

d Res. Pa. in d. c.] In 4. col. ver. venio ad quartum. Et ibi vide qd probatur ista ignorancia.

e Dicunt q sic] Quia em varietatem temporis debent statuta humana mutari. qd lex debet conuenire tempori. 4. disti. erit, & etas nostri tēporis nõ patitur rigorem antiquorum iurium, cum defecerint mihi ita, & virtutes. c. fraternitatis. 34. di. exemplum olim clericus pro simplici fornicatione deponeretur in c. a multis, de xat. & qualic. de quo in ca. si clericus, de iud. vnde quia iura variantur quidam dixerunt scientiam in 15 nõ esse scientiam, quia scientia est de impossibilibus sic aliter ha-

ta ligat statim scientes sine expectatione alterius tēporis, vt no. Pa. in c. i. a de postu. prel. & gl. in ver. hactenõ in c. 2. de re. ec. si alii. 6. 13 Sed qn psgumitur scientia legis? Pa. i d. c. cognoscentes. 4. col. vers. Ad tertium, qd in legibus, & constitutionibus inferiorum tempus est arbitrarium em loci qualitatem, & conditionem personarum. b In legibus autem Imperatorum psumitur scientia post duos menses a publicatione facta in prouincia, vt in aut. vt facta nouæ const. In constitutione verò Papæ Ioan. Andr. in data. li. 6. vult vt liget post duos menses a publicatione facta Romæ, sed ratione suæ non mihi placet, & ideo idem dicã qd de constitutione imperatoris. Et sic videtur et tenere Pa. e in d. cognoscentes, & licet Papa dicatur habere pedes plũbeos, habet tamē epos & archiepiscopos per quos notitiam dare potest.

14 Vtrum volens probare ignorantiam sit admittend? Pa. in d. c. d cognoscentes, qd sic sine aliquo dubio vt in c. si. q. ma. accu. pos. & in l. si. de decre. ab or. Et sic patet qd in conscientia non ligatur ignorans sine culpa sua. Aliter superflue & frustratorie admitteretur ad probandum ignorantiam. Et hoc e sine dubio qn lex requirit dolum, facit gl. in c. ad falsarium, de cri. fals. aliàs secus esset. vide supra. Ignorancia. S. 4. & distingue. vt ibi.

15 Quo tollit lex seu constitutio per consuetudinem, vide supra. Consuetudo. S. 9.

& 10. & infra. Statutum. S. i. 16 Vtrum tollatur per legem dñi? Pa. in c. c. u. accessissent, d con. 2. col. ver. vlt. induco. & Bar. 10. col. ver. circa em post Ci. in d. l. oes populi, dicitur q sic, licet non fiat mētio de prima, nisi habeat clausulã de rogatoriam ad secundam, quia tunc opus esset facere mentione de prima. ar. l. si quis in princ. ff. de leg. 1. & in c. nonnulli, de rescr. Aliqui tñ in d. l. si qs, dicit qd si loquatur de priuilegio vel rescripto & testõ, q sunt priuata lex, sic oportet fiat mētio qn habent clausulam derogatoriam ad secundam. Si autē loquimur de legib. & statutis nõ oportet fiat mētio et si habent clausulã derogatoriam ad em p Cle. dudũ de sepul. qd cõ psumantur oia scire, vñt sciantur velle reuocare statuendo in contrarium, sed fides est in priuata q est in facto, & mihi placet. f

17 Vtrum ex non vsu inducatur consuetudo derogatoria legi? Pa. vt colligo ex Pa. in ca. Ioa. de cle. conu. in fi. qd aut non vsus hēt in e actũ tacitũ ÷ dispositione iuris, & tñc inducitur consuetudo. Exemplũ lex deserit hæreditatem communiter & æqualiter filijs tã masculis q feminis l. maximũ vitũ. C. de lib. pte. sed conseruado deserit primo genito, vel solũ masculis, licet secundũ genitus, vel foemine nunquam sint vsq illa lege cõi, tñ consuetudo inducitur p actũ dñi legi. Si verò non vsus non hēt actũ dñi nec tacitũ, nec expressum legi, sic non inducitur consuetudo ÷ legē p non vsum sic, verbi gratia, licet fortè sint plusquã centum anni qd nullus vedit hermostridũ, non tñ est derogata. l. qritur. ff. de stat. ho. q vult vt extimetur em statũ pualentem. Similiter licet non agam contra eum qui mihi damnum dedit actione legis acquilæ, non tamen per hoc abrogatur illi legi, quia illa lex non necessitat ad agendum, sed dat facultatem.

18 Vtrum actus gestus contra legē sit nullus ipso iure? Pa. qd non in quatuor casibus. Primò quando causa prohibitionis non est perpetua sed temporalis, vt in c. i. de mar. contrac. contra inter. ecclesie & dicitur temporalis quando est restricta ad certũ tempus

**a** Sic intellige. l. non dubium. Vbi si lex vel statutum prohibet aliquid fieri, quia uis uita annulla do nō procedat tñ a casu est nullus. & ibi Barto. in ver. quod fieri nō uult, tantū prohibuisse sufficit & idē dicit. 7. ubi licet legi iuror. Idem Bal. & ibi Fulgo. & Paul. de Cast. & Taf. Aduerte tñ quia qñ lex appoint clausula derogatoria, vt si dicat si fecerit rēuēri fuerit sine, tūc cōfens ius partū nihil operaretur. in c. 1. & in c. dispēdia in ver. pceptus, & c. statū in ver. cōmittant de rescrip. Gem. in c. cū de beneficio 12. col. de pben. in c. secus si lex simpliciter phibere, & ratio est p̄ q̄ illa clausula annullatū dāt p̄ forma fm Bal. Ang. & Moder. in l. 1. ff. de liber. & p̄ oib. Anch. in c. canonū data. & c. si q̄ si illa cau. & dātū pro forma. nō p̄ oia. Ita p̄ oia. fm Bal. in aut. inbeimus. circa li. C. de iudi. ergo. & c. vide aliquas bonas immunitates per Titul. d. l. nō uol. in l. col. l. De laza. i. d. d. l. non lo. b. j. De p̄ oia. v. d. i. d. l. de h. q. s. e. f. uel abe. iur. §. fed. & maior. in l. notab. c. Bart. in l. amplus. In verfic. quid. m. de rē.

**p**us, puta prohibet matrimonii pp̄ uenerationē certī diei. Similiter de professione facta infra annū quā prohibet in c. ad apostolicam. de regula. Secus si phibitionis cā est perpetua, puta cum prohibetur, aliquid pp̄ malū quod inde sequi potest, vt matrimonii pp̄ consanguinitatē, & huiusmodi & sic intellige. l. non dubium. a. C. de legib. & c. uides. 10. di. & c. dīdicimus. in princ. 35. q. 3. & c. non oportet. 1. & 2. 24. q. 4. & ista est theoricā gl. in c. tua fraternitas, de sponsa duorum. in ver. poteris. Secundo qñ prohibitio legis p̄ cernit principaliter fauorē alicuius, talis phibitio habet potius vim exhortationis respectu illius p̄ cui fauore principaliter fit, q̄ p̄t renūciare, pro hoc. 4. d. §. hæc & si legib⁹, hoc ponit Pan. in c. ad apostolicā. de regula. 3. co. ver. ideo soluo. & infert, quod posset p̄ hoc intentari, licet itatuto caueatur nē mulier posit p̄ tractū facere sine p̄sentia duorum agnatorum quod ualeat p̄ctus sine eorum p̄sentia si statutū expressē nō annullat actū factū. Facit. l. si quis in cōscribēdo. C. de pact. facit d. c. ad apostolicā, vbi patet obligationē acquiri deo, licet sit act⁹ phibitus a lege fauore p̄ferri uolentis. Tertiū qñ lex dat certā formam super eo quod alicui cōuenit ex sua potestate. Exemplū, c̄ps ex tua iurisdictione p̄t absoluerē ab excōcicatione, vbi conditor canonis sibi non reueruat. Attamen lex dicit quod non absoluat nisi fa-

**c**iat sic vel sic, si facit cōtra rium, tenet tamen absolutio, de hoc vide supra. Absolutio. 3. §. 1. secus qñ lex dat potestatem illi qui eā aliās non habet cum tali forma q̄ si non seruat formam nihil facit, hoc capit ad o. Card. in Clemen. 1. de iurepatrona. in princ. 7. q. & ē ibi gl. in verb. inhi bentes, & concor. glo. ibidem. & Panormit. Quarto quando lex punit contrafacientem, quia tenet si expressē non annullat factū contra, secus quando non punit sed solum phibet, quia sic non tenet, & sic loquitur lex non dubium. C. de legib. hoc ponit do. Card. in Clemen. 1. de referi. 3. oppositione. Diuersa tamen circa hoc est doctorum opinio quibusdam centibus quod in omnib. casibus facta contra legem sunt ipso iure nulla, nisi lege specialiter actus substatueatur secundum Ioan. Andr. in d. capit. ad apostolicam. & cum eo communiter docto. Sed mihi placent dicti quattuor casus in quibus ualent gesta contra. l. qui faciunt ad magnam declarationem dictā l. non dubium. b. & per quos clarius potes intelligere quando factum contra legem alia lege iustinetur, quia tūc quando aliquis de prædictis quattuor casibus concurrit. 19 Verum facta in fraudem legis teneant Respond quod non, vt not. Bartol. in l. am plus. c. ff. rem ra. hab. allegat. l. si libertas minorem & ibi rex. ff. de iurepatrona. secus esset si fieret in fraudem hominis, etiā principis, d. vide Panormitan. in capitul. d. lectus. el. 2. de præben. & quod not. in dictā l. si libertas, & quomodo fit fraus legi. vide supra. fraus. §. 2. 20 De illa materia legis, vide supra. Conuulsio. Ignorantia, & infra. Statutum. vn de appellationis legis comprehenditur cōsuetudo. Facit cap. primū iuncta gloss. 1. & 2. de sp̄o ali. vnde consuetudo est quædam lex. l. de quibus. ff. de legibus. & dist. 1. consuetudo.

uerre

**¶** Leges iniquas vt. c. vltra solutur vt simonia exerceatur cōcor. dicit optime sup. plē in ver. lex. d. quomodo dicatur leges in iuste, vide supra Th. 1. 2. q. 96. sicut enim dicuntur iuste sine quan lo scilicet simpliciter ordinat ad bonū cōe, secundo ex cautā efficiēte, quādo conditor habet potestātē, tercio ex forma. s. qñ fm qualitate carperationes imponuntur sub dictis onera a bonū cōe. Et triplē cō rōne iuste, sūt, & obligant in foro cōscientie. Sic ergo econuerto leges erant iniuste ex fine, qñ p̄pter bonū par tentat, secundo qñ ferunt ab eo qui p̄tatem non hēt, tercio qñ iniquitate qñ iniquitate onera imponuntur, & sic ex forma, vñ ex quo magis dñr uiolētia quā leges nō obligant in foro conscientie. b. §. si de uedigalibus. In 2. col. ver. 3. quarto. Vbi tñ dicit q̄ hodie his absumur vocabulis, & p̄ eisdem accipiuntur, sicut dicitur hi. c. Expedie crimina. Barto. in d. l. eū q. inquit si dixit alicui, tu es spurius, vel fuiti mīriatus, & huiusmodi, ex quo expedit rei publicæ, pro ferēdo testimonio, nē si infamis admitteatur, vel nē spurius admittat ad dignitates, quoniam est incapax,

21 Aduerte fm Inn. in c. si. de reb. ec. non alienan. & sequitur Pa. in c. 1. de resti. in integ. 3. col. in fi. versū. Et pro hoc facit quod vbi ius canonicum in alia materia dat regulam speciale. quod non debemus illam distinguere per ius ciuile uerbi gratia, canon induxit suam solenitatem in alienatione rei ecclesiasticæ. Iō non debemus seruare illam iuris ciuilis positam in autē. hoc ius. C. de fa. fao. ec. 22 Vtrū condētes leges iniquas a peccent, & ad qd te uentur? R. q. licet de iur. tales leges seu statuta nō ualeant. 8. distinet. quæ cōtra. & 3. 2. q. 7. flagitia, tamen sciētēs, & consentiētes peccant mortaliter de quibus l. fa. 10. vñ qui condūt leges iniquas, & si sunt contra libertatem ecclesiasticā, sunt excōcati. Vide supra. Excōcicatio. 7. Casu. 1. 2. & tenetur restituere omne damnum, quod prouenit alicui rōne talis legis. Et omnes uoluntariē obseruantes similiter mortaliter peccant, & omnia acquisita occasione talis legis tenent restituere, sicut in simili dicam de participantibus cum raptoribus, & non solū dicuntur iniquæ qñ sunt contra legē dei, & nature, sed etiam qñ sunt contra ius posituum, ad pauperes opprimendos, & iustitiam impediendam fm Ho. Quod no. bene. 23 Verum lex indulgēs aliquid quod potest tēdere in alterius præiudicium intelligatur saluo interesse partis? R. q. sic, vt tenet Bal. de pa. iura. fir. & Pa. in ca. 1. de iud. 1. 2. col. ver. & hanc op.

24 Lex commissoria quid sit, vide infra Pactū. §. 17. **L**IBELLARIVS Contractus, qui dicitur datio ad libellum, idem est quod emphyteusis, & ideo ibi uide, & de laudemio soluēdo quantum quidam, vt Barto. in l. si finita. §. si de uctigalibus. ff. de b. damn. infect. reneat quod differt, quia emphyteusis fit a domino, sed datio ad libellum fit a non domino, scilicet a salo emphyteuta, & huiusmodi, sed temporibus nostris communiter non differt, nisi quando fit illicitē, & usurariē. vt patet infra. Usuraria. §. 44. **L**IBELLVS Famosus est compositio in scriptis facta in infamia alicuius, eius quod probare nō uult, & in publico iactata. 1. Quæ poena componētis libellum famosum, vel inuentum qui non combusserit vel destruxerit, seu dolosē manifestauerit vim ipsius? Res. secundū glo. in summa. 5. quæstio. 1. Si conuictus est secundum leges decapitatur, siue deportatur. §. q. 1. c. hi qui inuenti. §. si quis & l. vnica. c. de fa. libe. & fit intestabilis. 4. quæstio. 3. ob carmen. ff. qui testam. facer. non poss. uel de testam. l. is. cui. §. si quis ob carmē, secundum canones uerberandus est, vt in c. 1. 5. q. 1. Anathematizandus, vt in dicto capitul. hi qui. & c. 2. eadem. q. Sed si spontē confitetur non timore probationum, minus agitur cum eo. §. quæ. 1. c. 2. & sic punitur ad arbitrium iudicis, de officio. de legat. de causis. in fi. Si uerō uellet probare q̄ in eo uerum continetur non punitur, vt in d. capitul. 2. quia expedit crimina nocerum nota facere. ff. de iniuri. l. eum qui in princ. d. & C. de iniuri. l. 3. Quod uerum intellige secundum Azo. & Ho. in ti. de iniuri. §. sed contra, in iudicio, quia extra nemo e debet alium prodere. 6. q. 1. sum. de p̄oat. di. 1. homicidiorum, effect namque lpec. es detractionis.

Utrum

C. 3. oppositione dicit detrahere moribus, & famæ atque vitæ non licet extra iudicium, sed in iudicio sic, si causa hoc desiderat. d. leum qui nocentem, & in auct. de non alie. §. penul. alias non 1 qui quis. C. de postula. Sed qui non detrahit ad infamiam, sed vt virtus detegatur, hoc licet per text. ubi fm eum.

2 Vtrum teneat talis restituere famam? R. q. sic, alium libellum in contrarium faciendū, & vltra hoc tenetur lesio satisfacere de alio dano, vt supra. Detractio. S. 3. **L** nullius subest potestati. ff. de capti. & postli. reuer. l. nō dubito. S. liber autem populus.

1 Liberam hęc patē qñ sine alterius consensu a qs potē disponere & nō alteri, in c. si postula. præla.

2 Quid excludit verbum liberæ? R. q. omnem morā pōtē disponere c. extirpandæ. S. pen. de præben. & c. si beneficiæ, de præ. li. 6. & de officio ordi. c. ordinarij. S. quod si forte. l. 6. & ibi per lo. And. & Archidiacon. de homicid. pro humani. li. 6. imo secundum alios denotat quādam prærogatiuam absolutam seu dominiū super actum cui adijcitur. vt. l. procurator cui libera. ff. de procura. & l. i. iurandū quod ex conuentione. S. si. ff. de iurirando. de elect. capitul. cum nobis olim. in fi. b. vide per Bart. in l. alio, ff. de alimen. & ciba. leg. & Pa. in c. cum liberum, de sepul. & in c. vestra. de locat. vnde liberum dominiū non habet quis super actū quē quando vult illum exercere impeditur aliquo modo. Omnis enim prohibitio siue temporalis, siue perpetua contradicit libertati. l. libertas, in princip. ff. de statu homi. quod nota. quia

in ecclesiarum, in. 2. col. per istum tex. & ibi d. Ant. de consil. Pa. in d. c. multa. de præben. in l. 1. C. de sacro. san. eccle.

c. An præiudicet] Loquitur de literis de credentia. d. Non præiudicaret scribenti] Ita, s. vt possit agere cum scribente a. Quæ mandati. & Recusant dactia.] Sensus, n. est Quod ille iudicis est bonæ cōditionis. Ad hoc d. l. vtro nō remunerand. ff. cum qui dam cum glo. ff. mandati.

facit ad multa. **L**IBERTVS est seruus a numissus. de quo infra in n. visio.

**L**ITERA an præiudicet scribenti? R. Panormi. in cap. fraternitati, de clerici. non residen. concludendū post Bar. in l. Lucius. ff. de si de iusto. Aut sunt literæ generales sicut cum dicit præsentium latori adhibeas fidem, & huiusmodi, & isto casu cum iste lator nō possit contrahere, vel aliquid tentare in præiudiciū scribentis, si cui scribitur sibi mutare pecuniā, & hmoi non p̄iudicaret scribenti. d. vt in l. fin. C. quod cum eo qui in ali. potesta. quia potius sunt literæ recommendatice, e nisi aliud addat, puta sub f. periculo meo illi credas, & huiusmodi, vel nisi dolo se dedit illi literas, quia tunc teneretur, argumentum. l. quod vedit. ff. de dolo. Si verō sunt literæ magis speciales, puta quia dicitur in eis tali de mea intentione plenē informato adhibeas plenam fidem, & ga tunc tenetur, & agit actū mandati d. scribentem, ille cui scribuntur, sed non debet ei credere in aliquo quod ei approprietur. fact. l. si vero non remunerandi. S. si quis mandauerit in fine. ff. mandati. h.

**L**ITERA an præiudicet scribenti? R. Panormi. in cap. fraternitati, de clerici. non residen. concludendū post Bar. in l. Lucius. ff. de si de iusto. Aut sunt literæ generales sicut cum dicit præsentium latori adhibeas fidem, & huiusmodi, & isto casu cum iste lator nō possit contrahere, vel aliquid tentare in præiudiciū scribentis, si cui scribitur sibi mutare pecuniā, & hmoi non p̄iudicaret scribenti. d. vt in l. fin. C. quod cum eo qui in ali. potesta. quia potius sunt literæ recommendatice, e nisi aliud addat, puta sub f. periculo meo illi credas, & huiusmodi, vel nisi dolo se dedit illi literas, quia tunc teneretur, argumentum. l. quod vedit. ff. de dolo. Si verō sunt literæ magis speciales, puta quia dicitur in eis tali de mea intentione plenē informato adhibeas plenam fidem, & ga tunc tenetur, & agit actū mandati d. scribentem, ille cui scribuntur, sed non debet ei credere in aliquo quod ei approprietur. fact. l. si vero non remunerandi. S. si quis mandauerit in fine. ff. mandati. h.

1 Quid de eo qui literas alterius aperit. vide supra. Falarius. S. 2. 2 Vtrum damnificas proximum ex literis teneatur ad restitutionem. Vide

si quis mandauerit. Exempli lator dixit. Mittes me fecit procuratorem ad contrahendum tecum, quia tunc si contraxit cu eo, non præiudicat mihi t. n. f. de iur. maligandi. d. l. si. C. quod cu eo. Et vide simile in c. quoniam contra fallam de p. batio. vbi no. do. de notario scribente ad dictū iudicis, quia et nō adhibetur fides scribenti sibi officij &c. Quid autem de literis benefici quādo eū p̄ior scribit, vt solentur tantū tali, an faciant, si dem contra scribentem, vide Baldus con. 6. l. i. a. B. ibi Bart. ff. de possi. Idem dicit in l. destitisse. ff. de iudi. & in l. qui in alterius. ff. de reg. iur. & in l. 1. ff. ad Turpilianum. & l. propterandum. S. si autem alterutra. Vbi do. l. ac. C. de iudi. Et de materia expensarū. Vl de Baldum in autent. generaliter. C. de episcopis, & clericis, dominum. l. afo. latē in d. S. si autem in alterutra. Et per Pa. post dominum Ant. in finem libris, de dolo, & conatum.

h. Poterunt dimittere? Dicit Gem. quia locus erat iuris ventosus mutauerunt sum, vt scilicet cooperire se a vento australi. c. De locis i. h. rem.] Loquitur de celis, & man.

1 Vtrum res litigiosa possit alienari, vidē ibidem in principio.

2 Vtrum litigās teneatur ad restitutionem expensarum & damnorū parti aduersæ? R. q. sic, si sciebat in iustam causam fouere, aut si a principio non sciebat, tamen in processu causæ conuincitur iniustitiam, & non deijcit teneretur. arg. in c. dominus de secun. nupt. & in l. si qs inficiatus, & ibi Bar. ff. depositi. a.

**L**ITIGIOSVS Idem est quod contentiosus, de quo vide supra. Contentio. & Discordia, & grauior peccat per se quā adulator, quia litigiosus frangit amicitiam, & sunt illi proprie qui ad omnia contrariantur causa contristandi de nullo curantis. Vt dicit Philo. 3. ethicor. 1 Vtrum litigiosus debeat ordinari? Respond. q. non. 46. di. S. 1.

**L**OCA An liceat mendicantibus dimittere? R. q. Capta ante concilium de quo in capitulo cum ex eo, de excel. prælato. lib. 6. non possunt, aliter sunt excommunicati ipso facto, cle. cipientes, de penis. sed capta post illud concilium bene possunt dimittere, secundū Lap. quem sequitur dominus Pet. de Ancha. & Gem. in d. c. cum ex eo. 2. col. & facit in dicta Clementi.

in verbo hætenus id est vltimo nunc, quia secundum Papiam hætenus per h. aspiratum facit duas partes scilicet hac, & tenus id est vltimo nunc. Ex quo inferit Geminian. quod fratres ordinis mei Bononiæ in monte poterunt dimittere, b. primum locum quem ceperant, & alium capere cum habeant licentiam capiendi vnum locum in dicta ciuitate.

2 Vtrum dicti mendicantes possunt loca de nouo capere? Respon. q. non ad habitandum quæ sunt propinqua habitatioib⁹ minimū sine licentia sedis apostolicæ, quæ de constitutione Bonifacij expressam faciat mentionem. Secus esset de locis in hæremis e vbi non est propinqua hominū habitatio, quia illa de licentia suorum prælatorum capere & mutare possunt. d. cum ex eo. in fine. & nota. quod illud c. non prohibet transiū singulorum fratrum de loco ad locum qui est permissus ex causa. c. licet. de regula. cum simi. sed prohibet nouum capitulum siue nouum conuentū capitul. vel locum ad locum mutari. secundū dom. Petr. de Anchar. vbi supra & sic patet quod captio castrorum vel mutatio quas mendicantes capiunt ad habitandum ex transiū vel pro infirmitate & huiusmodi, non cadit sub ista prohibitione, sed solum quando pro nouo conuentu seu capitulo capiunt.

1 Vtrum loca exempta sint in dioecesi taliter q. in ea delinquentes incidant in excommunicationem per statutum dioecese nisi impositam contra taliter delinquentes, infra statutum. S. 2.

3 Vtrum præfati mendicantes possint augmentare loca sua sine licentia papæ? R. secundū Lapum vt recitat Ge. in d. c. cū ex eo q. sic, quia ista acquisitio, & post acquisitionem edificatio est de adu. iam permissis. l. ab ea parte. ff. de proba. ergo isti iure antiquo stantur, nisi quatenus ei derogatum est per d. c. cum ex eo, q. tantū in duobus immutat. i. in acquisitione habitatiois in loco de nouo, & secūdo in mutatione &

transla-

transla-

Locatio] Ista diffinitio est Host. b. Personaz] Intellige de his personis que locant operas suas in exercitio villi, sed in his que sunt in exercitio excellenti, non proprie dicitur locatio nec conductio, sed præberi opera beneficij causa. Vnde inter aduocatu, & clii

translacione quibus in nullo casus noster concludit. Item prohibitus acquirere nouum ius in re non prohibetur augmentare ius iam quæsitum ante prohibitionem, vt in c. fi. 2. Respon. de conce. præbend. libr. 6. sic in proposito. vide de hoc supra. Excommunicatio. 7. Casu. 44.

LOCATIO est perfo- nã b vel rei ad vsum facta concessio mercede in pecunia numeranda cõuen- ta. Alias si res vel species, & daretur non esset locatio, sed contractus in nominatus, scilicet de vt facias, & ageretur præscript. verb. f. depositi. l. i. S. si quis seruus. & ideo locator dicitur qui sub mercede pecuniaria lo- cat domum suam, & huius modi, conductor qui ipsam accipit soluendo pensionẽ. vt in d. s. si quis. Aduerte ta- men quod contractus inno- minatus inducitur secundum naturam contractus nomi- nati cui assimilatur, nisi

si adus pro terra mercede que non consistit in pec- niã vt in vino frumento, & huiusmodi, & est contra- ctus inominatus. l. si olei. C. loca. & ibi Bar. dicit qd est locatio improprie. vnde dicit de fensib. quenda libellum producum vbi dicebatur locatio Salic. ta- men in d. l. si olei distinguit, scilicet si species certa datur non est locatio, si sit aliud consistens in ponde- re & numero vel mensura, quod in tali fundo percipia- tur & tunc est locatio, alias scilicet quid erit contra- ctus inominatus taesent gl. in l. i. de i. C. eo. dicit si coligib- tur si manent pro fundo qd est similis talis contra- ctus locationi & eadẽ æquitas seruabitur, conclusio ergo est qd tunc est locatio improprie, vnde inducta in fun- do conducto erunt tacite obligata locatori in prædi- ctis casibus. l. certi iuris. C. loca. ita Floren. in l. i. ff. cond. hoc glo. ip. si rem ferui ana int. de ad. i. ver- pignus, licet ipse in ritual. de loca. postquam verbi- porro, aliter dicat, & male, & sic tenet ad hoc textus

lingu. in lege si gratuitam. ff. qui mod. pignor. 2a. contra.

d. Ier. actus via] iter est ius quo per tuum fundum possum ire. A. G. est seruitus qua per tuum fundum iumentum vel vehiculum ducere. Via verò cõ- tinet omnia fu- pradicta, & de ijs loquitur. d. locare. & ibi gl. dicit seruitus prædialis vera sita non potest locari.

aliud actum fuerit vt in d. S. si quis sequitur Bar. 1. Quid potest locari? R. qd omnes illæ res que vèdi possunt, nisi sint seruittutes prædiales, vt iter, actus via d. & c. que locari non possunt. vt est text. & gloss. in l. loca- re in proposito. vide de hoc supra. Excommunicatio. 7. Casu. 44. LOCATIO est perfo- nã b vel rei ad vsum facta concessio mercede in pecunia numeranda cõuen- ta. Alias si res vel species, & daretur non esset locatio, sed contractus in nominatus, scilicet de vt facias, & ageretur præscript. verb. f. depositi. l. i. S. si quis seruus. & ideo locator dicitur qui sub mercede pecuniaria lo- cat domum suam, & huius modi, conductor qui ipsam accipit soluendo pensionẽ. vt in d. s. si quis. Aduerte ta- men quod contractus inno- minatus inducitur secundum naturam contractus nomi- nati cui assimilatur, nisi

2. Locare non pot aliquis Prælatu religiosu, sed viã nec ad certum tempus, scilicet longum qd redditus, h vel partem eorũ aut iura i aut possessiones monasteriorũ,

banantur quãdã seculares, sed magis occurrendi sunt. l. nam ad ea. ff. de legi. & c. in venditionibus. 17. q. 5. 4. Item quia religio si non habent ita plenam admini- strationem sicut seculares, vnde & facilius remouet- tur. c. qualiter. el. 2. in. si. de accusa. & cap. licet de fi- monia, hodie non potest fieri locatio ultra trienniu sub pena excommunicationis, vide supra excommu- nicatio. 7. casu vlt. g. Tempus longum] Scilicet decennium, quia tunc videbatur ius quoddammodo transferri in recipientes. ff. si ager, velti. l. 2. vnde hoc est prohibendum eis. h. Redditus] Plus est redditus quam fructus, quia in redditu continetur fructus sed non e conuerso. Nam partus ancille est in redditu, sed non in fructu. l. in pecudum. §. partus. ff. de vusu. & §. in pecudum. int. de re. di. l. ita dixit gl. in c. generalit. in ver. redditus. de cleo. titio. in 6. & c. pastoralis de cleo. i. lura] Puta colligendi pascagium vel petendi col- luctas

leas pro cauacatis, de hoc per Spec. tit. de restit. u- tio. spoliato. S. nunc dicemus.

a. Administracionum] Administratores est qui tempo- ralia gerit. b. Necesitas] Vide in l. diuus. ff. de peticio. her. c. Consensu su- perioris] Scilicet immedietas prælatu Pa in c. secundo de iudi- vide glo. in dicta Clementi. in ver. sic. proprij. d. Suspendus est] Ab officio scilicet administracionis, & hæc ex- posicio est benignior quãquam alij voluere hæc suspensionem in talligi ab officio scilicet diuino. vt cle. vt hi. de eta. & qual. de quo tamẽ dicit vt per Card. in dic. clem. 1. de rebus alie. & c. versicu. si quis. q. 5. vbi querit, unquid intelligatur etiã suspensus a bene- ficio, de quo etiã per doct. in c. can- ta. de ex. præla. & gl. & doc. in ca. p. cum dilectus, de consuetu.

vel aliarum administratio- num a sibi commissarum, nisi necessitas b vel utilitas exposulet conuentus, & cum consensu conuentus, vel si non habet tunc cõ- sensu fiat superioris e aliter suspensus est d ipso facto, non conductori acquira- tur aliquod ius, e secus ad modicum tempus, hoc no. in clem. monasteriorum. de re. ec. non alie.

3 Vtrum fructus decima- rum possint locari ad an- num ce nsium laicis? f Res- pondo. Panormitan. in ca- pitulo vestra. de location. quod sic.

4 Vtrum beneficiatus pos- sit locare redditus & suẽ ec- clesie sine alia licentia? Res- pondo. Pan. in d. ca. vestra qd sic. Intellige non magnum tempus. puta pro. 9. annis potest. h Facit glo. in cle. r. de re. ec. non alie. nec valet ita utrum seu prohibitio su- perioris i in contrarium hoc impedire propter ver- bum liberẽ & quod ponitur in litera d. c. vestra.

5 Sed quid si ante tem- pus locacionis finitum mo- riarur? Resp. qd exinguitur locatio, l. quia comparatur clericus vltim. de pe- cul. cle. & ideo exinguit, si- cut ius vltim. de pe- cul. ca. consultationibus de pigno. ca. vltim. secundum

pauc. de Ca. in l. & hæc dist. §. cum fundum. ff. loca. & si non po- sit dato qd aliter locatus erat tota domo partem tamen pensionis perfoluit. Val. in l. duo fratres. ff. de acqu. hær.

Sum. Ang. Pars II.

respectu perceptionis fructuum. In secundo casu i- tulus in perpetuum datus vult vt l. i. & l. si ager velti. quod censetur spirituale ius cuius laicus nõ est capax. c. causas de præscrip. & ideo secundum Card. in d. c. vestra. ff. ecclesia locat decimam intellige fru- ctus vel redditus

To. Mo. qui sic no. in c. hæc consultißima de re. ecclie. non alie. li. 6. & si soluit pen- sionem non re habebit a suc- cessore in eodem beneficio nisi sit conuersum in vilita- tẽ ecclesie, vt no. Ho. in ca. si. nõ prælati vices suas. 6 Vtrum sacerdos possit locare operas suas? a Res- pondo pro diuini officijs di- cendis nunquam licet, de si mo. c. cum ecclesie, & mul- tis. c. aliter esset simonia? sed pro tpalibus nõ pot locare, licet tñ ei pacifici cum aliquo qd moret i aliqua ec- clesia, vt celebret ibi diuina, ita tñ quod non habeat intentionem ad diuina, sed ad mansionem. quam ibi fa- cit, vel ad laborẽ quem ius- tineat, vel ad dñũ qd rone more patit, vt i c. ad qd ones de re. pẽrn. per ar. & not. Inn in c. p. nõ pre. vi. su.

7 Vtrũ scholaris recedens possit ponere alium loco- sui in domo vel camera q- ducta? R. Pa. in c. inter dile- ctos. vlt. col. ver. vlt. scias, de fide instr. qd sic, o quia con- ductor potest locare alteri rem cõductam. l. nemo. C. locati. nisi aliud conueni- sent. vt in d. l.

8 Sed in possit hoc face- re inuitis locijs, glo. in lit. loca. in fin. dicit quod licet possit iure locacionis alteri locare, ratio tamen societa- tis prohibet quæ præua-

Pauc. de Ca. in l. & hæc dist. §. cum fundum. ff. loca. & si non po- sit dato qd aliter locatus erat tota domo partem tamen pensionis perfoluit. Val. in l. duo fratres. ff. de acqu. hær.

D Praeua.

Præstat iuri locationis ] Bal. in d. l. nemo periculum. text. contra & Cyn. in l. viam. C. loca intellige hoc nisi per se in honeste locare intellexit. Quid autem si duo sunt focij in vna domo & vnus vult habere alter locare quis erit preferendus? dic qui vult habitare, ita glo. in l. fabinus ff. coi. iud. Vide Ro. hic §. 6. vbi ponit de statuto dicte de vulnerate in domo propria &c. vt per eam. b. Ex quo vide ] Pa. in d. c. in eod. l. ead. dicit de ha. b. uis. §. de adol. hoc. Si male versata ] Scho. claris inuicem socio nō p̄t retinere meretricē d. domo, f. g. l. in. nō aliter, vbi pulcher text. ff. de vsu. & habi. vbi Bal. dicit p̄ priu. text. q. mulier habens habitationē si sup. in dicit scholaris pōt repelli ab habitatione, vide Are. in. loca. ff. d. Et idē postter dicit ] Puta si est vnus scholaris in eadē domo vel camera & turbat alij q̄a alta voce legit &c. q̄a pōt cōpelli q̄ vtilem actionē desisteret. c. in. actio p̄ socio bono fidei sic in ea veniūt illa de quibus nec actum nec cogitatum est de causa pos. & appie. c. cum causa, & l. solem. ff. de iud. ita dicit Spec. tit. de iudi. §. 2. ver. hoc etiā no. Idem in fabro qui potest expelli moratur iuxta scholas vel domos scholarij, & hoc arbitrio iudicis secundum Barrol. in l. i. ff. de ma. licet Jac. de Are. distin. guat vt refert Bar. an doctor prius ibi venerit habes in Ro. hic §. 7. vide Pan. & Barb. in c. si. de iud. Et quid si apud meū studiū sint malleatores vñ per

turbatur diuinus celestis. Dic q̄ possunt expelli tex. est singu. & not. in cap. idem. 18. questio 2. Et a tali sententia lata super ista expulsiōne non potest appellari secundum Bal. in l. r. C. si de no. po. suap. quia est cauta que celeritatem desiderat, ergo non appellatur. l. i. ff. de ap. reci. Non tamen debet doctor dimittere lectiōes dato quod scholares vociferent, glo. est singul. in omnib. similib. obferuandum. Ad idem videat bono tex. in l. r. ver. sed si iure. ff. de fal. per que text. dicit ibi Bart. Si statutum disponit q̄ nobilitas nō possit recipere censionem cōtra popularem, si nobilitas succellit in aliqua actione iure hereditario, non per hoc incidit in statutum. Idem dicit Bal. in l. hereditatis. C. de her. insti. Et facit tex. l. ex hoc edicto. §. si aliena res. ff. de alienat. m. causa fa. Et ideo dicit Anthon. in c. in lateranē. si. de prabend. q̄ prohibitio illius tex. nō religiose recipiant decimas de manu laicorum habet locum si recipiant inter viuos, secus si vigo re testamenti. ar. l. si ita quis. §. ea lege. de verborum. obligatio. & ar. d. §. alienare. a. Nisi causa ] Hanc dist. facit gl. si. in l. edem. C. loca. & ibi Bart. qui allegat rationem scilicet quare non tenetur nisi in sine soluere pensionem, quia nec locator dicitur impleuisse contractum ex parte sua nisi in sine. l. iul. §. offerri. ff. de act. emp. b. Pro sumptib. ] Tunc dari debet in principio anni quia videtur hoc esse tacite actum, vt inquit Pan. in d. c. propter sterilitatem de loca. c. In alijs contractibus ] Quo tempore debet solui pensio? Respond. secundum Panormita. in d. cap. propter sterilitatem. Si vt promissit mihi edificare palatium, tunc si habetur ratio sumptum debentur in principio anni, si verò habetur respectus ad personam vel pro labore vel remuneratione, tunc successit debetur pensio, quia aliter se non posset sustinere. Cessantibus verò istis causis, debetur pensio in fine anni. Dicit tamen Panormita. in c. peruenit. de arbit. si dicatur in instrumento quod conductor teneatur soluere pensionem quolibet anno tunc in fine anni debetur. si verò annuatim tunc in principio. Vide vers. anno si debes in fine teneberis anni. Anna si debet tunc in principio debes anni. Idem Ro. §. r. Quid autem de architectore qui conduxit de

86. distin. & capit. dilecti. de deci. Vide supra Clericus. q̄. Trem vide glo. no. in ver. condictionis. in d. cap. i. que dicit. si clericus succedit conductori potest licite stare in illa condicione vsque ad præsinitum tempus locationis. ar. l. decurio. ff. de decurio. vbi text. non dicit q̄ decurio qui prohibetur, si iure succedit in condicione remanet in ea, quod & in omnib. similib. obferuandum. Ad idem videat bono tex. in l. r. ver. sed si iure. ff. de fal. per que text. dicit ibi Bart. Si statutum disponit q̄ nobilitas nō possit recipere censionem cōtra popularem, si nobilitas succellit in aliqua actione iure hereditario, non per hoc incidit in statutum. Idem dicit Bal. in l. hereditatis. C. de her. insti. Et facit tex. l. ex hoc edicto. §. si aliena res. ff. de alienat. m. causa fa. Et ideo dicit Anthon. in c. in lateranē. si. de prabend. q̄ prohibitio illius tex. nō religiose recipiant decimas de manu laicorum habet locum si recipiant inter viuos, secus si vigo re testamenti. ar. l. si ita quis. §. ea lege. de verborum. obligatio. & ar. d. §. alienare. a. Nisi causa ] Hanc dist. facit gl. si. in l. edem. C. loca. & ibi Bart. qui allegat rationem scilicet quare non tenetur nisi in sine soluere pensionem, quia nec locator dicitur impleuisse contractum ex parte sua nisi in sine. l. iul. §. offerri. ff. de act. emp. b. Pro sumptib. ] Tunc dari debet in principio anni quia videtur hoc esse tacite actum, vt inquit Pan. in d. c. propter sterilitatem de loca. c. In alijs contractibus ] Quo tempore debet solui pensio? Respond. secundum Panormita. in d. cap. propter sterilitatem. Si vt promissit mihi edificare palatium, tunc si habetur ratio sumptum debentur in principio anni, si verò habetur respectus ad personam vel pro labore vel remuneratione, tunc successit debetur pensio, quia aliter se non posset sustinere. Cessantibus verò istis causis, debetur pensio in fine anni. Dicit tamen Panormita. in c. peruenit. de arbit. si dicatur in instrumento quod conductor teneatur soluere pensionem quolibet anno tunc in fine anni debetur. si verò annuatim tunc in principio. Vide vers. anno si debes in fine teneberis anni. Anna si debet tunc in principio debes anni. Idem Ro. §. r. Quid autem de architectore qui conduxit de

num faciendam pro certo prestio, & factio edificio multum perdit. Nunquid teneatur dominus in conscientia. Dicit Archiepi. Flo. q̄ non, quia debebat aduertere, deberet tamen supplere vsque ad iustum pretium ex honestate, & factio verum si vicio operis hoc accidit, secus si casu sortuito, quia tunc dominus tenetur. l. maritus, & l. si. ff. de Ro. hic §. 2. d. Vide in l. r. dicitur ibi quod in fideicommissis, & legatis annuis debet fieri solutio in principio anni. Et sic est fallentia ad prædicta. Baldus tamen in l. edem. C. eod. purat pensionem soluendam per colonum tempore quo colligitur fructus vel parum post, quia vsque ad illud tempus videtur habita fides de pensionem cum rutili raro pecunia habeant nisi si fructus pendente domini. C. de agri. & censibus. lib. r. i. e. Primus si non soluit ] Multa dicit Barb. in d. c. propter sterilitatem, mihi placeat distinctio Pan. ibidem di. Aut locatio fuit facta ad longum tempus aut ad modicum. Primo casu, aut fuit constituta vna pensio pro toto tempore & potest expelli si non soluit tempore contentio, quia si non seruat legem contractus, neque est seruanda est fides. ar. in l. iul. §. offerri. ff. de act. emp. Et procedit hoc casu. l. edem. C. locati. Aut pensio est constituta singulis annis, & habet locum tex. d. c. propter sterilitatem, qui text. procedit et si fuit actum inter contrahentes, vt non possit expelli durante tempore, quia debet intelligi eo scilicet soluere pensionem d. §. inter locatorem. & hoc casu nulla est differentia inter ius canonicum, & civile, inter colonum priuati & ecclesie sue, quia requiritur per biennium cessatio solutionis. Secus tamen in contractu emphiteutico, quia est differentia. vt in c. pouit de locato. secundo casu non est necessaria biennij expectatio, sed si non soluit tempore debitor, potest expelli etiam propria autoritate. argum. dicta. l. edem. licet forte post anni lapsum sit per discretionem expectandum per quatuor mensis. argu. l. fin. C. de vsu. re. iud. Vel saltem per quadraginta dies. l. quod si noluit. §. siue. ff. de ed. ed. & hoc est forte q̄ voluit dicere tex. hic dum ait, sed si paratus sit soluere &c. ratio non diuersitatis allegat ibi Pan. quia primo casu colonus habet ius pinguis quia possidet,

possidet. ad hoc l. 2. ff. si ager vestig. nimirum si non potest expelli nisi post biennium. quod non est in casu secundo scilicet quando locatio est ad modicum tempus. Idem tenet Rose. hic. §. 3. Adde tamen qd Ang. in §. licet in authent. de non alie. col. 2. tenet qd in primo casu

nostro oportet cessatio sit riu mo facta sicut in emphiteuta. & hoc i priuato. & idem videtur sentire. d. Ant. & Imo. in d. c. pp. vt referet Corie. in addi. in d. c. ppter sterilitate. licet aliter referat ibi Barb. Idem Fulgo. in anth. qd. C. de sac. lan. eccle. sic idem vt sentire Bar. i. l. v. digna. §. 1. ff. de iudi. Sed tu vide ibi fmo d. qd non est par ratio inter conductorem ad longum tempus & emphiteutam. cum in emphiteuta tractatur de grantiori damno. vt puta de perditione melioramentorum & ideo expectatur triennium. Quod non est sic in conductore ad longum tempus. & Ideo tenenda est distinctio Pa. & vide Alex. consi. 83. libro. 1. & consi. 105. j. libr.

a Ex necessitate superueniente] Pura quia indiget domo ad habitandum pro se. vt dicitur in d. ca. ppter sterilitatem. & in d. l. edem. ibi pro vrbis proprijs. propter quod dicit ibi Bald. qd si filius locatoris esset duceret vxorem. vel quia vult ibi facere artem lanę. vel etiam pro reponendo frumento. & c. secundum Bal. in d. l. edem. qd possit expelli. & finititer si pater vel mater locatoris & c. l. nam & si paritibus. ff. de inoffest. Fallit nisi domus esset ita ampla qd ambros capere possit arg. in l. loca. §. si. & ff. de edictio. in debi. si non fortem. secundum Barba. in d. c. propter sterilitatem. Et adde qd si falso modo domus amonit iniquitum dicendo egere pro se. & postea locatus alteri qd teneat ad interesse ipsi conductori. & poterit peti vt reassumatur. l. 1. §. hoc editum. ff. si mal. vene. hoc. Et domus poterit puniri crimine Rebellionatus. Nam superuacuum est credere quod voluit pro sua habitatione qui postea non habitauit sed alteri locauit vt in l. ficut. §. superuacuu. ff. quib. mo. pig. vel hipo. fol.

b Nec expellere pote. i] Pan. in d. c. propter sterilitatem. dicit quod ex quo contracti cum dissipate bona sua tempore contractus. non possunt post eum habere de fuga. secus si tempore contractus non eant suspensus. ut Bartolus & Angelus in lege si creditor. res. ff. de priuilegia creditor. Angel. in l. si arbitrio. vbi text. melior de iure in versu. quod si in medio tempore calamitas. ff. qui facienda. cogant. Baldus in l. inu. vbi text. C. mandati. Barbat. in dicto capitulo propter sterilitatem dicit se consuluisset in casu in quo creditor fecerat pactum debitori de non com-

pellendo eum ad dandum fideiussores quod si efficiatur non soluendo non obli. ite pacto poterit cum pelli ad dandum fideiussores. Vide Paulum de Castro. consi. 208. Fallit hoc in vxore dante dotem marito suspecto. quia constante matrimonio psc com pelli ad dandum fideiussores. scilicet dum Anchar. in d. capit. propter sterilitatem. & Bal. in l. si cogan. te. ff. de ma. c. §. hic subijgi] Ille tex. nihil p. bar. sed tex. in l. si a quo. §. fin. ff. vt possit. leg. bene facit. l. 2. §. quod dicitur. ff. si quis cau. Adde etiam pradiqua non habere loca in emphiteusim ita fin. tenet Ioan. Andr. in additio. Spe. Si. sic aliqua vt sic l. 4. referet. & sequitur dominus Iason. in lege prima 1. column. versu. vlt. ratiōibentes. C. de iure emphit.

d Non minabatur] Fallit quando instrumento locatiois vel aliter apparet quod omnia bona sunt hinc inde obligata pro obsequia pactorum. quia tunc possit dicere inquilinus. non me inquietes ego volo desipere istam domum loco pignoris donec iatisfacias de panna vel interesse meo. Ita notanter Barro. in l. emptorem. & ibi Sal. C. locatio. Et dicit Bartol. se ita consuluisset in facti contingencia & obtinuisse. Ideo consilium est secundum eum quod apponatur in instrumento quod ex nunc colonus vel inquilinus detineat. dictam rem iure pignoris vel hypothecę pro obligatione pradiqua Et idem voluit I. si filio. §. si vir. ff. sol. ma. & in l. 1. §. quod ait ff. de superficie. Sequitur Bal. in d. l. empt. licet Imol. mordet in d. §. si vir.

e §. cum inquilinus] Vult prohibere dominum nō domum rescizari contra eum ipse dominus habet in. redendum vti possidetis. & debet protestari qd facta refectione perniciter ipsum inquilinum de nouo habitare. Ita exponit glossa vltima quam nota. ibi Bartol.

f Peruersus conuersatur] Idem dicendum in vafallo vt expellatur de fundo. capitu. 1. §. quicunque. de pace tenendi. idem in emphiteuta male tractate rem. vt in Authentico. ut rem C. de sacrosanctis ecclesijs. Idem in domino male tractate seruum. vt l. secundum. ff. de his qui sunt sui vel alieni iuris Idem in posseltate male tractate populum. vt ibi per Bartolus. Idem in episcopo male tractate gegem suum. cap. nisi cum pridem. de renuaciation. idem in viro male tractante vxorum. cap. literas. de celtitacione spoliatorum. Idem in procuratore male tractante fidei domini. Calus est singularis in l. 3. C. de procuratoribus. & idem in tutore l. si. C. de admistratio tutor. Qualiter autē intelligatur ista mala conspiciat id

a Arbitrio iudicis cognoscatur secundū Nic. de Martia. in d. l. edem.

b Meretrices] Idem si conductor est sacerdos verisimile est qd si locator id cogitasset ei non locasset domum. quia sacerdos honeste viuere lebet. vt eodem titulu. de vita. & sione clericorum. sequitur arg. l. & si amici. §. l. 1. §. domum. ff. de adulterijs. & licet Barb. in d. c. propter sterilitatem. dicit si esset scholarius secus. & c. male iudicio meo cogitar. ga quilibet debet p sumi bonus & c. Vide si locator honestus est. non patietur quemcuqz que inhonestum inhabitare domum suam. dato. quod e principio potuisset habere aliam quam suspitionem. Idem si dominus est inter personas honestas non videtur permissum. secus si domus sit proprie lupanaria postea l. cum supra. C. de remi. libr. 12. In his duob. casibus quoad fortē contentiosum arbitrabis iudex.

b Et tunc remittitur] Barb. in d. ca. propter sterilitatem. dicit de tenente meretricem si remissio. & in hoccas. ff. non sit remissio. & dicit hoc esse de mente Cardinalis. & Anchar. tu vide Flo. in l. ex quibus. C. de vrbis iudic.

c Propter pestem] Et facit quia magna necessitas videtur timor mortis. l. de etate. ff. ad Trebellian. Vbi voluit Bart. esse licet causam non comprehendit in iudicio. & per consequens se abstinendi. Panormitanus tamen in capite propter sterilitatem. dicit in pua die vix posse obtineri. Sed pro opinione ista que est rationabilis. & tenenda. allego quia tempore pestis locus non dicitur tunc secundum Bar. in d. l. l. egerat. Et text. in d. gloss. in cap. communis filius. 1. 3. dist. Et gloss. in cap. ad supplicationem. de renuaciation. Et ibi dominus Ant. Et hanc opinionem tenet Bald. in c. ex parte. et primo in fine. de appellationibus. & ibi Petrus Philippus Perusinus dicit ita esse tenendum in d. l. in d. l. glem. Si vero factum locatoris est iniustum & c. & valet quod hic dicitur.

Sum. Ang. Pars. II.

consideratione qualitatem complexionis personarum. Sed coram nullus debet se exponere tanto periculo. vt dicit Baldus in dicto cap. ex parte. Et hanc quaestionem aperte decidit text. in l. habitatoris. §. primo. ff. locati. Nam ibi dicitur. Si quis timoris causa recesserit de loco si iusta fuerit causa non periculum timentur. quoniam verum periculum non fuit. sed non debet solueri mercedem. Et ex hoc patet Barbat. non bene dixisse in dicto. capitulu. propter sterilitatem. scilicet in inquilinum non posse dimittere domum loco casu cum reperitur priuilegia. sicut locator. Quod est falsum vt d. l. habitatoris. Item propter materiam correctionum. Et facit pro ista opinione quod not. Bar. in l. prima. ff. de bonorum possess. ex testam. in l. Bal. in l. l. C. de test. mentis. Ange. in l. si vacante. C. de bonis vacan. libro. decimo. & in autentico. de non alien. §. quia vero. Et Salicetus in lege. cum a matribus. C. qui perantur. gloss. in capitulo si vero. de iureiur. ran. l. & ita tenet.

lo. Et sic in conscientia esset seruandum. quoniam in foro contentioso forte aliter teneretur.

13 Vtrum sit minuenda pensio rei locatę. quando conductor nō potuit vti re conduta? R. qd aut quis locat res. & sic stat per locatoris voluntatem quo minus re conducta non vtatur cōductor sic teneat ad interesse. l. si de fundo. c. locati si verò nō ex voluntate. sed p casum fortuitū ex ei parte vel ex parte rei locatę contingentem. sic pensio remittitur pro rata. Exemplum ex parte locatoris. pta. Quia pp delictum eius fundus locatus publicatus ē. Exemplū ex parte rei. vcluti si gdes locatę exultat fuerint. vel ager terremotu corrui vt l. si quis domum in fine. & l. ex conducto. §. 1. & l. sed adde. §. si quis. 2. ff. locati. Idem dicendum quando ex necessitate locatoris adueniente oportuit conductorē expellere. vel propter refectionē domus.

Cursu in repa. in ver. locatio. d Et si stat per locatoris] Quandoque factum locatoris quo conductor non vti re locata est iniustum quandoque iniustum. non vti re locata est iniustum ex facto conductoris consistit. vtpote quia non vult soluere mercedem. tunc si locator est ecclesiasticus mercedem totius temporis. Autentica quicunque. C. de sacrosanctis eccle. sjs. Si vero est priuatus. consequitur mercedem pro rata totius temporis. l. adem. C. locati. & lege colonus in principio. & ibi nota. ff. eodem. Si vero factum conductoris est iniustum sed non ex culpa conductoris. vt in casibus didg. l. adem. tunc merces debetur pro rata temporis. l. qui insulam. ff. eodem & d. l. glem. Si vero factum locatoris est iniustum & c. & valet quod hic dicitur.

e L. si de fundo] Vide gl. libi. D 3 Simi.



Similiter tenetur hoc tenet Bar.in d. §. cum quidam &c. Ratio autem diversitatis quare conductor si non potest vi re ex casu contingente ex parte sua tenet solvere totam mercedem, non sic autem quando casus contingit ex locatoris parte, & est quia conductor tenetur ad pecuniam, & sic in genere, sed debitor generis pp. causam non liberatur. l. quod te. ff. si certu petatur. Locator vero tenetur rone speciei, quia sufficit quod pariat vti frui &c. mercedis eius interitui liberatur, similiter dicendum qd si conductor tenetur prestare nec cedet respectu certae speciei liberaur ex eius interitui, vt l. si nauis. in sine. Et quod ipse Bar. no. ff. loca. Ex his resultat dubium qd si tertius pster impedimentum ne possit esse vsus rei conductae, dicendum quod si factum est iustus, & tunc aut locator potuit puiere & non fecit, & tunc tenetur ad conuictum, quia conductor decepti. ff. eod. l. si quis domum. §. pe. & l. si merces, aut non potuit puidere, tunc fit remissio prae. vt l. si qs domus. & l. si fundus. eod. Si factus tertij est iniustus, tunc aut conductor potest resistere & tenetur, vt l. item. quia si exercitus. ff. eod. Aut non potest, & remissio pro rata. vt l. ex conducto. §. i. ff. eod. ibi incursum hostium. Nihil hoc stat pro-

pter inimicitias locatoris, vel conductoris, quia sic illius culpa factum videretur, vt l. si merces. §. culpa. ff. eod. De eo qui parauerat. Sentit hic text. quod praeparamenta faciant desineat rem esse integram qd in videtur contra textum d. l. si pecuniam. Sed tu dicas quod dicitur hic procedere qd praeparamenta excederit pecuniam daram, vel qd necessitatem inducunt vt ibi verbo necesse, & vide ibi Domini. Talis autem quod nos loquimur in conscientia, secus autem in foro conscientio. c. §. Diuus. J. Ille text. no loquitur in ista locatione, sed in quodam salario debito ex dispositione legalis, vel puenit, quae in eius loca succedit. vt l. si cur. C. de aduocaco. diuer. iudi. &c. d. Fautore libertatis. J. Exempli quis legat seruo suo liberatam si seruerit Titio gannu, si seruus fuerit infirmus per duos menses in illo anno an erit liber in sine annidicit quod sic, & Barto. in d. §. item cum quidam, dicit quod hoc est propter vti-mam voluntatem, licet gloss. ibi aliter dicat, vide Barba. in d. capitul. propter sterilitatem. e. Sine culpa. Et go si culpa conductoris euenierit illa sterilitas non fiet aliqua remissio, Quae grandinem, & huiusmodi, & non potest recompen-

ri cum

culpa potest esse propter iniquitatem non soluentiu decimas, vt c. reuertimini, l. 6. q. 1. tu vide Hosti. in sum. de dec. §. equaliter. vbi dicit qd quis debet imputare ibi si domus eius fuit combusta, vel ruinata quis illud videtur accidisse propter peccata sua. Et propter hoc non liberatur a decima secundum eum ibi. & Barb. in d. c. propter sterilitatem, refert se i contingencia facti dixisse eum gdam canonicus propter proteruitia sua no solueret decimas ecclesiae de fructibus fundi in quo erat canonicus, contigit qd tempestas destruxit omnes fructus segetes, & vnas illius fundi, qd no debet fieri remissio, quia ipse fuit causa ipsius tempestatis non soluendo decimas deo & ecclesiae, & et in alia contingencia facti videlicet dubitari, quidam naua portabat naua certas mercantias, & nulla necessitate coacta nauigauit de dnta, venit tempestas in mari propter quod fuit necesse proicere merces in mari metu re-pollatis, & sic fuit reu deperdit. Dicebat periculum fuisse nauis, quibus die dntico. l. prohibito nauigauit, sed ga probrum fuit qd dominus mercium ipse fecerat nauigari, idem periculum fuit sum si mul cum dntico. e. Sic fiet remissio si secus esset in contractu venditionis. vt supra. emptio. §. 1. l. i. mta hoc non apcedere in emptore fuctum feruorum, quia qg-

paratur conductori. l. i. §. si quis seruum. ff. de po. na. sola nominis dnta no mutat substantiam vt l. in fuis, ff. de pferri. ver. fuit dntam Bal. in litem. C. locati, vide Bar. in con. incipit commune. b. De partario. J. vi de tex. clarum in hoc in l. si merces. §. vis maior. ff. loca. vide Ro. con. 49. c. Quando dicat sterilitas. J. Vide Barto. in d. §. vis maior, qui post multa concludit quando deducit expensas nihil superest d. §. vira maior. & d. l. ex conducto. §. si. & d. l. licet & ad damnum intolerabile, & remittit tota pensio, tunc fallit nisi hoc accidisset culpa conductoris, vt quia culturam de feruis. d. l. ex conducto. §. si. & l. si in lega. §. si domus. ff. eo. vel fundus casmate perisset vt d. l. ex conducto. & nor. Bal. in l. licet supra alle. Et si colonus allegaret vtilitatem fructuum, vt qd frumentum est maledgenatum, & si mltia, & tunc no fiet remissio. d. l. ex conducto. §. i. ver. si qua vicia. hoc Barto. de his vide Bal. consil. 179. in 3. par. Ar. tit. consil. 12. & 52. Ale. con. 91. 70a. de Ana. consil. 74. Ro. con. 379. opin. hic posita est multum equa, & placet in conscientia. d. Propter bonitatem rei. J. Ratio ga dnt locant bonitatem rei meliori praetio quopotent. e. Casu fortuito 17 Sed quid si fit fertilitas nunquid augmentabit pensio? B. & m. Pau. vbi supra. qd aut hoc contingit qa fructus plus valent solito, & sic no fit augmentatio, sicut nec fiet minutio si minus valerent. Aut puenit per industriam coloni, & sic non augmentabitur pensio na sua industria si fit dntosa. ar. l. si. C. de alluui. §. i. aut contingit pp bonitatem rei, & similiter non fit. Aut contingit melioratio casu fortuito, e. puta locauit molendinum, ex quo conductor solus percipiebat 50. pp alia molendina q nunc sunt destructa percipit centum, & sic fiet augmentatio pensiois pro rata, sicut fiet remissio pp sterilitatem, casu fortuito contingente qa priorum eade est disciplina. 32. di. hospitium & l. i. §. i. ff. de his q sunt sui vel ali. hoc idem tenet gl. in l. si merces. ff. eo. tit. Propterea aduerte tractus locationis & conductiois est contractus bonae fidei. vt in sti. de act. §. actionum, & i6 merces debet couenire arbitrio boni viri. l. si in l. locationis in prin. ff. lo. aliter restituere obligatur. l. si pl acciperet debito. 18 Quid si quis conducit molendinum pro se & suis heredibus pro certa mercede in perpetuum, & dimisit filijs, & multiplicatio in infinitum, nunquid tenebit molendinum molere, illis oib. illo pretio quo puenit B. & m. Pile. in suis question. 4. 8. quaestio. & Hug. quod non, ga no vt de hoc cogitasse.

1. si quis vineam in fructu suo periculo, & commodum rei vendit. Sed Albr. in autem hoc ius. C. de sacro. san. eccle. d. c. quod imo tenetur de fructu iure, ad quod facit. l. si feruitus. S. i. ff. de feruitur. vrbianorum prædiorum. Sed de equalitate conscientie tene primam.

19 Vtrum locans fundum alicui ad medium nulla facta mentione de arboribus, nuncquid colonus habebit partem fructuum arborum? R. q. non, sed locator habebit omnes. l. fructus. ff. de vfu. Et sic colonus destruat arbores tenebitur. Similiter eius culpe imputatur, si alius eius odio arbores excidat. l. si merces. S. culpa. ff. loc. Quod limita secundum gl. in d. s. culpa. verum quod propter culpam suam idolum tale odium est causatum, aliis non.

20 Nunquid postquam colonus seminavit agrum si dominus eum vedat alicui poterit expelli per emptorem? R. q. non, sed medietatem fructuum habebit, vel put conuenerant, si tamen veditor omnes fructus accepisset ager colonus contra veditorem. ff. de leg. i. l. nihil. S. si. speciale tamen privilegium a habet colonus si scilicet Rod Hic aduerte quod succedens in re locata si est de beneficiis ecclesiasticis, & sit facta ab habente b administrationem, & cum debitis solennitatibus & causis de quibus supra alienatio, & ad debitum tempus, tenetur stare locationi, & si ecclesia foret lesa possit petere restitutionem in inte. ca. i. de res. in inte. & c. i. de re

bus eccl. non alie. e. Si vero non hebat administrationem vt sunt canonici simplices, sic non tenet stare. & equiparatur usufructuario q. non potest locare ultra tempus vite sue. l. si q. domus. S. hic subiungi potest. ff. loca. nisi cum ca. rationabili & autoritate episcopi fecisset, de hoc habes S. S. 3. Cui vero res locata non est ecclesiastica, tunc successor vniversalis tenetur stare. l. via veritatis. C. locati. Successor vero particularis in dicta re non tenet stare, nisi locator habuisset administrationem plenam, vt marie in p. do. dotali, q. sic tenet, vt in l. si filio. la. i. S. si. ff. loca. Idem tutor respectu pupuli. l. tutor. ff. de adm. tut. 21 Quid si conductor aliquid expendit in re conducta? R. secundum Ho. si expedit necessarium, vel vititer auxit, & edificauit vel insituit, ager contra locatorem vt restituat expensas. ff. loca. l. dominus horroborum. s. 1. & in d. l. sed addes. S. si inquilinus. i. & i. & ibi gl. fed clarior text est in l. colonus, in prin. ff. eo. ti. Si tamen possit tollere l. impensas sine lesione rei non tenetur locator, sed ipse eas tollere possit. vt in d. s. si inquilinus. Prædicta non intelligas de expensis factis pro pascendo animali locato vel colenda possessione, & huiusmodi, sed de alijs, puta curatione morbi, reparatione ruinae, vel plantatione vinearum, & huiusmodi, vide etiam quod dico supra. Aedificans, in prin. 22 Vtrum locatio de possit iterum re vltra? R. q. si est vltra e est par. & ductus, valet quod rone mutui interpretati, puta q. si ipsi soluit pensionem, solui habito respectu ad p. uen.

locavit nomine ecclesie tunc si est factum in veritate ecclesie successor tenetur stare. Auspacia si inuulter sit serua est solennitas, lolet interuenire, & similiter successor tenetur stare, alijs secus ar. ca. 2. de p. rca. & c. de rerum per. mu. & sic coiter tenent doc. vide Pan. in d. s. vide etiam supra. S. 5. c. Et c. i. de reb. eccle. non al.] Necesso ad q. d. legio, cum nihil ad propositum faciat quando dem dicatur ibidem, quod non licet ep. neq. Abbati terram vniceccle. ad aliam vertere quauis antea sint in possessione sua, nisi de consensu ambarum partium voluerit commutare. d. si tamen possit tollere] h. vt deas Bart. in d. l. dominus. S. i. & in d. l. co. on. do. in l. i. emptor. ff. de rei vendic. Bald. in l. i. C. de in. emph. Paul. de Ca. l. hereditates. ff. de feruit. & co. 236. vido puncto supra d. Et do. lat. in l. 2. C. de iure emph. col. 33. vers. quid autem & c. e. Est vltra? Vide infra de vicijs. S. 73. & S. 43.

uentionem temporis vel mutui veri minuit de pensione debita, & sic restituere tenetur. Facit no. in c. ad no. stram. de em. & vend. & in c. illo vos, de pigno. 23 Ex qua culpa tenet conductor de re conducta locator? Resp. q. de dolo lata culpa, & leui, q. a gra vtriusque contrahitur. a. inst. q. b. mod. re. contrahi. obli. s. vl. licet alij teneant, q. etiam tenent de leuisissima, sed primum coiter tenent gl. & d. in l. si quis fundus. S. c. ff. b. & in l. si merces. S. qui col. ff. locati, & quod dico de conductore, idem dico de locatore. Et licet Mart. in. S. q. columnam, velit teneri locatorem operatum ad faciendam columnas, & similia, que facilliter ranguent de leuisima propter textum qui ibi dicit culpa abest si omnia facta sunt que diligentissimus quisque obseruaturus fuisset, & dicat fore speciale in hoc casu. gl. tamen ibidem tenet contrarium. Tu tamen sic concordat quod aut aliquis locat operas in re que requirit diligentissimam curam, vt puta polire adamantem, vt cedere brocatum pro veste sienda & huiusmodi, & tenetur de leuisissima. d. S. q. columnam, aut non locat operas in re talis importantie. Et sic vera est gl. quia tenetur solui de leui, nec obstat gl. in l. qui mercedem accepit pro custodia, & in l. dominus, in princ. ff. eod. tit. vbi dicit quod si specialiter mercedem accepit pro custodia, quod tenetur de leuisissima. Pro cuius intelligentia aduerte quod quan

Quarta vtriusque contrahitur] Quia ex veraque parte nascit obligatio. S. si. d. obli. & contentus simili ter re integra ex consensu vtriusque dissoluit vt. S. in inst. q. mo. col. ob. nec facit hic. S. si. allegat illa tamen regula traditur a Pa. in c. vno. de co. mod. in contra. qui gratia vtriusque celebratur, teneri contrahentes etiam de leui & facit. l. contra. S. ff. de re. in. b. S. Cassus] Qui. nescendum Paul. de Cast. ibi locat. operas suas tanquam artifices, videtur asserere se peritum in arte, ideo de dano contingente per imperitiam tenetur, idem Bar. ibi q. se remittit ad nota. per Di. in reg. imperitia. li. 6. c. Tu tamen sic concordat] Pau. & Castro. in d. S. qui columnam intelligit illum text. de eo, qui tanquam artifex locavit operas, quia tunc diligentissimus debet esse, & sic intelligenda cessabit omnis contrarietas. d. Quorsu opere vtriusque] No. coera eos qui ponit in opere parum expensas, qm tenetur, maxime si stipendium habet, l. si. ff. de eul. reor. vbi dicitur. Non est facile circum custodia credenda nam ex prodigia eius culpe reus est qui eum ei commiserit. e. Resp. q. sic] Tu

uentionem temporis vel mutui veri minuit de pensione debita, & sic restituere tenetur. Facit no. in c. ad no. stram. de em. & vend. & in c. illo vos, de pigno. 23 Ex qua culpa tenet conductor de re conducta locator? Resp. q. de dolo lata culpa, & leui, q. a gra vtriusque contrahitur. a. inst. q. b. mod. re. contrahi. obli. s. vl. licet alij teneant, q. etiam tenent de leuisissima, sed primum coiter tenent gl. & d. in l. si quis fundus. S. c. ff. b. & in l. si merces. S. qui col. ff. locati, & quod dico de conductore, idem dico de locatore. Et licet Mart. in. S. q. columnam, velit teneri locatorem operatum ad faciendam columnas, & similia, que facilliter ranguent de leuisima propter textum qui ibi dicit culpa abest si omnia facta sunt que diligentissimus quisque obseruaturus fuisset, & dicat fore speciale in hoc casu. gl. tamen ibidem tenet contrarium. Tu tamen sic concordat quod aut aliquis locat operas in re que requirit diligentissimam curam, vt puta polire adamantem, vt cedere brocatum pro veste sienda & huiusmodi, & tenetur de leuisissima. d. S. q. columnam, aut non locat operas in re talis importantie. Et sic vera est gl. quia tenetur solui de leui, nec obstat gl. in l. qui mercedem accepit pro custodia, & in l. dominus, in princ. ff. eod. tit. vbi dicit quod si specialiter mercedem accepit pro custodia, quod tenetur de leuisissima. Pro cuius intelligentia aduerte quod quan

do quis mercedem accepit pro custodia, si sumus in contractu in quo solum tenetur de lata culpa, vt in deposito, sic acceptio mercedis pro custodia facit vt tenetur de leui, & sic intellige, capitul. bona fides, de deposito, & l. i. S. si vestimenta. ff. de positi. Si vero sumus in contractu in quo tenetur de leui culpa, sicut in locato, sic acceptio mercedis pro custodia rei locatæ facit vt teneatur de leuisissima, & sic loquitur, & intellige. l. qui mercedem. & l. dominus, prædictas. Quod bene nota pro quibus multis contrarietatis. Nec solum tenetur de culpa sua sed etiam illo quo rum opere vtitur. d. si ipse diligentiam non adhibuit, l. si merces. S. qui columna. ff. locati. & l. i. q. ratur p. totum. 23. q. 4. tres personas. 24 Vtrum locans va vitiosa ignoranter & propterea vnum effusum est, vel marcuti tenetur ad restitutionem interesse vini, nec ignoratiam cum excusat. l. sed addes. S. i. ff. locat. secus esset in pascuis locatis vbi herba pestifera erat, quam ignorabat, quia licet animalia conductoris sint mortua non tenebitur locator, vt in d. l. Sed addes. S. i. vbi dicit gl. hoc esse speciale in locato vt interesse extra rem hic veniat. In conscientia tamen non haberet locum, d. l. nisi quando locasset talia vasa pro bonis, secus si simpliciter exhibuisset videnda per conductorem, ignorans ipse an sint bona vel ne, q. a tunc cum non sit in aliqua culpa non tenetur. A fortiori tenetur ad restitutionem interesse q. scienter locat rem vitiosam, ar. d. l. sed addes. S. i. Et quod dico in vasis, intellige in omni re vitiosa, ex qua damnus proximo euenire potest. Quod nota pro illis qui locant equos qui volunt se in aquis, si destruantur vestes tenentur, & similes secus in commodato, e. vt s. commodatum. S. 7.

speciale est in va & locato vt hic] & in vasa vendit, vel tenetur si vas, ff. de adio. emp. nam nulla sit distinctio, an fuerit ignorans vel sciens & hoc quia ponit facilliter vitium scire. In alijs vero rebus veditis vitiosis, h. si dist. vt l. sterilis. C. de venditorum, & l. in. in princ. ff. de adio. emp. Tu vax namque in terellit venit etiam extra rem q. fecus e in alijs q. ignoranter vendunt vitiosa, q. solum venit iter esse circa re. Ita declarat Bart. in d. l. prin. & Paul. de Ca. in d. S. i. Secus in commodato] Quia. ff. de locat. si uerit vel ignorauerit, vt l. in rebus. S. item qui sciens. ff. commodati.

Quid

a Similiter non tenetur ] Vide supra . § . 15. circa medium.

b Debet probare ] Tu dic laius. Probata amissione rei ve Bar. declarat in d.l. si quis ex argentijs. §. an verò. Quidam sunt casus fortuiti qui non possunt sciliciter euenire abf

que culpa , vt furum , vt l.cū duob. §. danna. ff. pro so. incendiū. l. si vendit. ff. de peri. & cō mo. rei vendi. & in fugi. seruorū , vel aliorum , qui debuerunt custo diri. Et in istis p̄ sumitur culpa nisi probetur casus ve d.l. & d.l. fin. ff. de cul. reo. & l. si a bonafidei. §. 1. ff. de rei vendi. l. si quis fundum §. Imperator. ff. locati. in alijs ve rō casibus fortuitis , qui regulariter possunt veni re sine culpa vt vis hostium , imperus aquarum , & similia. p̄sumitur casus , nisi probetur culpa. l. si merces. §. cul pa. ff. loc. l. p̄ ff. sol. ma. ff. de reg. iur. l. contractus , & ita intelligit. ff. si creditor. C. si pig. ad. hanc do. & inam sequitur Pa. in c. 2. de de post. Ang. & Fulgo. & do. l. in d. §. an verò. c. in glo. ] Quz ē dicit illud dicit damnum qd est sine lucro. Ad de. l. primam. C. de studiis & li. expen. vbi Bart. nor. si quis locatur fundum colo no , qui promittit reddere medietatem si usctū , non propter hoc de ducit expensas , quia videtur non medietatem habere pro opere ,

25 Quid si nauta ponat res meas in alia nauī q̄ vbi posueram , & perierunt? Resp. quod tenetur. d.l. item que ritur. §. 1. & hoc verū , si inuito domino. Si verò bona fide. & sine culpa non tenet , similiter non tenetur a etiā si dolose posuisset , quando vtraque nauis perijt in eadem nauigatione. ff. ad l. Ro. de Iac. l. ff. §. 1. quia licet sit in culpa infideliter rem tuā contractando , non tamē ex tali culpa est amissa , ex quo omnino peritura erat , qd̄ benē not.

26 Quis probabit affuisse dolum vel latam culpam ? R. secundū Host. q̄ conductor , puta pastor sicut argē tarius debet probare b ami sisse rationes cum ruina vel incendio. l. si quis ex argentijs. §. vl. ff. de eden. Idem de custode carceris. l. vl. ff. de cust. & exhibi. re. tamen alijs qui dolum allegat p̄bare debet. l. quoties. §. qui dolo. ff. de proba. Ego tamē hoc non teneo , sed dico q̄ quādo quis tenetur , solum de dolo & lata culpa , quōd incumbit probatio dicenti eum fuisse in dolo vel lata culpa , sed q̄ tenet de leui vel leuissimā , tunc tenet p̄bare casu amississe & sic loquū tur. d. §. vl. ut. & d.l. vl. i.

VERVM Nō dicitur nīdere deductis expensis. l. illud in glo. c. in ver. vt lucrum. C. de collat. & ff. pro socio. l. mutius.

LVDS Et iocus alio sp̄itualis , & diuinus , &

& labore suo. vt l. cum duobus. §. si in coeunda. ff. pro socio. Et tangitur ibi per Jacob. de Aretin. Et dicitur cum suis lucrari , qui concordat se in lite. l. Lucius. ff. ad Trebellanic. no. Panorm. in ca. Quintanalis. de iureiuran.

iste est ille qui prouenit ex magna mentis deuotione , de quo in Psal. Omnes gentes plaudite , quē exercuit Dauid quando ante Archā domini saltabat. 2. Regum. 6. & iste sanctus & virtuosus est. d

1 Est & alius ludus qui dicitur humanus qui fit ad recreationē suam vel aliorum , causa virtutis experie de , & iste aliquando dicitur theatralis a loco apto ad theatrandum , scilicet spectaculandum. Aliquando larualis , quā laruā sunt deformitates hominū per appositionem colorum vel rerū quę vulgariter dicitur mafcherā. Aliquando histrionalis in quo quis de persona sua facit ludum qui vocatur vulgariter stragiator. Alius illorum qui ludūt al le bagarelle , quę sunt rerū honestarum demonstrationes . Alius hastiludiale in quo luditur cum astis , id est lanceis qui dicitur vulgariter giostra. Alius torneamentorum qui hodie non est in vsu , in quo quidam includebant se in quodam circuito ad pugnandum. Quidam pilealis , balistalis , saltalis , scacalis , correalis , & huiusmodi , qui habent nomina ab eo in quo exercetur quę plura sunt quā vocabula , vt l. natura. ff. de p̄scri. verbo.

2 Vtrum talis ludus humanus sit prohibitus? Respond. quōd de se non est malus , sed aliquando ratione alicuius circumstantie est prohibitus etiam de p̄cepto. Pri

d Et virtuosus est] Et vocat. Ludus charitatis , & innocentie , quia amor & innocentia quandoq; hominē mouet , ut ludendum libenter , namque ludum penitus nihil agatur , vnde dicitur p̄mittit , q̄ ibi non debet fieri , & alijs licita. patet hoc nō contrahere , & negotiari non est illicitum & tamē in ecclesia est prohibitum , & in d. ca. decorus vnde bene ecclesia tenet. O quam mentendus est loc iste . Non ob r̄sio istorum quia . cum decor nō excludit q̄ alij ludī non sint p̄hibiti in ecclesia vnde gl. ff. dicit ibi de representatōib. vt de p̄sepe & c. & nō de ludo scacorum . Non ob r̄sio facta ad c. decet. nā isti non per p̄de runt q̄ ista materia est multū p̄derosa . vt ecclesia sit aliena ab illis quę enumerantur ibi , vnde dicitur q̄ contrāfacit res compeffitur ecclesie facta cen sura , vt dicit ibi gl. ergo materia est multum p̄derosa vbi contra facites peccant mortaliter . Non ob illud q̄ dicit de parlamentis . nam vident gl. ibi in v̄p̄. parla mēta . Tene ergo qd̄ hic d̄ q̄a bene loquitur autor .

dicunt de eis laus voxque iudicium.

a Primò ratione loci ] Quidam volunt impugnan dicitur autoris licentis q̄ iura hic allegata non probant , & dicitur quod ludare ad scacos in ecclesia sine contemptu non est peccatum & c. Sed tu aduerte q̄ tales impugnatōes non aduerfent quantū reuerentia dicit hie & ecclesie ijs ideo videat. c. si. 42. vbi An gel. dicit in oratorio prater oratōem & psallēdū cul tum penitus nihil agatur , vnde dicitur p̄mittit , q̄ ibi non debet fieri , & alijs licita. patet hoc nō contrahere , & negotiari non est illicitum & tamē in ecclesia est prohibitum , & in d. ca. decorus vnde bene ecclesia tenet. O quam mentendus est loc iste . Non ob r̄sio istorum quia . cum decor nō excludit q̄ alij ludī non sint p̄hibiti in ecclesia vnde gl. ff. dicit ibi de representatōib. vt de p̄sepe & c. & nō de ludo scacorum . Non ob r̄sio facta ad c. decet. nā isti non per p̄de runt q̄ ista materia est multū p̄derosa . vt ecclesia sit aliena ab illis quę enumerantur ibi , vnde dicitur q̄ contrāfacit res compeffitur ecclesie facta cen sura , vt dicit ibi gl. ergo materia est multum p̄derosa vbi contra facites peccant mortaliter . Non ob illud q̄ dicit de parlamentis . nam vident gl. ibi in v̄p̄. parla mēta . Tene ergo qd̄ hic d̄ q̄a bene loquitur autor .

mō rōne loci . a Nā tales ludī nulli nō p̄t fieri in ecclesia , aut loco sacro . ca. cū decorem , de . 6. & ho. cle. & c. decet de imu. ec. li. 6. Vnde nō excusarē a mortali q̄ talem faceret in ecclesia , nisi foret qd̄ modicū cū videatur iure diuino p̄hibet ibi . domus mea domus orationis vocabit. l. fa. §. 6. & Matt. 21. Demonstrationes verò q̄ sūt ad honorē dei , puta passiois Chri & vitę alicuius sancti nō sunt prohibite ibi fieri , q̄ non p̄prie vocant ludū . vt no. in d. c. cū decorem p̄ gl. & Pa. Secundo p̄hibet tales ludī rōne piculū b lęsio nis corporalis , sicut torneamenta , & hmōi. de torneamentis totū . Vñ ois ludus in quo p̄babiliter imminet piculū mortis corporalis prohibet sub pena peccati mortalis , q̄ p̄ p̄ceptū Dēi . Mat. 20. diliges p̄ximū tuū . Facit lex cruenta iuncta gl. C. de gl. li. 2. & l. nā ludus c. ff. ad l. Aquil. secus q̄ non immineret p̄babiliter , licet aliqui accidisset & raro . Tertio p̄hibetur rōne p̄nox. Nā clericis , & multo magis religiosis prohibetur ois ludus cū armis vt in c. continuebas de homi. q̄ & arma portare ( nisi cā defensionis ) sunt prohibiti de p̄cepto , vt i. clericis arma. de . 6. & hunc cle. Similiter p̄hibet eis ludus histrionalis , vt no. in c. donare . 8. 6. di. de quo dicit vt §. Histrio . Quarto p̄hibet rōne scandalī , vt puta clericis , & religiosis aliquē lu

b Rōne periculū] Būc cā exercēde virtutis , & ad virtutis , & ad virtum ostentationē si imminet eo periculū mortis , & maximē animarū , vt dicit tex. in c. 1. de torne. quod videtur contra . l. 1. §. bestias . ff. de postu. Sed tu dic secundū Hof q̄ illi non corrigunt in alijs ludis , vbi non est periculū mortis , vt referet Pa. in d. c. 1. & sic non procedit . de iure canon text. in l. qua actio . §. si quis in colludatione . ff. ad l. Acqui . vbi si q̄ alium occiderit in colludatione gratia virtutis ostendenda , non tenetur . l. Acqui . Et gl. in ver. i publico posit ex plū de torneamentis . & c. Pōt ergo ecclesia prohibere licitū ludū periculolum , & apponere penā , vt patet in d. c. 1. vbi mortis in torneamento prima tunc ecclesiastica sepultura creuet . l. vbi creuet of fundatur , vt i torneamentis . Et id dicitū in pugna bestiarum . Et sic corrigitur . l. fin. C. de here. & sic ē arg. ] Duella prohiberi de quo dicitur , vt in d. §. si quis in colludatione & c.

dū exercere in publico , ex quo seculares scandalizarentur esset peccatū mortale , secundū q̄ j. dico . Scandalū . §. 2. Idē dico q̄ q̄ ex tali puocaret aliū ad scādā lū mortalis p̄cti , sicut in coris , & multo magis si sibi immineret p̄babiliter tale scandalū & hoc aduerteret peccaret mortaliter , secus si de scādalo non aduerteret , q̄ nisi foret in lata culpa . l. nisi negligeret q̄ ois scūt , non credo peccaret mortaliter . Aduerte tñ q̄ clericis & religiosis est prohibitus rōne honestatis clericis ois ludus in quo ex p̄pria p̄sona faceret ludum in publico , sicut esset saltatio , corratatio , & huiusmodi . Vnde nō excusarē eos a mortali . ar. c. p̄ dilectione . in fin. de conse. di. 2. & quod no. do. in d. c. cū decorem . c. secus in secreto cū aliquib. domesticis . Itē ludus larualis est eis interdictus q̄a non p̄t mutare habitū , nisi ex causa rōnabili , vt §. Excommu. 7. Casu . 27. Et licet Iaco. de Are. in l. si quis cum sciret . ff. pro empt. & Ci. & Pet. in aut. de sanct. epi. & cle. in §. interdicim⁹ . elec. 2. c. teneat quōd ludus scacorum prohibetur clericis . Ratio secundū Mar. in d. §. interdicimus , quia non minus facit eos deniare a diuinis officijs in quibus debent insisterē , vt l. generaliter . C. de v̄p̄. & cle. sicut ludus aliarum qui est eis prohibitus ibid. ego tamen dico veram esse p̄dictam opinionem , &

ad gloss. ibi in versu. scemtis.  
 a. Sicut alijs secularibus Hoc tenet Pa. in c. clericis officia de vi. & cle. & Inn. in c. lator. de homi.  
 b. V. l. honestatis clericalis ] Hæc sunt verba Ric. di. ar. vit & q. vlt. Ludus aut scacorum sine taxillis pro hibitus esse non videtur, eo q. ibi exercet humani, ingenij, nisi forte in casu cu hoies uide penitentiã. & v. no. Card. in Cle. 2. ] Et licet dicat quidam taxillorum non esse mortale nisi fiat in contemptu iuris statutis. per no. per. gl. in versu. inhihemus in c. generali de ele. li. 6. Nihilominus satis videtur contemneri, qui causis ibi notatis in penul. q. aude ludere vel præsumit, vel aliter. Quia verus est transgressio nem iuris postui non inducet mortale, nisi contempus addit verus vel interpretatus. vt 3. Inobediencia, nisi apponatur pena excoicationis, vel depositionis. vt in c. ep. 35. di. Nam qui canon imperte penã excoicationis, vel depositionis præsupponit transgressorem peccare mortaliter. argu. in canullos. & c. nemo episcoporum. ti. q. 3. Quod nos, quia est noua consideratio, & facit pro his que dicã infra eo § 4. in princ. d. Ad scacos ] Ludus est maximè phibitus scholaribus s. m. Bar. in .pe. digellorum. §. illud vero. & ibi Bal. Et dicit Albr. in aut. inter dicimus. C. de episco. & clerici. q. Ludus scacorum est pestilens scholaribus quia ineluctatur & tempus perdunt, quo nihil est charius. ca. in ciuitate. de vsur. & dicit And. Ifer. in constitutione regni. q. doctores ludentes ad dados sunt infames, unde turpis vita agitur propter ludu secundum Host. tit. de excess. prælat. & de doctis effi ciumur in doctis, facundum eum. Et licet lucratum nõ sit ] Istud veru in his ludis in qui

bus non præcipitur restitutio. vt not. Ricard. in 4. dist. 25. q. vlt. & ar. vlt. vbi dicit. Qui lucratur in tormento, licet peccet lucrando, quia facit actum ab ecclesia prohibi tum, non tamen tenetur restituere, ex eo quia restitutio non est precepta. Ratio quare nõ ita phibeatur torname tum est, quia in eo sunt labores, & carne mæcerat, & sic retrahunt a turpitudine car nalis luxurię ad scientie militie, arte in lucrado, & dirigunt se hu mano ingenio, adiuuant se fortitudine, nec lacru sum fortu. nõ totaliter comittit. Imo subdit, si talis ludus exerceretur moderate, nec illi ecclesia prohibe ret, quando qdõ per illum nõ mo dicam respubli ca cõsequeretur utilitatem. f. nisi per totum diem ] Quia ludus reuocatur a cultu diuino plusquã labore, & tñ labor phibet die festo, & rex. in l. si C. de fer. dicit dies festos nullis voluptatibus volumus occupari. ergo & c. Per vnum solidum ] Solidus est aureus legalis. vt in d. aut. alle. parsi. Et dicit gl. in l. fm. in principio ff. quantum re actio. non da. quod vsque ad vnum caponem licet ludere in ludis dimissis, & sic in parua quantitate. Quod tenet Marianus Socius in capitel. inter dilectus de excess. prælator. vbi dicit qui ludet vltra dictam summam diceretur facere causa auaritię, & spoliacionis proximi, Sequitur Angel. Aretin. in v. actum malefactorum in versu. mentitore de dadi falsi. di. idem tenuisse quemdam doctorem antiquum tractatu de iudicatu etiam si ludens sit miles & diues, & videtur fuisse de mento Din. in l. ff. de alea. vbi dicit. Non licere ludere nisi pro conuio. h. Secundum Bar. in l. insidiano ] Sequitur Bal. in l. 1. c. de opeli. vbi dicit. Factum eodem die, & loco, præ-

presumitur factu vno contextu. Ad hoc etiã q. no. Bal. in l. pe tensura a penul. col. C. de pa. a. Dicitur ludus alesi ] Factu di. autem. aleari. vbi alea inchi die & azardum die & indum tabula rum, & hoc pla ceat Marian. So. cin in c. inter di lectos de excess. prætia pp mixtu ram fortunę, & q. etiã in ludo tabularum blas fumie & peccata committitur, qui et idem putat de ludo cartarõ ca dem rone, quia eã nocens pualer, nõ que. pl. l. fa cit. l. queritur ff. de stat. nõ licet maior rõ phibitionis videatur i ludo fortunę. q. a plures inducunt ad ludum tentando fortunã sed ad ludu mixtum cõiter non ludunt indocti. b. Versatur in dultria ] Tho. 2. 2. parificat ludu mixtum & ludu fortunę. Et hoc expressè dicit gl. in l. si rem. §. si quis spon sionis de præ scrip. ver. idem tenent Pan. in c. clericis secun do de vi. & ho. mi. cle. c. Semper peccat mortaliter ] Opinio Hugo. facit Bartol. in proem. digello rii. §. illud. vbi dicit. quod ludus est crim. & Bal. in d. auct. alea rum. dicit quod ludus est prohi bitus. ppter blas di. 7. faciunt vnã librã auri. C. de su. spo. & Archi. l. quotienscumq. l. 10. Sed tu hoc limita fm personã ad istã rõnem sic, si non conceditur nisi vnus solidus in ludo magnis. ergo grossus solus paruis. 3. Est & tertius ludus q. dicit diabolicus, quia operatione diabolica est inuentus ad inducendos hoies ad peccatum, & iste est in triplici differentia. Prius cõsistit in ludibris que ludibria aliqui sunt, derisio pximi. de qua dicit vt supra Derisio. Aliqui verò sunt ea per q. meritõ quis venit in derisum, vt sunt reru inhonestaru demõstrationes & talis ludus dicitur phibitus est ram exercere q. videtur. Vnde qñ tales demõstrationes habet, puocare ad lasciuia, vident peccant mortaliter tam exercetes q. voluntariẽ videtes. Facit que d. s. dixi. Curiositas. Vnde dicit tex. in p. mio. ff. qs. n. ludos appellat eos es qb. crimina oriuntur. hæc n. fieri nullo patimur modo. hæc ibi. Secudus ludus dicitur ludus alegg. Et quis dicat aleator. vide supra Alea. & sub isto cõpre henditur ois ludus qui in nititur solu fortunę vt ludus cartarõ taxilloru. & hmõi. Tertius ludus dicitur mixtus, & partim innitit fortunę, & partim in dultria. vt ludus tabellaru cũ taxillis, q. respectu taxilloru versat fortuna respectu tabularu du cõdatur verset industria. v. 4. Vtrum isti duo ludi vltimo dicti sint prohibiti? R. q. sic. vt patet in aut. alearu vsus. C. de relig. & sumptu. & in c. eps. 31. d. & licet

Hug. in d. c. eps. teneat q. semp peccat mortaliter ludens ad pãtia tñ nõ credo veru. nec d. c. eps. facit p. opi. q. dicit de leuatiõ. & dicitio d. auget. vt. ff. de positi. ti. l. 1. i. prim. Ideo fm. gl. ibi dẽ. & Ro. peccat mortaliter ille q. valde feruit ludo. i. dicit diabolicus, quia operatione diabolica est inuentus ad inducendos hoies ad peccatum, & iste est in triplici differentia. Prius cõsistit in ludibris que ludibria aliqui sunt, derisio pximi. de qua dicit vt supra Derisio. Aliqui verò sunt ea per q. meritõ quis venit in derisum, vt sunt reru inhonestaru demõstrationes & talis ludus dicitur phibitus est ram exercere q. videtur. Vnde qñ tales demõstrationes habet, puocare ad lasciuia, vident peccant mortaliter tam exercetes q. voluntariẽ videtes. Facit que d. s. dixi. Curiositas. Vnde dicit tex. in p. mio. ff. qs. n. ludos appellat eos es qb. crimina oriuntur. hæc n. fieri nullo patimur modo. hæc ibi. Secudus ludus dicitur ludus alegg. Et quis dicat aleator. vide supra Alea. & sub isto cõpre henditur ois ludus qui in nititur solu fortunę vt ludus cartarõ taxilloru. & hmõi. Tertius ludus dicitur mixtus, & partim innitit fortunę, & partim in dultria. vt ludus tabellaru cũ taxillis, q. respectu taxilloru versat fortuna respectu tabularu du cõdatur verset industria. v. 4. Vtrum isti duo ludi vltimo dicti sint prohibiti? R. q. sic. vt patet in aut. alearu vsus. C. de relig. & sumptu. & in c. eps. 31. d. & licet

phemias que ibi committuntur. Et non est dubium quod multa mala oriontur ex ludo. Et Archi. in d. c. eps. dicit q. mala oriuntur. vide ibi q. tenet opi. Hugo. Et Card. in Cle. 2. ver. pe. q. 10. de vi. & hu. cle. ponit multa mala procedere ex ludo. Supplementum in ver. d. alegg. in §. 1. & 2. Ricard. in 4. dist. 18. ar. 8. q. 1. tenet si ex auaritia ludis sit mortale, q. sic deseruit ludo. Si aut quis luderet ex recreatiõne vt hic dicit & ratio tenet. d. ludi gratis ] Io. An. in c. clericis de vi. & ho. cler. in c. inter di lectos de excess. prælat. tenet q. ludo mixto non tenet restituere. sic exacto consuetudo q. ludi possit, quia consuetudo p. consuetudo p. derogare iuri p. stricto. Idem sequitur Imola in l. si quis cũ cire. ff. q. impto. & idẽ videtur sentire Sal. in d. aut. alea rum. & S. Tho. 2. 2. q. 12. ar. 7. in respõ. ad fm. sed do. Auto. in di. do. capt. clericis tenet cautus esse Sed qd si qs ludit ad præfatos ludos gratis cũ recreationis, vel cũ conuiuij ex consuetudine, niquid peccat mortaliter? R. gl. in d. S. interdicimus. videtur tenere q. sic clericus. Sed ego atredẽdo ad nar rationẽ d. aut. alearu vsus. & considerãdo q. debeamus euitare correctiõne iurij. c. cũ exp. dia. de elect. lib. 6. dico q. nõ phibeat. imo licet p. eis ludi gratis, d. vel in aliquo

q̄ fiat restitutio. & Pa. ibi tenet talem consuetudine non valere, quia est nutritia peccati. c. ex parte. de consue. sequitur Maria. Socin. in d.c. inter dilectos. vbi tex. dicit talem consuetudinem esse cori uptelā. Idem Bal. in rubri. de cond. ob. turpem causam.

a Sic & inspectores J. D. Baptista de Sancto Senesino in traq. ludi que facit super auct. aleatorum. vbi §. in 7. q. dicit q̄ non licet aspicere tales ludos etiam mixtos per text. apertum in d. aucten. & tex. in d. aucten. inter dicimus. C. de epi. & cleri. & statutum Senese prohibet inspectionem tallii ludorum, quod statutum secundum eum est secūdm viam commune vbi de Pa. in d. c. celestici. qui hoc tenet. Et S. Bernar. inquit. Qui. n. aspiceret fornicatores & mortaliter non inquinaret. Quis dubitat gratia iuqnamēta incurere qui tales nepharios inspicunt ludos quam qui respiciunt carnaliter committentes cū omnia ibi scelera perpetrata transgesserunt in circumstantes, sicut ait propheta. Cui peruerso peruerteris.

aliquo modico, siue cā conuiuij, siue cā recreationis. Et sic intelligo. l. quod in p̄uio. ff. de aleato & intellige modicum respectu perlonę quę ludie, & tale modicum, quod est facilliter donare, quia in hmoi ludis sic factis cessat ratio prohibitionis, nisi rōne alicuius circumstantiæ de quibus §. S. 2. esset mortale. Nec obs. d. ca. eps. q̄ non distinguit sed ad solutē loquit̄ de omni aleatore. ergo nec nos debemus distinguere, q̄ hoc verū esset, nisi rō non induceret ad distinguendū sicut hic facit. c. marchion. 1. q. 1. vbi dicitur non putemus in verbis scripturarū esse euāgelij, sed in sensu nō in superficie, sed in medulla, nō in sermonū folijs sed i radice rōnis. hæc ibi. 6 Vtrū inspectores prædictorū ludorū prohibitorū, peccēt mortaliter? R. gl. in d. S. interdicimus. v̄ tenere q̄ sic si sunt clerici. Sed tu dic quod siue sint clerici siue laici inspectores, q̄ aut ex aspectu eorū inducuntur efficaciter aliq̄ ad ludendum, & sic si ludetes peccant mortaliter sic inspectores a si verō eos non inducunt ad ludum ex eorum aspectu, nec ad contnuandū ipsūm, sic si aliud mali non admittetur non peccant mortaliter eos videntes & aspicientes, nisi essent tales qui corrigēdo possent eos facere desistere tali ludo q̄ est p̄tū mor

stitori quæ non erat sua, committit furtum, & furti tenetur per l. seruus. vbi d. Ias. ff. de cond. inde. d. Vel illi qui dedit J. An autem filij amiffi in ludo per patrem possint recuperare vsque ad eorū legitimam. Dicit Bal. in l. i. in fi. C. si in fun. pat. & Inol. in l. si quis cum sciret. ff. de vsuc. pro emp̄. filium posse reuocari dicitam legitimam, quia qui lucratur, est, habet ex maleficio, quādo. f. ex ludo prohibito lucratur, ita ē referē & tenet d. Ias. in l. si re. circa fi. ff. de præfer. ver. & idem Bal. in d. aut. ex testō loquitur de filio qui luit ad axarum, q̄ impunit sibi ad legitimā. Et sic de similibus J. Exemplificatio de mancis. f. traq̄. pupill. f. dis. mortis. morbo perpendi sanquid vxoribus, qui subint legibus paraphrenalia. mente captis, f. irosos, & hmōi. Ita S. Bon. in 4. dif. 15. par. 2. ar. 1. q. 1. vers. si verō queritur de aleatore. & Astē. li. 5. ti. 30. §. circa quartum. vers. ad hęc. f. Et a quo habuit? Et dicit fin. Sal. in l. ea quidē in q. 5. C. de acc. quam q̄. sponit in materia famę si aliquis præten dit se decreptum in ludo, vel abbatum per falsos taxillos, & similia, ad istud probandum admittuntur viles persone, quia similia per tales va-

similium sciri debent. Quod dictum etiam multum confert ad similia multa, vbi aliquid verifimiliter non potest sciri nisi per viles personas. a Secundum Asten. J. Qui recitat opi. Ric. in 4. di. §. argumen. v. l. q. vl. dicens hanc esse cōem opi. f. q̄ tenetur restituere. & securiorem quia ex quo ludo est prohibitus ipso iure tenetur quis restituere quod lucratus est, vnde non solum est prohibitus ludo, sed etiam acquisitio ex eo prohibetur. b Tamen nullo in re probatur J. Richard. vbi supra quem sequitur Asten. vbi §. dicit. Licet aliq̄ dixerint hanc restrictionem non esse præcepta nisi de iure ciuili, quare non competet repetitio, nisi ludentibus, qui subint legibus imperialibus tamen dicit implicitē præcipi in iure canonico, quō oēs leges illę, q̄ non sunt contrarię iuri canonico, vel per ius canonici non sunt abrogatę sūt seruandę in conscientia, vt in c. 1. & 2. de oper. non nūci. Non constat etiā hanc legē qua repetitio concedit esse cōsuetudine rōnabili sublatā igit. & c. Ad hoc. de capitul. 1. o. di. Quamuis autē S. Tho. 2. 2. q. 12. dicit consuetudinem dare auctoritatem vt ludere non sit peccatū, vt dixi supra. §. 5. Tamē Pa. in d. c. clerici officia, de vita & honest. clericor. in hoc casu distinguit. si neuter attra-

opinio

xi alterum perdenti datur repetitio iuxta dispositionem aucten. Alterum, licet secus sit de iure naturali, aut consuetudinario, quibus ludus non videtur prohibitus, nisi propter mala, quę inde sequuntur. Vide per eundem Panormitan. multa in dicto capite. clerici officia. c Quo ad necessitatem restitutionis J. Si perdens pecuniam donat vicenti, non potest eam retinere qui vicit, sed debet restituere. Ita not. Salic. ponderans illum text. in d. da autentic. aleatorum. d Da necessitate restitutionis Ratio est quia iura perhibent non solum ludum, sed etiam acquisitione non per ipsum, & maleficio possit per dicitur qui contra legem iura mercatur. C. de agrar. & censu. lege quemadmodum, hæc est etiā opinio. Richard. in 4. dist. 15. ar. vltim. Et videtur esse communis opinio. secundum doc. e Quod sic? Referent tamen dom. Ias. in l. iuri genitum. in §. prætor ait. ff. de pa. Theologos tenere, q̄ si quis in ludo perderet totā pecuniam excepto vno nummo, & statim cum illo recuperaretur pecuniam perdit, non potest eam retinere, sed debet eam erogare in pauperes. Et pro hoc est glo. in lege si minor. 25. annis filiofamili. in principio. in glo. 1. circa medium. ff. de minor.

in d. aut. aleatorum. Nec ob. qd̄ dicunt quidā esse abrogatā per non vsus, q̄ non ē verū, vt patet ex dictis §. Lex. §. 17. Sed vbi lex imperialis non ligat, sicut in terris Pa. & similibus, nō potest repetere, vbi lex iperialis viget si epi nō accipit lucra p̄nt officiales facere vt dēt pauperib. vel in publico vsus, vt in d. aut. aleatorum. 8 Sed pone q̄ ludus in casibus in quib. tenet restituere lucrē, & postea cū eadē persona in alio ludo p̄dat, nun qd̄ poterit cōpensationē facere? R. q̄ si in eodē ludo, clarū ē q̄ sic, & voco hic eundē ludū q̄ se nō diuertit ad alia. ar. 1. grinnus. in prin. ff. de verb. obli. & facit qd̄ no. Bar. in l. inficiēdo S. infans. ff. de sur. Si verō i diuerso ludo, puta q̄a hodie lucratus fuit & cras hodie eodē amittit, sit de subtilitate iuris non poterit cōpensationē facere, si ille cū quo luit sit de illis q̄ non tenent de necessitate restituere, sed de equitate conscientię credo q̄ possit. Facit quod no. Pa. in c. filius. de testam. & c. ex part. in fi. de censib. 9 Quę pena ē tenentes ludū aleatorū phibitū? Resp. q̄ primō domus in qua ludē dēt publicari vt in d. aucten. aleatorū vsus, in verbo domibus eorū publicatis. Secundo si tenens ludū verberat, q̄a vbiq̄ pot̄ verberari, non oritur actio ex tali iniuria, nec puniuntur verberans, vel dānū ei dās q̄que, & vbi-

Idem



**1** Et est reproba-  
ta ] Et postquam  
ars magica, qua  
cōfederatur q̄  
cū demonibus  
perhibetur.  
b. Cle. i. e. o. ti. ]  
Et hoc pp̄ fidem  
propagandam si  
cur dñs misit di-  
scipulos cū om-  
ni genereliqua-  
rum.  
c. C. dilectus. el.  
2. ] Sed ibi hoc in-  
terim debet de-  
prouentib. ec-  
clesiæ assignari  
nisi forte habe-  
ret vñ uiveret.  
d. Secūdu Ber. ]  
Et hoc erit de  
benedictioe, sed  
vigore textus.  
d. c. quia nō nul-  
lis non tenetur.  
Sed si vacet p̄  
bēda debet ei  
conferri, & sic  
loquitur gloss.  
**2** Geometria de qua. Rerum  
mēsuras & earū signō figu-  
ras. Arithmetica de qua. Ex-  
plicio per numerum que sit  
proportio rerum.  
**3** Astrologia de qua. Astra vi-  
aque poli varias mihi ven-  
dico soli.  
**4** Vtrū Mathematica pos-  
sit legi. R. mathesis est aspi-  
ratione mediæ ad exerci-  
tū nō licet docere q̄ signi-  
ficat artē diuinādi, & est re-  
probata. vt. C. de male. &  
mathem. l. nemo. & l. cul-  
pa. Sed ad instructionē do-  
ceri possit. 37. di. legimus.  
Sed ego credo q̄ et ad in-  
structionē non liceat, quia  
cū ius vltus malus est, ipsum  
quoq; malū est, vt dī in r.  
sen. dist. 1. Sed alia mathē-  
sis q̄ hēt penultimā breuem  
bñ licita est, q̄ ē de quatuor  
vlt. dictis scientijs, vnde verius. Scire facit  
mathesis, dar diuinare mathesis.  
**5** Theologia præ omnibus doceri potest  
e. ti. c. quia nō nullus. Ius canonici, & ciui-  
le, de priuilegio de diuersis li. 6.  
**6** Sed qd de poetis qui vt in plurib; sunt  
ad animos iuuenum corrupendos? R. q̄  
distinguentū est de libris gentiliū. Nā qui  
dā libri sunt de lasciujs vt Ouidius de ar-  
te, & similes, & tales legere vel audire oi-  
no phibitū est. Et sic intellige, c. sacerdotēs  
& c. legant & c. ideo 37. di. Sūt alij libri gē-  
tiliū seu poetarū qui vt plurimū multum  
vilitas afferūt, licet in eis aliqui sint aliqua  
turpia immixta, & tales libros legere vel  
audire causa eruditionis vocabulo? R. vt  
per eos sciat loqui rectē atq; ornate nō est  
prohibitu, & sic loquitur. c. turbat eadem  
di. cum duobus. c. seq. dūmodo sit talis ma-  
gister qui fabulas lasciuas abbreniet & ob-  
scure legat. Et sic limita gl. in sum. dist. 37.  
Vide etiam q̄ dicam infra. Scientia.  
**7** Vbi debent magistri institui ad legēdu?  
R. q̄ in omnib. locis vbi facultates eccle-  
siæ suppetunt, siue sit cathedralis siue alia  
ecclesia collegiata quæ habeat facultates  
sufficientes ad hoc, dēt poni magister q̄ le-

gatin grāmatica. cui cōpetēs bñficiū as-  
signēt seu p̄cipiat fructū vnus p̄bēda. & tā-  
diu solū q̄ diu p̄seuerat i docēdo clericos  
gratis illi ecclesiæ, & alios paupes. In me-  
tropolitana verō ecclesia dēt ē magister,  
q̄ doceat in sacra pagina & de his q̄ prinē  
ad curā p̄tinet. q̄ de p̄būdā, & e. ti. c. 1.  
& c. q̄ nōnulli. Sed verō statutu est q̄  
Rom. Bar. in c. Oximō. Salmantinen.  
ecclesia. Ita dicitur. p̄tōs ad instrūc.  
in lingua Hebraica, Caldaica, & Arabica,  
Cle. i. e. ti. & ibi ponitur cuius sumptibus.  
**8** Quid si n̄ vacet aliqua p̄bēda? R. q̄libet  
de p̄bēdatis dēt idare. q̄ faciant vnā  
p̄bēdā (si iuperest) ad eorū necessitatē ar-  
c. si. da his q̄ sunt a maio. par. ca. & de ecc.  
edic. c. de his, vel si non iuperest, expēdēt  
donec vacet prima. ar. c. dilectus. el. 2. c. de  
prab. fm Ber. d. & Ho. in c. quia nonnulli.  
in ver. p̄bē. de magi. & ibi Pan. q̄ 1.  
**9** Sed pone, q̄ sit p̄bēda vbi assignata ma-  
gistro, nunq̄ tenent canonici eligere aliū  
canonicū, cū magister non sit canonicus, &  
statuto cū iuramento firmato caueat, quod  
sint tot in numero? R. qd non autoritate il-  
lius p̄cilij, c. quia nōnulli, e. ti. nec faciunt q̄  
iuramentū, nec currūt eis r̄ps, quia non dī  
vacate talis p̄bēda, nisi q̄n magister desi-  
stet a legēdo, hęc gl. in d. c. quia in ver. p̄bē.  
**10** Vtrū magister possit eligi in canonicū  
sub illa conditione, vt doceat? R. q̄ nō qd  
dēt cessare oīs p̄ditio, & p̄ditio, alias eēt si  
moniacū. Sed si vacaret aliqua p̄bēda, tūc  
ea vacate possēt statuerē, vt istud onus sit  
ei annexū, ita no. Ho. & Ber. in d. c. quia non  
nulli, q̄uis Ho. videatur tenere q̄ et in pri-  
mo casu non est simonia, sed p̄mutatio  
de spiritali ad spiritalē. c. ad quæstiones.  
de re. p̄mu. Placet et hoc Pa. in d. c. quia in fi-  
11 Vtrū talis magister cui assignata est p̄bē-  
da vel p̄uiso de ecclesia, possit aliqd̄ exige-  
re scholarib; R. q̄ nō, et p̄textu cuiuscunq;  
p̄uetudinis. in c. i. e. ti. & si exigita clericis  
illius ecclesiæ vel a pauperib; alienis com-  
mittit simoniā fm Ho. in c. quia. e. ti. & 10.  
Bar. Brix. & Arc. in c. de quibudā. 37. di. Et  
hoc intellige si redditus sunt sufficientes,  
secus si sit paup. nec hēt p̄uentus sufficien-  
ter assignatos q̄a magistri necessitas suble-  
uāda ē. d. c. quia nōnulli, q̄a sic non eēt simo-  
nia fm Ale. nec est vedere sciētū sed labo-

**1** Et c. conque-  
re ] Pa. ut in d.  
e. quia nōnulli  
dicit si est con-  
suetudo et sala-  
riatus potest fa-  
cere tollēdam.  
mibi magis pla-  
cet q̄ determinat  
tur hic cū quo  
concordat. d. An.  
in d. c. quia non  
nullis, vt refert  
ibi Pa nor.  
b. Et q̄ neciat ]  
Vbi dicit docto-  
rem posse per  
substitutum lege-  
re, si ita se habet  
consuetudo.  
c. Ca. licet ] Et  
Pa. tractat ibi sa-  
ris oportunt de  
doctoribus, quia  
hodie conduntur  
ad legēdu cū  
salario de publi-  
co q̄a collectā. Sa-  
ceres non debent  
d. P̄tēs ] Nichil  
facit nec in text.  
nec in gloss. pro-  
hibetur. nisi epi-  
scopo illi nē ter-  
tiam a parochia  
nis accipiat nisi  
onus fabricæ sus-  
tinere vellet.  
hic nō de his q̄  
legūt vt ad discāt, vel pp̄  
honorē q̄a tales non gerunt vtiliter nego-  
tium alienum sed suū. ff. de neg. ge. l. si pu-  
pilli. §. 3. sed de illis qui ad vtilitatem (cho-  
larium legunt vt sunt dicti.  
**13** Nunquid omnes magistri possint ob-  
lata ad a scholarib; spontē recipere? R. q̄  
sic. c. dilecti §. filius. el. 2. in fi. de sim. 1. o. q. 3.  
p̄tēs, d. q̄a quædā sunt q̄ licet inhonestē  
petantur, tū honestē recipiuntur. l. 1. §. est  
quidem. ref. ff. de var. & extraordi. cog.  
**14** Vtrū magi pp̄ lucrū datū sibi a scho-  
larib; pcedēs eis vacationē vel celebratio-  
nē festi peccet? R. Ro. q̄ si hoc facit p̄ re-  
creationē eorū nō est symonia, sed tñ tur-  
pe lucrū, secus si faceret pp̄ festū colēdu,  
vel non colēdu, quia esset symo. fm Ray.  
**15** Vtrū possit sine symonia aliqd̄ exigi p̄  
licentia docendū dāda? R. Ho. & Gof. q̄ symo-  
nia nō ē sed turpe lucrū de necessitate  
restituēdi ei q̄ dedit si erat idoneus; q̄a nō

re suum. facit. l. 1. ff. de ori-  
jur. sicut & eps licet nō pos-  
sit facere exactiones, tñ ex  
necessitate exigit subsidū  
charitatiuū. c. cū apostolus.  
S. phibemus, de cēsi. & cū  
sic. de simo. & c. conque-  
rētē. \* in fi. de officio ordi-  
12 Quid d' alijs magistris?  
R. quōd similiter nō debet  
exigere aliqd̄ q̄n sunt sala-  
riati debite de publico in  
studijs gñalib; a quocunq;  
fm Pa. in d. c. quia nōnullis.  
In alijs ex. studia generalia  
similiter nō p̄nt a scholari.  
illius loci fm. d. Ant. nec a  
pauperib; sed bñ a diuitib;  
alienis, & et fm p̄uetudi-  
nē. l. q̄ si nolit. §. q̄ assidua.  
ff. de edi. edic. Facit. l. si fun-  
dus. ff. de euic. & quod no.  
Bar. in l. nemo est qui ne-  
sciat. §. ff. de duobus reis.  
Si verō non sunt salariati  
p̄nt exigere, sed nō a pau-  
perib; de cēsi. c. licet. \* Et  
hec intellige vera q̄ p̄nt  
exibere q̄n nō est sibi pui-  
sum sufficiēter, & loquor  
hic nō de his q̄ legūt vt ad discāt, vel pp̄  
honorē q̄a tales non gerunt vtiliter nego-  
tium alienum sed suū. ff. de neg. ge. l. si pu-  
pilli. §. 3. sed de illis qui ad vtilitatem (cho-  
larium legunt vt sunt dicti.  
**13** Nunquid omnes magistri possint ob-  
lata ad a scholarib; spontē recipere? R. q̄  
sic. c. dilecti §. filius. el. 2. in fi. de sim. 1. o. q. 3.  
p̄tēs, d. q̄a quædā sunt q̄ licet inhonestē  
petantur, tū honestē recipiuntur. l. 1. §. est  
quidem. ref. ff. de var. & extraordi. cog.  
**14** Vtrū magi pp̄ lucrū datū sibi a scho-  
larib; pcedēs eis vacationē vel celebratio-  
nē festi peccet? R. Ro. q̄ si hoc facit p̄ re-  
creationē eorū nō est symonia, sed tñ tur-  
pe lucrū, secus si faceret pp̄ festū colēdu,  
vel non colēdu, quia esset symo. fm Ray.  
**15** Vtrū possit sine symonia aliqd̄ exigi p̄  
licentia docendū dāda? R. Ho. & Gof. q̄ symo-  
nia nō ē sed turpe lucrū de necessitate  
restituēdi ei q̄ dedit si erat idoneus; q̄a nō

turpiter dedit: sed potuit redimere vexa-  
tionē suā. c. dilectus. el. 1. de lymo. secus si  
nō erat idoneus q̄a cū turpiter dēderit nō  
ei restituit sed pauperib; de bono p̄silio ef-  
fer dādū. vide quod no. Ber. in c. phibeas,  
sup. 1. gl. eo. ti. Idē dic. de epō q̄ nō vult da-  
re licentiā suo clerico eūdi ad scholas, nisi  
aliquo sibi dato. Ro. ff. credit symoniaci  
episcopū, si pp̄ lucrū dar licentiā p̄ quin-  
quēnio a iure cōcesso. c. sup. Specu. e. ri. Si-  
militer si ad maius tēpus q̄n habet respe-  
ctū principaliorē ad solūdu eū a spirita-  
li officio, quod debet ecclesiæ. Si verō pro-  
pter moram in studio faciendam sic tur-  
pe lucrū est nō sym. sed mortale peccatū.  
**16** Vtrū q̄s possit petere licentiā docēdi  
in theologia? R. fm S. Tho. in quol. quōd  
sic, cū cōicare sciētū sit opus charitatis, &  
Nic. de Ly. sup. Mat. 23. c. Quod intellige  
verū q̄ hoc querit p̄pter bonū finē, sed  
pp̄ superbiā & extollentiā non liceat.  
**17** Vtrū ille q̄ obtēta licentiā fecit e. p̄sas  
in cōuiuijs fm consuetudinē possit aliū  
substituere cū pacto quōd reddat sibi. ex  
pen. R. Rodo. q̄ sic, dūmodo substitutus  
legat vice sua, & p̄uetudo sit substituēdi.  
Si verō totū ius suū in eū transfert, sic non  
pōt aliquid ēt pro interesse suo pacisci, &  
multo minus de certa portione emolūmē-  
ti p̄cipiēda, nec est q̄ ecclesia tradidit tali  
mō q̄ bñficiā sunt assignata pro substi-  
tendis clericis, sed istud p̄ labore docēdi.  
**18** Vtrū peccet mortaliter admittētes ad  
doctoratū, nisi exigāt iuramentum quōd  
non expendent vltra tres mille turonēses  
argēteos in talis doctoratu vel magisterij  
solennitate? R. q̄ sic & sunt suspensi p̄ sex  
menfes ab huiusmodi promotione, etiam  
si sunt episcopi. vt in Cle. v. de magistris.  
**M**A I O R I T A S Nō querit a seruo  
dei, sed inferioritas. 40. dist. multi.  
94. dist. diaconi sunt.  
**M**A L E D I C T I O Propriā imp̄pre-  
catio seu optatio mali alicui facta  
sub ratione mali, hoc est inquantū est ma-  
lū, intendens ipsum malū vt colligitur ex  
c. deus. 24. q. 3. Largē autem accipitur etiā  
pro blasphemia Dei vel sanctorum vt in c.  
statuimus, de male. omnis talis maledic-  
tio prohibetur. 24. q. 3. si ignorat. 46. disti.  
clericus. & c. 1. de male.

a Ecce ita mortale [De hoc plenius vide S. Tho. 2. 2. q. 76. p. quatuor articulos. Et vide supplementum in verbi maledictio.]  
 b Mandatum [De mandato vide aliqui per d. Ias. in l. si ff. de consil. princ. &c.]  
 c Materiam [Ponit etiam de eo qui accipit pecuniam ut faciat, quod vocat eoductor.]  
 d Delictum [Ad de materia quae nota, plene & subtiliter Bal. & in l. non ideo minus. C. de accus. & in l. 1. vbi Ias. C. de feris fugi.]  
 e Si generatio verborum [Et hoc casu non distinguitur inter dispositionem iuris communis & dispositionem iuris municipalis.]  
 f Necessitate facti [Bart. hoc dicit l. sed si vni. S. ff. de iniurijs, & facit dictum S. Th. quod allegat Bald. in d. l. non minus. f. quod quoddam est agens quod agit per motum a se tantum, non autem cautum a superiori agente. Et in isto seruat virtus actus, quoddam est agens quod agit per motum superioris agentis in quo nulla est virtus propriae actionis baculus qui peccat & non acceditur adus baculo, sed ei qui vitur baculo.]  
 g Et huiusmodi [Sicut ait Pa. Mandans includitur sine sit dispositio iuris communis, siue

1 Vtrum sic peccatum mortale maledictio? R. q. aliqui quis imprecatur malum alteri sub ratione boni, ut quod anathematizat, ut si conuertatur vel non habeat causam faciendam mala, vel ei quod me retur maledicti, sic non est peccatum secundum Ale. 2. tractatu de maledictione, quod fit cum alijs debitis circumstantijs, imo maledictio isto modo erit bonum, licet poenale sit malum ei cui maledicitur, sed quod quis maledicit proprie tunc semper est peccatum mortale, si fit cum deliberatione rationis, & de malo notabili, secus si ex impetu vel de re minima dicit tamen Ale. q. si talia ducant in consuetudinem possent esse mortale propter contemptum.  
 2 Vtrum liceat maledicere creaturae irrationali? R. secundum Ale. vbi dicit quod maledicere creaturae irrationali secundum se considerasse est ociosum & vanum, & per consequens illicitum. Maledicere eis potest ordinari ad hominem sic est idem peccatum ac si fieret homini, & ita mortale, a sicut dictum est, & de talibus intelligitur illud, maledicti regnum dei possidebunt. 2. q. 3. S. illicite, & de poena maledictorum deum vel sanctos. vide supra. Blasphemia.  
 M A L E F I C I U M dicitur sortilegium, vel incantatio, vt 2. q. 5. nec mirum, & de hoc J. Sortilegium, & quod potest destrui. Vide J. Superfluitio. S. 13. Aliqui dicitur quodcumque crimen, vt furtum, rapina, & huiusmodi vt in l. de obli. que ex delicto. Na. Est et quasi maleficium nomenclatum quod fit proximo praeter propositum vt

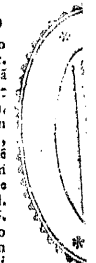
in l. de obli. q. ex quasi delicto. Na. per totum, vt quod per licentiam iudex inquit profert, vt aliqui prociendo aqua ab alto alium infundit &c.  
 M A L I C I A dicitur tripliciter. Primo pro habitu vitioso ex quo procedit homo est valde inclinatus & promptus ad agenda opera illius vicij habituari, & sic est peccare ex malitia. i. ex electione mali pp illam inclinationem habitus vitiosi, sed non est peccatum in spiritu sanctum. Secundo dicitur malitia contentus & abhominatio rerum spiritualium procedens aliqui ex inordinata tristitia meritis, & isto modo est filia accidit. Tertio malitia dicitur peccatum in spiritu sanctum de quo dicitur vt J. p. m. S. 3. Et istis duobus modis semper est peccatum mortale, ex quo in contemptum bona spiritualia, vel diuina habentur, si est in deliberatione voluntatis secundum S. Tho. 2. 2. q. 3. ar. 3. in corpore.  
 M A N D A T U M dicitur quod satisfactio sine sua voluntate imponitur alicui nulla data pecunia, seu quocumque alio iter veniat quocumque verba, ita tamen quod sit mandatum ad utilitatem seu satisfactionem mandantis. Si vero sunt ad utilitatem illius cui promittitur, sic dicitur p. uasio, & p. uasio non mandator. vt no. Bar. i. l. no. solu. S. si mandator. i. col. ver. venio ad materia. e. ff. de iniur. Si autem est data pecunia si est circa delictum, sic dicitur mandatum accipiens assensibus, de quo in c. p. huiusmani. d. ho. li. 6. & d. l. no. solu. Vbi vero non est circa delictum mandatarum dicitur locator, & mandans conductor, nec est mandatum proprie.  
 1 Vtrum mandans delictum includat sub dispositione iuris vel statuti puniendi eum quod fecerit tale delictum? R. Pa. in c. mulieres. de sen. exc. sic distinguit, aut verba scripta sunt in rem, puta dicit ius siue statutum pro homicidio imponatur talis poena, & sic includit ex propria significatione verborum. c. quod de homicidio quod mandant tenetur. l. hic verba. ff. de adul. l. aut quod aliter. S. hac verba. ff. quod vi. aut cl. & vtrouique per Bart. & per Ci. in l. no. io. min. C. de accus. Aut verba sunt scripta in plonam, vt quod dicitur si commiserit homicidium punietur tali poena, & sic committit per illum quod necessarium operat necessitate facti, sicut mittens legitimum & huiusmodi, s. vel operatur per instrumentum

municipalis, quod ipse verum facit, quod ad attribuitur principio, licet non gerit proprijs manibus.  
 b Facit vel iuris] Puta quia factum erat illicitum de se, & sic nulla est legalis necessitas cum turpis rei nullum sit mandatum dum ergo dicitur facti exponit. i. quia habebat librum arbitrij. unde ad faciendum illud non poterat cogi, & leges ad hoc non obligabant.  
 c S. de iust. ff. de iur. etiam c. cum ad sedem, & c. de pe. de resti. spoli. tex. in l. si quis id quod ff. de iur. omni. lu. & in l. si per alium. ff. ne quis cum qui in ius voca. in ca. 1. de of. deleg. in regula qui per alium libro. 6.  
 d S. hac verba] Et facit. c. in no. fra. de iniur. cum ibi no. & per Io. An. in regula per sumitur de regulis, sed in prium facit quod a statuto debet interpretari secundum ius ceterum. vt no. in c. dilectus. de consilio. In in c. eam que. de rescript. Bart. in l. omnes populi. ff. de iust. & iur. sed de iure eoi, mandans in religitur sub dispositione officij facientem, vt hic ergo idem in dispositione statuti, maxime quod statuta sunt pars iuris civilis. d. l. omnes populi. & d. l. ius civile, & per hanc rationem vltimam tenuit

tum necessitate iuris. a sicut quando procuratori vel subdito aliquid mandatur licitum, sic includitur mandans, quia ipse verum facit quoniam actus attribuitur princip. facit. l. item mella. in prin. ff. ad l. Aquil. & pro hoc tex. in l. si pater. in ff. de manu. vin. & l. 3. S. si procurator. ff. quod quisque ius. & ideo statutum puniens prononem exceptionem contra instrumentum, mandans procuratori proponere tenetur poena statuti. Si vero instrumentum per quod explicatur operatur voluntate propria non necessitate facti vel iuris. b vt puta quod mandauit delictum committit, mandator non tenetur obedire, nihilominus voluit mandatum exequi, tunc in dispositione iuris communis mandator comprehenditur, non ex propria significatione sed interpretatione iuris, quod vult pariter interesse vel per se, vel per alium facere, vt dicitur in l. 1. S. de iust. c. ff. de vi & vi ar. de non habebit locum in statuto in quo factio non habet locum. l. 3. S. hac verba. d. ff. de nego. gest. Et hoc tene, licet Bal. in d. l. non iominus, aliter distinxerit. Distinguo tamen secundum Bald. in l. omnes populi. ff. de iust. & iur. sic quod aut statutum indulget puta homicidiae remittatur certa pars poenae, & sic comprehenditur, quae cessat odium, & fauor est ampliatus, regula odia. li. 6. Aut punit, & tunc quod poena regulari quod non multum exorbitat a iuris communis dispositione, & sic includitur, quia tunc, statuti Sum. Ang. Pars. 11.

debet interpretari secundum ius commune. vt in c. cum dilectus. de consuetud. no. Inn. in c. causam quae de rescript. & Bart. in d. l. omnes populi, quam quidem poenam ius commune vult vt comprehendatur. vt supra dictum est, exemplum in iure peremptoris 6. col. vbi. quod quid statutum loquens de bnto & c. Bal. & de fer. fugi. e In casu suo] Pro his optimis factis in simili in statuto, de elec. in c. & in c. si compromissarius in suo. c. c. in c. in c. in c. in c. f. Comprehenditur] Et interpretatione, & non ex propria significatione verborum, de sen. exc. in verbo verum quod vbi innuere, quod non interpretatiue, quia illud verum est secundum Bar. i. l. sed vnus, ff. de iniuri. in peccato, sed non in poena & quod non verum comprehendat. Facit. ca. vt famg de sen. exc. vbi text. inquit facere videantur. Ergo interpretatiue ad idem de cle. pu. in ducl. c. 2. vbi pugil verum homicida dicitur, & mandans non licet teneatur de homicidio. Itaque quod text. ponit vt diuersa facere & mandare. l. dic. c. si quis vidua, & de hom. c. sicut dignum. Ergo in poenis irregularibus a iure communi p. statuta non habent locum, vbi factio non habet locum, vt dixi. Idem dicit quod ad effectus naturales quod ex ipso facto puniunt vel reguntur nunquam sunt paria facere per se vel per alium. Facit quod no. Bar. in d. S. de iust. vbi vult quod non est idem adulterium facere per alium, sicut per se, sed quo ad effectus civiles quod consistunt in reprimendis iniurijs, sic tene quod supra. dixi, nisi quod ius punit aliquem qui personali

Et in non ideo minus C. de acc. q. includitur mandans, & hoc plenius Pan. post Ioan. Au. in c. sicut dignum, de hom. & emend. Pa. post d. An. in c. significauit, de iudic. & Bal. in l. peremptoris 6. col. vbi. quod quid statutum loquens de bnto & c. Bal. & de fer. fugi. e In casu suo] Pro his optimis factis in simili in statuto, de elec. in c. & in c. si compromissarius in suo. c. c. in c. in c. in c. f. Comprehenditur] Et interpretatione, & non ex propria significatione verborum, de sen. exc. in verbo verum quod vbi innuere, quod non interpretatiue, quia illud verum est secundum Bar. i. l. sed vnus, ff. de iniuri. in peccato, sed non in poena & quod non verum comprehendat. Facit. ca. vt famg de sen. exc. vbi text. inquit facere videantur. Ergo interpretatiue ad idem de cle. pu. in ducl. c. 2. vbi pugil verum homicida dicitur, & mandans non licet teneatur de homicidio. Itaque quod text. ponit vt diuersa facere & mandare. l. dic. c. si quis vidua, & de hom. c. sicut dignum. Ergo in poenis irregularibus a iure communi p. statuta non habent locum, vbi factio non habet locum, vt dixi. Idem dicit quod ad effectus naturales quod ex ipso facto puniunt vel reguntur nunquam sunt paria facere per se vel per alium. Facit quod no. Bar. in d. S. de iust. vbi vult quod non est idem adulterium facere per alium, sicut per se, sed quo ad effectus civiles quod consistunt in reprimendis iniurijs, sic tene quod supra. dixi, nisi quod ius punit aliquem qui personali





idem Adde Bal. in d.l. non ideo minus. 7. col. versio. 4. quare vbi allegat pro illa opi. Bar. glo. in d. §. de eccle. & aliam in l. ho iure. §. de eccl. ff. de vi & vir. Sei Jacob. & Richar. in l. fi. C. ad mace. tenet contra. & male. & respondet Bald. ad l. hanc verba. ff. de adnl.

¶ Mandans fieri adulterium tenetur vt factor. & vt confessor. & non vt adulator. secus de mandante fieri homicidii. ratio dicitur fitas est quia adulterii abque carnali copula non committit. vñ si qm daret alicui vt cognosceret sponsum suum nomine suo pp hoc esse consummatum matrimonium. unde si a iquis virgo mandaret ad comiteret fornicationem. illa virgo pp hoc non amitteret virginitatem. vnde Pau. dicit. nemo potest nisi i proprio corpore fornicari. quia est actus coharrens persone. & per alio expleri non potest. quia mutatio pñonæ mutat formam & esse. l. 1. §. hac aut. C. de ca. tallen. & ideo hoc qui reprobanet gl. in d. §. de eccle. intelligitur. qd fateor quod punire talis ea pñna. & l. sed non eodem crimine. a Pan. in c. fi. In. 3. no. limitat hoc procedere quando fama respicit publicam vililitatem si autem fundata esset forma super priuata. omisio formæ non vicia rei allegat. c. fi. de offic. deleg. &

ter fecerit. qd tunc non includitur in pena faciens p aliu. gl. in Clem. 1. in ver. publicè. de vi. & ho. cle. Et sic intellige. & limita gl. in c. sciãt cuncti. i ver. alios. d. ele. lib. 6. & iura in ea allegata. 2 Vtrū mandatarius non seruans formã mandati faciataliquid validus? R. qd nõ qd gesta s̄ formam mādati lunt nulla & nõ solũ qñ sit expresse s̄ formã. qd qñ ad actũ dat certa forma. paria sunt agere s̄ citra; & pter formã. Vide tex. cũ gl. i ver. præter. in c. fi. cũ. de elect. lib. 6. & c. prudentiã. de officio delega. facit. l. diligenter in prin. ff. mandati. nota. Pa. in c. fi. a de restit. spo. quod limita. vt supra. Absolutio. 3. §. 2.

3 Quid de mādato quali ficato? R. fm Pa. in d. ca. fi. quod distribuit in duo mādata. & si non pōt impleri in facto seu substantia debet impleri in modo seu qualitate. Ex quo inferit qd si duo mādator et data certa forma licet non possint simul impleri. debet tñ fieri qd potest. & valebit actus. Facit quod no. p. gl. primã. & docto. in c. pstitutus. de resc. 4 Quid eo qui mandauit delictum quod post multũ tempus ille exequit. & cludit Inn. in c. ad audientia. ver. ite nõ inrelligit. de homi. quod tenet si reuocauit expresse vel tacite. vt puta qd fecit pacẽ cũ inimico. vt qd rētelã. b. vt. l. 3. §. fi. & ibi gl. & Bar. ff. de admẽ. legatis.

regulam immutari lib. 6. b Vel parentelam ] Hæc sunt verba Bar. in l. non solum. §. si mandato. 2. col. versio. quaro mandauit tibi &c. & allegat Innocen. idem tenet Bal. in l. si literas. C. mandã. in fin. vbi dicit. Si præcedente mandato delinquo. videtur sequutus mādatum. & iõ tenetur mādans. allegat Bar. in l. qui in aliena. §. h. is qui. ff. de acqui. her. idẽ tenet Bal. in l. r. C. de ser. ff. §. 3. col. ver. sed Inn. d. Jaf. in l. f. i. c. de test. r. col. C. de test. c. §. non oia ] Et facit rex. alle. cũ hic mo. ad nõ. de ambafatore. qui fuit derobatus an dñs tenet ad dñã. de quo per Bar. in d. §. non oia. & in l. si seruus. la. §. quod vero. ff. de fir. vbi plenẽ. d. Cogitatus ] Vt quia fuit a latronibus spoliatus. vel naufragio reddidit res. e In regula damni ] Vbi tractat de fideiussore qd soluit vsuras creditori nunquid possit eas repetere a debitore de quo supra. fideiussor. §. 15. f Vt dictũ est ] Et dicit saltem de damnis qui contingunt sine culpa salte lzui ipsius mādatori. g Vide qd no. in d. l. Nefennius ] Vbi Bar. tractat

Et hoc sequitur Bal. in d. l. non ideo minus. q. fi. vbi se remittit ad Bar. & In. vbi §. 5 Vtrum mandans teneatur mandatario de casu fortuito? Respon. Panor. in c. sicut de iureiu. 10. col. quod agens actione mandati petit damna que verisimiliter contingere potuissent quasi mandans ea debuisset cogitare pncipio. fm In. in d. c. sicur. & sic petit expen. & damna. ar. ff. de neg. ge. l. Nefennius. & sic dicit intelligẽdã. l. inter causas. §. non omnia. c. & l. si qd alicui §. impendia. ff. mād. nisi damna cõtingissent ex casu fortuito qd verisimiliter non fuisset cogitatus. d. d. §. non oia. & hoc tenet et Ioã. An. in regula damni e in mercuriali. li. 6. Et intellige prædicta in eo qui gratis suscipit mandatum. nã mandatum debet esse gratuitum. l. 1. §. 1. ff. mand. & ideo isti stipendiarij vt veniunt pro precio nõ possunt agere ad damna. quia non sunt mandatarij. vt dictum est. f Item illi qui causã pietatis vel parentelę & huiusmodi hoc faciunt. 2. 3. q. 3. non inferẽda. Similiter nec illi qui ex debito tenentur. l. 1. q. 3. si dominus. & c. Iulianus. vide quod no. in d. l. Nefennius. §. 6 Vtrum mandatum expiret morte mandatoris? Respon. d. in c. gratum & c. relatum. de of. deleg. qd re integra expirat. l. mandatum. C. mandati. vbi Bald. optime tractat hanc materiam. alias non. Quomodo res dicatur integra & quomodo non. vide ibi dem per doct.

qm mf p̄t repetet expensas factas. circa pupillum. a Rñ. Pan. Jsi liberus pp ingratitudinẽ reuocet in seruitutẽ non p̄t amplius manumittere a dño nisi cum autoritate principis. tex. no. in l. 2. C. de li. & e. li. p. quẽ ten. ibi Bal. circa fin. dicit doctorẽ de gradatu pp delictũ. & sic priuatus doctorũ non posse amplius doctorũ doctorari. bñ facit qd in simili tenet Bal. in l. 2. per illũ text. cum gl. C. de manu. vñ illi. Tabellionem priuati officio tabellionatus pp delictũ nõ posse amplius per comitem palatinũ creari tabellio ad hoc gl. sing. in §. 1. in autem de armis. & idem tenet Bal. in ca. si clericus. 4. col. de iud. vbi limitat. & in c. gratum per illũ tex. de postula. §. la. & i. c. post translationẽ. 2. col. de ren. Ro. in repe. l. si verõ. §. d. viro. ff. de ma. 38. fall. f. si commisit crimen magnũ putat salutaris. secus si vulnerauerit hominẽ. Et per hac cogita vnũ nouũ in quantum tenet sing. Bald. in ca. filij nati. in fi. si de seu. fue. contro. inter do. & agna. Quod filius legitimatus p̄t pp ingratitudinem reuocari a patre in priuata. nã puto post qd fuerit reuocatus nõ p̄t.

MANIFESTVM nos scribimus intelligere qd vel per confessionem. vel probationem legitimam notum fuerit. aut euidencia rei q nulla possit tergiverfatione celari. dicit text. in c. cum olim. in fi. de ver. fi. & ibi dicit gl. qd p̄prie manifestũ d̄ quod nõ eget probatione. & sic est notoriũ. sed manifestũ proprie put est species distincta a notorio dicitur quod approbatio potest. de hoc per Pan. in c. vestra. de coh. cle. & mu. 1 Vtrũ in dispositione vbi sit simpliciter mētio de manifestõ debeamus accipere manifestũ proprie. & prout est species distincta a notorio? R. secundũ Pa. in d. ca. cum olim. 1. no. qd debemus considerare materã subiectã. vt no. in c. rogo. 1. r. q. 1. & et vsum loquendi. ar. c. quantum. de ver. fig. in dubio verõ debemus capere proprie Ad hoc. l. non aliter. ff. de leg. 3. & in c. fi. de ver. fi. & maxime i penali.

MANVMISSIO est liberatis datio. nam dum quis in seruitute est manũ & potestati soppõsitus est. sed si manumissus est liberatur a manu. & potestate domini. vt in l. de liber. §. 1. & 12. q. 2. eum redemptor. 1. Quis p̄t manumittere? R. qd is qui habet administrationẽ rerum suarum. & 18. annũ incæperit inter viuos liberatẽ dare p̄t. inf. quibus ex cau. ma. non pos. §. pe. In vltima verõ voluntate qd testari p̄t. C. in. 1. 4. anno. p̄t & manumittere. vt in d. §. pe. & C. qd manu non po. a. r. h. sed hodie. Itẽ Eps p̄t manumittere seruos ec

clesiã bñ meritos. 1. 2. q. 2. fi. q. 5. de seruis p̄t etiã. & non benẽ meritos. dũmodo dicit ecclesiẽ pro vno duos eiusdem meriti. & peculij. 1. 2. q. 2. eps. qui. 2. Intellige de bonis proprijs. Itẽ cã miferatiõis p̄t d. c. cũ redemptor. Abb. potest et cũ consensu epi & monachorum. 1. 2. q. 2. abbatib. vel si consuetudo sit qd possit vel nõ possit illã serua. & de his qd sũt p̄t. sine consen. capil. c. ea noscitur. & c. cum nos. 2 Quid si quis fit seruus pluriũ. nunquid p̄t manumitti ab vno illorũ alijs contradicentibus? Res. qd sic. sed manumissor tenetur alios seruare indemnes. C. de comuni. seruo. ma. l. 1.

3 Vtrũ valeat manumissio in fraudẽ creditorũ facta? R. qd non. C. qui man. non poss. l. 1. & instit. ex quibus cau. ma. §. 1. 4 Vtrũ possit manumitti ille qui pp delictum incidit in seruitutem? R. Pa. 2 in ca. ita quorũdam. de iude. qd non fm Io. An. Facit. l. 2. b C. quibus ad li. proclã. nõ licet. 5 Quõ fit manumissio? R. multis modis in sti. de li. multis modis. vbi inter alios d̄ qd p̄t fieri in secreto. vt si dicat dominus esto liber. vel per epistolã vel per testamentũ. vel per quamlibet vltimã voluntatem. 6 Quõ reuocatur manumissio? R. pp oēs causas ingratitudinis ex quibus reuocatur donatio. de quib. §. donatio. 1. §. 2. in autẽ. vt liberi de catero. e. §. illud. col. 6. 7 In quõ differet manumissus ab ecclesiã a manumisso a priuato? R. qd priuõ. qd pp operas non p̄stittas reuocatur in seruitutem. vt 1. 2. q. 2. diaconi. in fi. secus in alijs. vt C. de lib. causa. l. solo. Secundõ quia filij eorum emanent obnoxij ecclesiã suã patrone. 1. 2. q. 2. de liberis. sed alij non. C. de lib. & eo li. l. 1. & 2. d Tertio quia feruẽ ecclesiã possunt manumitti cum hoc quod non possint alienari quam ecclesiã sua bona relinquere. 1. 2. q. 3. c. 1. & 3.

8 Vtrũ in manumissioẽ possit dñs aliquod seruitrium

se amplius de voluntate prius legitimi p̄t canonicè palatinũ p̄t. Io. lennẽ. d. l. 1. In. ois sup. d. §. 3. b Facit Ies scũ d. J Bal. in d. l. 2. C. de lib. & eo. Ber. all. g. in ad. ditione præcedẽ dicit text. illã facere contra exp̄tos ingratos & Barba. in additi. ibid. dicit Car. di. de gradatu nõ debere amplius restitui. c In aut. vt liberi de atero ] Vide de hoc bonũ gl. in d. l. 2. C. de li. & eo. li. in glo. fi. quã not. iui Bal. d. l. 1. & 1 Sed illi qui nati sũt postquam liberatus reuocatus est in seruitutẽ benẽ feruẽ efficiuntur.

8 Vtrũ in manumissioẽ possit dñs aliquod seruitrium

§. sed nostra constitutio] Ibi glo. in ver. repleatur ponit hos modos qui hic ponuntur.

b. Maris] Non dicit marium. vel feminarium in plur. Item dicit coniunctio. l. animorum & hac descriptio habetur a magistro di. 27. quar. ti. & concordatur cum illa quae est in l. i. ff. de ritu. nup. Cardinal. in rubri. desponsa. Et dicitur Matrimonij quasi matris munium. i. officij. quia dat mulieribus esse matres. & ideo magis denominatur a matre quam a patre. quoniam eo patre apparet matris officium quam patris. haec Thom. Hostiens. & alij.

c. Inter personas legitimas] Scilicet quae non habent aliquod impedimentum. vt infra matrimonij. 3. per totum.

d. Individua] Et hoc quia matrimonium est consummatum. quia potest separari quando non est consummatum vt infra. Matrimonium. §. 18.

e. Sacramentum noue legis] Scot. in 4. dist. 26. dicit quod Christi approbavit Matrimonij. fuisse institutum Genes. 2. & idem Paul. 1. Corinth. 7. & illud quod dicit Paulus. ad Eph. 5. Sacramentum hoc magnus in Christo. & in ecclesia intellige de sacramento extense accepto. f. pro signo sacrae rei cuius tamen non est causa nec signum aliquod efficax coniunctionis Christi & ecclesiae. & si aliquo modo esset signum efficax potest esse signum virginis coniunctionis virginis ecclesiae ad Christum virginem.

f. Quod verba sint forma] Non credo esse formam praecisam huius sacramenti verba patet quia & mutus there potest. tunc quae aut verba sunt indeterminate. aut determinata. Si determinata. Puta accipio te in meam uxorem &c. tunc sequitur multotiens contrahit matrimonij sine sacramento et in l. euangelica quae contrahitur multotiens sine praedictis verbis. Si autem sunt indeterminate verba. sicut quae proferuntur in sacramento. vt patet in mutis hoc modo fiebat an legem gratiae &c. Potest dici quod dicit non determinate esse sacramentum. magis quod ex impositione humana determinatur sicut non sufficiens ad praedictum. & sic in l. euangelica in quocumque actu committitur sacramentum quia illud signum quod requiritur ad contrahendum est institutione diuina forma est ergo. quia vna unitate intergritatis. non unitate indistinctibilitatis. Verba. n. expressiua hinc inde consentus sunt vni signum integrum & respectu actus & respectu gratiae nec est inconueniens plures formas particulares esse vnius sacramenti. sicut dicitur esse de eucliaristia de forma sup. panem & vinum. Et consentus

ser esse signum virginis coniunctionis virginis ecclesiae ad Christum virginem. f. Quod verba sint forma] Non credo esse formam praecisam huius sacramenti verba patet quia & mutus there potest. tunc quae aut verba sunt indeterminate. aut determinata. Si determinata. Puta accipio te in meam uxorem &c. tunc sequitur multotiens contrahit matrimonij sine sacramento et in l. euangelica quae contrahitur multotiens sine praedictis verbis. Si autem sunt indeterminate verba. sicut quae proferuntur in sacramento. vt patet in mutis hoc modo fiebat an legem gratiae &c. Potest dici quod dicit non determinate esse sacramentum. magis quod ex impositione humana determinatur sicut non sufficiens ad praedictum. & sic in l. euangelica in quocumque actu committitur sacramentum quia illud signum quod requiritur ad contrahendum est institutione diuina forma est ergo. quia vna unitate intergritatis. non unitate indistinctibilitatis. Verba. n. expressiua hinc inde consentus sunt vni signum integrum & respectu actus & respectu gratiae nec est inconueniens plures formas particulares esse vnius sacramenti. sicut dicitur esse de eucliaristia de forma sup. panem & vinum. Et consentus

quod vide §. fortilegiu. & su perfitio. & §. Diuination. vñ tales non debet ad limen alterius domus accedere. alias proremari debent. nec aliquis eos suscipere seu consulere. al'as dñt deportari. & bona eorum confiscari. & diuinat' gladio vltore feriri. vt. C. de male. & l. culpa.

MATRIMONIUM I. Quid est coniunctio maris & feminae inter personas legitimas & idiuina d. vitae & iustitiae retinenda. 2. 2. q. §. 1. insti. de pa. po. in prin. & in 4. sen. di. 27. de praesum. il lud quodque nobis.

1. Vtrum matrimonij sit sacramentum nouae legis? R. q. matrimonij potest dupliciter accipi. aut quod sit institutio. & sic non est sacramentum nouae legis. & quia fuit ante nouam legem institutum alio modo quoad effectum. & sic licet fuerit ante nouam legem institutum non habuit vim praesentis gratiae. sicut modo in noua lege. in qua non est euacuatum. sed confirmatum & scilicet gratiae caritatis. & sic est sacramentum nouae legis. h. q. 2. q. 1. 2. Quid est in isto sacramento materia & forma? R. s. m. Ric. vbi. s. ead. q. verbu' primu' platu' est materia. & verbu' secundu' est forma. quae sicut verbum accedens ad elementum facit sacramentum. sic verbum accedens ad verbum praecedens quod dicit accipio te in meam uxorem &c. forma huius. s. dicens & ego accipio te in meam uxorem. vel sprio. Ber. in c. tua nos. de spso. vult quod verba sint forma. & consentus sit materia. §

Quid

§. materia] Accipitur hic materia pro substantia. & tunc credo verum quod dicitur Ber.

2. Si dignè contrahantur] Congruum est contraui matrimonij ane esse collatio gratiae. quia contraui praedictus est difficilis. cum ex eo nascatur obligatio valde difficilis. cuius

3. Quid est res. & quid est sacramentum in matrimonio? R. Rica. vbi. §. ar. 4. q. 2. expressio consensus per verba de praesenti est sacramentum. Res & sacramentum est vnio consensus mutua obligatio contra per consentum mutuum per verba de praesenti expressum. haec enim est respectu significationis exterioris. quae est per sensibilia signa. Et est sacramentum dupliciter. scilicet charitatis quam significat & dispositiuè efficit. & vnionis Christi & ecclesiae quam significat. sed non efficit. Ipse autem charitas est res tantum. & non sacramentum obligatio vero interior permittunt consensu expressa siue coniunctio exterior est res & sacramentum.

4. Vtrum gratia grati faciens conferatur in hoc sacramento? R. Ricar. vbi. §. ar. 2. q. 3. quod sic. si dignè contrahantur ex diuina institutione.

MATRIMONIUM I. I. quo contrahitur. dicitur ad legitime contrahendum debent fieri banna. & quomodo publice contrahendum est. de quo vide supra. clandestinum.

1. Per quod praesentitur? R. q. per mutuum consentum b. verbis expressis c. tua nos de spso.

2. Vtrum sine mutuo consensu aforti possit praesentiri matrimonio? R. s. m. coiter Theologos. quod quoad Deum & veritate scie alteri de consensu alterius secundum Car. Flor. & Ale. 1. d. c. 2. Et sequuntur communiter doc.

3. Licet ecclesia aliquid iudicet? Quia de manifestis iudicet & secundum quod probat est. cum aeternum de re iud. l. i. 6. & licet ecclesia decipiat. tñ talis decipio non est iustitia iuris sed facti. Sed quod ad Deum

non est matrimonij sine consensu. & rō est quia in omnibus. factis requiritur intentio voluntaria facienda. quae facit ecclesia. cu ergo talis fecundum veritate non intendebat contrahere matrimonium. non fuit sacramentum secundum S. Bon. & R. in d. 27. di. 4.

Et est verior opi. Ho. Pan. in d. ca. dilectus dicit op. Host. est equior. Sed tunc dicit secundum d. Alex. in d. c. dilectus. q. est de iure verior. nec obstat iura in spso adducta quia loquuntur in actu momentaneo. in quo per nullum actum successiuum apparet de voluntate perseverantis. Sed nos loquimur in actu successiuo. s. matrimonij. in quo quotidie apparet de mente praesentium cum vt coniuges se pertrahant. Vnde quando alter consentit perinde est ac si simul consensus praesentetur. Et maxime verum est. quod praesentitur traetatus matrimonij. Item quia si verba de necessitate non requiruntur. sed signa sufficient. vt tenet Io. An. & coiter doct. multo magis vbi verba praesentitur consentus mulieris & apparet ea in voluntate praesentatur. sed si non praesentatur. i. r. pposito. quod sic esset vera prima opinio quod non esset matrimonij quantum ad alter consentit postea.

4. Vtrum verba exprimentia & consensus de praesenti sint necessaria ad matrimonij praesentiam? R. Et est verior opi. Host. d. vt est text. in d. l. si verum praesens in interrogauit. vbi dicitur internali medijs temporis non vitiauit obligationem. secus si non praesentatur. i. r. pposito. quod sic esset vera prima opinio quod non esset matrimonij quantum ad alter consentit postea.

5. Vtrum verba exprimentia & consensus de praesenti sint necessaria ad matrimonij praesentiam? R. Et est verior opi. Host. d. vt est text. in d. l. si verum praesens in interrogauit. vbi dicitur internali medijs temporis non vitiauit obligationem. secus si non praesentatur. i. r. pposito. quod sic esset vera prima opinio quod non esset matrimonij quantum ad alter consentit postea.

6. Verba exprimentia] Pro intelligentia non dupliciter esse matrimonium. praesentium. i. & verum primum duplex. praesentium tunc tantum. & praesentium iuris & de iure. Praesentium iuris tunc est quod substantia matrimonij non sunt apparentia. f. legitimus consensus. tamen ex aliquo actu lex praesentit non vltimus praesentendo

cedendo

cedendo, vt super p̄sumpto ita disponat esse pura in matrimonio contra p̄ parentes p̄s̄s̄ibus filio vel filia & non contradicentibus. Nam non apparet expressē de consensu filij vel filie. tamen lex ita p̄sumit ex taciturnitate q̄ ita consenserit. c. vñico §. si de despo. inpub. lib. 6. vel etiam pone contradium esse matrimonium inter infantes, iste consensus apparētis non est legitimus, cum infantes cōsentire non possit. c. uxor. de sp̄s̄. si postea cohabitauerit post pubertatem, vel alia fecerit q̄ nō solent fieri nisi inter coniuges, lex p̄sumit matrimonium. d. ca. vñico. in prin. vel etiam pone mutū contraxit matrimonium per signa, non est verū dicere expressum apparere cōsentium, quia propter verba sunt inuenta ad verū consensum exprimentum, non acutus vel signa. §. his aut. 22. q. 2. v. 16. cū lex hoc casu p̄sumat matrimonium ex signis muti potius ex p̄sumpto consensu quam appaerente vocabatur p̄sumptū matrimonium. c. cū apud desponsat. ita d. Ant. in d. ca. rux. Vel et contra d. matrimonio per extraneos p̄ Titio & Berta. licet non apparet de vero consensu Titij & Bertę, tamen interueniente subaratione lex p̄sumit matrimonium q̄ in d. ca. tuc. & ibi dōs. Matrimonium verū p̄sumptum iuris, & de iure est quādo non solū lex p̄sumit, sed et p̄cedit statuendo sic que. I. c. rō de dubio modis. vel quia in veritate nō erat apparet cum non adesse forma ecclesie. Nec etiam apparet adesse consensum in matrimonio, & tamen ex aliquo extrinseco lex p̄sumit matrimonium, & in ver p̄s̄s̄o. p̄s̄s̄o. d. p̄s̄s̄o. c. is qui. de sp̄s̄. nam ibi nō s̄t debet esse, & carnalis copula fuit subsecuta, & sic va. ba. tomabanc in sponsalia de futuro. Et sic non in forma matrimonij nec consensus apparuit in matrimonio, & tamen lex ex actu copulę p̄sumit matrimonium, & ita esse disponit. Secun-

do modo est quando matrimonium peccat, in qua sitate substantiali, & sic apparet non videtur matrimonium. Pura quia est contrarium per metum, nā consensus qui non est liber, non est legitimus ad matrimonium. c. cum locum, & c. veniens. d. de sp̄s̄. Sed interueniente potest actu quo videtur metus purgatus vt negari non possit, lex p̄sumit esse matrimonium, & sup̄ p̄sumptō disponit. c. ad id. d. sp̄s̄. Marimonij ergo verū erit quādo substantia matrimonij sunt appaerente. Pura quia cōsensu est ab vtroque expressus per verba de presenti. Quo ad quē hic in text. dicitur aut loquitur matrimonij p̄sumptio iuris, & de iure. Et tunc verba non requiruntur d. c. is qui fides. Aut in matrimonio p̄sumptio iuris tantū, & similiter verba si requiruntur. q̄a factis est legem p̄sumit ex aliquo actu ita esse d. ca. vñico §. si. d. c. cum apud. aut loquitur in matrimonio verū, & tunc loquimur in foro consensu, & sic verba non requiruntur. Casus est in d. ca. tuc. ibi matrimonium i veritate contrahitur. Idem c. rux. nos. c. t. vbi probatur q̄ in matrimonio Deus attendit mentem, & non verba dummodo sint alia signa equipollentia, vt in d. ca. rux. Aut loquimur in foro fori, & sic est inter doctos. varias, vide d. Alexandrinum in d. ca. rux. Licet nullum verbum Jbi quis inclinat caput verus p̄s̄s̄us & humeros dicitur assensum, quia innuit, glo. est quam ibi Ang. reperit. Inq. in l. 1. §. si quis ita de ver. obl. Et ideo in contrahibus iuris signum qui solo consensu sunt annuendo capite, vel stringendo humeros diceretur assensum. Et sic obligari per l. stipulor. de verb. oblig. Idem dicitur gl. in l. item quia in principio. ff. de pac. Sed in hoc q̄ stringendo humeros dicitur cōsentire, est male d. secundū Doct. & dominum Ia. in d. §. si quis ita. Quia vt in experientia stringendo quis humeros videtur potius facere

facere actum dabiturū, q̄ affirmatiuum. Cum glo. tñ concordat Bar. in l. nutu. de leg. 3. Vbi dicit q̄ notarius debet scribere q̄ cōsensu stringendo humeros. a. Et limitat gl. Et idem creditur si per alios contrahatur, dummodo sequatur annuli subaratio. no. gl. in d. ca. tuc. & iac. veniente potest actu quo videtur metus purgatus vt negari non possit, lex p̄sumit esse matrimonium, & sup̄ p̄sumptō disponit. c. ad id. d. sp̄s̄. Marimonij ergo verū erit quādo substantia matrimonij sunt appaerente. Pura quia cōsensu est ab vtroque expressus per verba de presenti. Quo ad quē hic in text. dicitur aut loquitur matrimonij p̄sumptio iuris, & de iure. Et tunc verba non requiruntur d. c. is qui fides. Aut in matrimonio p̄sumptio iuris tantū, & similiter verba si requiruntur. q̄a factis est legem p̄sumit ex aliquo actu ita esse d. ca. vñico §. si. d. c. cum apud. aut loquitur in matrimonio verū, & tunc loquimur in foro consensu, & sic verba non requiruntur. Casus est in d. ca. tuc. ibi matrimonium i veritate contrahitur. Idem c. rux. nos. c. t. vbi probatur q̄ in matrimonio Deus attendit mentem, & non verba dummodo sint alia signa equipollentia, vt in d. ca. rux. Aut loquimur in foro fori, & sic est inter doctos. varias, vide d. Alexandrinum in d. ca. rux. Licet nullum verbum Jbi quis inclinat caput verus p̄s̄s̄us & humeros dicitur assensum, quia innuit, glo. est quam ibi Ang. reperit. Inq. in l. 1. §. si quis ita de ver. obl. Et ideo in contrahibus iuris signum qui solo consensu sunt annuendo capite, vel stringendo humeros diceretur assensum. Et sic obligari per l. stipulor. de verb. oblig. Idem dicitur gl. in l. item quia in principio. ff. de pac. Sed in hoc q̄ stringendo humeros dicitur cōsentire, est male d. secundū Doct. & dominum Ia. in d. §. si quis ita. Quia vt in experientia stringendo quis humeros videtur potius facere

verum intelligo si ipsi pro quibus contrahuntur aliquo signo annuntiat, aliās non credo q̄ sola taciturnitas sufficiat. Et sic intellige & limita gl. a. in c. non omnis. s. cum dicitur. 32. q. 2. & in d. c. tux. fraternitati. & S. Tho. & Richar. in 4. q̄ d. s̄tinctio. 27. 6. Vtrum consensus de futuro cū carnali copula faciat matrimonium? R. Em. Richar. in 4. dist. 28. ar. 1. q. 3. q̄ quo ad deum & rei veritatem sine consensu reali de presenti non potest esse matrimonium. c. tua nos. de sp̄s̄. Et ideo distinguit b. sanctus Bon. eadem dist. q̄ aut copulari sibi affectu cōiugali ita q̄ vir credit copulari cum sua vxore, & contrario, & sic copula facit matrimonium propter consensum tacitum de presenti, quo videtur implere vellet, quod promissit. s. eam accipere nunc de presenti sicut antea promissit de futuro. Aut cognoscit eam affectu fornicario, & sic non est matrimonium, quo ad deum, sed p̄sumptum quo ad ecclesiam, contra quam p̄sumptionem non admittit probatio. vt in ca. is qui. despon. si tamen contraheret de facto cum alia teneret secundū e. matrimonium, quo ad Deum secundum Richar. vbi §. q. 4. q̄ d. not. bene, per aliud glo. in c. pe. de spon. de quo tñ per d. Alexandrinum in c. fua. despon. impube. & in c. i. de matr. contra. inter e. contra. Itē per prohibitionem inducitur matrimonium p̄sumptum cap. consultationi. de sp̄s̄. fa. de quibus & alijs modis. vide per d. Ale. candidum in d. c. fua. e. Nixus J. Si inter impuberes esse contrahit in matrimonium post statem completam bene nixus fecerat matrimonium. Ratio est, quia de presenti videtur habuisse animum cōtra hendi. Et ita loquitur capit. a. stationes. de despon. impube. secus autē si essent puberes, & ita loquitur d. c. fua. in ca. si infans. es. de despon. impube. li bro. 6. Adde dominum Fran. Arim. consil. 140. in ci. Ex factō proponitur vbi per istam rationē dicit. Nec per cohabitationem nec per traductionē ad domum p̄s̄s̄erim in virgine nec per oscula sponsalia de futuro verbis & mente etiam pura, & iurata trāsēit in matrimonium. Secus si sponsalia essent de presenti sed iuris interpretatione sunt de futuro, debita sup̄ueniente gratie per signa p̄s̄s̄a in ducitur matrimonium, sequitur Inno. in d. cap. attestationes, & doctores magis communiter. Si vero p̄cedentia denotant consensum de futuro, sic, & signa. Quod si nulla verba p̄s̄s̄erunt, sic non iudicabo pro matrimonio, ex quo de intentione non constar. Tutius tamē est pro matrimonio p̄sumere, quia nullum periculum imminet, aliās sic. 8. Quomodo verba cognoscuntur in dubio quando de intentione non constat? R. s̄p. quod verba quę dā sunt clara quę demonstrant consensum, intelligi debere secundū naturam verborum p̄cedentium, vt si sit de futuro intelligatur de futuro.



a Infirmare] Ita  
 verba fuerit su-  
 pra ex l. gualiter  
 in fi. C. de n. nu.  
 pec. Ex hoc nota  
 Bal. ibi quem nō  
 posse infringere  
 dictum suum, &  
 testimoniū suū,  
 vide licet testis  
 in mortis articulo  
 dicat se falsū  
 testimoniū pro-  
 tulisse, non credi-  
 tur sibi. ca. sicut.  
 de testib. & idem  
 in tabellione, &  
 no. Bar. in l. si li-  
 brarius. ff. de re  
 iud. Et vide Pul-  
 chra not. per Pa-  
 d. c. per tuas. An  
 stetur primo vel  
 secundo dicto &c.  
 & vide eundem  
 in capt. literas, in  
 prin. de p̄scriptum.  
 b Contra con-  
 scientiam] Quid  
 autem debeat fa-  
 cere mihi videt  
 q̄ quia peccat v-  
 troque modo cō-  
 scientiam depō-  
 nat, & credit ea,  
 & sic redat.  
 c Decipi finxit]  
 Quia mulier e-  
 rat inferioris cō-  
 ditionis quā vir,  
 & tunc vir nō te-  
 netur ei satisfacere,  
 aliā sic.  
 d Nec reddere]  
 Debet enim p̄ntius  
 ē excōcietationē  
 sustinere.  
 e Nullum vincu-  
 lū] Pro hoc qd̄  
 no. in c. i. d. de re.  
 iu. in 6. vbi si q̄s  
 non eam duxit nec vult ducere, sed potius  
 aliam accepit? R̄. q̄ in foro ecclesie si pōt  
 probare mulier q̄ traxit per verba de p̄g-  
 senti vel de futuro secuta copula carnali,  
 quod cogitur ea ducere nec admittetur  
 p̄batio in cōtracium vt no. i. c. is q. de spō.  
 sed in foro animæ si aliam non accipit  
 cogendus est, vt ea accipiat si euidenter non  
 apparet quod potius se decipi finxit eputa  
 q̄a magna est disproportionabilitas. Si ve-

ro aliā duxit aīo contrahēdi & in primam  
 non p̄sentit, non dēt ēt ad p̄ceptū ecclesie  
 secundā dimittere sed potius pati humili-  
 ter ēt excōcietationē, & tali mō cū secūda  
 habitare q̄ non generet scādali alijs quia  
 primū m̄rimoniū non fuit, ex quo consen-  
 sus ex parte alterius desuit, sed q̄m. Et hoc  
 tene, q̄a cōiter tene, vt no. Pan. in d. c. is. li-  
 cēt quidā dicat qd̄ licēt primū non fuerit  
 matrimonium, tū ēt q̄m non pōt esse quia  
 ecclesia talē inhabilitat ad contrahē. cum  
 quacunque alia a prima. in d. c. is qui fidē.  
 16 Quid faciet p̄fata mulier q̄ non pōt p̄-  
 bare p̄ctū m̄rimoniū quia fuit clandestinū  
 R̄. si statim vir reuocauit, & patefecit qd̄  
 nō p̄sentit aut si sit multa disproportionabi-  
 litas ex quibus verisimiliter pōt credere q̄  
 nunquā in eā consenserit, & similia sic cre-  
 do q̄ si ille transiit ad secūda vota, aut oī-  
 no renuit eā accipere, q̄ poterit ei credere  
 & cū alio contrahere, maxime si sic iurat,  
 & ex qualitate vitæ suæ p̄t p̄sumere, q̄ non  
 mentiret in hoc, aliā nullo mō dēt p̄rahe-  
 re cū alio sed viuere in castitate, & sibi im-  
 putet q̄ faruē egit clandestinē contrahen-  
 do. Sed si pur de factō contraxit & proba-  
 biliter credit q̄ talis p̄fatus non habuerit  
 animū in eā cōsentienti, sic poterit exige-  
 re & reddere. Si verō non hēt aliquā p̄ba-  
 bilitatē ad hoc credēdū, credo q̄ teneatur  
 reddere, sed exigere nō possit. Si verō cre-  
 deret qd̄ p̄fatus tunc consenserit licēt pos-  
 tea neger, nec poterit exigere nec reddē-  
 re. d ar. eorū q̄ no. in c. inquisitioni, de sen.  
 exc. Quod no. quia sepe in practica euenit.  
 17 Quid si quis post contractū m̄rimoniū  
 nō aīo consentiendi, sed decipiēdi credēs  
 ex consilio peritorū tale m̄rimoniū tenere  
 cognoscit p̄fata mulierem tanquam cōn-  
 iugem credens sic firmiter esse? R̄. q̄ talis  
 copula non facit m̄rimoniū ex quo ad deū  
 quia ex quo nullum vinculū e p̄rcesserit  
 quoad deum copula non facit matrimo-  
 niū vt no. in c. is qui. de spon. vbi dicitur do.  
 q̄ si sponalibus solutis sequitur copula nō  
 inducitur matrimonium ex quo vinculū  
 sponalium est solutum. Idē dicitur vbi in-  
 teruenerit p̄missio de contrahendis spō-  
 salibus in futurum. Facit l. si. ff. de cond. ob-  
 caulam. Itē errore iuris non inducitur cōten-  
 sum matrimoniale, quia nihil tam cōtra-  
 rium

ante annos pu-  
 beratis fecit vo-  
 tū religionis nō  
 obligatur ad ca-  
 le votū maior fa-  
 ctus nisi illud ra-  
 tificauerit. Sed  
 pone q̄ illud ra-  
 tificauit credens  
 se obligatū quia  
 aliis nō ratificat  
 set ipse dicit ibi  
 q̄ ille non tene-  
 tur ad tale votū  
 sic in casu nostro  
 idem Ros. patri-  
 monium. 4. §. 5.  
 a Et in ca. signifi-  
 cationi ibi gl. dicit  
 q̄ q̄n apertē con-  
 stat de casu super  
 circumstantijs alia  
 probatione desi-  
 cte stat iuramē-  
 tū p̄p̄ratis ad h.  
 Reliq. sic. Mi-  
 mont. An. posse  
 per inter p̄tem in-  
 ter personas al-  
 terarum lingua-  
 rum. Et in ca. alios  
 canonistas. in ca.  
 ex literis, de spō-  
 sa. vbi ad hoc ex-  
 tendunt text. In  
 l. i. §. si de ver.  
 obli. vbi d̄t inter  
 homines diuersā  
 rum linguarū se  
 inuicem non in-  
 telligentiū pōt q̄  
 hi stipulatio me-  
 diane interpre-  
 similit̄ & index  
 pōt ferre senten-  
 tiā inter personas  
 diuersarū lingua-  
 rum adhibito in-  
 terprete per lin-  
 guam iudicis par-  
 tib' exponar ita  
 Bal. per d. §. si. in  
 l. iudices. C. d̄t. s̄.  
 Adde rex. not. in  
 l. qui testit. §. si.  
 ff. de test. vbi re-  
 s̄or p̄t testari co-  
 ram teste non in-  
 telligente ei' ser-  
 monem dummo-  
 do talis testis se  
 su p̄cipiat qd̄ a.  
 gat. Pau. d. Ca. &  
 d̄ veri. ibi intelli-  
 gū, in mediante

rium consensui. quam  
 error. l. si per errorem ff. de  
 iur. om. in. Facit qd̄ no. Bar.  
 in l. multū. ff. de con. & de-  
 mō. vbi dicit si iudex errat  
 in fundamento iurisdictionis  
 non valere processum,  
 licēt in veritate hēt iurisdic-  
 tionē, & probatur in ca.  
 sciscitar'. de rescriptis iust.  
 c. prudentiam, de of. dele.  
 vbi iudices delegati cum  
 clautula. Si non oēs &c. Si  
 procedunt sine alio ignorā-  
 tes impedimentū, & credē-  
 tes posse sine eō p̄cedere,  
 nō valet processus licēt ha-  
 beāt iurisdictionē, q̄a errāt  
 in fundamento iurisdictionis,  
 ista iste errauit in funda-  
 mento matrimonij cū con-  
 sensus sit eius fundamētū,  
 & de substantia eius, vt in c.  
 tuā. de spon. & similib'. Vñ  
 si talis accepit aliam, nō p̄-  
 eam dimittere in foro ani-  
 mæ aut religionē exire si q̄  
 professus est, & statur eius  
 cōfessionis in hoc vlt. vt no.  
 gl. in d. c. is qui. & ibi p̄ do.  
 & in c. significasti, a de ho-  
 idem consului domi. Ale.  
 de Neuo in facto.  
 18 Vtrum matrimonij pos-  
 sit contrahi inter absentes  
 p̄ procuratorem? R̄. q̄ sic b  
 31. q. 2. honorantur. de con-  
 uer. coniug. c. ex par. el. 2. in  
 tex. & gl. si tria concurrant.  
 Primō q̄ specialiter mādē-  
 tur eidem de matrimonio  
 contrahēdo. Secūdo q̄ speci-  
 ficetur e eidē de certa, &  
 speciali seu determinata p̄-  
 sona cum qua cōtrahit no-  
 mine constituentis. Tertio  
 q̄ constitutis perseueret in  
 eadem volūtate vlt. quequo  
 procurator contraxerit. Nā  
 procurator quantūcunque  
 generaliter sit constitutus

non poterit cōtrahere ma-  
 trimoniū pro constitutē,  
 nisi expressē id habeat in  
 mandatis, nec hoc sufficit  
 nisi determinetur certa p̄so-  
 na cū qua contrahere deat  
 in mandato. hęc probantur  
 in tex. & gl. d̄e p̄cu. c. pro-  
 curator. libr. 6. nec p̄fata  
 sufficerent, si mutā animū  
 vt patet ex dictis hic s̄ licēt  
 ecclesia nisi expressē reuo-  
 caret iudicaret p̄ m̄rimo-  
 nio, tū quō ad Deū e & cō-  
 sciam non esset m̄rimoniū  
 ex quo cōsensus deficit t̄pe  
 quo procurator contrahit.  
 19 Sed pone quod p̄cra-  
 tor in mandato hēt ip̄alem  
 potestatem de. contrahēdo  
 matrimonio. sed non deter-  
 minationem personæ cum  
 qua debeat contrahere, tū  
 habet oretenus vel per li-  
 teras aut alio mō? R̄. q̄ si  
 contrahit cū illa erit matri-  
 moniū, nec obstat gl. in d. c.  
 procurator. in ver. sp̄ale in  
 fi. q̄ tener contrarium quia  
 intelligenda est quādo alio  
 modo non specificauit sp̄a-  
 lem personam per rationē  
 suam. Veruntamē stulta est  
 quæ cum tali p̄curatore p̄-  
 trahit nisi faciat fidē quō ad  
 contrah. se cum sit speciali-  
 ter p̄curator deputatus, q̄a  
 sic ille possit negare, q̄ nō  
 misit eum vt cōtraheret cū  
 illa sed eū alia, & in foro cō-  
 tentioso excluderetur.  
 20 Vtrū p̄ solas literas pos-  
 sit q̄hi matrimonium inter  
 absentes? R̄. vt patet ex di-  
 ctis q̄ sic si duo cōcurrunt,  
 vnum q̄ mit-  
 tens literas quibus exprimit  
 i vxorē de p̄nti si ipsa p̄sentit  
 in eadē volūtate vlt. quequo  
 mittunt exp̄sē consentiat. Et  
 q̄ illa perso-  
 na exprimat consensum literis  
 ali-  
 cui alteri. vel p̄ literas scribat  
 ipsi consen-  
 sum

terprete adhibi-  
 to per testatorē.  
 Hoc idem tenent  
 Bal. & Salic. in l.  
 hac cōsultissima.  
 §. si. C. de test. &c.  
 Fallit in consensu,  
 vt s̄. cōf. l. §. 32.  
 c. Qd̄ specificat]  
 Rō est fm Ge. q̄a  
 amor vel odium  
 nō ē incognitum.  
 ergo sequit̄ nec  
 cōsentum ēē pof-  
 se. q̄ requiritur.  
 Qualiter d̄ner  
 ste p̄curator, n̄  
 Hac erūt verba i  
 sponalibus, p̄mit-  
 to tibi de manda-  
 to talis mol d̄nī,  
 & note eiusdē q̄  
 ipse ducat te i v-  
 xorem Et hoc in  
 aīo ip̄o iuro. Pe-  
 versitate puella  
 r̄debet p̄mitto  
 tibi in note d̄nī  
 d̄nī. In m̄rimoni-  
 o de p̄nti dicit, ta-  
 lis d̄nī meus cō-  
 sentit in testamē-  
 to vxorē. Et p̄el  
 la r̄debet. Et e-  
 go te mediate re-  
 cipio d̄m tuū, i  
 virū, & in ipsū  
 cōsentio tanq̄ in  
 maritū vide Ge.  
 hic referentē in  
 d. c. si. de p̄cl. 6.  
 Itē in c. honoran-  
 tur ponitur exē-  
 plū de Rebeca de  
 qua Ge. 24. &c.  
 d̄ in tex. & glo. ]  
 facit. l. sufficit. &  
 l. vi. ff. de spon. &  
 l. mulierem. ff. de  
 ri. nup.  
 e Tamen quoad  
 Deum ] Etiam si

si procurator igno-  
tauerit reuoca-  
tionem & etiam  
ipsa cu qua tra-  
hiatur non tenet  
matrimonium. &  
hoc quia deficit  
substantia. i. con-  
sensus. rō autē  
propter arduita-  
tem facti.  
Cū signis ne-  
cessarijs. Quero  
aliquis iurat ali-  
quā in scilicet & ab-  
sentē ducere; q̄  
postea certificatur  
an sint sponsa-  
lit. Host dicit  
q̄ sic ita quod si  
postea ea cogno-  
uerit erit matri-  
monium sūsum-  
ptū. de conuer-  
tione. ex parte.  
de iureiur. si ve-  
rō. Et per ea iu-  
ra. quę dicitur pos-  
se sibi inter ab-  
sentes. ff. de diuor.  
l. ea. q̄. de hoc de  
pura. li. c. c. ff.  
Icturamentum  
seruare dicit d. c.  
si verō nisi ille  
penituerit ante  
quā illa certificatur.  
d. c. si de p.  
cur. li. 6. Et vide  
per d. Ant. in cō  
f. 64. incipit. A.  
h. h. b. Et vide  
d. Alex. in c. ex  
his. 2. de spon.  
b. Talis nō cō-  
traheret. Sed nisi  
quid Papa pos-  
sit d. spon. c. si  
unico filio re-  
gus religioso vt  
habet matrimo-  
nium ad ips. f. do-  
nec suscipiat fi-  
liū & postea re-  
deat ad monaste-  
riū. Pan. in c. ex  
publico. de con-  
iur. coniug. Re-  
fert lo And. in  
regula actus le-  
gimi in mer-  
cu. dicit illa q̄-  
nem esse diffi-  
lē. q̄ a hac di-  
spensatione verifi-

sum. aliter nisi exprimat q̄-  
tuncūque cōsentiat nō erit  
matrimonium sūm Rodo. ar.  
d. c. honoratur & c. veniēs.  
q̄ cleri. vel vouem. & c. ex  
parte. 2. de puer. conjuga.  
21 Sed nunquid statim vt  
litteras rescripserit q̄bus si-  
militer & ipsum accipere  
exprimat in virum. aut alij  
manifestauerit sic talis mi-  
hi scripsit qd me accipit in  
vxorē. & ego notifico vobis  
quod similiter ego accipio  
eū in virum. erit matrimo-  
nium. R. videtur prima facie  
quod nō donec ad notitiā  
alterius perueniat. q̄ ante  
non est consensus. i. simul  
sensus sed dissensus. i. sepa-  
ratus sensus. & facit pro-  
hoc l. consensu. & quod ibi  
nota. ff. de actio. & oblig.  
Sed tñ ego credo quod sta-  
tim vt expressit sit matri-  
monium. quia ibi sunt substā-  
tialia matrimonij. i. consen-  
sus expressus amborum. &  
cū substātialia sint sufficit.  
arg. eorū quę nō p. Bar. in  
l. prolata. C. de senten. &  
interlo. om. iud. & istud te-  
net ex quo enim vel nuncio  
hoc expressit. vel per litem  
sic est consensus. quia  
simul ambo consentiunt  
& cū signis necessarijs. a ar-  
gu. ad hoc i. d. c. honorant.  
22 Quid si dicat p̄mitto  
vobis tribus fororib⁹ quod  
vnā de vobis accipiam. in  
vxorē. & ille oēs r̄ndēt pla-  
cet. & postea cognoscit vnā  
ex illis. R. Host. q̄ matri-  
monium eū illa erit. quia ip-  
so facto consensit. c. dile-  
cti. & c. vt nostrū de appel.  
Et hanc opinionē tenet an-  
tequā alter trāseat ad secū-  
da vota. sed si transisset ad  
secūda vota tene opinionē

glossę & modernorum in  
c. ex literis el. 2. de spon. f.  
quod non est matrimonium  
primū. quia sola culpa  
etiam cum sponsalibus in-  
certis non facit matrimo-  
nium. nisi ambo ita carnali-  
ter cōsenserint vt matrimo-  
nium contrahere. & con-  
summare intenderent.  
23 Quero in quid est con-  
sensus q̄ facit matrimonium?  
R. sū opin. Ric. in 4. dist.  
31. ar. 2. q. 1. q̄ ad hoc vt cō-  
sensus faciat matrimonium  
oportet sint ibi tria bona  
matrimonij implicite & in  
habitu saltem. i. contrahen-  
tes consentiant.  
24 Primō in vinculi insep-  
parabilitatem rōne cuius ē  
in matrimonio bonū sacra-  
menti. Secūdo in bonum fi-  
dei quātū ad eius essen-  
tiale. quod est non negare  
vsum sui corporis si coniūx  
alter petat. nisi Deus a debi-  
to reddendi liberauerit. Sed  
quātū ad accidentale bonum fidei seu  
accessorium. quod est non exhibere alteri  
quā suo coniugi vsum sui corporis nō est  
necessarium. sed solum ad bene esse matri-  
monij. Tertio in bonum prolis quātū  
ad eius essenziale quod est eam suscipere  
conditionaliter. f. si Deus eadem dederit  
vel nō. p̄curare aliquod impedimētū nē  
proles veniat sed quātū ad eius accidentale  
bonū. f. absolute velle plē. & eā educare nō  
ē necessarium. Vñ si q̄s p̄heret cōintentione  
separabilitatis nō dico quoad thorum sed  
quoad vinculū. q̄a sic esset q̄ bonū sacramē-  
ti. aut cū intentione denegadi se ipsum  
alteri cōiungi petēti sine alia diuina reuelatione.  
q̄a p̄ sūm bonū fidei. Aut cū intentione  
nō suscipiēdi plē si Deus eā daret. aut non  
eā educadi. aut p̄curandi venena sterilitatis  
nē plē suscipere ē. aut nascere vlt̄ de edu-  
care q̄a p̄ tertium bonū matrimonij. f. plis  
matrimonium talis non p̄traheret. b. Et iō  
oportet p̄fata habeat in intentione saltē  
implicite. Explicite verō sufficit q̄ i p̄ra-  
hendo

tur circa tria. plis  
in sterilibus. De bono fidei patet in his qui a se fran-  
gunt. De bono sacramenti patet in his qui religione  
ingreduntur. Et quod dicitur per apostolum 1. Cor.  
7. si mortuus est vir soluta est mulier a lege viri.  
intelligitur secū-  
dū Ale. de morte  
& ciuili quia vir  
ingrediens mo-  
nasterium ciuili-  
ter moritur. Et  
si mulier nubit  
hoc est per dispō-  
sationem. Quia  
& si domin⁹ mā-  
dauit indissolu-  
bilitatem dispō-  
sauit ē ad mā-  
bonū. q̄a melior  
est religio quam  
matrimonium. Et  
dispōsatio patet  
Io. 2. vide Vori.  
in 4. di. 11. ar. 1.  
a. Licet non intē-  
deret J De hoc p.  
Sco. & alios in 4.  
dist. 30. vide ibi  
Vorsilō. nam ibi  
fuerunt tria boni  
na proles. C. Chri-  
stus. fides q̄a sem-  
per virgo. sacra-  
mentū quia nul-  
lus dinortium.  
vide c. beata Ma-  
ria. 27. q. 2.  
b. A tali obliga-  
tione vide que-  
ritum. 4. §. 3. &  
de hoc no. in ca.  
ex publico. & in  
c. verum de con-  
uer. coniu. & in  
ca. commissum.  
sponsa. & sic va-  
let matrimonium  
contractū eo ani-  
mo vt statim dis-  
soluatur. secūdū  
d. An in d. c. com-  
missum. pro hoc  
facit d. H. Hug.  
de ca. no. in 4. di.  
31. q. 1. dicitur q̄  
teneat matrimo-  
nium si quis di-  
ceret. Nō ego acci-  
pio te in vxorem  
sic q̄ ego propo-  
nō & voueo vir-  
ginitatē vxorū  
de ibi. vbi sūt rō-  
nes hui⁹ decisio.

in matrimonio iste tria bona. de bona prolis patet  
in sterilibus. De bono fidei patet in his qui a se fran-  
gunt. De bono sacramenti patet in his qui religione  
ingreduntur. Et quod dicitur per apostolum 1. Cor.  
7. si mortuus est vir soluta est mulier a lege viri.  
intelligitur secū-  
dū Ale. de morte  
& ciuili quia vir  
ingrediens mo-  
nasterium ciuili-  
ter moritur. Et  
si mulier nubit  
hoc est per dispō-  
sationem. Quia  
& si domin⁹ mā-  
dauit indissolu-  
bilitatem dispō-  
sauit ē ad mā-  
bonū. q̄a melior  
est religio quam  
matrimonium. Et  
dispōsatio patet  
Io. 2. vide Vori.  
in 4. di. 11. ar. 1.  
a. Licet non intē-  
deret J De hoc p.  
Sco. & alios in 4.  
dist. 30. vide ibi  
Vorsilō. nam ibi  
fuerunt tria boni  
na proles. C. Chri-  
stus. fides q̄a sem-  
per virgo. sacra-  
mentū quia nul-  
lus dinortium.  
vide c. beata Ma-  
ria. 27. q. 2.  
b. A tali obliga-  
tione vide que-  
ritum. 4. §. 3. &  
de hoc no. in ca.  
ex publico. & in  
c. verum de con-  
uer. coniu. & in  
ca. commissum.  
sponsa. & sic va-  
let matrimonium  
contractū eo ani-  
mo vt statim dis-  
soluatur. secūdū  
d. An in d. c. com-  
missum. pro hoc  
facit d. H. Hug.  
de ca. no. in 4. di.  
31. q. 1. dicitur q̄  
teneat matrimo-  
nium si quis di-  
ceret. Nō ego acci-  
pio te in vxorem  
sic q̄ ego propo-  
nō & voueo vir-  
ginitatē vxorū  
de ibi. vbi sūt rō-  
nes hui⁹ decisio.

hendo intendat illud quod  
inter contrahentes requiri-  
tur ad infirmitatem. Maria at  
verū infirmitatē cōtraixit cū  
Ioseph. licet nō intēderet a  
consentire in carnalē copu-  
lam. q̄a erat certificata qd  
Ioseph nunquā eā require-  
ret. & si eam requisisset  
Deus absoluebat a tali obli-  
gatione. similiter ille qui p̄-  
hit quāuis non hēat a sum  
consummādi sed religionē  
intrādi. quia cū intrat absol-  
uit a deo a tali obligatiōe. b  
25 Vtrum intēctio libidinis  
vel pulchritudinis aut di-  
uitiarū excludat matrimo-  
nium? R. sūm S. Bo. in 4. di. 3. q.  
q̄ multē cāx p̄t esse indu-  
cēt. & sine peccato. dum  
mō non sistatur in eis. vn-  
de si moueret sicut cā prin-  
cipalis. est minus honesta.  
& esset contra facti vtilita-  
tem. c non tñ contra facti  
veritatē. nisi ita eēt finis qd  
non quæreret nisi libidinis  
vel diuitias non vxorē du-  
cere. quia sic esset contra  
veritatē sacramenti.  
26 Sed nunquid p̄hēs ex alio  
sine quā plis habēdē. pec-  
cet? R. Pe. de Pal. 1. 4. di. 3. 1.  
q̄ sic venaliter. qn̄ contra-  
hit principaliter pp vitan-  
dā fornicationē. si mō sit ta-  
lis q̄ emcōem sp̄e posset ha-  
bere filios. d aliā nō. vnde  
licet finis infirmitatē prim⁹.  
& p̄ se sit intēctio ghandi.  
tñ qn̄ principale factum est  
impossibile. sicut in sene vel  
sterili. licet de secūdario  
est intentio vitandi for-  
nicationem facere princi-  
Sum. Ang. Pars. II.

Contra facti vtilitatem vt puta. Si ducat vxorem  
non pp seruandā castitatem. sed esplendam libidi-  
nem contra veritatem autem. qn̄ intēctio libidinis  
p̄ modum finis & obiecti. vales quia talis consensus  
nihil quærē nisi concubere. Quod autē possit contra-  
hi p̄ pulchritu-  
dinem hē. Gene.  
29. de la. cū Ra-  
chel. 11. de iureo.  
22. si videtur mu-  
lierē pulchram  
ducere in matri-  
monium.  
d. Postea habere  
filios. Car. Alex.  
in 1. ub. de spon-  
dici maritus. &  
vxor si in copu-  
la non cōsuetudine  
vt sciat prolem  
peccat mortali-  
ter. c. inlent cum  
seq. 11. q. 2. Qd  
intelligendum si  
sola sibi line mo-  
ueretur. Nā vt  
ipse dicit. Si hoc  
causa experiret  
cupam non causa  
voluptatis. licet  
animo non cogi-  
taret de prole ef-  
fet peccatum ve-  
niale. c. criminis  
25 di. & vide gl.  
in c. vir cum pro-  
pria. 3. q. 2. que  
dicit rōnem hui⁹  
esse. quia nullus  
est coit⁹ sine pru-  
ritu. & sine hac  
voluptate. ideo  
peccat venialiter.  
Et ideo in-  
fert d. Anto. in d.  
rubric. immode-  
ratum vsū copu-  
lę cum vxore. ex  
quo non facit ad  
prolem. nec ē ne-  
cessarius ad fir-  
mationem vitā-  
dam. esse illicitū  
& peccatum mor-  
tale. c. vñ. cum  
p̄p̄ce. 32. q. 7.  
e. Sterili J Vide

Alia ē intenciones sicut  
reformatio pacis. & al-  
ia honesta. si principaliter  
& per se intēdat. sicut est pec-  
catum veniale. sicut est vir  
cognoscit vxorem pp sani-  
tate. vel baptizatur vt sane-  
tur. Alij verō volunt qd sit  
mortale. quia cum infir-  
mitate sit factum non p̄-  
sine pctō mortali principali-  
ter intēdi finis extraneus.  
sicut si q̄s baptizaret princi-  
paliter pp quēstū non cura-  
rans de gratia baptismali.  
sed istud dicit idem Pe. qd  
est nimis durum. sed tñ nō  
est sine rōne. & ideo secur-  
rius est. teneat tñ idem qd cō-  
trahēs principaliter pp vo-  
luptatē. peccat mortaliter.  
Si verō q̄s contrahit pulch-  
ritudine p̄ diuitias. sicut  
tū idem qd cōtrahēs  
principaliter pp voluptatē.  
ideo peccat venialiter.  
Et ideo in-  
fert d. Anto. in d.  
rubric. immode-  
ratum vsū copu-  
lę cum vxore. ex  
quo non facit ad  
prolem. nec ē ne-  
cessarius ad fir-  
mationem vitā-  
dam. esse illicitū  
& peccatum mor-  
tale. c. vñ. cum  
p̄p̄ce. 32. q. 7.  
e. Sterili J Vide

MATRIMONIUM 3. q̄  
impediūt vt nō con-  
trahat. R. q̄ sunt 18. Quo-  
rū duo prima impediūt de  
necessitate p̄cepti. ita qd  
peccat mortali-  
ter contrahens. tñ cōtrahit  
de facto nō dī-  
rimūt. Tertium verō impedit  
solū ad tps. &  
aliqui in perpetuum. Alia  
verō sequētia rati-  
o modo impediunt. q̄ etiam  
si de facto  
F cou-

in illi de nup. in prin. in gl. in ver. potentes in fi. e. Peritiam canonum ] Et si deficit non valet quod agitur secundum doc. in d. c. 1. Tamen episcopus peccat si canones ignorans non consulit peritiores, de legit ergo vel scienti vel exercitatio in iure, aut peritiores consilii. de conce. prob. c. 1. de his qui sua s. la. c. nouit, & ca. quanto alius peccat. 22. q. 1. c. fin. & c. No dte ergo iudex ignorare canones, qz cae matrimoniales sunt secundum canones terminant de d. c. 1. c. fra. ternaicus. Item quia canones dnt ab oib. sciri. c. r. & si. de consti. & spali ab epis. 38. dist. omnes, & c. cu sit ars. de x. tate & qualitate. Et vide. c. cum in cunctis. de elect. Item dte habere au toritate. alius sententia non valet. Quis autem debeat praeferi in electione ad ecclesiam, an Theologus, an verò canonista. Vide Alex. in d. c. 1. de constan. & ar. b. Perpetua] Patet quia sunt contra gnuet in gradu prohibito. Et intellige qd non propter interdictionem, sed propter ipsum impedimentum dirimim matrimonium. v. d. c. f. & ibi do. Alexandrinus. Nam tantu sacramentum non debet dirimi propter solum interdictionem & debent excōdicari tales sic pntes. d. c. vlti. c. Feriarum] Pō aut quare prohibeantur nuptiae tali tempore, est quia tēpore nuptiarum animus animi resolutus

contrahat non tenet, nec ē mrimoniū postea cōtractū, & contrahēdo peccat mortaliter, non in oib. sed solū contrahit contra impedimentū. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 12. 13. 14. 15. 16. & aliqñ incurrit excōicationem si contrahit in impedimēto constan. vel af. vel voci solennis, aut ordinis vt s. excōicatio. 7. Casu. 41. & quis pē dispēlare vt quis contrahat in ipis impedimentis. vide infra. Im pedimentum. 18. §. 2. & 3.

**IMPEDEMENTVM I.** dicitur interdictum ecclesiae. & istud interdictū est duplex. quoddam gñale quo prohibetur claudēline contrahere matrimonium omnibus. de quo dic vt s. clādestinū. Aliud est interdictum spale q. phibet pp aliq. cam legitimā nē pñat, & istud interdictū non pōt fieri, nisi ab eo qui pōt de cā matrimoniali cognoscere, sicut est epus, vel alius ordinarius, & qui habeat peritiam canonum. a. de constan. & af. c. 1. vnde contrahens cōtra istud iterdictū peccat mortaliter, & si cā pp quā factū est interdictū, ē perpetua, b. sic omnino separabunt data sententia diuortij, probato impedimento de matri. contra inter. ec. contra c. vl. Si verò erat temporalis, sic tenebit matrimonium. sed in pgnā debent ad tempus separari. de matr. contra inter. ec. contra c. 1. & 2.

**IMPEDEMENTVM II.** dicitur feriarum. c. Nam vt not.

in legitiam, cum tamē sit tempus trinitatis. Hae Tho. in 4. dist. 32. d. Nihil dicit de octaua ] Idem Pa. in d. c. capellanus, ad hoc facit. c. 1. de tren. & pace. e. Per verba de praesenti ] Hof. in sua summo tenebat q. si licebat sed male. f. Pōt omni tempore ] Videm⁹ in simili, q. licet iudicandū leges non liceat infra tēp. luc⁹ mulieri nubere, pōt tamen sine aliqua pen. infra. hoc tēp. efficit spōsa quia cōstitit prohibitio nis ratio, cum p hoc non fiat fatiguis inter turbatio seu cōmissio. I. solent. ff. de infami. & ita loquitur tex. d. c. capellanus matrimonium quocunque tempore contra h. & c. hoc etiam dicit gl. i. s. hunc etiam 34. q. 4. g. sed solum prohibetur ] Secundū d. s. B. duplex creatio quare his tribus temporibus interdictum est nuptias celebrare. Vna. Canonialis, alia figurata. Moralit est, quia in his tribus temporibus annu ppter praecipuarum solemnitate expectationem, in quib. cōsueuerit fideles cōicere. s. a. nati dñi, Pasca, & Penthecoste, & debet se fideles preparare, vt dominum suū possint recipere, & per hoc debent sensum terrens aliquid

Pa. in d. c. capellan. de ferijs, prohibetur nuptie celebrari ab aduentu vsq. ad Epiphaniā inclusiue, licet hoc dicat etiam includi, quia sed tu tene nō includi, quia c. non oportet. 33. q. 4. nihil dicit de octaua. d. nisi cōsuetudo esset, quia illa seruanda. l. si de interpretatione. ff. de leg. Item a septuagesima vsque in octauā paschae inclusiue, quia in d. c. capellanus. dicitur post octauā ergo non in octaua. Item a primo die rogationū q. est. 2. feria ante ascensionē dñi vsque ad octauam Penthecostes inclusiue, quia litera dicit i. d. c. capellanus post 7. dies post festum penthecostes. non. n. essent. 7. dies nisi dñica includeretur. Facit qd ibi d. res septimanas, q. non essēt, nisi includerēt, & expone literā cum dicit post. 7. dies festi pēch. quod caret octauis nuptiarū suspēdant in dñica quae sequitur, & deinceps & c. vt intelligas de dñica festiāda post Penthecostes. non q. oportet expectare vsq. tūc sed q. si vult celebrare eas in die solēni (vt cōiter fit) oportet expectare vsq. tūc. 1. Vtrū in praesenti r. p. phibeat totaliter pñatū matrimonij? R. Pa. i. d. c. capellanus q. non, q. mrimoniū sine alia celebritate sed solū per verba de praesenti corā facie ecclesiae pōt oī tpe pñhi, cū nō inueniatur aliqua cā phibitionis, quia in tali consensu nullū est peccatū, imo est factū vt in c. debitorum de biga. sed solum prohibetur q. solēnitatis

tenus eleuare, & qm in spōse traditioe & nuptiarum celebratione pp nouitate vehementer animus conuertitur ad illud quod desiratum est, & ad gratia vana. ideo illa tria rōa pñabili cā sunt interdīta. In quibus etiam multae abusiones sunt quae non cōueniunt. Et con. cor. Ric. & Tho. Alii et rō singularis. i. q. in his temporibus sunt dies ieiuniorū. & sic d. Macho. 9. Non debent filij spōsi lugere quādiu cum illis est sponsus. Cū autē auferatur & c. 16. quodammodo his diebus signatur absentia spōsi, & i. eo in talibus diebus nō debet fieri conuinctio spōsi & spōse nec nuptiarū celebratio & c. Quil autē de sabbato aduētus, nunqd pōt nuptie celebrari attendi debet cōsiderando. Aliis a vespere festae incipiant, excepto sabbato septuagesimae, quia excluduntur vespere. ex quo in ipis non abdicatur canticum laetitiae, s. Alleluia. Hae fecidum Archiep. Florē. Et recitat Rose. in hoc impedimento. 2. Credo etiam ] Rom. 4. di. 1. ar. 5. q. 1. tenet idem in viduis, q. in virginibus & idē Io. An. & Pan. in d. c. capellanus, & dicit q. omnis noua conuictio carnis his diebus prohibetur, imo si cōiungantur dicent pñati q. dēt dirimunt hoc donec durēt feriq. d. c. oportet. & placet. b. Donec conditio impleatur ] Matrimonij q. pōt sub conditione. c. super eo & c. per tuas. de condi. ap. po. sed cont. r. actus legitimi nō recipiunt dicitur de que conditioe. c. adus de re. in. lib. 1. sed in matrimonio est actus legitimus ergo & c. Res. gl. in d. c. rug

nuptialis vt sunt cōiunia, & alia similes solēnitates, & solēnis traditio, & carnis noua conuictio, vt teneat gl. in c. capellanus. Qui autem facit contrariū, peccat mortaliter, quia contra interdictū ecclesiae contrahit. de matri pñra inter ec. contra per torum. Teneat tñi Pe. de Pa. quod solum erit peccatū mortale, qñ prima vice cōiunxat nō postea, nisi faceret in cōtemptrum ecclesiae. Credo etiam a q. si mulier quae aliu habuit virum & vir qui aliam habuit vxorē pñraherēt simul & conlammarent sine alia solēnitare coniugium. q. non peccarent mortaliter, quia in eis cessat ratio prohibitionis praedicta.

**IMPEDEMENTVM TERCIUM** dicitur conditio, & hic accipio hanc conditionem pñre. s. prout est in spōsa actu. de qua hēs s. cōditio. §. 2. q. fit pñ hanc dictionem si. vnde si q. pñrahat cū illa qua sub ista conditione, si parer suus erit cōtēsus, & hmōi. nō erit mrimonium donec cōditio impleatur b. & si nūquam impleatur, nunquā esset matrimonium. 2. Ad cuius declarationē est sciendū, quia conditio nes sunt in quadruplici genere. (honestē turpes. idiferetes, & impossibiles, ho

est illi sunt quasi con radus sed matrimonij est sōus ibi nō gl. in d. c. actus, & d. An. in d. c. super eo & c. illa regula dōtus procedit in casib. ibi enarratis, & non in alijs ideo dicitur actus legitimi quij, & illud re latius qui stat restrictioe secundum Card. ibi. Idem Io. An. in d. c. super eo. Item contra, quia bonum est arg. de matrimonio spiritus. li. ad carnale. c. quoniam vt lit. nō con. l. 6. sed spōsa nō potest fieri sub cōditioe. ne. c. 2. de ele. in. 6. ergo nec carnale. l. Io. An. & xlij. i. d. c. super eo dicit quod spiritus uer autem nō pot fieri pp maturitatem cōstij que in ele. dōtus requiritur. Secus in carnali in quo sufficit pñsentis. c. dilect⁹. de spons. & egras. c. 1. & 2. de cōi. lepro. i. spōsa requiritur idoneitas. de qua in ca. cum in cunctis. de ele. ideo non potest fieri sub conditione. c. lā nō erit mrimonium] Rō est quia mrimoniū conditionale habet vim spōsaliorū de futuro secundum Pa. in d. c. super eo. vñ sicut spōsalia tolluntur p subiectione mrimoniū. c. i. de spons. ita & mrimoniū conditionale per subiectionem purum. c. vnde de spons. li. 6. vide Pa. omni nō vbi s. & Ale. d. Cōmunicatur carnaliter] Et sic copula carnalis operatur dios esse sōus, vñm quia spōsalia de futuro nō mrimoniū resoluūt. Et sic vñ dō spōsalia cōiugere rē 3. l. C. de do. promiss. Sed illud fallit quā vñ veniunt consequentiū alterius, & parer si. si. ut. n. dicitur nō copula scire spōsalia esse materia omnium, vt cūctur peccatum. l. nē pñsumatur fornicatio, rōiē

modo dicendum conditionem purificari ne praestatur. Fornicatio. Fallit nisi heretasmaticam cognoſcendo cōfranguendo spōſe, quia tunc ne potest habere ſuam in vxorem. c. veniens, & c. ex lteris, & cap. tranſmiſſe, de eo qui co. conſang. vxor. ſue ſecundu Ioa. And. in d. c. de illis. a. L. si pupillus. §. 3. J. Dicit ibi Bar. q. ſtipulatio pura, licet ſi cerat quod morietur & tñ in certū qñ ad ideo expirat. r. det dies. Bar. l. ſi conſante. §. 2. ff. ſol. ma. dicit. Conditio q. omnino eſt extirpata demum impedita natiuitatem aetionis ſi eſt incerta an, & quando ſecus ſi eſt certa an, & incerta qñ. Et hoc tex. ibi & bonus tex. in l. Iuli. verum. ff. de cond. idob. & ibi no. gloſ. in ver. ſolutiois, bñ facie tex. in l. niſi finita. ff. de tu. & rō diſtr. vbi licet ca. tñ ſi tuellamorte finiri, tñ non oritur actio, niſi in tute la finita, vt ibi & plenē per Bar. in l. ita ſtipulae. 2. quæſt. de verbo. obligatio. & in l. cenceſimus. de verb. obl. & in d. l. h. ſe mon. de cōdit. & demou. b. Niſi aliud intendat. J. Adde cōſiū moa. Q. r. cicit Ro. nā dicit in talib. ca. ſib. q. i iure non ſunt ita alari inſam nō eſt

apert' in l. si pupillus. §. 1. a. ff. de noua. Vñ nec proprie dēt dici conditio. l. heres meus. ff. de cond. & de hoc tenet Ho. Car. & Pa. in d. c. p. tuas d. cōd. appo. & §. Bo. l. 4. di. 28. & S. Th. in 4. di. 27. Sed contrariū tenet gl. Io. Gof. & Io. And. in d. c. p. tuas, & dicunt, q. ſi trāſeāt ad ſecūda vota tenebit. ſm mrimoniū contractū añ cōdōnis euentū. Ego verō credo in ſō. conten. veriorē ſe cundā opi. in foro at aīa iudicandū eſt ſm eorū intentionē. Si. n. non intendebāt tūc contra here, ſed in tps conditionis, ſic nō erit mrimoniū, & ſic erit vera ſecūda opinio, q. licet ſtipulatio ſub pditione q. oīno eſt extinctura non ſit conditio nalis, eſt tñ in diē. ita qd. nō debet aliqd. anteq. veniat, vt no. i. d. s. i. facit. l. h. ſe mo. in prin. ff. de cond. & dem. vbi licet legatū factū Titio cū moriet non ſit conditio nalis tñ non tenet hēres ſolue antequā moriatur, eēt bene cōditionale ſi legatur centū Titio cū moriet hēres. Ratio q. a ſi moreret legatarius primō q. hēres, legatū expiraret morte legatarij, ſed non in primo caſu, quia trāſiret ad hēredes vt in d. l. hēres. Et ſic patet q. condō q. oīno eſt extinctura aliqñ facit p̄ctū p̄dōnatū aliqñ non, & qñ nō eſt conditio nalis eſt tñ in diē, & ſic non erit mrimoniū de p̄ſenti, niſi aliud intendat. b. r. Sed nunqd. conditio que neceſſariō ſubintelligit in contractū ſi exprimat ſi facit conditio nalis. R. q. nō, vt in l. hēz. verbalitatoris. ff. de leg. 1. & in l. conditio-

net. l. si remunerandi. §. passus & l. q. patit. ſ. man daci. Hic autē p̄ fauorē mrimoniō nō conſegutur & c. niſi ſiſa ampla dote, item quia matrimonium eſt quid fauorabile. c. ſi. in conappo. a. Et eſt verior J. Iſta quaſtio eſt multū difficilis q. d. Ant. & Cal. tenēt parē affirmatiua. Inn. & Pa. Car. Zaba. tenēt §. Idem Prā. de Arceti. in conſil. 143. incipit ex factō Alexandri. in d. c. ſuperall. hinc inde argumenta & nullā partē tenet Roſe. m. l. 4. §. 13. cū ſequen. tenet tenet opi. Inn. & Pan. & qdā alij ſummiſe idē dicit. Mihi videt q. cōcordia hic ſi ſi. poſita ſit multū luſticiens quā dēs teneret. quāquā qdā impugnet qdā im. Alex. dicitur videret rōnes omnīū eſt ſi moderatus & tñ religit cogitandū q. ab vtraq. parte vidit rōnes effi. caces. vñ non eſt cōdemnanda cōcordia autoris imo cōmēdada. b. Facit ſimilit. l. 1. J. Iſta lex parū facit. & ſimilit. l. pen. patet ibi in tex. c. Non caſu dotis J. De hoc eſt tex. in c. de illis. de condi. appo. vbi dicit ſi verō amicus ſub huiusmodi verbis iuramentum alicui matri p̄cti ego te vxo rem accipiam, ſi tantū mihi donaueris reus p̄rij non habebit, ſi eam nolentē ſibi ſoluere qd ſibi dari peti non acceperit in vxore rem niſi conſue-

matrim-

ſecis. l. si remunerandi. §. passus & l. q. patit. ſ. man daci. Hic autē p̄ fauorē mrimoniō nō conſegutur & c. niſi ſiſa ampla dote, item quia matrimonium eſt quid fauorabile. c. ſi. in conappo. a. Et eſt verior J. Iſta quaſtio eſt multū difficilis q. d. Ant. & Cal. tenēt parē affirmatiua. Inn. & Pa. Car. Zaba. tenēt §. Idem Prā. de Arceti. in conſil. 143. incipit ex factō Alexandri. in d. c. ſuperall. hinc inde argumenta & nullā partē tenet Roſe. m. l. 4. §. 13. cū ſequen. tenet tenet opi. Inn. & Pan. & qdā alij ſummiſe idē dicit. Mihi videt q. cōcordia hic ſi ſi. poſita ſit multū luſticiens quā dēs teneret. quāquā qdā impugnet qdā im. Alex. dicitur videret rōnes omnīū eſt ſi moderatus & tñ religit cogitandū q. ab vtraq. parte vidit rōnes effi. caces. vñ non eſt cōdemnanda cōcordia autoris imo cōmēdada. b. Facit ſimilit. l. 1. J. Iſta lex parū facit. & ſimilit. l. pen. patet ibi in tex. c. Non caſu dotis J. De hoc eſt tex. in c. de illis. de condi. appo. vbi dicit ſi verō amicus ſub huiusmodi verbis iuramentum alicui matri p̄cti ego te vxo rem accipiam, ſi tantū mihi donaueris reus p̄rij non habebit, ſi eam nolentē ſibi ſoluere qd ſibi dari peti non acceperit in vxore rem niſi conſue-

ſus de praesenti. aut carnalis sit inter eos copula subsequuta. d. Ibi Bar. J. Nec ob. tex. in d. §. ſi tibi nupsero, vbi dicit. si mulier stipulatur a viro centum sibi dari si sibi nupserit, non valet stipulatio, tanquā inhonesta & idē dicit perſona viri, nē videatur p̄ libidinem de diſte cētum, vel matrimoniu. Z. xillē, quia rīdeatur q. ſi ſubſeſt iuſta cā petendi donū, tunc valet cōditio ſeu ſtipulatio. nam tex. ibi non annullat inſidiatē ſtipulationem, ſed dicit q. cā cognita eſt annulata. Causa autē honeſta poſſet eſſe dōz. vt dicit Pa. in d. c. de illis exemplum vt in tex. hic q. Bar. Et ad de no. in l. ſi volueram C. de dot. p̄m. & in l. ſi duortio. ff. de verbo. oblig. Alia cā p̄t eſt, p̄mittebatur iſta cōſi p̄ bono pacis, vel mrimoniū conſtituū. Et vult Bar. in d. §. Balid. in c. accē denis de procur. Vbi allegat. tex. quē ad hoc dicit ſing. in l. creditor. §. Titius. cir ca. ſi. ff. mādaci. ad idē l. ex ea. §. 1. ff. de verbo. oblig. & ibi Bar. dicit de promittente amico ſuo quōd nō lūdet amplī⁹ ſub certa p̄na. J. q. neutri ratione incertitudinis. facit. l. ſi fuerit in prin. ff. de reb. dub. & l. duo ſunt Titij. ff. de testa. rut. Item quia contractus conditionalis ſuſcipit robur ab implemento. l. cedere diē. ff. de ver. ſigni. & ideo perinde eſt ac ſi cum duobus contraheret ſimul eo. tpe. Nec ob. l. potior. §. videamus. ff. qui po. in pig. habeantur. l. nec empto. in prin. ff. de contrahen. empti.

F 3 Vbi



quia valet hec promissio. Et si dicatur qd matrimonium est quid spirituale, quia est sacramentum, ergo pro eo non pot dari aliquid sine simonia. c. qua pio cum fi. r. q. r. & pactioes in spiritualibus prohibentur. c. de pac. quia. Ref. qd datum tale est causa dotis vel propter onera matrimonij, quod licet l. pro onerib. C. de iur. do. c. salubriter. de vfu.

a In potestate geritis ] Tunc retro trahitur quando non est in potestate gerentis. l. debitoris tollere secundum. Et sic quando non est in potestate gerentis, sed in potestate patris, non retro trahitur. In casu vero nostro in facultate. B. erat tollere secundum matrimonium contrahens cum vna alia vel cum prima, & e contra. B. Quia illud esset matrimonium ] Hic q. examinat plenitudine Alex. in c. d. decidit. appo. & concludit rone incurrerit nis nullam valere. adde capit. ad hanc. de rescri. & c. tibi, ista gl. e. ti. l. 6. in ver. cer. to. Et facit not. in c. ex literis. el. 2. de sponsa. Vbi feceritudo vitiat matrimonium. Ideo dicendum non esse alligatum. Itē facit quia tempore non pot quis hēre duas uxores qd esset in casu nro per purificationē cōditio nis simul factam.

c Licet nō sit virgo ] Hoc autem intellige in foro iudicij secundum Hosti. licet secus in foro animæ, quia ista conditio videtur honesta Vbi implementū conditio nis trahit ad diē p̄tractū celebrati. vt perinde habeat ac si a principio fuisset contractū purus vt sic primum videat valere, quia p̄dicta iura intelligunt qn̄ nō est in potestate gerentis. Em tollere, quia si eēt in potestate eius tollere (vt in casu nro) bñ tolleret. vt in d. l. potior. in prin. nec secundū p̄ primū viu dicare, quia nō est maius vinculū q̄ primū. Et hoc tenent, quia cōis opinio est, nisi vitiat tñ si nō fuit, vt ibi gl. 1. Alia conditioes sunt turpes, & inhonestæ, & si sunt p̄ra substantiaia m̄rimonij, vt p̄ra inleparabilitatē, aut contrahē bonū fidei vel p̄ra bonū, prolis eo mō quo de substantia sunt de qbus qn̄ sunt substantiaia m̄rimonij. 2. s. 23. sic vitiant, & non vitiantur. vt patet in c. fi. de cō. ap. facit. c. detrahe. 1. q. 1. & l. cū ij. s. si p̄or. ff. de tranlac. quia remota parte substantiaia non potest p̄sistere aliqd, si verō nō sunt p̄ substantiaia m̄rimonij. sic vitiantur, & non vitiantur, & sic perinde ē ac si fuisset contractū sine conditione, vt no. in d. c. fi. ex hoc patet solutio multarum q̄n̄tra. Vnde contrahens donec aliam meliōrē inueniat nihil facit. Item si venena sterilitatis, pcurabis. Itē si nō fer uabis mihi fidem aliam volo posse accipere & hmōi. quia nihil sit. & istud dicit Pa. in d. c. fi. fuisse in facto. Alias sec̄, vtputa si te adulterandam profiteres.

cum fortasse talis incendat vitare bigamiam, quo incurritur si quis contraxit cum corrupta. 2. 1. di. Maritum & c. a nobis. de bigamis. Imo si crederet virginem & inuenit eam corruptam, vt c. si cuius, cum ca. seq. 34. di. & etiam in foro iudicij p̄ posse probari p̄, & sibi impetur que cōtraxit sub tali conditione uolens decipere. d. Sequitur ] Car. di. Ale. Idem Are. ti. in consuep̄t. in Christi nomine. & hoc verum si verba sunt iuramentum, si est virgo concepta vt hic dicitur. Si verō sunt p̄nti concepta hoc mō. Accipio te si es virgo ista conditio hunc effectum operatur, quia statim est matrimonium, si est virgo si verō non erat ne, quia conditio de p̄nti vel de p̄terito hanc naturam hēre, quia si ē vera incontinenti valet ad, si falsa non valet. l. cū ad p̄stans. ff. si certum petat. & vide in §. 1. o. Et videtur videri ] Idem tenet Arc. in c. duobus 27. q. 2. Et Ale. in c. 1. de spons. duorum. Vbi plenē, & dicit hanc esse communem opi. & licet faciat in contrarium. l. q. si ab initio. ff. si cer. pe. Vbi si potuit penes te certum pacto appofito, vt si uoles uti sit mutuum, nō est mutuum nisi tu uis fueris, nec sufficit q̄ capis uelle uti. Et exponitur p̄ntiter cognoscit. c. iud. l. uolo uti permissas. f. De p̄nti ] Vide

supra §. 8. in pot. stil. in fi. a Negare possis ] Inuo dicit ibi Pa. cōditio resolutiua impedit m̄rimonij. vt si dicat accipio te si vxorē, & si adulterit cōmitēs uolo accipere alia, istud m̄rimonij nō tenet secūdu nō re. sic nō vt hic bene r̄nderi. Quia ponit exemplum Iud. si p̄ questu adulteratā te trades, qn̄ nō fit contra substantiaia matrimonij. Et sic valet, sed pro declaratione dia. Quod sit conditioes necessarie qd accidentales. Necessarie iō dicitur quia sine eis actus stare nō pot. Puta Christiana ] Hic cū Iudea m̄rimonij sub cōditione si baptizata, valet matrimonij isto casu. gl. in d. c. fi. & suspendet vq; ad aduentū cōditionis accidentales distiguū, vt hic. b M̄rimonij erit purū ] Vbi cum de scōditur ad copulā vt recessum a cōditione ex quo vtraq; ps nō conuenit turpitudi. ni, & iō d. Ant. & Pa. in c. cū. M. de conf. dicit cautē sine mulieris vt qn̄ viti apponit cōditiones tales taceat quia erit purū m̄rimonium. c. iō & cōsensu ] Hec habentur a Sco. S. Bo. & Ric. dicit. 30. quartū.

Tertiū qd p̄ditio nō sit necessariū futura de quo tñ dic vt s. in prin. aut qd nō sit turpis, aut ipossibilis, quia sic h̄ p̄ non adiecta, excepta illa q̄ est contra substantiaia m̄rimonij.

stuites licet cano. teneant cōiter qd non sit m̄rimonij. Tu tñ dic qd ē matrimonij & conditio reijcit quia non est contra essentialia matrimonij, vt s. dixi. & tex. c. fi. p̄dicti. vbi se fundat cano. in telligit qn̄ ponit sub conditione resolutiua. vel qn̄ ponit si te adulterandam profiteres taliter qd mihi debitorum negare possis. 2. 1. 2 Alia conditioes sūt impossibiles, vt si celum digito tetigeris & hmōi. & tales reijciūt fauore m̄rimonij, & habentur pro nō positis, vt in d. c. si licet i alijs p̄ctib. a m̄rimonio vitiet p̄tractū, vt in d. c. fi. & s. i. po. f. sibilis inst. de her. inst. 1. 3 In sum. no. qd ad hoc vt conditio quolibet suspendat m̄rimonij. vt non sit ante euis euentum, oportet qd. 7. concurrant. Primū qd sit appofita in prin. contractū m̄rimonij. Nā si m̄rimonij eēt p̄tractū purē primū, & postea poneret conditio, non posset uti suspendere nec rescindere. c. dixit 3. 2. q. 1. facit qd no. d. Ant. & Pa. in ca. 1. de p̄d. app. Secundū regitur qd in conditione vterque consentiat expressē. vñ licet vnus ponat conditionē si alter expressē in eam non cōsentit et si taceat matrimonij erit purū. b vt no. in c. fi. de cond. app. Et quāuis conditio eēt contra substantiaia matrimonij, nihilominus matrimonij teneat secuta copula. vt ibi no. Inn. & Pa. facit. c. alij qn̄. 3. 2. q. 2. salte quo ad ecclesiam. Tertū qd p̄ditio nō sit necessariū futura de quo tñ dic vt s. in prin. aut qd nō sit turpis, qd sic, licet dolus dederit cām p̄tractū, & idē in gl. l. a diuo pio. ff. de ritu. nup. & i. c.

Qui excludat consensum] Quia erat talis dolus q etiam prudentissimus sefellisset. N error est in apprehensione non in consensu secundu Tho. di. 30. quarti, & ipse error dicitur quersu ronis iudicium, sem eum

vel dic vt s. erra re. Deceptio dicitur vbi non potest, & si solū prius, vt igno rancia. Nā quideci pitvnu sfulerat, & aliud omittit, e Hi duo erro res] sem Sco. dist. 30. quarti. Actus matrimonij ē dō donationis libere

& voluntariē ignorātia autē & maxime illi cō dōnis, q̄ requirit actum voluntatis causae inuoluntaria rii ex 3. ethi. vñ error iue apphē sio errorē q̄ ad ad oim condōnē req̄sūt q̄ si dōn, facit dōn nullū. Sūt āē in ḡte treta les condōnēs. duae ex parte p̄sonarū, vna q̄ hae p̄sona putetur ef se illa, alia q̄ p̄sona serua credatur libera. Tercia condō error sibi contrādēs ex: p̄te dōnis, p̄ca si ere datur aliā p̄sonā similit̄ dōn d̄bet, cū tñ in rei veritate nō d̄bat, quia nō intēdit dare si cur alia accipere. De primo errore patet, q̄a impedit oim vtdōnē, & tradōnē rerum pu. si emat aurū, & venditor vendat aurū calcū. Ita intelligitur q̄ B. de p̄tate sui corporis, si alia det. Aliās nihil sic, & secūdo dicitur q̄ dōn. Tercia condō p̄nalis oī con tradit̄. Quia si vnu d̄bit animo similit̄, & alter dolose vteus si.

constituit. 20. q. 3. Limitat Pa. in d. c. d. dilectus. & bñ verum, nisi sit talis dolus q̄ excludat consensum, a ga sic nō teneret. Facit q̄d no. Io. An. in c. vnico, de cōm. & facit. ca. cū locū de spon. q̄ bñ no. ga facit ad multa. vt in voris iuramentis, & hmōi sp̄ialib. ga cōiter tenetur q̄ tenet vt in d. gl. 2. Vtrum oīs error b̄ impediā matrimonij? R. q̄ non sed solū ille error q̄ est cōtra substantiā matrimonij. Duo āt includit matrimonij essentialiter. s. duas p̄sonas q̄ coniunguntur. & mutū corporis p̄tate inuicē. Primū tollit p̄ errore p̄sonae. Secundū per errore cōdōnis seruili, q̄a seruus nō p̄t libe ē libertatem sui corporis alteri tradere sine cōsensu dñi sui. Et ideo hi duo errores cōsūm impediunt matrimonium. Alij autem errores ēt si sint ad bñ esse matrimonij non impediūt, vputa credebat q̄ pater esset contentus, vel q̄ eēt diues, vel nobilis, vel pulchra, & huiusmodi, cū ista sint accidentalia matrimonij non impediunt d. S. his ita respondetur.

3 Circa primum errorem. s. personae est notandum q̄ ad hoc q̄ aliquis errat in p̄sona, oportet q̄ per visum, vel famam, vel auditū habeat notitiam aliquā pertine cum qua cōtrahere intendit. q̄a (vt dixi) in poenitentia incognitum nec cōsensum nec amorem possum⁹

gnis dōus siue aīo d̄endi non est d̄tus. Quia desicet ibi principalis causa. factus motus voluntatis siue quo causa minus principalis. q̄ quoniam exierit non sufficit. Hae Sco Non obstat de matrimonio Jacob. & Lye, quia post cognitionem confirmatū propter allegatam consuetudinem a Labam. Item non obstat de benedictione, Isaac per Jacob &c. Quia videt adeo esse confirmandam. Non ob. de baptizante vnum credēs alium baptizare, quia ibi nō requiritur motus consensus, vt in matrimonio sed sufficit quod factus dicitur intendat baptizare eum, quem ante se habet &c.

dirigere. ar. l. cū ab eo. S. mē sam ff. de contrahē. em. vñ credens absentē sibi aliquid liter notū p̄sentē & consenti nō in presentē q̄ est ali⁹, sed in absentē consentit errat in persona, q̄a errare est aliū p̄ alio accipere. 22. q. 2. in quib. 38 di. quauis. Sed si nullā de absentē hēt cognitionē non errat, sed decipitur in praesente, de quo ponitur exēplū de eo q̄ dicit se filiū magni regis i genere, d vel primogenitum magoi comitis, & huiusmodi, & sic est error fortunae non p̄sonae q̄ non impedit, vt dictum est. 29. q. 1. S. error. Idem cū aliqua scit aliquid hēre filios mul. os, nullū tamen eorū cognoscit si aliq̄ eorū dicat se primogenitū, & illa consentiat iū eū p̄ sp̄e successōnis bonorū paternorū erit error fortunae, & non ipedit. sicut no. Ho. 29. q. 1. in prin. Cal. tamē in c. 2. d̄ piu. ser. & Io. 29. q. 1. in sum. & Ho. in sū. tenet q̄ in isto vlt. casu ē error p̄sonae & non est matrimonij, & credo sic verū nisi forte intēdidisset assensū absolute in p̄sentē quē tñ putabat aliū, sed si p̄sensu ferrebat in eū nō vt i p̄sentē e sed in primogenitū, erit verū q̄ non erit matrimonij.

4 Circa secundum errorem. s. conditionis seruili est sciendū q̄ triplex est conditio stat⁹ s. l. melior cum quis contrahit cū libera quā credit seruus & econuerso. Secundus aequalis cū. l. seru⁹ d̄hit

d i n genere] Secus esse si diceret se esse filiū regis Neapol. &c. ga eēt error si in ipsum consentire intēderet d̄ rē. e Non vt in p̄tate] d̄ tenet Ale. in d. c. 2. Itē Tho. i. 4. di. 30. vbi dicit. Error nobilitas inquantū huiusmodi nō euacuat matrimonij sicut nec error qualitatē, sed si error nobilitatis vel dignitatis residuat in errorē p̄sonae tūc impedit m̄rimonij vñ si consens⁹ mulieris feratur i istā p̄sonā d̄ rē d̄t erit error de notabilitate, & nō impedit matrimonij. Si autē intēdit cōsentire in filiū regis qui cōque sit ille tūc est error personae idem de d̄ rē ē primogenitū, & huiusmodi.

f Triplex est conditio status] Vi. de Pan. in. a. a. 22. de coniu. seruo. Hoc etiam dicit. S. Bo. in 4. di. 31. a Primus error non impedit hoc tenet Sco. i. 3. di. 3. di. 30. b Sed potissima rō] Alexand. post multa hoc idem tenet in cap. 2. de coniu. ser. q. 3. & alleg idem tenet Aegidium Roma in 4. di. 36. secundū autē San. Bo. in 4. di. 36 di. c Duplex est rō quare error conditionis impedit matrimonium. Fautor libertatis, quae perditur quum ancilla contrahitur, cum sit liberata fit bonū inestimabile, & quam nullus perdit, nisi nolens, & quam recuperare non potest esse volens, ideo ius seruatur etiam, vt possit eam de serere, & quia iura sunt matrimonij ideo parsumunt errorem non consentire, ideo matrimonium non tenet. c Et Gof. Idem tenent Io. An. & Ale in d. c. fin. de coniu. seruo. Et rō est quia cū cōtrahere incipiūt dās videtur dominium amittere, vnde cōtrahitur cum libera & sic tenet matrimonium, facit. 1. q. 1. De rabe in 1. gl. Et de app. c. p̄ terea consensu. Et hi duo casus ponuntur in glo. in c. si quis ingenu⁹ 29. q. 2.

d i n genere] Secus esse si diceret se esse filiū regis Neapol. &c. ga eēt error si in ipsum consentire intēderet d̄ rē. e Non vt in p̄tate] d̄ tenet Ale. in d. c. 2. Itē Tho. i. 4. di. 30. vbi dicit. Error nobilitas inquantū huiusmodi nō euacuat matrimonij sicut nec error qualitatē, sed si error nobilitatis vel dignitatis residuat in errorē p̄sonae tūc impedit m̄rimonij vñ si consens⁹ mulieris feratur i istā p̄sonā d̄ rē d̄t erit error de notabilitate, & nō impedit matrimonij. Si autē intēdit cōsentire in filiū regis qui cōque sit ille tūc est error personae idem de d̄ rē ē primogenitū, & huiusmodi.

f Triplex est conditio status] Vi. de Pan. in. a. a. 22. de coniu. seruo. Hoc etiam dicit. S. Bo. in 4. di. 31. a Primus error non impedit hoc tenet Sco. i. 3. di. 3. di. 30. b Sed potissima rō] Alexand. post multa hoc idem tenet in cap. 2. de coniu. ser. q. 3. & alleg idem tenet Aegidium Roma in 4. di. 36. secundū autē San. Bo. in 4. di. 36 di. c Duplex est rō quare error conditionis impedit matrimonium. Fautor libertatis, quae perditur quum ancilla contrahitur, cum sit liberata fit bonū inestimabile, & quam nullus perdit, nisi nolens, & quam recuperare non potest esse volens, ideo ius seruatur etiam, vt possit eam de serere, & quia iura sunt matrimonij ideo parsumunt errorem non consentire, ideo matrimonium non tenet. c Et Gof. Idem tenent Io. An. & Ale in d. c. fin. de coniu. seruo. Et rō est quia cū cōtrahere incipiūt dās videtur dominium amittere, vnde cōtrahitur cum libera & sic tenet matrimonium, facit. 1. q. 1. De rabe in 1. gl. Et de app. c. p̄ terea consensu. Et hi duo casus ponuntur in glo. in c. si quis ingenu⁹ 29. q. 2.

d i n genere] Secus esse si diceret se esse filiū regis Neapol. &c. ga eēt error si in ipsum consentire intēderet d̄ rē. e Non vt in p̄tate] d̄ tenet Ale. in d. c. 2. Itē Tho. i. 4. di. 30. vbi dicit. Error nobilitas inquantū huiusmodi nō euacuat matrimonij sicut nec error qualitatē, sed si error nobilitatis vel dignitatis residuat in errorē p̄sonae tūc impedit m̄rimonij vñ si consens⁹ mulieris feratur i istā p̄sonā d̄ rē d̄t erit error de notabilitate, & nō impedit matrimonij. Si autē intēdit cōsentire in filiū regis qui cōque sit ille tūc est error personae idem de d̄ rē ē primogenitū, & huiusmodi.

f Triplex est conditio status] Vi. de Pan. in. a. a. 22. de coniu. seruo. Hoc etiam dicit. S. Bo. in 4. di. 31. a Primus error non impedit hoc tenet Sco. i. 3. di. 3. di. 30. b Sed potissima rō] Alexand. post multa hoc idem tenet in cap. 2. de coniu. ser. q. 3. & alleg idem tenet Aegidium Roma in 4. di. 36. secundū autē San. Bo. in 4. di. 36 di. c Duplex est rō quare error conditionis impedit matrimonium. Fautor libertatis, quae perditur quum ancilla contrahitur, cum sit liberata fit bonū inestimabile, & quam nullus perdit, nisi nolens, & quam recuperare non potest esse volens, ideo ius seruatur etiam, vt possit eam de serere, & quia iura sunt matrimonij ideo parsumunt errorem non consentire, ideo matrimonium non tenet. c Et Gof. Idem tenent Io. An. & Ale in d. c. fin. de coniu. seruo. Et rō est quia cū cōtrahere incipiūt dās videtur dominium amittere, vnde cōtrahitur cum libera & sic tenet matrimonium, facit. 1. q. 1. De rabe in 1. gl. Et de app. c. p̄ terea consensu. Et hi duo casus ponuntur in glo. in c. si quis ingenu⁹ 29. q. 2.

cū ancilla quam credit liberā. Tertius deterior, vt cū liber contrahit cum ancilla q̄ credit liberā vel econuerso. Prim⁹ error non impedit matrimonium quia non ledit in aliquo sic p̄tra hēs. Nec secundus similiter, q̄a aequē laeditur vterq; vnde in neutro errore decipitur, nec habet quod obijciat alteri. ar. 29. q. 2. per totum, & de diuor. c. sigdificasti. Tertius verò error impedit matrimonium. 29. q. 2. si quis ingenuus. Ratio est quia alter tñ lēdit sine culpa, & graviter, quia in bono proli q̄ non habebit in sua p̄tate, & in bono fidei, quia non poterit ei reddere debitum liberē, & in bono facti. I. in separabilitate cohabitationis. Sed potissima rō b̄ quare iste tertius error impedit matrimonium est ecclesiae constitutio. alij autē duo errores non impediūt sem cōsem opi. tā doct. Theo. in 4. di. 36. q̄ cano. licet quidā p̄trariū tenet vt Gof. & Ho. in sum. sed non cures de eis. Sed cōsem opi. tereas, quā sequitur In. de coniu. ser. in c. propofuit.

5 Vtrū sciens contrahens liber cū ancilla, vel ecōtrario teneat matrimonium? R. q̄ sic tenet. 29. q. 2. si quis liber, & sic liber tenetur se qui ancillam, secundū Pa. in c. 1. de coniu. seruo.

6 Vtrū liber contrahens ignoratē cum libera cui in ipsa data est libertas teneat matrimonium? R. q̄ nō q̄a vt d. l. statuliberi in prin. ff. da stat. li. ca. quā interim facit vt seru⁹ facit si vt liber.

7 Quid si dominus tradit alicui libero suam ancillā

se se decepti, nā p̄tor dat in regrum restituei qui cum saluatore contraxerunt. Et bona fidei supple sic. & si d̄m sic ei & bona fide non e redderit restituo nem in integrū dabo. & Adde q̄ titubant p̄trici bit, quia in bona fide p̄sumit nor. Bar. in l. naturali ter. ff. de vuc. Ca no in c. fi. de p̄trici d. Ant. & Pa. in c. grauis, de re sti. sp̄al. gl. i. o. in c. qm̄ § si super, in vt. re. seruata. Imo, in casu d. & ibi d. Arto de p̄trici. & vide in ver. p̄scriptio. § 4. cum ibi not.

8 Vtrum contrahens liber cum ancilla ignoratē, & postea hoc cognoscens committet eidem per copulam, teneat matrimonium? R. sem gl. in d. propofuit, q̄ hñs conscientiam ex probabili causa, & discreta, quod alter est seru⁹ si cognoscat eam p̄iudicat sibi, d̄ & erit matrimonium, & sic intellige. 2. q. 4. In. ff. de pe. hu. l. item veniunt §. cū anteq̄ partes. Si autē ex leui, & temeraria cū cui non dēt credit, tunc non p̄iudicat sibi, titubans pro ignoratē habendus est. C. de condi. inde. l. vlti. ff. de li. ho. exhi. l. 3. §. si quis nolētem. Non. n. cui libet referēci credere tenet text. est ff. q̄ cū sal. tu. l. 2. vbi §. i. d̄ dictum sit ei bona fide non e crediderit aduerte hic q̄ si seruus cōtrahit cum libera quā cum seruū ignorat peccat mortaliter committēdo ei ex quo scit matrimonij nullū esse, secus si ignoraret matrimonij non tenere. & idē dic de quocunq; q̄ scit certitudinaliter q̄ matrimonij non tenet ex quocunq; impedimento. Qñ verò hēt sciam vel conscientia. i. firmā credulitatē d̄ impedimēto q̄nis clarē non sciat, similiter peccat mortaliter cognoscēdo, siue talis conscientia peccat ex probabili cā vel temeraria nisi eā deponat, qñ verò hēt scrupulō conscientia. i. q̄a dubi⁹ est, tunc si ex leui vel temeraria causa dēt deponere, & sic petere & reddere p̄t sine p̄ctō. Si verò dubiū est ex probabili cā pōt reddere, sed non petere dēt, alter exponeret se periculo, & peccaret mortaliter sed reddendo non, q̄a in dubio obedē dum est, & excusat. 23. q. 1. quid culpa. 9 Vtrum talis habens probabile cā credēdi p̄iudicat sibi si ad mandati ecclesiē

recedat

recedat

recedat

recedat

recedat

recedat

recedat

recedat

recedat

recedat

recedat

recedat

recedat

a Sed istud non tenes? Si n. eam cognosceret affectu uxorio esset matrimonium, si aut affectu fornicario peccaret mortaliter, vñ non debet obedire debet tñ sibi pñtare alimēta, exempli potes ponere in ea cui mota est questio seruitutis ab ipso viro &c. hanc opin. tenet Rica.

in 4. di. 36. Car. & Alex. in d. c. 2. & Ale. li. 6. dicit Hof. in d. ca. proposuit corripere sui primū dicit, & sic legitur opt. eodem. Et ad dicit Car. quia si cognoscat eam dimodo consentiat tang. in cōiugem ex quo creditur eā seruam statim vñ matrimonio acquiescere, nec mādatur ecclesiae alteratnaturam aut sensus.

b Rñ. q. nō] Ric. car. sic dicit, aut liber illa manu missionē ignorat credens tñ eum esse liberā sicut tpe pñtati matrimonij credebat, aut scit eam manumissā post qñdā mñmōniū & eā fuisse seruā tpe qñdā matrimonij. Si primo mō copula carnalis sequēs manumissionē matrimonium non ratiūficat, qā adhuc liber cōmiseretur ei ex prior consenti qui nullus fuit gl. in c. fi. de coniug. ser. si secundum dōmō, aut eōm misceretur affectu matrimoniali, aut fornicario, si primo modo efficiatur matrimonium ratiū, quia nullus fuit. Sed propter non cōsentum qui eum verbis de pñtati quæ præcesserant effectū matrimonium. Si secundo modo, tunc licet illud non sit matrimonium in cōspēctū dei, est tamen secundum iudicium ecclesie.

c Et verius? Est n. casus in d. e. ad nostram. vbi dicit rex. nec factō nec verbo consensit. d. Quod sic? Est communis sententia quam recitat Card. Ale. in cap. secundo de coniug. ser. nec obstat,

l. nē dicitur. C. de agri. & censu. lib. 1. quæ videtur æquiparare seruū & ascripticiū, quia illud est verum quo ad hoc tñ, quia quic venditur seruus cum peculio, ita ascripticius cum gleba, alias secus. Et secundum Io. And. ibidem potest stare in possessione inuito domino. f. ascripticius. l. i. iudicium. C. de epis. & cle. Et autē ascripticius faciunt no. in c. multorum de iudicis &c.

e De consuetudine parie? J Se cū est de iure cōmuni, qā parus sequit ventrem, vt. C. de rei. vñ. l. parit. ff. de statu. l. i. & seruorū de ser. nō ordi. c. vlt. De hoc plur. rap. & Bo. in 4. di. 36. vbi ponit rationem. quare parus sequatur ventrem.

f Sic scripta? Ad hanc pñtationem sufficit ser. quinquenium pñtationem. ff. de statu. l. i. r. & l. si pater. C. de i. de statu. & si filius habitus est sic per quinquennium, tunc enim liber censetur. Et sic est casus notabilis, vt contra seruitentem spacio quin

que annorum pñtatur. for. d. n. si pater viueret probationes haberet libertatis. Sed si quis ex propria persona vendideret sibi liberatent tunc tempus viginti annorum requireretur & bona fides licet non requiratur titulus fauore libertatis. l. 2. C. de long. tempo. pñtatur. vide infra pñtatur. §. 42. post medium.

g Rñ. q. non? Adde glo. in c. fi. de coniug. seruo, allegat. c. primū de eo qui duxit in ma. quam pol. per adul. Idem tene. Alexan. ibidem post aliquos ant.

11 Vtrū liber pñtrahens cū ascripticia, aut originaria ignoratē teneat matrimonium. Rñ. fm Hug. 29. q. 2. in principi. q. sic, q. ad cōstitutū de mñmōniō est pñbitorium, & contrahere tales pñt. C. de agri. & censu. & col. l. vlt. li. 1. r. idē tenet.

12 Quid de libro pñtrahente cū filia seruū vbi de consuetudine patriæ & ē q. parus sequatur pñem. vt in c. licet de coniug. seruo. Rñ. qñs consuetudo fit pñtaturia licet mñ eius sit seruā quod verum erit matrimonium, vt in d. ca. licet. dum modo pater sit liber.

13 Sed pone quōd liber qui contraxit cum seruā ignoratē postmodū sciēs seruam nihilominus vult matrimonium esse, sed illa non vult nunquid erit? Respō. quōd non g sed verum est q. compelleretur ab ecclesia nisi transisset ad secunda vota.

14 Vtrum liber possit propria autoritate ancillā quā ignoratē acceperat vxorē dimittere comperō q. fit seruā? Rñ. q. quod quōd ad thorum certum est q. sic, quo verō ad cohabitationē tenet Ric. in 4. di. 36. q. non si pñtraxit in faciem ec

que annorum pñtatur. for. d. n. si pater viueret probationes haberet libertatis. Sed si quis ex propria persona vendideret sibi liberatent tunc tempus viginti annorum requireretur & bona fides licet non requiratur titulus fauore libertatis. l. 2. C. de long. tempo. pñtatur. vide infra pñtatur. §. 42. post medium.

g Rñ. q. non? Adde glo. in c. fi. de coniug. seruo, allegat. c. primū de eo qui duxit in ma. quam pol. per adul. Idem tene. Alexan. ibidem post aliquos ant.

11 Vtrū liber pñtrahens cū ascripticia, aut originaria ignoratē teneat matrimonium. Rñ. fm Hug. 29. q. 2. in principi. q. sic, q. ad cōstitutū de mñmōniō est pñbitorium, & contrahere tales pñt. C. de agri. & censu. & col. l. vlt. li. 1. r. idē tenet.

12 Quid de libro pñtrahente cū filia seruū vbi de consuetudine patriæ & ē q. parus sequatur pñem. vt in c. licet de coniug. seruo. Rñ. qñs consuetudo fit pñtaturia licet mñ eius sit seruā quod verum erit matrimonium, vt in d. ca. licet. dum modo pater sit liber.

13 Sed pone quōd liber qui contraxit cum seruā ignoratē postmodū sciēs seruam nihilominus vult matrimonium esse, sed illa non vult nunquid erit? Respō. quōd non g sed verum est q. compelleretur ab ecclesia nisi transisset ad secunda vota.

14 Vtrum liber possit propria autoritate ancillā quā ignoratē acceperat vxorē dimittere comperō q. fit seruā? Rñ. q. quod quōd ad thorum certum est q. sic, quo verō ad cohabitationē tenet Ric. in 4. di. 36. q. non si pñtraxit in faciem ec

quos, & ratio est quia illa non cōtradictō potest matrimonium cōfirmari vnde qā ex parte fominē nō est error, sed ex parte viri vñ pñtaturū sū ore nuntiare c. ad a. polliticiā, de regula, & doct. ponunt casum eō uerū quod idem est. Et Ric. hoc tenet in 4. di. 36.

a Aut coram testibus? Ratio est quia causē matrimoniales q. probari possunt i iudicio ecclesiastico ad ecclesias referendū sunt, aliis ma. tici possent fraudes committere in dimittendo vxores suas falsō eis obijcētibus notam seruitutis conditionis, & etiam si clandestinē contraxerunt, & est fama suborta de illo contractu, tunc erit probabiliter teneat iudicium teneat iudicium esse necessarium, si verō nulla est fama non videtur quare ipsam dimittere non possit hoc Ric.

b Opt. Ric. est verū? Ratio quia diuortium est pena, sed pena nō est inferenda nisi per iudicem. 21. q. 4. §. In hoc. C. de iudi. in l. nullus. Et C. nemo inus si d. per totū. C. ad accessoria De his vide etiā Ho. Inn. & Alex. post alios in c. 1. de quer. coniug. d. Peccatē mortaliter? Et hoc per ecclesiam est corrigendus.

c De i. c. 1. §. Sed ego dico q. opi. Ric. est vera b quoad cohabitationē, vt patet in c. porrō. de diu. sed quoad redditionem vel petitionem debiti est vera secunda opinio, & fm hāc distinctionem intelligit, & limita. d. c. porrō.

15 Quid si seruus contrahit matrimonium cum ancilla, vel cum libera q. scit cum se uum? Rñ. q. licet de iure ciuili matrimonium nō teneat, vt in l. cum ancillis. C. de incest. & inur. nup. tñ de iure canonico tenet, cui standum est in hac materia spiritali, vt in c. pen. & vlt. de 2. nup. & no. Bar. in l. priuilegia. C. de sac. san. ecc. & est gl. in c. 2. de reg. iu. li. 6.

Vnde no. quōd aut talis seruus vel ancilla cōtraxit cū uolūtate domini sui, & tūc magis tenetur ad reddendū debitum vxori quā ad seruitutem domini quia ex quo consensit ad matrimonium videtur cōsensisse ad accessoria. c. prudētiam, de of. deleg. & l. ad legatum. ff. de procu. nec potest eū dñs taliter distrahere quod imediatur reddere debitum loco & tpe debito, aliter fm Sco. in 4. di. 36. q. 1. peccatē mortaliter d. dñs. & idē dicit si sunt diuersorū dominorum si ambo consenserunt. Et sic intelligit & limita Tancre. & alios qui videtur velle q. non potest eos vendere. taliter, q. redditio debiti impediatur, aut

16 Vtrū liber q. contraxit matrimonium se vendens in seruum aut qualitercūque si efficiatur seruus dissoluatur matrimonium? Rñ. q. non valet venditio qua se vendit quia non hēt pñtatem sui corporis. 3. q. 5. q. deo nisi vxor ad hoc cōsentiat. Hoc limitat. S. Bo. in 4. di. 36. verum quantum ad eā seruitutem qua impediēt, quoad redditionem debiti, licet in alia seruitute quæ non impedit. Aduerte tamen q. licet error impediatur mñmōniū non tñ obligat ad culpā contrahentes qui errant, nec est scienter pñhentes cum seruis, solummodo peccat, & credo mortaliter seruus vel ancilla q. scitēter contrahit cum libera ignorante cū seruum vel ancillam, q. vñ eis quantum in ipso est dolum, & in re notabili inferre, & multo magis peccat mortaliter si commiserunt cum eis licet non peccent ipsi liberi existens in bona fide.

17 Vnde no. q. cō votum castitatis emissum obligat ad id quod est contra vnum quod est de essentia matrimonij vt s. patric. de quo vide Ge. in c. 1. de vo. li. 6. Et ideo ipsū mñmōniū impedit & si sit tale votū solenne, taliter impedit qd non tenet mñmōniū post contractum, sed est nullū. Si verō non

18 Vnde no. q. cō votum castitatis emissum obligat ad id quod est contra vnum quod est de essentia matrimonij vt s. patric. de quo vide Ge. in c. 1. de vo. li. 6. Et ideo ipsū mñmōniū impedit & si sit tale votū solenne, taliter impedit qd non tenet mñmōniū post contractum, sed est nullū. Si verō non

19 Vnde no. q. cō votum castitatis emissum obligat ad id quod est contra vnum quod est de essentia matrimonij vt s. patric. de quo vide Ge. in c. 1. de vo. li. 6. Et ideo ipsū mñmōniū impedit & si sit tale votū solenne, taliter impedit qd non tenet mñmōniū post contractum, sed est nullū. Si verō non

20 Vnde no. q. cō votum castitatis emissum obligat ad id quod est contra vnum quod est de essentia matrimonij vt s. patric. de quo vide Ge. in c. 1. de vo. li. 6. Et ideo ipsū mñmōniū impedit & si sit tale votū solenne, taliter impedit qd non tenet mñmōniū post contractum, sed est nullū. Si verō non

21 Vnde no. q. cō votum castitatis emissum obligat ad id quod est contra vnum quod est de essentia matrimonij vt s. patric. de quo vide Ge. in c. 1. de vo. li. 6. Et ideo ipsū mñmōniū impedit & si sit tale votū solenne, taliter impedit qd non tenet mñmōniū post contractum, sed est nullū. Si verō non

22 Vnde no. q. cō votum castitatis emissum obligat ad id quod est contra vnum quod est de essentia matrimonij vt s. patric. de quo vide Ge. in c. 1. de vo. li. 6. Et ideo ipsū mñmōniū impedit & si sit tale votū solenne, taliter impedit qd non tenet mñmōniū post contractum, sed est nullū. Si verō non

23 Vnde no. q. cō votum castitatis emissum obligat ad id quod est contra vnum quod est de essentia matrimonij vt s. patric. de quo vide Ge. in c. 1. de vo. li. 6. Et ideo ipsū mñmōniū impedit & si sit tale votū solenne, taliter impedit qd non tenet mñmōniū post contractum, sed est nullū. Si verō non

24 Vnde no. q. cō votum castitatis emissum obligat ad id quod est contra vnum quod est de essentia matrimonij vt s. patric. de quo vide Ge. in c. 1. de vo. li. 6. Et ideo ipsū mñmōniū impedit & si sit tale votū solenne, taliter impedit qd non tenet mñmōniū post contractum, sed est nullū. Si verō non

25 Vnde no. q. cō votum castitatis emissum obligat ad id quod est contra vnum quod est de essentia matrimonij vt s. patric. de quo vide Ge. in c. 1. de vo. li. 6. Et ideo ipsū mñmōniū impedit & si sit tale votū solenne, taliter impedit qd non tenet mñmōniū post contractum, sed est nullū. Si verō non

26 Vnde no. q. cō votum castitatis emissum obligat ad id quod est contra vnum quod est de essentia matrimonij vt s. patric. de quo vide Ge. in c. 1. de vo. li. 6. Et ideo ipsū mñmōniū impedit & si sit tale votū solenne, taliter impedit qd non tenet mñmōniū post contractum, sed est nullū. Si verō non

27 Vnde no. q. cō votum castitatis emissum obligat ad id quod est contra vnum quod est de essentia matrimonij vt s. patric. de quo vide Ge. in c. 1. de vo. li. 6. Et ideo ipsū mñmōniū impedit & si sit tale votū solenne, taliter impedit qd non tenet mñmōniū post contractum, sed est nullū. Si verō non

contraxerunt dño contradicente aut ignorante, & sic licet teneat matrimonium tñ magis tenentur dño quod petenti debiti vt no. d. An. Car. & Pa. & cōiter doc. in c. 1. e. de coniug. ser. & poterit eos vendere ad libitū verū, vt dicit Scot. vbi. §. de bono. & æquo debet in eorū venditione attendere q. sibi possint reddere debitum, immo dico quod de necessitate tenetur si cum æquali conditione vili sibi hoc potest facere aliās nō, & sic intelligit Scot.

16 Vtrū liber q. contraxit matrimonium se vendens in seruum aut qualitercūque si efficiatur seruus dissoluatur matrimonium? Rñ. q. non valet venditio qua se vendit quia non hēt pñtatem sui corporis. 3. q. 5. q. deo nisi vxor ad hoc cōsentiat. Hoc limitat. S. Bo. in 4. di. 36. verum quantum ad eā seruitutem qua impediēt, quoad redditionem debiti, licet in alia seruitute quæ non impedit. Aduerte tamen q. licet error impediatur mñmōniū non tñ obligat ad culpā contrahentes qui errant, nec est scienter pñhentes cum seruis, solummodo peccat, & credo mortaliter seruus vel ancilla q. scitēter contrahit cum libera ignorante cū seruum vel ancillam, q. vñ eis quantum in ipso est dolum, & in re notabili inferre, & multo magis peccat mortaliter si commiserunt cum eis licet non peccent ipsi liberi existens in bona fide.

17 Vnde no. q. cō votum castitatis emissum obligat ad id quod est contra vnum quod est de essentia matrimonij vt s. patric. de quo vide Ge. in c. 1. de vo. li. 6. Et ideo ipsū mñmōniū impedit & si sit tale votū solenne, taliter impedit qd non tenet mñmōniū post contractum, sed est nullū. Si verō non

18 Vnde no. q. cō votum castitatis emissum obligat ad id quod est contra vnum quod est de essentia matrimonij vt s. patric. de quo vide Ge. in c. 1. de vo. li. 6. Et ideo ipsū mñmōniū impedit & si sit tale votū solenne, taliter impedit qd non tenet mñmōniū post contractum, sed est nullū. Si verō non

19 Vnde no. q. cō votum castitatis emissum obligat ad id quod est contra vnum quod est de essentia matrimonij vt s. patric. de quo vide Ge. in c. 1. de vo. li. 6. Et ideo ipsū mñmōniū impedit & si sit tale votū solenne, taliter impedit qd non tenet mñmōniū post contractum, sed est nullū. Si verō non

20 Vnde no. q. cō votum castitatis emissum obligat ad id quod est contra vnum quod est de essentia matrimonij vt s. patric. de quo vide Ge. in c. 1. de vo. li. 6. Et ideo ipsū mñmōniū impedit & si sit tale votū solenne, taliter impedit qd non tenet mñmōniū post contractum, sed est nullū. Si verō non

21 Vnde no. q. cō votum castitatis emissum obligat ad id quod est contra vnum quod est de essentia matrimonij vt s. patric. de quo vide Ge. in c. 1. de vo. li. 6. Et ideo ipsū mñmōniū impedit & si sit tale votū solenne, taliter impedit qd non tenet mñmōniū post contractum, sed est nullū. Si verō non

22 Vnde no. q. cō votum castitatis emissum obligat ad id quod est contra vnum quod est de essentia matrimonij vt s. patric. de quo vide Ge. in c. 1. de vo. li. 6. Et ideo ipsū mñmōniū impedit & si sit tale votū solenne, taliter impedit qd non tenet mñmōniū post contractum, sed est nullū. Si verō non

23 Vnde no. q. cō votum castitatis emissum obligat ad id quod est contra vnum quod est de essentia matrimonij vt s. patric. de quo vide Ge. in c. 1. de vo. li. 6. Et ideo ipsū mñmōniū impedit & si sit tale votū solenne, taliter impedit qd non tenet mñmōniū post contractum, sed est nullū. Si verō non

24 Vnde no. q. cō votum castitatis emissum obligat ad id quod est contra vnum quod est de essentia matrimonij vt s. patric. de quo vide Ge. in c. 1. de vo. li. 6. Et ideo ipsū mñmōniū impedit & si sit tale votū solenne, taliter impedit qd non tenet mñmōniū post contractum, sed est nullū. Si verō non

25 Vnde no. q. cō votum castitatis emissum obligat ad id quod est contra vnum quod est de essentia matrimonij vt s. patric. de quo vide Ge. in c. 1. de vo. li. 6. Et ideo ipsū mñmōniū impedit & si sit tale votū solenne, taliter impedit qd non tenet mñmōniū post contractum, sed est nullū. Si verō non

26 Vnde no. q. cō votum castitatis emissum obligat ad id quod est contra vnum quod est de essentia matrimonij vt s. patric. de quo vide Ge. in c. 1. de vo. li. 6. Et ideo ipsū mñmōniū impedit & si sit tale votū solenne, taliter impedit qd non tenet mñmōniū post contractum, sed est nullū. Si verō non

27 Vnde no. q. cō votum castitatis emissum obligat ad id quod est contra vnum quod est de essentia matrimonij vt s. patric. de quo vide Ge. in c. 1. de vo. li. 6. Et ideo ipsū mñmōniū impedit & si sit tale votū solenne, taliter impedit qd non tenet mñmōniū post contractum, sed est nullū. Si verō non

28 Vnde no. q. cō votum castitatis emissum obligat ad id quod est contra vnum quod est de essentia matrimonij vt s. patric. de quo vide Ge. in c. 1. de vo. li. 6. Et ideo ipsū mñmōniū impedit & si sit tale votū solenne, taliter impedit qd non tenet mñmōniū post contractum, sed est nullū. Si verō non

29 Vnde no. q. cō votum castitatis emissum obligat ad id quod est contra vnum quod est de essentia matrimonij vt s. patric. de quo vide Ge. in c. 1. de vo. li. 6. Et ideo ipsū mñmōniū impedit & si sit tale votū solenne, taliter impedit qd non tenet mñmōniū post contractum, sed est nullū. Si verō non

30 Vnde no. q. cō votum castitatis emissum obligat ad id quod est contra vnum quod est de essentia matrimonij vt s. patric. de quo vide Ge. in c. 1. de vo. li. 6. Et ideo ipsū mñmōniū impedit & si sit tale votū solenne, taliter impedit qd non tenet mñmōniū post contractum, sed est nullū. Si verō non

31 Vnde no. q. cō votum castitatis emissum obligat ad id quod est contra vnum quod est de essentia matrimonij vt s. patric. de quo vide Ge. in c. 1. de vo. li. 6. Et ideo ipsū mñmōniū impedit & si sit tale votū solenne, taliter impedit qd non tenet mñmōniū post contractum, sed est nullū. Si verō non

32 Vnde no. q. cō votum castitatis emissum obligat ad id quod est contra vnum quod est de essentia matrimonij vt s. patric. de quo vide Ge. in c. 1. de vo. li. 6. Et ideo ipsū mñmōniū impedit & si sit tale votū solenne, taliter impedit qd non tenet mñmōniū post contractum, sed est nullū. Si verō non

a licet verique] D. An. dicit i. d. rursum si cōstit obligacionis, ita dirigitur in deū simplex votū, sicut solēne. c. magna, de voto si efficaciam obligacionis, ubi obligat vni scuta. lūd, si cōpū per peccata est obligatio veriusque, si peccatum aequū uterque peccat q̄ uenit voto suo. Tamen qui cōtra facit voto solēni, p̄faci etiā ecclesia solēnitia. t. i. s. magis punitur p̄facies vo solēni quā simplicet. c. si vir. 27. d. e. de virginib. 27. q. 1. Et dicitur in c. 1. de voto in h. l. 6 quōd frangit votum magis in publico dicitur est peccata imponenda, si consideremus exterioria accidentia, tunc ē differtia, quia simplex impedit matrimonium, sed non dirimit, sed solēne dirimit. Et primum quod siue an, siue post matrimonium adueniat nō dissoluit matrimonium, c. uenies, & c. cōsuluit, qui clerici vel vo. Solēne verō an, & post dicitur dissoluit, licet si adueniat post contractum matrimonium si copula sit cōsummata, non dissoluit c. ex parte & c. x. publico, & c. quidam de cōuer. coniug. vide Alex. in d. c. rursum Et rō dicitur tunc est scilicet scilicet

solēne, sed solū simplex impedit quōd, sed tñ post p̄ctū tenet vt no. in c. rursum. c. cōsuluit, & c. infinuante q. cle. vel uouen. 27. cā per totū, nec cures de opinione Hu. quā dicit Ber. i. d. c. rursum tutorē, qā nō est verū, qā licet vtrūque a votū aequaliter obliget quoad deū tñ ecclesia noluit statuere, vt m̄imonium post p̄ctū non teneat nisi solū de contracto post votū solēne vt patet per ca. vnicū de voto li. 6. & est cōis opti. t. canonistā. 27. q. 1. & qui clerici vel vo. q̄ Theo. in 4. d. 38. qd̄ at sit votū simplex vel solēne vide j. Votū. 1. s. 8. 1 Vt unū contrahēs post votū simplex peccet mortaliter? R. s̄m Gal. Cal. in d. c. rursum quod aur q̄i contrahit habet a sum consummādi matrimonium & sic peccat mortaliter, quia facit cōtra votū. 27. q. 1. in multis. c. b aut non habuit animū consummandi, sed religionem intrandi ante cōsummationē, & sic non peccat mortaliter contrahendo, qā in nullo facit cōtra votum, & sic concordat opi. p̄trarias. 2 Sed pone q̄ hñs votum simplex castitatis cōtrahat nunquid poterit consummare sine peccato mortali? R. q̄ si contraxit animo nouo contummandi sed intrandi religionem, sed post quā contraxit mutat propostū & alter exigit debitum quōd reddēdo non peccat mortaliter quia ad hoc tenetur, nec mutando propostū peccat mortaliter, qā nō erat illud p̄positū firmatū sub voto, & sic poterit esse qd̄ post votū simplex

castitatis quod contrahat matrimonium & consummat sine peccato mortali, sec̄ si fecisset votū religionis, quia licet possit contrahere sine mortali cū p̄posito non consummandi, non tñ poterit p̄summare sine mortali p̄ctō, qā an p̄summationē p̄t illud implere, sed nō sic in p̄fato casu qā in religione talis non tenet reddere exactus, nec obf. c. virgines. 27. di. qā intelligitur de coniugente se carnali aīo post votū. Aduerte hic & in s. p̄cedenti, q̄ si talis contrahendo cum intentione intrādi religionē si videret q̄ illa cum qua p̄trahit notabiliter laedetur puta qā cū maior difficultate inueniet aliū virū non credo euadere mortale nisi si infederet ei satisfacere, & omnino teneatur ei satisfacere de damno. 3 Vtrū talis qui contraxit post votū simplex castitatis possit s̄tr exigere sine mortali p̄ctō? R. gl. in c. agatho fa. 27. q. 2. & in c. qd̄a & in c. placet de p̄uer. coniug. tenet q̄ non, sed gl. in c. si qs votū. 27. q. 1. recitat quōsdā tenere q̄ solū prima vice peccat mortaliter, sed non postea, q̄ p̄ matrimonium sequēs votū extinguit, vt no. in d. q. 1. c. de viduis el. 2. & sequit Ho. i. d. c. rursum & cōter doc. & hāc opi. dicit Car. i. d. c. rursum ueriorē de iure. Sed lo. An. & cōter sequētes in d. c. rursum, dicunt primam opti. tiorē, q̄ Theo. in 4. d. 38. cōter sequunt, possent tamē p̄dicta diuersitas reduci ad p̄cordiā, videlicet vt secunda opinio hēat locū q̄i qs si si p̄terit redderet se nimis onerosū ē alteri parti, maximē si ille q̄ fecit votū sit vir, qā sic petēdo p̄ illū respēctū nō peccaret, & prima opinio loquat̄ & intelligit q̄i qs solū petat ad satisfactionē dū (uo appetitū, vt sic nō possit petere sine p̄ctō mortali. Si q̄s tñ vellet simpliciter tene

re q̄ post. consummatū matrimonium non peccet exigēdo ē ad satisfaciendū sibi, noli eū cōdēnare de mortali, qā de iure non videt̄ minus vera. q̄ secunda, licet sit tutius non exigere si potest, q̄ si non potest abstinere ab exigēdo, petat disp̄sationem ab Ep̄o, vt possit vxigere, & quod eps ex cā possit disp̄sare, in hoc casu tenent cōter moderniores in d. c. rursum; & causa legitima dispensandi est talis periculū, qā difficultate est vt in medijs vndis quis sit laborat. Nam & eps dispensat propter periculū fornicationis, vt post votū simplex castitatis quis contrahat, vt in c. uenies, qui cle. vel vo. Item cum incēstiuo, vt no. gl. in summa. 33. q. 2. s. de penitentibus, ergo & in isto casu. 4 Vtrū supradictus mortua vxore possit aliā accipere? R. s̄m Hug. & Archi. 30. q. 1. de eo. & 34. q. 2. anti qui, quod non, quia votū nō erat ablatum, sed executi voti de conuer. coniuga. cā. quidam, & idē dicit Archi. de vxore quā ad p̄ceptum viri fregit vota abstinētiē & huiusmodi, sed tu dic vt j. votum. 2. s. 13. 5 Sed pone q̄ ambo qui fecerant votum castitatis simplex contrahant simul, nunquid tenent matrimonium? Respon. Ian. 27. q. 1. in c. si quis votum q̄ imo tenet, sed neuter poterit exigere, sed si viderit alterum affectare, a poterit commiseri & vterq̄ reddet d̄f, & hoc est verius. Pan. verō dicit in ca. tua nos de iureiur. q̄ si suspitio est b de incon-

affectare] Aug. de Ancho. super epistolā Pauli dicit repliciter vobis post petere debetis. d. verbi & p̄p̄sione. Secūdo signū demonstrationis. Tertio ex naturale conditione, & in hīs modis vt tenet reddere debitum vxori. hē sit d̄ onerosus. b suspitio est Aliq̄ non, ē h̄ v. nus eorū lapsus esse in adulteriū nē reportare videret peccans cōmodū de suo d̄ h̄o & nē p̄ h̄o viā vellet recare coniugem. c Reintegrabit] P̄ca q̄a est sine h̄is & suspitio; & rō qā tale votū videtur fuisse illicitū, nec debet a principio cōtrahi vel ab ecclesia recipi. Si aut. n. vnus non pot̄ intrare religionē, altero si p̄p̄cto remanēt in seculo p̄ timorē incōdēntiā, ita nō ē p̄mitteū, vt vouent & p̄manēt in seculo. R. si de facto vouerit ep̄i scopus ex officio suo, p̄uidebit nē maius peccatum inde cōtingat. Secus tñ esset si nō esset de incōdēntiā suspitio, vt d. c. qd̄ den. Vbi Papa nō restituit lapsū & c. Et idē tenet Pa. in d. c. charit̄ im̄. Nec ob. c. ex literis de duor. quia loq̄t̄ q̄ siue voto matrimonium fuit separātū p̄ alterū adulteriū. R. dicit q̄ altero adulteri pariter de

re q̄ post. consummatū matrimonium non peccet exigēdo ē ad satisfaciendū sibi, noli eū cōdēnare de mortali, qā de iure non videt̄ minus vera. q̄ secunda, licet sit tutius non exigere si potest, q̄ si non potest abstinere ab exigēdo, petat disp̄sationem ab Ep̄o, vt possit vxigere, & quod eps ex cā possit disp̄sare, in hoc casu tenent cōter moderniores in d. c. rursum; & causa legitima dispensandi est talis periculū, qā difficultate est vt in medijs vndis quis sit laborat. Nam & eps dispensat propter periculū fornicationis, vt post votū simplex castitatis quis contrahat, vt in c. uenies, qui cle. vel vo. Item cum incēstiuo, vt no. gl. in summa. 33. q. 2. s. de penitentibus, ergo & in isto casu. 4 Vtrū supradictus mortua vxore possit aliā accipere? R. s̄m Hug. & Archi. 30. q. 1. de eo. & 34. q. 2. anti qui, quod non, quia votū nō erat ablatum, sed executi voti de conuer. coniuga. cā. quidam, & idē dicit Archi. de vxore quā ad p̄ceptum viri fregit vota abstinētiē & huiusmodi, sed tu dic vt j. votum. 2. s. 13. 5 Sed pone q̄ ambo qui fecerant votum castitatis simplex contrahant simul, nunquid tenent matrimonium? Respon. Ian. 27. q. 1. in c. si quis votum q̄ imo tenet, sed neuter poterit exigere, sed si viderit alterum affectare, a poterit commiseri & vterq̄ reddet d̄f, & hoc est verius. Pan. verō dicit in ca. tua nos de iureiur. q̄ si suspitio est b de incon-

uentia, quod eps ex officio reintegrari & vterq̄ possit exigere, vt no. gl. in ca. nosce. 30. q. 1. & in c. q̄ deo pari. 33. q. 1. sed si sine disp̄satione coniugentur tenent. Inn. in ca. dudū de conuer. coniug. q̄ proles nō erit legitima, q̄ quia non est amplius matrimonium quod ad exercitacionē carnis, l dem tenet gl. 8. r. dist. c. minū. l. Idē dicit si post cōtractū ambo, fecerant votum castitatis, vt no. Pa. in c. charit̄ im̄. s. de conuer. coniug. 6 Quid de illo q̄ post votū simplex iurauit alicui de q̄ accipien. R. agat p̄nitentiā de iuramento, quia non vt dicit c. rursum qui cle. vel vo. similiter nō tenet votū simplex post iuramentū praestitū de contrahendo secundū h̄o. & Gof. nisi sit de religione incrēda, qā p̄ intras religionē c. p̄missū desp̄o. 7 Vtrum habens votum castitatis querēs an teneat matrimonium si contrahat sit ei respondendum? Respon. quōd quidam dicunt quod non, quia si dicat q̄ si dabit ei causam peccandi si dixerit q̄ non teneat. Alij autem dicunt q̄ potest respondere q̄ tenebit, quia & Papa hoc facit. ego verō credo quōd potest respondere quod tenebit dummodo taliter grauet factum, q̄ non sit imputandum respondenti sed ei qui ex bono malum accipit si postea cōtrahat, maxime q̄ videt q̄ votū non seruat quia nō videt quomodo non possim dicere facere volentū oīno maius malū, quod potius illo dimisso faciat minus. 13. di. nerui cum simili.

bet matrimonium reintegrari, qā adulteriū cum adulterio est comparandum. d Quod proles nō erit legitima] Idem dicit vxor vni cōueniētiā marito intrasē religionē vel ad sacros ordines p̄moto, nam si de nouo coniugant̄ subiles nō ē legitima s̄m Pa. in d. c. charit̄ im̄. de iur. coniug. imo vult gl. 1. in d. c. minū. r. quod talis filius sit legitimus. 11. quāt̄ in c. n. n. & quod plus peccet iste iurata, quā cū alia iurata, & ad p̄dicta h̄o. in sum. de fili p̄bi q̄s post sit, ver. quid si si certus, & in c. d. d. de cōuer. cōi. & Archi. in d. c. minū. i. & alle gat ne. in c. h̄as de fil. p̄bi. Et ibi. d. Anto. no. quod possibile ē quē de legitimo m̄imonio nasci, & tñ sit legitimus vt hoc casu. Qd̄ tenent j simpliciter tñ peccati an possit uenire post votum respondendū est, quod non. f Consequenti. cas] Est forma langui-

liter respicitur  
 eundem S. Bon-  
 Sco. & Riccio 4.  
 dist. 40. & est in  
 trissecus adue-  
 nis quia non p-  
 rior ex natura  
 extremorū in se  
 positōri, & con-  
 sanguinitas est  
 causa vinculi. vi  
 de Ri. ibi.  
 Tres lineas  
 Linea est colle-  
 ctio ordinata p-  
 sonarum ab eo-  
 dem stirpe descen-  
 dentium. fm Io.  
 An. in arbore cō-  
 sanguinitatis, &  
 dī ordinata quia  
 in linea p-  
 dicitur est ordo  
 fm prius, & por-  
 terius sic q' or-  
 do attenditur ad  
 id qd' est supra.  
 vel ad id quod ē  
 infra: vel ad id q'  
 ē iuxta, & si sūt  
 tres lineae vt hic  
 i. res. Sco. mēn-  
 dicit quōd linea  
 transuersali est  
 minus propriē li-  
 nea, patet, q' re-  
 gulariter secūda  
 ascendit, vel de-  
 scendit. b. Habitudo  
 i. q. uenientia vel se-  
 cundū Sco. est de  
 terminata pro-  
 pinquitas perso-  
 nae ad personam  
 secundū consan-  
 guinitatem. Ad-  
 uerte secundū Ri-  
 car. q' ius civile  
 dicit duas habi-  
 tudines duorum  
 extremorum dū  
 ad certium com-  
 parantur vt in p-  
 positō ad suum  
 principium nam  
 alii est habitudo  
 secundū ius ci-  
 uili: facris ad pa-  
 tren alia fororis  
 ad patrem, ideo  
 sunt duo gradus  
 sed ius canonicū  
 dicit vnitam ha-

sāguinitas hēt tres lineas a  
 fm cōiter doc. vna ascēden-  
 tiū, altera descendentiū, tē-  
 tia collateralium. A prima,  
 s. ascendērium quisque tra-  
 hit originē sicut pater, & c.  
 vna proauis attauis & c. &  
 idē dic de matre auia & c.  
 In secūda. l. descendentiū  
 perpetuatur memoria, &  
 genus vt est filius, nepos p-  
 nepos abnepos, & sic simili-  
 ter filia neptis & c. Tertia  
 respicit illos qui nec ipsi a  
 nobis nec nos ab ipsis traxi-  
 mus originē, tamen ab eodē  
 languine sunt propaga-  
 ti vt duo fratres, & eorum  
 filij qui patres dicuntur  
 & filij p-  
 fectorum, & idem  
 in foeminis hęc probantur.  
 3 s. q. 4. c. 1. p. totū. ff. de gra-  
 l. 1. & l. iur. cōsultus. Habet  
 ē hęc consanguinitatis gra-  
 dū qui describitur sic. gra-  
 dū est habitudo b. distantia  
 persona ū qua cognoscitur  
 quōta generationis distātia  
 duarū personarū distant inter  
 se colligitur in c. ex literis,  
 & est capitulū primū & c. c.  
 q' dilectio de consan. & af-  
 pro cuius intelligentia no-  
 4. regulas. Primō q' aliter  
 cōputat gradus collatera-  
 liū in linea de iure canoni-  
 co. Aliter de iure ciuili. Nā  
 duo fratres siue frater & to-  
 ror faciunt vnum gradum  
 cum patre & matre de iure  
 canonico. sed de iure ciuili  
 faciant duos, quia ascen-  
 dis de filio ad patrē, & sic  
 primum gradum postea de  
 scendit de patre ad filium  
 alium vel sororem, & sic ē  
 secundus gradus, & ideo in  
 matrimonio attēdimus ad  
 ius canonicū. Ratio huius  
 diuersitatis redditur. 3 s. q.  
 5. 1. c. ad sedem & ibi vidē.

Secūda regula q' persona  
 addita personae per carnis  
 propagationem in linea a-  
 scendentium vel descendē-  
 tium addit gradū dempto  
 stirpe qui ideo demitur q' a  
 filius ē de languine patris,  
 & matris, vnde non fit de  
 scensus p' duos gradus sed  
 tm p' vnu de patre ad filiū,  
 vel econuerto. Rō q' sicut vnu, non ē nu-  
 merus sed principij numeri sic hic. Itē si  
 quis vult facere vna fenestra requiruntur  
 necessarii duae colūnae, sed si alia vult ad-  
 dere, sufficit vna sola sic in proposito. Tertia  
 regula est q' in linea trāuersali toto gra-  
 du p'lonā descendētes a stirpe distāt inter  
 se quoto distāt a stirpe vnde nepos ex v-  
 no filio, & pro nepos ex altero filio distāt  
 a se in secūdo gradu ex vna parte, & in ter-  
 tio gradu ex altera parte. Quarta regula ē  
 q' qn' p'lonā distātingualiter a stirpe dēt  
 computari fm gradū magis remotū a stirpe  
 te, vt quantū ille remotior distāt a stirpe  
 tm intelligat inter se distare, vt. c. vl. de p-  
 de conf. & af. Qd' credo verum in p'hedo,  
 sed in contracto tene (vt dixi) quōd a remo-  
 tiori dēt fieri, nisi fm. j. dicā. Inpedim. 17.  
 1. Sed quēto vsque ad quē gradum consan-  
 guinitatis impeditur matrimonium? Rē. q'  
 de dictamine legis naturae impeditur ma-  
 trimonium filij cum matre & filia cum pa-  
 tre Ge. d. relinquet homo patrem & mat-  
 rē & adhibet uxori, sed magis est contra ius  
 naturale qd' filius hēat matrem in tali tur-  
 pirudine, & subiecta, & p' p'ea Phil. 8. de a-  
 nimalib. narrat de camelo qui cum coope-  
 ruisset matrem post cognoscens interfecit  
 ingeniatorē. similiter de aequo qui cū co-  
 cubuisset cum matre cooperta, discooper-  
 tam cognoscens proiecit le de alto, & in-  
 terfecit se. Ex dictamine legis diuine pro-  
 hibētur matrimonialiter copulari contan-  
 guinei in primo gradu & secundo in linea  
 inaequali consanguinit. & at. vt patet Leui.  
 18. quod Ni. de Li. super Iosue 15. imitac  
 verū s. nē nepos accipiat amitam p'p' reque-  
 rentiā, sed q' patruus accipiat neptē conce-  
 ditur,

biendinem, vt. g.  
 vl. de conf. & af.  
 c. Remotior di-  
 stac] Rō est quia  
 tota cā proximi-  
 tatis vnu habet  
 a stirpe, ergo nul-  
 tus proximor a  
 luj collateralis q'  
 Ripiti.  
 d. Gen. 1. ] secun-  
 do de. potestatem

est gradus in linea descendente, quā trāuersali plus  
 n. coniugatur ples parenti q' ples p'li. Et de lege  
 naturae soli prohibito fm lineam rectā expli-  
 citē in Adam ad filios, & filias, simplicitē ad hōs cō-  
 tentos in linea rectā cōperando super superioribus,  
 fuisse tñ fortē  
 prohibitio in li-  
 nea trāuersali  
 si itans innocēti  
 est itat. Sed in  
 principio nō po-  
 tuit, tñ. n. eratō  
 lū p'ter stirpē, fo-  
 ror & frater. In  
 lege verō Moysa  
 ca in multis fuit  
 facta p'hibitio,  
 vt patet leui. 18.  
 In l. euangelica,  
 aliqñ vsq; ad se-  
 ptimū gradū sed  
 hodie ad qua-  
 tū gradū restricta ē  
 prohibitio. vt  
 patet. in d. ca. p.  
 Non debet.  
 Sed ego cre-  
 do] Hęc opinio  
 non mihi placet  
 q' a rex. iuris ciui-  
 lis indistinctē p-  
 hibet mīmonij  
 iter ascēdētes, &  
 descēdētes, vt l.  
 nuptig. ff. de ri-  
 nu. Et gl. ibi col-  
 ligit, q' si Adam  
 viuere nō repe-  
 rirer vxorē, hoc  
 idē. Scot. in quar-  
 to dicit vnde cū  
 ius ciuile nō re-  
 peritur, exp'ise  
 correptū cū fun-  
 datum sit super  
 maximā honesta-  
 te nō dēt q' g'na-  
 lē cōstitutionem  
 dicere p'rium. ar-  
 bonū i. ca. de de  
 sp'osa. impn. hec  
 Pa. in d. c. nō de-  
 bet. Et p' Bo. re-  
 net. Ho. in fun-  
 de cōsan. & affi.  
 S. q' cōsuetudinē.  
 & Squaliter lo.  
 Audē. in arbore  
 cōsanguinitatis.  
 Alex. in d. c. non  
 debet. tamen  
 propter breuem  
 bonium vitam  
 hac q' rarō pra-  
 dicatur.

dit, vt patet ibi. q' ff. Cale.  
 accepti eius filiam capta ci-  
 uitate. Et statuto legis eccle-  
 siastice prohibetur mīmo-  
 nium vsque ad quartū gra-  
 dū inclusiue. c. non debet.  
 de consan. & affi. Hęc ex  
 Ricar. in 4. dist. 40. vnde p-  
 trahentes infra tales gra-  
 dus nulla longinquitate an-  
 norum defendunt, quin si-  
 cut incestuosi. d. c. non debet.  
 Quidam hanc prohibi-  
 tionem vsque ad quartum  
 gradū dnt veram in colla-  
 teraliibus, sed in descen-  
 dentibus & ascendentibus  
 tenent q' est perpetua p'hi-  
 bitio. Rō quia maior reue-  
 rentia debetur parentibus  
 remotis quā p'pinquis,  
 & huius opinionis est Ric-  
 ybi s. Pet. Hug. Ho. & Azo.  
 in l. memini. C. de nuptijs.  
 Sed ego credo a cum Gof.  
 q' non sit prohibitio ē in  
 talibus vsque ad quartum  
 gradum, q' cum d. c. non  
 debet loquatur indistinctē  
 de cōsanguinitate nec nos  
 distinguere debemus.  
 2. Quid si duo contrahāt  
 simul quorū vnus distāt a sti-  
 pite quinto gradu vel sex-  
 to. alter primo vel secūdo?  
 Rē. quōd mīmonij tenet,  
 & quāuis H. d. dicat verū si  
 alter sit in secundo vel ter-  
 tio, sed non si sit in p. imo,  
 q' vna caro cōfēct cum sti-  
 pite, tñ hoc non tenet, nec  
 al' doctōr hoc tenet, & iō-  
 tene q' tenet mīmonij, vt  
 ē tenet Dir. ex quo cōclu-  
 dit quōd impetrans dispē-  
 sationē a Papa vt posuit p-

b A fortiori] Do. Alexandri. dicit quōd ratio est  
 propter naturā individui q' est simplicissimum. l.  
 viam. ff. de senu. c. tuis & c. vocante de p'obon. facit  
 in simili. licet quis clericus forispe vel cultor per-  
 cutiat. tamen vnica est actio, & vnica delictū, & vna  
 excoicatione ha-  
 gaus est veru-  
 tatis licet plu-  
 ra vulnera vni-  
 o sunt a quillata. de  
 quo p. lo. An. in  
 regula de hēti in  
 mēcu. De mare  
 in l. nunquā plu-  
 ra sunt de priu-  
 deli. vū in appo-  
 si consanguinei  
 vnico tñ impedi-  
 mento impediti  
 sūt p'ter ergo po-  
 terit dispensare.  
 c. Consultit To.  
 Cal. j. Cōf. i. de  
 cōsan. & an. & vi-  
 det. Fel. in c. po-  
 stulati. de ref. i.  
 ver. confidē. a. 1.  
 col. 1. 6.  
 d. Que qdē] est  
 secūda Sco. dist.  
 42. quarti. Est  
 quoddam vincu-  
 lū in tertio vel quarto  
 gradu vt patet s. Dispen-  
 satio. S. 9. Et sic consultit Ioan.  
 An. Cal. e vt recitat. d. 10a.  
 An. Ant. de sancto Geor. in  
 d. c. quod dilectio.  
 I M P E D I M E N T Y M E  
 l. primū dī cognatio spiri-  
 tualis, quae quidē d ē qdā  
 p'ximitas personarū proue-  
 niens ex sacramenti dona-  
 tione vel ad illud tēione.  
 Nam sicut hō per carnalē  
 cognationē accipit esse na-  
 rura, ita in regnationē ac-  
 cipit esse gr̄y, & de hoc h̄.  
 30. q. 1. omnes de cognati-  
 one spiritali. ca. vl. Vn-  
 de si talis cognatio prae-  
 dit mīmonij non solū im-  
 pedit, sed dirimit post con-  
 tractum. 30. q. 1. ca. 1. &  
 de cogna. spiri. c. veniens.  
 Si vero sequitur e non diri-  
 mit, sed impedit quō ad exactionē debita  
 carnalis



habeatur in d. c. in baptizate. sed Rose dicit secundum Guilb. de Laude. in 1. d. esse totum e converso quia leuans contrahit, sed baptizans non, ratio diversitatis quia baptizans nihil de suo ponit, sed spiritus sanctus, focus de leuante qui multum de suo ponit & dicitur Rose. hanc partem tenens. gl. in d. c. 1. 30. q. 4. Sed errat tunc quia gl. hoc non dicit.

Item quia pater tenet imprimere leuans baptizatum quod baptizatum quod baptizatum. Nec valet quod est spiritus sanctus in baptizate operans, quia non minus, in eo plus facit baptizans, quam leuans quod quid medio suo incorporatur baptizatus in ecclesia Dei, quod non est in leuante quia sine eo sic quis baptizari, a Pater suscepit. Rō est quia prohibetur, non autem prohibetur est baptizate. Imo quilibet etiam fidelis in casu necessitatis potest baptizare, rō autem quare non baptizatus non potest tenere est quod non potest eum in se deinstruere ut tenetur capere nos ante omnia.

Licet non confirmatus. Refert Arc. in d. c. 3. 30. q. 1. Hug. quod non contrahatur, & sic tenens in circumscriptione potest contrahere, cum leuatis vel eum patre suo matrem eorum. Ratio autem ad illa non extendit prohibitio ecclesiae, ut refert Gm. in c. 1. e. ti. li. 6. idem dicit si iudens aliquam tenuisse in ca tecnico quod baptizans possit cum illa contrahere, quia non obstringitur a constitutionibus ecclesiae & c. Sed gl. illa circa finem dicit. Cum iudex cuius filium tenet in baptizate, si conuertatur contrahere non potest. Et idem dicit Ale. in d. rub. eo. ti. e. Nihilominus efficitur. Hoc tenet Arc. in d. cap. 1. per illum tex. in v. suscipiens.

ergo erit compater, secus in suscipiente, quia ex quo non potest esse pater suscepti a per dictum. cap. in baptizate, ergo non erit compater. Secus in cognatione spirituali passiva, secundum glo. in c. primo 30. quaestio: 1. quia si quis baptizatus tenet filium non baptizati, vel non baptizatus tenet filium alicuius baptizati efficitur compater patris filij leuati & alterius coniugis illius christiani, licet non sit baptizata. concor. Albe. Item dicit quod baptizatus licet non confirmatus tenens in confirmatione non contrahit compaternitatem, ut supra confirmatio. S. 1. r.

11 Vtrum non tangens sed simulans se tangere, & respondens cum alijs patris efficitur compater? R. quod non, nisi tangat, vel tenendo dum baptizatur, vel leuando de sacro fonte, vel tenendo ad confirmationem, hoc sequitur Ioan. Andr. in regula qui per alium de regu. li. 6. facit ca. de his. & c. ad limina. 30. q. 1. & Arc. in c. 1. eo. titu. lib. 6. allegat c. primum, & capit. omnes 30. q. 1.

12 Quid si teneat, & non respondet per hoc intendens

Et quantum aliqui. Vt Host. in sum. de matrim. S. qualiter. vers. & nunquid, & Io. Andr. dicit quod sicut requiritur verbum in baptizate. c. si quis. de consec. dist. 4. sic in leuante de conte. dist. 4. c. capit. paruuil, sed non placet ista opin. vide Gem. in d. c. 1. de cognat. spir. in 6. vbi late, & respondet rationibus Host. e. Contrahitur compaternitas. Item dicit Ge. c. si eo. ti. li. 6. & Ale. in c. veniens. circa si eodem ritu. Sed quare non quid requiratur animus, & intentio. Paia d. c. 2. dicit quod sic, vnde infert si quis credens tenere filium, vnius, & tenet filium alterius non efficitur pater, rituales baptizati saltem ad dirimendum matrimonium post contractum dicit in hoc esse dubium. Postea dicit, quod non requiritur animus in baptizate, qui si ex debito officij facit non cogitans de compaternitate, tamen eam contrahit velit nolit, secundum Pa. in c. si eo. ti. Hoc credo esse ex dispo. le glis, vnde idem postea dicit quod omnia in leuante tenentur, sed quod ad collationem sacramentorum, quia non efficitur nisi habeatur in tenentio. & c. Videt J. S. 15. in postill. Post eberit. Opin. nem Arc. tenet Bald. in l. Gallus. S. for. in. ff. de lib. & postill. & in l. 1. §. 1. autem. C. de cadu. tol. sed bene fieri potest per nuntium secundum esse, facit quod no. gl. & C. in d. c. in l. m. l. c. si quis alio. vel sibi Rose. in isto impedimento. S. 18. nihil firmat, sed in §. 20. dicit non potest fieri per procuratorem. An in d. §. for. firmat, tenet idem per procuratorem. An in d. §. for. firmat, tenet idem per procuratorem, & rō diversitatis est for. est quia nuntius agit in persona dicit, sed procurator in personam propriam. Car. Alexan. repeto

non effici compater. Resp. secundum Rodol. quod nihilominus efficitur, quia responsio non est de substantia, sed tactus seu tactio vel leuatio. Et quantum aliqui d. teneant quod necessario requiruntur verba, alicij quod salte signa pro verbis ut recitat Ge. in c. n. ed. eodem ti. li. 6. tu tamen tenet quod tactus, & leuatio sunt satis signa equipollentia pro verbis.

13 Quid si non tangit puerum sed iunctum solum in quo puer est inuolutus? R. Arch. in c. quauis, de cog. spi. li. 6. quod nihilominus contrahitur compaternitas, & secundum Hu. idem tenet. Io. An. & not. Arc. 30. q. 4. c. si. & satis videtur faceat tex. in d. c. quauis in verbo accesserit. Pe. de Pal. videtur tenere quod requiratur tactus.

14 Vtrum ista compaternitas possit contrahi per procuratorem. Mar. filius & Card. ut recitat Pa. in cap. veniens eod. titu. tenent quod sic. Io. Andr. & Archid. vbi supra tenent quod non. Sed mihi placet opinio Panormi. ut ante contractum matrimonium teneatur quod ibi est cognatio spiritualis post contractum & tenenda est.

hoc dicit non esse differentiam in spirituali. an fiat per nuntium vel per procuratorem, & tamen de concludit quod inter abstantes potest fieri per procuratorem non autem inter presentes. Vide Arc. in d. l. gallus. An in vniuersitate. Pa. tenet in d. c. veniens compaternitatem postquam per vniuersitatem deservit vniuersitate. Paia d. c. 2. dicit quod sic, vnde infert si quis credens tenere filium, vnius, & tenet filium alterius non efficitur pater, rituales baptizati saltem ad dirimendum matrimonium post contractum dicit in hoc esse dubium. Postea dicit, quod non requiritur animus in baptizate, qui si ex debito officij facit non cogitans de compaternitate, tamen eam contrahit velit nolit, secundum Pa. in c. si eo. ti. Hoc credo esse ex dispo. le glis, vnde idem postea dicit quod omnia in leuante tenentur, sed quod ad collationem sacramentorum, quia non efficitur nisi habeatur in tenentio. & c. Videt J. S. 15. in postill. Post eberit. Opin. nem Arc. tenet Bald. in l. Gallus. S. for. in. ff. de lib. & postill. & in l. 1. §. 1. autem. C. de cadu. tol. sed bene fieri potest per nuntium secundum esse, facit quod no. gl. & C. in d. c. in l. m. l. c. si quis alio. vel sibi Rose. in isto impedimento. S. 18. nihil firmat, sed in §. 20. dicit non potest fieri per procuratorem. An in d. §. for. firmat, tenet idem per procuratorem, & rō diversitatis est for. est quia nuntius agit in persona dicit, sed procurator in personam propriam. Car. Alexan. repeto

alia opinio. si quod non contrahatur. Et idem dicit in vniuersitate an possit contrahere per procuratorem hanc cognationem per procuratorem quod ante factum sic ut singuli d. vniuersitate sint compateres, quia dispositio coecepta in vniuersitate resoluitur ut contrahat singulos de ipsa, si actus non cadit in vniuersitate ut res non pereat. facit tex. in cap. si sententia, de sententia. excom. li. 6. & gl. in ca. 10. mana. in §. in vniuersitate de sententia. excom. lib. 6. sed post factum teneat cum Fede. consil. 15. quod non potest d. hi, quia non habet animam & non est baptizata.

15 Sed nunquid procurator erit ipse compater in casu in quo non possit contrahi per procuratorem? R. Io. An. vbi supra tenet quod sic, quia licet non intenderet obligari, tamen quia re interuenit, & ideo et extra quod agitur nascitur obligatio, ut si is qui in fin. si. commo. Sed prius tenet Fede. consil. 15. & eam veriorē credit Pa. in d. c. veniens. Facit quod no. Pe. de Ancha. qui dicit tenens filium alterius quom credebat filium vnius cum quo intendebat compaternitatem contrahere, non contrahit compaternitatem cum non sit filius illius. Et ideo dicit ante d. d. verum quod dicit Io. An. & post contractum veram opinionem Fede.

16 Vtrum baptizans vel procurator efficiat compater. R. olim fuit dubium, hodie clarum, in c. 1. eo. ti. lib. 6. Vnde quicumque baptizat, sine in necessitate, d. sine habeat voluntatem contrahere

di compaternitatem sine non, dummodo baptizet efficitur compater, siue sit masculus vel foemina. Nec obli. con sensu, & l. in omnibus negotijs, ff. de ac. & obli. quia habent veritatem quando nihil voluntarie fit, sed hic licet nolit esse compater, & tamen vult baptizare vel tenere, & ideo contrahitur. facit. d. l. si is qui. in fi. quia qui vult principale necessarium vult & accessorium, nec obli. quod dicitur est de procuratore, secundum opi. Fed. quia procurator non tenet nomine suo, ideo non vult nec principale a accessorium.

17 Vtrum spirituales filij possint inter se contrahere? Ref. quod sic, & etiam cum adoptiuis ut no. in c. vnic. de co. le.

18 Vtrum pater possit tenere filium illius qui tenuit suum? R. Pan. in cap. super e. ti. quod si c. quia non est prohibitum. 19 Vt ut episcopus possit dispensare ut fiat plures quod teneat ad baptismum vel confirmationem? Ref. quod sic. h. secundum Dominicum de S. Ge. in d. c. quauis.

20 Sed nunquid peccent plures tenentes, puta duo vel tres sine episcopi dispensatione. Resp. si secundum morem patris communiter tenent vniuersaliter excusari a peccato secundum Io. An. & Arc. in d. c. quauis.

21 Quid de baptizato in domo peccet statem vel alio respectu, & postea in ecclesia solenniter? Resp. Tancre. tenet ut recitat glo. 68. d. ca. praebiteri. S. qd. ergo quod si quis millies baptizaretur, millies suscipit sacramentum aliter fietur iniuria sacramenti. de conse. di. 4. ostenditur. Hoc idem vult tenere glo. in c. 1. de post. Sed tu tene cum gloss. in d. capitu. praebiteri, & ibi Archid. quod non est verum.

ga caput per baptizari, dicit ut baptizatus §. 3. & vide Ale. in c. tua nos.

e. Licet nolit esse copulatus vide Rose. impedimento. §. §. 2. q. finaliter concludit. Idem in leuante, & hoc quod forte vult posse ducere in vxorem matrem. l. nati. f. Quod sic vide infra impedimento se. §. §.

g. No est phibitum] Pan. no. ad hoc tex. ubi alterum vult vtrunq. Idem tenet Ale.

h. Quod sic] Et consuetudo seruare hanc opi. & disp. facio dicit fieri cum ca. c. n. de voto, & qd. ops non dispicit nisi in casibus sibi coe. c. c. l. l. de r. p. ord. tamen ex tunc causa consuetudo habet, ut possit dispensare. i. No fieret, iniuria] Tu dicit, ut hic concluditur.

Et sic iniuria quod officatur prima imago, ut dicit gloss. in d. ca. 2. vel sit iniuria facta quod ad animi faciens quod quicumque est in leuante sacramentum, vnde tenet coe. te.

Et sic iniuria quod officatur prima imago, ut dicit gloss. in d. ca. 2. vel sit iniuria facta quod ad animi faciens quod quicumque est in leuante sacramentum, vnde tenet coe. te.

Et sic iniuria quod officatur prima imago, ut dicit gloss. in d. ca. 2. vel sit iniuria facta quod ad animi faciens quod quicumque est in leuante sacramentum, vnde tenet coe. te.

eratus non conferebat amplius. Idem Ana. in d. c. 2. post Pa. Proueniens] Primò genus. cū dicitur proximitas, in quo cum religis cognationis. cōuenit. Secundò processum cū dicitur proueniens. Tertio ortum, cū dicitur ex adoptiōe, & s. Bo. in d. 42. dicitur processum legem naturalē est cognatio carnalis secundum diuinam hīc spūalis, secundū uero positiuam legis deducitur. Secundò potest fumi penes id qd' aspicitur. Tertio in nobis sunt bona. c. naturae, gratiae, & fortunae & primum respicit naturam, secundū gratiam, tertium fortunam. tertio uero potest dici ut cognatio carnalis respiciat carnē, spūalis aīa legalis totū hominē. b Inter duos filios] Nescio hic uidere in illa gl. in d. s. inter eas, nec doc. ibi hic dicunt, theologitū hęc omnia ponunt ut s. Bon. & Ri. in d. 4. d. 43. & Vori. ibidem. c Quod limitatum] s. Bo. in Ri. i. 4. d. 42. idē dicitur. d Quod prima] intelligit patrem cum filia adoptiuā nunquam cōtrahet posse. 30. q. 3. ita diligere, cū post emancipationem. in d. de nup. § tercio. e Tertio] s. Bo. hoc est propter sententiam &c.

verum, quia non imprimis nouus character. Et sic tenendo concludo qd' solū cō paternitas cōtrahetur per illos qui tenentur i domo & non per alios qui tenentur in ecclesia. nisi forte illa quae contrahitur p catechismum si in dōmo non fuit catechizatus, sed hęc (vt dixi) non dirimit matrimonium post contractum. **I**MPEDIMENTVM 8. dicitur cognatio legalis quae est propinquitas personarum ex adoptione proueniens. a Quot sunt ei' species? Res. vna est quasi descendens, q est inter adoptatam, & filiam adoptatam, vr in c. vnico de cog. leg. se cunda species est quasi collateralium, quae est inter liberos naturales adoptantis qui sunt in eius potestate, & adoptatum. l. qui in adoptione. ff. de adop. 3 Itē inter duos filios. b si horum adoptiuorum secundū gl. i d. c. vni. in d. de nup. s. inter eas quoque, qd' limito uerū e si eorū patres sūt arrogati, aliter non. Tertia species est quasi affinitas q est inter adoptatum & vxorem adoptantis & e cōuerso inter vxorē adoptati, & adoptantē, sed non inter patrem adoptantem, & matrē adoptati, secundū Th. & Pe. 2 Vtrū hac cognatio legalis impediatur matrimonium contrahēdū & dirimat contractū? Res. secundū Hu. & Ric. in 4. di. 13. Io. de Lig. & gl. & Pa. in c. vnico de cog. q sic ga dicitur adoptione durate nuptiae non pnt inter eos p'sistere, ad idē in c. 1. & in c. p adoptionē, qd' palea est. 30. q. 3. Io. An. & Spe. te

nēt qd' non dirimat, licet impediatur. Aduerte tū qd' prima d' spēs & tertia e semp impediunt & dirimit, sed secunda non, nisi ad tēpus. i. quandū sunt in eiusdem patris p'tate, sed ea soluta vel morte vel emancipatione filij adoptiui vel naturalis, vel alio modo quo adoptio hēt solui non p'stat impedimentum, hoc patet in d. de nup. § 1. 2. & 3. & eo. t. c. vnico, & 30. q. 3. ita diligere debet homo. 3 Vtrum cognatio legalis trāseat ad nepotē. s. filij filij adoptiui? Res. q sic, nec tamē hac cognatio hēt gradus, quia in eodē gradu atinet pater filio, & nepoti. 4 Vtrum filius qui nō transiit in potestātē patris adoptantis possit contrahere cū filia naturali, adoptatis quae ē in eius potestate vel e cōuerso? Res. Hu. 30. q. 3. in p. io. Ho. & Inno. tenent qd' sic sed secundū Pa. in c. vnico & gl. in d. q. 3. s. qd' at est principium qōnis, & communiter doc. tenent qd' licet non transeant in potestate adoptantis, tamē impeditur f nē cōtrahere possit cū naturali, quia p adoptionem acquiruntur quaedam iura q p emancipationē dissoluuntur. l. pe. C. de adop. & ius canonicū indistinctē tenet & loquitur de ideo idē ius, & sic patet q etiam filius illegitimus qui non est in potestate patris non potest contrahere cum filia adoptiua patris. 5 Vtrum filius naturalis arrogantis possit contrahere cum filia filiae adoptiuae? Res. q sic, ga cū mulier neminē hēat in sua p'tate eius filia non pnt transire in potestatem arrogatoris matris, & iō nulla cognatio inest

Nam pater non potest vnquā p'tate illa que fuit vxor filij adoptiui ē post emancipationem, nec filius adoptiui cū ea que fuit vxor patris sui adoptiui. l. adoptiui. ff. de rit. nup. Et tene opi. Pan. quae est magis cōis. & facit em Car. in d. ca. vnico, quia sufficit impedimentum posse esse p'petuum vt in l. sufficit ff. de cō. indebi. Nam potest ē q adoptio nūquā solueret. Dicit tū Alex. in d. c. vni. q' esse duobian. & communis opi. esse cum Io. An. in add. ad Spe. de cog. le. cū quo tenet Bur. & Car. d. c. vnico. sed pro Pa. tenet Ri. in d. 4. 3. f Tū impeditur De directo huic opinioni s'riatur s. duorum. In d. de nupta carnem Ale. in d. c. vnico. dicit hanc eē cōmunem opi. qd' ē tenet Car. Florē. Qui tamē subdit quod esse seruā da consuetudo si qua ē in patria qd' opinioēs. Nā si haberetur consuetudo vr inter filium adoptiui & filiam emancipatam possit fieri matrimonium illa seruari debet.

inter

re, quia nullum esset scandalum &c. Et facit. c. super eo. cum ibi no. de cog. sp. Ri. in 4. di. 42. hanc eandem tenet opi. x Sed in adoptiuis sic] Quid de filijs duorum adoptiuorum Ale. in d. c. vnico. alle. Host. ritu. de cogn. leg. § si. ver. col. l. eum. & dicit videri, q sic ga nec naturali iure nec ciuili videntur coniungi. Et facit in d. de nup. § duorum & l. cele brādis C. l. nup. Et sic computatio graduum in adoptione fiet secundum ius ciuile quod e perpetuo menti tenendum secundū Ale. Et hoc obuiat ei quod dicitum est supra. s. l. ibi inter duos filios. Pro resolutione tū notres binarios propositio nū i hac materia cognationis legalis secundū Vori. Prima cognatio legalis rādū impedit quādiu durat sed earemta nō impedit, secūda in linea descendente cognationis legalis q est inter adoptantem patrem & filia adoptatā semper impedit matrimonium. Tertia linea quae respicit laterales vr filij naturalē & filiam adoptiuam impedit matrimonium quādiu durat adoptio. Intellege tamen quādiu manet in potestate patris, vr de si pater moritur pnt p'tere vel si filius naturalis vel filia adoptiua emancipetur pnt p'tere, sed de si. l. ijs arrogatis de cog. leg. cap. vnico. & est argum. C. de adop. l. pe. s. pe Quarta filius illegitimus potest contrahere cum filia adoptiua, & similiter filia illegitima cum filio adoptiua, quia illegitimus non est Sum. Ang. Pars II.

inter eos ff. de adop. l. si p'r. Sec' eē in filia filij arrogati quae in ei' potestare erat quādo fuit arrogata, quia cōtrahere non possit cum ea secundum Ho. 6 Vtrum filij adoptiui possint contrahere inter se? Res. q sic, sicut no Hug. 30. q. 3. ita diligere, sed Ho. non admittit in arrogatis, quādiu sunt in potestate adoptantis, sed in adoptiuis sic. a **I**MPEDIMENTVM 9. dicitur criminis, nam qd' iam sunt crimina quae impediunt matrimonium cōtrahēdū de rigore iuris, b sed non dirimunt contractum. Et sex no. in gl. c. qui presbiterum de pōe. & re. & in gl. 33. q. 2. in c. hoc ipsum in s. de penitentibus. Primū est incestus de quod v'supra Incestus. s. 3. Secundum vxoricidium. Tertium raptos sponse alterius. Quartum leuatio p'rij filij malitiosē facta de sacro fonte. Quintum prebitericidium. Sextum acceptio monialis in vxorem. Septimum de solēniter penitentibus, e sed tamen episcopopus possit dispensare ratione iuuentutis. 33. quæstio. 2. antiqui. Sed tū dicit quod sufficit licentia propria sacerdotis, imo de consuetudine nō seruatur iste rigor, vr petatur dispensatio secundum Rai. & Rod.

in p'tate patris. Ion. & Ho. in d. c. vni. de cog. le. Quin ta filij adoptiui pnt inter se contrahere Em Ber. Sex ta adoptatus non pnt ducere filiam adoptantē, nec adoptans vxorem adoptantis hęc Vori. b De rixore iuris] De his vide in c. 1. de diuor. § c. De solēniter penitentib. ] secundum gl. in d. §. De penitentibus istud septimum non referunt ad sex prædicta & c. Si non peteret Ad hoc Rosalle. Arc. Flo. qd' Petre de Pal. in 4. Qui vtrū inclinare alii quo prædicto ius criminum inuoluntū cōtrahentē sine dispensatione peccati mortalis, nec valere conuoluntū in s'rium nisi ipsi scietes d' s'rum larent, vñ vers' Presbiter vxorē necesse, natiq' p'rij n' incest' raptor solūis si faciat. Ter Ri. 34. di. 4. d. c. Incestuosū] hēt sine dispensatione non potest petere debitum licet tenet matrimonium &c. Et de vxoricidio vid' qd' ne. s. Bo. & in 4. di. 37. v. l. q. e Quod sūt duo] vide Sc. in 4. di. 15. & ibi Vori. f Quia si cum ignorante] Quia ihus atrociorib. regit' d' l. 1. & l. lex Cor. ff. de f. l. nec exp' l' d' si. l. Bar. C. de sal. g. Fuit ignoras] & filij nascuntur durante tali ignorantia sūt s'imi fm gl. in d. c. & hoc si publicē p'xerit, ap' s'c' vt i. c. cū thibitio. § 1. & ibi gloss. de clam. despon.

Vnde Ioan. in ca. in adolescentia. 33. q. 2. tenet qd' iuuenis incestuos' sine dispensatione potest contrahere, sed non senex, & tutius tamen est petere dispensationem, quantum etiam non esset condemnādus si nō peteret. d' de quo dicit v'supra Incestus. s. 3. & 4. 1 Quae sunt crimina quae impediunt contractū & dirimunt contractum? Res. q sunt duo. a Primum qd' qd' viuente vxore propria contraxit per verba de p'æsentia cum alia vel e cōuerso vxor cum alio, vel fidem de contrahendo dedit, & ad quodlibet istorum secutum sit adulterij vt in capitul final. de eo qui duxit, quam pol. per adulterium. 3 t. quæstio. prima relatum. Aduerte quod ad hoc qd' quodlibet isto um sit impedimentum requiritur. Primò quod v'tique sciat quod aliter: orum hēt coniugem quia si cum ignorante f aliquis cōtraheret potest esse matrimonium inter eos post mortem vxoris primæ vt est casus in capitulo primo eodem titulo. Quod limitat Panormitanus ibidem si super industria fuit ignorans & toto tempore vitæ vxoris. Et dicitur ignorans quando non habuit certitudinem, vel probabilem opinio. h

Vel phabile opi. ] Dicit gl. phabilem & discretas credulitas e qn' vidit vtrū cū p'anguinea sua i casu illo i locis suspēctis hora suspēctā, solū cū sola, aut e m'um omiū vel ga publicē d' ab oib. hoc i. d. c. in gl. Sum. Ang. Pars II.

G 3 Nou



Non possit esse inter eos] Si post mortem vxoris am de facto duxerit separandi sunt. 30. q. 1. relecti, & c. si ei. R. et secundum Ric. in 4. di. 35. n. adulter vel adultera prout essent ad interficiendum maritum vel vxorem vt possent postea matrimonialiter copulari.

Sed magis ego credo] Ri. vbi s. ponit hic pro vl. opin. vnde vide approbare hanc opin. per ea que dicit Ho. & Ioa. An. in c. 1. de penit. lib. 6. quod quidam doctores plures opin. & nullam tenet vltimam vt approbare sic Ri. hoc casu nam vltimo loco ponit opin. de fide data, & confirmat quia eadem potest esse in datione fidei sicut in nuda promissione. In de datur materia machinandi in coniugis nomen. Item de non facit differentiam inter iuramentum & simplicem loquellam. Kof. in pedimento. 8. s. 2. vt hoc tenore. Adulterij] So. In hoc procedit de iure canonico secundum Car. in d. c. significasti. secus est de iure ciuili de text. fin. in l. claudius ff. de his quib. vt indi. sed in hoc statur iuri cano. secundum Card. in c. si. de facti. nup. d. Facti. c. in scripturis, & iuri] Ale. in c. si. et. di. cit quod ista iura hic allega. nihil faciunt p. Ioa. Aud. quia habet locum quando plura concurrunt in eadem persona. Non habet im pedire] nam hoc impedimentum fuit indudum n. spe coniugij alter co

ingum machinetur in mortem alteri? que videtur cessare in isto casu. si hoc tenent post factum] Quidam parat semper mordere summam angelicam & cum gladio vir brato vt feriat dicit, quod talis concordia non est factenda. It. Car. Ale. recitat opi. & nulli assimat. Si ergo autor non ster hic more angelij, quare ponere concordiam inter tot & tantos doc. quare est redarguendus. Ad id quod dicit quod nouum impedimentum forniciat sum. nota sic, & quod miror de ta ta inauerteria. Nonne Io. Andr. & do An. & alij ponunt hoc impedimentum, quomodo ergo potest esse ille qui summa sua somniat. g. Ref. secundum glof. Idem dicit Alexander. ibid. Si ignorabat] Alias fecit. capi. si. eodem tit. & c. dominus, de secundum, & hoc si permisset se cognoisse. Dicit etiam Ho. in d. c. vt recitat Ale. ibidem Si mulier certiorata de morte primo contraxit de nouo cum illo viro, vel cohabitauit vel ad copulam deuenit firmatur matrimonium nisi proretractetur, quod intendit confirmare matrimonium, quia tunc non confirmaret sed ecclesia det

verba de presentia, licet non sit consummatum, & etiam si esset separatum quod ad thorum, vt in cap. significauit, & cap. ex literarum. eodem tit. 2 Sed quid si quis dedit fidem vni mulieri viuente propria sine copula tamen, & postea mortua vxore accipit tertiam. Et ista tertia viuente cognouit illam cui dederat fidem. 1. R. secundum Io. Andr. in c. si quis. c. titu. q. non poterit mortua tertia eam habere in vxore, quia conitante legitimo matrimonio dedit fidem, & cognouit, nec matrimonium intermedium habet remouere impedimentum. Facit c. in scripturis d. 8. q. 1. & l. singularia. ff. si cer. pe. Sed Gal. Cal. tenet contrarium, & sequitur Pa. in d. c. si quis, quia per ipsum videtur recessisse a fide illi data & p. consequens nunc reperitur solum adulterium, q. non habet impedire. c. d. c. significasti, & hoc tenenda post factum, sed ante illa Io. An. 3 Vtrum contrahens vna de facto viuente eius vxore qua mortua contrahit cum tertia, licet possit stare cum ea? R. secundum glof. que coiter placet doctoribus in c. 1. eo. tit. q. sic si cum ista tertia mortua prima vxore contraxit antequam consentiret tacite vel expresse cum illa quam de facto tenebat, quia matrimonium nullum erat, licet etiam illa esset ignorans viuente prima, tamen antequam cum illa contrahat compellendus est cum ea contrahere si ignorabat h. cum habere vxorem, sed

eos separare & non permittere eos cohabitare in copulam fornicariam. c. nemo & c. meretrices. 32. q. 4. Et si vir pendente compulsionem, quia ecclesia vult eum cogere ad sponsum matrimonium cum secunda, ad instantiam eius] Hinc cum tertia, tenet istud tertium matrimonium licet debeat ei in dici penitentia. a Sed ipsa] Scilicet cogit non compellitur. c. 2. de adul. b Gratificatio] Quia quoniam certificata est morte prioris, primo cognouit post mortem licet illam tenebit. capi. veniens. extra. eo. c Secundum consilium] istam quod ad litera mouet Rica. in 4. di. 35. vt. Ar. Et vbi dicit q. fraudis nemi ni debet patrocinari. allegat. cad. uari. s. ceteri. de immu. ecclesi. Et facit. ca. ex tenore de referri. d Cum quis machinatus] Non intelligitur tripliciter dicitur. Primò a machina quod gaude, aut gaudio signat. Et sic machina est molitio, & qui querunt ve proximus in malum ruit s. qui machinari dicit, & gaudent de ruina. Dicitur secundo Machina a machera & est gladius acutus machera, & sic cogitatio, & machinari est cogitare in quacunq. re, vni uenientis acuties. Tertio dicitur Machina, unde dicitur dir gallimachiu, & sic illa quere machina dicitur, & hoc tertio modo potest accipi hic. De secunda acceptione. Ioue. sary. 7. Ostendatur ames nomen vtrunq. machere. i. gladij & c. Liebt do. Secundum Scotum. in d. di. 35. quart. Si hanc conclusio seu adulter in mortem viri adulte

rum machinetur hac conclusio, seu solum machinetur & fidem det non stabit coniugium. Probatur hac conclusio in c. r. de conuer. in si. imo sola in morte machinario, si si vxore confecta & sequatur effectus, & impedit sponsum & dirimit sponsum, hanc sensum tenent coiter doc. in d. c. r. & in d. c. sup hoc post glo. Et Ri. in 4. dist. 35. vbi allegat tres rationes, qua re machinas in morte viri vel contera, non possit adulterium in marito habere vna est criminis enormitas: alia, quod adulter peccauit in matrimonio sterficius letum vxoris viri. Tertia n. aduiterij pp adulterarum amoris essent. p. ad interficiendos maritos earum, vt eas haberet vxores, & pro opit. c. aduiterij. Ale. tex. in c. si quis viuente. ii. q. 1. du dicit aut mulier viri q. mortuus fuerit occidisse norem, d. n. l. b. Quisquis poterit in vxore ducere quia q. adulterij possit post factum p. nam nisi & c. Et sic lex notat adum. f. Et sequens est] De hoc est tex. in d. c. 1. de conuer. in si. & vtrobique p. glo. Idem Scot. in 4. di. 35. Hoc tamē nomine suo sue non, & secundum glo. in cap. si quis viuente. 2. 2. q. 1. & gl. in c. 1. de conuer. in fin. Vinc. & Io. An. & Pa. in d. c. quod editio de matrimonio est prohibitorij. c. cu apud. d. 1. p. vide etiam quod dico. supra consentire. S. 4. quasi in si.

sed ipsa non, & si cu plurius scilicet extraxerat locus erit gratificationi b secundum Hostien. 4 Pone quod quod promittit fide Bertæ q. si sibi consentiet post mortem suæ vxoris accipiet in vxore illam qua sibi consanguinea Bertæ consulat, q. consanguinea consuluit quod accipiat Bertæ? R. In Altea. quod si talis Berta vel ille q. promissit pbabiliter credebat quod pluleret de Bertæ sic non poterit esse matrimonium inter eos, quia esset in fraudem. Si tñ q. fide dedit aut Berta hoc non extimabatur, sed de illa que ipsi Bertæ est grata & huiusmodi, sic poterit eam Bertam habere post mortem suæ vxoris s. m. plurius c. ei? planguine. 5 Secundum crimen est cum quis machinatus d. e. ad mortem alicuius, vt possit in virum vel vxorem alterum habere. Procius in intelligentia aduerte. Primò quod si adulterium non inueniatur oportet q. ambo. f. vxoratus & illa qua vult habere in vxorem sint machinati i mortem alterius, & quod mors sequatur cum effectu. Aliter si vnus solum machinatus fuisset mortem cum effectu alterius; non esset impedimentum quin illi habere possent, pp que habendum alterius procurauit, vt no. Ioa. An. & sequitur Pa. in ca. super hoc eo. ii. e. licet do. uariè loquantur in c. 1. de cõuersis. in fide. Si verò aduiterij interuenit sufficit machinatio vnus tantum cu effectu, vt sit illud impedimentum. Facit. c. si quis viuente. 3. r. q. 1. Et sic intelligit. d. c. super hoc. Sed si effectus homicidij non interuenit, machinatio etiam cu adulterio non inducit istud impedimentum, vt no. Io. An. in d. c. super hoc. 6 Sed pone quod interfecit alterum, sed non ea intentione vt alterum haberet in coniugem, sed ob causam aliam? R. quod impedimentum istud non erit secundum Ber. & Hostien. in d. c. super hoc. Idem dicit vt supra per omnia si homicidij mandauit vel consuluit & sequuntur est. f. 7 Quid si ratum habuisset? Respon. quod si non sit operatus aliquid, vt occideretur rati habitio non inducit istud impedimentum, siue sit factum homicidij nomine suo sue non, & secundum glo. in cap. si quis viuente. 2. 2. q. 1. & gl. in c. 1. de conuer. in fin. Vinc. & Io. An. & Pa. in d. c. quod editio de matrimonio est prohibitorij. c. cu apud. d. 1. p. vide etiam quod dico. supra consentire. S. 4. quasi in si. videantur aliter velle. g. Sicut non] Idem tenet Sco. in d. dist. 35. quanquam & in delictis rati habitio retrotrahatur, & mandato comparetur l. r. § sed & si, cum quis. ff. de vi. ar. vide, supra consentire. § 4.

1 Verior de iure ] Prohibitio illa quae nascitur ex machinatione est de iure positivo, facit. c. cū olim secundo in 4. glo. de offi. delib. Vbi de David & Berfabee, idem tenet glo. in d. c. si quis viuent. Alicer n. David Berfabee non potuit habere in vxore, de quo est per sco. in 4. dist. 33. Sed quare non est lepidata Berfabee quinquidem Leuit. 20. mādāz l'az dāri dicit sco. iustus fuitis si tam lapsari fecisset, & si dicas non ga teipsum lapidare debebat, ex quo fuit in crimine fornicator, & si quis vel non ex qua vel non hoc vel oportet dicere q' socius in crimine non teneatur ad eandē penam publicē infirēdā ad quā teneatur si non esset socius. Si exculas eū de nō puniēdo illā q' hoc quod remisi sit sibi illā pēnā legis, hoc nō habem⁹ ex scriptura, sed nec potest. pte q' legē d' unā, sed dicit q' q' hoc fuit peccatū priuatum, ideo pēna publicā non erat inferenda, & hoc est rōnabilis & c. b' Cultus ] No. rōnabilem cultū esse d' p'p'ositionē primus in mēte, vñ super illud. Exo. 20. Nō adōrabis ea, neq' colēs. Dicit gl. adōratio fit exterior, sed cultus interior. Et hoc modo habens fidem spem, & charitatem qui ē verus cultus dei, alio modo colit deū, quā nullum eorum habens. secundum dicitur exterior exhibitio, aut reuerentia aut deo verō aut deo fīto, secundum quod loquitur Paulus

8 Quid si alter eorum q' machinati sunt sit infidelis? R. quod nihilominus conuerteris non poterit eam habere, pro qua habēda virū eius occidit. ar. d. c. primi. de conuer. infide.

9 Quid si habens vxorē committit adulterium cū Berta & sibi dicit, si non habere vxorem acciperem te in vxorem postea interficit vxorē, non tamen eo proposito vt Bertam accipiat? Respon. Gaspar Calder. Et recitat. d. Anto. de Sancto Georgio in d. cap. super hoc, quod poterit Bertam accipere in vxorē, quia nec hic est fidei datio per verba p'missa, nec homicidium fecit eo proposito, nec adulterium cū dicta machinatione. Sed Car. ipsum reprobatur dicens quod non teneret matrimonium cum dicta Berta, quia non attēditur quod adulterium interuenit aut machinatio interuenit ex proposito habendi eam an nō. Et istud tene ante factum, sed post factū tenerem opinionem Calder. quae est verior de iure. 2

M P E D I M E N T U M X. Df cultus b disparitas. Nā null⁹ fidelis siue baptizatus pōt p'here cū nō baptizata, et si sit cathecumina, d nec simpliciter, nec sub p'ditione p'uertēdi ad fidē, & si p'hit m'rimonium nullū est, c' 18. q. 1. c. caue.

ad Rom. c. 1. de Philip. perfidus & coluerunt & seruierunt creaturæ & c. Tertio dicitur cult⁹ ornatus ex vior secundum quod dicitur hic habitat in cultu regio, primo & secundo modo capitur hic. Vide Vori lig in 4. dist. 39.

c Potest contra heri ] Ratio habetur. l. x. 34. & Deuther. 7. vbi d' non accipies vxorē filij tuis de filiabus alienigenarū nē traducant eos post deos suos, & p'ri nē Corinth. 6. Nolite iugū ducere cum infidelibus.

d Cathecumina ] Cathecumina est infidelis, vt dicit gl. in d. caue, & est membrū diaboli, q' si n' oreretur aut te baptizatus dā naret, vt dicit gl. mag. circa n. e. l. c. 1. 35. q. 1.

e Matrimonium nullū ] Ante legē seriptā licet bar fidelis p'here eū infidelis q' nō la lege prohibetur vt patet d' Ioseph. Gene. 31. & de Moysē cū zethiopiā Num. 11. tēpore legis scripser. p'hibiti fuit filij Israel p'here cū cananeis pp' eorū, p'ueritate, sed cū alijs nō fuit p'hibiti, vt patet Hester. 2. Mo dō aut nō licet, & potissima ratio est q' ibi nō est p'fecte bonum sacramentū neque perfectē bonū prole neq' si dei, ideo ecclesiā illegitimam & p'hibuit, & tpe. l. scripte p'at. phibitio. 1. Ed. 9. & 1. 4. nec obstat salomon.

2 Vtrū matrimonium infidelium exculet actū cōiugalem? R. s'm sanctum Bon. in 4. dist. 39. q. sic, quod ad culpam & consequenter p'cnā, si affectio libitai nōla nō interueniat, non tamen acquiritur palmam, quia nullā dat eis gratia

tertij Reg. 11. q' peccauit ] legem patet Deu. 27. f. Est inter mādē legē ] Matrimonium dicitur aliquā legitimū

legitimū & non ratū, & hoc est apud infideles, quia possunt contrahere s'm ritus & eorū leges pp' quod d' legitimū, non tamē ratū quia potest dissolui. Aliquod ratum & non legitimū est, & hoc est quod dicitur inter infideles sine solēnitatib. Aliq' legitimū & ratū

est, qñ interueniunt debite solēnitates hae Ric. ch. in 4. di. 29. & etiam S. Bon. & ponitur hae in c. fi. 28. q. 1. Nec obstat quod dicit Apoll. 1. Corinth. 7. Si quis frater habeat vxorē infidelē & hae consentiat habitare nō ē i' m'ritat q' intelligitur, si est h' es cōuerfus eius, secundum sco. & poterat esse matrimonium in-er i' fideles, vt patet de Ioseph, de Moise, de Hester.

Quia p'hibitio fuit facta solum de Cananeis nē Iudei verterent, sed quia exat p'hibitio ecclesiā ideo non extat nisi in infidelibus. Alij dicunt rationem prohibitionis esse, q' a baptizatus est innaa sacra mentorum & c. Ponit sc. in 4. di. 39. esse matrimonium de iure diuino. 2 Propter defectū fidei ] Non ob. illud si opponatur. Ro. 14. Omne q' non est ex fide peccatum est, ga responderet secundum S. Bon. id intelligi quod non est ex fide, id est contra conscientiam quia quicquid sit contra conscientiam, g' dicitur ad gehennam. Vel secundum gl. in c. 1. 29. q. 1. expō. n'ur. id est quod sit certa scientia contra fidem est peccatum, de pen. di. 7. his auctoritatibus, Idem quod S. Bon. tenet. Nico. de Li. ibidem, vide in d. c. 1. in §. ex his & Ric. in di. 194. & 1. di. 41.

d Potest ducere ] Ale. in d. c. quanto, facit hanc dist. cum Ric. & S. Bonauent. Et quod statim sit solutum matrimonium triplex ad hoc valet ratio, prima est matrimonij imbecillitas, quae resistit ratione significatōis imperfecte quae habet apud infideles ratio defectus baptizati, unde dicitur matrimonium legitimū. & non ratum & c. Secunda est cultus disparitas, quia tunc aduenit alteri persona foris vinculum & c. Tercia est iniuria Dei, & matrimonij, quae repugnat vinculo quo fidelis Deo alligat. Prima est ratio ad solutionem vinculi facit possibilitatem, tunc d. d'ponit, Tercia verō dissoluit. Circa eam co

propter defectū fidei a con cor. Ri. ibidem. 3 Vtrum infidelis conuerteris de ad fidem possit vxore d' m' fidei aliam fidelē accipere? R. Pa. in c. quanto de diuor. quod eo ipso qd alter coniugum non vult cohabitare fidelis cōuerſo, vel si vult cohabitare non sine iniuria creatoris vel sine peccato dissolutum i' m'ra. o nium in infidelitate contractum. & potest contrahere cura alia fidelis, nec oportet iudex statuat. ep'p, sed iustitiam clarē perpēdat, q' nō vult ei cohabitare secundū Pa. in ca. gaudemus de diuor. Si vero vult cohabitare sine eius inductione ad malum, vel sine peccato, sic non potest cum alia contrahere & infidelis viuere sed non tenetur cohabitare cum ea si non vult conuerti. 28. q. 2. si infidelis nō.

habitationem eria sunt tempora cōsideranda. s'pro uinculo c. clesia, tempus mortuorum, & tempus i'nter medium. Quia enim primo tempore passim conuertebantur iudaei, & infideles, ideo peccat conuix cohabitare alteri propter spem & c. Medio tempore iudaei redditi sunt obſtinatores, iō non est habitatio cū eis inuadenda, g' accipiat spes & c. tunc de gentilitus. Molerum verō tpe ga iudaei, & gētilis sunt pro maiori parte obſtinati prohibetur ista habitatio a conuerto, si d'ngen ter infidelis ad monitus noluit conuerti sed pone tu dicit statim esse solutum matrimonium si conuertatur postea infidelis, & alter ad vōz a. lia non trāſiit, nunquid teneat illam accipere, d' q' 6. si nec aliam se accipere, non ga vinculo sit restitutum sed ga cautū est impedimentum a iure positiuo, secundum gl. in d. ca. si infidelis. Et Ri. vbi supra, & ita expōit ibi

propter defectū fidei a con cor. Ri. ibidem. 3 Vtrum infidelis conuerteris de ad fidem possit vxore d' m' fidei aliam fidelē accipere? R. Pa. in c. quanto de diuor. quod eo ipso qd alter coniugum non vult cohabitare fidelis cōuerſo, vel si vult cohabitare non sine iniuria creatoris vel sine peccato dissolutum i' m'ra. o nium in infidelitate contractum. & potest contrahere cura alia fidelis, nec oportet iudex statuat. ep'p, sed iustitiam clarē perpēdat, q' nō vult ei cohabitare secundū Pa. in ca. gaudemus de diuor. Si vero vult cohabitare sine eius inductione ad malum, vel sine peccato, sic non potest cum alia contrahere & infidelis viuere sed non tenetur cohabitare cum ea si non vult conuerti. 28. q. 2. si infidelis nō.

4 Quid si infideles habeat plures vxores? R. q' illa cū qua primò contraxit erit eius, & si simul duas accepisset sic nulla eius erit vxor, nisi vna illarum habuisset impedimentum quo ei accipere non potuisset, ga tunc alia esset eius vxor. d. c. gaudemus.

5 Quid de vxore quae repudiata alteri nupsi? Respon. quod vir non poterit ei obijcere fornicationem, sed teneatur d' si vult ei cohabitare sine peccato eam accipere, si vult vxorem habere, aut saltem cōtinere. d. ca. gaudem⁹. in gl.

que volebat matrimonij vinculum esse restitutum iure postliminii, vt in aue de Nefarianis C. de hereticis. De hic vide per gl. d. c. gaudemus, per Arch. 28. q. 1. Si infidelis & q. 2. si infidelis sc.

c Brit eius ] De hoc habetur in d. ca. gaudemus. Sed quid si moritur illa prima qua viuentē contraxit cū alijs pluribus, & consummatur, videtur nullam esse vxorem. Arg. de eo, qui duxit in mari. quam polluit p' adul. c. si. In contrariū facit. d. c. gaudemus. l. Respon. vbi non arctantur canonicis constitutionibus. quia nihil ad nos de his qui foris sunt, secunde Cor. 5. vnde prima cum qua consummatur debet dici vxor eius & eum sequi debet si vult. Imo ille esset cognatus s'm iura canonica illam ducere. Vnde fauore fidei videt q' prima secundū Ho. Jo. An. & But. ibi fit vxor eius, quae quam de iure nulla, deberet esse vxor, quae iure diuino, & humano quis non debet plures vxores ducere. d. c. gaudemus. §. 1. & hoc tenet Car. ibi. si tamen sequitur conuersus ad fidem videtur ex nouo consensu matrimonium consualidari. d. c. gaudemus. in §. si adeo q' conuersus fauore fidei compellitur in eam consentire.

d Sed teneatur ] Et rō est quia dominus in enāgelio. Matthe.

Marth. 19. reprobaui illum bellum repudiij, atamen maritus qui eam repudiauit, si ipsa cum alio contraxit non poterit ei fornicationem obijcere, quia autoritate legis mulier hoc fecit. Facit. 14. q. 4. qui peccat, & Igrachus. C. de adul. Facit quod no. i c fraternitatis.

6 Vtrū vir conuersus possit intrare religionē, vxore volente ei cohabitare? Ref. q. sic, fm Hug. a in d. ca. si infidelis verō cōuersionis eius sit aliqua spes non debet intrare fm Th. in 4. di. 39. qd' si non est spes conuersionis, potest intrare prius vxore requisita de conuersione.

7 Vtrū vno coniugum ad infidelitatem reuerso dissoluatur matrimonium contractū inter infideles? Ref. q. non c. q̄siuit, d' diuor. vnde tex. i c. quāto de diuor. dicit qd' sacramentū fidei, id est baptismus ratū efficit coniugij sacramentum. b Cōiugij sacramentum iu cuius coniugij nōquā amittitur vitentibus coniugibus 27. q. 1. c. 2. Sicut nec baptismus, vel ord. i. q. 4. Qd' dam, & licet videtur maior iuria sequi crea toris propter a. postquam vnus fidelis, vt dicit tex. in d. c. quāto magis. n. de. linquitur fideles apostatū d' q. in fideles infidelitate remanēdo. 33. q. 4. In ea fornicator, de voto. c. magis, tñ nō se parat matrimonium quoad vinculum, sed tantū quoad chorum, Et si illa infidelis reuertatur ad fidem compellit vir eam accipere, nisi velit religionem intrare, secundum gl. in d. c. quāto. in fi. per illum text. c. Respon. q. sic] Cardin. Alexandri. in c. gaudemus, de diuor. dicit hanc partem esse piā & sequendam fauore fidei, nē ex hoc retrahantur infideles a conuersione, tamen contraria opinio de iure videtur verior, vt ibi per eum.

8 Quid si fidelis p̄trahat cum hæretico, vel scismatico? Ref. q. tenet matrimonium fm communiter Theo. in 4. dist. 39.

9 Vtrum mulier conuersa ad fidē gaudeat privilegio dotium in l. asiduis. C. qui pot. in pigno. habeantur? Resp. Pa. in c. placet de diuor. q. sic, e allegat multa.

10 Quē debet sequi ples infidelis? Ref. q. si est adulter sequatur quē voluerit, si aut minor cum salus eius dependet a parentibus, dēt sequi fidelē, d' vt probat in c. ex literis, de puer. infide.

dicitor possunt infidari. I. vltim. f. vbi pu. edu. de. Et licet adulter infidelis relinquatur proprię libertati, intellige quod ad baptismum, quo tamen ad aliam non pertinet pater patriam potestatem si conuertatur ad fidem, vt ibi no. dicit Pa.

IMPEDIMENTVM XI. Dicitur metus e seu coactio, quod d' impedit & dirimit matrimonium ex ipso contractum c. cum locum de sponsa. Sciendum tamē quod duplex est coactio, de qua in l. 1. ff. quod met' causa. f. absoluta per vim, vt puta cum quis capitur ligatur, & hæc non potest cadere in consensum, sed bene in copulam carnalem vnde in casu quo copula faceret matrimonij sic coacta copula non facit, argu. l. dist. presbitero. de spon. venies el. 2. 3. q. 2. c. 1. & 2. Quædam est coactio conditionalis, scilicet coactio per metum, vnde si metus sit iustus vt ille qui potest cadere inconstantem, scilicet mulierem quoad mulieres quas minor met' excolat, vt not. gl. in d. c. cum locum, vel virum quoad viros. Ideo text. in c. consultationi de spon. ppter hoc dicit metus quis possit cadere in constantem, & sic matrimonij tali metu contractum ipso iure est nullum, & vt tenet glossa in capit. veniens. el. primo. de spon. & communiter doctores, secus si contrahatur ex maiori metu, qd' sic

fionis corporis, vel seruitutis, vel stupri vel mortis &c. Et intellige quando talia mala inuentantur ab illo, de quo præsumit probabiliter vir consensum illum talia velle & posse sibi inferre. Nam si rusticus & im potens hæc minaret non esset timendus & c. secundum Ri. & S. Bo. in d. di. 29. de quo in c. causam matrimonij, de of. deleg.

et ipso iure nullum, idem concludunt. S. Bon. Scot. & Ri. vbi supra & Canonista præcipue Pa. & Alex.

e Metus] Differre a vi vide infra Met' in prin. & in S. fi. & quod duplex vis vide supra vis §. 1. vide S. Bo Ric. Sco. in 4. di. 29. & Pa. & Ale. in ca. cum locum de sponsa. Vel secundum Io. An. ibidem Met' est qui inferitur minis vel verbis vnde dixit Inno. in ca. cum nobis de ele. quod probabili probatio sufficit ad metum probandum, qd' si verisimiliter aliquid dubitauerit de aliqua molestia, & no. Bal. in rub. extra quod me. causa. Et Angel. in l. necum. ff. de coactio verò dicitur que adui ipso inferitur, & ideo dicitur causam esse duplicem, aliam præcisam aliam causam, vt no. in c. facris p. glo. extra & Secundo sciendum qd' vitio consensu mediū est inter perniciam & inconstantem, vide Ric. in 4. dist. 29. & ibid. per Sco. in 1. art. versu. ad quæstionem & S. Bonau. ibidem.

f In constantem] Scilicet virtuosum, & talis e metus ænominis legitur vel mortis &c. Et intellige quando talia mala inuentantur ab illo, de quo præsumit probabiliter vir consensum illum talia velle & posse sibi inferre. Nam si rusticus & im potens hæc minaret non esset timendus & c. secundum Ri. & S. Bo. in d. di. 29. de quo in c. causam matrimonij, de of. deleg.

et ipso iure nullum, idem concludunt. S. Bon. Scot. & Ri. vbi supra & Canonista præcipue Pa. & Alex.

IMPEDIMENTVM XII. Dicitur metus e seu coactio, quod d' impedit & dirimit matrimonium ex ipso contractum c. cum locum de sponsa. Sciendum tamē quod duplex est coactio, de qua in l. 1. ff. quod met' causa. f. absoluta per vim, vt puta cum quis capitur ligatur, & hæc non potest cadere in consensum, sed bene in copulam carnalem vnde in casu quo copula faceret matrimonij sic coacta copula non facit, argu. l. dist. presbitero. de spon. venies el. 2. 3. q. 2. c. 1. & 2. Quædam est coactio conditionalis, scilicet coactio per metum, vnde si metus sit iustus vt ille qui potest cadere inconstantem, scilicet mulierem quoad mulieres quas minor met' excolat, vt not. gl. in d. c. cum locum, vel virum quoad viros. Ideo text. in c. consultationi de spon. ppter hoc dicit metus quis possit cadere in constantem, & sic matrimonij tali metu contractum ipso iure est nullum, & vt tenet glossa in capit. veniens. el. primo. de spon. & communiter doctores, secus si contrahatur ex maiori metu, qd' sic

fionis corporis, vel seruitutis, vel stupri vel mortis &c. Et intellige quando talia mala inuentantur ab illo, de quo præsumit probabiliter vir consensum illum talia velle & posse sibi inferre. Nam si rusticus & im potens hæc minaret non esset timendus & c. secundum Ri. & S. Bo. in d. di. 29. de quo in c. causam matrimonij, de of. deleg.

et ipso iure nullum, idem concludunt. S. Bon. Scot. & Ri. vbi supra & Canonista præcipue Pa. & Alex.

in d. cap. cum locum vbi late. Et sic non est necesse qd' rescindatur per actionem. q. me. causa. gl. in l. 1. in fi. ff. de aucto. tu. gl. in l. cum mulier. S. si dos metu. ff. q. me. causa. Old. con. 263. Bal. in con. scilicet 5. col. postus post rub. C. si quis alite. prin. Secus si matrimonium contra

haur dolo, quia nedū valet mero iure. Imo & in ef factū quia nō potest rescindi actione de dolo glof. est in c. penult. quæ est gl. si. quam Pa. no. bis exclamat pro fing. & limitat, quod me. cā. & per illam glo. dicit ibi. Imo qd' si mulier dolo qd' suafit se habere multas facultates, & amplas, & ita dolo circūte nit inuenit vt eam acciperet in vxore, & postea reperit n. hil habere, iste dolo n. hil officit matrimonio, & similiter in quodlibetna questione. Bal. de fecero qui promissit inducere generum hæreticū, si caperet filiam suam in vxorem, & postea eum deceptū qd' nil sibi reliquit restamento. In l. cum Archimedo rana. C. vt i p. of. legat. & similem glo. habes in ca. cōstituit. vbi gl. fin. 1. q. 3. & in l. a diuo pio. ff. de ri. nup. & ideo licet æquiparetur dolo, & metus l. dolo, & metu. C. de inu. slip. cā. licet magna differētia, prout etiam not. gloss.

in d. cap. cum locum vbi late. Et sic non est necesse qd' rescindatur per actionem. q. me. causa. gl. in l. 1. in fi. ff. de aucto. tu. gl. in l. cum mulier. S. si dos metu. ff. q. me. causa. Old. con. 263. Bal. in con. scilicet 5. col. postus post rub. C. si quis alite. prin. Secus si matrimonium contra haur dolo, quia nedū valet mero iure. Imo & in ef factū quia nō potest rescindi actione de dolo glof. est in c. penult. quæ est gl. si. quam Pa. no. bis exclamat pro fing. & limitat, quod me. cā. & per illam glo. dicit ibi. Imo qd' si mulier dolo qd' suafit se habere multas facultates, & amplas, & ita dolo circūte nit inuenit vt eam acciperet in vxore, & postea reperit n. hil habere, iste dolo n. hil officit matrimonio, & similiter in quodlibetna questione. Bal. de fecero qui promissit inducere generum hæreticū, si caperet filiam suam in vxorem, & postea eum deceptū qd' nil sibi reliquit restamento. In l. cum Archimedo rana. C. vt i p. of. legat. & similem glo. habes in ca. cōstituit. vbi gl. fin. 1. q. 3. & in l. a diuo pio. ff. de ri. nup. & ideo licet æquiparetur dolo, & metus l. dolo, & metu. C. de inu. slip. cā. licet magna differētia, prout etiam not. gloss.

et ipso iure nullum, idem concludunt. S. Bon. Scot. & Ri. vbi supra & Canonista præcipue Pa. & Alex.

IMPEDIMENTVM XIII. Dicitur ligaminis, scilicet cum quis alteri coniugij est ligatus.

1 Vtrum alligatus alteri p sponsalia possit cum altera contrahere. Vide sponsalia §. 20. cum seq.

2 Vtrū obligatus alteri p sponsalia possit cum alia contrahere? Ref. q. nō, & his qui nomine suo non iussu eius in cui' e potestate vel nomine eius quam hēt in potestate bina sponsalia traxerit, vel binas nuptias f

cauerit Then do, si congruo tpe non expectauit liberū consensum alterius tacite vel expressum. Aut non 3xit, & tunc fm in dicit ecclesie præsumitur in eodē consensu permanere, quia qui in aliquem femel consensit amplius non poterit dissentire si ali' nō negauerit suū prestare consensum, c. de illis de despon. ipub. fm tamen iudicium Dei nō est matrimonium verum, quia tale non potest esse sine concursu consensu mutui, & interioris, sed qd' met' fuit in vtroque, tunc ad hoc vt sit verum matrimonium requiritur nouus consensus liber ex vtraque parte sed nō nota exterior ex p. f. Ita not. s. De. & Ricar. in d. di. 29. qua. ti.

IMPEDIMENTVM XII. Dicitur metus e seu coactio, quod d' impedit & dirimit matrimonium ex ipso contractum c. cum locum de sponsa. Sciendum tamē quod duplex est coactio, de qua in l. 1. ff. quod met' causa. f. absoluta per vim, vt puta cum quis capitur ligatur, & hæc non potest cadere in consensum, sed bene in copulam carnalem vnde in casu quo copula faceret matrimonij sic coacta copula non facit, argu. l. dist. presbitero. de spon. venies el. 2. 3. q. 2. c. 1. & 2. Quædam est coactio conditionalis, scilicet coactio per metum, vnde si metus sit iustus vt ille qui potest cadere inconstantem, scilicet mulierem quoad mulieres quas minor met' excolat, vt not. gl. in d. c. cum locum, vel virum quoad viros. Ideo text. in c. consultationi de spon. ppter hoc dicit metus quis possit cadere in constantem, & sic matrimonij tali metu contractum ipso iure est nullum, & vt tenet glossa in capit. veniens. el. primo. de spon. & communiter doctores, secus si contrahatur ex maiori metu, qd' sic

IMPEDIMENTVM XIII. Dicitur ligaminis, scilicet cum quis alteri coniugij est ligatus.

1 Vtrum alligatus alteri p sponsalia possit cum altera contrahere. Vide sponsalia §. 20. cum seq.

2 Vtrū obligatus alteri p sponsalia possit cum alia contrahere? Ref. q. nō, & his qui nomine suo non iussu eius in cui' e potestate vel nomine eius quam hēt in potestate bina sponsalia traxerit, vel binas nuptias f

cauerit Then do, si congruo tpe non expectauit liberū consensum alterius tacite vel expressum. Aut non 3xit, & tunc fm in dicit ecclesie præsumitur in eodē consensu permanere, quia qui in aliquem femel consensit amplius non poterit dissentire si ali' nō negauerit suū prestare consensum, c. de illis de despon. ipub. fm tamen iudicium Dei nō est matrimonium verum, quia tale non potest esse sine concursu consensu mutui, & interioris, sed qd' met' fuit in vtroque, tunc ad hoc vt sit verum matrimonium requiritur nouus consensus liber ex vtraque parte sed nō nota exterior ex p. f. Ita not. s. De. & Ricar. in d. di. 29. qua. ti.

et ipso iure nullum, idem concludunt. S. Bon. Scot. & Ri. vbi supra & Canonista præcipue Pa. & Alex.

cauerit Then do, si congruo tpe non expectauit liberū consensum alterius tacite vel expressum. Aut non 3xit, & tunc fm in dicit ecclesie præsumitur in eodē consensu permanere, quia qui in aliquem femel consensit amplius non poterit dissentire si ali' nō negauerit suū prestare consensum, c. de illis de despon. ipub. fm tamen iudicium Dei nō est matrimonium verum, quia tale non potest esse sine concursu consensu mutui, & interioris, sed qd' met' fuit in vtroque, tunc ad hoc vt sit verum matrimonium requiritur nouus consensus liber ex vtraque parte sed nō nota exterior ex p. f. Ita not. s. De. & Ricar. in d. di. 29. qua. ti.

IMPEDIMENTVM XIII. Dicitur ligaminis, scilicet cum quis alteri coniugij est ligatus.

1 Vtrum alligatus alteri p sponsalia possit cum altera contrahere. Vide sponsalia §. 20. cum seq.

2 Vtrū obligatus alteri p sponsalia possit cum alia contrahere? Ref. q. nō, & his qui nomine suo non iussu eius in cui' e potestate vel nomine eius quam hēt in potestate bina sponsalia traxerit, vel binas nuptias f

cauerit Then do, si congruo tpe non expectauit liberū consensum alterius tacite vel expressum. Aut non 3xit, & tunc fm in dicit ecclesie præsumitur in eodē consensu permanere, quia qui in aliquem femel consensit amplius non poterit dissentire si ali' nō negauerit suū prestare consensum, c. de illis de despon. ipub. fm tamen iudicium Dei nō est matrimonium verum, quia tale non potest esse sine concursu consensu mutui, & interioris, sed qd' met' fuit in vtroque, tunc ad hoc vt sit verum matrimonium requiritur nouus consensus liber ex vtraque parte sed nō nota exterior ex p. f. Ita not. s. De. & Ricar. in d. di. 29. qua. ti.

et ipso iure nullum, idem concludunt. S. Bon. Scot. & Ri. vbi supra & Canonista præcipue Pa. & Alex.

verum si primum matrimonium non sit consummatum secundum ad fidem parochialis verò hoc erat ex spiritu sancto qd haberent duas uxores, vt in c. gaudemus §. 1. de duor. vide Ri. in 4. di. 33.

a infamis I. eum qui. C. de adul. et plus voluit d. An. in con. Tit. 9.

vxoratus. Quod non solum I. eum qui duas extendit vt ad pgnā r r f a m i z , sed etiā de reliquo sit arbitraria. Et vbi pœna est arbitraria iudex potest arbitrarī vsq; ad mortem, vt vult gl. in §. in sum. Infi. de iutu. Qd secundū qualitatē psonarū poterit iudex punire eum q. duas vxores accepit. Non nam mortis. Pœna quā ignobilis accepit nobillem cum aliā haberet: ipsam pœna mortis. Pœna quā non accepit ignobillem cum aliā haberet: impone non pœna mortis & si non sit iura dispensatas mitiabitur pœna, hac Alex. in d. c. accepit, vide ibi etiam Pan.

b Non est consummatum ] vide De. de An. in c. ca nonū statuta. de consue. col. 14. ver. circa matrimoniu & Io An. in regula ad p mercuialib. lib. 6 Ale. in ca. si de spons. diuici vbi plenē, & pcludit vt hic. Rō qd matrimoniu dicitur & non consummatū repræsentat vnionē quæ est inter Deū, & animā q. vni diuici per peccatū mortale q. animū pœna pœna. §. ceteros & §. alias 25. d. l. deo pœna diuici. Sed consummatū equipatur vnioni q. est inter Christū & ecclesiam, sive inter Christū, diuinitatē & hū. nā carnē quam in vtero virginis suscepit que quāsi vnū indiuiduū ex quo famelū haurit vnū talid. q. nō pœt diuidi. Subdit tamen Pa. vbi supra Papam respōditē eundē pœnti dispensatiōē. In matr. monio non consummatū se non posse facere.

fit infamis a ipso iure. l. in si. ff. de his qui no. infam. & efficitur bigam⁹ fm q. dixi supra bigamīa, & debet se iunare per 9. dies in pane & aqua, quod vocant carenam. l. quadrigesima sic dictā, qd caret cibis. & 7. seq. annis pœnitere. c. accepisti de spon. du. & no q. sponsalia propriē sunt per verba de futuro & nuptię per verba de præsenti, vt nota. gl. in l. 1. ff. de spon.

3 Vtrū ex dispensatione Pa. post matrimonium contrahū possit quis alteri nubere? R. q. si matrimoniu nō est consummatum b Pa. p. dispensare vt no. in c. ex publico. de conuer. coniug. Vnde dicit Ho. vni m. rable qd recitat Pa. in d. c. ex publico, Papa ex consensu vtriusque spōsi potest ex potestate absoluta dissolue re matrimonium non consummatum, nulla alia causa subsistente, sed de potestate ordinata non potest sine causa & cum hoc d. Hostien. transeunt cōiter doc. Si verò matrimoniu est consummatum inter fideles, si Papa non p. dispensare qd cum matrimoniu consummatū consistat in factō non potest haberi pro infecto,

3. 2. q. 2. si paulus. l. in bello. §. facta. ff. de cap.

4 Vtrum mulier credēs vtrum mortuum possit contrahere cum alio? R. si verisimiliter præsuntur de ei⁹ morte, sic p. here potest fm atquos vt no. in ca. qm frequēter vt l. nō cont. sed tu dicit q. debet habere certum nuntium de morte vtrius de spon. in præsentiā de secun. nup. c. dominus, nisi velis dicere q. satis est certificata quando hēt violentas suspiciones d. post expectationē aliquale. Et aduertē q. vnus testis sufficit, vt in d. c. in pntia. Excusat etiā ab adulterio qm probabiliter credit mortuū virtū, & cū alio p. xit. 34 q. 1. cū p. bellicā. an at possit exigere debitum vel reddere. e. dicit vt supra. 4. Impedimē §. 8.

5 Quid si qs credens vxorē viuere suā (q. si mortua est) p. rrahit cū alia? R. q. matrimonium est ex quo non viuunt f. fm Ro. H. in d. c. cum per bellicā. dicit q. si credebatur hoc sibi licere ēt viuente sua erit infamum si modo prima mortua est. Si verò non credebatur licere, sic matrimoniu non erit quia non maritali affectu sed adulterino ei p.

statim dēt recedere a secūdo & redire ad primū, qd si non fecerit adultera iudicabitur. 34. q. 1. cū per bellicā. c. cū in captiuitate, & c. si vtro. p. rrahit quouque non recipere tenetur, vt in d. c. pater. Nisi forte illa post q. rrahit de vtro p. rrahit se cognoscit a secūdo, sic adultera fuit, hac supplemētū hic. §. 1. in si. f. Ex quo non viuunt. §. 1. q. 1. in prin. dicit ipsam teneri adulterij p. rrahit, sed adulteriu non commisit, sicut qs a ctione furti tenetur, licet non commiserit, vt l. si quis. C. de fur. Mētus tamen punietur.

Publice

Publice honestatis iustitia] Istud impedimentum habuit hoc tamen propter defectum nominum secū dūm Hg. 27. q. 1. si quis, & G. prius Arch. in c. 1. de sponsa. in 6. Nam nulli ex cogitationibus spirituales legali vel carnali attribui poterat. Vnde non videtur nomen de centus occurrere potuisse. Nam in spicim⁹ in materijs non solum quid liceat, sed quid honestū sit. l. emp. ff. de rit. no. secūdo Ho. & no. in c. nō debet, de consen. & af. in si. vi. gl. publice, & honestū est vt qui constantinensis ipōsa fuit meū contrahere, non possit, & vt dicit Io. An. Me minit se legisse i cronica Ezelini de Romano q. p. stitentes puerū q. suo tpe fuerit in Marchia Taruissina ob hoc habuerūt principia quia desponsatas p. sanguineas in vxores accipiebantur.

b Quia dirimitur] Scilicet omni tpe. d. c. sponsam, & sic ēt mortua sponsa sicut ēt mortua vxore durat a finitas, quoad hunc effectum licet non quoad alios effectus. text. et not. quē ad hac pōderat Bar. & Ant. in Lenciorū. §. si. ff. de postul. c. Non pōt perueniri] Val. in c. cū Romanū. de offi. dele. vbi vult q. vbi quæ lex requirit certum tēpus quod intelligatur completū, & de momento ad momentū, gl. in l. 3. §. minor. ff. de minor. nisi aliquid lex declarat, vt cū nisi sim⁹

iungitur, nisi post q. scit q. est mortua ei coniungatur maritali affectu perseverante alia parte in affectu maritali, alias non & ē verius.

Impedimentum XIIII. dicitur publice honestatis iustitia a q. est p. p. natus ex sponsalib. pronenies robur ex institutione ecclesie trahens propter eiusdē ecclesie honestatem, vbi impedit & dirimit tam matrimonia quam etiam sponsalia quæntia non præcedentia. vt in ca. ex sponsalib. de spon. l. 6. Et ita publica honestas iustitia cū sit quoddam simile affinitati, ideo impedit fm illos gradus se cum dūm quos affinitas impedit vtrius ad quartū gradum inclusiuē, de quibus dicef. j. 15. Impedimento.

1 Quot sunt spēs publicæ honestatis iustitiæ? R. q. o. lim dux, quarum prima q. contrahatur ex secūdis nup. puta Petrus vxorē habebat, quo mortuo eius vxor accepit alium vnum de quo habuit filium vel filia, talis proles cum nullo consanguineo Petri poterat contrahere, sed hodie sublata est per c. non debet, de consan. & affi. Alia quæ hodie habet locū est quæ contrahitur ex sponsalib. de futuro vel ex matrimonio p. senti non dū consummato fm Pa. i. c. sponsam de spon. la. Vnde nullus consanguineus sponsi p. accipere talem sponsam vsq; ad quartum gradum inclusiuē nec

in fauorabilib. faciunt no. in Cle. si. de etat. & quali. d. Ref. q. nou] Contrarium tenet Io. An. & Inn. in d. c. iuuenis de spon. & videtur se qui cōiter scribentes vt refert Ale. ibidem per c. arrestationes. de despon. impub. q. contrahat in anno. 6. cum dimidio. Sed q. requiratur tps perfectus tenet S. Bo. in 4. di. 36. in corpore. q. 5. Th. tenet si multū propinquum septennio q. there pnt, q. q. parū deest nisi est l. Phi. Qui dam at more solito mordet Angelicū in hoc, & nō aduertit q. 24. Bo hoc tenet, & Pa. vbi nō video quin talis cōtroversia nō p. sit tenet cū sit securior. f. Tentant] P. c. est proprie cū s. d. c. iuuenis, & h. tenet. An. ibi. & cōiter scribentes, & facile extrahit diuina. 23. q. 5. Extra ordinata ēc pollus, & c. ca. illa loca pnt bnda quada palpitatio. Et vide Alex. in d. c. iuuenis facientem regulam in hoc cū aliq. fallit. f. Sub conditōe] Rō autem quare sponsalia contra cta sub conditōe iuducit impedimentum, est quia habet solā spem, non autem vitulum, vt iudicatur futuro & interueniat cōordinaria pollutio vel sit dubium, an eam tentant? R. Respō. fm Pa. vbi supra q. ex quadam æquitate oritur publice honestatis iustitia, sed tamen nullo iure probatur.

1 Quid requirit vt sponsalia inducant præsatum impedimentum? R. q. quinque primò q. sint contracta a maioribus septennio. text. est in d. c. ex sponsalibus, & dicit Pa. in c. iuuenis vbi requiritur etas certa respectu discretionis non potest p. neri, vt patet in etate ad p. sectionem testamenti, vt in l. qua etas. ff. de test. & idem no. in c. puberes, d. despon. impu. l. deo oportet complerint contrahentes siue p. quibus contrahunt. 7. ann. 3 Sed nungd si maior p. rrahit cū minor septennio, p. ximo tñ septennio oriatur publice honestatis iustitia? R. q. non d. fm Pa. in c. iuuenis, de spon. & in c. fraternitatis, de eo qui cogn. consangu. vxor. suæ, & hoc ex defectu p. sensus, vt i. d. c. ex spōsalib. meli⁹ probat in c. vni. co. de despon. impu. l. 6.

4 Pone q. talis maior cohabitauit cum minori septennio desponsata p. verba de futuro & interueniat cōordinaria pollutio vel sit dubium, an eam tentant? R. Respō. fm Pa. vbi supra q. ex quadam æquitate oritur publice honestatis iustitia, sed tamen nullo iure probatur.

5 Secundū q. requiritur, vt iudicatur istud impedimentum est q. non sint p. rrahita sub conditione. f. Nam ante conditionis euentum non oritur impedimentum, vnde potest contrahere cum aliquo consanguineo sponsi ante conditionis euentum. 6 Quid si qs p. rrahit cū aliqua ista p. rrahita

ne

de verb. oblig. §. conditionali. Vnde vinculu & impedimentu su peruenit tollit effectū illi spei. & ideo sic conditione deficiente perinde est ac si non esset cōtra etum. C. conuina vtrius iudi. l. si est patr. ono. Ita et secundum Io. qñ iure prohibe te cōditio, & eius effectus stare nō pnt. Et vide qd no. de spon. in c. si pro te. sup. 4. glo. Et quod ibi no. Io. And. & est apertus text. de hoc in d. ca. i. de spon. l. 6. in fi. a. Sine certa ] Et quando quis iurat tradere vna de filiabus suis qñ teneatur. vi de Ale. in cap. ad audientia. in fin. & vide de p. i. l. 5. quod no. idem Alexandrin<sup>9</sup> ibi dem in vers. pro complemento. b. Cum religio so. iudicatur ga monachus nō habet velle neque nolle. c. non dica tit. 12. q. 1. c. si religiofus, de elec. lib. 6. non debere oriri hoc impedimentum ga matrimoniu dependet a libera voluntate c. cum locum de spon. Idem de sponsalibus cum sup. p. paratoria ad matrimoniu. c. genu. ma. de spon. c. i. g. tale matrimoniu vel sponsalia carent fundamēto. l. libero cōsensu, ergo non inducitur hoc impedimentum per d. c. vinculu de spon. lib. 6. hoc tenent

ne si Deo placuerit, & postea inuenitur eius affinis, vel aliud impedimentu habens quod cum ea contrahere non potest de iure. q. nō orit publicē honestatis iustitia, ga fuerunt cōditio nalia, & ideo poterit cōtra here cum eius consanguinea. Nec ob q. cōditio sub intelligebatur, etiam si non fuisset apposta. quia si non apponeretur expressē nisi lominus essent pura, sed expressē apposta faciūt pōnalia em Ho. in c. ad audientia. de spon. & Io. And. in c. ex spon. lib. Vi de qd di. 1. §. 3. impedimēto. §. 1. 7 Quid si apponat aliqua cōditio quæ habetur pro non adiecta vt §. patuit tertio impedimento? Ref. nisi lominus sponsalia pura erūt & orit istud impedimentu, dt in c. vlt. de cond. apposi. 6 Tertium quod requirit vt sit istud impedimentu, oportet q. sponsalia sint certa, a ga in certā personam non inferitur consens<sup>9</sup> nec oritur istud impedimentu, vide gl. i d. c. vni. de spon. i. 6. 9 Quartum oportet q. non defecerit consensus, d. c. ex sponsalibus, vnde consanguine<sup>9</sup> furiosi continuē p̄t ei<sup>9</sup> sponsam ducere quam in amentia desponsauit cū cōsensu defecerit c. dilectus, spon. 3. 2. q. 7. neque. l. imitat hoc Pet. de Pal. in 4. di. 41. de ista materia doct. tractant. & benē verum, qñ defectus consensus ē apparet, vt in pueris & amebus, secus esset quando esset latens, sicut in illo q. p̄traxit non aīo p̄trahēdi sed decipiendi, ga tunc oritur istud impedimentum, quia

ecclesia instituit istud impedimētū pp̄ apparetia honestatis, & ideo impedit, quia de intentione non potest constare, confirmatur per Vin. in c. ad audientiam de spon. Arch. Io. An. & Imo. & Ge. in c. vni. co. de spon. li. 6. qui tenent q. ioco contrahens si de ioco apertē p̄stat non inducitur publica honestas, ergo si non constaret induceretur. 10 Quintum q. non sint p̄tracta post matrimoniu vel sponsalia prius facta, ga si quis contraxisset matrimoniu vel sponsalia, & post viuentē prima sponsa cōtra heret cū aliqua ei<sup>9</sup> consanguinea, non dirimentur sponsalia p̄cedentia. id. c. ex sponsalibus. 11 Quid si sponsalia cōtra hentes habuerunt tēpus de bitum & fuerunt purē contracta & cū certa persona, & cum consensu, sed tamē fuerunt nulla de iure, puta cum affine vel cum religio so. b vel in facris, aut cum maleficiato, & hmōi? Rē. q. nihilominus oritur publicē honestatis iustitia, vt in d. c. ex sponsalibus, ga in matrimonio attenditur potius honestas. l. semp. ff. de m. nup. Nec obit. q. nulla oriatur obligatio, sed benē publica honestas que impedit matrimoniu contrahendum & dirimit contractum. 12 Sed quid si minores septennio contractis sponsalibus. p̄leuerant vocates se sponsum & sponsam, vel simul iocates se in uicē osculantur vsq. post septenniū, & ex hoc manifestē apparet eos p̄leuerant in eadem voluntate? Rē. q. si ex talib. signis manifestē apparet q. perueniant in eadē voluntate post septenniū completū, orit publicē honestatis iustitia. vt no. i d. c. ex sponsalibus. Aliis si non manifestē apparet, licet perderent in eodē proposito non orit istud impedimentum. vt colligitur ex d. c. sponsalibus.

Henric. Bois. & Gaspar Cal. in c. ad audientiam. de spon. Sed hoc est falsum, quia est i. tex. d. c. vni. ci. in ver. religiofus, & Car. in d. c. ad audientiam, tenet contra, & respondet ad id de monacho. Ga monachus habet consensum de iure naturali, licet non de iure positivo, & sufficit spon. salib. quod habeant iuris naturalis consensum ad hoc impedimentum inducendū, d. c. vni. Simile est in seruo, quia voluntas eius dependet a domino. l. 3. c. de her. inf. tamē quod ad effectum iuris naturalis potest matrimoniu p̄ferre. c. 2. de consue. fer. vide Cardin. vbi supra. c. Non orit istud impedimentum] vide Pan. in c. i. uenien. de sponsa. vide in 4. di. 41. maxime Ric.

Assinitas] Hoc ponit Hostien. & dicitur tenere p̄ priū cōmunitatē & cōmunitatē vt dicunt S. Bo. & Rich. in 4. di. 41. cōsimē dicitur illa de qua su pra impedimētum proximo cōiter dē q. matrimoniu ratū p̄itur, sed nō consumatur a hoc, c. de propings. 35. q. 3. apprie dicitur vt licet & dicit affinitas quā si affinitas mutata, d. in. l. vt dulcius sonet quia in affinitate venit vna cognatio carnalis ad fratres alteri<sup>9</sup>. Vnde. Sc. in d. dist. 41. fideliter bit affinitas ē vinculu quoddā p̄sonæ ad personam ex copula carnali cū personā al. teri consanguinea contractam. Vinculum. f. p̄ accidens in consanguinitate est vinculu per se, hinc ē q. affinitas necessaria p̄supponit consanguinitatem quid id quod est per accidens reducit ad id qd est per se, ideo non p̄cedit affinitas ex affinitate, sed solū ex cōsanguinitate ideo rationabiliter ecclesia remouit secundū genus, & tertium affinitatis, vt in d. c. non debet hæc S. Bo. vbi supra. b. Quod non dirimit] ga iam vinculum est contractum, q. solui non potest, vt dicit. S. Bo. in 4. di. 41. c. Non tamen tenetur] debent moueri vt religionē ingrediantur, q. si

IMPEDIMENTVM XV. Est affinitatis quæ quidē affinitas a est proximitas personarum ex copula carnali proueniens omni parēte la carēs, vnde affinitas mediantē consanguinitate, & carnali commixtione p̄pagatur, ideo consanguinitate imitatur, sed in hoc differt, quia persona cōiuncta siue addita alicui personæ per propagationem fit particeps eiusdem naturæ, licet indifferenti gradu, vnde non mutat genus affinitatis, sed tñ gradū, sed p̄sona addita siue cōiuncta per copulam carnalē alicui personæ non fit particeps eiusdē naturæ sed quasi cōiungitur ab extrinseco, vñ coniungit alio genere cōiunctionis sed in eodē gradu. Et iō p̄sona p̄iuncta per carnalis copulā sanguini alterius inducit primū gen<sup>9</sup> affinitatis, persona verō addita p̄ copulā personæ quæ primū inducit gen<sup>9</sup> facit secundū gen<sup>9</sup>, & persona addita secundū inducit tertiu gen<sup>9</sup>, verbi gr̄a, vxor fratris mei ē mihi affinis in primo gñe & i eodē gradu quo frater me<sup>9</sup> & reliqs cōsanguineis meis in eo gradu quo sunt mihi & in primo gñe. Alia persona q. non est mihi cōsanguinea nec affinis aliu de se coniugat cū p̄fata vxore fratris mei erit mihi affinis in secundo genere, & consanguineis meis, & in eodē gradu quo sum fratri meo. Tertia verō persona aliu de nec consanguinea, nec affinis si coniugatur secundū personæ coniugatæ vxori fratris mei erit mihi in tertio genere af

finitatis, & consanguineis meis, ira no. in c. non debet de consangu. & af. in glof. & in arbore. 1 Quid ipedit affinitas nūmonū? Rē. q. si pueniat impedit p̄hendū & dirimit cōtractū in primo gñe tātum hodie, & vsq. ad quartum gradū inclusiuē, vt in d. ca. non det, licet olim impediret et in secundo, & tertio gñe, vt 3. 5. q. 3. per totū, vñ persona cognita carnaliter ab aliquo cōsanguineo nō poterit contrahere cū aliquo de illa consanguinitate qui non distat vltra quartū gradū ab eo consanguineo, qui eā cognouit & ep̄rio. Et si contrahit non tenet matrimoniu, & intelligitur prohibitum in infinitū in linea recta em vñ opi. quam non teneo vt. §. dixi. impedimentum. 6. & 1. 2 Quid si affinitas superueniat in matrimonio iā contracto per verba de presentia, licet non consummato? Rē. q. non dirimit eum, vt in c. 2. de consang. & affi. & ille per quē contracta est affinitas non potest petere debitum sine peccato mortali, sed benē tenet reddere verē vel interpretatiuē petēti. Pet. de Pal. tenet q. si matrimoniu est consummatū, quia nec et reddere potest sine mortali peccato, ga p̄t religionē intrare. Sed hoc nō credo ga licet possit non tā tenet intrare. 3 Sed nunquid ep̄iscopos poterit dispensare cū tali vt etiam exigere possit sine peccato? Rē. vt supra incestus. §. 5. 4 Vtrum remaneat affinitas post mortem personæ cognitæ? Rē. quod sic, quia est vinculum perpetuum. d. 5 Verū coit<sup>9</sup> fornicarius causat affinitatē? Rē. q. si per omnem coitum ordinatum ad carnis propagationem per quam conlan-

gunt, vir cogit de reddere debitum, qñ maliciose cogit non consanguineis quilla p̄iurari nō debet iure proprio ex alterius delicto hoc tenet S. Bon. vbi supra de hoc est ex. in c. discretionem, de eo q. cognouit cōsan. vxo. sup. d. Vinculu perpetuum] Vide Ale. ibi vbi declarat illud pronubi traditū ita carne salada. &c. Et subdit quod si ita rucio cauetur, vt quicumque adulterauit in vitā de apostetur. q. vñ volentem bñiam tur, aliquis adulterauit foras, de cipiēdo cā cura auri datione vt i casu de carne salada, an diceret inuicem adulterrasse, dicit Ange. q. sic in aut. de le. not. in §. 1. Et sic decapitabitur p̄ illum rex. Ex hīs apparet q. Pet. se cutus est q. casum legis, & iō nō p̄t p̄scribi q. eam ga nō valet p̄scrip̄tio q. ius diuinum vel q. ius naturale. ca. fi. de p̄f. matrimoniu autem est de iure naturali, vt. 3. pa

zute, simi liter ne  
 conseruado qñ  
 eiq; longa pot il  
 legitimas perso-  
 nas ad qñdum  
 mrimoniū facere  
 legitimas. c. qd  
 sup de cōsan. &  
 aff. in text. & in  
 glo. Ric. vbi s. &  
 cōsanguinitas &  
 affinitas remane-  
 bit in casu.  
 & Contrahit affi-  
 nitas] Tex. clar<sup>o</sup>  
 in c. dīserctōne,  
 de eo q. co. cōsa.  
 vxo. iñe. pbat q  
 illud Pau. i. Cor-  
 rin. 6. Quī adhe-  
 ret meretrici ve-  
 nī corpus effici-  
 tur. S. Bona. &  
 Theo. vbi supra.  
 b Affinitas non  
 [h]et] Vt tenet Ri-  
 char. vbi s. qd no  
 est facta sangui-  
 nis commixtio se-  
 cundum eum.  
 c Secundū medi-  
 ca] Alexan alle-  
 gata vice. di. reg.  
 ri necessārio emis-  
 sione feminis qa  
 concurrit passim  
 ad plūsgeneratio-  
 nē. Tu de hoc vi-  
 de Sco. in 3. di. 4.  
 d Post qñdum J  
 Rō est fm sco. in  
 4. di. 14. Quia iā  
 potestas est tradi-  
 ta vere, & ille cui  
 fuit tradita mis-  
 sionē fuit in posses-  
 sione, ergo non  
 pōt reuocari per  
 aliu d impediē-  
 tum inq̄uentens.  
 e Dispensationis  
 fendi] Mellus  
 en eilec. fm S. Bo.  
 in 4. di. 34 qd ha-  
 bitaret tanquam  
 frater, & foror  
 simul.  
 f Idem dicit] hoc  
 tenet Pan. vbi s.  
 q. Nullo melica  
 mine] vide Alex.  
 in d. cōsultatio-  
 nū, vbi dicit quā-  
 dā muliere facta

gunitas contrahi possit cō-  
 trahitur affinitas, a non au-  
 tē per coitū extra vas vel so-  
 domiticū & huiusmodi. 3. 5.  
 q. 3. extraordinaria & de eo  
 q. cog. cōsan. vxo. sup. c. fra-  
 ternitati. & 35. q. 10. frater-  
 nitatis. Gos. tamen tenet ab-  
 surdum contrahi affinitatē  
 per fornicarium coitum &  
 ordinatū ad generationē,  
 & ideo tenet qd non cōtra-  
 hitur nisi ex proximitate p-  
 uenient ex nuptijs, vt patet  
 in l. non faciliē. S. faciēdū. ff.  
 de gradi. Sed contrariū cōi-  
 ter tenet. Et sic serua, & il-  
 le. S. sciendum, loquitur de  
 affinitate perquam deser-  
 tur hāreditas ad aliquem.  
 6 Quid si claustrū pudor-  
 is intrauit sed non semen  
 emisit] R. qd affinitas nō cō-  
 trahitur b & si mulier sola  
 emisisset, sed quāuis clau-  
 strū non intrat sed tñ semē  
 intus mittit cōtrahitur affi-  
 nitas, qa pōt fieri gñatio  
 sicut fit in balneo vel in dā-  
 monib. succubis, & icubis.  
 7 Quid si vir intrās clau-  
 strū emittit semē & nō mu-  
 lier] R. Pa. in c. fraternitati  
 de eo qui cog. cōsan. vxo  
 suā. In. ibidē tenet qd nō cō-  
 trahitur affinitas sed quod  
 oportet simul emittat tam  
 vir qd mulier idē tenet Ho-  
 stie. in summa, & Hug. in d.  
 ca. extraordinaria sed ipse  
 Pa. dicit quod Host. in d. c.  
 fraternitatis, dicit qd sufficit  
 quod vir emittat in clau-  
 stro pudoris, licet mulier  
 nō emittat, quia fm medi-  
 cos c pōt fieri generatio. Et  
 hoc sequitur Fede. consi.  
 290. Et videt sequi Pa. & iu-  
 dicio meo etiā Inn. in d. c.  
 fraternitati, & Rodo. & Pe-  
 de Pal. in 4. aliter beata vir

go non potuisset effici ma-  
 ter & virgo si oporteret mu-  
 lierem feminare.  
 I M P E D I M E N T V M X V I .  
 Dicit impotencia coeun-  
 di quae quidem est vitium  
 vel corporis, vel virtus  
 que, quo quis impeditur  
 alij carnaliter committeri secundum Ray.  
 1 Quot sunt eius species] R. qd tres, pri-  
 ma dicit naturalis, vt frigiditas in viro ar-  
 ctatio in muliere & defectus aetatis in vtro  
 que vel altero. Altera est accidentalis quae  
 puenit a causa extrinseca & accidentali, vt  
 castratio, & tertia maleficialis quae a demo-  
 nibus prouenit.  
 2 Circa frigiditatem & arctationem dic-  
 breuitur qd ad hoc, vt impediatur matrimo-  
 nium contrahendum, & dirimat contra-  
 ctum. Requiritur primò quod praecesserit  
 tale impedimentum matrimonium, qa si  
 adueniret post cōtraclū d non dirimeret,  
 licet esse rōnabilis causa dispensationis sien-  
 dā e per Papam, vel alter aplos contrahere  
 cum alio si nodū erat matrimonium con-  
 summatū, vt not. Pan. in c. ex literis, de fri-  
 & malef. & allegat no. in c. ex parte, & in  
 c. ex publico de conuer. coniug. Et idem  
 die f de impotencia accidentalis sicut not.  
 in c. qd sedem. & c. cōsultationis, de frig.  
 & malef. Secūddò requirit qd sit tāta qd nul-  
 lo modo possit coire hoc ē fm Per. de Pal.  
 qd sit talis qd impediatur actū perpetuū sal-  
 tē, qa licet impideret effectum generatio-  
 nis, sed non actum qui est emissio feminis  
 in vase non esset impedimentum. Tertidò  
 qd sit perpetuum impedimentum ita quod  
 nullo medicamine & aut remedio possit  
 remoueri, quia si posset sine periculo mor-  
 tis remoueri non dirimeret, hoc not. in c.  
 1. & 2. 3. q. 1. & de frig. c. 1. & 2. & quasi  
 per totū. Nec facio vim in frigiditate quae  
 est a natura, aut in illa quae est per senectū  
 tem, h quia quando non potest inuari imp-  
 edit. Idē tenet Alex. in c. 2. de fri. & c. vt  
 no. Ric. in 4. di. 34. & eadē ratione denimia  
 caliditate qd coitū impeditet fm Sā. Theo.  
 ea dist. Quartò qd sit ignorans qñ cōtrahit  
 de tali impotencia quia fm Pe. de Pal. qui  
 scit se vel alium impotēte & eū accipit nō  
 potest amplius eum dimittere, quoad vin-  
 culum

arcta propter me-  
 dicamenta.  
 h Perlene dicit  
 Idē dicit glo.  
 in d. cōsultatio-  
 ni, non oblat  
 de David tercio  
 Reg. 1. q. factū  
 Nico. de Ly. ibi  
 Abīaco contraxit  
 tenet matrimo-  
 nium cū secunda  
 non oblatē qd  
 fet. obligatū ad  
 morandum cum  
 prima tanquam  
 cū (opore, c. f. p.  
 ternitatis, de fri-  
 & male. In. nō ad  
 die qd hoc sterim-  
 tenet impotentē  
 alere. Idem Car.  
 Poutit ergo esse  
 matrimonium cū  
 David quia Abī-  
 sac ita volebat.  
 a Et nō sit reme-  
 diabile] Idem te-  
 net Ale. in d. c. 2.  
 vor. in 4. di. 34.  
 in secunda diffi-  
 cultate alter te-  
 net vide tu. in-  
 fra S. 11.  
 b Et sic contra-  
 doc. Vide Alexā.  
 in d. c. fraternita-  
 tis, super glo. in  
 vt fornicatio.  
 c Habere cōple-  
 tum] hoc dicit ex-  
 pressē Pa. in ca.  
 2. de despon. impu.  
 pu. super gla.  
 d Quis sit patri-  
 monium] ad hoc  
 est text. in ca. lau-  
 dabilem de frig.  
 & malef. Vide  
 Ale. d. c. puberps.  
 e Quod sic mor-  
 taliter] Per text.  
 d. c. 2. ibi. distri-  
 & inhibemus, &  
 hoc tenet Pa. ibi.  
 licet Io. And. ve-  
 lit qd ille text. lo-  
 quatur de hone-  
 state, & male gl.  
 ibi dicit qd rō est  
 qa tales non ha-  
 bēt cōsensū. Ho-  
 rā dicit qd rō est,  
 qa conant commi-  
 sceri carnaliter,  
 vt in c. iuuenis,

eum David scis  
 illum esse impo-  
 tentem, dicitur  
 men Pa. in d. ca.  
 cōsultationi, qd  
 si potens scierit  
 contrahit cū im-  
 potēte, & postea  
 contrahit cū alia  
 tenet matrimo-  
 nium cū secunda  
 non oblatē qd  
 fet. obligatū ad  
 morandum cum  
 prima tanquam  
 cū (opore, c. f. p.  
 ternitatis, de fri-  
 & male. In. nō ad  
 die qd hoc sterim-  
 tenet impotentē  
 alere. Idem Car.  
 Poutit ergo esse  
 matrimonium cū  
 David quia Abī-  
 sac ita volebat.  
 a Et nō sit reme-  
 diabile] Idem te-  
 net Ale. in d. c. 2.  
 vor. in 4. di. 34.  
 in secunda diffi-  
 cultate alter te-  
 net vide tu. in-  
 fra S. 11.  
 b Et sic contra-  
 doc. Vide Alexā.  
 in d. c. fraternita-  
 tis, super glo. in  
 vt fornicatio.  
 c Habere cōple-  
 tum] hoc dicit ex-  
 pressē Pa. in ca.  
 2. de despon. impu.  
 pu. super gla.  
 d Quis sit patri-  
 monium] ad hoc  
 est text. in ca. lau-  
 dabilem de frig.  
 & malef. Vide  
 Ale. d. c. puberps.  
 e Quod sic mor-  
 taliter] Per text.  
 d. c. 2. ibi. distri-  
 & inhibemus, &  
 hoc tenet Pa. ibi.  
 licet Io. And. ve-  
 lit qd ille text. lo-  
 quatur de hone-  
 state, & male gl.  
 ibi dicit qd rō est  
 qa tales non ha-  
 bēt cōsensū. Ho-  
 rā dicit qd rō est,  
 qa conant commi-  
 sceri carnaliter,  
 vt in c. iuuenis,

culum quia est verū mari-  
 moniū vt in c. cōsultatio-  
 ni, de fri. & male. & hāc  
 quatuor dicitur requiri  
 in impedimento acciden-  
 tali vt dirimatur.  
 3 Sed quid de eo qui hēt  
 virgam erectā sed non pōt  
 emittere semē pp impedi-  
 mentum naturale vel acci-  
 dentale] R. Pa. in c. 2. de fri.  
 & male. gl. 3. 2. q. 7. i. q. i. q.  
 qd tener quod pōt cōtrahē-  
 re & tener mrimoniū, quia  
 pōt mulierem prouocare,  
 sed cōiter tenetur cōtrariū  
 qa ex quo non pōt habere  
 actum generādī pōt mulier  
 dicere, ego volo effici ma-  
 ter vt in d. c. 1. in fi. & sic te-  
 ne si ante pcesit cōtraclū  
 matrimonii tunc ipedimē-  
 tū nō sit remediabile. a  
 4 Vtrū mulier pp arctitudi-  
 nem separata a primo viro  
 & coniuncta secundo qd ef-  
 ficat habilis primo] ppter  
 vsum secundi sit restituē-  
 da primo] R. Pa. in c. frater-  
 nitatis eodē qd si nōn pote-  
 rat cōiungi primo viro dñ  
 tea sine periculo mortis p  
 aliquod remediū qd nōn  
 restituitur, sed stabit cū se-  
 cundo, quia in primo non  
 fuit mrimonium, vt tenet  
 Abb. & Pe. sequitur Io. An.  
 in d. c. fraternitatis, in fi. qd  
 verū limita quando apertē  
 apparet de dissimilitudine  
 mēbrorū amborū, aliās ef-  
 fet restituenda, quia vide-  
 tur ecclesia decepta. Et sic  
 concordat docto.  
 5 Circa aetate verò vt no-  
 dixi, aetas ad contrahēdum  
 sponsalia est septem anno-  
 rū cōpletorū, vt in c. vni. de  
 despon. impub. li. 6. Sed in  
 matrimonio requiritur qd  
 vir hēt completū. c. 14. an.  
 Sum. Ang. Pars 1 I.

de spon. & sic in-  
 telligēca 2. log  
 de coniunctio-  
 ne actuali tñ, & se-  
 quitur ibi Pa. &  
 Alexandrinus.  
 f In illa causa] vt  
 puta pro bona  
 pacie.  
 & mulier. r. 2. vt in c. pube-  
 res, & c. cōtinebatur de de-  
 spon. imp. Vñ si añ illud tps  
 contrahatur non erit mri-  
 moniū sed sponsalia, c. vni-  
 co de despon. impu. li. 6. Et  
 hoc verum nisi malitia sup-  
 pleret etate; & tunc est fm  
 Tancre. & Ho. i. c. de illis et 2. de desp. imp.  
 qñ se iniucem cognouerunt, aliter nō. Sed  
 tu dic cō. 10. And. qd sufficit qd sint experti  
 copulā carnis si non iniucem, saltem cum  
 alijs. Vnde exponitur illud malitia, i. vigor  
 naturalis seu potentia cōeundū supplet etā  
 tem, qd patet in d. c. de illis ibi poterūt cō-  
 iungi. Et iura quae dicitur qd matrimonium  
 tenet si sunt proximi pberatū, licet doct.  
 in hoc sit diuersa interpretatio. Tamen tu  
 hāc intellige eum Ho. in sum. qd est proxi-  
 ma grati, quādo est viripotens qd per expe-  
 rientiam potest sciri. d. c. puberes, & c. a no-  
 bis, de despon. impub. Vnde gl. in sum. 20.  
 q. 1. refert. Gre. dicentē qd puer. 9. an. reddi-  
 dit autricē pgnatē. Et Alb. i. 4. dicit se vidit  
 se puellā. 9. an. cōcepisse, & i. 10. pberisse.  
 6 Sed quid si puer pubes, & habet aetate  
 ad contrahēdū contrahit & est impotens  
 ad cōeundū] R. gl. tenet qd matrimonium  
 non est validū in ca. puberes, & sequit ibi  
 Pa. de despon. impu. qa qñ hēt actū generan-  
 di non pōt dī pubes ergo assimilatur ipube-  
 ri; & facit itud. c. puberes, in fi. Doc. tñ cōi-  
 ter tenet qd rō separabilē sed expectabit tē-  
 pus plēnq̄ pubertatis. f. 18. an. l. mella. ff. de  
 ali. & c. i. l. & hāc ē humanior, & verior qa  
 ex quo impedimentū non est perpetuū nō  
 restat qd sit matrimonium d aliter infirm<sup>o</sup>  
 impotens nunc ad cōeundū nō posset con-  
 trahere quod salūm est, & ideo erit matri-  
 moniū, sed si in 18. non poterit iudicabilē  
 impedimentum perpetuū, & sic dissoluet.  
 7 Sed nunqd peccant qui contrahūt mri-  
 moniū antē debitā etate] R. fm Pe. de Pal.  
 in 4. quod sic mortaliter, & si sine iusta ca f  
 & sententia episcopopi contrahant, qa cōtra  
 prohibitionem. c. 2. de desp. impub.  
 8 Sed pone quod minor septennio fuit co-  
 gnita a sponso maiore. 14. R. lo. de Deo qd  
 erit matrimonium, sed Pa. i. d. c. cōtinebatur,  
 tenet qd non erit qñcūq; fuerit cognita, qa  
 non hēt concursū aprū ad mrimoniū con-  
 tra-

**11** Nisi esset] Quod est maior septennio vel proxima pubertati, si cognoscitur viro, si sit matrimonium. Vide Pan. in d.c. concubabat. b. Iuris interpretacione] In n. interpretatur illa esse sponsalia, quae non pnt esse nisi monu propter defectu aetatis. Si verba, & intentio contrahentiu referantur ad matrimonium. c. Quia hoc non intendebat. Hoc e speret saluum, qd contra textu. d.c. i. Et ibi not. glo. allegans illa regulam. Si non valet ut ago, valeat ut valeat pte de despon. impu. be. ca. a nobis. d. Coiter sequitur Theo. ] Dicitur ibi qd copula carnalis sequit sponsalia de futuro matrimoniu efficiet. Item dicitur necessarium esse consensum cu signis illam exprimentibus ad efficiendum matrimonium. e. Antequam dissoluitur] Scot. in 4. dist. 34. assignat 3. rones quare impedimento tali exitite matrimonio est nullum vide ibi. f. Septima manu] Hoc requiritur propter maximum praeiudicium, qd foris fraudat mrimoni

trahendum, nisi esset a mul tum discreta & doli capax. 6. Pone qd dicti impuberes qui post septennium cotra xerit mrimoniū qd iuris in terpretacione b sunt spon salia, vt in c. vnico de desp. impu. li. 6. pleuerant vique ad plenā pubertate, & i pu bertate interuenerunt oscu la, & amplexus & dona, nū quid erit mrimoniū? R. qd si interuenit copula. tex. est clarus in d. c. vni. qd sic effi cit mrimoniū. Si verō co pula non interuenit neque cōsensu expressu post pu bertate, sic opi. est diuersa. Inn. tenet qd non efficit per quoscunq; alios actū extra copula, vel nixū ad eā. Ho. verō fuit varius in c. attesta tiones de desp. impu. & in c. ad id. de spon. Arc. in d. c. vnico post multas opin. vs concludere qd non sit ma trimoniū, nisi interueniat vel non consentus expres sū vel copula vel traduc tio ad domū, & hoc vs leg. Alanus Vin. & Gof. in c. li teras de despon. impu. Pa. in c. si spon. tenet qd p oscu la localia, & amplexus, & huiusmodi signa efficiū ma trimoniū, alle. gl. & loa. An. in d. c. vnico. Rai. tenet qd si qñ contraxerunt inten debant contrahere matrimo niū sic nō erit nec mrimo niū nec sponsalia. Ma trimoniū qd aetas impe diebat, sponsalia, quia hoc non intendebat nec verba ad hoc possunt referri, & sic adueniente pubertate et si sequat copula nō erit mrimoniū nec verū nec psumptū. Si verō qñ contraxerūt intendebat contrahere si nō vt agebant saltē qñ valere poterat, sic erūt sponsalia & nō inducēt mrimoniū nisi aut p copulam

aut p consensum euidenter expfsum, & sic intel ligit tex. d. c. vnico. Ego verō (saluo melio ri iudicio) iuxta illud. I. claudius scelix. i. si. ff. qd po. in pi. ha. dico qd ad hoc vt mrimo niū p̄ctū inter impuberes, qd iuris interpre tatione dē sponsalia, efficiat mrimoniū verū, oportet interueniat nouus consensu in mrimo niū expressu cū aliqb. signis vniuocis, hoc est talia signa fieri non possunt fieri legiti mē nec soleant fieri nisi cū vxore in le gitimo mrimonio coniuncta. Istud cōiter sequunt Theol. d. in 4. di. 28. pater in ar. p l. minorē. ff. de rit. nup. & p d. c. attestatio nes, & quod ibi no. & ideo si post puberta tē amborū nouū consensum habuerūt ostē sum per aliquod signū, qd solū nō coniugi bus exhiberi solet, sic indubitanter mrimo niū efficiū. Si verō nouū talē consensum in pubertate non habuerunt, sed simpliciter perseuerauerunt in tali opi. prima nihil de nouo determinantes tunc reduco doct. ad concordiam. Et dico qd si intercesserunt actus qui non solent fieri nisi cum vxore vt traductio ad domum, habitatio mutua se orsum & huiusmodi, sic talia signa faciunt matrimonium p̄sumptum. Et sic intelli go & limito dictum Glo. Hof. & Pa. ac ceterorum. Si autem signa exhibita post pu bertatē sunt signa quae & sponis de futu ro exhibentur, vt in aliquibus locis oscula & amplexus & huiusmodi, sic non faciunt matrimoniu, nec verū nec p̄sumptū, qd hoc non probat esse quod de ab hoc cōtingit abesse. In neque natales. C. de proba. c. 2. de transla. pla. & sic intelligo. Inn. cū ceteris. Istā p̄cordiā vs tenere d. Ant. in d. c. attesta tiones. & de istis vltimis non loquit. d. c. vni cū. qd pater in verbo p̄teritico euidenter, nec gl. ibi. si bñ ponderet, qd dicit se amplexa bant nō simpliciter, sed addit vt coniuges. 10. Circa verō impedimentū naturale vel accidentale est sciendum. s̄m Pa. in c. 1. de fri. & male. quod qñ nō p̄t p aspectū pbari sē per dēt ad min⁹ habitare p triennū anteq̄ matrimoniu dissoluat. e vt in c. li. eo. Secus in impedimento qd potest per aspectū pro bari, vt in d. c. fraternitatis, vel per iuramē tū propriū cū septima manu f̄ p̄pinq̄ro ri, vt in c. laudabile. c. ti statū p̄t dirimi. 11. Quid de spadone vtroq; testiculo] R. qd dā tenent qd non dirimit qd s̄m Auicenam potest

Ne peterent diuortium, vt dicit glo. in c. si. de frig & male. Et isti talis debent esse bonae fame, de purga. ca. c. constituti. Et hoc procedit quando ambo con iuges hoc constituerit. Septimā autem manū requiri intelligi quod sepe pro p̄pinq̄ros iure i. sacrosan ctis tacis scriptu ris, de quo dicit vt per S. Bona. in 4. dist. 34. in quarto dubio circa li teram, & per Ale xan. in d. c. lauda bilem. in 5. nota. Sed si non possunt haberi propinq̄ numero septem, pauciores sufficiunt maxime cū fama. cap. si duo. 15. qd. 6. in dese ctum autem pro p̄pinq̄ros debet vicini adhiberi. vel si non possunt haberi. propter discordiam. Vel quia isti sunt fo renses tunc suffi ciunt pauciores. Hac Pa. in d. c. si. Sed ego teneo] Pro hac opin. vt esse glo. in d. si spadoni, quae dicit quidam tamē dicunt in spado ne matrimoniu esse, si si genera re non possit, qd vitū est accidentale non naturale, vt i castro & c. facit et quia suffi cit qd satisfaciat mulieri et si sper ma non resoluat quia, & mulier satisfaciat viro et si nō resoluat se, nec reperitur qd in matrimonio debeat esse spes filiorū, quia suffi cite quod prolem non euentur. 13. quæstio. 2. solet, videtur quod opinio doctor. sit rucior, eo quia in ta li deficit vnum bonum sacramenti, scilicet procrea tio filiorum licet debitum reddere possit, nec obstat illud de sterili, quia intelligitur de ea quae post con tractum inuenitur sterili, scilicet h. ante vt in casto nō stro, in ea etiam sterili potest esse aliqua spes, sicut etiam in sene vt ali quando inuenitur. Sed in spado ne tali nulla potest esse spes. bene tamen tenet ma trimonium quando mulier hoc sciens cum ipso con traheret, quia hoc inuolutum est etiam ad forni cationem euitandam. Et sic concordia opinionum. C. ij

potest erigere virgam, & temere emittre, licet non possit generare, sed s̄m Pa. in c. qd sedem, de frigidi. & malefic. Doctores commu niter tenent qd non potest cōtrahere, & sic non tenet matrimoniu & dirimet, secus si esset castratus tan tum vno testiculo, & sic po test intelligi. tex. & glo. in l. si serua. S. si spadoni. ff. de iure dor. vide glo. in ca. hi qui. 3. 2. q. 7. Sed ego teneo a quod ex quo habet actū ge nerandi qd tenet matrimo nium, licet non habeat effe ctum, vt supra dictū est, ali ter steriles non possent p̄he re, quod falsum est, & s̄m hoc limita gloss. p̄dictas, nec obstat, c. primum eodē ibi. volo esse mater & filios procreare, quia ille vir nō habebat actum nec effectū. 14. Circa verō maleficiatos aduerte qd aliquando quis est maleficiatus b respectu omnium e & sic contrahere non potest, & si cōtrahit post primum matrimoniu cōtractum & coniungitur cum secunda redire tenet ad primum, quod patet qd impedimentum non erat p̄petuum, & ideo primū ma trimoniū fuit firmum. Si autem sit maleficiatus respectu vnus d personae, sic non restituitur quauis cogno scat secundam, quia pri mum matrimoniu fuit nul lum, & secundum fuit vali dum. 13. Sed nunquid iudicabit impedimentum perpetuum quod remoueri posset per aliquod maleficiū? R. secū dū S. Bo. in 4. di. 34. ar. 2. q. 2. in responsione ad secundū & S. Th. eadem di. qd sic, qd non potest e homo per ma leficiū inuocare d̄mone nes pro aliquo casu. 14. Si quærat de abhomi natione vtrū impedit ma trimonium? R. S. Th. vbi su pra qd est idem iudiciū qd de maleficio cum sit causa extrinseca & accidentalis, & hoc intellige qñ est tali abhominacione in imagina tiua fantasia aut examinati ua concipitur talis horror, qd nullo modo potest habere actū generandi cum tali. 15. Sed quid si inueniatur aliquis qd velle destruire f maleficio vide infra. Super sticio. S. 13. 16. Quero qd si dubiū sit an tale impedimentū ipotetic co

ter p. Ber. vbi f. & Ri. ibid. a quibus iste. S. e sumpt. d. Respectu vnus] Qd p̄t eē qd vt dicit Sco. in d. di. 34. quarti. Aliqua magis velle impediri alii quem re spectu vnus tñ, qd forte velle ab eo duci, vel qd alia ab eo ducatur. Illi autem q. maleficiatus est perpetuo, ex quo debet sine spe coniugii remanere, tutum vter in gradi reli gionem. e] Quia non potest] Adde secundū Alexandrum in d. c. si. q. maleficiū dicitur perpetuum quod in fra terminum per exorcismos & oraciones non cessat. d. c. si per forturias. 33. q. 1. Sed hac opi nio e falsa vt pa

ubi refert Sco. & pro opin. Sco. est text. in c. episcopi 26. q. 3. de ca. qui sine ea. q. 1. v. de Aug. q. de viri nō est in licita maleficiū alio maleficio de re ve dicebat Au ro. dicit d. 3. q. 4. General. An. J. Idē tenet Card. Alex. in c. n. o. r. b. Ad rē p. s. J. Et consequenter ad rē s. n. p. m. r. o. n. d. i. s. t. e. m. p. l. u. m. supra impedimento. 2. S. in fi. c. n. de cōf. J. Facit. q. sicur cō s. u. e. n. d. o. q. g. n. a. e. scandalū inabi litat. quē ad m. i. s. t. i. c. i. a. n. a. l. e. d. s. c. u. o. l. i. m. s. d. e. c. o. n. i. u. e. r. g. o. p. a. r. i. s. o. n. e. d. e. p. o. s. s. i. t. h. a. b. i. l. i. t. a. t. e. a. d. m. i. s. t. i. c. i. a. n. a. l. e. d. n. o. n. v. a. l. e. t. m. a. t. r. i. m. o. n. i. u. m. L. i. c. e. t. c. o. n. d. e. r. d. e. c. o. n. f. a. t. n. o. n. e. x. p. e. n. d. a. t. n. i. s. i. v. s. q. 1. q. u. a. r. t. g. r. a. d. u. q. a. i. n. c. o. n. s. u. e. t. u. d. o. c. o. n. c. u. r. r. i. t. e. i. i. n. r. e. a. n. t. i. q. u. o. p. o. s. s. e. t. e. s. t. e. p. r. o. h. i. b. i. t. o. p. c. o. n. s. u. e. t. u. d. i. n. e. m. v. l. q. a. d. q. u. i. n. t. u. m. g. r. a. d. u. m. & t. e. n. e. t. c. o. n. s. u. e. t. u. d. o. v. e. l. p. o. n. e. e. x. e. m. p. l. u. m. i. n. s. e. c. u. l. o. p. h. e. a. f. i. g. n. i. t. a. t. e. s. I. d. e. C. a. r. d. i. A. l. e. x. i. n. d. i. c. i. t. u. p. e. r. e. o. d. e. m. e. S. i. t. d. i. u. e. r. s. i. P. o. n. e. c. a. s. i. F. l. o. r. e. n. t. i. J. P. e. x. i. t. m. a. t. r. i. m. o. n. i. u. m. c. u. b. e. n. e. f. i. i. n. i. s. p. i. s. t. a. c. i. u. i. t. a. t. e. S. e. n. e. n. s. i. E. t. d. i. u. e. r. s. a. e. s. t. c. o. n. s. u. e. t. u. d. o. S. e. n. e. n. s. i. a. F. l. o. r. e. n. t. i. n. a. q. u. a. s. i. c. o. n. s. u. e. t. u. d. o. a. t. t. e. n. d. i. d. e. b. e. t. S. c. o. F. d. e. b. e. r. o. b. s. e. r. v. a. r. i. J. d. e. t. e. n. e. t. d. d. a. & l. o. d. e. L. i. g.

enū praeferit matrimo niū contractū per verba de pōi an hon. Pa. in d. ca. fraternitatis praeſumetur q̄ praeſiſſet ex quo nūquā potuit cognoscere; facit in ar. l. 3. C. de ad. edi. & hoc idem ſequitur Ri. in 4. dist. 34. q̄ debemus praeſumere q̄ ſicut praeſiſt cōſumma tionem, ita & cōtractionē, nam ex futuro praeſumit eſ ſe praeſeritum, vt no. c. scri ba eisdē, de praeſump. & sic doc. magis vnr in hāc opi. inclinari, & placet mihi. li cēt gl. in ſum. 3. q. 2. dicit q̄ praeſumendū eſt ſubſecu tum. Nec ob. c. licēt ex qua dam. in ſin. de reſt. vbi dicit q̄ in dubio pro matrimo nio eſt praeſumendū, q̄a dicit Pa. vbi ſupra quod eſt verū q̄ matrimonium pōt habe re ſuum effectū. ſ. euitatio nem fornicationis. vel bo num proliſ. Et hanc mirabi lē limitationem tenēt etiā do. An. 2. in c. l. i. r. e. s. v. e. s. t. i. t. e. de frig. quod bene notabit. **I**n aliq̄s dicitur conſue tudinis, vel ſtatuti, pro cui⁹ intelligētia quaerit. **1** Vtrū conſuetudo poſſit contra m̄ſimonium. H. ſecū dū Pa. in c. ſuper eō. de cō gnatione ſpūali, quia aut q̄ ſuetudo habilitat aliās in habiles p̄r ius cān. vtrūta q̄ contrahatur in. 2. vel. 3. gradu conſanguinitatis, & huiusmodi, & ſic nō valet, vt probatur in d. c. ſup. eo. ſm verā ſignificationē. iun cto. c. q̄ ſuper his, de con ſan. & aſſi. & hoc tenēt Ho. quaſi ſit irrōnabilis. Ex quo infero q̄ conſuetudo nō ap probata a Papa nō potest tollere impedimentum pu

blīcā honeſtatis, cū conſue tudo nō valeat cōtra hōne ſtatē, eccleſie, c. cū deco rē. de vi. & ho. cle. Aut conſuetudo ſolū in habilitat aliās habiles, vt in ſiſijs duorū cō patrū p̄r quorū neutrū ventū ē ad cogna tionē ſpūale. & tūc valet, vt non contrahā ſacit vt. ceterum, d. c. ſuper e. & d. c. olim de cle. coniu. Aut conſuetudo non ſolū in habilitat vt non contrahat, ſed eſt hēc vt diſ ſoluat ad r̄ps, b & ſic valet, vt voluit. Inno. q̄a peccauerūt contēnēdo conſuetudinē p̄rē. 3. o. q. 5. aliter. Aut taliter inhabilitat q̄ ſi fuerit p̄ctū hēc, vt diſſoluat in perpetuū, & tūc ſi eſt approbata p̄ Papa ſaltē tacitē ſic valet vt probat in d. ca. ſup. eo ſecūdū lecturam Ho. Sed ſi non apparet de appro batione Papae, tūc non valet ſm Ho. in d. c. ſuper eō. & p̄p̄a dicit caſum p̄ſati. cō nō extēdendū. Sed Pa. tenet cōtrariū vbi cū conſuetudine concurrūt ſcādalū q̄ ſicut Papa p̄r ius diuini interpretat. & ad dere & diminuerē, vt no. Inn. in ca. q̄ in ec cleſiarū, de cōſt. Ita & cōnſuetudo, vt te ner idē Inn. in c. ſi. de conſue. & hoc q̄tia ſentit gl. magna in d. c. ſup. eo q̄ vult qd vbi eſt conſuetudo qd nō p̄traheret in 5. gradu ſi ex p̄ctū gēnerē ſcādalū, non valet matrimonium q̄q̄ (vt dicitur eſt) conſuetudo, cōſiſtēs t̄n ſcādalū ex p̄teritione potest inhabilitare aliās habiles, ſecus ſi a princi pio nullū fuisset impediētū q̄ tūc ſcā dalū ſu p̄ueniēs nō pōt diſſolueri, q̄a p̄p̄ ſcā dalū nō eſt recedendū a veritate iuris diuini c. 2. de hō. ope. nū. & in regula q̄ ſcānda lizāt eſt, de re. iun. Sed d. Ant. de Bū. in d. c. ſup. & limitat ſic. Qd̄ aut q̄ ſuetudo, hēc cō cūrsū iuris antiq̄. & tūc dirimit in p̄petuū interueniētē ſcādalo, niſi ita dirimat. Si ve rō non hēt concursū iuris & tūc ſi a nouō iur. approbet, vel a Papa, ſimiliter dirimet, q̄a ſi nō hēt concursū iuris antiq̄ vel noui vel approbatione papae, tūc nō p̄r creare nouū impedimentū ad dirimendū in p̄petuū & hoc verisimū. Et dicit Pan. intellige de conſuetudine ḡnali quā papa ſcit & appro bat, nō de particulari, niſi ſm di. d. Ant. 2. Quid ſi cōſuetudo mariti & vxoris ſit di uerſa. H. Pa. i. c. de ſpon. aut q̄ ſuetudo di ſponit ſup. ſolēnitare p̄hēdi, & dēt obſerua ri, cōſuetudo patrie, vbi matrimonium, **contra.**

**a** Ipſius mariti] Vnde animi deſtinatione matrimo nium videtur contractum in domicilio mariti, arg. in c. Romana §. contrahentes, de foro compe. li. 6. & in l. contraxiſſe, ff. de ac. & obli. **b** Quod maritus lucratur] Ratio eſt quia ex quo mulier conſentit ſe tranſferre in locum viri d. §. idem reſcripſerunt. l. cum quidam ff. de iuriſd. omni. iu. videtur etiam in conſe quentia ſe obli gātē legibus il lius loci. Ehaec ratiōne videtur iu re conſultus in die. Lexigere. Et hoc videtur eſſe ſpeciale in dote. Quando execu tio faciente venit contra mulie rem &c. **c** Fiducia iuris] Hoc ſuit dictum Bal. in c. r. de in uelli. fa. de re al li. men. Et vide Ale xandrinum i hac materia faciente regulam aliqui bus fallentis, in d. cap. 1. **d** Quia debet at tendi locus] Idē tenet Alexandri. in d. c. 1. **e** De foro ſeculari] Nam matri monium ſuit de iure diuino inuē tum. c. 1. de vot. li. 6. Ideo nō de bet ſubiacere legi bus laicorum cum nō ſit de fo ro ſuo. c. tuū qui non ſunt legit. Et ita etiā tenet Ar. ehi. in c. bene qui dem. §. d. iſ. & in ca. Euphemii. 2. qua. 3. vbi dicit vbiunque leges prohibent ex ali qua lege ſpecta li. contrahi ma trimonium. Aut infra tempus ſu gnis propter ſu gnis turbatio nem. l. libertorū. §. 1. ff. de infami. **Sum. Ang. Pars. II.**

vel nē mala ſuſpicio praeſtetur ex ſignificatione nubē di, in aut. de reſt. iur. & ea quae pa. §. vnum liquidum vel nē dubitetur de prole virum ſi primi vel ſecun di mariti. C. de diuor. l. conſenſu. §. ſi vero. Itē in ma trimonio non contrahendo inter tutorem, & pupillū propter ſub ſtitutionem admi niſtrationis. C. §. in interdi. ma. v. im. per totum. Item in matri monio interdi. C. q̄ inger reſtorē p̄uincie, & prouinciam p̄p̄r timorem impreſ ſiſis. C. ſi reſtor prouin. l. in om nibus his leges recipiunt corre giones ſecūdum canones, haec il le allegat Goffr. de ſecun. nup. in c. ſin. hanc etiam ſententiam tenet Bal. in c. pe. de cō ſue. Ancha. in cō ſuetudo, c. canonū de conſt. 24. col. & Pa. in c. eccle ſia ſanctae Marię de conſtit. imo etiam quoad ſue ceſſiones in foro ſuo non pōt lex ciuiliſ inquina re ſubſtantiā ma trimonii nec ex cludere filios tā quos non legitī mos ex quo lex canonica appro bat matrimonium. Ita d. Ant. in c. v. de ſpon. per not. in ca. tanta, & in ca. per venerabi lem qui ſi. ſint le gi. ſequitur Auc. vbi ſupra, & Bal dus in l. c. i. con tra. C. de inceſt. nup. vide Ale. in c. ſi. de ſecun. nup. vbi iactiſimē. F. Inferendo p̄e nam J. Pona hic accipit pro eo quod auferretur inuito quando incurritur dam num dicitur dimi nutio patri monij, & nulli **H 3 ap-**



applicatur vide extra pro hoc §. supra lex. §. 5. in vlt. colum.

Per do. Ioa. Anto. de S. Geo.] Vide eundem in c. si de fecun. nup.

Auferendo lucrum] Exemplum in muliere rapta quae nubit rapto rina auerit omnia quae habuit a raptoe vt iau. th. de rapuis mu. lie. que rap. nup. lis. in c. de puel. lis. 36. q. 2.

Sed Felicitus] Idem tenet Pan. in c. ecclesia San. Mariz. de consil. d. Puta circa do. tem] D. Anto. dicit sic feruari in praedicta.

Circa solennitates] Puta quia statutum dicit q. mulier debet vt ipta parentib. & ab ipsis doretur, & benedicatur, iuxta. c. non aliter, & ca. nostra tes. 30. q. 5.

Et peccat non seruantes] A. ch. in cap. nostrates. 30. q. 5. & communiter scribentes in c. 1. de spō. concludit q. statutum est contra bonos mores, & tunc non peccat qui nō obseruat, quia non valet ad hoc 4. dist. ca. erit. Aut non est contra bonos mores, & tunc in de pendētibus a matrimonio puta dote cū talia statuta valeat, peccat tunc contrarius, sicut si contrarius tenet de quo in c. 2. de ma. & obedi. & in ca. nam & concupiscensiam, de consil. cap. nulli. 19. dist. An. loquimur circa matrimonium, & tunc de honestate feruari debet vt casu valeat secundum q. o. in d. c. 1. sed non de necessitate, & tunc contrarius tenet non peccat. fallit primo nisi propter contemptum contravenirent. d. ca. nulli, & c. general. de elec. li. 6. fallit secundum nisi propter illegitimitatem statuti omnimodam redderetur matrimonium incerta. Inno. in d. c. 1. & alij doc. se quantur ibi vt puta, quia non possent postea proba

ri. Fallit tertio. nisi generat scandalum omnino est illis solennitates ita Car. in d. c. 1. faciunt no. in c. 2. de oper. no. nunc. cita Alex. in d. c. 1. in fi. q. Pa. tenet contrarium] Pro eo faciunt ea que nor. in c. 1. de consil. in. 6. & in l. si. ff. de iur. iud. omnium in d. Nam non potest statutum dist. ponere circa matrimonium & for. mam dando & c. Quia non pertinet ad laicos qd. sit fecus esse potest in consuetudine qd. iurici & clerici mixtum ad eam concurrunt, q. quo facit qd. no. in c. h. venif. fecit, de eo q. m. i. u. post. in c. conque. lus, de in. integ. restit. & in c. d. causa, de re iudi. vbi d. q. consue. tudo iusta clericorum hēt ligare clericos, & tamē clericis habēt privilegium de iur. diuino, iuxta no. f. c. si in perator. 96. di. Et faciunt no. in ca. vno, de de. cle. coniug. li. 6. & c.

Et sic per accidens erit licitum, (statuere circa solennitates matrimonij quod aliis non esset licitū. l. Gracchus, C. ad l. l. ul. de adulter. quanuis ipsi teneant generaliter k valere poenam appositam circa matrimonij contrahendum, & sim. l. iter dictum praedicti. d. Anto. & dictum Pa. erit verum (vt dixi) in alijs solennitatibus, quae non faciunt ad honestatem matrimonij, vel eius certitudinem, i quia sic non ligaret.

Sed nūquid praedicta habebunt locum in spō. l. Re. l. m. d. Io. An. praedictum in d. c. 1. q. sic per l. oratio. m. ff. de spon. Facit tex. in c. cū haberet de eo qui du. i. ma. quam pol. per adult. vbi requipparatur matrimonium, & sponsalia, & hoc verum quoad dispositionē, sed nō quoad poenam, quia pena apposta circa matrimonium non habet locum in sponsalibus fm gl. communiter approbatam in clem. eos in ver. contrahere, de consan. & affi. quod no. bene.

Impedimentum 18. Dicitur priuationis, quando scilicet aliquis ē sordus, mutus, & cæcus, nō talis nō

matrimonij certitudinem non pertinet. i. Et limito Ber.] Bar. loquitur quando opponit poenam circa contraham matrimonium, vt patet supra. k. Circa] Bar. nō tenet hoc gl. ff. sed vt hic scripsit. l. Ceruidum] Postea dicit q. solennitates circa certitudinem itell. gl. q. adhibetur de c. p. l. ca. de m. l. i. u. Si nō est circa hoc, puta q. statutu veliq. vt i. m. monio ferret talis expenit, & q. nō est tot veltes & c. tūc nō valeret nisi forte respiceret op. m. p. b. i. u. m. Per l. oratio.] Quod disponitur in iur. m. p. b. i. u. m.

& in sponsalibus estur eē dispositum cum sint praeambuli matrimonij.

Sed si post] Surdaster, & multiter possunt q. here matrimonio. quia aliter possunt cōsentire suum ostendere d. his loquitur tex. in Si. tem surdus, infir. qui testa. fa. pos. & non intelligitur tex. in d. c. apud, quia iura debent esse de inguitabili, c. cū in iure, de offi. deleg. igitur & c. b. Difficillimum tñ] Adeo q. hoc casu verum esset Papam consilite, vt dicit Ho. & videtur sequi Pan. nor. & facit quia videtur impossibile q. si fuit mutus, & sordus a natura, licet istin. Gu. naturę sentiat quid sit copula, q. sentiat qd. sit matrimonium prout sonat in ius, ergo in illud consentire non potest. Et adduco glos. sing. in l. qui id quod. §. mutus. ff. de don. vbi licet mutus possit donare vt vult textus ibi tamen mutus, & sordus a natura donare non potest & tñ minoris praeiudicij est donatio q. matrimonij & c. & Hof. loquitur de muto, & sordo, & non de cæco simul.

Sed limitat] Idem tenet Car. d. Alex. ibidem. potest contrahere, & si contrahit nō tenet sed dirimē fm aliquos. Ratio, q. q. nūquā vidit, nec audiuit nec potest scire quid sit matrimonium nō potest contrahere nec consentire in matrimonium. Sed istud ego limito fm Ho. & Pa. in c. cū apud de spon. verum, si nullo modo. potest exprimere consensum suum, sed si posset a exprimere consensum suū in contrahendo, q. licet ignoret quid sit matrimonij, put sacm est, nō tñ putat esse vinculu, q. a iure naturalis elicif, quo rō dicitur vt alicui inleparabiliter ad h. creat ad generationē procurandā, difficilimum tñ b. hoc tales posse ostendere per aliqua signa. Similiter furiosus priuat. iudicio rōnis non potest contrahere, vt no. in c. dilectus filius, de sponsa. nisi haberet lucida interualla & tunc consentire posset, idē dic de ebrio. No. pro intelligentia omnium praedictorum singulari dictum Ho. in ca. si vir de co. sp. q. vbi doc. & magistris per suas gl. matrimonij soluunt, nec ius exp. suum adducit, si reperitur vnus doctor vel magister scribens contrariū matrimonium sustinens, ipse est sequendus. ar. c. licet ex quadā de test. Quia secundum eū tollerabilius est aliquos q. statuta hominū copulatos dimittere simul, q. sic coniungēdos contra statuta Dei separare, d. c. licet. Istud d. tñ sequitur & recitat Pan. in d. c. si vir. Sed limitat d. cens. nisi communis opinio haberet quasi tex. p. se, & propterea exponit id quod d. in d. c. si vir, q. est sequen-

dū in hoc qd. humanius dicit. i. rōnabilius equius. Idē ferē dicit in c. fi. de sen. & re iud. & dicit confirmari dictū p. fatū Ho. p. di. c. n. sed limitat nisi opin. illius doctoris euidēter esset falsa, vel nisi probabilib. rōnib. posset conuinci. Ad do. & alā limitatio nem & dico verū p. fatū dictū q. matrimonij sustentatū p. habere suū effectū, fm q. §. dixi. M. f. monij tertio. impedimento. 16. in fi. aliās qñ non p. habere suum effectū matrimonium non esset iudicandum pro eo ad dictum vnus contra cōem opin.

Vtrū papa possit dispensare in oib. impedimentis] R. q. quādā ius impedimēta quae remouēt p. sentium sicut est impedimētū tertiu. l. p. dōnis. Et quartū. l. erroris p. spon. Et vdecimū. l. metus, seu coactionis. Et decimū octauū. l. priuationis sensus, Vnde sicut Papa nō potest supplere cōsensum, sine quo non est matrimonij, sic nec in ipis p. dispensare vel ipsa tollere. Alia sūt impedimēta ex statuto ecclesie cui vnusmodi est impedimētū primū. l. inter d. c. tū ecclesie. Et fm. l. feruari. Et quartū. l. p. dōnis feruiliis, q. vt m. f. monij p. tū cū ancilla a libero non teneat, hoc est ex statuto ecclesie, fm Ri. in 4. di. 3. 6. & Pe. de Pal. Et quintum. l. vori castitatis. Et septimū. l. cognationis sp. ritualis. Et octauū. l. cognationis legalis. Et nouum. l. scriuiois. Et decimū. l. disparitatis cultus. Et 12. l. ordinis. Et 14. l. publicę honestatis. Et 16. l. impotē tiz coeundi. Nam posse generare, non ē de substantia matrimonij. Aliter senes nō possēt contrahere quod falsum est, & ideo est ex statuto ecclesie. Et impedimētū. 17. l. con. suetudinis, & in illis potest papa dispensare. Similiter dico de impedimento. 6. l. cō. sanguinitatis. Et 13. l. scilicet ligaminis. Et 25. l. affinitatis quoad aliqua quae in ipis solū sunt ex statuto ecclesie, si cut est in p. sanguinitate & affinitate, vt quis possit p. trahere in 2. gradū linea in aquali. 3. & 4. & similiter in impedimēto ligaminis, quo ad hoc nō quis possit contrahere cum aliqua post matrimonium contractū cū ali qua p. verba de p. s. t. solū. Et in hoc cō cordant cōiter docto. licet quoad votum solenne aliqui renouent q. Papa non potest dispensare sicut l. ho. 2. 2. quation. 88. & quidam alij, sed tu tene q. potest vt etiam

Ad paucissimos viros proffito ultimo dicto adde. Sco. in 4. dist. 33. ubi dicitur, si coniugeret c. sus p bellum cladem vel pestem multitudinem virorum cadere, & multitudinem mulierum remanere postea tunc fieri dispensatio, nec bigamia ut illicita induceretur vt ibi p eu. Et ponit modum & hoc casu quomodo saluatur iustitia.

b. Ad aliam partem Distingue sic, aut maritus vagatur inhonesta vocatione, & reprobat, puta qd transfuit ad infidelas, & non tenetur sequi captiue denuis, & c. quanto, de diu. An tñ e honesta pp qua peragitur vir vel ne cessaria, & tunc aueragatio e breuis & tenetur sequi. Et sic pot feruari gl. in d. c. de illis, & in c. i. de coniu. seruo. & in c. i. de coniug. lepro. & in ca. vna queque. 1. 3. 96. 2. & cõiter scriben res in d. ca. de illis, aut vagatio est longa & tunc si a principio sciuit hanc naturam mariti tenetur sequi, qd vt mores approbasse. Si vero ignorauit a principio non tenetur. Et ita videtur sentire gl. in d. capi. vna queque secundum vna

ipse Th. in 4. di. 38. & Ri. eadem dist. & Henri. de Gan. in quolibet. q. 29. & est cõis opinam Theologorum quoniam Canonistarum, vide infra vocum. 4. §. 9. Alia sunt impedimenta iuris diuini, & legis naturæ, de quib. habes supra. Impedimento 6. §. 1. f. de consan. & affi. vsq; ad fin gradū in linea inæquali, & in istis vtrū Papa possit dispensare, sic fuit diuersa opi. canonistarum in c. l. teras, de rest. spo. & in ca. p venerabilem qui fil. sunt le. & in c. proposuit, de cõces. p. reb. quibusdam dicentib. qd nõ p̄t per d. c. literas, sed tu dic & tene qd licet papa possit dispensare, tñ i ali quo casu spali legitima causa subsistente pot in dictis impedimentis consanguinitatis affi. dispensare, vt etiã tenet Io. An. & recitat & sequit Pa. in d. cap. literas, de quo vide in fra Papa. §. 1. An at possit similiter dispensare in impedimento ligaminis, inquantū de iure diuino. f. vt post matrimonium consummatū qd contrahat eū altero, tenet cõiter qd, & sic serua idubitatē, quod ad hoc vt quis possit dimittere vxorem vel vxor virū quoad vinculū post matrimonium consummatū. Similiter est quoad hoc vt vxor possit h̄re duos viros, sed quod ad hoc vt vn̄ vir possit habere duas vxores credo. Papa posse dispensare, quādo genus fidelium esset reducendum ad paucissimos viros, a de quo dic, vt infra. papa. §. 1.

3 Sed nunq̄ Eps similiter poterit dispensare in aliquo prædictorū impedimentorū? R. qd in interdico ecclesie spali facto a suo

inferiori p̄t, & in impedimēto criminis, qñ crimina solū impediunt m̄fimonium contrahendū de quib. §. Impedim. 9. in princ. Sed in interdico facto a superiori, vel i criminib. q̄ impediunt & dirimunt post cõtractū. de qb. §. indi. 9. Impedimento. §. 1. & §. 5. Aut in alijs qbuscūq; impedimētis m̄fimonij nõ contrahat, non pot̄ eps dispensare, nisi in casib. de quib. §. Dispensatio. §. 5. Epm posse dispensare contra canonē vel concilium.

4 Quid de illo qui audiuit perpetuū impedimentū fore inter se & vxorē tuam? R. qd Rodol. qd si audiuit a fide dignis tenet inquirere, aliās esset affectatā ignorantia, & sic concipiat pbabile opt. ex dicto tali, nõ d̄t exigere debitum, sed. solū reddere donec intelligat veritatē diligenter inquirendo nihil inuenit, vel audiuit hoc nõ a fide dignis, sic debet deponere conscientiam nec peccare mortaliter si non crederet, q̄ uis audierit a fide digno, v̄puta a sacerdote, vel compatre, & hmōi, qd non obligat cuiusque credere, nisi probet, sed sufficit inquirat, & si aliud non inuenit nõ credat.

5 Nunquid sacerdos tenetur reuelare impedimentum, vide. §. Confessio. 4. §. 10.

6 Vtrum vxor teneatur sequi virum transfereat se ad aliā patriam? R. qd non, si pbabiliter dubitat de morte sua, vel qd vellet eam exponere ad cõortū, vel si vir vellet ire vagabundus, cum tamen nõ esset quando contraxit. Nam in istis casibus non tenetur eum sequi, aliās sic, ita not. doc. in c. de illis, de spon. & in c. r. de coniu. lepro. de quo dic, vt infra vxor. §. 9.

**M**ATRIMONIUM 4. quoad separabilitatem. Vtrum sit separabile m̄fimonium postquā semel legitime est contractū p verba de p̄ti & consummatū? R. qd hoc p̄t intelligi dupliciter. Aut quoad hoc vt alter possit alteri matrimonialiter copulari altero dimisso, & sic nunq̄ est separabile matrimonium inter fideles contractū, & consummatū, vt patet in c. gaudem, de diuor. nec Papa possit in hoc dispensare, vt patet in c. ex publico, de conuer. coniug. secus in matrimonio consummato inter infideles, de quo supra. Matrimonium. 3. impedimēto 10. aut quoad tho. u & cohabitacionē tm̄, & sic separari p̄t pp §. Primõ pp adulterij, v̄puta qd alter fornicatus est. 3. q. 1. dixit dñs, de

opinionem. Et vide Car. & Pa. & Ale. in d. c. de illis. Bar. in l. m̄uia. §. 1. ff. de an. leg. Et idem dicendum quoad sumus in dubio. Spona verò non tenetur sequi, vt est tex. in d. c. de illis.

Adde quod in spectantibus ad sacramentum matrimonij seruanda est decisio Cõci. Tri. sess. 24. p. totum. Egi. Rega. a. Propter vitium sodomiticū hoc casu mulier p̄t retinere dotem, & donationē pp nuptias, et si appria auctoritate eā abstulisset, qd tale vitium legitur p̄dõrē matrimonij. Ita dixit Bal. in c. 2. vt li. non cõtest. licet loquat de viro, qd cõubinam tenet. Et facit l. contentu. C. de repud. & vide Barba. in d. c. 2. Qui dicit se cõsuluisse apud venē, mulierem nõ teneri reuertī ad maritum a quo recessit pp vitium sodomiticum. b. Quamvis In.] est in cap. 1. de adulterio Car. in d. c. maritis, & dicit qd opi. In. est carior. Tu tñ teneas conclusiōnem hic factā, q̄ tenet Arc. in ca. omnes 3. q. 67. Io. de Ana. in d. c. maritis. Pa. t. c. q̄ssuit, de diu. & in c. r. de adul. & hæc opi. est v̄rior de iure, & de facto.

c. Quam quis habet per seipsum Idem tenet Arch. in d. c. omnes 32. q. 7. Tamen ratio qua mouetur doctores ad ducendum maritum posse dimitti pp fornicationem intelligitur de quocunque coitu, quia appellacione fornicationis venit omnis illicitus coitus. 32. q. 4. c. nemo, & c. meretrices, militat & Tpecato mollicie, quod grauius videtur fornicacione, quandoquidem pertinet ad peccatum contra naturam, vt dicit Ni. de Li. super epistolam ad Ro. in c. r. tex. in d. c. adulterij, & c. flagitia, & c. vsus 32. q. 7. contra tñ facit qd de oculis non iudicat ecclesia, sed solum Deus. Erubescant 32. di. cum li. d. Secundū glo. in d. c. omnes] Dicitur esse sententiam Hug. & L. a. d. licet ip̄a vix hoc credat. Et pone ex-

de quo dic vt supra. Debitū. §. 7. Secundū pp vitium sodomiticū a fm Hu. Lau. Io. Cal. d. An. & Pa. in c. maritis, de adul. quia nomine fornicationis, intelligit omnis illicitus coitus. 3. q. 3. non solū & q. 4. meretrices quis Inn. b in d. c. maritis, & gl. in c. oēs. 3. 2. q. 7. teneat q̄riū, sed primum v̄t verū, qd maior in hoc fit iniuria m̄fimonio, q̄ in alia pollutione, & idē posset dici de quacūq; alia pollutione habitata cum alia p̄sona qualitercūq; qd p̄t separari, secus in pollutione quam qs h̄t p seipsum e solū, fm Rod. & glo. in c. de oēs. Tertio si alter querit alterum trahere ad aliquod aliud peccatum morale, fm gl. in d. c. oēs d sanē factiōnes, & In. in d. c. maritis, & in c. quæsiuit, de diuor. & Pa. in d. c. a. quefuit. Quod verum intellige, si alter cõpesci nõ potest. Quarto pp hæresim & si anteq̄ cõuertatur intrauerit religione, et sine auctoritate ecclesie e non reddi ad eū. si conuertatur postea siue hæresis fuerit notoria siue non secūdum lata a iudice seculari vir nõ lucratur dotem, vt dicit Pa. in d. c. plerumque. Mihi facis pla cet sententia hic posita. & vide pulchras. q. per Alex. andrinum in d. c. plerumque. f. an hæresis mariti possit obijcere excep. adulterij. & an mulier vidua fornicatā d̄t ad dotem & c. item quid si vxor adultera cur postea inuenit matrimonium esse nullum quia consanguinitas sunt. Vide etiam per Io. de Ana. in d. c. f. de adul. te. Alias quæstiones circa hoc vide ibi.

h. Sed quoad reddicionem] Quando est notoriū, p̄pria auctoritate vir denegat tabulum cõiugale, & p̄t eam expellere, secus si esset occultus. m̄ secundū Hof. & Io. Cal. in c. f. de adul. nam maritus facit hoc auctoritate diuina, c. apollolus. 32. q. 7. sed d. An. i. d. c. r. dicit

plum qñ extra vas maritus querit delectationes, vel querit trahere ad peccatum adulterij, furij, & sic de singulis, hoc est videtur tenere gl & Arc. in ca. vxor. 28. q. 1. Vel pone exemplum si alter coniugum vult alium pertrahere ad infidelitatem, vt in c. idolatria 28. q. 1. Et sic no. qd sicut per fornicacionem carnalem pot fieri diuortij, compellitur iuxta verbum dñi Mat. 19. & c. de infidelib. de consan. & aff. cum simi. Itaque per fornicacionē ipsalem, vt patet ex supradictis. Et not. Pa. in c. fin. de conuer. coniuga. Et vide quod no. Ale. de notoriū potest propria auctoritate dimittere eam, nõ tamen lucrabitur g donationē propter nuptias, vel dotem fm Io. An. in c. plerumque, de do. post diuort. re. si non h̄t penes se, quia petere nõ poterit, sed si habet penes se per exceptionē adulterij, lucrabit q̄ petentē fm Pa. in d. c. plerumque. Si verò delictū non est notoriū sic solū d̄t fieri auctoritate ecclesie, quoad separationem cohabitacionis, aliter instante altero cõpelleretur cohabitare, sed quoad reddicionem, h̄ debiti potest propria auctoritate denegare, ex quo sibi constat de delicto alterius, faciunt no. in d. c. plerumque, & in d. c. gaudemus.

g. Lucrabitur] Io tñ de Anan. in c. f. de adul. dicit qd vir appria auctoritate nõ p̄t dotem retinere, qd hæc est pena fori contentiosi. Et sic non est nisi iudicem compente sententiam imponenda, & sicut intelligitur d. c. plerumque, & hoc etiã videtur tenere Car. ibi. Et si hæc sententia diuortij esset



Quod p[ro]p[ri]a Alia ratione assignat ne scilicet videatur melioris conditionis delinquens, quam sapiens ac eum qui de p[re]sen[ti] lib[er]i.

Nimis tardum Nam post contractum matrimonium de p[re]senti debet statim terminus duorum mensium vel ad arbitrium ordinarij in quo volens r[ati]o deliberare vel stare in matrimonio vel religionem ingredi, vt in c. ex publico. & ibi glo. & Pa. de cen[si]u. & post tale tep[us] d[icit] esse in mora. Id[em] S. Bo. in 4. d[ist]i. 32. ar. 1. q. 2.

Iudicare matrimonij S. Bo. 4. d[ist]i. 31. q. 2. dicit q[ui] consensus violentus no[n] ratificat matrimonij quia e[st] fundam[en]tum matrimonij, sed in ista copula est secus, q[ui]a quia vis violata est t[ame]n fundata super consensum voluntarij q[ui]a est maritalis, ideo voluntaria iudicatur, p[re]terea consensus defuit ratione importat libertatem non sic c[on]suetudo corporalis, hac ibi vnde in sp[eci]alibus cu[m] non fuerit plenus consensus q[ui]a erat de futuro nimiru[m] si copula violenta nos efficit matrimonij vt hic in fin. concluditur & bene.

Hec habet dubium si autem de p[re]senti tenet Ho. q[ui] non p[ro]p[ri]e q[ui]a matrimonij est consumatum. Et item d[icit] c. 3. Adde bonum consilium Florent. in d. capit. de illis. Nam dicit quod cauti debent esse impuberes qui c[on]traxerunt sponsalia, quod si volens post pubertatem contradicere demonstrat de contrario consensu protestando vel simili modo intra tempora pubertatis. Na[m] si postea

ratione assignat ne scilicet videatur melioris conditionis delinquens, quam sapiens ac eum qui de p[re]sen[ti] lib[er]i. Nimis tardum Nam post contractum matrimonium de p[re]senti debet statim terminus duorum mensium vel ad arbitrium ordinarij in quo volens r[ati]o deliberare vel stare in matrimonio vel religionem ingredi, vt in c. ex publico. & ibi glo. & Pa. de cen[si]u. & post tale tep[us] d[icit] esse in mora. Id[em] S. Bo. in 4. d[ist]i. 32. ar. 1. q. 2. Iudicare matrimonij S. Bo. 4. d[ist]i. 31. q. 2. dicit q[ui] consensus violentus no[n] ratificat matrimonij quia e[st] fundam[en]tum matrimonij, sed in ista copula est secus, q[ui]a quia vis violata est t[ame]n fundata super consensum voluntarij q[ui]a est maritalis, ideo voluntaria iudicatur, p[re]terea consensus defuit ratione importat libertatem non sic c[on]suetudo corporalis, hac ibi vnde in sp[eci]alibus cu[m] non fuerit plenus consensus q[ui]a erat de futuro nimiru[m] si copula violenta nos efficit matrimonij vt hic in fin. concluditur & bene. Hec habet dubium si autem de p[re]senti tenet Ho. q[ui] non p[ro]p[ri]e q[ui]a matrimonij est consumatum. Et item d[icit] c. 3. Adde bonum consilium Florent. in d. capit. de illis. Nam dicit quod cauti debent esse impuberes qui c[on]traxerunt sponsalia, quod si volens post pubertatem contradicere demonstrat de contrario consensu protestando vel simili modo intra tempora pubertatis. Na[m] si postea cum eis vnus fiat pubes & non alter reclamet coram iudice quia non potest cum alia sit impubes, adhuc isto casu no[n] videbitur ratificasse sponsalia & p[ro]p[ri]e p[ro]uenientiam perfectae gratis efficitur obligatus quia illa contradicatio demonstrat q[ui] no[n] habuit animu[m] c[on]sentendi, c[ui] i[tem] dicit optimu[m] vt sepe fiat h[uius]m[od]i p[ro]testationes. Et p[ro]uenitur communitate doct[or]um. Ad sacros ordines Glof. in c. 1. de vo. in 6. disputat sed hodie est extravaagans Io. 25. incipit antiqua quae declarat quod solus ingressus religionis dissoluit matrimoniu[m] no[n] co[n]sumatu[m] & no[n] per ordinis susceptione[m]. Ita Pa. i. d. c. veru[m], & sic est electus in Papam. gl. est in c. si quis 79. dist. 9. Per professione[m] glo. & Pa. in d. c. v[er]u[m] videntur dicere q[ui] per ingressum statim dissolutum sit vinculum, & dicit Panorm. hoc sequi communitate doct[or]um. Et hoc ipsi Panor. placet per ratione[m]. d. c. verum. in fin. dicit quia cu[m] non fuissent vnus caro simul esse. Et satis potest vnus ad Deu[m] tr[an]sire, & alter in saeculo remanere. Item dicit S. Bonauent. q[ui] per ingressum religionis homo censetur mortuus n[ost]ro, ideo non est mitium si dissoluitur, hec Bo. in 4. d[ist]i. 32. q[ui]e. 2. ar. 1. Item quia matrimoniu[m] no[n] consumatum de signat vnitatem quae consistit in spiritu, inter deum & fidelem animam. Vnde si dissoluitur per peccatum hominis hac vnio; ita matrimoniu[m] facillius dissoluitur quando est consumatu[m]. Vnde ex quo alter intrat religionem

te professionem non vide gl. in c. desponsatam. 17. q. 2. vt in c. verum, & in ca. ex parte. el. d. conuer. coniu. & intellige per professione[m] tacitam vel expressam a facram, & vni de religionib[us] approbatis, aliter non dissoluitur, vt in c. vnic. de voto. li. 6. Ex quo infert Pa. in d. c. ex par. el. 2. q[ui] licet spon sus efficia[m] mantellatus vel de tertio ordine no[n] soluit matrimoniu[m], q[ui]a licet sit nudus approbatus, non t[ame]n religio: b[on]e similiter non dissoluit per ingressum solus religionis approbat[us] nisi (vt dixi) tacite vel expressis profiteatur. v[er]u[m] si qs intrare vellet & non profiteri no[n] posset alter inuito. Aduerte t[ame]n q[ui] suar quaedam mulieres de tertio ordine sancti Francisci q[ui] viuunt collegialiter, & profitentur tria vota religionis ex concessione apostolica. & ideo talis professio bene dissolueret matrimoniu[m] non consumatum, sicut declarauit Sixtus Papa quartus siue ante sit contractum, siue post dicta professione[m] contraheret. Et quia saepe e[st] a doc. & in sacra scriptura fit metio de coniunctis per p[ro]pria nomina, vt ipsa quisque intel ligat sub breui compendio inferi clarè demonstrabo. Nurus d[icit] vxor filij patri & matri viri sui. Gener dicit vir filij patri & m[atr]i vxoris suae. Socer d[icit] p[re]dictus pater, & foc[us] p[re]dicta m[atr]i dicitis nurri & genero. Nouerca d[icit] secunda vxor filijs ex alio matrimonio viri. Vitricus d[icit] secundus vir filijs ex alio matrimonio vxoris. Priuigni & priuigne d[icit] p[re]ter

te professionem non vide gl. in c. desponsatam. 17. q. 2. vt in c. verum, & in ca. ex parte. el. d. conuer. coniu. & intellige per professione[m] tacitam vel expressam a facram, & vni de religionib[us] approbatis, aliter non dissoluitur, vt in c. vnic. de voto. li. 6. Ex quo infert Pa. in d. c. ex par. el. 2. q[ui] licet spon sus efficia[m] mantellatus vel de tertio ordine no[n] soluit matrimoniu[m], q[ui]a licet sit nudus approbatus, non t[ame]n religio: b[on]e similiter non dissoluit per ingressum solus religionis approbat[us] nisi (vt dixi) tacite vel expressis profiteatur. v[er]u[m] si qs intrare vellet & non profiteri no[n] posset alter inuito. Aduerte t[ame]n q[ui] suar quaedam mulieres de tertio ordine sancti Francisci q[ui] viuunt collegialiter, & profitentur tria vota religionis ex concessione apostolica. & ideo talis professio bene dissolueret matrimoniu[m] non consumatum, sicut declarauit Sixtus Papa quartus siue ante sit contractum, siue post dicta professione[m] contraheret. Et quia saepe e[st] a doc. & in sacra scriptura fit metio de coniunctis per p[ro]pria nomina, vt ipsa quisque intel ligat sub breui compendio inferi clarè demonstrabo. Nurus d[icit] vxor filij patri & matri viri sui. Gener dicit vir filij patri & m[atr]i vxoris suae. Socer d[icit] p[re]dictus pater, & foc[us] p[re]dicta m[atr]i dicitis nurri & genero. Nouerca d[icit] secunda vxor filijs ex alio matrimonio viri. Vitricus d[icit] secundus vir filijs ex alio matrimonio vxoris. Priuigni & priuigne d[icit] p[re]ter

dicti filij & filij alteri copulato. Patruus, & amita sunt frater & soror p[re]s[ent]is, auunculus & matertera sunt frater & soror m[atr]is & istis si additur magn[us] sunt frater & soror aui vel auiae. Patruelis sunt filij duoru[m] fr[atr]u[m] q[ui] h[ab]et et patruu[m], & amita. Consobrini sunt filij duoru[m] fororu[m] inter quas h[ab]et et auunculu[m] & m[atr]e[m]. Amitini & amitegnes sunt filij fratris & sororis iter se. **M** B D I C V S tripliciter p[ro]p[ri]e e[st] in culpa d[omi]ni mortis infirmi: Primò a[n]t factu[m], s[ci]l[icet] q[ui] tromittit se de eo q[ui] ignorat, vel ad ipsum non spectat, vel non sufficit ad agendu[m] solus. Secundo in facto, q[ui] licet peritus non tamè sequit[ur] traditiones artis, sed fantasiam sui capitis, vel experimenta noua, itelligit nisi experientia noua, vel sua fantasia sit ronabilis, quia liceret. Tertio post factum quando est negligens circa custodiam infirmi ita no[n] Bar. Inn. & Ho. i. c. tua de homi. & ibi etiam Pa. Vtrum euentus mortalitatis debeat me dico imputari? B. q[ui] non, si diligenti[us] qua[m] debuit & potuit exhibuit. ff. de of. p[ro]f[ess]i. l. illicitas. S. sicuti. nam non est in medico vt semp[er] curet agrotu[m] dicit ibi gl. vide supra homicidiu[m]. 2. s. 8. Et aduerte q[ui] medic[us] tenetur in foro aie non solu[m] quando volu[n]tariae laedit puta prorogando infirmitate[m], & huiusmodi, sed et quando ex ignorantia, vel imperitia, vel non sequens traditiones artis aliquè laedit, vt no[n] B[ea]t[us] in aut. hodie. c. de iudi. & Pa. in d. c. tua de homi. nam imperitia medici culpa annueratur. l. si qs fundu[m]. S. Celsus. ff. loc. l. imperitia. ff. de re. iu. & in gl. r. q. 1. non est putanda. Limitat hoc Pa. in c. ad aures. de ata. & qua. veru[m] q[ui] assumptis offi[ci]o voluntarie. Secus si e[st] ex necessitate, q[ui] ex ignorantia, & imperitia laedit. Vt puta vitur aliquib[us] expertis aliis, & bona fide, q[ui]a sibi imputet qui talem elegit, ex quo dicebat se imperitum. 2 Quid si dicat medicina nocu[m] Resp[on]d[etur] q[ui] nullo mo[d]o d[omi]ni dare, sed cuior[um] parte eliget de p[re]s[ent]i. c. illud de ho. p[er]itio, quia secundu[m] esse ho[mo]m[em] relinquet i[n] manu dei q[ui] medicinas

a Secunda Inn.] & Ho. & Pa. in d. c. tua vbi inuenit contra aromatis rios tenentes spes antiquas quae potius nocet. Vnde & medicus debet respecies videre, ne praefereat misericordiam bonarum, aliis forte esset in negligentia, vt colligitur ex Iano. b Ref. q sic in: promissione ab infirmis recipere debet. l. medicis. ff. de vr & extra or. cog. similiter nec aduocati a clientulo. l. quisquis. C. de postu. Quod tamen offeratur licet accipitur Bar. ibid. c. Repetere potest. Quia in iniuri beneficii constituitur. 7. l. in iudicium, de reg. iur. & ca. in 6. Dic vt per Bar. in l. solvendo de negot. gest. & eodem in simili in l. fatus, vbi tex. no. & gl. ff. de pecul. leg. d. Sed folia. Ios. An. in nouella. l. d. c. infirmitas tenet cotrarium dicis, ex quo fecit infirmus om-

nius dare de quibus dubitat, fm Inn. in c. tua nos de homi. & ibi Pa. & intellige eum in dubio qn non heat aliquid ex quo probabilius extimet profecturam quam nocitiam. Secus si haberet aliquam probabilitate potius de vtilitate qua de no cumento quia sic possit dare adhibita debita diligentia & studio quia sic no. p. priè est in dubio, sed in opione, vel titubatione.

3 Vtru sit in culpa medicus qn medicinam fm arte dedit, sed ex defectu specieru vel admistioe alia sit nociva? R. q. no si debita diligentia adhibuit. c. apost. d. cle. exc. mi. fm Inn. & Host. 4 Vtru cirurgicus incidens aliquem qui pp inconscntia dispone venarum, vel ga pp insolitu timore vel tremore qui venit sup eum mortuus est, sit in culpa? R. q. non si debitam diligentiam adhibuit & erat peritus, arg. c. ex literis. de frig. & male. Et hoc verum si non dubitabat de hoc, quia si dubita bat debuit omittere, vt no. Inn. & Hof. ne cle. vel mo. ca. sniam & d. c. tua nos.

5 Vtru medicus teneatur gratis curare? R. q. sic. b si est pauper infirmus fm gl. 23. di. in prin. Si vero diues est non tenet cu nemo cogatur de suo facere beneficium. 10. q. 2. p. carie, & licite recipit mercedem suam. 14. q. c. non sanè. Si tñ esset salariatns de publico tenet gratis seruire, ita paruis sicut magnis infirmis, sed a sanis bn possit petere salarium vt d. l. Archiatri. C. de profes. & med. li. 10. c. Sed quid si infirmus sit diues, tñ ex aua rita non vult soluere medico, det ne medicus eum more permittere? R. q. no sed debet ei medicinam, & alia necessaria facere suis expensis, quas postea repetere potest cum sanus effectus fuerit, quia vtili-

ter gessit negotium eius. ff. de neg. gesto. l. Pomponius, & si moriatur reperet ab hæredibus. quia sufficit si vtiliter caput gerere, licet euentus non sit fecutus. l. sed an vlt. ff. de neg. gesto. nec potest ei obijci quod ca pietatis hoc fecerit, nisi sit ei propinquus vt l. alimenta. C. de neg. gesto. quia tñ oportet professetur q gratis non intendit hoc facere. aliis non repereret. d. l. alimeta. no. hæc gl. in d. prin. 83. di.

7 Vtru peccet mortaliter medicus consu lendo aliquid contra animam pro salute corporali? R. q. sic, & ne hoc faciat prohibet, & sub pena excommunicationis in c. cum infirmitas. de poen. & remis. in fi.

8 Vtrum similiter peccet mortaliter, si no admonet infirmum vt consteatur? R. q. sic, quia facit contra præceptum, vt in d. c. cum infirmitas, nec potest dici abrogatum per contrariam consuetudinem, quia non consuetudo, sed corruptela est & contra bonos mores, & ideo non valet secundum Hostiens. in d. capitu. cum infirmitas. Excusaretur tamen medicus in casu repentino q indiget celeri remedio qui non ante ipsum infirmum inducerent ad confessionem & aduerte quia no sufficit admonere, sed debet inducere cum effectu vt in d. c. not. Nihilominus si infirmus nollet confiteri, non credo pp hoc quod medicus debeat desistere a medicamine, quia intelligendū est moueas & inducas effectualiter quantum est ex parte medici. sicut & in c. fin. de eo qui co. con. vxo. suæ. non ex parte infirmi, quia si dimitteret eū forte moreret de sepe ratur, qui sanatus poterit postea conuerti, & sic præceptum ecclesie videretur contra præceptū Dei de charitate proximi, q nullo modo credendum est. Facit tex. cu glo. pro hoc 83. di. i. prin. vt patet supra. c. 8. 6.

9 Sed nūquid ad hoc tenetur medicus in omni infirmitate? R. q. non saluo meliori iudicio, sed solum d in infirmitate periculosa fm se. Rō quia sicut infirmus non tenetur pñteri de necessitate precepti in omni infirmitate, sed solum qn est periculosa, sic nec medicus tenet eū inducere licet sit optimus q medicus inducant in oī infirmitate, & dico periculosa. i. quæ possit probabiler inducere periculum mortis, secus qn est clarum quod non est periculosa.

Vtrum

oī infirmitate mortali & no mortali medicū hoc dicere ex precepto cessabit timor. Idem tenet dñs Card. ibidem, & A. ch. Ro. i. 3. par. tit. 7. c. 2. §. ii. & magis placeat per rōem. d. c. cū infirmitas aliis illa decernatis vt seruire de vento. 2. Rñ. Inn. Inn. dicit q infirmus tenet corpus suū diligere, vt in eo seruiat dño. Itē quia si medicus peccat tali dño peccat vtiq; & ipse ea accipiēdo q notabiliter nocet. Itē sicut peccaret sumēdo venēta ita si sumat ea que faciūt ad notabilenocumē nū corpora. Segē Pa. ibidē q̄ rales deberēt priuari ecclesiastica sepultura. Quod in telligo si non peccent.

b L. marit<sup>9</sup> Bar. ibi si distinguit. Aut cerū est infirmitate superuenitē ex noua cā, aut ex eadem. Aut sumus in dubio, primo casu dēt hē nouū salariū, secūdo nō, tertio distingue. vt hic in su. ibi si nō ex culpa, vide Io. An. in mercu. regula 3<sup>ta</sup>, vbi arguit. ad pres. & gl. i. d. l. marit<sup>9</sup>. Quæ similiter arguit ad pres. vi de Pa. in c. pñti. terorum in h. de de homic. Et Bar. in l. pecuni. C. de cōd. ob turp. cau. & Imo. in l. si ita stipulatus est ab te, de verb. oblig. c. Mendacium ]

10 Vtrum infirmus teneat obedire medico? R. Inn. 2 & Host. in d. c. tua quod nō de precepto, si tñ infirmus accipit aliquid vel facit ex certa scia, vel ex affectata, vel improbabiliter ignorantia pp quod notabile malū incurrit, peccat mortaliter, argu. c. si non licet 22. q. 5. idē dic de seruientibus qui ei aliquid administrant tale, secus si non esset notabiliter læsū quāuis aliquo ter, modicū tñ, quā aliqui sitis magis cruciat quā febris & inter duo mala min<sup>9</sup> eligendū est 13. di. duo. Et si ex tali administratiōe mors sequeretur vel mutilatio membri essent seruitutes irregulares secus si ex leui ignorantia vel culpa hoc fecerunt.

11 Vtru ars medicinæ sit prohibita clericis & religiosis? R. clericis in sacris religiosis, & clericis in minoribus bñficiatis non licet vti nisi gratis, & vbi periculū nō imminet, nē cle. vel mo. c. multa. cyrugia verō q indiget incisione vel aduisione cū sanguinis effusione fm Ber. in c. ad audiētia de sal. oīa exercere non pñt, quā simpliciter ē eis interdicit c. sententiā. c. super specula, nē cle. vel mo. de homi. tua nos, de postu. c. 1.

12 Vtru medicus teneat nūciare mortē infirmo quā pñt nocit cito venturā? R. lo. de Neapolin quolib. 1. i. di. stinguit q aut probabiliter credit quod talis pñt nūcio erit multū vtilis aīe ifirmi, vt puta quā sitētib cū sit in peccato mortali, & ordinabit eū ex quo euitabit multē lites, & sic tenet p se

vel p aliu ei manifestare. aliter peccaret mortaliter quā dānificat pximū dī rectē cū nō ipedit dānū ei<sup>9</sup> cū pōt. Idē dic si ē i dubio vtilis vt an sit vtilis vel nō. Quod si pbabiliter credit q talis annūciatio nō erit vtilis infirmo, puta quā iā ordinauit facta sua, sed forte erit potius damnosa corpori, tunc nō tenet ei dicere de necessitate pcepti, licet sit meli<sup>9</sup> dicere, quā melius se disponet & bonū aīe semper est preponēdū bono corporis. 13. Vtru medicus possit pmoueri? R. si perit<sup>9</sup> erat & nihil omisit de cōtingētib<sup>9</sup> fm pbabilitatem suæ consciētiæ, pōt pmoueri, aliā non, de xra. & qualic. c. ad aures. ff. de vari. & exor. cogni. l. & si medicus, concor. Inn. in d. c. ad aures, & Host.

14 Vtrum medicus qui cōuenit pro roducatis cū Titio liberare eū de aliqua infirmitate, puta quartana & homi, & liberat eum, sed j. modicum tps Titius reindicit in eandē infirmitate, teneat iterum p illis 10. eū liberare? R. vñ q sic, quā non extinxit infirmitatē, sed cessare fecit angustia ipse. Itē quā nō vñ curasse cū vitiose curauit. Itē quā verba cū effectu sūt accipiēda q iō dēt intelligi cū curaret perfectē. In pñti vñ dēt quod nō teneat, quā de pñti infirmitate tñ videtur cogitatū & iō ioluto eo quod debet sublata est obligatio imperpetuum, quā in infinitū non dēt obligari nō infinitas euitat. ff. loc. l. maritus b in glo. sed tu dic quod aut redijt ex culpa infirmi, & sic nō tenet. l. qd q̄s ex culpa. ff. de reg. iur. Si nō ex culpa infirmi, tñc aut statim redit, & sic tenet quā nō vñ eum liberasse, aut ex iteratū lo, & sic nō tenet, vt ff. de reg. iur. l. qcqd.

M E M B R V M p̄prie quod sit. Vide §. Homicidiū 5. §. 6. Et ideo in statutis ita accipitur, nisi aliud appareat de mente statuentis, vt not. Bar. in l. 2. ff. de pub. iudi. M E M D A C I V M cū Aug. est falsa vocis d significatio cum intentione fallendi 21. q. 2. §. ille ergo.

Dictum exterius hēt duplicē cōparationē, vñ ad rē signifi. atā, vt q̄ res lē habet dē. Alia ad intentionem dicētis vt quod dicit oē sit in corde, iō dēt mendaciū ē falsitas & hic tēgitur prima cōparatio cū intentione fallēdi, tangitur secūda cōparatio, p̄tin a se habet p̄ modū materiae, secūda p̄ modū forme, vide Añ. lib. 1. tit. 36 & verbi fallēdi hic nō impertat decipere sed salum dicere, ideo ē de omni mendacio. d. Falsa vocis ]

Que

Nomine vocis tanquam principale intelligi debet omne signum, vt scripturę siue etiam nutus. a Vñ ille J voces sunt notę eorũ quę sunt in animo passionũ. vt dicitur. 1. Perier. & in c. ex studijs de p. Jump. Quare sunt illi notę nō vt p eas se homines inuicē cę fallat. Sed vt eis quicq; in aliter noticiam cogitaciones suas pferat. vt vbi scribit non ad quod inuicē sunt peccati tñ est fm Augu. in Enchir. in d. c. is autem.

1 Quę differētia est inter mēdaciũ & falsũ? R. q. mēteri est p̄ra mētem ire. Vñ ille a q dicit qđ putat aliud siue illud sit verũ siue falsũ mentitur b c. is autē. 2. q. 2. falsum verò p̄t qđ dicere siue mendacio, cũ. f. credit verum quod tñ non est. & si debuit adhibuit diligentiam non peccat, qđ si non peccat venialiter, vt in c. homi. 22. q. 2. nisi in casu in quo tñ nēre debuit diligentiam adhibere, puta in actu testificandi, vbi imminet notabilē damñũ pximo, vel in iudicio, qđ sic esset mortale, vel cum vult iurare 22. q. 2. c. animaduertendum.

2 Quod sunt genera mēdaciõrum? R. fm Aug. in c. 1. 23. q. 2. qđ sunt octo. 1. Primũ in doctrina religionis Christianę, & fm Alex. in 2. tractatu. de mēdacio, ar. 7. q. 5. religio hic accipit nēdũ p eo quod. nos. religat ad ea quę sunt fidei, sed ēt prout religat ad bonos mores, quia in his duobus cõsũ sit religionis Christianę d summa. Secũdũ est vtaliqũ ledat iniustē in corporalib; cũ nullius vtilitate, sicut falsus testis ē in cā criminali. Tertiu est quod alicui nocet, sed tñ alteri pdest, vt testimoniu in cā pecuniaria. Quartũ est si sit sola mētiendũ vel fallēdi libidine: f vt cõdelectare ē in astutia mēdaciõrũ oppositioe nō his respectũ nec ad nocēdũ, nec ad iuuandũ alicui, sed solũ, qđ placet sibi. Quintũ

mortalium peccatorum & sic non sumitur hic. fecim do modo dicitur communiter. sprout est radix non tantum mortalium, sed etiam venialium. vnde cum dicitur a libendo, sicut libere quod est libere arbitrij potest inordinatē moueri ad mortale. & venialis rōnibus. Et ita & hic libido potest esse radix vniuq; Et sic cadit libido in rōnelius mēdaciũ, hęc Alex. vbi c. 3. q. 3. & in 3. p. tractatu de p. 7. capto. arg. 6. & 9. Bona. in 3. dist. 38. argun. em. 5. sic libido dicitur falsum dicendi.

g Nē pecunia J puta si qđ interrogatur vbi ē talis vel pecunia, & dicit se necesse, secus tñ si auferetur iustē. vt p̄ra iudicis autoritate. In hoc tñ differētia a sequēti, qđ si iud pdest, ad euitandũ nō periculum dāni, sequens verò ad euitandũ periculũ personę. Et octauum pdest ad pudicitia seruandũ, vt si dī cā aliquā esse cõiugatũ quę sit soluta.

h Etiam mortale J vnde philosophus in 3. Ethic. dicit mendacium est p se peccatum, & fugiendum, verũ aut bonũ & laudabile. vnde omne mendaciũ est peccatum. sicut ēt Aug. asserit in

est quod sit placendi cupiditatis, vt mendaciũ adulationis. Sextum est quod nulli nocet & alicui prodest. f. nē pecunia s sibi auferatur indebitē vel iniustē lædat. Septimũ est quod similiter alicui ē vile ad corpũ. f. vt mortē euadat. Octauũ est quod euadit pdest alteri, vt virginitatem seruet. Sed fm Alex. vbi. 5. & S. Bon. 3. dist. 38. & Ric. ibidem, mēdaciũ habet suo formali completiuo intentionē fallēdi. & ideo fm intentionē mentientis diuersum erit mēdaciũ in sp̄s. Si enim in tēdit solum pdest sic erit mendacium officiosum. Si delectare sic est ociosum. Si ledere sic ē perniciosum. Perniciosum continet tres primas differētijs quia aut in sp̄alibus & sic ē primũ, aut i corporalib; & sic ē fm, aut i palibus & sic est tertiũ. Officiosum continet tres vltimas sp̄s, scilicet si in rēporalibus, sic est sextũ. Si in corporalibus sic septimũ, si in sp̄alibus sic est octauũ. Ociosum continet quartã, & quintam sp̄em, quia aut vult delectare seipsũ, & sic est quartum, aut alterũ sic est quintum. Primum istorum est grauius. & vltimum leuius.

3 Verum omne mendacium sit peccatum? Resp. quod sic. c. super eo. de vsur. cũ simi. Et etiam mortale h peccatum est secundum S. Bon. Alexan. & Ricar. vbi supra. Primò ratione speciei, sibi per se & sic tantum tres primę sp̄es sunt peccatum mortale, vnde quicunque mentitur contra veritatem diuinam eam mendaciõ occultando

libro contra mendacium, & no. S. Th. 2. 2. q. 110. ar. 3. Ex hoc enim sequitur quod si mendaciũ est fm se malũ, qđ nullo pacto nullo sine nulla dispensatione humana vel diuina p̄t fieri bonũ; sicut expressē dicit Aug. li. de mendaciõ, & nititur probare multis rōnibus. Eius hoc conueniunt cõiter doc. fm S. Bon. in 3. di. 18. referre Alsten vbi Tar. 4. R. aut huius est. Quia duppliciter dicitur aliqd esse malũ. scilicet ex generatũ, vt cũ ad p̄t per materiam indebitã transit; Aut ex malitia intentionis. Põc autẽ dicitur transire sup malitiam duppliciter. f. respectũ Dei, & respectũ proximi, si respectũ Dei sic est, malũ in se & secundum se, nec vltimò p̄t fieri bonũ, vñ est Deũ odire. f. respectũ proximi, vt est nocere pximo, sic est malũ in se, non tñ secundũ se, vnde potest aliquo sine fieri bonũ, qđ p̄t ibi recta intentione superuenire. Si autẽ aliquid est malũ ex malitia intentionis, tunc siue se respectũ dei siue respectũ proximi simpliciter est malũ, & nullo sine p̄t fieri bonũ, qđ dicitur priuationē debiti finis. Tale est mendaciũ. Quia non tñ dicit malũ eo quod trãsit sup indebitã materiam, sed ēt qđ hęc intentio nis maliciã. Hoc est qđ mendaciũ charitati repugnabit, vnde mendaciũ p̄t charitati esse inimicum aut secundũ se, aut respectũ finis, aut per accid.

tando vel corumpendo a peccatum mortaliter. Similiter circa ea quorum cognitio pertinet ad homines bonũ puta ad perfectionem sciẽt. & informationem morum erit mortale, quia cõtra charitatem Dei, & proximi. Secũdũ si effert circa aliqd quod non respicit ad salutem vtrũque, vel sic cognoscatur, qđ esset veniale. b Idem dicit qđ mortale quãdo est in no cumentum corporis proximi vel rerum de aliquo alius importantię etiam si alteri prodesset, secus si in dānum alicui rei minimę, quia non esset contra charitatem, & ideo veniale. Secundo est peccatum mortale per accidens. Et hoc duppliciter. Primò rōne intentionis, puta quia ita afficitur qđ nõ curaret offendere deũ vel proximum notabiliter, qđ pręponit mendaciũ charitati Dei & proximi, multo magis si intendit dicēdo mēdaciũ iniuriare deum vel ledere notabiliter proximum & si non ledat peccat mortaliter. Secundo ratione scandali, vt cum quis dicens mendacium probabiliter scandalum sequi aduerit, tamē non curat, sed dicit mēdaciũ, & peccat mortaliter. Et in hoc cõcordant communiter Theo. in 3. di. 38. Additur & tertiũ, ex quo fit mortale. f. cũ dicitur in iudicio. Vnde fm Durandũ oē mendaciũ (p̄ter ociosum) quod in iudicio dī de his qđ ad iudiciũ pertinet.

tenent est mortale, quia subuertit veritatem iudicij, qđ cõdit in p̄cipiẽ vniuersitatis, & placet qđ dī de eo quo tenetur dicere veritatem, aliã non & qđ sit habes supra. Cõfessio delicti. Et supra Furtũ S. 2. 7. infra. testis. S. 26. Additur & quartum ex quo efficitur mortale fm Ho. rōne contemptus. f. cũ qđ p̄ nihilõ hęc dicere mendacia iocosa sicut vera, sicut faciunt ioculatores, & similes. ar. 2. 5. di. S. aliã ea demum. Qđ limito verũ qđ ēt si esset mortale non abstinere, aliter ñ & sic incidit cũ primo. additur & quintũ secundum alios. f. rōne perfectionis, sed istis nõ assentio, nisi vel quãdo perfectio est talis qđ obligauit se voto vel iuramento in nullo casu mētiri vel rōne scãdali vt dictũ ē, & ita cõiter tenēt doc. facit qđ S. dixi. Circũstãtia, S. 4. In alijs at casib; cõiter ē veniale peccũ, nisi p̄sciẽtia eis dicitur qđ eēt mortale, qđ si eēt eis p̄ tale dictamē diceret mēdaciũ p̄t mortale.

4 Vtrũ prædicator vel doctor semper peccet mortaliter mētidõ? R. Pe. i. 3. di. 38. qđ non, nisi scãdali vel contemptus doctrinę sit annexũ, qđ si hoc sciens mētir, peccat mortaliter. Sicut si diceret contra id quod est faciendum ex necessitate, secus si ex consilio, nisi ratione scandali, vt dixi.

5 Vt um liceat pro alterius vita consensu mentiri? Respon. quod non dicit. ca pitulo super eo. Et qualiter quocumque dicatur mendacium semper est peccatũ saltem veniale.

Sum. Ang. Pars II.

dens. Et sic declarã, vt hic &c. Et sic mirabile illud p̄sal. Perdes omnes qui loquuntur mendacium. Et illud sapient. p̄stiti. Os quod mētur occidit animam. a Peccatũ mortaliter J sicut si quis in persequutione negaret se esse Christianum, quod est etiam in op̄probrium fidei, quasi non eēt vera, sicut negauit Petrus. Similiter si doceret falsã scienter in iure vel medicina, & hmoĩ, sicut etiã qđ doceret falsum circa bonos mores, vt falsi propheta; qđ promittunt, qđ promittunt quoque liberationē permanenti in p̄ctis, iuxta illud, propheta tui viderunt tibi falsã. Tre. 2. & 7. c. ter. a. Nolite confidere in verbis mendaciũ, dicitur res tēplũ dñi &c. Ad idem vñ quoniam nonnulli quos annuntiat falsã rē indulgentiã nullãrũ & hmoĩ. b Quia esset veniale? Quia non dñificat proximum, sicut si quis fallatur in aliquibus particulariibus ad se non p̄tinentibus, puta qđ diceret talē scientiã esse digniorē. c Vel ledere notabiliter proximum J datur exemplũ de verbis mendaciũ in mercatorib; quãdo dicunt vñ vilem ciarã, quando. f. incedunt nuobilitate dñi sicut ex sola aliq;

Ad idem vñ quoniam nonnulli quos annuntiat falsã rē indulgentiã nullãrũ & hmoĩ. b Quia esset veniale? Quia non dñificat proximum, sicut si quis fallatur in aliquibus particulariibus ad se non p̄tinentibus, puta qđ diceret talē scientiã esse digniorē. c Vel ledere notabiliter proximum J datur exemplũ de verbis mendaciũ in mercatorib; quãdo dicunt vñ vilem ciarã, quando. f. incedunt nuobilitate dñi sicut ex sola aliq;

Ad idem vñ quoniam nonnulli quos annuntiat falsã rē indulgentiã nullãrũ & hmoĩ. b Quia esset veniale? Quia non dñificat proximum, sicut si quis fallatur in aliquibus particulariibus ad se non p̄tinentibus, puta qđ diceret talē scientiã esse digniorē. c Vel ledere notabiliter proximum J datur exemplũ de verbis mendaciũ in mercatorib; quãdo dicunt vñ vilem ciarã, quando. f. incedunt nuobilitate dñi sicut ex sola aliq;

Ad idem vñ quoniam nonnulli quos annuntiat falsã rē indulgentiã nullãrũ & hmoĩ. b Quia esset veniale? Quia non dñificat proximum, sicut si quis fallatur in aliquibus particulariibus ad se non p̄tinentibus, puta qđ diceret talē scientiã esse digniorē. c Vel ledere notabiliter proximum J datur exemplũ de verbis mendaciũ in mercatorib; quãdo dicunt vñ vilem ciarã, quando. f. incedunt nuobilitate dñi sicut ex sola aliq;

Ad idem vñ quoniam nonnulli quos annuntiat falsã rē indulgentiã nullãrũ & hmoĩ. b Quia esset veniale? Quia non dñificat proximum, sicut si quis fallatur in aliquibus particulariibus ad se non p̄tinentibus, puta qđ diceret talē scientiã esse digniorē. c Vel ledere notabiliter proximum J datur exemplũ de verbis mendaciũ in mercatorib; quãdo dicunt vñ vilem ciarã, quando. f. incedunt nuobilitate dñi sicut ex sola aliq;

Ad idem vñ quoniam nonnulli quos annuntiat falsã rē indulgentiã nullãrũ & hmoĩ. b Quia esset veniale? Quia non dñificat proximum, sicut si quis fallatur in aliquibus particulariibus ad se non p̄tinentibus, puta qđ diceret talē scientiã esse digniorē. c Vel ledere notabiliter proximum J datur exemplũ de verbis mendaciũ in mercatorib; quãdo dicunt vñ vilem ciarã, quando. f. incedunt nuobilitate dñi sicut ex sola aliq;

intentione peccati moraliter peccatur moraliter sicut Iudei, cum dicebant in beez tebus &c. Volentes tollere famam eius. Testes contra Naboth, contra Stephanum, sicut qui mentis est contra Miphibose. Si vero finis intentus non sit contrarius charitati, nec mendacium erit mortale vel in mendacium iocoso velofense. ut fuit mendacium Sarrae, & Micol. & Cusi. q. mentis est ne revertetur regnum ad eum erat &c. Mendacium est perniciosum vsunt senes contra Susannam. Iocoso vero vsus est Ioseph q. dixit. Nesciebatis quia non est similis meis in Aegypto ista augurandi, officio vsa est Raab meretrix, & obftrictes Iudeorum &c. Abrazam etiam q. dixit q. Sarra erat ei? soror, & Iacob. quado dixit se esse Eliau non fuerit mentis, licet Nic. de L. dicat, q. non est necessarium eos excusare a veniali &c. a iocandi causa fuisse dictum. Sed hoc non videtur bene dictum q. est contra tex. Aug. in d. c. 1. in final. Vbi dicit. Quisquis autem esse aliquis genus mendacii, q. peccatum est si puerit, decipiet famelicum turpiter. est honestum q. deceptor arbitretur aliorum, & in cap. ne quis

niale. 2. q. 2. per totum. q. dam excipiunt iocofum qd proprie non vs. medacium, q. a vt d. in c. ne quis. 20. q. 2. non fallit, quia nouit ille cui dicitur iocandi causa fuisse dictum. 6. Vtrum solum sit mendacium in verbo? R. q. non, sed et in simulatis operibus. 1. r. q. 5. caue. Et ideo q. dicitur de mendacio idem dicitur de simulatione qua quis facit vt proximum decipiat secundum S. Th. sec. de simulatione qua fit pp bonum, de quo dicit vt 7. Simulatio. MENSURA Episcoporum non debet splendere auro vel argento. 4. r. di. eps vsus le supellectilem. dicit ibi gl. hoc hodie non tenet. 1. Quid det esse & abesse in mensa clericorum & religioforum habes supra clericus. 1. r. per totum. MENSURA Vide supra Falsarius. S. 11. MERCATIO Vide infra Negociatio. MERETRIX que dicitur? R. q. illa qua multo rum libidini patet. 2. q. dist. vidua. Alibi dicitur quod meretrix est cuius turpitudine venalis est 3. q. 3. meretrices & requirit q. 10. hofes ad miserit. fm gl. 1. o. d. c. vidua alle. c. latores. de cle. exc. Alibi dicitur q. 4. 3. millia pauci dicuntur. c. discipina. 9. 3. di. 1. Vtrum sit prohibitum commiseri cum eis? R. sic de iure diuino, & peccat mortaliter. d. c. meretrices. 2. Vtrum accipiens meretricem in vxorem mereat? R. q. sic, si facit vt eam a malo retrahat. 3. q. 1. non est culpandum, secus si alio malo sine. vide notata per

Cardi. in ca. inter opera. de sponfa. 3. Vtrum teneatur restituere qd acquirit ex tali quaere? R. q. non secundum Innocentium. in c. q. plerique, de immu. ec. & coiter doc. sed bñ de bono consilio, nisi accepisset ab his qui alienare non possunt. Et qui sunt vide supra. Donatio. vel etiam per fraudem, quia sic teneatur. MERTUM proprie dicitur actio que fit vt ei qui agit sit iustus aliquid dari. 1. Quotuplex est meritum? R. fm S. Bo. in 3. di. 4. ar. 2. q. 2. q. triplex. Primum dicitur congrui, & istud est qn qs ex actione non habet debitum recipiendi, sed tamen illi cui fit decet dare, sicut cum homo atteritur de peccato suo licet non mereatur gratiam tñ conuenit deo vt facienti, quod in de est ex sua bonitate det. Secundum est meritum digni. & istud est cum aliquis iustus rogat pro aliqua persona qua est in peccato, dignum quippe est quod iustus exaudiat. Tertium est meritum condigni, & istud est quando agens habet debitum recipiendi, & ideo cum prima ratio dadi sit amor im possibile est q. aliquid possit sibi facere de bitum qui amicitia caret. p. p. terea existentes extra charitate non possunt mereri de condigno. De merito interpretatiuò, vide per Alexandri. in 3. parte tractatu de merito Christi. & Sco. in 3. dist. 19. 2. Vtrum aliquis possit mereri & demereri in eodem actu? R. q. non quantum ad actum aliquid fm genus naturalem possit esse meritorius & in genere moris demeritorius, vt patet 12. q. 2. si quaelibet. vbi Gre. loquens de mendacio obftrictum. d. Nam benignitatis earum merces que eis in aeterna potuit vita retribui p. m. fissa culpa mendacij in terrena est recompensatio declinata. 3. Quomodo autem intentio sufficiat ad meritum vel opera, vide supra Intentio. MERTUS est inflatus vel futuri periculum metis trepidatio. ff. quod me. c. l. 1. 1. Quotuplex est metus? R. q. duplex. 1. leuis. 2. quia timeat leue malum vt minas multas quas minas ipler si hiet possibiliter. Est 2. metus pbabilis, siue grauis qui dicitur iustus metus, & iste

duo sunt genera medaciorum in quibus non est magna culpa sed etiam non sunt sine culpa, cum aut locatur &c. Et vide i. c. quod ait. 14. di. fin. & ibi gl. Que dicit. Quod quis non det committere veniale vt aliter viter mortale. Qui potest cadere inconstat. De hoc metus vide supra matrimonium. 3. Impe dimento. 1. 1. & que ibi scripti. b. Regis vel domini. Exemplum in illa que matrimonium contra hicpeib. p. p. c. i. c. Mina vel verbera. Dicit tamē Bar. in l. interpositas. C. de transactio. q. si mulier vendit pp metum mariti est iusta causa rescindendi contractum. Et ille metus causatur per minas, vt hic De hoc etiam p. Pa. i. d. c. causam matrimonij, vbi non. Et Bar. idem dicit in l. metus. C. quod n. cau. & in l. 1. §. que honorande si qua re ac. non da. Metus ergo vxoris erga maritum, & ecclesiæ erga episcopum faciunt rescindere contractum si p. p. c. e. runt minas ab eo qui solet inferre aliis sola reuerentia non rescindit contractum. d. Pua maiorem partem J. Exemplum si non vedis mihi equum faciam tibi inferre dñm &c. Timet ille facit contractum tunc ref. in dicitur contractus neque precium restituit. d. l. pen. c. Deci 40. J. Pa. in d. cum dilectus dicit ea que hic habentur, & idem in d. c. olim in 4. col. limitando vt habetur in §. seq. f. Et dispositio ne iurispositum. Vt non teluare, audif nullam, &

iste est ille q. potest cadere in constantem a virum vel mulierem, vt cum qs potes inferre minatur mortem aut grauem cruciatum corporis, vt in c. cū dilectus, extra. eo. ti. Aut feruitute, seu statua subuersione, puta quia scilicet instrumenta vel priuilegia libertatis, vel detinebit in carcere, aut stupratione vt. ff. e. ti. l. isti qdē. In. eo. ti. §. 1. 2. & 3. Et intellige qn predicta vel aliquod predictorum minatur nedum in persona propria sed et in persona liberorum, aut vxoris, aut similibus personarum, vt d. l. isti in fi. 2. Vtrum metus iustus cause tur ex imperio vel supplicatione regis vel dñi? d. Ref. Pa. in c. vi. qui cle. vel vo. q. non, nisi sit constitutus tyrannice tractare non obteperant. uis p. c. b. qa tunc bene causat, vt tenet Io. An. in d. c. vl. Bar. in tractatu de tyrano. Facit q. idē Bar. no. in l. ad inuidia. C. quod met. cau. vbi dicit quod sola reuerentia mariti non cātiustū metum in vxore nisi p. c. e. ferunt ming vel verbera. & idem voluit Inno. in c. cam matrimonij de of. dele. 3. Vtrum metus perdedi bona temporalia vel graue iactura i eis pura maiore parte fit iustus? R. Pa. in c. Abbas extra. e. ti. q. sic si non potest sustentari sine illis bonis q. qs timet p. d. e. r. q. alii dicitur q. spūalia non pnt diu esse sine temporalibus. r. q. 3. si quis obiecerit, & gl. in l. aduocari. C. de aduoc. di. in di. no. pecunia vitā hominis, facit pro illa opi. ca. p. r. b. i. t. o. s. l. di. & l. pe. C. eo. ti. & di. c. Abbas.

huiusmodi &c. g. C. olim inter. 4. co. ver. 2. J. p. n. cipalis vbi dat exemplum i. m. r. i. d. i. t. i. o. n. e. & in electione. Tu vide Pa. i. c. Abbas. q. me. ca. & i. §. seq. 4. Vtrum metus excōsitationis sit iustus? R. gl. in l. olim iter, de re. spo. q. sic, sed Io. An. in c. cū dilectus d. his qua vi. me. distinguit q. aut iuste comminatur & non excusat, quia culpa sua incidit in metum. l. si mulier ff. eo. ti. Aut iniuste comminatus, & sic est iustus, cū grauis sit poena inter homines esse & carcere hominum commercio l. hi qui sanctam. C. de apost. c. sacro. de sen. exc. Et hanc dist. approbant domini de Ro. decisio. 40. e. 5. Vtrum timor infamie sit iustus? R. gl. in l. nectimore. ff. de. ri. q. timor infamie facti non car, vt puta qa aliis dicit q. malū dicerē eo sed metus infamie iuris talis q. hiet iuris effectus, iustus est, vt in l. isti, in prin. §. si. e. vbi patet q. deprehensus in aliquo delicto q. q. d. facit ne probatur ex iusto metu facit, qa p. d. i. t. u. s. p. t. i. o. n. e. v. t. m. o. r. t. e. v. t. c. r. u. c. i. a. t. u. s. & h. m. o. i. Et hanc oia intellige q. causant iustum timorē, qn quis non hiet facile remediū prouidendi, qa si posset prouidere sibi, puta adeundo superiorem, vel alio modo non prouideret non esset iustus metus, sed sibi impuaretur. ar. c. si. de elec. & l. quib. dieb. in prin. ff. de cond. & dem. & l. qui potest facere. ff. de reg. ius. & c. pastoralis. S. p. t. e. r. e. a. de of. ord. quod limita. vt infra. S. con. 6. Vtrum metus iustus excusat a peccato? R. q. non a toto, sed solū a toto, non tñ et a toto q. il lud est de gñe peccati mortalis q. fiat veniale. c. sacrus, extra. e. ti. c. 2. de hom. 2. q. 1. in primis, qa debet potius qlibet mala tole rare q. malo cōsentire decernat. 3. 2. q. 5. ita nē. Limita tñ p. d. i. c. t. a. ad ea q. sunt iuris diuini. Secus in his q. sunt peccata mortalia ex dispositione iuris positiu. f. qa sic excusaret a mortali, vt patet 3. Inobediencia, i prin. 7. Vtrum tractus factus ex metu iusto sit nullus? R. vt colligo ex Pa. i. c. locū, de spō. in. l. no. & exemplū in matrimonio, & d. c. olim inter, & q. aut tractus requirit liberū consentium aut nō. Si sic, tñ tractus est ipso ius nullus. Rō qa licet coacta voluntas sit volūtas. 1. 5. q. 1. merito, tñ nō est volūtas libera & sic deficit qualitas libertatis, q. ē de substantia contractus, & ideo nullus. In alijs autem vbi non requiritur liber cōsen sus,

M. V. O. E. T. V. S. 131

Qui potest cadere inconstat. De hoc metus vide supra matrimonium. 3. Impe dimento. 1. 1. & que ibi scripti. b. Regis vel domini. Exemplum in illa que matrimonium contra hicpeib. p. p. c. i. c. Mina vel verbera. Dicit tamē Bar. in l. interpositas. C. de transactio. q. si mulier vendit pp metum mariti est iusta causa rescindendi contractum. Et ille metus causatur per minas, vt hic De hoc etiam p. Pa. i. d. c. causam matrimonij, vbi non. Et Bar. idem dicit in l. metus. C. quod n. cau. & in l. 1. §. que honorande si qua re ac. non da. Metus ergo vxoris erga maritum, & ecclesiæ erga episcopum faciunt rescindere contractum si p. p. c. e. runt minas ab eo qui solet inferre aliis sola reuerentia non rescindit contractum. d. Pua maiorem partem J. Exemplum si non vedis mihi equum faciam tibi inferre dñm &c. Timet ille facit contractum tunc ref. in dicitur contractus neque precium restituit. d. l. pen. c. Deci 40. J. Pa. in d. cum dilectus dicit ea que hic habentur, & idem in d. c. olim in 4. col. limitando vt habetur in §. seq. f. Et dispositio ne iurispositum. Vt non teluare, audif nullam, &

iste est ille q. potest cadere in constantem a virum vel mulierem, vt cum qs potes inferre minatur mortem aut grauem cruciatum corporis, vt in c. cū dilectus, extra. eo. ti. Aut feruitute, seu statua subuersione, puta quia scilicet instrumenta vel priuilegia libertatis, vel detinebit in carcere, aut stupratione vt. ff. e. ti. l. isti qdē. In. eo. ti. §. 1. 2. & 3. Et intellige qn predicta vel aliquod predictorum minatur nedum in persona propria sed et in persona liberorum, aut vxoris, aut similibus personarum, vt d. l. isti in fi. 2. Vtrum metus iustus cause tur ex imperio vel supplicatione regis vel dñi? d. Ref. Pa. in c. vi. qui cle. vel vo. q. non, nisi sit constitutus tyrannice tractare non obteperant. uis p. c. b. qa tunc bene causat, vt tenet Io. An. in d. c. vl. Bar. in tractatu de tyrano. Facit q. idē Bar. no. in l. ad inuidia. C. quod met. cau. vbi dicit quod sola reuerentia mariti non cātiustū metum in vxore nisi p. c. e. ferunt ming vel verbera. & idem voluit Inno. in c. cam matrimonij de of. dele. 3. Vtrum metus perdedi bona temporalia vel graue iactura i eis pura maiore parte fit iustus? R. Pa. in c. Abbas extra. e. ti. q. sic si non potest sustentari sine illis bonis q. qs timet p. d. e. r. q. alii dicitur q. spūalia non pnt diu esse sine temporalibus. r. q. 3. si quis obiecerit, & gl. in l. aduocari. C. de aduoc. di. in di. no. pecunia vitā hominis, facit pro illa opi. ca. p. r. b. i. t. o. s. l. di. & l. pe. C. eo. ti. & di. c. Abbas.

huiusmodi &c. g. C. olim inter. 4. co. ver. 2. J. p. n. cipalis vbi dat exemplum i. m. r. i. d. i. t. i. o. n. e. & in electione. Tu vide Pa. i. c. Abbas. q. me. ca. & i. §. seq. 4. Vtrum metus excōsitationis sit iustus? R. gl. in l. olim iter, de re. spo. q. sic, sed Io. An. in c. cū dilectus d. his qua vi. me. distinguit q. aut iuste comminatur & non excusat, quia culpa sua incidit in metum. l. si mulier ff. eo. ti. Aut iniuste comminatus, & sic est iustus, cū grauis sit poena inter homines esse & carcere hominum commercio l. hi qui sanctam. C. de apost. c. sacro. de sen. exc. Et hanc dist. approbant domini de Ro. decisio. 40. e. 5. Vtrum timor infamie sit iustus? R. gl. in l. nectimore. ff. de. ri. q. timor infamie facti non car, vt puta qa aliis dicit q. malū dicerē eo sed metus infamie iuris talis q. hiet iuris effectus, iustus est, vt in l. isti, in prin. §. si. e. vbi patet q. deprehensus in aliquo delicto q. q. d. facit ne probatur ex iusto metu facit, qa p. d. i. t. u. s. p. t. i. o. n. e. v. t. m. o. r. t. e. v. t. c. r. u. c. i. a. t. u. s. & h. m. o. i. Et hanc oia intellige q. causant iustum timorē, qn quis non hiet facile remediū prouidendi, qa si posset prouidere sibi, puta adeundo superiorem, vel alio modo non prouideret non esset iustus metus, sed sibi impuaretur. ar. c. si. de elec. & l. quib. dieb. in prin. ff. de cond. & dem. & l. qui potest facere. ff. de reg. ius. & c. pastoralis. S. p. t. e. r. e. a. de of. ord. quod limita. vt infra. S. con. 6. Vtrum metus iustus excusat a peccato? R. q. non a toto, sed solū a toto, non tñ et a toto q. il lud est de gñe peccati mortalis q. fiat veniale. c. sacrus, extra. e. ti. c. 2. de hom. 2. q. 1. in primis, qa debet potius qlibet mala tole rare q. malo cōsentire decernat. 3. 2. q. 5. ita nē. Limita tñ p. d. i. c. t. a. ad ea q. sunt iuris diuini. Secus in his q. sunt peccata mortalia ex dispositione iuris positiu. f. qa sic excusaret a mortali, vt patet 3. Inobediencia, i prin. 7. Vtrum tractus factus ex metu iusto sit nullus? R. vt colligo ex Pa. i. c. locū, de spō. in. l. no. & exemplū in matrimonio, & d. c. olim inter, & q. aut tractus requirit liberū consentium aut nō. Si sic, tñ tractus est ipso ius nullus. Rō qa licet coacta voluntas sit volūtas. 1. 5. q. 1. merito, tñ nō est volūtas libera & sic deficit qualitas libertatis, q. ē de substantia contractus, & ideo nullus. In alijs autem vbi non requiritur liber cōsen sus,

huiusmodi &c. g. C. olim inter. 4. co. ver. 2. J. p. n. cipalis vbi dat exemplum i. m. r. i. d. i. t. i. o. n. e. & in electione. Tu vide Pa. i. c. Abbas. q. me. ca. & i. §. seq. 4. Vtrum metus excōsitationis sit iustus? R. gl. in l. olim iter, de re. spo. q. sic, sed Io. An. in c. cū dilectus d. his qua vi. me. distinguit q. aut iuste comminatur & non excusat, quia culpa sua incidit in metum. l. si mulier ff. eo. ti. Aut iniuste comminatus, & sic est iustus, cū grauis sit poena inter homines esse & carcere hominum commercio l. hi qui sanctam. C. de apost. c. sacro. de sen. exc. Et hanc dist. approbant domini de Ro. decisio. 40. e. 5. Vtrum timor infamie sit iustus? R. gl. in l. nectimore. ff. de. ri. q. timor infamie facti non car, vt puta qa aliis dicit q. malū dicerē eo sed metus infamie iuris talis q. hiet iuris effectus, iustus est, vt in l. isti, in prin. §. si. e. vbi patet q. deprehensus in aliquo delicto q. q. d. facit ne probatur ex iusto metu facit, qa p. d. i. t. u. s. p. t. i. o. n. e. v. t. m. o. r. t. e. v. t. c. r. u. c. i. a. t. u. s. & h. m. o. i. Et hanc oia intellige q. causant iustum timorē, qn quis non hiet facile remediū prouidendi, qa si posset prouidere sibi, puta adeundo superiorem, vel alio modo non prouideret non esset iustus metus, sed sibi impuaretur. ar. c. si. de elec. & l. quib. dieb. in prin. ff. de cond. & dem. & l. qui potest facere. ff. de reg. ius. & c. pastoralis. S. p. t. e. r. e. a. de of. ord. quod limita. vt infra. S. con. 6. Vtrum metus iustus excusat a peccato? R. q. non a toto, sed solū a toto, non tñ et a toto q. il lud est de gñe peccati mortalis q. fiat veniale. c. sacrus, extra. e. ti. c. 2. de hom. 2. q. 1. in primis, qa debet potius qlibet mala tole rare q. malo cōsentire decernat. 3. 2. q. 5. ita nē. Limita tñ p. d. i. c. t. a. ad ea q. sunt iuris diuini. Secus in his q. sunt peccata mortalia ex dispositione iuris positiu. f. qa sic excusaret a mortali, vt patet 3. Inobediencia, i prin. 7. Vtrum tractus factus ex metu iusto sit nullus? R. vt colligo ex Pa. i. c. locū, de spō. in. l. no. & exemplū in matrimonio, & d. c. olim inter, & q. aut tractus requirit liberū consentium aut nō. Si sic, tñ tractus est ipso ius nullus. Rō qa licet coacta voluntas sit volūtas. 1. 5. q. 1. merito, tñ nō est volūtas libera & sic deficit qualitas libertatis, q. ē de substantia contractus, & ideo nullus. In alijs autem vbi non requiritur liber cōsen sus,

**D**.c. cu locum] Ibi Pa. late examinat, & dicit hanc esse communem opi. licet Car. 3. & malis, & in d. c. Abbas, & in d. c. olim inter. b. Te electio prelati] Puta pp me tu tirant est nullus, facit gl. in d. c. Abb. & text. in d. c. gl. in ca. quif. quis, i. ver. libertat. de elec. vbi per trienniu sunt suspens. vide ibi omnino. c. Et d. l. mulier] non valet conentio ponalis q auferat libera testamenti facultas. l. stipulatio hoc modo concepta, de ver. obli. Conc. ibi in gl. l. beru. n. esse debet quod non liberu iteru reddat arbitrium, dicit text. in l. r. c. de fac. san. ec. vide Pan. in d. c. Abbas. d. Velle accusat] Bare. in l. accusa. tionis. C. q. me. ca. d. distinguitur cir ca hoc post glof. Qd aut accusatio erat calumnia & potest repci q datum e ne accusatio sequatur l. in summa. ff. de condit. & dem. si veru erat vera tunc aut sumus i ca. sb. in quib. l. i. eie. transigere, & non pot repci, si aduersarius obseruat promissa, aliis scilicet, vt no. in l. siue apud a. 6. & in l. si tranfigere. C. de trasfigere. n. de iurebar. c. q. d. dicit turpiter fuit & sic repetit si poterit. l. si qd vbi Bal. C. de iud. & com. l. spula.

**f**us, non est nullus ipso iure, quia (vt dixi) coacta voluntas sep voluntas e, vt plene leg. & no. in l. si mulier. S. ff. de iur. fed veniunt acta rescindenda actione q me tus ca, vel officio iudicis. **8** Quae sunt in quibus requiritur liber consensus? R. q. primò omnia quae sunt meritoria, vt penitentia, confessio, elemosina, & homi, q si fiant ex tali metu excludit meritum, & perinde erit ac si non fornt facta. Excipiuntur illa in quibus imprimis character, vt baptis mus, & huiusmodi, q virtute characteris adueniente libera voluntate conualefcunt, sed non alia, vt in c. de iud. 4. 5. di. p. p. a. Christo. super Matr. 2. 2. Qui solo timore seruit deo penam qdã euadet, sed pmiu non acquirit, qa non vult deus vt timeatur vt dñs, sed vt amet vt pius pf, facit text. Aug. de p. di. 7. nullus, i. si. quod sero penitet inquit no solu oportet deũ timere iudicẽ, sed iustum diligere, non tm penã timere sed anxie pro gloria, hæc ille. Secundo matrimoniu facit. c. notificasti. 3. 3. q. 5. & ca. veniens, el. 2. de spon. & d. c. cu locu. **4** Tertio dotis promissio vel solutio i l. si mulier. S. si dos, vbi est optima glo. ad propositum istud. ff. e. tit. quia si principale non tenet, nec accessorium, de reg. iur. l. 6. Quarto iurisdic tio, vnde prorogatio eius ex iusto metu est nulla. l. 2. ff. de iud. in prin. & gl. in d. l. si mulier. Item electio prelati b per metum facta est nulla. c. vbi periculũ S. coe terum, de elec. l. 6. Quinto

**a**utoritas tutorum extorta per metum est nulla. l. 1. S. vlt. ff. de aut. tuto. Sexto absoluto ab excoicatione de quo lu pra. Excoica. 7. Casu 18. Septimo testes testorum, vnde si in vinculis tenent aut ab hostib. non valet. l. qui test. S. ff. in vltimis verbis, & ibi est est gl. ff. de test. Octauo votum, limiro verum quoad metum mundanũ q incuit ab hoste ad hoc vt voueat, nõ ad quoad metũ aliũ pp quẽ euadendũ aliquis vouet, quia sic tenet votum. Ratio diuinitatis, quare votum teneat ex aliquo metu factum, qm metus non inferat vt voueat, sed ex alio respectu & non poenitentia, & confessio. & c. est quia tale votum fit pietati diuinæ, & misericordiae, quam interpellat vt eum liberet a malo instanti, & ideo non potest non misereri acceptat promissionẽ, & sub sidiu impendit, in pnia, & confessione, & huiusmodi non concurrit folu misericordia sed & iustitia. Vnde misericordia Dei acceptat inquantũ non derogat diuinæ iustitiæ. l. vt non sint merito & recompen satione, sed vt sint digna vita aeterna, hoc nõ p. q. derogaret diuinæ iustitiæ, q non vult nisi voluntariũ libera voluntate ad conuersũ in c. sicut nobis, de regula. & i. multis alijs, no. gl. in d. c. Abb. & d. l. mulier. **9** Quid de iuramento metu extorto? R. vt supra. Iuramentum. S. 5. **10** Quid si q. veniat in talẽ metũ ex culpa sua? R. q. si lubenit ei nec hẽt seu compe tit ei aliquod remediũ. d. l. si mulier, in prin. vbi liberta commissio erit ingrati tudinis, & timens nõ reuocet in seruitutẽ, pmitit aliqd dño cominãri seruitutẽ, nõ audiat, sed quoad consciam distingue, quod aut talis timor p. iustẽ incuti tali, puta q. commisit crimẽ capitale cominat q. esse velle ac culare d. pp quẽ timorẽ ille dat cetũ, talis licet turpiter accipiat pecuniã vt desistat ab accusando, tm restituere nõ tenet de necessitate si modo ille donare potuit. si vero timor incuit in iustẽ quoad deũ, puta pf. omnia interficere adulterũ cũ filia, quod licet de iure ciuili, vt in l. nec i. eo. S. ius oc cidendi, ff. de adult. tm q. non licet quoad deũ. Ideo ex tali timore extortũ non potest tenere i conscia nisi inq. nõ e in recõpen sationẽ sui interese, puta famelose & homi. aliã si facit text. c. gl. in c. iter hec. 3. q. 2. Vtrum

**T**h. c. super eo. de reu. u. J. Circa secundã col. ver. sed soluẽdo, vbi dicit. Quod qui soluit sponte vt approbare, qd per dolum vel turpem causã promittit. b. Rn. Pa. i. c. ff. Ibi ponit vtilis materia, de qua habes in l. si quã do. C. vnde vt. c. Rn. Pa. in d. c. facris] Secundo no. extortum vt si q. ppter cru elatum corporis fugiensũ abicit excoica. n. Et sic vis cõtrinet metu, sed nõ e con uentio, vt patet i l. 1. in fi. eod. tit. d. Milites nri tẽ poris] Vtru militia sit dignitas dic vt supra dig. tas i Apost. l. C. qui bo. ce. pol. J. Vlt. qdõ. fix quo dicit q. nõ pnt carera. ri. excludit amẽ ab hoc bñficio milites pirates qui se habent tã quã Catuli in sil uis fm Bal. ibi. f. C. de iur. & fac. igno. J. vbi dicit Ias. in 2. colum. Quod cõs con clusio est, q. mi lites nri tẽporis aurati non gau dene priuilegio illi legis. Quia armis nõ vacãt, sed i plateis spa ciantur fm Cy. ibi. l. 6. q. Et gña lter in oi mate ria an ea que di cuncur in mili tã armatẽ mili tã habeat locũ in milit. nri tẽ poris, vide Ale in l. cencurio 7. col. vbi accuma lacẽ refert alios de vulg. & pu.

**11** Vtrum agēs certũ quid ex metu psumat consentire ex taciturnitate sequentis tẽporis? R. gl. iuncto tex. in c. accedens, de cõuer. cõiu. q. non, nisi interueniat ali quis actus positius appro batiuus primi actus, vt in l. 2. C. eo. & per In. in c. sup eo. de reu. 2. & facit. c. ad id quod, de spon. vbi spõsa q metu pxit non cohabitatur viro sponte prãsumit matrimoniu, maximẽ si inter uenit copula. facit. c. vni cum, de spon. impu. lib. 6. **12** Vtru probanti metu ex quo, emisit bona sua stetur eius iuramento circa qritã tẽ bonorũ, R. Pa. in c. fi. b. extra eo. quod sic si iniuste metu inculsit & contra eũ q. inculsit. Secus si agere cõtra villã i cui? territorio e factũ, nõ oportet pbet p alios, & põt adducere fo cios & familiares pp disti cultatem probandi, bonus tex. est in l. consensu. C. de repu. & in c. veniens, el. 2. de testi. in fi. **13** Vtrum metus pbabilis vel leuis similiter annul let? R. q. nec excusat nec rescindit nec annullat, & dicitur ille qui cadit in vi riu leuẽ aut vecordem qui timet vbi timedũ nõ est, & dicitur meticulosu. ff. eo. l. metu. 1. & 2. quia non col lit actũ requirentẽ liberũ pñsum, vt no. Pa. in c. ve niens, el. 2. de spõs. sed quod ab pñciam dic vt infra. S. 1. **14** Vtrum ille qui p metu extortit al quid teneat? R. Dir. eo. ti. q. sic & fm leges põt agi pira eũ et quod ad p. nã agatur j. annum. Sed post annũ nõ, led solu quod ad rei persecutionem, quia Sum. Ang. Pars II.

**p**retorior actiones sunt ppetue quod ad rei persecutionẽ, sed quod ad penam sunt temporales, in fi. de pe. pe. & tẽporali, ac in prin. ff. de vi & vi ar. l. 1. in prin. ff. qd me. cã. l. si cũ exceptione. S. 1. 2. & 3. fm tñ Canones etiam ad penã post annũ, q. nulla cõditio temporis põt opponi 3. quã. 1. c. re integra nda, & ibi per do ctos. Et nõ solu teneat de his que habuit p talẽ metu sed de oibus q amisit ille cui talẽ iulit metu d. l. si cũ S. pedi? q. me tus sicut ea fectio amissionis d. l. si cũ. S. i hac actione, concor. In. circa pncipiũ 2. col. ver. q. i. o. m. i. n. u. s. c. ff. eo. ti. **15** Quid si metus sit solu ob timore reue rentie? R. q. datum ex tali timore est omni no r estituen dum, si datum contra voluntatem dantis. Facit l. que honorãndẽ ad fi. ff. qua. re. ac. non da. Vnde qñcunque non adẽt voluntas dñi rerum in dando, nisi ex metu acceptum est restituendum, nisi fuerint in culpa metus fm quod s. dixi S. 1. o. Nec ob. l. vani. ff. de reg. iur. & l. metu. ff. quod met. cau. q. loquuntur quoad forum contentiosum, secus in conscientia. **16** In quo differ metus a vi? R. Pa. in d. c. sacris, q. metus est vis conditionata. f. cũ dicitur interficere te si nõ feceris sic & huius modi. c. ad audientiam. extra eo. Er fit sine violentia corporali. Vis autem est quãdã coactio quia q. ligatus cogitur facere õli quid corporaliter, & dicitur vis absoluta, & hæc excusat a toto si intrinsecus non cõ sentit, quia nõ dicitur quis agere sed pot. pari. d. c. sacris. Lex autẽ magis largẽ accipit dicens. Vis est imperus maioris rei cui resisti nõ potest. f. commod. de. ff. quod met. causa l. 1. & 2. de pact. quãuis. l. 6.

**M**ilites in signa obseruantie vere ris habetũ insignia obseruatie noue fm Bal. i. l. 1. C. q. bo. ce. pol. e allegat i ar. c. tras laro, d. p. tñ nõ gaudet priuilegijs milita rib. q. eorũ milita nõ e priuilegiata, & in eorũ actib? dñt vt iur cõi, vt cõiter tenet p doc. Cy. i. l. a. C. 3. iur. & facti ignorantia. f. 1 3 :alv



a Et Bar. Jvbi dicit qd pnt e pcuratores, secus tñ de militibus, qui in castris militat & de militib. p ritualibus.  
 b Vt dicit Bar. vbi s. ] 12. q. & loquitur de militib. thufcia. Et pnt pnt e Florētis, qui cū vacent pot mercaturę quā reipublice nō debent privilegij militū gaudere. c Bald. vbi s. ] f. in l. i. in fi. C. qui bo. ce. pof. Qui dicit. Qd alias falfo vocabulo vterentur nisi essent veteri milites.  
 d Secūdi regū. ] vide ibi. Nico. de Lira.  
 e Inpias causas ] Pot tñ tellari. In fit. qui. nō est per. fa. te. S. p. r. e. c. a. Pa. vbi supra.  
 f Si renūtiavit ] Bar. in d. l. ant. p. tor. I. prin. referet Can. in c. ex parte. de restit. spolia. vide ibi. opt. recitatas p Pa. & post multa cōcludit, aut post renūtiationem minoris beneficii fuit alteri collatum, aut nō. primo casu nō restituitur minor, ita glo. 2. circa medium in d. c. ex parte, sequitur fo. de Lign. eundo casu restitui potest sed iudex debet advertere an minor esset grauit. Iesus qd de illo videbat & leuitate ductus renūtiavit, tūc restituitur daret fauore minoris, quicquid dixerit Hosti. & d. Anto. in d. c. ex parte, & tunc fiet noua collatio fe.

& Bar. a in l. filius familias. S. veterani. ff. de pcura. Bal. in l. in testamēto. C. de testa. qui non habent illa restituta in militibus, sed magis sunt promoti ad pompā, vt dicit Bal. vbi supra.  
 1 Quis non potest esse miles? R. qd impugnates securitates nauigantium, & hostes publici, & infames militesse nō possunt, vt in l. i. in versu. optimos fidelissimosq; commilitones. ff. de testa. mili.  
 2 Vtrū miles possit incarcerari pro debito contractū vel vltimæ voluntatis? R. Bal. vbi s. c. q non. Sed Bar. i. l. miles, I. prin. post gl. ff. de re iudi. limitat ad debitum cōtractum in castris solum.  
 3 Quomodo instituunt, & de eorū privilegij habes l. i. pe. ff. ex qui. cau. ma. in gl. vnica.  
 4 Vtrū ars militiæ sit licita? R. qd sic si debito modo fiat. 23. q. i. militare. de quo dicit vt s. Bellum. Licet et militibus se exercere in his q nulli sunt nociua cā exercitij, puta in cursationibus equorum, inprojiciendo tela, & huiusmodi, in quibus non imminet probabile periculum proximi, sicut in torneamentis imminet, & ideo phibētur, facit ad hoc secūdi regū i. d vbi David pcepit vt docerent filios Iuda arcū i. artem sagitandi.  
 M I N O R q s dicit R. qd ille q nō hēt. 25. annū pletū. ff. de mino. l. i.  
 1 Vtrum minor possit petere restitutionē in integrū non solū in læsione quæ deimit de patrimonio, sed etiā in læsione Iurci cessantis? R. qd sic vq; ad quadrienniū

postquā impleuit 25. annū, de his tñ solū in quibus Iesus est. j. 25. annum, vide gl. i. c. 2. de resti. in integrū, in ver. restituiumus.  
 2 Vtrū teneant gesta cum minor sine autoritate curatoris? Res. Pa. in c. i. pñtia, de pba. qd si intrat religionem pōt alienare oia bona sua, quia fingitur mori. l. Deo nobis. C. de epif. & cle. sed non inuitado nō pōt alienare etiam in pijs causis. c  
 3 Minor si renūtiavit f be neficio ecclesiastico nō restituitur, quia in spūalibus, vt maior admittit & agit, & puenit. ff. de mino. l. i. ait pator. in gl. in prin. in ver. quid aliud, quæ dicit q potius se exonerat.  
 M I S E R A B I L E S personæ quæ dicantur? R. Em in in c. significand. de offi. dele. & Pa. in c. licet. de celi. q sūt cæci & alij morbo laborātes, qui pnt auxiliū ab ecclesia implorare, qñ nimis aggrauant in collectis, facit d. c. significantibus, & quod ibi no. p Pan. vbi ponit latē materiā miserabilium personarum.  
 1 Vtrū cæci & alij morbo laborātes ppetuō excusent a muneribus? Res. Pa. in d. c. licet q sic a personalib, quæ imponuntur psonis, vt l. 3. C. quib. mo. fe. excus. li. 10. Arealibus aut munerib. ordinarijs nō excusant, nisi princeps velit ea remittere. C. de vac. mune. lib. 10. & e. li. 10. de mune. patri. quasi potū. secus si sunt extraordinaria, q nō tenent ad illa l. vnica. C. de superind. li. 10. facit. c. iudicariū. 89. di. & qñ dicit realia ordinarja, vel extraordinaria. vide j. Munus.  
 M I S S A secundūm Hug. de S. Vincē. de sacramentis. lib. 1. i. dicitur quasi transmissa, & eo quod populus per ministrum

quod dūm Ioan. de Lign. & Pa. vbi s. si autē exonerat? Em minor qd plura habet officia vel vnicū quod erat onerosum, tunc nō restituitur, & ita loquitur gl. in d. l. ait pator, quod hic cōcluditur. Quid autē si minor abstinuit ab hereditate pma an postpositū hāc abstinentem reuocat, vide tex. fin. in l. fi. C. da repu. hāc reddi. qui dicit q sic vide ibi docto. distinguētē, maximē Alexan. & las.  
 g Quasi transmissa ] Quæ in fine missæ dicitur aliqñ. Ite missa est, & qñ qñ dicitur dno, & qñ qñ reges scant in pace. Rñ det S. Bo. in 4. di. 13. in 3. d. abio l. i. t. qdā missæ celebrantur in honorē sanctorū, & quia ipi sunt in tuto, & sūt corā Deo, iō i. calib. Hic dicitur populus, & dicitur. Ite missa est qd. facti nate. Ingridi in l. 15. requirē, secūdi qdā celebrantur ad salutē viuorū spacialiter, & qd nō sum certi de salute nobis, iō debent esse cōtinui, & solliciti

ne per nostram ignauiam missæ efficaciam euanesca, ideo in fine missæ dicitur bñdicamus dno, iuxta dictū Prophetę. Bñdicam dñm i oī tpe. Quædam celebrant ad requiē defunctorū spūaliter, & in illa dñ Requiescāt i pace. hac S. Bo. a Medicina ] quo ad ieiuniū nō dicitur, ita loq. l. nō of. ff. de pec. leg. secus in celebratione missæ.  
 b Frustratio ] In hoc sunt due opi. Cano. tenet qd cibus debet esse digestus alijs quis nō dēt celebrare, de consec. d. l. c. trib. Vide Pa. in c. ex pte. de cal. miss. super glo. fi. Idē Lando. in 4. S. Th. in 3. par. q. 80. ar. 8. in fol. 5. ar. tenet qd modo post mediam noctem nihil sumpserit hoc etiam tenet Rose. Euch. 3. S. 21. r. d. c. p. concordia fi. pp. r. quatuor vel ppter indigestionē cibi mēstalis esset multū perturbata tunc habere locū opin. Cano. & Angelica. Si autē parū esset perturbata mens tūc possit sumere corpus Christi vel celebrare & hoc est de mente S. Th. vbi s. Si autē periculum est vomitū tunc omnino debet abstinere.  
 c Quantitate ] Imo dicit vbi s. vel in quacūq; parua quantitate, q impedit, d Vt in d. c. nul

sterium sacerdotis qui mediator vice fungitur inter deum & homines. preces, vota, & oblationes trāsmittat Deo.  
 1 Missa a quo dēt celebrari? R. qd a solo sacerdote ritē ordinato, & em clauēs ecclesiæ, vt ibi dicitur cū gl. de sum. tri. c. 1. S. vana. de consec. di. i. c. in fi.  
 2 Vtrum existens in mortali vel pollutus nocturna pollutione licitē celebret. Vide supra Eucharistia 3. S. 18. & S. 29.  
 3 Vtrum sacerdos qui nō est ieiunus possit celebrare. Em Sco. in 4. di. 8. q. 1. nihil. de conse. di. 2. liquido, & taliter debet esse ieiunus qd circa mediā noctem nihil sumpserit quātūcumq; minimū, etiā si sit species, vel electuariū, vel medicina, qd canon dicit nullus post cibum potūq; quēlibet minimū sumpsum missas facere psumat 7. q. 1. nihil. imo plus ibi dicit gl. in ver. missas. qd etiā si ante mediam noctē sumpisset cibum, & adhuc sentiret fluctuationes b & cibū nō debet celebrare, de consec. di. 2. tribus & Host. de accusa. in c. fi. constiterit.  
 4 Quid de reliquijs cibi remanentibus in ore? R. qd si casualiter deglutiant non impediūt qd non traiciuntur per modū cibi vel potū sed per modū saluæ. Em S. Tho. in 3. parte. q. 80. art. 8. ad quartum.  
 5 Quid si sacerdos in mane lauādo os deglutiat stil lam aquæ? R. qd potest celebrare. nisi fecerit ex proposito, ar. 23. q. 5. de occidēdis, 15. q. 6. c. 1. in fi. con

cor. Ric. in 4. di. 8. ar. 2. q. 3. Th. verō dicit verū, nisi traiciat in magna quāitate. c  
 6 Quid si cib⁹ sit digest⁹, sed tñ non dormiuit p totā noctem? R. qd pot celebrare, quia solū quies tempus, & digestio requiritur Em Io. Bar. Bri. & Archi. in d. c. nihil. & Host. & Pa. in d. c. si constiterit. licet ibi gl. videat sentire p trariū sed malē.  
 7 Quomodo debet celebrare? R. qd debet seruari ordinariū missę tam in dicendis quā in actibus.  
 8 Vtrū debeat celebrare capite discooperato? R. qd sic. de consec. di. 1. c. nullus Eps. Vnde qui sine rationabili causa celebrare capite cooperato, peccat mortaliter, sec⁹ si ex aliqua rationabili causa propter verbum temerē positum, in d. c. nullus. d  
 9 Quid si post inceptā missam desistat? R. qd si sine rationabili causa dimittit, peccat mortaliter, aliā non, vt in d. c. nullus. d  
 10 Qñ euangelium legitur oēs debēt stare non sedere nec genuflexi manere. vt in c. apostolica autoritate. de conse. di. 1.  
 11 Vtrū debeat aliqd aliud dici a sacerdote qd qd continet in missa? Res. qd nō, ar. c. vifum, & c. de noibus, de conse. di. 1. Cogitari tamē possunt quæcūque deo talem S. Bon. sed non exprimi.  
 12 Vtrum requiratur actio? R. Em Ric. angelicum in quoli. qd sic. vnde Dio. de ecclesiastica yerarchia ad sanctissimū euntes sacrificium mundari conuenit ab ipsis vltimis animę fanta matibus, vnde despersas se posse habere probabiliter cordis stabilitatem, peccat grauitur accedendo, si tamen sperat, & ex infirmitate distrahitur minus peccat. hęc ille.  
 13 Quid si omitatur aliquid? Res. qd peccat mortaliter si sciatur facit, tñ cōsecrat si sibi sit materia debita & formata cum intentione conficiendi de quo dictum est, s. Eucharistia 1. Et hoc intelligit qd peccat mortaliter sciens dimittendo aliqd notabile, puta euangelij vel epistolam secretas, & hmōi, secus esset de aliquo verbo solo alio a forma consecrationis. Idē dicit si omitatur tps debitu, paramenta, & reliqua necessaria qd ē mortale qñ sit scietur.

lus ] dicit ibi. 1. qd pot recedere i casu. scū videret puerū sine bapcism moriente dū est et ad altare consulo vt bapcizet. arg. 86. di. pasc. & vide. in c. ni hil. 7. q. 1. vbi de hoc.  
 I 4 Quid

a Quod. nō erat triticea] Et vide pulcrum doctri- nā. Sco. in 4. dist. 8. q. 3.  
 b Sine scādalo] vel si erit scanda- lum dicit Sc. erit phariseorum pas- sium. s. non ac- ctium.  
 c Et lauet cū vi- no] Et combura- tur, & ablucio in sacrariū mittat simul cū cinerib. d Nihil abhomi- nabile] si autem deprehēderet. fa- cerdos venenum in calice post cō- secrationem non dēt sumere nec alij dare nē sacra- mentum vertatur in mortem, sed dāt illud in vase apertoreuari cū reliquijs, secūdi s. Th. 3. par. q. 83. alijs. g. 4. ar. vlt. ad tertium vbi tractat mate- riam. hntus. §.

17 Pone quod non aduertit de defectu, ni si post sumpcionem hostiæ quæ nō erat tri- ticea a aut debita? R. fm cōter. doc. vbi s. q. non obstante quod non sit ieiunus nisi

24 Quid faciet sacerdos si missam dicendo perpēdat non fuisse debitam materiā administrandam? R. fm communiter l. heo. in 4. di. 8. q. siue defectus sit in hostia siue in vino, & aduertit antequam consecrationis canonem inceperit, sic accipiet aliam hostiā, si defectus est in hostia vel vini si est in vino. Et reincipiet si est in hostia defectus ab illa oratione. Suscipe Sancte pater, qua dicta omisiss alijs, dicit veni sanctificator &c. Et sic omnib. alijs omisiss prosequatur vbi erit qñ aduertit. Si vero defectus fuit in vino, incipiet ab illa oratione Deus q hu mane cum oratione Offerimus. &c. Et alia Veni san- ctificator &c. Et alijs dimis- sis prosequatur, vbi dimise- rat, si iam cōsecrauerat, & post consecrationem depre- hendit, quia defectus erat in vino debito sic accepto cum aqua solum incipiet ab il- la oratione. Simili modō vique ad oratio- nem, vnde & memores, & alijs omisiss pro- sequatur vbi dimisit. Si vero defectus erat in hostia & iam consecrauerat vinum, sic accepta alia hostia incipiet ab illa oratiōe. Qui ordine & loco illi<sup>o</sup> relatiui, qui dicit Dominus noster Iesus Christus pridie quā pateretur &c. vique ad orationem. Simili modo, & omnibus alijs omisiss prosequat vbi dimisit. Et notatur sic dixi, quia si solū diceret, hoc est corpus meum, nō consecra- ret secundū Sco. & Landul. in 4. di. 7. q. 3. quia oratio illud significat quod exprimitur verbo, non quod est in intentione preferentis. Et ideo si nulla fieret mentio de Christo intelligerent illa verba de corpore face. dotis, vel sanguine non de Chri- sto. Et sic non consecraret.

17 Pone quod non aduertit de defectu, ni si post sumpcionem hostiæ quæ nō erat tri- ticea a aut debita? R. fm cōter. doc. vbi s. q. non obstante quod non sit ieiunus nisi

lominus accipiet aliam hostiam debitam, & incipiet, vt dictum est. Dominus noster Iesus Christus pridie quam vique ad simi- limō &c. & postea alijs omisiss sumet eam, & prosequetur vbi omiserat.  
 16 Sed quid si sumpto co: pore inuenit a- quam loco vini in calice quam bibit? Res. Th. in 3. parte. q. 84. alijs. est. 83. arg. vlti. ad quartum. tenet quod est alia hostia, & aliud vinum sumentum & consecrandū. Quidam alij dicunt qd propter scandalum nihil est reiterandum & maxime cum non sit ieiunus. Sed tu tene opinionem Sco. vbi supra quod solum est accipiendum vinum cum aqua & dicendum. Simili modo post quam dñs noster Iesus Christus cepauit ac- cepit calicē &c. vsque vnde & memores, & sic alijs omisiss dicat. Sāguis domini no- strj Iesu Christi custodi ad animam &c. & sumat, quia istud potest fieri sine scādalo b nec oblat quod non sit ieiunus, quia est maius pceptum quod sumatur integre quam ieiunio stomacho vt patet in e. com- perimus, & c. relatum. de con. di. 2.  
 17 Quid faciet sacerdos si quando habet aquam in ore antequam deglutiat aduer- tit? Res. Directoriū. li. 1. ti. 17. quod si potest sine scādalo sputet in calice, & extrahet particulam hostiæ, & aquam reponet in alio vase, & sic accipiat vinum, & cōsecret vt dictum est, & in eo ponat particulā ho- stiæ & sumat postea illam aquam scilicet post sumpcionem sanguinis, si potest face- re sine periculo vomitus vel si timet de vo- mitu, repona. aquam in sacrario. Et idē di- cerem de particula quod idem esset com- burenda, & cineres in sacrario reponēdi, qñ siue p. culo vomitus recipere nō possē.  
 18 Quæro quid faciet sacerdos quando mucca vel aranea cadit in calice? Res- ponde. quod si cadit ant. consecrationem projiciet illud vinum, & accipiat aliud cum aqua, & faciat secundū quod supra dictum est. §. 14. Si vero cadit post con- secrationem extrahet eam & lauet cū vi- no c nisi esset res venenosa, vel quæ prouo- caret vomitum, quia tunc oīa simul essent reponenda in vase alio, & aliud vinum cū aqua sumentū & consecrandū vt dictū ē i. s. 14. & 16. fm Ar. Hu. 10. d. Fanto i. c. si p negligē- tiā. de pl. di. 2. q. 2. nihil abhominabile d. tu- ma

a Quadraginta diebus peniteat] Ista penitencia fm glo. in d. c. si per negligētiā. de con. di. 2. est vt tot dieb. ieiunet & tot ablu- atur a sacramen- torū perceptio- ne. Et vide ibi. c. se. quod incipit. Si qd per ebrai- tate. Vbi impo- nitur penitētia vomentibus.  
 b Iuxta altare recondat] Pos- set etiam iungi a sacerdote nisi p pter abhominatiōis dimittere tur secūdi Tho. in 3. parte. q. 83. Alijs. 84. ar. vlt. ad supinum. c Vigin- ti diebus] Cūnt tū est secūdi Tho. in 3. par. c. & in 4. v. pars illa lin- tet seu pale post abluionem ab- scindatur & con- buratur. Et cinis in altari patur. d Secūdi Sco. ] infra. 4. vbi dicit qd probabiliter in die venerissā cta vinum citius descendit quam particula.  
 e Nisi hoc intē- dat] Quia si intē- deret consecra- ret, sed hæc esset facia intēcio sal- te de consecran- da gutta in pede calicis.  
 f Non est de ne- cessitate sacra- menti] Apponi- tur nq aqua tā quā de hō esse ad significatiōē vitiois populi ad Chru Apoc. 17. Aqua multæ populi multi, vn- de sine ea conse- craret. de conse- crati. scriptura. g Secūdi Tho.

mi debet occasione hui<sup>o</sup> sa- cramenti, vt nō. gl. in d. c. si per negligētiā, & finita missa accipiat sanguinem illi & igne comburat cum aliqua stuppa vel panno li- neo in ipso madefacto, & cineres ponat in sacrario.  
 19 Quid si gutta sangui- nis ceciderit? R. qd si ceciderit super tabulam, & si- milia, lambatur: si potest fie- ri sine horrore, & postea lo- cus radatur, & ra lura com- buratur, & cinis iuxta altare recondatur & sacerdos quadraginta diebus poeni- teat. a Si verò cecidit super linteum abluatur tribus vi- cib<sup>o</sup> calice supposito, & a- qua ablutionis iuxta altare condatur, b & sacerdos p- nitent quatuor diebus nisi p- uenerit ad tertiu linteū qa tñc nouē si vsq, ad quar- tu viginti dieb. peniteat. d p. di. 2. c. si p negligētiā.  
 20 Quid si sumendo sāgui- nem remaneret particula i calice? R. dēt digito ad la- bium cal cis adducere, & sumere, & nullo modo ap- ponat vinum ante ei<sup>o</sup> sump- tionē, qa vinū citi<sup>o</sup> descē- dere & sic sumeret si ieiun- sum fm Sco. d in 4. dist. 8. Quāuis ego arbitret quod etiam si apponeret vinum, & sic simul sumeret nō pec- caret, licet vinum citius de- scendat, quia quod fit tali modo dicitur fieri simul, p. c. ppter. de ele. in gl. in ver. mox. & in l. continuus. ff. de ver. ob.  
 21 Verum hostia non con- secreta quæ ē in altari, vel gutta vini quæ est in pede calicis, vel aliter a vino qd est in calice separata conse- cratur? Respon. qd non, nisi

hoc intendat e sacerdos. 1. q. 7. detrahe.  
 22 Quid si omisit aquam ponere in vino? Respon. quod si aduertit ante conse- crationem hostia, debet eam apponere reiterando vt supra dixi. §. 14. quando defectus est in vino, qd si ad- uertit post cōsecrationem hostiæ, sed ante consecra- tionem vini, apponat nihil reiterando secundū Mo- nal. Si post consecrationem vini a duertit, tunc secun- dum S. Thom. in 3. parte. q. 83. ar. vlt. ad quartum, nul- lo modo apponat, quia ap- positio aquæ non est de ne- cessitate sacramenti e vt supra dixi, Bucharistia. r. §. 17.  
 23 Quid si vinum in calice congelatur? Respon. quod sacerdos debet ipsum ante consecrationem relouere vt habeat rationem actua- lem potus, si tamen non re- soluit ad huc cōsistit, quia vinum congela- tum non differt a non congelato, nisi quali- tate accidentalī.  
 24 Quid si ex frigore hostia dilabitur in calicem? R. quod debet ulterius procede- re, nec est necesse aliquid reiterare secun- dū Th. in 3. par. f. ar. vlt. ad sextum. sed se- cundū Inn. vt recitat Land. in 4. di. 10. si aliqua pars remansit in manu frangat illā, & partem mittat in calicem, quia prima casualiter cecidit.  
 25 Quid si sacerdos non recolit se aliqua dixisse? R. qd sacerdos non debet propter hoc turbari, quia quæ multa dicit nō reco- lit omnia. si tamen probabiliter consistit ali- qua omisiss si quidē sunt de necessitate sac- cri, puta forma consecrationis debet teite- rare ab illa forma & cuncta per ordinem profequi. Si verò non sunt de forma cōse- crationis sic non debet relumere h immu- tando ordinem officij, sed debet ulterius procedere. Th. 3. par. q. 83. ar. vlt. ad 5.  
 26 Vtrū super sacerdos celebrans deat su- mere

in 3. par. ] Nam solum minin a pars hostie mit- tatur in calicem hoc cōsistit cor- pus vbi mlti, & iō hūcōi pter- missio non facit imperfectionē sa- cramenti, vt p. pter hoc sic ne- cesse aliquid re- rari, & siue dilab- itur añ fractio- nem siue post, q3 similiter nec omisiss fractio- nis facit imperfe- ctionē sacramēti vtr in sum cōse- crati. de eucharistia. q. 61.  
 h Sic non dēre- sumere] Simili- ter etiā, si quis ex lapsu lingue vel impitacione teret vel muca- ret vel non hñ p- feret aliquā sil- labā a pro post. nihil est iterādū ar. de con. di. 4. ca. retulerunt.

**a** Beate virginis. Licet Pa. dicat & quod male faciunt dicendo himnum, sed co. fuerit do pœnalet qua laudabilis e ad laudem beate virginis. Ro. Ch. §. 12 dicit qd de hoc est privilegium. Ale. 4. §. in missis. 6. ver. si. & spiritu s. d. b. Fieri cum vino. Et hoc infertur qd qui vinit non bibit nō fit promotor ad sacerdotiū, ratio quia ipsum ministrum oportet communicari, de conf. di. 2. episcopus deo. de est. di. 2. per a. h. g. gl. in cap. apostoli. 2. q. 7. Imo si iurare se sumptum vitiū nō debet ordinari, quia ex quo vitiū abhorret periculum est vitiū, ar. c. si per negligentia cum c. se. de conf. dist. 2. hic Paul. in d. c. ex parte. c. Peculiarem.]

mere corpus, & sanguine? R. q. sic de conf. di. 1. relatum. Si sacerdos deficit in missa alius qui sit ieiunus debet supplere vt supra. Eu charistia. in prin. 27 Quid si aliq. casus necessitatis alicui euenerit, puta infirmitas, & hmoi poterit nē sacerdos illi hostiam dare cum aliam non habeat consecratam? R. q. non totam, sed benē partē, & aliam partem ipse sacerdos sumere. secundum S. Tho. in 3. di. 12. Et idē credo etiam si non sit infirmitas sed alia rationabilis cā. 28 Quid si hostia inuenitur fracta ante consecratio nem? Resp. nihilominus potest consecrari, nisi sit scandalum in populo quia tūc aliam accipiet, quia fractio & quadratura, & huiusmodi non vitiāt sacramentum. 29 Vtrum in memento viuorum vel mortuorum de beat fieri aliquorum nominatio? R. quod non est necessē nisi solum vt supplicantes deuotior reddatur effectus. ar. 13. q. 2. cū grauiā. & capitulo. non extimemus. no. glo. de consecrati. distinctione prima. capitulo visum, & sequen. ex quo patet, qd tantum singulorum nomina sunt expedienda, quando ex eorum nominatione augmētatur de uotio celebrantis, quia non minus quilibet habet sub generali quā si specialiter fierent, de consecratiō. distinct. 5. non mediocriter, & not. glo. in d. c. visum, in versicul. sub generali.

30 Vtrū prefatio propria debet dici in missa commemorationis seu votiuā? Res. Pan. in 2. no. in c. consilium de celeb. miss. q. sic, propria si habet, & solum sunt. 10. ab ecclesia approbatę. 9. habentur in can. inuentus de consec. dist. prima. f. Natiuitatis domini. Epiphanię. Quadragesimę. Paschę. Ascensionis domini. Penthecostes. Sanctę

crucis. Sanctorum Apostolorum, & Sanctę Trinitatis, & in capitul. sanctorum. §. in eodem. 70. distinction. ponitur decima de domina alię sunt delendę de missali. ratio est quia ab ecclesia non sunt approbate nisi si ex speciali priuilegio sit concessum, vt fratribus minoribus de beato Francisco per Sixtum. 4.

31 Vtrum gloria in excelsis deo debeat dici in missis votiuis? Respondeo. quod non, vt in capitul. consilium de celebrat. miss. nec etiam. Credo in vnum deum dicitur, licet consuetudo derogauerit illi iuri, quoad gloria in excelsis, quę dicitur in missis votiuis beate virginis, a & quoad alios, etiā in missis Spiritu sancti. Minores tamen habent ex priuilegio, vt possint dicere gloria in excelsis in missis Spiritu sancti, quas pro ecclesia Dei celebrant. Dicit tamen Host. in d. c. consilium, deuotam consuetudinem non reprobamus.

32 Vtrum perfusio post lumptionem sanguinis debeat fieri cum vino? R. q. sic, vt de cel. miss. c. ex parte.

33 De quo debet missa celebrari? Respo. Panormitan. in capit. quidam laicorum, de celebratio. missar. quid debet celebrari de eo quo fit officium, vnde missam peculiarem audiens, vel dicēs non satisfacit pœcepto de audienda missa, quia illa quę pœcipitur est missa, de festo, vel quę secundum officium debet dici. vt in dicto capitulo. quidam laicorum. Credo tamen quod seculares propter ignorantiam excusentur, sed non celebrantes, & propterea in dicto capitulo. quidam & capitul. & hoc de consecration. distinction. prima dicitur quod tales missa peculiare prima dicitur debent celebrari in occulto, & hoc intelligo in diebus in quibus quis tenetur de pœcepto au dire missam, vel in ecclesia collegiata seu conuentuali, in qua quotidie est celebranda vna missa de officio. vt in clement. prima de celeb. miss. & sic intelligo textum in dicto capitulo. quidam laicorum, quia si fit alius qui celebravit missam de officio, & non sit de pœcepto quod missa au dicitur, potest quis missam votiuam dicere sine omni serupulo, & in publico & in secreto. Nec sufficit secundum Mona. quod audiatur introitum, & huiusmodi in diebus in quibus

Missā peculiaris dicitur quę specialiter appropriatur sicut. n. a. appropriatur peculiari alicui. Ita etiam missa fecit di. Pan. d. c. quid laicorum & c. q. Pro defunctis. Pro hoc text. in fin. dicit de eadem die missas audiant pro salute viuorum, & c. defunctorum. b. Secunda Pe. ] Et ratio quia ordinatur sic sancta ecclesia. Idē S. Tho. ibi. c. Sine igne ] Et hoc fit, quia scriptum est ignis in altari meo semper ardebit. Lem. 6. Et ignis vixit sub aqua tempore captiuitatis, vt in lib. 2. Mac. x. ca. sicut enumer. r. q. 1. Qui tamen extinctus est Antiocho vidente Iasoni sacerdotum & c. corp. Christi de bet cum igne de ferri ad deliquendum, qd est candor lucis eterne c. Manē, & ibi Pa. de cel. miss. & Ri. vbi supra dicit qd ignis significat dilectionis feruorem p. q. Christi sacramento consistuere, ac fit illuminatiōis dilectionis que augmētatur quo d. condonatur. dignē suscipientib. sacramentum. d. Secunda Ri. ] Dicit. Ric. q. grauius peccat si ex ignorantia crassa. e. Expedite ] Et tamen secundum qd maior deuotio concipitur.

quibus tenetur de officio audire, quia missa dicitur. cum canone, vt patet in dicto c. quidam.

34 Vtrum missa de sanctis tantum valeat animab. defunctorum, sicut si dicatur pro defunctis? Respondeo. Hostien. in c. 2. de celeb. miss. q. sic, & quod d. Hug. Car. dicit qd celebratio pro domina sciebat celebrare pro defunctis, a & e contrario. d. c. 2. & de conf. di. 2. quotiescunque. Caue tamē quia si promississet defunctis propriam missam dicere, nō satisfaceret missam dicendo de domina, rōne promissionis. Itē aduertet quod hoc est verum, qm maior deuotio qua qd dicit missā de dñā, & hmoi, supplet, vel Sancti intercessio, aliās non, nisi quoad veritatem sacramenti, sed non quoad veritatem orationū, quia plus valet pro defunctis dicta, secundum Pe. b. in 4. di. 45.

35 Cum quib. det missa celebrari? R. Quod primō cū indumentis debitis, qui secundū In. 3. vt recitat Dir. li. 1. ti. 7. sunt calciamenta, amictus, alba, cingulū, manipulus, stola, planeta. arg. 23. di. ecclesiastica. 25. dist. vinum. 11. quæst. 3. episcopus, de poenis degradatio. li. 6. Et quali ad eēt esse p. dicta, dicendum qd secundum consuetudinem rationalem religionis seu cōgregationis, ar. 1. de quibus. ff. de leg. Et an debent esse benedicta, communiter tenet qd sic, exceptis calciamentis, & etiam cingulo quod de consuetudine non benedicitur, sicut Ri. in 4. di. & Sco.

ea. di. Secundō cum igne, de cel. miss. c. vlt. Et celebras sine igne debet officio, & beneficio priuari ibidem. Tertio cum calice, corporalib. altari lapideo, & tribus tabalijs super eo, & missali, hostia azima, vino, & aqua quę in minori qualitate debet poni quā de vino, vt in c. perniciosus de celebr. missa.

36 Vtrū peccet mortaliter qui sine aliquo prædictorū celebrat? R. q. sic, q. sine igne & aqua, vel in pane fermentato, si est sacerdos latinus vel in vase ligneo, vt patet in c. literas, & c. si. de cel. miss. vbi dicit qd dēt talis sacerdos deponi ab officio & beneficio. Et idem in vase vitreo, vel de auralco, aut ære. de conf. di. 1. vt calix, & c. vasa, quod præcedit. Idem si sine altari lapideo & consecrato, corporalibus, calisa, stola, manipulo, cingulo, alba, amictu, vt in c. 1. de conf. di. 1. non tamen efficitur irregularis, cum non inueniatur iure cautum, & hoc siue faciat scienter siue ignoranter, sicut Ri. d. ar. 4. q. 3. & Sco. in 4. di. 13. licet mortaliter peccet, de conf. di. 1. ecclesiastica, & c. concernimus cum duobus. c. seq. & hoc intellige si scienter facit, secus si ex obliuione manipulum vel stolā omisisset, decalciamētis autem habendis non credo fit p. ceptū, cū non inueniatur in iure. vñ si quis ipia omitteret, nō ex tēptu, sed qd nō hēt non peccaret. ar. d. c. 1. Patet hoc qd calciamenta non sunt de necessitate, qd scilicet oportet hēre spālia, quibus non vtetur, nisi celebrando cuius contrarium seruat cōieter. 38 Sed vtrū sine missali possit dici. quidam dicit qd peccat mortaliter celebrans sine missali, in quo ad minus non fit canō, tñ quia exponit se periculo erradi, tum quia consuetudo ita hēt, vt sine libro in quo fit canon non dicatur. Et placet, quia sepe opimā memorie viri in hoc errant. Canon em cōitorē opi. dr a Te igitur. vsque ad cōionē, & em Duran. dēt dici expedite e nē mulcā neniētes. i. vanę cogitationes perdant fauauatē ynguenti. i. orationis, & nē populus fastidium concipiat, non tñ nimis festinanter, nē sacrificiū fiat sine sale discretiōis, & de uotionis, & debet legi in libro, nē error ptingat. Idē dicerē de trib. tabalijs, si nō haberent qd sufficeret vna. Et no. qd pceptū ē clericis vasa & vestimenta in qb. celebrari debet

Relinquit nolumus. Ibi est nam que verbi præcipimus quod importat mortale in facientes, sicut Patior. in ca. clericis officia, de vit. & ho. cle. Nihil est enim absurdum in sacris sordes negligere, que dedecent etiam in phanias, hec ibi b. Per se solus. Ratio est quia scriptum est. Vae soli qui si ceciderit &c. vnde per pericula ingruentia debet semper habere coadiutorē vnde e. clesie de ber assignari tantum de intrata, quod duob. sufficit, ar. 16. q. 1. illud. Poenitentia aut præbitero in missa ministrare non potest. Imo nec palas nec vestes contingere, nec incensum circa altare deferre 2. di. Sa cratas, & de con. di. 1. Vestimenta, hec Direct. li. tit. 8. Sufficit tamen ut unus sit pñs sicut Host in ca. de con. ec. vel al. ar. cap. quia sunt de verbo. sign. c. Ex necessitate. Pona quia ecclesie consecrare sunt rōnabiles vel non habentur vel nō ea commodis in eis se celebrari. d. Ar. d. ca. fin. Illud adducit Pa. pro sua opinione, & c. alia, de quibus ibi. Et vi de Ri. in 4. di. 1. 3. ar. 1. q. 6. t. vbi in se dicit quod episcopus non dicit dare licentiam nisi ex causa rōnabili. Et in mari. Nō mutante nauis fiat sanguinis et

debet sint munda & nitida in cap. relinquit volumus de custo. euch. & ideo peccat mortaliter faciens contrarium. 1. 4. q. prima, quod percipitur. 38 Quartū debent esse salte duo præfentes celebrationi missarum, de cons. di. 1. hoc quoque. Et hoc verū in missa publica, sed in missa priuata potest dici vno præfente seruitore solū, quod respondeat in persona totius populi, vnde nemo sacerdos per se solus potest celebrare. 7. q. 1. illud de filiis presb. ca. proposuit, in fi. Episcopus verō sine diacono celebrare non potest nisi necessitas cogat. 8. 3. diaconi sunt, i. gl. 1. ver. hēt. 36] Vbi debet missa celebrari? R. q. in omni loco secreto ab episcopo, potest liberē celebrari de cons. di. fin. i. c. 1. & c. sicut, & c. se. & ca. nullus. Vide Ric. in 4. di. 1. 3. ar. 4. q. 2. Et hoc verū nisi sit interdictus & pollutus, de quo supra Consecratio & c. 1. S. 2. Fallit hoc i. c. autoritate, de priu. li. 6. vbi prohibetur celebrari in ecclesijs constructis ab exemptis, in locis non exemptis sine licentia episcopi. Item licet minoribus & prædicatoribus celebrare in omni loco honesto, cum altari portatili ab episcopo p'ecrato (alio iure parochial) quod quidē ius sicut Gre. nonū in extraua que incipit. Nōs attendentes, consistit circa oblationes decimas, & primitias solum, & hoc siue sit p'ecratus locus vel non dūmodo non sit interdictus vel pollutus. Et sic intellige in his de pri. vbi hoc pri

uilegium ponitur. Similiter episcopus licet in d. c. fi. de priu. li. 6. de quo supra. Interdictum. 6. S. 3. 9. aduerte quod sacerdos debet tenere hostiam, & calicem, quando consecrat super lapidem consecratum, secundū De. de Pa. & debet lapis iste esse magnus quod salte possit sup eo capi. tot' p' calicis cum hostia, de quo vide Altare, in prin. No. etiam quod quicumque celebras vel facies celebrari diuina in ciuitatibus, castris, vel villis, nisi quatenus a iure concluditur, est ei interdictus ingressus ecclesie ipso facto cuiuscunque ordinis vel priuilegij sit munitus, c. episcoporum de priu. lib. 6. Idem si in locis a iure vel a iudice prohibitis, vt ibidem. 40 Vtrum de licentia episcopi possit celebrari in loco non consecrato? R. spon. Inn. in c. 1. de conse. ec. vel alta. tenet quod sic, etiam sine licentia, si modo hēt altare vtiatū. Archidia. post alios in c. missarum de consec. di. 1. & Pa. in rubrica, de conse. ecc. vel all. vbi refert hæc omnia, tenet quod non, etiam licentia episcopi, sed dico pro cōcor dia, quod in sua dioecesi potest dare licentia, vt in ecclesia non consecrata vel oratorio possit quod celebrare cū altari portatili p'ecrato ex necessitate, c. vt no. gl. de conse. di. 1. vni cuique, & c. r. 1. 8. q. 2. quidam. In alijs aut locis non potest dare, nisi quod ecclesia deest, vt in c. concedimus de cons. di. 1. ar. d. c. fi. d. quia frustra concederet episcopus illud priuilegium. si hēret de ius. cōi. Aduerte tñ quod in loco fluctuanti, vt in mari & fluminibus, celebrare non licet alicui. Sed extra suam dioecesim non potest dare licentia celebrandi in loco non consecrato. 14 Qua hōe potest missa particularis celebrari? Res. quod ab auctore vltique ad nomam, etiam in conuenualibus ecclesijs potest quotidie celebrari, de conse. dist. 1. S. 1. ieiunij, & cap. necesse est. Et hoc sequitur Sco. in 4. di. 1. 3. Nec obit. c. nocte, & c. solent de cons. di. 1. & c. non liceat. 4. di. & ca. quod a patribus, & c. fi. 7. 5. dist. & c. vl. 7. 6. di. quia intelligitur de solennibus missis sicut Host. in sum. de cel. mis. Solennis verō debet dici

fisso vel sacramento cōmotio. f. Ab aurora] Aurora aut intelligitur nō quod sol est oriente, & ita strictus sed quod potest perpendi, quod illi radij solares incipiunt illuminare terram, & concordat Ric. dist. 1. 3. ar. 1. q. 3.

Et exculant] Consecuendo ipse pualat, habet tamen alij significacionē, vt missa talibus horis celebratur. Nam in missa recolitur mors Christi. Quod dicitur hora 3. crucifixus est linguis iudaeorum, hora 6. manibus militū, hora 9. expirauit. Sed quod sunt ordines potest etiam missa post nonā celebrari, c. solent. Si ieiunij, de 2. se. dist. 1. Ita dicit Ric. 4. dist. 1. 3. ar. 2. q. 3. b. Quod nō p'p' quia hoc sacramentum ad tempus p'p' p'inet quod per die significatur, sicut dicit illud Ro. 1. 3. Nox p'cessit &c. c. Idē ē ponit in 4. vbi dicit cōi. sacerdoti sit data potestas nobilitima Reus negligētissimū illa veatur ad honore dei & ad salutē suam & aliorū vinorū & mortuorū, sicut illud primū Pe. 4. vni quique p'p' acceptū gram &c. nisi forte ex familiaris insticu spiritus sancti abstinere, vñ & sacerdotibus p'ceptū est. Hoc facite i meā commemoratiōnem & Ric. dicit. Omnis accipiens potestatem ordinatam ad bonū vsū tenetur c.

in conuenualibus ecclesijs hora sua. s. in vigilijs & x. & 4. temporalibus hora nona. In festis hora tertia. In profestis hora sexta quod tamen communiter non seruatur, quia tardius dicitur in festis quod alijs diebus non festiuis, & exculantur a vt patet i iur. p' alleg. Et sic intellige gl. c. 1. i. ver. succurre. de cel. mis. & alios doct. 42 Vtrū possit dici missa de nocte? R. sicut Host. vbi s. quod non, nisi in natiuitate domini, vel nisi sicut Ro. de licentia episcopi, vel superioris imminete necessitate, puta quod infirmus moritur, nec habet eucharistia. Alias ea ante aurora celebras peccat mortaliter, edicendum de celebratibus antedictū matutinū, ar. n. di. c. in his, & c. ecclesiasticarū, & extra de celeb. miss. c. 1. & vlti. Secundū Hostien. Similiter de prima edicendum est vbi est consuetudo sicut Host. quā quidem consuetudinē attendo ad primā que dicitur in choro, non ad eā que dicitur a priuato, vnde de religioe minorū cū multa missa dicantur de consuetudine ante primā, non credo quod volens missam dicere teneatur primo dicere primā, quia sic oportet bis eam aliquando dicere, s. per se, & postea in choro quod non est necesse, ar. c. primi, de cel. mis. & sic patet quod possunt dicere missa licite antequam dicant primam.

33 Quoties debet missa celebrari? R. in ecclesijs conuenualibus & collegiatis debet quotidie dicitur missa celebrari. vna sicut officij & alia p'mortuis, vt in e. cū creatura, de celeb. miss. in tex. & in gl. & collegialiter debent dici. Et dicit Pa. 2. no. quod pec

cant non seruantes tamen, communiter non seruatur, & sic non peccant. 44 Vtrū glibet sacerdos teneat quotidie celebrare? R. quod nō ē in diebus festiuis, vt patet in c. quotidie, de cōse. dist. 2. Excepis habentibus. curā amirū, quod ad vñā in diebus festiuis tenent celebrare, nisi p' alij satisfaciāt populo. ar. c. 1. de cele. miss. Aduerte tñ quod si sacerdos ob sui indignitatē & sacramenti reuerentiā abstineat. nō peccat sicut S. Bo. i. 4. di. 1. 2. puta quod polluetur, & huiusmodi. Si verō stat p' quadā incuria & negligentia sua, ita quod ad minus non celebrat in p'cipuis festis, & maximē in illis i gbus regularibus deuoti solent cōicere, peccat quod si non mortaliter saltē grauitur, vt patet p' c. dolētes, de cele. miss. vbi valde tales reprehenduntur. Ric. verō in 4. dist. 1. 3. ar. 2. q. 2. tenet quod tenet in talibus diebus celebrare. Idē tenet S. Tho. in 3. parte. q. 8. 2. ar. fi. & sic videt quod nō exculant a mortali, quā sine rōnabili causa in talibus diebus non celebrant. Vnde dicit idē San. Tho. quod licet quoad actus ordinis qui p'inent ad corpus Christi missicū non teneat, nisi quod hēt ex statione, vt p'dicare, absoluerē, & hōi, tñ celebrare teneat, vt deo sacrificij reddat, et si nulli hominū teneat. Idē ē ponit in 4. e. di. 1. 3. & p' timere nō tanq' seip' nec quod scōdit pecuniā dñi odēret. Quotidie a celebrare laudabile ē, si mō ex hōi celebratio non minuat reuerentia debita ad sacris & deuotio. Si aut minueret tunc aliqui cessandū est, de quo vide Euchari. 3. S. 36. 45 Vtrū institutio bñficij quod quis celebrat oī die obliget institutū ad sic celebrandū? R. Pa. in c. consuluisti. 1. no. de cele. mis. & in c. significatū. 3. no. de pben. quod non, quia talis institutio est illicita, & daret materiā peccati, & ideo taliter institutū dēt accipere inter pretationē ab isto tex. c. significatū, vt. f. intelligat quod dēt celebrat & teneat quāto frequēt' p' se, salua honestate sua & debita reuerentia & deuotione ad sacris, & sic intellige de quocūq' bñficiato. Similiter dicit quod iūi teneat ad edicendum missa peculiarē quotidie, quia hoc si obstat p' & dēt dicit de seia. c. q. dā, de cele. mis. & sic patet quod aliqui teneat frequēt' celeb. i. hoc casu, quod ē institutū. 46 Vtrū quis possit pluries dicere missam in die? R. Pa. in d. c. consuluisti. q. non, facit d. c.

tri loco & tēpo- & fuerit habi oportunitate, ma ximē cū illius pr estatis v<sup>o</sup> in vē te actum melio- rē nō impedit, pe- tellas aut facer- talis est ordina- ta ad optimū vsum. f. ad tran- sūstātiandū pa- nē in corp<sup>o</sup> Chri- & vinū in sāgu- nam & ad reme- morandū passio- nē Chri, & ad in- tercedendū fami- larius & effica- cius apud eum. p se & pro populo neq; actū melio- rē impedit, imo ad oēs alios ad<sup>o</sup> bonos coadiuuat Augēt i illumina- tiōē intellectu, feruens charita- tis in affectū, & ideo sacerdos q hac potestate lo- co & tēpo- de- bico, & conueniē- ti habita opor- tunitate & dispo- sitione non vult- veī sed notabil- ter negligit pec- cat, & multū de- bet timere nē si- cut seruus nequū qui abscondit pe- cuniam &c.

¶ Tres possunt] Itz tres missæ triangularitē tē- pora. Ante legē, vnde incipit po- pulus, scēdā sub legē, vñ Lux sul- genit, tertiā tem- pus græ, vide gl. d. c. consuliisti, & in c. nō sē, de- consē. dist. 1. Et Richar. in 4. dist. 1. 3. ar. 2. q. 4. b. Doc.] Item q nō dicat pp præ- mium, quia effect simonia menta- lis si pncipaliter hoc intendit fm Pan. in d. ca. con- sulisti.

d. c. cōsulisti. & c. referēte, eo. & c. sufficit, de cōse. di. 1. Primus in die natiuitatis in quo tres possunt celebrari, huc dicitur vna i media nocte, alia in aurora, & tertia in hora debita, siue dicant simul in die vna & post interuallū duas vel tērio, quia sic habet consu- etudo, sed ante auroram non debet dici nisi vna. fil- la de media nocte. Secundū respectū alicuius necessita- tatis, vt puta qd aliqua ma- gna p'ona venit, puta Eps & similes, & quos nō decet transire diē q non audiat missam. c. si. de priui. li. 6. & idem dic de quolibet alio magno viro. ar. c. 1. de cel. mit. Similiter credo qñ est- fer dies festus pceptus ab ecclesia, & aliq non audie- runt missam, licēt non sint ita magni domini p eandē rationē. Itē si aliquis iſirma- ret ad mortē & non habe- ret corp<sup>o</sup> Chriſti p eo com- municando. Addit gl. 2. ter- tium casum ibidem. i. si est fer confuetum in aliqua ec- clesia, quod dicant duę mis- sæ, vna p viuū, alia p mor- tuū, & nemo est q sit aptus nisi vnus solū, tunc poterit ambas dicē. Quartus pp paupertatem ecclesiarū, vel raritatē Sacerdotū. 2. 1. q. 1. c. 1. si. & d. ele. c. dudū. 2. q. 3. vno. Quintus quando duæ missæ propriæ occurrunt di- cendæ, puta de vigilia & de- festo & non est nisi vnus Sa- cerdos q possit extra de ce- leb. miss. c. 1 & c. referēte se- cundū Ber. & Ho. in d. c. p- sulisti. Intellige quādo in omnibus prædictis casibus quod potest plures dicere, dum tamen purificationem

non receperit & sit ieiun<sup>o</sup>, aliā nullo modo liceret, de cel. miss. c. ex parte. Item quod non dicat, nisi duas, qd plures non licet, nisi in- nariuitate secundum com- muniter docto. b

47 Quid si postquā sum- pti p unionē habet hostiā psecrata, quæ superius] R. fm Per. quod si commodē non habet vnde honestē cō- seruet ei licet timere dum modo sit ieiunus. ar. de cō- se. dist. 1. c. tribus gradibus. Secus esset dicendum de reliquijs quæ etiam licet accepti purificationem an- tequā de ipsis aduerteret, tamen postea sunt sumen- dæ, tum quia non possunt sic seruari imo leuiter amit- teretur propter eorum par- uitatē. Eri isto casu ex quo est in actu purificationis & recollectionis reliquiarum quicquid dicitur fieri incontinenti. I. quasi simul sumere omnia antequam cēleat non ieiun<sup>o</sup>, per ea quæ notantur in c. olim el. 1. c. de restitu. spolia. in gloss. & per Bar. in l. 1. ff. de verbor. obligā. Quod benē not. pro scrupulosis.

48 Quid de illis qui propter adulationes secularium plures missas celebrant in die? Respon. quod peccant mortaliter, e vt in c. sufficit. de cons. dist. 1. Multo magis si propter pecuniam quia simoniacus est sal- tem mentalis, si peccatum non interuenit expressum. Si verò interuenit esset menta- lis & realis, & teneretur restituere quic- quid accepit pauperibus & de necessitate, vt infra Simonia, septimo in princi.

49 Pro quibus debet dici missa? Respon. quod generaliter pro omnib. viuīs & de- functis mortuis i statu puigatorioj, de con- se. di. 1. c. vltim. & c. te.

50 Vtrum sic dicenda pro parvulis mor- tuis? Respon. S. I. ho. in 4. quod sic pro pue- ris baptizatis, non quia eis profit ad remissionem pœnæ quam non tolerant, nec ad augmentum gloriæ sed potius cele- brant

c In c. olim. qd 1.] Vbi quis pōt recipere sua vi ab eo ablata est vñ modo incontinenti faciat, & regulariter dēt fieri incontinēti tē antequā ad ex- traneos diuertat, & vt ibi per Pa. & nō. Bart. in l. c. vnde vi. d. Et per Bar. in l. 1. §. vbi par- uū interuallū nō solet viciare sti- pulationem, vi- de ibi.

¶ Peccat morta- liter] c. referēte, & c. consuliisti, de celeb. miss. qd vnde felix, est q vna digne celeb- vetur. d. capit. sufficit.

¶ C. tēneretur] De hoc per Pa. in d. c. consuliisti, & supra. §. 46.

¶ Redemptionis misterium] Qd in hoc sacra- mento commemoratur, per qd par- uuli sine p'prio merito salutem æternam confe- quuntur. Itē propter solatium vi- uorum ad offen- dendum paru- los ad vitætem corporis mistic pertinere, dū idē modus exequia- rum obseruetur in ipsis vt i alijs. b Inquātm vñ diuini bonitati] Pro hoc dicitur Sco. in 3. dist. 19. & 30. Vbi itētm valet opus quan- tūm a Deo acceptatur, & nō pl. c. Respectu opē- ris operati.] S. Bo. in d. 4. 3. d. eit q opus oper- rās est de' creās, & tunc est infini- tum, opus opera- tum est creatura & tunc est finitū, in casu nostro o- pus operans est actus ipſius sa- cerdotis, Op<sup>o</sup> o- peratum est ap- plicatio passionis Chriſti vel meri- ti facta.

si sunt in statu gratiæ illis qui faciunt eam dicere pro se vel quibus prædicti vel sacer- dos per intentionem applicat. Quantum igitur ad generalem participationē. Sacer- dos nihil potest disponere nec debet, quā- tum ad singularē similiter non debet ordi- ne charitatis eam alteri tribuere, quia nemo debet præsumere se habere vltra ne- cessitatem demerito. Imo peccat qui sic facit fm Scot. quantum verò ad tertiā spā- le, quæ est alteri applicabilis per intentionem, dicendum est quod non min<sup>o</sup> habe- bit quilibet horum trium quam si prò sin- gulo eorum singulariter eam dixisset. Rō quia deus non æqualiter neque vno mo- do acceptat meritum missæ applicatū isto

brant ad commendandum redēptionis misterij. 51 Vtrum liceat orare pro excōicato? R. Host. in sum- ma in memēto etiam spā- litaliter, & et in alijs orationi- bus quæ fortiter dñr, gnali- ter tñ non specialiter, quia non licet de sen. ex. nuper. ver. in oratione.

52 Quid dicendum si præ- biter qui promisit alicui di- cere vnam missam de dñā, & alteri separatim aliā pro- aia mris & pris eius, & ter- tio p salute sua, & similib. dicat solū vnam missam de- dñac collectā. Deus q nos patrem, & maurem, & aliā collectam. Omnipotēs sem- piterne de' miserere famu- lo tuo &c. intendens prædi- ctis omnibus satisficere? R. q super hoc fuit diuer- sa opinio. Vñ pro intelligē- tia est sciendū qd missa qli- bet quæ dicit respectu ope- ris operati. i. passionis dñi nostri Iesu Chriſti gñaliter valet omnibus viuīs, & de- functis exñtib. in charitate qui non sunt in patria. Se- cundō valet singulariter il- li qui eam dicit si dignē ce- lebrat. Tertiō valet spālitaliter

tertio modo, sed fm quod suæ bonitati vi- detur, cōsiderata deuotione & cæteris que concurrunt in eo, qui eam dicere facit. Vñ de aliquando vna missa posset liberare v- nā animam de purgatorio cum tanta cha- ritate mouere posset se quis ad faciendū eā dicere, quam non faceret liberare alius faciendo dicere viginti vel triginta. Et sic quantum ad hoc talis sacerdos satisficit, quia quilibet prædictorum trium non minus habebit de merito quam si pro quoli- bet eorum singulariter vñ dixisset. Et sic intelligo opi. illorū qui ducunt non min<sup>o</sup> valere vñā missam p oib. quā si singulari- ter pro quolibet diceretur. de cons. di. 1. in c. non mediocriter, & ibi gl. in ver. cū igitur. Nec ob. quod dicit quidam, qd<sup>o</sup> meri- tum tali mō acceptum est finitum, & ideo quanto plurib. diuiditur minus qlibet hē- bit, qd verū si quilibet totū haberet nisi al- teri cōicaretur sed non est sic, sed tñ quili- bet habet de ista finitate quantum vñ diuini bonitati, & est tñ q sufficeret pro oib. aia- bus liberandis, si mō sic merita nra mē- tur, quia missa respectu operis operati ni- hil aliud est q applicatio meriti passionis Chriſti, q p tale sacrificiū immediatē ap- plicat illi p quo dicit, & iō licet multis dicitū meritū passiois Chriſti applicet, nihilomi- nus qlibet nō min<sup>o</sup> hēbit q si solū sibi fuisset applicatū, qd nullus ex toto p eū habe- re, sed in tñ inquantū vñ diuini bonitati b ipsūm p tali acceptare fm eius q dicere fa- cit deuotionē, & ppea pp meritū passiois Chriſti q per sacra applicatur, non minus efficaciæ habent si simul multis conferant q p vno solo, sed qlibet tñ habebit quan- tum vñ diuinæ bonitati pro quolibet acce- ptare. Hoc patet in baptismo, quia si multi baptizant in necessitate non minus hēbūt de remissione, & sic de alijs sacramentis. Secus de alijs bonis a sacramentis, eo quia cum non sint applicatiua meriti passionis Chriſti. Ideo si pluribus cōicabuntur qu- libet minus habebit respectu operis ope- rati, & ex hoc patet quare missa mag- t valet ad remissionem peccatorum, & sa- cramenta quam alia opera, quia est ppe r meritum passiois Chriſti, quod deo parti offerit pro remissione illorum quibus ap- plicatur quod non fit in alijs bonis. Quo- verò

\* Et in 4. distin. 47. De hac. clausula habetur per Seco. in quolibet. q. 1. r. Nicht tamē videtur, q. nolēs facere missas celebrare, q. dicat sic, pater oretis pro me in hoc missis, & pro illis porrigat elemosinas, nunc videt quom, q. bonū qd pōt. pro multis suscipere pro se tñ velit habere, q. solus ignē velit occupare ad quem multi possunt calefieri & credo q. hoc casu charitas supererit & plus de merito reportaret quā si diceret pro me tñ dicitur &c.

b Quod dicitur Theon. in 4. distin. 47. vbi Ricar. in specie ar. 2. q. 6. 3. vbi querit verū suffragia p pluribus. Ita tñntum proficit, cuiuslibet spiritum si fuerit p illo solo, & dicit secundā prepositum, & si utique se quales, q. sic, & q. soli illi fuerit maior respōdentia exemplū de candela p pluribus accensa, & lesione se 2a, q. v. Jenzad vilitate plurium, & si exhibentur pro vno tñ, exemplū ē de speculo q. existens in quali bet parte sui loci vbi que p̄sens est totus, sic sp̄s se bonū plurib? cōmunicatum a quo. ibet totum habetur, alius. n. recipit plures, ad participatiōnē suā bonorū, sua bona opera min? essent v.

verō ad meritum ḡnalem, sic non satisfacit, q̄a quanto plures missæ dñr, tanto magis animæ viuētū existentium in gratia & anime in purgatorio releuātur, vñ de magis fuisset releuata si dixisset tres missas quam si solū vnam. Vnde quantū ad hoc non satisfacit plerūmquādo plures missæ dicitē fuissent si ipse non acciperet, & ideo tenetur satisfacere vel in missis vel in alijs bonis per speciale applicationem. Quæ credo si fiant non solū in vna missa, sed etiam in plurib. & in alijs orationibus, & bonis sufficienter satisfaciet, sicut faciunt boni religiosi q. intendunt satisfacere, & nedi in missis, sed et in reliquis orationib. Vnde credo atēta consuetudine, & et quia non pauciores missæ ppter hoc dicuntur q. religiosi q. sic pro duobus aut trib. vel alijs celebrant simul (vt dictum est) qui et intendunt specialiter in omnib. missis & alijs bonis quæ faciūt p̄dictis satisfacere, q. optimē satisfaciunt, nec illi qui talib. faciunt dicere min? habebunt de subsidio missæ, sed etiam superabundāter quam si aliter dicere facerent. Aduerte tñ q. si sp̄aliter promississet dicere missam de dñā. vel de spiritu sancto, vel in tali altari, aut tali die tenetur seruare promissum aliter non satisfacere p. omisioni dicendo missam de alio, vel in alio loco, & sic concordat opin. quæ no. in d. c. non medioriter, & in 4. di. 45. a

53. Vtrum idem erit si sacerdos ex motu suo diceret

vñā missam pro tribus quoad meritū sp̄ale? R. q. non, quia sic meritum tale non cōcurrat nisi sola motio sua sicut duæ vel tres respectu operis operatis, & ideo minus habebunt de isto merito speciali. Idem dic quando vñ? facit vnam pro pluribus dicere per eadem rationem. Et istud est quod dicunt The. b vbi supra quomodo vna missa specialiter pro aliquo dicta plus valet quam quando dicitur ḡnaliter pro multis, secus esset si ipse sacerdos pro aliquo diceret vnam missam & in eandem intenderet satisfacere pro aliquo alio, qui eū rogauit, vt eam dicat p. animā sui patris, quia sic respectu operis operatis non minus valeret, quia sic ibi sunt duæ motiones, qd non esset in primo casu.

54. Quid de illo qui celebrat vt deus perdat aliquid vel in aliquos? R. q. peccat mortaliter. ar. 26. q. 5. quicunque, nec nocet ei ad cuiusq. perditionem sit, cum natura sacramenti sit vt proficit. ar. 1. quæst. 1. c. si autē deus not. 10. & Archid. 1. q. 1. dictum el primo. Post tamen excusari a mortali, quando tales sunt inimici reipublicæ & impeditores bonorum, vt dictum est supra Inuidia in fi.

55. Vtrum statim post Celebrationem missæ sit comedendum? Responde, quod non de iure vt in capitul. tribus. de consecrati. distinct. 2. sed de consuetudine non seruatur illud ius. Debet ergo secundū Pano. in. capitul. ex parte. de celebrat. missa. tam diu stare donec ille reliquæ sint versimiliter in corpore corruptæ. Adde etiam q. donec aliquas gratias post missam deo reculerit.

56. Vtrum tantum valeat missa mali sacerdotis sicut boni? Respond. secundū quod colligo ex Sancto Bonauē. Ric. ar. 1. q. 1. & Scot. & S. Tho. in 4. di. 13. quod quo

zilla. Quod falsū est cum talis receptio opus sit charitatis. Alij econtra. Quia factus queretur q. obli gatus dicere vñā missam pro vno, & alij p. alio defunctis dicendo vñā satisfeceret. Itē q. boni finium quod sufficit ret ad liberationem vnus autē purgatorio, sufficeret pro multis ad eandem penam obligatis. Item consuetudo ecclesie, quæ suffragiū facit pro aliquo in sp̄ali esset inutilis, que omnia falsa sunt, tenendo hanc opinionem dicendū q. suffragia q. via satisfactiois profunt sp̄aliter illis p. quib. sūt omnis. verō per viā consolatiois &c. vid. infra suffragium. §. 6.

ad

Qui libentius? Postea tamen cogit aliquis ex obli gatione, vt missam dicat sacerdos mali sacerdotis audiret, & sic plūs valet. Ratio quæ valet p. obedie tia, quā vidē me &c.

b Publicus? His anim casibus nō dicitur contem ni pro prius sacerdos, sed hoc fit iuris auctoritate. ar. c. preter, & c. nullus. 72. di. & cap. nostra. de co ha. cle. & mu. qd ibi no. Pa. c. Cōmittit fur tum? Hoc dicit propter obligationes q. recipit parochianus alienis. ar. ca. dudum. el. 2. & de elect. vnde & tenetur obligati re. ar. c. cum libe rō. & c. cum no. stra. de sepul. d. Misericordia] vide de misericordia. S. Th. 2. 2. q. 30. Archiep. Flo. 4. par. 1. §. c. 18. per totum.

ad sacramentum, sic est æqualis. 1. q. 1. c. intra. Est rex. Augu. f. de corpore domini. Quo verō ad orōnes quæ i ipsa dicuntur, inquantū pferuntur ex persona totius ecclesie, sic similiter tantū valet. Inquantum habent efficaciam ex deuotio ne orantis sacerdotis, sic plus valet missa boni sacerdotis quā mali c. ipsi sacerdotis. Et ideo benē facit qui libenti? a audit missam boni sacerdotis, dūmodo in substantialibus non credat excedere, quia periculosū erraret secundūm prædictos doctores.

57. Quis tenet audire missam? Res. q. de precepto q. libet qui non est excommu nicat, nec interdictus, aut legitime impeditus diebus festis ab ecclesia præceptis de quo supra Feriē. §. 4. 2. de bona honestate quilibet omni die, maximē Episcopu s vel religiosus, aut ecclesiasticus, ar. c. fi. de priuile. li. 6. & quando sit mortale peccatum non audire in festo. Vide in d. §. 4. 2.

58. Vtrum a quolibet sacerdote eam dicēte sit audienda? R. & dic vt S. Cleric. 8. §. 2.

59. Vtrum sit audienda in propria parochiali ecclesia in dieb. festiuis? R. fm Pan. in c. vt dominicis, de parochia. q. sic, nisi ex aliqua causa legitima alibi audire velit: puta q. parochianus est concubinari? publicus, b vel vt deuotius audiat, quia meli? officiat, vel propter prædicationē & humilmodi. Si verō alibi audit ex contemp tu pprij sacerdotis dicit q. facit p̄ præceptū superioris, & q. eū admittit dicit, q. quodā mō cōmittit furtū. Sed v. dic q. de iure i maximis festiuitatib. sicut sunt festa dñi nri & B. Mariæ & Ioannis Bap. & familia, quilibet tenet audire missam aut in ecclesia parochiali p̄ in publico oratorio facta a populo. fm gl. in c. fi. q. s. et extra de con. di. 1. Sum. Ang. Pars. 11.

Et a fortiori, aut audire in ecclesijs medi cātū & religiosorū auctoritate sedis aposto licæ ædificatis, in oratorijs at priuatis audietes nō satisfaciūt, sicut ē in domib. disci plinatorū, sed an peccēt mortaliter taliter audietes, si postea non audiūt in parochia li, vel publico oratorio, aut ecclesia religiosorū dico q. non, quia nullo casu iuf q. hoc fit præceptū, nec ob. capit. si q. s. et extra q. ibi nullū verbū ē positū laicis, q. sit præceptū, sed solū clericis nō celebrant prædictis festiuitatib. in talib. oratorijs, sine iufsu vel permissione epi, similiter non ob. q. ibi dñr, q. ad parochias ē legitimus ordinari? que conuentus, ergo ad alias nō erit legitimus, quia non sequit cum continet absurdum sensum, quia ibi dñr q. in ciuitatibus aut parochijs in prædictis festis audiat, ergo et alibi est legitimus conuentus. Non ob. et p̄dictū. c. vt dñcis, q. si quis bñ atēdit nihil præcipitur laicis, nec et omnibus sacerdotib. sed solū sacerdotib. parochialibus imponitur, quod eijciant illum qui cōtempno proprio sacerdote, ergo si audiat in aliqua ecclesia quæ non sit parochia a sacerdote nō parochiali non debet expelli, ergo licitē potest audire. Et quod solūm parochialibus præcipiat patet in verbo alterius quod est relatiuum ex duobus tantum, & alius alia aliud ex pluribus, licet promiscuē vtamur, & ideo nisi haberet parochiam non dicitur alterius, quia prædicta relatiua faciunt positionem regulariter eiusdem qualitatē. Item positū quod esset aliquod ius præceptum, esset abrogatum per contrariam consuetudinem, vt supra Consuetudo. §. 6. patet.

M I S E R I C O R D I A d secundū Augu. nono de ciui. Dei est alienæ miserie in corde nostro compassio, qua si postumus subuenire cogimur. Est etiam misericordia diminutiua poenarum quam impedire non potest excessus iræ. Et nota, quod misericordia, pietas, & clementia, & mansuetudo conueniunt inquantū in eundem effectum concurrunt quæ scilicet est prohibere mala proximorum, sed differūt quantum ad motiūm, quia misericordia hoc facit ex amicitia quam habet cō proximis. Pietas verō ex reuerentia quam habet ad aliquem superiorem, scilicet

a Modestia de modestia vide Arc. flo. 4. par. ti. 4. c. 10. per totum.
b A pertinentibus] Scilicet moderatur homo, & hoc facit studiositas virtus & hoc est quod vult ducere, vt est pu dicitia.

c Vt decenter] Et hoc tam his qd fit hudo ad que pmet extra pe- lia, quam his qd scio quod mode- stia moderatur.
d Circa mino- ra] Vnde aposto- lus Phil. Modest- ia via nota fit omnibus homini- bus &c.

e Ex defectu] Ad intelligentiam no. qd mollis est a multibitate, & dicitur mollis ex eo, qd de facili re- cedit a bono pp aliqua difficultate, quod sustinet non pot. Nam dicitur aliquod molle, quod facile cedit tangenti. Non aut iudicatur molle, quod cedit forti- ter impellenti. Nam valde stabili- lia cedunt a maxi- mis impellentibus, vt tures a machinis, nec ta- men dicunt mol- les. Similiter si- quis deficiat a mul- ti impellentibus, vt sunt pericula mortis. Non dici- tur mollis, sed ri- midus, sed mol- lis dicitur quan- do circa quedam alta non tantum difficulta constan- tia animi defe- ctionem vel tri- stitiam propter diturnitatem us- poris rececit a bono opere. Mol- lis enim fuit po- pulus Israhelici- cus, quido in de- sero fatigat ex itinere cepit mur- murare. Simili- ter quado reuer- sis exploratori.

deum vel parentem. Man- suetudo in quantum remo- uet iram incitatem ad vin- dictam. Clemetia vero hoc facit ex animi lenitate inq- tum iudicat equum ee vt quis amplius non puniatur crudelitas tamen qua cul- pam attendit, sed modum in puniendo excedit oppo- nitur propria clementia, qd dicitur per quamdam ani- mi lenitatem siue dulcedi- nem per qua quis est dimi- nutius pccarum. Senec. ve- ro lib. 6. de clementia dicit qd clemetia est lenitas supe- rioris ad inferiora. Mansue- tudo at cuiuslibet ad que- libet. Sapissimè tñ accipit misericordia pro clemetia & mansuetudine & pietate.

1 Quæ sunt opera miseri- cordiæ spiritualia? Re. qd 7. in hoc versu contenta. Cõ- sulte. f. dubitatem per do- ctrinam, castiga. f. per cor- rectione, solare afflictu Remitte iniuria, fer. defectus aliorum. Ora pro omnib. & doce ignorates, & qd sit o- pera misericordiæ corpora- lia habes. s. Eleemosin. s. 9.

M O D E R A M E N inculpa- ta tutella quid est. vide supra. Defensio. s. 3.

M O D E S T I A a dicitur a modo quæ aliquan- do est in moderando motu animi ab excellentia p hu- manitatem, aliqn a pertinẽ- tib. b ad cognitionem, vt e- st studium. Aliqn quoad cor- porales actus & actiones, vt decenter e fiant, & non seruiliter, & huiusmodi.

bus terre promissionis volebant reuerti in Aegiptu &c. Et hoc vitium opponitur pccauerant, secun- dum defectum. h. c. Arch. Ro. 4. parte. th. 3. c. 8. §. 2. f. Monachus] Vtrum monachus Forensis factus in aliqua ciuitate canonicus efficitur cuius illius ciui- tatis. Bar. in l. 1. ff. ad municipa- Rñ. qd cuius fa- cies se monachũ non perdit ciui- tatis necessitatem. I. deo nobis. C. de episc. & cler. ff. ille q monacha- ri, ex eo quia nõ possunt transire &c. loquitur tñ de conuersis ec- clesie regulari.

Aliquando vero quoad ap- paratum exteriorē. Et iõ modestia e circa minorā. d Temperantia vero est in re- frenatiõe delectationis bo- ni difficilis, & propterea differt ab ea fm Th. 2. 2. q. 160. art. 2.

M O L L I C I E S opponit perseverantia secun- dum Philoso. 7. Eth. dicitur enim proprie secundum Phi- los. mollis qui recedit a bo- no pp tristitias causatas ex defectu electionum. qua si dicens debili momenti. Dicitur etiã alio modo im- mundicia seu voluntaria pol- lutio. vt patet ex glo. 1. Co- rint. 6. ibi nec adulteri nec molles, vbi gl. 1. muliebria patientes. Et isto modo sep- e mortale peccatum. vt ibi patet. Sed primo modo nõ semper, sed quando recedit a bono necessario faci- endo.

M O N A C H V S e græce la- tinè singularis dicitur quia debet esse singula- ris idest separatus a conuer- satione seculari. vt 16. q. 1. capitulo primo iuncta. 2. gloss. ibidem. Vnde ibidem in capitulo monachus, dicitur monachus non dicetis, sed plangentis officium, qd vel se mundum iugeat & domini pauidus p- stote tur aduentum. hec ibi.

1 In quo differt monachus a conuersis, & oblati? Respond. Panormitan. in capitulo. non est de regula, quod conuersi sunt qui obtulerunt se, & sua, mutando habi- tum, & profitendo, tamen laici sunt, quia non promouentur ad ordines. Oblati vero sunt qui se, & sua obtulerunt mona- sterij

de qb. in d. l. r. ff. ad muni. vbi Bar. plenè & in ciues. C. de inco- lis. lib. 10. a Vt dicit glo. J. Illa glo. allegat pro sing. a Pa. in d. c. non est. Nõ dicit tñ qd magis astringuntur monasterio q monachi. vñ nec et caula arctioris religionis pfit trã fire ad alia monasteria, q- quã petant a superiore li- centiam, quia efficiuntur quasi serui monasterij. Mo- nachi verò hodie propriè sunt qui & habitũ mutant & profitentur, & pmouent ad ordines. 16. q. 1. i multis c. pferim in c. monachus.

2 Vtrũ monachus possit p- fici in aliqua ecclesia? Res. Pan. in c. monachi. 2. no. de sta. mo. qd solus non. vt ibi- dem. & in cle. n. in agro. S. ad hæc & ibi gl. eo. u. Cũ socio verò monacho pot- de licetia sui Abbatis aliter non s. di. c. 1. & 2. qa non hēt nec velle nec nolle in hoc c. si religiosus, & c. quo- rundam. de elec. lib. 6. limi- tat hoc Pa. vbi s. verum qñ ecclesia est subiecta mona- sterio. Secus si non est sub- iecta monasterio, quia cū definit esse monachus mo- nasterij non tenetur Abbas sibi dare socium. Idem gl. in d. s. ad hæc.

3 Vtrũ monachus possit habere curã animarũ? Re. Pa. in c. 1. de cap. mo. qd nõ i ecclesia vbi monachi col- legialiter habitant, sed det ab epõ e capellanus intirui qui populũ regat de p- silio monachorum. In alijs aut- locis pnt deputari. vt patet in d. s. ad hæc, dummo- do non solus. vt dictũ est.

4 Vtrũ possit monachus fieri canonicus ecclesie secu- laris? Re. qd nõ d. c. in nona. 16. q. 7. de ele. cū cãm q in- sterio habitu tñ non muta- to. Et vt dicit glo. 4. in ver. conuersi. 27. q. 1. vt lex. l. i. conuersi, & oblati magis astringuntur monasterio q monachi. vñ nec et caula arctioris religionis pfit trã fire ad alia monasteria, q- quã petant a superiore li- centiam, quia efficiuntur quasi serui monasterij. Mo- nachi verò hodie propriè sunt qui & habitũ mutant & profitentur, & pmouent ad ordines. 16. q. 1. i multis c. pferim in c. monachus.

ter fm Io. 8. 4. di. quorũdã. 5 Vtrũ monachus possit p- fici ecclesie quorũcũq regulariũ? Re. qd nõ vñ si eli- git qs alterius religionis in pglatũ non valet elec. Clemens. cum rationi. de elect.

6 Vtrum possit eligi in episcopum? Re. qd sic. vt in d. Cle. cum rationi in fi.

7 Vtrũ monachus deputatus alicui eccle- sie et episcopatus teneatur ad obseruantia regulę suæ? Re. qd sic. quantum ad tria sub- stantialia regulæ, & vt habitum deferat, et si sit episcopus. de vi. & ho. cle. c. clericus of- ficia. in fi. vbi Pa. nec ex eo qd hēt admini- strationem dñ hñe proprium, qa eã tñ hēt rone officij sibi impostũ de sta. mo. c. mo- nachi. s. 1. Idem tenet gl. in c. vnico. 18. q. 1. Inobediencia verò dilinguit quã q trã- ste ad episcopatu ex toto absoluit a iurisdic- tione abbatis. 18. q. 1. c. vnico, si verò tran- sferatur ad ecclesiam secularem quæ non est subiecta abbati suo nec in spũalibus nec i- tpalib. ex toto eximit ab obediencia abbatis. 18. q. 1. in parochia. si verò sit solũ subie- cta abbati in tpalib. sic eximit ab obia abba- tis quoad spũalia 16. q. 2. vñ. & c. sanè, si verò sic subiecta quoad spũtalia solũ, sic eximit quo ad tpalia. Si verò sit in om- nibus subiecta, sic ex toto obediēt abbati. quo verò ad alia a tribus votis & ab habi- tu non eximitur absolutè. Nam ab estu car- niũ tenetur abstinere, sicut ante, nisi di- spensaretur cum aliquo monacho a papa, vt solus pferretur alicui ecclesie, & sine scandalo illorum cū quibus viuunt non pos- set abstinere, quia tunc comedere posset fm Gof. allegat. c. quisq. 4. 1. di. factus epi- scopus fm Host. & videtur sequi gl. in c. carnem. de conse. di. 5. etiam potest come- dere. Ieiunia verò & silentium & vigiliis seruare non tenetur. vt dicitur 16. q. 1. ca- nemo, & breuiter fit attenditur verba d. c. nemo. dico quod ab illis solũmodo ab- soluitur pceptis regulæ quæ commode nõ potest seruari cum exercitio p- lationis sibi impostũ, sed illa quæ nedum non impediunt officium p- lationis, imo po- tius adiuuant, credo qd tenetur seruare, quod benè not. Et sic intellige. c. 20. q. 2. monachum.

ge] *lfta*. §. extra  
 etus est de gl. in  
 d. c. de monachis.  
 16. q. 1. Et ubi Ar  
 chi. dicit quod si  
 monach<sup>9</sup> p<sup>o</sup>t ser  
 uare regulam in  
 his que de substa  
 tia no<sup>n</sup> sunt, vt de  
 non comedendo  
 carnes, & hui<sup>9</sup> si  
 ne scidalo debet  
 facere, alias non  
 tenetur.

a Camis] *Hac*  
 duo ponit in  
 d. c. cum ad mo  
 nasteriu. Et ibi et  
 an si. ponit q<sup>o</sup> p  
 lacus debet ee po  
 tens in opere, &  
 sermone, vt ex  
 plo vita verbo  
 que doctrina fra  
 tres suos institute  
 re possit in bono  
 & a malo et reuo  
 care, zeli religio  
 nis habens se cum  
 dum conscientia  
 & delinquentes  
 corripit & casti  
 get obedientes  
 foueat & confortet.  
 b C. in singu  
 lis] *Ibi* optime  
 ponunt omnia q<sup>o</sup>  
 in capitulis tra  
 ctari debent.

c Nisi in necessi  
 tate] *Quid* de de  
 bilibus & delica  
 ris, quomodo de  
 bet abbas facere.  
 Vide oino in d. c.  
 cum ad monaste  
 rium.

d A signari] *id*  
 vide §. lex. §. 7. in  
 3. casu & Fele. cō  
 fi. 25. vide §. ing  
 stio §. 8. vbi in  
 odiosis est aliter  
 dicendum.  
 e Abbates] *vbi*  
 glo. in vers. que  
 requisierit. Et no.  
 In. vbi §. in ver  
 iusta ac possessio.  
 Quod autē p<sup>o</sup> mo  
 naci fugitiuum  
 agrarur mona  
 sterio suo tenet  
 Bar. & Inf. alle  
 gat ad hoc mul.

8 Sed quid de officio? R.  
 vide supra Ho. §. 15.

9 Sed pone q<sup>o</sup> p<sup>o</sup>dictus mo  
 nach<sup>9</sup> indiget aliqua dispē  
 satione, ad quem recurret?  
 R. q<sup>o</sup> si talis ecclesia subest  
 abbati in spiritualibus ad ip  
 sum abbatē recurret, si ve  
 rō subest ep<sup>o</sup>, tunc ep<sup>m</sup> ha  
 bebūt loco abbatīs. c. si q<sup>o</sup>  
 monach<sup>9</sup>. 16. q. 1. Si verō sit  
 exempta illa ecclesia & im  
 mediatē sub Papa, sic opor  
 tebit ad ipsum Papā recur  
 rat. ar. eorum que dixi su  
 pra. Exemptus. §. 6.

10 Quæ sunt q<sup>o</sup> p<sup>o</sup>ciuntur  
 vel prohibentur monachis  
 spūaliter in iure? R. q<sup>o</sup> sunt.  
 10. que not. in d. cle. nē in  
 agro. Primū q<sup>o</sup> p<sup>o</sup>ceptū ē de  
 latio habit<sup>9</sup> debiti em for  
 mā in d. cle. post. Secūdu  
 q<sup>o</sup> omni mense confiteatur  
 & suscipiant eucharistiā sa  
 cramentū. Tertiū q<sup>o</sup> ille qui  
 p<sup>o</sup>cest exponat regulā vul  
 gariter capitulo, vel ab alio  
 exponi faciat, sed p<sup>o</sup>dicta  
 solū astringunt monachos  
 nigrōs in d. cle. no. Quartū  
 nē vtant camisij, a vt in c.  
 cum ad monasteriū. de sta.  
 mo. Quintō q<sup>o</sup> seruet silen  
 tiū cōtinuū in dormitorio,  
 refectorio, & oratorio. In  
 choro verō certis horis  
 ibidē. Sextū q<sup>o</sup> faciāt capitu  
 la de triennio in triennio. c.  
 in singulis. b eo. ti. Septimū  
 aucupationes, & venationes  
 interdiciunt eis. d. c. nē  
 in agro. Octauū nē ad cu  
 rias principium vadant vt  
 suis monasterijs damnum  
 inferant aliter sunt excom  
 municari illi q<sup>o</sup> administra  
 tionem non habent. Nonū  
 nē arma infra septa mona  
 sterij teneant, & de isto, &  
 superiori. vide supra excō

municiatio. 7. Casu 38. De  
 cimū nē carnes comedat  
 nisi in necessitate. c vt in d.  
 capitul. cum ad monaste  
 rium, multa sunt alia quæ  
 nedum eis, sed etiam omnibus religio  
 sis sunt phibita, quæ vide. 7. Religio  
 sus. §. 65.

11 Quid de monachis q<sup>o</sup> in suis monaste  
 rijs comedunt carnes in quibus memoria  
 non extat quod non comeduntur? Respon  
 de. d. Car. consuluit (vt recitat Panormita.  
 in d. capi. cum ad monasterium) quod im  
 punē possunt comedere donec monaste  
 rium aliter reformetur, vt ex quo ipsi non  
 fuerunt auctores. nec apparet ex qua causa  
 fuit introductum potest p<sup>o</sup>sumi ex aliqua  
 causa istā introductum. ar. c. 1. de p<sup>o</sup>st.  
 scri. li. 6. Secus q<sup>o</sup> ex corruptela, quia non  
 excusantur. de consuet. c. cum tanto, sed  
 de hoc dic. vt infra. Religio sus. §. 31.

12 Vtrum appellatione monach<sup>9</sup>rum ve  
 niant alij religiosi? Responde. Panormita.  
 in capit. ex parte. de postulan. quod quan  
 do constitutio emanat respectu religio  
 nis, licet loquatur de monachis tū extendi  
 tur ad omnes religiosos cuiuscunq<sup>ue</sup> reli  
 gionis. Et hoc nisi possit assignari ratio d  
 diuersitatis inter eos. & monachos. quod no.  
 13 Vtrū monachus possit cōfiteri ep<sup>o</sup> vel  
 penitentiario? R. secundum Rodo. q<sup>o</sup> sic,  
 nisi sit exemptus vel priuilegiatus a Papa.

**M**ONASTERIVM an obliget ex fa  
 cto monach<sup>9</sup> R. quod nō, neque ex  
 delicto neq; ex p<sup>o</sup>ctū, nisi duobus casibus.  
 Primus si hoc sit verum in vtilitatē mona  
 sterij. q<sup>o</sup> intū tenetur & non plus. ar. 10.  
 q. 2. hoc ius. Secūdu si a cōuentu sit admis  
 sa administratio, quia intū inquantū se ex  
 tendit administratio, intū obligatur & nō  
 plus. secundum In. in c. cum olim. cl. 2. ver.  
 Itē nō. quod ex oib. de priui. Et hoc intelli  
 ligo tā de monacho q<sup>o</sup> abbate. Facit in ar.  
 quod non obligetur. insti. de aut. ru. in pri.  
 vide glo. 1. i. q. 1. de persona. in ver. si quis.  
 1 Vtrum possit acquiri p<sup>o</sup> monachum obli  
 gatio monasterio? R. sic ē per monachum  
 fugitiuum. vt ff. de acq. pos. l. 2. § per fer  
 uum. 1. 1. §. q. 2. abbates. c.  
 2 Vtrū relicū monacho cū tali conditio  
 ne, q<sup>o</sup> nihil. acquiratur monasterio valcat?  
 R. quod nō, nisi talis conditio intelligat<sup>9</sup>

tas conor. in d.  
 l. 1. per iustitiam  
 de acq. pos. l. 2. q.  
 in l. quicquid. ff.  
 eo. 11.

ā Limto verū]  
 Hoc dicit Pa. in  
 c. monachi. d. sta.  
 mo. vide de ma  
 teria ist<sup>9</sup> §. §. fi.  
 b Iure successio  
 nis] *De* hoc latē  
 p<sup>o</sup> Pa. in c. in p<sup>o</sup>sta  
 tia. de probat. in  
 antep. col. vers.  
 nūc q<sup>o</sup> quo iur.  
 c Ab intestato]  
 Istem tenet Pan.  
 in c. in p<sup>o</sup>stentia  
 de proba. quoad  
 fratres minores  
 in 37. col. vers. ff.  
 Conclude secun  
 dū cōm opi. vl.  
 de etiam ibi.  
 Quid de alijs] c.  
 d Placet mihi  
 opi. Car. Pan. e  
 xaminas hoc ibi  
 dem. 3. col. vers.  
 aut inde egredie  
 tur licet.

ad libitū illa bona tanq<sup>o</sup> propria et de snia  
 Papę. d. c. cum ad monasterium de stat. mo.  
 3 Quid si abbas non veller consentire vt  
 p<sup>o</sup>dictam licitam administrationem sus  
 ciperet? R. relicū non valebit, & rema  
 nebit apud grauatū. l. vnica. C. de ca. tol.  
 §. pro 2. gl. in d. s. tres haredes.

4 Vtrū bona ingredientis pertineant ad  
 monasterium iure successiois, b an iure  
 traditionis inter viuos? R. q<sup>o</sup> magna est cō  
 trouersia inter doc. & gl<sup>o</sup>l. iuris ciuilis, de  
 quo vide Albr. in aut. ingressi. C. de sacro  
 fan. ec. Sed tu tene verius esse q<sup>o</sup> iure suc  
 cesiois. Attamen si lēsum fuerit poterit  
 restitui ad minoris similitudinē vt C. si  
 vt ab hær. se. ab. per to.

5 Quid de bonis ingredientium ordinem  
 minorum aut aliorum, qui nihil possunt  
 habere? R. Albr. in d. auten. ingressi recitat  
 opi quatuor. Prima quod habeantur pro  
 derelictis. Secūda quod pertineant ad ve  
 nientes ab intestato. c Tertia quod ad episcopum  
 in cuius dioecesi subsunt. Quarta  
 q<sup>o</sup> acquirantur ecclesie Ro. cui subsunt, &  
 inde alantur. Et hæc est verior, de quo non  
 me extendo, quia habent omnes tales pri  
 uilegia in huiusmodi quibus oportet sta  
 re. & vide supra legatum. 1. §. 5.

6 Vtrum acquisitum per monachum ex  
 Sum. Ang. Pars. I I

pulum vel fugitiuum efficiantur monaste  
 rij sui? R. vt colligo ex not. Ab. In. in c. cū  
 o lim. el. 2. in ver. sed si expulsi de priuile.  
 & Ho. in ti. de infan. expo. & alios, q<sup>o</sup> si mo  
 nasterium noluit eum recipere vel maior  
 pars capituli, si erunt episcopi vel alterius  
 monasterij si ipsum est ingressus. Si verō  
 solus abbas vel minor pars fuit in culpa,  
 sic acquirat monasterio suo, si autem non  
 curauit redire talis monachus, & torū mo  
 nasterium videns eum vagabūdum neglexit,  
 sic similiter acquirat episcopo vel alij  
 monasterio (si quod ingreditur) sicut de ser  
 uo dicitur in l. quod de seruus. ff. de ser. q<sup>o</sup>  
 sit apprehendentis, q<sup>o</sup> si monasterium repe  
 tit, sed non potuit obtinere aliquo impedi  
 mento, sic acquirat monasterio suo in aut.  
 de san. epi. §. si monachus. Pregr. us. n. potest  
 monachum fugitiuum vendicare cū om  
 nibus bonis per eum acquisitis. c. abbates.  
 18. q. 2. aut si forte ad aliud monasterij sit  
 translatus pp<sup>o</sup> peccatū suū. Ipta quia ponit  
 tur in alio monasterio ad p<sup>o</sup>stām faciendā,  
 & hmo. 26. q. 1. si qua monacharū, sic bona  
 illa quæ proprio monasterio attulerat  
 quoad vsum fructum erunt secūdi mona  
 sterij. 16. q. 6. de lapsi & post eius mortem  
 redibūt ad primū. Si verō trāsit ad em mo  
 nasterium licitē, quia strictus vel q<sup>o</sup> p<sup>o</sup>  
 uef ad p<sup>o</sup>latū alterius, sic tenent alij in  
 c. quod a te. de cle. coniu. q<sup>o</sup> quod acqret  
 postea erit lectū, sed alia primis, & vide ff.  
 tex. pro hoc. 18. q. 1. in c. vni. Alij dicunt q<sup>o</sup>  
 omnia sibi vndecunq<sup>ue</sup> prouenta erunt se  
 cūdi vel dignitatis, quia vnr accedere ad  
 personā licet expressē sterneret collata tpe  
 ingressus rōne p<sup>o</sup>dictā, & illud. ca. vnicū  
 loquitur de acquisitis ex industria mona  
 chi, quia erunt penes primum monaste  
 rium in quo ea acquisitū non de patrimo  
 nialib. datis primo monasterio, & hoc vlti  
 mum sentit. d. Car. in d. c. q<sup>o</sup> a te. Pan. verō  
 ibidem tenet vt bona parimonialia sequā  
 tur personam. ar. huius. c. q<sup>o</sup> a te, & cap. ex  
 transmissa. de renun. & l. 1. in fi. ff. de colle  
 illi. & hoc sequi videtur Hu. & lo. And. in  
 d. c. q<sup>o</sup> a te, & magis placet mihi opi. Car. d  
 7 Vtrum monasterium possit grauari no  
 ua consuetudine, seruitio vel onere? R. q<sup>o</sup>  
 nō nisi a principio de p<sup>o</sup>sentu cpi a patrono  
 sit ei p<sup>o</sup>posita. vt i. c. scietēs. de cē. non tū in  
 K 3 ligas





idipsum Ric. in 4. d. 1. r. 1. q. 6. r. dicit, q. mors violenta potest tollere totam penam secundum quantum tatem ceteris nis. Idem Adens. lib. 5. cit. 2. 4.

a. Talem regulam Adverte quia cum omnes religiosi semper promittunt servare quamdam regulam ipsam semper esse vera opi. Io. An. quod dicit negatur ideo dicas q. opinio. Io. An. debet de aequitate procedere. Nam si in seculo remanere velletis, ingratum esset.

b. Nec recipiat] Veputa substantia temporalem.

c. A iure communi] Puta statuto caueat, q. mortuo patri filij eximantur a patria potestate in intelligitur q. morte naturali, vel pone exemplum si dicat lex, vxor per mortem viri lucretur donatio nem propter nuptias, quia intelligitur de morte naturali &c. Gen. lacius extendit, & pro primo mebro, si ins exprimit de qua morte velit intelligi habetur illi, vt i. c. p. de sup. neg. p. g. l. a. li. c. ad fecundum membrum principale. Si finis in materia stricta, & odiosa intelligitur morte naturali d. ca. susceptum. Si in materia larga, cum si finis certi de mente profertur ista est seruanda aut sum? In dubio dicitur vt hic.

Ber. Bri. q. quoad ea q. imprimuntur in anima non perdidit, & ideo non restituit. Vnde sacerdos resuscitatur non reordinatur nec baptizatur, & huiusmodi. Ioan. An. idem sentit etiam in p. fessione, licet caracter non imprimatur quia obligatio acquiritur deo qui non moritur. c. si. de codi. appo. Sed Pa. tenet contrarium in hoc quia talis obligatio est restricta ad tempus, propterea p. fitentes dicunt toto tempore vite m. x. p. m. tto &c. Et hoc credo verius, & opinio. Io. Andr. militaret quando quis simpliciter promitteret servare talem regulam. a. In alijs autem in quibus nec caracter imprimitur, sed adhaeret corpori. Io. An. dicit quod non restituitur nec recuperat, b. quia actio semel extincta non reuiuiscit. ca. ex transmissa, de renun. sed gl. in l. nam ad ea, alias. l. ex his. ff. de legi. & in l. seruus effectus ff. de ac. & obli. tenet quod recuperet id in fine. Vnde dicit q. rumpet testamentum, quod ante fecerat & recuperat bona. Archi. vbi supra. tenet qd restituitur quasi iure postliminij, & idem tenet Io. de S. Geor. & bene. Ratio quia si restituitur principis in integrum refertur ad omnia. l. 1. c. de sen. pas. 2. q. 1. c. si. in si. ergo forti restitutio dei. Sed tu dic quod sicut non extinguitur obligatio illius qui promissit nauem alienam, sed solum cessat quantum dicitur destruat animo reparandi eam ex eiusdem lignis, quia eadem nauis ceterum, vt in l. qui res suas. S. aream promissit in ver. nec simili.

ff. de sol. Sic in proposito quia dominus dissoluit tale animo, vt postea ex eiusdem pulueribus resuscitaret. Et opinio contraria posset saluari quando fuisset morte resolutus non animo restaurandi, quia tunc nauis licet restauraretur non est eadem, sed in isto casu non potest esse in matrimonio, nisi certum est q. non restituitur nisi de nouo contrahatur iterum, quia semel dissolutum ex morte, & ideo non recuperat iure postliminij, vt in l. non vt a patre. ff. de capti. & postli. reuer. sicut in alijs vt dictum est. Bar. etiam in l. 1. in re. p. 1. r. col. ver. formo. q. talem. C. de sacros. ec. tenet quod resuscitans iterum moriturus, vt Lazarus, recuperat & renouat testamentum, sicut per natiuitatem filiorum, sed resuscitans non amplius moriturus non recuperat. 4. Vtrum spoliatus mortuus peccet? R. q. sic & grauisimè puniuntur secundum leges, vt de sepul. viola. l. p. rtor. S. aduersus eos, & Philo. quarto Ethicorum latronibus tales annumerat.

5. Vtrum mors civilis æquiparetur morti naturali in dubio? Respond. Gemi. in capitul. suspectum de resc. li. 6. Archid. ibidem, & domin. Anton. in cap. licet de offi. deleg. plenè profequitur. Sed tu conclude quod aut verbum mors profertur a iure in materia stricta, & exorbitanti a iure communi. c. Et in dubio intelligitur de morte naturali, vt in d. c. susceptum, & l. 3. s. hac verba. ff. de nego. gesto. & ibi gl. & Bartol. Autius non est strictum in quo scribitur mors, sed est extendibile ex identitate rationis. Tunc si mors civilis habet eundem effectum quod aut id de quo agitur quem habet mors naturalis, & sic æquiparatur, & ita procedit. c. placuit. 1. 6. q. 1. Si sit mors civilis non habet per omnia eundem effectum quoad id de quo agitur, quem habet mors naturalis, non extenditur nec æquiparatur morti naturali, vt dicit glo. in d. c. susceptum, in ver. humanis, & in d. c. licet in glo. magna in si. Alias sic. Si verò verbum mors profertur ab homine, tunc in dubio non æquiparatur, quia verbum hominis debet

d. Habet eundem effectum] Exemplum de ingrediente religione. & testamentum condente ga per pro fessione confirmatur. e. In d. c. susceptum in ver. humanis] Exempli si quis abest vel officio deponit, & potest hic constituit. Et qd de muliere in partu, & cere melius est vt ab soluat &c. Quia si eua det se representabit &c. post. sunt etiam ab solui q. sunt in bello iusto, secus si iniusto, ex quo sunt in peccato. Alium effectum ponit Bar. in l. mortis ga, sicut et propter talia pericula possunt examinaritales.

b. Pro officio cui honoris] Vt cui dicitur esse officium militare, i. munus militare, & munus doctoris, i. officium doctoris. Munus est tripliter, v. n. merè persona legalis merè reale, & aliud mixtum declarat iurisdictionem in si. per totam. ff. de mu. & ho. Et multum no. Bar. quem off. non videas in l. 1. c. de muneribus, & in quo loco. li. 10. Cuius dicta accepit Pa. & posuit in c. no. m. de in. ecc.

c. Honores] Nō honor ad ministratio respub. cum dignitatis gradus. l. honores, in prin. ff. de mune. & ho. no. Vñ si q. creati sunt a ciuicis & munitis p. sonale, & appellatur honor. Similiter si eligetur

a. Tunc dicat in periculo] Vide pulchram doctrinam Pa. in c. patoralis in §. p. ratoris, & off. or. ff. de aut est. Verus q. s. positaboli ab excoicatione vel casibus referuatis in articulis talibus de quibus hic constituit. Et qd de muliere in partu, & cere melius est vt ab soluat &c. Quia si eua det se representabit &c. post. sunt etiam ab solui q. sunt in bello iusto, secus si iniusto, ex quo sunt in peccato. Alium effectum ponit Bar. in l. mortis ga, sicut et propter talia pericula possunt examinaritales.

debet referri ad mortem naturalem. vt l. ex ea parte. S. in insulam, & ibi gl. ff. de ver. oblig. Ioan. autem. 1. 6. q. 1. placuit, dicit quo regulariter mortis appellatione intelligitur naturalis mors.

6. Quis dicatur esse in mortis periculo? R. Infirmus quotidiana febre, obsessus in loco vbi machinae iaciuntur, vel a talibus hostibus q. eum volunt occidere. Nauigaturus per loca insidiosa. Aut ætate confessus, & huiusmodi vt patet. ff. de donatio. c. mortis. l. mortis causa cum tribus sequentibus. Vel dic q. arbitrium boni viri esse sequendum, vt pensatis conditionibus iudicet si probabiter imminet periculum mortis, & tunc dicatur in periculo a mortis.

7. Vtrū liceat requirere a mortuo quod sibi reuelet statum post mortem? R. s. m. Tho. in quolibet quod sic, dummodo hoc subintelligat si deo placuerit, & hoc non fiat ex infidelitate, vel dubitatione fidei.

MVLIER Vide supra foemina.

MVLTILLOQVIVM secundum Alex. 2. de multiloquo dicit q. est multiloquus loquutionis cum superfluitate, vel p. ter utilitate, vel necessitate. Et sic intelligitur illud Prouer. 10. In multiloquo non deerit peccatum. Aliud tamen est proprie loquendo multiloquium, aliud verboritas, siue linguositas. Quia linguositas sonat in contemptum pronenientem ex consuetudine superflua & inordinata loquutionis. Multiloquium verò non determinat tantum quodam linguositas, sed stat

in genere, & licet sit veniale, tamen linguositas potest esse mortale. Vnde Iob. 1. 1. Nunquid qui multa loquitur non audiet vir verborum iustificabitur, quasi dicat nō.

MVNVS tribus modis dicitur. aliqui capiunt pro dono, quod quidem est proprie id quod sponte prestatum, & ex nulla necessitate vel iuris officio, quod quidem si non prestatetur nulla esset reprehensio, vt ff. de verbo. significatio. l. munus proprie. Differt tamen quia munus est donum cum causa. Donum verò se habet in plus, quia etiam aliquando sine causa, vt patet in l. inter donum & munus. ff. de verborum significatio. Aliquando capitur pro officio cum honore. Aliqui pro honore sine onere, vt habetur de his omnibus in l. munus tribus modis dicitur. ff. de verbo. significatio. Vnde in d. l. munus proprie est quod necessario subimus legis impositione eius qui potestatem habet iubendi. Et de isto hic tracto.

1. Quotuplex est munus? R. quod triplex. Quoddam sordidum quod consistit in vilibus officiis, vt in arena fodienda, calce coquenda, & alia exempla in l. maximatum. C. de excu. mune. lib. 1. 0. Et potest dari ista regula in ipsis agnoscendis s. m. Bar. in l. v. nica. C. de muneribus & in quo loco, lib. 1. 0. quia sicut illud est honor quia in loco reputatur honor, vt no. In. in c. de multa de p. r. ante si. ita illud est vile quod reputatur vile, & hęc officia vilia, & hęc tñ dant vilibus p. sonis non maioribus vel humilioribus. C. de susce. p. r. & Arch. li. 1. 0.

2. Quoddam munus dicitur honestum cum honore annexo, & ista munera appellatur honores c. in l. cui munus. ff. de mune. & hono. & ista sunt officia seu dignitates publica, vt di. l. vnica.

3. Quoddam dicitur munus simplex solum quia non habet nec honorem, nec utilitatem annexum vt est tutela, cura, & huiusmodi ff. de excu. lat. tu. quomodo dicuntur p. r. afa munera personalia merè? Respo. quod tunc quando explicatur labor corporali solum sine sumptu vel detrimento rerum p. r. iatur. l. si. in prin. ff. d. mu. & ho. Quando

qs legatus sine ambaffiator ad magnū principē appellaretur honor, vt dicit rub. d. mune. & hono. d. Cura & huiusmodi] Aliud exēplū, vt si q. eligatur ad exigendum pecuniam p. ciuitatem.





**a** Pro mercantia J. Dicit. n. Qu emitur aliqd vt vendatur carius, vel et dicit quando quis conducat possessiones.

negligentia propè dolū est i. lata culpa no. in l. nomin. C. ar. tute. in gl. si. cum suis concord. & supra culpa. in princ. Noī ē, negligentia simpliciter venit leuis culpa ē leuisima, vt patet in c. praeale. facit. 28. di. c. de Siraculane. & c. cū ex eo in fi. & c. commissa. S. porro. de ele. li. 6. & hoc est qñ quis tenetur de leui vel leuisima culpa, aliās non. Noī vero negligentia magnè venit lata culpa, vt ff. de acti. & ob. l. 1. S. is quoque apud. in fin. vbi tex. quasi apertus. Aliquando vero includit dolū. s. cū lex imponit pgnā negligentia diuersam a delinqūte, qā tunc sub negligente includit dolosa negligentia, vt no. Ge. in d. c. si cōpromissarius, in prin. ver. & no. ex glo.

**1** Vtrū negligentia sit peccatum mortale? R. q. si q. s. omittit ex negligentia facere illa ad q. tenetur de praecepto, vel ex officio, in his vbi versat notabile damnum sibi commissurū, sic est mortale peccatū de sui natura. Et hoc nullū dubium in his q. sunt de iure diuino pcepta, vel ex officio cōmissa. In his at. quae sunt de iure positivo solū, non credo semp. sit mortale, nisi includat in se dolū vel contemptum, vt supra patet in ti. Inobedientia, & sic intellige, & limita gl. in c. ea q. de of. Arc. & 3. d. c. dictum, & 11. q. 3. placuit. 1. 2. q. 2. indignè. In alijs aut. q. non sunt de pcepto, negligentia cōiter ē veniale peccatū, vt patet 25. dist. S. aliās ea demum, ver. quae aut. sunt minuta, & hoc verū nisi faciat totaliter excedere a charitate Dei, quia ēt si esset mortale peccatum secundū Th. 2. 2. q. 54. ar. 2.

**2** Vtrum teneatur ad restitutionē de dāno pximo ex negligentia in officio suo vel alio opere, vide supra.

**N**egotium seculare qd est? R. q. cū sit multiplex, non potest distinguī, sed ex aliquorum enumeratione possum. alia similia iudicare, sicut fit 25. di. S. criminis appellatio. & 23. q. 5. de ligurib. & extra nē cle. vel mo. c. 1. dī ego negotium seculare primo cū quid plus in se appetit q. turpe lucrum est. Item & munera iniusta accipere vel dare, & vniuersaliter omnia per q. homo seculariter viuūt in aliquo peccato, dī seculare negotiū, hoc patet in d. ca. 1.

Item dicitur seculare negotium mercantia seu negotiatio. Item oē quod fit pro lucrando, sicut artes, procuraciones causarū & negotiorū factiones & huiusmodi. vnde dicitur negotiū quasi negans otū, de ver. sig. c. forus. S. constar, & seculare quia secularib. reb. habendis impenditur. Vel sm gl. in 21. q. 7. dī. Primò pro mercantia. 2. Secūdo pro causis, secularib. tractandis. Tertio pro administratione rerum secularū, de hoc habes supra Clericus. 9. S. 1.

**1** Quae negotia secularia prohibentur? R. q. secularibus prohibentur illa quae sine mortali fieri non possunt sed clericis, & religiosis sunt interdicta multa, vt patet in d. c. 1. & habes supra. Clericus. 9.

**2** Vtrū negotiatio q. consistit in vendēdo & emēdo, quae alio modo visitat dī mercantia sit licita? R. Ale. in 3. par. sum. tract. de iudicialib. cū quo concor. Inn. in c. 1. nē cle. vel mo. & Io. An. in d. rub. & Pa. in d. c. 1. q. de se non est mala nec illicita. Sed pōt fieri illicita rōne circumstantiae, cāe, personae, modi, tēp. loci. Ex circumstantia cause, s. qñ pp cupiditatē, vel aliquod aliud malū fit, & sic tale peccatum est qualis finis per quē fit. vnde ille qui negotiatio intendit lucrum tanq. vltimum finem, & cupit sine labore & sollicitudine ex auaritia diuitias congregare, eijciatur de tēplo paradisi sm Ale. & sic patet q. efficitur mortale peccatū ei. Negotiari autem pp propriam necessitatē, vel pietatē, s. ad dispensandū in pios vsus lucrum, vel propter reipublicae utilitatē, vel proximi est cā legitima quae facit vt fiat sine peccato, aliter non. Circumstantia personae facit illicitam, scilicet si est clericus, vel religiosus de quo supra clericus. 9. oportet ergo sit secularius qui negotiator debet esse. Ex circumstantia modi sit illicita. s. qñ exercetur, & cū dolo, vel cū mē dacijs, vel alijs pactis seu pūrijs. Et si sunt peccata mortalia, sicut mendaciū quod dicitur intentione decipiendi proximi, etiā in magna te si possit vel periculum, sic negotiatio est mortale peccatū. Item ex circumstantia temporis. s. festiui ab ecclesie praecēpti, de quo dic vt s. feria. S. 21. Item ex circumstantia loci. s. diuino cultui deputati, si cur est ecclesia vel coemeteriū. In ecclesia enim non pōt fieri sine peccato mortali, nisi magna

**a** Quae sine verbis sit. J. vide s. immunitas. S. 9. b. Et Pa. in c. 1. J. Secunda colum. ver. 2. principali ter quero, vbi late. Et vide infra. fura. 1. S. 7.

**o** Et limita gl. J. quae dicit nominatim. i. nominibus proprijs expressis quasi nō sufficeret generalis monitio, vt i. casu suo &c. d. Et gl. in c. con. stitucionem. In vers. nominatim quae quasi omnia dicit quae hic notantur.

**e** Et ad gl. in ca. 2. nobis. J. ibi. n. habetur, quod si se excōicatus oēs qui furum fecerunt subditis excōicatus, & excōicatus. Quisquis ergo furum fecerit &c. dicit glo. 1. sub hac forma excōicatus nominatim excōicatus intelliguntur.

**2** Vtrū ille qui carius vedit q. emit eodē loco, licitè hoc facere possit? R. Ale. vbi s. ti. de legi. q. si id pro se emit, & postea pro celsu temporis non indiget, licitè vendere p. pro pretio occurrenti, quāuis sit carius q. emit, quia non ad hoc emit, & lucrū aduenit rōne temporis. Si verò emit vt venderet tempore quo carius erit, sic si fecit p. utilitate terrae suae, s. nē homines postea indigerent, & non inuenirent, & ipse aliquid lucraretur pro sua sustentatione, & suae familiae. Vel si a casu aliquid emit p. bono foro, & postea inuenit qui illud vult emere pro cariori, & concupiscunt ea quae di

co supra Emptio. S. 7. cū alijs circumstantijs p. dicit hic, sic licet laicis, sed non clericis. Si at fecit solū, vt lucraretur sine aliqua utilitate reipublicae, imo potius cū dāno, sic peccat mortaliter, vt patet p. d. c. eijciens, & de istis intellige illud c. quincunq. tpe. 1. 4. q. 4. vbi turpe lucrū dī tpe vindemię vi lius emere, vt carius vēdat, istis cōcordat Hug. & Lau. 1. 4. q. 4. si quis, & Th. 2. 2. q. 77. & Pa. in c. 1. b. nē cle. vel mo. Non tñ teneat ad restitutionē talis turpis lucri de necessitate, sed de consilio sm Rodo. Nisi fortè fuisset causa talis excrescentiae, puta q. a totum emit vt carius postea possit vendere, quia sic tenetur ad restitutionem damnificatis, si tale damnum aliās non occurrisset. Quid de artificibus qui faciunt autem quae non est nisi ad malum vide supra Ars.

**N**EOPHITVS dicitur novus in fide, vel in religione, vt 48. dist. quoniam, & cap. sicut.

**1** Vtrū neophitus in fide possit ordinari? R. q. non ēt ad minores ordines, vt patet in S. 1. & d. c. quoniam eadem di.

**N**IGROMANTIA, vide infra sortilegium.

**N**OMINATIM quis dī interdictus vel excōicatus? R. Pa. in c. in Lateranensi, de Pre. q. vbi agit de poena incurreda ipso iure, si non dī q. nominatim, nisi exprimat eī. p. priū nomē, q. hoc importat etimologia vocabuli, & in istis odiosis non est recedendū a p. propria significatione verborum nisi de mente constet, vt in c. statum, de ele. li. 6. Nisi circumstantiae finita expresse & stricte, q. ex toto important, vices p. prii nominis facit pro hoc l. 2. de lib. & posth. & inst. de ex hēre. lib. S. nominatim, & in l. quoties. S. si q. s. nomen. ff. de hēre. inst. facit l. certū. ff. si cer. pe. v. puta dī filius patri q. nō hēt nisi vnicū filiū & hmōi. Et sic intellige & limita Inn. in d. c. latera. hoc ēt legi gl. & In. in cle. 1. de vi. & hon. cle. in verbo noiatim. Si verò agit de poena incurreda ipso facto, tūc ēt dī noiatim expūssus q. p. circumstantias nō sic stricte exprimit, & sic intellige & limita gl. & Pa. in cle. 1. de vi. & ho. cle. in ver. nominatim, & gl. in c. constitutionē, d. de sen. ex. li. 6. Pura si diceret magr carpētari. talis loci, iunior, & hmōi, q. no. bene. Et ad gl. in ca. nobis. c. 1. de tē. c. 2. ouam

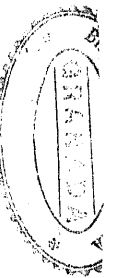


a. Allegat. c. si q. rex. nihil videtur facere secundum Ful. in aut. si qua mulier. C. de sac. san. ec. & Pa. in c. in praesentia, de proba. in antepe. col. Nisi diceret q. Bar. p. derauit q. ubi non constat de professione. Et tñ bona acquiruntur monasterio. Sed sic q. ille rex. loquitur in eo qui expressè obtulit bona sua monasterio. Et quando intras monasterium expressè cõter bona tunc acquiruntur monasterio s. in d. Pa. Sed tñ dicit bene facere, quia summa rō ē quæ facit pro religione. l. i. ut p. sum. ff. de el. & sumpt. fine. b. Cum esse d. j. Quia si d. f. monachus d. reuocabiliter secundum Io. An. i. c. beneficii, de re. iu. 6. Sed verior est q. non sit monachus, tenet Bal. in aut. ingressi. C. de sa. san. ec. Et no. Bar. in l. i. p. illum text. C. de san. bap. rei. & sic intelligendus est Pe. de A. cha. in d. c. beneficii. Qui dicit se tenuisse in publica disputatione Paduz, quod monasterium non succedat. Intelligo tñ esse monachū infra annum professionis, quoad hoc ne puniatur p. iudicē secularem, s. in Ange. in l. i. ff. de penis, p. rex. opt. in simili in l. i. de lib. et. ff. de quaest.

R. q. a die & hora impositionis habitus, dummodo sit pubes, quoad minores, & predicatoribus & monasteria in saluticis iustis oportet habeant annū. 17. cõpletum, vt patet p. prædicta. c. ad nostrā. c. significatum, & c. q. in inutilis, non tñ penā p̄dictæ suspensionis incurrunr recipiendo, dummodo post pubertatem annum probationis compleuerint in eorum religione. 8. Nunquid furiosus p̄t esse nouit? R. q. nō accipiēdo p̄uitiū p̄ anno p̄bationis, vt de regula. c. sicut. vñ si steterit in religione p̄ cētū annos, nunq̄ poterit p̄fiteri, & si p̄. ostetur p̄fessio nulla ē, sicut nec matrimonio nū ē h̄e. e. vt ff. de sp̄. l. furor. Nec ratificatur per ratihabitionem postq̄ fuerit sanq̄ mentis Sicut nec professio facta ante annos pubertatis p̄ delationem habitus inducentis professio nē tacitā, postq̄ est sanq̄ mētis & cõpleuit annos pubertatis, aut p̄ professionē expressā se obligauerit vt patet per capitū. primū. de voto. l. b. 6. facit. c. sicut tenor, de regu. Et placet mihi, q̄uis Ho. & cõiter eū sequentes videant tenere q̄ ratificet si non d̄dicit, sed perseuerauerit postquā est sanq̄ mētis & pubes fact⁹, & idē dicit de ipubere, sed tu tene istud p̄seuerare (vt dixi) q̄ delatione habitus inducentis p̄fessionem tacitam. 9. Vtū nouitius possit exire? R. q. sic libere sine v̄licentia, vt patet in c. statui m. d. reg. pp̄ verbū libere, nec incurrit in aliquā inhabilitationē quoad ordines vel beneficia ec

clesiastica, vel secularia ex tali egressu, patet hoc ex c. postulatū, d. reg. Fallit hoc i. si lo q. p̄fess⁹ ē tacitē vt patet i. d. c. statui m. 10. Quid de bonis q̄ donauit religioni an ingressū vel in ipso ingressu? R. Pa. in c. q. ad te, de cle. p̄. q. si donauit oia, tñ i. d. ubi v̄ donasse mortis cā. vñ c. cessante p̄fessionē tacitā vel expressā reuocat inde recedēdo, ar. l. Seia, in h. primū. ff. de do. cā mor. & l. nō ois, in prin. ff. si cer. p. facit q. no. Bar. in aut. ingressi. C. de sac. fan. ecc. Et idē dicit Bar. ibid. de illo cuius p̄fessio non tenet, quis p̄fites crederet tenere q̄ recuperabit, qd̄ p̄. obat p. l. i. p̄. & l. nec apud. C. de her. insti. vbi q̄s credēs aliquem fratē vel filiū, & hac contemplatione reliquit bona sua (repeto contrariū) ansetū ab eo & veniunt succedentes ab intestato vt l. i. pater. Si verō nō donauit omnia sed aliqua solū, & sic dico non vt donasse causa ingi. s. l. i. & iō non recuperabit, ar. eorū quæ habentur in c. beneficiū, & c. p̄stituo nē, de re. l. i. 6. & sic limita & intellige Ho. & Pa. in d. c. statui m. s. qui vñ contrarij. Similiter non recuperat si donauit non cā ingressus, sed ex interuallo, vt in cap. si. de do. & l. p̄fecta donati. C. d. q̄ sub modo. Idem dicit Bar. vbi s̄ de illo q̄ iciebat p̄fessionē non tenere q̄ donata non recuperabit q̄ vt donasse. l. cuius p̄ errorē. ff. de re. iu. & l. campanus. ff. de ope. li. & intellige quoad iuris p̄sumptionē & in dubio. Sed in concilia vel alio mō vbi p̄t scire q̄ solū donauit cā ingressus, & non alio modo, sic recuperabit, q̄a semper v̄ datum cā mortis. 11. Quid de bonis nonitj mortis an p̄fessionē tacitā vel expressā? R. Ci. & multi alij do. in d. aut. ingressi tenuerūt q̄ debet spectā. e. ad monasteriū, q̄a ibi moriēdo v̄ mori vt monachus, idē tenet d. An. in c. in p̄sentia, de pb. Bar. in aut. si qua mulier, in fi. C. de sa. san. ec. p̄ præfata opi. alle. c. si. a. de succel. ab intest. tñ non firmat sed dicit relinquēdum canonistis. Pa. in d. c. p̄sentia, distinguit & benē, quod aut intrans expressè contulit bona sua monasterio, & sic est vera opi. p̄dictio ū q̄ sunt monasterij, si non expressè reuocauit, si verō expressè nō p̄tulit, sed simpliciter iurauit cā p̄bationis, sic succedēt p̄ximiores & nō mōltē riu, nā cū iste n̄ fuerit religios⁹ cū effectū h

c.



c. religioso, de sen. ex. li. 6. Bona eius nec tacitē nec expressè transferunt in monasteriū p̄sertim cū adhuc hēret facultatē faciē d̄testamentū. 10. proximores succedent. 11. Quē nouitius efficit tacitē professus? R. q. trib. modis efficitur tacitē professus. Primō s. m. lo. An. & d. Ant. & Pa. in c. vidua de reg. q̄ se ingerit actib. qui solū conueniunt professis de iure vel consuetudine, & hoc facit ex certa scientia. l. sciens. Item q̄ hoc facit spontē, & non ex m̄tu. Item q̄ per triduum in eodem proposito perseueret, aut loco perseuerantiæ tridui q̄ fecerit cum habitu professorum distincto in forma, scissura, vel colore. Aliter (vno isto- rum deficiente) non inducitur professio tacita, puta si facit nesciens competere solū professis, vel ex m̄tu, vel sine perseuerantiæ tridui, dummodo loco perseuerantiæ tridui non ponatur habitus p̄fessorum, quia idem facit quod triduum. Secundō inducitur tacita professio ex delatione habitus professorum, dummodo facit primō scienter sciens solū conuenire professis & sciens quod tali hac assumptio de iure, vel consuetudine inducitur professio s. m. Inn. & d. Ant. Item secundō quod habitus professorij sit distinctus in colore, vel forma, aut scissura. Tertio q̄ spontē. Quarto quod detur ei ab eo q̄ potest incorporare religioni. Aut eo consentiente accipiatur s. m. Pa. in d. c. vidua & facit, c. porrectum, de reg. Quinto q̄ detur perseuerantia tridui in cō delatione, & sic intellige c. institutionē in fi. de re. li. 6. Quidā incipiunt duos casus in quib⁹ nō regitur istud quintū, s. p̄seuerantiæ tridui. Primus si infirmus re suscipit, facit, c. sicut. el. 2. de reg. Et secundus q̄ q̄s prius vouerat intrare, & intrādo suscipit habitum p̄fessorij. Pa. verō in c. ad nostrā, de regula dubitat de hoc. Sed ego audacter credo quod etiā in istis duobus casibus requiratur perseuerantiæ tridui per d. c. constitutionem, in quo nihil excipitur, nec ego credo, ex rō q̄ deferatur habitus in monasterio, quia quantumcūque deferatur extra monasterium, nō tenetur professus, vt c. vt clerici, de regula not. Pa. in c. ex rescripto, de iure in. Sed hic non dicitur Abbas in c. cum illorum, de sen. excom. quod vbiunque fuerit monachus

dummo sit sub obedientia Abbatis semper fingitur in clauitro & ideo istud sexum intelligitur quādo extra monasterium, id est extra obedientiam alicuius p̄lati deferret quod non inducitur tacita professio, quia cessat p̄sumptio, eo quod si vellet p̄fiteri intraret monasteriū seu poneret se sub obedientia abbatis vel p̄lati. Tertio inducitur p̄fessio tacita p̄ delationē habitus nouitio ū non distincti in forma, colore, vel scissura ultra annum. cle. eos, de reg. Intellige in monasterio s. m. quod s̄ dicitur est, q̄uis sit distinctus alia distinctione occulta, puta q̄a benedicuntur & hmōi. Si verō distinctio in scissura, colore, vel forma se patenter exhibeat, sic nūquam inducitur professio, et si feratur per viginti annos, vt no. in cle. eos in gl. & Pa. in c. ex parte, de regula. Ad d. ab aliquibus (sed ego nō teneo) quartum inducens tacitam p̄fessionem, quādo quis habuit absolūtū propositū mutandī vitā, & patet p. c. consulti, & c. statui m. de reg. beneficiū, & ca. non solū, de regula, li. 6. Sed quomodo hoc intelligatur fuit diuersa opinio. Sed verior est opin. q̄ tñ propositum dicitur absolūtum murandi vitā, quando quis facit votum perseuerandi in religione, & non aliter. Vnde quāuis quis ingrediatur religionem cum proposito perseuerandi, non propter hoc efficitur tacitē professus, imo plus dico, quod etiam si fecisset votum de intrādo non p̄pter hoc efficitur tacitē professus, imo potest redire ad seculum sicut alij nouitij. Et quod pl⁹ est satisfecit voto. vt j. Vorum. 3. §. 18. Et quod non inducat tacitam professionē factum de intrādo, vel voluntas perseuerandi, probatur apertē, per c. ex transmissa, de renun. vbi iudicio meo est tex. clarus (si nō cauilleris) imo plus dicit d. Car. in consulti quod etiam ille qui facit votum de perseuerando non efficitur tacitē professus p̄ delationem habitus nouitio distincti, vnde si postea ægrederetur & contraheret matrimonium dicit matrimonium tenere, & ad ca. non solū, & alia, cap. quæ videntur contraria. Responde. quod loquuntur quod talis non potest redire ad seculum sine peccato mortali, ex quo absolute habuit propositum mutandī vitam, id est fecit votum perseuerandi, sed non dicunt

L 2 q

Secundū Bar. J. Qui format q. in fratre minore. Adde si quis est cōfīnatus q. duos annos in vna insula in qua stetit per annum rōg. per tempus duorum annorum dēt iterum stare, & sic tempus duplicatur text. & ibi Bar. in laur. dam. num. §. qui quis, ff. de pēnis. Idem Bar. in l. relegati. e. ti. Bal. in l. pōfīdionium. C. de infra. & in l. oēs. C. de pēnis. Imo. in l. lica stipular. de ver. ob. Adde et q. petens debet ante tēpus inducit duplicatur secundū Bar. in d. §. qui quis, & in l. pecuniam ff. si rer. pe. h. est text. in d. c. vnicō. de plus peti. & facit text. in §. temporales illi. de except. b. Pone q. statuto. j. Band. q. format Bar. in l. si te flammio, quā est. l. i. §. i. qui est & ff. de condit. inst. & Bar. in l. si q. separaram. §. i. ff. de appell. & facit ad propositū materia cōbītionis, quam tangit Bar. in l. qui fundum. §. cohæres. ff. ad l. Falci. in q. si. Et qd. no. idem Bar. i. l. Lucius. §. que hēbat. ff. ad Treb. Ang. & Imo. in l. quoties in stipulationibus. ff. de in qua p̄fessus est tacitē multominus alia, si quis nulla velle et recipere remaneret religio nullius religionis (quod est ipōfibile) & ideo non poterit eni vni ū expellere ex quo cōfensit. vt tacitē proficere. Illa autē p̄fessio q̄ sit p̄ delationē habitus vel

tra annū obligat illi religioni in spē. cle. eos de reg. in foro tñ aīa non tenet nisi religioni in genere, si mō p̄ talē delationem nō habuit animū obligādī se. Et ex hoc potest colligere & p̄cordare doc. quoad cōfciām sic p̄fessus tacitē in vna de religionibus approbatis non tenet illi p̄cise, sed solū vni gñe, & si p̄hic nō tenet m̄moniu, p̄fessus expressē in religione medicantiū. J. annū, si non intendebat se obligare, nisi illi q̄ p̄fessus est non tenet, nec illi q̄ p̄fessus ē, nec alij, sed liberē p̄t redire ad seculū. Si verō se inēdebat obligare saltē religioni in gñe, sic nō p̄t redire ad seculū, si tñ p̄hic tñ m̄moniu. Si tacitē p̄fiteat in religione medicantiū obligat religioni, & si p̄trahit nō tenet m̄monium. Rō quia tacita p̄fessio non prohibet in religionibus et medicantiū, vt in d. c. non solū. sed solūm expressa, ergo qñ habentes potestatem incorporandi, sunt passi vt tacitē proficeretur, se obligauerunt illi, licet ipse ex bñficii iuris non sit p̄cise obligatus eis.

15 Vt ū regatur q̄ annus p̄bationis sit cōmūus, vel sufficiat interpellatus. 1. j. fm Bar. 4 in l. interdū. §. quoties. ff. de publi. requiritur annus cōtinuus, & facit p̄fatus text. vbi seruus d̄ nouitius qui non stetit in vrbē per annū p̄tinuū. Facit l. vnicā. C. de prof. qui in vrbē constan. Nā intermissione t̄pis diuersificat mores & opera hominū, vt in l. si non fortē. §. libertus. ff. de p̄di. inde. Facit et qd. quia faciunt mētiōē de certo t̄pe dēt intellige de t̄pe p̄tinuo, vt no. gl. i. rub. ff. de diu. & tēpo. p̄fici. & in l. genero. ff. de his q. no. infra. & lo. An. i. c. i. de ele. li. 6. Et vt text. f. c. cupiētes. §. ceterū. l. bidē seq̄ istā opi. lo. de Ligna. i. cle. eos, d̄ regula, & post eū Pa. i. c. apostolica, d̄ regula, & adducit Pa. illud qd̄ legit & nor. i. l. vbi fideiussor. ff. de sol. vbi format qd̄ nobilis a Bar. 1. one q̄ statuto d̄ cauef bānitū p̄ cētū ducatis ipūne posse ofendi, bānit q̄ respectu vni<sup>9</sup> debiti p̄ quinquaginta, & respectu alteri<sup>9</sup> debiti p̄ alijs quinquaginta, & claudit qd̄ nō pōt talis ofendi ipune, q̄ ex quo debita sunt diuerfa nō debent p̄ungi ad faciendū vni<sup>9</sup> torū, & sic est ibi catus q̄ quinquaginta nō facit cētū, & sic in casu n̄ro, q̄ intermissio t̄pis minuit austeritatē regulā. Quia durus ē continuare

verbo. obli. vide Ale. in d. l. vbi fideiussor. vbi sunt multæ concordāciæ. Nec ob. l. ff. §. qui sepius. ff. de abigētis, vbi abigētis indicatur qui duo animalia abegit, q̄ hoc est propter verbū sepius positum ibi in text. quod verificatur per binum actū. Imariet. §. quantum. ff. de adult. a se istud tene. J. Fuit quod nota. Bar. in l. lilla. ne si. b. apud rei. Vbi nouit<sup>9</sup>. infra annum non dicitur religioſus, ar. l. lilla. tax. quāuis dicit veritatē luus inquirendum a canonistis. Ad. de etiam Imo. in l. quoties in stipulationibus de ver. oblig. Et ibi Ang. & Ang. in l. si idem. ff. de iur. iſt. om. iudi. Et ibi Pau. de Ca. & Rom. Bal. in l. nō solum, in p̄ncipi. & §. annus, per il lunt text. ff. de excuc. tuc. Vide Bar. to. in l. lenacis, in ff. ff. ad turp. vbi dicit pulcherriam quæstionē ad propositum.

continuae per annū contūnuū quam per annum interpellatum, & istud tene a q̄. uis Bar. Bri. & Spe. in tit. de sta. reg. §. i. ver. 38. & gl. de reg. iur. in regula. eum qui certus est, li. 6. teneant contrarium vel secundū alios dic q̄ loquitur quando q̄s per totum vnum annū probauit religionem, & postea egreditur, q̄ postea rediēs nō oportet probet iterum per alium annum, sed licet statim recipi poterit, q̄ est verum, & sic ferua.

16 Vtrum sit necessarii q̄ nouitius deferat habitū illius religionis q̄ vult profiteri, an sufficiat delatio alterius habitus? R. q̄ licet gl. in c. super eo. de regula, arguat, tamen tenet cū Tācre. q̄ requiritur delatio habitus illius religionis quā vult profiteri, & ita hēt cōsuetudo quæ est optima legum interpret. l. si de interpretatione ff. de legi. & qd̄ deferat in monasterio, q̄ extra monasterium delatio habitus cuiuscunque nunquam induceret tacitā professionē d. cle. eos, licet possit talis compelli vel ad dimittendū habitum talem vel ad intrandum monasterium, vt no. Panormitan. in c. vt clerici, de re. & limi. vt supra. §. 2.

17 Vtrum valeat protestatio impedire tacitam professionem? R. q̄ sic, fm Hosti. & lo. An. & Pa. in d. c. vt clerici, & gl. i. d. cle. eos, & ideo qui non vult tacitē profiteri, protestetur, q̄ per delationem talis habitus non intendit tacitē profiteri.

18 Vtrum nouitij obligentur ad præcepta regulæ? Resp. q̄ non, nisi eo modo quo alij Christiani, debent tamē induci vt eam seruent, quatenus probent eius austeritates, licet aliqui sit indulgentum eis nē retrocedant, vt in c. q̄ scripsi. §. 3. q. 3. Sum. Ang. Pars II.

19 Vtrum nouitius possit eligi in prælatū alicuius religionis. Respondeo, q̄ non ad prælationes alicuius religionis, vt patet in c. rulus, de elec. li. 6.

20 Vtrum nouitij possint ordinari? R. q̄ non, etiam ad primam tonsuram, vt in c. monasterijs. 19. q. 3.

21 Vtrum sit excommunicatus qui nouitium percutit violentē? R. q̄ sic, de sentētia excommunicati. li. 6. ca. religioſus. Sed ad uerte hic quod accipitur largē etiam pro eo qui est infra annos pubertatis indutus habitum religionis in monasterio. possent tamen pater ac tutores impuberem reuocare, si sine eorum consensu intravit. 28. q. 2. c. 2.

22 Vtrum beneficium ingrediētis religionem vacet? R. q̄ non. Nec infra annum p̄bationis eius potest alteri cōferri, nisi de eius consensu, verum nisi cōstet quod habet animum absolute mutandi vitam. Sed per alium deferuiet assignata sibi eiusdem beneficij portione congrua, vt no. in c. beneficij, de regula, li. 6. Et secundū Ioan. An. ibidem reliqui fructus beneficij cōseruabuntur, vel in utilitatem ecclesiæ expenduntur. c. quia sepe, de elec. li. 6. Nec interim ipse nouitius eos habebit, quāuis Bar. to. Brix. tenuerit q̄ imo sui erunt, & prædicta prouisio mandabitur executioni p̄ episcopum. c. cum ex eo. de ele. li. 6.

23 Sed nunquid poterit beneficium nouitio cōferri? R. q̄ non. Ad episcopatum tamen eligi potest, de ele. c. nullus. li. 6.

24 Vtrum canonicus in nouitiatu debeat vocari in electionem episcopi? Resp. Ioan. An. in d. c. beneficium q̄ non. Sed eius esset de patrono, vel eo ad quē non iure cōflegij sed iure singulari electio pertinet, q̄ debet vocari.

**N**VPTIAE quid sint, habes supra Matrimonium 1. quia idem sunt.

1 Quo tempore sunt celebrandæ, habes 5. Matrimonium. 3. Impelemento. 1.

2 Vtrum sint benedicendæ? R. q̄ sic, si nullus ipsorum alijs nuptijs cōtractis fuit benedictus. Si verō alter eorum in alio matrimonio fuit benedictus, non debet iterari, alter sine altero nō debet benedici sed benedictio dimittit, Tho. verē in 4. dist. 42. tenet q̄ virgo licet contrahat cū bigamo dēt

L 3 bene-



benedici, quia saluatur aliquo modo significatione. Hoc credo verum, ubi consuetudo hoc habet sicut in Ber. in c. vit. at, de sec. nup. Aliiter praebricit benedicens bigamos dicit ad sedem apostolica mitti suspensus ab officio, & beneficio, vt in d. c. vir aut. Sed verum dicit sicut in 10. An. q. ista poena intelligitur contra sacerdotes qui benedicunt secundas nuptias viuente altero. Item communiter tenent doc. cum Ha. ibidem, q. non est suspensus ipso iure, sed suspendendus.

**N**otio facta illi, q. aut edificat, aut edificij formam mutat in alterius iudicij, qd est edificij noui facere, vt ff. de nou. oper. nun. l. pe. S. opus nouum. Sed qui antiqui refecit opus nouum non facit. d. l. i. S. si qs edificij, intelligit, nisi ex toto esset destructum, vt no. in c. consuluit de iude. Vnde nihil aliud est nunciatio, nisi prohibitio noui operis. d. l. i. S. nunciatio & eo. ti. c. signif. 1. Quib. de causis fit denunciatio noui operis. R. q. trib. Primo gratia iuris proprii conservandi. Secundo damni depellendi. Tercio publici iuris tuendi. d. l. i. S. nunc vide mus, & S. nunciatio.

2 Pro quibus operibus potest fieri nunciatio haec? R. q. tantum pro illis operibus, quae solo coniunctae sunt, vel in solo sunt quorum edificatio vel demolitio videtur opus nouum, vt d. l. i. S. hoc autem adiectum, & ad futura non ad praeterita fit vt ibidem.

3 Vtrum haec denunciatio sine prohibitione se extendat ad ecclesiam aut locum religiosum? R. q. sic, cum non sint in praedictum alterius construenda, vt in c. i. eo. ti. Fallit in casu quando episcopus propter necessitatem populi aliam ecclesiam vult edificare, licet sit in praedictum aliarum ecclesiarum, de ec. di. c. ad audientiam.

4 Vtrum haec nunciatio se extendat ad purificationem cloacarum & riuorum? R. q. non, quia publicae utilitatis & securitatis est riuos & cloacas curare. ff. de i. d. pupillo. S. si qs riuos.

5 Qualiter fit haec nunciatio? R. tripliciter. Primo per praeatoris inhibitionem. Secundo cum simpliciter verbo inhibendo. Tercio per iactum lapilli, sic dicendo, nuncio tibi opus nouum per iactum lapilli & statim projiciat lapidem in opere ipso. Et istud tertium & primum est melius, quia secunda nunciatio consistit

in possessione & certificat possessionem, eo qui vult edificare, sed per inhibitionem praeatoris vel per iactum lapilli non, vt d. l. de pupillo. S. meminisse, & d. l. i. S. in operis. Dicunt tamen alij qd debet fieri iactio lapilli, ar. ff. de re iud. l. contumacia. 1. 2. q. 2. Indigne, de const. ex literis in gl. vbi dicitur qd trimamonitio est legitima & canonica.

6 Cui debet fieri haec nunciatio? R. q. domino vel procuratori, seruo, puero vel fabro seu illi qui fabricat. d. l. de pupillo. S. nunciatio. Et debet fieri in re praesenti, & ipso opere & non tamen domino, sed illis qui ibi sunt.

7 Quot modis remittitur haec nunciatio. R. q. quatuor modis, primo verbis expressis, ff. de i. l. non solu. S. sciendum. Secundo per transactionem. ff. de i. l. i. S. inde quaris. Tertio morte. Quarto satisfactione. Vtrum est qd denunciatio habet tres menses ad delibendum an velit de iure de iure suo, aut recipere cautionem de demoliendo in quibus denunciatio non poterit edificare. Sed si infra tres menses non ostendit de iure suo post ipsos tres menses & ceat denunciatio de opere demolendo & c. dicitur. C. eo. ti. l. vnica, & in c. vlt. eo. ti.

8 Quis effectus nunciationis? Res. q. quod edificatum est post eam demoliri debet expressis ipsius edificantis. d. l. i. Res. 1. & l. praeator. S. i. eodem, & extra eodem per totum, vide qd hoc quae scriptis supra edificatis. S. 2.

**O**BEDIENTIA Quae est hominis ad deum, sic diffinitur ab Anselmo, obedientia est affectio voluntatis coniunctae Deo, sicut econtrario Inobedientia est affectio voluntatis diabolo instrumentaliter copulata, quia sicut homo per instrumentum operatur, sic diabolus per inobedientiam separatur hominem a Deo. Ge. 3. & 11. q. 3. S. uidenter ver. item illud, in fi. Obedientia quae est hominis ad hominem est debita reverentia minoris ad maiorem.

1 Vtrum quis teneatur obedire in omnibus suis maioribus. Res. q. triplex est superioritas. Prima est in spiritualibus. Secunda in temporalibus quo ad regimen reipublicae. Tertia est in temporalibus quo ad regimen patriae familiaris. Et ideo sicut in Alex. in 4. parte summe in 3. praecipio, obedientia limitatur secundum gradum superioritatis. Illi enim qui praesunt in spiritualibus obedientiam

**I**n spiritualibus necessarium est ad salutem, vel ad hoc pertinens sicut Papae episcopo & ceteris praelatis ecclesiasticis ab his qui subijciuntur iurisdictioni eorum.

**D**ominis & principibus, quae praesunt temporalibus ad re publicam pertinentibus sic eis in hoc est obediendum ab eorum subditis. Si modo potestas eorum non sit usurpata sicut Ric. in 2. dist. vlt. Quia si est usurpata non tenetur nisi propter scandalum.

**E**t aduerte quod ecclesiastici non sunt subditi dominorum temporalium, & ideo non possunt eis aliquid praecipere de constituto. & c. ecclesia. Patri autem carnali cum praestatur cura rei familiaris, debet ei obedientia a filijs in his quae pertinent ad dispositionem rei familiaris.

**V**n talibus in praefatis non obediunt scilicet, & sine rationabili causa & in re alicuius impotentiae, aut ex contemptu peccati mortaliter. Nisi foret illud quod praecipitur contra praecipitur Dei vel in salutis dispensatione, aut contra praecipitur superioris ad ipsum praecipientem.

**I**n alijs autem quae ad eorum superioritatem non pertinent non est necessarium obedire. Eliduntur ista a c. si qs. de maio. & obed. in gl. & 8. q. 1. sciendum. u. q. 3. si dominus, & similibus. Dicit tamen Tho. 2. 2. q. 114. quod in his quae pertinent ad interiorum motum voluntatis non tenet homo homini obedire, quod limitatur verum nisi opus extrinsecum non possit praestari sine applicatione animi, quae tunc non haberet veritatem sed tenet obedire applicando animi ad praefatum quod praecipitur.

**V**trum Papa sit obediendus in cunctis? Respon. Panor. in c. inquisitioni, de sent. excom. quod si praecipitur sapit peccatum, & tunc non est ei obediendum quod intelligit etiam de venialibus. 1. 1. q. 3. quid ergo. Si vero praecipitur non sapit peccatum tunc ab ecclesiasticis personis est sibi obediendum, licet videatur durum. 19. dist. in memoria. Nisi quando ex obedientia praesumeretur status ecclesiae turbare vehementer, vel aliud malum futurum scandalum. Nam tunc etiam si praecipitur lux peccata excommunicationis latae sententiae non est ei obediendum, vt not. Panor. in c. si quando, & in c. cum a deo, vlt. not. de rescrip. ex quo insert. Panor. in d. c. si quando, quod quando mandat aliquid ex cuius executione praesumitur scandalum futurum in ciuitate, non est ei obediendum, quia hoc fit autoritate legis, vt in d. c. si quando, & in autem. vt nulli iudicum. Sed debet rescribere Papae. Limita secundum quod non tenentur obedire secundum Panor. in c. tua olim, de cle. coniuga quando Papa, cum maiori parte consilij indiceret continentiam certo generi personarum post promotionem eis resistentibus, quia continentia persuaderi potest, imperari non potest. 3. 2. q. 1. integritas. Et sic potest dici quod nec Papa potest indicare eis vitam strictiorem quam eorum vellet. 74. di. gesta, & quod ibi no. & in reuolu. quod omnes regit de regu. in lib. 6. Item si Papa credat mandatum iustum & iustitiam facere, sed tamen subdito constaret mandatum iuste continere peccatum. h. non est exequendum.

**L** 4 dum

**I**n spiritualibus necessarium est ad salutem, vel ad hoc pertinens sicut Papae episcopo & ceteris praelatis ecclesiasticis ab his qui subijciuntur iurisdictioni eorum. Dominis & principibus, quae praesunt temporalibus ad re publicam pertinentibus sic eis in hoc est obediendum ab eorum subditis. Si modo potestas eorum non sit usurpata sicut Ric. in 2. dist. vlt. Quia si est usurpata non tenetur nisi propter scandalum. Et aduerte quod ecclesiastici non sunt subditi dominorum temporalium, & ideo non possunt eis aliquid praecipere de constituto. & c. ecclesia. Patri autem carnali cum praestatur cura rei familiaris, debet ei obedientia a filijs in his quae pertinent ad dispositionem rei familiaris. Vn talibus in praefatis non obediunt scilicet, & sine rationabili causa & in re alicuius impotentiae, aut ex contemptu peccati mortaliter. Nisi foret illud quod praecipitur contra praecipitur Dei vel in salutis dispensatione, aut contra praecipitur superioris ad ipsum praecipientem. In alijs autem quae ad eorum superioritatem non pertinent non est necessarium obedire. Eliduntur ista a c. si qs. de maio. & obed. in gl. & 8. q. 1. sciendum. u. q. 3. si dominus, & similibus. Dicit tamen Tho. 2. 2. q. 114. quod in his quae pertinent ad interiorum motum voluntatis non tenet homo homini obedire, quod limitatur verum nisi opus extrinsecum non possit praestari sine applicatione animi, quae tunc non haberet veritatem sed tenet obedire applicando animi ad praefatum quod praecipitur. Vtrum Papa sit obediendus in cunctis? Respon. Panor. in c. inquisitioni, de sent. excom. quod si praecipitur sapit peccatum, & tunc non est ei obediendum quod intelligit etiam de venialibus. 1. 1. q. 3. quid ergo. Si vero praecipitur non sapit peccatum tunc ab ecclesiasticis personis est sibi obediendum, licet videatur durum. 19. dist. in memoria. Nisi quando ex obedientia praesumeretur status ecclesiae turbare vehementer, vel aliud malum futurum scandalum. Nam tunc etiam si praecipitur lux peccata excommunicationis latae sententiae non est ei obediendum, vt not. Panor. in c. si quando, & in c. cum a deo, vlt. not. de rescrip. ex quo insert. Panor. in d. c. si quando, quod quando mandat aliquid ex cuius executione praesumitur scandalum futurum in ciuitate, non est ei obediendum, quia hoc fit autoritate legis, vt in d. c. si quando, & in autem. vt nulli iudicum. Sed debet rescribere Papae. Limita secundum quod non tenentur obedire secundum Panor. in c. tua olim, de cle. coniuga quando Papa, cum maiori parte consilij indiceret continentiam certo generi personarum post promotionem eis resistentibus, quia continentia persuaderi potest, imperari non potest. 3. 2. q. 1. integritas. Et sic potest dici quod nec Papa potest indicare eis vitam strictiorem quam eorum vellet. 74. di. gesta, & quod ibi no. & in reuolu. quod omnes regit de regu. in lib. 6. Item si Papa credat mandatum iustum & iustitiam facere, sed tamen subdito constaret mandatum iuste continere peccatum. h. non est exequendum.

Quando præceptum est iniunctum non debet non obediens mutari; imo si est evidenter iustum potest impunè sperni. l. 2. & ff. de us. em. qui ius voca. glo. in l. non videtur. S. quibus suff. de re. i. l. 1. post Bar. in l. 1. S. videtur. ff. si quis ius di. non ob. Et quando in præcepto est apposta pena iniuncta, si non potest multari, nec tenetur obtemperare, puta cum in causis civilibus, sicut si dicit in præcepto, compareat sub pena de c. fco. Certè si dicitur sub pena etis & personæ excusetur non coparens, ita fin. Angel. in l. final. C. de canon. largi. lib. 10. & facit quia etc. in solute reddunt actum suspensum, glo. tria in l. que sub conditione ff. de condi. in l. tantum dixit singulari. Ita in l. fidei cõ. S. si quis, 10. de lega. 1. q. inconstitutæ apposta in literis papalibus inuoluntate relictum, et si dicitur q. motu proprio sint apposta.

a Inquirere] Si inquit & peritiore se cõsultare excusatur remansit post dubium allas affectator ignorantia & non expers scientia punietur, ad hoc tex in c. 3. S. si quis vero, de clandest. spon. & tex. in c. 1. 84. dist. & ibi gl. in c. an ver. suggestione, de sum. tri. & si. ca.

dū, vt in c. literas, de resti. spolia. A secularibus autem obediendum Papæ in spiritalibus & ecclesiasticis que pertinent ad salutem, & bonorum morum & necessariorum cõseruationem, in temporalibus vero non tenentur obediere, nisi sint ei subiecti, vel ratione causæ, vel ratione personæ, vnde si præcipere re seculari nullâ ratione si subditio quod det sibi bonasua non tenentur obediere. Idem dicitur de episcopis & alijs placitis spiritalibus quod ad temporalia, & similiter de placitis secularibus quod ad spiritalia, & hoc sequitur in no. in d. c. inquisitioni, vt refert Pan.

3 Vtrū subditi seculares teneantur obedire dominis suis violentis eos subdere auctoritate dñi? R. quod non, quia non potest hoc facere sine eorum voluntate c. dilecti, de maio. & obe. & c. si. eo. Vide in repertorio in ver. R. ex.

4 Vtrū in omni obediencia sint intelligenda aliquæ conditiones? R. gl. in c. 2. de voto, quod sic, scilicet si possibilitas adest, facit, c. quærelam, & ibi gl. in ver. non necessitate & c. breui, de iure iu. & l. Paul. & ff. quæ sent. sine ap. re. Itē admittit omnem rationabilem causam, vt no. Pa. in c. magne, de voto, facit, c. si quando de rescript. & c. ex parte, de offi. deleg. & quod no. Archi. in c. vti nam. 76. dist.

5 Vtrū obediencia currat prescriptio? R. q. non quia semper est in mala fide. l. 1. C. de ser. fugi. & c. si. de regula, & in gl. si. c. sicut nobis, de regula.

6 Vtrū subditus dubitans

est intelligendum] Scilicet si obediencia hæt aliqua de suo vt puta cū locus superior imperat intelligitur stappet per ambitionem, secus si apparet tamen accipere simpliciter per obediencia.

7 Vtrū sacerdos teneatur denuntiare excoicatum quem, scit innocentem ad præceptum episcopi? R. fm Thom. in quolibet q. si solum mader denuntiationē obediatur. Si vero mandat excoicacionē, dicit q. si ab eo non potest inuocari, debet obedire. Sed ego dico q. nullo modo debet obedire, q. hæt excusacionē paratā dicendo, q. aut committat causæ cognitionem, aut ipse excoicacionem, si non vult committere, & ipse denuntiabit, aliter non debet contra conscientiam obedire, vide 7. Iudicare. S. 7.

8 Vtrū obediencia in his q. se vult sit meritiora? R. q. sic, si sunt principaliter pp obediencia. Secus si sunt principaliter quia placent, ita no. 8. q. 1. sciendum, & illud Grego. fm hanc dist. est intelligendum.

9 Vtrū clericus teneatur obedire episcopi pceptis sibi q. det libros suos alteri, vel q. re signet beneficiū? R. fm Ray. q. non, q. non pñet ad epm hoc pceptum. 7. q. 1. q. si, qd intelligo q. sine cā hoc pceptum. Sed cū cā pceptum, sic tenet, puta q. clericus est in episcopus, & vult dare idoneo pp bonū ecclesie, ar. c. cū Apostolus. S. phibemus, de cõ. 6. q. 1. p. dicator, & de magistris, c. super specula, dūmodo libri & tales res sint de bonis ecclesiasticis non proprijs, q. sic non tenent, c. requisiti, de testa. de iure patro. cū dilecti.

10 Vtrū monachus religiosus non exepit magis teneatur obedire Episcopo q. tuo placet? R. q. non, 7. d. c. 1. & 2. 1. 2. q. 1. non dicat. De obedientia. elignosorum, vide Religiosus. De hac materia, vide supra Inobediencia.

O B L A T I O vt dicitur & sit, tria requiruntur. Primum ex parte offerentis scilicet vt sit Christianus, ab infidelibus enim ecclesia non recipit oblationem, sed

exti-

a Largo modo] secundum Host. vt refert Pa. in d. c. causa. de ver. sig. b Aliquo modo immutari] ista sunt verba. d. l. priuilegia. vbi Bar. dicit q. si ciuitas dabit religiosi quolibet anno certam gratiam fructuum, & fiat statutum quo reuocetur dicta elemo sua, non valet per illud textum illud. Statutum allegat. cad apostolicam, de simon. & subdit. Bar. dicit vt ibi, & infert. Pa. in d. c. abolenda. Senes non pñt tollere quin fiat oblatio in die assumptionis b. Mariæ virginis. Alex. in d. l. priuilegia tenere contrarium & Sa. in aut. casta. C. de fa. san. ecc. dicit tñ modernum transeunt cū Bar. 10. in c. de reb. ec. non alie. vide Alex. in non amplius. S. 1. deleg. 2. vide Bar. in l. omnes populi. 3. q. prin. de iust. & iure.

c Et gloss. Imo gl. dicit si sacerdos est pauper potest cessantibus ab oblatione officia subtrahere. d. Nō potest introduci] Canonizata in ru. de pero. & Lap. allegat. 38. Ro. aut. in consil. 344. tenet cõtrarium & inaudientis secundum d. la. in l. de quibus ff. de legi. e Ar. 1. Cor. 19. Si nos vobis ipsalia feminamus magnū est si nos carnalia ve-

extimacionem oblationum pro interesse, vt in c. quato, in fin. de vsu. Secundum exparte eius cui offertur vt sit ecclesia, quia quod sit priuata personæ non oblatio sed donatio est. Tertium ex parte rei donatæ, vt scilicet sit licite acquisita, quia illi citè acquisita non recipitur pro oblatione. c. quia i omnibus. de vsu. ca. ex trāmissa. de decisio. & gloss. in sum. 1. 4. q. 5. hac Pa. in c. causa. de verborum significationibus.

1 Vtrum oblationes sint de pcepto? R. q. oblatio accipitur largo modo a pro omni quod offertur ecclesie siue in vita siue in morte. Facit capitulum in nostra de sepult. siue sint mobilia siue immobilia. 12. q. 1. videntes, & hoc non sunt de pcepto, nisi quando a de sanctis sunt legatæ. 13. q. 6. 2. qui oblationes. Nam tunc peccant mortaliter non soluentes. Aut q. quis se obli gavit, quomodo vel quādo aliquis populus haberet ex cõsuetudine facere aliquā oblationem ecclesie, puta semel in anno in tali die, quia sic tenerentur, quia vt dicit Bar. in l. priuilegia. C. de fa. san. ec. & recitat Pa. in c. abolenda. in fi. de sepult. ea q. ab antiquo solita sunt ecclesijs & ministris tribui non valet aliquo modo immutari. b Accipitur secundo oblatio proprie & strictè secundum communem vsum loquedi, & est oblatio quæ fit sacerdoti i missa, & hęc est de pcepto in præcipuis festis secundum Ho. allegat. c. omnis Christianus, de cõ. se. d. 1. Pa. vero in d. c. cau-

sa dicit hoc verū, si sacerdos indigeret, aliàs autem dicit relinquendum cõsuetudini, quia non reperitur iure cautum q. talibus diebus ex necessitate fiant tales oblationes. Arc. vero in d. c. omnis Christianus. & gloss. c. & Lau. & Hug. & Rain. tenent q. non sunt de pcepto, & secundum Hug. illud quod dicit non apparebis in conspectu meo vacuus, fuit cõremoniale, & iura quæ videtur innuere q. sint de pcepto, intelligi debent alijs oblationibus legatis ecclesijs, vel ex voto debitis. Ego autem istud credo verius q. non sint de pcepto etiam ratione cõsuetudinis, quia nemo offert nisi qui placet, & sic cõsuetudo non potest introduci. d vt supra. Cõsuetudo. S. 20. Solummodo ergo erunt de pcepto ratione paupertatis sacerdotis quando parochiani sui sunt diuites, & abundant, quia tunc possunt cogi ab Episcopo per subtractionem diuitiorum. arg. 1. Cor. 19. sed si sunt æquè pauperes sicut sacerdos, sic non tenentur secundum Inno. & gl. & Rai. sed dicam illud 9 r. dist. clericus inquit victum & vestitum suo artificio vel agricultura sine officij sui detrimento præparet. Laudabile tamen consilium est, vt semper offerant in præcipuis festis aliquid in missa, & sic intellige. d. capit. omnis, & similia, & hęc est communis opi. doct.

2 Cuius erunt oblationes quæ sunt vel in ecclesia, capella, vel imagini, vel celebrati. vide supra Ecclesia. S. 9.

3 Quorum oblationes prohibentur recipi. Ref. gloss. in c. oblationes. q. distinctio, quod primo opprimuntur pauperum, tertio facilegiorum, quarto eius qui extrahit seruum violentè de ecclesia confugientem ad ipsam, quinto raptorum. 6. vsu. a. iorum 7. meretricum, aliorum vero non sunt respicienda, quia est poenale. vt ibi dicit gloss.

4 Vtrum Sacerdos possit recipere oblationes quæ ei offeruntur p missis dicendis quas poenitenti inuincit in poenitencia, vt faceret dicit? R. q. potest, sed species mali est, & ideo si potest presumere quod penitens aliquid scandalum

fra metamus. f Desiderium] Idem discordantium, & vide alia gl. id sum. 1. 4. q. 5. & aliam in ca. ex trāmissa, de deci.

**1** Quam acci dentalē] A lo. in apoft. allegat Bal. poft C. in l. 3. quod autem ff. de tutel. tenentem q. tale lucrum debeat diuidi. vide C. & lmo. in l. qui foluunt q. cum poft. de leg. 2. vide A. le. in l. si ita fcriptum de li. & pofthu.

**2** Iuris vinculi] Idelti ius vincit & sic est res fcor poralis. vt infti. de rebus corpo. & incorp. in fi. C. Qui animus] D. quo infra pa. Ann. §. 4.

**3** Ref. q. ex pte] Obligatio natu- ralis est duplex. Quedam est in- troducta folo in ftitū naturæ. & ē inco gnita iu ri ciuili. vt bene facienti benefi- ciamus & conue- nit etiam brutis vt patet ad fen- sum. Quedam in meris. & puris naturalibus est. cuius est effectus quia primò ope- ratur præfumptā donationem. vt l. si non remune- randi §. idem Pa. pi. ff. mandati. fe- cundus effectus qua obligat do- natarium ad ali- mentationem do- natorem agere §. l. in l. n. C. de reuo dona- tione. quia facit valere donatio- nem sine infirma- tione qua alias non vale. et glo. & ordinaria in l. Atilius ff. d. do. Quedam est non relictā in meris naturalibus fed reducā ad neces- fitatem p. r. fia- ti. nis. vt est q. i- bertus fati faciat pat. uno qui fibi beneficē præfū- do libertatem &

**4** Obligatio sine consen- fu nulla est l. i. ff. de pac. & nemo obligatur. nisi q. anim- um obligandi se ha- beat. ff. de act. & obligatio. l. obligationum. la. i. §. 1. fa- cti gloff. penultim. in capit. 3. de voto.

**5** Quotplex est obliga- tio. R. q. triplex d. Prima dicitur naturalis tantū quæ in se continet naturalē & g- ratē. hęc contrahitur p. vin- culum naturale. scilicet cō- sensum & potest fieri inter omnes homines ratiōis ca- paces. fed in foro contētiō fo hęc inest. ita est ad agē- dum. licet in foro conscien- tiæ liget vt infra pactum .

**6** Obligatio sine consen- fu nulla est l. i. ff. de pac. & nemo obligatur. nisi q. anim- um obligandi se ha- beat. ff. de act. & obligatio. l. obligationum. la. i. §. 1. fa- cti gloff. penultim. in capit. 3. de voto.

lis est illa qua inducā est non infitūdu naturali. fed rōne naturali. C. q. est vt pacta feruentur. Et ita est di- plex. quia quædā est fomentata a lege. ita vt parat- adtionem iuxta. d. legem. C. de pact. Quædam est sine adtionem relictā. & est illa qua oritur ex pacto nu- do. & hęc effectus

**7** Secunda dicitur ciuiliis rāum quæ est cum quis ci uili iure tantū est astrictus vt fed naturalis æquitas dis- suadet eum teneri. sicut. cū quis sp. futu. ræ numeratio- nis facit instrumentum in quo constretur fe recepisse centum. que tamen nō re- cepit. hęc nō obligat i foro conscientie. nisi iniquitatem a prelato cogere vt fm In no. e. in c. quia plerique. de immu. ec. Terria dicitur natu- ralis. & ciuiliis simul quæ est cum quis cum solennitate iuris potens se obligare ob- ligat se ad aliquid quod na- turalis æquitas vultē ob- seruare. & de istis habetur inf. de ob. pertorum. & hęc obligat in vtroque foro se- cundū omnes doct.

**8** Quot modis cōtrahitur tertia obligatio? R. q. 4. mo- dis. Primò ex contractu vt emptione. venditione. lo- catione. & huiusmodi. Se- cundò ex quasi contractu. scilicet cum quis gerit ne- gotium alterius sine mada- to eius: Tertio ex maleficio vt ex furto. rapina. & hmōi Quarta ex quasi maleficio. l. cum quis nō directē seu dolosē deliquit. sed quasi quia fuit culpa. vt cum ex- eius domo aliquid est effu- sum. quod alteri nocuit. In- ftituta sub diuersis rubricis. Item contrahitur. 4. mo-

**9** Obligatio sine consen- fu nulla est l. i. ff. de pac. & nemo obligatur. nisi q. anim- um obligandi se ha- beat. ff. de act. & obligatio. l. obligationum. la. i. §. 1. fa- cti gloff. penultim. in capit. 3. de voto.

**10** Vtrum obligatus legere duob. annis. & impeditus ex aliqua causa non fecit. teneat legere alijs duob. post illos sequentib. Res. Pa. in c. significauerūt. de iudi. q. non. q. et sine culpa sua currit ips. nec poterit petere salarium pro tpe sequenti. id quia alix sunt opere d. illorū duorum sequen- tium. & alix præcedentium. quia opere p- sonales mutātur ex cursu tpe. s. vt in l. si nō fortē §. libertus. ff. de cond. in. deb. ad iudē facit l. si usufructus. in biennium. de usufr. ga. vbi finito tempore finitur ius. & hoc vo- luit Bar. in dictis terminis in l. 3. ideo hęc i- tatur. ff. de ver. ob. Secus dicit vbi factum ad quod quis tenetur. non diuertit ad t- empore. q. tūc elapso tempore ad quod tenetur. integratur tempus vt in d. l. §. no. 10 Vtrum pactum seu promissio obliget

**1** q. & in c. s. cau- cio. de fide instr. a Non postum] & dicit Bar. q. si creditor ad talia ageret non audiret. quia male ageret. Item filij & alij. Item in g. nali concessio non veniunt ea que quis verifi- militer non est in spem concessu- rus. de re. iu. in §. exemplum. 16. q. 1. frater noster vbi g. nalis com- missio facta lega- to per Papā non extē dicit ad cau- sam fidei. & Ad- de rex. in c. si epi- scopus. de pac. & remis. §. 6.

**2** Ad sollicitan- dum] Pone exem- plum. ego ex cō- tra. Sudeben tibi solue decem in die restitue d. is elapsi termino iterū teneor. si- militer si iudex vel arbiter pre- cipit. & dicit no. iu. d. c. cum dile- ct. q. quando iu- dex citat aliquē vt intermino cō- pareat ibi sunt duo. s. vt compr- eat. secundo ve- stitudo die. vnde si in primo die nō comparer. pur te- neur parere p. ce- po. vide la. in l. lecta ff. si certum pe. 7. col. e. Et sufficite] Sed debet facere hoc scribere saltē si alter fe habeat contentiōdo fecit dōm Barto. in d. litem illa.

**3** Quia alix sūt] Quia alix sūt opere] Sed deter- minatio ista vi- detur esse contra-

**4** Vtrum papa possit absol- uere ab obligatione qua quis alteri tenetur. vide su- pra tumentū. 6. in prin. 6 Vtrū obligatio semel ex- tincta possit restaurari? R. q. non tex. in l. cum ex cau- sa. C. de remi. pig. sed oportet alia fiat si debet inesse. 7 Vtrū obligatio dissoluat- ur adueniente termino? R. Pan. in c. sicut ex literis. de spon. capiēdo mētē Gof. q. placet d. An. & ē amica ve- ritati. q. aut terminus apponit- ur ad sollicitandū b. ipe- dimentū obligationis. & tūc nō liberat ab obliōne. ar. l. obligatiō. la. 2. s. placet. ff. de ac. & ob. &

**5** Vtrum obligatus legere duob. annis. & impeditus ex aliqua causa non fecit. teneat legere alijs duob. post illos sequentib. Res. Pa. in c. significauerūt. de iudi. q. non. q. et sine culpa sua currit ips. nec poterit petere salarium pro tpe sequenti. id quia alix sunt opere d. illorū duorum sequen- tium. & alix præcedentium. quia opere p- sonales mutātur ex cursu tpe. s. vt in l. si nō fortē §. libertus. ff. de cond. in. deb. ad iudē facit l. si usufructus. in biennium. de usufr. ga. vbi finito tempore finitur ius. & hoc vo- luit Bar. in dictis terminis in l. 3. ideo hęc i- tatur. ff. de ver. ob. Secus dicit vbi factum ad quod quis tenetur. non diuertit ad t- empore. q. tūc elapso tempore ad quod tenetur. integratur tempus vt in d. l. §. no. 10 Vtrum pactum seu promissio obliget

**6** Vtrum obligatus legere duob. annis. & impeditus ex aliqua causa non fecit. teneat legere alijs duob. post illos sequentib. Res. Pa. in c. significauerūt. de iudi. q. non. q. et sine culpa sua currit ips. nec poterit petere salarium pro tpe sequenti. id quia alix sunt opere d. illorū duorum sequen- tium. & alix præcedentium. quia opere p- sonales mutātur ex cursu tpe. s. vt in l. si nō fortē §. libertus. ff. de cond. in. deb. ad iudē facit l. si usufructus. in biennium. de usufr. ga. vbi finito tempore finitur ius. & hoc vo- luit Bar. in dictis terminis in l. 3. ideo hęc i- tatur. ff. de ver. ob. Secus dicit vbi factum ad quod quis tenetur. non diuertit ad t- empore. q. tūc elapso tempore ad quod tenetur. integratur tempus vt in d. l. §. no. 10 Vtrum pactum seu promissio obliget

**7** Vtrum obligatus legere duob. annis. & impeditus ex aliqua causa non fecit. teneat legere alijs duob. post illos sequentib. Res. Pa. in c. significauerūt. de iudi. q. non. q. et sine culpa sua currit ips. nec poterit petere salarium pro tpe sequenti. id quia alix sunt opere d. illorū duorum sequen- tium. & alix præcedentium. quia opere p- sonales mutātur ex cursu tpe. s. vt in l. si nō fortē §. libertus. ff. de cond. in. deb. ad iudē facit l. si usufructus. in biennium. de usufr. ga. vbi finito tempore finitur ius. & hoc vo- luit Bar. in dictis terminis in l. 3. ideo hęc i- tatur. ff. de ver. ob. Secus dicit vbi factum ad quod quis tenetur. non diuertit ad t- empore. q. tūc elapso tempore ad quod tenetur. integratur tempus vt in d. l. §. no. 10 Vtrum pactum seu promissio obliget

causum . l. servus vi testis . l. ff. de sta. l. vbi si ferre dare det per 7. anos ogas . si vno anno in fuga remanet non est liber nisi per annum operas faciat . So lu . ibi debebant operes 7. annorum . in genere . unde id quod deest fit & debet supple re . quia superuacuum erit . 7. annorum operas p ficitur sed questio ista propo sita est quando te p erat l. mitatus . i . intra duos an nos quibus transactis impossibile est eos reintegrari . De ista q. vide la rissimè per d. Ja . in l. si ita stipula tus esse abs te . de ver. obli . in ver. in q. mar .

Est nulla j . unde dicit q. sic il lud intelligitur . Deus non facit differentiam &c . quòd veritatur de validitate a ctus &c . granius tamen punit fra gens iuramentum q. promissionem ve in c. non asseramus . 24 . q . i . sicut ille qui frangit votum solennè . vt in c . rursus . & ca . consulit . qui cle . vel vouten .

b Quia j . ius ] Pu ta in c. tra. du mi noris sine solennitate &c .

b Pena appositi o ] Exemplum in . s . alteri . insti . de iurati . si . vbi li . et stipulatio facta alteri non valeat . valet ta men pena appo sita si non obser uecur secundum communiter do ctor . in l . non du

qn turpitudò tantum ver fatur ex parte recipiens ob ligationem . l . Pa . in c . de bitores . 1 . no . de iureiuran . q non pater ibi quia pmfio de soluendis vluris non obligat . quia si obligaret et naturaliter solùm cogere tur soluere rone pacti vt in c . 1 . de pactis . sicut cogit qñ interuenit iuramentum . Ratio quia cù lex resistit et alteri contrahenti nõ nasci tur obligatio etiam natura lis . vt in l . cum lex . ff . de fi deiu . ff . & ibi plenè per Bar . & infra v. s . ura . 1 . s . 18 .

11 Sed quare obligat magis ex iuramento quàm ex promissione cum deus nõ faciat differentiam inter iuramentum & simplicem lo que lam . vt in c . iuramenti . 2 . 2 . q . 5 . l . Pa . in ca . debito res . 2 . colu . ver . ex qua solu tione . q . ideo e ga simplex promissio est nulla . \* & iõ hñ pro nõ facta propter tur pitudinem recipientis . se cus in iuramento quia cui sit . scilicet deo nõ turpiter accipit nec iuras peccauit . Promissio . n . dirigitur i ho minè . In iuram autem in deũ .

12 Vtrũ administrator non habens expressum manda tum ad penam apponendam . vel ambafiator possint obli gare constituentes ad penã quam apponunt pro obser uatione eius quod promittunt . l . Pa . in c . 2 . de præ c . q . sic . facti l . benè a zenone . C . de qua . præscrip . & l . si p curator Cæsaris . ff . de iure sis . ff . d . c . 2 . vbi prælati p t apponere penam & obliga re se . & successores dumõ contractus sit rationabilis . & facit . c . dilecti . in fi . de ar bi . & q . scribitur in c . nulli

de reb . ec . non alie . vbi re bium . C . delegat . ceteri Bart . & d . l . rat . contra .

re sine consensu epi oia bo na ecclesie generaliter pro obseruatione contractus alicuius quia solum ibi prohibetur specialis hypothe ca . quod limita ve rum nisi ptractus non teneret . au est nul lus quia contra ius b quia pena tollitur . Secus si esset nullus . quia ppter tolli . ga re neri et poenæ appositio . e . d . dilecti . vide gl . in ca . accessorium . li . 6 . & tex . cum gl . in ver . per formam . in c . significatibus . de of fi . deleg .

13 Vtrum pater obligetur ex contractu si l . i . l . Jo . de Pla . inst . quod cù eo . s . in rem . alias . s . præterea . quod si versum est in vti litatem patris . puta qa mutuo accepit pec uniam vt se vestiret secundum conuenien tiam suã . & hmõ . & sic tenetur . l . 4 . s . idẽ labeo . ff . de in rem verso & d . s . in re . Si ve ro non est versum in utilitatem patris . sed potius mutuo accepit vt facer et pompas vel luderet & hu iusmodi . sic non tenetur nec pater pro filio . nec dominus pro seruo l . 4 . s . sed si sic accepit . ff . de in rem verso . nisi eius iussu fecisset . l . 1 . ff . quod iussu . in princ . Si tamen haberet pompas tenetur restituere creditori . l . 3 . s . sed si rem . ff . de in rem verso . Similiter tenetur pater si ha bet peculium filij . deducto tamen prius q . ipse pater in d . peculio debet habere . l . sed in damnũ . ff . de peculio . Idem dic de mer catoribus qui præponunt insitiores quod tenent de contractibus factis nomine ipso rum . ff . de insitio . per totum . quia videtur contrahere cum præponente qui contra hunc cum pposito . l . si insitorem . ff . si cer ti peta . Idẽ in exercitior nauis . li . in prin . ff . de exer .

14 Vtrum ille pro quo qs agit eius negocia vtiliter obliget eidẽ . l . q . sic ar . l . cum pecunia ff . de ne . ge . & q . no . gl . cù tex . in l . q . vtiliter . ff . e . & l . sed & si ideo . ff . lo . ma .

Obses potest dari liber homo p pace seruata . non p pecunia de iur . c . e . ex rescri

Occasionem] Dic esse differentiam inter causam . & occasionem . nam causa in fert suum causarum . oc casio verò non . Item causa consistit in iure . & est rō na bilis . occasio vero consistit in facto & est ir ratio nabilis unde occasionem querit qui vult disceda re ab amico . Pro uerb . 17 . Hac Pa . post gl . in c . soli . te . de maio . & o . hed . in 1 . no .

b Occasio passiu a ] Vel die q . est illa que hñt rōnẽ passiuã tanquam illud ex quo ali quis assumit rō nẽ . vt si quis ex malo extello alte rius aliquid boni operetur opposi sito modo . sicut plium de illo qui qd corrigi ppter iusticiam factam alicui publicè .

Hec ex S . Bon . in 1 . di . 46 . melius .

c Quod limita ] Aliquid dicitur ducere in finem repliciter . f . per modum causæ ca sus . & occasiois & differenter . cã . n . dicit nos in finem . in quantum producens . & in quantum inten dens . casus in quã tum producens .

Occasio vero nec in quantum pro ducens nec in quã tum intendens e . xemplum causæ .

Dum artifex facit causam inten dit . facit domũ . & eandem ope rat . Exemplũ casus vt in fodien te terram qui p ter intentum au rum reperit . Hæc plium occasiois . cum aliquis dit cit aliquid verum alicui dupli cans illud verbũ nec est causa nec casus illõ dupli cente . sed occasio . Et sic malum dicitur occasio b onis non cau

sa . de his potest intelligi il lud secundò Phisico . vbi dicitur q . quatuor sunt causæ . l . due per se . & dua p accõs . cã naturalis vel agens naturale q . correspondet cã naturali propriè loquendo cã libera . & huic correspondet agens fortuito vel a fortuna . sed casus accipitur non sic propriè in q . sã . Bo . i . di . 45 . vbi hæc ponit .

d Celari pot est ] Tu dic melius . & latus s . m . Pan . in c . vestra de coha . cle . & multe .

e Oditũ est qui dã morõ appetit uã potentie quæ nõ mouet nisi ali quo apprehendo . f . Odium Dei ] e cundum Th . 2 . 2 . q . 34 . ar . 1 . de q . nõ pot odiri qa de ratione boni est vrab obibus a me tu vrã Dio . 4 . de di . no . Oib . ama bile & delectabi le est sum mu bo nũ . Et deus est su ma bonitas ergo non potest odiri verum e quoad aliquos effectus Dei oditur a vo luntate inordina ta vt est in iustitio poenæ prohibitio pãctum . & hu c est q . dicit p . s . eorum qui te o derunt ascendit semper vide ibi . s . Th . vbi latus .

f Quia vnũ quodque ] Hæc que sequitur ponit Sanctus Tho mas . 2 . 2 . questio . 34 . ar . 1 .

h Propter se ] Pone exemplum in igne qui est per se calidus . & in ferro ignito . quod est prop ter alius . Sic odium & peccatum per se &c . quia ho mo auerit a deo non ex alio respõdit quia sic vult ex pter uerã voluntate sua . &c .

Sub

rescripto . ar . ad idem . ff . de test . l . obfides . ff . de iure sic . l . diuus . Et illud q . dñr q . liber homo non potest obligari . extra de pig . ca . 2 . & C . quæ res pig . obli . pos . l . qui filios . & ibi gl . & Bal . intel ligitur . q . non pōt obligari vt i eo sic ius pignoris . ed tantum ius retentionis . ita tenetur glo . in c . vt pridem . s . itẽ eide . 2 . 3 . q . vlt . & in c . ex posita . de arbi . ibi est glo . in ver . obfiden . Item homo re demptus ex captiuitate tenetur serui . e . per quinquẽnum nisi soluar precium . C . de postliminio reue . l . vl . Item sicut pater potest ven dere filium propter famẽ . sic & obligare . C . de patri . qui fi . distr . l . 2 .

OSTINATIO est quæ dam pertinacia & iõ dicit vt infra pertinax .

OCCASIONEM a præ tibus alteri peccandi vtrũ peccat . l . Land . in 4 . di . 5 . q . vl . in fi . quod duplex est occasio . Quædam actiua scilicet cum . quis est quasi coadiutor in peccato vel aliquid tale facit quod facere non debet . unde alius accipit exemplum & occasionem malè operãdi sicut qui in quadragesima sine necessitate comedit carnes & alijs dat occasionem ma lè operandi . & istud est pec catum . & tale quale illud vnius occasio . quædam est occasio passiu a . b quando scilicet quis facit quod facere debet . & ex hoc accipit alter occasionem pec

¶ sub rōne hōi. Vide Scot. in 1. d. 10. q. 1. dicit quod mala pēg que rōnabilitē possūt p me vel le postum ē pro proximo.

¶ Ric. 2. 7. Crelo quod dicit 16 dicit. Et adle. 3. Tho. vbi. 7. arti. 6. ad certū dicit quod nihil phibet seculū diuerfas rōnes aliqd oriri ex diuersis causis Et fm hoc. O dicit p oriri. & ex ira. & ex inuidia. Directus tñ orit ex inuidia p quā ipsi bonū proximi redditur contriatabile & p cōsequens odibile. sed ex ira oritur odium fm quod lā suggestū. nā p mō p irā appetit malū proximi fm quādā mensurā fm qd habet rōne videte. Po tēz p cōtinuatōre qd puenitur ad hoc quod homo malū proximi aboluē desiderat. quod puenit a rōne odij vñ pāre qd odij causat ex inuidia fm maliter fm rōne odij nō obiecta ex ira autē iustū sicut. C. Qui episcopus. Primit. Tho. 3. vbi dicit Tho. qd mō ex hoc textualiter intelligentes super se sibi occasionē ambitionis Non vult ergo dicit Apo stolis qd desiderat dignitatē episcopi desiderat bonū op? sed de siderat hoc op? qd intendere salutem qd p? ipor tat nomen episcopi. Interpretatur. n. superintendens.

Per accidens tamen & per imperfectione actus potest esse veniale. puta cum non est in deliberatione voluntatis sed in primo solum. Item quando malum quod proximo desiderat est modicum, nec notable malū vellet haberet. Item quando odit peccatum proximi non naturam, secundum Th. h. secunda secundæ. q. 3. 4. ar. 3. qui ponit hæc. Item quā lo malum non vt matione sed proximo sed sub ratione boni. a pura zelo iustitiæ vel bonum seu correctionem illius cui vellet, & huiusmodi, quia tunc p priē non habet rationem odij, & quamuis illa quæ committuntur exterius quā ad lesionem proximi sint grauora, tamen quantum ad voluntatis deordinationem, odium proximi est peccati grauissimum, eorum peccatorū quæ sunt contra proximum. S. Tho. vbi 3. ar. 4. Et oritur ex inuidia directe fm Grego. 2. 1. mor. Dispositiōe verō ex ira. Ri. tñ b in 2. sententiarum refert quosdā tenere quod potius oritur ex ira licet aliquid odium ex inuidia oriatur.

¶ **OFFICIUM DIUINUM.**  
Vide supra Horæ.  
1. Officiū ad quod tenet exequens non mereat præmiū necessariū promissum gñaliter facienti, vnde cū promittit aliquid gñaliter capienti bannitū, nō debet famulo potestatis capietis, quia ad hoc tenebat ex officio suo, facit. I. cōgrui ff. de offi. pñ. & c. 1. d. officio or. nota. Pa. in ca. ecclesijs. de cens.

1. Vtrum pro habendo officio spali possit aliquid dari? Ge. in c. p. humani. S. cum igit in ver. quæro & c. de homi. lib. 6. tener qd sic, si duo concurrat. Primum quod publice det non occultē, quia clādestinē dare reprobarur. ff. de pol. l. 1. S. & ibi gl. ff. de adm. tur. l. nō existimo. Nec obli. l. vni ca. C. ad l. iul. de amb. quæ prohibet aliqū ad officium promouen. precio, vel ambitione sed pbat vitæ, qd secundum glo. in l. barbarios in ver. designatus ff. de offic. pñto. loquitur qñ secrete datur. Secūdo si cupit prodesse & non pgesse. Ad de tertio si est idoneus, aliā non. Facit. 8. q. 1. g. episcopatū. secus in officio ecclesiastico. Vide de hoc supra. Dignitas. S. 2.

3. Vtrum officialis possit aliquid recipere d quando gratis tenetur impendere officium? R. qd non. vt in l. fin. C. ad l. iul. repe. vbi prohibetur aliquid recipere cum quis est in administratione et post depositum officium pro aliquo præstito beneficio tempore administrationis, de quo vide supra. l. udex. S. 8. cum seq.

4. Vtrum liceat mutuare super officia dominis? R. secundum. S. 1. h. in epistola ad Ducillam Brabantie, quod si ex pacto mutuum derur vt officium recipiatur sic vsura ē qd pro mutuo accipiunt officij prætem, hoc egolimita ē in officijs secularibus quæ non dant gratis sed vendunt. Sec? esset in officijs quæ debet gratis dari, quia sic nō esset vsura ex parte dantis mutuum, sic nihil accipiat quod pecunia xli mandum sit, licet ex officio cōlequēter aduenit lucrum qd illud lucrū aduenit rōne laboris, sed potius est iniustitia ex parte nolentis aliter dare talia officia in spiritualibus

¶ saluti aliorum, iste desiderat bonū opus quia est opus charitatis quod potest et dignitate episcopi. Posit aliqd recipere? Facies aliqd x necessitate nō meretur pñm. gl. est quā ponderat Ioan. de An. in c. de hoc in ver. in iura de simo. & sic premium ordinatum a statu rō capientibus bñtū os nō debet corporeizari, seu ei? familie, siue officialis, quia hoc facit ex de biro officij, de quo p Bar. in l. 3. §. vtrū. ff. ad sil. le. Quod verum ē nisi statui nominatim loquatur d officiali cupiente per id qd no. Bal. in l. 3. C. de ope. lib. vbi colligit quod nō priuatur nisi spontē factum & gratis non per pecuniam de honestate. Adde Pano. in c. ecclesijs. de censibus. Et in c. qui cum fore. de fir. pen. colum. ve. sicul. Adde etiam præd. d. s.

¶ Sanctum ] De isto oleo, & de si gnificatione eius & de duplici vncione, videpl. cherinum tex. in c. vncio de iura vncione, & ibi de iustis tribus tr. & ar. plenit. simē.

¶ Grauer puniit sacerdos ] Qua deponetur sacerdos vide que scripsi supra in iudiciū. 6. §. 59. C. Omni tempore ] Idem per singulos annos qd fit omni anno, fm gl. ibi. in die c. ne. Vetus autem in ecclesijs creatur. C. literis de conse. disti. 3. vbi ista ar. oritur habentur. Et gl. in d. c. quoniam. d. Opin. Opinio videtur fm Spino. est dubia particularis arbitrio quæ a doctoribus alacius sciētiæ autoritatem habet, vel est p. babilis arbitrio doctorum nō nisi ad instructionem studentium in scriptis redigenda.

¶ Nota Bartolus ] Ibi enim dicit qd iudex ut qd opinionē iudicauit cōmuniter approbatam, eligēdo alia puniatur.

libus autem officijs inducere simoniam.

¶ **OLEVM SANCTUM** \* d. triplex, qd p epōs in die cōsecratur. Primum principale dicitur christi scilicet quod oleo & balsamo fit, & cō bñdicutē fontes baptismales, & calix, & pater, ecclesia, & altar, & puer baptizatus in vertice & frōte & epī qñ consecratur in manibus & in capite, & oēs fideles cum christiantur, & istud est augmentum cōsecrandum & innouandum, c. si quis de alio. de consec. di. 4. & grauer puniatur sacerdos c. qui i baptismo vtitur de alio quām de nouo, vt in d. c. si quis. Secundum oleum sanctum est catholicum, & dicitur oleū benedictū huc sanctum, & isto inunguntur baptizati, inter scapulas, & in pectorē, & manus sacerdotis cū ordinatur. Item principes, & reges in brachio, & humero. Item ecclesia, & altar ante crismationem. Tertium oleum sanctū est quo inungunt infirmi in articulo mortis. de quo j. vñctio.

1. Vtrum alio tempore possit confici præfatum oleum quā in die cōsecratur? R. qd primum non. de con. di. 4. omni tpe c. de sen. exc. quoniā l. 6. & de alijs duobus non inuenitur prohibitum.

2. Vtrum oleum non sacrum additum sacro efficiatur sacram? R. vt supra. Aqua benedicta. S. 1. q. sic.

¶ **OPINIO** dicitur assensus intellectus ad aliquid non quia sufficienter mouetur ab obiecto proprio sed p quandam rōnabilem electionem voluntariē declinans in vnam partem magis qd in aliam, cum dubitatione tamen in formidine alteri? partis, ita cū qd ad illā partē qd formidat hñ rō ex-

ista cludēs, formidat rō p debilitate rōnis alteri? partis. Fides vero est cum certitudine abiq̄ue tali formidine. Scientia autē est ascensus intellectus motū ab obiecto per seipsum cognitū sicut in principij, primus, vel p aliud sicut in conclusionē, quā est scia. Hæc S. Th. 2. 2. q. 1. ar. 4. Dubij verō ē motus indifferēs in vtrāq̄ partē contradictionis de quo s. Dubij. Scrupulos est cum intellectus ex leuib cōiecturis seu medijs & multū debil. mouet ad vñā partem, & hoc ēt dicitur suspicio, & pusillanimitas spiritus, quæ repellenda est, vt d. 6. g. 1. Oues in fi. Ois. n. suspitio pot? abicienda ē qd acceptāda. Et de his habes p Cal. in cle. ne Romani. de elec. & in c. literas, de psumpt. 1. Cui opinioni est adherendū in varietate? R. distinguendo. Aut vna opinionū habet p se legē, vel antiquā consuetudinē approbatā, & alia nō, & sic illa pferēda, qua minimē mutanda sunt quæ certā iniam p habuerūt. l. minime. ff. de leg. Aut nō est lex nec consuetudo p aliqua ipsarū, vel ē pro vtraq̄; & tūc debet concordari vt dicat in vno casu vñā obtinere, & aliā in alio si fieri p. vt in c. literas. de res. lpo. 2. §. q. 2. his ita rōdetur de cogi. l. p. c. 1. Conueniens n. est iura iurib. concordare dicit tex. in c. cū expedit de elec. l. 6. & l. vnicā. C. de inoffi. dot. & l. precipimus in fi. C. de ap. & sol. f. aliquid contrarietas per aliud, & sim pl. citer. vt l. 1. q. 1. sine exceptione de his quæ fi. a præ. c. cum apostolica. Aliquando p alter de ele. sicut & c. publicato. Aliquando per fm, de ele. cum ana. & c. cum in iure. si verō non possunt concordari, tunc cōis op. sequenda est, quia in causa dubij p multitudine est præsumendum. ita tenet gl. in c. fi. de pœ. di. 1. Bar. in l. precip. ver. sed qd si ex præcedentibus. C. de impu. & alijs lib. & gl. in l. omnis diffinitio. ff. de re iud. & in cle. 1. in fi. de sum. tri. dicunt doc. qd in dubijs & decisuis adhaerendum est cario doctorum. qd cōis opinio doctorum inducit probabilem errorem vide text. inuncta glossa in capitulo vñico in versiculo de eg zero. de postul. prælator. lib. 6. facit textus in l. secunda ff. de iur. & fac. igo. nota Bar tolus e in l. de eo. C. de penultim. indici. qui man. iudic. quod limica secundum Ge min. in cap. 1. de sum. tri. lib. 6. ve. um.

a Similiter illa] Quando plures opi. referuntur a legislatore, vel a glo. vltima in dubio cōfetur ap. pbata alijs, reie. bis. Ita Bar. in l. bona fides per illum tex. cum gl. ff. de possit. gl. in l. qui filius. S. ubi nos. ff. ad Treb. Nor. Bal. in l. si si nō per illum tex. C. nē da sta. defum. facit tex. in S. Item precitū, & ibi Areti. Iusti. de contrahen. emp. & in si nulli tex. no. in l. nulla. §. 1. ff. de aut. legat. Bal. in aut. ex testamen. to. 2. col. C. de col. vbi idem dicit de dicit In. nocētij, & refert Io. An. in c. 1. de pe. in 6. i. noue. q. Ho. afferbat le vna voce audi. uisse Innocen. di centem, q. vult opin. videtur p. eum approbari. Limitat hic verū Aret. conf. 163. inci. diligētē & maturē quando prima opinio se parat equitatē, secunda morum rigorē, tunc prima censetur approbata, & non secunda. alleg. ad hoc glo. pro. no. in l. si cum. §. licet, & h. quis. ff. quod me. cā. Alibi tamen habemus quōd clausula precedens est maioris eff. acie ad determinatiōnem quā ecōtra. Ita no. gl. & Bal. in l. qui quis. de lega. 2. Bar. in l. aua. in prin. de consil. & demon. & in l. si quis ex argentarijs. §. si

nisi vera & certa ratio hēra ria assignetur, vt puta fm Io. An. in c. 1. de consil. q. a notorie dicit malē, vel q. rationabiliter pōt conuinc. ci. nam vt dicit Pa. in c. tua nos de vsuris, l' citē iudica tur contra communē opi. doctōrum, & etiam gl. quā do iure nō probatur, vel p. rationem cui non possit re. sponderi, ita etiam not. do. Ant. in d. c. tua nos. & facit tex. in l. 1. §. cūque hęc ma. teria. C. de vete. iure enuc. ibi non omnes in oīa, sed certi per certa vel meliores vel deteri res inueniuntur, sed neque ex multitudine autorum quod melius, & æquius est iudicatio, cū pos sit vnus & fortē deterioris sententia multos in aliqua parte superare, hęc ibi. Si aut nō apparet quē sit com. munis, tūc præponenda est illa quæ validioribus ratio nib. firmat. ar. insti. d. empt. & vendi. §. item precitū. in ver. validioribus rationib. C. de edi. diui Adria. tollē. l. dicitā in §. sint. in ver. qui potiora ex legitimis modis iura ostenderit. Facit. c. do. mino sancto. S. ecce inquātū. l. dist. & maximē si talis opinio sit subtil. or vt dicit tex. in c. capellan. de ferijs. Aut vna opinio nitit rigo ri scripto, & alia æquitati scripta, & sic ista præponitur. c. vnico. de re. permu. lib. 6. & l. placuit. C. de in. di. & per Cy. in l. 1. C. de le. gi. & ibi plenē Bar. Fallit in ordinē Iudeorum, contra quos rigor præfertur æq. ta. ti. c. 2. de iude. Et ibi gl. in ver. seueritate. In alijs au. tē opinio benignior debet obseruari. l. benignus. ff. de

inletum. r. col. ff. de eden Math. in not. di. Rose. cō. sil. 104. inci. Pa. reuerēde. Et consil. 503. inci. dil. gener. in b. S. Pau. de Cast. Ful. & Alex. in l. 1. C. de libe. p. ter. Ale. cō. 406. inci. vito the. mac. bene facit mod. egregiē di. ch. l. de Aret. l. 1. §. si ab ignoto. ff. de man. q. p. contra. h. præ. dicit melius p. bar. simulatio. S. bus sequit. q. contra. Et cum referē & sequit. Bal. in rub. extra de psc. b. Facit q. not. gl. in c. scēt. Gl. ista non facit ad. ppositū hic sed ad hoc quod statim sequitur.

De spon. duo. b. Ibi gl. i. in fin. di. It pro consueto do potest illegi. timare ad matri. monium. b. Cum venerabilis. Ibi glo. 1. propter ing. cō. sacrum fuit toleratus. c. In ca. per tuas ul. 2. Jvbi dicitur malō intelligere legem vel cano. nem non ē pecca. tum. Quod intel. git Panor. nisi ex hoc sequatur ali. quod delictum. vt ibi per eum. rum. 20. dist. ca. 1. cum hoc potius spectet ad ecclesia vniuersalem, quā ad pri. uatam personam. Quod g. dem dictum est mirabile, & valde dubito cum ad Pa. pā pertineat ius diuini in. terpretari, vt supra dictum est. Sed sit dici q. verum sit cit. gl. præfata quando Papa diceret, cōtra autoritatem iuris diuini expōsē, sed qñ interpretando vel declarā. do dicit, sic sponit oib. Et sic intellige gl. in c. hęc ē si des. 24. q. in ver. cōprobaf. 2. Vtrū sequēs opinionem doctōrum nō subtiliter inuestigatam, quæ postmodum apparet falsa excusetur a pec. cator. Ref. Pa. in c. capellanus. de ser. in ver. & no. ex hac gl. quōd sic, quando non appa. ruerit falla. facit gl. iuncto tex. in c. vnico. de post. prel. li. 6. & in c. 1. de spon. duo. 2. & in ca. cum venerabilis. b. de consu. fac. l. reg. & quod ibi no. ff. de iur. & fac. igno. & quod no. Inn. in c. per tuas el. 2. c. de sim. & gl. Gof. & Tancre. in d. c. capellanus. no. Ol. dra. in d. l. quæ situm. S. ff. de fun. in str. quæ. le. quod sequens opi. sui. doc. excusatur ab impensione expensarum, quia probabiliter quis sequitur opi. sui doct. l. dicere. S. vnde videndum. ff. de arbi. Istud tamē limita ve. rum in his quæ sunt contra Dei præ. cepta & l. naturalem inseram mentibus ho. minum, quorum ignorantia neminem excusat, de quo dic vt supra. Ignorantia. Nec ob. st. prædictis illud c. iunenis de spon. vbi dicit quod in dubijs tutior pars est eligenda, & Ecclesiastici. 3. qui amat periculum perit in illo. Ergo videtur se exponere peri. culo, qui in vniuersitate opinionem nō ele. git tutiorem, quia hoc verum offert quādo propriē dubium est, sed quando est opinio secus est, quia nec sic sumus in dubio, nec consequenter exponit se quis periculo, q. bene nota. Item nec ob. etiam illud Augu. de poe. di. 7. si quis. vbi dicit, dimitte incertū & tene certū q. alia test. certitudo i. moralib. alia in natu. alia. Propterea dicit Phi. primo ethicorum, quod disciplinatus est in vnaquaque certitudinem querere iux. Sum. Ang. Pars. I. E.

ta exigentiam, materia, & quē enim vitiosū est persuadentem querere mathematicū, & moralem demonstrant. Non. n. confur. git certitudo moralis ex euidencia demon. strationis, sed ex probabilibus coniecturis grossis & figuracibus magis ad vnam par. tem quam ad aliam se habentibus. Df. aut. probabile qd plurib. maximē in sapientib. apparet verū, nam si Ioachim non fuit hęc reticus licet tenuerit fallum contra fidem vt patet in c. damnatus. de sum. rri. & si. ca. q. ab ecclesia talis articulus nō dum e. rat damnatus, multo magis excusatur quis sequendo opi. doct. quando talis opinio ab ecclesia non est reprobata, cum tali v. olun. tate q. si non crederet veram non ei ad hęc. ret. certē in isto non potest esse contēpus, & sic nec peccatum inobedientie, & ergo tenet certū sibi certitud. inē morali, & di. mittit dubiū sibi. l. opinionem contrariam. O R A T I O fm S. Bo. in 4. di. 15. parte. 2. ar. 1. q. 4. accipitur cōm unisimē fm quod comprehendit omnem actū bonū, si cur accipit gl. r. ad thes. 5. Non cessat ora. re qui non cessat benefacere, accipit secū. do cōiter fm q. comprehendit omnem ac. tū contemplare relatum ad deum. Acci. pitur etiā propriē ofo secundū q. est ascē. sus mentis in deum ad aliqd degustandū vel impetrandū. vel exolouendū. Et isto modo accepta diuersimodē diffinitur, vt patet p. Ho. in sum. ti. de poenis ver. carnis aut ma. ceratio. & Io. And. in cle. vni. de reli. & ve. san. Vnde fm Aug. i. li. 6. de verbis dñi. Ora. tio est quædam peritio. & alibi dicit. Ofo est pius mentis affectus directus in deum, & plerunque nē pigritetur in vocem pro. rumpens. Facit ad hoc de conse. di. prima. in cap. quando autem, vel secundū Dam. 54. capi. 24. oratio est ascensus mentis in deum. Vel petitio decentium facit ca. pitul. fina. 20. distinctio. Vel oratio secun. dum Rai. est congeries vocum ad aliquid impetrandum in deum tendentium, vel se. cundū Hug. de s. cto Victorelo de virtu. te orandi, oratio est deuotio quædā ex cō. pūctio procedens, hęc enim descriptioes orationi conueniunt, secundū diuersos eius effectus & p. pterea oratio aliqñ dicit oratio nomine proprio, & hoc sit quando mēs nostra ascendit in deum vel quā. M. aliquid

1. Primum a. l. Th. 2. Jlla sunt verba apostoli in prim. obsecro igitur primo qm in thei obsecratione oratio...

te, & castitate hec. aliquid deo vouetur: vel of. ibi. Que & verba ponitur per apostolum ad phil. 4. c. di. Nihil solliciti sitis, sed in omni orone & obsecratione cum gratia actione peccationes vsq; ino testat apud dei &c. Quae verba exponens. S. Th. 2. 2. q. 81. ar. vlt. dicit esse partes oronis quod ostendens ait. Aur orone tria requiruntur quorum primum est vt oratio ascendant ad deum quem orator significat nomine oronis, quia oratio est ascensus intellectus mentis in deum, secundo regitur petitio que signatur nomine postulationis siue petitionis vt aliquid proponatur determinate quo quidem nominant quidam proprie postulationem, siue determinate, vt cui quis petit iuuari a deo, qm nominat supplicationem, siue solam factam narretur fm illud Ipa. 11. Ecce que amas infirmatur, qd vocant infirmatione. Tertio requiritur ratio impetrandi qd petitur, & hoc vel ex parte Dei vel ex parte petentis. Ro quid impetrandi ex parte Dei est eius sanctitas quae petitur exaudiri secundu illud Da. 9. pp. tempus in inclina deus meus aurem tuam. Et ad hoc per. l. obsecratio, que est per facta obsecratio, sicut cu dicimus, vt natiuitate tuam libera nos dicit. Ro vero impetrandi ex parte petentis est gratia actio, quia de acceptis beneficiis gratias agere merentur accipere potiora, vt in collecta de ideo gl. prima sicut. 2. dicit qd in mltis obsecrationes sunt quae praecedunt consecrationem in quibus quaedam, si qua commemorantur. Orationes sunt in ipsa consecratione in qua mens maxime debet eleuari i. deum

Postulationes autem sunt in sequentibus petitionibus gratiarum actiones in fi. In pluribus et ecclesie collectis hac quatuor pot. attendi, sicut in collecta trim. tatis qua dicitur omnipotens sempiterna deus peruenit ad orationis ascensum in deum, ut quilibet. Qui

summi dominij. Cu latraria non fit aliud nisi exhibitio honoris testificatis in eo cui exhibetur. summum deo in quantum. In quantum ipse quis orat deum, vt per hoc satisfaciatur de peccatis suis vel aliorum sic est actus penitentiae, nec mirum quia i genere actuum n morum quid actus ex fine fontitur diuersas species, vt patet in 3. Ethicorum. ca. 4. vbi mechastis fraternae etiam pro salutari aliorum orat & petit, quare dicitur gratiarum actio per quam quis recolendo beneficia Dei tam praeterita quam praesentia & futura, et orat in deum attractus quod iam spiritu compunctionis reglando deo totus fit illi devotus, & sic ei competit distinctio Hugo. thot. de istis vide primae ad htmot. 2. a

1. Vtrum oratio sit virtus latrariae? b Respond. secundum Ricard. in 4. disti. 13. ar. 4. quaestio. 2. in corpore, & in responsione ad primum quod sic in quantum quis orat deum, vt sibi exhibeat honorem in recognitionem

multa merita fecerint sine quibus fuissent saluare. Affectu etiam impetrat nobis multa bona, quia nos diligunt, & id cu affectu orant. Dei pro nobis & qm secundum Beth. amecorum est id velle, id est aliquid diligit qd modum deum copellente illud diligit, vbi beatissima virgo multos peccatores reddidit ad deum. Hae ille. ar. 3. q. 2. Secundo dicit in q. circa istas de sanctis angelis. Qd sic videmus in caulis terrenis, qd in se loqui solent, pro ipso, sicut intelligendum in spiritibus, cum per nos nec orare nec quasi balbutire sciamus, cur a deo angelus tanq. aduocatus, & allegatus magnus, in illa superna caula assueti verba & orationem pronuntiant. Nam loqui cum, & oratio vita est

Ad desiderium alicuius rei vel petitioni formata secundu desiderium, & qd nisi desiderium ex mera & vera & ardenti dilectione est, tum e fortiter clamamus in Dei a meritis & tunc oratio peioramus. Et quando orationes siue affectiones nostrae sunt rapidae & affectiones angelorum ferientes sunt, & magis eleuata ad ipsum desiderium pro nobis quod nos desideramus cum accedant ad esse familiariter, & proxiarius dicuntur offerre sibi, & qd Deus videt nos primo petere, & obare per os nostrum, secundo magis approbat per os & desiderium angelorum & quoniam illud dicitur notefere, qd approbat, hinc e qd petitio nes nostrae dicitur apud deum innotescere non solum per nos, verum et per angelos. Angeli enim dnr loqui per affectio nes voluntatis, & per adiunctiones ronis, sicut exponit Gre. super Iob. hgc. 111. a Ric. vbi supra] In responsione ad fm. ar. 3. & Th. vbi supra in responsione ad fm. b Naturali cognitione] Seco. in 4. di. 45. q. vlt. sic formaliter dicit. Si queras notitia naturali an cognoscat sancti orones nostras, dico qd pot. cognoscere & non cognoscere naturaliter, quia talis anima pot. cognoscere in virtute existentiam cuiusque rei proportionate, et tamen praesentis quia si potest cognitione abstrahere a multitudine cognitionis intuitiva, sicut. n. sensus potest cognoscere albedinem, ita & talis intellectus separatus orationem vel cogitationem mentis patris, ideo quia magis proportionatum obiectum orationis intellectui quam albedo ipsa, si autem mens ipsa orans sit diffans non cognoscat. e. Adde tamq. qd quia substantia beatitudinis est primo in cognitione de deo. Secundo autem in cognitione quid sit illa & partium huiusmodi, ideo non oportet qd altero modo cognoscat, sed a separata operatione nostras pp

beatitudine in i, quia talis cognitio est mer acc. id est talis beatitudinis anima separata, sed pp hoc cognoscit quia quibus emittitur perfecta habet illud quod subuenit. h. quia contenti cultibet beato quoad sic & coadiutor Dei quoad sic orando deum p aljs vt salui fiant, ideo cognitio qd qua fit ei motus stat aliorum est tali animae necessaria hgc autem cognitio fit in eis p reuelationem, non praesentem beatificam, & sic magis congrua e aliqua aliquibus reuelari magis alijs, ita, & sic, qd dicit qd vel videtur deum vel se fieri talibus, & sic frustra videtur orare, qd si videtur Deum hoc non facit contra deum. Aur si nesciunt deum velle vel nolle sequitur quod nolle beati. Res qd adu aliter vultio beati. Quae explicit nolle est de aliquo facto nisi prius conset beatus de bñ placito diuino, qd tale quid fiat vel non fiat, vna de sicut reuelatur eis qd orant pro tali. Ita reuelatur eis diuini beneplacitum de isto quod tñc habens habet adualem vultionem per quam vult conformiter diuino beneplacitum

4. Quomodo det fieri oratio? b. Vt colligitur ex Ric. vbi supra. q. 7. c. & Th. 2. 2. q. 81. Ho. & Ioan. And. vbi supra qd debet fieri cum. 7. con ditionibus seu socijs, & primo cum humilitate. Iud. 3. humilium, & mansuetorum semper tibi placuit deprecatio. Ecclesia. 35. oratio humilium sit &c. Psalm. 101. Exaudisti orationem humilium respexit in orationem &c. hgc humilitas duo det habere. Primum diffidentiam propriae virtutis hoc est reputes te indignum exauditione. Secundo confidentiam de Dei misericordia ne desperes, sicut ecclesia facit quae semper in fine orationis dicit per dominum nostrum Iesum &c. Quasi d. O domine non ad me aspicias sed ad misericordiam Saluatoris, ad aduocatum Mariam, sic vide qd in letanijs dicitur per passionem per crucem &c.

5. Secundo cu bona dispositione seu contritione suorum peccatorum, quia cu is, qui diliplicet ad intercedendum mittitur irati animi bo, nec sequitur, quod dicitur si videtur Deum si velle ergo frustra oratur deus quia oratio sic erit, quia deus vult talem saluari per orationem sic sancti, sic vult nos saluari per merita nostra. Ihesus sumus praedestinatus. Et hgc dicta sint de actuali cognitione animae separatae. Sed de habitudinali oratione sanctorum dico quod vt sic semper orant. Hac Scotus. c. Quaestione. 7. J vbi ponit solam tres condiciones quae etiam refert Thomas secunda secundae quaestio. 81. articulo septimo. Sed Ioannes Andree in clem. v. nica, de religione, & veneratione sanctorum ponit. 3. condiciones. Quae hic reducuntur ad septem, vt patet.

a Ca. vlti. J. Tex. nihil facit.  
 b Sed ex misericordia] Adde A. lex. in 4. parte. trac. de oratione vbi hunc articulum plenus examinat.  
 c Cum breuillo quio] vide S. Th. vbi supra. q. 8. e. argu. 14. vbi dicit idē q. hic concluditur.

dictam, dum permittitur amplius ruere in peccatis. Vnde Aug. Quædam negat deus propitius quæ concedit iratus. Et sic intelligitur illud prouer. 28. Qui declinat aurem suam ne audiat legē, oratio eius execrabilis erit. Aut peccator orat ex desiderio bono nature, & sic deus exaudit non quasi ex iustitia, quia talis non meretur, sed ex misericordia b si tamen aliæ conditiones concurrant.

7 Sed quid fit orat scilicet peccator nun quid exaudietur? R. q. aut orat vt minister ecclesie, & sic exaudietur 1. q. 1. ca. dictum est. Aut orat vt priuata persona, & sic non exaudietur peccator pro alio orans. Et sic intellige. c. si quis inquit, & c. ipsi sacerdotes & c. sacrosancta. & c. neesse. 1. q. 1. Verum est quod si ille qui inducit peccatorem ad orandum pro se sit bonus, tunc peccator exaudietur, non pro suo sed pro merito poscentis. d. ca. dictum est. Sed aduerte q. hic & in § præcedenti accipitur peccator ille qui est in mortali, nec de eo est attritus vel contritus, quia licet quis esset in peccato tamen de eo dolet, & proponit abstinere & satisfacere, tunc non habet locum istud sed illud quod dicit Aug. super Ioan. home. 44. si enim peccatores deus non exaudiret, frustra iste peccator publican<sup>9</sup> oculos in terra demittens, & pectus percutiens diceret, domine propitius esto mihi peccatori, cuius contrarium ibi patet, quia descendit iustificatus, & ideo tales exaudiuntur.

8 Tercio debet esse oratio associata cum breuiloquio. c. Matt. 6. cum oraueritis non lice multum loqui, orantes autem dicite, &c. Facit de cons. di. 7. c. non mediocriter.

potius ad deteriora prouocatur. dicit Ric. 3. q. 7. in grauib. & 49. distincti. c. vltim. a

6 Vtrum oratio peccatoris exaudiat? R. vt colligitur ex Ric. ar. 7. & S. Th. art. 16. vbi supra, quod aut peccator aliqua perit, vt peccator. i. secundum desiderium peccati, & tunc non exaudietur ex misericordia sed bene quædoque ad vindictam, dum permittitur amplius ruere in peccatis. Vnde Aug. Quædam negat deus propitius quæ concedit iratus. Et sic intelligitur illud prouer. 28. Qui declinat aurem suam ne audiat legē, oratio eius execrabilis erit. Aut peccator orat ex desiderio bono nature, & sic deus exaudit non quasi ex iustitia, quia talis non meretur, sed ex misericordia b si tamen aliæ conditiones concurrant.

Sed contrarium Christus Luc. 18. dicit semper oportet orare, & nunquam deficere. Item Lu. 6. dicitur q. pernoctauit orando, & Lu. 22. dicitur q. prolixius orauit. Fecit 76. dist. c. nosce. in ver. orationibus pernoctantes instetimus. Adde q. dicitur quod oratio non solum secundum suam causam quæ est desiderium charitatis, sed etiam secundum seipsam potest esse diuina. Et quod ego dico, q. debet esse breuis hoc intelligo taliter ne immorantibus nobis aliud cordi nostro inferat inimicus. Et ideo sancti patres aliquantulum orabant, & postea, aliquid operis faciebant, deinde ad orationem redibant, sic & nos non ita debemus prolongare orationem q. in ipsa repleamur vagationibus, sed potius eam breuem facere, vt cum seruore eam expleamus, & hoc est quod dicit Aug. ad proban. multum loqui in orando est rem necessariam superfluis agere verbis. Cum plerumque hoc negotium plus gemitibus quam sermonibus agatur. Et hic loquitur de oratione voluntaria, non de illa quæ est de necessitate. vt officium clericis & humilimodi.

9 Vtrum oratio debeat esse vocalis? R. resp. secundum Ri. vbi supra. quæ 1. quinta. q. duplex est oratio. Quædam communis scilicet quæ per ministros ecclesie in persona totius populi deo offertur, & talis debet innolescere populo pro quo offertur, vt exciteur ad deuotionem, & ne possit suspicari in ministris ecclesie illius orationis omisio, & ideo talis debet esse vocalis. alia est oratio singularis plone scilicet q. offertur ab homine in quantum est singularis persona siue pro se siue orat pro alio, & talis oratio quantum non sit necessarium quod sit cum sensibili voce, isti ad hoc homo fit obligatus ex voto, tamen quandoque expediat meritum vt mentali adiungatur vocalis. vt p. vocalem seruator cordis amplius excutitur. Ex quadam naturali vnione autem ad corpus motus corporis diuersimodæ affectiones animæ excitat & immutat. Si non in casu isto vocalis oratio renneret interiori seruatori, tunc non esset vocaliter oratio. oratio singulari quæ est ex excessu seruatoris metris pruripit homo in vocali oratione. Potest et fieri vocalis oratio ad redactionem debui, vt videlicet homo in totum quod hæt deo seruiat, et illud

a Per euerit in tentio] S. Tho. 2. 2. q. 84. ar. 1. triplix ratio ne respicitur. Quare vocaliter fit orandum quæ hic breuiter recreatur.  
 b Si orem lingua] Apostolus loquitur de oratione secreta, & ostendit enim etiam orationis respiciendi doni linguam, & facit talē rationem. Oratio quæ reficit intellectum & affectum vel natura est reficere meliorē illa quæ reficit tantum affectum, sic est in proposito, quia p. donum linguarum præfite possunt perferri verba orationis in quolibet idioma esse, sed non intelliguntur, sicut cum laicus dicit orationem dominicā vel aliquid huiusmodi deuotæ, & tunc affectus eius eleuatur, i. deus, & sic reficit affectus non tam intellectus quia intelligit quod dicit, sed quando intelligit reficitur intellectus & actus. Intellectus igitur qui pertinet ad prophetiam melior est dono linguarum. Huius autem rationis proponit minorem dist. Nā si orem lingua spiritu meus oratio. i. affectus meus in deum eleuatur, spiritus enim hic importat quædam virtutem motuam & ideo volutus, quæ est quidam effectus intellectus vocatur hic spiritus, quia mouet alias animæ potestates ad agendum. Mei per meam i.

Iud Mat. 6. orantes nolite multum loqui. Intelligendum est secundum Aug. ad proban. q. non est loquen. multum scilicet vt multa locutio sit efficax ad exauditionem quæ eloquentiores erimus quæ de principio ad intentionem aspiciunt. propterea subiunxit Aug. ibi. non deesse multa precatio si seruus pauerat interiori. 10 Quarto requirit oratio q. fiat cum bona intentione & seruentur. Sed hic queritur. Vtrum oratio vocalis si mentali attentione sit efficax? R. secundum Ric. vbi supra q. 6. q. triplex est efficacia orationis. Prima est in mergendo seu satisfaciendo. Secunda est impetrando. Tertia est orantē spiritualiter & sensibilibiter reficiendo. Vbi nulla istarum habet vocalis oratio, nisi eam cum comites cōcor meditatio. Moralis enim non est actus exterior, nisi per comparisonem ad actus orationis interiorum. Aduerte tamen q. intentio debita, & actualis si ad fit in principio vocalis orationis, licet postea mens euagetur, nisi si talis euagatio interrumpat primam intentionem per contrariam intentionem sic est meritoria, & impetratiua oratio vocalis siue attentione per virtutem primæ intentionis, sicut cum quis per bonam intentionem incipit peregrinari vel elemosinam dare totū sequens est meritorii virtutis intentionis primæ quamuis cesset sua stitio actualis. Sed talis oratio sine attentione non habet tertiam efficaciam scilicet spiritualiter reficiendi orantem, nisi quando eam concomitatur attentio actualis, &

sic intelligitur illud prima Cor. 14. Si orem lingua & spiritus meus non oratur, mens mea sine fructu est. I. spiritualis refectionis. c. 11 Sed quoniam dicitur per euagationem interuenire etiam intentionem, licet Ric. non declarat. d. Dic quod dicitur quod homo voluntarie alia cogitat non pertinencia ad orationem, & de hoc. vide §. Hore. §. 27. Et quomodo est peccatum. Vnde dicit Cipria. de oratione dominica. Quomodo audi re te a deo postulas, cum ipse te. non audias & Ber. causamur nobis de se gratiam, sed iustus ipsa gratia conqueritur non nullus deesse sibi, & Cassianus nunquam orat qui quis etiam flexis genibus si vagatione distrahatur. Propterea dicit Cipria. nihil aliud cogitet animus quā id solū quod præcatur. Facit de cons. di. 1. cap. quando autem. & distinctio. 5. nunquam. Et est etiam aduertendum quod triplex potest applicari intentio orationi vocali scilicet. Aut applicando eam ad verba quæ dicuntur. Aut ad illud quod petitur. Aut ad illū cui oratio porrigitur, & quocunq. istorum modorum adfit intentio non est in efficax oratio ad satisfaciendum. c. Ego dico nec ad impetrandum vel reficiendum. sed secunda intentio melior est etiam prima. Et tertia quam secunda. Vnde Aug. de virtute orandi. Pura (inquit) oratio est quando abundantia deuotionis, nam mens accenditur, vt cum se ad deum postulandum conuertitur, præ amorem eius magnitudine etiam petitionis suscipi iuuilatur. Nam aliquando nimia attentio ad verba posset esse impeditiua orationis scilicet quando homo vult nimis in particulari cogitare de verbis, quia secundum Philo. 2. Topicorum. Non possunt mens multa cogitare simul, vnde sufficit, quod prima intentio sit talis quod sufficit ad integram formationem verborum, & iō Hug. vbi supra dicit. Oratio perfecta esse omnino nequit, si cā meditatio non cōcomi

Intellectus meus fructum est, quia non intelligit orationem sentiens, & concludit, quod ergo est nihil facendum. Oratio spiritus affectus. Oratio & meretur intellectum, hęc ille.  
 c Refectionis] S. Th. vbi §. 2. 1. item in effectu dicit.  
 d Non declarat] S. Th. vbi §. in responsione ad tertium bene declarat.  
 e Ad satisfaciendum] Hoc dicit Ric. in d. 4. in corpore. in d. 6. in §. Th. vbi supra.



1 Sic habere diuitias. 15. Tho. vbi supra. ar. 6. dicit qd temporalia pnt dari & peti, nō vt fratres in eis cōstitui, sed vt adminicula quibus adiuuamur ad tenendum in beatitudinem inquantū per ea vita corporalis sustentatur, & inquantū organa cō nobis deseruiat ad virtutes, 16 secundū Aug. super illud Mat. 6. primū querit regnū Dei & c. bonū tēpale posterius querendū est nō tēpale sed dignitate. 17 Precibus obtinemus. Cōfiderandū est qd ex diuina providentia non solum disponitur qd esse qd iat, sed et ex quibus causis, & quo ordine proueniat. Inter illas autem causas sunt et quoti dī cāz ad hūmanū, vnde oportet hoies agere aliquid quod non vt p suos sed dīuina dīspōsitiōe immutet, sed vt per a. 2. suos implēt quosdā effectus secundū ordinē a deo dīspōsitum & idē est et in naturalib. causis, & simile est de oratione. Non n. pp hoc oram? vt diuina dīspōsitiōnem immutem, sed vt id impetremus quod deus dīspōsit p orōnes sanctorū esse implendum. d. c. obtinēri. Non ergo deo porrigimus orōnes vt ei manifestem? necessitates & desideria nostra, quāquidē ea ipse cognos-

centur, aut pcedat. His omnibus cōcor. Th. vbi supra de hoc vide Horz. S. 27. 12 Quinto requiritur orō qd vtilia ad salutē petat, & sic est petere iustē. 13 Vtrum sit aliquid determinatē petendū in oratione? R. secundū Ric. vbi supra. q. 4. Quædam sunt quibus non possumus malē vti, sicut virtutes gratia, & gloria, & talia determinatē petenda sunt in oratione. Quædam sunt quibus possumus vti bonē, & malē, sicut habere diuitias, filios, & uxorem, & hmōi, & talia nō sunt determinatē petenda in oratione, sed sub conditione, scilicet si deus prouiderit illa ad salutem nostram vtilia. Quædam sunt quibus vti bonē non possumus, sicut peccatis, & huiusmodi malis, & talia non sunt a Deo petenda in oratione. 14 Sed cur aliquid petimus, cum deus sciat quo indigemus? R. secundū quod dicit Aug. in epist. ad Probā. Ille qui nouit qui d nobis necessarium sit prius quā petimus, ideo voluntatē nostram vult sibi per petitionem nostram innotescere, quia eam non potest ignorare, sed vult exercere in orōnis desiderium nostrū quod possumus capere quod ipse pręparat dare, hinc, & Greg. 23. q. 4. Obtineri (inquit) nequaquam pnt quę prędestinata non fuerunt, sed ea quę sancti viri orando efficiunt ita prędestinata sunt, vt precibus obtinētur, ergo non oramus vt deus aliquid sciat, vel vt eum immutemus, sed vt obtineamus quod voluit pre-

stare, sed vt nos ipse consideremus ad diuinum auxiliū esse recurrendū. Si dicatur liberalius est dare aliquid non petenti quā dare petenti, quia sicut Seneca dicit. nūl la res carius est tibi quā quę p̄tib. emptā ē, sed deus est liberalissimus, ergo nō videtur esse conueniens qd deū exornemus. Rñ. qd multa nobis pręstat ex sua liberalitate et non petita, sed qd aliqua vult pręstare nobis presentib. hoc est pp nostrā vtilitatem vt. si fiduciam quandā accipiamus recurrendi ad deū, & vt cognoscāmus eum esse bonorū nostrorū autorē, hic S. Tho. 2. 2. q. 8. art. 2. c. Hæstians] Has duas cōditiones cum alijs ponit Ri. vbi. s. q. 7. d. Secūda iustitiam] Sed petitio orōis exauditur per gratiam. c. Loquendo de merito] exauditur tamen si ad sint alię cōditiones secundū eū. f. Secūda cōmopi.] & maxime

15 Sexto qd constanter fundatus in fide petat, vnde Iacobi. r. postulet autem in fide nihil hæstians. c. 16 Septimo qd petat perseueranter. 17 Vtrum oīso sit semper meritōria? R. secundū Ri. vbi supra qd non, quia merito debetur merces secundū iustitiam. d. Et ideo oīso facta in peccato mortali non ē meritōria propriē loquēdo de merito. c. Adde etiā quod nō est meritōria, quia non fiat in peccato mortali, si non adsit debita attentio saltem actualis in principio secundū communem opi. f. Theo. in 4. di. 4. 1. si talis attentio adfuerit meritōria, nisi interuempatur, vel nisi in orōne necessaria puta in officio respectu clericorū sit notabilis negligētia in reprimendo vagationes, quia sic esset peccati, de quo supra. Horz. S. 27. 18 Ad quid valet orō sine de eius affectu? R. qd valet ad vincēdas tētationes. Vñ Ier. super Matt. 1. 4. in tētationem intrat qui orat & negligit. Secūdo ad augmentanda merita. Tertio valet ad impetrandum postulata, vt patet ex supradictis. Quarto valet ad vincēdos Hostes. 36. di. cap. vltim. de Moise qui orans vincebat hostes. Exod. 17. Quinto ad secretorum diuinorū reuelationem. 8. quæstion. 1. si ergo. Sexto ad cœlestium degustationem. vnde sine ipsa non gustatur diuina.

19 Vtrum semper exaudiat? R. s. q. 7. qd si sit pro se & debito mō semper exaudiat, sed non semper statim sed pro illo tēpore quo diuina misericordia dīspicit exauditionē vtiliorē cō oīb. p̄fatis. aut sit p alijs & sic nō sēp exaudit. vñ Aug. hom. 1. 2. sup

183

O R A T I O.

10. dicit exaudiat omnes sancti pro ipsis non ar. p oibus exaudiuntur, subdit tñ quantū digniores fuerint orantes pro populo, tantū facilius in necessitatib. pro quib. clamāt exaudiuntur. hoc. n. non prouenit ex defectu orationis, vt nō exaudiatur pro alio orans debito modo, sed propter in dīspōsitionem illius pro quo oratur, quia obstinatus forte est, vnde Rabanus super Mat. 21. Quotiescunq; orantes nō exaudimur, ideo sit quia contra auxiliū nostrę salutis petimus, vel quæ eorum pro quibus petimus perueritas nē impetremus obstitit, vel in furtum petitionis differtur effectus, vt desideria crescant & perfectus gaudia capiantur quę requirunt, hæc ille.

10 Vtrum oratio sit in pcepto ita qd quilibet teneatur? R. s. q. 7. Vndericum qd sic ad orōnē mentalē. Et ego dico qd et ad vocalē tenetur imperfecti & oēs hoies, quia mentalē orōnem non possent habere sine vocali. Et qd oratio sit de pcepto omnibus. pro ratione, sic homo tenetur de iure naturali ad oīa quę recta rō dīctat non posse sine ipsis salutem consequi, patet ea necessitate quia quis vult aliquid ea necessitate vult illud sine quo tale quid non sit habere. secundo phi. Finis imponit necessitatem his quę sunt ad fil. oratio. ff. de spō. sed homo non pot saluam consequi sine oratione, ergo ad eam tenetur de necessitate, & qd hō non possit saluari sine oratione patet. Nā s. m. Apostolū. 2. ad Col. 3. Non sumus sufficientes a nobis et bonū cogitare, ergo multomin? operari, nisi ex gratia Dei nobis donetur posse, qd quidem nō donat regulariter adultis nisi petat p augmentum a contrario. lo. 16. petite & accipietis. Facit. 13. q. 4. c. obtineri, ergo cum sine bona operatione null? possit saluari quia habitabit in tabernaculo Dei qui operat in-

stittiam s. m. psalm. & bona operatio nō pot esse sine oratione. Ergo propositum confirmatur. Exo. 20. Memento, vt die sabbati sanctifices, quod sine oratione fieri nō pot. Itē Luc. 18. oportet semper orare, sup quo Chri. dicit, oportet necesse sitatem dicit. Corroboratur exēplo in practica quia communiter hoies non timent deum, quia non habent orōnem. Econtra qd si est aliquis timor Dei inuenies in habente gram orationis. Merito ergo dicit Ier. vbi supra. nō tētatione intrat qui orare negligit. Et super illud Mat. 17. Hoc genus dēmoniorum nō eicitur nisi in oratione & ieiunio. Non sanatur oculū quod non sanat calcaneum. Ieiunio sanantur pestes corporis, oratiōe vnde pestes mentis. Sed aduerte qd istud pceptum de oratione est affirmatiuum, qd si solū obligat pro semper nō ad semper aliquos plus aliquos minus. Quanto. n. quique est debilior, tanto magis indiget auxilio orōnis. Et ideo certa meta vel hora non est determinata, sed tñ quilibet pcepto tenetur quantum iudicium suę rōnis dīctat sibi fore necessarium orare vt a peccatis desistant, & in bono pseueret. Clerici tñ & religiosi, si hñc determinatū modū & tps orōnis de quo. S. Horz. Similiter illi qb. i pnia per confessorē est iniunctū, vel qui ex voto haberent. Alij autē non videntur habere determinatū tps. Nisi qd secundū S. Tho. in 4. di. 15. Seculares tenentur diebus festiuis diuinis officijs interesse, vt ministris p populo orantibus suam intentionem conforment. Adde supra Feriz. S. 43.

21 Quæ oratio est efficacior? Ref. s. m. Ric. vbi supra. q. 8. dīca. Quod ostendit, primò autoritatis dignitas, quia Christus eum fecit & discipulos docuit. Mat. 6. Secūdo sententiosa eius breuitas, & Tertio petitorū vilitas. Nam omnia quę desiderare debemus & petere in hac continētur. Vnde Aug. ad Probā. Licet alia verba dicamus orando, nihil aliud tñ dicimus quā qd in ista oratione possumus est, si rectē & cōgruēter oremus. Vnde aduerte qd eo ordine posita sunt quæ desiderare & petere debem? Exhibetur primo reuerentia illi cui porrigenda est orō. Cum dī Patet nos ter qui es cœlis, quo captat benuolentiam Dei orās. Secundo quia finis magis desideratur quā

M 4 quæ



tus. Principale tamen q accipit est cereus quia vrcolum accipit ab Archidiacono vt patet ribi.  
 2 Ab Archidiacono ] Dicit enim Ric. in d. dist. 24. quarti. ar. 4. q. 3. respondens ad secundum, q in minoribus ordinibus hoc est singulare, vt postquam e p̄s docuit ordinandos qualiter officio suo agere debeant ab Archidiacono d̄uoluita te, & m̄adaco epi accipiat istrumentum, in cuius receptioe caracter imprimitur, ga illius instrumenti traditio principalis est ab episcopo qua ab Archidiacono, h̄c Ricard.  
 b Potestas subdiaconi] dicitur q oēs ordines largō modo dicuntur facti vt nos. gl. s̄ūme 21. dist. tamen subdiaconatus & diaconatus & presbiteratus & ep̄atus dicitur per excelentiam sacri. c. vni eo de voto. lib. 6. & c. nulli cum c. e. s̄. dist. & rō n̄ assignat Pan. in c. 1. de clerici. cōiug. in prin. ga isti ordines magis participant de sacramento corporis Ch̄ri, & transferit ordinatos in sortē om̄i vt eis non liceat amplius retrocedere. c. cum ex eo. d̄. ele. li. 6. vnde gl. vbi d̄ dicit quod sacri dicuntur a sanctimonia. i. castitate & continentia quam inducunt. 38. dist. c. oullū. Idē dicit S. Bou. in 4. dist. 24. arti. 2. quā. r̄ dicit sanctitas vel sancti actio potissimē consistit in continentia, ideo quidam ordines requirunt ipsam, quidam non: primi dicuntur sacri, secundi non & hoc non ratione sui, sed diuini. Art. j. h̄c S. Bona.

c Patenam] A Ideo Ri. vbi supra. & Ro. vbi supra. H̄c ad hoc c. subdiacono. n. 23. di. vbi patenam & calicem vacuum accipit de manu episcopi, de manu vero Archidiaconi accipit vrcolum cum aqua, manile & manutergium &c.  
 d Et ideo exprimitur] Ric. vbi supra dicit potestatem d̄i esse inter potestatem subdiaconi & sacerdotis. Subdiaconus h̄c potestatem tangendi vasa ministerij. Sacerdos consecranda corpus & sanguinem Iesu Ch̄risti. Diaconus & si non habeat potestatem tangendi corpus Ch̄risti, habet t̄m potestatem portandi, illud in patena, & dispensandi in calice sanguinis, & in hoc est principalis eius potestas, qua ergo cōsecratione ep̄ h̄c potestatem non p̄t per traditionē vasa r̄i t̄m, nec p̄ traditionē materij, nec decēs effectus traditur ei vasa cum sanguine & corpore, cū sacerdoti non tradatur corpus, & sanguis sed vinū & hostia, idē potestas diaconi cōfertur i traditioe euāgeliorum hecille. Datur. n. tunc et p̄t̄ legē d̄ euāgelij in ecclesia qd̄ est eius actus secularis? i quo includit p̄cipalis. Cōp̄natio facti s̄m Th. e In manus ep̄i impositione] Pro hoc facit illud, Actū, 7. vbi apostoli ordinauerunt septē diaconos per manuum impositionem, facit ga manus est organum organorum in qua principalis residet potestas operandi. Ri. tamen hoc non tenet, & placet. f Alij dicunt vt Scotus ] Cum Scotus. concordat Ric.

in 4. dist. 24. ) quod ibi sunt duę formę partiales. In quarum altera confertur potestas conficiendi eucharistiam, in reliqua potestas absolendi in presentia, & istis coniungunt duę materię, hoc est duo signa visibilia. Propria formę primę ē traditio calicis & patene cum hostia, & vino, & verbis, & iō in hoc imprimis caracter, quia principalis actus eius ē vasa domini corporis & oblationes offerre diacono. Et legere epistolam est secundarius actus non principalis, propterea legitur etiam a non subdiacono. Potestas diaconi non potest exprimi quantum ad eius principalem actum, qui est potestas portandi corpus Ch̄risti in patena & dispensandi corpus Ch̄risti & ideo exprimitur d̄ quantum ad eius actum secundarium in traditione libri euangeliorum, in qua imprimitur caracter, secundum Ricard. & Tho. Alij dicunt quod imprimitur caracter in manus episcopi impositione. e vt S. Bo. & Pet. & pro hac opinio. facit. 23. dist. c. diaconus iūcto d. c. clericos. Potestas sacerdotis confertur, q̄n ab ep̄o dicitur, accipite spiritum sanctum &c. & huius opinio. est Sanctus Bona. & Pet. Alij dicunt ( vt Scot. f

Ric. vbi s̄. & dicit ga principalis actus vel potestas sacerdotis respicit corpus Ch̄risti verū iō datur ab episcopo calix cū vino & patena, quia habet transfusibilia et panem in corpus Ch̄risti, & vinum in sanguinem eius. Actus secundarius est ligare & soluere fideles vt disponantur ad dignā susceptionē corporis Ch̄risti. Idē tenet d. An. in c. fin. de sacra non ite. quidā autem arguit Scot. dicens q non sunt duę formę partiales, ga essent duo characteres &c. Ego miror q̄ iste nō viderit S. Th. 4. di. 14. ar. fin. in rub. ad quartum. vbi dicit q d̄s in cena dedit potestatem quācum ad principalem actum. c. q̄ dixit. Accipite & comedite hoc est corpus meū, h̄c quoque sc̄i feceritis in mēa com. fa. &c. Sed post resurrectionem quantum ad actum secularium dixit. Accipite spiritum sanctum quocumque &c. Non ob id qd̄ d̄ q̄ essent duo characteres, ga est vnus cum maior potestas. Idem sentit Rose. ordo. 3. §. j. licet non vtrahis verbis. a Per c. vnicū ] De vñctione episcopi, & quid significet. Vide in d. c. vnicō. b Abscinda tur ] De tonsura cleri

Episcopat⁹ verò ordo quo ad caracterē suscipitur in vñctione capitis ex ch̄ristmate, sed hoc non est verum per c. vnicum, a in principio de sacra vñctione vbi dicit suppleđum quod est omiffum. Imprimitur ergo ep̄ impositione manu ep̄i scoporū super caput eius, vt potest elici ex c. episcopus, iuncta gl. 24. dist. Nec ob. c. vit. de sacra. non iteram, quia loquit de impositione quę fit diacono, & sacerdoti quę non est de essentia. P̄missat⁹ seu prima tonsura q̄ confertur cū ei capilli abscondantur. b 7 Quę sunt necessaria in quolibet ordine? R. q vt colligo in diuersitate doc. dicen. est qd̄ omnia statuta in pastoralibus debent intelligi ita necessaria, quod si aliquid omittatur nihil fiat, & necessario totum fit iterā. nisi omiffa sint de illis de quibus in iure est expressum, q non sunt de necessitate, vt vñctio, vt in d. c. vnicō, de sacra. Et manus impositio in ordinatione diaconi vel presbiteri. d. c. vlti. de sacra non iteram. Et quidam orationes alię ab illis quę d̄r q̄ aliqua instrumenta traduntur. Et quędā alia fortē minima quę ex se patent non esse de substantia ordinis, sicut q̄ fit genuflexus, & similia, quę magis sunt ad deuotionē excitandā. Item tempus de tempo. or. c. sanē. Itē etas, di. 7. subdiaconus. Itē qd̄ ab ep̄o proprio recipiat & nō simul plures e accipiat c. dilectus, de tempo. or. & eo. tit. lib. 6. c. cum nullus. Item q̄ a latino vel gręco

ep̄o recipiat, de tē. or. c. qd̄ translationi. Itē missa in minoribus ordinibus. & huiusmodi, ieiunium autem nō est de substantia. 3 Sed nunquid tactus corporalibus instrumentis, sit de substantia ordinis. Tho. in 4. dist. 24. tenere videtur q̄ sic, & verius credo, quauis alij dicant q̄ solū porrectio instrumenti manus extensio sit de substantia. arg. i. qd̄ meo. S. si per venditorem. ff. de acq. pos. ga in sacramentis requiritur tactus corporalibus, vt patet in baptismo vñctioe & huiusmodi, & hoc patet in pastoralibus vbi d̄r. Accipe hoc vel illud. Sec⁹ dicit qd̄dam de impositione manu, q̄ non requirit tactus Sed Gof. & Ho. tenent q̄ similiter ē necessarius, per c. si. d. de sacra. nō iterā. Ego teneo q̄ licet in impositione manu non tangat, q̄ non sit aliquid suppleđum. Et similiter i instrumentis in quibus caracter ex eorum traditione non imprimitur, sed sufficit porrectio licet sit melius tangere, secus in traditione instrumentorū ex qua caracter imprimitur. 9 Sed nunquid oportet tangat ambabus manibus. Item oia puta patenam simul cū calice & huiusmodi R. q non credo, sed sufficit solūm tangat modicum qd̄ aliquid rei quę nullum intermedium discontinuā habeat ad totum. ar. c. vnic. de cōf. ec. li. 6. 10 Vtrum sufficiat traditio euangeliorum pro libro exorcismorum, vel superpellucium pro dalmatica, & huiusmodi Resp. quod non, nisi in eodem libro continerentur omnia simul, si tunc haberet intentionem tradendi illum librum, qui pertinet ad illum ordinem. 11 Quid si ep̄s fecit act⁹ & alij dicit verba vel econtrario? R. nihil valet, ga sacramenta sunt vñctatis quę diuidi nō possunt, de conse. dist. 2. quia passus, & 3. q. 1. locut⁹. Fallit hoc in minoribus ordinibus vt dicitur.

**A** Expressio verborum ] Et in d.c. si in si. d. r. suspensio aut manu det fieri cu oratio super caput effunditur ordinandi, hanc ibi. b Est vel supplen. ] Et dum dicitur in c. si. te. sacra. non iterum. Quod omiffum est caute suppletur debet, vult d. c. cetera fiat, vt alijs defectibus ille non innotescat, vnde po. est dicere manum imponendo vade & porta mihi tale librum, vt credatur quia manus impositio sic facta per illud preceptum. Vel faciet in capella paucis vocatis ita do. An in d. c. si in si. c. Secundum coter doc. ] Et patet hoc in c. sollicitudo. di. c. sollicitudo. 52. di. c. vide supra eo. §. 14 & c. i. de cle. per sal. promo. d. Resp. q. sic ] Idem Role. ordo. i. §. fina. e A quo potest dari ] Ricar. in 4. dist. 25. ar. 1. q. 1. dicit q. potestas conferendi ordines potest conuenire dupliciter, sive ex ordinatione vel ex generali sui iuris eliam commissio ne hoc secundo modo conferre potest minores ordines vt episcopus qui renouat episcopatus vel Abbas & de quibz hic in principiis. & in §. h. Sed primo modo potest conferri quicunque ordines solis episcopus.

**V**trū requiratur necessaria expressio verborum cum traditione instrumenti? R. In. in c. presbiter de sacra. non ite. q. sic ita q. si pars illius orōnis sit dimissa a capite est inchoanda & bene q. materia cuiuslibet sacri est in fsi traditio, forma vero est expsio verborum. a 13 Quid si aliquid sit omiffum? R. q. si omiffum sit de necessitate seu substantia ordinis sic totū est iterandum. b Si verō non sit nisi de bene esse, vt esse, vt ea quæ non sūt de necessitate, sic i alia ordinatione est supplen. Et ab eodem qui prius ordinauerat si potest & non ab alio, secundū Inn. vbi §. nisi qñ primus non potest perficere, nec an suppletionē potest exequi ea quæ sunt illi? ordinis, ar. 1. 2. dist. sollicitudo, hanc ex Inn. & Ho. & Gof. in d. c. presbiter, nec potest talis suppletio fieri, nisi tempore debito ad ordinationes tenendas, ar. pra. facti. c. sollicitudo. 14 Sed quō supplebitur quā aliquid est omiffum? R. si erat de substantia vel cubiū an sit de substantia secundū Inn. vbi supra totum replicabitur. Si verō certum est q. non erat de substantia, tunc induit quō ordines datur veniet. & accipiet q. est omiffum solum. Propterea qui non habuit impositionem manuū secundū Host. solummō eā accipiet q. secundū eū non est de substantia, vt dictū est. Et si q. presbiter in sua ordinatione non habuisset impositionem manuū, sed non fuissent dicta prædicta verba, accipere spiritu factum & c. sed

alia em aliqua pastoralia episcoporum, tunc nihil iteranda est vel supplen. b 15 Vtrū i collatiōe ordinū offerat gratia gratū faciēs? R. Ri. in 4. di. 24. ar. 4. q. 1. q. sic, si suscipiatur dignē. 16 Vtrū caractēr vnus ordinis de necessitate presupponat caractēr alterius ordinis? R. q. non em cōiiger doc. c. i. 2. di. 24. Sed quo ad executionē, sic de quo dicitur s. Irregularitas. i. §. 36. 17 Vtrū ordo liberet a fortuna seruili? R. q. sic, d. epatus & sacerdotium, siue sit seruilis vel alcriptiua, vel curialis § 4. dist. seruus si sciet, & ibi gl. fi.

**R**o 11. a quo potest dari, c. R. em Ho. in c. cū ptingat, de era. & qua. & sequitur Pa. in c. quāto de consue. q. prima consuetudo clericatus dicitur vel psalmistatus (quod idē sunt) potest dari a quocunque sacerdote parochiali suis subiectis. Et istud tenet Hug. Rai. Io. Inn. & Et Arch. in c. nullus episcopus, de tēp. or. li. 6. Goff. tenet q. non potest. Et sic videtur habere vsus ecclesie Roma. Ego cū Ioā. An. in d. c. cū cōtingat, dico quod si habet supra laicū quasi episcopale iurisdictionē potest c. abbas de priuilegiis. li. 6. si non habet, sic non potest, & hoc sequitur d. Anto. in d. c. cū contingat Abbas verō si est presbiter, & ab episcopo habet vel recusat bā dicit, potest dare tres ordines minores. I. Clericatus siue primā cōsuetudine Hostiariarū & Lectōrati i tuo monasterio & suis monachis, seu illis q. v. efficiat monachi illi? accesserunt. Et est secularibus. oib. sup quibus hēt quasi episcopale iurisdictionem ut est in alio monasterio per c. cetera in re. si est inuitatus ab eōsū Abbate, & illegitima

**C**. quanto] Ad de gl. ibidem in c. reserua quæ dicit Papam non posse demandare laico vt christi, sed bene sacerdoti habenti ordinem & c. b Sed non executio] Dicit Pa. in c. i. de scisma. Aut gesta per seismaicum præfatum & c. sunt spirituales aut temporales, primo casu aut sunt spualia quæ vltra gratiā habent executionem sacramenti vt est ordo, aut sunt spirituales in quibus rñ cōferatur gratia, vt iherosolito corporis Christi, primo casu, aut sūt seismaici largimē, & tunc talia gesta tenent etiā quoad caractēr quoad executionem, quia licet in peccato mortali existēs sit suspēsus quoad se, non tamen quoad alios, vt in c. in c. cohab. cle. & mul. vnde gratia diuina p quam conferuntur sacramenta tranfit per istam tanquā per canale lapideū, vñ peccatum sacerdotis nō potest illa inficere, vt in c. vltra, de cohab. cleri. & mul. & idem de excommunicatis non excoercatione, quia potest offerre, ex quo non sunt suspensia collatiōe, c. excom. mini Si verō sunt seismaici largi, vt quia iuspē vel depositi, vel est sunt seismaici strigillimē, & tunc aut scienter quis recipit sacramenta ab eis, & circa formam ecclesie, & nihil recipit vnde etiam caractē non imprimuntur. i. quæstio. Decretals. in c. i. cum tibi no. de baptis. Si verō tunc seismaici formā ecclesie, tunc imprimunt caractē, sed executio non conferunt, quia ipsi non habent & c. Si vero ignorant & probabili erat ignorantia, tunc quando est factum occultum conferunt ordo & executio. B. si credit opinio veritati. Sed postquam hoc fuit p. efacta regitur

monasteriū sit exemptum. Alās non arg. 69. d. vt in glo. in sum. & in c. i. hoc sequitur Host. & d. Ant. in d. c. cum contingat, de hoc nota. c. abbas, in gloss. in versu. consuram, de priuilegiis. lib. 6. Episcopus verō potest dare omnes ordines omnibus de sua diocesi oriundis, aut qui in sua diocesi habent domicilium, vel beneficium. Aut de licentia episcopi cuius est subditus ordinandus, vel capituli sede vacante, vel vicarij generalis episcopo in remotis agente. Vel sui prelati si sunt religiosi exēpri, hanc nota. in c. cum nullus, de tēp. ordi. lib. 6. 1 Sed quid si sacerdos vel episcopus aut abbas ordinat aliquem non sibi subditum, vt supra dictum est Respon. secundū Innoc. in ca. 1. de supplen. neglig. prelat. q. nihilominus carterat conferunt. arg. 9. q. 2. Lugdunensis. De poena verō tam ordinantis quam ordinati vide supra Irregularitas. i. §. 32. 2 Vtrum Papa possit dare licentiam non episcopo consentiendi ordines factos? Respon. Innoc. in c. quanto, a de consue. quod sic, dummodo ille cui datur talis licentia habeat ipsos ordines; quos alteri vult dare, aliās non. 3 Vtrum episcopus qui resignauit episcopatum, vel degradatus, hæreticus, aut excommunicatus est conferre possit ordines? R. secundū Richard. in 4. dist. 25. ar. 1. quæstio. 2. & 3. Et S. Bonauē. ibidem, arg. 1. quod si fuit legitime episcopus ordinatus, & confer ordines, & caractēr imprimitur, sed non executio, b & de hoc vide supra Irregularitas. i. §. 30. & 31. mortaliter tamē peccant scienter in talibus ordinem suscipientes em eundem Ric. vbi supra. Et similiter supradicti ordinates, nisi in casu de quo s. Irregularitas. i. §. 31.

**R**o 111. quibus potest dari? R. quod omnibus masculis qui a iure non prohibentur ordinari. Mulieribus autē nullo modo potest dari, & si de facto e deur, nihil sit, quia caractē non suscipiunt, vt nota. Richard. in 4. dist. 25. argu. 4. quæstio. 1. Nec obstat cap. presbiter, & c. mulieres. 32. dist. in quibus vocatur illius qui ordinat. Mulier verō respectu viri subiectionē hēt, quia masculis sexus naturaliter impeditus est in respectu sexus virilis. Has duas rationes extrahere possumus ex dictis primis Thimo. 2. dist. 2. Mulier in silentio dicit cum omni subiecto nō docere autem mulier nō permittit, neque domi nari in virum. Hic Richard. 4. dist. 25. argu. 4. quæstio. 1. Et S. Bonauē. ibidem, articulo secundo quæstio. 1. Nec vlet illud de Dolabra, quæ indicant populū Iudic, quæ co. Quia illa potestas fuit rempore



a Sed Innoc. & Goff. j Gloff. in d. c. de eo. Idem tenet. Et sic videtur transire Ro. se. ordo. 2. §. 4. ff. in l. 1. de consti. 6. column. dicit qd vbi habemus verborum sonum non egemus inter pre. & l. ea. quae circa principium. C. quomodo & quid index dicit qd non ementis argumentum. Tñ ad huc non est reprobanda opinio. In cui sequacibus maxime post factum. c. Ca. vlti. j Nichil pro facto facte illud. capitur. sed capitur. pe. ibi. de melius facte. d. Arg. ad honorem. j Quia pallio semper leu quibet. ne vti pñt. c. Ca. si Romano norum j & c. ga circa. de priuile. nisi consuetudo repugnare quae scandalu gñaret. de quibus in c. si. d. ferijs. d. Ant. in d. c. de eo recitat quosdam tenere quod sic, & quosdam quod non, sed solum in illis festis in quib. virgines consecrati possunt, & Host. dicit hoc esse tutius, rex. tamen dicit in d. c. d. eo dñficis & alijs dieb. festiuis.

re fm Host. & sequit d. An. in c. consultationi, de tempo. ordin. Minores ordines potest Episcopus quilibet in diebus dominicis, & alijs festiuis dieb. dare vni vel duobus & non plurib. fm Host. in c. de eo. de te. ordi. vbi tex. est, sed Inn. & Goff. a ibidem tenet quod etiam in pluribus quibus duo bus potest dare, dummodo non videatur ordinationem generalem facere, sed opi. Host. cu inhæret literæ tutior, quia in re dubia tutius est seruire verbis edicti. l. 1. s. si is. ff. de exer. ac. Papa communiter subdiaconatum in omnibus dominicis dieb. & alijs festis præcipuis, dist. 75. ca. vlti. c. & Host. dicit in d. c. de eo. quod oēs ordines & omni tempore potest conferre Papa, arg. c. ad honorem, d. de aut. & vfu pal. Sed nūqd potest episcopus dare quatuor ordines minores in alijs festis quā de quibus in c. si. d. ferijs. d. Ant. in d. c. de eo recitat quosdam tenere quod sic, & quosdam quod non, sed solum in illis festis in quib. virgines consecrati possunt, & Host. dicit hoc esse tutius, rex. tamen dicit in d. c. d. eo dñficis & alijs dieb. festiuis.

3 Sed nūquid tēpus est de substantia ordinis? R. qd no. c. sanē. d. te. or. gl. in c. 1. 75. di. 4 Quæ poena conferentis & suscipientis ordines ex. præfata tempora, & qd poterit dispesare, vide supra. Irregularitas. 1. §. 3. 5. R. qd non, tñ si conferuntur, tenent fm Hug. 75. dist. ordinationes, el 1. & Ber. & Lan. 10. & Host. in d. c. de eo. Ray. verò ponit ieiunium ordinantis & ordinati inter illa quæ sunt in dubio, an sint de substantia, vel ne, & ppter ea tenet qd totum fit reitèrādum, quia non dē reitèratur quod nec fit factum, c. veniens. de presbi. nō bapt. & de conse. dist. 1. solennitates, contrarium tamen credo verius in minorib. ordinib. p no. in c. literas, de tēpo. ordi. & 75. dist. qd a partibus in quibus missa non est de necessitate, sed in maioribus dicerem cum Rai. cum missa sit de substantia, vt no. d. An. in d. c. literas, vide infra. Ordo vlti. in prin. **O** r d o v i. vbi debet conferri? R. qd in ecclesia episcopali, arg. 78. dist. c. 1. in ver. accedam in ecclesia, sed de consuetudine dant vbi volunt: 75. dist. in palea incip. quando, & est c. pe. **O** r d o v i. quo ordine debet accipi? R. quod gradatim incipiendo ab infimo ascendendo vsque ad supremum, s. prima tonsura seu psalmistatus, hostiarius, lectoratus, exorcistatus, acolitus, subdiaconatus, diaconatus, præbiteratus, & episcopatus, § 9. di. si officia. 77. di. c. 1. scilicet si meretur, vtribi. **1** Quid si qs vno vel pluribus ptermisiss ad supiorē ordinet, vide §. Irreg. §. 36. **2** Quot ordines possunt simul cōferri? R. Inn. Ho. in c. de eo, de temp. ord. tenent qd prima tonsura & quatuor minores nō possunt dari vna die per c. literas, & per c. dilectus, e. ti. & i. isto c. de eo nihil dicitur de psalmistatu, & hoc sequitur domi. Anto. in d. c. de eo. glo. tamen in d. c. de eo tenet qd omnes minores simul vna die possunt cōferri, & Gof. facit per et. rex. in d. c. de eo, vbi dicit minores ordines, & sic omnes minores. 19. dist. Si Rom. forum. Ego seruariam consuetudinem in hoc, sed vbi non apparet de consuetu dine, tunc tenent opinio nem Hostien. & Innoc. quæ videtur ferrior quia, d. c. de eo, superi. expresserat folium

a Pro eodem die j Bisione canonica dicitur: & gloff. ait etiā sine fatione loquendo de die naturali. Gene. 1. factum est vesper & mane dies vnus. Et si episcopus non potuit plicere ordinationem sabato die dñico perficeret cōtinuo ieiunio se cundū glo. in d. c. literas. Et sic loquitur. c. q. a par. tib. 75. dist. b Fallit hoc fecit dñi glo. Que etiā plus dicit qd in die dñico in mane potest ordinari sacerdos & hora tertiarum consecrari in episcopum & c. c De substantia j Ego credo verā opinionē istā an te factū, sed post factū venerē glo. in d. §. super eo, quia diuersa sunt cōsecratio, & missa tñ non debet omitti qd ecclesia sic ordinant p reuerentiam sanctorū, & vide ibi Pan. docto. d Quod limito vtrū j Bernar. in d. c. sup. eo, dicit semel fuisse in terrogatū vtrum vnus possit dicere missam, & aliter cōsecrare. Et sic respōdit hoc fieri nō debere, qd ē ordinationem ecclesie. e Volunt suscipere j Vt subdiaconus manipulū. Diaconus stolā, sacerdos casulā cū ceteris indumentis, s. sindonē, amictum, tuniceas. **Q**uod primo debet præcedere scrutinium

lum de quatuor minorib. & postea addidit minores, & ideo ista indiffinita restringenda est ad supra expressa, facit. l. pomponius, princ. ff. de procura. vnus ac facter ordo cū prædictis minorib. vel duo sacri ordines eadem die vni personæ conferri non possunt, nec in hoc dispesari potest, nisi per Papam, vt nota. Innocen. & Hostien. in c. dilectus, de tēpo. ordi. sed conferri debent singuli per se & per certa interstitia tēporum. 77. dist. in singulis, & c. quicunq. vñ licet aliquis ordinator continuaret ieiunium vsque ad dominicā de mane, & ordināndus, non tamen possit qui in sabato vnus susceperat aliū die dominico recipere, qd cōferretur pro eodē die, a c. literas, de tēpo. ordi. Fallit hoc fm Glo. b in c. q. a patrib. 75. di. in episcopo qd in sabato potest in sacerdotē ordinari, & in dominico in episcopum consecrari. **3** Quæ poena cōferētis ordines contra præfata formā. l. duos sacros vno die vel minores cū vno sacro? R. fm Ber. in c. dilectus, de tēpo. ordi. qd suspensus ē a potestate ordinādi, donec p Papam cum eo dispensetur. Sed d. Ant. in c. literas eodē tit. dicit qd non est suspensus sed suspendend. ab ordinibus dandis sic collatis, sed ordinatus bene est suspensus ipso facto, & a solo Papa pōt absolui, in d. c. literas. in fin. de quo vide supra. Irregularitas. 1. §. 13. **O** r d o v i i. quomodo debet pferri? R. c. **Q**uod primo debet præcedere scrutinium

sue examinatio p Archidiaconum de iure cōmuni, de officio Archi. ad hoc, & c. vt nostrū, & de ele. c. nihil est. episcopi. f. de vita, moribus, & qualitatibus, & ceteris qd requiruntur inordinatio. f. qd nullum impedimentum de suprascriptis habeat. Itē qd sit sobrius, non ebriosus. 1. §. disti. ca. vnū orarium, loquitur tñ de episcopo, & 44. p totum. Item prudens. 36. dist. vsque ad 40. dist. Item ornatus virtutibus. 40. dist. vsq. ad 42. Item castus. 43. dist. est principium pudicus. 26. dist. vsq. ad 35. Item hospitalis. 42. dist. in per. torum. 80. dist. c. non satis, & c. pacifera, non litigolosus. 46. dist. 99. dist. 86. dist. h. peruenit non cupidus. 47. & d. c. peruenit, & dist. 88. per totum, Item domui sue bene præfatus. 47. dist. c. sicut in h. necesse. 89. dist. dist. Item ieiunus. 75. dist. qd a patribus. Secundo debet missa celebrari ab eo qui vult ordinare. Vnde aliqui, vt Ray. tenet qd si missa omittatur nihil sit totum iteran. est. Hugo tamen & Ioan. 75. disti. in c. ordinationes, el 1. & Ber. in c. q. sicut. §. super eo, in gl. 1. de elect. tenet. qd nō est de necessitate qd credo verū in minoribus, secus in sacris, qd est de substantia c. vt §. ordo. 4. §. 5. Fallit in prima tonsura quæ cōmunitur hodie sine missa dat, & si vnus dicit missam alius consecret, nihilominus tenet ordo, vt dicit Bernar. & Hug. vbi §. licet fieri nō debeat. Qd limito verū d in minoribus sed non in sacris. Tertio debent habere ordinandi indumenta pertinentia ad ordinē quē voluit inscipere. e Quarto qd ordinās in quocūq. ordine seruet ritū pastoralis, maximē circa porrectionē instrumentorū in quibus character confertur, dicendo verba conuenientia & faciendo, vt ordinandi tangant corporali tactu p maiori cautela, & nihil omittat de ordinatis in pastoralis, qd (vt dixi) excepto loco, & tēpore, & tate, vnctio ne, impositione manū, tactu, corporali, ieiunio, missa in minorib., & qd sit ppritus episcopus vel non, & orationibus alijs quæ non dicuntur cum aliquorum corporaliū traditione, omnia alia ab istis creduntur ita de necessitate, qd si aliqui omittat, cōiter tenet qd nihil sit, & totum est iterandū fm aliquos, licet (vt dixi) tenent Theo. qd in aliquib. pfer character, & sic fm eos



ite brageat saltem vestimentis apercis, nec etiam sin eu ostendit in eis forma virilis mēbri, ex quo ibi ponuntur sua clia burse, & huiusmodi, sed hoc dictum quantum fit irrationabile ostendi pōe ex multis, primo. Quia negari non potest quin talis forma contineat impudicitiam, cui ibi appareat membri virilis forma nō magnitudine aut paruitatis verē, sed q̄ ibi sit genitalia membra, quasi in illa magnitudine exteriori, & dato q̄ homines ibi ponant ea q̄ diximus, nihilominus non tollitur quin appareat illa deformitas in mo sanāe augr. Secundo q̄ habitus talis q̄ p̄ocacius ad libidinem de se & non min⁹ q̄ apertura in pectore mulieres sit hominibus fragilliores. Tertio q̄ dicitur docto. habitum mulierum impudicitia in se habet esse reprobata ergo & iste. Quarto auctoritate Hiero. hęc op̄ refragatur ap̄rē epistola. 67. Ad fabiolā circa fin. Bis ingr̄ in Exo. legimus, p̄cipite domino, & Moise iussu facite, odo vestiu genera p̄ofificis, in leuitico, de sepe tantū scriptum est. Et refert. Quomodo Moyses fratrem suum Aaron illis induerit, de solis femoralibus, hac arbitror causa quōd ad genitalia nostra, & vercunda lex non mittit manum, sed ipsi secreta nostra & confusione digna tegere & velare debemus. Et conscientia puritatis ac feminis Deo seruari, & infra. O quante virgines & quantum sperata pudicitia in die iudicij de honestabunt. Et quantum infamata pudicitia a Deo iudice coramabitur. Ipsi igitur assumamus feminalia, ipsi nostra vercunda operantia non queramus alienos oculos. Ita tegantur genitalia, vt nullorum oculis pateant ne quando intramus sancta sanctorum si qua appauserit turpitudine morte moriamur, hęc

ille. Quinō quia non refert. Quid ex æquivalentibus fiat. de quibus. ff. de legi. c. eximiam. r. q. 3. Quid enim interest virilitate ostendere nuda, & ita cooperata, sed tamen inhonestissima & de formia. Pro factio nihil, nec vltimo valet p̄suetudo q̄ corripuela vt hic dicitur, nec sequit quia totus mundus esset damnatus quoniam fm. Hieron. Multitudo peccatum non praestat errorem patricium. Ex his omnibus, indubitanter tenenda est sententia hic posita, q̄a verisimile est, vt pote recte ratio, ni conformis. a Et sic tene J. Idem Rolet. vbi supra. §. 13. in fin. b Non sit impudicum. J Est tñ impudicum, q̄ faciant sibi mitras, sū alia elatione desingentia, & no, de illis qui sibi pilant caput & faciunt fungū, q̄a prohibentur sibi incidere comā q̄ denotat sublecionem, & etiā p̄textu religionis, vt p̄cet. 39. dist. quocunq̄e quōto magis ratione inhonestatis, & lascivie, cum igitur nihil inhonestum possit esse licitum. ff. de condi. insti. patet quōd talibus vei non possunt. c San. Thom. vbi supra] Et subdit. Quamvis hac consuetudo non sit laudabilis. Sed tu considera verbum illud Sancti Thom. Quoniam ratio potest trahi ex eo quōd dicitur, prima Corinth. 11. mulier debet habere caput velatum propter angelos. Nam angeli p̄sentibus assistunt. Psalm. 137. in conspectu angelorum psalm tibi &c. & Psalm. 61. Coniuncti psallentibus &c. vnde decenter se debent habere viri & mulieres propter angelos in ecclesijs assistentes vel potest exponi de sacerdotibus qui dicuntur angeli enim domini exercituum est Malach. secund. propter quod mulieres debent orare velate, ne ex aspectu non velatarum ad concupiscentia promoveantur.

sentur sacerdotēs, secundum Nico. de l. y. ibi. a Et inhonestatis J Idem tenet Host. Ioan. An. & Pa. normi. in ca. tunc cler. vel mo. contra Innoc. Et ratio est, quia mutant faciem datam a Deo, vnde fit sibi iniuria, & dicitur Cipria. Quod nascitur opus Dei est quod mutatur op⁹ diaboli est. Et dicit malus peccatū est adulterare propriam faciem q̄ crimen adulterij. Et ratio est quia in primo natura adulteratur, in secundo pudicitia, & ideo bene dicit scriptura elefantici 4. No. li accipere faciem aduersus faciem, s. naturalem. Alii tenent vultus in inferno torquere vt dicit Isael. 5. c. Idem quia dicunt mendacium quod opere committitur. Item quia continentur Dei verba, quod habet non potest facere capillum album vel nigrum &c. Dicit Tho. facitio tunc est peccatum quando fit propter lasciuam vel in Dei contemptus, alias non. Aduerte quod nisi aliud expressē appareat ipso facto praesumitur intentio lasciuia & Dei contemptus. Cum enim actus in sit adulterina fallacie, & inhonestas secundum Aug. in capitulo. fucare, de conse. distim. 5. non potest in se praetendere nisi lasciuia, & mēdis inhonestatis, adeo quod mulier copularum afferenti non credetur. capitulo nec solo. 32. q. 4. Item cum actus in se continet quandam impugnationem diuini operis, secundum Cyprian. Et cum mulieris cultus maximē talis prouocet alios ad libidinem vt dicitur est, & non Thoma. vbi supra. a. Quomodo esse potest sine diuino contemptu, cum non curet animas perdere quas sanguine Christi redemit pretioso. Et ideo hic non solum simplex contemptus comprehenditur, sed & talis vt videatur persona in Deum manus inferre cum sui perditione, Vnde Cyprian. dicit. Non virgines tantum aut viduas fed & nuptas, praeter etiam omnes omnino feminas admonendas. Quōd opus Dei & factum eius & plasma adulterare nullo modo debeant adhibito. falso colore, vel nigro puluere, vel rubo re aut quolibet lineamenta nascua corrumpere uel dicamine, hęc ille. b Sed ne exonerarem J Illud non puto bene disti neque verum, & ideo hoc non tenes. Et ratio est quia confessor est electus index in hac causa, & iō eius iudicio est standum & non mulieris, ad hoc, c. qui vult in principi de pond. distim. 6. Affectio enim

mulieris decipitur, cum quia iudicium eius est fallibile naturaliter, & ideo mulier non potest esse iudex. 3. questio. 7. cap. infamis. Scia, cum quia affectio & amor carnalis humanum sensum habet & opinionem peruertunt, dicit c. accusatores, lib. vltimo. 3. qua d. 5. vnde mulieres ita affectum turrisis vanitatis, quōd nihil aliud querunt nisi talia ornamenta, vt de iudicij. sicut dicit peruersum. ad hoc. c. quantorum modis. 11. questio. 3. hęc rea supposito q̄ summa posset esse iudex, non liceret ei iudicare i cap. fa. p̄bia iuris vnde c. confessor qui est liber ab affectione & curi debet ipse iudicare & nō iudicari. Et p̄pterea confessor nō se committat discreti mini pp iudiciū mulieris, & stult⁹ ut confessor ponere se iudicio mulieris. Salē nō pōe negari casus sit dubij, & in dubijs tutior pars est eligēda. Pan. pulchre in c. in ciuitate, in 3. no. de vsuris. Et Pa. c. iuuenis, de spō. idē dicit subdēs q̄ illa ē mīor opin. q̄ ē securior. c. Nam religiosus] Alex. 1. 2. qua. 17. ar. pen. sic dicit. Religiosi tenentur ad vtilitatem & asperitatem vestium, quatenus in regula vel in constitutionibus generalibus ad hoc eos obligatibus continentur, maxime autē fm̄ in regula cōtinentur. Secundo autē dist. ferentia religionis cōtingit interiam circa hoc fieri ordinationē. In omnib. tñ. hoc generale esse videtur vt sicut voto separauerunt se a mūdo, ita in exteriori gestu & indumento & alii que sunt ad iudicia affectū separent. Sed de multis verificat dicit Ber. Pudet dicere, vincunt in suo studio mulier calē q̄ a monachis p̄sū affectuē i vestib. necessi sunt nec tales forma religionis recta. In habitu. In sp̄rare ad p̄sū, & seras potellates praetendere pauperetate, in figura ad uerant, q̄ aduersariū nulli formidant in mollite vestimentorum pa. is p̄gētes tentes iudicium vtrō se iustibus tradit. Hac ille. d. Clericis aliquib. J dicitur fm̄ A. v. vbi sciam 5. q̄ illi q̄ vult de patrimonio Christi moderatus se debet habere indumentis vestib. Christiana religio in cōp̄tētib. induit, fm̄ consuetudinē tñ religionis & mores eorum inter quos vniunt possunt vt vbi sibus ornatoribus. Illis tamen exceptis qua ex p̄sē prohibentur vel ab ecclesia, vel ex i. s. i. tione



re velle se  
reputat  
Hec illi.  
Idem die de  
muliere q adde  
ultra ea que di  
citur supra ha  
bitus. §. 7. S.  
Tho. dicens q  
de se vitiosum  
est mulierē uti  
veste virili aut  
ecuberio, qua  
ecuberio, quia  
capitūque pro  
pore esse raris la  
sciuq, vñ spā  
liter phibetur.  
Deure. 22. Simi  
liter Alex. ubi  
supra ar. 1. di  
cit quod non  
perinet ad ho  
nestate viri ve  
ste mulieris in  
dū, & ecuberio.  
V. venie. n.  
diuer. in dū  
ra natura dedit.  
Vnde si hō ut  
ret ex cōsuetu  
dine veste mul  
ebri nisi in ali  
quo casu neces  
sitas peccaret  
hoc ille. Et q  
fit mortale ma  
ximē i mascula  
ris contra Ro.  
se. vbi supra. §.  
17. qua tener  
q in laruis non  
est pētū morta  
le vti veste mo  
nachali vel mu  
lieri patet. Cū  
fit cōtra §. si in  
auct. de san. epi  
sco. & repro  
bauit eū i specie  
i d. uer. habitus.  
h. Propter ali  
quā necessitate  
Idē tenet Ale. in  
2. 2. q. 17. ar. pe.  
c. No fit super  
fluus i Sugh.  
ornatus quo ad  
maieitudinē in  
telligitur cū q  
uicē seu in utili  
ter retinet vesti  
menta, seu alia  
ornamēta. Ultra  
numerum quo  
rōnabilē indi

farrent habitum non con  
uenientem suā professio  
ni quōd peccat mortali  
ter, si non in modico exce  
dant. Idem tenet Alex. in  
2. parte quæst. 151. Idem  
dic de muliere a qua vti  
tur habitu virilis vel ecō  
trario. s. quod peccat mor  
taliter, q̄a facit contra p̄  
ceptum Deut. 22. & vr̄ se  
qui S. Tho. vbi. §. ga dicit  
quod specialiter est prohib  
itum. Addit tamē quod  
posset quis tali habitu vti  
sine peccato propter ali  
quam necessitatem, b vel  
causam, vt occultaret se  
ab hostib⁹, vel quia aliud  
nō habet vestimentum &  
huiusmodi. Facit ad hoc  
c. clerici officia. de. vi. &  
hone. cle. & qd̄ ibi notaf.  
& Quartum quod requi  
ritur in ornatu est per si  
monia & moderatio. s. nē  
sit superfluus, & vel quō ad  
multitudinē & diuersi  
tatem, vt in multis vesti  
bus iocalibus & huiusmo  
di, vel quō ad pretiositātē  
vel quō ad curiositatem.  
Nam vsus superfluus est  
omnino vitiosus, vnde ad  
Gal. 5. Inter alia q̄ exclu  
dunt a regno Dei cū sus  
sēt dictum de fornicatio  
ne ponitur Luxuria, vbi  
dicit glo. qualibet super  
fluitas intellige notabili  
ter excedēs vt sit mortalis.  
Vnde Tho. vbi §. dicit q̄  
facientes ornāmēta super  
flua, & curiosa peccant  
qn̄ superfluitas est notabi  
liter excessiua non est du  
bium inter docto. quin sit  
mortalis, sed difficultas  
est in cognoscendo qn̄ di  
catur notabiliter excessi  
ua. Vnde pro hoc intelli

gēdo nihil valet dōctō  
ornatus dī superflu⁹ qn̄ ex  
cedit cōditionē status pio  
nē ad q̄ cognitiōnē cogno  
scēda tria sunt tēpora con  
siderāda tāq̄ tria specula ex  
q̄bus intelliget qn̄ dicat (i)  
pfluus. Primū tēpus p̄teri  
tū. s. qualiter puenisti ad  
lē p̄ditionē puta dominii,  
nobilitatē, & diuitias. Si q̄  
pe p rapinas, vsuras, falsos  
p̄ctus ex q̄bus restitutiō  
nēris obnoxius ad talē cō  
ditionē puenisti, vti nō pote  
ris multitudine, diuersita  
te, p̄iositate, vel curiosita  
te, qua alij vtunt cōiter ex  
stetes in tali p̄dōne & statu  
sine peccato mortali. Nā re  
b⁹ obnoxij restitutiōni n̄ li  
cet vti sine peccato morta  
li ad statū vel p̄pā, d̄ resti  
spol. c. sepe p̄tingit, & hoc  
qd̄ dicit lā. 9. c. Vestimētū  
mixtū sanguine erit in obu  
sionē & cibus ignis, & Ie.  
re. 2. c. In alijs tuis inuēt⁹  
sanguis aiarū pauperum. Et  
quis sup̄ incertis restituē  
dis possit plā<sup>o</sup> ecclesiastic⁹  
disp̄sare, vt q̄s de eis viuat  
ēm qualitatē p̄ditionis natu  
ralis alicui⁹. Si tñ hoc facit  
ad sup̄fluitatē & statū solū,  
est in statu damnationis tā  
dispensans q̄ dispensatus,  
facit quod not. in c. du dū  
el 2. de elec. & in c. & si illi.  
1. 2. q. 2. Solum modo eis di  
sp̄sare licet de icertis, viue  
re possint ēm eorū condi  
tionē, q̄a ille qui est con  
suetus vti cibus delicatis,  
vel vestib⁹ a possit sic grossis vti sicut q̄ ad  
hoc est assuetus, & ideo oportet multum  
temperatē hoc faciant. Si verō ad talem  
cōditionē puenisti non per alia quæ  
necessario sit restituenda, sic credo (&  
si non sis naturaliter nobilis) poteris re  
ornare secundum statum, ita quod ex

hoc  
hoc

a Violenter ob  
tentū est ] Ro.  
§. 18. 19. & 20.  
idem dicit.  
b Quia nobilitas  
hodie ] Hoc est  
salum si attribua  
tur em pompam  
nō bñ sentiri illi  
q̄ sic intelligit,  
ideo nōn video  
quomodo possit  
stare istud dictū,  
nisi ironicē intel  
ligatur. Et licet  
Ro. §. 21. idē di  
cat, tñ rō placet.  
c Superuacūē ]  
Ro. idē verbis  
vrit §. 21. In istis  
eci⁹ ornamentis  
nunq̄ solet de ēe  
superbia, q̄ e ap  
peritū honoris  
seu p̄prie excellē  
tiæ, vt patet in 2.  
di. 42. Itē ga inclu  
dit in tali ornatu  
iniustitia, inq̄  
tū sit retractio ab  
elemosinis, &  
etiā auaritia q̄ est  
radix omnium ma  
lorum. Iniustitia  
autē dicit de gene  
re suo peccatū  
mortale, vt no. 2.  
2. q. 59. art. 4. Vñ  
talis ornatus val  
de dēt ad tram  
pnoctat. Sopho.  
Vistabo sup̄ prin  
clpes & super fi  
lios regis, & sup  
oēs qui Iduti sunt  
veste peregrina.  
d Ex parte finis ]  
Vñ dicit Tho. q̄  
inordinatio esse  
dus circa ornātū  
contingit qn̄ ni  
mia sollicitudinē  
qs̄ apponit ad ex  
terius vestitū cul  
tum, etiam si non  
sit aliqua inordi  
nec temerē flagitia reprehendamus, hęc il  
le. Vnde si vis agnoscere si excedis cōside  
ra cōitatem bonorum inter quos viuus, q̄  
sunt equalis dignitatis, nobilitatis, diuitia  
rū, abundantia (& notanter dixi commu  
nitate bonorum) nō aliquorum. Et si em  
eorum cōsuetudinem vteris p̄ciosis, vel

hoc nō erit iudicad⁹ tuus  
ornatus notabiliter super  
fluus. Secundū dicit tēp⁹  
p̄sens. s. si ornatus tali  
uenituz cōditioni. Maio  
ri enim dignitati cōuenit  
maior ornatus d. c. clerici of  
ficia. Et ideo vt scias qd̄ ti  
bi cōueniat, attende q̄ tu  
nulla sit maior dignitas q̄  
diuina, & tñ in ipso cultu  
diuino debet ornatus esse  
tēperatus, vt patet in ca.  
gloriā episcopi. 1. 2. q. 2. a  
fortiori ornatus p̄latorū  
ecclesiasticorum. Idē dic  
quod ornatus imperatoris  
qui omnes munda nos su  
pereminet in l. cū multa,  
in fi. C. de bo. q̄ lib. debet  
esse tēperatus. Ceterorū  
verō tāto magis tēperatus  
debet esse quātō inferio  
res sint ab ip̄sa imperato  
ris dignitate. Et quis ita sit  
de iure, nihilominus p̄sue  
tudo hodie attēda est,  
qa vt dicit August. 4. 1. di.  
c. 1. Quisquis reb⁹ p̄tereū  
tibus strictius vtiat q̄ se  
habeat mores eorū cū q̄  
bus viuat, aut interpretas  
aut superstitiosus est, q̄  
qs̄ verō sic eis vrit vt me  
tas p̄suetudinis bonorū in  
ter quos p̄seruat excedat,  
aut aliqd̄ significat, dicit  
gl. puta infirmitatē & legi  
timā causam, aut flagitiū  
est in omnibus autē talib⁹  
nō vlus verū, sed libido in  
culpāda ē. Quid igit locis  
p̄tipibus & p̄sonis p̄ueniat,  
diligenter attēdendū est,  
nec temerē flagitia reprehendamus, hęc il  
le. Vnde si vis agnoscere si excedis cōside  
ra cōitatem bonorum inter quos viuus, q̄  
sunt equalis dignitatis, nobilitatis, diuitia  
rū, abundantia (& notanter dixi commu  
nitate bonorum) nō aliquorum. Et si em  
eorum cōsuetudinem vteris p̄ciosis, vel

multitudine, aut curiositate non iudicabo  
excessum. Nisi occurret tibi casus in quo  
aliqui proximi essent i extremā necessitate  
te, quia tunc dicas secundum Ambr. in c.  
sicut hi. 4. 7. dist. Plusquam sufficiat sum  
ptui, scilicet necessitatis & familiaris vio  
lenter obtentum est. a  
7 Sed nunq̄ ille q̄ est equalis in diuitijs  
nobilibus, possit ornare se em q̄ cōiter no  
biles faciunt, licet ipse sit ex infimo genere.  
Et quod sic. Nisi quō ad deaurata, q̄ de iu  
re conueniunt doctoribus & militibus, ra  
tio quia nobilitas hodie bnon attribuitur  
em virtutem, sed em pompā & opinionē.  
fallit, et quando hoc ad comparationem  
p̄latorū dñorum & officialiū, quibus li  
cet aliquis esset ipis dñior non liceret se  
ornare secundum q̄ tales p̄lati, vel dñi,  
vel officiales communiter faciunt. Con  
clude ergo q̄ si quis vtiat ornatu precio  
so, vel multiplici, aut curioso secundum  
conditionem status p̄sentis tēporis boni  
diuites vel nobiles sibi eguales nō peccat.  
8 Tertiu⁹ tēpus p̄siderandū est tēpus futu  
rū, hoc est, q̄ cōsideret si in tali ornatu po  
terit se tenere taliter, q̄ in futurū nō ha  
beat cōmittere aliqua p̄ca mortalia. Nā si ē  
necessario aliqua mortalia cōmittere, vt i ta  
li ornatu se teneat, sicut illi q̄ pp̄ talia ha  
bēt necesse in patrib. remotis ad negotian  
dū morari dimissis vxorib. sibi pp̄ eorū im  
becillitates multa mortalia cōmittunt, &  
huiusmodi. Nā tñc talis ornatus ē superfluus  
& illicit⁹, em ergo p̄dicta tria tēpora potes  
cognoscere qn̄ hēt sup̄fluitatem, & quis  
sit difficillimū cognoscere qn̄ habeat nota  
bile sup̄fluitatē q̄ sit p̄cū mortale, nisi em  
primū tēpus & tertiu⁹. Tñ detestādi sunt, q̄  
vt plurib. hnt de sup̄fluo, & sic de p̄cō, vt  
pote q̄ sunt occasio multorū p̄cōrū. Nā pri  
mū inducūt ad lasciuia, secundū impedūt  
multa m̄fimoniam, & tertiu⁹ p̄rbēt materiā  
inordinatē cupiditatis. Ideo p̄lat. 30. Odi  
sti obseruantes vanitates superuacūē, e  
9 Quintum quod requirit ornatus vt sit  
licitus, est, vt non apponatur circa eum  
nimia sollicitudo, secundū. n. S. Tho. vbi §.  
arg. 1. Nimia sollicitudo circa ornatum ē  
si non sit de ordinatio ex parte finis, d̄ red  
dit eū illicitū. Et q̄ ista sollicitudo nimia  
non sit mortalis, nisi qn̄ propter ipsam di  
mitteret

natio respectu finis, sicut, c. p. ymoaria. 41. di. ibi pater corporis diligetia, & potest ista curiositas deprehendi, primò respectu forme. Vñ quando in ipsa forma offendit curiositas, puta qd in forma sunt multa reprehensibilia, vt corrugatio, & incisio, vt patet in d. c. per tymonia, ibi c. fractos & dissolutos vestibus & in vestu non recipiunt maxime qñ in tablis, adeit quique vitioſi prodigalitas quã & leges deestant. Et ag. parane furori. ff. de cura. fu. l. 1. Positur ex epistola de forularibus rostratis, vel per foratis & huiusmodi. Secundo, appretur dicit curiositas sollicitudinis respicentis, vt qñ dicitur ca vestit seu ornatum multas laborat cu nulli vel parua vitare rei. Videt Kay. li. 2. de negot. feci. dicit qd nullum vitium sunt vestes, nisi ad peccandum fuerit suspensio, & sunt puros. Et idè per dicit de recanaturis sumptuosus. Veniale peccatum J Matth. 6. primum qñ tenetur dicit. Rotel. §. 23. vitiorum iudicium verbis addens ista. quod possit per mortale, qñ in ordinatetur ad ea, q non curat offendere deū vel proximum. Et scandalum. Hoc aut scandalum duplitem, pringere potest, si ex ornamento aliquis inducitur

mitteret necessaria ad salutem, nihilominus saltem est veniale peccatum. 10 Sextu quod requiritur vt ornatus sit licitus, & vt non sit scandalosus proximo, dicit Ale. de Ale. in 2. 2. q. 1. 52. quod licet se ornare p̄ciosis vestib. s̄m nobilitate personæ, & consuetudine terre, & dignitate officij, ita tamen q̄ abfit libidinum voluntate & scandalum b in exteriori operæ nec miri, quia Matth. 18. Vg homini illi per que scã dalu venit. Aduerte tamen quod licet aliquis prouocetur ad concupiscentiam propter ornatum alterius, si ille qui ornatur se hoc non intendit, nec est excessus in ornatu, erit potius scandalum passiuu, & occasio accepta. Sed quado est in ornatu excessus (p̄sertim incitatus ad libidinem) vt in mulieribus inueniuntur nouas inuentiones seu vanitates, & credunt probabiliter quod aliqui prouocantur ad libidinem, non excusant a mortali, si de hoc nõ curant, sed potius volunt portare. si vero nõ credunt probabiliter, q̄ p̄beant occasione ruine alteri, sic difficillimum est determinare de mortali, licet aliter excedant. Verum est q̄ periculosus est excessus in ornatu prouocatio ad libidinem, vt in mulieribus facientibus foras nouas, quas singulariter diabolus prouocat ad orandum se magis q̄ viros, q̄ magis sunt facientes ad illaqueandum animas. Et ideo licet nõ possit sententia dari de mortali p̄ quato excessu, nihilominus semper inducende sunt ad dimissionem p̄periculu, p̄ quod cominatur eis dominus p lfa. 3. c. In illa (inquit) dicit. si iudicij auferet dominus ornamentu calciamentorum & torques, scilicet colaria & monilia & armillas, scilicet ornamenta barachioru, vt maniche rechamatur vel s̄gē mitras macagnones vel lunetas, discriminalia, i. pectines ad pectinadu caput, vel cerniceos, perisfelidas, i. ornatus taloru in fine vestis, vt sunt caude vel simbrig, murenulas, i. catenas patuas circa collu, olfatioriola in aures, gemmas in fronte pendentes, & mutatoria, i. diuersa vestes & lintheamina vt faciunt romane supra vestes, actus & specula. sindones & camisas, vitas, i. bindelos pro capillis colligendis, & thristra, i. vestes estinas, vt sũt iornegæria quod est æstas, & erit p̄ suauu odore feror, p zona funiculus, pro crispanti crine caluciu, & p fascia pectorali cilicium, hæc ibi. Sic ergo prudens, o cōfessor, vt nõ precipites sententiam vbi non est precipitanda, & cautus vt non relaxes quod semper est restringendum, quia cum communiter in ornatu nõ sint conditiones supra positæ, sitq̄ consequenter in iplo peccatum. ergo taliter ornantes se dant operam re illicite, & propterea iuridice imputatur eis malum, quod probabiliter ex eis euenit lasciuia, facit. c. est q & c. quantu. l. dist. & qd̄ not. in c. sicut dignu, de homic. ideo detestandu, propter quod merito saluator Lu. 16 expressit, q̄ diues damnatur induebat purpura & bizzo.

O C I O S I T A S est cum quis quiete necessaria saluti corporis accepta vacat ab aliquo opere spirituali vel corporali, & est filia accidit, & quando fit peccatum

ad peccandu, puta ad venditu huius ornamentu quod sibi non competit sine ad aliu, p̄sertim ad carnalem concupiscentiam, sine ornatus viri inducat mulieris sine euerſio, q̄ frequenter eã agit ex quada fragilitate. ecclesiasticus. 19. Vinu mulieres apostatas faciunt & sapientes. Et ideo cũ p̄sona aduerſit ex suo ornatu aliqñ induci ad scandalu peccati, debet ab illo oino abstinere. Constat aut q̄ ornatus & pulchritudo mulieris facit illi ad concupiscentia, vt patet de David. 2. Respon. 11. Qui licet esset p̄fectus, tñ ex iustu Bersabe & c. propter q̄ oino deberent abstinere, vel cũ multo moderamine vt & honestate. Secundo accedit ad scandalu, qñ ornatus secundum veritatem q̄ dicitur extreme misnecessitatibus pauperum derogatur. Hoc enim casu detrahunt ornatum ecclesiasticu. Ita vt etiam sacra vasa comminuantur. vt 12. q. 2. c. aurum. Fortius ergo detrahi debet ornatus profano, etiam si non habent aliam illicitatem, & hoc tenetur. Quia oēs debent proximis subuicere, & tenet Ricar. in 4. di. 15. Et non hic vnum, quod & bona opera de se, seu indifferentia sunt omittenda, p̄ scandalu, vt non manducare carnes & c. Roma. 12. 2. Si p̄ cibum frater tuus scandalizet, & tenet Ric. in 4. di. 38. Alex. in secundo tra. de scan. Thom. 2. q. 4. 3. vbi dicit q̄ diuina sunt dimittenda ad tempus, sed cũ habeat nome p̄specificu cũ ab ipso contractu denominat, vt venditio, locatio, cũ verò non habet nomen dicitur pactum a genere.

1 Quæ differentia est inter pactum, pollicitationem, cōventionem, stipulationem, & promissionem? R. q̄ pactum est consensus duorum vel plurium, & sic dicitur quod est in fieri, pactum aut significat pactiois esse factum. Vide in d. 1. gl. & moderati. b Duorum vel plurium J ista descriptio solum cōuenit pacto expresso. Si vero verba præmittantur a recipiente sic erit stipulatio. exemplum, dabis mihi 1000. dabo, promittis facere, sic, & tu ridens promitto. insti. de ver. oblig. in prin. Pollicitatio vero est solius offerentis promissio, nec requirit presentia personæ cui sit pollicitatio. l. 1. & l. pactu. ff. de pol. Et no. gl. in versu. polliceor. in cle. romani. de iureiu. gloss. in l. 1. c. de iud. Dicens q̄ pollicitatio fit sine interrogatione præcedente. ff. de polli. l. 4. pmissio cōiter sit rogatione, de quo dicit vt

ste vel i scriptura priuata, intelligitur pacto no. i. o. cas. si in scriptura publicæ, de quo tamen per Mod. in l. lecta. ff. si cert. peca. d. Aliud nudu J Quia est sine forma & cōuenientia verborum, secundum gl. & doc. in l. i. turegaru. Sicutur ff. eo. Vñ in pactis dicitur merum factum verari scilicet iudicium iurisc. in l. i. ff. vñ. §. pact. ff. in nudi consensu ministerium. & Interuentu rei J Est dicit q̄ pactu velatur interuentu rei & coherencia tradōnis, sed oportet q̄ pactu sit appositum incōuenienti iuxta tradōnem, & q̄ traditio sit voluntaria si dicit veluri coherencia tradōnis, & in hoc differere a vestimēto rei interuentu in trib. Quia illud hęc locu solum in p̄dib. innovari, sine traditio factu, sine ex interuillo, sine voluntariis, sine ex necessitate. secundu Aa. l. i. iure p̄sent. §. primo ff. de i. Pan. de Ca. in l. tradōnis c. eod. Et p̄ hoc malè dicit gl. in l. legē. C. de pa. in ver. conuenit, q̄ ibi pactu fuit vltimu rei interuentu, q̄ coherencia tradōnis. Limita p̄dictam regulā l. quod pactum nudu appositu iuxta tradōnem vestitur coherencia tradōnis procedere q̄ traditio est voluntaria, vt dicitur est quia tunc bā vestit pactum in S. igitur.

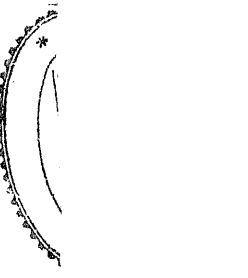
atum mor. vide supra. Accidia §. 1. 2. & p̄ceptu. §. 5.

**P**ACTVM dicitur a pactio, ne, inde est pactis nomen appellatum, & pactio duorum plurium ve in idem placitum seu cōsensu, vt dicit tex. in l. 1. ff. de pact. Et ideo omnis contractus ḡnalter dicitur pactu, sed cũ habeat nome p̄specificu cũ ab ipso contractu denominat, vt venditio, locatio, cũ verò non habet nomen dicitur pactum a genere.

1 Quotplex est pactum? R. duplex, aliud vestitum, aliud nudu. d.

2 Quomodo dicitur pactum vestitum in trib. Quia illud hęc locu solum in p̄dib. innovari, sine traditio factu, sine ex interuillo, sine voluntariis, sine ex necessitate. secundu Aa. l. i. iure p̄sent. §. primo ff. de i. Pan. de Ca. in l. tradōnis c. eod. Et p̄ hoc malè dicit gl. in l. legē. C. de pa. in ver. conuenit, q̄ ibi pactu fuit vltimu rei interuentu, q̄ coherencia tradōnis. Limita p̄dictam regulā l. quod pactum nudu appositu iuxta tradōnem vestitur coherencia tradōnis. Procedere q̄ traditio est voluntaria, vt dicitur est quia tunc bā vestit pactum in S. igitur.

3 Quomodo dicitur pactum nudum? R. q̄ 6. modis. Primo re. Secundo verbis. s. stipulando. Tertio lite. Quarto consensu, & de his habes exempla, supra. Obligatio. §. 3. Quinto coherencia contractus, puta vendidi tibi domum cum tali pacto, quod ego debeam morari in ipsa domo p̄ annu, quod quidem valet, q̄ vestitur coherencia cōtractu, scilicet venditionis aliis effect nudum. Sexto interuentu rei, e. puta pmissi tibi aliquid dare vt faceres mihi, vel dares aliud. Vñ statim cũ dederu tibi quod pmissi vestit pactu ex parte mea, & ideo interuentu eius rei es mihi obligatus a faciedum quod pmissi, probant ista. Insti. d. verb. ob. Nudu verò dicit qñ nõ est vestitu aliquo p̄dictoru, sed est in meris & puris sinibus cōuentiois, verbi gratia, pmissi tibi dare centu sine aliqua interrogatione p̄cedente. ff. de polli. l. 4. pmissio cōiter sit rogatione, de quo dicit vt



scilicet appo-  
 tit, secus si tradi-  
 tio fuerit ex ne-  
 cessitate obligatio-  
 nis vel contractus.  
 glo. est magistra  
 in d. l. traditio  
 bus, §. reputat  
 singular. Ang. &  
 Inno. in l. si cui do-  
 te. in prin. ff. sol.  
 ma. & l. hmita. v.  
 p. Ale. ibi duo.  
 modis i. p. col.  
 Sit ergo tres dif-  
 ferentia q. cir-  
 ca voluntate, cir-  
 ca celeritate, &  
 contractus, &  
 tota et. Item Bal.  
 in d. l. legem. &  
 eod. fur. in no.  
 q. quam dicebat  
 p. d. de. de. f. d. n.  
 Maritus fuit con-  
 fessus se recepisse  
 se dotē, q. p. m. sit  
 restitueret patri si  
 pulci p. filia p.  
 pria. Immedia-  
 te fit quoddam  
 aliud instrumentum  
 tum in quo conti-  
 netur p. m. sio do-  
 tis adq. viro nō  
 obliate cōfessio-  
 ne. An ex primo  
 infuso adueniente  
 casu resumptionis  
 dotis, filia possit  
 repetere dotē. Et  
 dicit q. nō, q. se  
 cōdū infuso fuit  
 factū incontinē-  
 ti, aut p. spon-  
 dit in chemate,  
 q. a p. posterior  
 connexus primo  
 et derogat ar. l. i.  
 §. si. ff. de stip. ser.  
 Secus q. secundū  
 p. d. n. fuit factus  
 ex interval-  
 lo. Tu dic totum  
 p. m. sio. secundū  
 Alexan. in l. p. e.  
 §. i. ff. sol. ma. Et  
 per Pa. cōf. i. k. o.  
 incip. in q. q. ad  
 p. r. t. s. 3. col.  
 a. Etiam in cō-  
 scientia ] Hoc idē  
 tenet Bal. in l. cū  
 quis. C. de iur. &  
 fac. igno. i. 9. col.

§. igit. ff. de pact. Similiter  
 dicitur nudum quādo non  
 cōtinet causam, quia tradi-  
 tio rei si nec causa nullius  
 est efficacia. l. nunquā nu-  
 da traditio. ff. de acqui. re-  
 do. habes tamē aliquas fal-  
 lentias, quas vide in Pa. in  
 c. si cautio. de fide instr. v.  
 4. Vtrū ex nudo pacto siue  
 obligetur? R. q. de iure ca-  
 nonico & in p. c. i. n. t. a. s. c.  
 sub p. n. a. mortalis peccati,  
 vt no. in c. i. de pac. & in c.  
 iuramenti. 2. 2. q. 7. Quod li-  
 mito verum secundū. Col-  
 lectarium, & sequitur. Pa.  
 in c. si cautio. de fi. instru.  
 quando exprimitur causa,  
 vt promitto tibi decem, q.  
 vendidisti mihi talē rē, vel  
 mutuo concessisti, hmōi,  
 quia si sit nudum, sic quōd  
 nulla causa est adiecta non  
 obligat etiam in conscientia.  
 Rō. quia p. sumitur p. er-  
 rorem promississe. Et sic nō  
 pōt allegari obligatio natu-  
 ralis, cum nihil sit tā cōtra-  
 rium consensui, quā error.  
 29. q. 1. §. 1. & l. si p. er-  
 rorem. ff. de iur. om. iud. Ad-  
 uerte tamen q. si quis dicit  
 promitto tibi centum do-  
 nandi, & sic non est sine  
 causa. b. Similiter si p. mittit  
 aliquid loco pio, quia p. su-  
 mitur obligasse se favore  
 piē cause, nec p. sumitur  
 ibi error. c. si. d. luc ab itest.  
 Limite etiam & verū quod  
 ex nudo pacto obligatur. l.  
 quando nudē pacificens ha-  
 buit alium obligandi se, c.  
 quia fm cōiter Theologos  
 in 4. dist. 37. nemo ex quacū  
 que promissione obligat,  
 nisi qui habet animū obli-

gar di se, facit c. literarum.  
 de voro. & l. obligationū la  
 prima. ff. de. act. & ob. Allās  
 si non habuit animū obliga-  
 di, non tenet sub p. n. a. mor-  
 talis peccati ad pactum nu-  
 dū seruādum, nisi subefest  
 causa quæ ad hoc obligaret  
 de necessitate p. cepti, pu-  
 ta p. m. sio patri meo veste q.  
 moritur frigare, quia tenet  
 quamuis non habuerit ani-  
 mum obligandi se. Daf ter-  
 tia limitatio. l. si conditio  
 vel rationalis causa non ad-  
 uenit postea, quæ si a p. n-  
 cipio affuisset non promi-  
 sisset, quia si talis causa ad-  
 ueniret, & propterea non  
 implet nudum pactum, nō  
 peccaret mortaliter secundū  
 10. de notho. in 4. dist.  
 38. & secundū sanctū Tho.  
 2. 2. quæ. 110. artic. 3. ad. 5.  
 quod bene not. Adde &  
 quartum scilicet q. si hone-  
 stum, licitum, possibile.  
 & c. de quib. infra dico de  
 pacto vestito.  
 5 Vtrum oriatur actio ex  
 nudo pacto? R. Inno. in c.  
 nouit. d. iudicij, & multi  
 alij quōd nō, sed solum cō-  
 petit officij iudicij implo-  
 rare. Sed ego credo q. oriat  
 de iure canonico. vt tenet.  
 Hostien. d. Ioan. An. dom.  
 Anto. & Panormita. cum gloss. in. d. c. i. de  
 pact. & Archidia. in c. quicunque suffra-  
 gio. 12. distinctio. ad minus conditione ex  
 canone p. d. i. c. i. iuramenti, quod  
 intellige in casu quando obligat ad morta-  
 le peccatum aliās non. e  
 6 Vtrum omne pactum vestitū obliget  
 Respon. quōd non. vt no. Pa. in c. p. c. i. n. t. a. s. c.  
 de pactis, & quando hoc fit quōd nō obli-  
 gatur. dic vt dixi supra iuramentū. 5. q. vbi  
 iuramentum nō obligat nec pactum. Item  
 pactum dolo initium non valet. c. cum vi-  
 uerforum. de rei i. permuta. Intelligē quōd  
 ad dolosum. Item si fit alteri capitolium.  
 ff. de

pacū merū non producat act. tā verecundia est de-  
 negare promissum pacto nudo. tex. est not. secundū  
 q. no. ibi Barco. in l. quius. ff. mandati. tū potest  
 peti executio per viam denunciationis euangelica  
 secundū d. Ant. & Inno. in c. q. uæ ecclesiariū. de cō-  
 st. per no. in c.  
 nouit de iudi. Et  
 ponit. Bar. in ex-  
 tra. gan. ad re-  
 prin. in ver. per de  
 nunciationē. Itē  
 pōt agi actio iu-  
 re gentium, quo  
 pactū nudū erat  
 efficax, vt manu  
 regia pactū man-  
 daretur executio-  
 ni. iuxta. l. 2. in  
 prin. de ori. iu-  
 ris. Vnde si adire  
 tur Imperator,  
 vel non recogno-  
 scis superiorum,  
 peccaret morta-  
 liter, nisi faceret  
 obsequare dedu-  
 ctum in pacto nu-  
 dō. secundū do.  
 Ant. in c. que in  
 ecclesiariū. de con-  
 st. & Ale. in l. iu-  
 re gentium. in §.  
 sed cum nulla. ff.  
 de pactis.  
 e. Afr non ] Di-  
 cit Bar. in l. gn.  
 p. l. i. m. tex. & in  
 l. si. si iussor. §.  
 qdam. ff. ma. q.  
 vobiscum p. ce-  
 ditur de bono &  
 equo. pactum nu-  
 dū p. dicit actio-  
 nē, & maxime iu-  
 ria mercatorū. de  
 Bal. & Saly. in l.  
 si per ea. C. eo.  
 & c. de lic. de iu-  
 re iudicij pactum

ff. de rescin. ven. l. si id qd  
 pure, in fi. Itē ea que p. mit-  
 tur ob nimia reuerētia  
 alicuius, nō obligant. l. i. §.  
 que onerādi. ff. qua re act.  
 non da. Item q. pactū con-  
 tinet turpitudinē, l. si vnus.  
 §. pacta q. turpē cām vt ne  
 furti agā. ff. de pac. & omne  
 pactum contra ius d. turpe.  
 c. faciat homo. 2. 2. q. 2.  
 fm tamen distinctionē de  
 qua in §. 8. Item pactum in  
 conuentionibus inno-  
 matis nō obligat, si ille cū quo  
 cōtraxit nō implet ex parte  
 sua a p. ctum, vt l. naturalis.  
 §. 1. ff. de p. ver. & l. ex placi-  
 to. C. de re. permuta. Ideo cū  
 quis conuenit cū aliquo da-  
 re sibi centū, vt nunquā pe-  
 tat tale quid, talis nunquā  
 poterit petere centū, q. a nū-  
 quā pōt implere, q. semp  
 poterit petere, secus p. uen-  
 tio fiat, promitto tibi centū  
 si remittas mihi fideicom-  
 missum, quia talis poterit  
 petere, eō quia potest rem-  
 missionem facere, hoc vlti-  
 mum dicit Bar. C. de pact.  
 l. conditionis.  
 7 Vtrum pactum initū p.  
 fratres minores vel p. d. ca-  
 tores, aut alios mendicātes  
 cum rectoribus parrochia  
 liū ecclesiariū sup iuribus  
 parrochialib. p. puta exhibi-  
 tionis sacramentorum, iure  
 funerandi, & similibus, vel  
 super aliquis gub. cunctis  
 valeat? R. q. si factum est p.  
 guardia nos vel prior es cū  
 consensu suorum conuen-  
 tuum vel locorū valet, li-  
 cēt non interuenerit licen-  
 tia sui generalis, aut princi-  
 palis, aut capituli, aut sedis  
 apostolicę, quōd ad fratres  
 minores. Dummodo aliās  
 sit honestum, & licitum,  
 de pac. capitu. quia ex eod.  
 lib. 6.  
 8 Vtrum pactum iuramē-  
 to firmatum, quod in se cō-  
 tinet turpitudinem, l. pec-  
 cati, vel ē contra ius valeat?  
 R. Pa. in cap. p. c. i. n. t. a. s. c.  
 de pac. q. si continet turpitudi-  
 nem ex parte vtriūque, scilicet  
 licet iurantis & recipiētis,  
 non valet. 2. 2. q. 4. per totū.  
 Similiter si continet turpi-  
 tudinem solum ex parte  
 iurantis, & vt in regula, v.  
 est obligatorium, lib. 6. Si  
 verō solum continet turpi-  
 tudinem ex parte recipien-  
 tis, sic tenet, & obligat. c.  
 debitores, de iure iuran.  
 Rō q. iuramentum princi-  
 paliter dirigitur in deum,  
 in quo nulla potest versari  
 turpido. Si verō non est fir-  
 matum iuramento an obli-  
 get. b. Vide supra Obliga-  
 tio. §. 10.  
 9 Vtrū pactū de non ce-  
 dēdo bonis suis valeat? R.  
 Pa. in d. c. p. c. i. n. t. a. s. c.  
 allegat Fede. cōf. i. 8. Ni-  
 si sit notoria pauperas, q. tunc  
 licitū ē, q. in effectu tunc videt  
 se obligare ad carceres, quod  
 nō potest, cū nemo sit dīs mē-  
 brorum suorum. Et vide supra  
 c. d. s. 2. 10 Vtrum pactū factū  
 patri a filia dū nupti traderet,  
 quōd dote contenta nullū ad  
 bona patrimonalia habeat recur-  
 rum tenet? R. q. non. c. nisi fit  
 iuramento firmatum, de  
 pac. c. quantum lib. 6.  
 11 Vtrū pactum qd est contra  
 substantiam p. tractus, nec  
 continet turpitudinem, va-  
 leat,

Et est tex. in l. p. adum dotali. C. de collatio. Adde Bar. in l. fi. C. q. pac. ver. 2. qro. & vide de felle & d. cap. quamuis pulcherrime Po. de Anc. cōf. 38. Pau. de Ca. cōf. 177. Ro. cōf. 1. c. Bal. cōf. 369. 3 parte. Idem tenet Bar. in l. stipulatio. hoc modo cōcepta. de verb. obl. an autē filia pūdicet thepori b' repūdicādo. & sic filijsi vide Pa. Ca. in d. l. pa. An. C. d. collat. & l. qui superfl. i. fi. de acquir. pos. & Old. cōf. 40. Incep. videt Pau. de Ca. cōf. 111. An autē filia renūciat p' p' & fratribus. Si fratres absque liberis moriantur illa renūciatio nocet. vide Bal. §. allegato cōf. sifio.

a Valent. j. Resplum veado tibi hęc rem cum pacto vt nō transeat in te dominium.

b Et Ang. in l. 2. j. Alleg. glo. de uer. reuocato. p. de procura. li. 6. c. fi. quę dicit q' si iuro non reuocare, potero tñ licet sim pērius.

c Et si pmissit j. vide Imol. & Barba in c. fi. de p'ca. Adde Pan. in cap. ad nostram. de cōf. fr. vi. vel inu. ver. sed ga. vifum. Vbi dicit q' Abbas cōcedendo regulari administrationē in perpetuū pōt tamen illā ad libitum reuocare.

Icat. a Respon. q' si poratur per uiam modi uitiatur & non uitiat. secundum Fran. de rāpo. in repe. l. fin. C. de condi. ob. causam. Vnde pactum quod p'carium durer inuito domino non ualet. ut in cap. p'carario de p'ca. & l. cū p'carario ff. de p'ca. Similiter si constituo procuratorē & promitto non reuocare, nō ualet ita dicit Bart. in d. l. cum p'carario. & Ang. in l. 2. b. ff. de procura. Et Bald. in l. per pequm. ff. de procura. & si promissit c. sub poena nō reuocatur ad p'ca. reuocandā. facit glo. in ca. 2. de cōue. lib. 6. & Ange. in cōf. 22. 2. Sed si apponatur per uia cōditionis non uitiatur sed uitiat. & facit. cap. fi. de condi. appo. & quod not. Bartol. in Aut. ingressi. C. de fac. non fan. ec. ver. quęro. Sed contra uidetur. l. ubi mortis causa, ita donatur ff. de dona. causa mor. soluent ibi per Bar. c.

12 Promitto tibi ter te hospitari in domo mea, fias per multos annos q' nō uenis nunquid petere poteris extiminationem. Re. Io. And. addi. ad Spe. de cens. refert suos magistros disputasse q' non, & sic tene, licet uideat q' reneatur per tit. ff. de alimen. & cib. lega.

13 Pactum de hereditate uiuentis regulariter nō ualet, quia inducit uotum cap. prande mortis. ut l. fin. C. de pac. & ibi per doc. & p. Bal. l. lib. de uif. seu. de feudo dato inuicem. l. commissorij. S. si quis, & p. canonistas in cap. uenerabile de elect. & Pa. i. c. nulla. de concel. p'ca. Ben. Et ibi sic distinguendo.

Dicit q' aut pactum de futuro successione fit ad quā seruadā legitimam successorem, & sic ualet. ut in l. de legi. agna. succes. S. si. quia pactū est legi consentaneum. Aut fit ad legitimā successione minuendam & tunc non ualet. l. pactum. C. de coll. Sed si iuramēto firme valebit. in cap. 2. de pac. li. 6. aut fit ad legitimā successione per dendam, seu ad tollendā liberā testamenti factionem, & sic non ualet, quia contra bonos mores. vt l. stipulatio hoc modo. ff. de verb. obli. Adeo q' secundum Bar. & iuramēto nō firmatur, per regulā non est obligatorium. de reg. iur. li. 6. vt in d. l. stipulatio. no. & in l. fi. C. de pac. Sed ego non credo, q' licet si contra bonos mores, non tamen naturales, sed solūm ciuiles f. & ideo firmatur. d. c. 2. de pact.

14 Vtrum habens parentes magnos quos timet, & uolens prouidere animā suę, relinquat medietatem omnium bonorum suorum pauperibus, & dicit, si contingeret me facere aliud testamentū qui con sanguini meos instituerē, per quod reuocaretur p'ca. iudicium ex nunc ibi p'ca. senti notario publico, tanquam persona publice stipulanti & recipienti pro dictis pauperibus dono irreuocabili & inter uiuos dictā medietatem bonorū meorū, constituens me ex nunc eam possidere p'carario nomine, facit tandem aliud testamentum. Modō quæritur vtrum pauperes ualeant aliquid habere ex tali donatione? Respon. Bal. ubi supra quod fuerunt opin. Vna quod sic, quę est domini Dy. ff. de testam. hęc res palam. S. fina. & in reg. quod semel placuit de reg. iur. li. 6. Alia q' nō, quia illa

De pena tñ videtur quod exigitur post, quia non est 7 bonos mores, ergo licet nō ualet principalem ualebit accessorium. l. p'ca. co. g'radum est dicitur ut l. p'ca. q' contra. C. de pact.

d Viciat j. vt contraho tecum si lem euites.

e Vt ibi j. Bar. j. Et Pa. in c. fi. de p'ca. dicit esse uotum nisi trāscat in naturā alterius t'ctus. Nā natura donationis causa mortis est vt possit reuocari, si legitur apponatur pactū vt non reuocetur trāscit donationē inter uiuos. Quo non pot reuocari. c. fi. de dona.

f Sed solū ciuiles intellige q' est 7 bonos mores ciuiles q' tollitur libera testamenti factio, scus si cū hoc induceretur uotum cap'ndę mortis, quia hoc est 7 mores canonicos. Intelligitur namque esse contra mores illud solum q' inducit p'ca. de iure ciuili autē illud, q' est in p'bum & inhonestū

fm Bald. in l. pacta que contra C. eod. & ibi no. do. Itā. Et aliquando fit pactum de diuidendo certo modo hereditatem acquirendam, & tunc aut fit in genere & ualeat ar. l. 3. ff. pro. sicut de hereditate partu curaris persone, & non ualeat, nisi ipse consentiat. Et ita loquatur. l. fi. C. de pac. Hęc ratio non dicit regula rta, quę non 2. Aduerte j. pro opo. affirmatiua facit multa, primo illud q' dicitur Bal. in l. auaia pro illū rex. C. de iure deli. ubi additio h' dicitis que est actus inter uiuos pōt fieri in testō, vñ siueo. caretur testā per testōrem illa additio nō reuocatur fm uide Ro. cōf. 100. & 171.

Secundo facit q' nō. Bar. in l. si q. in princ. testi in princ. ff. de leg. 3. ubi fit testōr dicitis si cōtingat me aliu q' ualeat nisi sit talis o'ro, si secundu testū facit nō postea illa oratione dicit Bar. q' non ualet ita in simili. Et placet fauore saltem, pia cause.

b L. papinian j. ubi est casus, q' d' donatio inter uirū & vxō. facta simplici promissione morte non confirmatur, & ubi dicit Bar. hoc uerū alię q' non interuenit tradō vera vel fida, vñ si consensu sunt receptisse, & habuisse, tunc hoc cō tradōnis & cōfirmatiōnis morde vt l. quod de suo. C. de do. can. nō ualet ad hoc q' nō. Bal. in l. 1. §. crediti. ff. si certat. Cy. in l. 1. ad §. C. de fa. san. ec. & Raff. in l. si di

ista contractus donationis uidetur impedire liberam testamenti factionem. ff. de verb. obli. l. stipulatio hoc modo. Sed aduerte q' nos summus extra casū doctorem. Nam hic, interuenit traditio, vnde & si donatio esset infirma & sine causa, tamē dominus uolens trāferre dominiū trāsfert. ff. de cōdi. ob. cau. l. 3. S. subtilius, vel quia causa est ipsa liberalitas. ut ff. de do. l. hoc iure S. 1. Itē ipsa p'ntas. ut ff. de cōdi. inde. l. cū is. S. si i ea opinione sit mulier & not. in l. de obli. quę ex quasi cōtractu. S. ex quibusdā. ad hęc. C. de sac. fan. ecclē. l. fi. uolens ergo sustinere opi. Di. faciat qd pcedat ad traditionis actū q' etiā sub conditione fieri potest. ut ff. de acqu. possess. l. qui absēt. S. 1. & cautius si interueniat traditio corporalis, quam si p'ca. t'ia, ut ualeat. Tu cogita, ego dimitto te sine decisione. hęc Bal. Sed tu tene, q' si uult ualeat donec alicui publice p'song inter uiuos sub tali cōditione & tradat, quia sic ualebit indubitanter.

15 Vtrum cū uir faciat testamentū & legat uxori certum quid, hoc actio q' si mutaret testamentum siue non ista uxori iure donationis inter uiuos debeat habere certum domum quā sibi legauerat, & demū mutauit testamentum nulla facta mentione de dicta donatione.

An mulier debeat habere dictā domū, uidetur q' nō d. l. stipulatio hoc modo. Contrarium dico, quia ista donatio ē p'fens & pura, quā dixit, siue mutauero siue non, & ideo non est appositā in p'ca. testamenti mutari. Caue tamen q' nisi interuenit traditio non confirmatur morte, & sufficit traditio interueniat tempore donationis vel postea uiuo donante. ff. de don. inter ui. & vxō. l. papinian. b. alias incipit si quis pro vxore. & arg. in l. 2. C. si q's alteri uel sibi. hęc Bal. ubi §. 16 Quomodo interpretatur pacta obscura? Re. quōd in dubio cōtra eum qui ea apposuit, & potuit aperiri declarare. c. ff. de pac. l. ueteribus & ibi Bar.

17 Pactum legis commissoriae quid est? Respon. in cōtractu uēditionis est pacto qua redditur in emptum quod uenditum est si nō seruatur quod est promissum. ut in l. 1. c. & 2. ff. de leg. commissoria, & fit ita. Vendo tibi fundum & si infra talem diem nō louteris pretiū inemptum sit. In pigore autem fit sic, nisi si lucri pigus infra certū tempus sit perditum, uel sit mihi pro soluto.

18 Vtrū generaliter sit reprobatum? Respon. quōd non ut ff. de le. com. mis. per totum ubi pater quōd ualeat in cōtractu uēditionis, sed in pigore generaliter est reprobatum. ut in l. fina. C. de pac. pigno. & in cap. significante. de pigno. & ideo iplo non obstant pigus est re

uortio. de verb. obl. Adde Perde Anc. cōf. 103. & omnino Lud. de Ro. cōf. 44. & Pau. de Ca. cōf. 166. c. Declarare j. Exemplum pone feci pa. Sum tibi dare castrum, & tu contentis simpliciter, nunquid ualeat pactum ad tuum nepotem te mortuo? die q' n. Et sic fin. decidit Bar. i. l. liberorū. in 6. col. ff. de ver. sig. ubi dicit q' in cōtradibus nō ueniunt nepotes. appellatione liberationis. d. Quid est No. q' sicut in cōtractu emptiois & uendōnis d' p'ca. legis commissoriae, q' si sit per uerba d'ca. ut puta. Res fit in emptā ea uero pacto q' sunt per uerba obli. quā, uel si flexa, vt res reuertatur, uel reuertatur. & nō d'nt pacto legis commissoriae, sed si milia pacto legis commissoriae, sed si milia pacto legis commissoriae. C. de pac. l. emp. & ven. & ibi Bar. Et no. in l. 1. ff. de don. Sic eodē mō in pigore. Illud d' pacto legis commissoriae. Quod est factū per uerba d'ca. ut puta si debitor ad diē non si luere, pigus sit creditoris, sed si fuerit p uerba obli. quā, ut puta q' pigus detur i solutū creditoris, uel debitor pmi sic le dare i totū, tūc non est pacto legis commissoriae, sed iūto loquuntur. l. 1. C. de pac. pigno. & Ven. in l. j. Et



a. Necessario expediendis ] Pa. in c. pposit, de concess. pben. dicit qd papa pot ex causa ex toto liberare quem a voto quomodocumq. possit ipse, deus &c. Quia verisimile est, quod deus ex ca dedit potestatem suam inter hoies vicario suo alias non fuisset bonus pater. f. d. dimissit.

set consulere omnibus occurrētibus & necessario expediēdis. a. Nec est potest dici quod Papa sit generalis cōmissarius Dei assumptus in plenitudine potestatis cuius dñi determinat. 2. q. 6. c. qui se scit. & 24. q. 1. quodcunque. Et quod dico de pceptis secundæ tabule, idem dic de oibus pceptis veteris & noui test. vñ d. Archidia. flo. in summa dicit se audiuisse a fide dignis, quod Papa Martinus. 5. (habita cōsultatione cum multis doctisimis viris in sacra theologia & iure canonico) dispensauit cum quodam qui acceperat germanam suam in vxore, ppter multa mala & scandala que euenissent si eam dimisset, & que curari non poterant, nisi sic dispensaretur, & idem ego dico de similibus. ar. 2. q. 1. c. multi. in fi. & in d. c. qui se scit. cū si. Et sic fm hanc distinctionem intellige & limita. d. c. literas, & similia que videntur dicere qd contra legē diuinā & euangelicā, aut apostolū non potest papa dispensare vt in c. sunt que dam. 25. q. 1. Quia verum ē vbi ratio legis nō cessat. Et in prædicta opi. concurrūt omnes Canonice (si bñ intelligant) qñ dicunt qd papa pot declarare, interpretari, & limitare ac distinguere ius diuinū, qd nihil aliud est dicere nisi videre vbi ratio cessat vel non, vt sic non dispenset, vel dispenset.

sup particulare legem illam ferre. Qui casus non fuit prauisus a legislatore, vide ad hoc que no. glo. in pro. cle. b. Et sic tene firmiter ] Circa materiam dispensandi dicit Vincē. vt refert Pa. in d. c. pposit, de concess. bb. Papa posse dispensare pter in articulis fidei. Quod satis placet, & est dictū valde notabile, intellige de dispensatione propria sumpta. q. facit ex cā rōnabili. Et Inn. in c. cū ad monasteriū, de sta. regu. dicit qd sine cā nō dispensat in his q sunt iuris ppositi puri. Et vide de Pa. in c. de multa. de preb. dicit tñ Hof. d. h. Vin. verū, nisi immincat, peccatū mortale ga in illo dispensat intelligēdo qd sit peccatum mortale ex lege diuina & nō ex lege positua, qd illi h subiecit, & credo itē stitit vt. Et vide gl. in d. c. lras, q. voluit in his q de sui natura sunt mala papa dispensare non pot, de iure iur. & si xps tu vide bonum tex. 40. d. c. 1.

sup particulare legem illam ferre. Qui casus non fuit prauisus a legislatore, vide ad hoc que no. glo. in pro. cle. b. Et sic tene firmiter ] Circa materiam dispensandi dicit Vincē. vt refert Pa. in d. c. pposit, de concess. bb. Papa posse dispensare pter in articulis fidei. Quod satis placet, & est dictū valde notabile, intellige de dispensatione propria sumpta. q. facit ex cā rōnabili. Et Inn. in c. cū ad monasteriū, de sta. regu. dicit qd sine cā nō dispensat in his q sunt iuris ppositi puri. Et vide de Pa. in c. de multa. de preb. dicit tñ Hof. d. h. Vin. verū, nisi immincat, peccatū mortale ga in illo dispensat intelligēdo qd sit peccatum mortale ex lege diuina & nō ex lege positua, qd illi h subiecit, & credo itē stitit vt. Et vide gl. in d. c. lras, q. voluit in his q de sui natura sunt mala papa dispensare non pot, de iure iur. & si xps tu vide bonum tex. 40. d. c. 1.

sup particulare legem illam ferre. Qui casus non fuit prauisus a legislatore, vide ad hoc que no. glo. in pro. cle. b. Et sic tene firmiter ] Circa materiam dispensandi dicit Vincē. vt refert Pa. in d. c. pposit, de concess. bb. Papa posse dispensare pter in articulis fidei. Quod satis placet, & est dictū valde notabile, intellige de dispensatione propria sumpta. q. facit ex cā rōnabili. Et Inn. in c. cū ad monasteriū, de sta. regu. dicit qd sine cā nō dispensat in his q sunt iuris ppositi puri. Et vide de Pa. in c. de multa. de preb. dicit tñ Hof. d. h. Vin. verū, nisi immincat, peccatū mortale ga in illo dispensat intelligēdo qd sit peccatum mortale ex lege diuina & nō ex lege positua, qd illi h subiecit, & credo itē stitit vt. Et vide gl. in d. c. lras, q. voluit in his q de sui natura sunt mala papa dispensare non pot, de iure iur. & si xps tu vide bonum tex. 40. d. c. 1.

3 Vtrum Papa possit dispensare in omnibus q sunt iuris ppositi? R. quod quauis aliqui Canonice teneant quod non potest dispensare contra statum vniuersalem ecclesie. vt in d. c. sunt quidam. Item in his in quibus decoloraretur status ecclesie per cap. & si illa. 1. q. 7. ego tamen dico qd vniuersaliter potest dispensare, sed tamē non esset tolerandus si dispensaret contra pax-

a. Quæstia laico ] Vtrum. Epapa ab soluere, & pone eam vt sibi per Pa. q. duo libri d. derant filem ad inuicem vt essent socij in itinere, & rō est secundū Innocē, quia hoc obligatio venit accessorie ad adū spiritualis nec laicus pot pretendere rē communi buta le. Et in isto casu nō ē ppter iocitas ex quo iocitas cōtraheatur ad lucrum. l. cotri. cū seq. ff. pro so. vñ potius dicitur bñr conites q socij, ad hoc qd no. glo. in cle. i. de pe.

b. Sed an sit aliud de ] Puta qd laico quita erat obligatio ex p̄tuo emptionis vel alio contractu. c. Rñ quod ab solutio ] Spec. numerat 99. casus papæ referatos. de offi. leg. §. nōc ostendendum, de hoc ē per Barba. in rep. c. q. transla. de offi. le. rē. colum.

d. Itē cā grauior res ] Glo. in c. q. grauior regulam quod oēs cā maiores sine grauiorē pter cas, quas ip̄a enumerat p̄cedit ad papam. Et dicitur ille nō iuratus ad arbitrium iudicis, secūdu Barb. ibi in re. Et facit glo. in c. sede. de iur. iur. c. Et que sunt ] Ve est cā fidei, & cōstitutio celebrā dā & huiusmodi. f. Rñ. q. non videtur plenius de p. Barb. in re. in c. q. transla. de of

ad excommunicationem, in 19. casibus de quibus supra ex cōmunicatio. 3. Item dicitur sario in multis, de quib' supra Dispensatio, & irregularitas. Item cant' grauiorē d. facit c. de iur. cal. & c. multis. 17. dif. c. quoritas. 24. q. 1. & cap. vt debitus. de app. & que sint e vide in c. quod translaonem de offi. leg. in gl. que hic onmitto, quia parum pertinet ad cōsequos.

8 De eo qui gerit se papa non electus a duabus partibus cardinalium, & de obtinendis in eius electione, habes. 3. excōicatio. 7. Casu. 1. & Casu. 1. 2. 9 Vtrum papa possit decidere cōtra aliud statutum in casu fidei concilio? R. qd non f vt in c. Anastasius. 19. di. quia papa pot errare in fide. 40. dist si papa, sed nō tota ecclesia. cā recta, & ibi bona gl. 24. q. 1.

P A R A F E R N A dicit' a para quod est iuxta, & ferna, quod est dos quasi iniuxta dotem, qñ bona parafernalia & dñr omnia bona vxoris vtra dotem. vt dicit gl. in rub. h. C. de pac. conuen. Azo. in lumma. C. de iur. do. §. est autem dos. vers. quada aliq. res. Bal. in l. 1. c. de senten. q. sine cert. quārita. & in l. C. q. po. in pig. hab. & in l. f. ob maritorum. C. nō vxor. p. mar. & in l. f. mulier. C. de pac. conuen. Et de istis habes. tex. in l. f. ego. §. dotis. ff. de iur. do. & gl. in c. plerunque. de dona. inter vi. & vxor.

1 Vtū statutum loquens de dote extendatur ad parafernalia bona? R. quod sic, fm Albr. in l. de quibus in 24. col. ff. de legi.

2 Vtū bona parafernalia sint priuilegiata sicut dotalia, quod ad hoc, vt bona vni sint hypothecata, sicut p dote? R. gl. in c. d. lris. in ver. obligata. de pigno. & gl. in l. f. C. de pact. conuē. q. sic licet fm 1 a. in d. c. ex lris, aliqui libri habent prædictam gl. dicentem qd non, sed vtrunq. salua p distinctionē, vi delicti, si spālē sibi p his hypothecā a viro exegit illa. et cōtenta. Si aut nullā exegit habebit hypothecam oia bona vni p omnib' p factis bonis, vt in d. l. f. Et de qb. hēt vir administrationem. De alijs autem que vxor penes se retinet, nō habet hypothecam

ff. le. 16. col. ver. & primus casus. q. Quia bona parafernalia ] Quæ dicitur p̄tuo parafernalia bona, vt comprehendat in statutis facientibus d' eis mentionē. vide Raphael. in cōsi. suo paruo. 104. qui multi do. sub scilicet. h. Vt dicit gl. in rub. ] Item Pan. in c. ex lris de pigno.

1 Et gl. in l. si ex  
causa] Ideo Bar.  
in l. patri. ff. de  
adul. & in autē.  
idēque C. de vo.  
quae lib. et ratio  
est quod ad mū  
dū nūq̄tur mor  
tuū. c. placuit 16.  
q. 6.  
2 Et no. Pano.]  
ubi notat hęc om  
nia.  
3 Summus pa  
trū] Sive prin  
cip. patrum ab  
archios primos.  
Vñ archiep̄s prin  
ceps ep̄scopus ubi  
dē in ver. patriar  
cha. l. 4.  
4 Pronūciū] Pa  
triarchas vel  
primates q̄ vñ  
formam tenet di  
cti text.  
5 Et no. glossin  
verfi. in patriar  
chis.] Dicitur qua  
tuor principali  
bus, vide in d. c.  
aureiana, & ibi  
Pano. qui ponit p  
tertio actione  
num, vide Post.  
hic per totum.  
6 In triplu gē  
nere.] Ex in d. q̄  
hic vero dicitur  
dicit. Peccatum  
est duplex scilicet  
originale &  
aduale & C. sic  
ois bona diuino  
debet esse bime  
bris, alias diuino  
nes peccati vide  
in Summa Archi.  
fuo. pat. in 7. c. 2.  
De peccato vi  
de cathec. in ex  
pos. Remissionem  
peccatorū. f.igid.  
Rega.  
7 De cōceptu vic  
gual.] Vide Sco.  
& alio. in 2. di  
st. 2.  
8 Vide conc. Tri.  
fili. 5. in ver. de  
pecc. o. 19. §. in  
igid. Reg.  
9 Et sine passio  
ne.] Ibi dicitur p  
vñ remittitur in

in l. si arrogator. ff. de adop.  
facit. c. cū scimus. de regu  
la. & not. in Aut. ingressi. &  
Au si qua mulier. C. de fac.  
lan. eccle. Itē secundū iōi  
uitor qñ filius post puberta  
tē profitentur in religione  
app̄bata, vt notat gl. in c. 1.  
20. q. 2. & gl. i. l. si ex cā. 2. §.  
papiaus. ff. de mino. sed  
ante pubertatem nō potest  
profiteri patri inuito, quia  
non desinit patria potestas  
per ingressum ante puber  
tate, & ideo tenetur patri  
obedire, imo nec pater po  
test offerre filium impube  
rem religioni matre cōtra  
dicente, secūdū in Inno. &  
not. Pa. b in c. 2. de reg. 2.  
no. Quia obedientia quā fi  
lius tenet matri est de iure  
naturali & diuino, sed pa  
tria potestas de iure ciuili.  
Et ideo i istis spiritualibus  
magis cōsideratur ratio na  
turalis quā ciuilis. Neq̄ au  
tē similiter patri & contradic  
te eadem ratione.  
Patriarcha grę  
ca lingua summus pa  
trū & interpretat. 21. di. cle  
ros, dicit etiā primas, quod  
idem est. vt 99. di. prouin  
ciae d & sunt quatuor prin  
cipales, scilicet Roma  
nus. Constantinopolitanus  
Ierosolimitanus, & Alexan  
dinus. Alij quoque sunt  
Aquilienfis. Burgenfis. Cā  
tuariēsis. Bradēsis, & Antio  
cheus. vt not. gl. in ver. in  
patriarchis. c. in d. c. cleos.  
1 Quid pnt face. et] qd  
crucē ante se deseri faciūt  
nisi in vrbē, & vbi est papa  
vel eius legatus. Appellat  
ad eos omnis medijs. Itē  
supplet negligētā metro  
politani & quaedam alia d  
quibus. & in c. antiqua de

privileg. & d. c. pronuncia.  
& 9. q. 3. conquestus. & de  
offi. ordi. presentis. lib. 6. &  
de appell. tolicitudinem.  
PATRONVS Habes.  
P E C C A T V M est in tri  
plici genere. f. Quoddā  
dē originale, qd nihil aliud  
est nisi carentia iustitię ori  
ginalis debite in primo pa  
rente accepta, fm Ansel. in  
li. de conceptu virginali. §.  
Et istud est oīno inuolūta  
riū, & in vñ & in particu  
lari, solummō fuit volunta  
riū voluntate aliena. f. Adg.  
Et p̄pterea pōt remitti sine  
actione & sine passione h  
voluntatis illius in quo ē,  
vt p̄ baptisū. de quo in c. 2.  
maiores. in §. hic verō dici  
mus, de baptisū. Quē qdē iu  
sticia originalis i fuit qd dā  
auxiliū diuini sup̄naturale  
necessariū homini rōne suę  
p̄positionis. Quia cū sit p̄o  
situs ex aīa & corpore, ex  
intellectuali, & sensuali q̄  
quodāmodo, si suę nature rē  
linquant intellectum ag  
grauat & impediūt, nē libe  
rē ad summū p̄tēplationis  
pingere possit. Ideo data  
fuit sibi iusticia originalis p̄  
quā si mens hoīs subderet  
Deo, et ei subderent oēs vi  
res inferiores vt liberē in  
Deū posset tēdere; cui<sup>9</sup> sub  
tractio fuit facta p̄ peccatū  
originale. Cuius duplex est  
pena. Vna taxata peccato. f.  
primario iustitię originalis  
& carentia visionis diuine,  
Alię est penam concomitans  
& hmoi sunt infirmitates,  
mors & alia ma  
la que sequuntur, sicut si index  
p̄ p̄tō impo  
neret p̄nā eruiocem oculorū, ad q̄ se  
querent postea multa damna. hęc ex B. ac.  
de may. in 2. l. i. ar. di. 30. i. & 32. Quod  
dam dicitur veniale, k & istud aliquan

cramenti. Fallit  
in amertus &  
dormientibus, vt  
ibi dicit tex.  
Cō est, quia aīen  
& dormientes  
p̄tē habere etiā  
mortalē, & cū  
grā confuatur p̄  
baptisum, non  
pōt: stare cum  
mortalī. Iō n̄ re  
mittit originale  
sine voluntate, vi  
dē ibi duas rōnes;  
i. Quē quidem in  
iusticia originali.]  
vidē Nic. de lyra  
ad Ro. 5. c.  
k Quoddam ve  
niale.] Dicit tri  
plex. Vno mo  
do peccatum est  
negligētā, sicut  
est vrbium octo  
sum, & p̄t deriu  
ari a venio venia  
ri, quia quasi mul  
tocius p̄tēter rō  
nem occurrūt. Se  
cūdo ex cā. qd  
aut ex infirmita  
te aut ignorantia  
nascitur. Et tunc  
pōt a venialium  
ri, quia aliquan  
tē venia cām.  
Tertio ex eūse,  
& sic omne p̄tū  
mortalē debite  
p̄tēstū efficitur  
veniale, quia cō  
uertit pena acer  
na in temporalē,  
& hoc mō pōt de  
ruiari a venialī,  
quia in confessio  
ne debetur vena  
li circūstantiē  
p̄tē iuxta postē.  
Hęc S. Tho. in 2.  
dist. 21. or. 2. q. 3.  
Adde con. Tri.  
fil. 6. c. 11. Inci.  
Nemo autē. Egid.  
Rega.

Gratia concomitans.] Hoc dicit p̄p̄ displicentiam  
p̄tē quę semper requiritur ad deletionē p̄tē venia  
lis. Sco. in 4. di. 2. dicit, quod possunt velle de  
dere cum peccato veniali, & tamen propter hoc non  
ero damnatus.  
b Merito ante  
dens.] Inuan  
tū dicit hic q̄ meri  
tū antecedens re  
quiritur ad remis  
sionē venialū in  
cōfiteatur, qd 8.  
modis remittit  
tur, q̄ opera sunt  
meritoria. Vide  
verfus. Cōfiteor,  
funda, p̄p̄pergo  
cōfiteor, oro, si  
gnor. edo, dono,  
per hęc venialia  
pono, & nō sōlū  
per ista sed etiā  
p̄tia bona opa  
ra remittitur ve  
nialia. c. medica  
lia. de pe.  
c Quoddam dē  
mortalē.] Vide  
Theo. in 2. dist. 35.  
d Surreptionis.]  
Quando est con  
sentis rōnis i le  
gem diuinā, ē ibi  
peccatū mortale,  
qñ verō nō ē ibi  
consensus, est pec  
catum veniale.  
e Peccatū vero  
veniale.] Differē  
tia ē inter morta  
le veniale & ori  
ginale. Nam prin  
cipū nominat auer  
sionē actualem a  
Deo, & cōuersio  
nem indebitū ad  
creaturas, secū  
dam qd dicit Au  
gu. 2. de ciui. del.  
c. vlt. Amor sui,  
ecce conuersio,  
vsque ad cōceptū  
Dei, ecce auersio  
& c. Veniale vero  
est in sola inordi  
nata conuersione  
ad creaturā, absq̄  
auersione a Deo.  
Originale autem quasi in medio est, quando quidē  
dicat cum mortali auersionem, sed differenter  
tamen, quia auersio mortali est adū, originalis  
proprie habetur. Rursus conuenit cum veniali, quia  
vtrum que ad creaturā inordinatum motum incli  
nat. Sed differenter quia conuersio in veniale est ma  
gis formale in originali est magis naturale, sicut  
sum. Ang. Pars 17.

& concupiscentia.  
f Hęc ex. 1. sen.] Maximē S. Do. par. 2. ar. 2. q. 3. Et  
habes supra. Cogitatio.  
g In quo differt.] Pone extat statuti, q̄ fecerit ho  
micidū sit inimicus regis, siue rebellis, & detineat  
p̄tē in carcere  
rib. Nā si quis q̄  
miserit homici  
dium, certē con  
cipiat a rege ve  
inimicus, vt qd  
scilicet ē inap̄  
ad regis amicit  
tiā, & cōcipit  
vt obligatus ad  
carceres perpet  
uos & c. illa  
est ē nisi relatio  
rōnis. Quare cū  
remittit culpa  
remouetur illa  
indecētia inimi  
citię, cū verō re  
mittit illa obfo  
ad carceres pena  
Intelligitur  
remissa. Sic qd  
statuti ē a Deo  
peccantē quēli  
bet mortā esse  
culpabile. i. reg  
is sup̄ni inimi  
cū & obligatū ad  
carere ē s̄tēni p̄  
penū, iō nisi illa  
remittatur illa  
peccis nunq̄ vi  
debit Deī facit.  
dicit igitur Sco.  
in 4. d. 1. ar. 1. q. 3  
in p̄tē post a  
dū trāsumēt nī  
hil remanet, nisi  
reatus macula  
& offensa.  
h Est quādā fia  
tio.] Scilicet rō  
nis, nam reputat  
Deo peccatū mor  
tale facientē in  
idignum gratia  
& gloria.  
i P̄tē.] Quia  
tūc peccatur, vel  
ga iō factū ē pec  
catū, & nō ē pec  
nicētia delēta.  
k In esse mora  
li.] Nā ille peccator reputatur a Deo ac si nō eēt lo  
quēdo de eē morali nō de naturali, qd peccator nat  
uraliter ē, sed nō morā, siue virtuosē vt gratificē.  
l Obligatio ad penam.] Quia, f. Deus obligat eum,  
deni peccatorem ad penam eternam.  
m Quia aliqñ filij.] Quia ex quo filij nascuntur fil  
lij iūq̄. Ephe. 2. reputantur ac si non essent, dato q  
o 3. na.

naſa a parentibus, naſcetes vel origine trahetes ſunt &c. a. Honorantis] Exempli, qui n. Titius honorat ſemproniu, reputat ſemproniu honore dignu, & ſcru reputacionem Titij ſemproniu eſt aliquid moraliter, licet in ſempronio nihil fit faltem ad extra.

b. Moraliter] No q pſu fit aliqua ſubſtantia, cu ſit pura prinitio. Sed hoc relatiue ſu reputatiue e aliqd inquitum Deo] reputat peccatorem dignu morte eterna.

c. Dicitur i ſpiritu ſancto] Peccatum i ſpiritu ſancto pſu intel ligi tripliciter. Primo vt ſit p ſona ſpiritaliu. ſi pſu ſicut ſi hareticus cre dere q p ſona ſpiritaliu eſt creatura ſicut fecit. Mace donius, vel alii. qd tale. Et hoc modo locutus eſt Fran. may. in 2. di. 44. q. 1. de peccato contra ſpiritu ſancto. Et habet diuidi coſtra peccato q eſt i patre, vñ no crederet om niprens, vel in filio, vt ſi no cre deret ſapiens. Se cundo quia ex tate coſtra bonita tem appropriat e ad ſe ipſu ſit ſen caritate. Et hoc modo oſ pecca tum mortale eſt pſu i ſpiritu ſancto. Qui gra tia & charitatis meretur amif ſionem. Tertio accipitur, non quia ſimpliciter e ſonitacione, ſed quia ſit e malicia, que opponitur bonitati, que eſt appropriatum ſpiritu ſancto. ſicut dicitur pſu eſt inſinuatem qd patre cui appropriat potentia & peccatum eſt i ſonantia q ſit i cui aſcribitur ſcientia. Et hoc modo accipitur hic. Secdo habet ſex ſpecies hic pſu ſunt iur eſt coſformate egroti qui ſanatur per gratiam penitentialem & in ſacro intelligitur tria Medicus. Egrotus & Miniſterium,

primæ duæ ſpecies ſunt de directo q Deum, qui eſt medicus n eſt ſpſualis, & habet unum, & oleum ad curandum inſirmum, ſuſcipiam & miſericordiã q quas eſt deſperatio q miſericordiã, & primum pro contra iuſtitia. Secunda ſpecies eſt pſu agri tumuntur, q debet deſertat peccata præteri ta, & hoc e p ne tiſicã & poſſit ultra no peccat di, contra q duo eſt impunitia & ſcobſtantia. Ter tia ſpecies ſunt iur ex parte medicu ſpiritu alis, in qua e pri mo cognitio, cõ era quam e impugnatio veritatis agnitã. Secun do dulcedo ſpiri tualis, q quam eſt inuidia fra terna gratie. hæ San. Bona. in 2. diſt. 43.

miſericordia dei preſumit, & deſperatio qua deſperat de indulgentia peccatoru, contra duo prima. I. q timo rem Dei & ſpem. Secunde dua ſunt. I. impugnatio veri tatis agnitã & inuidia fra terna gratie. Secun do ſagnicionem veritatis fidei & auxilium interioris gra, quam eſt in alijs nolet cre ſcere. & dolet ſi videt in fra tres. Tertie dua ſunt. I. obſti natio & impu, contra alia duo. I. conſideracionem cur pitudinis peccati, & breuitatem ipſius delectacionis.

4. Vtrum actus qui eſt iua ſpecie eſt veniale peccatu poſſit eſſe mortale? R. q ſic, tripliciter. Primo rone ſine, cum coſtituitur in eo, vel inqñ referat ad morta le pſu, ſicut ad ſidẽ, puta cum qd dicit verbum ocio ſum cum tali intentione, q eſt ſi eſſet prohibitu de præ cepto, nihilominus diceret, vel dicit vt prouocet aliquã mulierem ad fornicandum & ſic intellige illud Augu. 25. di. S. criminis. verſ. hinc etiam Augu. nullum pecca tum adeo veniale quin ſiat criminale, dum placet glo. in ver. criminale, ſic dñ placet pſplacencia fruicionis ſeu ſinis. Secdo rone erroneitatis credit mortale, & illud co-

dacium incoſum. Cum ergo queritur verum veniale poſſit fieri mortale ſi intelligatur quod licet culpa per eſt iuram ſit illa, nulla eſt iuram, quia hoc e impoſſibile. ſi intelligatur quod illud quod aliã erant veniale poſſit eſſe mortale, vt mendacium to colium, & obſeruas, dico q quodammodo non, quodam verp mo ſic, ſed q complacentiam. Primum ipſi veniale quod committitur præter roneſi ſemp eſt veniale.

veniale, ſed ſed mo veniale per delectacionẽ circa conſenſum, ſit mortale per conſenſum, & ita per cõplacencia ſecundum q cõplacencia dñ conſenſus ple nis. Tertio veniale quod eſt per cõſenſum circa deſi potest fieri mortale per libidine maguã, ſicut per deſu to conſum, & hoc ſit. mortale q placitu, dñ placitu dñ que va voluntate. Et quia iterũ adus diſponit ad libidine, & cõplacencia, hinc eſt quod aliqñ qd ſi in pluribus locis, qd plura venia lia obruntionu perſu, ſed quia diſponunt ad libidine, no diſpoſitione neceſſitatis ſed proni tatis. Quando ſe peccatõ veniale negatur. Alqua peccata ſunt irremiſſibilia, qd vt dicit Hieronimus. Pro gimi no habent vn de a ſatisfaciãt ſimul homines vniuerſi, qd nemo aliqñ ſe habet quo remittat. Tertio dñ peccata irremiſſibilia contrariẽ eo q contrariẽ diſponunt ad gram p quam remitti. poſ

ſunt ſic peccata i ſpſm ſan cto propriẽ ſunt irremiſ ſibilia vt pater intuentũ no ga nõ poſſint remitti, ſed ga vñ diſponit conſequatur. b. Vtrũ voluntas & opus extenu ſit vnũ peccatũ. Vide Præceptum S. 2. 4. P. uſilla pecunia eſt hie pſimoniũ puſillũ. ſi de pecu. l. depoſiti. ſ. ſi. Aliqñ dñ omne parrimoniũ cuiuslibet hois eſt liberi. vt ſad Treb. l. cogi i princ. & mul tis alijs modis dñ peculiu. vt no. glin rub. ff. de pecu. licet hic intedo tractare de peculio qd filius acquirat viuẽte patre, & ſub ipſius poteſtate exiſtens. Quot ſunt eius ſpecies? R. quatuor, prima dicit peculium pfectitiũ. I. qd pſi cõſicitur ex rebus patris. Vñ

quid, puta quinque florenos pro ſingulo meſe. Seruus nerõ tranſit pro vñ cum tribus florenis, & duo ſuctatur. Tunc dicitur illa paſſimonia, paſ ſimonia & peculium. Et hoc exemplum, procedit in ſeruo & in filio. Unde illud reſiduum peculium, eſſicitur cum dñs hoc agit vt peculiu eſſicitur, vel ſerui vel non filij. Secundum exemplum. Cum bene fuerent dñs vel pater peculium concedit. Tunc ſine dubio in ſeruo procedit. ſed in filio non procedit in iur. Caut autem coru. ſecus de iure digeſtoſi, quin idem ius erat in filio & in ſeruo. Quoniam illud eſt peculium, quod habet filius a patre vt a patre, cuius tamen adminiſtracionem non propriãtatem ha bet. Sed ſi pater filio merico donat quatenus merita filij aſcendunt eatenus filius capie vt extraneus, vt ſtatim ſiat dominus, & illud triſit in peculium ad uentilem cuius proprietas eſt hodie filij ipſius ſij. Primum probatur in lege ſi donatione, & quod ibi uor. C. de colla. & in aucten. unde ſi pater. C. de inoff. tella. & ff. de caſtru pecu. lege ſi forte. Secundum probatur in lege non ſolum, & in l. cum oportet. C. de bo. que libe. licet illud eſſet ſecus, & aduſcita erãt patris pleno iure Inac. Bar in rubrica. ff. de pecu. quanquam Azo. in ſum. aliter peculium deſcribat.

quid, puta quinque florenos pro ſingulo meſe. Seruus nerõ tranſit pro vñ cum tribus florenis, & duo ſuctatur. Tunc dicitur illa paſſimonia, paſ ſimonia & peculium. Et hoc exemplum, procedit in ſeruo & in filio. Unde illud reſiduum peculium, eſſicitur cum dñs hoc agit vt peculiu eſſicitur, vel ſerui vel non filij. Secundum exemplum. Cum bene fuerent dñs vel pater peculium concedit. Tunc ſine dubio in ſeruo procedit. ſed in filio non procedit in iur. Caut autem coru. ſecus de iure digeſtoſi, quin idem ius erat in filio & in ſeruo. Quoniam illud eſt peculium, quod habet filius a patre vt a patre, cuius tamen adminiſtracionem non propriãtatem ha bet. Sed ſi pater filio merico donat quatenus merita filij aſcendunt eatenus filius capie vt extraneus, vt ſtatim ſiat dominus, & illud triſit in peculium ad uentilem cuius proprietas eſt hodie filij ipſius ſij. Primum probatur in lege ſi donatione, & quod ibi uor. C. de colla. & in aucten. unde ſi pater. C. de inoff. tella. & ff. de caſtru pecu. lege ſi forte. Secundum probatur in lege non ſolum, & in l. cum oportet. C. de bo. que libe. licet illud eſſet ſecus, & aduſcita erãt patris pleno iure Inac. Bar in rubrica. ff. de pecu. quanquam Azo. in ſum. aliter peculium deſcribat.



a Vnde glo. J Idem glo. in §. sanctum. Insi. per quas perso. nobis acquirunt.  
 b L. additio J vide tex. in l. si plures. §. in arrogato de vulga. & pupil.  
 c Secundum Bar. in l. J in tex. & in glo. ibi hoc hñ, de quo et in §. fuerat. Insi. de act. si dos e da ra cocero, & pro mittere ipsi filio fructus percipere illi intelligitur donati filio. Ita Bal. in aut. ex testamento. p. col. de colla. vid. tex. in l. i. bono fidei. ff. de pecu. Sed Bar. in d. §. quous. imitat hoc qñ dos est data in specie, vel de pecunia dotali empta est spes, aliis non, vnde subdit. Dicit qñ mihi videtur. Nā vult, p. si dos cō siltit in pecunia, & sic cōsumper, & sic scilicet cū ea emit vel mercatur ipse filius.  
 Tunc patri qñtur vñtū, vt l. de pñt. i. p. ff. de pecu. Ratio est, quia datur pecunia in dotem, tunc peculū dicitur profectitium, secundum tempora sfortum l. ex do. ff. de pec. & l. dotem. de castren. pecu. secundum vero iura nota e peculium aduentitium. d. lex fāso. vt l. s. C. de bo. q. lib. Roma. tanon in l. si cum dotem. §. trāsgrediamur ff. solū. ma. dicit mirari de Bart. qui facit dñam de dote consistit te in quantitate aut in spē, quia secundum eum lege non probatur. Et ideo indi. dñatē tenet patri deberi vsum fructū, p. tex. in l. i. & §. C. de bon. q. lib. onungēdo illa iura. Quod

pecdit si p̄ sustinere onera m̄simonij. Alias vñs. fructus erit filij. Quia ponet sū debet esse vñs fructus que sunt onera. I. si in qui. §. i. ff. de iure dot. p̄sentis no. per Ang. in d. §. trāsgrediamur. & Ro. in d. aut. ex test. Ver. Cum debent incipere.  
 d Nec quicq. ad l. iud J Ad glo. & doc. in aut. Idē §. i. ff. in aut. ex test. C. §. bo. q. lib. vide aliis casus in qñ. non acquirunt aduentitij vñs fructus p̄i. p. Ang. Are. in §. i. Insi. per quas p. nob. ac. & ibi lo. Fa. Nota q. pater in istis casibus hēt cōmoditatē vñe dñi, scđndū qđ vñ. §. quāquā & in l. i. ff. de vñ. s. & habi. p̄ta e legata domo filie, cum hōd q. pater nō acquirat et vñs fructus q. pater pōt vñ. ea habi. dō. ff. Angel. vbi §. e. Luchasū e fiet J Idem tex. in l. cū oportet. C. §. bo. que lib. f. Castrē J Peculū e. Quicq. a patre vel matre cōiunctis & amicis filio eunt id castra p̄ militando mobile donatū e. Itē qđ in castris p̄ occasione militie acquirunt, in quo et est hereditas ipsorū q. inltitue runt filium fam. qui nō est mortū eē potuerunt q. occasione militie, licet in ea quid immobile casitū continetur. Item in mobiliu ex pecunia militari empta. l. i. C. de ca. p. lib. 12. vide infra §. 8.

noluit assentire filio adenti hereditate aliqua. Vel nisi p̄ cōmiserit inceffas nuptias. Vel nisi p̄ minus legitime diuertente. i. diuortiu indebitē faciēte bona filijs applicent. Insi. p. quas perso. no. ius acqui. §. sanctū. in gl. itē si filius recipit dotē p̄e nō p̄sentitēte, nec se obligatē ff. Bar. in l. §. e. §. quoties. ff. re. amo. q. in istis p̄i si acquir vñs fructus. nec qđ aliud. d Sed si eū emancipauerit, media pars vñs fructus dñorū bonorū aduentitorū remanebit apud p̄rem solū, vt i. d. §. a. citū, sed si p̄moriat, filij e. rē sp̄aliter & totaliter, nec cōcabit eū alijs fr̄ibus. Si aut filij p̄moriat anquā p̄, totū erit p̄is nisi filios reliquit, nā tūc filij erūt loco p̄is. Vñ dicit tex. in d. §. sanctū. Si id qđ suis laborib. vel p̄spera fortuna ei fuerit.  
 3 Tertiū dñ castrē e qđ a parentibus cognatis aut alijs degētū militia donat, vel qđ ipse filius familias militia acq̄sui, qđ nisi militaret acq̄sui nō fuisset, nā qđ erat & sine militia acq̄sui id peculij eius castrense non est. ff. de castren. pec. l. castr. cū ibi no.  
 4 Quartū dñ quasi castrē se, qđ acq̄rit a viris discretissimis, p̄onis carū, viris dñorissimis memorabilib. s. notarijs, & agētib. i. reb. &

g Agentib. in reb. J Nij sunt q. electionū curā habēt secundum gl. in Rub. C. de agētib. in reb. lib. 1. a. Receptiunt

a Receptiunt publica J Sunt verba d. l. cū atq̄s, in §. de alijs, & i. d. l. habet q. p. peculio quasi castrense e duplex p̄uilegium, scilicet q. filij fam. i. ipso testari pōt & non habet locum querela in officio testamēti nisi faceret testamētum p̄ollit, sui iuris effectus est.  
 b Venientes J Hoc dicit et gl. Insi. p. quas p̄ nobis ius acqui. in §. igitur, in versu. castrētib. c Non soluitur ex publico J Maximē si sunt aduocati pauperū, fortius tamen videtur velle tex. in d. l. cū antiq̄s, q. omnes q. habent aliq̄ adm. nistratōe & dignitatē ex ea, vel occasione huius aliquid iurancantur, vel ex salarijs publicis vel a priuatis personis, illud iurē dicitur quasi castrē. Quod nō perperū, p̄ his q. deputantur super rēpu. vel sunt de ancianis & ex officio aliquid percipiūt, q. id eē esse quasi castrē.  
 d Secundum gl. ibidē J Quē alitē de aduentitibus Bononiensibus, attamē idē est de omnibus, & facti l. velut C. de ad. ff. lib. C. §. episc. & cle. vide etiam Bal. in d. l. fori. q. dicitur locus fore de procuratorib. & alijs negotiātib.

nec non magistris studiorū liberaliū artū. Archiatrisque, i. medicis, & omnib. oino qui salaria vel stipendia recipiunt publica. C. de inof. te. l. cū antiq̄s, ex p̄ dictis patet q. notarij cōes nō acquirunt quasi castrē, sed solū notarij cōis vel do minorū aut officialiū q. de berēt hñe salariū de publico. Idē dicit de remigib. nauis, patronis, aut alijs officia lib. nauis, q. ex cā publica hoc faciūt. l. i. §. itē nauarchos. ff. de bon. pos. ex tem. Secus ex causa priuata.  
 5 Sed qđ de acquisitis p̄ clericos, filios fa. ff. q. res oēs quolibet modo ad eorū dñum venientes b habebunt suas ad similitudinē castrēnsis peculij, ita q. de ipsis ad libitū disponere poterūt & testari, legitima legata filijs vel parētib. & in auten. de san. epif. §. presbyteros. ponitur. C. de epif. & cle. auten. presbyteros. Quod limita verū, nisi acquirantur ex bonis ecclesie, vel eius intuitu, q. tunc nō poterūt disponere, de quo dicit vt s. cl. ri. 13.  
 6 Verū acquisitū p̄mutatores, aut carpentarios, & alios laboratores in reb. cōmunib. q. et habent salariū ex publico, sit quasi castrēnses? ff. q. non q. nō solūm requirit. q. id quod acquirūt, si ex publico, sed oportet q. sit ex publica cā, vt puta publico officio aduocationis, nō orarij cōis, vel officialiū, & huiusmodi, aliter non erit quasi castrē. Sali. tñ in l. f. C. d. inof. test. tenet q. ingenierij dñorū vel cōis, id quod acquirūt habebunt p. quasi castrē.

7 Sed nunqđ aduocati g ex aduocatione aliquid acquirunt, non ex publico, sed a clientulis habebunt pro castrēnsib. ff. §. m. Bal. in d. l. fin. q. sic, quia cedit loco publici salarii, ex quo eius hodie nō soluitur ex publico. c. l. fori. tui. C. de aduo. diuer. iu. di. & ibi d. Bart. q. similiter erit quasi castrē se id quod acquirunt affessorib. §. m. gl. ibidem. d Idem dicit ff. m. Bal. in l. i. ff. de ca. pec. de relictis aduocato p̄ emēdis libris, vel equo cā eundi ad officia & hmōi.  
 8 Vtrū donatū filiofamilias, militi, aduocato aut aliud officii publicū habet, sine alia exp̄sione sit castrē, vel quasi? ff. §. m. Bar. in tract. de duob. fratrib. q. aut donant res necessarias militie suę ap̄te, vt equus & arma militi, libri aduocato, tūc in dubio dicit eē castrē, vel quasi a quocunq. donetur dñum venientes b habebunt suas ad similitudinē castrēnsis peculij, ita q. de ipsis ad libitū disponere poterūt & testari, legitima legata filijs vel parētib. & in auten. de san. epif. §. presbyteros. ponitur. C. de epif. & cle. auten. presbyteros. Quod limita verū, nisi acquirantur ex bonis ecclesie, vel eius intuitu, q. tunc nō poterūt disponere, de quo dicit vt s. cl. ri. 13.  
 9 Quid d. donato. filiosa. q. n. e. miles, nec in aliquo publico officio, cū ista exp̄sione q. sit ei castrē, vel quasi? ff. §. m. Bal. in p̄dicto tractatu, q. licet appositio taliū verborū n. valeat nisi vt sit aduentitū, vt d. l. si for. tē, opabit tñ vt p̄i nō acq̄rat vñs fructū, qđ pōt facere donans, vt C. de bo. q. lib. autē. excipit, & sic licet vitie exp̄ssum, nō vitie tñ tacitum, l. i. ff. qui. mo. pig. vel hypo. sol. 10 Vtrum libri empti a patre filio suo sint quasi castrēnses? ff. §. m. Bar. in d. tractat. & in l. i. §. nec castrē. ff. de colla. bono. quod

Si filius est aduocatus. Et hoc casu sic donati in collatione non uenit, & donatio effecta est ualida, & sic reuocari non potest.

Complensit studium. Ibi locum non habet in casu no. quod ponit Bar. in l. Cayo, in prinde ali. leg. ubi dicit in qd. facti, pater hnt filii que primo studere fecit, & sibi libros emit & in testamento uoluit qd filius libros conferret; superuixit pater & filius de decem qd postea dedit, eodē libris alij filio, qd fecit studium suum, de inde pater deces sic eodē te stamēto. Quare batur, an dicit l. b. de beret con ferri, dicit Bar. qd sic. Quia illi l. b. viderit tras lati cū suo onere, per illū tex. & tunc in legatum secūda in prin de ad i. lega. qd dicit esse not. Et vide Bal. in l. si donacione. C. de colla. Adde alia limitationem, quā sing. tradit Bal. in apofillis in l. cū duobus, quia aliter est l. fratres. ff. pro fo. ubi dicit coela. sione illam quā est cōmunis non habere locū qm magna inaequalitas resultaret inter fratres, quia tunc tales libri conferret ad eos. Ita allegat Bar. ba. in apofillis i. d. S. neca. ff. de d. S. pater. ff. eo. J. Si uero pater e mortuus, ane quam cōpleret studium vel ad i. piferetur militiam, tunc non potest sibi dici quasi castrense. Quia qualitas personae hoc nō p-

titur, quia non habet aliquam ex illis dignitatibus, quae ponuntur in l. c. de inof. test. & §. 4. Quod scholares tñ possunt habere peculium ueliter inclinat: Ange. & ibi lmo. in l. i. ff. soluta. & ut tex. in l. lega. tis, in S. ornate. tribus, de lega. 3. ubi appellacione ar. tificij continetur ad illiētes, putat: Bar. ibi, hac dfo; intelligi in casu suo fauore lega. ti, ubi fit laior interpatio eadē rōne, (sed in princ. uel legijs, qd ar. tificij appellacione non conti nentur ad dētes, ut l. i. & ibi. not. & l. si. C. de; exū ar. ff. l. ro. & hoc est ualde uile ad statua. q. loquuntur de ar. tificibus, quia re, curredum est ad diffinitionem d. l. filij. Ibi gl. mouet illam qd nem de qua §. isto, & Bar. conti. incl. uisio iustro, loquar de hoc. & Vel sibi J. C. de don. inter vi. & vx. l. h. filij, v. bi text. probat, si. lenē spiciatur. Et isto casu non esset necessaria collatio, sicut de alijs reb. q. sunt i. coicatis, sed fieri d. iustro. F. Est rōferendū. Cum Bar. ar. ff. de Bal. Pau. d. Ca. & coiter alij. Adde. O. l. h. r. cons. 135. Thoma tale q. d. n. r. d. u. & cons. 135. Si q. donat.

iple emācipat°, & sic post mortē prīs talia erūt sua. nec communicabit cū fratribus alijs, l. filie, d. C. fa. erc. l. m. opinione approbatam in gl. d. l. siue. Aut pater non tradidit nec expref sit se donare, & sic licet emerit nomine filij sui, nihilominus erunt patris, & cōmunicab t eos cū alijs fratribus post mortem patris l. i. in princ. C. de ca. pecu. lib. 12. requiritur enim traditio vt uideatur donare. l. 2. C. si q. alteri, uel sibi, e quod uelitur, an donauerit uel ne, tunc secundūm Bal. in additioibus ad p. f. s. tū tractatum Bartol. ad cōiecturas est recurrendum. Em ea quae infra dicā in §. 3. Aduerte hic secundūm Bar. in aur. ex testamen to. C. de col. quod donatū a patre filio emācipato est conferendū post mortem & cōputabitur in eius parte. Sed donatum filio exi stenti in sua potestate, licet non ualeat in uita ipsi° patris, tñ assumit sibi vim post mortē, & habet vim legati, vt in l. in donacionib. C. ad l. falci. & l. donaciones, la. i. C. de don. inter. vir. & vx. & sic legata, & fideicommissa nō conferuntur l. penul. C. de colla. sic nec talis donatio. Fallit hoc in tribus casibus. Primus qm emeigit inaequalitas. l. penul. C. coll. Secundus quando pater hoc expref sit, arg. l. si quando. §. pen. C. de inof. testa. Tertius quando dedit in haberet in pecu lio. l. si donacione. C. de colla.

11 Vtrum omne acquisitum ex pecunia sit a filiofamilias sit profectitum? Respon.

Rñ. secundūm Bart. J. Idem Barto. in l. §. nec castrense. ff. de colla. do. & Ange. Arc. in l. §. insti. p. q. pas. no. ac qui. alleg. Bal. l. ac. Buc. & sal. idem tenere in ill. cū oportet. Et dicit Barto. d. §. nec castrense, qd ubi f. cō. solum in D. tñ Christo forus Por. in d. §. i. allegat Bal. l. her. d. C. fam. erc. tenere §. Bar. nec ob. q. ex industria. & C. Quia illud intel. ligitur acqui sit notē prīs; & vt mihi haec cō. cluso satis uera. p. ea q. dicit gl. in d. l. cū oportet. f. q. illud d. p. fectitum, qd occasione patris obuenit. Et idē tenet Spe. b. Spec. J. in ite. de ind. §. sequit. uer. ut aq. & in ite. de ad. in §. i. uer. cū igitur. Et dū uult Bar. & ex. hic q. media tas lucri diuida tur in facultate & c. dicit Angi. Arc. ubi §. p. non tenetur a do. forib. §. i. mo. p. s. na & industria & labor, & quā. tas data cō. s. d. rari debet, & sic est in pectore tu dicit & plus & minus dare & al. signare plonq. si l. ij. & c. Cogita tamen. quia pro opi. Barto. facit tex. in d. l. cū oportet, in uer. laboribus.

c. Nec aduēctiū. Nisi dicit Bar. in d. cum oportet filius fecisset v. furas iustū. patris, quia cum uergetur teneatur ad restitutio nē, quaritur pa tri, delicto in quod prius operibus debetur tunc cum, sed simpliciter filius ex delicto patri non quaritur, ut no. in l. §. seruus, & ibi Bar. ff. de acq. pot. & l. q. si ex furto. ff. pro socio, uult tamen Arc. in d. §. i. q. ac-

quisitum per v. furas dicitur aduēctiū, & consequenter non ueniret fratribus cō. iudic. iuxta, l. si. C. de colla. nisi fratres petant illam pecuniā cō. icari, non dicitur ex v. furis quia tunc ille tenebitur. Quia si dicitur acquisitū ex v. furis detegeret turpitudinem suā, & sic non audiretur. l. l. l. l. & ibi Bar. de iure iur. Ita eleganter dicit Rapha. in d. l. §. feru. & hoc modo potest gl. saluari in d. l. cū oportet, uide Bar. ibi, & Alex. in d. l. §. feruus Ang. cō. s. 107. in ff. cum Barto. tenet Io. An. in add. ad Spec. de ad. §. ad. §. 1. & uideat uer. p. d. Rñ secundum Bar. in d. trac. i. par. p. r. q. si. q. aut filios sustinet onera matrimonij de lucro suae personae, & tunc filio erit aduēctiū, si uero ipse fed pater, sic erit p. fectiū. & sic intellige opi. Dy. in l. si cum dotē. §. trā. grediamur. ff. solu. ma. qui tenet, qd nō d. aduēctiū, sed cōmunicabit post mortem patris cū alijs fratribus per l. 2. C. fami. erc. Si uero partim pater & partim filius stinet, tunc pro rata oneris partim erit profectiū & partim aduēctiū. sed & si q. §. 1. cū l. leg. ff. de v. suffr. & l. si seruus communis; la. 3. c. ff. de sti. fer.

13 Vtrum donatū vel relictuū ab extraneo filiofamilias sit aduēctiū? Rñ. secundum Bar. in praedicto trac. q. aut datum est cō. tēplatione patris, & sic erit profectiū. Si uero datum est cō. tēplatione filij, sic erit aduēctiū in l. sed si plures. S. in ar. rogato. ff. de vul. & pu. sub sti. & l. additio. ff. de acqui. hāre. & l. sed & si quod do-

onera matrimonij sustinerunt. Et l. si seruus communis J. la. 3. Barto. ibi dicit de se illum tex. Augu. ad quaestione de monacho cui commissa

commiffum est regimen ecclesie ab Abbate, quia omnia queret ecclesie dicitur monachus, vide ibi Bar. & in d.l. & si quis.

Quia tunc erit sibi aduentitium ] Facit id quod habetur de ambaffatoribus s. donatio. r. s. 34. & sic te tas. r. s. 15.

16 nota ] Bart. in d.s. in arrogato. Imitat hoc dictum qd etiam potest hic colligi, scilicet quod qd alibi habet filius ex bñ filio patris cōtetur p. feditiū, esse verum qd p. f. est cā proxima, vel ē remota mediantē tamē sicut verbi gratia reperis filio meū in hoc. & das sibi aliquid qd non daret nisi esset p. pter me vnde cū sim causa p. xima vel etiam non multum remota censetur quasi causa im mediata. Secus si pater meus esset causa remota simpliciter vt puta quia p. pter patrem meum habui familiaritatem cū aliquo dño, & tantum scio facere, qd dñs ille plus me diligit qd patrem meū. Certe quod daret mihi ab illo domino esset aduentitium. Et hæc faciunt ad q. le cundo Bart. ibi ponit Sempronius dicit vxorem, sunt exenia vxori dissoluitur matrimonium, cuius erit illa exenia. Ex dicit qd si cōsanguineis ex pte viri fuerunt illę res donatę, cōtemplatione viri psumetur facta donatio. Et sic pertinebit vel ad virum vel ad hæredes eius. Secus si a cōsanguineis vxoris, quia erunt vxoris vel hæredum eius, & dicit Bart. sic in fado consuluisset, sed videtur quod cum donatio sit p. f. hæredes donatarij habe-

netur. ff. de vñfr. & not. gl. in d.l. cum oportet. si autem non apparet cuius cōtemplatione sit datum, deprehenditur ex futuro euentu; pura quādo relinquitur filio vt post mortem patris habeat, sic præsumitur qd cōtemplatione filij. Si vero tñt viuentē patre sic præsumitur cōtemplatione patris datū. Similiter ex opere comprehenditur; puta filius faciendo mercatiam acquisiuit amicitiam cum aliquo ex qua aliqui sibi donauit, quia tunc erit sibi aduentitium a l. focij qui s. fin. p. soc. & ibi est casus expressus, quia cōtemplatione filij. Ideo no. b. qd oēs leges quę dñt inspiciendū cuius cōtēplatione debent; intelligi de causa p. xima d. l. focij, qm i damnū acquirētis nō cōsideratur causa remota. l. si. ff. de coniun. cū emā. li. sed bñ qd ad cōmodū l. si. fortē ff. de ca. pe. 14 Vtrum omne acq. situm per filij familias sit p. f. mendū sic p. f. mendū in dubio, & sic p. f. mendū. Bart. vbi s. qd aut resultat suspicio delicti, nisi sic p. f. mas, puta quia filia præsumitur ruperit acquisiuisse quia aliter nō potuit habere, & sic credet ex bonis patris acq. sitū vt suspicio delicti euertit. l. si defunctus.

bunt illa donata. Ita determinat Bal. conf. 215. lib. 4. Et tex. ad hoc in lege. mater vestra. C. de dona. ante sup.

c. Respo. Bar. vbi s. qd licet in l. cum oportet. C. de boni que lib. Et alid pulchrē per Pan. conf. 136. circa primū dicitur.

Car. tu. & in l. quintus. ff. de dona. inter vir. vxor. & l. si vxoris tuę nomine. C. eo. Aut suspicio delicti euertit & sic p. f. mendū ex bonis filij, d. legibus. Aut nec euertitur nec orit p. f. mendū est ad coniecturas. C. de epis. & cle. Aut licetia. Et hæc omnia sunt seruanda etiam in prælo, vt ore, vxore, & huiusmodi, qd circa bona aliorum veritan in cōscientia, licet glo. in d. l. etiam. & in d. l. cum oportet aliter dicat.

17 Vtrū donatū filio a patre sit aduentitium. Barto. vbi s. tract. de duobus fratribus, qd aut p. f. mendū merita filij, que si extraneus fecisset ei donasset, sic donatio tenet a principia, & erit ei aduentitium, vt tenet glo. C. de inoff. test. Aut. vnde & si parens. Et cōcordat Iacob. But. d. Aut nō donat p. pter merita, sed vt filio, & sic est simplex donatio, quæ nō valet, nisi morte cōfirmet, e vt s. patuit. s. 10. 16 Sed ad quid valet dictū peculij aduentitium filio cū (vt dictū est) vsufructus sit patris, nec de eo potest disponere nisi, vt j. Religiosus, s. 5. B. qd nō valet vt post mortem patris nō teneatur communicare cū alijs fratribus, sed erit specialiter suū specie per Alex. in d. l. si donatio. tertio requiritur quod talia bene merita nō sint obsequialia. an que tenetur filius, quia non exigunt remuneratiōem. l. filia. C. de p. p. secundum Bald. salic. & omnes in l. filia. C. fami. ereticum. e Nisi morte confirmetur ] Adde dist. quem faci-

Bar.

Bar. in l. si donacione. C. de colla. & ibi per Mod. Et etiam si in instrumento nihil dicitur de meritis, tamen si merita præcesserint videtur donatio valere, & præsumitur ob merita facta. Ita tenet glo. in d. l. si donacione, cum qua communiter transigunt do. pro qua faci. l. vero non numerant. li. s. p. ff. mandati. Bal. tamē dicit quod in dubio debet intelligi, quia pater potius donat filio p. pter affectum naturalem quam p. pter meritum, sequit. glo. in d. l. si donacione Alex. ibidem dicit quod necesse est intelligere dictum Bal. quando non apparet merita p. f. mendū. Pro Bal. tamen facit qd consultat Paul. de Cast. consilii. 105. quod si pater donat filio & in testamento dicit p. pter merita, & etiā affectione signis. Ita ratio p. ponderat & ita attenditur. allegat. in l. i. tutor. §. qui tutoribus. ff. de excus. tut. & sic donatio non valet. Et quod necesse vt merita appareat tenet Bal. conf. 407. 3. li. An autem donatio inter patrem & filium firmetur iura mento. Bal. videtur tene & quod sic. conf. 360. 3. lib. de quo etiam per Pau. de Cast. in d. consilii.

18 Vtrū de peculio castrensi vel quasi, filius familias possit testari & ad libitum disponere; Barto. sic, secundo dicit oēs doct. quia illud acquirit sibi & quo ad dominium & vniuersitū nec illud communicabit cū fratribus post mortē patris. d. l. cum antiq. C. de inoff. testam. & multis alijs.

19 Vtrū pecunia data filio familias a patre p. studio sit ei impurāda post mortē patris. i parte sua ab alijs fratribus tēpore diuisionis. Barto. b. i. d. tractatū quod si apud patrem nihil erat qd esset, filij non imputabit ei in partem l. que pater filio.

a Et quod ibi not. Bart. ] Loquitur tamen ibi Bar. Quando filius deliquit, quod peculium non publicetur. b Respon. Bar. ] Et quod dici intelligitur de filio emancipato, idem videtur esse de filio in potestate, ar. l. si filia. §. idem scribit. ff. fa. eretic. Idem videtur dicendum in expensis subministratis pro vita p. f. scilicet in viuē & tradidit. c Quod nota in l. si. ] Facit l. si. ff. de peti. heredit. Vbi que pater expen sit in honorem filij seruato ris, videtur expendi de bonis ipsius filij & c. Con firma per id quod voluit in l. filia licet. C. de colla. vbi dicit quod libi empti per patrem nomine filij studentis & sibi traditi censentur donatio. Et donatio confirmatur morte, & filius debet habere illos libros præcipuos, idem Baran l. s. nec castrensi.

ff. de colla. bo. & Bar. & Mod. in l. si donacione. C. de col. Bar. in l. si donacione in §. pater. ff. de dona. Bald. in l. i. ff. solu. matr. & in l. Macedoniani. ff. ad Macedo. limita tamen istud secundum Angel. vbi si pra esse verum quando filius ad perfectionem studij & doctoratū apicem peruenit secus si miser & ignorans permiserit, quasi cetera tur donatio ob causam, que cessauerit, & tunc non debet habere libros præcipuos sequitur Cuman. consilii. 26. & Alexan. in d. leg. si donacione.

ff. famil. eretic. Si verò apud patrem erat pecunia filij ex castrensi vel quasi peculio, tunc in dubio præsumetur quod p. f. administratoario nomine egerit id de pecunia ipsius filij, & sic imputabit ei i parte. facit qd nota. ff. si. C. de don. promiss. Sed iudicio meo mihi videtur distinguendum, valet si pater dedit p. causa necessaria, aut voluntaria vt supra legatum. s. 3. 1.

19 Quid si p. f. dedit pecuniam filio pro emendis libris, & ipse luseit vel i meretricibus expendit. Respo. secundum Bartol. in Autent. quod loci. C. de collat. qd post mortē patris computabitur ei in suam partem argu. dicta Autent. sicut mulieri quæ passa est consumi dote m. computabitur ei in partē suam, in dicta Autent. quod loci. Idem dic de donatio. pro emācipatione a patre filio, qd erit computandū ei tēpore diuisionis

motius Paul. de Castro restringebat dicta Bartol. dic ergo secundum tal. vbi supra quod ratio est quare filio computatur in partem suam, quia causa propter quam erat data non fuit secuta, vnde intel legitur tacite reuocata, sicut dicitur in legato in l. 2. & 3. ff. de his qui. vt indig. Vide vbi supra. do. Iac. late. scias tamen quod expensa facta in doctoratu filij a patre multo minus in eius partem computabitur, immo censetur quasi castrensis, secundum Bar. in dicto §. nec castrensi, & in l. finalium si. C. de silentio, lib. 12. Bal. in aut. ex testamento in 15. colum. de collatio. & in l. ex parte. §. filius, ff. famil. eretic. in l. omnino. §. impurati, in 3. col. de inoff. test. Ang. in repe. l. si emancipati. C. de col. Alex. in d. l. si donacionem. 5. col. vers. Aut pater donat filio emancipato & in d. l. vt liberis, in fin. Et ratio est donatio valet in vita patris, ideo venit conferenda, & valet in Bal. in l. quoniam nouella. C. de inoff. test. no. Nec credas talem donacionem que sit in præmium

emancipacionis esse ob cam Quia pater quando emācipat filium ipse est qui amittit, quia perdit ius patris potestatis, vbi si donat filium propter emancipacionem non donat ob aliquam rem, sed solum ex sua libera libere. l. cū oportet. §. cū aut. ff. de bonis que lib. et sic illa donatio est magis sine cā cū filiū magis dona re debeat pfi, quicū a patria liberatur p. ite. Olt. r. cōsilio 138 ut tenere qz ista donatio sic ob cam. Dicit em quod attendi de bet circa hoc, qz tota l. liberis. l. quiur de datis ob causam inter qui enumerat, data emancipatis tpe emancipatis n. i. e. Themat le Durandus.

Secundū Bar. i. l. 1. §. nec cā strēse l. l. vt liberis. C. d. col. 20. Vtrū filius qz incepit studere uiuēte patre de eius mādato possit post mortē patris de communibus bonis pficere studiū? Respo. Bar. i. dicto tractatu qd nō nam factū patris ergo filiiu iniciatū eaten obligat heredem quatenus pater erat obligat. l. & si filium. ff. de mune. & hono. iuncta l. honores. §. is qz ff. de decu. & l. filia. §. de icribit. ff. fami. hereditum. pp quod cōcludit Bal. i. addi. ad d. trac. qz vult pficere studiū faciat de suo vel si vult doctōrari, similiter faciet de suo, qz est nonus actus. l. seruis legatū. §. sed si cū mihi ex testō. ff. de leg. 1. nec fratres ei tenet si uolunt. b. 21. Vtrū tpe diuisionis fra-

trū veniant expensę factę a patre uxori filij familias, & alia ornāmēta. R. h. Bald. vbi §. & i. l. in his. §. seruis vxoris. ff. sol. marr. qd de cōsumptis filius non tenet, nec alius frater postet dicitur ego duam meā & rationē expendam de comuni nisi p aliter cauerit in testō. l. 3. §. filius. ff. de mu. & ho. & ibi p glof. & l. ex parte. §. filius. ff. herc. De extantibus autē, vt sunt vestes & alia ornāmēta (si sunt necessaria ad quotidiana usum) non conferunt, sed vni uxoris & a principio tenent donatio inter sororū & nurū. l. ex annuo. ff. de do. inter vir. vxor. & l. si dos, alia vltus fructū cū sua glo. ff. ad l. falci. Si uerō nō sunt necessaria ad quotidianū vsū sed sūt pciosa, e

subdit licet quando maritus mittit zonam cum burfa, & dicitur vir vester donat &c. quod non proprie donat, sed magis vt honestus vadat ad domū &c. Et sic improprie illud verbum donat propter subiectam materiam. l. si uno in proemio. ff. loca. Quia dicit Ro. hoc non videtur verum, ex quo verbum donat est ibi singulariter prolatum & generaliter, merito contra sponsum interpretandum potius qz contra sponfam. l. vteribus. ff. de pac. Sibi enim imputari debet si ita generaliter locutus est, lege finali. C. de do. promit. Item ex quo simpliciter fuit donatum, non subintelligitur si matrimonio sequutum fuerit, & per sponfam non feterit, ergo non debet intelligi hoc quo ad illum. Si enim imperator illa voluisset intelligi exprellisset, quem admodum & alias. C. de cadu tollen. §. finitatem, & capitu. ad audientiam, de deci. quare dicitur p. Aut precedit aliqua donatio per sponfam facta sponso, & tunc transmissio facta per maritum ornamentorum intelligatur facta causa remunerandi, & sic donatio inducitur. l. si vero non remunerandi. §. pape. ff. mandati. Quod donatio ualida est, quia reciproca. l. quod autem. §. si vir. ff. de dona. inter virum & vxorem. Aut non precessit donatio per sponfam, & tunc aut ornamenta sunt parue estimationis & aut magne

primū

primū casū donatā præsūmuntur, secundo non. Tenet etiam d. consil. quod vestium donatio facta per maritum vxori valet in vita, quem demum valeat donatio per vxorem facta viro causa honoris. l. nuper. §. l. quod adpicipenda. ff. de don. inter vir. & vxor. a paritate rationis. An autem in casu earum vestium vel ornamentorum, quae præsumentur donata, si vxor moriatur, & cum illis sepeliatur maritus tenetur hereditarius relictore existimationem, & cui incumbat onus probandi illas extare. Vide Ro. consilio. 154. Et si res donatae per consanguineos vxoris sint viri vel vxoris. Vide Baldus in l. 1. §. 1. lib. 4. a. Sed ad usum concessa. l. facit l. si vt certo. §. in terdium. ff. com. & hoc nisi magna dignitas, & diuiciarū cumulatio fa. eret præsūm cōtarium. ff. de leg. 1. l. si filia. Et de don. l. filius, secundū Bal. in addi. ad Bar.

tunc illa qualia sunt debet conferri. vestimentū. ff. de pecu. nec potest dici qz morte sit confirmata donatio, quia non præsumentur donata, licet dicatur maritus vester donat vobis istā coronam vel brocatū, sed ad vsum cōcessa. l. mortis in si. ff. d. dona. inter vir. & vx. Similiter dic in factis pro filia. l. cū hic status. §. oratio. 2. ff. eo. & p predictis factis, l. penult. in argu. §. lu. ff. solu. mar. & quod dicit Bar. b. in l. si vt certo, in §. interdū. ff. com. Angel. tamē in l. si ea re domini. §. h. ff. de stip. fer. p glo. ibi positā determinat, qz vestes lugubres datę mulieribus efficiunt ipsarū, de dote uerō data filie filij ab auo ipsius quō nō fit cōicada vide §. dos. §. 1. 21. 22. Vtrū expēse factę a patre in peculio filij aduentitio sint cōicandę inter fratres post mortē patris? Respo. Bar. in d. tract. qz aut fuerit necessaria, vel ad ppetuā uilitatē, & tunc filio imputabunt l. si. §. si. C. de bo. quę libe. & l. iubemus ad rebel. nisi pater fecisset animo nō rep. tendi, argu. l. si in arca. ff. de condi. inde. qz si de animo nescit, tūc si filio parui sumptus præsumentur donati. l. si seruis. ff. de dona. inter virū & vxorē. Si sunt magni sumptus ita qz excedant fructū quantitātē, tūc videtur habuisse animū rependi, sicut si in cā alimētorū vel simili expēdisset l. Helennius. §. p. & vel ad perpe.

tiam uilitatem. l. vt si fiat domus in qua habitabit colonus, & sic quia nemo coleret terram, expēse uiles sunt, vt inducantur pecora ad hereditandum uoluptuarie, vt construat balneum &c. illa, l. a. §. si a. & illa. l. iubemus. parum faciunt.

tunc illa qualia sunt debet conferri. vestimentū. ff. de pecu. nec potest dici qz morte sit confirmata donatio, quia non præsumentur donata, licet dicatur maritus vester donat vobis istā coronam vel brocatū, sed ad vsum cōcessa. l. mortis in si. ff. d. dona. inter vir. & vx. Similiter dic in factis pro filia. l. cū hic status. §. oratio. 2. ff. eo. & p predictis factis, l. penult. in argu. §. lu. ff. solu. mar. & quod dicit Bar. b. in l. si vt certo, in §. interdū. ff. com. Angel. tamē in l. si ea re domini. §. h. ff. de stip. fer. p glo. ibi positā determinat, qz vestes lugubres datę mulieribus efficiunt ipsarū, de dote uerō data filie filij ab auo ipsius quō nō fit cōicada vide §. dos. §. 1. 21. 22. Vtrū expēse factę a patre in peculio filij aduentitio sint cōicandę inter fratres post mortē patris? Respo. Bar. in d. tract. qz aut fuerit necessaria, vel ad ppetuā uilitatē, & tunc filio imputabunt l. si. §. si. C. de bo. quę libe. & l. iubemus ad rebel. nisi pater fecisset animo nō rep. tendi, argu. l. si in arca. ff. de condi. inde. qz si de animo nescit, tūc si filio parui sumptus præsumentur donati. l. si seruis. ff. de dona. inter virū & vxorē. Si sunt magni sumptus ita qz excedant fructū quantitātē, tūc videtur habuisse animū rependi, sicut si in cā alimētorū vel simili expēdisset l. Helennius. §. p. & vel ad perpe.

Medice. Quis dicitur iudicis, secundū glo. in d. l. omnino. Nec ob. l. nisi ca. l. vbi dicitur qz vir repetitur pācis necessaria factas intelligitur in te principi. Et illa in pensā dorem mittit. Vt puta si haberet centū & fundum in dotē, si de illis centūm sceret ageres & sollicita, minuitur dotis quantitas. Bar. l. papi. alia incip. si fratres, mouet qnōm. Quis vnus ex fratribus committit maleficiū, & soluit, nungd debet intelligi de suo proprio? Respondeo. Ibi glo. qz sic. Qd debet intelligi locum dūm Bar. ubi quādo maleficiū fuit cōmissū i post mortē patris. Sed si pater uiuente committit maleficiū, & pater. f. Pro delicto filij. An sic computandum in partem filij soluti a patre. Bar. in l. si dicit. ff. de pecule. distinguit. Auc. l. p. committit maleficiū vnio pauca p.

quo non est condemnatus nec aliquid soluti. Aut si sit condemnatus sed non soluta condemnatio per patrem. In primo casu nec pater nec filius tenetur, & sic non imputatur in partem filij. In secundo casu filius tenetur pro parte sua, quia talis obligatio est dei & deest. Sed non debet illo modo patri vel eius patrimonio in spicere, cuius solutio deteriori si patet fratre filij. si filij. C. de pac. & lictura, et seq. ff. de q. adio ex maleficio non datur de peculio. l. 2. §. si ex causa. ff. de pecul. ideo non fit executio contra patrem nisi filius habeat peculium, quia tunc fiet executio q. adiones que descendit ex maleficio datur tra patrem de peculio, l. 3. §. lictura scribit. Tertio casu si filius habeat peculium profectio, sic videatur solutum de illis, d. l. Stichus. Si habeat adu. c. vbi idem dicit. l. Hesennius. ff. de neg. gest. quia cum sit legitimus administrator. l. 1. C. de bo. q. libe. in dubio ad ministratorio nomine videtur solutus. l. post mortem. ff. q. ex fa. tu. Si nullum habeat peculium, & tunc vte patet soluet ex necessitate, puta q. adu. ff. si hoc tunc coputabitur in parte filij, vt l. leges. §. filius. ff. fam. l. et si equa in necessitate nemo liberarius existit. l. rem legatum. ff. ad lict. Aut voluit tunc solui. & tunc causa pietatis videtur solui

se, & tunc a filio non poterit repeti. ar. l. i. C. de neg. gest. Sequitur Bal. in l. certum in 2. col. C. fam. l. de soluentibus. p. alij, vt puta de solute p. carcere et si sic conuictus Bar. in l. sed si ideo. ff. solu. mat. & ibi Iunior tenet q. poterit repeti. Idem si soluit vt re dimat ab hostibus vel a latrocinis committit. Idem soluit mulier, vt impleat votum, sic vel vadit ad peregrinationem p. animam sua, vel sui coniuncti, q. comparatur in decem De fratre aut solute praedicti fratri unde Bal. in ex. ff. duo. ff. de d. l. si pater. ff. de consi. 234 lib. 2. Pen. de And. consi. 101. A. l. lictura cap. 2. §. illa. l. loquitur quando filius capus a latrocinio q. videtur fecit, nec filij tenetur, vt dicit Bar. in d. l. lictura. ff. de pec. l. i. frater a fratre, in fin. ff. de d. l. lictura. Et ibi Bal. videtur dicere, q. in dubio sumitur q. pietatis solutum. b Societatis ¶ Sed debet hoc p. bare. l. i. papina. §. la. i. & l. equa. §. i. ff. de nego. ge. l. alia soluet & titu. de iudi. q. non nisi contractum sit ratione communis utilitatis vel societatis, b similiter, nec dos debet solui de communi, nisi sit vera in comunem utilitatem. Idem dicit de condemnatione soluta per vnū q. non soluetur de communi, nisi maleficio fecisset p. communi utilitate scientibus socijs & acceptantibus in communi eius utilitate, quia sic esset communis, quia ex quo sponte susceperunt lucrum habebunt & damnum condemnationis. Si vero ignoraret acceptauerunt lucrum factum iniuste, tunc socius auferet illud & satisfaci & l. fignitur. ff. pro soc. & sic etiam ipsa solus soluet condemnationem, etiam si essent socij omnium bonorum, secundum Spe. vbi supra, & licet de iure, est quo communicavit lucrum illicitum, non possit illud auferre nisi post condemnationem. l. quod enim. ff. pro socij, nihilominus quando sacerdos iniunxit ei vt satisfaciat illis quos legit intelligit non solum lictis. sed etiam sententia lata, & sic proceptum sacerdotis est sententia secundum Hostien. in capit. fina. de sepul. similiter militans militet de suo vel maritis filiam, vel tenens filium in studio feciant de suo, nisi aliter sit conuentum inter eos. l. si socius pro filia. ff. pro so. & recitat Bal. in l. si patruus. C. communia veri. iudicij. 26 Vtrum lucrum quod facit vnus fratrum cum pecunia hereditaria mercando sit comunicandum cum alijs fratribus? Respon. secundum Bald. vbi supra in d. l. si patruus qui aut fecit nomine communi, & sic

si l. non debet aliter, ff. de re. iur. nec ob. loes. ff. pro socio, q. loquitur in societate conuenionali, hic autem societas incientibus cōsistit. Quia est res cōsistens, q. ratio habere, vt l. si ego, de nego. gest. b Cōi non fecisset J. Licet dicit Bar. in d. l. si patruus, q. in dubio presumit emissit proprio nomine. l. & magis. C. de dona subiecti. §. g. ff. de iur. iur. vel i. si sita stipulatus, §. Grilopus, de verbo. obli. tamen subdit cū occurrit sibi hoc de facto, fecit. sibi ostendit librit rationem in quo continetur. Hic est liber mercantie mei talis, & mei fratris, q. quā seductura p. babat q. cōmunit noie faciebat, & sic lucrum erat cōiectura. C. de ord. Bal. ibidem, qui dicit recurrandū esse ad cōiecturas, si de aliter loquitur l. pen. C. si quis aliter sub quā dicitur tū videtur esse vera, in his q. nō sūt socij omnium bonorum. c Si nullus ipso ruri) Bar. in d. l. si patruus, dicit q. licet fratres indiuisimā tenent hereditate propter hoc nō inteligitur cōtracta societas, vt l. ex parte §. filius. ff. fam. arc. intelligit hoc dictum Barro. nisi aliud

si cōmunicabit, & aut fecit nomine proprio, & sic non comunicabit. l. Titium & Meuium. §. alterū ff. de admi. tu. quod verum est, nisi sit tutor vel curator aliorum fratrum, quia sic lucrum quod fecit ex prima mercantia emptā d' p. cunia cōmuni debet esse cōi, licet nomine suo fecerit. Aliud autē lucrum quod fecit de pecunia emptationum iterata & nomine suo erit suum, & non comunicabit. Adem dicit de illo qui negociatur de pecunia minoris aut ecclesie, vt in l. si vt proponis. C. de rei. ven. Si vero necesse est cuius nomine fecit, tūc si contigit negotium solutum cum alio fratre mortuo superstitibus filijs fratris, indiuisimā substantiam possidentibus, sic videtur communi nomine fecisse b ar. l. nā & seru. ff. de nego. gest. §. si vnio, si vero fecit negotiationem in solita, sic presumat q. noie proprio, nisi ex libro rationum aliud apparet, cōcor. Bar. in d. l. si patruus. 27 Quomodo in dubio cognosceat contractam societatem tacitā inter fratres, vel quoscunq; alios qui simulant, ita quod omnia lucra sint comunicanda? R. fm Bal. d. l. si patruus, q. quāuis nullus ipsorum negocietur potest tamē ex actibus apparere socialis esse cōi sicut est inter nobiles q. nō faciūt quęstuaras mercantias, tamē quęcūq; salaria, quascunq; dores acquirunt in cōi conferūt, vnde nemo potest negare eos esse sociales actus ex quibus pręsum. Ang. Pars I. l.

ex actibus apparere, vt licet dicitur Bal. & b. d. Argu. l. duo fratres. ff. de tit. Bar. Bal. & Ang. & Paul. de C. ff. Si vnus negociatur ¶ Bar. in d. l. si pat. vbi dicit, si vnus negociatur aliter nō, vnus non est contra societas, q. ex hoc ille q. negociatur nāgis videret dōnare q. societatis contrahere. l. §. ff. socio. Si vero vterque negociatur, si quidē aliter eorū est p. p. illud nō potest intelligi cōi cōtracta societatis, q. hoc non potest exprēse, vt l. in cōductio nō si §. socio. Si vero vterque est maior, tunc puo, q. si qdem lucra p. fuerit cōmuni ex hoc inter eos presumatur contra societas, nō dico omnium bonorum. secundū q. quidā videtur velle, sed societas que situs illius mercantiarum, q. sumatur primū societas, facit tex. in l. in libere. ff. d. r. in p. & in l. in cōi ubi tenent ff. cōi. ubi itē talis cōi

cio quibus non potest intelligi aliter fieri citra ius & non est societas, ergo presumenda est societas, ar. l. p. herede. §. pap. ff. de acq. her. & q. fit tñ q. stus, p. batur, q. actus nostri voluntarii, non extenduntur ultra quam gerantur, vt l. si. ne vx. p. ma. & l. i. §. 7. ff. de iur. act. que priua. &c. Vid. p. Bar. in l. Ticiu. ff. de Meum. §. altero. ff. de adm. tu. a Respon. Bar. in l. si vxorem. j. Vbi Bar. incipit hac lex, vt hic. Sed in originali incipit, si vxor, & sic vult dicitur.

donatione simpliciter sine causa mortis vel legata vel hereditate, nec debita, alterius, nisi q. fuit causa questus vel societatis. Alii q. sunt socij certæ rei. l. conuiuendi quia viuunt ad vnu panē & vinum, vel certæ negotiationis, vel lucrorum qui consequuntur, licet in diuersis negotiationibus. vel operibus ex quib. lucrantur, quis aliqui alter ponat operā, alter pecuniā, aliqui vtrūque de quibus. j. Societas. 1. Et ex prædictis potes intelligere optimè istam materiam. 28 Pone q. duo fratres rustici colētes terras, vn⁹ hēt filios sciētētes terras alter nō quō diuidet fruct⁹ pueniētēs ex cultura? R. & m. Bal. in d. l. si patru⁹, q. diuidēt in capita, quia societas respicit capita eorū q. operas ponūt in societate. Istud limita uerū quod ad lucrū qd. debet personæ sed quo ad lucrū q. debetur bobus vel terræ (quæ sunt cōmunia) nō diuidet p. capita, sed in stirpes secundū eūdē Bal. i. quoddā consil. & Bar. in d. l. si patruus.

29 Quid si sint duo fratres quorū vnus potest operā alter pecuniā i. societate, & calu oia p. bilita sūt? R. & m. Bal. vbi §. q. ille q. potest operā tenet alteri ad medietatē capitalis, p. l. cū duob. §. si cōeunda. ff. p. soc. & etiam ita tenet Iacob. de Are. in l. i. C. p. io

so. glo. in d. l. si patruus tenet contrarium. Sed tu tene quod dixi societas. r. s. o. 30 Vtrū lucrū vxoris alterius fr̄is sit ei cōcandū. R. Bal. in si vxorē. C. de condi. in ser. & d. Vbal. de Peru. in l. cū duobus. ff. p. so. q. aut mulier eadē opera facit sicut homines in laborādo, & sic de ipsa debetur h̄re lucrū, & diuidet i. capita, ut s. dicitur de filijs, aut exerceat aliquam artem, vel mercantiam, vel est obsteritrix, vel cirurgica, & tunc si ponebat oia lucra in cōi. similiter vir contracta est societas: quia mulier cū viro pōt p̄here societatē secundū eundē Bal. i. d. l. si vxorē, & sic lucra erunt cōia. aut vxor tenebat separatū lucrū, vel ex alijs cōiecturis patet q. nolebat p̄trahere i. societate, tunc de operibus cōibus & obsequialibus q. fuit a mulieribus in domo s̄m qualitate personæ, vt facere lectū, coquina, & h̄mōi, non potest lucrū consequi, q. a tenetur operari in domo i. qua recipit alimentā, vt i. gl. in ver. esse debet. l. sicut. ff. de ope. lib. & Bal. in l. Gaio Seio i. si. ff. d. l. ale. & An. in l. i. C. de legi. h̄r. & in l. si cū dotem. ff. fo. ma. mo si desisteret a talibus obsequialibus operibus, & parū exaltationis pp. faciendā artē pars lucrū talis artis dēret cōicari viro & alijs fr̄ib⁹ s̄m iudiciū boni viri, qd. limita verū, nisi haberet alimenta iure legati, quia tunc non tenetur operari in domo dantiū talia alimentā s̄m Bal. & Ang. vbi §. si aut vlti a talia obsequia i. exerceret aliquā artem & in ipsis lucra tur, potest sibi retinere tanquā propriū, & non cogit cōicare, quod no. p. intelligētia eorū quæ dico. j. Vxor. s. 2. & quod dixi de vxore, idē dic de filiab⁹ alterius fratris, ex p̄cepto q. acquirunt patri, & solum illud lucrum erit eis aduentitium. 31 Vtrū fratres qui sunt socij omnium bonorū, si vnus eorū habet filias, possit eas dotare de cōi? R. Spe. ti. de iudi. s. sequi, versū. quid si vnus; tenet quod non, nisi sit pactū inter eos p. l. si socius pro filia. ff. p. soc. l. idem tenet Pet. de Peru. in tracta. societa. par. 6. q. 9. contrarium tenet Bald. in consil. quod incipit factum tale. d. Vbal. in d. l. c. m. duobus. arguens p. & contra finaliter dicit q. quilibet potest adherere cui parti voluerit, sed iudicio meo opi. uideū uerior q. nō sunt socij omnium bonorū, sed

h. Vera est secunda opinio j. Licet multi teneant, q. etiam si sint socij omnium bonorū non tenet alter frater dotare filiā, nisi sit aliter conuentū &c. Mihi est placet q. si sint socij omnium bonorū, alter frater teneatur et filiā dotare alterius fratris, nec ob. fundamentum s̄rit op. i. q. impenia intelligitur facta de cōi. Ita de mū si est uicilis societas &c. Quia verē illi text. nō p̄batur, q. loquitur in delicto cōmissio p. alterum ex socijs, q. mēsto alteri impunitari non debet, sed tñ hoc casu q. omnia dāna & lucra & expēse veniunt communitate. Et si fuerit ad eos dotis esset ad patrem societas, vt patet d. l. si socius, p. filia, q. verē non obstat, cū loquitur in societate cōuenionali, & nos loquimur in societate incidit tali, & q. d. de l. i. bonis de qb. erit dotanda filia si auus uideret &c. Item q. alibi text. dicit. si hoc cōstitutū fuerit supple. s̄maxime, & facit gl. in versio. vique &c. Pe. de peru. l. trac. societas, §. par. q. 9. Qui tenet opi. Spec. p. multas rōnes. Vt tamen loquitur de societate extraneorū nō fratru. Opi. Spe. tenet etiā Fulg. & Alber. in l. cum duob⁹ §. fratres ff. p. so. & Bal. q. sibi fuit cōtrariū in hoc in l. si C. de do. pro. in 5. col. & in aut. ex testamento. C. de colla. ibi dicitur q. requiritur hoc capitulum inter fratres q. doctes filiarum soluantur in cōmuni. Rom. cōsi. 145 Alex. consil. 133. in 2. lib. 1. in autem. quod locum de colla. vbi latē, & ibi alle. doct. tenent partem contrariam.

32 Quid si vnus fratru dotauit filias alterius fratris sciētis & patientis? R. q. potest repetere dotes, q. vtriliter gessit negociū. Nec ob. quod extraneus dotauit filiam alterius, videt donare dando dotē l. ex morte. C. de pac. con. quia hoc verum e q. si solus hoc facit. Secus si cū patre simul faceret, & ita cōsoluit Bal. in d. consil. vbi §. incip. in Christi nomine amē, factū tale &c. hoc intellige quādo nō ē contracta societas oium bonorū, vt s. patet. 33 Vtrū cū fratres stant simul post mortē patris, & vn⁹ de fructib. laborū suorum vel de alijs bonis posuit in domo p. cōi. victu, possit retinere illud plus i. diuisione? R. do. Vbal. vbi §. q. illi q. extāt sunt sui, nisi p̄cta, sit societas in illis. Si autē sunt cōsumpti, tūc si inter eos erat p̄tracta societas p̄ueniēdi, q. a viuebat ad vnu panē & vinū, tunc nō habetur p̄sideratio ad illud pl⁹, q. societas iure cōsumpti intelligunt, vt ē casus i. c. si duo fratres, de fratri. de no. bene. in v. s. b. feud. & hoc non ratione

pertinet patitur mandare vs. ff. mēda. l. qui patitur. Et ille habetur tanquā principis ad quem negotiū pertinet re ipsa, vt not. ff. ad Velleia. l. vir. vxor. §. si. nec ob. quod no. doct. in l. i. C. de dor. promiss. q. extraneus &c. durando, scilicet per traditionem vel obligationem, quia illud verū, nisi sit ad habitum a patre mulieris, sed ille videt a diuitibus, vt dicit l. qui patitur.

c. Quia hoc verum j. Rō quia duo rei abet ad patia iudicari. l. eadem §. ff. de du. reis. tō nō potest videri extraneus donasse, & pater non donasse. Item vbi ē alia p̄dicta est facta p̄sumptio donationis, & solu. l. si cō. auer. ff. de not. glo. in d. l. i. ma. Sed hic est alia cōmuniā. f. quod contemplantatione patris mulieris, vt dicitur exp̄sē gl. in d. l. si. ff. de nego. fororis. C. de neg. gest. & exp̄sē ff. de in rem ver. l. nihil interest. d. Maiorē familiam alteri? Q. uerum intellige dum Bal. in l. filia cuius. C. fa. erci. Itē q. ille qui fecit impensas erat pauperior, f. vt not. in l. alimentā. C. de ne. gest. p. laq. But. & Bal. q. prima charitas incipit a seipso. l. p̄sēs. C. de ser. & aqua, & sic Bal. in l. p̄ no. C. de neg. ge. tenet q. iusticiis, quorū vn⁹ multa posuit i. domo p. alimentis, iure dot. & in l. si. C. de pac. conuen. Ita consiluit Barco. vt refert Bal. & Ia. Alu. Padua. in d. c. si duo. c. Et similes j. Cum istis enim non p̄sumitur societas, cum tacitis consentus inter eos non a dicitur, item queritur, §. qui impleto. ff. loc. & l. pupillo. ff. de pigno. actio. f. Pauperior j. pauper non p̄sumitur donare, vt



a Deserant Facie ele. present. de cens. a contrario sensu. & ibi glo. & Imol. declarat. quò intelligatur negotiator. & debet stat. iuramento clerici vtrum portentur c. de negotiand. secudu Gemin. in d. c. qua. quia. & est de mente glo. in d. clemen. present. Et pec. in tit. de imm. eccl. circa fi.

Secundò limita nisi clerici v. eccl.asticie perso ne vel sit gaude re comoditate. & emolumento statuti disponen tis super solutio he pedagogior. ga tunc tenerentur ad eoru solu tionem. puta. Si sta tutu disponeret d. sumaria cogni tione v. alio mo procedend. Nam hoc bñficiu non cõpetet clericis nõ solutib. ve stigal. nec hoc statutu erit si li. bertate ecclie. Quia aliud e cõ pellere clericos eos ad solutionẽ vestigalium. ga eẽt si libertatem ecclie. & aliud e sub certa l. ge p stationis eos ad solutione inuita re. & ad comodũ statui. vt e rez. no. in l. Titio cõ. tit. s. i. ff. de cõdi. tio. & demõ. Ita e fisa Bal. in l. c. de fien. emp. & ibi dar caut. l. quã vide. Ter tiõ limo in his q emunt res pro prias clericoru ab ipsis clericis. quia immunitas ipsoru nõ trá. bit ad epores. Ita glo. in d. cle. present. Et idẽ voluit expresẽ Bar. in l. licitatio. in s. ff. de publica di. q licet si scus non teneatur soluere vestigalia. tamen emens a fisco soluere debent. It. per hoc potest decidi oc. currens qd. q licet clericus de f. uctibus p. gredenda. sumã non soluat gabellam. tamen emens huiusmodi fructus soluere tenetur. Quod intellige secundum dist. Bar. in d. licitatio. vbi tangit vtu priuilegium tráctat ad emptorem. de quo e spec.

in l. vniuersi C. de vecti. ap. pellat. stipendia. potens. pu blicẽ domus defensio. s. tra te & huiusmodi. facit. c. si q. Romipetas. 2. q. 3. iun cto. c. innouam. de treu. & pa. & in c. puenit. & c. c. u. Apostolus. de cẽ. & l. vesti galia. ff. d. Pub. & ibi p. doc. 3. De quibus debent folui pedagogia? It. q. solõmodo de hic quẽ causa nego tiationis. vel mercimonij deseruntur. C. de vectig. l. omniũ. vnde de his quẽ qs facit portare p necessitate ad vnum suz vitz. & fami. liz. non potest exigi peda gium. & nec valet consue tudo in cõtrarium fm Ho stien. & Ber. in d. c. super quibusdam. imo vullex vniuersi. C. d. vecti. q. deca pitetur q. de rebus ad pro prium vnum. vel gratia ru ris colẽdi. vel ad se defen dendũ empis vel delatis exigit pedagogiu. vnde in his fraudantes nõ peccat. Sed attende q aliquando pedagogium dicitur etiã col lecta quã potest imponi super huiusmodi in suos subditos. & sic non liceret fraudare. quãdo ex legiti ma causa imponitur. sed forenses non tenerentur. & hæc dicit cã materialis.

4 A qb. possunt exigi pe

pagia? It. quod ab omni bus excepis clericis. ecclie sijs. & alijs eccl.asticis. personis. & si quis a talibus exigit per se. vel per inter. positam personam. si est p. sona singularis oxcommu nicatus. est ipso facto. Si collegium vel vniuersi tas ciuitatis castri vel villę subijcitur interdicto. do nec restituerint extorta. In tellige dummodo præfati nõ causa negotiationis deserant. a hæc habentur in c. quamq. de cens. lib. 6. Et quomodo indirecte pos. sint exigi. vide supra. Immu nitas. S. 38. c. 4. §. leg. Sed quid de imponẽti bus noua pedagia sine au toritate legitima. vel aug mentantes antiqua. vel exi gentes iniusta. siue ex cau sa efficiẽti siue ex causa si. vel materialis? Respon. q. raptores sunt & tenentur b. ad restitutionem eis a qui bus extorserunt vel eoru hæredibus si sciũt eos. vel saltem pauperibus si eos ignorant. & hoc de necessi tate pcepti. c. si res 14. q. 6. & hodie per processum curiẽ sunt excommunica ti excommunicatione papa li. vt supra excommuni catio. §. Calu. 19.

6 Vtrũ fraudates pedagia

capitis truncatio. l. fisa. ff. ad l. Inlia. de vi publi ca. Item qui noua vestigalia extorsent damna tur pena perpetui exilij. vt l. fisa. C. de vecti. no. insti. non posse. Item tenentur. l. Inlia. de arbitri. vt l. vnica. ff. eo. & est pena centum aurorum cum infamia &c. & in c. Innouamus. de cõ. si. dicitur noua pedagia sine consensu principis imponẽs cõ munione priuatur.

4 Si sunt legitima] Non tributum seu census quod dominis præfatur. nõ est statuto suo eis debetur. sed de iure diuino. vt patet Mat. 23. Reddite que sũt Cæsaris Cæsari. Ibi Nic. de Ly. Ius est. ita q. do minis soluat &c. & apo. Ro. 1. j. Cui tributũ tribu ti. Cui vestigal vestigal &c. vbi Nic. de Ly. ex or dinatiõe diuina est. q. superiores regant inferiores. & inferiores eis obediunt. vt patet in elemen tis quẽ regunt ex infuẽtia cor poris celestis & c. istis autẽ supe rioribus (sub. n. & soluerẽ vestigal etiam p. portio nem que tangit ret colonũ parti. tium. secundũ Pet. de Anch. in dicto c. q. quã. ligo plus dico. quõd est si cleri ci educeret fũ dos laicorum. vt quis p. prijs pe cunij est colere. quod de fructu bus talium p. diorum non te nentur soluere vestigal. per do. c. trinum Bart. l. l. legatis. v. q. de le. j. vbi dicit q. ille q. locat sua p. dia ateri & tributa presta tis. Ad hoc enim principaliter sũt instituta mini. stri enim Dei sũt. Quia execu tores sũt diuine iusticie. In hoc sum seruatus. Deo & etiam ho minibus. rempu blicam cõseruan tis. Ideo conclu dit. Reddite ergo oib. debita. Cui tributum & s. principis. Qui ergo auferat quod est a terri debitu tenet & peccat. b. Si obijcias] Exemplum vt per Bar. in l. licitatio. §. si ff. de publ. vbi allegat Dy. inducentem illum. §. ad qnẽ talẽ. Ecclesia Romana habet salius in roma nola. quã quidam emens ab ecclesia Romana. portabat. & dũ tráset p. Pantifia cõpellebat peda gium soluere. nunquid teneret. Dicit fuisse determi natũ. p. illum. §. q. sic. Et sic patet illam immunitate nõ tráctare ad emptorẽ. Nõ ob. l. Rutilla. ff. de con. trah. emp. q. iura transeunt ad emptorem si ret co. hærent secus si persone. Bart. tamen ibi distinguit.

Aut est pedagium ordinarium. tunc verum est quod dicit Dy. secus si extraordinarium. Et illa dicitur extraordinaria q. lege vel statuto constituta. vt prius constitutio ne non imponitur. vt l. in hono rib. §. qui muneris. ff. de vaca. mu. & l. c. de vaca. pub. mu. lib. 10. & in istis extra ordinarijs immunitas tráctat ad emptorem. vt l. c. de pri. u. d. Aug. Et vt de his Bald. con. 103. lib. 4. & Io. An. in addi. specu. de immu. ecclie. in fi. & vi. de Anch. cons. 103. vbi consu. luit q. statutum puniens officia les communis i. datijs cõmunis fraudem com mitterentes nõ vẽ dicare sibi locũ in eo qui frau dat emptorem dati emp. i. cõ muni. & vide Bal. in l. a. §. ed. tionis. ff. de ed. vbi dicit q. pri. uilegium con. cessum fisco trá. sit ad success. rã. c. Cap. quãquã. de censu. li. 6. J. Vbi dicit text. pedagogiorum ex actione tam iu re canonico quã ciuili regulari ter merito sint damnate &c. p. hoc etiam facit l. vestigalia. ff. d. Pub. vbi sic dicitur vestigalia si ne imperatoris pcepto. neq. curatoris neque curis constitue re. nec p. ce len tia reformare & his vel addere vel diminuerẽ licet. Hęc ibi p. q. l. dicit Bar. q. si qs fraudat gabellã non tenetur Deo neque mudo. quia ille gabellẽ sine permittũ principis sunt extorsiones. Adde Bal. in l. si. C. de iur. aur. an. & in l. veluti. de iust. & iur. & in c. 1. quẽ sint regalia. vbi ponit an sit dolus ma lus fraudare pedagia. adeo q. in foro consuetus tenentur. & Bal. in l. 2. C. de vecti. & cõmi. & in l. cõ proponas in fi. C. de nau. feno. & in l. in prin. C. cad. col. subdit tñ Bar. hoc credo in forensib. scẽ in ciuib. q. possunt sibi ipsi s. grauem imponere. & bus



san' eodem dice- re. l. i. in fi. ff. q' d' u' l' q' u' i' u' e' r' i' t' . no. & q' i' b' i' n' o' t' . a. Aliquod scilicet dicitur in d'ns ad eundem scanda- lu' soluti erubui vt patet March. 17. & i. c. magnu' 11. q. 1. & i. c. cri- tum. 23. q. 8. b. Exibere] Ni- si ille iussit per viam iniusticia, vide Bar. in li. 5. l. 1. ff. de his q' dicit vel effu. ff. illum text. dicit fuisse decis' qd' n' florentinor' . Na' inter floren- nos & vbi erat' nos conuicti erad- q' vbi dicit tene- re vt vias securas imprallitur per quas soluti est- tinerari. c. inultu' ablati] Quia absentia rei passus est in- teresse.

conferunt, vt in regula, qd' omnes tan- git, li. 6. It' nec extranei nec subditi obligant qd' snt imposita ex certa causa, & p- stat et ab habente potestate imponendi & ille qui exigit se exigere facit no' implet causam pp qua sunt imposita, imo peccat mortaliter & restituere tenet, quia ca' ces- sante cessat effectus. de ap. c. cu' cessante, sane intelligedo. f. loco & tpe debito qa si semper, sed pro semper illud tenet facere, pro quo est pedagiū impositū, & hęc omnia intellige nisi non soluendo talia peda- gia immineret aliquod scandalū, a qa tūc indistincte tenet et quilibet ad ea soluēda, confute ergo confessorib. quod videat de creta, dictorum pedagogiorū, vt possint bo- num iudicium dare, vtrū sint obligatoria ad culpam vel ne. It' dicit q' nimis grauat' alijs impositioib. vel q' gabellę sūt nimis graues, & sine necessitate, nec ad utilitatē cōis possit fraudare sine peccato, similiter qd' imponēs non habet iustam titulū dñij. 7 Vtrum Christiani teneant soluere pe- dagia Sarracenis & alijs infid. ff. sm Ho-

stici de cōsi. s. ex quib. ver. si. q' non tenet nisi solū ad hoc vt sustineantur in trāstu p eos, & placet mihi opi. licet alij vtrū te- neant, & malē, cum quia Christiani non te- nētur ad eorum statuta. Limto tamē nisi expressē ex pacto volūtariē conuenissent cum eis ad soluēdum. Nam tunc ipsi fer- uant fidem Christianis, Christiani tenentur eis seruare, 2. 2. q. 4. in cōs. & 23. q. 1. noli- his concor. Arch. in d. c. si qs Romipetas. 8 Vtrū exigētes pedagia seu exigere fa- ciētēs teneat itinera tenere secuta. ff. Bal. in l. 1. de vñ. feu. tit. d' his q' feu. da. pos. i. s. abbatissa, & in ti. de pace iuramē. ff. s. cō- uentibus, quod sic vide s. dñs. s. pe. Vñ ad- dit, quod sit sicut aliquē robariē in eorū cu- ria vbi exigunt pedagia a transiētib. tenet aut robariam restituere, & ut malefactorē exhibere, b. l. ne qd' ff. de incē. rui. & nau. & quod teneantur ad restitutionē in integrū de spoliatiōe intelligo verū, qd' ex defectu eorū venit nō faciendo q' facere tenentur, 23. q. 2. dñs. & q. 3. adminitratōres & c. d' app. l. si appellatiōe, & sequitur Hug. & Arc. in d. c. si quis Romipetas, nō tñ tenet exactum in pedagio restituere, ff. Host.

**P**ENA stridit & proprie dicitur taxat il- la q' est corporis afflictiua, & ideo ap- pellatiōe pōng non venit pēna pecuniaria vel extra corp' , fm Pan. in c. inter alia de imu. ecclē. 4. not. & ibi est tex. ubi dicit confugiens ad ecclesiam non debet codē nari ad pēnam vel ad mortem, & tamē po- stea dicit, quod legitimē puniēdus est, ibi gl. puniēdus, l. pecuniāliu' duntaxat, vel alia pēna pter corporale. 17. q. 4. reu' & c. id constitui, sed largē accipitur pro oī eo quod minuit de patrimonio vel priuat ab aliquo legitimo. in c. fi. super glo. 2. de elec. li. 6. dicit constitutio proprie est pōnalis que priuat iure quōstō, vt i. c. si religio- sus, de elect. li. 6. & ita pēna est quę punit & vdicat q' quisque cōmisit, vt in c. pēni- tencia, & de pē. dicit 3. vide gl. fi. in c. di- spēdia, de rescri. eo. li. & illa lex est pōna- lis proprie quę pro vindicta lædit vel in p- sona vel i alio quæsto, vt in d. c. dit pedia-

Vtrū cū gspert interesse qd' pass' ē vel q' restituit inult' ablatū c' pēna petat ff. q' si ille a quo petit eū habuit rē q' petet, tūc si ē pēna, nec ex pte actoris, nec ex pte rei. 343

Qua' patur interesse] pone exemplū i. c. sine litibus de do. & c. ubi oppo- nens excepitiōe & nō volens vel nō potens pba- re debet codēna- ri actori in ex- pte, & si nō est soluendo aliter est codēndū. b. Ex parte u- riuique] Pone exemplū si non- das mihi 10. in Kalendis pmit- tis duo nomine. pōne, certē illa duo actori non abfuerunt, & reo nō aduenit ex aliquo lucro. c. Ex parte a- ctoris] Pōr dicit exemplū, si non restituit rē Mar- tini quā abfuit. si punitis dare x nomine vel lo- co ei' rei ex par- te actoris ē nec- na, qa non abest aliquid ex parte verō rei non est pōna, ex quo alienū restituit. d. Vel a legib.] Vt si qs fecerit furū inuatu. 10. e. Et sequitur Arc. ] Vide Ge- lit c. p. humani. s. facti, in 4 col. de hom. g. ita o- primē tangit al- legando aliqua exempla. F. Facit gl. in d. auct.] Vult tñ il- la glo. q' fructus medio tpe pce- pri pēat & quia est malefidei pos- sessor. g. Et Bar. in l. Di- nus ] dicit nōq; ibi Bar. secundū D. & nonq; alibi inuenies, q' ex- banniti non de- beāt statim pun- iri cum capio- sur, & non habē

Sed si eā non habuit, puta, qa patit' intereē, a tunc ex parte rei ē pōna sed nō ex parte actoris. Si vero pate- ret qd' actori nō abest nec reo aduenit sic ē pōna ex pte vtriūq; b & id' solū qd' ē pōna ex pte vtriūq; vel saltē ex pte actoris ē hęc locū illud qd' d' q' pōna nō est soluēda in foro aīq; nisi post codēnationē, i gl. 1. 2. q. 2. fraternitas, qd' no. qa facit ad multa elicif a Pan. i. c. finē, de dolo & cō- tumā. vlt. no. & i. c. Odoar- dus de solu. & Host. in ca- sin. de rescript. 2 Quotuplex ē pōna? ff. 6. prima d' canonica vel legalis, q' ipsonē a iure ca- nonico vel a. l. d. de qua i- c. itarimus 16. q. 1. & hęc pōt exigitam a clericis q' a laicis fm Pa. in c. dilecti 4. col. vlt. 2. casu p'cipali, da arbi. facit c. si qs cōtu- max & c. sequē. 17. q. 4. nā qd' sit l. pmittere nō ē pecca- tū. 23. q. 3. q. peccat. l. Grac- chus. C. de adulter. 3 Sed qd' si non peccat te- netur ne i foro aīq; illa sol- ueret? Respon. qd' aut impo- nit ipso facto, & sic secun- dū Bald. in li. de vñ. feu. in- tit. de feudo sine culpa nō. amittē dicit quod licet non sit necessaria sentētia ad ef- fe, est tamen necessaria ad executionē esse, & sequit- ur Arch. e in c. felicis. de pe- lib. 6. vbi dicit q' licet ēt talia bona trāscant i dñi- ficis, & desinant esse crimi- nosi sicut i bonis haretici & illius q' cōmisit crimē læ- se maiestatis, ēt sine inia. Tñ necessaria ē post modū q' declaret eū criminolum anteq' excussio fiat bonorū

uel alia executio, facit gl. i. aut. f. de iestis nup. s. i. in ver. iminere, & i. c. cū em. l. in fi. de haret. li. 6. facit qd' no. Bal. i. l. i. ubemus. s. geonomus. C. de sacrosan- ctis ecclē. & Bar. i. l. diuus s. la. 2. ff. de custo. & exhi- bē. reo. & But. i. l. raptōres. C. de episcop. & cler. vbi solutus quod requirit pce- sus declaratorius p'fōne bannitę antequā deueniat ad excussionē bonorum licet ipso iure sint confisca- ta. It' gloss. in Authen. de tabu. s. penultimo i versicu- lo ipis tamē quę vult, q' li- cēt tabellio a iure sit priua- tus officio tamē sine sēcretia hominis valēt instrumēta. Et hoc sequit' Pan. in ca. cū nō ab homine, de iudi. 8. colū. Sed limitat verū nō si factū esset notoriū, qa in certis nō est opus cōiectu- ris. intelligo ita notoriū qd' nulla possit tergiversatiō- ne celari. Et ex hoc patet qd' in foro animę nō tenet eā soluere añ suam nec ēt licet sit notoriū anteq' fiat excussio dictorū bonorum qa tenet illa exhibere nisi sibi p'cipiat vel ab eo petat cui cōpetunt. Nec qs pos- set ea auferre, nisi pcedat snā declaratoria, vt patet p ea que dixi. s. affasius s. vlt. Sed hic aduerse qd' qñ talis pōna ap- plicat bona alicui' alicui' puta fisco vel al- teri ipso iure q' licet talis ante sententiam non teneatur ( vt dixi ) dare, tamen non poterit ea titulo oneroso in alium trāster re, neque fructus eriam talis rei. Ratio quia si condemnaretur per sententiam fi- licos vel ille cui fuerant applicata vendica- ret ea a quoquecumque fructibus medi- j temporis, nec teneretur restituere pretiū, nisi aliquid loco pretij inueniat p ad alie- nantem vel ipsum pretij. S. 1. in

tur p cōfessis ni- si cōmēntat in l. municipal. sed debet queri de crimine quasi de re integra, licet cōtra eos multā faciat fugā. Idē spec. ti. de accu. s. sequitur verif. sed pmo tenet si est secundum statuta Italię qa p'ficiatur q' fa- ciunt rei cōfē- ri sine alio pce- su, & sic pce- dunt ad executio- nem. h. Et hoc sequit- ur Pan. ] Scili- cet q' in pōnis ipso iure imposs- tis regitur snā declaratoria cri- minis, ad hoc Ga. in c. est secun- dum de har. lib. 6. i. § cōfiscatio- nis i prin. vbi ce- net snā declara- toriā regri, nisi factū est notoriū & Ge. referendo Arch. i. d. c. fell- cis, etiā imo. ubi dicit q' in his que trahit scēn- executionem ab- iqi' factō extero- ri nō regitur a- lia snā declara- toria, vt qñ ipso facto irrogatur infamia vel q' qs fit iustitibi- l' & iustissimo- di, vt ibi per et.

Arg. eorum que no. Bar.] Est in 4. col. ver. secun- dum tempus est post delictum commissum &c. ubi determinat, q non valet donatio post delictum com- missum, propter quod ipso facto sunt bona publica ta vt in casu Auten. incestus, & in corpore vnde su- mitur. C. de in- ce. nup. & in c. cum fin. de her. li. 6. Et ante ac- culationem. Rō ē q nō hēt alte- nans dñum cū statim amiserit. Sunt tñ qdā deli- cta q̄ que & si non ita im bo- norum dominū pcedat interdi- ctione nisi ipso iu- re administratio- ve in casu l. sū- rum ff. qui, & a- quibus, vbi qui comisit crimen lae mactatis, non pōt manu- mitti. Idem in l. ex iudiciorum ff. de accusatio- n. tunc alienare non potest. Fal- lit dicit Bar. in alienatione ne- cessaria. Illic al- legatis. Intellig- it inquit Bart. pro suis alimen- tis, aduocatis, & scripserit ad eū pertinētibus. tñ gl. in d. l. reo. & in d. l. ex iudicio rum. vt tenerē r̄ r̄. Sed Barba. in additio. ad Bar. in d. l. post r̄ dū dicit gl. pcedit, q̄ alienatio eēt facta p̄ minori- precio &c. Et sic intelligatur. l. si. Cad. l. i. u. male. Vel forte fallit in casu illius legi. Vide etiam Be. de Ancha. cō- sil. r̄. q̄. &c.

Auten. de inc. nup. per glo. & c. cum secundum leges. facit. l. si cum dorem. §. vltimo. cum l. sequen. ff. sol. matri. Et ideo nē sint cau- sa damni illius cui alienat non potest secundum con- sciētiam & etiam sine pec- cato mortali, nisi alienaf- let p̄ comēdō & huius- modi, quia argumentum eo- rum que not. a Barto. in l. post. ff. de donatio. talis ad ministratio bonorum ne- cessaria ( vt ē supradicta ) non est p̄gratis interdicta, sed solum voluntaria, al- legat. l. reo. ff. de solutio. l. peto. §. p̄dium. ff. de lega- tis secundo. & l. alienatio. ff. familiae erciscun. ni- si alias esset soluendo, pro- damno dato, vel nisi ei reuelaret conditionem rei- ta esset si modo tale deli- ctum, propter quod sua bona sunt sisco applicata, potest aliquo modo proba- ri. Sed si esset totaliter im- probabile, posset alienare etiam titulo oneroso. Titu- lo autem lucratio aliena- re benē posset. Et sic intel- lige & limita b. Bal. vbi su- pra & in d. ca. economus. & Panormitan. in dist. cap. cū non ab homine, & Ioa. Andr. in c. pro humani. de homi. libro. 6. in n̄uella. Si vero poena ē non im- ponitur ipso facto, sed vni

cunque lex poenā imponit ipso facto, non est locus poenae. Ita dicit gl. in clemen. l. in ver. ipso facto in fi. de stat. mo. quam allegauit pro singulari. Bal. in au- ten. habitus. ne filius pro patre, & idem Bal. in l. 3. in 3. col. cum. C. ne ex delic. def. quod vbi cumque bona publicū ipso facto non requiritur p̄cessus. Fa- cit tex. & q̄ libi not. Bal. in Autē. incestus. C. de ia- cest. nup. C. Poena ] Bar. in d. l. post r̄ dū. & vbi ē. in 3. mem- bro dicit. Delicta q̄ nō iuret dicit administratio, vt ē regulari- ter, vt l. aufferē. §. in reatu. ff. de iure ff. & tñ q̄ alienatio est ir- reuocabilis, vt manumissio. ia- terdictus. vt l. q̄ poenā princ. ff. si manumissio. Sed si ē reuocabi- lis non interdicti- tur, vt d. l. post r̄ dū. Sed si ē fa- cta in fraudem reuocatur. alle- gat Bar. plura in ra vt ibi p̄eum. d. Bnor. secundū Bar. dicit si statu- tū ē factū a popu- lo, ex quo illud statutu est ius ciuile actio erit perpetua, q̄ ex il- lo statutu delicti- dit, q̄ illud sta- tutū ē perpetuum. Si autē statutum est factū ab ali- quo Præfide, Ep- scopo, Duce, vel marchione. r̄ sione penales ex eis descendē- tes sunt anima- les, & anno tan- tum durant. Bar. vero in d. l. hono- rarij, latius lo- quitur. Et dicit p̄sequutorias ex parte rei & a doris esse annales. vide lbi. e. Monitio ] Exemplum. Si quis non fecerit residen- tiam &c. vide Pa. in c. excommunicationis. de rasp. Et quod scripsi. Excommunicationis. 7. Casu. 10.

4. Sed tu ebor de ] Dicit tu secū- dum Pan. ubi ē. Qd̄; metu poe- nę inducitur q̄ a lege ad allig- faciendū, & tunc eo ipso quod ha- buit facultatem faciendi & nō fecit poena est cō- missa. vt in casu huius. §. Et cū ec- clesia militans, possit punire & poena afficere oi- no oculū, & li- cet poena non ha- beat locum quo ad nos, habet tñ locū re ipsa, & quo ad Deū. vt ē glo. in cle. r̄. de heredi. ed ipso q̄ r̄alis non reli- det sine cā, vel non ponit uica- rium, & habuit facultatē facien- di. lex priuat & inijcit vinculum- fut. Sed quia hō pōt dubitare, vt ex cā nō facere re- sistenti, q̄ p̄mit- tatur monitio, & sic quoad certifi- cationē ecclesie militantis. Et hoc nō saluā opin- Inno. vt p̄cedat quoad ignoran- tes. Sed si possit p̄biri ex cōstitu- ris q̄ habuit fa- cultatē referendi erit priuat sine alia monitione, q̄ qd̄ est certum nature est certū legi. l. si p̄. ff. de sol. & plus hoc placet q̄ disti- ctio hic posita, quia in casu isto semper sit termi- nus p̄fixus, & a principio incipiat euertere ipsa. Et te- netur cōp̄ssit fa- cere, ut patet per f̄dicta De his vt de Bal. in lita sti- pula? r̄ ver. ob. 4. q. principali.

to incurritur, quo facul- tatem habuit uindicandi, & non uindicauit. Est etiā glo. in Cle. r̄. de here. & bo- nus text. in c. cupiētes post principium, de electio. li. 6. Sed tu concordat q̄ opin- io. Innocent. quā etiā tenet Ioan. And. in c. licet. de electio. libr. 6. & multi alij, est vera quando ius non p̄figit terminum. o- pin. verō Panormi. & Bar. intelligitur ubi ius p̄fici- ter terminus interpellat p̄ ho- mine c. potuit. de locato. & sic concordat Gemina. in d. c. licet. Sed ubi ius im- ponit poenam affirmatiuē ipso facto, sic non requiritur monitio. Et not. quod tunc dicitur imponi poena negatiua, quando ponitur contra mittentē sive non facientem quod facere tenetur. Affirmatiuē verō po- nitur quando infigitur cō- mittenti seu facienti aliqd̄ quod non est faciendum, quod bene nota. ¶ Vtrum poena imposita a iure in uno, uideatur im- posita in alio, quando illa duo in iure æquiparantur? Respo. quod sic. b per text- cum gl. in uer. mente. in c. si potquam. in fin. de ele- ctio. libr. 6. facit gloss. in c. primo de postula. p̄sato. qui dicit, quod dispositio etiam poenalis concepta in electione e procedit etiam in postulatione, quia per postulatione perueni- tur ad electionem. l. oratio. ff. de spons. sequitur hoc Pan. in c. de multa. de proband. & in c. fina. de mutu. per. Sed ego in fau- rabilibus habeo pro indu-

bitato, quod dispositio con- cepta in vno excedit ad aliud quando æquiparatur, per autem. item si quis libe- ros. C. de natu. lib. vbi pa- ter habens plures filios na- turales ex ea que poterat esse vxor, si vnum filium naturalem in aliquo legiti- mo documento appellans simpliciter filium natura- lē legitimasse videtur om- nes alios filios naturales, qui confratres sunt, quia habent eandem conditio- nem. Sed quod ad poenam est glo. sing. in contrarium in clemen. prima de con- sangui. & affi. & gloss. in clemen. quoniam. de vi. & hone. cleric. in versic. san- ctioni. quæ dicit, quod po- na apposta contrahenti- bus matrimonium non ex- tenditur ad contrahentem sponsalia, vnde dicit, quod quando aliqua duo in iure sunt parificata communi- ter, & est eadem ratio ex- pressa, tunc statutum in v- no extenditur ad aliud etiam in poenalibus; d sed quando non sunt communi- ter parificata, sed solum in aliquibus casibus tunc non extenditur. Similiter licet sit ratio eadem tamē non extenditur poena sed solum prohibitio. e nisi rō sit expressa, quia tunc extē- detur et quod ad poenam. vt supra dixi. Lex. S. 6. Et sic intellige gloss. supradic- ta, & limita etiam glo. in ver- si. sacerdotium. de offi. vnica. Et gloss. in c. constitutionem in vers. prorogamus de reg. li. 6. Et gl. in regula. quæ a iure de regula iur. lib. 6. Et sic concordat. ¶ Vtrum poena que imponitur ipso iure habeat locum in eo qui peruenit ad actum propinquam delicto? R. secundū Pan.

**a** Nisi perfecterit actum ] Vide glo. sing. in clemen. r. de sta. mo. & que notauit supra. Excommunicatio  
**b** Non sufficere intelligit ] Ratio est quia verba statuti debent intelligi in casu vero, & non ficto. l. 1. §. hac verba. de nego. gest. & in c. in no. fira. de in iun. iur. tur. & c.  
**c** Statuta ] Nun. q. l. statutu p. n. uen. maleficiu habet locum in eo qui non perfectit illud delictum. Bar. in l. i. ff. de sicca. q. no. Idem tenet Pa. in c. inter. de purg. ca. referens i. l. i. q. d. dicitur. p. e. quod ibi dicitur. q. si statutu cauatur q. conuictus de crimine puniatur tali pena. Antequam in purgatione licet habetur p. conuictio debet puniri illa pena statuta. Ita nota. Bar. in d. l. 1. §. hac verba. ff. de neg. gest. & sic n. v. sufficere ad propinquum facere. de quo videtur factus in c. in fin. de in iun. iur. de simo. Et qd not. idem Pa. in cap. vico. circa fi. ff. plus peti. vbi dicit q. statutu loquens de conuictio. no habet locum in eo q. confessus fuit. Di. q. Bar. in d. l. i. re. fe. i. & sequitur Pan. in c. nullite. res. ff. ten. exc. 5. Idem tenet Bal. in §. item lex cornelia. in lit. de pub. iudi. Et vide Per. de Anchar. in reperi. c. canonum statuta. in §. principali qd. in §. colum. illius questio. v. ff. & si statutu. Vbi dicit q. si statutu exigit factum consummatum, non

sufficit si sit inchoatum. Idem tenet Bal. in l. si quis no. dicitur rapere. §. col. C. de episc. & cle. Et Ang. in l. 1. §. hac verba. ff. q. quisque iur. Et adde q. in statu. requiritur q. actus sit perfectus. q. si statutu diceret. si quis voluerit facere tale qd. puniatur, requiritur ad penam imponendam q. actus sit perfectus. Ita tenet sola voluntas. & exponitur illud verbum voluerit. i. voluntarie fecerit. Ita eleganter determinat Bar. post gl. in l. i. q. d. de re. iudi. l. d. quod Bart. dicit in d. l. i. r. omne. d. An. in c. i. p. col. de eo q. mit. in p. ff. Et vide de omnino qd. not. Bal. in c. §. 2. col. de consue. Et dicit Bald. in d. l. i. q. non dicitur rapere & in l. fugiui. C. de seru. fugi. Si statutu dicit. Qui. cuique portauerit bladum ex ciuitatem, puniatur tanta pena, no habebit locum in eo q. captus e in itinere du. portare ex quo statutu videtur verbo fuerit repositus. Idem Io. An. in addi. Specu. tit. de p. i. p. rici. d. Proponas ] Ille leges loquitur in traste. sed gl. e. sing. ibi p. hoc. Adde t. gl. no. in c. p. uenit. & loca. l. ver. bis nisi, q. vult q. si aduocor facit patet, si no. soluat pensionem possit expelli. postea puniatur penam si non fuerit pensionem, p. eo max. nente pacto. N. quid poterit expelli ex acta poena. dicit gl. q. sic. Idem no. in l. 2. C. de iu. emphy. e. Consuetudinaria ] Exemplu in c. 2. de delict. p. i. vbi ille eps volebat exigere centum solidos ab. H.

quis filius decentis in ludo sagittado extinxerat quendam. a. Statutu a religiosis ] Sit rationabilis per no. in ca. de consue. b. Poterit exigere ] Et in l. vnica. C. si quis in fin. no. in aliquo loco poterit exigere a religiosis, a ut ibidem. 9. Tertia poena dicitur de tumage punitiua. Hec de iure ciuili petabatur. vt in l. 2. §. emancipatus. ff. de colla. bo. & C. de modo mul. l. illustis, sed de iure canonico no. poterit peti aperte secundum Host. titu. de p. n. §. q. q. & quibus. vt item imponere. cum sequenti quantum est interesse sum. c. i. de dolo & contumacia. vel nisi petatur ad satisfactionem iniurie. vt in c. olim de iurijs, iudex tamen si habet potestatem multandi sicut habet ordinarius. vt in l. i. in fin. ff. de iudicijs, bene poterit exigere. b. ro. Quarta poena dicitur iudicialis, & hec potest peti a quocunque, facit ad hoc c. fin. de dolo & contu. Vn licet clericus agit ad extinctionem iniurie & sibi illate. 11. Quinta poena est arbitralis, & hec peti ab eo qui non seruatur: bitruu. c. dilecti. de arbit. & hac potest peti a quocunque. d. vt in d. c. dilecti. & ibi gl. fm. tñ Host. de eg. rate no. dicitur peti, nisi qd est interesse partis. 12. Sexta poena est conuentionalis qua partes ex iudicio inter se imponunt, & peti potest quantum interest. l. p. r. d. ff. de ac. emp. &

volenti, pater agere possit. l. i. §. v. que. ff. de iudi. d. A quocunque ] Pater et in c. per tuas. eo. tit. & no. quia imponitur vt punitur contumacia nolentis obseruare pmissa, & vt alteri parti faciat iudicium & expensis. Itē hec poena dedit loco rei pro nisi. fa. si tamē partē no. possit ex toto implere laudum, puta q. in ops. licet si rigor iuris constra. peti si excedat interesse, & non habet peti. v. hic dicitur, & ita loquitur. c. suam de p. n. is. Si excolat in tereffe ] Vn lex considerat diff. cultate, que versatur in p. bando. interesse, s. sicut in loco eius apponatur certa pena, & sic releuetur ab onere p. bandi interesse. vt in l. i. ff. de verb. ob. in fi. Et hoc est si apponeretur super factio. vt in d. iuribus. Similiter non presumetur in fraudem, quando promittitur quantitas, & postea facta, & vlt. no. poena secundum d. Ant. in d. c. dilecti, & allegat Butri. in d. l. cū allegas. Bar. in d. §. 1. & ea sequor, nisi cōtrahēs esset vlturarius, quis Ioan. And. i. additio. ad Spe. ri. de solu. & obl. §. i. i. col. tenet, q. psumit i. fraudē, & allegat Dyn. in d. l. cū seru. ff. de p. di. & demon. & ite intelligas pono exemplū, Promitto tibi soluere centu, & nisi dero dabo tibi decē p. poena psumit i. fraudē q. a sup. quantitate. Aliud exemplū, Promitto tibi facere domū, portare ligna, creditor. Vt mutuo tibi ro. cum pacto, vt taurus mihi dare tot pignora, sicut dare pignora non. Aug. ob. p. onem, sed per illa magis caueo creditor. Ita intelligit gl. in l. sed & si q. §. si ff. q. cau. l. i. d. i. cunct. do. §. Bononitates vlturarij exercebant ra. tena

lem cautelis. Mu- tuo tibi 10. cu pa- do vt venaris ve- nire ad standi su- per hospicio, do- nec solueris, & si non feceris te- nearis dare qua- tuor note penę. Illi dicebat non esse vltur, qa illa poena ad ioc- batur facta, se- cus si ad iocere- tur quantitati, an ista sit vltura. vide Albr. & Alex. i. d. s. s. tibi dederit. Et ordi- narię p. Bart. & ois in l. stipula- tio ista. s. alteri- de ver. obl. Et Bart. in l. cum ferunt. de con- di. & demon. a. Et vltimo pe- nę J. Rone quia hoc fecisti, vt et- ses magis caut- nō pp solutio- re tardia, sed qa non de pignora. a. b. Eiusdē vide J. Iuanen. i. s. J. q. 3. nō soluetes- puta cōsum. &c. c. Nō ligat J. R. quo nō deliquit- e. d. de re iudi- lib. 6. d. Absolutio- nē ut quo ad a- lios effectus puta, vt ille puniatur snia non ligabit- e. Snia papa J. ga snia hoc casu nō iustingit ex de- fectu pñtis, sed potest voluntaris. Que voluntas dē- potius pñmi in papa rñq. iustio- ri q. i. alio. an. 4c. di. c. r. & facit. c. in causis. de re iudicata. f. Nisi quantum- teresse J. De hoc est. glo. ad literā in c. conqueus- de usu. in gl. ma- gna in fi. ad hoc c. suam de pe.

& nisi fecero solvam poenam sic non prælumitur in fraudē quia ē super facto. Aliud exemplum, promitto tibi centum in tali termino, & pmitto venire ad iudicē, & recipere pæcep- tum de soluēdo vel dando pignora & si non fece- ro, pmitto tibi solvere po- nā, sic non psumit, qa licet sit primo quātitas, tñ post est factū. Et vltimo poena. a. 13 Vtū ille qui ex impo- tētia nō facit ad qd obligat sub poena euadat? R. q. si logmur de poenariis vel statutorū sic est clarum q non incurrit. Idem dicit de sententia iudicis generali- ter imponētis poenam, puta excommunicationis secundum Fede. conf. 93. & sequitur Pan. in. ca. P. & B. de offi deleg. quia verba gñalia debent intelligi ci- uili modo. arg. l. si cuius- de ferri. & in l. ratum & in l. qd dicimus. ff. de solu. Si autem specialiter imponit poenā puta nisi compar eas tali de excoico te, tūc em Pan. in ca. cū super causa. de testi. cog. i. versic. ego i hac. q. si ex snia aperte con- fiat q iudex voluerit eū li- gare huc pōffer vel nō, sic cum snia sit nulla cū conti- neat intollerabilem errore nō ligat. e. per tuas de sē- tent. similiter non ligat si apparet quod nō voluit li- gare impotentem, puta qa dicit si contempseris vel si distuleris cōparare & c. qa non potēs, nec contemnit nec differt. vt dicit glo. i. c. quā sit. i. vers. distulerit. de elect. li. 6. Si verō non pōt perpendi mens iudicis, sic quo ad Deū non ligat, sed

quo ad ecclesiā & nos sic & sic intellige gloss. i. d. c. vni- co in ver. occurrerit. 4. quæ- sti. 7. & in d. cap. cum super causa in ver. depositionis, sed tamē pbato impedimē- to nulla indiget absolutio- ne d. secundum Hostien. & Spec. placet etiā em Pa. in d. ca. cum super causa, si ef- fet snia papa, e quia debe- mus præsumere qd noluerit eum ligare. arg. c. vt nō- strum. ut ecclesiastica bñ- ficia, & sic non esset irre- gularis licet celebrasset, qd bñ not. Si autē loqua- mur de alijs penis, sic cer- tū est q in foro anime pe- ni non possunt em Sco. i. 4. di. fi. 1. q. 2. nisi quantū in- teresse f importat. facit. c. significante. de pigno. & c. 2. de consu. & c. ex literis. de in inter. resti. & ad l. in- cendiu. C. si cer. pta. quæ vult vt incendium non li- beret, qn quātitas est i ob- ligatione, quia cum obligatio sit in gñe. vt ff. ad l. fal. l. in ratione. 2. s. diligēter totum genus perire non potest. R. q. qn consistit i gñe obligatio verū est q obligatio ex im- potētia non extinguit, licet liberet a poena ppea dicit Ang. in l. rescriptum. in prin. ff. de pac. q. et si teneamus q fiscus hēat q ta- citā hypothecā in maleficijs ptra delinquē- tē, non tñ pferunt creditorib. imo credito- res pæferuntur ei. allegat tex. cū sua gl. in l. unica. C. de pe. fisc. li. 10. Ratio quia talis tractat de lucro captādo, & creditores de- dāno uitando, facit. l. i. s. licentia. C. de iu- deli. & l. unica. C. de ipo. luc. descript. li. 10. & l. i. C. d. codi. qd no. bñ p exigentib. po- nā ultra teresse suū, ab illis q sit nō soluē- do, qa tenent restituere eam credito rib. 4. Quia si obligat sub certa poena ad aliqd faciēdū vel dān. p pte pleuit & p pte nō, ex culpa sua. R. Pa. in c. suā de p. qd si ob- ligatio est diuidua non mittit poenam nisi p parte nō soluta. Si verō ē indiuidua, sic soluet totam poenā et de iure canonico, &

g Habeat] vide de hoc Bart. in l. post 38. ff. de dona. ner. circa prædica. h Canonice] Co- muniter hoc do, Canoniste te- nent in d. c. f. l. 1. Rō qa vide iur- is est partis ad partem qd est totū ad totū. c. p. aforralis. ver. Itē cum totū ad offi. dele. Sic ergo de iure cano- nico potest peti poena in totum si non implēt. S. vno penalit. vt c. dilecti. de ar- bi. nec ob. d. c. si. q. quia non ne- gat quin poena potuerit p rata exigi, sed quia exat maior pars soluta, p im- potētia ibi dicit clerici psumuntur non soluitis iō egras suadet vt exigatur po- na pro parte.

Non habebit] Hęc est snia Pa- in d. c. suā, vide plenē et p Bart. in d. s. si pluri, & in d. l. Meui. & d. l. cui fundus. b. Quod nō] In 37. centē Ange. Salyc. & Pan. de Cas. in l. i. ff. qd qd iur. Sed Bal. in c. ad nfm cir- ca mediū, & p. tenuit vt hic ff. E. oino ē veri. Quia qd homi- gida puniat pe- na mortis ē iur- diuino Mart. 26. Qui gladio ferit gladio perit. Et hoc tenēt Host. Io. An. in c. p. nerabilis. ff. de elec. & in c. fi. de consu. & ibi Arch. in c. duo ista. 13. q. 4. & i. c. h. de cle. vt mo. li. 6. Bar. in l. 1. in 3. col. ff. de pu. iudi. & rō est em Host. & Io. An. in d. c. per ve- nerabilis, qa tale statū est irrōna- bile, & tēcat ho- ies ad delinquē- dū. Idē Bal. in c. 1. s. iniuria. & pa- jur. sic. Angel. de Arena. in tra. ma- le. i. ver. ex inter- uallo. Idē casu, qd illi ten. in l. 3. in 4. no. ff. de iure. i. Bart. & Bal. in l. c. lex. ff. d. legib. Idem i furto em Io. And. & Hof. vbi f. & sic tene- e De facto J. Po- ne clarus. Venit Titius ad me di- cens, si frater tu- vendiderit mihi quū habebis ra- tō, dico sic. Et si nō habebis pmit- tis 10. nota poenę promi. co. postea p. hūbeo de factu, qua equū fratri meo subtraho. R. nē vidit. Seg.

Et quando dicatur obligatio diuidua, est qn solutio partis per se valet quō ad partē tm, quātū totū ad se totū. Indiuidua verō dicit quādo nō valet illa pars p se. Exemplum promissit tibi scribere bibliā & decretū sic, si scripsi solū bibliā non solvam poenam in totum, quia obligatio est diuidua, quia bibliā per se valet se- cundum totum suū, secus si promississem scribere bibliā & scripti quatuor qu- ternos, certē non valet pro bibliā, & ideo obligatio erit indiuidua, qa ad nihil per se valere pnt sine alijs, de hoc plenē npt. in l. stipu- lationes non diuiduntur. de ver. obl. & in d. c. suam. vbi addit gl. hęc vera quō ad poenam quę committit- tur in nō dando vel non fa- ciendo, secus qn quis debet recipere, puta legatum vel hereditatē si sic fecerit vel soluerit, quia nisi totū faciet non habebit. a. vt l. Meuius. & l. cū fundus. ff. de cond. & demon. de quo vide plenē in gl. in S. si plu- rium. in l. si seruus. ff. si quis cautionibus.

17 Vtrum statuta sint licita que solū imponūt pecuniariam poenā pro homicidio, adulterio & hmō? R. Host. & sequitur Pan. in c. 2. de deli. pue. q. no. b. quia homines exponunt venales ad delinquen. qa multi bñ- timent cruciatus non tñ- timent poenam pecuniariam, vt habeant suū intentum. arg. l. in seruorum. & in l. aut facta ff. de pen. & i. aut. de manda. prin. s. oportet. 16 Vtrum promittens sub certa poena habere ratum

committat poenam contra- ueniens de facto? R. se- cundum Bart. in l. id quod pauperibus. C. de epil. & cle. quę no. Secus si promi- sisset habere ratum firmū, quia ratum refertur ad ius & firmum ad factum. vt in gloss. d. l. Sequitur Pan. in c. Raynaldus. de testa. ver. vltimo induco. 17 Vtrum tempus pñxi- tum in odium negligentis cur- rat ignorantū vel legitimē impedito? R. secundum Panor. in c. quia diuersita- tem, de conel. pñben. q non. Secus quando negli- gentis sed in alterius fau- orem vt patet in l. genero. ff. de his qui not. infra. vbi tē- pus anni currit mulieri ignorāti mortem mariti. e & vide glo. in ver. nume- randum. in c. statutum. de pñben. li. 6. & not. Spe. de gdit. instru. in S. nunc verō aliqua. ver. q si executor vbi dicit q licet executor testamēti non potuerit exe- qui infra annum, nihilomi- nus executio deuoluitur ad episcopū. ar. l. nulli. C. de episcop. & cleri. & c. nos quidem. de testa. ratio qa est i fauore defuncti nē diu eius differatur volun- tas nō in odii executoris.

18 Vtrum iudex possit augere vel minuere poenam legis vel statutorum? R. secundum Host. in c. in archiepiscopatu. d. raptor, q si procedit extraordina- riē f sic potest. l. quid ergo. S. poena gra- uior. ff. de his q not. infra. Si verō procedit ordinariē, sic non potest iudex delegatus. vt not. in c. causis. de officio delegatus. Iudex vero ordinarius potest ex cautā mi- tigare. & vt not. Bart. in dicta l. quid ergo. & sequitur Panormi. in c. 2. de emptio- nē & vendi.

a. Diversi penit. Nota secunda Bar. in d. §. pena gra-  
nior. Quod si duplex pena imponitur delicto in di-  
uersis legibus, vna tantum debet puniri, vt hic. & l.  
senatus ff. de actu. Si vero in eadē lege aut copula-  
tūe, & potest in pōit vtraque. vt in memo. l. 2. C. de  
epi. cop. audien.

Aut alienatiōe  
& vnam tāti. vt  
C. de ser. fugi. l.  
si fugitiui. & l.  
Pedius. ff. de in-  
teni. rei. nauis.  
& l. 1. §. expilla-  
tores. de effra. &  
expilat. Aut ap-  
ponitur absol-  
uit, quia non est  
ibi copulatio ne-  
que difuncti-  
ua, tunc assūm-  
da est benignior  
interpretatio, vt  
vna tantum im-  
ponatur. vt d. l.  
de interdictio-  
ne, de penit. li-  
cēt forte fecus  
aliis. vt no. in l.  
alienatum in fi.  
de verb. signifi.  
Et dy. in c. in al-  
ternatiuis. de re-  
gu. iur. in 6. Et  
ad istum §. vide  
quāz sing. dicit  
Barol. in l. i. in  
prin. ff. ad tur-  
pil. Vbi dixit q.  
quodam est pœ-  
na, que infligitur  
a lege ipso iure,  
vt pœna infamitæ  
& similia. Et in ista nil valet  
dispōitō iudicis nisi causa cognita. vt ff. de furis  
non potest. & ff. de iur. l. diuis. Quædam est pœ-  
na que imponitur factō hominis, & in ista iudex  
ante sententiam potest augere vel minuire, post  
sententiam vero factus est officio suo, & amplius  
non potest se introuentare exigendo maiorem vt l.  
iudex. ff. de re iudica. Si tamē minueret causa cogni-  
ta non faceret licitum suam, nec potuerit. per no.  
in d. §. pena granior. Et his dixit Inn. in c. de cō-  
fisi. q. iudex ratione emergentium causarum potest  
penam transgredi. Et ideo licet iure seruari statuti  
ta, potest tamen lex transgredi secundum eum.  
Quod videtur sequi Bal. in l. i. & si seruior. C. de in-  
fami. Bene facit quod no. Barto. in l. i. ff. vi. h. rap.  
Et adde Bal. in d. §. pena granior. & in aut. hodie.  
C. de iudi. qui hoc limitat. Et in l. i. C. de praci. im-  
pe. offer. Vbi propter enormē crimen licet legem  
transgredi. Hoc habet locum in magistratibus ma-  
ioribus, secundū limitationē Bal. in d. Aut. hodie.  
non autem in minoribus, vt in potestatis, quia  
habent seruari statuta ad vnguem, vnde licet quid  
committatur arbitrio libero iudicis per statutum,  
iudex nō dēt illud excedere nisi causa cognita, imo

debet exspectare vsque ad finem causæ. d. §. expilla-  
res. Et dixit Bald. in c. i. §. iudices. de pœ. iur. ff. q.  
arbitria idō datur iudicibus, quia quandoque  
nouam, quandoque veterem actus desiderant proui-  
dentiam, secundum Inno. in c. i. de constit. Et ibi  
Ino. An. dicit.  
Non debet ha-  
bens arbitrium  
fulminare, & ar-  
bitria que dantur  
inter illiguntur  
concedi seu-  
cundum mentē  
legis & arbitrii  
intellectū seu ra-  
tionis secundū  
Bald. & per hoc  
sequitur q. facit  
licem suam. secu-  
dum Ale. in l. i. in  
ap. prin. ff. de  
appel. Que autē  
sit causa aug-  
mentationis pœ-  
næ, dicit Barto.  
post glo. in d. §.  
pena granior, q.  
erit quando mul-  
tis crastantibus  
opus erit exem-  
plo. vt in l. aut  
ficta. §. in ff. de  
penit. & ibi po-  
tius nō est deter-  
minatum, & aut  
fuit dictū, q. pœ-  
na esset tempo-  
ralis, sed aze nō  
fuit determina-  
tū, & tunc intel-  
ligitur q. duret  
decēno tex. no.  
in d. l. sine pœni-  
tō. Aut simpli-  
citer pœna fuit  
appōita. & dica-  
tur vt hic.

19 Vtrum exigentes pœ-  
nam maiorem quā sit da-  
mnum illarum excusetur?  
R. secundum Rodo. q. si  
secundum consuetudinem  
legitimam & iudiciū regis  
exigunt, excusantur etiam  
perlonge ecclesiasticę quan-  
do subest cā, & ordo iuris  
seruatur, nec est corrupta  
intentio. vt l. hoc facit p.  
pter auaritiā, sed propter  
iustitiā tutius tñ esset q. pau-  
peribus erogare illud pl.  
20 Vtrū pœna appōita vel  
per contractu nullo, vel q.  
nō tenuit, vel ipso iure, vel  
p. sniam iudicis reuocari  
est, sūt solueda? Re spon. In-  
no. i. c. 2. de pœ. q. non, q.  
vbi pœna nō tenet nec  
accessoriū d. iter dilectos  
§. ceterū. d. fid. istr. c. si dili-  
gētī. de fo. compe. c. qrela.  
ne prela. vices suas.

21 Cui dēt applicari pœ-  
na? R. q. pœna iuris & sta-  
tuti regulariter applica-  
tur sisco, quando intro-  
ducitur accusatiōem. 1. mul-  
tarum. C. de modo mulc.  
sed q. introducit actionē  
applicatur parti. l. 3. ff. de  
sepul. vto. Similiter q. lo-  
gur simpliciter, videtur in-  
troducere actionem argu-  
d. l. 3. in princ. & §. 1. De a-  
lijis autē pœnis, tenet Gos-  
q. si contingit damnū vel  
iniuria alicuius, illi applica-  
bitur. de pœ. x. r. Si verō  
non respiciat damnū alte-  
rius sic applicabit, vel par-  
ti si est conuentionalis, vel  
iudici, vel sisco. Em q. de  
ea est statutum.

22 Vtrum pœna imposita  
pp. crimē simpliciter sine  
pœnitentiā tps sit perpe-  
tua? R. Pa. in c. ex lris. de  
const. q. pœna imposita pp.  
crimē sine causæ cognitiō-  
ne puta pp. interlocutoriā  
iudicis, intelligitur tempō-  
ralis, & durat solū durate  
eius officio, vt puta interdi-  
cit officium vel exercitiū  
alicui. tex. no. fm cōem itel-  
lectum in l. fin. ff. de pe. Idē  
no. Inn. in c. q. translatio-  
nē. de offi. deleg. quod li-  
mita in pœna succēsua, q.  
momentanea pœna est per-  
petua, puta multauit i. pe-  
cunia aut i. corpore & hu-  
iusmodi. facit l. illicitis. in  
fi. ff. de of. pœ. si vero fuit  
imposita cum causæ cogni-  
tione & delictum merebat  
vt esset perpetua. sic erit p-  
petua. Secus si delictū non  
merebat pœnā perpetuā  
arg. optimum in l. si pœles  
Sum. Ang. Pars. II.

valet principalis cōtractus, valet tñ pœna appō-  
ita; Dic q. ibi dētus est pœter ius, hic autē p. ius. Nam  
q. prelati vltē ecclesiā damificare per iniuriles  
pœccarias est p. ius ideo nō valet pœna appōita, vt  
obseruetur per successores, & vide §. obligatio. §. 12.  
a. Accusatiōem.]

Tūcē introductæ  
accusatiōem, cū  
sunt crimina pu-  
blica, vt de vada-  
teris, crimine leg-  
se matellatis &c.  
de actionem, q. h  
ex illo cris p. a-  
gere determinat vt  
est determinat a  
motu, & popula-  
ribus adhibitis,  
cris expilata he-  
reditatis.  
b. [Palls.] Arg.  
in l. h. causæ. ff.  
de susp. cur. si  
aut pœna. si pp.  
cōmāciā. vide  
Palatū in d. ex  
lris. sup. gl. j. &  
dic q. aut appō-  
sitiōe pœnæ kri-  
mī tps; & sūdū  
est vbi statutor  
aria pœna in l. p-  
nito. ff. de pe. au-  
tē nō est deter-  
minatū, & aut  
fuit dictū, q. pœ-  
na esset tempo-  
ralis, sed aze nō  
fuit determina-  
tū, & tunc intel-  
ligitur q. duret  
decēno tex. no.  
in d. l. sine pœni-  
tō. Aut simpli-  
citer pœna fuit  
appōita. & dica-  
tur vt hic.

Sequitur etū  
Inno. idem sen-  
tē in c. qualiter  
& q. de actu. l.  
2. prop. si. & Pe-  
de. conf. 23. facit  
c. testimoniū. de  
testi. c. curā 11.  
q. 3. c. i. de treu-  
& pace.  
d. Senus pœnē  
An autem hodie  
dāni aut mortē  
dicatur ferri pœ-  
næ. vide in l. i.  
quis in bona. ff.  
de acquir. hære.  
& Nec contrahe

re & similia] hoc tñ dicit Bar. ibi non habere locum  
in bannitis, de quo vide etiam Bal. in l. i. si. C. si a non  
compe. iudi. intellige etiam de damnatis ad mortē,  
qui fuerunt erepti de manibus familiaris, si sunt da-  
mnati ab habente iurisdictionem. vt l. 2. §. fin. ff. de  
pe. tēmi intelli-  
ge vera si non  
fuit appellatum  
vel sit sententia  
non fuit nulla,  
secundum Bald.  
in l. i. C. nē ex. d.  
lic. desun.

ff. de pe. & fuit dictum O-  
dos. q. sequitur cum  
vet docto. in d. c. ex literis.  
In dubio verō intelligitur  
temporalis. b

23 Vtrum pœna extendat  
extra territorium ipsā im-  
ponētis? R. Pa. in c. postula-  
sti. de fo. cōpe. q. aut respi-  
cit psonā, & sic tripliciter  
aut primo diminuēdo eius  
statum sicut infamia, excō-  
municatio, interdictum &  
huiusmodi, & sic cū sint af-  
fectiui psonę porrigit ef-  
fectū suū extra territorii  
etiā, q. sequitur eū sicut  
lepra leprosi. l. ex ea ff. de  
postu. pp. q. dicit Bar. in l.  
q. vltimo. ff. de pe. q. semel  
condemnatu ad mortē, q.  
uis effugiat, nihilominus  
remanet seruus pœnæ d. vbi-  
que fuerit, & ideo non po-  
terit facere testamentum  
nec cōtrahere & similia.  
facit d. l. qui vltimo. & in  
Auten. sed hodie. C. de do-  
na. inter vir. & vxor. Aut  
secundo interdicens cer-  
tum locum, puta nē vadat  
ad talem locū, vel vt mo-  
retur in tali loco, & sic  
non porrigitur extra terri-  
torium, nisi per quandam  
consequentiā, puta quia detentus in lo-  
co s habitatiōis videtur interdictus et-  
tiam ei locus originis, quamvis sit extra  
territorium, de quo dic. vt in l. relegatu-  
rum. §. 1. & §. interdicere. ff. de interdi-  
Per quam. l. dicit Barto. q. quod non po-  
test ciuitas imponere sio ciui, vt more-  
tur in tali loco non subdito, nec citius po-  
test interdicens nē vadat ad talem locum  
non subditum statuenti, & hoc quando  
sit in pœnam illius contra quem ferret snia.  
Secus

**a** Secus si sit statutum J Hoc dicit Bar. in d. §. interdicere & subdit. Quod si iudex interdicat locū alicui ex eo, quia est prodigus ne bona eius pereat; istud statutū ad om̄m locum porrigitur. C. de eman. c. li. l. i. l. is cui bonis, de verb. obi. & l. is cui. ff. de testa. & l. iul. ff. de cur. furi. Hoc ad intelligit verū per de Anc. §. c. canonū statu. d. §. ff. qñ The. re. cū viro infid. de territorij nō seruita solentia te statuti; secus si cū forsitis existerit exterritoriis, qui nō obligatorum statuto, & ita dicitur de terminae de Zarcharia de Zarhisio eius comparent. Et sic limitat dicitur Bar. in l. cunctos, populos. C. de sū. tri. 2. col. ver. aut statuti ē d. i. s. i. b. r. i. u. m. Tu vide Ang. consi. 200. sup. statuto Luciano quo d. sponitur, ut infra non p̄ducatur in curia nisi seruita certa solentate. An illa confecta in alio loco habeat robur in dicta curia. Bal. consi. 412. §. ii. super statuto Parmae, quo disponitur. Quod infra confecta ē per certum spatium ex Parma non valeat, nisi sint duo notarij, vide etiam Bal. consi. 140. §. ii. vbi consuluit super statuto Eugubij quo cauetur, q̄ nullus possit testari nisi fatuo iure communitatis. Et quidam Eugubinus dum esset sani testatus est. Dixit eum dīco legari statuto, quia prohibetur vxor testari sit fauorabile. vide Ro. consi. 29. super statuto Regino, quod dicitur maricum non possit legare vxorū, q̄ dato quōd maritus testet alicui nō valet cū legatus Bal. cū cōsu luit Trūā consi. 210. l. i. Dato q̄ probor. sit auctoritas Bar. in d. cunctos populos, vbi ē Bald. tenet §. Bar. b. Non porrigitur in dubio J et vide ad hoc Anch. in d. c. canonum statuta. 2. charta. ver. venio ad aliud membrum, iuncto ver. sed circa personas. c. Etideo, dicit q̄ illa J Vide Bal. in l. h. c. de in ius vocan. & in l. certum C. vnde cog. & dicit. Bal. in l.

**b**ōa sita extra territorij, & remanet ibi tanq̄ vacantiā; sed occupant p̄ iudicē, r̄ ritorij ar. l. a dīo pio. §. r. ff. de iud. & l. cū vnus in s. i. §. ff. de bo. autor. iu. posses. Si vero sit d. ius sp̄ali seu municipalij, vbi dicit. vt no. Bar. f. i. d. l. cūctos populos in pe. col. ver. vult. q̄ro, & quod not. lo. An. in c. cū secundum. de hære. l. h. v. b. p̄cludit q̄ pena nō extēditur vltra territorij. 24. Vtrū q̄ possit puniri in loco domicilij de delicto alibi cōmissio? R. Pa. in c. licet. de fo. co. p. §. sic, ni si req̄rat remissio p̄ iudicē delicti, quam debet facere, si delictum est atrox & aliā non, si non vult.

**25** Vtrum mandā delictum fieri in alio loco debeat puniri vbi mandauit vel vbi cōmissum est? R. Pa. in d. c. licet. i. 1. col. ver. item dubitatur, q̄ communis cōclusio Bar. & aliorū est in l. si ut proponitur. ff. de fideiuf. q̄ vbi delictū factum est, h̄ quia ibi delicti natus est effectus delicti,

na immobili sita extra territorij, quia dicitur respicere territorij, vide Pau. de Ca. consi. 26. Als. in consi. 31. lib. 1. ff. de acq. §. Et atrox J Pa. ibi in 2. col. & intelligit q̄ agitur, criminaliter, secus si civiliter, sed in Cal. in c. de bap. ratio quia illa remissio fit ad locū delicti vt ceperi timeat & tollatur sc̄i dāli. & glo. in cle. pastoralis. in ver. de more. de re iudi. dicit q̄ in tali crimine de necessitate debet fieri remissio & nō ex vrb̄nitate idē Bar. in l. si cui §. sacrilegium. ff. de accū. vide Pa. late vbi supra, vbi queirit an cōsentuendo in contrarium valeret, dic vbi. b. Vbi delictum factū est J Rō qua motus ē Bar. est. Quia iste talis mandatus tenetur ex delicto, & non mandato, quia mandatum fuit uulnium. vide glo. in l. i. §. persuadere. ff. de fer. corrup. dicit q̄ aliā pr̄ter quam in actione ferui corrupti mādā

punitur p̄ mādātū, sed in actione ferui corrupti punitur nō ex mandato sed per se ipsam, idem no. in ff. de obliq̄e ex delicto. §. op̄e. & hoc est quod dicit lex, q̄ ille qui p̄ssat op̄e ferui tenet furtū, in l. is q̄ op̄e. ff. de furtis. quasi dicit tenetur ex furto p̄ op̄e. & incipit tenere cū delictū cōmissum ē vel. si quis vxor §. neque verbo. & h. si quis feruus. §. ff. de furt. vnde ex delicto tenet hō mandato. Et cōtra. Per. & Anchin. cle. r. vt l. te pen. vbi inducitur illam glo. C. pastoralis J Quia enim ius patet ex iudicio solō quis hō punitur, & inter mādāre nulla sic lo. Quia rei vrb̄nis nulla est obligatio. vt h̄ remittenda d. s. reiturbis. ff. mādātū, vbi vbi fuit effectus subsecutus. vide Bald. cōsi. 139. §. ii. & cōsi. 22. lib. b. Teste falso J secundum Pa. in d. c. licet. in 1. col. & ipe. ti. de teste. §. ver. qd si aliquis. idem Ioan. An. ibi. d. An. in d. c. licet distinguat & placet. Pa. vt ibi per eum

c. Effectus m. trimonij J Nam si statutum dicat q̄ moriente vxore sine liberis, vir lucretur dimidiam partem dotis, certe si illud statutum non sit in loco domicilij mulieris attendit domicilij viri. Ita tenet do. Bar. Bal. Ang. in d. l. exigere. Arch. in c. illud. 22. di. Bu. & Pa. in c. r. de spon. & Pan. in c. 17. col. de fo. comp. & est cōsis. s̄ta; & intelligitur in dubio de domicilij habitacionis non originis. glo. in c. statutum. §. cum vero. in ver. vnam dicam de refer. in 6. & vide d. l. i. in l. cunctos populos. C. de sū. tri. qui ponit aliquas limitationes. d. Est virtus J Not. bonam diffinitionem inquantū est virtus. Vbi est tristitia quedam voluntatis de peccato cōmissio, quia deforme & displicibile Deo cum proponit consistendi & satisfaciendi, & in posterum alitendi. Tristitia ponitur loco gñis, quia omnis pnia tristitia qdā est & non e conuerso, vt

facit cle. pastoralis, & de re iudic. Idem dicas in teste falso J qui debet puniri p̄ iudicē, ad quem eius attestatio trāsmittit, si sciebat illuc debere trāsmitti. Potest tamen puniri in loco vbi deliquit & locus est peruentioni, siambo iudicēs concurrat, sicut de illo qui de loco exēpto mitens, sagittam, vulnerauit alium in loco non exēpto. vt in c. 1. de p̄sump. & qd̄ ibi no. Sic similiter ille q̄ deliquit in consensibus, q̄ verū est dicere in cuiuslibet territorio deliquit. ar. l. arbor. ff. cōmuni. diu. Secus si ignorabat illuc attestacione trāsmitti, q̄ tūc debet puniri vbi deliquit, vbi agit de peccato falsi. facit l. exigere dotē. ff. de iure do. vbi attenditur locus ad quem destinatur effectus matrimonij. c. Idem dic de notario qui facit falsum instrumentum. 26 Quid de officialib⁹ de putatis qui non accusant quos inueniūt. de nocte, &

que sapiēs determinabit. Quis ergo sapiēs. i. prudēs melius determinat et q̄ patet fuisse q̄ Deus in tulit, q̄ gratiā sustinet qd̄ Deus vult, q̄ peccatū delictū, qdā velle in se vindicare qd̄ se male egisse cognouit, vñ reā dicit gl. sup illud Marti. 3. p̄niam agit & c. prima virtus ē p̄ penitentiā perime re veterē hominē. Et est virtus moralis, qd̄ pater ga nō pot dicit Theologica, quoniam non habeat deū p̄ obiecto, et ga est iustitia, vñ sup illud sacrificate sacrificium iustitiae, dicit gl. Quid. n. iusti. J vt suis quos peccatis punitus q̄ alienis irascit, se que punitus p̄ penitentiā & satisfaciōne Deo offerat; vñ et ga dicit lido. ete in dicit hō de se sumit, qd̄ dignā p̄niam sua parua facta damnat. Ex his patet qd̄ si pnia accipiat p̄ actuali pnia, et quocumque in statū significacionē de qb̄ J. §. 6. vel et p̄ habituali tenentia que est virtus quedam sp̄alis, cuius actus

lantes ponitur ad differentiam tristitia, que est in appetitu sensitiva, quæ est brutis, sicut parvulus qd̄ de matre absente doler. Secundo dē de peccato commissio. Ad istam tristitia vitiosus vel vanus, sicut tristitia mechī, q̄ mechari non ponit. Tertio ponit q̄ displicibile Deo, ad dñā tristitia q̄ ē de peccato cōmissio non qd̄ displicibile Deo, sed ga nocuum sibi vel amico sic vt tristitia furis. Quia iustitia admittendū. Et si quid acciperent p̄ non accusando, tenentur illud restituere vel fisco vel illi cui p̄gn erat applicanda, & vltra et vsque ad complementum penę exacte si accusent s̄m doctrinam S. Tho. 2. 2. qd. 67. patet §. §. 116. in si. Fallit hoc in criminalibus vbi est let infligeda p̄na corporali, qd̄ si deserit ex compassione, etiā si aliquid acciperent pro non accusando, licet turpiter acciperent, nō tñ tenerent illud restituere de necessitate.

**P. O. E. N. I. T. E. N. T. I. A.** c. virtus d qua cōmissa mala cū emendationis p̄posito plāgimus & odim⁹, & plāgēdo vltim⁹ cōmittere nolumus, Magr̄ 1. fen. dist. 1. 2. & ē vni de sacris & noue legis, quo bene dicitur Respon. q̄ peccant mortaliter si se obligauerunt ad accusan. vel pacto vel iuramento, si vero se non obligauerunt non peccant nō accusando, nisi faciunt in fauēdo malis committendis. Et si quid acciperent p̄ non accusando, tenentur illud restituere vel fisco vel illi cui p̄gn erat applicanda, & vltra et vsque ad complementum penę exacte si accusent s̄m doctrinam S. Tho. 2. 2. qd. 67. patet §. §. 116. in si. Fallit hoc in criminalibus vbi est let infligeda p̄na corporali, qd̄ si deserit ex compassione, etiā si aliquid acciperent pro non accusando, licet turpiter acciperent, nō tñ tenerent illud restituere de necessitate.

est tenetia adu...
lis in prima si...
gnificatio est o...
est penitentia...
sacramenti con...
sacramenti con...
no est signu fen...
sibile post istis...
modis possit di...
ci factu pnie in...
religendo con...
structione tran...
sitiua no ait in...
transitu, et hac...
cearura salis ni...
f hie agnoscetur...
nomē penitentię...
&c. hoc sco. vbi...
supra.

1 Penitentia s. modis di...
citur solennis quę imponi...
tur secundum illum modum...
de quo in c. capite. l. di...
quam omitto, cum ho...
die non sit in vsu.

2 Secunda dicitur publi...
ca b quę sit in faciem ec...
clesię & publicę, & differt...
a solēni, tantu in modo q...
in ista no seruat ille mo...
dus de quo in d. c. in capi...
te. Tum etiam quia ista po...
test imponi a simplici con...
fessore. secundum Guil...
duran. Gof. & Hostiar. c...
penitent. c. l. di. & 30. di. si...
quis p̄sbyter de pe. & re. q̄i...
tum. Nec ob. c. accedētib...
de exce. prel. vbi reprehē...
dunt Abbates qui publicā...
penitentiā imponebāt q...
ibi accipitur publicā p̄...
solenni d quę solū imponi...
t̄ ab ep̄o, & hoc verū, nisi...
aliud hēat p̄suetudo. Itē...
& 3. differt q̄a ista publica...
ite rat, solennis verō non p̄t...
3 Sed quęro q̄n dēt im...
poni pnia solēnis vel publi...
ca. R. Pa. i. c. questu. d. pe...
& re. q̄ p̄ delicto graui &...
scandalizati e totā vrbē dē...
ret imponi laico solēnis. d. c...
in capite. & c. fi. 26. q. 6. Si...
verō est graue & publicū...
sed nō scandalosū, f̄ iponef...
pnia publica sed non solē...
nis. vt no. i. c. fi. 26. q. 6. iun...
cto. c. i. de pe. & re. Si aut...
sit sit graue, sed occultū, &...
et aliq̄bus notū, tūc nec solē...
nis nec publica ḡ debet im...
poni. Et iō Pa. in c. fi. de his...
q. p. fi. occi. reprobāt con...
suetudine illorū q̄ mulie...
rib. p̄ extinctione puerorū...
quos poenā, se habebāt in

lecto imponunt publicam...
pnia, & nō eū i. d. c. i. & j...
c. Itarūmus. q̄ male. &...
in c. fi. de his q̄. pro. fi. oc...
4 Quib' p̄t imponi solēnis...
pnia. R. q̄ nec clericis. h...
nec religiosis nec etiam lai...
cis t̄ignibus i. debet imponi...
ar. d. c. in capite. Et hoc...
verū, nisi clericus sit de...
positus. l. di. cōfirmandum.

5 Quis est effectus pnie...
solennis. R. q̄ laicus post...
eā nō p̄t ad ordines pro...
moueri. l. di. illud, nec cle...
ricis ad superiores i. vt dī...
ibidē p̄t t̄n ep̄s disp̄sare i...
ordib. minorib, nō aut...
ad sacros. l. d. placuit. k. Itē...
nō debet m̄lmonū p̄he...
re. si p̄hit tenet. l. uenit t̄n...
non p̄hibet p̄here. Itē nec...
militiā assumet. 33. q. 2. Si...
de penitētib: & c. an q̄i cū...
alijs. Itē nec laicale ha...
bitū deferre. l. di. c. vt. Itē...
debet viuere s̄m regulam...
ecclēsticā. de pen. dist. 5. c...
contrarium. & c. seq. Itē...
cōueniendus est sub ec...
clesiasticū iudicē. & q̄. 2. f...
aliud. de penitētib. dist. 1. c...
aliud. Itē sit in factis nō...
ratione penitentię sed fōne...
criminis publicati q̄ itē...
rū intellige q̄n p̄ in factis...
dicis imponi. Secus si ex de...
uotione q̄s publicā pniām...
facit. l. em. Host. de officio...
archipresby. c. 2.

6 Tertia p̄nitentiā dī pri...
uata, & dicit Scot. in 4. di...
14. q. 1. circa fi. q. q. de ui...
vocabuli poenitere idē q̄ im...
portat passionē poenę vt...
i haret. sed et actionē volē...
tis i fpectu p̄nę vñ pnia a...
ctualis ē punitio volūtaria...
vel volūtās punitiōis, & in...
hac ē p̄siderare. Primō vel

ex quo egerit so...
lennē pniām vñ...
vt clericū, sed si...
sine in minorib...
licitum est eis p̄...
here.

7 De q̄ peccatis debet...
homo poenitere? R. s̄m cōi...
ter Theologos. q̄ de oībus...
peccatis mortalib' actua...
liter cōmissis, sine ante ba...
ptismū sive post. De venia...
libus verō licet sit expē...
diēs, nō t̄n ē necessaria ad...
salutē in hoc mūdo, nisi in...
duob' casib. Primo ratione...
dubij. a. vt. l. mortale vel...
veniale nē periculo se...
exponat. Secūdo ratione per...
iculi quando habet aliqua...
affectionē veniale, quā ni...
si reprimat dubitat nē tra...
hat eū ad mortale. s̄m S...
Bo. in 4. di. 16. q. 2. art. 2. g...
Vtrū requirat singula...
riter d̄ quolibet. R. q̄ sic...
de cognitis. t̄m de illis...
sp̄linter cogitat, & tenetur...
sp̄linter d̄ quolibet cogita...
re vt poeniteat si adit op...
portunitas p̄portioata fra...
gilitati humanę, aliter nō...
remittunt de lege cōi. De...
icognitis verō si ignorātia...
est inuincibilis, vel excusa...
bilis nō tenet nisi in ḡnali...
poenitere, si verō est crassa...
vel inexcusabilis, sic tenet...
in speciali poenitere, q̄a te...
net dare operā e vt ea co...
gnoscat & poeniteat, hac...
ex Ri. in 4. di. 16. ar. 4. q. 2.

8 Vtrum possit agi p̄ni...
tentiā de vno peccato mor...
tali sine alio? R. q̄ nō, q̄a...
aut Deus totū remittit, aut...
nihil, & iō oportet q̄ poe...
niteat de oībus tex. est i. c...
Sum. Ang. Pars II.

9 Vtrum possit disp̄sare i...
pena debita cā dimittedo. R. Pa. in c. sicut dignū de...
homi. q̄ sic, & vt est pulcher text. de p̄...
di. 1. quē poenitet. Et iō bonum est vt sacer...
dos in impositione pnie disp̄nsat cum cō...
suetudine circa residuā poenę, si maior effect...
iponenda. vide ad hoc. s̄. Indulgentia. s. 5.

10 Quę sunt partes pnie. R. q̄ tres cōtri...
tio, confessio, & satisfactio.

11 Quarta dī pnia. f. illa quę sacerdote...
p peccatis confessis imponitur, de ista vi...
de s̄ confessio. 6. & 7. Satisfactio.

12 Quinta pnia dī illa de qua dī q̄ regula...
riter p̄ quolibet peccato mortali debet im...
poni septennis. 33. q. 2. hoc ipsum, e & quō...
debeat intelligi. Pa. declarat in c. accepisti...
de spon. duorum, q̄ debet in illo tempo...
re semel bis vel ter ieiunare i hebdomada...
s̄m discretionē & iudicium sacerdotis, &...
facit q̄ no. in d. c. hoc ipsum. Et sic intelligi...
oīa iura quę pniām imponūt per numerū...
dierū seu annorū non specificando modū...
i. c. accusasti. de accu. vñ velle idē Pa. q̄...
seriē solēnis s̄nt. 2. 4. & 6. vt in c. p̄r. 11. q...
3. q̄ sacerdos debet imponere, vt his dieb...
singulis hebdomada dis ieiunet, & sic satisfac...
tum est, & hoc verum nisi ex causa aliud...
disposuerit Sacerdos. vt in c. De p̄. de p̄...
& re. & i. c. quem poenitet. de pe. 2. Vñ cum...
hodie sint arbitrarie dicit Host. qd̄ debet...
sacerdos in pnia imponenda attendere qd̄...
expediat ad salutē peccatori, et solū im...
p̄nēdo unū pater n̄r. facit c. alligant. 26. q. 7...
sequitur Pan. in d. c. Deus qui. vbi bonus...
text. & de hoc vide confessio. 6.

a. Sco. vero ] Te ne hanc sententia sco. quia veriffi ma est.  
 b. Pa. vero ] Dicit se putare qd illa pnia & si no valebit in totu, valebit tñ vt mi nor postea pnia sibi imponatur, vide Pa. in c. su p eo. d. rap. in fin. qui dicit si quis condignā pñam recipit p aliquo delicto a iudice terreno, q non punietur a Deo amplius, p illo, & sic videtur tenere opinio. Sco. Pet. Ioan. in 4. di. 15. q. 1. cōcordat eū Sco. nam dicit poenitentia iniuncta a sacer. doce expleta ex. charitate nō est reiteranda, quia principis satisfactio a culpa p quam q Deo re cociliatur facta est p meritū Xpi i absolutōe applicati Reliqua tñ poenitentia dat ex pcepto sacerdotis ad quandā recōpensationē, siue p oppositi ad culpā postq a culpa picipiat ē satisfactio i cōfessione & abso lutione hęc ille. e. Arch. ] Male re phenditur Arch. hic. Quia vtrūq; hñ dicit. Si pōde retur &c. Et ista doctrina patet d. secus. S. Tho. in 4. di. 15. q. 1. arg. 2. vbi voluit dī. tā satisfactio nē a dām in pctō mortali p pctis de qb. verē pgni tur non valere. Et idē dixit Ric. ibi. q. 1. & Hēri. quolibet. 8. q. 18. patet opposi

14 Vtrum pnia facta in peccato mortali sit valida? R. quod fuit diuersa opi. Ric. i. quoli. 1. q. 10. te net q satisfacit pcepto cō fessoris nec tenetur reite rari. sed non satisfacit pōe debite in purgatorio, alij distinguunt q pñe ex qb. manet aliquis effectus post satisfactiois actū nō sunt iterandę, sicut est ieiunū, eleemolyna. & hmōi. alię autē q nō relinquūt ali quē effectū oportet iteraf. vt sunt orationes. & hmōi. Sco. verō. a in 4. di. 13. q. 1. circa fi. qō. dicit q q ve re semel pgnitet, & recipit poenitentia digna impositā sibi ab ecclesia (clauē nō errante) quantūcunque; po stea reciduet nōn tenebitur p illis peccatis pro qui bus illam pñam recipit. ni si ad illam pñam sibi impositā; & si illa implet in cha ritate non tm̄ soluit pōnā, sed meret grām. Si autē impleat ex charitate volū tarię soluit pōnā, sed nō me ret gratiā. Si verō illa pōnā ab eo exigat, extra cha ritate pōnā quidē soluit, licet ipse nō soluat. Prima quidem est satisfactio sim pliciter, quia voluntaria redditiō. sed non simplici ter, quia nec placans, nec reconciliās. Tertia est satisfactio vltra quam non exi git vltior pōnā. Ex quo concludit q non est neces se talē pñam iterare. sed solum de pctō postea com misso. ponit exēplū de eo q commisit crimē p quo pncise meret manus ab scissionem. vñ si isti inuito

abscidat manus satis patit, & satisfic regi sufficienter, nec secundum iustitia cogē ad vltiorē pōnam, quamuis non recipiat in gratiā & amicitia. sic mul tomagis vbi quis sibi eam infligit. Vnde si talis propter nouum mor tale postea commissum damnetur, ante quam totam poenitentiam impleuisset nō puniret eternaliter. sed solum pōna cor respondēte illi poenitentia; quā non fuit hic expleta & temporaliter, quia ex quo per iustitiam punitionum imposita est semel pōna temporalis hic pro peccato de quo nunquam ei debetur nisi pōna tempo ralis. & illa soluta nulla debet alia pro illis pctis. sed tātū pro alijs. Pan. verō b in c. quod quidā. de pe. & re. & Archi. de pe. disti. 3. §. vl. tenet quod non valet, sed ē ite randa simpliciter. Sed ego. teneo cū Sco. cuius opin. videtur aperte tenere glo. sin. g. in d. c. q. quidam. vbi dicit, quod licet non valeat talis poenitentia quod ad vitam eternam, tamen valet ei quia leniet fru ctū eius de alio crimine pñam egerit. de pe. dist. 3. §. vl. vbi ē gl. tenet q non tene tur talem pñam reiterare & has gl. cōiter sequuntur doc. & cum eis transunt. licet Arch. e dicat cōiter teneri pñam & male. 15 Vtrum pnia in articulo mortis dilata valeat? R. secundum omnes, quod sic p di cta Ezech. 13. In quacunque hora conuer sus fuerit peccator. &c. Sed hora mortis cadit sub illo signo quacunque, ergo &c. Sed aduerte, q est valde periculofum vs que ad illud tēpas expectare. Et ppt re dicit Aug. de pgnitet. distinctio. 7. in c. nul lus, quē tero poenitet oportet non solum Deum timere iudicem, sed iustum dili gere, non tantum pōnam timeat sed an xietur pro gloria, debet enim de crimi ne dolere & de omni eius pñā dīta varie tate, hęc ille. Sed cum hęc communiter non adsint poenitentia in extremis, tunc quia principaliter, ut plurimum conuertuntur tales timore mortis, & in ferni, patet, quia nisi mox immineret non conuertentur, & ideo deficit pri mum necessarium, scilicet quod non conuertitur, quia diligit Deum iustum Item

tū qā talia opa valent p satis factiōe, licet nō sint meritoria vi tē eternę, iuxta illud Dan 4. pec cata tua elemp sionis redime.

2 Duplex ] Hęc gl. magna in sūma. 45. di. viā ibi. b sermone ] Vt quia taliter pñat q fauere vi tijs vñ, vt si vitā carnalē exaltat, vel vitia non redar guit, vt debet, vel si fidē & bonos mores docet & hmōi. Ex quo sermone subditus infirmus labitur in peccatum.  
 c Si vero fiat ex charitate ] Vide Th. 2. 2. q. 65. ar. 2. & dñs ies<sup>o</sup> To. 2. Mac. 1. r. flagel ljs percussit vē. dētes i tēplo &c. 1. q. 3. saluator. d Proprijs ] Po test tñ p alios. q. 5. Illi q. 14. q. 6. c. 1. Ita tñ q sit cleric<sup>o</sup> ille per quem verberat, alius incidere i canone secundū gl. in d. c. non li ceat.  
 e Per eum ad quem pertinet ] Quiritur et qd de patris vñ. qd possint percu tere filios, aut domini seruos? Respōdet. S. Th. 2. 2. qu. 65. sic. Per verberatio nē nocumētū qd dā infertur cor pori eius q ver berat. Aliter tñ q mutilatione. Nam mutilatio tollit corporis integritatē, ver beratio vero itā tūmodo afficit sensum dolore. Vñ multomin<sup>o</sup> nocumētū ē quā mutilatio mem bri. Nocumētū autē ferre alicui non licet, nisi p modū pōne pp iustitiā. Nullus autē iustē punit alicum, nisi sit eius iustificatio ni tubiātus. Et ideo verberate alicum non li cet, nisi habenti potestātē alicum super illi qui verberatur. Et qā filius subdit potestati patris, & serus potestati, licet verberat pater filium, & dominus seruum causā correctio nis & disciplina. Non obstat illud Ephesio. 6. Vos

Item nec conuertit principaliter ppter gloriam, sed pp penam euitandā, pater si d pōna nō timeret pferuerat in malis, vt prius. Itē cōmuniter verberat tertia, qā cū sit quasi eē se ex infirmate non potest dolere de singulis peccatis sicut tenetur nec cōfite ri. Et ideo credo verisimū dictum Hiero. in transitu, vix (inquit) de centū milia hominum, quorū mala fuit vita, in morte diuinā indulgentiā obtinebit vñ, hęc ille. de materia pñā, vide supra confessio. 6.  
 P. licet temporalis q sit malo & inutili sermo ne b cū. f. indiscretus pñatus inutili sermone percutit corda infirmorum, & hęc semper de se est mala & peccatum mortale, nisi aliqua circumstantia excusetur. vt 45. dist. c. vlti. Alia est percussio corporalis q sit corporali manu, vel flagello, vel simili verberando, & hęc si sit ex malitia vel odio est peccatum mor tale, nisi esset in modico & leui, patet hoc in ca. 1. 45. dist. iuncto. c. episcopum. ibidem. & in c. d. clericus debet deponi, qd nō fieret, nisi esset mortale peccatū. Si verō fiat ex cha

ritate e cā correctionis & moderatē, sic licita ē & merito ria in omnibus potesta tē hñtibus i subditos suos. 45. dist. cū beatus, ita tamē quod matrē pieras, patrē verō disciplina, subditis p larum exhibeat. vt 45. disti plina. & c. pe. in fin.  
 1 Vtrum clerici possint verberari? R. q episcopus neminem debet verberare p prijs d manibus. 86. dist. non liceat. Alij verō pñati possunt clericos in minoribus ordinibus pro leui bus etiā culpīs verberare. 45. dist. §. Salomō, dūmo do fiat per eum ad quem pertinet. e de sent. exc. c. cū voluntate. §. vl. In sacris verō existētes verberari nō debent, nisi in maioribus criminibus. 35. dist. c. ante omnia. & c. cū beatus. alio quin essent excōcicati. argu. a pñio sensu in d. c. cum vo luntate. in § si qui verō est. §. vl. de quo stacim. §. & de hoc §. Excommunicatio. 5. Casu. 1. & quomodo pos sunt hoc p alios clericos facere non per laycos. & ibi ponitur multi casus in quibus potest percuti sine excommunicatione.  
 2 Vtrū religiosi similiter possunt verberari. Respon. q sic a suis pñatis etiam p leuiorib. culpīs. c. repñe sibilis. i. h. d. app. & d. accu

patres nolite an iracundiam prouocare filios ve. stros, & infra, & vos domini eadem facite seruis re mittere minas. Sed propter verba aliqui ad iracundiam prouocantur, ergo neque patres filios neque domini seruos debent verberare. Quare ponitur. cū ira sit appetitus vindi cte, pncipue cō citatur ira cū ali qs se respuat qd sum iniultē, vt pater p Philoso phū. 2. Resh. Et iō p hoc, qd pa tris interdicē nē filios ad iracundia puocet, nō prohibet qn filios verberent cū discipulis, sed non immoderata eos affigat verberis. De minis autē remittēdis seruis potest in telligi dupliciter. Vno mō vt remittis nimis v. tantur, quod pti net ad modera tionem discipuli ne. Alio mō nē aliquis non sem per impleat qd cōmūne est Qd genet ad hoc q iudiciū quo q comminatus est penam, quādo quo p remittis nis miterit cordis temperat. Si di cantur q sermo paternus hęc so lit monitionem non exactionem vt patet. 10. E. thicorum, ergo pater non debet verberare. Res pōdet quonior pñā matrē de bet habere coad iouit. Sicutatē ciuitatis est perse cta cū ita, ita pñe cius ciuitatis ha bet pñā dī pñe coercendi, & iō pñe infligere pō nas irrepargibi

les scilicet occisionis, vel mutilationis. Pater autē & dominus, qui pñantur familie domesticę, quę est imperfecta communitas habet imperfectā pñē coercendi secundum leuiore penas, q non inferit irre.



irrecuperabile nocuumentum, iustiusmodi est verbera  
Et vide Infti. de his q. sūt iui vel alle. in §. sed  
& maior. super gl. in ver. non cogantur. in fin. que  
facit ad propofitum.

a Peregrinus] Dicitur qui est extra patriam. Tex.  
& ibi lac. de bel

ut in Aut. vt dif  
fe. iudi. in prin  
te. & ibi Bar. in  
leues. C. 3. inco  
lis. li. 10. Item il  
li q. n. est in loco  
ubi hitat vt ibid.  
& Bar. in l. 1. §. ha  
bitare. ff. de his q.  
deie. vel effu. Et  
no pot eis denegari  
hospiciū ab eo q. publicè te  
net Bar. in auten.  
ofes. peregrini. C.  
cōia. de suc. t. c. 3.  
peregrino nō di  
cunt fieri repā.  
lia. c. capi nō p̄r.  
Bar. & Bal. in d.  
aut. oēs. Barto. &  
Ale. in l. 1. §. lega  
tis. ff. de iudi.  
b C. innoūam\*] Personē ibi enu  
merata plena q. d.  
off. feceratate tē  
pore guerra, vt  
sunt presbyteri,  
monachi, pere  
grini, mercato  
res, ruitici. Intel  
lige quo ad res  
quas secū portāt,  
& quo ad hōi  
as eis illatas. de  
cūndō Inn. & Pa.  
in c. significātib⁹  
de off. deleg.  
c. Per processū] Habetur. supra.  
Becōmunicatio.  
5. C. in 39.  
d Vt in d. c. vni  
co] Vide tñ no  
ibidem per Pa. &  
per Inn. Et Pa. in  
c. vt debitores, de  
appel.  
e Vel pauperib.  
erogandē] Intel  
lige per ep̄m, qui  
talib. succedit ad  
hunc finem. Aut  
omnes peregrini.  
C. cōia. ff. luc.  
f Propriū ep̄ico  
pi. J. Adds 7. dicit

c. qualiter & qñ el. 2. in fi.  
Simpliciter possūt p alios  
regulares vel clericos sc̄cu  
lares non per laycos, nisi  
quādo sunt incorrigibiles  
vt supra in d. Casu. primo.

P E R E G R I N V S a d f  
propriē q. cā deuoti  
onis alienas visitare va  
dit ecclesias, vel Sanctōrū  
reliquias. vt nota in c. si qs  
romipetas. 24. q. 3. Et tales  
sunt sub protectione ec  
clesiē. ad treu. & pa. c. in noua  
mus. Et q. tales rebus suis  
spoliati debet excommuni  
cari vt in d. c. si quis Romi  
petas, & duobus. c. se ho  
die verō per processum e  
curiē sunt excoicati ipso  
facto & a Papa solum ab  
soluunt q. Romipetas spo  
liant. Item not. quōd ac  
cedentes sedem apostoli  
cam interim cum rebus  
suis sub apostolica prote  
ctione consistunt, extra de  
clericis peregrinātib⁹.  
c. vnico. Vnde istud est vl  
timū refugium illorum  
qui grauantur ab aliquo  
delegato, vt erripiant iter  
ad sedē apostolicā, quia su  
spendunt eius iurisdictionē.  
vt in d. c. vnico. d

i Quid sien. de rebus  
eorū si moriuntur in via?  
Respond. Hostien. quod  
quicunque animo retinet  
et accipit eas, vel aliquid  
eorum mortaliter peccat,  
quia sunt restituendē he  
re dib⁹ eorum, si p̄nt sciri,  
vel pauperibus erogādē.  
si ignorant, vel si fortē nō  
inuenit q. eas deferat ad

extraneo. & C. de epi. & cla. si qua per calumniā,  
g Sed vbi nullum p̄iudicium] Hoc intellige, quā  
non postulat in illa ecclesia recipi ratiō clericus, sed  
tāquam maior, quia si postulari recipi vt clericus,  
requiruntur hęc de quibus hic.

h Ibi & lucrū] Per text. in l. quia poterat fieri ad Tre  
belin vers. periculo, fuit determi  
nata questio, secundūm Dyn.  
ib. q. uod si dūo  
q. iur. ratiō societa  
& vnus eorū  
notabit altrō cō  
sentire volūti cer  
tā mercantiē fa  
cere, & ille respō  
dere, faciā illā  
periculo meo, &  
mercantiē fecit  
cum magno lu  
cro, q. socius qui  
contradixit non  
debet habere par  
tem lucri, sequit  
ur Bar. Ang. &  
moder. ibi. Et  
Pau. de Cast. in  
lectura Padua. q.  
quo Ro. allegat  
bonum tex. in l.  
si vnus ex sociis  
q. vnus. ff. pro  
locio. Idem tenet  
Angel. & Imol. si  
postulare. §. sed  
& si in huiusmo  
di per illum tex.  
ff. ad Trebel. dū  
loquitur de fene  
rante suo periculo  
lo & Paul. de Ca  
str. in l. penul. §.  
mācipia. ff. solut.  
matri. per illum  
text. Et Alexan  
drin. in dīctā l.  
quia poterat.  
i Primo modo] Magister. in 3. dī.  
39. dicit. Periu  
rium est mendacium iuramentum  
firmatum.

2 Peregrinus clericus qs  
dicat. Vide. §. Ordo. 3. §. 16.  
3 Quō debet admitti cle  
ricus pēgrinus? R. q. opor  
ter habeat literas cōmēda  
ticias, seu testimōiales vel  
Papę vel sui ep̄i, & sic pōt  
admitti, si mō sigillū ppriū  
ep̄i s̄ sit notum. ar. de pbē.  
cū fm. S. inde est. cū gl. in  
ver. dicat, & d. cēsi. sopite.  
Si verō nō sit notū, oportet  
sit sigillū q. ep̄orū, ad cle  
ri. pere. c. 1. Et si nullū p̄ā  
clorū eēt notū, tñ vbi s̄t  
p̄iudiciū magnū gnari nō  
credit et si centū haberet.  
fm Inn. i. c. tua. e. ti. aliās  
tuę. Sed vbi nullum p̄i  
udiciū s̄ p̄t euenire, puta  
vult celebrare in secreto  
ex deuotione, sic admitti  
tur etiā si nullam faciat  
fidē fm Ho. in c. tuę. e. ti.

4 Quid, si dicat se s̄as ami  
siffet? R. q. si p̄bat p̄duos  
testes amissionē & tenorē  
earū, & qd sine vitio fue  
rit, admittit. de priuile. c.  
cū oīi in fi. no. Bert. in c. 2.  
eo. ti. i. ver. p̄ argumēta i fi.  
5 Vtrū recipiē ad ordines  
peregrinum sine lōia sui  
p̄lati incurat aliquam  
poenam. dic vt supra. Irre  
gularitas. §. 32.

P E R I C V L V M vbi ē ibi lucrū h col  
locari dēt. h. fi. §. sed cū scđam. C. de  
furti. & C. de cadu. toll. vnica. §. d. secun  
do. ff. de regulis iur. l. secundum naturam.

P E R I V R I V M fm Ho. & Gof. dī q. q.  
druplex. Primo mō i falsa iuratio, &  
sic

Par. in ca. tua nos] Ante si. p̄  
bat nō esse pu  
rū tñ q. est siu  
peruēnte facit  
cōtra iuramētū.  
Explū in l. que  
ro §. iur. loca  
toram. ff. locati.  
sed g. dicit hic  
expressē non po  
nit Pan.  
b Est tucior] Bt  
er velori, qa ne  
garinō pōt quin  
simiat nomen  
Dei in vanum.  
c Dī. 39. ar. 1. q.  
3. J. Dicit ibi s̄ā.  
hōi. Multū ap̄ p̄  
piuq. ad mor  
tale. Tho. 2. 2. q.  
98. ar. 3. tenet  
qd peccat mor  
taliter si aduer  
tit falsum iurat.

fic potest esse tripliciter. Primo quia est falsitas ex parte iurari, sicut cū quis iurat falsum quod credit esse verum, & si debita diligentia est adhibita, nullum est peccatum 22. q. 2. homines. Si verō nō est adhibita omnis, sed tamen aliqua sic est peccatū veniale. Si verō proueniat ex ignorantia crassa vel supina iuris vel facti est peccatū mortale fm Ray. alleg. 22. q. 5. q. 5. q. 5. g. per iurat. concor. Ioan. An. post Tan. in c. tua nos, et 1. de iur. iur. & card. in cl. 1. §. porro. 1. 1. q. iureiur. Itē excusat a peccato mortali in periurio p̄abilis error fm Pa. in c. tua nos, et el. 2.

de iureiur. pura cū qs credēs habere rōnabile cām appellādī appellat, licēt prius iurauerit nō appellare, argu. c. sacro, de sen. excō. & c. quinquatualis, de iureiur. Secūdo falsa iuratio est ex parte iurātis tñ, vt cū quis iurat verū credens esse falsū, qd iurat. Terriō ex parte vtriusq; i. cū qs iurat falsū sciens esse falsū. Et istis duobus modis si fiat iocose est peccū veniale, fm Gof. 22. q. 2. quod ait, & c. vlti. in S. e. p̄s verō, fm verō Theologos est peccū mortale, pp̄ irreuerentiā Dei possit tñ dici q. mēdacium iocofum non sit propriē mendaciū, vt in d. c. q. q. 1. deo possit teneri opi. Gof. q. non peccat mortaliter, quia non propriē periura. Sed opi. Theologorum est tucior, multo magis peccat si fiat seriose. 22. q. 2. hoies. Quod tamen sic limitat. S. Bonā. & Ricar. in 3. dīst. 39. ar. 1. q. 6. 3. c. si deliberat de dicto confirmādo & iuramēto per quod est confirmandum. Secus si deliberaret de dicto serō non de iuramento, quia sic nō peccat mortaliter, licēt sit veniale graue. Similiter est peccatum veniale quando de neutro deliberat, sed totum profert ex surreptione, nisi quis deliberare posset, & tamē cōtemneret, quia sic mortaliter peccaret etiam ex surreptione propter contēptum. Datur etiam alia limitatio, fm Pet. aureo. ca. dīst. Si iuramētum sit per ea per que ho

mines consenserūt iurare quando volūt veritate infallibilem assumere in testimonium dicti sui vltimarū. Secus esset si aliquid meret signū, quod non est ad tale testimonium institutū, & sine animo iurādi, intellige q. per iurat per Deū, sicut cōter iuratur, qa sic nō esset peccatū mortale fm eū quod no. qa facit p̄ iustis mulierib⁹ que iurant per meā fidē, in veritate, per istū ignē & huiusmodi, vt nō peccāt mortaliter cū periurāt, quia nec iurare intendunt, nec q. bus iuratur accipiunt pro iuramento.

1 Secundo modo dicit per iurātū iuramētū trāsgressio, & si iuratio fuit super re mala, vt non ire ad ecclesiā & similia, sic peccat mortaliter iurādo & tenetur de precepto facere oppositū. 22. q. 4. c. 1. 2. 3. & 4. Quod limito de re mala de peccato mortali, secus de veniali, de quo dicit vt S. Iuramentū §. S. 2. Si verō fuit super re super ar rogationis, sic similiter peccāt mortaliter iurādo, sed non tenetur facere oppositū, vt S. Iuramentum, §. 3. quia non tenet in trare religionem qui iuravit non intrare, non tñ tenet iuramentum seruare, hęc Aureo. si autē iuramentū promissoriū erat licitum & obligatorium, sic peccat mortaliter per iurando. si non seruando quod iuramento p̄misit, fallit hoc in 27. casib⁹ in gb. non obligat, de quib. vide S. Iuramentū. 5.

2 Tercio modo dī puriū idifereta iuratio, i. cū qs iurat sine iudicio discretionis p̄siderādo qd iuret, & vtrū sit verū vel seruabile, & sic fm Gof. ē peccū veniale. 25. dī. §. criminis. in fi. Ber. verō in c. tua, de iureiur. dicit qd si fiat cū deliberatiōe sic ē peccū mortale, de iureiur. sicut ex literis. Si verō iocose & icautē, sic ē peccū veniale. 25. dī. §. aliās ea demū, & cū Ber. p̄cor. S. Bo. arg. 1. q. 3. ad 3. Rich. & Theologi in 4. dīst. 29.

3 Quarto modo dicitur partium affirmatio dubitationis, vt cum quis illud de quo dubitat asserit cum certitudine efficaciter iuramento confirmata, & sic peccat mortaliter secundum Areo. Secus si assereret illud humano modo sicut potest sciri in talib⁹, sicut responderi ordinandus quantum per mittit humana flagilitas, vt in c. 1. de iur. iur. in ordina. fa. quia non est mortale secundum eundem Arcolum.

4 Quid de illo q. iurat per veib⁹ creda  
cum.

2 Pa.in.c.ex literis] Vbi dicit qd iuramento calunite  
videt p verbu credo vel non &c. Sed iuramento de  
veritate ridetur per verbu scio, &c. vide tñ de his  
Fed.conf. 2.3. & Specu. tñ de deposi. §. 6. ver. hoc tñ,  
& Cy.in l. 2. §. quod offeruati. C. de iur.

b Sic infamis]

Aduerte hic q  
iste §. dicit intelli  
gi de periuro p  
prie vt in §. le  
cus de illo, vt in  
c. & hoc sentie  
te c. Pam. ibi. &  
gl. in ca. secur. el  
2. et iureiu. & sic  
pe 12 piurij hnt  
lo. 6. in apprie p  
io. 9. & hoc iur.  
prie. Periurus in  
tra iactioe vel §.  
du vt copromis  
to cadit a iure,  
tuo, & actioe. l. fi  
qs maior. C. de  
tra. Secundo est  
infamis infamia  
facti & iuris. ca.  
infames rei. q. 4.  
Bar. & Ang. in l.  
Lucius. ff. de infra.  
Tertio n admittit  
ur ad aliq d  
gnitatem l. quo  
ties C. de digni.  
li. 12. Bal. in l. 1.  
12. colu. C. reb.  
credi. Quarto n  
admittitur iure  
se apli. 7. testis  
§. 9. intellige ec  
post pda pna.  
cantep. de testi.  
gl. in c. fi. de iur.  
li. 6. gl. in l. 1.  
3. §. lex iulia. ff.  
de testi. licet. Bar.  
videa. Innuere §.  
riu in l. imperia  
lis, in princ. p il  
lu. tex. C. de testi.  
nup. Itē istud p  
cedit et si no sic  
y infam codena  
rus fm Bal. in l. fi  
veris. C. de fi.  
instr. Quinto re  
pellitur ab agendo, glossa  
in c. paruli. 22. q. 3. Spe  
cu. in tit. de autore. §. 1. vers. item §. est periurus. l.  
mita tñ hoc p gl. in c. dilecti, & ibi doc. de fo. comp.  
Immo exceptio perurij e exceptio lites finite, quæ  
impedit lites ingressum, didum est no. D. Ant. in c.  
dilecti, in 3. colu. de excep. Sexto perdit omnia priui  
legia canonum & statutorum, quibus cauetur q  
credi debeat suo iuramento, text. est not. in d. c. par  
ulli Pa. in c. qñi, d. appel. Ro. in l. admonendi, in 6.

cum tamen in veritate no  
sic credat? R. quod quo ad  
Dei piurus est, & peccat  
mortaliter, sed quo ad fo  
rum contentiosum no est  
si probaret postea contra  
rium eius quod iuravit, vt  
no. Pa. in c. ex literis, & ver  
quero qualiter, de iureiu.  
& facit. c. cum impositioni  
bus, de iureiu. li. 6. Ratio,  
quia nemo potest dare tes  
timonium de conscientia  
alterius, nisi ipse cuius est  
& Deus.

5 Vtrū credens contraue  
nire iuramento, q tñ no fa  
cit ex pñi, non credebā fa  
tis factū creditori cui iura  
ueram, cum tamē foret fa  
tis factū peccat mortaliter?  
R. quod sic, fm no. p. Pa. in  
c. quanto, de iureiuran.

6 Vtrū ois periurus sit in  
famis? R. Pa. vlt. no. in c.  
testimonij de testi. 8. col.  
ver. fm leges distinguit, aut  
quis iuravit de praterito,  
vel de pñti, & sic no efficit  
infamis ipso iure, licet falsū  
iurauerit, c. p. l. 12. & vl.  
ff. de crise stello, & sic intel  
lige, c. cū dilecti, in fi. d. or.  
cog. Si tñ codēnaret effice  
ret infamis no tā rōne iura  
meti q falsitatis. Si verò iu  
rauit de futuro & no serua  
uit, tunc si iuravit sibi vel  
Deo non efficit infamis. Se

& 25. col. ff. de iureiu. Bal. in autem. et qui. C. de bo.  
audō. iud. poss. nisi sit iuramentū oneris, vt ibidem.  
Hæc Taf. in li. si duo patroni, in fi. ff. de iureiu. Vide et  
Lafon. in §. itē si quis et secūdo. Inst. de actio. vbi po  
nit quomodo periurus puniatur.

c Licet falsum  
iurauerit] Exe  
plum in eo qui  
falsum testimo  
nium tulit. Nam  
iuramentum co  
tinet sub crimi  
ne stellationis;  
quod non infam  
at. Et vt vide  
Cald. consilio 5,  
de iureiu.  
d Non reperit  
contrarium] Sex  
ta questio. Qui  
conque sciens q  
iuravit 40. dies  
in pane & aqua,  
& septem sequē  
tes annos pñitē  
te, & nunq  
sit sine penitē  
tia, & nunquam  
in testimonium  
recipitur, commu  
nicationē tamen  
post hoc recipiat  
& ibi gl. vlt. di.  
cit q omne iura  
mentum infam  
ia canonica inf  
amia, licet per  
nitatur distingi,  
de qua hic. App  
robat autē ibi  
Arch. hoc.  
e Ad c. verum]  
Imo ille tñ vi  
detur obligare  
tantum ad ve  
niale, & hoc fa  
tis sentis ibi gl.  
fina. Calde. in c.  
si verò, de iure  
iur. sentit quod  
sit mortale. Ad  
d. c. verum, vers.  
ceterum respon  
det tripliciter,  
primò vt hic, se  
cundo quia lo  
quitur post absolu  
tionem, sed non placet ibi Ioan.  
Andr. tertio quia & si dicat non puniendum con  
trauentem pro mortali, non sequitur, ergo non  
peccat mortaliter. Tene enim Archidi. esse pecca  
tum mortale in c. habemus 22. quest. 1. vide etiam  
glo. fi. in §. alia ea demū 25. di. quæ videtur ten  
ere, quod sit veniale secundum Arch. ibi. Tu dicit vt  
pra. Iuramentum §. 9.

f Quidam dicunt] Vt Tho. in quolibet. 1. q. 9. ar.  
2. &

& plus placet o.  
pi. Ric. licet qui  
d nullē morde  
re Angelicā, sed  
no rōnabiliter.  
a Infirmitate.]  
Hoc dicit glo. in  
in d. c. qui exigit  
quæ expōnt ver  
bū humana ten  
tio est, id est de  
humani infirmi  
tate &c.

b Beneficio] Ad  
hoc c. 2. & ibi p  
doct. de rescript.  
& ibi dicit Bal. p  
clarius pbatur  
ibi hoc §. alibi  
sed est tex. Et cū  
quidā, & in c. qre  
lā, de iureiuran.  
ubi dicit idē esse  
in efo qui debet  
priuari q dā, no  
tā. gl. in c. fi. de iu  
raui. lib. 6. Bal. in  
l. 2. C. de iureiur.  
Et dicit Bal. in d.  
querelā, q do  
ctōr periurus de  
be priuari doctō  
rati, & ab eo de  
poni iac in l. si  
duo patroni, ff.  
de iureiuran.  
e Sed prima o.  
pi.] Nec est usū  
fundamentum te  
nentium contra  
riū] §. q. miu<sup>o</sup> pec  
cat utolator fi  
dei; qa dico pos  
se contingere, q  
magis peccaret,  
quā periurij tan  
tā grauius e, quā  
tō sanctius est id  
super quo iura  
tur, ut c. mouet  
22. q. 1. & Imo  
in d. c. & si Chrs.  
Sed postet cōtin  
gere q iuramen  
tum eēt pñitum  
per aliquā crea  
turā, quocūq no  
est dubium fidē  
interpositam eē  
magis sanctam.  
Item iura no pō  
derant quantita  
tē delicti, cū qū  
que minus, qñq;  
plus deliquit.

tionis ordine directē & im  
mediatē respicientem deū  
& homicidium contra or  
dinem respicientem proxi  
mum. Alij contra ut Ric.  
ubi §. q. 4. art. 1. q non sit  
grauius, rō quia homicidi  
um directē contrariatur  
actui, & virtuti digniori. f.  
charitati respectu actus se  
cundarii. f. diliges proximi  
periurij autē directē est cō  
tra actum virtutis latræ.  
Sed charitas actus est mel  
lior q latræ, quia nobiliss  
est proximi diligere q ve  
rū ex causa legitima iura  
re, ergo est grauius homici  
dium q periurium, & ma  
gis placet, & primam rōnē  
dico negandā simpliciter,  
quia sic sequeretur q labo  
rans in festo grauius pecca  
ret q homicida, quod non  
est verum. Verū est q peri  
urij est grauius post hoc  
miciū. Ideo imponit pec  
nitentia q ieiunet 40. dies  
in pane & aqua & 7. sequē  
tes annos peniteat, & nunq  
sit sine pnia 6. q. 2. quicūq;  
& 22. q. 5. si qs piurauerit.  
9 Vtrum sit grauius peri  
urium adulterio? R. Ric. ubi  
§. art. 2. q sic, rō quia pecca  
tū dr grauius quod corrū  
pit ordinē digniorē, certū  
est autē q illa ordo est di  
gnior qui dēt esse hois ad  
Deum immediatē, & dire  
ctē, q qui dēt esse ad  
Deū, & proximi mediante  
proximo. Primus autē ordo  
corrūpitur per periurium.  
Secūds per adulterij nec  
peccatus corrūpitur secū  
dus per adulterij q prim<sup>o</sup>  
per periurium, adulterium  
no est propinqui<sup>o</sup>, maximē  
iniuriæ q possit esse cōtra  
Deū, imo e conuerso piurij

est propinqui<sup>o</sup> bla phemij q  
est cōtra Deū ex odio ei<sup>o</sup>,  
& adulterium homicidio  
ro Vtrum peccet etiā per  
sona priuata quæ exigit iu  
ramentum de eo quod ne  
scit, sed dubitat de verita  
te? R. secundū Augu. quia  
hoc ex humana infirmita  
te a procedit q no peccat,  
sed si scit veritatem & co  
git iurare quem scit falsū  
iuraturum, peccat mortali  
ter. 22. q. 5. qui exigit, quod  
intelligit, ut supra iuramen  
tum 3. §. 11.

11 Vtrū clericus nulla ne  
cessitate coactus ueniens  
contra propriam promissio  
nem uallaram fidei inter  
positione, sit priuatus suo  
beneficio? R. tenent Ioan.  
Ber. & Hoff. in c. querelā,  
nē prelari ui. fu. Pa. in c. q.  
relam, de iureiu. q dēt pri  
uari, quia sic est periurus,  
qui fide interposita promissum  
frangit, sicut qui peri  
iurat, & cū periurus sit pri  
uatus beneficio b & depo  
nēdus ab ordine, ut probatur  
in c. cum non ab homi  
ne, de iudic. sic frangens  
promissum fidei interposi  
tionem uallaturum. Arch. in c. iuramentum. 22. q.  
5. tenet q non quia non est ita graue pec  
catum conuenire promissioni tali, sicut iu  
ramento, & cum Archi. est d. Anto. & ma  
gis placet Car. in c. 2. de spon. & in c. ad au  
res, qd met. cau. cum non inueniatur talis  
pœna expressa sicut contra periuros. Sed  
prima opin. e ut uerior. Et quæ differentia  
sit inter fidei interpositionem & iuramen  
tum. Vide iuramentum. 2. §. 6.

2 Vtrum collatio factum de beneficio ec  
clesiastico periurio sit nulla ipso iure? R.  
Panor. in d. c. querelam, de iureiur. q sic,  
de regu. iur. infamis, lib. 6. & hoc tenet  
Fede. conf. 48.

3 Au autem periurus cū sit infamis, per  
dat ipso iure bñficiū? Vide §. Infamia. §. 9

Sed simpliciter  
attendatur peri  
urium, qd est gra  
uissimū peccatū,  
maximē in cleri  
co. Videur. m. no  
obferuans. Daum  
cōtēner. Et ideo  
glo. mo. in c. 2. de  
spon. dicit. Præ  
stationē fidei, &  
iuramentū 2 qui  
pollere. Idē gl. in  
c. si nē prelari ui.  
fus; & in c. con  
stitutus, de trans  
la. Ipso iure] Idē  
tenet Fede. d. Se.  
conf. 50. Pan. in  
c. si in nostris, d.  
concl. 5b. & in  
c. cum in cōdis,  
§. fi. in pen. col. 2.  
ele. & in c. 1. in fi.  
col. de re iudi. &  
in c. si in fi. de p  
sump. Dñi de Ro  
ta decisio 154. in  
nouissimis, inci  
piet de iure patro  
natus, licet Inn.  
in c. auditis, 2. de  
electio. & Car. in  
d. c. querelā, ali  
ter dñe & male,  
& intelligit istā.  
§. 12. in periuro  
proprie vt est in  
princ. secus ut in  
periuro, ut §. in  
§. 2. fm Pa. in c. fi  
cut, el. 2. d. iurei.

**1.** Permissio i Mitti dicitur aliquid tribus modis. Primo quod nulli iure prohibetur. Secundo quod si humana constitutio indulgetur. Tertio illiciti ut magis illicitum vitetur, ut est gl.in c. omnis. dist. 3. Exemplum de primo ut secunda nuptias phere. 31. q. 1. hac ratione

**P**ERMISSIO a quot modis accipitur. Vide infra Vlura. 2. S. 13.

**P**ERMVATIO b ē vnus rei certe pro altera re certa vicaria prestatio. C. de rerum permu. l. i. in glo. & no. q. permutatio non inuenitur nisi in genere, & sic adaptatur contrariis nominatis & innominatis, secundum q. not. in rub. eo. ti. ff. & C. vñ qñ datur vna species pro altera, sic est contractus innominatus & nõ permutatio in spē, pro hoc tex. in l. naturalis. S. i. ff. d' p'cri. verbis. gl. rñ in ver. nomē, & Bal. in l. i. C. eo. dicunt q. immo inuenitur permutatio in spē. s. qñ datur species

punire. Sicut dicitur Matt. 19. Ad duritiam cordis vestri &c. i. de datione libelli repudij, id est non puniebatur. Secundo ut opponitur prohibitioni, & hoc quia permittit quod necessitatis est, sicut dicit glo. super illud. Itra cimini & nolite peccare, permittit quod necessitatis est, ideo non prohibet. Vel sensus quia non prohibet minus bonum respectu maioris boni dimittendi. Sicut patet illo. 1. Cor. 7. hoc autē dico secundum indulgentiam. Vbi Apostolus permittit vxorari, quod est minus bonum respectu virginitatis. Tertio ut habet oppositi cohibitioni, & sic iuratur. 47. dist. 1. Ita q. idem sit mala permittere, ad eo q. non cohibere. Et sic est vnus de quinque signis voluntatis diuinæ. Et est respectu presentis temporis, sicut impletio seu operatio. Vnde notandum rursum secundum Sco. tam in reportatis Parisius quàm in d. distin. 47. elicitationē, tria exiit ad diuinā promissionem. Primum est, q. requirit permissio scientiam. Vnde presertim si debito modo inquirat de subdito suo & non possit reperire malum in eo, licet tamen subditus malum faciat, non tamen dicitur peccare, quia ignorat. Secundum quia in Deo permissio proprie est nõ velle. Vnde notandum q. actus diuine voluntatis potest tripliciter accipi. Aut per modum volitionis, ut dicatur volitio. Aut per modum nollitionis, ut dicatur nolitio. Et differunt isti duo modi accipiendi ad modum duorum contrariorum, ut sunt ambo duo postini adus. Tertio signatur per modum non volitionis, ut sic dicitur non volitio a nollitione, quia nolitio est adus pro

actiui, non volitio autem est purè negatiuus nihil potens. Vnde sequitur q. nolitio opponitur contrariè volitioni, & dicitur odium, sicut volitio amor, non volitio autem opponitur volitioni contrariè. Vnde loquendo proprie Deus vult bona, habet nolle respectu malorum quæ ex toto sperdit, nõ hãt, habet vero non velle respectu malorum quæ permittit. Vnde patet q. communis est nõ velle quã nolle, sicut animal quã hãt. In natura enim contrariorum condicio reperitur, sicut in nigro albo Albu nõ albu, nigru nõ nigru. Deus nempe si habet sim plex nolle, nõ mala fierent, non posset vnquam fieri. Sed non habet, sed non velle, & in nobis sunt duo postini actus, velle & nolle, sed in Deo sunt vnus, Vnde tantum ibi restat differentia

ratione obiectorum. Tertia conditio, q. sic aliquid velle diuini reflexum super huiusmodi non velle, ut sic sit accipienda permissio. Primo intelligit Deus mala. Secundo habet non velle mala fieri. Tertio habet quoddam velle quod dicitur velle se non velle mala fieri. Vnde notandum quod istud non velle mala fieri est actus negatiuus rectus, quasi rectè aspiciens mala sic. Sed istud velle est adus reflexus super illud non velle. Ex quo patet q. permissio tria dicit. Vnde in intellectu, duo in voluntate. Scientiam in intellectu, non velle & velle in voluntate, duo postina vniuersalia. Scientia & velle postina sunt, non velle autem negatiuum, scientia & velle postina sunt, non velle autem negatiuum, negatiuum in medio postina & dextris & a sinistris, primo nempe scientia, secundo non velle, quod est negatiuum, & tertio velle quod est positium, tamen principaliter significat non velle seu negatiuum, secundo seu minus principaliter illa duo postina &c.

**1.** Permutatio ] Est nomen multum generale, quia conuenit omnibus rebus, quæ inter manus hominũ versantur, vnde non habuit nomen speciale, sed remanuit in suo genere secundum Panormita. in rubrica extra eo.  
**c.** Pro genere ] ut pecunia pro pecuniã &c.  
**d.** Quam primum ] Et vide Bar. in l. i. ff. eo.  
**e.** Ut not. gloss. in d. l. 1. ] Et idem tenet Barto. in l. i. ff. eed.  
**Wacit**

**F**acit c. i. vbi Pa. in 1. non. Et vide q. scripsi. emptio. in prin. b. Hostien. in summa eo. ti. §. 4. q. permutatio. vbi dicitur q. vide Pa. in c. 1. olim. 1. no. de re. pmu. vbi opinio &c.  
**c.** Objectiones. ] Vbi examinat illam. q. Qñ permutat vna res cõ alia, & addit pecuniã ex vna parte, at sit veniens ab altera, nõ dicitur permutatio, vide quæ scripsi supra. Et adde Bar. in l. 1. ff. de re. pmu.

**2.** Vtrũ permutatio bñficiorum possit fieri sine autoritate superioris? ] R. q. non. c. questum, eo. tit. & de excessu. prela. c. sicus venire, de cens. prohibemus, de presben. maiorib⁹, qui ppriã temeritate hãnt permutatiõẽ fecerint. priuandi sunt; eo. ti. cum olim. Fallit hoc quando agitur solum de proprietate. puta cũ duo Episcopi litigant super aliqua ecclesia quã vnus dicit debere esse sibi subiectã, alter possidēs negat, sic poterit fieri permutatio, q. vnus habeat vnã ecclesiã sibi subiectã, alter alteram. Secus si ageretur vt talis in tali beneficio recipere vel intitulare, quia non potest sine autoritate superioris.

**3.** Vtrũ clerici possint inire tractatũ de permutatiõẽ sbendarũ vel dignitatũ & aliorũ ecclesiasticorũ bñficiorũ? ] R. q. n. uocatiõẽ inter se facere non pnt, vt in d. c. questũ, tractatũ autẽ inire possunt, dum modo pmissiõẽ vel pactionẽ nõ faciãt, & de hoc habes tex. cũ gl. in cle. vnica, in verbo volentibus, eo. tit. & tenet lo. An. in add. ad Pa. 1. R. eo. qa. & in c. 1. eo. ti. lib. 6. & Pa. in d. c. questũ, in ver. sed nun qd &c. vbi allegat p. & s. Ratio qa tractatio non includit deliberatũ consensum. c. si. de his q. si. a ma. parte. c. & ideo pnt tractare, sed non pcludere, sed supponere se dispositioni superioris, ad quẽ prius talis collatio inn. tñ in d. c. questũ te-

net q. pbdẽ elusdẽ ecclesię & eiusdẽ qualitatis pnt et pmutare sine autoritate superioris, licet tractatũ teneat Hof. & loã de signa. in c. si. eo. tit. qdẽ tñ vnus. Ita allegat Pan. vbi 3. licet. Inno. opinio possit teneri post factũ, s. loã. de Imol. Multi tñ docent q. nec et tractatũ in pmutatione bñficiorũ pnt hñe, vt Hof. & lo. An. in d. c. qñ rñ, vt allegat ibi Pa. sed mihi nõ placet, cũ qa Episcopus aut alius platus ad quẽ spectat, non potest dictã pmutationẽ facere sine eis quorũ sunt, s. m. d. An. in c. 1. eo. ni si ex necessitate, vel ex cã s. m. gl. in c. 1. de reb. ecc. nõ alie. q. tñ necessitas vel cã nõ s. m. assertionẽ Episcopi crederet s. m. Guil. in cle. 1. de electio. Sed oportet pbet, & sic patet q. oportet eos prius tractare, aliter essent bestie, cũ ẽ quia nisi prius tractarent, nunquam conuenient ante prelatum pro permutatiõẽ fienda.

**4.** Vtrũ autoritas pertineat ad episcopũ de pmutatione suorũ inferiorũ? ] R. q. non nisi ad ipsũ ptimeat collatio vel institutio illorũ beneficiorũ, sed pertinet ad eũ ad quẽ collatio vel institutio pertinet, ar. c. ad hoc. §. si de offi. Archi. & in c. sup. eo. in si. in ver. pñtãdus, de offi. dele. si verò ad vnũ ptimeat electio, puta ad canonicos & ad aliũ pñtatio, necessario regit pñsensu eorũ, q. habet eligere s. m. lo. An. ar. d. c. ad hoc. Si aut ep̃s permuet cũ capitulo regit autoritas Archiep̃i, c. 1. d. reb. ec. nõ alie. cũ vero pmutare vult cũ alijs sufficit pñsensu capituli sui s. m. Ho. b. Qñ verò ptimeat ad superiorẽ, & capitulũ collatio, sic regit cõsensu vtriusq. nec p̃ capitulũ p se, nisi quã sedes vacat, d. maio. & obe. c. h. q. & c. cũ olim, & c. vnico, d. ma. & obe. li. 6. Vtrũ possit dari pecunia p recõpensatione maioris bñficii pmutati sine symonia? ] R. Pa. in c. ad qones. e. in ver. secundũ itelle c. e. ti. q. si. si pecunia def. i. recõpensatione puerũ p̃taliũ ñ sp̃taliũ, qa si occasiõẽ sp̃taliũ iurũ d. qbus pl̃ hẽt vna ecclia q. alia pecunia tribuat. symonia erit, puta qa hẽt maiores autoritates i admiostratione sp̃taliũ & hmõi. Et idẽ pcludet q. tria regitũ, vt licita sit pmutatio bñficiorũ ecclesiasticorũ. Primo q. nõ pacificãt, sed solũ habeat tractatũ partes. Secundo q. nõ fiat sine autoritate superioris pmutatio. Tertio q. aliquid

a. In suo propo-  
sico Philo soph  
vocat hos 7. Ae-  
tichori I kipo-  
neomenes, i. for-  
tis sententia, vel  
Ideo nomen, i.  
i. propriis suis,  
q. in oppria sua  
perseverabat. Et  
de hac per S. Th.  
2.2. q. 138. ar. 2.  
b. Pietas Ad in-  
ter gentia scias  
hoie diuersimo  
de effici alijs de  
bitoris, secundu  
eoru diuersa ex-  
cellenti ad diue-  
sa beneficia ab  
eis suscepta, in  
viro quatuor de  
summi obinet  
locu, q. excellen-  
tissim. Et e no-  
bis elsedi & gu-  
bernationis pri-  
ma principiu, se-  
cundario vero no-  
stri esse & guber-  
nationis principis  
sue parates, &  
patria, a quibus  
& in qua nati &  
nutriti sumus &  
ideo post Deum  
e ho maxime de-  
bitor parentibus  
& patriz, vnde  
sicut ad religio-  
ne pertinet cultu  
Deo exhibere  
ita & secundario  
gradu ad pietate  
genet exhibere  
cultu parentibus  
& patriz. In cul-  
tu aut parentu  
includit cultus  
oia cosa quae in  
se, q. e cosa qui  
net ex hoc dicit  
q. ex eius par-  
tibus pcederit,  
vt 8. Aetico. In  
cultu aut patri-  
ae intelligitur  
cultus oia ciuili  
& oia patriae  
mioru. Et id ad  
hos pietas prin-  
cipaliter se exte-  
dit. Vnde Tullii  
in Rech. ait. Pietas  
est q. sanguis

aliquid temporale non def-  
pro recompensatione spiri-  
tualis, puta maioris au-  
toritatis vel administratio-  
nis spiritalis & huiusmo-  
di existentis in alio benefi-  
cio in quo fit permutatio.  
7. Vtrum habentes expecta-  
tius Papae possint permutare?  
R. Pan. in c. cum olim. eo. ti. ver. item dubi-  
tatur, q. sunt gratiae perso-  
nales, & non excedunt  
personam, cui conceduntur  
capit. si cui de p. b. in  
li. 6.  
8. Vtrum tales habentes  
expectatius ad prima vacan-  
tia possint impedire per-  
mutationem? R. q. no. c. li-  
cet eo. lib. 6. immo sit talia  
beneficia conferant alijs q.  
ipsis permutare volentib,  
non valet ipso iure. cle. vni-  
ca. eo. tit.  
9. Vtrum macipia eccle-  
siae possint permutari, cu  
macipijs priuatoiu? R. q. si  
nisi ad hoc vt libera fiant.  
c. mancipia. eo. q. d. est veru  
fm Host. in sum. eo. S. quid  
permutari, ver. mancipia,  
cu seq. nisi vbi expediret ec-  
clesiae cu donari possint (q.  
est torti) 1. 2. q. 2. si qs qua  
libet, & q. fit permutatio  
oportet detur duo alij ea.  
q. c. eps qui mancipium.  
10. Vtru serui fugitiui p-  
mutari possint? R. secundu  
Inno. in dicto c. mancipia  
q. sic, & distrahi c. in iustu.  
eo. ti. quod veru est pa refa-  
cto vti emptori, fm Ber. i  
gl. i. in d. c. in iustu, & postq.  
redierit. Sed i fugadu sut  
vedi vel pmuati h. possit.  
C. ad. l. Faul. d. pla. l. i. fuga.  
11. Vtru permutationes q.  
fiunt mercatorib<sup>9</sup> de lana  
ad pannu & huiusmodi li-

ceant? R. q. sic dummodo  
fraus & dolus non interue-  
niat, & ea que dicta sunt in  
c. emptio. §. 7. Item q. non  
fiat ad damnu. tertij, sicut  
fit quando dat panos textu-  
ribus pro mercede laboris  
si inde graueur laboratur  
illicitum est, & restituere  
teneret, nisi a principio sic  
conuenissent, vel  
sic esset consuetudo dadi. tantu  
de damno.  
**P E R S E V E R A N T I A.** Est dubium de quo  
dic, vt supra. Dubium.  
**P E R S E V E R A N T I A.** Secundum Isido. lib. Ethim-  
ologiarum dicitur qui est impru-  
der tenes quasi omnino tenax, quia in suo  
proposito quasi ad victoria perseverat  
pluquam oportet ne videatur minus fa-  
piens q. alij, & opponitur perseverantia fm  
Tullium in Rethorica sua, quae perseve-  
rans quantum oportet stat pertinax plu-  
quam oportet, mollis vero minus quam  
oportet, vnde si quis firmat se in sua sen-  
tentia, q. etiam si ecclesia determinat  
contrarium, vel in eo quod pertinet ad fi-  
dem vel bonos mores, tenet oppositu eius  
quod dicitur a doctoribus, mortaliter  
peccat & lapid heresim, dist. 8. qui conten-  
ta, alias nisi per accidens ratione scanda-  
li pertinacia non est peccatum mortale.  
**P E R S E V E R A N T I A.** Secundum Tullium in  
Rethorica sua est in ratione  
bene considerata stabilis & perpetua man-  
sio, sine ipsa nihil valet velociter currere,  
de poen. dist. 3. in cassum, & propterea lau-  
datur. 7. q. 1. suggestu, in ver. beatam per-  
seuerantia. Et de ista virtute habes per S.  
Tho. 2. 2. q. 137.  
**P E R S O N A.** Miserabilis quae dicitur. vi-  
de supra. Miserabiles persone.  
**P E R S O N A T V S.** Vide supra dignitas  
in princ.  
**P I E T A S.** accipitur aliquando pro cul-  
tu diuino, vnde pietas idem est q. reli-  
gio Latine, Grece autē latrae seu Theose-  
bia, vnde proprie pietas est Theosebia,  
id est cultus Dei interior, qui pprie perti-  
net ad seruitutes theologicas, religio ve-  
ro est latrae q. pertinet ad seruitute diui-  
nam exteriorē. istud elicitur ab Augu. 1. o.  
de ciuitate. dei, c. 4. Aliquando vero accipit  
pro

**Pignus** Quadruplex est, quoddam est praecio-  
sior est illud quado praetor vel alius iudex habet  
iurisdictionem ordinariam mittit aliquem in posses-  
sionem, propterea quia non cauetur sibi vt in ca da  
ni infecti aut legatoru seruadoru, & ex hac missione  
causetur pignus  
praetoris de quo  
nulla mentione fa-  
cit hoc text. Sed  
titulus de dano  
infecto & tit. ff.  
eo. C. v. in poss.  
l. 2. l. 1. & 2. C. de  
prego. pig. Et qd  
fit pignus hie in  
l. si is q. §. 1. ff. de  
pacta & in §. sed  
nocenda. l. q. 1. pi-  
gnus aut iudicia  
de esse illud, q.  
dicitur talia a-  
lig. nisi & in g-  
xecutione illius  
sentie mittit in  
possesione bono-  
ru condnati, ex  
ista missione cau-  
setur pignus iud-  
iciale. Et istud  
ne dicitur hie  
sed h. ff. & de  
ho. aut iudi. post  
& text. in l. 1. di-  
uo Pio q. dicitur  
sum. ff. de re iud.  
Duplex aut aut  
gnatur differen-  
tia inter ista duo  
pignora, vna po-  
nitur a gl. in ru.  
C. de prego. pig.  
Sed id dicitur pi-  
gnus praetorium  
qd datur a quo-  
cuque iudice or-  
dinario. Si autē  
datur a delega-  
to q. iudiciale,  
quod no. secundu  
Barol. in l. 1. C.  
q. po. in pig. ha-  
Secunda differen-  
tia est, q. illud  
dicit praetorium  
quado iudex nul-  
la praedicta sen-  
tentia mittit in-  
posse. vt in causa damni infecti, quia  
vicinus non vult cauerē velca seruadorum legato-  
rum, puta si fit legatum in diem vel sub condicione  
& non purificatum, haeres nolit cauerē de praestando  
legato. Si autem praedecret sententia & causa exe-  
qi vna fieret missio, diceretur iudiciale gloss. tamen  
p. edicta dicit, q. vnum p. alio capitur, pignus lega-  
l. dicitur illud tacitum de quo infra in §. 3. pignus  
conuentionale dicitur esse illud quod ex partium

conuentione procedit. Et de isto habemus in isto ti-  
tulo. Quae autem sit differentia inter praetorium &  
iudiciale ex vna & conuentionale ex alia habes glo.  
mellorem de iure in l. 1. in princ. in ver. traditi &  
ibi amplē Bartol. ff. de pig. ac. gloss. in l. cum non offi-  
mi, in ver. sic. con-  
stitutum. C. de  
pferi. 30. vel 40.  
an. per Bart. in  
l. si finitum. §.  
quis damni ff. de  
dan. infect. per  
Panor. in c. cum  
aliquibus, de re  
iud. Adde vnam  
differentiam q.  
in pignore con-  
uentionali non  
potest agi hypo-  
thecaria contra  
tercios bonoru  
pessores, nisi  
prius facta ex-  
cussione principis  
palis de bitoris  
Auch. ff. de bitor.  
C. de pig. Quod  
scens est in pi-  
gnore praetorio,  
quia etiam si ce-  
derit possessio  
quis culpa sua, agit  
contra tercos etia  
non facta excus-  
sione & c. text. est  
no. in l. 1. C. de  
prego. pig. & d. l.  
xix. sing. Bald. in  
l. 1. C. de reuo-  
his qua in tra-  
cedi.  
b. De pugno ]  
Et haec duo re-  
quiruntur secun-  
dum gloss. in §.  
inter pignus, in  
ver. maxime,  
sed largo modo  
pignus dicitur  
de re immobili.  
Dummodo ten-  
datur vt patet  
expressē in l. si  
dominium, & in  
l. cum C. de pi-  
gno.  
c. Non possunt pignori dari ] vt puta si esset sacra  
vel religiosa, & nomine venditionis omnis contra-  
ctus intelligitur vt l. si. C. de re. aliq. non alie. & l.  
statu liberi §. quintus mutus. ff. de sta. lib.  
d. Ponitur in gl. ] Et est quia in pignore oportet  
qd constituat ei in re. i. obligatio quaedam. Quod  
facere non possum si res est aliena, sed in venditio-  
ne non tenor nisi quandam adiuuam possessionem  
tradere

trudere & me p euidione obligare. Et ita est ius in persona, quod possum etiam in re aliena vt lexemp. co. s. i. ff. de ad. emp.

a Corporales. Quæ tangi possunt, incorporale q tangi non possunt vt ius ingreditatis, vsusfructus. b. Itē commo-

ditas. J. Bēd. dicit. Quia ius obligari nō pōt cō nō sit in bonis nō seruitutis e nō pōt qnq̄ vsusfructus & seruitus videntur esse quasi pignus a pud ventem & fructus, igitur alteri illud ius nō pōt obligari. Ad hoc tex. in l. ff. de vsufru. leg. & not. Bar. in d. S. vsufru. cum autē dicit q̄ cō moditas seruituti villanorū &c. non videtur verū. Et q̄ tex. in l. ff. de vsufru. vbi dicitur. Iura pignoriū vrbānorū pignori dari nō possūt. Qui tex. intelligitur etiā iudicio meo de cōmoditate. Et probō sic. Nam ratio quare iura vrbāna non possunt obligari pignori est, nē vrbis ruinis deformeretur secundum gloss. in S. vsusfructus, in versu. vtrius. Et ibi Barto. Nam seruitutes vrbāne debēt consisti cum quadam perpetuitate nē ciuitatis ruinis deformeretur, vñ si tu constitueres mihi seruitutem, igitur committeres in patrie domus tuæ depericam debiti non solvere, ego immisi, soluto debito & cōsequenter vrbis ruinis &c. Quod non esset iura, quod fecus ē in seruitutibus rusticis. Quia si tu concederes mihi ire de tuo fundo ad meū, si soluto pretio liberer &c. nulla sequeretur vrbis deformatio. Et subdit Barto. q̄ si cessaret pignō rem, bñ cessaret pignōris obligatio, vt hoc exemplo. Obligo tibi seruitutem altius nō tollēdi edes meas, donec pecuniam creditā soluam. Certe cessat ratio deformatiois, ergo valeret obligatio, & est magna restrictio ad d. S. ff. in dist. de loquē tem. Sed contra hanc rationem fortē stringit text.

in l. 3. ff. de pign. seruitus vrbāna tigni immittēdi pōt p̄cariorū constitui. Et nō p̄cariorū pōt quōque ad voluntatē concedentis reuocari. l. cū p̄carioro. ff. de p̄carioro. ergo p̄d̄ leg. deformatio &c. Secundo. facti, quia licet ipso iure tales seruitutes nō possint ad cōpus consisti p̄nt tñ in effectū, l. 4. in p̄f. ff. de seruit. igit. &c. Cōtra q̄ non. Vnde hōm. vltimū solutiōis. Sed quatuor nō quid licet seu dum non possit pro aliquo debiti pignori dari. c. r. de probi. ff. alien. per Fed. tñ pro necessitatib⁹ ex cā feudū bēno mino encū bēno b⁹ possit pignori dari ex ista. l. c. de ope. li. s. m. ar. Bal. q̄ tē pore necessitatis pro seruitijs p̄sonalib⁹ pōt dō minus subditis suis imponē subfidium charitatis vñ vsque ad valōrē operarum vel mādare subditis q̄ seruiant alijs in eisde operib⁹ &c. Et dicit Bald. in l. i. u. bēmus nullā, de sacrosanc. ec. q̄ p̄uilegiū exemptionis non prodest in casu magne necessitatis temp. vel principis, argu. illius tex. Dixit tñ alibi signatē Bal. in l. com. multū. C. de bon. que lib. q̄ tpe necessitatis nō potest dominus vendē tē subditi nec possit vasa. nec capelli collectas, intelligit q̄ de simplici &c. Quædam & secū dō sunt iura que non consistunt in personis sed in rebus. Et tunc si quidem p̄nt talia iura ex qbus nō percipiatur commodum pecuniarium, vt est ius patronatus ecclesie. Et ista non possunt pignori obligari vel alienari vt in c. cum Bertoldus, & ibi not.

ff. eo. l. si is. S. vsufru. Item seruitutes p̄diales & rusticæ, vt quamdiu pecunia non soluerit liceat creditori ipsis vt. & si infra certum tempus nō fuerit soluta liceat vendere l. sed an vs. ff. eo. Item commoditas b. seruitutū p̄diorum vrbānorū sicut in rusticis, hoc continget, vt l. liceat creditori tē & agere. d. l. leg. an vs. iura autē non vt d. l. si is. S. vult. Quæ res p̄hibentur pignori obligari? B. q̄ homines liberi, etiā pro debito. c. 2. eo. de quod. vt supra. Obles. Item nec ecclesie, in Aut. de alie. & emphy. S. nos igitur. Item monumenta. l. 3. C. quæ res pignori oblig. poss. Itē sacra vasa, vestimenta, libri, vel aliā ornamenta ecclesiastica. l. sanctimus. C. de sacro san. eccl. l. i. ff. quæ res pignori oblig. poss. & c. r. eod. Nisi necessitate, vt est redemptio captiuorum, & pro pauperibus alēdis & huiusmodi.

in l. is q. & in l. i. iuritur, in p̄m. ff. de fidei. lib. tñ. vlt. Bart. in l. si nō forte & dicitur. ff. de ad. iud. deb. & hoc multū. No. Aug. in S. itē Struiana, l. i. ff. d. & contra. princeps vādetes vel alter alienantes terras sine voluntate hominū. Ad hoc facti allegans decisio Bald. in c. generali, si de feu. feu. contro. inter do. & agna, vbi determinauit in sp̄e, q̄ Rex Francie nō potest alienare vñ de ciuitatibus regni sui, inuisi ciuib⁹, allegat Host. in c. dilecti, de maio. & obe. & ibi Io. An. in nouella, doc. in c. auditis de p̄scri. & in c. in nostra, de iniurijs, vñ subdit Bald. ibidem. Quod qñ Constantinus donauit vrbem Papæ siluestro fecit populū cōsentire. Parg. lit. tñ hac cōclusio, q̄ iura consistentia in p̄sonis nō pōt pignori obligari fm Bar. vbi S. nisi ex cā maximē necessitatis p. l. i. C. de oper. lib. vbi est lib.

tex. fm q̄ ibi no. Barto. q̄ licet libertus non cogat ad p̄stationē precij operari fallit i casu maximē necessitatis, allegat gl. magna notā in l. pro herede. ff. si quis tamen, in ver. non gessit ad si. ff. de acqui. here. vbi etiam Bar. vult q̄ ex causā maximā necessitatis opera inficitæ transeunt ad extraneos, q̄ alius nō trānsfirit. Pro hac limitatione adduco q̄ vult Bal. in l. i. C. coia. deleg. quod licet seu dum non possit pro aliquo debiti pignori dari. c. r. de probi. ff. alien. per Fed. tñ pro necessitatib⁹ ex cā feudū bēno mino encū bēno b⁹ possit pignori dari ex ista. l. c. de ope. li. s. m. ar. Bal. q̄ tē pore necessitatis pro seruitijs p̄sonalib⁹ pōt dō minus subditis suis imponē subfidium charitatis vñ vsque ad valōrē operarum vel mādare subditis q̄ seruiant alijs in eisde operib⁹ &c. Et dicit Bald. in l. i. u. bēmus nullā, de sacrosanc. ec. q̄ p̄uilegiū exemptionis non prodest in casu magne necessitatis temp. vel principis, argu. illius tex. Dixit tñ alibi signatē Bal. in l. com. multū. C. de bon. que lib. q̄ tpe necessitatis nō potest dominus vendē tē subditi nec possit vasa. nec capelli collectas, intelligit q̄ de simplici &c. Quædam & secū dō sunt iura que non consistunt in personis sed in rebus. Et tunc si quidem p̄nt talia iura ex qbus nō percipiatur commodum pecuniarium, vt est ius patronatus ecclesie. Et ista non possunt pignori obligari vel alienari vt in c. cum Bertoldus, & ibi not.

vt no. in d. c. 1. \* & 12. que stio. 2. aurum. 3 Quot modis contrahitur pignus? B. quod duobus modis, scilicet tacite, & expresse. Tacite contrahitur & sunt obligata oia bona vndecim personarū. Primò administratoris bonorum ipsi ecclesie. ar. 13. q. 2. illud tenet glo. in ver. obligata, & Pan. in c. ex literis, de pigno. Secūdo viri respectu doctis vxori suæ, vide s. dos. S. 11. & et pro parafernalibus & dona. ppter nuptias, vt supra dos. S. 12. & paraferna. S. 2. Terriò illius q̄ dotē p̄misit, de istis duob⁹ habet. C. de rei vxo. acti. l. vnica, & d. c. ex literis. Quartò contrahētis cū fisco, ipsi fisco. C. in quibus causis pign. ta. cōtra. l. 1. & 2. Quintò tutorib⁹ puillo, & curatoris minori. C. in quibus causis pig. ta. 3. l. si mater, & l. si. C. de legiti tute. Sextò cōductoris omnia bona inuecta seu illata in rustico p̄dicio dño solente pro p̄sione debita. In vrbano verò non distinguitur, an sciat vel ignoret quia tacite obligatur. ff. in quibus causis pign. vel hypotheca, contrahi. l. si horreū, & l. eo iure, & C. in quibus causis pigno. ta. 3. l. s. cimus. Septimò patres tacite obligantur filijs pro bonis aduētijis & pretijs eo capitu. r. J. adde tex. ponentem rationem in S. ius bonis, in Aut. de alie. q̄ animæ hominū liberat. b. Hypothecam secūdam Host. in sum. l. tit. de pig. S. qualiter cōtrahatur, vbi ponit omnia ea que hic dicuntur.

de re iudi. & glo. in c. pia mentis. i. 6. questio. 7. gl. in l. in modica. ff. de contrahen. emptio. si verò ex eis percipiatur commodum pecuniarium, est ius percipiendi pedagium vel decimarum, & talia posunt pignori obligari, vt in l. grege. S. & in synficia. r. i. j. & tō dicta. l. i. is qui. S. vsufructus & S. fima. cum l. sequen. ff. de pigno. Intelligitur nam sentē. id q̄ dicitur de decima idem fructus & commoditas de cima. Quia ipse decima cum fructu speciale non potest in laicum alienari, secundum Petrum de Anchlar. & Butr. in c. ff. de decima declarat. Specu. citu. de pigno. S. fima. circa fin. Et ista sunt mens Bar. vbi supra si bēne imp̄cipitur & in simili voluit Bart. in d. l. is qui, qui dicit quod vsufruct⁹ non potest pignori obligari, sed bñ ipsa commoditas. An autem regalia aut marchia ducat⁹ vel comitatus possint pignori obligari vel alie nari, in aut. ei. qui. r. 6. colum. C. de bo. autenti. in. poss. vide etiam quid de iurisdictione, quid ne castro pignorat⁹ creditore possit vel iurisdictionibus, & alijs iuribus in corporalibus. & quid de fundo, vide Ioann. Pabry, & do. l. i. in S. item seruiana, intelligit de act. vbi plenē &c. a. Vt not. in. l. i. capitu. r. J. adde tex. ponentem rationem in S. ius bonis, in Aut. de alie. q̄ animæ hominū liberat. b. Hypothecam secūdam Host. in sum. l. tit. de pig. S. qualiter cōtrahatur, vbi ponit omnia ea que hic dicuntur.





Secundum Host. Et dicit etiam quod possit super iudicare postulationem factam a maiori, & factiorum parte.

Non solennis Et est quando is a quo postulatur non habet auctoritate dispensandi super impedimento, ut in ablatate quando ab eo postulat monachus i. episcopus. Idem in patres. quo postulat filius.

In rubr. Ad de sextum specimen posthumum quod post testamtu dedit a patre filius legitime ab eo. Ad de septima specie qui testator post conditum testamentum ingreditur monasterium quod habet loco posthumum & dicit testamentum abbatem in auibus si qua mulier. C. de sac. eccles. ubi not. Cy. & Bal. d. Et istud appellat posthumum Bal. i. filius a patre. S. i. & ibi Inno. ff. de here. insti. Et Inno. in l. i. ff. de testa. Et Canonista in c. in praes. de proba. Bi vero est quod patet dicit posthumus ille, quod natus est post mortem patris vel ascendentis, de cuius successione agitur quasi posthumatione natus, gl. in l. Galus in princ. in vers. posthumos, & in l. si quis posthumos. i. ver. sed sit ea, in §. si. de lib. & posthu. & gl. in §. posthumorum, in ver. agno fecit. In l. de ex. libe. p. quibus allego text. in l. 3. in princ. in ver. posthumos.

tur prebere assensum quod talis translatio fiat.

3 Quot voces requiruntur? R. Quod ad minus duas partes omnium, s. in Ho. in sum. eo. ti. S. qualis fiat, de elec. c. scriptu. S. fi. aliter non facit iniuriam superior si non admittit d. c. bone aliam sic. ff. de aqua quoti. & est. l. 1. S. pe. Pa. in d. c. bone el. i. tenet cum Gos. quod sufficit maior pars vocu. super gl. in ver. in tanta, & ibi examinatur hanc questionem.

4 Quis effectus postulationis? R. Pa. in c. r. de postu. pra. ante si. ver. 2. quare, quod postulatus, a dismissa postulatione consequitur ius, ac si fuisset electus, & confirmatur. Vn non indiget alia confirmatione, vt in c. 2. de postu. Intelligitur quod postulator ab eo qui potest super omni impedimento postulari dispensare, & hoc dicitur solennis postulatio, sed postulatio, non solennis hanc non operatur. Vnde licet canonici postulent ab abbate monachum in ep. & abbas concedat, nihilominus oportet denuo eligat, & confirmetur, & in ista non oportet seruare formam. c. quia propter, de elec. sed seruabitur quando eligetur, sed bene in prima solent, vt no. Pa. i. d. c. quod pp. in 3. col. vers. quo 2. & de hac pertrahit, quod hodie parum vel nihil valet, & pessime propter ambitionem.

5 Est & postulatio idem quod aduocatio, de qua supra

de iniu. test. ubi glo. & Barr. Et text. in l. nomen filium in prin. ff. de ver. sign. Ideo si statutum faceret mentionem de posthumo intelligeretur de proprio dicto secundum Barto. in dicta l. Gallus. in principio scus si testator simpliciter faceret mentionem de posthumo,

pra Aduocatus.

Posthvmus quocumque modis dicitur. Primo natus post mortem patris. Secundo post testamentum ante mortem, vt ff. de iniu. rupto quoti. rest. l. 3. S. 1. Tertio arrogatus filius. Quarto post mortem aut qui incipit nepos i sui prius potestate esse, vt posthumus. Quinto nepos alio mortente filio patris, hanc not. gl. c. de posthu. in rubric.

Praebenda proprie consistit in fructuum perceptione. Canonica vero in iure alicuius in canonice receptus, ad quod ius postea pertinet praebenda, & stallus in choro, & locus in capitulo, & similiter de re voce, de hoc habes de costi. cu. M. de insti. c. i. & p. Inn. in c. relatum & c. dilectus, de praeben. & in c. olim, de verb. signi.

1 Qui potest habere praebendas. Vide §. de beneficiis. S. 14. & de magistris. Vid. Magister.

2 Vtrum valeat praebenda vacatura? R. Inn. quod non de praeb. c. relatum, dicit tamen gl. ibidem, quod potest committi canonico iam recepto.

3 Vtrum praebenda sit quid spirituale. R. Quod partim sic, & partim non.

Praecarij dicitur quod precibus petenti vti. conceditur tadium diu is quod concessit patri, vt in c. vult. eo. l. 1. ff. de ob. & est contractus gratuitus similis alijis gratuitis. Sed in multis differt a donatione quod non reuocatur regulariter, differt a comodato, quia in comodato debet esse usus certus & tempus saltem tacite determinatum, vnde si vnus istorum deficit, erit praecarium non comodatum. Si enim concessit

lucis percipiendi proventus in ecclesia copertis tantum vnus collegio & gratia ex canonice statu. Illa, quod ex quo hanc canonice dicit hinc praebenda, c. relatum, de praeben. a si finita. Et ibi Bal. & vide bo. in glo. in l. male agit, in ver. possit dicitur. Et ibi Bal. C. de praescri. 30. anno.

b A praetudine. Vt iste in Bal. in d. §. si. de vec. & not. in c. 1. de praecaria.

cessit tibi librum vt illud trascripteris erit comodatum, quia ad certum vltim & tempus tacite determinatur. si quantum commodum transcribi potest. l. interdum, in prin. & l. continuus. S. cum ita ff. de verbo. oblig. & non potest reuocari ante vltimum completum, vt in c. 1. de comoda. Praecarium autem potest reuocari ad placitum, etiam si interuenisset pactum de non reuocando, vt in c. fin. eo. nisi fuisset appositum p viapositionis, quod sic vitiat pactum, facit. c. si. de condi. ap. & quod no. Bar. in Aut. in pres. si. c. de fac. san. ec. Ro. fm Bar. in l. in comodo dato. S. sicut. ff. com. quod non est coactus ad certum vltim hoc limitem verum, nisi vellet reuocare sine causa, & cum magno danno alterius, quod obstat sibi exceptio doli. cum non possit negari quod praerium sit beneficium, ergo beniuolentia actio, & ideo non debet quod aduersari in beneficio concessio, sicut diximus in eo qui inuitauit viatorum qui ipsi detinuit sed post modum est penituit, vt no. Io. An. in penio decretalium. Item differt quia in praecario venit solus dominus & lata culpa, sed non in comodato venit tenuissima, vt in l. quatuor. §. illud. 2. ff. de praecaria. & l. electus. ff. de reg. iur. & ibi redditur ratio diuersitatis. Hec elicio a Cy. in l. 2. c. commu. & Bar. in d. l. in comodato, & Io. An. in c. vnico, de com. & Pa. in c. si. de praecaria & idem in d. c. vnico, dicit quod etiam praecarium potest concedi ad certum vltim & distinguitur a comodato per nomen praecarium, puta cum dicit, concedo librum ad transcribendum praecario nomine.

1 Quot modis soluit praerarium? R. Quod primo voluntate eius cui concessit. l. 1. ff. eo. secundo morte eius cui concessum fuerat. c. si. eo. quia est concessio personalis qua extinguitur cum persona, vt in regula. p. vltim. l. 6. tertio alienatione re praecario concessae, si is cui est alienata a primo domino velit reuocare, d. c. si. quarto si nullo tempore ad quod res fuerat concessa. l. cum praecario. ff. eodem.

2 Sed nunquid reuocatur morte concedentis?

tis. R. Pa. i. c. praecario, eo. quod non, & ibi text. ex quo infert vnus notabile quod vnus actus validitatis pendet ex voluntate alterius non reuocatur per illius mortem, ideo quod presumitur quis in ea voluntate perseverare in qua quis decedit. c. maiores, de baptis. & ideo licet prior claustralis possit reuocari ad libitum abbatis, vt in c. cu. ad monasterium, de ista. mo. non reuocatur tamen per mortem ipsius abbatis, intelligitur si ab abbate cui capitulo fuit praepositus, vt §. eps. S. 9. p. hoc facit. c. 1. ne sede vac. Secus si esset concessus vltim ad beneplacitum suum, quia p mortem reuocatur c. si gratiose, de verb. oblig. l. 6. vi de Bar. in licentisimus. ff. de reb. obli. S. fi.

3 In quibus rebus consistit praerarium? R. Quod in rebus mobilibus & immobilibus & in corpora l. na seruitus praerario potest concedi. ff. eo. l. 2. S. vlt. & l. 3. & 4. 1. R. in re propria potest tueri non potest d. l. 4. §. ite si rem, quod verum est quod ad dominum & praerario. Sed non ad vnus possessionis seu detentio. l. certus. S. pe. ff. eo. l. 2. S. vlt. & l. 3. & 4. 1. R. in re propria potest tueri non potest d. l. 4. §. ite si rem, quod verum est quod ad dominum & praerario. Sed bene differtur a praecario, quia praecaria differtur a praecario vel aliorum iuribus vltim; ad certum tempus fm quod partes conueniunt, nec an illud tempus potest reuocari, vel differtur a praecario aliorum facta donatio vltim; ad mortem accipiens ius. q. 2. praecaria, & in gl. d. c. 1. & dicit Bar. glo. in aut. in prescri. C. de fac. san. eccle. & Bar. in l. si finita. S. si de vestigialibus. ff. de dam. in sec. quod in omnibus & p oia praecaria est eiusdem naturae cum contractu emphyteutico, & idem voluit in l. 1. C. de iure emphy. §. gl. 10. q. 2. praecaria; ergo sequitur naturam emphyteosis. p hoc bonus text. in Aut. de non aliena. S. lex itaq; vbi patet quod contractus nouus inuenitur a consuetudine b ex quo resultat idem effectus qui resultat ex aliquo contractu inuenitur a lege, censeatur eiusdem naturae, & hoc intelligitur differt nihilominus quia reuocatur de quinqueennio in qui quinque non emphy. Vnde not. quod praecaria fit aliquo etiam non gratis, sicut quando super solo ecclesiae sit aliquod, edificium & soluitur annuatim aliquid fit etiam quando aliquis dat alieni ecclesiae possessionem vnus, & re-













rum. de iudi. Vbi dicitur qd p prescriptionem acquirere omne dñum vult & dicitur, & vide glo. & Cyn. in Autenti. C. de bo. mater. Bar. in l. i. in fin. ff. de a. qua pluar. & in l. innot. §. i. ff. de euc. & glititue. vt hic. Sed capiendo dñm dicitur put descendit a iure naturalis qd in heredes obitus hoi. vt l. i. ff. p. lo. illud non p̄scribitur, qd non pot. lege humana, & Cuius tolli, qd est rōne naturalis acquisitiō. Restitit. n. in hoc agras naturalis. Et videtur text. in c. ad aures. eo. ti. & ibi Pan. vbi dicit qd p̄scriptio xū bona fidei actiōis excludit hęc Pan. in rub. Et vide Bar. in l. i. ff. de ra. ha. a. Scilicet qd p̄scriptio possidet. J. Vide Ho. in sūctiu. de usua. §. que nō ver. z. vt ille & c. b. si erret in iure. Putat. n. p̄. se emere i. mino. re vel ab ecclesia sine solennitate. c. In fido. Quia minorem credit maiorem. d. Et ibi Pan. J. u. per gl. in ver. cōstituit. vt in no. do. tertio. Et dicit hoc esse multū notabile. Et in fere qd tūc fūta lata p̄ ius est nulla, qd ius est clarū & indubitabile, secus si ēēt dubiū & multipliciter intelligibile, & ē mētū tenēdū ad hoc facit text. in l. regula. ff. de iuris & facti ignorā. Et qd nō. Inno. in c. cū spali. de appellationi. & in c. p. & g. de offi. deleg. e. Impedit vltima p̄tionē. J. Vide e. mens rē ecclesiasticam solennitate, p̄sumit in mala fide. Ad hoc qd l.

gitor & notatur in c. ad rebus ecclesie non alio. Bro sexto. Vide tamen Pan. dubitantes de ista restrictione. in c. si diligenti. eo. tit. Non p̄sumitur in mala fide. Bui. fm Pan. vbi supra, ex hoc nō p̄sumitur in bona fide. vt in c. qui cōtra de regulis iuris lib. 6. Sed tenet mediū inter bonā & malā fidem, not. in l. r. C. de acq. not. & in l. i. §. fin. ff. de acqui. pos. Adde tamē qd error iuris licet impediens vncapionē nō tamē acquisitionē fructuū. vt not. Bar. in d. §. scire. & gl. in d. l. si fur. §. i. & Dy. in regula possessor. quia pro bona fidei possessore habetur. Vide glo. not. in l. z. in ver. si non bona fide. C. si quis rē min.igno. Et ibi Bal. Fallit hoc nisi qd possidet iure resistente ut hic in fi. & c. fūta Bar. in d. §. scire. Ratio autē differētia est, qd ad vncapionē requiritur superueniat irreuocabilit. Sed Pan. in d. c. si tenet p̄ vide eum & pro hoc est text. in d. c. si. ibi p̄scribentem in nullā tēporis parte cōsciam habere rei aliena. Ro. hic. §. i. hoc tenet. e. Secundum domini Ant. J. Adde glo. in c. qd frequenter. §. qd si super. in vers. referuato. vt li. nō conte. que tenet quod dubitans non p̄scribit. Et pro hoc videtur. text. in c. i. §. q. in ver. dubitatio. licet possit responderi quod ibi intelligitur de dubitatione iudiciali, que sit per aliquod principium controuersie in iudicio mota, sicut exponit gl. ibi. Et vide bonam glo. in simili. in c. pastoralis. de offic. deleg. in vers. euerit. Quz dicit secundum aliquos quod iudex non debet iudicare secundum allegata si habet conscientiam lxxam, tamen dicit quod debet deponere Barol. in l. naturaliter. ff. de vltima. dicit quod si a principio dubitat non p̄scribit, vt no. in l. prima. C. de acqui. po. si tamen superuenit talis dubitatio p̄scriptio non interumpitur.

Ad acquisitionem autem fructuum non requiritur titulus, sed sufficit quod ab sit mala fides, que abesse comprobatur vbi iuris error adest di. §. scire. Et vide Ro. consil. 129. Et ita dicit Bar. in d. §. scire, & referre & sequitur Pan. in d. c. grauis. Legitima causa. Adde ex legitima informatione concurrere venitate, & potest aliter erronee informatione quod non p̄scribat. Interrupta. Idē gl. in d. c. fin. In dubio varo quādo nō apparet qualiter conscientia informauerit, sed prima conscientia cōcurrit cū veritate p̄sumitur qd eam primo bene informauerit, tēdō male nisi aliud appareat. Et idē dicit p̄ principio habuit bonā fidem in medio malam & in fine bonam fm Inno. in d. c. si. & Bar. in l. naturaliter. ff. de vncapionē nisi mala fides superueniat irreuocabilit. Sed Pan. in d. c. si tenet p̄ vide eum & pro hoc est text. in d. c. si. ibi p̄scribentem in nullā tēporis parte cōsciam habere rei aliena. Ro. hic. §. i. hoc tenet. e. Secundum domini Ant. J. Adde glo. in c. qd frequenter. §. qd si super. in vers. referuato. vt li. nō conte. que tenet quod dubitans non p̄scribit. Et pro hoc videtur. text. in c. i. §. q. in ver. dubitatio. licet possit responderi quod ibi intelligitur de dubitatione iudiciali, que sit per aliquod principium controuersie in iudicio mota, sicut exponit gl. ibi. Et vide bonam glo. in simili. in c. pastoralis. de offic. deleg. in vers. euerit. Quz dicit secundum aliquos quod iudex non debet iudicare secundum allegata si habet conscientiam lxxam, tamen dicit quod debet deponere Barol. in l. naturaliter. ff. de vltima. dicit quod si a principio dubitat non p̄scribit, vt no. in l. prima. C. de acqui. po. si tamen superuenit talis dubitatio p̄scriptio non interumpitur.

Allegat Innoc. in c. fin. de p̄script. & Ange. hoc sequitur. Inno. in c. si tenet p̄ Bar. vbi dicit necessariū esse quod perduret in bona fide. Vide Bal. in l. super longi. C. de long. temp. p̄scri. Et in consil. 145. cū duobus sequenti. 3. Et Pan. in d. c. si examinat, & inclinat in opinione de qua hic. d. Nisi dubitatio esset momentanea J. Bal. in c. si. de consuetu. dicit qd dubitatio conscientia non dicitur cōscia nisi postquam strata fuerit sibi veritas. Et ita dicit intelligendū, qd no. inn. in c. nouit die iudi. e. Fide abesse J. Rōne ponit Bar. in l. sed si. §. scire. ff. de peti. hęc. Quia in acquisitione fructuum non requiritur titulus sicut in vncapione. Et ideo error te iuris nō impedit fructuum acquisitionē, qd secus est in vncapione rei, & fructuum vt per Pan. in c. si diligenti. eod. tit. dicit supra. in §. 2. Dubitatio J. Quod verum ē quando dubitatio ignorat rem esse alienam, nec ratione dubij tenetur rem dimittere. Inno. p̄scribitur. ar. in c. cū dilectus. de cōsue. & in c. auditis. eod. titu. Nec ob. nor. in l. prima. C. de acquirend. possessio. in ignorante se possidere, qui ignorans non est in dona nec in mala fide. Mihi tamen magis placet opinio. dom. Anton. in conscientia vide gloss. in capitulo. si diligenti. in ver. bona fides. eodem titulo. supra Metus. §. 11. Iustus titulus J. Non tamen requiritur titulus per quem transferatur dominium, sed titulus putatiuus qui scilicet putatur legitimus licet ex alia causa occulta dominum tūc transferat vt puta. Emi ab eo quem putabam dominum, & exigitur titulus ad purgandum vicium malefidei putatiuum ex iuris resistentia contra possessorem. Hoc habetur ex gl. in ver. auctus & ibi Pan. in d. c. diligenti.









si idem videtur tenere canonice in c. auditis, de in reg. restit. Tu dicas opinio Bar. equior, & ea tenet Alex. ibi. in apostillis. An autem requiratur scia eius quæ præbyter, vide Bar. in l. si publicanus. §. in ve. galibus circa med. ff. de public.

a Vel supradicti mihi in plus placet opi. Pa. quæ pbatitur p textu aperit in dicitur duabus gl. ff. eo. t. c. vi giffet, cum mala si de in vicinali, & quadragesimali præscriptioe in rebus cognatis quæ la tribus gl. pe. ga versus dicitur res illa nescit ad se pertineat vñ si est in dōa si de currit præscriptio. ad idē est text. apus in l. si. C. d. 16. c. q. sic sumat tūc dicitur præscriptioe & is dicitur præscriptioe sunt equitatis quincies, nec requiritur scia rerū aut scia quæ præscribitur. Et facit text. i. ver. nulla scia vel l. ignorantia expectanda gl. sup. ver. ignorantia sic exponit. i. nō urat de ea q̄ est in dōo quæ præscribitur, vt hic, & j. de pferi. 30. an. i. sicut in si. sed i præscribitur sic ex igno rātia, & sic bonā fide hēat. Necob. tex. d. l. cū lex. ga ibi loquitur de præscriptioe quæ dicitur remanere im punitus, nos aut loquimur de præscriptioe pæcificā dicitur, iō me ro currit quæ ignorat, sed hēat remediū de quolibet nā si quæ ignoraret & nunquam quæ præscriberet, semper dicitur incertū remaneret. Quod ē rōne legis, iō & c. b Impeditus a lege] Et facit text. i. c. a diuersitate de concess. præben. quod proprie loquitur de iuribus & præminis, i. p. ius ex omniū per rōnem,

gl. in regula imputari, lib. 6. non ergo impeditur ex ipsa pna excommunicationis, sed ab ipsa lege, nec ob. q̄ reportat commodum de militia (ua. c. intellectus, de iudi. Quia hic cessat ratio præscriptiois. l. cū non sit negligens, ergo nec & pona.

c Sed dormit] Præscriptio dormit vt hoc §. & seq. nō currit quā res nō præscriptibilis vt §. 12. cū sequit. interdictum vt in §. 46. d Limitat Inn.] Facit qd voluit Bart. in l. 2. §. q̄ dicimus ff. si q̄ cau. vbi dicitur nō sufficere probare tempestatē fuisse tūc tps in mari, vt nauigare non potuit nisi propter se fuisse in mare, vt nauigare, sed pp tps quāt tps nō potuit nauigare, & hāc limitatioe tenet Arch. in c. 1. a. dione 16. & no. q̄ huj. duo casus i. tps hostilitatis & vbi ius nō red dicitur pp defectū iudicis, hnt locū & sū leges & in laicis, & siue vna die sine pluribus annis hęc hostilitas interuenit q̄ hoc tpe pscriptio dormiunt. Et hoc tps quātū sine modicū sic de medio subducent pbat in d. c. ex tressmissa & c. De xate] Quæ legit sub l. recusat, §. si q̄ alio. Et dicit q̄ si alio casu citat vbi ē aer corripit pōt exci per vt hñ in d. l. sed & sciēdo eo. ti. ver. sed & salu tis & c. gl. 1. in d. c. ad supplicacionem.

tempus hostilitatis, & vbi ius nunc redditur, sed hoc limitat Innocen. d in d. capi. quando propter guerram & huiusmodi actor agere voluit, sed non potuit quia non erat qui ius redderet. l. sed si per prætorum §. si ferie. ff. ex qui. cau. ma. & propter hoc dicit Bar. in l. de gte. c. ff ad Tre. quod citatus tempore pestis habet iustam causam non cōparendi, alle. c. ad supplicationem, de renun. facit gl. in versicu. salutis, in capitulo vico, de iureiur. Et ideo dicit idem Bartol. in l. naturaliter penulti. colum. versic. quæro an ista vsucapio, vbi late ff. de vsucapi. qd tempore pestilentie non currit præscriptio, vbi quis fugit ex tali timore, aut certe erit iusta causa petendi restitutionem in integr. ex clausula generali, idem dicit de omnia alia § iusta causa, quæ impedit ne quis etiam suam petat. l. quod quidem. ff. ex quib. caus. ma. io. Secundum tempus est quod ecclesia nullum habet prælatum, seu habet inuitilem ad agendum, vt puta quia est excommunicatus, suspensus, vel captiuus capti. diuersitatem, de concess. præben. 16. quæstio. 3. capitul. 1. de electi. quia de legitia. Aut est dilapidator, aut malè alienans præla

f Omnia alia] Vt est tēpore tyrannidis, vt videtur velle Bar. in trac. de tyrano. 7. q. 1. g. c. p. r. m. b. de scif ma. l. 6. & facit cū nobis de pferi. & vide gl. in d. c. a. d. iōe. Et vidē Bal. l. l. cū nō illimi. C. de pfer. 30. an. 100.

nō. Pau. de Ca. cō. fi. 290. vbi plene, & p. Pa. consi. 94. 2. lib.

a Tēp cōditio nis] Puta etius dicit mihi fūdū si nauis ex Alexandria venerit, quē tu præscribis. b Repetinarum] Idē sēnt solēnes & vitate, sed pcaueri nō pnt, d. c. ex tressmissa p rōne, secus si eēt vitate & pcaueri possent q̄ tūc iteraret præscriptio, d. c. ex tressmissa.

c Satis placet] Et nō est q̄ cū haereticis ip̄. plixit id cōueniēdi ad versariū, & interumpēdum pscriptioe impuniti negligētia suæ, q̄ fuit pscriptiois cā, & nō tps feriatū vel absentia. Nā bñficiū restitucionis in integr. cū sit exordi riu, nō est laxādū sed potē restrin gēdū, vt patet l. i. cā. 2. ff. de mi. ex quo ergo potuit sibi puidere iur ordinario, si dē sibi subueniri iure exordinario. d Laxā da] Pa. in d. c. ex tressmissa recitat multas opi. & tādē pcludit vt hic.

e Et exēptio] Pa. in d. c. ad audientia late disputat ecclia exēpta q̄ si Papa immēdiate hēat hoc priuilegiū, & inclinat in partē affirmatiuā, vide ibi, f Cōtinuā cām] Illa q̄ præscribitur tur dir hñe cām cōtinuā vt q̄ a dēs mihi cētū, sed q̄ nō peto tu pferi vis & c. Cām hñt

impeditus secundum Pa. in c. de quarta, de col. ver. quæro, de præscrip. sed d. Anto. ibidem tenet quæ currit sed restituetur ex generali clausula.

31 Sed quæro an in præfatis casibus, ita dormiat & impediatur præscriptio, quod non sit opus petere restitutionem. B. diuersa fuit opi. legitatum in l. senatus. ff. de offic. præf. & canonistarum in c. ex tressmissa eo, sed mihi placet opinio. Innoc. quod impeditur ipso iure, nec est necessarium petere restitutionem, nisi solum in tempore absentia & feriarum, potest dici cum si militatione tempus prodigalitate etiam, & sic illa tempora subducuntur de medio prescriptionis ratio sua quare non currit est quia præscriptio est odiosa, vt patet ex eo quod legitur & no. in ca. vigilantia, eod. Ergo non est laxanda. d

32 Quantum tempus requiritur in prescriptione. R. quod diuersimode secundum quod a diuersis, & contra diuersa sit præscriptio.

33 Contra ecclesiam Romanam non currit minor quam centenaria (intellige in his quæ spectant principaliter) non secundario ad ipsam, secundum glo. in ver. principalis, in c. ad audientiam, eo, vnde dicitur generaliter omnia quæ immediate pertinent ad dispositionem Pape gaudent priuilegio, vt est ecclesia lateranensis, & res ipsius & exemptio, & contra quam non currit minor prescriptio quam centenaria. Ita tenet Io. An. in regula scienci lib. 6. in mercu. & quod not. Pau. in clem. frequens, in ver. presentes, per Card. 7. q. de concess. præla. & Pan. in d. c. ad audientiam. Fallit hoc in casu. c. 2. §. 1. eo. li. 6. vbi catholici præferunt contra ecclesiam romanam bona hæreticorum, qui ignorabantur in vita quod essent hæretici, si per 40. annos bona fide ea possiderunt, nec in isto casu poterit romana ecclesia petere restitutionem, vt in d. c. 2. patet, vbi prohibet omnem molestiam post præscriptionem.

34 Contra ecclesiam inferiorē a romana siue fiat præscriptio a priuato vel ab alia ecclesia, si est in immobilibus, corporalibus, siue incorporalibus, iuribus, hōntibus continuā cām f

vel

















facere quod promittit regit omnia immutata permanere. Alioquin nec fuit meda in promittendo quod promittit, quod habet in mente, subintellectis debitis conditionibus. nec etiam infidelis non implendo promissit, quia eadem conditiones non existit non apostolus non est mentis

qui cuiusque rei propria tenet habet.

1 Quare fuit inuenta proposita. not. 1. 2. quæstio. 1. dilectissimis. ubi dicitur propter iniquitatem. f. negligentiam in gl. ibidem. Vide Scot. in 4 di. 1. 9.

PROSONETA quod contra actus faciunt vitiosos: vide Innocent. & Ioh. And. in capi. michael. a. de vfu. gl. & Archi. 46. distinctio. cap. sicut non suo. tu dic. ut infra Restitutio. 1. in verbo Vfurarius. §. 5.

PROTESTATIO ubi de infra Recusatio. §. 2.

PROVINCIA proprie dicitur quæ habet decem vel undecim civitates & unum regem. c. 6. quæstio. 3. Scitote.

PRUDENTIA secundum phil. ethi. 6. e. recta ratio diligibilium.

1 Qui sunt actus eius. Reconsiliiari. de consiliariis & inuentis iudicare. consilia et indicata ad opus applicari precipere. Et istæ. 3. actus est principalis. quia alij duo ordinant ad istum secundum phil. 6. Ethico.

To An. d. entem, quod si principalis est solutio, non tenetur tutor administratur siue prosoneta. Secus si non alit solvendo, quæ ex quo dedit cam delicto tenetur principali solvere non valere. Et prosoneta, est paranympus. i. media persona, alij dicitur celebrandus procurator, & talis procurator in spõsalibus dicitur paranympus quæ ex plorat voluntate hominum, qui cum quibus velint dhere, & quæ sit facultas sicuti, cuius remuneratio vel merces dicitur prosonetum.

Procellatio. Materiam prestationis ponit Bar. in l. pæctæ noni summa. C. de pæct. Et ibi diligenter not. præctam suam ad probandam simulationem contrahit per eam quæ ante contrahit dicitur inter partes. Quam declarata ad actum præctæ ut per Pan.

de Ca. in d. pæctæ noni summa, & c. ea trāsēte alij d. 6. Et adde Bal. in multo interest in l. 2. col. C. ff. q. alter vel sibi Bar. in l. item q. §. si & ibi expiūns Ang. ff. de pæct. Bal. Ang. & Imo. in l. si q. cum ex. de verb. ob. Ang. & Imo. in l. quotiens. §. sed si cum pri. m. ff. de h. inst. Et ibi declarat Imo. in q. bus terminis sit intelligenda ista doctina Bar. Ang. in c. 6. ff. de pæct. Quoniam dicitur privilegium. Et vi de de protesta. tione Bar. in l. non solū. §. mor. re. d. oper. no. ff. c. Et unum re. gem. J. Vterius requiritur quod habeat totidem minores præces sub se & vinum metropolitanū, & alios suffraganeos. 10. vel 11. episcopos indicies. Item provincia diversimodè consideratur, nam in materia, pscriptio. num. diversè civitates in quibus habentur & exercentur diversarum rursus divisiones separata dicuntur. p. uincio. Quando que diversitas episcoporum. facta aliam provin. cia & sic provin. cia. quandoque modicum distat ut ipsa & flor. tina. Quodque distinguitur provincia medio fre. to, ut Hispania, gallia, sicilia, & sic sumit distinctio provinciarum. 3. q. 3. inducitur. vers. spaci, ubi habetur quod ad producendum telles de eadem provincia dantur tres mentes, de contigua, sex de transmarinis novem. De hoc etiam in ca. ultra terræ. de rell. secundum Inno.

2. Quod sunt partes eius. Re. qd. 6. Prima dicit monastica per quam quis regit seipsum. Secunda yconomica per quam quis regit vnam domum vel vnam familiam. Tertia militaris par quam quis regit exercitum. Quarta politica architectonica siue regnativa vel regis positiva, per quam quis regit civitatem vel regnum. Quinta politica scilicet simpliciter dicta subditorum per quam bene se hnt ad conferuandam policie bene ordinate, de quibus. 6. Ethicorum. & 3. Politicorum.

3. Quæ opponunt præctæ. Re. imprudentia quæ quæ potest dici peccatum generale per participationem iniquitatis. in quolibet peccato est defectus in aliquo actu rationis dirigentis. & ideo est peccatum circa quod est tale peccatum erit. e. habet etiam imprudentia sub se species. scilicet precipitatio. qua aliquis per impetum in passionis, vel voluntatis fertur ad aliquid agendum per trāsēte me dijs per oportet ordinate defendere recta.

Re. recta ratio. In ista descriptione tanguntur tria. Primo genus dicitur prudentia est ratio. Nam ratio communis est habitus practicus & speculativus. Secundo tangitur obiectum in communi prudentia, dicitur de rebus. Tercio modus obiecti, dum dicitur a bonis agibilibus. In hoc. n. distat a parte, quæ scilicet est ratio rerum a nobis agibilibus. Hic. 6. eo. vi de etiam Theologo in. 3. dist. 33. e. Tale peccatum erit. Exemplum pone ille fixi qui

mis oculis. In vultu hinc ornata. Vultu de in concupiscencia fuit erit peccatum luxuria. a. Necessarii ad salutem. J. Ve puta ebrietas, coicare & feruere festa. b. Similitudinem habent. J. Prudentia est aliquando carnalis concupiscencia. 32. q. 1. n. n. alibi appellatur malitia. c. d. illis. de despon. impu. Sic etiam in dicitur c. pueris. de delict. pue. de despon. impu. c. e. ut e. tertio gl. c. Ad aliqd. de e. Rabile. J. Pura in domo. J. In manu per quod surgit tardus vel in comendo. p. de bito. ut in §. 2. illas. 25. dist. d. Frus vero p. prie in factis. J. De his oibus i. locis suis. Et ut de de his oibus. S. Tho. 2. 2. q. 47. vsq. 56. scilicet. e. Hic bratis commo. J. Ve aer aqua, plures mare & ei litorea. Flumina autem & portus publica sunt. & de his ut de in §. 1. in l. de re. di. f. sine culpa. J. Nemo fm Ioan. And. debet priuari sine culpa officio suo. ut in ca. satis peruenit. 56. dist. & ca. cognoscetes. de consti.

est deo. Si autem sumat fm rationem particularis prudentie, sic est peccatum veniale, quia sicut affectio ad aliquod delectabile carnis, vel mundi inordinata sine averseione a deo est peccatum veniale sic est studium illam. Similiter dicitur de prudentia seculari. Si vero quis curam carnis in fine ordinat

conflando. Quæ media sunt memoria preitorum. In telligere pium. Solertia in considerando futuros eventus. Rō cōferens vnum cū alio. Et docilitas per quam quis acquiescit aliorum sēctijs. Habet etiam temeritate quæ est contemptus regulæ dirigentis, vnde temere dicitur illa fieri quæ ratione non reguntur ex contemptu regulæ dirigentis. Habent & inconsiderationem quæ in recte iudicando deficit. Est inconstantia quæ deficit in precipiendo. Est & negligēcia quæ est per defectum voluntatis, & est proprie in actu interiori defectus ad quæ pertinet electio. Est & pigritia & corporis quæ quādo p̄dicta sunt peccatum mortale dicitur quod solū quando sunt p̄dicta necessaria ad salutem quod percipitur, vel quæ est prohibita, alias dicitur sūt peccata venialia.

4. Quæ sunt vicia quæ similitudinem hnt cū prudentia. Re. qd. sunt quatuor. Primum est prudentia carnis in qua studium rationis ordinat ad finem qui non est, verè bonus, & quid si sumatur fm absolutam rationem ita quæ cura carnis aut mundano cū finis totius vite sit, sic est peccatum mortale, quia per hoc auertit homo totaliter a deo, cū impossibile, sic esse plures vltimo fines, & de hac dicitur ad Ro. 8. Prudentia ne carnis inimica est deo. Si autem sumat fm rationem particularis prudentie, sic est peccatum veniale, quia sicut affectio ad aliquod delectabile carnis, vel mundi inordinata sine averseione a deo est peccatum veniale sic est studium illam. Similiter dicitur de prudentia seculari. Si vero quis curam carnis in fine ordinat

honesti pura comestione ad carnis sustentationem ut deo seruati, sic non erit prudētia carnis. Similiter nec prudentia seculari, quæ utitur rebus mundi ad finem honestum, ut de hoc Tho. secunda secundæ. q. 55. Secundum est astutia. Tertium dolus. Quartum fraus, & licet hæc tria, conueniant in quantum quis per alias non veras & simulatas vult consequi aliquem finem. Tamen differunt inter se, quia ad astutiam pertinet excogitatio hmoi iurium. Ad dolum & fraudem vero pertinet proprie excusatio operis, sed dolus consistit in verbis & factis, fraus vero proprie in factis.

PVBES quis dicitur habes supra. 20. q. 2. §. cum ergo. & q. 2. ca. si in qualibet & de despon. impu. c. puberes. ibi dicitur puberes sunt vocati a puber. id est a prudentia corporis, quia hæc loca primo lanuginem ducunt, & hodie dicitur quod est malculus. 14. ann. & foemina. 12. vsq. supra Impubes, & ibi uidet.

PUBLICUM dicitur dupliciter, fm Pa. in c. literarum. de tempo. or. Vide Notarium, & §. Occulum. Item publicum differt a communi, quia commune dicitur quod est omnibus animantibus, etiam brutis commune, sed publicum dicitur quod est in vltu hominum tantum, vnde publicum quasi populicum.

PUBLICVS debet esse sacerdos, ut verbis, moribus pudorem indefinenter exhibeat. 43. dist. §. 1. in princ. & vide supra. Clericus. 4. & 5.

PVDICITIA est animi virtus qua quis verè eductur de actibus de quibus homines magis verecundantur, ut sunt actus venerei secundum Augustinum. 14. de civitate dei, comitetur hō fortitudinem, ut potius quolibet mala toleret quam malo consentire decernat. 32. q. 5. ita ne.

PVNITIO non debet esse sine causa licet aliquando sine culpa de reg. iur. sine culpa. ff. l. 6. de quo vide §. Correctio, & pœna & ubi debet puniri. Vide §. Pœna §. 2. cum sequenti.

PURGATIO quadruplex. Alia spiritalis, scilicet a peccatis, & hæc fit per baptismum & penitentiam, de consecr. distinct. 7. non potest. Et per sacramentorum receptionem de consecr. distinct. 2. cū o. Et



epistole elemofinas quarunt, vt in c. quicquamus. 4. dist. & in c. non satis. dist. 86.

a Quod no. ] Non permittuntur predicare ppter abusione quas faciebant, de quibus in d. cle. abusione.

b Mendaciofa ] Dicitur et in d. cle. abusione. Alias tres vel plures partu vel amicosu illoru q. elemofinas conferunt de purgatorio, vt afferunt medacter extra hant, & ad gaudia paradisi pdu cant. No. menda ceter na tales atq de iudicio referantur. c. qualis. 2. dist.

c. cum ex eo de pgni. & re. & si habet literas apostolicas non debent acceptari, nisi prius sint per episcopu examinati. cle. abusione. de pe. & re.

1 Vtrum tales quæstiones sint permittendi, prædicare. Respon. q. no. nisi solūmodo quod in literis cōtinetur populo proponere. vt in d. c. cum ex eo & de here. vt officium lib. 6. S. compendicū. & d. cle. alufionibus.

2 Quid si continetur in eorum literis, quod in locis religiosi honestè & caritatiuè recipiatur. & q. fideles ad eorum exhortatione conuocent? Respon. q. nihilominus clerici, & rectores ecclesiarum non tenentur inuiti prædicata facere, q. a tales literæ quantum ad huiusmodi conuocationes sunt reuocatae ipso iure. vt habetur in extrauaganti. cle. 4.

3 Quomodo nõ debet in tabernis aut alijs locis incongruis manere. aut inutilis expensa facere. aut habitum falsè religionis portare, aut indulgentias vel alia mendaciofa p proponere habentur in dict. cle. abusione. & d. ca. cum ex eo.

4 Sed nunquid si publicè delinquant tales potuerūt ab ordinarijs puniri? Respon. sic licet sint exempti de priuilegijs. c. tuarum.

QVAESTVS de omne quod ex opera cuius

gelicis speciebus, quia est discursu intelligit, & sic ad ratione. dicit Aug. li. de dña spūs, & aiz. In prima sensus mutabit imaginariu, imaginatio in rō in intellectu, intellectus in intelligentiā, intelligentiā in deū. Tercio nõ accipitur p distinctione alicuius entis. Si cut in multis locis hoc vocabulo vitur. Seco. tē a iuristis capitur rō, p scripturā editā cā negotiatiōnis mutua de dicit acceptis, qm azo i. s. h. de eden. Secus si ibi cōtinetur de pignore tm vel de mandato tm vel de constituta pecunia tm. Capitur et rō nō dicitur rōnē et reddēda de orb. arg. c. h. q. de rescri. q. vltis dicitur nõ valere, nisi cām sine rōne sui dicit redderet. C. si procurator neque tutores. C. de a. rori. & tutor. & cura. dam. in rubro & nigro. Et actor debet cōstitui cum decreto vel ad lites præsentis non futuris gl. in d. c. vni cō de obli. ad ratioc.

RANCOR est displicētia alicuius ppter quā de siderat, vel quærit quis malum alteri, & est filia acidiā quando procedit contra aliquem q. in iudicē eū ad bene operando. Aliquando filia irē, & d. e. pecatum mortale, si malum quod alteri quærit, vel operatur est quid alicuius importantiæ, & cum deliberatione voluntatis, vt elicio a Th. 2. 2. q. 35. e. limita tamē vt supra. Odium. f.

RATIO g habet triplē gradum in hominē. 1. Primus est ante completum septenniu, vbi non intelligit nec per se nec ab alijs capere potest, & iō illo tpe. nulli contractui est opus. Secundus gradus est cum ab alijs capere potest licet imperfectè, sed ipse per se non sufficit ad intelligendum, & istud est in fine primi septennij regulariter, & tunc potest promittere aliqua ad quæ natura inclinatur, h non tamen cum obligatione perpetua. Tertius est quando ab alio capere potest & per seipsum considerare, & istud est in anno pubertatis, & tunc potest obligare quo ad personam scilicet ad votum religionis, matrimonium & huiusmodi

Reddere debita obsequare dñs & huiusmodi. a Rō finalis. ] Rō legis debet cū lege cōcedurari, & sicut non fit expressum. Pa. in c. trauulato. de con. sicut in fin. c. ad auct. etiam. de deci. in c. propo. iur. in c. suggestum. & in c. vt debitas. de appella. b Azor. l. 3. r. r. q. agit, & pul. & alia rō aliquā ab ipso pētēs in iudicio. ff. de iudi. l. in trib. ff. si niumi reg. l. iudi. c. q. ia in oib. iudicis qrit, q. azor sit. Et sic ille qui suo noie agit, vel cōstituitur ad agēdu, vel defendēdu cās uniuersitatis vt alterius. ff. q. d. c. iusq. uniuers. no. l. item uerbōrū, iudicaciones, vt actor d. q. cōstituit a tutore vel curatore ante licet cōtestatā. C. si procura. neque tutores. C. de a. rori. & tutor. & cura. dam. in rubro & nigro. Et actor debet cōstitui cum decreto vel ad lites præsentis non futuris gl. in d. c. vni cō de obli. ad ratioc.

1 sed quo ad exeriora nõ nisi in fi. 25. ann. Ratio finalis a est anima legis. Vide Lex. §. 4. ver. septimus, & facit. cap. erit lex 4. dist. & quomodo cognoscatur qñ rō ē finalis, vel impulsua. Vide supra. Causa. §. 1.

RATIOCINIA sūt redditiones rationū ad quas quis obligatur ex administratione reipublice vel priuatae. Nam sunt quædam ratiocinia publica quib. obligantur officiales curiæ ex administratione aliquarum ad reipublicam pertinētiū. vt C. de episcop. & clerici. officiales. Quædam dicunt priuata quibus obligatur homines ex administratione reipriuarū, vt tutores curatores, actores, b pcuratores, & executores, ex de obli. ad ratio. c. vnico.

1 Vtrū obligatus ad ratiocinia possit ordinari. Respon. post dimensionem administrationis, si ē obligatus rei publice ex administratione, pmoueri nõ potest ad reddita ratiocinia. ca. pte rea. l. dist. Secus si esset obligatus ex mutuo vel alia causa b l. rescripto. §. debitores. ff. de mu. & ho. C. de episcop. & cler. l. qui quis emēsis, si vero ē obligatus personæ priuatae, tūc si tenet de dolo & fraudē & cōstat, repellitur. Si vero cōstituit nõ potest, vel tenetur ex alia culpa, sic potest promoueri, in officio autē administrationis existens an potest

licet compellatur a iudice, & sic uocatur tutor, datus uel potest dici quod utraque est necessaria. f. Ordinari. ] Nisi aliud ostendat, vt dicit glo. in d. c. vnico in ver. ratiocinia. g Alias autē prohibet, hanc et cū gl. in d. c. vnico. I uerfic. ratiocinia que dicit omni. que hic ponuntur, & quod dicitur hic de executoribus intelligit de illis q. cetera præcepta excucit fuerunt q. pmoueri nõ potest. ca. aliquantos. §. dicit.

h Ceteris ] Non videtur multum facere ad propositu, sed in iude glo. in c. pte rea. §. 2. dist. q. examinat hanc quonem & tanq. concludit cum Hug. Ad idē q. monasterij non tenentur ad satisfactionem nisi tantum inquit peruenierit ad illud vel si p. h. dicit ad monachum pertinet peninguis ef ficeret. Loquitur in casu quo ingreditur ad aliqd tenentur. Ad idē si q. monach. ille pmissiō facit facere postea i monasterio exiitens. Dū cō ostiū diuinū nõ dicitur tere hoc gl. i Pignoris. ] Exē plū habuit quis uelut uel domū talis peccati.

2 Sed nunquid magister scholarium, vel alius famulus qui iurauit per annum seruire, poterit religionem intrare. Respon. qd. sic, secundum Hug. §. 3. dist. c. legem h licet dicat quod nemini consuleret Hostien. titu. de obli. a ratio. §. quis obligatur. ver. sic. nunquid autem, dicit qd. tutius ē implere qd. iurauit, nisi obtineat licentiā, quam si non uult dare poterit intrare autoritate. c. puenit el. 2. de iure iur. Ad d. qd. etiam liceret, qm imineret sibi periculū mortalis peccati.

3 Vtrum obligatus cā pignoris i possit pro noueri Respon. secundum Hostien. quod non ante redditam rationē. ar. c. significante. & capitulo. cum contra de agno.

4 Vtrū filius usurarij possit p noueri. Respon. Hostien. qd. non si succedat, nisi clamores patris emendet vel hereditatē, repudiet. ar. tua nos. de usu.

RAPTOR proprie dicitur qui rapit res in mobiles. Pre. lo uero res mobiles, unde rapina dicitur in rebus immobilibus



si iudicat. ] G. p. testationē tollit. Si tunc re pōndetur. q. p. dicit nisi factū sit multipliciter in telligibile. & secūda vñ intellectū factū nō est pōtū p. testationi secundum alium. Ita Pa. vbi supra. b. Factū aliud. ] Tunc nō sunt contraria & sic nō tollit vñ p. aliud. ga anm. p. ab actu separari secundum eum. c. Quasi dicitur. ] Per quem q. obligat iustitiam quare si res dicit negādo q. p. testatio q. nō habet animi contenti dī habere animi nō quasi dicitur h. Bar. d. Densid. e. Bar. d. aliud exemplū. v. si dico. Cui bis legauero se mel legatū esse volo iuuat hoc l. si quis i. princ. ff. de lega. j. e. Et alterius. ] Cōcludit Bar. in l. pacta nouissima. C. de pactis in actib. de p. testibus a nouissima duorū p. testatio simp. facta, q. nō respicit futurū, nō impedit actū factū ex intervallo. Idē tenent cōiter alij ibidem. sed Bar. ibi. & in l. itē ga. §. si. ff. de pact. te net contrarium per text. i. si ita scripsero. de le. 2. Sed rñde q. loquitur i. testio. q. debet fieri vno cōtextu leg. cum vnicuitas. C. de test. l. e. heredes palā §. si. ff. de test. ergo nō pōt ibi dici actus ex intervallo fieri, fm Salj. in d. le. pacta nouissima. f. Et quod not. ] Pan. ibi. §. not. Cū dubitatur an aliqui interesse debeant electio nī, & tempus in stat. ut protesta

tio, ut eorum voces si & inquantum. g. Ec. ff. p. d. i. apo. ] Vbi vult Inno. q. tacens videtur sentire fm p. testationē alteri. Secus in mīmonio. h. Animo nō p. d. i. & ualeat. ] B. hoc infero, si vir p. sente muliere & confensio, aut saltem nō pōt dē. p. testatur nullo modo se vellem habere in vxorem, & si factum venerit ad verba mīmonio nij talis protestatio releuat. ni si seque copula secūdā dō. in ca. tua nos. & d. Ant. f. c. veniens. 2. de p. d. i. & Pa. in c. p. rias. ad ff. de p. d. i. App. in tellige q. d. i. x. l. si est sequuta, sed si est antec. f. fm. d. Ant. & Pa. in d. c. tua nos. & q. d. ibi d. §. q. p. testatio & cet. in futurū nō impedit mīmonium, intellige q. talis p. testatio sit i mulieris abfentia. Quod limito. Qd ualeat et p. testatio i abfentia & impedit mīmonium q. d. i. nō nō auct. p. d. i. cere v. p. testari q. metū superioris uel aduersarij, fm Dyn. Bar. Imo, & Pa. in Ca. in l. q. in aliena. §. si. i. illi text. ff. de acq. her. licet Ale. tenet ibi p. d. i. & i. d. l. pacta nouissima. Idē tenet d. An. & Pa. i. d. c. tua nō, nisi se quā copula. licet Alex. i. d. §. si. & i. d. l. pacta nouissima. & male. i. Proprie. ] Vide Pa. in rub. d. rta. fentis. li. 6. & talis p. priē dē religiosus, & religiones approbatę sunt quatuor. e. Prima Basilij. Scđa Benedicti. Tertia Augu. Quarta beati Fran. no. Laudū. in cle. q. regulares, de suppl. neg. p. rē. Sub istis militant oēs propriē religiosi. Exceptis Carustensibus qui habent sua statuta. 1. Vtrū dispositio odiosa cōcepta etga regulares seu religiosos extendat ad fratres de tertio ordine Beati Frācis & huiusmodi. Re. Pa. in ru. de regu. q. non, q. a. tales propriē nō dnr religiosi, vñ potius eorū regula est qdam modus bene viuē di, licet si approbatus per Papam & ideo solum p. p. hēdēt illos q. tria vota substantialia p. miserant in religione approbata fm Ioan. An. in gl. i. b. & 2. c. cle. 1. de decimis, d. & hoc verum nisi addat aliud, puta quicquid religiosi. Nam tunc et comprehenderent hospitalarij Ierosolimitani q. non pnt phere mīmonium, & promittunt obedientiā superiori, & non pnt retro cedere ab illo statu, non tñ cōprehenderent alij hospitalarij q. vtrū mīmonio, d. §. i. d. i. oēs decretales & d. i. t. a. nullat fecer ea q. sūt in volumine Gregorij. 9. patet ibi in gl. i. ver. v. luminis, ergo nō fabrogati, & Pa. in d. c. q. in infu. lis nō dicit q. sit abrogat imo legitū ipsū & multa pulchra ibidē. Et si Pe. de Palu. & Archie. florē. dicunt esse abrogatum, d. c. oportet q. p. bēt quia

erubescim' eū sine loquur, ergo irrationabiliter reprehendit angelicam. f. Nō repetit ] Si putatur an triennium, debet ē im punitate assecrari. g. Nec ob. e. quid ] Ibi est. u. ca. sus de eo. g. in vita vxore intruallo monasterium & fuit repetitus, ipsa mortua nō p. aliam accipere, licet nō teneatur religiosi. 4. Quis potest effici religiosus? Re. q. quilibet qui non habet aliquā de infra scriptis. 8. conditionibus, quarum prima est ætas imatura. e. d. quod dic vt supra. Nouitius. 5. Secunda seruilis conditio. Seruus q. pe sine consensu domini non potest iurare religionē. ar. 43. d. c. nullus episcoporu. Prescribitur tamen triennio a religione quæ hoc ignorat, si dominus scit, & non repetit. f. 16. quæst. 2. si quis incognitus. Iste tamen si repetatur a domino, religiosus erit secundum Hug. ibidem ar. 27. q. 6. 1. de viduis, & religio tenebitur quantum in ipso est, & si manu interretur non posset contrahere. Nec obit. cap. quidam. §. de conuer. coniu. quia ille qui habet vxorem non potest obseruare castitatem ea inuita, & sic religiosus esse non potest, sed feruus sic, quia non requiritur corpus liberum, vt sit monachus, cum in domo propria quis possit esse religiosus di. de viduis. 6. Tertia debitorum obligatio qui enim debet aliquid alteri non potest illud licite pratermittere, vt religionem ingrediarur, 53. d. c. generalis. Si tamen sit debitum pecunie, vel talis debitor non habet vnde satisfaciatur tunc faciat qd pōt. f. cedat bonis suis creditori, & sufficit, ppter pecuniam

si sunt quatuor Idē Arch. flor. in 3. p. rē. c. 10. b. In gl. i. l. i. §. j. q. religiosi solū cōprehenduntur sub istis penis de quibus ibi sed non clerici seculares. c. Et 2. ] Ibi dē q. cōprehendunt hospitalarij, p. verbum q. d. i. De decimis ] Ibi dē q. d. i. d. i. c. q. d. i. c. tua nos. & d. Ant. f. c. veniens. 2. de p. d. i. & Pa. in c. p. rias. ad ff. de p. d. i. App. in tellige q. d. i. x. l. si est sequuta, sed si est antec. f. fm. d. Ant. & Pa. in d. c. tua nos. & q. d. ibi d. §. q. p. testatio & cet. in futurū nō impedit mīmonium, intellige q. talis p. testatio sit i mulieris abfentia. Quod limito. Qd ualeat et p. testatio i abfentia & impedit mīmonium q. d. i. nō nō auct. p. d. i. cere v. p. testari q. metū superioris uel aduersarij, fm Dyn. Bar. Imo, & Pa. in Ca. in l. q. in aliena. §. si. i. illi text. ff. de acq. her. licet Ale. tenet ibi p. d. i. & i. d. l. pacta nouissima. Idē tenet d. An. & Pa. i. d. c. tua nō, nisi se quā copula. licet Alex. i. d. §. si. & i. d. l. pacta nouissima. & male. i. Proprie. ] Vide Pa. in rub. d. rta.

a C. licet dere. gu.] Vbi no. per Pa. in 1. no. q. pri uilegiu q. p. pol sic iuri diuino, vel inspirationi diuinae praeiudicari est strictissime intelligendum etiam si nihil operarentur vt ibi. b In alijs aut. ] Vide Host. de obli. ad r. 6. §. 5. obli. g. ver. n. quid autem, c Voto heret. ] Vide 5. Tho. 2. 2. q. vii. ar. 6.

solum, sic tenetur satisfacere quantum se illud extendit qd' habuit occasione solummodo. ar. c. si qua mulie. 19. q. 3. 7. Vtrum talis tenetur in religione laborare vt creditorib. soluat. R. quida tenent q. sic. Sed contrarium credo cum ex toto sit religioni subiectus, ita q. non est momentu in quo a prelo no possit occupari, & no habet velle nec nolle. c. si religiosus. de elec. l. 6. Itē si stetit in seculo & cessasset bonis no teneret laborare, vt satis faceret. Em Pe. de palu. in 4. d. 38. Ergo cū ex professio ne cedat bonis, patet quod non tenetur laborare, vt satisfaciat. posset tamen praelatus cum consensu monasterij hoc ei concedere, alias, non.

8 Quid si talis & cum iuramento ad tale debitum erat astrictus. R. idem per omnia dicendum. ar. c. licet. de regu. a

9 Quid si promississet talis operari manibus. vt satisfaceret. R. Em Pe. de palu. vbi §. q. hoc non obstante poterit religionem intrare, sed si bona sua sufficiunt, satis faciat ei ad interesse, & sic dic. de eo qui accipit vxorē quae patitur aliquod interesse ex hoc quod debet ei satisfacere, si habet aliqua secundum eundem Pe.

10 Quarta ratiocinorum detentio. Vbi obligatus ad ratiocinā religionē intrare non potest. 73. di. c. legem. Et hoc verū inobligatus perpetuo. In alijs autē b lecus licet honestum sit q. prius se expediant. Ex quo patet Em Gof. quod petitis q. iurante regem civitatis per annum, magister scoliarium q. sicut iuravit legere per annum &

enim non obligat persona liberi hoīs sed ratiocinā ad recō pēsa. Vnde licet ei reb' suis exhibitis religionem ingre di, nec tenet i seculo remanere vt procuret vnde soluat debitū, si modo ex zelo dei & seruore charitatis hoc facit q. spūssatū auctoritate hoc facit, cui nemo potest resistere. 19. q. 2. dug. de regu. licet. Si tñ monasterium q. ingreditur aliquid acquireret p. successione hęreditariam, vel p. donationem, aut legatū rōne ipsius

hmoī. possunt intrare religionem. auctoritate. c. peruenit. el. 2. de iureiur. vide supra. Ratiocinā. de hoc. §. 1. & 2.

11 Quinta ē paterna subiectio. Et vt scias si potest filius intrare religionem dimisso patre cui tenet subuenire. Exo. 20. no. Em Alex. in 3. parte. sum. de quarto precepto. q. 6. §. 2. q. si parentibus nostris obsequia nostra necessaria sunt ita qd' sine ipsis substentari non possunt. tñ non licet religionem intrare, si modo talia obsequia non inducunt nos ad aliquid agendum quod sit contra Deum. & sic contrarium consulentes Pharisei increpant a domino Mat. 15. & sic secundum doct. intellige illud. c. si q. 30. di. Si vero eis non potest seruire vel de bi a obsequia exhibere sine pprie salutis dispendio, tunc necessitudini generis diuinae religiois pietas antefertur, vt dicit Ambro. super Lu. & sic poterit intrare ipsis dimissis & sic loquitur Ite. in epistola Eliodoro q. solū genus pietas est in hac parte esse crudelē & Saluator Luc. 14. si q. veniat ad me & non odit. Si autē non sunt in tali necessitate. sic filius (ipsis etiam iniuris) potest intrare. etiā si cum eis possit sine dispendio proprie salutis permanere. probatur. in. c. 1. & 2. 20. q. 2. Addit tamē Th. in 3. quoli. quæstio. 5. quod non solum pro indigentia maxima, sed etiam pro mediocritate parentum, puta quia possent viuere, sed tamen cum notabili iactura & detrimento sui status & conditionis suæ, puta quia oportebit eum mendicare, vel alijs seruire cum maxima indecentia sui status dimittendus est ingressus religionis, etiam si ex voto haberet & placet quando potest sine periculo salutis hoc facere.

12 Sexta est dignitatis astrictio, vt sunt Episcopi & alij superiores, qui sine licentia Papæ non possunt intrare. capitū. licet. de regu. Inferiores vero Episcopi possunt etiam inuitis suis Episcopis. vt 19. quæstio. secunda dux, sicut sunt Decani. Praepositi. Archidiaconi. Archiprelbyteri. Curati, & omnes alij inferiores Episcopi beneficium tamen totum alteri non debet conferri, nisi expressē vel tacite professi fuerint vel apparuit quod absolute voluerint vitam mutare. capitū. beneficium. de regu. li. 6. dicunt tamen petere licentiam,

Religiosus merito dicitur ipse. ] Gl. in d. c. beneficiū. in ver. portione. alle. Tancre. dist. q. licet illud reliquū fructuum debeat dari illi nouitio. tñ consuetudo se hēt. in 5. rō. sed 103. An. in d. glo. tenet q. tales fructus seruabunt in utilitate ecclesie, & hoc dixit angelica §. nouitius. 22. Tu dic pro concordia Em Ge. in d. c. beneficiū, q. post multa adducta hinc inde. Dicit si monasterium potest alere nouitio sine alio auxilio quæra est optio. An. & ita loquitur angelica §. nouitius. §. 4. Si vero monasterium est pauperū, tñ seruabitur optio. Tancre. q. sequit Archi. in d. c. beneficiū & ita intellige, quoli hic dicit angelica, & patet q. hoc uoluit dicere, dum dicit ne no sit onerosus &c. Et sic non obstat id quod quidā more solito mordens angelicam adducebat dist. q. angelica erat sibi dēta, & non aduertebat ad verba ipsius. b Antecedat. ] Vi de pulchrum casum matrimonium. 4. §. 17. c V. §. 9. ] Vi de 5. iuramentū 4. §. 3. & quæ ibi notantur.

dicitur contra quo ad veritate Em Ricard. i. 4. dist. 38. ar. 7. q. 2. ad tertium dic etiā vt supra. §. 6. c Sum. Ang. Pars. II.

cētiā, quāuis nō obtineat. vt in d. c. licet. 13 Sed cuius erunt fructus beneficii ante professionem. R. q. dēt assignari debita portio ipsorū fructuum alii cui qui seruiat pro ipso. vt l. d. c. beneficiū, reliquū vero erit ipsius. a vt nō sit onerosus monasterio, qd' intrauit tēpore pbatōnis. 11. q. 6. de lapsis, quia nec pprie est religiosus de sen. excō. li. 6. ver. quāuis ergo iure suo non debet defraudari. vt 15. q. 6. 2. consaldus. not. Tancre. Bar. brix. & iterim remanet canonicus curatus vel decanus sicut prius erat, nec beneficium vacat. 14 Septima matrimonij obligatio. s. post cōsumationem, nam tunc nō potest religionem intrare, nisi Em qd' dico Matrimonij 4. intellige etiā si copula est habita post contractū matrimonij, vel sponsalia. Sed nō si ante, quia sic nō impediret nec matrimonij diceretur consummatum argu. ca. veniens. de spon. vbi patet q. copula pcedens sponsalia nō facit matrimonij. facit ca. verū. & cap. ex publico. & c. ex parte. de cōuer. coniuga. q. requirit consumationē, & illud qd' sequitur non quod antecedat. b 15. Sed quid de illo q. iurauit aliqua ducere i vxorē, nunquid poterit intrare. Bñ. q. sic auctoritate. c. p. venit. el. 2. de iureiur. & c. commissum. de spō. in quo dicitur tutius ē &c. Intellige quo ad opinio. ne de facto dicitur contra iuramentū fecisse, non quo ad veritate Em Ricard. i. 4. dist. 38. ar. 7. q. 2. ad tertium dic etiā vt supra. §. 6. c Sum. Ang. Pars. II.

16 Octaua coactionis ipsoiō, nō oportet vt sit voluntarius, al' non tñ iug. effus de reg. c. 1. 20. q. 3. plenus. In religione autē minorū vltra p̄dicta. 8. regunt alia scilicet q. sit corpore sanus, legitime natus, nulla vulgari infamia notatus, animo p̄p̄tus, cōn petenter literatus, vel ad honestos labores apus atamen si q. recipere deficientes in aliquo istorū teneret receptio, nisi sit. 1. 2. 4. 5. 6. 7. vel 8. que aliquando reddunt receptionem nullam vt patet per p̄dicta. 17 Quomodo debet quis intrare, aut qua intentione. R. vt moriatur mūdo, & seruiat christo. 12. q. 1. c. 2. 18 Vtrum quilibet debeat reputare uosū religionis p̄portionem suæ infinitati. Respon. secundum Ricard. in 4. distinctio. 39. ar. 6. q. 1. in corpore. in fin. qd' sic, nisi per certam coniecturam seu experiētiam sibi constaret de contrario, propter enim custodiam quæ magis adhibetur religiosis quam secularibus. Et propter bona exempla quæ vidēt ibi frequentius. Et pp bona verba quæ sequentius audiunt. Et propter maiores consolationes, quas, diuina benignitas ob fauorē religionis, & ex s. societate infundit eis, efficitur eius obseruatiā p̄portionata in ipsa existent, quæ p̄portionata esset remanenti in seculo. 19 Vtrum quis possit p̄teriri in aliqua religione ita q. liceat sibi retinere sua. R. Pa. in c. insinuante. qui cle. vel uo. q. si q. simpliciter vouit. cū tali conditione, vt in dubio q. sibi reseruetur illa dōa, vt obediētarius monasterij, quia verba apposita in contractu debēt intelligi Em naturā contractū. vt in l. si vno. ff. loca. etiam impropriis verbis. vt ibidem in princ. & i. d. c. insinuante, secundum vnum intellectū, vt res potius valeat quā percat. l. quotiens. ff. de verb. oblig. & c. abbate. de verb. sign. & sic erit religiosus, & p̄fecta bona habet ad vsum pro necessitate sua. Idem dicit si profiteretur vt in domo sua cum omnibus bonis suis moretur, vt not. Ber. Innocen. & Hostien. in d. capi. insinuante, quia hoc non est contra substantiam monachatus, vt quis in certo loco meretur, aut de certis redditibus viuat, cū hoc possit superior concedere. c. cū inter. R. de elec. & si postea superior velit eū amouere poterit licet

a Cōditionis. ]  
 Vt puta si nautis  
 ex Alexandria ve  
 nerit hanc est cō  
 dicio suspēnsua.  
 Resolutiua autē  
 si dico, si nautis  
 venerit nolo q  
 matrimoniu sit  
 licet ppriē hoc  
 non possit dici  
 resolvens. ut no.  
 Pa. in c. si. de cō  
 dit. appo. Sic in  
 proposito dicit  
 ille, si non con  
 cedit mea nolo  
 esse monachus.  
 b Tunc pactū in  
 scit. Hanc mate  
 riam tractat etiā  
 Pa. c. si. de condi.  
 appo. Et uide  
 Imol. in d. l. ubi  
 ita donatur. Et  
 q̄ reuocatio uicē  
 tur, & nō uicē  
 vide Bald. in l.  
 quanquam. C. de  
 ep. & cle. Et An  
 ch. in c. si. de re  
 gu. in. si. ubi te  
 net q̄ uicetur  
 fignis sicut ma  
 trimoniū. idem  
 pal. in leg. i. §. il  
 le. C. de la. col.  
 Et p̄ eundē in l.  
 1. §. p̄. ff. de ver.  
 ob. & Bar. confi  
 nicip. in primis  
 considerandum.  
 ubi plenē &c.  
 c Religiosi &  
 voto. ] Rē est,  
 quia tales timor  
 imittunt a deo,  
 ut quis cōuertat  
 ur. & hec not.  
 Pa. in d. c. sicut  
 nobis super. i.  
 glo. Vide J. Vo  
 rum i. §. 6.  
 d Est opī. ] Ho.  
 Examinat Hosti.  
 ti. & reg. §. qua  
 liter. ver. qd. si. e.  
 de reg. q̄ sic, quia effectus est religiosus  
 hoc non oblatē. vt tenet gl. i. d. c. vt cle  
 rici, & facit bonus tex. c. gl. i. c. qd. it̄ro  
 gasti. 27. di. ad materiam. ubi est similis gl.  
 21 Quid de illo q̄ dolo inductus est ad re

ligionem. Rē q̄ Nihilominus erit religio  
 sus. de conuer. coniug. cā. ex parte. el. 2. &  
 c. ueniēs. & c. dudū. quod met. causa. cum  
 dilectus. & ibi no. Ber. i. gl. si. & Host. & Io.  
 20. q. 4. c. vlt.  
 22 Quid de illo qui timore mortis efficit  
 religiosus. Respon. quod si timor inferat  
 ur ab hominē, sic non est religiosus, qd̄  
 metus causa prælatur, nec obligatur per  
 tale uorum. nisi postea ratificetur. vt in ca.  
 porrectum & in ca. si. nobis. de reg. Et hoc  
 intelligo quando talis timor inferatur ab  
 homine vt profiteatur, vel facit tale uotū,  
 & sic loquitur & debet intelligi. d. capit.  
 prælatur. quod me. cā. Si uero metus sit  
 casualis seu naturalis, puta infirmus vel i  
 mari tempore tempestatis, vel in periculo  
 latronum, aut inimicorum, sic talis me  
 tus non impedit, quin sit obligatus reli  
 giosi & uoto. c. Si modo delibēratē hoc fecit  
 cit. vt in dictis. capit. porrectum, & sic  
 nobis quia deus quāque tales timores im  
 mittit, vt conuertamur. 16. q. 1. reuertimi  
 ni. de consecra. distin. 4. sanctum. in aut. vt  
 non luxu. §. na. §. 1. & hoc sequit̄ Ber. Ho  
 stien. & Pau. in d. c. sicut. Alij dicūt q̄ si quā  
 cito conualefcitiam, vel euasione peri  
 culi sentit contradicere, non tenetur etiam  
 in metu casuali si uotum fecit, alleg. c. ex  
 transmissa. & c. vlt. de renun. Sed meliorē  
 opi. Host. & Pa.  
 23 Vtrū allectus, blandicijs sit religiosus  
 Rē. quod sic, & stare tenet, licet bona sua  
 parentibus vel hæredib⁹ remanere debeāt  
 non monasterio allicientib⁹ vt 20. quæst. 2.  
 constituit.  
 24 Quomodo autē debeat profiteri, uide  
 supra Professio. in princip. & quomodo tā  
 citē inducit supra. Nouiti⁹. §. 1. 2. Et aduer  
 te quod tunc dicitur propriē quis intrare  
 religionem, & effici religiosus cum pro  
 fitet̄ tacitē vel expressē, quia uerba sunt cū  
 effectu accipiēda est. c. si.  
 25 Ad quæ obligatur religiosus. Rē. qd̄ ad  
 obseruantiam illius regulæ quam profes  
 sionem est, nisi in casu. cap. non solū. de reg. li.  
 6. vel quando solū tacitē est profess⁹. q̄  
 tunc solū obligatur religionem in gene  
 re. vt. §. nouicius. §. 14.  
 26 Sed quāro ubi remanebit istē talis ob  
 ligatus religioni i genere p̄ professionem

gator, & debet  
 vt hie  
 1. So est p̄fectos ]  
 5. 7. secunda se  
 cunda. q. 1. 11. ar.  
 2. ad secundum.  
 Archiep. flo. 2.  
 parte tit. 4. §. 7.  
 vlt. sciendum  
 etiam.  
 tacitam. Rē. q̄ debet aliqua  
 religionē intrare, quā uult  
 & potest. Si uero nullā in  
 ueniat, quæ eum uelit reci  
 pere, debet stare i illa i qua  
 tacitam professionē fecit  
 ordo illa tenet eū recipere,  
 ex quo passa ē tacitē eū  
 p̄fiteri, vel si noluerit pote  
 rit i proprio domo remanere, & est religiosus  
 p̄fectus. 17. q. 1. de uiduis. qd̄ limita. vt §. p  
 fessio. §. 1.  
 27 Vtrū religiosi teneant eē p̄fecti. Rē. qd̄  
 nō nisi ea p̄fectione ad quam se obligauit  
 rūt, sed tenent ad p̄fectionē tēdere fm̄ Th.  
 2. 1. q. 86. ar. 1. ad tertium, cū dicit̄ p̄fectio  
 nis contemptus. Vnde nō sunt mendaces  
 quāuis gerant ab extrā itatū p̄fectionis,  
 quia illud non assumunt quasi profitentes  
 se esse p̄fectos, sed quasi profitentes se  
 ad p̄fectionem tēdere, vnde bene essent  
 mendaces, si ab intentione p̄fectionis ani  
 mū reuocarent. fm̄ Asten. lib. 6. tit. 47.  
 28 Vtrū religiosus teneatur de p̄cepto ad  
 omnia quæ continentur in regula quam p̄  
 fitetur. Rē. Henr. de gandauo in 6. quō. q.  
 17. tenet q̄ cū quis simpliciter promittit  
 aliquam regulā seruare, q̄ tenet ad cōtra  
 ta in ea oīa, & sub monitione sicut ad præ  
 cepta. Sed istud nō credo uerum, quia sic  
 sequerēt q̄ monaci beati Benedic̄ti obliga  
 rent ad oīa, cū dicat r̄la. c. cū de disciplina  
 fratrum, q̄ si nouicius habita deliberatio  
 ne p̄miserit se oīa in regula custodire co  
 tenta, q̄ tunc recipiatur. Et hoc ē express⁹  
 c. de exiui. §. cum igit. de verb. sig. Et iō dē  
 co q̄ simp̄r. p̄mittit regulam, vel promi  
 tens sic ( q̄ est tutius vt faciūt minores ) se  
 licet promitto seruare regulā fratru mi  
 norum scilicet uiuendo in obedientia si  
 ne proprio, & in castitate, quod talis nō te  
 net nisi ad tria uota fm̄ q̄ modificata sūt  
 in illa regula p̄ceptoriē vel inhibitoriē,  
 seu sub uerbis æquivalentib⁹, alias nō de  
 p̄cepto sed de anno cōsilio. Et pro hoc  
 est bonus tex. in cap. exijt qui seminat &c.  
 de ver. sig. li. 6. Nam idem est dicere. p̄mit  
 to seruare regulam talem, ac si diceret. p̄mit  
 to conseruationē fm̄ illam regulam  
 Rē. sic intelligunt̄ illa uerba tam ex cōsue  
 tudine nouentium quā recipientū tamē

magis cautū ē dicere, vt dixi, quod fratres  
 minores seruāt. Addit S. Tho. 2. 1. q. 86. ar  
 ti. 6. quod transgressio aliorū a p̄ceptis  
 positis a regula, vel oretenus factis a prælato,  
 obligat solum ad mortale, p̄pter con  
 temptum regulæ, quia hoc directē contra  
 riatur professioni, per quā quis uouit re  
 gularem uitam, vel dic secundū eundem  
 Tho. ubi supra, q̄ religiosus tenet ad p̄  
 fectionem tendere, cui contrariatur p̄  
 fectionis contemptus, & ideo ē mortale. Et  
 vt scire possit priusquam ad quid tenetur  
 quilibet religiosus incipien. cenfuit a regula  
 beati Franci. quæ quamuis fuerit uirtua i  
 executione, tamen est prima nobilitate, &  
 p̄fectione, de qua dicitur in d. cle. Exiui.  
 hæc est illa cōsuetudo uitæ forma & regula  
 & in c. exijt q̄ seminat, de ver. si. li. 6. Hęc  
 illa apud deū & patrem munda & immu  
 tulara religio, quæ descendens a patre lumi  
 num per eius filium exēplariē & uerba  
 liter apostolis tradita, & demū per spiritū  
 sanctum beato Francisco & eum sequenti  
 bus inspirata totius in se quasi cōtinet  
 testimoniū trinitatis. Hęc est cui, attestante  
 Paulo, nemo debet de cetero eē molestus,  
 quam Christus passionis suæ stigmatibus  
 confirmauit uolens institutionē ipsius pas  
 sionis suæ signis notabiliter insigniri, hęc  
 ille, Cuius declaratio cum sit firma & cer  
 ta, vt pote a spiritu s̄cto emanata a quo re  
 gulabatur sacri cōsiliū. Vienenfē in quo  
 fuit declarata: plenissimē, quod errare nō  
 potuit circa p̄dicta, cū p̄tineant ad fidē  
 & bonos mores, 24. q. 1. a recta ideo tu  
 tisimū in d. religione uiuere, ubi non opi  
 nionibus hominū uiuunt aut doctorum,  
 sed s̄cti spiritus declaratione, & quilibet  
 alius religiosus timoratus ex eius declara  
 tione poterit scire, quomodo suā debeat  
 intelligere professionem, & ad quæ teneatur  
 de p̄cepto, vel ne, dicit ergo tex. cle.  
 exiui, de ver. sig. editē in d. cōsilio Declara  
 mus & dicimus, quod fratres minores nō  
 solum ad tria uota nudā & absolutē accē  
 pta ex p̄fessione suæ regulæ obligant̄ sed  
 etiam tenentur ad omnia implenda quæ  
 sunt pertinentia ad hæc tria, q̄ regula ip  
 sa ponit. Nam si ad hæc tria p̄cise & nu  
 dē tantū promittentes se seruare regulā,  
 uiuendo in obedientia castitate & sine p̄



prio, & non est ad omnia contenta in regula quae hanc tria modificat ardeant, p nihilo & vana pfereret hanc verba, pmitto semp hanc regulam obseruare, ex quo ex his verbis nulla oblatio naceret Nec tñ putandū est q̄ beatus Franciscus p̄fessores huius regulae quantum ad oīa cōtēta in regula modifcātia tria vota, seu ad alia ipla expressa, intēderit equalit̄ esse obligatos, q̄n potius apertē dīcērit q̄ quo ad quēdam ipsorum ex verbis transgressio est mortalis, & quo ad quādam alia non, cū quādam ipsorum verbū apponat p̄cepti vel aequipolentis eidem, & quo ad quādam alia nō. Item q̄a p̄ter ea quae expressē verbo p̄cepti ac exhortationis, seu monitionis ponunt in regula, nōnulla verbo imperatiui modi negatiuē vel affirmatiuē apposito inferuntur actenus exitit dubitatum an teneant, ad ista vt ad habētia vim p̄cepti, dicimus q̄ licet fratres non ad oīum, quae sub verbis imperatiui modi ponunt in regula, sicut ad p̄ceptorū, seu p̄ceptis aequipollentibus obseruantiam teneant. Expediit tñ ipsius fratribus ad obseruandum puritatem regulę & rigorem, quo ad ea sicut ad aequipollentia p̄ceptis se nouerit obligatos, quę hic inferius annotantur. Vt autē hęc quę videri p̄t̄ aequipollentia p̄ceptis ex vi verbi, vel saltem rōne materię, de qua agit, seu ex vtroque sub compendio habeantur. Declaramus q̄ illud quod ponit in regula de non habēdo plures tunicas quā vnā cū caputio, & aliā sine caputio. Itē de nō portādis calciamentis, & nō de equitando extra casum necessitatis. Itē q̄ fratres vilibus induant. Itē q̄ ieiunare a festo oīum sanctorū vsque ad vtiuitatē dñi, & in sextis ferijs teneant. Itē q̄ clerici faciant diuinū officii s̄m ordinē Romanę ecclēsię. Itē q̄ ministri & custodes pro necessitatibus infirmorū & fratribus induendis solliciti curā gerant. Item q̄ si q̄s in infirmitate ceciderit alij fratres debent ei seruire. Itē q̄ fratres non p̄dicēt in episcopatu alicuius episcopi, cum ab eo illis fuerit contradictum. Item q̄ nullus audeat populo p̄nitens p̄dicare, nisi generali ministro, vel alijs quibus id competit fuerit examinatus & approbatus, & ad hoc institutus. Item q̄ fratres q̄ cognoscerēt se non posse regulam ipiritualiter obseruare,

debeant & possint ad suos ministros recurrere. Itē q̄ omnia q̄ ponuntur in regula ad formam habitus tam nouiciorū quā p̄fessum, nec non ad receptionis, modū ac ad p̄fessionem spectantia nisi recipiētib⁹ quo ad habitum nouitiorum, sicut dicit regula s̄m deū aliter videat, hęc inquam omnia sunt a fratribus tāquam obligatoriam obseruanda. Item ordo communiter sentit tenet & tenuit ab antiquo, q̄ vbicumque ponit in regula hoc verbum (teneant) obtinet vim p̄cepti & obseruari debet a fratribus sicut tale. hoc in d. Cle. Exi. q̄bus omnibus patet nihil fore speciale. in hac expositione magis quam in alijs, nisi hoc vltimū quod dicit de verbo teneant, sed verba ipla ex sua natura sic imponant vel rōne materię, vel rōne vtriusque. Regulam beati Basilij s̄m q̄ inueni habet solū ista vltima tria vota, scilicet Abstinentiam a carnibus: Ieiunium ab exaltatione Sanctę Crucis vsque ad pascha, exceptis dominicis, silentium de nocte, modū officij, q̄ commendant in cōmuni refectorio legant in mediā, vacent lectioni & labori manū, ne sint otiosi, q̄ verum sint p̄cepta vel ne, non iaueni ab aliquo declaratum, sed p̄ p̄cedentia possent declarari. Regula Beati Augustini (iudicio meo) idigeret Papali declaratione. Nam Henr. de gan. in 6. quol. quæst. 17. & quidā alij tenent, quōd omnia, quae in ipsa sunt, cadunt de p̄cepto pp. verbum quod ponit Augusti. in principio. dicens. Hęc sunt quae vt obseruaueris p̄cipimus. Alij dicunt contrariū, quorū opinio videtur mihi verior & benignior, quia sicut in sacra scriptura quaedam sunt quae habent modum & intentionē p̄cepti, vt illud, hoc est p̄ceptū meū vt diligaris inuicem. 1o. 15. Quaedam quę habent p̄ceptum in intentione, sed non tñ modo. vt illud Exo. 20. Nō furtum facies. Ita sunt quaedam q̄ habent modum p̄cepti, sed non intentionem. vt illud Mar. 7. p̄ceptit eis ne cui dicerēt, quia ex hoc non obligabat ad mortale eos si p̄dicassent miraculū. Sic fatendū est regula beati Augustini. Ideo exponere eā secundum quōd sacrum concilium exposuit regulam beati Francisci impropriando verbū p̄cipimus ratione materię, sicut impropriantur verba modi impera-

Quod no. Pa. J super gl. in ver. iuramento vers. & p̄dicit. Vbi dicit q̄ quo ad deū iuramentū intelligitur p̄fictū secundum intentionem iurantis. b. Et in c. ex literis J. In r. nota. Vbi licet p̄ non possit obligare nisi ad p̄dicit. mat. ymouit ea remittente. c. vico. de despon. impub. lib. 6. cū licet p̄mittit & iurāt q̄ v̄mittit se curaturum quantum in eo erit. d. Iano. in c. veniens J. Vbi dicit q̄ iuramentū non extendit nisi ad ea q̄bus cogitū est vel debuit merito cogitari. 29 Vtrū autem obligent ad mortale transgrediendo, quidā tenent q̄ non, nec etiam ad veniale, sed solū ad poenā, nisi faciāt ex contemptu allegantes. Tho. 2. 2. q. 186. art. 9. hoc dicent. Sed hoc est falsum, quia contrarium tenet Ioā. Neapo. vbi s̄. Vbi dixit q̄ transgressio aliorū a tribus votis est peccatū mortale, vel propter p̄ceptū factū a p̄lato oretenus, siue in regula expressū. Itē in prologo constitutionū ipsorum dicitur. Constitutiones nostrę non obligant nos ad culpā, nisi propter p̄ceptū vel contemptū, ergo vbicumq; interuenit p̄ceptum obligantur. Vnde quicquid est contra votū castitatis vel paupertatis aut p̄ceptum regulę, vel constitutionum certē est mortale, & Tho. vbi s̄. loquitur de p̄uaricatione aliorum quae non sunt p̄cepto in eorum regula constitutionibus, q̄ solū ob-

ligant ad poenam, & sic est verum. Et melius & securius est in constitutionibus fratrum minorū sub regulari vita degentū, quae non obligant eos ad aliquam culpam, nec etiam poenā, nisi per p̄latos eis imponat, & sic liberalissima p̄sencia viuūt, licet habeant multas constitutiones pro eorum regulari vita seruanda factas. Regula Beate Clare hodie per declarationem Eugenij. 4. habet, q̄ quae obligant ad mortale. Primum obedientia. Secundū pauertatis. Tertium castitas. Quartum electio abbatissę. Quintū clausura, & ea quę pertinent necessario ad p̄dicitā. Ad alia vero non obligatur de p̄cepto, nisi eo modo quo obligantur, vel ad deo, vel ab ecclēsijs generaliter, sicut alij talis status. Alia rōne monacharū non vidi regulas, ideo p̄ transeo, quia per p̄dicitā possunt intelligi, quando obligant ad mortale, vel non. 30 Vtrum religiosi teneant de p̄cepto obedire p̄lato in omnibus. Be. q̄ aut p̄latus p̄cipit aliquid quod est s̄m regulā, aut J. aut p̄, aut s̄. regulam. Si p̄latus p̄cipit quod est s̄m regulam sic tenent obedire, nedū si sunt s̄m regulā explicitē sed etiam implicitē, vt sunt obsequia communis, & negotia ordinis promouēda, sine quibus conseruari non possēt ordo regularis obseruantię. Itē ea q̄ faciunt ad regulā pleniorē obseruantiam. hęc implicitē sunt s̄m regulā, & in hoc concordant communiter doc. Si autē p̄cipiat p̄ter regulā vt quae in ipsa non continētur, nec ad contenta in ea expediunt vel ordinantur, vt leuare festucam vel aliquid huiusmodi, sic duplex est opinio, vt dicit Pet. in q. quadam de quolibet, quidam dicunt q̄ in grauioribus non tenent sed verius est cōmunis tenent, q̄ nec in grauioribus nec in leuibus q̄ sunt p̄ter regulā tenent obedire, q̄a ad hoc non habuit animum obligandi te, & facit p̄ hoc quod no. Panormi. in c. literas de restitu. spolia. & in c. ex literis b. de spon. quod nota. Innocen. in c. veniens, e. de iureiur. Si autem infra regulam sic tenent, vt rescicere corpus & huiusmodi. Si vero contra regulam, tūc distinguo aut p̄latus potest in tali p̄cepto regulę vel prohibitionē dispensare contra quod p̄cepit, & sic si ex rationabili causā mouetur ad id p̄cipi.

a. Dispensare p. latur. Vt puta. q. si fornicatio, vel q. nō obediat p. latoro superior. si vel quod possit deat pecuniam. h. Rōnabili rā. Vt puta q. a. d. d. foliū, & vult sō eū frangere ieiunium nē ipse vi deat malefacere, & h. c. quonia. h. i. locū ardio ris regale ad agē sū ppetuā pōnētes recusatēda. a. Sacerdotē vt tam. Nemo cre lictē dōp. illa iur. r. s. i. q. ar. q. monachis vel ca nonicis iuris di. h. d. i. v. i. t. a. n. o. n. p. o. s. s. i. t. i. m. p. o. s. s. i. t. e. i. n. c. a. d. i. l. e. c. t. i. ] h. i. p. a. d. e. c. l. a. r. a. t. i. n. l. g. l. o. f. i. n. c. s. u. p. e. o. ] h. i. e. x. a. m. i. n. a. t. v. i. t. i. c. o. l. v. e. r. g. r. v. l. t. i. m. o. Vbi tene q. potest hoc Pa. p. 2. immo & G. lus Abbas.

præcipiendum tenetur subditus eidē obedire, quīs videatur subito q. non sit rōnabilis, puta platus p̄cipit q. frangat ieiunium, q. a. p. b. abilitate p̄sumit de eius debilitate, quīs subito videatur q. sit fortis, debet i hoc iudicio p̄lati, & ei obedire, quia sepe euenit, vt alij magis pendant debilitate alterius ex aspectu q̄ ipse q. habet, siue ex in experientia, siue ex feruore, aliquid quando si dubiū sit an sit p̄ regulā, vel an possit dispensare, teneat obedire. 23. q. 1. quid culpatur. Si autem scierim q. est p̄ regulē p̄ceptū vel p̄hibitionem in qua non potest dispensare p̄latus, a vel si potest clarū est q. non ex rationabili causa b. illud p̄cipit sic non est ei obediendū, & de hoc habes. 5. Dispensatio. S. 1. & 7. q. si p̄latus p̄cipiat ea quæ sunt s. regulam, sic si sunt ad cautelam peccati cōmittendi, vt puta p̄latus p̄cipit vt ieiunet in pane & aqua, quia videt eū luxuriosum, sic non tenetur obedire, nisi q̄ verisimiliter videt non posse aliter euitare peccati. Si vero sunt quæ p̄cipiuntur p̄ona peccati cōmissi, sic tenet. c. dilectus, c. 2. & c. qm̄ de lymo. Si autē sunt in augmentū meriti, vt recipere martyriū & hmōi, sic nō tenet obedire, & sic loquit. c. gesta. 74. dist. vbi d̄r non posse iudici strictiorē vitā d. aliquib. (quod verisimū credo) q̄n̄ solus p̄latus hoc p̄cipit, sed nec etiā maior pars p̄t alij religionē imponere sine consensu o. n. i. u. & superioris s̄m. Host. in c. cū dilecti. c. q. m. cau. Si vero in eadē religione maior pars faceret statutū arctās districtiorē vitā, sic tenet Inno. vt refert Pau. sequit in c. sup. eo. f. de regula, q. oēs obligantur. Sed ego dubito de hoc & potius teneo g. rium, quia hęc austeritas maior q̄ regula concernit oēs de religione vt singulos nō vt vniuersos, & sic requiritur consensus

ompiū. Facit regula. Quod oēs tangit lib. 6. & quod obijcit de c. periculofo, de sta. regu. lib. 6. potest dici illud nō debere dici supra regulā, sed s̄m regulam, & ibi mod⁹ conuersandi taxatur s̄m naturā rei, vt dicit ibi Ioan. Mo. & Arch. cū non deceat mulier, res euagari. c. mulieres de iudi. li. 6. & s̄m p̄fata distinctionem potes reducere ad concordia quod no. Ber. in gl. eis eiectis, in c. relatum nē cle. vel mo. & Ioan. An. in d. regula quod oēs, & Panor. in d. c. super eo, & S. Bo. in 2. dif. vl. q. vl. & Alc. in 3. parte sum. & Th. 2. 2. q. 186. ar. 9.

31. Vtrum omnis inobedientia sit peccatum mortale, vide supra Inobedientia.

32. Vtrū religiosus magis teneat obedire patri carnali necessitate patietis & regredi, q̄ plato suo p̄riū imperatū. R. q. qd̄ hēt varetatē inter doc. Ric. tenet q. religiosi magis tenent patri carnali, q̄ p̄lato in his q̄ pertinet ad necessitatē illius p̄cepti. Honora patrē tuū, q. a. sic tenent de iure naturæ & diuino, a quo p̄cepto nulla p̄fessio absoluit, q. p̄silia obseruatur, vt p̄fectius p̄cepta implentur, hoc idem tenet Henri. de Gā. i. 6. quol. q. 18. tenetur ad necessitatē vitæ naturalis parentū, & q. p̄ceptū de honore ē per se & obligatio voti religionis est per accidēs, & quod est p. se non debet solui per illud quod est p. accidēs. In alijs autē in quibus non obligantur ex p̄lato p̄cepto, Honora patrē tuū, dicit q. magis tenetur p̄lato spirituali q̄ patri. Alexand. vero vbi s. dicit q. illa quæ p̄t religiosus sine detrimento regularis ordinis solimodo teneatur patri exhibere, sicut orare, cōsultare, honorare. Alia autē sicut ē subuenire eius necessitatibus, cū nihil habeat non tenet, & sic videtur tenere q. potius plato sit obediendū. Sed mihi videtur dicendū, vt colligo ex Nico. de Ly. Matth. 15. q. aut p̄t erat in necessitate anteq̄ filius ingrederetur religionē, & sic dico q. magis teneatur patri vel matri in tali necessitate subuenire q. p̄lato p̄cipienti contrarium, ratio quia act. o. ex contractu vel quasi aliquem competens non extinguatur per religionis ingressum. Aut si extinguatur, vt volunt quidam doct. q. pro mortuo habetur, vt C. de episc. & cler. l. deo nobis. S. hoc etiam cognitum, tamen s̄m eos ex edicto de

de capitis diminutione restituitur. l. tutel. S. iniuria rā. ff. de capi. dimi. vñ dicitur doct. q. post ingressū, poterit ex actionē sibi obligatione qua prius tenebat pueniri, sed p. abbate vt fin dicit rñ debet, vt C. d. epi. & cle. auth. cā q̄ cū mōacho, & uo. i. aut. d. mon. i. p̄f. & i. aut. d. fan. epi. S. puidere, ergo multo fortius ex obligatione p̄cepti diuini, imo ē de iure positio tñ tenet filius p̄f. q. p̄ p̄t eū uentere. p. necessitate famis. l. 2. C. de pa. que si. di. tene. ē ad alimenta. l. filia. C. de patri. potestate ēt si pater sit relegatus propter incestuosas nuptias, vt i. auth. de ice. & neph. nu. i. S. si uero i. ergo nō debet priuari iure suo sine causa, vt no. i. c. satis p̄uersū ē 56. dist. & in c. vl. 18. q. vl. facit optime rex. 30. dist. c. si q. filij, imo vt q. si ex igressū sit i. habilis ad patri subueniendū, q. monasteriū teneat, q. monasteriū ē loco hære dis. & filij igrediētis vt in auth. de sanc. epi. S. sed & hęc p̄senti, de p. ba. in p̄sentiā, i. si. & lex dicit q. hære des licet extranei tenent p̄stare alimēta. ar. l. si quis a lib. S. itē rescriptū. ff. de lib. agnos. ergo & c. Aut p̄f. & m̄ nō erāt i. tali necessitate, q. filius teneret ei subuenire, sed post ingressū in talē necessitatē deuenit, & sic dico q. nō poterit ei subuenire (p̄dicente imperio p̄lati) quia iam est ei obligatus p. votū & sic deo, & hic maiori vinculo ligat p̄lato, q̄ patri, vel p̄ceptū de obseruatione voti est de prima tabula, de honore patrū ē de secūda. Itē primū ē ne

de capitis diminutione restituitur. l. tutel. S. iniuria rā. ff. de capi. dimi. vñ dicitur doct. q. post ingressū, poterit ex actionē sibi obligatione qua prius tenebat pueniri, sed p. abbate vt fin dicit rñ debet, vt C. d. epi. & cle. auth. cā q̄ cū mōacho, & uo. i. aut. d. mon. i. p̄f. & i. aut. d. fan. epi. S. puidere, ergo multo fortius ex obligatione p̄cepti diuini, imo ē de iure positio tñ tenet filius p̄f. q. p̄ p̄t eū uentere. p. necessitate famis. l. 2. C. de pa. que si. di. tene. ē ad alimenta. l. filia. C. de patri. potestate ēt si pater sit relegatus propter incestuosas nuptias, vt i. auth. de ice. & neph. nu. i. S. si uero i. ergo nō debet priuari iure suo sine causa, vt no. i. c. satis p̄uersū ē 56. dist. & in c. vl. 18. q. vl. facit optime rex. 30. dist. c. si q. filij, imo vt q. si ex igressū sit i. habilis ad patri subueniendū, q. monasteriū teneat, q. monasteriū ē loco hære dis. & filij igrediētis vt in auth. de sanc. epi. S. sed & hęc p̄senti, de p. ba. in p̄sentiā, i. si. & lex dicit q. hære des licet extranei tenent p̄stare alimēta. ar. l. si quis a lib. S. itē rescriptū. ff. de lib. agnos. ergo & c. Aut p̄f. & m̄ nō erāt i. tali necessitate, q. filius teneret ei subuenire, sed post ingressū in talē necessitatē deuenit, & sic dico q. nō poterit ei subuenire (p̄dicente imperio p̄lati) quia iam est ei obligatus p. votū & sic deo, & hic maiori vinculo ligat p̄lato, q̄ patri, vel p̄ceptū de obseruatione voti est de prima tabula, de honore patrū ē de secūda. Itē primū ē ne

gatiū s̄m affirmatiū, ergo magis stringit, p̄terea semel deo dicata nō possunt p̄ uolūtate ipsius vsurpari, facit regula semel de reg. iu. li. 6. nā religiosus abdicauit a se nē dū tēporalia sed & p̄p̄riū uelle. 18. q. vi. statumimus 1. 2. q. 1. nō dicatis. ff. de reg. iu. l. uelle nō creditur, ergo nō attingitur nisi ei cuius manu suum uelle posuit, q. q. inanis est actio q̄ excludit inopia debitoris. l. nā is. ff. d. dol. & impossibilū nulla ē obligatio. ff. de re. iur. Nec ob. q. p̄ceptu diuini erat ante ingressum, quia licet eēt non tamē obligatio q. cū sit affirmatiuum nō obligat nisi pro loco & tēpore & ideo cū non esset tunc obligatus non poterit tenere postea regula factū legitime, d. de re. iu. li. 6. sicut si dispensasset bona sua pauperibus p̄se non indigente, nō posset repetere licet ueniret postea ad necessitatem. Ad ea tamē quæ p̄t exhibere, scilicet q̄ permittuntur a p̄latis bñ tenet (inquantū p̄c sine regularis obseruantie detrimentō) sicut orare, cōsolari & hmōi, vt dicit Alex. 33. Quid de ingrediente religionē alicui monasterij in quo non seruaf regula, puta comeduntur carnes in monasterio sancti Benedicti, vel tanguntur & recipiunt pecuniæ in monasterio sancti Francisci & hmōi, licet sciret regulā aliter p̄cipere, & sic p̄fiteretur secundū consuetudinem quam inuenit. R. Alex. q. non excusat, q. qui p̄fiteretur regulam p̄fiteretur quoque auctu dinē. Et ideo non excusat si regulam non obseruat 2. q. 3. cōstituit, qd̄ metus cā, cū dilectus, & c. fin. Et dicas q. nemo obligatur nisi ad id ad qd̄ se obligare intēdit. R. q. hoc uerū est explicitē, sed implicitē non, q. qui uult principale, puta esse frater minor uult, & accessoriū, scilicet obligatiōē ad p̄cepta regulæ minorū, licet hoc non intendat, & de hoc ē casus rotundus in c. ex parte, de regu. Nā ex quo habitum religionis detulerūt qui p̄fessis datur, & alia fecerunt q̄ p̄fessis cōueniūt, p̄fessionē tacitā ad minus fecerūt, & sic si non illi religioni saltē alteri in genere sunt obligati & obseruationi contentorū in ea. Et hoc tene licet Pa. in c. super eo. c. de regu. ver. secūdo querit, aliter teneat. Sed pro prima opi. est Inn. & Host. d. in d. c. super eo. Pa. posset intelligi quādo talis

tenetur. Aut ma-  
la & nō esset au-  
dendus, sed for-  
te hęc uera sunt  
in iudicio eccle-  
sia. Ad id q̄ for-  
mas Pan. quōd de  
eo qui profectus  
ē regulā s̄m con-  
suetudinē, postea  
reformatā, an to-  
neatur dictā ser-  
uare.  
a. Vt si dixi Mo-  
nachus. §. 11. ]  
Addit. Rot. Reli-  
gio 2 §. 12. q̄ ad  
ducit ad literam  
opi. Pan. in d.c.  
sup eo postea in  
fo. allegat. D. re-  
lib. 6. d. q̄ frās  
talē religionem  
non seruatur. b. ē  
q̄ ubi ad habitum  
non est religio-  
sus, sed si refor-  
maretur necesse  
hēret aut p̄fite-  
ri aut exire, qd̄  
dicit. facere pro  
cōgustulibus.  
b. Vt not. Tho. ]  
Vbi dicit q̄ reli-  
giosus est in sta-  
tu tendendi ad  
perfectiōē sed  
cum episcopus ē  
i statu p̄fecto,  
vnde p̄fectio nō  
colle obseruan-  
tias regulares.  
Quare tenet ad  
habitum & ad p̄-  
fessionē suā. Sed  
ad vigilias autē  
& silentium, &  
ad alia q̄bus of-  
ficium pontifica-  
te impediret nō  
tenetur ad id. S.  
Bo. in expositio-  
ne regule fratru  
minoru. Qui ait  
q̄ frater minor  
pro nō ad epi-  
scopatū tenet iu-  
per habere aut  
m ueniendi in  
religiōe alias in  
statu damnatio-  
nis exilit.  
c. Secundū Ino.  
& Pa. ] hoc tenet  
& S. Tho. 2. 2. q.

talis erat simplex, nec sci-  
nit nec potuit scire obliga-  
tione regulę, solum credi  
dit quod ad illa obligaret  
secundū quę uinebat, quia  
credo quod talis posset, a-  
liam religionem (licet la-  
tiorē) intrare, sed si sibi uult  
remanere, tenet s̄m regulā  
uicere, nisi ex aliqua ratio-  
nabili causa posset presumi  
q̄ aliqd̄ p̄ceptorū nō seruā  
quia sic ēt excusaret, vt s̄.  
dixi Monachus. §. 11. a.

34. Vtrū religiosus assum-  
ptus ad aliquā dignitatem  
puta episcopatū uel etiam  
inferiorem teneat ad regu-  
lę obseruantiam. R. q̄ sic ad  
omnia facere potest sine p̄-  
iudicio plationis uel officij  
sibi impositi, vt no. Th. b. 2.  
2. q. 18 §. ar. vl. & vide supra  
monachus. §. 7.

35. Vtrū religiosus possit  
trāsire ad aliā religionem.  
R. colligēdo dictā doct. q̄  
aut ē latior ad quam transi-  
re uult & si i sua religio-  
ne non seruatur regulā, tunc  
poterit ad latiorē trāsire  
s̄m Inno. & Pa. c. sanē, de  
regulā. Quod ego limito  
s̄m Ioa. An. & bñ uerū quā-  
do non ē i prouincia aliud  
monasteriū eiusdem religio-  
nis ad qd̄ possit transi-  
re, uel i quo possit intrare  
nec est spēs reformationis  
monasterij sui. Si uero i suo  
monasterio seruatur regulā  
tunc non potest ad latiorē  
trāsire sine licētia Papę  
sine causā legitima, sed cū  
eius licētia si etiam nō sub  
est causā legitima s̄m gl. in  
c. cū singula. in ver. canoni-  
cæ, de p̄ben. lib. 6. quā glo.  
credo uerā quo ad ecclesiā  
militantē, sed non quo ad  
deū, ar. corum quę nō. i. c.

nō est uot, de uoto q̄ si cau-  
sa subest, sic tenet Inno. i. c.  
dilectō, de tēp. ord. & in c.  
significatū, de regulā, & se-  
quit̄ Panor. in c. non est du-  
bium, de regulā, q̄ ep̄s p̄  
dispensare, ar. c. non mediocriter, de con-  
se. dist. 5. domi. Anto. in d. c. non ē dubium  
tenet q̄ si causa est uigens. potest episcopus  
sed si causa nō i diget tali celeritate re-  
currēdum est ad Papā. Sed ego dico quod  
considerandum est an religioſus talis sit  
exēptus (vt cōmuniter sunt) & sic episcopus  
non poterit dispensare, cum nullā au-  
toritatem habeat super ip̄um, sed dispen-  
sabit p̄ælatus suus qui l. c. episcopi p̄æ-  
est illi religioni s̄m gl. in d. c. non dubium,  
aut si talem non habet. recurrēt ad Papā.  
Si uero non sit exemptus, sic credo ueram  
opi. Inno. Et do. Ant. loquitur de consilio,  
facit pro hoc. c. non cogantur. 4. i. distinct.  
Et causa legitima erit debilitas corporis  
a. uel delicata complexio & huiusmodi, aut  
religio ad quam uult trāsire est aequalis  
sua, & sic sine causa potest de licentia Pa-  
pę solummodo etiam quo ad deum. Si autē  
tem causa subest sic poterit episcopus,  
aut p̄ælati p̄ælatus cum consensu capi-  
tuli dispensare, secundum gl. in uer. pro-  
mittatis in d. c. non est dubium. Facit d. c.  
statuim⁹. 19. q. vl. & 12. q. 2. sine exceptio-  
ne. Aut religio ad quam trāsire uult, est  
strictior, tunc requiritur. Primo q̄ non trā-  
seat ex temeritate aut leuitate uel odio  
prioris p̄ælati, sed ex zelo melioris uitę,  
& si est contrarietas inter p̄ælatum & sub-  
ditum in hoc sic iudicium superioris am-  
borum requirendum est, & ad eum potest  
subditus appellare. Secundo requiritur q̄  
non solum religio sit strictior sed q̄ actū  
liter auctius ibi uiuatur quia licet esset  
strictior, si tamen ibi latius uiueretur non  
liceret etiam si ex dispensatione latius ui-  
uunt. Facit c. sanē, de reg. iur. Nam transi-  
tus est permissus ut quis ducat arctiorem  
uitā quia p̄æsumitur motus spiritus san-  
cti, ut in c. licet de reg. & 20. q. 4. c. 1. quę  
ratio cessat quādo in suo monasterio uiui-  
tur strictius respectu regulę & cōstitutio-  
num, quam in eo ad quod uult trāsire, un-  
de Guiliel. nāso i dicto c. sanē dicit q̄ licet  
regula

vt. art. 8. Vbi dicit  
est q̄, q̄ non est  
laudabile de p̄-  
na ad aliam uir-  
tute religionem  
per ea quę alle-  
gari.

regula beati Benedicti sit  
arctior quam regula beati  
Augustini, tamē fratres p̄-  
dicatores qui regulā beati  
Augustini profitentur tan-  
tū se arctauerunt per con-  
stitutiones suas, q̄ eorū re-  
ligio est arctior q̄ illa mōa-  
chorū, & p̄pterea dicit q̄  
nō effugit apostasiam trā-  
seuntē ad d. regulā mona-  
chorū, recitat hęc Pan. in  
d. c. sanē. Ideo dicit Ioan.  
An. in d. c. sanē, quod iura  
non mittunt trāsireum re-  
spectu melioris religionis,  
sive maioris uel respectu  
suis, vt puta quia fructuo-  
sior aut alio modo, sed so-  
lū respectu arctioris uitę,  
& quā ibi uiuitur strictius,  
vt in d. c. licet. Tertio regi-  
tur q̄ petat licētia ut in d.  
c. licet, & istis concurrenti-  
bus poterit trāsire quāuis  
licētia nō obtineatur, ēt si  
primū monasteriū esset pri-  
uilegiatū quo ad hoc, ut q̄s  
non possit trāsire ad arctio-  
rē. Addit Inno. a. in c. licet, d̄  
regu. Quarto si prior religio non incurrit  
grauem iacturā, uel infamiā ex tali trāsitu  
quia si incurrit non licet, ar. c. licet, de re-  
gula, 11. q. 3. si quis uero. Aduerte hic qd̄  
si frater minor transferatur ad alium sta-  
tum per Papā, puta ad episcopatū uel ad  
aliam religionem, q̄ tunc bona alteri iam  
quę sita non recuperatur C. de sen. p̄ss. l. 2.  
& l. tutor. Si uero non sunt alteri quę sita,  
puta, quia nondum sunt mortui eius pa-  
rentes quibus debet succedere, sic succe-  
det, si illi qui sunt in statu, ad quem tran-  
slatus est possunt succedere, quia restituitur  
ad omnia per talē translationem, vt  
in 1. l. C. de sen. p̄ss. & l. 1. §. filio qui mor-  
tiss. ad tert. Secus si transferretur per al-  
ium modum, puta propter demerita sua  
& h̄mōi, vt in d. l. 1. & d. §. filio q̄ mortis.  
36. Sed a quo debet peti licentia. R. quod  
quo ad religiosos debet peti a suo p̄ælato  
ordinario, puta in ordine minorum a

custodē uel ministro. In ordine prædicatorum  
& huiusmodi. In monachis ab abbate  
& huiusmodi. Qui p̄ælati sine consensu  
capituli dare non possunt secundum gloſ.  
in d. c. cum singulari. Quo ad episcopos re-  
quiritur licentia obtenta a Papa, ut supra  
dixi. Quo ad p̄ælatos inferiores episco-  
pis (si non sunt immediatē sub Papa) su-  
ficit petita ab episcopo suo, licet non ob-  
tineatur s̄m Io. An. in mercurialisibus in r̄la-  
ctū non stat lib. 6. Qui uero subsunt im-  
mediatē Papę non possunt ipso denegare, sed  
eo non respondente possunt, similiter cle-  
ricus tenetur petere licentiam ab episco-  
po si ecclesia grauius legitur, aliter etiam  
sine licentia poterit s̄m Inno. Sed aduer-  
te q̄ si platus dicit uelle habere consiliū,  
sic tenetur expectare debito tēpore alias nō.  
Item ista licētia debet peti ante factum b̄  
s̄m Pa. in d. c. licet, ver. not. q̄ ubi. Ad ep̄-  
tū uero si est electus potest licentia re-  
platus non requisito capitulo. c. si religiosus de  
elect. lib. 6. sed non ante electionem.  
37. Vtrum aliter trāsirens ad aliā religio-  
nem quā vt dictum est licere sit apostata.  
R. Pano. in d. c. sanē, q̄ non, apostasia ma-  
iori de qua in c. si. de aposta. Sed bene effi-  
citur apostata apostasia maiori quia certū  
est quod retrocedit. Ex quo nō intellectū  
singularem ad c. 2. ne cle. uel mo. lib. 6. qd̄  
dimittens habitum purē incurrit excom-  
municationem cum sit proprię apostata. Sed  
assumens habitum alterius religionis etiā  
latioris nō incurrit excommunicationem.  
Hoc sentit Ioan. An. ibidem in nouella, quā  
tex. ibi sentit in eo qui facit causā euaga-  
tionis quę cessat in eo qui intrat aliam re-  
ligionem & per hoc uide bonum tex. iun-  
cta gloſ. in c. ex parte, c. de tempo. ordi. &  
hoc ēt sequitur Pano. in d. c. sanē, uer. sic. &  
prædicta faciunt. Aduerte tamē hic q̄ rece-  
dens a religione lege permittere recupe-  
rat omnia bona sua indistinctē. c. q̄ a te de  
cle. coniu. & c. ex transmissa, de renuncia.  
alias non, de quo dicit vt §. 3. a. o.  
38. Vtrū religiosus possit assumi ad bñ-  
ficia simplicia. R. Pano. in c. super e. o. de re-  
gula, uer. oppo. contra q̄ nō, & cū dispē-  
tione, & facit iste tex. d. cap. super eo, &  
uide glo. in capitulo quorundam. 74. distin-  
quę dicit, monachum non posse habere  
cano-

Quicumq; offi-  
cia. Ibi glo. nec  
tr. p. dicitur qd est  
officiu. ut ibi per  
eam; & qd sit offi-  
cium tenet. etia  
Pan. in c. q. dei.  
de sta. monac.  
b. Respon. q. sic  
Rō quia qd notū  
solūne derogati  
ē voto simplici.  
c. Debet tñ peni-  
tere. Jc. c. d. du-  
ri<sup>o</sup> quōto mani-  
festū fuit notū  
fm glo. ibidem.

canonicatum in ecclesia se-  
culari, licet possit ibi esse  
episcopus, vt in capi. vno.  
18. q. 1. & hoc est ppter bo-  
nū curā, quē causa cessat  
in beneficijs simplicib; vt  
not. in capitulo quod dei-  
timorem, de sta. monacho.  
vno. Ibi Panor. vlti. not. vi-  
de supra dispensatio, & dic-  
tū ibi. §. 3.

39 Vtrū religiosus de ordi-  
ne mendicantium trāsiens  
ad ordinem non mendicā-  
tium, etiam autoritate apo-

stolica possit assumi ad dignitates i illo or-  
dine ad quem transiit. R. quod non, nec  
ad prioratus administrationes, nec ad qu-  
cumque officia etiam tanquam vicarius  
sui minister, sive tanquam locum aliorū  
tenens, nec animarum curam aut regimē  
potest per se aut p alios exercere, & quic-  
quid contrarium fuerit attentatum, irritu-  
m est ipso iure. cle. vt professores de re-  
gula.

40 De voto religionis habes infra notū.  
4. §. 14. cum seq.

41 Quid tenentur facere monachi q. ex  
redditis. quos percipiunt tenent ad cura-  
m animarum, quando vident abbatem  
negligere dictam curam. R. secundū san-  
ctum Tho. i. quol. q. debent supplicare Ab-  
bati vt provideat, & si nō vult debent ap-  
pellare contra eum sicut contra aduersari-  
um veritatis & nulli consulendū est, vt  
in tali monasterio ingrediatur.

42 Vtrū religiosus qui prius emiserat vo-  
tū de arctiori religione, & tamē intrauit  
latiorē sit absolutus a voto. R. q. sic b. vt i  
c. qui post. de reg. i. li. 6. Debet tamen poe-  
nitere e de voto adimpleto, vt ibidē, de  
alijs vero votis quomodo commutā i no-  
tum religionis, vide notū 4. princip. cum  
sequen. §.

43 Vtrū religio suo effectus vel fugitiuus  
qui non potest impetrare reconciliationē  
secundum formā c. fi. de re. possit trāsire  
ad aliam religionem latiorē. R. q. non si  
potest inuenire i puincia monasterij sue  
religionis qd eum velit recipere quod si  
non potest poterit intrare latiorē cum li-

centia sui prelati si potest habere, alias po-  
terit viuere alio modo regulariter, & de-  
bet secundum Ray.

44 Sed quis dicit fugitiuus. R. Pa. i. c. fi. de  
regu. ver. sed quia hic, secundū Io. An. il-  
le qui moratur extra monasteriū & celat  
se abbati facit i. si quis fugitiuus. ff. de edi-  
edi. vñ eo ipso qd recedit a monasterio &  
non subest obedientiæ prelati apostata est  
vt no. Inn. in c. fi. de renun. de hoc s. apoff.

45 Quid erit de bonis quæ religiosus cō-  
tulit monasterio quando vadit ad aliā re-  
ligionem. R. q. si ex ijs cū licentia, sic viu-  
fructus illarum rerū erit monasterij ad qd  
transit, donec ibi uixerit solū modo text.  
est cum gl. 1. 6. q. 6. de lapsis. 27. q. 1. si qd  
puerit ibi bona gl. in uer. cautiōri. sed dū  
Host. si vero vadit in casu non cōcesso sic  
non recuperat, imo abbas potest eum ven-  
dicare cū omnibus bonis c. abbates. 1. 8. q.  
2. de hoc vide supra monasterium. §. 16.

46 Quid si efficit religio. R. qd hominē  
ad deū propriē conducit, si modo religio  
sus sequatur regularem obseruantiam, ita  
q. meliores inueniri non possunt eis aut  
Ang. in c. quantumlibet. 47. di.

47 Vtrū tollat p ipsius ingressum omnij  
peccatorum poenam. R. q. sic patet quia si  
milia millium ducatorū in elemosynas  
darentur ab aliquo censeretur merito ab  
omni peccatorum poenali. iuxta illud Dā-  
5. peccata tua elemosynis redime, multo  
magis in ingressu religionis, vbi homo ex-  
toto se offert deo qui valet plus quā mil-  
lia millium ducatorum. Item si per poeni-  
tentiam potest & meretur omnij peccato-  
rū remissionē, de poe. di. 7. i. fin. ergo mul-  
to magis cū excedat omne genus satisfā-  
ctionis & publicē poenitentia, vt patet. 33.  
q. 2. admonere, hoc satis patet p glo. in c.  
scriptura, de voto & poe. di. 1. §. his autori-  
tatib. vbi concluditur quod nulla poenitē-  
tia tali ingredienti est danda, imo si papa  
iposuisse est q. teiuaret, aut q. iret Romā  
in peregrinatione, aut in Ierusalē, & ab-  
mutat eam in ingressum religionis est abso-  
lutus. c. q. bona agunt. 17. q. 1. facit ad hoc  
authen. de mo. in prin. c. vbi dicit omnes  
qui de eius humanam maculam detergat,  
idem legitur in vitis patrū qd consequitur  
eam gratiā quam baptizati istud consequitur  
Tho.

• Ec. c. h. scim<sup>o</sup>.  
nihil facit. J Sed  
in d. gl. & Inn. in  
c. d. eorum, de  
ca. & qual. Bal.  
tamen hoc tenet  
ex mente Spe. in  
d. a. h. si qua mul-  
lier, in antep. co-  
li. uer. q. dicitur.  
Et idē tenet Bar.  
i. a. h. idem est.  
C. de bon. q. lib.  
Idē tenet Pan. in  
c. in pñtia, de p-  
ba. col. 20.  
b. Si qua mulier  
uer. q. d. si filij  
Nā postea eueni-  
re, q. si filius ante  
moreretur.  
c. Aequitate ca-  
nonica J cū hoc  
Pan. in c. in pñtia  
2. col. ver. nunc  
quero, ubi exa-  
minat.  
d. Sed opi. Bart.  
Bal. J tamē in d.  
authen. idē est te-  
net, q. in totū hē  
bit; q. est magis  
meritorium.  
e. Nec inducere. J  
qd aut si mona-  
sterij sit fratru  
minorū dicitur p  
Pan. in d. c. in pñ-  
tia 2. col. de p-  
b. nā eū op. v. f. f.  
se qd ueniat sine  
cedentes ab iure  
stato, vide ibidē  
etiam Inn.  
f. Gl. & Albr. J  
Idem sequit Pa.  
in d. c. in pñtia  
2. col. ubi alle-  
gat cōcor. & vidit  
gl. maguā, in c. fi.  
quis mulier. 19.  
q. 1.  
g. Rū. secūdi Al-  
br. J De hoc per  
Bart. in authen. in-  
gressi. pen. q. 6. de  
fac. san. ecc. Pa. in  
c. in pñtia 2. col.  
ubi vult qd  
transeat nisi dñs  
reuocet, qd p q.  
trāsire res in po-  
entiorē, vide  
Spec. ti. de loca.  
§. nunc aliqua

Thom. 2. 2. q. vlti. & glorio-  
sus Bernardinus de Senis  
in suo quadragesimali, &  
S. Ber. i. lib. de pcepto & di-  
spen. c. 40. dicit qd religio  
amatores suos angelis simi-  
les facit dissimiles homini-  
bus, imo diuinā i homine  
reformat imaginē & figu-  
rans nos Christo ad imitar  
baptismi, hęc ille.

48 Vtrū eripiat a patria po-  
testate. R. q. sic vt not. i au-  
then. ingressi, & i authen. si  
qua mulier. C. d. fac. s. a. ec.  
& c. cū scimus, a de regu.  
tex. est cū gl. 10. q. 2. c. i. se-  
quitur Bart. & glo. in l. i. ex  
causa. §. papinian. ff. de mi-  
no. Fede. cons. 34. & Albr.  
in d. a. h. si modo pudes. 6.

49 Vtrū tollat irregulari-  
tatem vide s. irregularitas.  
2. §. 1.

50 Vtrū patre intrate mo-  
nasteriū filius possit pete-  
re legitimā. R. fm Bart. in  
d. a. h. si mulier, b. posita  
1. 6. q. vlti. q. nō de subtilita-  
te, iuris, quia legitima nō  
debetur nisi post mortē na-  
turalē patris. l. 1. §. impube-  
riff. de colla. bo. Sed de eg-  
tate canonica dico cum  
Bal. i. d. a. h. si qua mulier  
q. poterit petere ne hēat  
postulare alimenta mona-  
sterij, & placet.

51 Quid de peculio ad-  
uentitio filij cuius vfructu-  
sus est patris quando pa-  
ter ingreditur religionem.  
R. fm Bart. in authen. idē  
est. C. de bo. quæ liber. q.  
ex quo pñtia pñs soluitur  
ex facto pñs, remanebit so-  
lū medietas d. vfructu<sup>o</sup> a-  
pud patrē. l. cū oportet. §.  
cū aut. C. de bo. q. & sic ad  
monasteriū, i q. pñ ē ingres-  
sus glo. in d. a. h. idē ē te-

net q. non sicutur. Marti. ve-  
ro tenet q. ex toto finit, &  
dicit ita fuisse decisū Bo-  
noni. i. facto. & ad glo. R. q.  
loquit de vfructu quem  
hēt pñ in alijs bonis q. non  
sunt filiorū, sed opi. Bar. d.  
videtur magis equa.

52 Vtrū bona igrediētis sint monasterij.  
R. q. sic ipso iure, auth. igres. fi. C. de la. c.  
san. ec. ga. igrediētib; 19. q. 3. pa. in c. in  
pñtia 2. col. de pba. nec ab alia-  
rum partium q. sibi vfructu<sup>o</sup> alia pñ valere.  
nec inducere e prescriptionem cum in re  
bus inuasis aut furtiuis non currat vt su-  
pra. Præscriptio. §. 19. Item transeat seu-  
da, de quo dic vt supra. Feudum. §. 10. Rē  
seruabitur tamen legitima descendētib;  
19. q. 3. c. fin. & idem vt in alcendentibus,  
quia equē succedunt illis nō extātib;

53 Verum vfructus amittatur ex ingres-  
su R. fm Inno. in d. c. in pñtia, q. nō,  
sed durat non nec viuat, hoc idem sequit  
glo. & Albr. i. in authen. ingressi. C. de fac.  
san. eccle. hoc limitant aliqui verum quā-  
do monasterium potest habere proprium  
in communi, aliter non secundum gl.

54 Vtrū emphyteusis sit trāsseat ad mona-  
steriū. R. fm Albr. §. i. d. a. h. e. igres. si. q. sic  
arg. l. peto. §. 1. ff. de leg. 2. Odo. tñ ibidē li-  
mitat verū, nisi emphyteosim haberet ab  
alia ecclesia, q. tūc esset i positione eccle-  
siæ, an veller tē vel canonē. Aduerte bñ qd  
auth. igres. nō hēt locū nisi i monasterijs q.  
nō habet nisi i cōi, non i his q. hnt i p-  
prio sicut ordo militiæ sctę Mariæ, & tercij or-  
dinis sancti Francisci, & ecclesię secula-  
ris fm Albr. in d. a. h. e. ingressi.

55 Quid si igrediens fecerat testamētū an  
ingressum nihil relinquēdo h monasterio  
sed extraneū heredē instituēdo R. fm d.  
Ant. i. c. in pñtia, de proba. qd aut expref-  
se tulit bona sua tpe igressus, nulla facta  
mentionē de testō, & tunc si hoc fecit i cō-  
tinenti post conditū testamētū sic nō reuo-  
cat testm, nec erunt monasterij illa bona,  
sed solū illa collatio bonorū præsumitur  
facta ad tps vitę suę q. non vt quis iconi-  
tenti mutare animum, arg. l. nō ad ea. ff. de  
condi. & demon. Si vero hoc fecit ex inter-  
uallo post testamētū conditū, tūc psumit  
mutasse

uer. 120. Et uidē  
tex. in authen. de  
alie. & emph. §. i.  
h. Nihil relin que-  
d. J Vide istam  
quoniam ample li-  
spuati p glo. &  
Modr. in authen.  
si qua mulier. C.  
de fac. san. eccle.

a Pa.nero. ] Vbi adducit eam ad distinctionem Bar. in d. auth. si qua mulier & satis la te loquitur.

b Etiam qui ad bona Pan. in c. ca in praesentia. 18. colum. dicit quod potest testari etiam sine auctoritate curatoris idem de minore secundum Ioan. And. ibi, & Lap. alleg. 27. & vide ibidem late.

c D. tamē Ant. ] Mouebat q. c. licet de sepul. lib. 6 ubi filiusfam. nō potest de ad. neut. eius relinquere p. anima, sed loquitur in layco. Nos autē in eo q. est Christi miles &c. Et vide pro isto. §. not. per Alex. & Jac. in l. senium. C. qui testa. face. post.

d Et hoc ueri. ] Et tenet Bar. in l. 1. §. nec castratus. col. ver. vlt. riu. ff. de colla. bon. & refert qua si oia Bal. ubi su pra. Rō est, quia quādiu filius est studio non dicitur aliquam p. sionem militare exerce re, vel quasi, ideo non potest dici habere ca strenē vel quasi &c.

tiis qd nō p. qua illa sunt in dispositione patris. Sed dubit est de aduentitiis de quib. non potest disponere in vita patris etiam cum consensu patris, iuxta ea quae not. in in d. l. penulti. Sed Pan. tenet ibidem quod potest, quia statim per ingressum gaudet illo priuilegio, autē presbyteros. C. de epis. & cleri. ex quo qd est laycis aduentitium, est clericis quasi castrense, & ideo priuilegi

mutasse animū fauore religionis. & sic rōpitur testamentum, & erunt monasterij illa bona, aut nō contulit expressē bona sua monasterio, & tūc remanet testamentū, & monasterium solum petet portionē suā, aliter q. rumpendo testamentum. Pan. vero a in d. c. in praesentia, col. 17. tenet cōtrariū, s. q. nō potest portionē suā. Sed ego in fratrib. minoribus credo uerum, i. aliis autē q. possunt habere in cōi. opi. do. Anto. est humanior religioni, sed illa Pan. uidetur uerior de subtilitate iuris, per eam quae not. Albe. in d. auth. si qua mulier, sed talis ea bōa nō capiet, nisi post mortē naturalē secundū multos doctos. quos recitat Alberi. licet multi alij dicant quod statim post professionem.

56 Vtrū prodigus uel dissipator bonorum cui interdicta sunt bona possit intrare religionē. R. Alberi. in d. authen. ingressi q. sic, dum modo sit rationis capax etiam quo ad bona, b sicut de minore est uerum.

57 Vtrū filiusfamilias intrans monasterium possit disponere de bonis pecunijs, fm Pan. in d. c. in praesentia. 20. colū. q. de castrensi vel quasi non est dubitū qd p. l. pen. C. qui testa. face. post. Similiter de profecti-

tiis qd nō p. qua illa sunt in dispositione patris. Sed dubit est de aduentitiis de quib. non potest disponere in vita patris etiam cum consensu patris, iuxta ea quae not. in in d. l. penulti. Sed Pan. tenet ibidem quod potest, quia statim per ingressum gaudet illo priuilegio, autē presbyteros. C. de epis. & cleri. ex quo qd est laycis aduentitium, est clericis quasi castrense, & ideo priuilegi

tur pater in uita sua usufructu illorum bonorum. pariformiter dico in aduentitiis aduentitiis post ingressum do. th. Anto. in d. c. in praesentia, tenet prius. s. q. nō poterit disponere taliter, q. p. priuilegi usufructu in uita sua de aduentitijs ante acquisitis, sed bñ poterit dispoere de directo dominio, & etiam uili taliter q. mortuo patre trāsibit ad eū cui reliquit illud, vt in auth. de mona. §. illud, Secus de acquisitis post ingressum, quia sunt monasterij.

58 Quid de libris datis a patre filio familiaris. R. q. transibunt cum eo ad religionē secundū dispositionē gradientis fm Ia. de Raue. & recitat Pa. in d. c. i. p. sentia 21. col. q. censentur quasi castrense peculij Pe. uero dicit hoc uerum in libris collatis doctoribus vel magistris. Secus in datis scholaribus. Et hoc idem sequitur Bald. in l. filia. C. fami. hgr. 3. q. & hoc uerius. d

59 Vtrū religiofus succedat in bonis parentū & hmoi. R. q. sic, nec parentes postunt eos exheredare propter crimen ingratitudinis commissum i seculo. C. de epi. & cle. l. deo nobis. §. hoc ē cognitū. 19. q. 3. c. fi. Fallit in fratribus minoribus d. cle. Exi ui, quia non succedunt de iure.

60 Qualiter agat monasterium i praefatis in quibus succedit, vel ei acquirat. R. Pa. in d. c. in p. n. 27. col. ver. sed uero, hoc sūt dicit quasi in si. q. q. agat his actionibus quib. illa egisset ante ingressum, & p. gestis antea per ipsum tenebitur monasteriū in quantum ad ipsum monasteriū peruenit, de bonis ingressi, fm Inno. in d. c. in p. sentia, ver. sed si postquam ar. l. 2. C. de im. pub. & ali. sub. Vel forē & uerius in rotū, licet possit petere restitutionem tenēdo q. monasterium iure successionis uenit, vt §. Monasterium §. 4.

61 Vtrū ingressus possit renouare testamentum factum ante ingressum. R. Pa. i. d. c. i. praesentia quoad fratres minores, non est dubium q. nō potest, sed quo ad alios tenent Pe. & Cyn. i. auth. si qua mulier. C. de sac. fan. eccl. q. sic. Sed Ba. ibidē ver. ex p. d. c. i. s. distinguunt. Pa. 2. 1. col. ver. ex hoc dicit alia q. tenet q. nō pōt ullo modo, pariformiter nō poterit facere testm si ante nō fecisset, ex quo p. fessus ē morit mudo. Et hoc credo uerū excepto casu dicte q. permittit

a Ego tamē credo op. sco. ] videtur tutor, q. simpliciter sequitur Rofe. re. sinitio. 2. §. 1. & Archi. Flo. & intellige augustinam loqui in casu quo est magna difficultas et intrandi religionē uel propter etatē uel aliquā rōnabile causā puta quia magis est damnolus religioni uel si bñp. ingrediendū religionem, q. non intrando. b Minuat p. m. ] intelligitur de peccato eiusdē speciei uel etiā generis.

c Contra quod facit ] Vt puta, si fornicet uel furatur.

d Vel ratione ] tempus. ] Quia ex hoc uidetur magis ingratus diuinus beneficijs, quibus est sublimatus ad statū p. fectiois. Hebre. 10. vnde & dñs Hier. 40. conuenit d. Quid est q. dilectus meus in domo mea fecit scelera multa. e Vel rōne ] can. Hall. ] Quia ad uitā eius plures respiciunt. Hie. 23. in pphetis Hier. vidi similitudinē adulteritū, inter mendacij, & cōfortauerunt manus p. smoti, ut nō cōuerteret ansp. s. q. malitia sua. f Possunt procurare ] De hoc J. Restituo. 1. uer. impediens.

mittit post ingressum iter liberos disponere.

62 Vtrū religio tollat crimē ingratitudinis. R. q. tenet cōmūiter q. sic, i. c. 2. de aposta. & i. c. vlt. de eo q. fur. or. suscepr. & i. c. quātū libet. 4. 7. distinctio. & in c. nō liceat. 19. quæst. vlti.

63 Quid si p. demnatus ad mortē & liberatus tali p. ditione, qd si egrediet punietur pena priori, si egrediet peti. ab vxore egreditur, vt tenetur. R. nō potest puniri illa pena fm Bar. Bri. in questionibus suis, quæst. prima, & sequitur Alberi. dic. authen. ingressi. Ratio quia coactus exijt.

64 Vtrū retrahens aliquē ab ingressu religionis teneatur restituere. R. fm Ricar. in quol. 3. q. 19. Quod aut retrahit q. non credit aptū religioni siue uilē, & si hoc credit p. babiliter, sic nō tenet religioni, q. a potius damnū ipsius impedit. Aut secūdo retraxit p. uilitatem suam, & si ē spiritualis, pura quia eius consilio bene uiuit, sic non peccat, quia ex charitate possumus potius bonum meum spirituale p. ligere quam alterius. Idē dicerem quādo retrahit quia uider q. uult intrare religionem in qua non uiuit regulariter fm quod tenent, quia sic procurat bonū eius. Si uero est tēporalis, puta q. sp. c. t. ad promotionē, honorē & huiusmodi si steterit in seculo, sic peccat, q. tēporale p. posuit spirituali, non tamē tenetur religioni, sed subtracto orādo, bonū persuadendo, & saluē pcurando plus prius. Aut. 3. retrahat Sum. Ang. Pars. I. l.

xit ex amicitia, & si est naturalis aut p. gninitatis sic licet peccet, non tenet religioni th. Si uero ē amicitia lasciuia, sic magis peccat, & tenet in istis duobus subtractor, & magis secūdo q. i. primo (vt dixi) p. curado bonū eius, non th. religioni. Aut.

4. retraxit animo impediēdi uilitatē religionis, & sic tenet fm posse suū facere qd illa p. sōna iuret, & si non potest satis faciat religioni ad arbitriū boni uiri, vel meliorē ab eam inducat. Et etiam subtracto si non potest eū inducere vt intret religionē (secundum quod dixi) procurado saluē eius sollicitus quam prius, obligatum uero religioni retrahens secundum Sco. i. 4. dist. 15. 3. q. i. respon. ad secundū, ubi p. cor. cū Ricar. tenetur laborare vt redeat, & si non potest tenet ipse (si est persona idonea & habilis religioni) religionē intrare, vt sic satis faciat religioi, & orare p. aucto vt dicit quod fecit Ray. Ego tamē credo q. si nollet intrare, non propterea esset i. statu damnationis sed sufficeret ei quod p. posse alio modo satisfaceret religioni, & etiam ei quem peruerit.

65 Vtrū religio minuat peccatū. R. q. licet p. m. religiosi sit grauius peccatum seculariū vel ratione uoti contra quod facit, & vel ratione contēpus d. (si maior ad est) vel ratione scādali, & tamē ceteris parib. dico peccatū religiosi esse leuius p. tō seculariū Primo propter intensionem quā habet erectā ad deum, licet ad horam in tercipiatur ex qua de facili reuertitur, Tū quia habet plura quae uel reducant ad delectionē ipsius peccati, hic ex San. Thom. 2. 2. q. 186. ar. 10.

66 Quae p. cipiuntur religiosus uniuersa liter R. multa. Et primo i. cle. religio. de priuile. sūt nouē J. scripra. Primo ne i. sermōnibus ecclesiarū p. latis detrahant. Intellige ad specialia descendendo. Secūdo ne retrahant aliquos ab ecclesiarū suarum frequentia, scilicet detrahendo eis & huiusmodi illicitis. Tertio ne pronūciant indulgentias discretas, scilicet falsas, vel fm q. dico. Indulgentia. §. vlt. Quarto cū confessionibus testamentorum inter erūt ne retrahat testatores a restōnibus debitis aut legatis m. f. c. i. b. eccl. i. s. faciendis. Per. de Palu. 1. 4. dixit q. pcurare f. vt magis eis legetur

a Quod peccat mortaliter. Hoc per illud verbum in textu postit, sub in terminatione maledictionis æternæ, & in virtute hanc obedientiæ, tenet hoc Card. ibidem. b Fieri uel erogari. J Dicit gl. Equibus debentur, vel quibus ligari uolebant.

fratribus uel conuentibus in alterius præiudiciu fieri uel erogari b procurant. Sexto ne absoluant a casibus reseruatis Pa pæ uel episcopis. Hæc omnia in virtutem sanctæ obedientiæ, & sub interminatione maledictionis æternæ inhibentur. Septimo sub eadē prohibitione prohibetur eis ne p sonas ecclesiasticas (præsertim coram iudicibus delegatis a sede apostolica sua cõtra eos iustitia prosequentes) vexare indēbitè aut ad loca pluuiã (& præsertim multum remota) conuenire præsumant.

Octauo præcipitur platis, religiosis ad quos aliquid prouenit occasione pmissorum, q nisi j. mensē plenè satisfecerint, ecclesiã stitici damnificatis de eo quod ad eos per uentū postquam fuerint requisiti ipso iure sint suspensū ab officio, & glo. ibi. & quousq; debitā fecerint satisfactionē. Nono ne ministrent extremam vnctionem, eucharistiã sacramentum, solennizent matrimonium, non absoluant excõcõcatos, nec absoluant a pna & culpa, de qua dic ut s. excõcõcatio 5. casu 1. 2. Decimo nullus religio sus põt uigore literarū apostolicarum uel legatorum alibi cõueniri aliquem sibi subditum ratione aliquorum locorū, nisi coram eo coram quo de iure conuenit, cle. 1. de rescrip. Vndecimo nullus religiosus potest eligi in prælatu alterius religionis uel habitus, nisi solum in Episcopatu, cle. 1. de elect. Duodecimo prohibentur alienare plati religiosi res ecclesiæ, vt in cle. 1. de reb. eccle. non alie. uide j. suspensio. 1. s. 31. Tertio decimo præcipit eis ne ad iurandū uouendū &c. inducant aliquos ut sepulchra eligat apud eos, de quo j. sepultura. s. 37. Quarto decimo ne decimas ecclesiis de

bitas vsurpent, cle. 1. de deci. de quo s. Excõcõcatio. 7. casu. 37. Quinto decimo præcipitur mendicantibus ne aliquè ad professionē recipiant añ cõpletū annū quintū de cimu. c. nō solū, & c. pstitutionē, de reg. li. 6. Sexto decimo ne statū begininarū faueat, cle. 1. de relig. do. uide. Excõcõcatio. 7. casu. 40. Decimo septimo quod horis debitis in ecclesiis eorū officiu pfoluant, cle. 1. de ce lebra. miss. Decimo octauo quod nō dimit tant habitū suæ religiõis, nec vadat ad stua, vel physica, aut legas audiãt, c. ut periculosa, ne cle. uel mona. li. 6. uide Excõcõcatio. 7. Casu. 7. & 16. Decimonono qd non dicant aliqua uel retrahat audientes a solutione decimarū, & q regitri p̄dicent de eis populo, & q confessores non omittant facere conscientiam consentibus, clemē, cupientes, de pnis. Vide Excõcõcatio. 7. Casu. 14. Vigesimo quod medicantes non capiãt loca de nouo. c. cum ex eo, de excel. sio. prælato. li. 6. & cle. cupientes, de pnis. Vide loca. per totū, & s. Excõcõcatio. 6. casu. 44. Vigesimo primo quod non celebrent in castris vel villis, nisi quatenus eis a iure conceditur. c. episcoporum, de priuile. lib. 6. Vigesimo secundo q seruent interdictū quodcunq; quod uiderint seruare matricē ecclesiã, cle. 1. de sen. excommu. uide Interdictum. 7. s. 8. & idē de cefationib⁹ a diuinis. d. clemē. 1. Quasdam alia præcipiunt monachis de quibus uide supra Monachus. s. 10.

**R**ELIGIOSVS locus dicitur omnis domus, monasterium templum hospitale, & quæcunq; alia autoritate Papæ uel Episcopi ad pios vsus edificata, de religio. dom. c. de synodochis, & c. ad hæc. Secus si sit autoritate episcopi uel Papæ sūt edificata a principio, uel ex postfacto, de consecra. dist. nemo, quod est ptra leges quæ uolunt quod vbicunq; sepelitur aliquis locus ille sit religiosus, qd non est uerum per tex. cap. pe. de sepul. & ibi sequitur Pa. super 1. glo. vers. saluant etiam glo. ibidem tenet Pan. in c. ad hæc, hic allegato.

1 Vtrū loca religiosa possint ad humanos vsus transferri. R. qd non d. cap. ad hæc 1. 2. quæstio. 2. nulli.

2 Per quos debent regi p̄fata loca. R. qd p̄ religiosos e. uide monasterij uel alterius eijdem

a Vt patet in c. ueniens. J Et facit ff. de condi. causa. d. aca. l. si mulier, & l. 1. ff. de calum. & uide que scribo. j. symonia. 3. §. 40. b L. 2. ff. de publi. fal. so. j. vbi habetur per Bart. q non solum in p̄toribus, & iudicialibus, sed etiam in conuentionalibus quæ ritur. actibus actio per notarium, & etiam per iudicem, quare ista lex non est referenda ad principi pale quæstionem sed ad id tantū, q dicit de notario & indice.

**R**ELIQUIAR. REMISSIO. REMITTERE. eisdē religionis, & si non uiuunt regulariter debet expelli, & poni alij districtioris vite, aut saltē clericis secularibus. si alias nō possint remanere ordinati, & hoc p̄t Episcopus sine Papa fm̄ gl. & loa. An. & Pa. c. inter quatuor, d. rel. dom. Fallit i hospitali, de quo uide supra Hospitale. s. 2.

**R**ELIQUIAR. SACTORU esse venales nō possunt. L. nemo la. 2. C. de sac. san. ec. nec ex capsã ostēdi debet, nec de nouo iurē in publico uenerari, nisi prius autoritate Romani Pōtificis fuerit approbatē, de reli. & ve. lan. c. 2. p̄cipit platis ne permittant varijs figmentis, & falsis documentis decipi homines, qui uadunt ad eorū ecclesiã causa uenerationis propter miracula quæ ibi sunt sicut in p̄teritis locis causa quæstus fieri consuevit, in d. c. 2. & dicit Pa. in d. c. 2. 1. no. qd est dñr vendi, qd p̄ q̄stu ofidunf.

3 Quæ autoritate possit corpora sactorū eorū reliquiæ transferri. R. qd solum autoritate Papæ uel Episcopi aut sanctæ synodi, de conse. dist. 1. c. corpora, ubi dicit Io. hoc uerum quando corpus est traditum perpetuæ sepulture. C. de rel. & sum. fu. l. vlti. nisi necessitas imminet, qd tūc sufficit autoritas p̄sidis puincip. le. 1. C. de re. li. & sum. fu. quia quādo non sunt traditæ perpetuæ sepulture, tunc bñ possunt transferri sine alicuius autoritate ad aliū locū religio sum. C. eo. l. si necdum.

2 Quid si furtiue subtrahat. R. fm̄ Ro. sacrilegium est 17. q. 4. quisquis etiã si ex deuotione hoc faciat fm̄ eundē, & Hugo.

3 Vtrū sit symonia reliquias uēdere. R. fm̄ Ray. & Goff. quod sic. 1. q. 1. qui studet.

4 Vtrū reliquiæ sanctorū debeant portari ad col. R. qd nō, ar. d. l. si necdū, & l. vltimo, d. c. corpora, licet possent poni sup̄ aliquo p̄o alioq; tēpore ex magna causa, ar. d. l. 1. & hoc tene, quamuis Tho. 2. 2. q. 96. ar. vlt. ad teneat q liceat ex deuotione sine aliqua sup̄stitutione sup̄ se portare.

**R**EMISSIO Peccati per auctoritatē fit a solo deo. 1. q. 1. c. ita, & c. vt euidenter, de p̄c. dist. 1. uerbū p̄per officium autem seu ministerium fit a prælato etiã malo. 1. 2. 3. q. 5. remittuntur, per meritū uero solum a bono fit. 1. q. 1. remissionē, de conse. dist. 4. quomodo.

1 Quæ requirit i peccatore ut fiat eius missio peccati. R. Pe. Aure. i. d. dist. 17. q. 1. qd nisi meritū Christi applicet actualiter isti uel illi, nulla culpa peccati delet, cū solum in uirtute passionis Christi delet, de lege ordinata itelligit fm̄ Sco. i. 4. dist. 15. q. 1. Et ideo cū sacramēta sint immediatè applicatiū passionis Christi ad nos, oportet si culpa debet dimitti qd p̄ aliquod sacramētū, uel de facto exhibitus, uel in uoto fiat, p̄p̄erea ad alius quātūcunq; contritus (nisi simul p̄currat oris p̄fessio in facto, uel ad minus in uoto) non p̄sequit remissionē peccati de remissionib⁹ uide s. Indulgentia. Nam remissio aliquandū idē est quod indulgentia.

**R**EMITTERE Idē est quod dare ut patet in ca. ueniens a 1. de testi. in glo. in ver. remittere, & 1. q. 3. c. ea quæ in glo. in ver. promissa.

**R**ENUNCIATIO Est rei uel iuris p̄rij facta sciēt̄ legitima refutatio, 7. q. 1. quam periculo sum.

1 Quando renunciatio dicitur illegitima R. qd ex tribus, primo ratione p̄onæ renūciantis, ut puta qd minor, de iudi. c. si annū, lib. 6. aut alius q nō p̄t renūciare.

2 Secūdo ratione p̄onæ i cui⁹ manu fit renūciatio est illegitima. ca. dilecti, ca. admonet, & c. qd i dubijs, de renū. ubi nulli ecclesiastico licet renūciare alicui bñficio ecclesiastico nisi i manu su. plati ad quē p̄tinet collatio. d. c. admonet. 1. 8. q. 2. abbas. Quod limita in bñficio aquisito, per ca. ueniens de renū. & in epatu q non p̄t renūciari nisi in manib⁹ Papæ c. nisi de renūcia. Quo autem possit tractat⁹ haberi sup̄ renunciatione. Vide symonia. 2. s. 22.

3 Vtrū renunciatio aliorum iurū sit siēda aduersario. R. qd sic, uel notario publico uel iudici nomine aduersarij recipiēti. l. 2. ff. rem pub. fal. fo. b.

4 Tertio rōne rei q̄ renunciari nō p̄t dñr renūciatio illegitima. Nā iure nālī & agnatōnis

a Sic potest quantum ad priuata.  
 Facit. §. si pacificam ibidem, unde bonam gl. i. ver. generaliter i. dicit. §. sed & si quis.  
 b In fauore priuati §. l. si quis in §. scribendo, & ibi C. de pac. & r. 5. est, q. q. libet in re propria esse moderatorem. C. l. in re mandata. C. m. a. & in abutendo tex. §. fing. in l. sed & si, c. 5. soluit in uer. d. ubi de abuti putat. ff. de pe. heredi. Iniqua, n. est in genus hominum liberam remissurum administratione auferri dixit iurista, in l. non vsque adeo, in fin. ff. si quis a pa. ff. maio. Et ista est uniuersa, sua committere l. nemo exterius. C. de iud. hoc uer. iure fori. l. n. iud. in poli. n. Matthei 23, dicitur Eueriui, &c.  
 c Potest renunciari vt in l. si. Puta in macedoniano quia si parte contentent, est ratio illius odij.  
 d Et qd not. ibi Ge. §. Questione secunda, & est in §. ex parte, & ibi gl. in uer. sic. ubi sum quae dicitur, ut si scripsi seruo meo, vt liber sit, non erit liber, nisi cum literae ad ipsam puenierit. ff. de acquir. post. §. abenti.  
 e Impetrat. Quia statim habet vires suas, ut not. Ge. in d. v. in §. ex par.

tionis & sanguinis nemo potest renunciare, vt l. iure sanguinis. ff. de re. iur. & l. i. aut agnatiois. ff. de pac. iuri vero positio qd concernit certam formam vel solennitatem non potest quis renunciare, vt puta qd testamentum cu tot testibus vel stipulationes fiat certo modo. l. nemo potest. ff. de leg. 1. facit c. q. a. ppter, de elec. & c. cu effes, & qd ibi no. de test. Si vero non concernit certam formam vel solennitatem sed publicam utilitatem, similiter non potest, l. ius publicum. ff. de pac. & l. c. si diligenti, de fo. ppe. Si autem concernit publicam & priuata, & publicam se separari a priuata, sic potest quantum ad priuata. a l. iur. gentium. §. sed & si quis pacificas. ff. de pa. pura ius dat actionem pro anima l. morbofo, tamen partes possunt pacifici vt non possint agere, facit tex. cu ibi not. in glo. in ver. abiurasse, i. c. cu venissent, de isti. Si vero non potest separari sic renunciari non potest d. c. cu uenissent. Si vero sit solum in fauore priuati b tunc ille in cuius fauore est potest dummodo non sit, contra bonos mores, vel non inducat ad partem talis renunciatio, quia non ualeret, vt in l. alia. §. cle gant. ff. lo. ma. & l. conuenire. ff. de pac. do. Si autem sit solum in odium alterius, tunc si cessat ratio illius odij potest renunciari, vt in l. si. c. de maced. alias non, vt l. c. ta & si. ff. ad mace. u. d. Panor. in dicto c. si diligenti 3. col. ver. Sed ad verificationem.  
 5 Quid si aliquid sit introductum in fauore amborum. Re. q. alter sine altero renun-

ciare non potest vt dicit gl. in c. ad apostolicam, in ver. monasterij, de regu. facit. l. qd fauore. C. de legi. unde dicitur, qd in communi iure potior est conditio prohibitis. ar. ff. de ferui. ru. pra. l. p fundum. ff. communi di. l. Sabinus. ff. de libe. cau. l. 2. 3. & 4 Sitam aliquid conceditur pluribus siue uniuersitati sed in fauore principaliter particularium, sic bene posset quilibet renunciare iuri suo & sic loquitur c. ad apostolicam praedictum, & c. dilecti, de fo. compe. Fallit hoc in quibus ga licet concernat fauore tertij sit in petrans renunciare antequam sit presentatus, nisi appareat, quod concedens statim uoluit concedere ius illi tertio, ga communitur non acquiritur nisi in presentatione seu noticia c. 1. de conce. praeb. lib. & quod ibi no. Ge. d. Idem dico qd non potest renunciare quando per procuratorem impetrauit, quia statim acquiritur ius illi tertio, vt in d. c. similiter si fuit concessum motu proprio. §. 6 Vtrum exemptus possit renunciare exemptioni. Vide §. Exemptus. §. 7 Qualiter fienda est renunciatio. Re. q. Primo uoluntarie 7. quae primo. quam uis. Item scienter, & ideo quando quis aliquid ius ignorat debet ei notificari, ut in authent. quomodo oportet episcopos. §. sanctimus igitur, col. prima. quia est quod ignorat renunciari non potest. l. mater. ff. de inoff. testa. & haec est extra notarios qui ponunt clausulas renunciationis quas ignorant, qui contrahunt, & propterea tenentur eis de damno, qd aliter non incurrisset, puta quia renunciant si sciuisset. Tertio sine coactione, qd me. causa. ad audientiam. Quarto quo ad beneficia, ecclesiastica debet fieri pure & absolure, de offi. deleg. c. ex parte, el. 1. de symo. ex insinuatione. Unde dans uel remittens uel renunciatus aliquid spirituale pacto, uel conditione temporalis interueniente symoniacus est. 1. q. 2. c. quam pio.

8 Sed nunquid si renunciatur absolute, tamen in mente gerit ut sibi aliquid temporale detur. Re. quod symoniacus mentalis est, de symo. c. tua, in fin. verum est quod sola poenitentia aboletur cap. vlt. de symo.

2 Vtrum

a De re spiritua li. §. Exemptum ut hic dicitur de beneficio.  
 b Si autem non apparet. Et qd co sensum, et renuncians qd aduer sarij, gl. in l. 1. C. de pac. & facit. l. §. si quis a. si quis non licet, & l. si in fin. C. de temp. app. Et ita loquitur text. in d. l. 1. C. de pac. Secus tamen per simplicem abactionem factam in absentia partium, quia tunc non potest remitti, vt teneat gl. p multa infra p ea allegata in d. l. 1. Idem teneat gl. in l. si vnus. §. sed si generaliter fer. ff. de pac. Bar. in l. sed & si §. §. §. qd. ff. si §. cau. Hoc uultu multum limita, prius nisi simplex renunciatio ferret iudicio, quatenus presentia iudicis presentia iudicis, gl. in l. 1. ff. de tu co. bo. dan. Bart. & oes in d. l. 1. Quod intelligit, qd iudex rana publica persona recipere expectat, nisi absentis, aliter ferens. Ita fin. Bart. in l. post quod sit, uer. sic. Querit uerum ista renunciatio. Et ibi Alex. multum nota. C. de pac. Idem tenet Cy. in authent. in fauore pube r. 1. q. c. si aduer. u. d. Secus do limita, nisi renunciatio ferret presentia. Quia tractat de comodo eius qd est presentis, & tacet habetur pro q. sen-

9 Vtrum quis possit renunciare liti super beneficio ecclesiastico vel spirituali aliquo temporalis sibi dato. Re. Pa. in c. cu pridem, de pac. 2. no. q. 3. etiam si recipiat illud nomine expensarum, ga si renunciatus habet ius renunciat spirituali temporalis dato qd est symonia, d. ca. ex parte, & qd ibi not. p. Pa. in ver. Item in glo. 1. dicit tamen Inno. & Host. in c. no sine, de arbi. quod ualeat compositio autoritate superioris, vt pro pacis bono def aliquid temporale ei de quo non est certum de iure sibi competenti, vt cedat liti vel renunciat si quis ius habet, c. nisi de pb. Secus si fiat autoritate partium, ga sic est symonia, nisi qd heret ortu a iudice, puta ga compositio sum est in eo, vel ipse sic diffinit, & licet gl. i. d. c. cu pridem, dicat non sufficere nisi interueniat Papae confirmatio, tunc ceter doc. ibidem tenent cu opi. d. Ant. qd non requiratur, & ibi Pan. sequitur.  
 10 Vtrum quis possit dare pecuniam alteri vt desistat a lite, quae est de re spirituali, a Re. Pa. in d. c. cu pridem, qd si sit certus habere ius in illo beneficio, bene potest dare aduersario sine symonia vt desistat, vel ne lite moueat. Si vero non sit certus sed dubitat, tunc non potest, nec excusat autoritas Papae in beneficio qd annexa habet potestatem clauis, ga uiderit data pecunia p illa potestate spirituali, fecit d. c. ex parte in simili, & qd no. 1. q. 3. saluator, & ca. ex multis. In alijs autem beneficijs bene excusaret autoritas Papae, cu talis symonia sit Sum. Ang. Pars 1. l.

de iure positio, fm gl. in d. c. cu pridem. Quod no. ga pacui aduersum hodie. Posset tamen iudex p bono pacis ex officio suo proponere partes, vt habens ius in beneficio det aliquid non habenti ius fm forma. c. nisi de pb. fm Pa. in c. super eo. de transac. 11 Quid de illo qd expectat proxime vacaturam primam aliqua ecclesia renuntiat proprie tenui ut pracludatur via alteri expectanti. Re. qd per hoc non impedit primam expectantem, si hoc potest pbari, si vero pinguius resignati conferatur, eo ipso detegitur fraus & carebit habita, quam resignauit, & ambita, de renun. c. si te. lib. sexto.  
 12 Vtrum renunciatio iuris futuri ualeat. Re. qd si ius futurum appareat, sic ualeat, si autem non appareat badhuc, non ualeat, quia pacta non referuntur ad ea quae apparere non possunt, vt in l. in lege, & alijs concor. ibi positus in gl. ff. de contrahend. emp. & quod non est renuntiare non potest l. tres fratres. ff. de pac. Sed de hoc uide Bart. in l. conditionis. C. de pac. quia parum ad nos. hic tamen aduerte quia filia renuntians iuri paterno, & promittendo amplius non petere, nihilominus legitimam uel alias supplementum petere poterit, nisi expresse de ipsa dixerit, ut l. si quando. §. generaliter, & ibi doct. C. de inoff. testamen.

13 Quid faciet prelatum qui beneficium habet per symoniam uel alias intrusus est. Re. quod tenetur renunciare, & si est episcopus, & est in articulo mortis nec potest adire Papam, non tamen debet dimittere possessionem quam de facto habet sine licentia Papae. Sed ablineat a perceptione fructuum (excepta stricta necessitate uitae) & querat quam cito potest. X 3 rit

rat quam cito poterit resignare, & de hoc vide Bar. in gl. in ver. d. utaxat. Inno. circa prin. Host. de renun. nisi cum pridem, & Arch. 7. q. 1. eum qui. a

**R** E P R E S A L I A dicitur rei aliarum generalis retractio auctoritate principis vel civitatis per reconponatione damni dati indulta elicitur, ex c. dñs, b 3. 2. q. 2. & est quoniam unus de vno dominio non valet concedere sequi ius contra aliquem de alio dominio, retinet res omnium, qui sunt sub tali dominio pro satisfactione.

1. Verum sint licite. R. q. sic quoniam ista interveniunt. Primum quod dñs vel civitas regatur ut emendet quod a suis improbe factum est. Secundum quod consistat de negligentia iustitie administrante. Adverte hic secundum Bar. i. trac. de represalibus. 3. q. prin. 2. dubio, quod aliquando superiore habet illegitimum de iure, sed non de facto, v. puta, quia non obeditur ei, sicut imperatori, & tunc non est necessarium adire superiorem. Aliquando habet superiorem de facto sed non de iure, v. puta quia tyrannus est dñs, & si fuit electus ex timore vel p. uim, & habet coiter pro dño, sic valet quod facit secundum Inn. in c. nihil, de elec. & sic dicitur adri. Si vero non fuit electus, sed per vim occupat dominum, & habet coiter pro tyranno. Sic cum non valeat quod facit, non est necessarium ut eum adeat aliquando habet superiorem de iure & de facto, quia est verus dñs & ei obeditur, sed tunc non expedit creditori eum adire, puta quia expenderet plusquam sit principale debi-

tu, vel est pauper, tunc secundum Bar. ubi s. potest procedere sicut si non haberet superiorem eius debitor, ar. l. si servus. ff. de pig. ac. l. mediteraneæ. C. de anno. & tribu. li. 10. & sic pater quando predicta duo non reguntur. Tertium quod iudex proprius det sententiam super negligentia, & iustitia defectu, & concedat auctoritatem represaliarum. Limita hoc verum quoniam nullum inveniatur superior qui dicitur in dño negligente faciat iustitiam secundum Gui. epm. c. cordensem, quia si inveniatur superior non valeret auctoritas iudicis proprii quoad illos qui non sunt sui iurisdictionis, & ita intelligitur, c. dñs. 23. q. 2. quod civitas plebana est per suum. f. iudicem, concor. I. de Fanto. & Fran. Vercellensis in c. vnic. de iniur. lib. 6. Quartum quod non excedant damnum. Quintum quod non extendatur ad clericos, vel ecclesiasticas personas. Hæc elicio ex Arch. in d. c. vnic. ex tunc secundum Directoriam titu. de pign. quod non fiant in personis, quia istud est iniquum, quod in personam pro alio grauetur, & secundum ipsam nulla consuetudo valeret cum sit contraria legibus C. de act. & obl. l. ob es alienum, & authen. ibidem lmo. & C. quæ res pig. obli. pos. l. qui filios, & in authen. vt nulli iud. s. quia verum, el. i. colla. 9. & C. ne vxo. pro ma. l. vlt. & in auth. ibidem, sed omnino alias istis non concurrentibus, quia ipsi represaliiis virtutem quadrupli restituerent cogitur, & ab actione pro qua hoc facit cadit, ut in auth. vt non fiant pignorationes, collat. 5. quæ est predicta auth. sed omnino.

2. Sed nunquid tenetur ad restitutionem quod aliquid per represalias illicitas exigat alio quam a suo debitore. R. Arch. in d. c. unico, quod incipit & si pignorationes, quod sic, nec aliter saluari poterit, nisi restituatur. l. 4. q. 6. si res de vsu. cum tu. de reg. iur. peccatum non remittitur, lib. 6.

3. Quid de illis qui represalias concedunt contra ecclesiasticas personas, aut eorum bona, vel concessis videntur contra ipsas, vide Excõcicatio. 7. Casu. 33. & In terdictum. 4. quasi in fi.

4. Verum represalia concessa contra putata Florentinos debeant

c. unico, de iniur. lib. 6. c. Ex Archid. in d. c. vnic. De hoc habes c. ibidem sup. glo. in vers. concedi.

**F**acit quod not. Bar. J. Mouet quod represalia concedi tunc populis civitatibus, quod autem hereditate domus tenis non dicitur de populo Florentino, allegat. l. r. c. gl. ff. de mag. c. obo. Et de hoc vide et spec. tit. d. inu. in §. 2. col. b. Quod vxor possit capi. Hoc verum, vt in casu illius legis in f. administratione, & si fecus, vt eo. ff. de ux. pro ma. sui. Bar. lib. c. Et qd no. Dy. J. ibi. format. istio ne, & hoc modo decidit & alleg. d. l. prouidendi, vt referat Bar. d. Rescriptum. J. Vi de de rescripto. d. l. in l. si. ff. de const. prin. oino. Et qd ibi no. J. per gl. ff. & Pan. ibi.

f. Cap. ex tenore. Illud ex tenore non videtur facere.

6. Sed queritur an tale statutum possit exerceri extra territorium statuerit. R. Bar. ubi supra quod sic, potest enim agere contra tales conditione ex statuto, quia actio ubique sequitur eos quibus competit, l. si. C. de p. r. c. r. l. o. tem. Quod limita, nisi filius fortiretur domicilium alibi antequam pater rumpere ar. l. ciues. C. de incol. lib. 10. Similiter si filius esset natus postquam rupit pater eius, quia iura intelliguntur de filio existere tempore quo rupit. l. i. delictis. S. ff. extraneus. ff. de nox. & l. titius. ff. de test. mili. Et igitur dicitur quod statutum dicitur quod homines vniuersi tenentur vnus teneat pro alio. Nam ille qui de nouo est affectus illius terræ non tenetur pro debitis antiquis, l. prouidendi. C. de decu. lib. 10. & quod no. Dyn. c. i. l. in colam, la. 2. ff. ad muni. Similiter tale statutum intelligitur de debitis contractis intra territorium, nisi aliud addat, vt l. c. vi.

debeat extendi ad Florentinos habentes domicilium. Senis. R. fm. Pa. i. 1. no. c. qm. de offi. ordi. q. no. quod odio facti, quod no. Bar. a. i. l. prouinciales, ff. de ver. sig. f. Vtrum statutum possit fieri quod quilibet possit capi per delictis alteri. R. Bar. i. trac. de repres. vbi. 3. & latius Barba. in c. 1. de p. stit. quod non terras vel villas sibi non subditas non potest, sed bene contra sibi subditas, vt C. de omni agno. de ser. l. 1. l. 10. alias est l. si. que incipit. Iubem. & valet statutum quod vxor possit capi per viro fallente, vt l. satis. C. in qb. ca. pi. vel hypo. ca. cotrahi. Et similiter filius pro patre. l. si. C. de primipillo. l. 1. & aliam si non sit hæres, & aduerte hic quod terræ cui certis pactis submissæ p. tectio nisi dñori non debentur sibi subditæ, ff. de rat. & iõ cotra eas non valet tale statutum. Quod not. pro limitatione sextæ conditionis in §. 1. dicta.

6. Sed queritur an tale statutum possit exerceri extra territorium statuerit. R. Bar. ubi supra quod sic, potest enim agere contra tales conditione ex statuto, quia actio ubique sequitur eos quibus competit, l. si. C. de p. r. c. r. l. o. tem. Quod limita, nisi filius fortiretur domicilium alibi antequam pater rumpere ar. l. ciues. C. de incol. lib. 10. Similiter si filius esset natus postquam rupit pater eius, quia iura intelliguntur de filio existere tempore quo rupit. l. i. delictis. S. ff. extraneus. ff. de nox. & l. titius. ff. de test. mili. Et igitur dicitur quod statutum dicitur quod homines vniuersi tenentur vnus teneat pro alio. Nam ille qui de nouo est affectus illius terræ non tenetur pro debitis antiquis, l. prouidendi. C. de decu. lib. 10. & quod no. Dyn. c. i. l. in colam, la. 2. ff. ad muni. Similiter tale statutum intelligitur de debitis contractis intra territorium, nisi aliud addat, vt l. c. vi.

Cis qui fide bona iudi. poss. 7. Quid si talis qui habuit recursum ad iudicem debitorem, & reportauit iniquam sententiam Respond. Bar. ubi supra quod debet appellare & adire iudicem appellationis, aliter represalium ei non licet, vel si prohibetur appellare, vel non est iudex appellationis, tunc potest recurrere ad suum iudicem.

**R** E S C R I P T V M dicitur debet clericis in suis beneficiis, & de hoc vide s. Clericus 7. Rescriptum dicitur proprium est id quod princeps scribit ad iuris conseruationem, ut quando committit causam decidendam inter aliquos, & differt privilegium quod contra ius quasi priuata lex. 3. dil. privilegia. Et etiam differt a beneficio quod strictè sumptum est gratia concessa preter ius a principe, & hoc est quod latissime interpretanda est, vt in c. olim, & quod ibi no. e. de verbo. signi. Latissime tamen rescriptum accipitur pro omnibus istis, hæc Panorm. in rub. de rescrip.

1. Rescriptum & processus per ipsum referri potest habitus impetratum ab excommunicato super alio quam super excõcicationis, vel appellationis articulo ipso iure est nullum, c. 1. de rescrip. lib. 6. fallit hoc i. multis casibus, qui not. per Gemi. in d. c. 1.

2. Rescriptum perpetuatur per solam citationem, de rescrip. c. ex tenore, f. c. significauit, in glo. viueret.

3. Rescriptum impetratum tacita veritate aut suggesta falsitate, vel etiam quocumque alio tacto vel expresse, quod si tacitum non fuisset falsè expresse l'apa non ita facilliter concessisset non valet, eo. ti. super literis.

4. Rescripta non extenduntur ad res vel personas in eis non comprehensas, quoniam personalia sunt, et strictè intelligenda. c. significante eo. ti. cum glo.

5. Rescriptum non vitatur propter defectum litterarum vel syllabarum. Secus si esset ibi falsum latinum, de fi. in fr. c. ex parte. in tex. & in glo. in ver. o.

6. Rescriptum primum tollitur per secundum posterius faciens mentionem de primo, si vero non facit mentionem, non valet secundum primum ope exceptionis, vt in c. ex literis, & c. pastoralis, de off. de le. fm. Goff. in s. u. eo. titu. nisi impetrans primum fuisset in mora.



o Ve in c. i. s. 11. Sic ibi text. si dolo vel negligentia vel post posuerit. Et gl. uer. dolo, in q. si fecerit p. anu. p. s. m. utur dolo, vel negligentia. Et vide in §. 8.

b Per decenium imo est p. pecuni nisi fm. impetret, & sic limitat ius canonicu. q. ius ciuile & e. uer. fo. fm. Pan. in d. t. si autē & facie rex. in d. l. filio. Ver. persona in da gl. q. dicitur. sine fine. Priuilegia b. n. tollitur decennio, si non uenit eis, & fm. glo. in d. l. filio. Priuilegiu. n. d. n. ar. t. m. decennio durat. q. a. in d. spendium coe. ita, vt in l. 1. r. f. n. d. & sic priuilegiu tollit per no. v. sum. q. d. t. n. est ad aliquid faciendū, de quo p. Pa. in c. cu. accessisset, de p. i. c. Sine m. d. ato. Et impetratū est salarius, & l. r. n. ualent, vt d. l. i. b. d. c. nonnulli. d. Nō exigit mā datū. Vt sunt l. i. b. e. r. i. , fratres. p. a. r. e. t. e. s. q. b. de def. n. s. i. o. cōp. e. r. i. t. e. a. b. s. q. u. e. m. e. n. d. a. t. o. e. Gl. in ver. res. De hoc vide. C. res inter alios acta, in rubro, & nigro.

f L. restituere §. 2. ] Exe. p. n. habemus in l. p. t. e. r. e. a. ff. de rei uend. in l. e. i. s. f. un. d. u. s. ff. de cer. pet. In quibus iuri. bus p. ab. q. d. i. a. t. i. o. n. e. r. e. a. l. i. q. p. s. o. n. a. l. i. d. e. r. e. s. t. i. t. u. t. q. i. q. u. i. p. o. t. in pig. ha. l.

præsentādi p. damnu. vt i. c. si autē a eo. tit. de rescrip. 7 Rescriptū i. s. e. r. i. debet i. l. t. e. r. i. s. c. i. t. a. t. i. o. n. i. s. e. i. u. d. e. G. o. s. s. i. p. r. o. p. t. e. r. d. u. o. P. r. i. m. o. vt c. i. t. a. t. i. o. n. i. s. i. u. r. i. s. d. i. c. t. i. o. n. i. s. a. l. i. t. e. r. n. o. n. t. e. n. e. t. u. r. c. o. m. p. a. r. e. S. e. c. u. d. o. v. t. p. o. s. s. i. t. d. e. l. i. b. e. r. a. r. e.

8 Rescriptū perdit p. ne gligentiam impetrantis an no elapso quo vt potuit & noluit. Si secundū impetretur. contra primū c. si autē, de rescrip. & c. plerūque alias temp. valet de iure canonico durate mandato, quomnis de iure ciuile duret p. decenium. b. C. de di. re scrip. l. falso.

9 Rescriptū, dicitur falsū impetratū sine mādato, c. vt i. c. nonnulli eo. i. glo. i. u. e. r. s. i. s. p. e. c. i. a. l. i. n. i. s. i. i. m. p. e. t. r. e. t. a. b. h. i. s. p. e. r. s. o. n. i. s. a. q. u. i. b. u. s. d. e. i. u. r. e. n. o. n. e. x. i. g. i. t. m. a. d. a. t. u. m. , d. vt in d. c. nonnulli, in fine, & c. ex parte, in fin. eo. ff. de procura. l. sed h. p. f. o. n. e. , in principio.

10 Per rescriptū sedis ap. o. s. t. o. l. i. c. a. u. t. l. e. g. a. t. o. r. u. m. a. l. i. q. u. i. s. n. o. n. p. o. t. e. s. t. i. m. p. e. t. r. a. r. i. p. i. u. d. i. c. e. , n. i. s. i. i. l. l. e. q. e. s. t. i. d. i. g. n. i. t. a. t. e. p. l. u. r. i. t. u. s. v. e. l. c. a. n. o. n. i. c. u. s. e. c. c. l. e. s. i. e. c. a. t. h. e. d. r. a. l. i. s. , h. a. b. e. r. p. e. r. s. o. n. a. t. u. m. , & t. a. l. i. s. n. o. n. p. o. t. e. s. t. a. u. d. i. r. e. c. a. u. s. a. m. , n. i. s. i. i. n. l. o. c. i. s. i. n. s. i. g. n. i. b. , v. t. c. i. u. i. t. a. t. i. b. v. b. i. p. o. s. s. i. t. c. o. p. i. a. h. a. b. e. r. i. p. e. r. i. t. o. r. i. u. m. , n. e. c. a. l. i. q. u. i. s. p. o. t. e. s. t. c. o. n. u. e. n. i. r. i. v. i. r. t. u. t. e. t. a. l. i. s. r. e. s. c. r. i. p. t. i. , v. l. t. r. a. v. n. a. d. i. e. t. a. m. a. s. i. n. e. s. u. x. d. i. e. c. e. s. s. i. s. , d. e. q. u. b. u. s. o. m. n. i. b. v. i. d. e. i. n. c. i. t. a. t. u. r. u. , d. e. r. e. s. c. r. i. p. t. l. i. b. 6. & q. d. i. b. i. n. o.

R E s. inter alios acta nō piudicat alijs, nec p. dest. ff. qui pot. in pig. ha. l.

Claudius, i. si. & de re iudi. c. quamuis, fallit i. quibus. dā casibus, vide in d. c. quā uis gl. in ver. res, c. & doc. quia puram ad nos.

5 Quilibet i. traditione suę rei potest pctm. apponere, dummodo non legibus im probatum. l. in traditionibus, & ibi gl. ff. de pac. de p. di. c. verum in gl. in ver. debent reuocari. Rem habere videtur qui fruitur precio eius. ff. de usufruc. l. quia qui precio quæ de tota re uendicanda dicta sunt eadem, & de parte in telligenda sunt. ff. de rei uendica. l. quæ de tota. Res vna, & eadem diuerso iure censerī potest debet; de de c. i. c. cum in tua 12. q. 2. cō gnouimus.

R E S T I T V T I O quid uerū, & quid restituere tenetur. Sciendum q. restitutio est in pristinum statum repositio. l. restituere 1. & 2. ff. de uerb. signi. Vn de dicit tex. in l. plus §. est ff. de verbo. significa. Restituere est non solum sententiam rei præbere, sed etiam possessore facere sicutusque reddere. Sed quia ius diuinum, & canonicum utitur aliquando uerbo reddant pro uerbo restituere, vt in capitul. cum tu. de usu. quod est uerbum latius quā restituere, ut l. uerbum reddendi. ff. de uerb. significatio. & aliquando uerbo emendunt, ut in capitul. 2. de rapt. aliquando uero uerbo satisfaciunt, ut in capitul. in literis, de rapt. & satisfactum intelligitur qualitercunque uoluntati satisfaciat. l. si rem alienam §. omnis. ff. de pig. act. & l. prima. ff. qui satisd. cogant. ideo ego hic restitutionem accipio pro quacunque satisfactione h. facienda proximo.

1 Quis tenetur satisfacere. Respond. quod quilibet, qui habet de alieno, uel quo

uero acceptū iudiciū q. s. h. acq. uisuer, uerus dominus, et reddere tati fasset S. Thor in d. dist. 15. dicit. Restituere est iterū statuere ut in pristinum statum reponatur. G. L. plus. ] Ibi em. plitui dicitur exhibere, & restituere, illi em exhibet qui corporis presentia pber. Cui dicitur sigendi. ff. ad exhib. l. 2. c. i. illi uero restituere, q. possessore facit fructu q. reddidit. Imo plura alia cōtinēt restōnis uerbo. l. ga. eor. net. c. i. u. s. p. o. s. s. i. o. n. i. s. l. h. §. si. ff. de uerb. sig. Itē q. i. m. p. e. r. a. t. o. r. r. e. s. t. i. t. u. i. t. a. l. i. q. u. i. b. i. s. i. g. n. i. f. i. c. a. u. t. o. r. d. i. n. i. & d. i. g. n. i. t. a. t. u. m. r. e. s. t. i. t. u. i. t. u. r. u. t. l. f. i. c. i. d. e. s. e. n. t. e. n. t. a. p. a. & l. c. a. s. u. s. & l. f. i. d. e. n. o. s. t. u. l. a. l. i. §. d. e. q. u. i. l. b. e. r. t. a. r. e. t. e. ff. de n. a. t. u. r. e. s. i. t. u. m. l. q. u. a. r. i. s. i. a. s. i. n.

h Pro quacun. que satisfactio. ne] uide Restitutio ultim. §. u.

quo ad alium spectat, seu debetur ex contractu a uel quasi, ex maleficio b uel quasi, vel ex quacunque alia causa. c. arg. c. si res. 14. q. 6. & l. iustitia. §. iuris pcepta. 4 ff. de iusti. & iure. Quod vt melius intelligatur p. casus i. s. c. r. i. p. t. o. s. e. m. o. r. d. i. n. e. a. l. p. h. a. b. e. t. i. a. n. n. o. t. a. b. o. A. c. c. i. d. e. n. s. a. l. i. q. u. i. d. v. t. n. o. n. a. c. c. u. s. e. t. , e. a. n. t. e. n. e. a. t. u. r. r. e. s. t. i. t. u. e. r. e. V. i. d. e. s. u. p. r. a. A. c. c. u. s. a. t. i. o. §. 6.

Accipies aliquid in fraude creditorū, quomodo tenetur, dic ut hic infra in uer. raptor. §. 1. & in uer. V. i. u. r. a. r. i. u. s. , §. 17. & supra alienatio §. 17.

Accipies aliquid ab ecclesiasticis uel ab illis qui non possunt donare, quomodo tenetur. uide Donatio. §. 3. 8. & supra Cleric. 3. §. 4. & clericus 13. §. 2. & 11. Acquirens ex peccato aliquid, puta adulterio, fodo mia, & huiusmodi, quomodo tenetur. Vide infra i uerbo Mulier.

Administratoꝝ honorū aliorum quomodo tenent. uide supra. administratio. §. 1. & 2.

Adulator obtinens beneficium an tenetur restituere uide Adulatio §. 2.

Adultera concipiens filium ex adulterio quō tenent. uide de Adulterio. §. 4.

Adulterę filius quō tenetur restituere. uide adulterium. §. 5. & 6.

Aduocatus quando tenetur restituere uide Aduocatus, §. 12. & 13.

Alchimiſta quomodo tenetur. uide alchimiſta.

Alienationem rei recipiens ab eo qui nō pot alienare. uide Alienatio. §. 14. & §. 20. & Donatio primo. §. 38.

Alimēta denegās ei cui tenetur exhibere an tenent. ff. q. si, & q. s. tenent. uide Alimēta.

Ambassatores quō tenentur. uide absens.

Animam lædētis f. rationabilem vtrum tenetur ad restitutionem. ff. quōd sic, pro cuius intelligentia est scieſ. secundū Sco. in 4. dist. 17. q. 2. quod est duplex bonum animæ. i. naturale & accidentale. In bonis igitur naturalibus animæ (cum sint in corruptibilia sicut & ipsa animæ) non potest eam lædere directē, & talia sunt bona illa in quibus non contingit a. i. a. m. esse, vt est intellectus liberum arbitrium uoluntas & huiusmodi. Indirectē tamen potest quis in talibus bonis alium lædere fm. Bo. in 2. di. 34. ar. 1. q. 4. 1. partis s. v. talium priuatio sicut si quis populum daret vel aliud faceret quo amertem aliquem redderet, vnde talis aliquem taliter lædēt (qm dignam lēso recompenſationem facere non potest. maximē se in perpetuam amēntiā dēducit.) lō arbitrio boni viri satisfacere tenetur. arg. c. deterioris. 9. q. 1. vñ pro regula traditur cōmuniter a doc. vt no. Ric. in 4. di. 25. arg. 5. q. 3. quōd qñ restō non pot fieri fm. danum datū uti a bitrio boni viri relinquā. Item dar aliā regulā supra dictus Ri. vbi s. q. qñ res male ablata non pot restitui, restō debet fieri in æquivalētī (si possibile est) extra ne lit. pen. ali. Inno. c. ecclesi. l. Mariz. el. 2. & fm. Sco. vbi supra licet quis dignē non possit satisfacere pximo de danno sibi illato, nihilominus ex hoc nō liberatur quin non tenetur satisfacere, saltem quantum pot vnde in casu pꝛe dicto bonus vir iudicabit, vt perat ueniam pꝛe se uel si non pot per interpositam pfo nā, deinde vt satisfaciat l. m. posse damna quæ lēso & alijs suis eueniunt ex tali lēso ne vt infra dicit de uulnerante & occidē te in uerbo homicidio. In bonis autem accidentibus animæ cuiusmodi sunt bonā gratiæ morū, & uirtutū acq̄sita quā acquirenda pot quis fm. Sco. vbi supra in directē aliquid lædere, & disposituē. s. i. ducendo ad actus uiciosus seu peccata q. bus talia corrumpuntur, puta contaminādo suo malo exemplo suadendo, blandiēdo rogando, & pꝛæcipiendo, vt talia faciāt, & huiusmodi, & talis multo magis tenetur ad restitutionem quam damnificantes in bonis tēporalibus. 6. quæſt. 1. sunt plurimi. circa fin. propterea tenetur dēſt. i. na

per alios] Et  
bñ. p. r. alios ga  
non facilius se  
pfertere] qua  
nserere, deo  
de per se non suf  
ficiet facilius.  
b Indigno] Indi  
gnusest qui appe  
tit dignitatem. i.  
q. 1. principatus.  
vide supra. prala  
tus. §. 5. Et q. in  
dignis ecclesia dei  
cederit ex fauo  
re tanquam fa  
cile legi repugn  
tur. i. q. 1. sunt  
quidam. c. 7.  
c. Peccati mor  
tale] Et quare  
peccata mortali  
ter rone assignat  
quia est iniustis  
dno suo. i. 129.  
quia hoc vergit  
in detrimentum  
ecclesie & hono  
ris ihu qui p  
mouetur per ho  
nos. Et melius e  
hinc paucos ho  
nos. ea penul de  
eta. & qual. Et fa  
ctio no. idē Car.  
vbi supra. 8. q. 1.  
vbi vult qd ep  
no seruat. d. cle.  
qua omnino vi  
deas & alios sim  
les canones pec  
cent mortaliter  
per c. denique. 4.  
distinctio. & per  
id quod not. gl.  
in ca. ea que de  
officiis. & archi  
episcopi. vlt. 76. d. 1.  
& p. multa alia q  
vbi adducit &c.  
d Ad instar ma  
gistratus] Sicut  
quim magistrat  
us teneat pu  
pillo qui minus  
idoneum sibi de  
dit tutorem. qua  
do non potest ha  
berē regressu cō  
tra tutorem ma  
le administran  
tem. Ita &c. Et ad  
de l. primam. S.  
nunc tra Remus.  
& detur. & ra. d. 1.

RESTITVTIO I.

na. auxilio. consilio oratio  
ne. & huiusmodi quantū po  
test & in se est per seipsum  
& ver. alios a ( quomodo  
peccatum occultum non p  
dat talem lxxum ) ad bonū  
reducere. Directe autem in  
ralibus accidentalibus nemo  
potest aliū lxxdere , quoniā  
talia non corrumpuntur, ni  
si per peccatum & peccat  
ū esse non potest nisi sit vo  
luntarium. i. §. 9. r. non est.  
Appellans iniustā quomo  
do tenetur. Vide Appella  
tio. §. 1. 5.  
Arbiter vel arbitrator quo  
modo tenetur. vide arbiter  
§. 1. & 6.  
Archidiaconus quomodo  
tenetur si aliquid parie de  
rebus ecclesie, vide archi  
diaconus.  
Arras recipiens quomodo  
tenetur restituere. vide  
Arra.  
Artifices facientes ea que  
proximi damnificantur. Vi  
de Ars. §. 2.  
Assessor quomodo tenetur.  
Vide Index. §. 9. & §. 12.  
Banniens iniuste aliquē quo  
modo tenetur. vide bannit  
um. §. 1.  
Bellantes quomodo tene  
tur. vide bellum. in prin. &  
§. 5. 6. 7. 8. 9. 10. vsque. 17.  
& 22.  
Beneficia ecclesiastica plu  
ra habens quomodo tene  
tur restituere. vide Benefi  
cium. §. 34.  
Beneficium vacantis fru  
ctus vsurpantes quomodo  
tenentur. ibidem. §. 40.  
Beneficium iniuste possi  
dens quomodo tenetur. ibi  
dem. §. 44.  
Benedictus nō dispensan  
do fructus quomodo tene  
tur vide clericus. 3. §. 1. &

QVIS TENETVR.

quando male dispensat. vi  
de ibidem. §. 4.  
Beneficiatus non residens  
quando tenetur non resti  
tuere. vide Clericus. 7. §. 4.  
Beneficium recipiens non  
intendens promoveri quo  
modo tenetur. Vide Cleri  
cus. 7. §. 5. & 6.  
Beneficiatus existēs in mor  
tali, quomodo tenetur res  
tituere fructus. vide cleri  
cus. 8. §. 5.  
Beneficiatus inducens ad  
relinquendum sibi exeat  
relictus ecclesie quomo  
do tenetur. vide Clericus.  
13. §. 7.  
Beneficiatus non dicens ho  
ras, quomodo tenetur res  
tituere fructus. vide ho  
ra. §. 11.  
2. Vtrum conferens benefi  
cium indigno b tenetur ad  
aliquid? Respon. secun  
dum Car. in cle. 1. de eta. &  
qua. q. 10. q. vlt. peccatum  
mortale. e q. commisit te  
netur ad restitutionē totius  
interesse ecclesie quā legit.  
Em Per. de Anch. ad instar  
magistratus d qui minus  
idoneus tutelam pupilli  
commisit. ff. de magi. con  
ue. per totum. e  
Bonæ fidei possessor. vide  
Possessor.  
Cānonica portio cui est re  
stituenda vide eo. ti.  
Carcerans aliquem quo  
modo tenetur. vide carcer.  
§. 2. 3. & 5.  
Causam dans damno proximi quomodo  
tenetur. habes causa. §. 6.  
Cessatione a diuinis inducens quō tene  
tur. vide cessatio. §. 1. & 2.  
Clericus non existens personaliter horis  
cānonicis & recipiens distributiones quo  
modo tenetur. vide Clericus 7. §. 8.  
Clericus negotiando quomodo tenetur.  
Vide Clericus. §. 6.

Come

RESTITVTIO I. QVIS TENETVR.

Comedens de alieno quo  
modo tenetur. vide furtū  
§. 2. 5. & hic in ver. raptor.  
§. 1.  
Commodans & reuocans  
ante tempus cōmodatum  
quomodo tenetur. vide cō  
modatum. §. 4.  
Cōmodatarius vtens re cō  
modata ad aliū vsum quō  
modo tenetur. ibidem. §. 6.  
Cōmodans rem vitiosam  
quomodo tenetur. ibidem.  
§. 7.  
Cōmodatari⁹ si res cōmo  
data perit quando tenetur.  
ibidem. §. 10. vel si deterio  
ratur Ibidem. §. 12.  
Concusio⁹ faciēs quo  
modo tenetur. vide Con  
cusio. §. 2.  
Confessor absolūēs quem  
non potest quomodo tene  
tur. Vide Confessio. §. 14.  
Consentiēdo quomodo qs  
tenetur. Vide consentire. §.  
2. & furtum. §. 19.  
Conseruatorē faciēs in  
tromittere in his quæ dēt  
quomodo tenetur. Vide  
Conseruator. §. 1.  
Consulens da mnū alteri⁹  
quomodo tenetur vide cō  
siliū. §. 1.  
Consiliarij locorum quif  
cū sit statuta iniqua quomo  
do tenetur. lex. §. 22.  
Contractum illicitū faciēs  
quomodo tenetur. Respō.  
q. si contractus est nullus  
vel vsurarius, a tenetur et  
fruct⁹ restituere, b nisi bo  
na fides excuset eum. vt in  
fra possessor. Si vero cōtra  
ctus tenuit de iure e licet  
positus rescindi. puta ga mi  
nus iusto pretio emptū &  
huiusmodi, tūc si nec dol⁹  
nec fraus interuenit non te  
netur fruct⁹ restituere sed  
supplere iustū pretiū, hoc

eliciter ex l. 2. C. de rescin. ven. & gl. in ca.  
cum dilecti. de emp. & vendit. in cap. re  
tuas. de dona. & c. illo vos. de pig. & l. 1. C.  
de distra. pigno. quod no. quia tæpe in p a  
ctica venit.  
Contumeliator quomodo tenetur. vide  
contumelia.  
Cooperans in damno proximo quomodo  
tenetur. vide furtum. §. 13.  
Culpabilis ex qua culpa tenetur. vide Cul  
pa. §. 6.  
Custos quando tenetur restituere. vide  
Custos. in prin.  
Damnatorum restitutorum bona habent  
es quomodo tenentur vide supra Damna  
tus. §. 2.  
Decimam fraudans quomodo tenetur. vi  
de decima. §. 13.  
Defensens se quomodo tenetur. Vide de  
fensio. §. 5.  
Delegatus aliquid accipiens quomodo te  
netur. vide iudex. §. 8.  
Denarios falsans, radens vel falsos expen  
dens quomodo tenetur. vide falsarius. §. 4.  
cum sequen.  
Depositarius quomodo tenetur. vide de  
positum. §. 3. 4. 6. 7. 8. 12. & 15.  
Derisor dic quod tenetur sicut & Contu  
meliator.  
DetraCTOR quomodo tenetur. vide detrac  
tio. §. 3. & 4.  
Dominus qui non habet iustū titulum aut  
cuius officiales delinquant quomodo te  
netur. vide dominus. in prin. & §. 4.  
Donationem recipiens ab eo qui non po  
test donare quomodo tenetur. Vide dona  
tio. §. 8.  
Dotem quando tenetur quis restituere, vi  
de dos. §. 23.  
Emens vel vendens iniusto pretio vel rem  
vitiosam quomodo tenetur. vide emptio.  
§. 7. 8. & 24. & 29.  
1. Vtrum scienter emens rem raptam vel  
furatā tenetur. R. q. tenetur ad quinq;  
siue sit primus vel secundus vel quocūque  
alius vsque in infinitum qui emit. n. idē in  
ris est ac si prim⁹ esset. ff. de m. l. sed vbi d  
ff. de peti. hære. l. sed si lege. §. si ante. vel si  
ue ante. Primo tenet restituere rem raptā,  
nec excusat licet sic statuti determinā q  
quā emitur publicē in mercato vel hmo b  
emencis

aut ei a dno cō  
tra magistratum  
vbi fuisse abso  
culpa, quia for  
tū non agnouit  
puperatam sui  
contitoris quia  
tunc æquum est  
dari actionē ad  
uersus magistrat  
um, hac ibi &c.  
e. Vel vsurari⁹]   
vel simulatus q  
ipso iure est nul  
lus. vt no. in d.  
e. illo vos de pi  
gno.  
b Etiam fructus  
restituere] Ex  
plū mutauit cen  
tum titio & ipse  
pignorauit mihi  
fundum, sed in  
strumentum fuit  
factū sub nomi  
ne emptiōis. &c.  
Nam potest com  
pescere fructus in  
lorem, qua ex  
tenuata restitit  
fruct⁹ &c. vt no.  
in c. primo de v  
suis. §. 2.  
c Tenuit de iu  
re] Vbi contra  
ho cum minore,  
vel pone exem  
plum. vt supra  
dolis. §. 9.  
d L. sed vbi] Di  
citur enim ibi e  
mens bona fide  
habet regressum  
contra vendito  
rē si cogatur eā  
restituere. & sub  
dit q. plures quo  
que persona si e  
prio ambulauit  
Idem iuris e  
ris glo. vt quili  
ber ad autorem  
suum redeat. l. si  
pro te. §. si ff. de  
euc. cum. l. se. Et  
minor hoc casu  
restituere id i quo  
fact⁹ est locuple  
tior vel emptori  
l. quod si minor.  
§. pe. ff. de hmo.  
Vel etiā ei a quo  
res aduocat. l. q  
soliūm. §. 1. de  
lega. 2.

C. grauis ] intellige tamen dñi interfuert rē sibi redditam fuisse, qđ forte vđi disset vel vñs fuisset ex cuius carentia oportuit eū allā emere. Nā nūc teneat interese domini vt hic dicitur &c. hęc sup plementum & est casus in d.c. grauis.

b. L. in re furtiua ] Glo. ibi. in ver. plurimi intelligit a dñe commissi furti nō autē qđ fur. teneat a illud qđ valebat ante commissum furtum. c. D. l. in re furtiua ] Idem erit si simile fecerit puta si nouauit vt l. parui. ff. de cond. furti.

d. L. ciuile ] De furtis vt agnitas res furtiuas non prius reddatis qđ precū fuit solutū a dñis. Curate igitē causas negotiari ne nō tm̄ in Jamma hmoī sed etiā in eiminis suspiciōem incidatis pp̄ frequētiē negotiatiōē calūsi rerū vel pp̄ crimina talia sepe commissū &c. fm̄ gl. & possēt etiam talis frequentatio pp̄ iudex possēt talem ponere ad terrōrē. l. de minore §. tormēta. ff. de qđ. nisi forte est psona grauis fm̄ Bald. ibi hē verū est qđ eo ipso quod res furtiua inuenit apud aliquē res pretiumur esse furt. pl. merito. ff. pro fo. lit am p̄ l. istū tex qđ si est possessor tm̄ & fur rem ab eo subtrahā vende ret alicui, qui bona fide emit ad hęc possessor habet adionem ad uerū ementem. Quia p̄fessio est ei prius restituen da. iudicia l. rem qđ

ementis fm̄ directo titu. de iur. nec sine mortali peccato potest eam tenere, quando sit eius dominum secundū Ho. ar. c. vulturan. 1. 2. q. 2. & l. i. in fi. iusta gl. ff. de fur. Secundo tenetur (si rē non habet, siue quia vendidit vel aliter quocumque alienauit, siue quia amisit aut perijt, qualitercunque) etiā violenter (siue quocumque casu ab vñu cecidit) precium restituere fm̄ optimum statum rei. i. secundum qđ voluit pl<sup>9</sup> postquam fuit ab ipso empta. c. grauis a de rest. spo. & l. i. in re furtiua. b. ff. de condi. fur. §. i. & l. si nauis. §. gñali ter. ff. de rei ven. rō est quia furtum commisit rem alienā inuito domino contradando. l. i. ff. de fur. Et fur semper est in mora. d. l. in re furtiua e in fi. ff. de condi. fur. Excipitur casus quādo rem domino loco & tēpore obtulit, & ipse eā recipere recusauit, tunc n. purgavit morā. d. l. in re furtiua. in prin. Et ideo si periret vel deterioraretur sine culpa sua non teneretur. Tertio. non potest petere precium a domino rei. l. in ciuile. d. C. de fur. etiā si statum esset qđ possēt petere, quia tale statum est contra bonos mores, nec etiā a venditore in foro contentioso nisi expressē cauerit. l. si mancipiū. C. de rei ven. Secus in conscientia, quia bene possēt a venditore pretium recidere & rem eidē

nobis. ff. de aequal. poss. vide gl. & Bald. in d. l. in ciuilem. & facit. l. nat. eo. th. C. de rei ven. Et sic not. qđ talis emens non potest agere ad precium, quia obitas et turpitudine sua.

1. Expensas volutaria ] Fur. expensas quas circa quantum furati fecit quantumcūq; maioratum perdit qui talem equū restitueret tēpore ex quo tempus est in mora. qđ & Rose. in verbi restitucio. 7. §. 18. que p oia concordat, dicit hoc casu ex quadam equitate natura lē restituēdas fore expensas furti qđ reddidit equum meliora tē, nisi quatenus hęc fuit p̄nta a inter esset iniūta &c. f. Fore prohibi tum ] Rose. vbi supra concon. g. C. quae humanae de ista ignorantia gl. allegat ibi cōcordat. sub dicit qđ si voluerit probare se ignorasse, qđ au dicitur. cap. inno uit. de ele. in fi. vt puta p̄babat, qđ erat absens. l. Pariformiter tenetur ] Sed nū quid emens bona fide, credens. s. rem non nō esse furtiuā si p̄stea inuenit rem esse alionam, poterit petere a domino precium. Respōdeo qđ nō l. in ciuile. C. de furtis. sed aget qđ venditorē de emitione. Et si plures ep̄ores res traserit,

2. Quid si talis ignorabat fore prohibitum a iure talia emere. R. secundum communiter doct. qđ nihilominus tenetur sicut ille de quo in praecedenti. §. dicitum est, quia hęc prohibitio a iure naturali trahit originem cuius ignorantia non excusat.

3. Vtrum ignorantia facti crassa vel supina excuset talia ementes, vt puta Episcopus excommunicabat tales raptores, vel quia emit a stipendiario calicem vel missale, aut quia cōmuniter tenebāt rapta fuisse vel bellū iniustum vnde habitae sunt. R. Ho. quod non, quia debuit cogitare, & ideo similiter tenetur sicut ille de quo in ante praecedenti. qđ dictum est. arg. l. latē culpā. ff. de verb. signifi. & c. apostolicā. de cle. ex cō. m. c. quae in humanis §. 12. q. 2. c. h. cupis. 16. q. 1. Similiter tenet idem Hostiensis, de illis qui dubitant, nec tamen post posse quaesierunt quod pariformiter tenentur. h.

4. Vtrum emens rem raptā vel furto habitam bona fide scilicet non credens raptam

onus agere contra aliu. de euc. ff. de mino. l. sed ubi. Ille autem cui subtrahā ē, si dñs non erat, sed bono fidei possessor agere a dñone in factum qđ possessorē. de quo vide bo. gl. & ibi Bart. C. de fur. l. r. §. 2. a. 2. C. de fur. ] Illa lex nihil facit nisi forte in argumentū a contrario sensu.

b. Non tenetur reddere. ] Quia fm̄ Rayn. & Hosti. si erat in mora, nec dolo desit possidere. c. Quia uiliter. ] Intelligitur negotium gestum uiliter, quando dominus nō erat eam rehatitur uel non pro cano paruo precio. d. Bt. c. dilecti. §. fin. ] Iudicio meo sunt uerba. in fin. principij. vbi uult text. qđ ad bonū uel malum retorqueri, ad bonum applicari dēnt. sic & i casu nostro. Iste tex. pōt adduci. vt credatur i dubio isti ementi qđ bona fide emerit ad restitucioem &c. & dēt referri ad fi. vbi dicit. Licet fecus sit in conscia. e. Ar. l. nefennij. ] Vide ibi Bart. qđ extendit ad alios quos alios casus istam. l. i.

f. Vel precium pauperibus ] In si talis emptor esset paup. qđ nō inuenitur dñs potest ei relinqui p̄ lato. sicut alij paup. fm̄ Host.

ptā similiter teneat. R. qđ nō, sed hęc bona fides, si sibi cōfert. Primum quia bona fide durante nunquā teneat emens restituere, et si pe riji. l. 2. C. de fur. a. Secundū quia fructus consumptos bona fide durate nunquā tenetur restituere l. bono fidei. in pri. ff. de acquir. rer. do. & l. fructus la. 1. & l. ex si diuerso §. i. ff. d. rei vendi. sed solū tenetur restituere fructus extantes vel in quantum factus ē locupletior. de quo dic vt §. Fruct. §. i. & 2. Tertium quia si dictā rem alienauit uenditō vel alio modo, durāte bona fide nō tenet reddere b̄ pretium nec aliud nisi solū lucrum si extat aliquid quod ex quo factus ē locupletior. l. nā & hoc natura. ff. de condi. in debi. Quartū quia potest expensas quas fecit in bona fide circa rē cōseruandā vel meliorandā retinere. vt §. Expensae. §. 2. Quintū quia si iudice sententiante restituerit eā habebit actionē etiam in foro contentioso cōtra uēditorem. d. c. vulnerante, nō autē si ad sacerdotis imperium restituerit. l. si rē la. 1. ff. de euc. Vnde p̄sules. est ei vt faciat se citari i iudicio a domino rei, & citat<sup>9</sup> annunciet uenditori. vt ipsum defendat & seruet. In conscia qualitercūq; restituerit eā dñō venditor teneat ei ad precium. c. fin. de emp. & ven.

5. Vtrum ementes praedicta furtata non vt ea retineant sed vt restituat domino qđ alias ipsa habere nō possent aut non p̄ tam paruo precio, possint precij quo e-

merant a nō domino repetere. Respon. secundū Hostien. & Monal. quod sic, quauiliter cōgesserunt negotium cuius res erant, & et expensas moderatas nisi de re empta habuissent utilitatem, quia tunc tenentur compensare fructus rei cui expensis & precio. ar. l. sed ad uita. §. 2. ff. de nego. gest. & capitulo. cum dilecti. §. fin. d. de accu. & si perirent sine sua culpa aut eas emitterent, non tenerentur. Aduerte tamen quod in foro contentioso nō creditur talibus emptoribus, nisi publicē protestati fuissent quod ea intentione emerūt ar. l. nefennius. c. ff. de nego. gest. & l. 2. C. de fur. & in capitulo. vni. co. vt ecclesiasti ca benef. licet secus sit in conscientia.

6. Quid faciet ille qui emit rem quā scit fuisse raptam nec inuenit dominum eius. Respondit secundum Hostien. & Moder. quod postquam fecit diligenter inquisitionem tunc tenetur precium ipsius rei uel ipsam rem dare pauperibus cum fructibus ipsius, si emit mala fide. Si emens emit bona fide, reddat eam rem venditori recuperato precio suo (si potest) vel si non potest restituat res precium pauperibus f cum fructibus non consumptis bona fide, & publicē secundum consilium Ray. vt oīs suspitio uitiet, & sic erit liberus. arg. ca. quatuor. 1. 2. q. 2.

7. De emente rem ecclesiae sine solennitate quomodo teneatur, vide Alienati §. 14. 8. Vtrum emens de pecunia alterius alieno suo teneat. R. qđ nō, quia res empta est sua sec<sup>9</sup> si emisset noie illius cui<sup>9</sup> erat pecunia, quia tūc res empta est illius cui<sup>9</sup> erat pecunia. l. si patruus. C. de iur. iud. & l. si ex. C. de rei ued. & l. ad pbationem. C. de pba. fallit hoc in re empta de pecunia eccle. vt §. Immunitas §. 3. 1. Itē de pecunia militis. l. sicut ut pponis. C. de rei ue. Itē de pecunia pupilli. l. 3. C. ar. tut. Itē de pecunia data coniugi, quādo res emitur a marito le ge. vxor. ff. de dona. inter virum & vxor. nam in istis casibus emptum etiā nomine suo efficitur illius cuius erat pecunia. In conscientia tamen teneretur ad satisfactionem si res empta nō esset praedictis

refert Supplementum. g. Vt §. immunitas. ] Idē habes. §. emp. §. 12. & ibi addidi mult.

a Vel p ius ] Di  
 ca. Bal. in l. si q  
 mih bona. §. si  
 cora. ff. de acqui.  
 hoc. p. gl. ibi q  
 stante statu vt  
 mulier non pot  
 fit. Shere nisi cū  
 cōsensu duorum  
 cōiunctorū q  
 licet statuti nō  
 cedat vltra an  
 nullatio dicit, tñ  
 est ipso iure nul  
 lus qā nō est fer  
 uata forma, vide  
 de hoc Imo. in  
 repe. c. cum con  
 tingat. de iureiu.  
 in. 40. carta vbi  
 distinguit & pul  
 chrē.  
 b Quemadmo  
 dum ] Itē cū alle  
 gat. in c. vulne  
 ranz. 11. q. 2. ad  
 hoc propositū.  
 c Rñ. qd ] Tene  
 tur ergo eximis  
 a carcere debito  
 re ad totū debi  
 tū d. l. quories.  
 & ibi Barr. idē te  
 net Io. Pa. & H.  
 in §. penales. 23.  
 col. in l. de ad.  
 debitorē, sed qd  
 ad ficut Bal. vñ te  
 net maleficiātes  
 in l. additos. C. n̄  
 episcopi. sed nō  
 vñ verū, qā intel  
 ligit de eo qui  
 eximit aliqū q  
 demnatum & cō  
 fessū pro malefi  
 cio. l. 4. ver. pen  
 ff. ad. l. iul. maie.  
 de quo vide d.  
 fa. plenus in d.  
 §. penales.  
 d Secundū Bal. ]  
 baly. in d. l. si ce  
 ter. q. p. impediēs  
 teneatur ipso sol  
 uere. vide fac. in  
 d. §. penales vbi  
 bñ, & scribentes  
 in ti. ne quis eū.  
 e Sūā expēdere ]  
 Quidam mō det  
 angelicā, & Sco.  
 dicens q. hoc di

C. qui bo. ce. pos. l. 1. & no. gl. in c. odoardus. de solu. quōniā q. bōnis cedit non dēbē pati cruciatū, nec carceres, nec vituperiū pro debito facto ex contractu vel quasi. l. si. C. q. bo. ce. pos. ff. de improbantur p. uerū dicitur in cōtrariū, quas Aug. quādam appellat frustratoriā & inhumanā & irritio nabilē seruitiā. 14. q. 6. si res, & iō quātūcūque lōga & sta tuto firmata sit, non valet. Vtū facies fugere vel occultas officiales tpe sindi catus teneatur ad restitu tionē? R. fm Bal. d in l. si. C. de ope. libe. qd sic, & in quadruplum qd credo verū in cōficia, post condem nationem, sed ante solū te neur damnum quod resti tuere debeant ipsi officia les, si sindicati fuissent. Fugere faciēs i carceratū p delicto an teneatur. vide Fugere. S. 1. Fur quomodo tenet vide furtū. S. 10. & S. 13. cū sequen. vbi inuenies quō iustione, cōfilio, cōsen su, & cetera participatione in furto q. s. teneatur. Edificans in solo alieno. vel de alieno. vel in damnū p. ximi quomodo teneatur, vi de defidians per totum. Hæres quando teneatur ex delicto defun cti. vide Hæres. S. 4. Hæres quō teneatur sol uere legata in testamēto minus solenni fa cta. l. bidem. S. 7. Hæres quomodo teneatur ex contractu vel quasi defuncti. S. 6. l. bidem. Hæredes quādo sunt plures quomodo te nent ad debita legata. l. bidem. S. 8. Homicida quō tenet ad restōnem. R. fm Sco. in 4. di. 5. q. tenet totā vitā suā expēde re e. ff. infideles vel hæreticos satisfactiōne occisi, vel in orationib⁹ ieiunij & hmōi, qd si non potest vel non vult hoc facere, teneat saltē ad aliquā restitu tiōnem arbitrio boni

herē. 31. q. 2. Quare &c.  
 a. Quam utilitatem siue lucrum ] Pan. in c. 2. de iniur. vult percussorē teneri ad operas, quas amitte percussus toto tpe vite suo. allegat. l. si qua. l. ff. si qua. pau. fa. di. & l. si. ff. de his qui deie. vel effu. Qui nimo dicit Spec. de iureiu. S. 2. post prin cipiū. var. sed nunquid pro libero, q. mortuo percussor potest agere pater siue hères eius q. p. operibus quas ipse exerce re potuisset toto tpe vite sue & habebitur re pteus quantū vtriusq. p. tenet esse uiuere. l. dem Rom. conf. 417. b. Qualitas per sonæ ] Quia p. p. est ponderanda mutilatio paupe ris quā diuiritis, quia magis indi gebat parce ab scissa ad viduū necessarium acq. rendum &c. ex alia parte con sideratur dignitas personæ. c. Ve fiat digna restitu tiō ] Quid si obijc itacim i ta quod nullē fa cta sunt expen se Ro. Restitu. 3. §. 1. refert Spo. in ti. de iureiu. dice re, q. considerabitur opera cariturus est hæres, puta quia pupillus erat, & occisus mercator &c. Sed hoc ad idem tendit, quod dictum est hic. d. Nisi quis aliquid ] Rixā præcedens non excusat aliquem a percussione. tex. est in c. 1. de iureiu. vnde percussor tenetur ex percussione sua licet rixæ calor præcesserit concor. l. si. ff. de sicca. quod not. Pa. in d. c. 1. de iureiu. e. Causa sine defensionis ] Si necessitas fuit inuicta hñis, occidens vel muelans nullum ponam mere tur. ele. 1. cum tibi not. de homi. &c. & ibi gl. dicit idē si causā defensionis charorum. vide supra defensio. §. 4. & §. 5. f. Quia talis non sit strictē ] Puta fugere poterat si ne periculo vite sue, & tamen occidit aggressorem, tunc non tenetur ad tñ, sicut maliciosē occidens, sed ad arbitrium boni viri pro modo culpe, & an ipse dederit causam isti insultu, puta quia de nocte vadens p. amore inuicti, & inuenit est a paren ribus &c. Quia hoc casu si erit necessitas inuictabi lis teneatur restituere hereditibus, quia ipse dedit causam. arg. c. h. de iureiu. & hoc tenet Ro. vbi su pra. Restitu tiō. 3. §. 4.

g Ad omne lucrum ] Adde. l. ex hac. ff. si quadr. paupe. fe. mica. & l. si. ff. de his qui deie. vel effu. tene tur. n. ad omnes operas quas esset facturus toto tpe vite sue. fm Pa. in d. c. 1. de iureiu. q. quo est tex. in l. de obliga. quæ ex quasi deli. §. De uero. Sed quid si nō habe bat artem, respō det Specu. vbi. §. q. estimabitur in tere. ff. de refer. Ro. vbi §. 3. Quid autē si ex percussione ho mo contraxit ali quā deformi. tatem nunquid habebitur ratio gl. in d. c. 1. dicit qd non, quia p. cūsum esse corp⁹ liberū. Secus ra men est in seruo quia si est factus minoris precij propter percus sionē habebitur rō. l. si serus ser uum. §. rupitē. ff. ad. l. aquil. &c. Item si quis ca su deieceret de fenestra aliquid quo aliquis op primeretur, vñ tra condemnatio nē quinquagin ta auroorum qui b⁹ teneatur quā do agitur titul. de his qui deie. vel effu. vt loqui tur gl. in d. c. 1. de iureiu. sed etiā si habuisset animū occidendi, quia tunc puniretur poena legis cornelia. de sicca. secundum ius ciuile, & quæ erit capitalis. ff. & C. de sicca. quasi per cocti. l. lla. n. poena requirit Jo lum, vñ intericiens sine dolo, q. non habuit animū occidendi non tenetur illa poena. vt l. 1. C. de sicca. & in l. 1. §. Diu⁹ Adrianus. ff. eo. & probatur animus ex cōfessionis. vt dicit gl. in d. l. 1. C. de sicca. facit. c. hoc dicit Archie. floren. 2. parte 11. c. 2. vbi ex dicit casum nostrum ad eū qui inuitē alium inueneratuit vel confirmat cum datus consilium, auxilium, vel fauorem. Ad hoc. c. sicur dignum. de homicid. & 11. q. 3. qui consentit. h. His concor. Ricar. ] Dicit tamē qdam, qd Sco. hoc non intellexit de necessitate, sed iudicio meo si bene ponderentur verba Sco. vult illa esse de necessitate, patet quia dicit quod lex talionis inuitē esse posita pro hoc. Sed vbi que a reperitur. qd &c. Scil. vbi hac lex non est statuta, tunc dicit quod expediat ei quod illa faciat, & tunc si non vult facere &c. non est immunis. qā si non dimittit peccū &c. quāto magis tenetur qd ad satisfactiōem p. homicidū q. mul tos cōfessores, q. nullā imponit penā p. homicidios

et si esset canalicium &c. Nec dicit quod induceret homicidas in desperatione, quia si non potest dimittere peccatum nisi temporale restituatur cum possit quantum magis iusti possunt aliquid modo satis facere.

a. Puta volebam emere.] Vide de hoc etiam p. Seco. in 4. di. 13. q. 2. ad vicium. & Rose. in ver. rest. 10. in prin. si pcedo venas aquarum in fundo meo ne deueniant ad partem tuam ad edificandi &c. Alias secus.

b. Tho. 2. 1.] Loquitur de illo qui impeditur detur pceda dignior, si iam erat firmata habetur ac si ei auferret.

c. Per viam licitam.] Pura per pcedas per bonas rationes, sed si per minas vel verbera.

d. Modo licite.] Idem dicit si fecit iniuste, intendens honoris Dei, vel utilitatem ecclesie, procurat quod digniori, quia tunc in nullo tenetur, exemplum ponit gl. in magistratu q. c. deminat. contra macer. & in eo qui ad se tueri non potest. ut sciam. §. cum aliter. ff. ad laquil.

e. Supra clericus.] 13. §. 7. Dicitur ibi scripsi. Adde vnum dictum sing. quod ponit Rose. Rest. 10. §. 2. quod fecit postum consilium villitiam mea sine iniuria alterius, sic villitiam amicitia. Allegat ad hoc Arch. flo. secundum Pal. in 4. ex quo inferit, si aliquis volebat ecclesie legare, & ego feci, vel legaret mihi vel animo non teneor, quod non intelligo tamen de amicis stricta amicitia. ut no. In id. Lexigendi. C. de procura. & Barba. in repe. Cum acutissimi. C. de fidei. Ex quo inferitur quod male dixit Al-

tu. de plan. ec. qui volebat quod religiosus suadens tenentori, quod dimitteret ecclesie sue, quod peccat mortaliter, p. cle. religio. si. de priuil. Quod possit esse verum si ex odio faceret. Sed si verum foret propter utilitatem, p. ter. q. p. dicitur. Et forte et faceret ut consilium eius testatoris puta quod illa ecclesia erant clerici dissoluti vel non indigebant &c. Licet melius esset abstinere &c. Adde et quod si quod mouetur ad remouendum beneficium ab aliquo partem ex odio parit ut proprii consilium utilitati. Si odium est principale peccatum mortaliter, & tenet ad restitutionem, si vero secundum peccatum mortaliter, sed non tenet ad restitutionem, quia odium non fuit causa. Am. Rose. ubi supra.

f. No. 1. 1.] Facit am primam leduntur q. habet, quod non incipimus quod esse nire potest, si res ad hoc sit erant naturaliter destina, ut si ago pcedam, aliqua actione, quia iurati sit, puta rei venditio ne, peti fideiussore iudicio fidei idoneo vel iudi. sol. fm. q. d. p. c. scere lis est non datur nisi quatenus lis est inspecto principio.

g. Sacram.] Vide Alex. q. sermitur ad not. in d. l. si ede. S. si per Cy. & Bal. in l. si. C. communia de leg. Et q. Bald. in l. ede. C. locari. Adde tunc quod hanc causam admittit Gerard. obdo. per rationes hic pre-

stas. Sed in casu quo quis in peduit ne alius prebendam haberet, vel habitam fecit auferre sine scitu de per eum qui super hoc habebat potestatem, & in casibus similibus dicit nullam restitutionem esse faciendam.

faciens, quod pro futuro tempore, quod sibi auferret non dandum sic erant sua vel sui iures, quod saltem diuino iure possit sibi auferri. Præterea illud ius est potestatis arque commune & a superioris potestate defendens, quod sit corporale, & reuertibile atque proprium possidetis hinc ille. Plus non placet opinio Seco. Ricard. & S. Th. Quia in casu quo iam erat accepta res tenet factis auferri aliam quam compensationem &c.

a. Quantum fructus agrorum.] Vide supra. §. 77. in fin. & Rose. idem tenet Rest. 10. §. quinto. Et id est de non soluitur in termino creatori.

b. Non est metus.] De his etiam vide Archid. flo. par. 1. tit. 2. c. 1. §. 10.

c. Si petebant.] Hoc dicit propter text. ibi, si petebant in c. significasti de eo qui dux. i. ma. quam pol. p. adu. Si vero non petant dare non debet 23. q. 5. placet in fin. & §. sequent.

d. Ad omne damnum, quod ex culpa sua.] Vult Pa. in c. de iure iur. ex quo ille text. loquitur indefinitè de culpa, quod intelligatur de qualibet culpa etiam leuissima quia indefinita equipollent.

Index ex malicia dans iniustam sententiam, vel grauans partes in non dando sententiam Sum. Ang. Pars II.

facram. Et de hoc vide infra Vtura. prima. §. 77. in fin.

2. Sed quid de sodientibus femina agrum.] Rest. secundum Rod. quod non tenent ad omne quod poterat prouenire, sed ad tantum solum quantum fructus agrum in dubio illo videri potuissent concor. Tho. 2. 2. q. 61. ar. 4.

Incædiarius quomodo tenetur. Vide Incædiarius. §. 2.

Incendium patiens rapiens res quomodo tenetur, vel destruit domum. Vide ibidem. §. 3. & 4.

Infidelitas spolians quomodo tenetur. Vide Infidelitas. §. 7.

Iniuriator quomodo tenetur. Vide iniuria. §. 6.

Inquisitor quando tenetur restituere. Vide Inquisitor §. 5.

Insignia aliena assumens quomodo decipiunt populi ante tenent ad restitutionem. Rest. quod sic, & illi & cuius signa accepit si aliquod dampnum est passus & populo decepto & de hoc vide §. Insignia per totum.

Inueta quomodo sint restituenda & quando. Vide §. Inuenta per totum & futurum. §. 19.

Iudex quomodo tenetur restituere lucratum ex officio publico. Vide Iudex. §. 42. & vlti.

Iudicans secundum allegata quomodo tenetur. Vide Iudicare. §. 7.

Iudex petens salarii vel aliquid quomodo tenetur. Vide Iudex. §. 8. cum seq.

Iudex si ex negligentia damnificauit, quomodo tenetur. Ibidem. §. 21. & 23.

Iudex ex malicia dans iniustam sententiam, vel grauans partes in non dando sententiam Sum. Ang. Pars II.

& huiusmodi. Vide ibidem.

Vtrum iudices qui deputantur a populo ut iudicent in aliquibus causis, quia creduntur boni viri, licet sint iudices ignari tenentur ad restitutionem si ex ignorantia derunt iniustam sententiam. Rest. quod sic, si fuerunt in culpa ad inquiri peritos, aut alio modo. Si vero de consilio peritorum ipsam dederunt & bona fide, non tenent eo quia tales non profitentur se peritos nec locantur se pro iudicibus.

Vtrum iudex qui pro metu iniuste iudicauit teneat ad restitutionem. Rest. quod si metus fuit quod potuit cadere in constantem virum, & tunc accepit officium non credebatur verisimiliter venire, licet mortali peccauerit tamen non tenetur ad restitutionem. Si vero non est metus qui potuit cadere inconstantem virum, vel cum accepit officium dubitabat de eo, vel verisimiliter poterat credere tunc secundum Bal. in l. si. C. de pcedi. qui male iudicet ad omne damnum. 2. q. 1. in primis. §. si autem.

Quid de iudicibus vel officialibus qui occidunt malefactores sine scilicet perceptione. Rest. quod si petebat ea mortaliter peccauerunt, & ante ipsorum erunt. pro ipsis. cle. 1. de pced. & remis.

Ledens proximum in persona aut in bonis non a proposito sed ex aliqua culpa, quod & quatenus tenetur, siue per se legitur, aut pro suos vel suorum animalia & scilicet. Rest. in doc. i. c. si. de iniur. quod triplex est actio.

Vna quæ dicitur legis acquilæ, & hac actione directa tenetur quicumque lib. homo damnum dedit sua culpa puta aperit do cisternam in via publica, vel proiecit lapides ubi homines transeunt & huiusmodi. Indirecta autem vel vtili tenetur quando aliquod animal suum, vel seruum suum culpa aut negligentia damnum dedit, puta si quis te infigante recalcitrauit, & aliquem lesit, vel animal quod erat ferum, ut sunt lupi, leones, canes, morderes, & huiusmodi, quæ communiter nocere solent tenebras in publico non taliter ligata, quod non possent nocere, vel talia tenebras in domo aliquis missus a te laesus fuit & talis tenetur ad omne damnum quod ex culpa sua dedit proximo, si potest recopari, si non potest satisfactioe arbitrari boni viri. Secunda dicitur actione de pauperie

viuere. si. c. ut circa de elec. li. 6. Quod dicitur facit...

perie & hac actione tenetur eius quando sine sua culpa animal suum alicui damnum dedit...

utrum proiciens aliquid de domo tua i via publico quo læsit aliquem vel in vestimentis...

actione in factum. Similiter dicendum de illo qui fumo factio apes fugauerit...

mum super viam publicam & effusum est. Idem dicitur laborare...

1. Vtrum proiciens arborum vicini sui quem pendens super domum eius dabit ei damnum...

3. Quid de illis qui impediunt ne frumentum vel aliam mercem veniat...

a. Satisfaciat læso si istum casum habui in practica Fulginei...

in iudicium per hoc de exorbibus coactis & subdit. Si fructus arboris mee cadat in agrum...

honesto modo, tunc licet mortaliter peccet se & alios...

5. Vtrum illi qui cum sint ignorantes assumunt aliqua officia...

6. Quid de tenentibus columbas in columbarijs. Respondetur...

credo sit remittendum. Asten vero libro quinto titulo 29...

4. Vtrum ciues deputati ad diuidendum collectas omnibus...

restituere illud alleuamenti illis quibus damnum derunt...

Magister vtrum teneatur restituere exacta a scholaribus. Vide Magister...

Maudans quoniam teneatur. Vide Mandatum...

Meretrix quoniam teneatur restituere. Vide Meretrix...

Metus causa aliquid acquirens an teneatur ad restitutionem...

Missa promittentes diuersis personis quomodo teneatur...

Monasterium quando teneatur ex facto monachi. Vide Monasterium...

Morosus in soluendo quomodo teneatur quomodo obligatur...

Morsus in reddenda alteri re. Vtrum teneatur si perierit...

mulier

Legata defunctorum non implentes quomodo tenentur. Vide Executor. Legata impediens. Vide Legatum...

beat facultate solendi. Itē q̄ sciat, vel scire debeat  
 se debere, videtur in d. l. q̄ te, & ibi Bar.  
 a. Quz non est publica meretrix. J. Pa. in d. c. q̄ ple  
 rique. in 2. q. dicit q̄ talis mulier nullā p̄missionē re  
 cipere p̄t, q̄ t̄piter facit, secus in meretrico, q̄  
 p̄ agere ex pro  
 missione sibi fa  
 cta secūdy Cy. &  
 Bar. licet Bai. &  
 d. Aut. al̄ dicit.  
 Et iō meretrix li  
 cet facit elemo  
 synā de suo q̄tu  
 scūdū Tho. 2. i.  
 q. 3. Cy. Bal. in  
 l. 2. c. de q̄di. ob  
 tur. cau. Bal. An  
 ge. & Pa. de Caf.  
 in l. 4. §. sed q̄  
 meretrix. ff. de  
 cōd. ob tur. cau. ad  
 hoc. c. heliū.  
 24. q. 5. glo. sum  
 ma. 14. q. 1. & q.  
 5. & gl. ord. in d.  
 c. ex transmissa.  
 & Bal. dicit q̄ h̄  
 dicas meretrix nō  
 aufert p̄ sicut  
 ab hereditib' mer  
 etricis tāquam  
 turpe lucrū, ne  
 que p̄ ecclesiam.  
 Idē Cy. in l. mer  
 etrix. C. de condi.  
 ob tur. cau. Et  
 meretrix succē  
 dit ex testō, &  
 ob intestato si sit  
 proximior. Ita  
 not. Ang. in §. r.  
 p̄ illū tex. i. verū  
 a. quodā cogna  
 to. in aut q. mo.  
 na. esse legi. In  
 alia aut muliere  
 q̄ nō esset mer  
 etrix p̄dita non  
 haberet locū, n̄  
 licet d. ans nō re  
 perat, reperit tū  
 & auferet sicut. l.  
 Lucius. ff. de iu.  
 sic. in h̄dem. in  
 princ. ff. de cali.  
 gl. in l. 2. c. de p̄  
 dit. ob tur. cau.  
 Pa. de Caf. ita dī  
 cit in d. §. sed q̄  
 meretrix. Ange.  
 in l. 2. c. de con  
 dit. ob tur. cau.  
 exclamat q̄ mul  
 ieres habentes  
 amafios a quib'

extorquent localia in auro & argenti. Nam de his  
 nō possunt restari, quia si scus auferet. Gl. in l. ea q̄  
 ibi Cy. C. de dona. ante nup. Sequitur do. Iaf. in d. §.  
 sed quod meretrici, & sic dans non reperit.  
 b. Rñ. secūdy Pa. Jm d. c. grauis. §. col. ver. 3. q̄ro. dī  
 cit, q̄ q̄dā est ma  
 lefidei possessor  
 iuris p̄sumptio  
 ff. ut per lictis 9  
 relationem sub  
 dno illius rei, &  
 est p̄sumptio iu  
 ris & de iure. Vu  
 de quantumcuq̄  
 que habuerit iu  
 rā cām litigādi  
 non per hoc ex  
 cutatur a fructi  
 bus post lictis 9  
 relationem per  
 ceptis, ut l. cer  
 tū. C. de rei ven.  
 l. i. memo ambig.  
 gie. C. de acquir.  
 possell. Vide qd  
 legitur & not. in  
 l. fidei & si lege. §.  
 de peci. h̄ere. &  
 per dominos de  
 Rota dec. 170. 2.  
 lias. 175. Vtrum  
 autem quando  
 denuntiat ali  
 cui, q̄ res est a  
 liena possit indī  
 cari malefidei  
 possessor Ioan.  
 And. in d. c. gra  
 uis tenet, q̄ non  
 iustit. sola de  
 nuntiatio. C. de  
 su. & li. expen. l.  
 2. ff. q̄ cum sal  
 tue. per totum.  
 Sed in sola peti  
 tionē heredita  
 tis efficitur quis  
 malefidei posses  
 sor per denun  
 tiationem ita, q̄  
 possit mit aliē  
 repell. l. item  
 veniant. §. quod  
 autem. ff. de pe  
 tit. h̄ere. & l. cum  
 fundum. C. de  
 rei vendit. Idē  
 sentit Archidia.  
 in §. potest. 6. q̄  
 toria. d. Anton.  
 dicit. d. Anton.

Mulier quæ nō est publica  
 meretrix, a vtrūm teneat  
 restituere acquisitū ex ope  
 re luxurię. B. Cyn. videtur  
 tenere quōd sic. in l. cum  
 te C. de condi. ob tur. cau.  
 alij vt Monal. titul. restituo  
 tio. 2. tenet quōd non tene  
 tur in foro animæ de ne  
 cessitate, licet filcius iniustē  
 acquisita possit auferre p̄  
 l. Lucius. ff. de iur. sic. Sed  
 ego distingo pro concor  
 dia eorum quæ no. in c. ga  
 plerique. de immu. ecc. &  
 in c. ex transmissa. de deci.  
 & in c. non sanē 14. q. 5. q̄  
 aut ista mulier facit dam  
 num alteri, puta quia sciē  
 tibus vicinis suis commit  
 tit adulteriū propter pecu  
 niam, vel aliud quod sibi  
 datur ex quo reddidit in vi  
 lipendium apud alios vir  
 eius, & sic tenet de neces  
 sitate satisfacere iniurię fa  
 ctæ alteri, & iō ei restituere  
 si satisfactionem. Aut fa  
 cit, sine alterius infamia,  
 puta quia occultē & ignoratē  
 & sic non tenet restituere  
 de necessitate i foro ani  
 mæ, quia cū nullū lædat nisi  
 seipsum, ideo non habebit  
 satisfacere nisi deo per pe  
 nitentiam. Idē dic de ma  
 sculo q̄ ppter scelus aliud  
 recipit, & idē de quocun  
 que recipiente aliquid pp̄  
 aliquam turpitudinem se  
 cundum prædictam distin  
 ctionem præsupposito, q̄  
 ille qui dat potest dare cui  
 vult.  
 Naufragiū patientes præ  
 dantes quomodo tenean  
 tur. vide Naufragium. §.  
 1. 2. & 3.  
 Nauta qñ tenet. vide Nau  
 ta in prin.  
 Negligens in suo officio  
 quomodo teneatur. Vide  
 Negligentia. §. 2.  
 Omittens facere quod tene  
 tur, ne damnum detur  
 proximo quomodo tenea  
 tur. vide Furtum. §. 26.  
 Officiales accipiendi ali  
 quid a litigantibus quomo  
 do tenent. vide iudex. §. 9.  
 Pacto nudo quomodo tene  
 tur. vide Pactum. §. 4.  
 Palpās quomodo teneatur.  
 vide Furtum. §. 21.  
 Participantes in damno p̄  
 ximi, & quor modis, vide  
 Furtum. §. 13. cum sequen  
 tibus.  
 Pedagia exigens vel frau  
 dās qñ tenetur. vide Peda  
 gium per totum.  
 Pœnam quando quis tene  
 tur solvere vide Pœna per  
 totum.  
 Permutatio facta i damnū  
 quando est restituenda nu  
 de Permutatio. §. 11.  
 Pignus accipiens quomo  
 do teneatur. vide Pignus.  
 §. 1. 2. v/que §. 19.  
 Possessor bonæ fidei quomo  
 do teneatur. vide Fru  
 ctus per totum.  
 Quis dicitur malefidei  
 possessor. Respond. secundum  
 Panor. b. in capitulo  
 grauis. de resti. spo. quod  
 est is qui possidet rē & scit  
 ad alium pertinere. Et e  
 contra bonæ fidei possessor ē  
 q̄ cū ignoret  
 se possidere alienum possidet  
 cotra. c. de in capitulo si  
 viragos. 34. q. 1.  
 Possessor

in d. c. grauis. dicit q̄ aut quis possidet sine titulo, &  
 tunc denuntiatio constituit quem malefidei posses  
 forem. d. §. quod autem, si cum titulo. Et tunc si de  
 nuntiatio fit a principio constituit in mala fide. d. l.  
 si cū fundū. C. de rei ven. Si vero est possessio post  
 quā incepit posse  
 dere, & tunc se  
 dus, vt l. alienā.  
 ff. pro empto. &  
 h̄ec est opi. Bar.  
 in d. l. si fundū,  
 quam sentit glo.  
 in d. l. alienam.  
 Sequitur Pan. in  
 d. c. grauis. Et  
 vide eundē in c.  
 si diligenti. de p̄  
 scri. & in consil.  
 71. & 76. prima  
 parte.  
 2. Possessor male  
 fidei. Vide §. 2.  
 fructus in prin.  
 Et in Pan. in d.  
 ca. grauis. 1. col.  
 ver. his summiss.  
 Quidam sunt bo  
 nifidei possesso  
 res temp. q̄dam  
 malefidei temp.  
 q̄dam a principi  
 pio bonifidei, ex  
 possessio malefi  
 dei, quidam ecō  
 verso. Item quid  
 dā possident cum  
 titulo putatiū,  
 qdā sine titulo,  
 quidam cum vio  
 lencia, quidam si  
 ne uolentia, &c.  
 Et quod dicitur  
 hic intelligitur i  
 possessore male  
 fidei semper.  
 b. De quā dixi. v. hic J. scilicet tenetur restituere se  
 cundum q̄ plus valuit medio tempore.  
 c. Dns percipisset. J. h̄ec conclusio prædicitā in fru  
 ctibus naturalibus quā in industrialibus, sicut ait  
 Pan. in d. c. grauis. 3. col. ver. nunc venio.  
 d. Qui honestē J. No. quōd pensio domus vel nau  
 is dicuntur fructus ciuiles, quia percipiuntur non  
 simpliciter ex ipsa re sed circa re ex industria homi  
 nis, & gl. in l. si vrbana. ff. de cond. inde. appellat dī  
 ctos fructus obventiones, & ibi Bar. & Alb. de Ros. &  
 Iaf. & Bal. dicit per ilam glossam in lege. si tradidit. in  
 vlt. q. C. de actio. emp. quōd pensiones domus non  
 possunt peti tanquam fructus cum non sint neque  
 naturales neque industriales, & sic stricto modo non  
 dicuntur fructus. vt de Ale. consilio. 181. Arc. consil.  
 160. h̄ec sint restituenda a mala fidei possessore ta  
 les pensiones. Panor. m̄t. tamen in d. capitul. grauis.  
 dicit q̄ qñ scūs est intus cum malefidei possessore  
 puta quia ipse locauit, q̄ soluens dictam pensionem  
 liberatur, quia tali prædanti tenebat fouere. l. si litz  
 Sum. Ang. Pars. II.

ubi casus singuli de sol. neq̄ tale soluti p̄t rep̄ri  
 ve indebitē solutum ut ibi h̄r. & in l. cōmodate. l. 1.  
 seff. commo. & l. si pignore. §. si p̄do. ff. de pig. & lit  
 tellige t̄c hoc, qñ soluens bonæ fidei iugiora  
 illi esse p̄dōnt vel credebatur esse h̄rē t̄c illi, ali s  
 nō liberaret sol.  
 uōntē tex. d. no.  
 in d. l. litia. in fi.  
 facti si p̄ te  
 §. verum. & in  
 no. Pa. de Ca. ff.  
 de in re. vide  
 Aug. in l. si filia.  
 §. si vir in quin  
 quennū ff. sol.  
 matr. & Imo. in  
 c. in lris. de resti.  
 spo. Pa. conf. 16.  
 incipit ad clā  
 decisionē. Si autē  
 contrā dūs ē iur.  
 cūs v̄o dōnt,  
 pura dūs locauit  
 domum sed ali  
 occupauit illam  
 non iure, tunc  
 debitor pensio  
 nis non liberat  
 foluendo p̄dōnt,  
 sed tenetur sol  
 uere v̄ro dño.  
 ita not. in d. l. si  
 vrbana ubi text.  
 sing. P̄o Bar. &  
 Paul. de Cast. ibi  
 & ita concludit  
 Pa. vbi §. h̄r v̄d  
 de prælato iure  
 fo pulchritā qua  
 stionem per Bar.  
 in d. l. si vrbana.  
 & ibi do. Iaf. &  
 Pa. ubi supra.  
 c. Sic in cōtēn  
 tia nō tenet. J. Idē  
 tenet Pau. de Cast. in d. l. si vrbana ut restititudo.  
 Iaf. & al legat glo. sing. in cap. dudum. de electi  
 on. v̄d. deceptē, quam Pan. in 7. col. multum no. pro  
 fring. & dicit quod doc. communiter sequuntur. Que  
 vult quod ad forum pontificalē valeant gesta per  
 prælatum intralum, & vide ibi Inno. q̄ quo etiam  
 habetur in c. de multa. de p̄b. per In. in c. ficus. de  
 iur. in. Et facit quod no. trahit Bal. in l. 2. c. de serui.  
 & aqua. vlt. col. ubi dicit, q̄ spirituales penitentiez  
 debent imitti ueritati quam opinionē, & idē Bal.  
 in l. barbarius. ff. de off. p̄exo.  
 f. Sine aliquo titulo. J. Possessor mala fidei sine titu  
 lo tenetur de perceptis, & de perceptis, vt patet  
 in d. l. si nauis. & facit. l. certum. C. de titu. Et ad  
 de Aret. consil. 17. & Ro. dec. 51. non nouis. & Romā in  
 sing. fol. 9.  
 g. Et non percipiendū. J. Fallit in eo qui c̄nueni  
 tur a pupillo, ut h̄erē habeat, titulum teneatur etiā  
 dē percipiendis secundum Ro. consil. 434.  
 h. Contra interdita legum J. vide supra emem. §. 6.

in fraudem. ] Gloff. in d. l. generaliter, hoc dicit expresse. Vide supra. alienatio. §. 35.  
 b. Ex emptione rei fiscalis text. ] est in leg. prima. C. de si. instrum. & iur. inst. lib. 10.  
 c. Sine debita solennitate ] que habetur in le. 1. C. de pædi. de cu. li. ro. & est talis quia antequam fiat vñctio adea tur prætes, q. uideantur sic necessitas uendendi, talia prædia vel ne, & data facultate uendendi ab ipso possint alienari, alias talis alienatio sit nulla gloff. tamen. i. ibi dicit, quod hoc non seruatur in ciuitatibus lo bardie, sed matie cum imperator hoc præcipiat obseruari.  
 d. In dominiū eius ] puta quia habuit per emptionem uel donationem uel testamentum, & huiusmodi a nõ domino, qui tamen putabatur dominus.  
 e. Leg. indebiti. ] Nam ueniunt naturalis, accessiones, ut partus ancillarum, & alluiones, ut ibi hñ. vide Bar. in l. do mñ. ff. de rei uē. ubi v. f. ex. tris, sed ibi soluit. vi de Ang. cõf. 10. Are. cõf. 17. q. dicit, qd op. dicitur, continet magnã egratē. idē Pa. in d. c. grauis. f. Sco. & Ric. ] Et dicit Sco. q. nihil ē tā, efficacax ad in

in fraudem a creditorū. le. ait prætor §. per hanc. ff. de his quibz in fraud. credi. Ter tius est quādo titulus habetur exemptione rei fiscalis, b. vel ecclesiasticę sine debita solennitate, c. nec distiguo in istis possessoribus malefidi dei, vtrum res restitunda fuerit aliena, puta quia nõ transiit in dominiū eius, d. aut fuerit alteri debita, puta qd de iure ciuili trāsuiit in dominiū eius, sed tamē cum obligatione restitutionis quia qualitercū que tenetur fructū restituere s̄m distinctionem prædictā, vt patet. l. cū fundus. ff. si certum pera. & l. indebiti. c. in principio. ff. de conditio. in debi. Et clarius in le. videamus §. in fauiana quocūq. ff. de vsur. ubi dicit rex. Nā vebū restitutas ( qd in hac re prætor dixit, plenā habet significationem ( vt fructus quoque restituantur, & ideo cum restitui prætor iusserit veluti interdico vnde, vt etiam fructus sunt restituendi, hæc ibi. Ergo a fortiori cum dei vel sacri canōes hoc dicūt. Et de hoc vide Pa. in c. grauis. de restitu. spol. & gloff. in capit. nõ liceat papa. 12. q. 2.  
 Quid si res non sit lucrosa nisi ex industria tantū ut sūt pecunię & huiusmodi ] Restituū commuōe opi. Theologorum, vt patet p. Sco. & Ricar. f. i. 4. dist. 15. q. non tenet, restituere lucra qd sūt restituenda p̄cipale accepit, & hoc tenet in cõscientia quo ad necessitatē quāuis aliqui uelint quod etiam teneat restituere lucrum vt. no. Ar-

chid. §. 14. q. 4. Si qs vsura. Nota tamen secundū Sco. & Ric. vbi supra qd si directe dedit damnū, puta quia fuit necesse propter carentiam talis rei creditor e mere siumerū rēpore quo magis valebat vt recipere ab alio sub vsuris vel possessiones distrare p̄ minori p̄cio & huiusmodi, q. tenetur satisfacere damnū passo. Vnde pro regula. nõ istam distinct. quod aliud esse causariū alicuius effecti sufficere & efficaciter ita qd sine eo nõ sequeretur, & talis teneat ad restitutionē dampni causati. Aliud est esse causariū alicuius dāni sed nõ sufficere, & efficiaciter, & talis ( licet peccet ) non tamen tenetur ad restitutionē.  
 Quid de expēsis factis in re q. quis possidet mala. vide §. expenę. §. 3. Præscriptio an excuset a restitutione uide eodē. §. 47. & §. v. l. capio. Raptor quomodo teneatur. vide §. Raptor. §. 1. & 2.  
 Quid de vxore filijs aut alijs q. viuunt de rebus raptorū. R. qd aut talis rapto p̄ taliū consumptionē aut receptionē nõ efficiatur nõ soluēdo & tunc dico s̄m Ale. lo. qd licitē de hmoi bonis raptorū p̄nt viuere & recipere, dum nõ viuunt de impie acquisitis i specie, vel numero, puta de mixta, qd neq. & hmoi raptis, qd si ita sūt mixta, qd nesciunt discernere, tunc habeant i mēte semp viuere de iustē acquisitis, & sic licet s̄m p̄dictum Alex. cū quo concor. Vlderio & gl. Kay. de talibus autē impie acquisitis quæ non transeunt in dñiū raptoris, nullo modo licet alicui viuere nisi i casibz de q. bus j. dicit qñ non est soluēdo. Si vero ex tali consumptione efficiatur non soluēdo puta quia tanta sunt quæ debet restituere quanta oia quæ habet, tūc nõ licet alicui de talibus viuere nisi in quatuor casibus. Primus quando quis agit, negotiū spoliatorum. C. inducendo raptores ad restituionē. arg. c. qñ multos. 1. 1. q. 3. & c. iter alia de sen. exc. qd limitat Rodo. uerū qñ con

ductum ad dānum ad vsuram. Rō autē, quare nõ tenent restituere est qd illud accipiunt ex propria industria. q. vt no Arch. ] pro ista opin. facit. ca. ad nostrā. 1. & 2. extra de iureiur. & capit. quanquā de vsuris. lib. 6. & l. 1. C. de cond. inde. in quibus iuribz non mandatur nisi, q. restituat iurata, & c. bene autem papa sci. uisist. mandari quod omnia ex vltora promouentia, restituere debent, & c.

non tamen tenetur ad restitutionem. Quid de expēsis factis in re q. quis possidet mala. vide §. expenę. §. 3. Præscriptio an excuset a restitutione uide eodē. §. 47. & §. v. l. capio. Raptor quomodo teneatur. vide §. Raptor. §. 1. & 2.  
 Quid de vxore filijs aut alijs q. viuunt de rebus raptorū. R. qd aut talis rapto p̄ taliū consumptionē aut receptionē nõ efficiatur nõ soluēdo & tunc dico s̄m Ale. lo. qd licitē de hmoi bonis raptorū p̄nt viuere & recipere, dum nõ viuunt de impie acquisitis i specie, vel numero, puta de mixta, qd neq. & hmoi raptis, qd si ita sūt mixta, qd nesciunt discernere, tunc habeant i mēte semp viuere de iustē acquisitis, & sic licet s̄m p̄dictum Alex. cū quo concor. Vlderio & gl. Kay. de talibus autē impie acquisitis quæ non transeunt in dñiū raptoris, nullo modo licet alicui viuere nisi i casibz de q. bus j. dicit qñ non est soluēdo. Si vero ex tali consumptione efficiatur non soluēdo puta quia tanta sunt quæ debet restituere quanta oia quæ habet, tūc nõ licet alicui de talibus viuere nisi in quatuor casibus. Primus quando quis agit, negotiū spoliatorum. C. inducendo raptores ad restituionē. arg. c. qñ multos. 1. 1. q. 3. & c. iter alia de sen. exc. qd limitat Rodo. uerū qñ con

tinūē

4. Vt predicato. res. ] Hoc refertur ad primum casum non ad limitationis.  
 b. Pretium rerū rapturam. ] De re empta ex pecunia furebri licet comedatur, vt de our. & c. d. modo alias fit soluendo de illis tamen numeris redactis ex re furtiua non potest fieri, elemofyna dixit gl. 14. q. 5. infum. in fin.  
 c. Non solum substractos. ] l. si. & l. 1. & l. lege fauia. ff. de plagia. & l. p. eod. tit. ita tunc quod emēs donantes vel dantes in dotem liberum hominem, vel scelerate uel uin. s̄m habuerint, & hoc dolo malo, q. in metallum dāntur glo. dicit si est nobilis, gladio puniatur. & in l. h. C. eod. dicit, quo filios alterius abduxerit, vnde parentes orbati filiis remanent, si est feruus bestias subiciatur, ingenium gladio consumatur.  
 d. L. i. ff. de magi. ] non uideo illam legem in aliquo facere sed l. qui tabulas, bene facit ubi ille q. tabulas, rationum furripit tenetur furti & ad id quod interest, & si debitorum fit solutum, & tabula furripitur, idem erit, ex eo q. interest etne debitorum dicitur indebitum solu-

tine cōstant oportunitis horis non de illis qui solū semel in anno vel bis stant vt hoc siue faciant i generali p̄dicatione vt p̄dicatores, a siue speciali p̄uisione, siue sequatur utilitas siue nõ. l. sed an ulro. §. 1. ff. de neg. gest. q. limito etiā m. Directo. ti. de restitutione. vt rñ si spes correctionis habetur, & si fiat cū tali moderamine qd propter hoc non efficiatur, nõ soluēdo in totum vel in magna parte, alias nõ liceret. arg. 2. q. 6. ca. anteriorum, circa medium. Secundus quādo nec p̄ elemofynā nec alio modo honesto potest necessaria uitę inuenire, nā necessitas nõ habet legē. de cōsecr. dist. 1. Sicur & di. 5. dilectipulos. de reg. iur. qd non est, cum Seditionem concitans quando tenetur. vide iudex hic supra. Quomodo teneat illo p̄ quo data est iniusta sententia. vide sententia. §. 7. Sepulturam recipientes indebitē quomodo tenentur. vide Sepultura. §. 31. & 33. Symoniacē acquiratum quā est restituēdum vide Symonia. 7. per totum. Socius quā teneat ex societate. vide Societas per totum Solutionē an teneat qs facere obligatus ex nullo pacto. vide pactum. §. 4. Solutio quomodo & quando est fienda, vide de solutio per totum. Scripturas falsas vel destitutas an teneat. R. q. sic in solidū de omni damno proximo per hoc, siue fiat in libris mercatorū aut quarumcūque aliarum scripturarum l. i. ff. de magi. d. que. & l. qui tabulas. ff. de furtis. Idem dicit de ventibus falsis sciēter vide falsarius. §. 3. Sed quid de occultariis. & R. s̄m S. Ber. in tractat. restitutionū q. peccant mortaliter, nec p̄nt absolui, nisi publicent, non tñ tenent ad restōnē nisi qñ requisiti malitiose pandere noluerunt, ex tali occultatione postea deuentū est ad restōnē q. credi-

tum, & c. Qui autem, debuerit restituere lege acquiritur. l. 1. seq. c. Sed quid de occultantibus. J. Roffe. idem tenent. in ver. restitutio. §. 6. §. 8.  
 rñ quō tenetur. Vide Furtum §. 2. 23. & 27. Religiosū retrahens vel a religione remouens aliquē quō teneat. Vide religio. §. 63.  
 Respalsas faciens vel concedens quā teneat. vide respalsia. §. 2.  
 Reuelare nolēs rem furatam proximo quā tenetur. Vide Furtum. §. 27.  
 Rixā faciens quō teneat. Vide Rixā, p. totū.  
 Seditionem concitans quando tenetur. Vide de seditio per totum.  
 Seducēs mulieres vel pueros subtrahēdo eos qualitercūque siue blanditijs siue minis ab his sub quorum potestate sunt quia legibus vocantur plagarij, vtrum teneat R. quod sic, non solū substractos restituere sed etiam omne lucrū quod habuissent ab eis hi sub quorum potestate erant toto tempore quo subtrahēti steterunt s̄m d. lo. de platea. insti. de ob. q. ex deli. nal. interdum vide §. raptor §. fi. Quid de seducte virgine. vide stuprum. §. 1. & 2. Sententiam iniustam dans quomodo tenetur. vide iudex hic supra. Quomodo teneat illo p̄ quo data est iniusta sententia. vide sententia. §. 7. Sepulturam recipientes indebitē quomodo tenentur. vide Sepultura. §. 31. & 33. Symoniacē acquiratum quā est restituēdum vide Symonia. 7. per totum. Socius quā teneat ex societate. vide Societas per totum Solutionē an teneat qs facere obligatus ex nullo pacto. vide pactum. §. 4. Solutio quomodo & quando est fienda, vide de solutio per totum. Scripturas falsas vel destitutas an teneat. R. q. sic in solidū de omni damno proximo per hoc, siue fiat in libris mercatorū aut quarumcūque aliarum scripturarum l. i. ff. de magi. d. que. & l. qui tabulas. ff. de furtis. Idem dicit de ventibus falsis sciēter vide falsarius. §. 3. Sed quid de occultariis. & R. s̄m S. Ber. in tractat. restitutionū q. peccant mortaliter, nec p̄nt absolui, nisi publicent, non tñ tenent ad restōnē nisi qñ requisiti malitiose pandere noluerunt, ex tali occultatione postea deuentū est ad restōnē q. credi-



¶ Sic fit videtur quasi cōis opi. J Nota hic duas r'as quas ponit Pa. in d. ca. ga plerique, prima q' vbiq'ue ius po sticiū habens cō cursum legis seu agratis legis na turalis dispositio super restitutiōe vel retentio ne seruanda est talis lex, facit q' no. idē Pan. in c. 1. de constit. ubi post. B. Thom. & Cui. dicit q' lex postula peccati non mutua ē seruanda etiā in foro cōcientie, ex quonilla alia lex distin guit in illo casu inter forum iudi ciale & p'iale, nec lubet cōtra distinguēdi, sicut enim super iure leges seruanda, ex quo nō occur rit alia equitas naturalis in d'nū secundā regulā vbiq'ue inter legem positia, & legē naturālē datur discrepon tia seruanda est lex naturalis in foro animā, nisi lex postina ex aliqua iusta, & rationabili cā di sponat q' illā legē naturālē argu ment: o'ruū quā no. Inno. in c. que in ecclesiari, de consil. & per Iōan nem And. in d. ca. quia plerique, & in c. h. de immu nitate ecclesie, in sexta, & in ca pitulo secundo, de v'suris. in 6. & per Barro lum in extrang. ad re p'tim. in versu cūto denuntia. ex prima regu.

tores sua habere non pote runt quia sic tenetur de cōni damno ea quia cau sam dant efficacem damno proximi. Quid de illo qui ex literis suis dat damnu proximo, sicut si aliqs mercator scri beret, q' aliqua merce va liēt multum i tali patria, cū nō sit verū. De q' aut litere dirigebant ei cui de dit dā nū, & sic tenetur ad restitu tiōē ei, aut non dirigebā tur ei se ipse pas aperuit. Et sic licet mortaliter pec ceter scribēs, nō nō tenēt ad restitutionē sed sibi iputet qui eas aperuit. Si autē mi sit, v' si audulenter decipiat alique, sic scribēs tene tur solidū, & et exequēs si sciēt hoc fecit vltia pec cātū mortale q' cōmittunt. Spōsalia q' hēus q' teneat v' de sponsalia. § 6. Stuprans virgine q'n tene tur vide Stuprū. §. 1. & 2. Tabellio q'n tenet, & quo, vide tabellio. § 6. Talis exigentis quomodo tenetur, & quando vide ta lia per rotum. Testis quando tenetur, vi de testis §. 26. & 30. Torturam faciens alicui in debet. vide tortura. Transigens p'p idebitā cau sam quomodo tenetur vi de transactio. § 5. Turpe lucrum. Vtrum tur piter acquisitum de ne cessitate restituendum. R esp. quod aut acquisitum tur piter cum peccato fuit ac quisitum interueniente do lo fraude vel extortione seu metu aut deceptione & huiusmodi casibus in q'b datur repetitio p' actiones de dolo vel metus causa &

ses vel p' offiū iudicis. Et sic tenet de necessitate re stituere illia quo sic extor sit vel e'p' heredit' (si quos habet & scio) vel saltē pau peribus si ignorantur & in hoc cōcordant. doc. sequē tes, Inno. in cap. quia pleri que de Immu. ec. Aut ac quisitum cum peccato & turpiter fuit acquisitum si ne dolo fraude & ceteris p'dictis iam quōd ei qui dedit nulla cōpetit repeti tio per actiones vel p' offi ciū iudicis, & isto casu fue runt varij. doc. Ho. in c. cū fit, de iudicis tenet i distin. q' est restituēdū pauperib'. alij in d. c. ga plerique al legātes Inno. s' in cōclione tenet & sic videt quasi cōis opin. Sed cū nullo iure p'obetur, dico q'd licet sit bonū cōsiliū vt in pau peres eroget v' sic satisfā ciat in quo deliquit, tamē nō est de necessitate salutis & hoc tenet Cardi. in d. ca. ga plerique. & gloss. & Ray. in ti. de raptō. §. sed quod de focarijs. Et iudicio meo etiam hoc tenet Innocens. in d. capitulo. quia plerique, licet commu nite' doct. qui tenent contrarium pro se ad du cant, & male, quia si intelligeretur illud quod dicit ipse Innocen. fore necessarium quod sacerdos debeat ei iniungere vt in pios vsus expendat quod acquisiuit facien do illicitas negotiationes, vel quod alias iniuste acquisiuit sine calumnia alicui fā cta, certē sibi contradiceret, quia supē rius ibidem p'missit, q' vbiq'ue aliquid malē querit, v' ex negotiatione, vel extor sione, ex qua t'n restituere nō tenet, nō dā nat cū si h'ribid. relinquit. Itē ibidē dixit q' mathematicus nō tenet restituere in casu p' dicto. Itē dicit de eo q' illo aliq' d' lu craf q'd nō tenet nisi fuerit i dolo ali'i tra hendo, & tamē isti cum peccato acquirūt. Et ideo oportet intelligat q' faciē d' os de bet ei iniungere, v' restituat pauperibus de bono & equo, non tamen de neccesse

lā, arguo q' opi nione, hic, quia cū ius posititū, sic pro talibus, quia dicit lex quarta digressis de condi. o' b' tur pem cau. q' m're trix, q' nō turpi ter accipit, qua tanq' meretrix, ergo cum eo cō curris ius natu rale, & sic ad re stitutiōē nō non tenetur, & hanc partem aperit, f'omet Gyn. in l. cum re. c. de con di. o' b' tur. ca. vbi dicit, in q' d' ne de facto, que cō me retrix pōt facere telm de ac q' s'is de meretrice. no. & Bal. in l. 1. C. de quod o' s' n' c' p' t' si imp' d' e' d' n' i' n' herf. Ma' u' q' n' a' r. & c. b' Sed cum nullo iure h. Pa. in d. cum sit, tenet q' est de consilio. Loquit enim de eo q' ex cōtuma cia nel superbia violauerit simu nitatē ecclesie q' rrahendo seruū sū ab ea. tenet solvere Ep'o n' g' s'os solidos, & c. ¶ Omnia ista duo capitula ad nihil seruant' q' conclusiōē hie, galouquer de his q' uenit q'd si adimplet ne queunt commu tantur uoi, & c. ut ibidem. Ad primum membrum. Adde S. Tho. 2. 2. q. 62. Et Rofo. Restitutio. 14. § 4. ¶ Quia ficit ad multa. J Adde ad istum §. quæ nos. Archie. Florent. secundū. par. tit. 2. & c. §. 19. q' de isto qu' lucri perit intelligi illud. Ita post Ma nus vestre planē sunt sanguineid est turpibus lu cris. Turpe lucrum potēt esse ex opere carnali, ut meretricio lenocinio concubinatu adulterio, & hu iusmodi. Item ex arte nel actu prohibito, ut ex arte mutandū faciendū taxillos carras fucas tor namenta, istronatu, turpi seruiendo usurario,

non de necessitate restituendū, allega. c. q' habitis. 4. q. 5. & Archid. ibidē tenet q' d' hic d' formaliter. Dicit q' vbiq'ue aliqd malē qu'it vel de negocia tione vel extortione, ex qua inde nō restituere non tenet p'ndenter facit f'ia in elemosynas det, vt c. p'uale, & c. nō sunt. 14. q. 5. Nō t'n sunt damndū si hereditibus res quod, Inno. in d. c. ga plerique, de immu. ecclesiariū, v' de d. non fauē. a. Et gl. h. sum. J Dicente enim gl. ille & gl. in c. ex tra'nmissa, q' p' c' elemosynas f'ia de illicite acq' s'io t' nō datur restitutiō. b' C. cū sic. J No. p' assumptus ad aliq' officium q' iuris dispositiō nō tenet officii cū pudore depo nēre, & acq' s'io officium contra dispositiō nem iuris, & non excedit causū suū. Similiter non ob. c. nō sanē 1. q. 7. ga lo quitur consultiue secundū Paū. i. d. c. ga plerique. Nec etiam c. si quis e cōtumax, 1. 7. q. 4. & cap. magna, d' & c. quod super his, de uoto quæ allegat Inno. ga nō p bant dicitū suū si sic itel ligatur vt teneat de necc sitate. Quod nō bñ ga fa cit ad multa. e

¶ Vtrum recipiens aliqd pro cessando a uxatione i debita proximi, teneat il lud restituere. Respōd. se cundum Pa. f' in c. dilect', de symo. q' d' sic, facit. I. pri tate, & sic tene, quia tali fa uet ius naturale in retentio nem. Et facit optimē quod haberet in c. f. de symo. & glo. in sum. a 1. q. 5. & in cap. ex transmissā, de deci. Er ad ca. cū sit, b' de iudeis quod adducit Hostien. di cō quōd in penam illud ē statutum, quia assumpsit officium contra dispositiō nem iuris, & non excedit causū suū. Similiter non ob. c. nō sanē 1. q. 7. ga lo quitur consultiue secundū Paū. i. d. c. ga plerique. Nec etiam c. si quis e cōtumax, 1. 7. q. 4. & cap. magna, d' & c. quod super his, de uoto quæ allegat Inno. ga nō p bant dicitū suū si sic itel ligatur vt teneat de necc sitate. Quod nō bñ ga fa cit ad multa. e

ma in p'ncipio & §. 1. & l. generaliter, ff. de cal. & l. 4. §. quoties. ff. de con di. ob tur. causam. Ratio d' uerfi tatis est quia est cum calū nia acquisitum, & sic con tra uoluntatem domini, sed in casu p'cedenti non ex hoc paret quod quando quis dedit aliquid vel ex ti more etiam reuerentiali, vel vt consequeretur suū debitum, vel emitaret ali quod malum, ille qui ex tortor est p'dictis causis, sic tenetur ad restitutiō nem. nisi ille liberaliter ve lit dare. 2. Sed q'd de hypocrita q' sub forma boni christiani vel religiosi (cum non sit) elemosynas acquirit. Res cōdū Inno in c. ga plerique, de immu ecc. q' teneat ad restōnē (nō forte ille q' dedit q' mercedē suā iam est consequutus.) § Sed un dic clarius secundū Ioan. de Ripol. in cōtractū s'uis q' aut talis dās elemosynā vel quid aliud erat in per sona. Puta quia credit dare Titio & dat Dyno, sic Dyn us tenetur ei restituere, vt illi cui intēdat dare. Aut erat i fortuna h' putā ga dat diuiti credens dare argum. eorum quæ not. in capitul. ex transmissa, de decimis, & dicit Pan. quod etiam in foro iudicia li pura, quod possunt hac bona ob ex tortor quæ, quia non sunt iura, sed ecclesie uari. certis ficut q' t'era bona ecclesiastica, articu. Inno. dicit quaestio. prima. videtur, & c. requisiti, de testam. Ad duo optimū, simile sicut in d'uo, filio fami li. contemplatione patris, & c. habes supra penultim. §. 11. In forma] Rofo. Restit. 1. 4. § 12. allegat Alexan. Iomb. tenentem q' non debet restitu' domino, quia

iam meritū suū recepit sed pauperibus. a Magis placet] Quia omnes qui dant elemosinā ut aut ipsos bonos & Dei seruatores, vñ amore Dei mouentur. Si ita non sunt non dā ut recipiūt, ex quo principa liter ad honorē i ei dederunt. Et ita respondetur in illis. Et licet aliter videatur vel le. vt Pa. in d. ca. quia pleriq; Ro. Restitutio. 14. §. 1. in li. Et intel. h. de causa im. pūda. scus de eā finali. Ex pū in donatione eā meritis, vel in l. 1. §. 1. de dec. d. ob. et san. vbi si dederit tibi ut vt p̄eam cōditio nō sit eua mi hi dō. et l. ga. tam de cūm si rō. sūm cō. te. v̄legatū. da tur recipiūt. b. Quod tenent] Idem tenet Arch. in c. non sūe. 14. q. 3. & Al. s. Lem. Bardes, & Pa. in d. c. q. pleriq; & Ro. q. vt referet Alex. in Restitutio 14. q. 10. & c. A. de Sco. in 4. dist. 15. q. 2. ar. pū. 3. vbi tenet quod donan. es talibus ex quo decipiūt in cōditione non donant voluntarij, & dicit videntur trutani, quidui tes exultentes recipiunt eam ē tan quā egrediens elemosinā, ne iniuriā ea recipiant, quā non ē in dante voluntarij p̄ cōditio nis ignoratam,

RESTITVTIO I. QVIS TENETVR.

pauperi, & sic talis recipiens tenetur ei qui dedit vel pauperibus restituere, nisi ipse recipiens effectus fuisset potest pauper. Aut erat in cōditione altera, puta credit dare Sancto, vel celebraturo, & huiusmodi, & tunc si cōditio non inest recipiens tenetur restituere vel satis facere per se vel per alium secundum intentionem dantis. Alij dicunt verum hoc si datum est p̄cōdicē tanquā ex causa finali propter illud, sicut si daret si exprimendo, scus quando dat, quia sic credit, quia tūc nō tenetur sicut si daret tibi, qā credo sis amicus meus, cum tamen non sis, quia nō tenetur restituere, & magis placet, a quia vt dicit. l. si repetenti. C. de condi. ob. cau. da. Cōditio in corde retenta non inducit repetitionē maximē in casu isto, quia vt supra dictum est talis dans illi qui credit sanctum (licet non sit) iā habet mercedem suam p̄ qua dedit, scilicet pro deo qui iudicabitur causa finalis, ex quo aliud nō ē expressum. Et ex prædictis patet quod isti quæstiones qui faciunt se talis religionis (cui non sint) & qui promittunt dicere multas missas (cui non dicant) & qđ nutriunt multos infirmos vel redimunt captiuos (cum tamē non faciant) qđ tenetur b ad restitutionem, vel illis qui dederunt, vel pro quo dederunt, quia ex quo petunt pro tali causa dantes intelliguntur dare pro eadem si aliud nō exprimitur. Nec ob. d. l. si repetenti qā satis cā est expressa ex quo

RESTITVTIO I. QVIS TENETVR.

petunt pro ea. Secus de illo qui petit pro deo, licet fingat se sanctum, & ille non daret si sciret eum non fore sanctum, quia causa p̄ qua accipit est solus deus, licet secundaria. Sanctitas fida non attenditur, sed cā principalis. Tutor quomodo tenetur, vide Administratio. §. 1. Vendentes rem plus iusto precio, quomodo tenetur. vide Emptio. §. 6. Venatores dantes damnū in agris quando tenent. vide Venatio. §. 2. & 3. Visitator i visitatis recipiens aliquid quō tenetur. vide Visitator. §. 3. V usufructarius, quō tenetur. vide V usufructus. §. 5. 7. & 12. Vfurarius mentalis. Vtrum tenetur restituere id quod est sibi datum a mutuo recipiente vltra solum? R. qđ licet doctor es sunt contrarij, in hoc tē eos concordando sic distinguo valet qđ aut mutuū accipiens dat liberaliter credens mutuantem hoc non exigere aut velle, & sic nō tenetur restituere de necessitate, & isto modo intelligenda ē opi. Ricar. in 4. dist. 15. q. 5. arg. §. & Sco. ea. dist. c. Alex. Lombar. & Car. in c. cōsultur, & in cle. ex grauī, de vsu. in prin. q. 2. q. tenet qđ non tenetur restituere. Et facit pro hoc tex. in l. inter oēs. §. rectē. ff. de fur. Vbi dicitur contractans rem credens inuitum dominum committit furtum, sed furto non est obligatus si dominus erat volens. ad idem facit institū. de obliq. q. ex qnasi deli. nascunt. §. placet, in fin. nec ob. l. si ego, la. 1. ff. si cer. p̄r. Vbi dicitur quod si voluit tibi rem donare, & tu credebas eam tibi mutuo dari non efficitur tua ante consumptionem, quia in hoc casu intentio recipiens, & concedentis discordat, d sed in casu prædi

ctio quam respicit sit donando. c. Et Sco. e. di. Cuius hæc sunt verba, sine pacto etiam licet, solus enim animus sine oī pacto verbalī, vel aliquo signo equivalenti ostēdit debitoris, qđ mutuanē nō mutuarer sine solutiōnem non facit illi recipientē vltra, forē sine pacto habere alionem, & ideo nec tenet ad restitutionē. S. Tho. 1. 2. q. 8. arg. 2. ait, si donū non possum post mutuū recipere sequeretur qđ eēt peioris cōditio quam mutuū, quod nō est dicendum. d. Discordat qđ Hoc casu etiā posset dominū trāsferrere, qđ si solutiō sibi dātio rē dicit ad liberatiōē nē vnde cū dicit. Error in cā impeditē trānsfationē dicit, est vero nisi traditio rē dāt ad liberatiōē, tunc enim fauore libertatis error caue nē nō impedit trānsfationē dñij, vt si ego debeo tibi 10. & nō recoles dono tibi 10. & tu accipis ex causa debiti certa est non obligat ad restitutionē, cum non sit sibi pactū vel actio explicite vel implicite, & sic dant gratia. Et adde quod quando constat de intentione, & in iudicio postest cogi restituere, effectū d. cle. ex grauī, in Car.

RESTITVTIO I. QVIS TENETVR.

tranlatum dominium. Tex. est in l. cum in corpus. ff. de acqui. re. dom. & sic in casu nostro. Cum ille mutuanus tenetur ad antidota, & tradit pecuniam liberaliter certe si est effectus videtur esse tranlatum dominium, & sic non obligatur accipiens ad restitutionem. Et licet sic tenet Bar. & glo. m. h. t. nō nisi facit, sed potest dici qđ in d. l. cum in corpus, error caute non impedit trānsfationē dominij. C. in effectu, vt d. l. si ego, sed ipso iure sic, vt patet, qā si ex: et nūmi oblatæ exceptio aduersus repetentem, vt dicitur est. a Quod tenet] Card. in d. cle. ex grauī, §. prin. 24. qđ dicit in Pan. qđ vltra menta. H. debet restituere, qđ p̄am intētiō mutuanis innote scit ibi rō. qđ cōcungit p̄ta qā sic facere cōsuevit, d. c. cōsultur. ff. quod nēt. causa. l. si. §. sēnator. ff. de pign. act. l. vel vniuersoria. ff. de vsu. l. q. semisses, extra de re iud. c. in causis, extra de cōfir. vii. vel. inu. c. ad nostra, extra d. pig. c. illo vsu. Tunc enim cōsentur vltra pacto nalis pacto tacite intellecto, sed si debitori nō in nocet cōtēntio, qā tunc sola mēs non obligat ad restitutionē, cum non sit sibi pactū vel actio explicite vel implicite, & sic dant gratia. Et adde quod quando constat de intentione, & in iudicio postest cogi restituere, effectū d. cle. ex grauī, in Car.

cto concordant, quia ille liberaliter dat & iste scit se liberaliter datum recipere. Item non obli. ratio loan. And. in mercuialibus, in regula peccatum, quia contractus a principio fuit vitiosus, & iō effectus similiter, quia verum esset si effectus procederet a dicto contractu, sed non est verum, sed procedit ab alio, i. libera donatione quae illi donat, & iste donatum liberaliter recipit, aut mutuū recipiens non dat liberaliter. Sed ideo dat quia per signa videt mutuantem sic velle, aut ne mutuū auferat, & ideo sic dat, tunc dicit quod talis tenetur accipere restituere de necessitate, & sic limita & intellige. c. c. cōsultur, de vsu. Inq. no, & Hostien. ap. Panorm. ibidem cum loan. And. in d. regula peccatum, qui tenent qđ tenetur. x Sed quomodo scire poterit si dedit liberaliter vel circumlocutionibus significauit quod vellet vltra fortem, & tunc tenetur restituere quod non liberaliter dedit, quia vt dicit. l. si vero non remunerandi. §. idem papinianus. ff. m. qđ quando aliquis simpliciter rem concedit, præsumitur donare illi qđ prius donauerat sibi, sic in p̄posito, quia ex signis ostendit nō mutare gratis, ideo credendum est etiam illum eo animo dare. In non gratis. Si ve-

ibidē. Quia tūc vera vltra, maxime qā idē operatū actum, quod expressum nō in c. si diligenti, de fo. compe. & in l. cum quid. ff. si cer. pa. pro hoc. c. signifi. ficati, de elect. Si autem de intentione non constat adhuc bonum est, qđ restituat, sed non erit locus d. cle. Quia locuti in foruiciali. Et prædicta erent quantum nihil est. Itaque in foro anime petatur qđ via supplicatio signi gratiosē ab hæreditibus defun. si ipsi quid p̄cepit alias fuis ē de mente corrupta penitentiam agere. b Obligatio antidotorum] Scilicet naturalis obligatio quæ est vt satisfaciē bñtiam' solutio. §. 21. & vltra. l. §. 51. c Quia sic tenetur] De his vide. Ro. vltra. l. §. 3. & 4. vbi in h. adit, qđ si debitor creditur vultentē rati petere pecuniam fidei p̄tente nūmerib' gratis, rogatus dilatiōē pp̄ Deū, si gratia dicit & ipse gratia accipit, dat. que dilatiōē amore Dei, licet ad hoc fiduciatu mueribus, nō ē vlturarius, nec tenetur ad restitutiōē allegat. Moral. in sum. Qđ facit p̄ limitatiōē. c. c. cōsultur, in secūda quest. d Talis qui dedit] Sed non liberaliter. Not. tamen quod talis peccat, quando non accipit per viam iustitiae nō tamen tenetur restituere etiam in foro penitentia. H. tamen peccatum non est in: attende,

quia alius non posset ponere & retinere. 14. q. 5. ff. res. Retinere autem non liceret quando sine alterius iniusto damno vel proximo malo ex iplo agere non posset. Ro. 14. ibi propter cibum, & secunda Corin. 6. Nemini dantes vllum offensionem &c.

Post est in accipiendo no pec care, vt qñ non possit iusticia inuenire, fm Inno. facit. l. si no for. t. §. i. centu. ff. de cõsili. in l. De hoc vide supra Fur. tum §. 40.

a Totius vsurj Ro. mouet hac qõnem, Rest. 9. §. 1. vbi re. itat vnõp. fm S. Bernard. Quod si il le in ductus non esset alias fenerator, qñ tenetur in illud. Quod r. men dictu non approbat. sed te. rest. item qñ hic ibi, nisi in quantu puenit ad eũ &c. Quid fallit in duobus casibus, primo qñs contrahe societatem cum alio exercendu fe nus. secundo quando quis dat vsurario pecuniam pro lucro participando. si autem opponatur de coo. peratoribus ad rapinam & furtum qñ tenetur in solidum &c. Respondetur quia rapina & furtum exercent contra voluntatem Domini, sed vsura soluit voluntarie, saltem voluntate mixta, igitur secus in vsura, & maxime quia contra raptores & fures iura subueniunt dando spoliatis actiones &c. contra quos dantes causam efficacem rapina, licet ad eos nihil perueniret, sed contra inducentes ad feneratorum nulla actio datur, vnde melior conditio videtur illorum quam fauorum & furto.

b Quod non credo ] Mhi videtur tutius dicere, qñ si tales alias non essent feneratori, & damnum datum non fuisset qñ tenentur. Non reprobo propterea istam primam opinionem.

c Rñ. fm Bal. ] Mouebatur per tex. in l. si quem. C. de oper. lib. e. sed respõdet Ioan. de Ana. in ca. Michæl. de vsur. qñ patronus qui dat operas rogatu li. berari vel amitti, dat operam rei licite, & a iure permisit, & in casu nostro dat operam rei illicitè, quare &c. Et nota tex. in l. C. vt nemo ad suum patri. Qui miro modo facit contra conducentes hæbreos ad feneratorum &c.

d Gio. in l. si scierit ] Aic arg. contra profonetas, vt teneantur reddere vsuras, secundum ecclesiam ac si ipsi accepissent, & facit. ff. ad legem cornelianam. de fal. l. lege cornelia canitur eum qui in aurum vitij quid addidit, qui argenteos nummos adulterinos

castauerit falsi crimine teneri. eadem pœna afficitur etiam is qui cum prohibere tale quid possit, non prohibuit. Eadem lege exprimitur, ne quis nummos stagnos plumbeos emere vendere dolo maloqñ voleat. Et adde l. frater. ff. de pari, vbi frater qui non iudicauit pñi cõ scire venens am pñ ad propinam domo. similiter & medicus, qñ scilicet dedit venena filio vt patrem dñi resuppicio afficiendi sunt. e Ange. ibidè ] Adde Io. An. & Inn. in c. Michæl. de vsur. Lap. 21. leg. 14. & 44. Ro. in singula. 27. §. 5. vbi qñ scripsit p. p. profoneta, & adde ad predicta Bar. in l. 1. §. incidit ff. ad eurp. Ad de l. si ff. de prof. in fi. vbi debent venire in contra. Gibus licitis, facit text. in l. oratione. §. si fraudes. ff. ad mun. vbi probatur, qñ mini ster rei illiciti puniuntur. glo. in ver.

exigēdo vsuras. Alij tamen dicunt quod teneatur, quod non credo. b

5. Vtrū profoneta seu celsales vsurarij cõtractu teneatur restituere omnes vsuras ipsorū? Rñ. fm Bal. o in ri. de controuer. feudi terminanda. S. similiter qñ non. Sed gl. in l. si scierit d. ff. ad l. pomp. ff. de pericu. indistinctè vult qñ teneatur, cū qua conuenit & Bar. & Ange. ibidem e qñ dicunt qñ pari pœna sunt puniēti ta tes pfoneta, sicut illi qñ faciunt tractus, hoc idem tenet Girar. obd. & ad idē facit l. is cuius ope. in prin. ff. d. adulte. multo forti' minister alius. 46. dist. sicut non suo, qñ credo verū f de p.

minister, inquit idē pfoneta & per illam glo. dicit ibi Fran. tig. qñ profoneta tenetur de crimine vsurarij in contra. Gibus vsurarijs. Facit quod habetur in l. aut qui aliter. §. si. ff. quod vi aut cõ. texti, & gloss. in l. debet. ff. de edili. edict. vbi probatur secundum vnum intellectum qñ quando contra. Gibus reficit dicitur culpa venditoris potest repetere illud quod solum est pro profoneta, vide tex. singul. in l. C. vt ne. ad suum patro. lib. 11. vbi probatur secundum Ange. ibi qñ profoneta, quo mediante fit contra. Gibus illicitus, punitur eadem pœna, qua punitur contrahentes ex quo inferit Ioan. de Ana. in c. Michæl. de vsur. qñ profoneta quo mediante fit contra. Gibus vsurarij tenetur ad omnes pœnas de quibus infra vsura. 2.

f Quod si credo verum ] Glo. in c. sicut 46. dist. in Holk. & Goslin sum. sicut refert Ioan. And. & Pa. in d. c. Michæl. tenent qñ si principalis est soluendo, & non tenetur ille qui exoritur ad restitutionem. Quia ex quo dedit causam dēto, teneatur ipse alio non valente facti facere, & sic limita quod hic dicitur in text. Quod verum credo de profoneta &c. quia intelligitur si principalis non est soluendo vel non vult soluere, alias secus. Et hanc opi. fecit Rose. Restitutio 9. §. 2. vbi in §. 3. mouet quæstionem. An isti profonetae se exercentes in talibus contra. Gibus vsurarijs peccent vel ne? Et rñdet fm S. Bernardinū qñ de predictis potest haberi duplex consideratio, prima per respectum ad mutuo indigentes, & tunc dupliciter

dupliciter peccare pñt. Primo si mutuo qñ sunt pñs qñ no indigent sicut sic quod die, & tunc peccant, qñ si peccat qñ accipit cū no indigeat necessè est vt qñ cooperatur peccet. Secundo qñ inducit mutuantem sub vsuris mutare cū alias no esset mutuarum maxime qñ pñm necessitate no cogitur, vel si necessitates cogit no tñ extrema. Alia consideratio est p respectu ad mutuo dātes. Et tunc secundū Girar. e lo. dupliciter meditatores in hoc esse pñt. Primo cū stat cū illis vi mutuo indiget, & peccat ab illis q. parati sunt dare, tunc no peccat nec tenet ad aliquā restituē, qñ quidē malo alterius bñ utantur. Secundo uero cū stat q. p. p. & lucro vsurarij, qñ tunc no solū peccat, sed et in solidū restituere tenetur. Si tamē fuerit illicitus iudicatur, qñ ab ique cooperatio eorum illa pñtatio vsurario minimè facta est. Et idē dicit de mediatores i. de iudicibus illicitis, & simili bus, &c.

a De profoneta cooperantibus. ] Et sic pñt saluari opi. Bald. in hoc casu, alias non. b Potius receptoris. ] Pura qñ vocatur solū ab eo qñ recipit mutuo & faciunt instrumentum solum de eo, qñ dicit sibi ne vsurarius plus exigat qñ sit in instrumento expressum. Nam si non esset instrumentum plus forte vellet exigere, & sic instrumentum confectum est in fauorem eius, qui mutuum recipit. Ad hoc allegat Rose. Rest. 6. §. 4. Ale. de ale.

c Quia non dant causam efficacem, ] Rose. vbi sup. intelligit nisi ubi esset consuetudo, per talia instrumenta cogere, debitores in iudicio ad soluendas vsuras, quia tunc etiam obligarentur, & placeat, quia satis est, quod vigore instrumenti extorqueatur vsura, &c.

d Cōficientes scienter. ] Bald. in d. c. dicit qñ no solū scribēs sed et dictās illicitū instrū scienter dēt puni ri. Ad hoc est textus & gl. in §. ga vero verisimile, i. auct. de no alie. in verbo dicitur. Ad hoc facit l. cornelia. §. si qñ liberū. ff. de iurur. & insti. c. §. 1. & idē tñc Bal. in l. 2. C. de eunu. A. qñ in l. si scierit. ff. ad l. dompeij de paricid. dicit qñ tales notarij debēt puniri, qñ pēna na qua phetēs & aliqñ sūmis tradidit, ut in l. 1. C. de immu. nem. 2. ced. & secūdm Hostien. de vsu. §. penu. vers. qd de notariis, & Arch. & Gem. in c. sicut non suo, 46. dist. d. An. in ca. sicut te, & ibi Pano. ne cle. vel notarij sunt pñri ga qñ creati iurāt talia no face re vnde sunt infames, nec le cetero pñt testifica ri nec instrā pñ cere cap. licet ex quadā, de rest. se si fecerint pñtam iuxta no. in c. restimoniū, & c. ex pte §. 1. de test. Idē supple. vsura. §. 6. & dicit Bar. post gl. in l. gnali. C. d. rabin. l. x. & do. l. o. de Ana. in c. qñ pñciatorem, de vsur. qñ tales notarij tenentur pñi ad interesse.

e Quia instrāno valēt. ] Et sic dāt causam efficacem impio lucro. Et cõ. cor. Rose. Restitutio §. 6. & 7.

f Idem de pñlati. ] Rose. vbi supra. §. 9. debet secundum Hostiē. qñ aut pñlatum non legit tenorem vel si legit non potuit percipere contractū vsura. ex eo quia dicebat talem mutua esse. Sempr. centum, cū non esset nisi. 80. &c. & sic non considerat diligentē, qñ fatig facit, ex hoc tamen in veritate consenti re non videtur. si vero legendō percipit veritatem particeps est iniquitatis, & si non commoat vsurarium. Quia subscriptio, in multis probatio non facit, capitel. cum inter nos, de re iudicat. Vnde cum debuissent prohibere videtur cooperatores,

7 Vtrum testes talium instrumentorum similiter teneantur sicut notarij. Rñ. qñ sic, secundum predictam dist. quia instrumentum non valent e sine testibus. Idē dicit de platis f qñ se subscribūt, vel si sigillant cedulas vsurarij, & cū his concordat Gos. Hostien. & Directo. titu. de vsur. & Archid. in c. si quis vblitur 14. questione 4.

8 Vtrū aduocati, procuratores, iudices, statuarij, & alij quorū patrocinio & fauore scienter vsurj iudicio vel extraiudiciū exigūt, vel no restituūt cum repetuntur, teneant ad restitutionem. Rñ. qñ sic in solidum, nec excusantur ex eo forte qñ scripturę eis porre tē apparet iuste si conscientia eis dicit ab qñ erat de contractibus vsurarium

cores, & sic merito debent ad restitutionem teneri, iuxta not. in c. 2. de offic. deleg. quod not. idem tenet Archi. in c. si quis obliuit. 14. q. 4. allegat Goff. in sum. de vsu. §. sed quid præla. Et Hofi. in sum. de vsu. §. sed an aliquo.

a Secundū Hofi. & sumo. J Adde Rose. Restitutio. 9. §. 5.

b Alexā. autem Lombard. J Hanc opi. videtur tenere. Aften. li. 3. c. 11. & S. Ber. quia isti tales nō sunt cā mali per se, si cur auctores, sed R accētis in quā tā non prohibēt.

Sed contra istam opi. est gl. approbata in c. 1. de of. sic. delega. §. 3. dil. per totum, licet Rose. videat tenere eam Restitutio. 9. §. 13. c Non restituitur] Vel restituere non lic. quia nō sunt soluendo. Et rō est, quia sicut nō suo iura etiam non mine alieno non licet peccatū committere & ageres & consentientes &c. a. q. 1. morum, in fin.

d Coactiū exigant] E ratio ē, quia darent causam efficacē. Isti etiam sunt famuli vsurarij. e Alteri in subsidium] Vult dicere quōd in casu quo quis principis est non solū nōdo vel nō vult soluere tenet ipse. Vñ ille §. primus dicit. Si is dolo malo fecit ne reus si fiat in iudicio teneatur. Et si non cōsoluēdo cōpētit actio restitutoria ad rō contra reum, & ne reus ex dolo alieno lucrum soluat. F Quid dixi] tene]

Et concord. cum Panor. To. And. Hoff. & Goff. in sum. de vsu. §. sed quid præla. Et Hofi. in sum. de vsu. §. sed an aliquo. alijs contractibus. Die ut hic quia causam efficacē dederunt. Panaentem intelligi potest, quando principales restituit.

Et ista videt magis eōs opinio. v̄ recitat Archi. in d. c. sicut non suo. §. 6. dist. 1. q. 3. ff. dist. 8. an ille q. habuit sit soluendo vel no. Allegat Goff. & Hofi. sic tenere §. 3. libidem v̄. Ite q. tutor extor sit vsuras ab alio quō nomine pupilli. finico officio vsura peti possint ab ipso iure, quod fecus est in alijs contractibus. Archi. tamē ibidē subdit. Alij contra in d. c. Michael. &c. & Rose. Restitutio. 9. §. 4. Idem tenet. Ad dēs q. Monal. in gū. dicit. Si quis mōdato genta i domini dat pecuniam ad vsurā & exigit teneatur ipse restituere domino nō restituēt, quia erat in facultate sua etiam non dare ad vsurā, sed si species iter mandaretur ei vt daret tali ad vsuram, quia licet peccet non tamen teneatur ad restitutionē. Et

tum de vsura, sed solum pecuniam tradunt & pignus recipiunt, sic licet mortali- ter peccēt non tenentur ad restitutionem, nisi coactiū exigant d vsuras. His concordat Girard. obdu. Raynu. & Bartolomeus Brixie. in dicto cap. sic non suo, & addit Hofien. quōd ille in cuius vtilitatem vsuram tenetur principaliter alteri in subsidium. e. 1. ex hoc dicto. §. 1. ff. de eo per quē fac. erit, & l. eleganter. S. penulti. ff. de dol. Panormi- ta, in dicto cap. Michael, vult etiam vt in primo casu non teneatur si vsurarius est soluendo, secundum q. dixi tene. f 11 Vtrum pupillus pro quo tutor multus contractus vsurarios fecit teneatur restituere? Respō. quōd si pupillus dicat tutori tanto tempore habuisti pecuniam meam. & propterea ista retineo pro lucro quod debeo ex ipsa habere, & si sic ista intentione retineat, non tenetur restituere, licet sit vsurarius in sua vtilitatem, sed solum tutor, nisi vsura excederet moderatum lucrum quod pcesisset si in possessiones vel aliam iustam negotiarionem. vt debebat ipsam constituisset, vt patet infra Tutela. §. 2. 12 Sed nunquid cum vniuersitas, ciuitas, vel collegium recepit vsurariū emolumētum, singuli teneantur in solidum restituere? Respon. secundum Hofien. in sum. tit. de pœni. §. fin. quōd sic licet causa vniuersitatis non sit causa singulorum. 11. q. 2. ff. 2. c. episcopus. §. q. manumittitur, nec obligantur tanquam vniuersitas quē animam nō habet

habet sed tanquam singuli. 2. conuestus. de vsu. c. sicut vir. 7. q. 1. c. si habes. 23. q. 3. l. mgum §. animaduertēdū. ff. quod mc. causa.

Concordat Ioan. And. post Alla. in d. c. conuestus, sed Monal. tit. Vfsura. §. 5. & Rod. limitant hoc verum de regēibus & prohibere vultibus, vel compellentibus aut p̄cipientibus taliter fēherari, non autējē alij nisi participauerint cōmodū burfale vel ex huiusmodi releuati fuerint ab expensis quas fecisset de suo, quia tunc tantum restituere teneatur & non pl. & hoc tenet in conscientia, cum quo Mod. concord. Pe. de Pal. in 4. distinc. 15. & Aften. & Ioan. Andre. b in d. c. conuestus, de vsu. 13 Vtrum impediens volentem mutuare gratis & faciens vt mutuaret sub vsuris, teneatur ad restitutionem? Resp. secundū Rod. q. sic, quia impediens in debet proximi vtilitatem. Idē dic de impediēte contractum licitum & reducente ad contractum vsurarium, concord. Monal. tit. Vfsurarium. 3. Idem dic de confessoribus qui absoluunt vsurarios aut recipiunt ad sacramenta vel sepulturam q. teneatur restituere si ex talium denegatione fuisset facta restitutio. c 14 Quid de fideiussorib? d vsurariorum? Resp. Lau. de Rod. in suis contractibus secundum Lap. & Pau. de Lazarijs, & multos alios q. etiam si principalem se constituit pro vsuris restituendis, q. non tenet nisi in tantum in quantum vires here

scilicet ipso iure diuidit adiones hereditarias proportionib? here ditiarj. l. 1. §. 2. c. de hare. act. l. pado. C. de pact. & sic similiter tenet, hoc est speciale in re emptā ex pecunia, sive bri q. semper sit cuius cuius ē pecunia licet emēno mine suo emat, secundum gl. in d. c. tu. Adde hęc ad §. supra eo. in ver. emens.

15 Vtrum hæres teneatur restituere omnes vsuras illius cuius est hæres? Resp. q. sic in quantum hereditas sufficit em com muniter do. §. in c. cum tu. & d. c. tua nos; de vsu. & vide supra. Hæres. §. 4. & 6.

16 Vtrum quando duo sunt hæredes vsurarij debentis restituere. c. & diuisa hereditate de mille inter eos vnus efficiatur non soluendo de l. an alter teneatur in totum de ipsi. c. Bx. Pet. de Anch. in regula peccati veni. de reg. iu. lib. 6. q. 18. q. licet diuisa hereditaria diuidatur ipso iure l. 1. C. si cer. pe. & l. pro hereditarijs. C. de heredi. vel ac. ven. Et sic si vnus efficiatur non soluēdo in foro ciuili alter non tenet. l. legato rū, in prin. ff. de leg. 2. tamē in foro canonico quod dicit rex. in d. c. tua nos, q. hæredes ea lunt districōne cogendi qua defunctus si viuere quō ad es alienum ex delicto & peccato pueniens tenetur in solidū, nec in tali xre habet locū diuisio. l. 1. 1. tabularū, ar. d. c. cum tu. de vsu. & vt dicit etiam a. in c. tua nos, communiter doc. in fauore animę hoc sequitur. Sed ego p̄ clariorem intelligentia distingo, q. aut loquimur in rebus formaliter datis pro vsuris, & sic dum talis semper sint obligata illis q. ea dederunt, tenetur de necessitate illa restituere quisquis illa habuerit vt in q. sequen. pare bit. Aut sunt res specialiter emptę de pecunia vsuraria speciali alicuius, & sic similiter tenetur illis de quorum pecunia sunt emptę. d. c. cum tu. Aut loquimur de alijs rebus q. non sunt formaliter date pro vsuris, nec specialiter emptę de pecunia vsuraria, sic tene quōd cum bona vsurariorum secundū communem opin. Moder. & doc. in

Non sint tacite hypothecata Ita tenet Panor. & Host. in d. c. tua nos. Ioan. An. in cap. qd de vsu. lib. 6. Fed. conf. 22. di. q. ex quo ista hypotheca non est iure expressa non debet per doct. interpretari induci. Et vide Lap. alle. 78. & si bona vsurarioru est iure obligata, etiam quando vnus haeres soluendo possit qd alii agi insoluidum si ageatur hypothecata.

b Non tenet de necessitate J. Host. vt refert Pa. aliter distinguunt qd ille ad quem bona vsurarioru peruenerunt iure singulari siue ex causa lucratua, puta qua fuerit donata. Elegata siue ex cautio ne rosa. puta qua empti vel mutati vel in dotem accepta non potest sup illis molestari et, p vsuris restituendis, ar. in l. eris alieni. C. de dona. alias multae illaqueantur, sed ia bonis emptis ex pecunia vsuraria pcedit distinctio. An ex causa lucratua &c. qd tunc illa sunt restituenda, fecit qd ex causa onerosa, & ita dicit d. Ant. alias fuisse iudicatu. Kofe. in ver. h. d. itas. §. 12. & §. 4. dicit, verum est qd haeres tenetur qd h. d. ita r. a portione vt dicit d. Sed fallit qd res qua debet restituari insoluidum possidetur ab vno. ff. de com. l. sed mihi. §. haeres, & l. 2. C. de heredi. actio. Fallit etiam in expensa fuit res vxo. quae debet fieri etiam a viro, si ad eum peruenit pars dotis vt puta si peruenit etiam ad

in d. c. tua nos, non sit tacite hypothecata a pro vsuris restituenda. qd non tenetur de necessitate b nisi p medietate, quamuis alter haeres sit factus non soluendo, licet dicat doct. qd opi. gl. in d. c. tua nos, & antiquoru doc. qui tenent qd oia bona vsurarioru sunt tacite hypothecata sit in foro animae practicanda, quod intellige de bono consilio cum nullo iure probetur, & l. m. hanc dist. intellige & limita Pe. d. Anch. & doct. i. hoc.

17 Quid de accipiente de bonis vsurarioru? R. distinguendo, qd aut accipit rem in spe data pro vsuris quae non transit in dnum vsurarij, & sic tene indistincte qd tenetur eam restituere, si extat, vt notabiliter tenet Bal. in l. rem quam, in fin. c. C. de iud. nec potest extimatione de contra voluntate domini. l. 1. in principio. ff. de ce. p. c. & tex. est clarus. l. 4. q. 6. si res, & in c. citatu. de vsu. Et quando transferatur dominium. Vide infra vsura. 2. §. 18. Aut accipit non rem in spe data de qua supra sed alias quasque, & tunc distinguo qd aut vsurarius, cum talia accipit est non soluendo, & sic si hoc sciunt restituere etiam obligantur, qd dant damni causam efficacem, & si dubitat an sit non soluendo, dico qd si res adhuc extat qd tenetur, nec pro re temporali in dicrimine animam ponant, secundum Alex. in 4. parte.

QVIS TENETVR. cum & ceterum ad duos heredes, qd vt tenetur tertia parte, vt l. veluti. ff. de religio. & sumptu. ne. &c. c. in l. re qua, in fi. J. Bal. dicit solum ibi, qd si fundus extortus per vsurarium praesentem non possit restituere nisi cum sua causa, & ideo possit conueniri maritus tantquam quilibet possessor. Et vide l. si p. ff. qd i. frau. credi. d. De equitate J. Intellige non esse respectu quo possessiones empti ex pecunia sunt brisunt obligate, sed ex quadam equitate, ex quo res mea vel mihi debita peruenit ad te, ex causa lucratua, ioterius restituere. l. si me & titium. ff. si certum pet. Et pro predictis facit qd no. gl. in c. si quis vsura. l. 4. q. 4. dicit qd dominium pecuniae vsurarij transit in vsurarium, ergo fortius res empti de illa pecunia nomine suo, qd de equitate venduntur &c. et Tamen Host. J. Idem Asten. lib. 3. titu. 11.

Si vero ignorant & credent probabiliter qd de bonis suis eis daret, sic non tenentur de consummate bona fide durante, sed solum de extantibus, nisi inquantum facti sunt locupletiores. Aut cum talia acceperunt erant soluendo, & sic non tenentur etiam si postea factus est ex alia causa non soluendo, nisi si offeret res habitam seu emptam ex pecunia vsuraria, quam si habuit titulo lucratiuo potest ille ex cuius pecunijs est empti de equitate d. canonica eam ab eo aduocare officio iudicis, vt patet per gloss. & doct. in d. c. cum tu. in fi. Addit tamen Host. c. ti. de vsu. §. quae poena, vt quid si possessio. & Goffre. qd si talis res etiam ex causa lucratua puenit ad illum qui soluerat vsuras, quod ille cui prius donata fuerat liberatur. l. omnes debitorum ff. de acti. & obe. Sed non vsurarius tenetur restituere, si vero habuit ex tit. oneroso sic non tenetur restituere, quamuis postea efficiatur non soluendo, & ex praedictis patet qui dicendum de multis questionibus.

18 Quid de ementibus pignora perdit ab vsurarijs? Respon. qd tenetur sicut ementes rapta, & secundum illam diffini. de qua supra. Ementes verum est quod poterunt repetere vel retinere, id quod verum similiter vsurarius super illo pignore mutauit possit etiam teneri qd si res non extat, vel ignorat dms eius si extat non tenetur tale emptore dare paupib. nisi solum illud pl. qd valebat res vltra id quo ea ab vsurario emit, licet tutus est dare totum excepto mutuo accepto. (ab vsurario ab illo quo ea pignoraui.) f. Quid

arius dicit. Si qd emit libru a iudico etiam iusto pretio non possit retinere, & istud dicit referre, do. Tat. in l. si cum ferunt. ff. si cer. pec. in fi. penul. colum. a Et hoc scilicet generat J. adde. Et certus est creditor illius rei, & ratio est, qd de bonis alioru non debet dotari, & unde hoc casu debent induci ad restitutionem.

b Quia nullo iure probat. J. Non tenetur tunc de co sumptis, bonafides, vt. §. 17. c. Ex titulo oneroso J. Alia ratio est, quia ex hoc non fuit ipse gener recipiens caefficax, vt ille fecerit non soluendo.

d Secundum Fed. J. Pan. in d. c. cum tu, allegatum in consilio 60. alias est. §. 3. e. Ex causa lucratua. J. Rex. est in l. si si a facero, ubi Bar. ff. de his que in frau. cre. & in l. vnica. §. lucratuas, d. m. po. loc. de li. ro. & ibi Bar. & in l. pro oneribus, & ibi Bar. C. d. iur. & in l. si ubi Bar. & Bal. eo. tit. in l. ex permissioe. ff. de ag. & obi. Gl. in l. me qua §. 1. in uerh. nocere. Et ibi Bar. & doct. J. solum matrimoniu glo. in leg. ignoci. C. de his que in frau. cre. & ibi Bar. & Jate Bar. in l. m. x. §. duobus, in repetitio. 14. colide legatis 2. Bald. in l. 3. C. de reuoc. his que in frau. credi. Et in his locis, concluditur, quod dos est parte dotantis, & mariti dicitur titulus onerosus. Sed ex parte donatae dicitur titulus lucratuus. f. Quia tamen illa non est pecunia. J. Quia illa usura Sum. Ang. Pars 1. 1.

19 Quid de filia vsurarij dotata? R. qd si rem habitam datam in specie pro vsuris, tenetur indistincte, sicut dictum est de emente pignora secundum illam modificationem, si vero habuit alia, sic non tenetur, nisi per hoc sit factus non soluendo, & hoc sciebat gener, quia si hoc ignorabat nihilominus secundu Rod. poterit dotē recipere & retinere, etiam si postea sciat quia dicit non soluendo, quod est dictu mirabile, & mihi non placet quia nullo iure probatur. b si vero p hoc non est factus non soluendo, sed postea ex alia causa non tenetur gener, qd habet dotē ex titulo oneroso. c. Nec etiā filia secundu Federi. d. consil. 41. quia licet habeat dotē post solutum matrimoniu ex causa lucratua, e quia tamen illa non est pecunia f vsuraria quae transit in bonis mariti, sed est alia quae p facit iur. ex bonis mariti. Ideo non tenetur. Nec obstat, text. cap. cum tu de usur. secundum eundem Federi. quia (vt dicit) loquitur de possessionibus emptis ex pecunia vsuraria, & licet do. Anto. & Pe. de Ancha, videantur tenere quod immo tenetur, quia licet non sit illa tamē succedit in loco illius pecuniae datae. Item quia mulier non ha-

ria transiit in dominium mariti, & ista quam habet nunc mulier est alia de bonis ipsius mariti. Loquitur ergo in casu, vel diuortij vel solui matrimonij, quando scilicet dos restituitur. g. Illa tamen succedit J. Vult dicere quia ex quo dos est quid videtur. f. m. Barro. & alius in l. 1. ff. de ma. & in vltier salu vna res succedit, loco alterius l. impator, in fin. de le. qd in casu, ista filia non erat haeres, possidet, dicit circa hoc opi. Federe. r. posse procedere de rigore, de acquirete autem secunda.

h. L. Papinianus. §. quarta. J. Alias est sub c. 7. Adde. l. si. §. i. p. p. r. i. o. n. e. C. d. i. u. r. d. e. l. i. Non det retrahari. J. Laur. de Ro. in c. confu. filia qui dotem habuerunt, aut de rebus in specie datis pro vsuris, aut cum focer esset non soluendo secundum Girard. obdonē. quod ille per quem non stat quin restituatur excusat in conscientia, quia vnus sine altero restituere non potest durante matrimonio. Remedium tamen est, vt si pater habet multa incerta ad restituendu, & est soluendo p certis, adeat episcopum qui ei dicta dotem tanquam pauperi concedat, si non sunt habitia i specie pro vsuris, aut coponat cum creditoribus.

20 Quid faciet gener aut filia qui dotem habuerunt, aut de rebus in specie datis pro vsuris, aut cum focer esset non soluendo secundum Girard. obdonē. quod ille per quem non stat quin restituatur excusat in conscientia, quia vnus sine altero restituere non potest durante matrimonio. Remedium tamen est, vt si pater habet multa incerta ad restituendu, & est soluendo p certis, adeat episcopum qui ei dicta dotem tanquam pauperi concedat, si non sunt habitia i specie pro vsuris, aut coponat cum creditoribus.

21 Quid de famulis vsurarioru? Respon. qd aut seruiunt vilitate, puta laborando agri, & edificando domum, habendo cura veru, & huiusmodi. Et si vtilitas potest copensari cu eo qd in d. c. cum tu. dicit quod de rigore possit procedere opi. Federe. secus de equitate. Et Kofe. post multa. verba.



pecuniaꝝ habetꝝ pro electione alicuiꝝ in beneficio ecclesiasticꝝ licet non sic restituenda ei qui fecit delictꝝ sed ecclesieꝝ ut ibi dicitur. Adde ꝑ Archiep. Flor. 2. par. tit. 2. c. 5. ꝑ. vbi ponit ea quæ hic dicuntur. Et quantum ad situm casum dicit quod talia recipientes ex cā, inhonesta tenentur restituere uel successori vel ecclesieꝝ si ipse prælatꝝ non satis fecit ꝑa. si suo patrimonio nisi satisfacti, ipsi sunt liberales, & idē dicendū de illis ꝑ dā de bonis ecclesiasticis facitōe parente cum nō indigeant vel principibꝝ, & tyrannis cā fauoris humani, nisi facerent cā redimendi ne actionem, suā, &c. Quia debet fieri restitutio ut hic. Pal. primo in causa quod darent de suo patrimonio uel d' acquiritis, ex industria, ꝑa & si dādo istis turpibus ꝑsonis, peccaret iuxta c. do nare. 96. dist. No. i. tñ tenerentur ad restitōē nec ē illi ꝑ recipiente caudam. Quil. & Ray. secūdo fal. lic. ꝑ darent de fructibus, beneficiis, uel de his que pstant, ad mensam suā, ꝑa licet maleficerent tamen non tenerentur ad restitutionem, nec illi nec illi, sed hæc limitatio nō videtur usā per ea que notantur supra in vers. Clericis. i. § ult. Tertio fallit quando datur de bonis ecclesiasticis pro elemosinis, illis qui laborant iustē pro ecclesia, quia hoc casu nihil, nec a nemine est restituendum. Quia ecclesiasticis utilitatibus deseruientem ecclesiastica oportet remuneratione gaudere. 2. q. 2. quicunque.

Et hōc si sic fur. ] Ad hoc l. qui re. §. i. ff. de furtis, & l. qui uas. §. si ego, ff. de furtis, ubi fur habet actionem contra alium furem de re sibi furata quia solum commo dādo rem, non suam, commiserat fur.

& hoc idem tenet mon. resti. r.

Vtrum res ablata ab eo, qui non erat dominus, sed iusto titulo possidebat sit ei restituenda. R. quod sic, nec vero domino dēt restitui sine eius voluntate. Lis cuius. ff. de fur. & l. si quis conditionis. C. loca. etiam si sic fur ꝑ qui eam tali tē. alteri dedit. dist. l. si quis. F. lit hoc quando eam recepisset sub tali titulo in fraudem veri domini. quia tūc teneretur facere quod dominꝝ ea haberet ei denūciando rē cautē tñ sine scā dāto alicuiꝝ. 2. q. 5. hoc vñ. 3. Vtrū habētēs de bonis i fidelibus ex vltura, & hmoi teneant eis restituere. R. fm Mona. ti. Restō 3. qd sic, nisi ecclesia habeat bellū contra ipsos, quia tunc non eis sed pauperibꝝ. Christianis restitui debent.

4. Vtrū acceptū ex turpi causa respectu solum ipsi recipientis, sit dantis restituen. i. casu quo restituere obligatur puta dedit ꝑs alicui ne faceret tale malum vñ vt faceret ad id qd tenebat. R. qd sic, vnde iudex ꝑ non vult dare in iudicā nisi dāta sibi pecunia & huiuf. cetera. Iudex ei, sine ordinarius sine ecclesiasticus nihil potest recipere. Ordinarius iuris ciuilibꝝ petit sportulas, delegatus a principe duos aureos, in principio, & duos in fine habebit si causa excedit centum aureos, alias non potest tamen recipere occasu, & poculenta, omne aliud receptum tenebit restituere, & vide supra iudex. §. octauo, ubi plenē. Ratio autem quare, iudex nihil potest accipere, nec etiam testis, est quia sunt ꝑor utraqꝝ parte, sed aduocatus solum ꝑor una parte, dist. cap. i. non sunt.

tum, & tamen agit contra furem, ut ibi. De hac materia vide Pain c. lites, de resti. spo. & Bar. in l. 1. §. qui a me. ff. de vi, & viar. b. Respeccu dantis. ] Pone exemplum ꝑi pecunia dāta sūt iudici ad eum corrumptum, uel testis, ad falsum, testimonium dicens, uel aliquid ad falso, accusandum, uel ad uocandum, uel ad iudicandum, & sic ambo essent in culpa. c. Pisco. ] Exemptio in l. i. luctus. ff. de iure si. vel pone exemptio in priuato ut si esset iudex. carceratus, & daret ꝑcutiam castodi vt fugeret, ille custos turpiter, facit vñ nō tenet restituere illi, ꝑ dedit, sed ꝑor trib. ar. 14. qd. 5. c. 5. §. i. &c. Qui habetis, secus, si esse innocēs. Et ut de mul tas bonas prædicas ꝑ Archiep. Flor. 2. par. tit. 2. c. 5. §. i. &c. d. Nō vult dare suam. ] In hoc eim vñ nexationē suam redimere, & secus tñ si daret, ut ꝑro se iudicaret, & sic hēret iustitiam, quia vt sup̄ dicitur, iudicē vñ nō est ei resti faciēda, dist. text. in d. l. 2. ff. de cōd. ob tur. cau. sed ꝑd licet vñ ibi, & c. ibi Bar. & sic hodie ꝑdē utrunqꝝ. per l. primam. C. de pen. iudi. qui ma. iudi. &

l. 2. c. eod. titulo. iuncto. c. cum tu de vsu. Fallit hoc iudicium in iudiciis alterius dati, quia tunc illi in cuius iniuriam ē datum dēt restitui, vt patet i ymonia cē dato, ꝑ a restituitur illi ecclesie in cuius, iniuria est datum. dicto. cap. i. de hoc. Secūdo casus ē quando turpiter datum, & acceptum ipso iure applicatur fitco ꝑ vel priuato, quia tunc non debet dari pauperibus. Sed illi cui applicatur, quia de alieno non est faciēda elemosyna. i. q. 1. non est putanda. Si tamen excepto isto casu, restituitur ei qui dedit esse liberatur ab obligatione restitutionis quia nullo iure hoc prohibetur & poena sunt restringendæ capitulo. odia. de regul. iuris libro sexto.

5. Vtrū acceptū ex turpi causa respectu solum ipsi recipientis, sit dantis restituen. i. casu quo restituere obligatur puta dedit ꝑs alicui ne faceret tale malum vñ vt faceret ad id qd tenebat. R. qd sic, vnde iudex ꝑ non vult dare in iudicā nisi dāta sibi pecunia & huiuf. cetera. Iudex ei, sine ordinarius sine ecclesiasticus nihil potest recipere. Ordinarius iuris ciuilibꝝ petit sportulas, delegatus a principe duos aureos, in principio, & duos in fine habebit si causa excedit centum aureos, alias non potest tamen recipere occasu, & poculenta, omne aliud receptum tenebit restituere, & vide supra iudex. §. octauo, ubi plenē. Ratio autem quare, iudex nihil potest accipere, nec etiam testis, est quia sunt ꝑor utraqꝝ parte, sed aduocatus solum ꝑor una parte, dist. cap. i. non sunt.

a Tu tamen dicit. ] Hanc dist. sequitur Pain d. c. quia in omnibus, de viciis. b. §. i. Idem habetur in l. sed hē. §. non solum. ff. de procu. & l. Mautia. §. vxor. ff. de annu. leg. c. Sed cuius sumptibus. ] Quid si fur est ita pauper, ꝑ non ꝑi facere, sumpe, vel tunc nimis magni. Respondeo quod ꝑ hoc nō vt excusari, ꝑ difficultas dissolutionis non liberat debitore. l. cōtinuus. §. illud ff. de ver. obli. & dāno qd ꝑs sua culpa sentit, dēt sibi non aliis in purari, dist. reg. i. c. dāno, in 6. & de reg. i. l. Quod ꝑs, & iustus patit culpa ꝑs quia innocēs, nisi forte debitor est ita pauper, & creditor ita diues, qd merito cā elemosynæ, debet ei remittere, alias tenet quia res minimi valoris dēt restitui. ff. de dam. in fec. §. si pomponius.

4. Et mittet. ] Et concord. Seco. in d. dist. 14. §. 1. Hanc materiam tractat Arch. Fl. 2. par. tit. 2. c. 3. vbi inter, alia dicit ꝑd qd creditor est multo remotus poterit ei ꝑ istas significare, vel occulte vel manifeste, secum dū qd creditor ordinat, vel demittenda illa re vel seruāda, vel aliquid dāda, sic ager debitor, & liber erit. Adde tñ, si debitor ꝑprio motu mittet rē, & ꝑerit in vi: sibi perit, & non creditor. notent et cōsidera. i. ff. cre.

6. Quid de oblatione recepta a manifestis vlturarijs. R. quod licet sint opidiueri in c. quia in omnibus, de vsu. tu tamen dic ꝑ secundum Ioan. An. quod aut vlturarius inchoauit restituere vel est paratus, & sic restituatur ei vt ipse restituat quibus extorsit, & sic intelligenda est secunda c. quia in omnibus. Si vero non est paratus restituere, tunc habebit locū prima epi. in prædicta gl. quā sequitur Goff. Innocē. & Hostiē. valet quod fiat episcopo, vt restituat dānicarīs, quod uerum credo quādo episcopus est talis qualitas, qd hoc faciet, aliter ipse qui eā recipit dānicatis restituatur.

7. Sed qd si ille cui restituitio est faciēda lōge distat, & non potest ei mittere sine sumptibus. R. qd restituēda est ei, nisi sit modicū quod respectu illius cui debetur quia abundans est, quia tūc secundum Rod. potest pauperibus dari ꝑo animæ eius. Sum. Ang. Pars I. l.

ditior speratur cito uenturus ad locū poterit referri vel deponi in gde sacra, vel alio tuto loco vt possit fieri restitutio.

e. Tunc pauperibus est dispēdāda. ] Disunt Theologi circa hoc debent considerari cōsiderantur tñ, vt si res, si ita pauper, & dāno: et ex pondi, ni magnū dāno. Item cōditione pōnē, ꝑa si est tā pauper, & cuius est res tam diues, & c. Pro hac etiā materia die ꝑ aut est contentum ubi restituitur, & ibi debet fieri, quia ubi hāc tā congrua humanitas dicit, vt l. i. ff. de ꝑ. ut ꝑ hūc est rōnerit, & tñ si res est e mota ex defectu debitoris, & ipse tenet sumptus, sicut est p̄sent: e tenet clarus in l. sed si hereditas. §. qd aut locof. ad ex h. ubi eni dicitur, ꝑ qd perit, rē quā dēt alius exhibet in iudicio, ne videatur an sit suus, aut ꝑp alia cām ꝑd det optam, exhibere in loco in quo petitur sumptibus petitis, nisi data opera retranslucit a loco, hęc ibi, si autē esset periculū in mittere, certē excusari ē dūctā p̄culo. de dona. & contu. ca. cum.

8. Quid si nescit vbi habitet. R. qd non tenet euagari ut eum quærat, argu. leg. qd nisi fiat. §. b. ff. de ope. libe. & ideo pauperibus dābitur, nisi expectetur uerifimiliter rediturus.

9. Sed cuius sumptibus mittetur ei quando scitur ubi est. Respond. Panor. in dicto cap. cum tu to. de vsu. quod si est malæ fidei possessor pura fur, aut vlturarius, aut huiusmodi, & ipse recessit de loco vbi ea accepit vel extorsit. Tenetur suis sumptibus eidem mittere. si vero ille cuius erant fuerit ille qui transtulit alibi, tunc suis sumptibus ei mitteretur, & sic intelligenda est glossa in dicto capitulo. & sic distinguit lex in re legata. l. cum res. §. primo. ff. de le. primo. Quod limito verū nisi inueniretur aliquis fideus ꝑ gratis uellet deserere, argu. cap. i. significante, de pigno. nota. tamen secundum Beana. qd si sumptus excedunt summā rei restituendæ, qd tunc pauperibus est dispēdāda, & argumen. dicto cap. cum tu. & c. anteriorum, secunda. quæst. quōta. c. si autem est malæ fidei possessor sed aliquo iusto titulo habet, tunc credo arbitrio boni viri sit sequendum cuius sumptibus mittatur, pen lata causa & qualitate absentie, & non fuerit mora.

10. Vtrum cum plures sunt obligati alteri in solidum, & vno solente totū, alij teneantur eidem soluenti quibus ꝑ parte sua. Respond. Monast. tulo. Restituciones. sexto. quod si in foro conueniant.

di. scilicet, iustus enim venire ad Papam excusatur dum impeditur, alias non &c.  
a Quia vtiliter egit. Ad hoc. l. quæ utiliter. §. fin. ff. de neg. gest. & sic beneficii confertur in inuitu. l. inuito. ff. de reg. iur. soluit gl. in d. l. soluendo, p. illud est uerum, qd di

re. 30 prohibet, ut ibi, hic autem p obliqui, &c. Ad le tame, qd non repetant qn interuallu ipsora dicitur, ne fieri solutio. Qd contingere pot, duobus modis, secundum gl. in d. l. c. p. c. c. n. i. quæ Bar. ibi di. esse non. Primus, quando debitor poterat vti retentione, ut ff. de cond. l. ex quibus, & l. si in ares, in fin. Secundo, qd creditor erat naturaliter obligatus, ipsi debitori, quo casu cõpensatione obicitere poterat. ff. de compe. l. st. l. c. Ratio aut quare non reperit est, quia non iudicauit utiliter negotium, eius. l. sed an altro. §. i. ff. de neg. gest. & l. si mandauero, in prin. ff. mandati. Item est. Tertius casus, ut si salus erat et donatur. l. 2. C. de don. De tertio, casu quæ ponit ibi glo. in prin. non dico, quia repetit, pro illa solutione add uenisse tpe, &c. b Non tam pau pertas, quam religio. ] Pauperiores autem dicuntur, qd stant in hospitali, ut dicit text. in leg. si quis ad declinandum. §. fin. C. de episcop. & cler. & si sunt multa hospitalia, pauperiori dabitur.

11 Sed quid fiet quado qd nescit cui restitutio quæ tenetur sien da sit, nec ei hæredes cognoscit. R. qd nihilominus pauperibus, vel iplas causas est restitutio faciendaa. arg. d. c. c. ut. & c. diuine. 87. di. & c. e. ps. el. 4. 88. dist. & c. cõcessio. 12. q. 6. 2. & c. si. e. pale. 6. q. 3. & c. 1. de rap. Unde dicit Th. 2. 2. q. 62 argu. 7. in respõ. ad 3. quod si ille cui restitutio debet fieri fieri sit oino ignotus, facta diligenti inquisitione de persona eius vel eius hæredibus, debet homo restituere dando elemosinas pro salute ipsius, siue sit, mortuus siue uiuus. Et adeo quod inter paupes eligendi sunt pauperiores, & inter æqualiter pauperes iustiores, qd & si omnibus debet misericordia, iusto tamè amplius, vt dicit Ambro. i lib. de officiis, & not. in c. n. satis. 86. & di. & ut dicit Hic & no. in c. h. 16. q. 1. i. pauperibus attendenda est.

12 Quid si facta restitutio ne in p̄dictos paupes appa

re. i. u. Et sine culpa regulariter quis non est p̄uinc̄ndus, de reg. iur. in 6. sine. d. Item tenetur. ] Adde. c. ea te. in prin. de iureiu. ubi dicit text. onus non remittitur sed augetur cum cuique improvide soluitur, quod alij ex debito est p̄standum, & ibi no. Pa. q. solute vni, quod alteri est debitu non liberatur. Quod in telligit quando, sponte soluit, eos tunc si cõpulsus iniuriat, sius creatoris, uel aliter sine iniuria debitoris, tunc saltem habet exceptionem. 3. verum debitor, argu. optimi. in l. no. uisim. ff. q. c. sal. tu. de quo vbi plene p. Bar. tractatu de ty. cõsilio 38. dicit Quer. de Sen. te nuit disputando hanc opi. per ratios, inexpugnabiles fore uerã, &c. Et sic sequitur, am, alias est cõsiliu. 27. nihil tamen boni, alle gr̄i, secundu Pa. in c. cum sit.

reat dominus rei, vel eius hæres. R. quod si talis qui restituit fecit debitam diligentia ad ipsum inuenient, sic non tenetur amplius, quia bona fides non partitur, vt semel exactum exigatur. capi. bona fides, & de re iudi. lib. 6. Secus si nõ adhibuit debitam diligentia, quia sic iteru tenetur, d. quia vt dicitur i. c. sicut digni. S. eos de homici. Non enim, aliena cũ ipsa potuissent eis quorum fuerunt restituere debuissent pauperibus erogari.

13 Vtrū restitutio p̄dictorum incertorū sit necessaria faciendaa pauperibus illius loci in quo p̄dicta restitueda sunt habita vel datum est datu. R. Hostiæ, & alij alij docto. in d. c. cum tu, tenent quodd sic, quia citius potest peruenire fortè ad hæredes, vel ad eos quibus est fienda, sed Fede. consil. 23. do. Anto. & Panor. tenent qd est de bono consilio, non de necessitate, & hoc tene, quia iura simpliciter dicunt quod erogati fiat in pauperes, vt in d. cap. cum tut. & in d. ca. sicut digni. Nec ob c. r. de rap. qd ibi sciebatur psona cui faciendaa erat restitutio, alias Episcopus nõ fuisset, motus excõmunicare ex officio suo nisi ad petitionem partis. c. innotuit, in a. de ele. & l. 4. S. hoc autè. ff. de dam. infect.

re Archiepiscopi Flo. 2. par. titulo. 2. capitulo. 4. vbi addit aliam rationem, quia. f. melius 5. quod uicini sentiant

sentiant commodum idem, quam extranei, subdit tamen hoc tamen esse necessarium.  
a Hosti. ] Alie. primo quia si inferiores clerici possent dispensare sepe sibi imbuferent, & appropriarent. secundo quia in maioribus adhibenda est prudentia epi. ca. ad hæc le offic. Archidia. tertia quia episcopus, habet, cura omnium ecclesiaru, si ue dyocesium, & eundã spiritua. lia regit. no. q. 1. regenta, & sic eius parrochia est tota diocesis, ca. 1. de raptõ. & lo. an. de ligna. dicit uerã, hanc opi. de equitate, ut refert Gem. in c. reitigiosus. §. a. n. de testa. lib. 6. & Fede. de Sen. consilio 38. dicit Quer. de Sen. te nuit disputando hanc opi. per ratios, inexpugnabiles fore uerã, &c. Et sic sequitur, am, alias est cõsiliu. 27. nihil tamen boni, alle gr̄i, secundu Pa. in c. cum sit.

14 Sed quæro an requiratur auctoritas superioris p tali restitutione incertorum. Respon. Innocent. de immu. eccle. in cap. quibus plerique, dicit quod debet fieri auctoritate confessoris Ray. vero tenet quod fiat autoritate episcopi, vel p̄nitentiarijs vel capellani in cuius dyocesi habita sunt. cap. diuina. 87. dist. cap. episcopus lo. vltim. 88. dist. in c. concessio. 12. q. 2. Host. a in cap. cum sit de iudæis, & in d. cap. cum tu tenet quod necessario requiratur auctoritas episcopi. Sed tu tene cum Sco. b in 4. dist. in 5. q. 2. licet sit bonum habere consilium confessoris aut alterius bonæ personæ, tamen magis securum est quod illi qui debet restituere ipse restituat. Et quod non requiratur alia auctoritas, tenet Archi. in cap. 2. de testa. & in cap. non sanè. 14. q. 5. & Ioan. Mo. in capitu. quantum de usu libr. 6. lo. de Li. Pau. & Ge. & lo. Cal. tu per cle. 1. de priui. Pa. in dist. ca. cum sit. Et facit ad hoc d. ca. c. tu. & d. c. sicut dignum. S. eos in gloss. e. & in cap. tua, de testa. & alia iura quæ communiter dicunt quod obligatus ad restitutionem debet restituere. Nec ob. dicto ca. c. si, quia loquitur de iudico quo præsumitur quod nõ rectè dispensaret, propterea ibi dicit quod fiat auctoritate episcopi, & ideo

ex maleficio uel quasi illis quibus extorsit, si extant alias pauperibus, & regula habet, qd debitor potest per solutionem se liberare, inflit. qui. mo. tol. obli. per totum, ergo oportet dare casum in quo dicitur contrarium, scilicet qd per episcopum, debet fieri, sed nõ inuenitur nisi qd est procurator, pauperum ig iur. & c. Et Archiepiscopi Fig. nem istam, quæstionem de ead. & respõdet, ad omnia, quæ in contrarium p. sent aduici, & subicit se sequenti Cal. in quodam consilio Episcopus non potest per statutum suum, sinodale, referua re sibi hunc casum, & ceter. Idè tenet ut Calde. in dicto casum sit, licet, dicit posse fieri dist. et. qd in illis, in certis in quibus, competit repetitio, ut in furto, & rapina procedere, potest opinio.

non extendetur ad casum dissimilis rationis. Tamen verum est secundum prædictum Archidia. quod in quarto casibus episcopus, potest se, intrromittere de restitutione incertorum. Primus quando mortuo illo qui debebat restituere, nullus est relictus hæres vel executor ad restituere. Si vero hæres esset relictus vel executor tunc solum requireret de consilio episcopi auctoritas, sicut capi de Jaycis. 1. 2. quæ. secum. & l. nulli. C. de episcop. & cleri. & in hoc concordi Ioan. & Vinc. & Bernardi. in dicto. c. cum sit in gl. in mo. etiam episcopo prohibent debent & p̄sunt restituere, vt in cap. religiosus, in fi. de testam. lib. 6. Secundo casus in quo potest episcopus, se intrromittere est quando ille cui debet restituere non uult, & in iudicio agit contra eum. Tertius est quando restituens malè dispensaret puta amicis qui non digent & huiusmodi, quia episcopus potest, se intrromittere, vt legitime iteum dispensaret, quia non dicitur factum, quod aliter est factum quam debuit, de regul. iur. qui ex timore, nec etiam, exultatur si inueniente auctoritate, episcopo male distribueret, quia episcopus, non habet se intrromittere, nisi quod bene fiat, propterea ambo cõsistent, in incerta sunt manifestum vltimorum, quia tunc episcopo dispensat.



2. *Ab. bñ* possit sacerdotibus excōdicare. Ad Bria addu-  
 dia y. Hort. dicit qd in illis iuribus nō dicit eā egrit  
 au. oritas epi, sed qd epi d'nt pcurare, qd sicut h' mōi  
 restitutioes tu pijs cas nō tñ qd nō possint sine eius  
 auctoritate fieri, &c. Sed vbi eēt p'uetudo qd epius fo-  
 lus s'nturomie e  
 re, in dispensatio  
 ne incertior fer-  
 uari d'nt. s'cū dū  
 Fed. in d'cto con-  
 si & re' er Gem.  
 vbi supra. s' in di-  
 do. c. religiosus  
 s'ant, & s'cū dū  
 Pa. in d. do. c. si  
 si. qd de quom nul-  
 lus eccl' s'ic mē-  
 tionē de epi; i  
 si, d'cto c. eā sic,  
 nec s'impli fieri  
 d'at. c. s'ic s'cū  
 dū. p'uidēt epi,  
 qd non, est ille ca-  
 si s' ap'at, s'ic do-  
 nū eēt, q' illa res-  
 tō fieri et p'is, qd  
 d'at restitior, eū  
 consilio epi idē  
 v'ctore lo. Au.  
 q' an factū s'cū  
 da d'ctō opinio.  
 H'c. sed post s'cū  
 dū epi. Archi ut  
 refer. Pa. in d. c.  
 cū sic. s' sic si lo-  
 quimur d' honesta-  
 te, epius d'et se  
 intrōmittere si s'  
 p'ona d'f'ere, &  
 alia de necessi-  
 te epius nō h'et se  
 intrōmittere, sed  
 ille qd tenet ad re-  
 stitū, & s'cū fieri.  
 b. Quid nōmit  
 meli. J. P'etū de  
 s'cū, ut d'ctū ē.  
 c. Et non valens  
 oibus p'one ca-  
 sum sic. Quidam  
 mercator ex di-  
 uersis causis plu-  
 ribus obligatus  
 erat sed cū talis  
 fugerit, & ausu-  
 gerit uenit d'p-  
 onētes, q' apud  
 eum aliqd depo-  
 suerant uenit  
 uēdentes, qui ei  
 merces suas tra-  
 diderant, hypo-  
 thecarij vxor nu-  
 rus pro suis dori-  
 bus & simplices

chyrographarij, & alij simplices priuilegiatarij, qui  
 oēs pe. unē sibi restitū h'ereditas, omnibus non suffi-  
 cū, q'ritur quo ordine d'at fieri restō. H'c casum pō-  
 nit in terminis San. Ber. ut refer. Rose. Refl. ult. §. 1.  
 d. Debeat restituere certa J. Cōcordā. Arch. epi Flo.  
 secūda par. tit.  
 secūdo, ca. s'epi-  
 mo, & hoc tripli-  
 citatione, videli-  
 cet propter suc-  
 cessionem, p'pob-  
 ligationē, & p'p-  
 assimilationem,  
 primo quia non  
 succedit in pau-  
 perib', ipse Chri-  
 stus, nisi quando  
 non repetiturur  
 persone certē, qd  
 bus restituitur  
 eēt certa, ut qua  
 si q' substituta-  
 ne succedere vi-  
 deatur, ac si dice-  
 ret, t'ctator di-  
 mitto meos h'e-  
 redes tales qui-  
 bus debeo, vel  
 etiam si non de-  
 bet sed si eos re-  
 periri contingat  
 substituto, mihi  
 Christum cū pau-  
 peribus, s'cū do  
 probatur. Nam  
 pauperibus non  
 tenentur h'ere-  
 des dare pro re-  
 stitutione incer-  
 torum nisi unica  
 ratione, scilicet  
 in foro dei, s' ei  
 creditoribus cer-  
 tis tenentur du-  
 pliciter ratione, scilicet,  
 & in foro  
 Dei, & in foro  
 mundi. Quia h'e-  
 redes possunt a  
 creditorib' con-  
 ueniri. reliqua  
 dic ut per Arch.  
 epi p'.

16. Quo ordine teneatur, quis satisfacere, qui plu-  
 ribus habet restituere, & ex  
 diuersis causis, & non ua-  
 lens omnibus, c. satisfacere.  
 Respond. quod primo,  
 & necessario, debet resti-  
 tuere certa. d. Quia si resti-  
 tueret incerta ex qua resti-  
 tutione efficeretur nō solu-  
 endo pro certis, non satis-  
 facisset, immo potius  
 damnationem sibi acqui-  
 reret, vt patet ex p'edictis.  
 Quod facit contra h'ere-  
 des vsurariorū qui con-  
 ueniunt cum episcopo de  
 incertis vt sepeliatur cadauer vsurarij,  
 cum tamen non sit soluendo creditoribus  
 super certis. Secūdo restituendum est ha-  
 bentibus adiones ad rem, puta quia res  
 restitūndæ est aliena, id, est quæ ha-  
 bita est in specie, quæ semper domino  
 restituenda est secundum quod supra pa-  
 uit.

Idem etiam si habeat rem, quæ fuit al-  
 terius,

2. *Quæ fuit alte-  
 rius.* Quid resti-  
 tius habuit rem  
 q' meum fuit,  
 ab alio ablata. li-  
 cet esset alteri,  
 Ite tertius ad cu-  
 jus manus ipsa  
 res peruenit tene-  
 tur vero domi-  
 no vel illi a quo  
 est ablata resti-  
 tuere, q' p' meū  
 illatū amodū ha-  
 buit, ut Bar. in  
 §. cum un.  
 b. § in bonis.]  
 vbi pro. admic-  
 turus h' q' im-  
 pensam funeris  
 fecerunt iuxta. l.  
 p' s'ubstitu. & s'up-  
 fu. s'cū do depo-  
 sitarij extet, dū  
 modo agat d'cto  
 re p'ionali de po-  
 ssi. x. Mutata a-  
 rij autem cum a-  
 lus creditorib',  
 simul cōcurrūt,  
 nisi nūm exten-  
 ge primo admic-  
 tent veniendū  
 ab ipis deposita-  
 riis, h'c ibi. Ad  
 idem text. in l. li-  
 hominem. §. quo-  
 ties. ff. depo.  
 c. P'ponūti i il-  
 la re. J. Habet me-  
 lus in l. q' nauē  
 & l. q' s. ff. de  
 p'nuil cred & in  
 l. inter dū, & l. hu-  
 ius. ff. qui pe. in  
 p'nu. habe.  
 d. Depōnētes. J. Et  
 hoc p'p' frequen-  
 tiā illius d'ctus.  
 c. Priuilegia-  
 riū. J. Vt sunt ru-  
 cellus.

Fallit hoc in empto ex speciali pecunia  
 alterius de quo dic, vt infra. Solutio. de-  
 cimoprimo led tamen in hoc casū nō p'z  
 ponetur habentibus adiones reales. Post  
 p'edictos h'ntes adiones ad rem veniunt  
 vxores (ceteris p'ibus) pro dotibus suis.  
 que p'feruntur nō solū p'cedentibus  
 personalem obligationem sed etiam h'nti-  
 bus tacitam hypothecam, etiam anterior-  
 rem. l. asiduis. C. qui po. in pig. ha. facit l.

terius, a & ab eo sine iusta  
 causa abdicata. puta per  
 metum, vel aliter. ff. quod  
 met. causa. leg. metum. §.  
 cum autem. idem dix de re  
 bus depositis si extant, &  
 gñaliter semper domini re-  
 rū (si extant ipse res) sunt  
 p'ponendi omnibus. l. si  
 ventri. §. in bonis b. ff. de  
 p'nuil. cre. quod si res ext-  
 ant & fuerat venditæ non  
 habita fide de precio (cum  
 non sint translatæ in domi-  
 nium ementis) ipsi uen-  
 denti cuius erat est satisfi-  
 cient. de precio prius quā  
 aliis. l. iulianus. §. offerri. ff.  
 de ac. emp. & ven. si vero  
 habita fide de precio sunt  
 traditæ, sic nō p'ponēt aliis,  
 multo minus si nō exarēt  
 sed aliq' subrogatæ fuerūt  
 ex precio illarū i o p'ponē-  
 tur nisi vt infra dicam de  
 habentibus adiones perso-  
 nales, quia tales res subro-  
 gatæ sunt pro precio obli-  
 gatæ. l. quidam ff. de in rē  
 verio. vbi est not. tex. & ra-  
 tio est, quia precii ex illa  
 re redactum non erat ob-  
 ligatum, ergo nec res q'  
 emittit ex iplo.  
 Idem quoque dicit in p'mu-  
 tatione, quia vbi species in  
 obligatione est non succedit  
 altera loco alterius. vt.  
 ff. de verborū sign. l. labeo  
 & ff. de rei venditio. l. mar-

vbi. C. de iur. do. & l. s'cūda C. de fer. pig.  
 da. Ficus quoque simile p'nuilegium ha-  
 bet cum vxoribus & idem p'ior t. m'pore  
 p'feretur l. quāuis C. de p'nu. s'ic. Ipsi ra-  
 mōes vxoribus & s'ico p'feruntur an-  
 teriores creditores expressas hypothe-  
 cas habentes, sed non posteriores. vt in g'les-  
 d. l. asiduis. Sed ego teneo contrarium  
 quoad vxores, de habentibus expressas hy-  
 pothecas. vt supra Dos. §. 11. Nota tamen  
 quod creditores ex quorum pecunia do-  
 mus vel nauis est edificata vel reparata, &  
 ipsi specialiter obligata p'ponuntur in  
 illa re c. mulieribus in dotibus eorum §.  
 his consequens. & ibi Ar. ge. in authen. de  
 col. do. Ratio quia secundum Baldum in  
 d. l. asiduis, lex non tollit id quod per pa-  
 ctum sibi creditores quæserunt vnde cre-  
 ditor habens specialem hypothecam i  
 aliqua re speciali p'feratur in illa pro i-  
 creditori habenti anteriorem hypothecā.  
 generale & specialem in alia re ab illa  
 quæ creditori est spūlter obligata vt est  
 text. not. in l. secūda. C. de pignori. Post  
 p'edictos veniunt omnes habentes ex-  
 pressas hypothecas & posteriores, & post  
 ipsos habentes tacitas hypothecas, & in  
 istis habentibus expressas qui prior est tē-  
 pore potior est in iure. Aduerte tamen hic  
 quod expensæ factæ in fuerando prius  
 sunt restituendæ quam satisfaciendæ ha-  
 bentibus tacitas vel expressas hypothec-  
 cas in bonis ipsius defuncti vt est text. in  
 l. penultim. ff. de religio. & s'ump. su. &  
 in l. et si quis. §. primo eodem titulo. Isti  
 istos veniunt deponentes d' si depositum  
 non extat. l. si hominem. ff. depo. §. s'ina.  
 Et idem dic de habentibus pecuniam in il-  
 lam negotiationem, vt infra Solutio. §.  
 decimoprimo. non tamen tali p'nuilegio  
 gaudent qui sub nomine depositi mutuatæ  
 ad vsuram, vt patet in dicta l. si hominem  
 §. quoties. Tertio restituendum est ha-  
 bentibus adiones personales. Et inter  
 istos primo veniunt simplices p'nuilegia-  
 rii & scilicet habentes p'nuilegia persona-  
 lia non realia, quia p'nuilegium hypothecæ  
 cum sit ad rem est potior p'nuilegio p-  
 sonali. l. repertum ff. de pactis. Post hos ve-  
 niunt oēs chyrographarij p'rita (est a rē  
 ra prioritate p'ctū) quia licet sit debi-  
 tori

hic faming minores milites, quo. n. ad personam suam sunt privilegia. gl. tamen in l. rescripti hic al legata, licet dicat reperitur & est in princip. dicit privilegiiarios quia. f. su. erant tella: orem, vel de possit pecuniam quid numularios, & isti sunt priuilegiati in adione f. risonali, de prius n. et natus for. de n. est veru. &c. a. Quae credo vera J. Vide Archie. flo. 2. par. 2. c. 4. §. 1. de quo dicitur J. Restitutio. vlt. §. 2. Et quasi ad litera dicitur haec idem Archie. flo. 2. par. 2. ca. 7. §. 3. Et de statu loquax. & dicitur item ita ut est Horatius. C. tingit aut debitorum hic nulli r. a creditis ex triplici voluntate ipsius creditoris, scilicet conformata, violentas, & condicio nata. Et prima quidem reperitur in contradiibus licitis, ubi voluntates contrahentium in simul conformantur. Et in his v. procedere. §. nollet maxime. Et ad principium, quod debentur certa debita, illud est verum etiam respectu eorum, quae relinquuntur ad pias cas sine donantur, cuius ratio est, quia donatio ad pias cas & largitio sunt in super operibus cofino vel sunt for. bona incerta. Restitutio summa est ablatorum, seu a iorum debitorum, et utorum sunt ex obligat. & praeterito, prius enim restitui debent quae sunt secundum necessitate praeterquam quae sunt superrogationis, & c. f.

lij. Reliqua vide in Arch. vbi supra. Et c. deor. An ch. in c. non sane. 14. quest. 3. b. Aliud causatur J. Item ordinem postquam hic fer. ua in conscientia licet secundum leges civiles in aliis quibus aliter diceretur. Et ratio est quia in conscientia non attenditur vel affectio vel amicitia carnalis seu temporalis in iudicium aliorum solvere. ff. de in frau. cred. di. l. pupilli. Sed in quomodo in ipse cognoscit, primo debet dare quibus magis tenetur, & sic excusat ut nisi crasse & supine ignorauerit. §. cler. ex. com. mini. c. apo. hospitalia filijs principum qui de qualitate personae & loci. ff. de iur. & figno. l. regula. §. sed iuris, vale. verp. tuit est peritus per se vel habere copiam peritorum. C. Quid dicitur cunct J. Archie. sco. flo. secunda parte tit. ff. 7. §. 2. dicit nulla v. de Rose. Restitutio vltimo. §. 4. Mihi placet conclusio, postea in §. 16. & data paritate temporis & privilegij dico quod creditores pauperes debent praeferi, ut dicitur in §. 11. c. Concordat. J. De hoc dixi supra in §. 6. in fin. Ignorantia J. Prono est ignorantia causa vel fopina, scus si ellet probabili. §. di. consuetudo. f. Debet dari J. Videtissimum per lo. de Ana. in ca. cum sit. de iur. In ea stare ad officium J. Et ad praedicationem quae est spiritualis alimentum.

alimētū populi. c. audacter §. q. 1. & c. inter cetera de offi. or. a Pauperib. J. De his vide Gemia. in d. c. religiosus. b. Quia contingit J. Car. in d. c. tenet opi. Per. & allegat. l. unca. C. de rei vxo. ac. & est gli ver. l. r. gitione in d. c. legione in morte, & gl. b. idē in ver. alii, dicit etiam pui & est hinc simile in 1. glo. in c. 3. de appell. Et inter Car. in d. c. q. 4. q. cōfiteris ita hospitalia filijs principum qui de qualitate personae, siue fieri fauentes aut auxilium vel consilium impendent, si seruantur praecipere legibus cauetur, non facti facies. Vide extrahitur illud, non dimititur peccati &c. q. tenetur ad reitituitioem deo & pauperibus. c. Ita & detinere eam J. Et subdit, quia per hoc q. detinet aliquis alieni iunio domino impedit eū ab vtu rei suae & sic ei facit iniuriam. Manifestū est autem, q. nec per modicū tps licet in peccato morari, sed qui licet tenetur statim peccatum de serere, secundum illud Ecclesiastici. 11. Quasi a facie colubri &c. Et ideo quilibet tenetur statim restituere si potest, hic ille. d. In d. c. tpe J. No. q. d. spo illi.

rest, sed tenetur pauperibus dare. ca. pasche. 86. distin. & pro ista opi. facit quia bona ecclesiastica sic sunt pauperibus obnoxia sic sunt illicite acquisita. vt in cap. aurum. 12. quaestio. 2. & cap. fin. 16. quaestio. prima. Et tamen episcopus potest pro reparatione ecclesiae dare ceterimā vel quinque simam. cap. bonae. 12. quaestio. 2. c. apostolica de do. Ergo & de illicite acquisitis idem poterit facere. Facit ad idem. cap. ecce. & c. statutus. §. 16. quest. 1. Sed q. non possit teneri Per. de Peru. in tracta de canonica portione epi. cap. 7. & dicit q. praedicta determinatio non est bona, quia videtur contra casum cle. quia contingit de relig. do. Vbi patet quod ea quae relinquuntur ad vsum pauperum non possunt sine autoritate papae in alium vsum conuerii per quam cle. dicit idē Per. q. executor testamenti incerta non poterit distribuere nisi pauperibus. Quam opinio. Per. credo veram in legatis factis pauperibus, nisi in casu quando talis ecclesia vel monasterium reparatur. Ex cuius reparatione populus multum haberet puocari ad obleruatiam christianae religionis, quia tunc liceret. Et sic limitatae opinio. Ioan. And. praedictam quia in tali casu fit bonum pauperum eo q. fideles ad elemosinas abundantius per hoc iniuantur, alias non, ita tamen q. non imminet nimia famel, sed in alijs incertis restituendis non est vera, sed tene opin. Ioan. An. quia d.

cle. quia contingit, b non loquitur de talibus. RESTITVTIO 3. f. qñ quis tenetur ad eam faciendam; pro cuius intelligentia. 1. Quæritur vtrum quis tenetur statim restituere cū potest? Respon. quod sic, quod patet per ca. saepe contingit. de restit. spo. l. ratio est secundum Sco. in 4. dist. 15. quest. 2. ar. 4. quia praecipuum est de restituendo (licet videatur affirmatiuum) tamen cadit sub illo praecipuo negatiuo, Non furtum facies. Exo. 20. quae praecipra negatiua obligant & pro semper, & ad semper, & hoc est quod voluit dicere Tho. secunda secundae q. 6. 2. ar. 8. scilicet q. sicut accipere rem alienam est contra iustitiam; ita & detinere eam e. & propterea dicit tex. in d. cap. spe. d. contingit, non multum interest quod ad periculum animae iniuste detinere acinudare alienū, ideo toties mortaliter peccat quis quoties scit se debere restituere aut satisfacere proximo & potest & non vult, vt per praedicta patet. nec potest absolui, nisi prius restituat potens restituere. capitu. si res. 14. questio. 6. nisi in casu quando doleret quod non restituat quam primum potuit, & proponit quam primum poterit satisfacere. 2. Quid de illo qui cum possit restituere non vult, sed hereditas vt restituitur imponitur? Respond. quod per hoc non est in statu salutis, sed potius damnationis, & si sic moritur, omnino damnatur. Si tamen ob hoc imponeret heredi facisfactionem, quia melius per ipsum haeredem poterit fieri, quam per seipsum proponens firmiter per seipsum satisfacere si sic posset, ita erit in statu salutis. Vide Richard. in 4. dist. 15. quaestio. 5. ar. 5. quest. 4. haec conclusio nem ponit Per. Io. in 4. dist. in 16. & patet ex §. praec. 3. Quid de constituto in articulo extremae necessitatis an tenetur restituere? Respon. vbi supra q. nō, q. in extrema necessitate oia sunt cōia. l. 2. §. cum in eadem. c. ff. ad l. Tho. de iac. vnde ius iure poli efficitur exidentis in tali articulo

364 Dominus est &c.] Quia etiam iste dñs nunq̄ ce- cidit a iure suo. b Subdit scōr.] Tutius tñ vñ q̄ si deueniat ad pot- estati restituit, si- cut, & qui cessit bonis C. q̄ ho. ce. de. pot. l. 1. nō ta- men ceuet nisi in quib̄d̄ fecere pot. l. 3. ff. de testib. & hoc intelligi- tur fieri posse. f. deductio ne e- rest. ff. d. regur. tu. condonatione. c. Nec siturum] Et si extrēmā necessitatē occu- pauerit aliquid p- rinet ad vidū, licetque necessita- tatis iuste glume- re, tñ cum puenit ad pinguem fore- nitā, teneatur ad æquiales, & fm istā limitra. cap. e- doant. c. d. sol. d. Differre] Non hāc maxia fm sco. in 4. dist. 15. hec detinerē rē alie: tam q̄ ille cuius d̄ debet vel le tā rōnabiliter detin-ri, sed in quōsdam casib; hō. debet velle, & rōnabiliter. f. rē suā detineri ab aliquo d̄ facto postea iā restitue- di voluntate, cū circumstantijs op- portunis ergo de- bet ei velle qui libet sibi restōne non fieri sic, quā do ē in iudicio cōtatis vel ipsi recipiētis restitue- rōne, quia debet velle bonū suū & bonum cōe, & ita dilatiōne ali- quidem ipsius re- stitutiōis boni velle vt seruetur nāq̄ bonū. Simi- liter quando cēt- in diffamatiōne re-

arti culo, nisi ille cui debet restitui similiter sit in tali extrema necessitate, quia tunc illi debetur qui prius in talem deuenit necessitate, & si eodem tempore de venerunt domino est restituenda a quia duobus cō- cur-entibus p̄quale quod est potius. arg. l. queritur. ff. d̄ sta. homi. Et subdit scō. b q̄ si talis detentor eam rē non occupauit ante talem necessitatem c̄ licet veniat ad pinguem em fortunam non tenetur restituere. Secus si p̄occupasset ante talem necessitatem.

4. Vtrum debitor qui nō est in articulo extrēmę neces- sitatis, sed tamen non potest restituere sine mag- no ino damno temporalis, puta destructione artis ex qua vivit ipse, & familia sua, quia oporteret vendere instrumenta vel libros vel capitale, ex quibus vit- ctum lucratur, similiter sta- tim teneatur restituere? Re- spon. secundum sco. vbi su- pra q̄ si ille cui debetur est abundans ita q̄ competen- ter potest transire sine eo q̄ sibi debetur, tunc non tene- tur stati restituere, sed de- bet petere licentiam disse- rendi restitutionem per se vel per inter. positam perso- nam ( si fieri potest sine pe- riculo ) quam si dat potest differre restitu-um quod cō- uenit. vñ. si vero non vult dare, tunc secundum loan. de Neapo. in quolibet. q. 22. etiam differre d̄ po est annuatim aliquid restituē- do prout melius poterit, p- cuius dictō fecit in argum- c. sicut in ver. inuadere cum glo. 47. dist. & cap. si

quis. de fur. vbi pater quōd magna necessitas etiam si non sit extrema excusat a restitutione, debet tamen sibi cauere a superfluis, quā non potest viuere cum no- re, & cum decencia sta- tus eius de alieno secundū Richa. in 4. di. 4. r. ar. 5. q. 4. & si ipse in vita non poterit satisfacere iubeat häre- dibus vt ipsi cōpleant. Si ve- rò ille cui debetur ita eger sicut & ipse, tunc statim te- netur restituere, quia non licet cum incommodo alie- ro meum cōmodum facere de alie. o. q̄ prima cha- ritas incipit a seipso. c. non satis. 86. dist. nisi ille cui de- betur liberaliter concedere licentiam differendi.

5. Vtrum restitutio fit dif- ferenda quando non potest fieri sine damno anime alicuius aut corporis, aut famę? Respond. quōd sic, donec cessent prædicta pericula, quia ordinę cha- ritaris f̄ anima & corpus & fama ḡ debent præponi rebus temporalibus. fa- cit. capitu. officij. de pœ- nitent. & rē nisi ille cui faci- enda est restitutio effect in extrēmā necessitate, quia tunc salus corporis illius est præponenda in re sua saluti corporali alterius & famę non autem animę. His omnibus concordant sco. & Richar. in 4. 15. distinctio. & Henri. de ganda. in 6. quolibet. quæst. 24. & loā. de Neapo. vbi supra- 6. Vtrum ille a quo res potest aduocari petita restitutione in integrum iure spiri- tuali vel generali teneatur ad eam restituere in foro animę antequam implore- tur? Respond. secundum Innoen. in cap. quibus restitue. de immu. ecclē. in cap. q̄ contra- ctus tenuit. mero iure non tenet nisi si qui potest

restituere, quia de- bet magis velle famam p̄ximi q̄ illud modicū cō- opin. quam fore- mabam sepe rō- nib; quas cū nō admittit q̄ ma- jē funditur. b Tu tñ tene cū Egido.] Vbi di- cit. Si creditor p̄pria uoluntate, & liberalitate di- misit, & donauit non curans, quicquid debitor in- tenderet nō tene- tur debitor am- pli restituere si hoc ei clarē con- stat. Secus autē si creditor deceperit vel eo actus, vel desperatus. i. q̄ unquā, altima- bat fe ab eo il- lud debitor posse h̄re, vel non pos- se h̄re eorū. Imo potius uoluit ha- bere partē quam nihil dubitas ne nil h̄re sit totum uellet talis. n. re- missio nō ualet, & adhucente rē restituere, hæc ille. c Non tenetur amplius restituere iururarius em- secundum Fed. de Se. in cōsi. tenen- tur satisfacere, deo & primo. Sed satisfacit p- vimo cum remis- sit sibi liberā, & sine dolo, ergo solū sufficit, q̄ sa- tisfaciat deo per- p̄niam ut recitat Pa in ca. cum tu- de usur. q. dicit. Si his cui resti- tuti debent pecu- nia, vel male ab- lata nō coactus, vel deceptus nō circumuentus, & omni dolo nō, & calliditate, & me- tu cessantibus, et precibus vel ser- uiciorū inducū,

a Licet Gerar. & se.] Archie. Flo. 3. par. tit. i. ca. 6. Recitat, hāc suā opin. quam fore- mabam sepe rō- nib; quas cū nō admittit q̄ ma- jē funditur. b Tu tñ tene cū Egido.] Vbi di- cit. Si creditor p̄pria uoluntate, & liberalitate di- misit, & donauit non curans, quicquid debitor in- tenderet nō tene- tur debitor am- pli restituere si hoc ei clarē con- stat. Secus autē si creditor deceperit vel eo actus, vel desperatus. i. q̄ unquā, altima- bat fe ab eo il- lud debitor posse h̄re, vel non pos- se h̄re eorū. Imo potius uoluit ha- bere partē quam nihil dubitas ne nil h̄re sit totum uellet talis. n. re- missio nō ualet, & adhucente rē restituere, hæc ille. c Non tenetur amplius restituere iururarius em- secundum Fed. de Se. in cōsi. tenen- tur satisfacere, deo & primo. Sed satisfacit p- vimo cum remis- sit sibi liberā, & sine dolo, ergo solū sufficit, q̄ sa- tisfaciat deo per- p̄niam ut recitat Pa in ca. cum tu- de usur. q. dicit. Si his cui resti- tuti debent pecu- nia, vel male ab- lata nō coactus, vel deceptus nō circumuentus, & omni dolo nō, & calliditate, & me- tu cessantibus, et precibus vel ser- uiciorū inducū,

potest patere restitutionem fuerit Iesus malitia contra- henti. Addo etiam vel nisi impediretur peccare aliquo iusto timore puta quia dubitatio non posse obtineat in iudicio propter fauorē talis debentis & huiusmodi. quid sic etiam si non aduo- catur tenetur in cōscientia qd̄ no. Si vero cōtractus nō tenet, sed est nullus ipso iure, puta quia res ecclesie ē vendita sine debita solēni- tate & huiusmodi, sic teneat licet non peratur. Quod li- mitat do. Ant. in d. ca. quia plerique, quo ad cōscientiā verum, nisi contractus tene- ret quo ad metus iuris na- turalis, puta quia fuit legitima causa alienandi rem ec- clesiasticam & debitum p̄- tium est solum, licet de- fuerit solennitas, nihilomi- nus in foro animę nō tene- tur, quia solēnitates sūt ad inuēre p̄pter deceptiones vitandas, & ideo vbi cessat cessabit in foro animę ipsa lex. Facit qd̄ dico. 3. Ele- ctio. S. vltimo.

R ESTITUTIO vltimo, quō tollit eius oblo. Respondit dicendū qd̄ quo ad forū p̄tiosum remitti- tur aboluitio, solōne, rei interitu, & cessione. Sed hic solum dicam quō rem- mittitur quo ad cōscientiam, & primo per aboluitio- nem, & hoc per quæstio- nes melius cognosces.

1. Vtrum abique reali re- stitutiōe ex sola aboluitio- ne creditoris, vel relaxa- tione absoluit quis ab obligatione restitutionis. Respondit. quōd licet Ge- rar. de se. & Dy. in Regula peccatum. de regu. iur. lib.

6. videantur tenere q̄ non. sed q̄ necessaria sit ei resti- tutio. vel precium si nō ex- tat. Tamen tu tene cum Egid. b ordi. hæremita. in quolibet & Io. And. in di- rta peccatum. Lapi. de ca- stel. & multis alijs, quōd valet & liberē est absoluitus, si tamen dicta relaxa- tio liberaliter fuit facta, etiam si debitor non habue- rit debitam dispōnem ad soluēn. quia in trāslatione dñij rerū seu circa ipsas res attendit plus voluntas dñi earum quam alterius. in sti. de fur. q̄ placuit & l. inter oēs. S. pen. ff. de furtis. & pa- ter p̄ ea quæ supra dixi. Re- stitutio. i. i. pri. Et fm Egi- dium prædictū in quolibet, licet talis debitor malē dispositus ad restituēn. id- geat p̄noxia de tali mala dis- pōne a se non absoluetur a deo, tñ p̄nitēdo, de tali ma- la dispōne non teneat ampli- us restituere.

Aduerte hic quia sunt cas- us in quibus relaxatio cre- ditoris d̄ nō absoluit ab ob- ligatione restitutionis. Pri- mus est i. cle. noscetes de hē re. de qua. 3. Excōicatio. 7. Casu. 4. Secundus casus ē in c. scilicet. & ca. exigit. & c. romana. de cēs. lib. 6. de quo habes. j. Visitatiōem. §. 3. Tertius casus est §. iu- des. §. 8.

2. Quid si talis absoluitio seu remissio fit facta nō liberastr, sed p̄ metu vel deiper- tione, puta ne ei⁹ indignatione incurreret vel ga oino nihil habere posse crederet vel parū. Aut cū fraude fuit obiecta puta dicēdo qd̄ nihil poterat soluere vel paru, eum tamen totum posse, vel plusquam dixerit. Respondit. quod non valet, nec ta- lis est liberatus ab obligatione restitu- tionis Hostien. tamen e in summa. tu. de vltur.

berent dari vel non, quia rōnes sunt ad vtraque pacem vel cum dubium est quancū debeat facilitari p aliquo dño dato, & ad hoc faciunt rōnes quas indicat Hoff. Sed vbi certum & clarum esset debitorē non vtrūque, sed alterius vtriusque in iustitiam referre dicitur liberaliter.

remittere illud q. remittere ē si de mille. i. o. rñ remittere, nil valet. Illa remissio, q. foret pura non posse illud habere licet sit facta ex publico pacto quo ad animam. Et ex hoc inferri q. mercator in fortuna, passus fuit & occulē multā ex bonis suis mobilib' vt nō perueniat ad creditōrum mōdōs quzqz cōpōsitionem cum eis & minorū quātitate quam deberet, puta remittit creditōrib'. Respondeo quidem eum pro libra, cū nō possit totū dare vel cedere dōmō, cui cōpōsitiōni assentire creditōres, & ita recipientes liberatōnem de residuo certum est quia quod ad eum ad hoc tenetur de re fiduo, cum illi non sponte sed coācti fecerint illam remissionem volentes potius illa parte carere quam toto. Quinimo etiam si cederet bonis totaliter nil sibi referuando, & non sufficiente bona illa ad dēbitū faciendum si postea perueniret ad p̄m̄iorem fortunam teneretur satisfacere. vt in ea Odobardus cum ibi nō de solu. Quz omnia limitōnī essent iurum sic disponens inter mercatores. Quia ratiōnē sūo quo ad deum etiam valeret, per ea quz nocent in §. 4.

4 Vtrū concilium vniuērsū. tener quod si aliqua honesta persona tractat cū aliquo dicens. si corde residuum volueris remittere, faciam quod talis restituit tibi tantum. & ille remittit, quod talis debitor, est liberatus. Quod credo verūm quando talis persona honeste hoc tractat. puta intendendo gerere negotium amborum vtiliter, & quo ad obligationem restitutionis, sed non quo ad peccatum male dispositionis de quo tamē sufficiat p̄nētia sine alia restitutione. 3 Sed nunquid quilibet cui debetur potest hanc absoluionem facere? Respon. quod non. sed solum illi qui liberam de suis rebus habent administratiōnem sit qui possunt donare, & qui sunt vide donatio. i.

supra damnatis. §. 2. Hoc tamen fallit qn restitutio fieret propter pacem q. traheret ē ad bona aliena, ita po. Bal. in tit. de pa. constan. in 2. colum. in vlt. p̄uilegiata oīa p̄t illū tex. q. reputat tenendū mētib' p̄p exbanitos q. rebannunt p̄p pacem. Resic pp vilitatem publicā & capū vltiplicis dicere tur. q. restitueretur bona intelligitur ē alienationem. Resimpliciter sequitur Aret. in d. §. & quid sit m. Et vide Bal. in terminis. Inquit que. C. de f. i. i. f. i. & iur. f. in li. l. v. i. v. Bar. dicit d. q. illi q. eme runt a comuni Perusij solenniter vendente bō nā bannitorū cōguntur illi bonā reddere ex bar. nisis q. ex for mā capulorum ita adū est mouetur, quia pp vilitatem publicā potest ciuitas re propria priuatiōnem auferre. Il lucius. de eni. & responder ad alitū tex. vt in d. §. & quid sit m. per m. Idem tenet Pe. in c. r. f. no. per illum tex. de. Pro ista limitatiōne facit quod vlt. Bal. & nō. Ange. & nō p̄d. in l. cōmunitatem. ff. de pac. Vbi tenet q. priuatiōne p̄cedente pacem pōt remittere iniurias & dāna illata subditis. Ita q. in perpetuo nō possunt conquiri neque ciuilitē hēc criminaliter. Et dicit Ang. ita fecisse ciuitatem Perusiam, qn pacē ē ecclesia romana fecit. Idem tenet Ang. in l. vlt. dicit. §. si const. c. ff. de. p̄d. & in l. antiochenis. ff. de priu. cre. Ad idem facit qd volunt Bal. & A. g. in bene a zenone. C. de quadrien. p̄sctri. vbi tenet q. p̄ncipes vel ciuitas pro pace habenda pōt res priuatiōnem donare. Intelligit tū sp̄ sanē q. pax aliter commōdē haberi nō poterat alias secus. Quia tunc in capitulis pacis non pōt remittere iura priuatiōriū iuxta glo. in l. venia. & ibi Bar. & dōc C. de ius vocan. Ita Per. de Anche. in c. canonum fluctat. in 6. q. de censib' & in repp. regulz peccatum. de reg. iur. in 6. in 39 col. & in consil. 161. & dicit febis conuulisse. sed iam est guerra in er Florentino. & Inuēntes & postea inter Florentino. & Senes.

4 Vtrū concilium vniuērsū. tenet quod si aliqua honesta persona tractat cū aliquo dicens. si corde residuum volueris remittere, faciam quod talis restituit tibi tantum. & ille remittit, quod talis debitor, est liberatus. Quod credo verūm quando talis persona honeste hoc tractat. puta intendendo gerere negotium amborum vtiliter, & quo ad obligationem restitutionis, sed non quo ad peccatum male dispositionis de quo tamē sufficiat p̄nētia sine alia restitutione. 3 Sed nunquid quilibet cui debetur potest hanc absoluionem facere? Respon. quod non. sed solum illi qui liberam de suis rebus habent administratiōnem sit qui possunt donare, & qui sunt vide donatio. i.

2. Pone exemplū in p̄scriptione q. est introducta dē dē tere postuōne pp bonū cōe, hoc tū verū nisi ius ciuile & iuratur natura & diuino, puta q. ibi est peccatum. Vnde licet ius ciuile non requirat bonū hēre in p̄scriptiōne pp bonum cōem si in principio tū de iure diuino & canonico aliter q. ibi est peccatum. c. si q. p̄g. Verū q. quo casu illis remissio fiat ex malicia v̄ pertinacia aduersariorum, q. non sunt dama restitue, nec iuri stat. fed potius bellare nō p̄desse in cōficia illa extorquētib'. Vñ melius est q. factō statuo talū quod fierent pelame, & assignaret terminus ad comparandum, & volūtatē suam vtrum scilicet vult cōsentire statū manifestent quo elapso nisi exaliqua iustā cā si non comparuerunt pro cōfessio habebuntur, vt nō. in c. 2. de cōfessio. in 6. vel aliter publicetur statu in publico vel per p̄dicatōrē vel per alium & inducatur oīs ad remittendū libere pp bonū cōe. Et si omnes cōfessio ferunt bñ, erit feru vero aliquo dissentiant quo ad illos non valeat remissio, ff. de rei vindicatione. l. quz de rota, nec est quo ad eos q. bonori suori ad ministratiōne nō

alteri deberet, etiam de iure natu rali, quod est vtrūque singulariter, quia facilitas cognoscendum quando papa potest dispensare super certis & quando papa potest super certis, & quando domini vel communitates qui habuerunt bellum inter se possunt cōponere super dampnis datis. de quo vide supra bellum. §. 14.

5 Vtrum cum quis non vult restituere, quia non potest nisi cum magno incommodo, & ille cui tenetur non vult dare, dilactiōnem, vel remissionem aliquam posse absolui a suo confessor? R. secundum Direct. tit. Restitutio q. etiā si non imminet periculum vitē restituere debenti, vel aliud graue incommodum potest confessor conscientiam suam formare, ex eo quod intendat negotium vtiliter gerere creditoris, eo quia videt quod nō ita cito vel ita commode vel nunquam possit rem suam recuperare. & sic dare absoluionem peccatori nō potest dūmodo promittat, a bona fide satisfacere certo die vel aliam cautionem faciat. non tamen iuramentum exigat vt ita creditor habeat suum, & peccator non recedat a confessor. desperatus, pro quo facit. l. soluendo. ff. de neg. gest. & hait prator. §. i. ff. de min. Et cū hoc conor. Vo. in sum. Quod bene tenent confessores qui non solum vtiliter non gerunt negotium creditorum sed potiusdam nosē absoluendo illos qui restituerent si absoluōne

negarent qui tenentur ip. si de omni damno dato creditōrib'. 6 Vtrū episcopus vel proprius confessor possit dare licentiam differendi restitutionem incertorum? R. do. Ante. in c. cum tu de vlt. tenet quod confessor non potest, nisi habeat auctoritatem v̄ episcopo. Alij autē tenent quod etiam proprius confessor. Sed ego dico qd episcopus & proprius confessor potest quando ex rationabili causa hoc facit, ita tamen q. per hoc non laetur pauperes, sicut faciunt, quia talia incerta concedantur ad pompam & ad statum illorum qui debent restituere, & ad damnationem tam concedentium quam quibus conceditur. b

7 Vtrum dominus qui sitotum venderet q. si totum venderet q. si totum non possit restituere quicquid ipse vel sui decessores indebite a subditis rapuerunt, habeat aliquem modum liberationis? Resp. secundum Monal. tit. Restitutio. 4. quod sic valet vt remittat omnibus suis in recompensationem aliquam seruitutem ad quam tenetur ei in perpetuum, vel det eis aliquam certam immunitatem, vel faciat aliquod hospitale, vel alia elemosynam de consensu & voluntate damna passorum vel eorum successorum, & cum hoc concordat Directio titu. de resti.

8 Vtrum hæredes quibus relictum est quod soluant mille libras, pro incertis habitis vltis cum non appareat de dictis vltis nisi per confessionem restatoris liberentur per præscr. 30. anno. a dicta restitutione? Respon. Lau. potest. Fed. quod sic, si bona fide semper sic possederunt per episcopum amplius poterunt molestari. Ratio quia cū actio cōpetit ex resti. f. habet. Ad hoc facit quod non. Pa. in d. c. in nostra de iururij. & c. Promittas. ] Concor. Archie. flo. 2. par. tit. 2. c. 8. vbi alient Hoff. qui vult q. restitutor iuramentū vel causo declarat; nisi non valere absoluio, nem vt episcopo. Alij autē tenent quod etiam proprius confessor. Sed ego dico qd episcopus & proprius confessor potest quando ex rationabili causa hoc facit, ita tamen q. per hoc non laetur pauperes, sicut faciunt, quia talia incerta concedantur ad pompam & ad statum illorum qui debent restituere, & ad damnationem tam concedentium quam quibus conceditur. b

<sup>a</sup> Vt in ca. 2. de cor. 3. Pua quod decedens in tormentis carere sepultura.

<sup>b</sup> Gaudii. J Est visus q cedat in simi. pro. vlc. Rudebit die nouissimo. q. gaude b. i. retributio. regi celestis. q. dolebat terram ne vitz pennis. e. Hxc Alexan. J Vbi et tractat de hudo sine recreationibus. & serio sus. a. i. 2.

ad eos quibus bona sunt alienata vel relicta si spacio. 10. ann. possederunt indubitate sunt liberati ab obligatione restitutionis. q. actio psonalis non ppetit p successore singulari. l. 1. s. hares. ff. ad trebelli. Necus si fuisse hares vel vniuersalis aut singularis si fuisse malafidei possessor. vel si aliter appareat de viura per factum. quia sic non esset liberatus. vide etiam quod dico supra prescriptio.

<sup>9</sup> Quomodo etiam per prescriptionem aut vbespionem quis liberatur ab obligatione restitutionis. Vide supra prescriptio. s. 42.

<sup>10</sup> Vtrum per cessionem bonorum tollatur obligatio restitutionis. Vide supra cedere bonis.

**R**ESVSCITANS quomodo restituitur in integrum. vide s. Mors. s. 3.  
**R**EVELARE vtrum qs teneatur ptegrato q fecit requisitis ab eo per excommunicationem aut alio pcepto. vide supra confessio delicti. & Denunciatio. & Inquisitio. Item de sigillo confessionis & secreti. vide supra confessio vtri. S. 3. & S. 22. an teneatur vxor releuare marito adulterium vide supra iuramentum 4. in principio. & adulterium S quarto.

**R**EVERENTIA differtur ab honore. eo quia reuerentia est principium motium honoris inquam scilicet quis ex reuerentia quam habet ad aliquem ipsum honorat. Item respectu suis in quantum. l. quis honoratur. vt ab alijs in reuerentia habeatur.

<sup>1</sup> In quibus consistit reuerentia? R. q. in

vel condõ que cõpetit episcopi nulli. C. de episc. & clericis personalis spacio. 30. ann. claudatur. C. de presc. 30. vel 40. an. l. cum notissimi. Ideo hares bonafidei nõ poterit molestari. Nec ob. p actiones que competunt episcopi durent. 40. ann. q. hoc intelligitur de actionibus competentibus episcopi vel ecclesie collegiata. sed hic nõ competit vt episcopo. sed vt xonomo & admistratori pauperu. Quo verõ bona sunt alienata vel relicta si spacio. 10. ann. possederunt indubitate sunt liberati ab obligatione restitutionis. q. actio psonalis non ppetit p successore singulari. l. 1. s. hares. ff. ad trebelli. Necus si fuisse hares vel vniuersalis aut singularis si fuisse malafidei possessor. vel si aliter appareat de viura per factum. quia sic non esset liberatus. vide etiam quod dico supra prescriptio.

**R**IGOR est iuris excessus qui qñque statuitur ad terrorem aliorum. vt in c. 2. de tornea. & in l. aut facta in fin. ff. d. p. n. 2. quæst. 3. si quis episcopus. Quando tñ sumitur pro ordine iuris secundũ regũ las ipsius scriptas. Vt in c. super literis. de rescript. Quandoque subtilitate. vt no. per glo. in ver. detrahendum. in c. vt constitueretur. l. dii. & differt ab æquitate quæ est ordinata iustitia temperata dulcedine misericordie. vt no. in c. si. de transa. facit c. disciplina. 45. dist. Ius vero est medium inter æquitatem & rigorem. & accipitur pro cõmuni decisione quæ fit fm cõmunes regulas iuris. hxc Pan. in ca. in literis. vlt. not. d. resti. spo. & in c. iuregentium. de sen. & re. iur. 1. no. & Bar. in l. 1. C. de legi. Quando autem rigor aut æquitas sit seruanda dic. vt in d. c. si. de transa. & in l. placuit. C. de iudi. quia parum ad nos pertinet.

**R**ISVS Vtrum sit peccatum? R. quod aliquando prouenit ac feneritate cõscie & pugnatione suauitatis diuine. & ista pnet ad fructũ spiritus q. e. gaudiũ. b. de quo ad gala. 5. Aliquando ex mansuetudine nature. Aliquando ex in ordinatione inepte lætitie. de quo dicit eccl. 7. Melior est ira risu. glo. inter linearis. qui dissoluit etiam sapientem. & sic isto modo solum est peccatum. hxc Alex. e. in secunda secunda q. 3. 7. argum. 1.

**R**IXA videt quoddam priuatũ bellũ quod agitur inter personas priuatas. nõ ex aliqua publica auctoritate. sed magis ex inordinata voluntate. q. semper peccatũ mortale in inuadente. In defendente vero se aliquãdo est sine peccato. vt quãdo solatio defendendi cum moderamine inculpa tẽ tutela. sit. de quo s. Defensio p totum. Aliquando

<sup>a</sup> In animalia irrationabili J Secundũ Pa. in d. c. de inu. hac facie ad statuta imponentia. cetera p. p. quibus p. puocatus p. q. puocatus p. catens incidit illi. q. statũ Jogi idititit. Ed iud. ex officio illa p. mod. rapit secũda no. I qd ergo. S. p. ne grauior. ff. de infami. & in. l. aut facta. in. ff. de pen. vide Ba. in. h. in. l. 2. de recepta. vbi recipiens agnatum. exbannitum contra formã statuti imponitur certam p. nã. & si nõ possit impũdẽ occidi scidit in p. nã. licet p iudicẽ possit moderari.

<sup>b</sup> Debet iuxta restimõs sepe] Nõ scilicet aliis sine cõmunione decedat.

<sup>a</sup> In animalia irrationabili J Secundũ Pa. in d. c. de inu. hac facie ad statuta imponentia. cetera p. p. quibus p. puocatus p. catens incidit illi. q. statũ Jogi idititit. Ed iud. ex officio illa p. mod. rapit secũda no. I qd ergo. S. p. ne grauior. ff. de infami. & in. l. aut facta. in. ff. de pen. vide Ba. in. h. in. l. 2. de recepta. vbi recipiens agnatum. exbannitum contra formã statuti imponitur certam p. nã. & si nõ possit impũdẽ occidi scidit in p. nã. licet p iudicẽ possit moderari.

<sup>a</sup> In animalia irrationabili J Secundũ Pa. in d. c. de inu. hac facie ad statuta imponentia. cetera p. p. quibus p. puocatus p. catens incidit illi. q. statũ Jogi idititit. Ed iud. ex officio illa p. mod. rapit secũda no. I qd ergo. S. p. ne grauior. ff. de infami. & in. l. aut facta. in. ff. de pen. vide Ba. in. h. in. l. 2. de recepta. vbi recipiens agnatum. exbannitum contra formã statuti imponitur certam p. nã. & si nõ possit impũdẽ occidi scidit in p. nã. licet p iudicẽ possit moderari.

ROGATIONVM.

Aliquando sic cum peccato veniali. si cum non multum excedit moderamentum aut quãdo est leuis motus animi ad vindictam. Aliquĩ vero cã mortali. scum adõ effr gnao infurgit in impugnantẽ ad occidendũ. vel grauius ledendum eum. & de ista intelligitur illud ad Gal. 5. & est filia ire. vt dicit Grego. 31. mora. concor. Tho. 2. 2. q. 41. 1 & 2. ar. 1. Quod si Ticius & Sepropius percussissent se ad inuicẽ. & contumeliam dixerint. nunquid ista paria delicta tollantur murua contemplatione. vt dñ in c. itelleximus & c. si. de adul. R. quod non secundum Pa. i. c. 1. de iur. iur. & in d. cap. intelleximus. etiam si non agatur ciuilitate. quia non sunt circa idẽ factum. eod quod factum tuum non emeu. vt probatur i l. apud Celsũ. S. Marcell. ff. de do. excep. & ideo qlibet poterit agere de iniuria sua & damno. nec poterit repelli ab agendo propter iniuriam factam. vt dicit Inno. in d. c. intelleximus. multominus tollitur si agatur criminaliter ad pœnam legalem. quia cuiuslibet delictum punietur pœna condigna l. 2. S. 2. ff. de adult. Et dicta regulariter paria delicta intelligitur vera solum quando delictum circa idẽ cõmissum. vt puta circa idem matrimonium & agitur ciuilitate.

<sup>2</sup> Sed nunquid pcutiens ex iusto calore iracundiæ teneat. R. Spe. tit. de accusatore. S. 1. ver. quid si vocauit te latronem. & hũc. S. h. abes. & Pa. i. c. 1. de iniurijs. tenet quod non. q. calor iracundiæ vitio caret calumniæ. ff. ad turpi. l. 1. S. q. i. possit. Sed contrarium credo. quia iniuriã propriam non licet vlcisci. C. quãdo licet sine iud. per totum. ar. per locũ a speciali in l. si ex plagis. S. tabernarius. ff. ad l. Aquil. facit. c. primum. de iniur. & l. si. ff. de sca. Miti. tamen agitur cum eo. quia difficile est iustum Sum. Ang. Pars 1 I.

SACERDOS.

temperare dolorem. l. si adulterium. S. iperatores. ff. de adul. & sic tene in pscientia q. teneatur. Et quod dicit Spe. haberet locũ in giali irrõnali a puocato si occidere. q. sic non teneret dñs. de quo in l. 1. S. c. u. arie tes. ff. si qua. pau. fe. di.

**R**O G A T I O N V M Dies sũt dies tres immediate pcedentes festum Ascensionis domini in quibus ieiunandũ est & feriandũ. Serui & ancillẽ debent esse liberi ab opere seruilis. & quadragesimali cibo. vt dñt hoies. ut hñ in c. pronunciandũ. & in c. rogationes. de conse. dist. 3. quibus abrogatũ est quod ad ieiuniũ & festa. & male. attamẽ excusant pfacientes a peccato. sed non a pœna. q. credendũ e q. multa bona in fructibus pstarẽ nobis a deo. si illo tpe quo incipiunt eorũ maiorã picula hoies p ieiunium. & sanctificationem in letanijs conueniret ad pcedẽdum eius largitatem.



**S**A C E R D O S nomen est cõpositũ ex græco & latino. quasi sacrum dans. 21. dist. clericos. Eius officium est sacramentũ corporis. & sanguinis domini conficere. orationes dicere. & bene dicere dona dei. vt in ca. perlectis. 25. dist. uer. ad p̄sbyterum.

<sup>1</sup> Vtrũ appellatione Sacerdotis ueniat solũ p̄sbyter. vide Catech. de sacra. ord. c. de minorib. S. Tertio grad. R. q. i materia favorabili noie Sacerdotis uenit p̄sbyter Dyaconus & Subdyacon. facit tex. in c. 1. 15. q. 5. Secus in materia odiosa. q. solum uenit p̄sbyter. facit. c. si q. quã. de coha. cle. & mulie. & ibi Pa. hoc no. in 1. notabili.

<sup>2</sup> Sacerdos parochialis debet uisitare in firmos sepe. b. c. 1. de cele. mis. Itẽ det stare ieiunus usq. ad horam congruã celebrandi. & si celebrat non debet lumere purificationem. ppter necessitatem nisi habeat alium per quem possit supplere. ut not. Pa. in c. 1. 3. & 5. notabili.

<sup>3</sup> Vtrum possit ministrare sacrameta peregrinis & hospitibus. consultibus ad ecclesiam suam? R. Pan. in d. c. 1. q. sic. undẽ morientes ibi sine electione sepultura pelliuntur ibidem. Aut si alibi elegerunt debetur eis quarta portio.

<sup>4</sup> Vtrum sacerdos uolens se scipere eu-

a Sacramento. J A sacer dicit hoc sacramentum. Sa  
cramenti. piguus sponsonis subest iustitiam, & di  
citur sic ga custodia debet sicut factio sanob, ga uio  
sare quod qs promittit perfidie est. Item sacramtu  
sprout hic accipitur in celebratione, cum res gesta  
sicit ita vt signifi

care credatur  
ideo quia sub te  
gumento corpo  
rali rerum vir  
tute secreti & la  
tente eorum fa  
cramentoru ope  
rat effectus, unde  
a sacris vel sacra  
tis virtutibus dicit  
& gratia miste  
rii, dicitur eo qd  
habet sacra re  
geditam dispen  
satione. Et secun  
dum S. Tho. 7. 4.  
q. 1. par. 1. sacra  
mentum dicit tri  
pliciter. Primo  
modo illud qd  
veluti origo sa  
cramenti, hoc mo  
do passio christi  
dicitur sacramtu  
ga mors xpi no  
stroru sacrame  
toru est coluina  
xio. Secundo mo  
do dicit id qd fo  
lucum sacramen  
tu ondit. Et hoc  
modo dicuntur  
fuisse sacra in an  
tiqua lege. Terti  
o dicitur factum id  
qd est ita signu  
grae, qd est causa  
exilitatis efficaciter representat. Et hoc modo dicuntur sacramenta noue legis. Et de istis intelligitur pns d. ffinitio. Ad cuius intelligentiam no. d. ffinitio. Sco. in d. di. 1. 4. q. 2. ar. 1. quod sacramentu est signum sensibile gratiam Dei vel effectum Dei gratitutum ex institutione diuina efficaciter signans ordinatum ad salutem hominis viatoris. In hac diffinitione tria ranguntur, primo genus sacramenti dum dicitur signum sensibile, multa enim signantur que non sunt sacramenta sicut circulus ante tabernam, ibi signat unum esse, & tamen notatur sacramentum. Ex quo ad hoc notum esse triplex signum, nemo orarium demonstrationum, promittitium. Primum est prateritum. Secundum pntis. Tertium futuri & horum trium sacramentorum extat signum passionis xpi praterite gratie modo collata, & glorie futurae. Secundo tangitur ca effectiua facti dum dicitur ex institutione diuina efficaciter signans, cauta enim effectiua sacramentorum Deus est, dicitur vero efficaciter ad dnam factoru anti que legis, in quibus ex natura facti non conferebatur gratia dempta circumcisione. Dicitur autem quod

charistie sacramentum, pu  
ta quia infirmus uel alias  
impeditus a celebratione  
debeat habere orarium si  
ue stolam. R. quod sic. Et  
ita circa collum, & super  
utrunque humerum quod  
signum crucis praparet in  
suo pectore. sic etiam qua  
do uult celebrare, ut in c.  
ecclesiastica. 2. 4. distin. 10.  
aperte clamat. & ibi gl. 2.  
hoc dicit.

Sed nunquid cum fac  
fic officium dyaconatus,  
utetur stola sicut cum ce  
lebrat. R. quod non argu.  
capit. precipimus. & quod  
ibi not. 93. distinctio. sed  
utetur sicut dyaconus uti  
debet scilicet quod habeat  
stolam super humerum si  
nistrum taliter, quod ue  
niat ante & retro sub bra  
chio dextero, & humerum  
dextru cum eius, brachio  
sit liberum ad ministeriu  
sacerdotale. 16. distinctio.

significat gratiam, aut effectum Dei gratitutum. ppter  
Eucharistie sacramentum. Illud enim proprie non  
signat gratia sed effectum gratiui  
st uerbu, aut misticu, vt infra S. J. Tertio tangitur ca  
finalis sacramenti di dicitur ordinatum ad salutem  
&c. ut scilicet p  
nihilum ad in  
sibilium ascenda  
mus, ex quo pa  
ter qd in celo nul  
la erunt sacram  
ta. hęc Vori. in 4.  
dist. prima.

Materialis ele  
mentu illud ac  
cipitur p signu  
sensibile, & forte  
veit hoc uerbo  
elementu, ga ma  
teria baptismi, qd  
est sacramentu, qd  
est elementu  
est scilicet aqua.  
Et hoc est ad di  
citur hic. Et elem  
tum sumitur p  
quancumq re sa  
sibile.

Ex institutione  
figurata, & ex si  
militudine rep  
sentans ] Sic de  
clara hac uerba  
Quia n. similitu  
do representandi,  
q res hnt ex sua  
condicione per se  
no sufficiere, ga  
per se non est de  
terminata ad p  
cise significandu  
sacramenti effe  
ctum, & propter

hoc dicit Hugo de sacra. lib. 1. par. 9. cap. 2. quod  
sacramentum debet habere quandam similitudine  
ad ipsam rem cuius est sacramentum, secundum  
quam habile sit ad eandem rem representandum, in  
stitutionem quoque per quam ordinatur sit ad il  
lam significandum, & parum post dicit, quod simi  
litudinem habet ex prima conditione. institutionem  
ex superaddita dispensatione, exemplum. Aqua  
oleum vel homo contritus habent quandam simi  
litudinem ad gratiam ex se, vt sicut aqua mundificat  
oleum linit, homo dolens gaudium expellit, sic  
gratia mundat & linit. interius & peccatum expel  
lit, sed ista similitudo non sufficit, quia oportet vt  
insituetur ad agente. Addit etiam ca sanctificatio  
nem, per quam gratiam continet, & efficacit ad  
eandem sanctificationem conferendam. E par  
um post dicit quod illam sanctificationem habet  
ex apposite uerbi vel signi benedictione, sed  
quanco, scilicet non datur talis gratia sanctificans  
sine uerbo, & sic intellige etiam ca que sequun  
tur.

Pro quancumque sensibili. ] Vt aqua in baptis  
mo, unum in sacramento & huiusmodi.  
Pro representatione ] representat enim sacramen  
tum gram xpi mundare animam, sicut dicimus sordes  
mundari ex aqua vt hic d. Addit tñ ex sacrificacione  
quia elemta no  
eunt sanctificata  
prout Christus  
ordinauit, uel  
exhibita uel ac  
cepta non munda  
rent.

Naturalis simi  
litudo ] Scilicet  
aliquid subesse  
sacramento, ut  
gratia.  
Actualis insti  
tutio ] Actuali  
ter, enim effici  
entia sacramentu  
eo modo, quo insti  
tuit ecclesia a mi  
nistris occulte, &  
cum uerba dnt  
ocultae, ut in sa  
cramento altaris,  
penitentia, &c. ex  
pnt ut in bap. is  
mo & hnt  
Determinatur  
ordinationem ]  
Scia quod libet  
factum ordinat  
terminat, ut si  
gnificet ibi sub  
esse gratiam.  
Respectu hui  
significati. ] Si  
gnificatum, em  
sacramenti est il  
lud qd in sacra  
mento cõtinet. f.  
gratia, & ipsalis  
sanctificatio, est  
illa benedictio  
p qua sacra men  
ta habent effi  
caciã efficien  
di significatum.  
scilicet confer  
di, gratiam, que  
continet in virtute  
En Ri. in 4. di. 1. ar. 4. q. 2. no. ex  
vi sacramenti essentialiter & in actu &c. Et declara  
re ibi per eum, & per Sco. ibidem, & dicit etiam. 5.  
Bona. ibi dem, q sacramenta non continent gratia  
essentialiter, sicut aqua in uase, uel medicina in pi  
xide, imo hoc intelligere esset erroneum, sed dicunt  
tur continere gram, quia ipsam significanc, & quia  
nisi hnt defectus ex parte futiprentis in ipsis inueni  
tur gra & semper cõferuntur, sic intelligendo q gra  
fic in anima non in figuris, visibilibus sacramenti, &  
tanta dnt uasa gratie, pnt et dici uasa, quia sicut  
quod est in uase non est de ipso nec ex ipso. sed  
ab ipso hauritur, sic gratia non est de sacramentis

nec a sacramentis sed oritur a fonte eterno, & ab il  
lo hauritur, ab ipsa anima de ipsis sacramentis, &  
sicut quia recurrit ad uia. cum liquore requirit, sic  
querentem liquorem gratie, & non habentem recurrit  
dum est ad ipsa sacramenta, &c.

Primum elementum siue debita  
materia. Secundum forma  
uerborum. Tertium mini  
ster debitus. Quartum in  
tentio ministratis, & istis  
habes. 5. Baptismus & in  
aliis locis suis.

Sacramentum tantum  
dicitur puta in baptismo,  
ablutio sub forma uerbo  
rum i. eucharistia ipsa ho  
sta cõsecrata, & hmoi res  
facti hnt in baptismo, & aliis  
in gbus iprimis e caracter.  
In quo uero no imprimis  
est quidam ornatus anime  
vt in penitentia. In sacra  
mento autem corporis xpi  
est ipsum corpus xpi uere  
sub illa specie cõtinetur,  
& est corpus misticu sac.  
sancta ecclesie, que tam  
in ipso non continetur,  
sed signatur, etiam quod  
dam quod est res & no fa  
cramentum, & istud est gra  
ratum facies siue effectus  
sacramentorum.

Quot sunt sacramenta  
noue legis. R. q. 7. Bap  
tus. Cõfirmatio. Euchari  
stia. Penitentia. Extrema un  
ctio, Ordo, & Mõnioniu.  
In quibus autem imprimis  
caracter. vide. 5. Caracter.

Et uerbis ita ut res sit quasi principium materiale  
& uerbu quasi formale, eo q cõpletus et conuenit  
ro significandi & sanctificandi puta cum facta noue  
legis fuerit inefficua a uerbo Dei iam hanc nature  
nature uinito conueniens fuit ea consistere in reo  
& in uerbis vt suum expressius significauerunt auto  
rem res aut & uerbum non consistunt sacramen  
tum tanquam aliqd vnum uirtute absolute in ef  
fendo, sed uirtute relatiua in causando & signifi  
cando, sunt enim unum principium in causando & si  
gnificando unum sanctificationis effectus, sicut p  
& mater gñationis unum completum principiu.  
h Res sacramenti. ] Vocatur res quia & aliqd crea







indicio sacerdotis. Et sic restitutio, est opus facti factorii, & eius pars. Si autem dicat factus factio proprie per penam voluntaria, alii p.am, ad quam non tenebatur, nisi ex culpa, tunc non est pars satisfactio. Hec ille.

**a** Occasionem qui az. Idem S. Th. 2. q. 4. ar. 1. & Richardin 4. dist. 38. ar. ult. q. 1. & Alex. 1. 2. q. 34. ar. 1.

**b** Vt si idu dicitur Vt dicere, verba puocantia ad inxuriam, auaritiam, ambiciones, & huiusmodi.

**c** Non est, ut qd scandalizetur. Vt si quis uadat spaciatur cum sociis honestis, & huiusmodi.

**d** Quod est per accidens. Loquitur de scandalo, occasione.

precedere omnem partem penitentiam, cum dicat cessatio nem ab iniuria. De quo videtur S. Restitutio. 4 in S. 1. & se. Sed large accipiendo restitutionem prout dicit omnem illud quod ad debitam satisfactionem exigitur, sic est pars satisfactio nis.

**S**CANDALVM est dictum vel factum minus rectum praebens alteri occasionem ruinam. Ita not. Cardina. i. cle. 1. de offi. or. fm Laure. a scan dalon græce qd latine dicitur ruina vel offensio vel impactio pedis, & elicitur a Hiero. super illud Matt. 18. Scis quia pharisei audito hoc verbo scandalizati sunt. Vnde sicut quando aliquid ponit in via corporali per quod imugiens disponitur ad ruinam, sic in via spirituali quicunque per factum suum seu dictum minus rectum id est vel malum fm te, vel habes speciem mali disponit aliquem ad casum in aliquod peccatum, proprie scandalum ei facit. Hostien. i. summa. de renun. dicit graue scandalum dicitur quando ex dicto vel facto, alii trahuntur in contentum mortalis peccati, & propterea glo. de renun. in c. nisi in S. pro graui. in ver. distinguendum, dicit qd non est curandum de scandalo, nisi sit graue, de noui oper. nun. c. 2. in S. super eo. ibi. Tu vero prout utando graui scandalo, & de uo. c. magnæ in ver. prater ca. de reg. iur. qui scandalizauerit, quod no.

**1** Quotuplex est scandalum. R. duplex scilicet actiuum & passiuum, sicut dupliciter potest quis esse causa peccandi alteri. Vno modo per se, puta quod quis aliquid malum facit propter illud intendens alium deducere in peccatum, aut si non intendit tamen factum est tale quod de sui ratione habet, ut sit inductiuum ad peccandum, & sic istud dicitur scandalum actiuum. Altero modo quis per accidens potest esse causa peccandi alteri, puta quod

per intentionem scandalum dandi id facit, & ex ratione operis non est ut quis scandalizetur. c. Si tamen alius male dispositus est, aut ex inuidia quod habeat ad alium, aut alio modo, puta ex fragilitate, id scandalizatur & talis non dat occasionem (quantum in se) tali scandalo propterea vocatur scandalum passiuum sine actiuo, quodque etiam est scandalum actiuum simul, & passiuum in altero, qui dat, & passiuum cum ille qui accipit peccat. Aliquando est actiuum sine passiuo, puta cum aliquis inducit aliquem ad peccandum, sed ille non peccat. Hec ex Alex. 2. 2. ti. de scandalo. q. 5. ar. 1. & Ric. in 4. dist. 38. ar. ult. & S. Tho. 2. 2. q. 43. ar. 1.

**2** Vtrum scandalum sit speciale, peccatum mortale. R. qd aut scandalum passiuum est tantum impactio ueniale peccatum, puta cum aliquis ex dicto alterius mouet ad peccatum ueniale, & sic est ueniale peccatum, aut est cum impactione ad mortale peccatum, & sic non est mortale, non tamen aliud speciale ab illo quod committit, quia summe re occasione peccati ex dicto vel facto alterius non constituit speciale ratione peccati, quia non importat deformitatem specialis virtuti oppositam, sed solum peccatum quod committit. Si autem loquimur de scandalo actiuo & si sit per accidens, si non est speciale peccatum, quia quod est per accidens non constituit speciem, tamen quodque potest esse peccatum ueniale, ut quod actum committit uenialis peccati, vel actum qui de se non est malum sed solum habet speciem mali cum, aliqua leui inductione, quodque est mortale, siue quod committit actum mortalis peccati, siue quod contemnit salutem proximi, ut pro ea seruanda non pratermittat aliquis facere quod sibi libuerit. facit. c. cauendum. 10. q. 3. & d. s. pro graui. q. 1. hi quoscunque. Si vero sit scandalum actiuum per se, puta quod intendit ducere ad peccatum, & si quidem intendit inducere ad peccatum mortale, si peccat mortaliter. Similiter si intendat inducere ad peccatum ueniale per actum peccati mortalis. Si autem intendit inducere ad peccatum ueniale etiam per actum peccati uenialis, sic est ueniale peccatum, & isto modo scandalum actiuum per se est speciale peccatum, quod ex intentione huiusmodi rationem speciem mali peccati, & opponitur directe correctio

**a** Rn. fm Nich. J. Nico. de Ly. sup epistolam ad Romanos. 14. Idem tenet, ut hic.

**b** Aut bona opera. Intellige principium huius conditionis de scandalo, passiuo, quia operatio boni, est in opere occasione dicti uel facti minus recti.

**c** Secunda etiam opera non sunt omittenda. Exemplum de phariseis qui de doctrina saluberrima domini nostri Iesu Christi, scandalizauerunt. Exemplum etiam ponit in eo qui uult dare esse mosynam extra casum necessitatis.

**d** Ex malicia prouenit. J. C. Gcor. S. Tho. 2. 2. q. 43. ar. 7. Et Nico. de Ly. ubi supra.

**e** Potius teneor quia scilicet teneo, si non reposito ruere in peccatum propter peccatum, puta in furtum uel periuurium.

**f** Propter scandalum proximi, sui singulare. Adde Nicol. de Ly. dist. ubi 3. q. si bona sunt aliqui commodata, siue deposita, debet ea repetere si sunt ablata. Et ponit exemplum de S. Tho. Cantuariensi, qui non obstante scandalo regis Anglie boni ecclesie reperiuntur, &c. Adde etiam quod si repetere nostra possimus, non tamen ex cupiditate hoc debemus

ni fratrem, propter hoc quod intendit spale proximo cum eum, hæc omnia ex Alexan. & Rich. vbi 3. & Tho. 2. 2. q. 10. 1. ar. 3. & ad aliud Matt. 18. necesse est ut ueniatur scandala &c. uerum quod est necesse, nisi homines uitam mutent.

**3** Vtrum aliquis teneatur dimittere aliquid bonum operis proximo, scandalizatur. R. secundum Richardum ubi supra. ubi supra. Quod aut bona opera sunt necessaria, ad salutem, ut sunt precepta, aut sunt super rogationis, ut pro filiorum opera, aut in genere differunt ut comedere carnes, bibere uinum, retinere temporalia, debita repetere, & huiusmodi. Opera enim prima non sunt pro quocumque scandalo omittenda, qui nullus debet uelle damnationem suam pro euitanda illa proximi sui. Facit. c. 2. de no. op. nun. & 1. dist. illa. 1. 1. q. 4. inter uerba. 2. 3. q. 3. c. 1. S. 1. ante si. Hic aduerte secundum Innocentium ut recitat Pa. de ten. in can. nisi c. S. pro graui quoque, quod in preceptis iures naturalis & euangelici est uerum hoc sed ueritas iuris positum ex causa est temperata & relaxanda, & contrarium statutum propter scandalum, ut non de concess. praebe. c. propositum, de uoto, c. i. Secunda est opera non sunt omittenda propter scandalum proximi prouenit ex malicia, quod per hoc uolentibus malitiose ipse dire bona opera dare materiam & occasio malignandi. Si uero scandalum prouenit ex infirmitate proximi vel ignorantia, sic sunt ad tempus intermittenda, quouique scilicet

adhibeatur sufficiens diligentia ad hoc ut ignorans instruat, & infirmus aliquo modo confortetur, ut non de bono opere scandalum sibi summa. c. inter. uerba. 1. q. 3. nec talis retardatio merito preiudicat, quod non minuit de perfectione charitatis sed magis disponit ad augmentum non tamen omnino sunt talia pratermittenda propter scandalum proximi. Tertia etiam opera, si differunt a quorum omisio alteri non praeiudicat, nisi ipsi omittenti, & etiam in temporalibus tantum, sic sunt omittenda de precepto quod do probabiliter proximo scandalizabitur ex infirmitate scandalo mortalis peccati. Sed si uenialis erit de consilio. Si autem scandalizatur ex malicia, ut puta qui offensum est sibi quod non debet scandalizari, & modo debito suum ut non scandalizetur & tamen uult scandalizari, quia sic prouenit ex malitia, & tunc nullum opus est pratermittendum propter scandalum ex malitia proueniens, & Alexa. uero in tertia parte sum. cap. de preceptis legis poenitentiae, tenet quod si sum iniuriam & tunc meo casum meum ex non repetitione rerum mearum, potius teneor vitare scandalum meum quam proximi. Similiter si sum pfectus & repetam debito modo, licet sicut praeponderat bonum commune bono speciali, sic praeponderat scandalum communitatis & plurium. diffipacio pacis & uirilatis communis & incentiuum delinquendi, quae omnia acciderent, & si non liceret sua repetere, propter scandalum proximi sui singulare. Aduerte tamen hic quod licet de iure ciuili non sit curandum de scandalo, quod potest contingere circa personam detentoris iniuste inuicta, immo liceat talem occidere quando aliter non potest recuperari, ut not. Bart. in l. furem. ff. de sicca. tamen de iure canonico & in consuetudine fm Pan. in c. nihil, de praer. non consulere bono, uero, pro repetitione rerum temporalium aliquid facere quo uerisimiliter ualde laeta & horribilia deberet euenire. facit. c. suscipim, de ho. & i. c. 2. de no.

facere, sed ex charitate, & iustitiae zelo, & eam uentiam qui contentiosus, uelle repetere uerificaret, in eo illud Greg. Cum pro re terrena pax a corde est proximo scinditur apparet. Quia plus res, quam proximus amat, & intelligentia contentiose, ex tra iudicium. Hostien. ex Alex. in 4. 3. par ubi 3.

Provenit ex malitia [Vide Alex. 2.2. q. 54. ar. 6. ubi plenè tracta hanc questionem. Et ibi quid de doctrina veritate vitæ & iustitiæ, de quo etiam in ca. qui scandalizaverit, de reg. iur. b. Rationabiliter petit] Vide infra. de his qui sunt sui vel alie. iur. §. i. in glo. ver. vira tur.

Peit vestimentum] Puta quia dicitur sum, & etiã ultra statum meum habeo superflua. d. Irrationabiliter expecti] Dicitur Alex. q. non tenor dare dupli de causa. V. de bono publico, ad quod pertinet vel domum rerum non transferat sine ratione. Alia è ve dicitur tunc merritas percutimus. Multa menter, & se scandalizari fingeret. Et No. in illud didi. ppter bonum publico &c. ex quo inferitur q non licet experire res suas pro vanitati bus. Vide & iterum subdit, quod ad bonum publico non pertinet, vt res suas quique dispense, vt melius puerit.

Scilicet veritas vitæ] Aliud exã pñcipit Alex. scilicet si in religione, & patres mei scandalizantur si non ex eo, non debeo exire. Et veritas doctrina] Vt si prædico euageliu Christi, siue hden non debeo dimittere. g. Ad punien] Vt si iudex vult punire latronem ipse scandalizatur non debet dimittere.

h. scientia] Non q non è scientia importat certitudinem cognitionis & iudicij, per ditur sum rationis. Vnde omnis certitudinalis cognitio alicuius per rationis colationem dicitur scientia. Ad hoc autem q intellectus humanus perfectè afficiat veritati fidei duo requiruntur. Primum est vt sanè capiat ea que proponuntur. Et hoc pertinet ad domum intellectus. Secundum est vt habeat certum iudicij de eis dicens nondo credendis & agenda a vitadis, & ad hoc est necessariu donu scientie. Et sic scia qua est virtus, intellectualis habet certitudinis & rebus creatis & rationis demonstrationis, & ideo secundum huiusmodi modum. Ita scientia que est donum spiritus sancti habet certitudinem de rebus creatis & agendis supra humanum modum ex præsentia spiritus sancti, secundum Tho. in 3. di. fin. 33. Ad intelligentiam etiam scientiam accipi tripliciter, primo quælibet rei notitia. Hoc modo accipit Philosophia. Scientiam. 6. Ethic. dum dicitur, Scientia est habitus qui determinat unum dicti natæ unum dictum natæ, hoc modo capta scientia pñcipia q conclusiones tam necessaria q contingencia dicitur sciri, hoc modo dicitur Romani vel Parisi magna esse ciuitatem, secundum dicitur scientia ut habet diuini contra sapientiam sicut dicit Apostolus. 2. Corinth. 12. Alij quidam per spiritum sanctum remmo sapientie, alij fecerunt scientiam secundum eundem spiritum. Quæ verba tractans Augustin. 14. de trinitate dicit, quod sapientia est eternum,

ope. nun. & c. si vero, et 1. de senten. excommu. & quod ubi no. Innoc. Si tamẽ faceret non credo mortali peccaret, quando scandalu prouenit ex malitia. Sed unquid quolibet bonum sit faciendu ne proximus scandalizetur. Resp. vt colligo ex doctrina Alexand. in 2.2. tracta. de scandalo, vel q. 54. ar. 7. Aut bonu quod expetir proximus rationabiliter petit b. puta, quia pauper petit vestimentum, & huiusmodi, & tunc si ad hoc tenor alias de praecepto, casus est clarus, si non tenor de praecepto, sic debeo illud manifestare, quomodo rationabiliter illud non facio, & tunc sufficit, & si scandalizatur sibi imputet, quia scandalum est pharisæorum qui scandalizabantur, quia discipuli non lauabant manus, & tamen cum dominus lacrima esset scandalum accipientibus, dixit finite illos &c. Matth. 15. Si vero non rationabiliter tale opus omittit, sic ne proximus scandalizetur, de mortali tenor illud facere, facit c. 2. de nou. oper. nun. Aut quod petit irrationabiliter expetir, & sic non tenor sed iusticiat satisfacere pro posse ne scandalizetur ex ignorantia vel infirmitate, & si non acceptam scandalum est pharisæorum, & sic secundum

Quid de fama, vt ubi sit defendenda ne alij scandalizentur, dic vt supra fama. §. 1.

SCIENTIA Aliquantum habetur per cam, & hæc propriè est scire, & de hac loquimur philosophus in libro Postè & 6. Ethic. facit. l. i. cire. ff. de legi. & c. in telligentiā, de verb. signifi.

Aliquando scientia habet aliquem sensum corporeu, vt puta scio q habes caput in capite quia video, scio qd dixisti tale verbu, ga audiu. Scio quod tale qd est dulce, ga gustau, est duru vel molle, ga palpaui,

dum eundem spiritum. Quæ verba tractans Augustin. 14. de trinitate dicit, quod sapientia est eternum,

tudinalis cognitio alicuius per rationis colationem dicitur scientia. Ad hoc autem q intellectus humanus perfectè afficiat veritati fidei duo requiruntur. Primum est vt sanè capiat ea que proponuntur. Et hoc pertinet ad domum intellectus. Secundum est vt habeat certum iudicij de eis dicens nondo credendis & agenda a vitadis, & ad hoc est necessariu donu scientie. Et sic scia qua est virtus, intellectualis habet certitudinis & rebus creatis & rationis demonstrationis, & ideo secundum huiusmodi modum. Ita scientia que est donum spiritus sancti habet certitudinem de rebus creatis & agendis supra humanum modum ex præsentia spiritus sancti, secundum Tho. in 3. di. fin. 33. Ad intelligentiam etiam scientiam accipi tripliciter, primo quælibet rei notitia. Hoc modo accipit Philosophia. Scientiam. 6. Ethic. dum dicitur, Scientia est habitus qui determinat unum dicti natæ unum dictum natæ, hoc modo capta scientia pñcipia q conclusiones tam necessaria q contingencia dicitur sciri, hoc modo dicitur Romani vel Parisi magna esse ciuitatem, secundum dicitur scientia ut habet diuini contra sapientiam sicut dicit Apostolus. 2. Corinth. 12. Alij quidam per spiritum sanctum remmo sapientie, alij fecerunt scientiam secundum eundem spiritum. Quæ verba tractans Augustin. 14. de trinitate dicit, quod sapientia est eternum,

nor, sed scientia est spiritualis. Hoc quippe modo capta solum creatis non increta sciri dicitur. De isto dono scitig, vide S. Tho. 2.2. 4. 19. Ter modo dicit scientia habitum conclusiuo nis demonstrata vt vel demostabilis sicut accipit Philosophia scientia in 1. Po. ste. dũ dicit. Sic unumquodque sciri arietur per se & non soliphitico mo qd est in accidens cum causis ali cognoscim. Vñ l. testis & pñcipiori sicut sciri in conclusioni. Secũda conditio q scientia acquiritur syllogistic dicitur, dum dicitur, Et qm illius iure caute. Tertia q est solius necessarii dũ dicit. Et qm impossibile est alio modo se habere. Hæc vori in 3. dist. 31. a Credulitas] Vide Bar. in l. i. ff. de interro. ad. Qui dicit q credere è firmiter in hærere alicui rei non ex eo quod q vidit, sed ex alij relationib. Idem B. l. in l. c. antiquiorib. 3. q. 5. iur. delib. & in l. 2. §. q. obseruari. C. de iur. cal. &c. b. Respo. q clerici] No. hic vsu bonã doctrinam Psa. in c. cum in quæstio, de ele. p. Religiosi vero] Dixit tex. in ca. lego. 16. q. 1. qd religiosi magis indigent cõ-

templationis quæ scientia. d. Vel rone officij] Sicut sacerdotis q deponit ad diuini officij celebrationem tenetur scire tmã grammaticã, q congruẽ sciat verba proferre & accentuare, in quantum vero è minister sacrorũ tenetur scire tmã materia cuius libet facti, & modum rite dispensandi ea. Inquãtũ vero è doctor tenetur scire saltim rudimenta & articulos fidei p dilectione operari. 1. fide, & qm fidei. Quia requiritur q non hæt opera, mortu 6. Jacobi. 2. Et sic tenetur scire pñcipia ad saluam sicut debet age re, quibus debemus caute & quio a suis debemus refurgere inquam tenor ex uident conscientie tenetur scire distinguere inter se pã & lepã peccatorũ. Addeus ad hoc Tho. in 4. dist. 14. q. ad epos pertinet scire etiam ea q difficultatem in lege dei facit vel facere possunt. e Symboli] Pa-

templationis quæ scientia. d. Vel rone officij] Sicut sacerdotis q deponit ad diuini officij celebrationem tenetur scire tmã grammaticã, q congruẽ sciat verba proferre & accentuare, in quantum vero è minister sacrorũ tenetur scire tmã materia cuius libet facti, & modum rite dispensandi ea. Inquãtũ vero è doctor tenetur scire saltim rudimenta & articulos fidei p dilectione operari. 1. fide, & qm fidei. Quia requiritur q non hæt opera, mortu 6. Jacobi. 2. Et sic tenetur scire pñcipia ad saluam sicut debet age re, quibus debemus caute & quio a suis debemus refurgere inquam tenor ex uident conscientie tenetur scire distinguere inter se pã & lepã peccatorũ. Addeus ad hoc Tho. in 4. dist. 14. q. ad epos pertinet scire etiam ea q difficultatem in lege dei facit vel facere possunt. e Symboli] Pa-

templationis quæ scientia. d. Vel rone officij] Sicut sacerdotis q deponit ad diuini officij celebrationem tenetur scire tmã grammaticã, q congruẽ sciat verba proferre & accentuare, in quantum vero è minister sacrorũ tenetur scire tmã materia cuius libet facti, & modum rite dispensandi ea. Inquãtũ vero è doctor tenetur scire saltim rudimenta & articulos fidei p dilectione operari. 1. fide, & qm fidei. Quia requiritur q non hæt opera, mortu 6. Jacobi. 2. Et sic tenetur scire pñcipia ad saluam sicut debet age re, quibus debemus caute & quio a suis debemus refurgere inquam tenor ex uident conscientie tenetur scire distinguere inter se pã & lepã peccatorũ. Addeus ad hoc Tho. in 4. dist. 14. q. ad epos pertinet scire etiam ea q difficultatem in lege dei facit vel facere possunt. e Symboli] Pa-

templationis quæ scientia. d. Vel rone officij] Sicut sacerdotis q deponit ad diuini officij celebrationem tenetur scire tmã grammaticã, q congruẽ sciat verba proferre & accentuare, in quantum vero è minister sacrorũ tenetur scire tmã materia cuius libet facti, & modum rite dispensandi ea. Inquãtũ vero è doctor tenetur scire saltim rudimenta & articulos fidei p dilectione operari. 1. fide, & qm fidei. Quia requiritur q non hæt opera, mortu 6. Jacobi. 2. Et sic tenetur scire pñcipia ad saluam sicut debet age re, quibus debemus caute & quio a suis debemus refurgere inquam tenor ex uident conscientie tenetur scire distinguere inter se pã & lepã peccatorũ. Addeus ad hoc Tho. in 4. dist. 14. q. ad epos pertinet scire etiam ea q difficultatem in lege dei facit vel facere possunt. e Symboli] Pa-

& talis scientia requiritur in teste. ff. de test. l. testium fides & 3. & q. 9. testes. Cre dulus a tenet medium in ter scientiam & nescientia, quia in totali ignorantia cadit credulitas. nec in scientia, vt nota ff. de iur. & fact. igno super iud. Idem Pa in ca. vestra, de coha. cler. & mul. & Bar. in l. admonendi. ff. de iureiu. 3. col. ver. hoc præmissi, & quod nota gl. in ver. interrogatoria in c. 2. de test. lib. 6.

Cui scientiæ est insistentium? & quod clerici b & ecclesiasticæ perlonge debet insistere illi scientiæ quæ è necessaria circa suum officium. Religiosi vero è quæ sibi præcepta vel prohibita, vel de iure aut per regulam. Curam animarum habentes aut confessores circa casus conscientie debet insistere, & sic de cæteris. Clerici tamen & religiosi possunt intendere scientias triualib. q ideo triuales dicuntur quasi triuim, quæ triplex est via ad idem, scilicet eloquentia, quæ sunt grammatica, dialectica, & rethorica. Et sic intellige, c. 1. & c. quia nonnulli, de magistris, non tamen ad volupatem, sed vt sciant discernere verum a falso. 2. 7. dist. §. cur ergo, multomogis in sacra scriptura theologia & iure canonico nec non in Philoso. naturali & morali. 2. 7. dist. turbat, & c. qui de mensa, & c. si qd veri, & c. relatum in fine. In scientijs vero quadriualibus scilicet aritmetica, musica, geometria, & astrologia non credo debeant intendere, excepta musica, quia

templationis quæ scientia. d. Vel rone officij] Sicut sacerdotis q deponit ad diuini officij celebrationem tenetur scire tmã grammaticã, q congruẽ sciat verba proferre & accentuare, in quantum vero è minister sacrorũ tenetur scire tmã materia cuius libet facti, & modum rite dispensandi ea. Inquãtũ vero è doctor tenetur scire saltim rudimenta & articulos fidei p dilectione operari. 1. fide, & qm fidei. Quia requiritur q non hæt opera, mortu 6. Jacobi. 2. Et sic tenetur scire pñcipia ad saluam sicut debet age re, quibus debemus caute & quio a suis debemus refurgere inquam tenor ex uident conscientie tenetur scire distinguere inter se pã & lepã peccatorũ. Addeus ad hoc Tho. in 4. dist. 14. q. ad epos pertinet scire etiam ea q difficultatem in lege dei facit vel facere possunt. e Symboli] Pa-

templationis quæ scientia. d. Vel rone officij] Sicut sacerdotis q deponit ad diuini officij celebrationem tenetur scire tmã grammaticã, q congruẽ sciat verba proferre & accentuare, in quantum vero è minister sacrorũ tenetur scire tmã materia cuius libet facti, & modum rite dispensandi ea. Inquãtũ vero è doctor tenetur scire saltim rudimenta & articulos fidei p dilectione operari. 1. fide, & qm fidei. Quia requiritur q non hæt opera, mortu 6. Jacobi. 2. Et sic tenetur scire pñcipia ad saluam sicut debet age re, quibus debemus caute & quio a suis debemus refurgere inquam tenor ex uident conscientie tenetur scire distinguere inter se pã & lepã peccatorũ. Addeus ad hoc Tho. in 4. dist. 14. q. ad epos pertinet scire etiam ea q difficultatem in lege dei facit vel facere possunt. e Symboli] Pa-

**In c.** deus qui in vlt. no. de penit. & remif. dicitur quilibet chriſtianus tria debet ſci re, orationem do minicam, ſymbolum & confeſſionem. **per c. vos.** & Tho. in 3. par. te. q. 47. ar. 5. & Nico. de Ly. ſup Matth. 1. dicunt quilibet chriſtianus adultus tenetur ſcire præcepta Dei, & hoc de neceſſitate ſalutis.

a **ſciſma** ] Secundum Goff. eſt illicita diſſentio diſſenſio diſſenſio eorum inter quos vnitas eſſe deberet. Et dicitur a ſciſma ſic ab vnitate ſciſma. 24. q. 1. ſciſma. Et diſſert ab hæreſi q. hæreſis in principio ſui habet verum dogma, ſed ſciſma in fine fingit aliquam hæreſim v. reſt. ab eccleſia vidicatur receſſiſſe, vt dicit Hier. 24. q. 3. hæreſis. Et ſic hæreſis & ſciſma diſſerunt ſicut genus, & ſpecies, q. omnis hæreticus eſt ſchiſmaticus, & nõ e contrauerſo ni ſi durauerit.

**S**trictè eſt illicita diuiſio in obedientiam ab vnitate eccleſiæ facta. 24. q. 3. in ter ſciſma, alias inter hæreſim & ſciſma, eõ de ſciſma, ad luccidendos. lib. 6. Et hoc eſt aliquando cum hæreſi vt in græcis qui ab vnitate eccleſiæ ſe ſeparauerunt. b Aliquod ſciſma eſt ſine hæreſi, ſicut ſunt illi qui credunt Romanam eccleſiam nec alia volunt conſtituere, ſed eam credunt eſſe apud ſe, vt contingit quando duo vel plures contendunt de papatu. c Aliquando ſciſma accipit largè d l. cum proprium epiſcopum eiſicitur ſedem epiſcopalè ſibi vſurpantes & præſbiteros ſibi ordinantes. ſciſma 3. accipit largiſimè, & ſic ſchiſmatici ſunt omnes

qui ſunt in peccato mortali, q. ſunt extra charitatè. **c. audi. 1. 1. q. 3. Hoc no. Inn. in c. eo. tit. & ſequitur Pan. in dicta rubrica. eo. tit. 1** Vtrum omnes ſchiſmatici ſint excommunicati? **Re. Pan. in dicta rubri. q. propriè ſchiſmatici cum hæreſi clarè eſt q. ſic. excommunicamus, de hæret. Sed ſine hæreſi ſchiſmatici propriè non ſunt excommunicati, vigore c. 1. eo. tit. ſed vigitur. c. licet, de elec. vbi dicitur quod gerens ſe p. Papa cui non ſit cum omnibus adherentibus excommunicatiõni ſubiaceant, & ſic ſunt excommunicati ipſo iure. Limita tamen Pan. in d. rub. verum in caſu vbi nõ cadit probabilis error vel ignorantia vbi autem quæſtio foret dubia, & maximè ſi conſtituerit in factõ intrinſeco & longuo prout euenit in ſciſmate præterito, tunc putarem omnes euitate excommunicationem & peccatum. l. regula, & l. 2. ff. de iur. & fac. igno. & in c. apoſtolicè, de cle. excom. mi. & in c. vt animarum, de conſti. lib. 6. dum tamen in voluntate habeant ſemp adherere vero Papæ, quando per eccleſiam vel alio modo conſtare de veritate. ſchiſmatici vero largè non ſunt excommunicati niſi per violentiam factam epiſcopo & huiusmodi, alias non, nec ſchiſmatici largiſimè. 2** Vtrum emès rē eccleſiaſtica ad alio modo acquires eā a ſchiſmaticis propriè ſit excommunicatus. **Re. q. ſic i. vt in c. 1. eodè. quoniam ſi alios occupans rem eccleſiæ non ſit excommunicatus ca. conqueſtus, de fo. compe. 3** Vtrum tenens beneficium eccleſiaſticum a ſchiſmatico ſibi conſeſſum vel conſeſſens ordinationi factę per eundem ſit

**vici ſciſmatis Pan. & large oīs excommunicati, quia ſunt extra eccleſiam & communione fidelis. 1. 1. q. 3. cum excommunicatio. c. ſeq. & ſubiaceant. 1** Quod verbi ipſos tenet excommunicatio nõ ipſo facto ſecũ dum Panor. in d. cap. licet, & facit glo. in cap. 1. de iureiur. lib. 6. ſecũdum eun. f. In ſciſmate præterito ] Hoc verbo vitur Panor. quia forte ſuo tempore præceſerat ſciſma. Ecce legas ipſe Panor. forma & ſunt omnia illa verba etur. g Nec ſchiſmatici largiſimè ] Ad hoc c. multi. 1. q. 2. niſi ſi homo vel a iure excommunicentur alio reſpectu ſecũdum eundem Panor. h Aut alio modo ] Puta propter nationem vel g. mutationem, & huiusmodi. i Reſpon. q. ſic ] Ipſo facto ſecũdum Panor. propter verbi ſubiacerè, & adde de q. ſi ſine dolo acquiritur, in ignorantia non eſſet ex-

**comunicatus q. uter b ſumpſerit. a Requirunt diſpenſatione. Ad d. Hoſten. ſecũdum Panor. q. hoc pro credit & ſi totus, mundus eſſet in uolatus, ut ibi p. eam. b Gl. in d. c. 1. ] Logur gl. de illo ſciſmatico q. acquirat aliquid eccleſiæ, & dicit hoc eſſe introductũ in fauore eccleſiæ, vt ibi per eũ, in iudiciã tamen eccleſiæ non emet q. d. agit a tali plato. 12. q. 2. ſi qua de rebus, q. d. eccleſiã hæc p. ſtorem ſchiſmaticum uel excommunicatũ dicitur accipere, c. 1. de p. ſcrip. c. Not. Pan. in c. qn. ] Vbi referretur Inn. hic allegat loquitur in diſſentione ſimili. d De magno dano ] Repetitur, quia inuenit ſcriptũ in tali libro, quod tale ſeruat gretur ad eccleſiam iſtud eſt magnum, dñũ ut ſi dubitaretur an eccleſiã eſt accepta. 5** Vtrum datus alienatiois factus i utilitate eccleſiæ teneat. **Re. qd ſic, vt tñ gl. i. uer. firmitate. i. d. c. j. b. ſci. a. l. nõ. S**uel apodixa, & hæc ſit inter pres. Aliquod dicit epiſtola, & hæc eſt q. mitit ad abſentem, & cõter dicit litera miſiua. Aliquod dicit liber rønũ, & hic eſt quod cõter ſolent facere exercetes talè ſeu boni, & curio ſi patresfam. Aliquod dicitur publica, & hæc eſt q. ſit a publica p. ſona. l. notario cũ publicis ſolemnitatibus requiſitis. Aliquando dicitur authentica, & hæc eſt illa que ad ſui validitatẽ non requirit aliud. Quomodo autem faciat fidem. Vide doct. maximè Pan. in c. ſcripta de ſi. in ſtru. & in ca. primo. eod. titulo. & in capitu. poſt ceſſo

**fit excoicat. Re. q. ſic, ut i. d. c. 1.** Sed hoc intellige in ordinatione quo ad excuſationẽ ſm gl. in uer. irritas, & Pa. in d. c. 1. q. ordo bene confertur ſi forma ſeruẽt, ſed nõ executio ſi ſcienter tali recipiat. Si uero ignoranter Inno. tenet qd eõ executio confertur, ſed Hoſten. tenet quod uerũ eſt quod executio confertur quãdiu eſt occultus. Quia tũc opi. credit ueritati, nõ poſtq. ſue rit patefactus requirit diſpenſatione. iſtud eſt uetus. 4 Sed q. diſpenſatiõ: cũ tali. **Re. Pa. i. c. ſi. q. i. epau ſolus p. c. q. diligetia, ff. elec. Idẽ in dignitate exẽpta, ut h. rex & exẽplũ in c. cũ uenerabili, de conſue. In aliis uero ordinibus diſtingue. Aut receſſit ſciẽter, uel ex ignorantia craſſa aut p. ſupina tali ſchiſmatico, & ſic ſolus p. p. Aut ex ignorantia p. babilis, & ſic eps diſpenſare pot. ut in ſimili diſtinguitur in c. 1. de ordi. ab epi. qui. re. non tñ epo, qui eũ ordinauit, qui. l. ſuit in culpa, quã uis poſtea redierit ad unitatem, ut no. glo. in d. c. fin. 5 Vtrum datus alienatiois factus i utilitate eccleſiæ teneat. **Re. qd ſic, vt tñ gl. i. uer. firmitate. i. d. c. j. b. ſci. a. l. nõ. S**uel apodixa, & hæc ſit inter pres. Aliquod dicit epiſtola, & hæc eſt q. mitit ad abſentem, & cõter dicit litera miſiua. Aliquod dicit liber rønũ, & hic eſt quod cõter ſolent facere exercetes talè ſeu boni, & curio ſi patresfam. Aliquod dicitur publica, & hæc eſt q. ſit a publica p. ſona. l. notario cũ publicis ſolemnitatibus requiſitis. Aliquando dicitur authentica, & hæc eſt illa que ad ſui validitatẽ non requirit aliud. Quomodo autem faciat fidem. Vide doct. maximè Pan. in c. ſcripta de ſi. in ſtru. & in ca. primo. eod. titulo. & in capitu. poſt ceſſo**

**nem, de probatio. & ibi dicitur quod ſeruptura ſigillata aſi quo ſigillo autentico c. l. ſubſcriptione duorum vel trium, plena ſidem facit. Aduerte quod ubi uis ſerupturam exigit, ſi non extant probabit qui ſtat pro ſolemnitate ſecundum Inno. in c. innotuit, de eo qui fo. ru. ſu. & ideo clericus probare habet quod ſit clericus, ſi ſerupturam non habet no. Pa. in c. quoniam e contra de proba. penul. col. verſi. uenio nunc ad ſecundam.**

**1** Vtrum ſit danda fides ſcripturæ anti quorum. **Re. Pan. in c. cum cauſam, de proba. ſuper gloſſ. 1. quanquam loquatur de libris antiquorum, quod ſic, & no. Bart. in l. 1. in 3. col. uer. ueniamus ad tertiam. & ſi cer. peta. no. glo. in c. inter dilectos de fi. in uer. in ditionis. Quod limita uerum quãd nõ tractatur de magno damno. d. Idem dicit de ſcriptura in lapide, & diſſuſe uide Pa. vbi ſ. de hoc.**

**SCRILITAS** diſſert aſtulti loquor ſecundum Ale. 2. 2. ti. eo. quia ſcriilitas referetur ad laſciuiam affectionis, ſtultiloquium uero ad indifcretionem rationis. poſſunt tamen coincidere & iuicem conuenire, & ſemper eſt peccatum proprie accepta & ſilia luxuria. Sumitur tamẽ aliquando pro urbanitate ſermonis, & hoc improprie, & tunc ſi ad ſit ſuis debitus, vt conſeruatõ amicicia bonæ uel remotio triftitiæ uel accidia non eſt peccatum, dum modo non fiat per uerba turpia uel inuitia, & tantum riſum inordinatum prouocantia peccatum eſt, & ſic ad Ephẽ. 5. Nõ nominetur in uobis turpitudõ aut ſtultiloquium, aut ſcruilitas que ad rem non pertinet. id eſt nullius utilitatis. Et magis peccant, qui tales audiẽdo ſuſtinent cum ſint autores ſceleris.

**SEBRIOR** Quãdo quis debet reuela re, uide Confeſſio delicti in principio. & Confeſſio vlti. & Familia. S. 7. & 8. **SEBRIOR** 10 Eſt tumultus ad pugna, vt dicit glo. 2. Cor. 12. circa ſi. & diſſert a bello & rixa, quia iſta importat mutua impugnatione i actũ. Sed ſeditio pot. dici ſue huuſmodi impugnatõ ſit in actũ ſue ſi pparatio ad talè pugna. Itẽ q. bellũ proprie eſt p. hoſtes extraneos quali multitudine ad multitudinẽ. Rixa autem eſt vnus ad alium.

a Hæc contra temporalem ] Quia enim seditio opponitur iustitiae, & cõmuni bono, & ideo ex suo genere est peccatum mortale & tanto grauius, quanto bonum commune quod impugnat per seditionem est maius quam bonum priuatum, quod impugnat per rixam.

b Sensualitas ] Solet accipi tripliciter. Primo pro dispositione carnis ad adum virtutis sensitivæ & sic eam accipit Aug. de sp. i. vbi dicit quod corpus & anima in suis extremitatibus & anima in suis extremitatibus, id est in fantasia atque corpus non est se d simile corporis & sensitivæ carnis, quæ seze spiritus est. Secundo modo accipitur pro dispositione ex parte carnis ad sensum ad vitam spirituales mouens, nondum anima corpus perficitur, sicuti est in embryone ubi non est anima facta, quæ solus est corporis organici phisici, sed est virtus patris generans in femine, sicut in deserete, sicut in lapide pietæto, virtus de ieiæto. Tertio dicitur quod non solum dicit illam dispositionem sicut in primo, nec cum hoc illam virtutem superadditam sicut in secundo sed nominabitur licet quæ inest ex anima sciente, seu dicit ipsa anima sensitivæ, hæc Vort. in 2. dist. 31.

alterum vel paucorum ad paucos, sed seditio proprie est inter partes multitudinis vnus inter se disidentes, vt cum vna pars ciuitatis excitatur ad tumultum contra aliam, differt tamen a scilicet, quia scilicet ma contra vnitatem spiritualem hæc contra temporalem. Hæc omnia ponit S. Th. 2. 2. q. 42. ar. 1.

1 Vtrum, seditio sit peccatum mortale. Resp. quod sic ex genere suo, vt patet. 2. Cor. 12. & nedom in eis qui seditionem procurant sed etiam in sequacibus talium, & tenentur de omnidamno inde securo. Idem dico de tenentibus partiatiam. Concord. 1 ho. 2. 2. q. 42. ar. 2.

2 Vtrum perturbans regnum tyranni sit seditio. Resp. quod non, quia tale regnum non ordinatur ad bonum commune, sed ad bonum priuatum vt dicit Phy. 3. Pol. & 8. Lthic. & ideo non habet rationem seditionis talis perturbatio immo est laudanda, qui multitudinem liberata tyrannica potestate, nisi forte quando sic inordinatetur perturbaretur, quod multitudo subiecta maius detrimentum pateretur ex perturbatione consequenti quam ex tyrannica dominatione. Idem dico de omni resistente seditionis, quia. f. non peccant Hæc Tho. vbi supra. ar. 2.

3 Et glo. in cle. ad nostram. in §. 1. in vers. sensualitas dicit, sensualitas est vis animæ appetens desiderabilia corpori & refutans necessaria, & hanc dicimus animam sensitivam hæc glo. f.

c Superioris partis rationis ] Ad euidenciam illius quo dicitur hic superioris partis rationis non, quia anima habet comparari ad tria, ad superioris sicuti est deus. Ad æquale, sicut sunt spiritus qui dicuntur æquales ei, quo ad mentem, quia ambo a prima formantur veritate.

S E N S V A L I T A S b in ordinata quæque est sine omni culpa, quia etiam aliquando vitari non potest, & tunc est quando voluntas non est causa illius de ordinationis, nec committent, nec antecederent, nec concomitantur, vt cum corpus calefit sine aliqua apprehensione mentis, & huiusmodi. Quandoque est cum peccato veniali, & tunc est quando talis inordinatio insurgit in sensualitate per negligentiam voluntatis. Quandoque est cum peccato mortali quod scilicet est contra actum prohibium, vt insurgens ex voluntatis imperio delibet vt retenta & acceptata, sicut est incogitatione mortosa, & fortius in deliberata, hic ex Richar. in secundum sententiarum.

3 Quis est processus tentionis & delectationis quæ incipit a sensualitate? Resp. quod iste. Nam primo delectabile offertur sive percipi. Secundo delectatio aduertitur. Tertio in id ad quod delectatio trahit consentitur. Primum est sensualitatis. Secundum inferioris rationis quæ habet diiudicare interioris motus, quod non est partis sensitivæ diffinire vero an delectatio sit amplexanda vel refutanda est superioris partis rationis. c. Cõtingit autem delectari ad apprehensionem delectabilis an-

principiorum prædicorum ex diuina lege sumptum vt inferioris prædicatio, sicuti est de obediendi & hæc

te aduertionem delectationis, & hæc est sensualitatis, & est peccatum veniale, vel nullum, vt dixi.

S E N T E N T I A Proprie sicuti Goffre. & Tancre. d. iudicialis diffinitio quæ controuersis finem imponit, pronunciatione competentis iudicis condemnationem vel absolutionem continens a ff. de senten. & re iudi. l. 1. extra, e. c. 2. Ex qua patet quod excommunicatio & interdictionum improprie dicitur, quia excommunicatio proprie non est sententia, quia sententia sine imponit, vt l. 1. q. 3. summopere, & no. glo. 2. q. 6. biduum, sed non excommunicatio, sed est poena. l. 1. q. 3. nemo. 2. 24. q. 3. corripantur, de senten. excommu. sacro. Gemina. in cap. animalium, de constit. lib. 6. 10. colum. uerf. nec obf. concludit quod proprie non est sententia, & in statutis ubi fit mentio de sententia non venient excommunicatio. Est tamen sententia interlocutoria cuius omnis vox iudicis ad causam faciès possit dici sententia, facit glo. in aut. de litig. §. sanctimus in ver. in terloquutionibus, & glo. 2. quæstio. 6. §. diffinitiva & ideo per viam iudicalem non potest ferri die ferriata. b

1 Quotplex est sententia? Respon. duplex. duplex dicitur interlocutoria. Secunda diffinitiva. Interlocutoria sententia est iudicialis declaratio super aliquo summarie ius tribuens inter partes, dicta a modo proferendi, quia quasi loquendo inter partes sine a-

liqua solemnitate fertur, de senten. & re iudica. capi. quod ad consultationem. 2. quæstio. 1. in summa, & est semiplena sententia quæ fertur inter principium causæ & finem non super principale sed super incidentibus & quæstionibus vel emergentibus, de appella. cap. significantibus, & de testi. significauerunt, & de offi. deleg. ca. cum olim, & quod non sit plena diffinitio, patet. ff. de arbi. l. qual. Vnde q. ea tulit potest reuocare etiam post decennium, siue sit iudex ordinarius. ff. de senten. & re iudica. l. quod iusfit, siue sit delegatus, de appella. c. cum cessante, etiam si fuerit appellatum secundum Archid. vbi supra scilicet. 2. q. 1. in summa, & communiter docto. in d. cap. cum cessante. Et hoc verum nisi appellationi detulisset, d. vt in cap. cum appellationibus, de appella. lib. 6. vbi nisi pars fecisset penfas ad prosequendum appellationem. ff. de condi. ob. causam. l. si pecuniam, in princip. si tamen vellent sibi de eis satisfacere possent reuocare de appella. capi. interposita. §. ille denique. Similiter dic de arbitro iuris a quo potest appellari. d. l. qualem. Dicit etiam glo. in aut. de hære. & falci. §. illud, in vers. decreto quod quolibet præceptum factum per iudicem vel eius nuncium dicitur sententia interlocutoria. Diffinitiva sententia dicitur quæ p. eam principalem quæritio diffinit extra de sen. & re iudic. c. 2. ff. eo. l. 1. cui p. eum dicitur non potest aliquid addi vel minui, nec mutari, detrahi, aut reuocari postquam lata est d. l. qualem, nec a delegato quia functus est officio suo, de offi. delegati in literis, nec ab ordinario nisi sit contra ius constitutionis, de sen. & re iud. c. cum inter, nisi per beneficium restitutionis, extra eo. ca. cum Bertoldus. Fallit hoc in 6. casibus in quibus ordinarius potest. Primo si nulla est, vel annullanda propter errorem facti,

Incidentibus ] Pura an sit iudex competens vel an talis casus debeat terminari, & huiusmodi. d. Detulisset ] Quod tunc iurisdictione est transitum in superiore. De his casibus videtur in c. cum cessante, de appella. c. Dicitur. &c. ] Sic dicit illa glo. sup. quædam interlocutoriam, quæ precipiat & c. Tu vide glo. & Arch. in 2. q. 6. 1. in summa. f. A delegato ] Scilicet postquam per se vel per alium sententiam executioni mandauit vel mandari precepit, vt dicit tex. f. d. c. i. literis

per syndere. sim & natura leg. vnde in Aug. in inhiac. terreni consilii. Tertium officium suum est ista appellationum syllogisticum in habitudine ad opus, & hoc fit maxime ratione vniuersalis & dicta est portio superior rationis, folet tamen dari in re istas portiones differetia, superior accipit mediæ ex æternis, sed inferior ex cõditis, sicut verbi gratia, si dicitur ius est viuendum hoc pbabit portio superior ex precepto Dei hoc precipietis, inferior autem ex isto principio. honeste viuendum. Hæc Vort. in 2. 26. dist. a Vel absolutionem continens ] Et hoc verum est si appellatur ab ea. legatur. §. si q. post. ff. de cõ. indob. & C. de appella. l. litigatoribus, sed facta appellatione fingit nec iudicatum. ff. ad turpilia. l. 1. §. singu. concord. Alex. in d. l. 1. ff. de re iudi. b Non potest ferri die ferriata ] Gem. vbi supra vult quod sententia excommunicationis lata die ferriata tenet si non requiritur cause cognitionem unde dicitur processus non valet factus die ferriata, sed bene sententia excommunicationis, quæ abfque cause cognitione ferri non debet, vide latius ibi. per eum.

mutare & corrigere sicut aut nulli casus quibus retrahat sententia, quos potest glo. & ibi Arch. 35. 96. 9. in prin. & Host. in summa, de re iud. §. quot sunt eius species versicul. quid ergo.

b. Ipsi iure j. Vi de re. c. in gl. in l. prolata. C. de sent. & interlo. omni iud. d. c. biduum. §. diffinitiva.

c. Substantia Vid. gl. optima & magistra. i. q. in summa, & ordo quo non est de substantia, est scilicet quod feratur sententia sub conditione, vel ut non prius feratur super petitorio quam super possessorio & c. & sit. l. 1. C. de app. d. Interlocutoria vero sine sit excommunicatio. ms. vel suspensio, vel in iuris in possessionem, de quibus per d. gl. in sum. 2. q. 1.

g. L. 3. Gloss. ibi dicit absolute vel aequivalens inquit ff. de arbit. quid tamen. In causa tamen appellatio nis sufficit dicere bene appellatum vel male, ut videatur prima sententia confirmari, secundum gl.

qui non est de substantia C. de hoc in d. c. biduum. Interlocutoria vero bene tenet, licet peccet graviter qui tulit sine ordine iuris ipsam, & aliquando est suspensus, ut in sententia excommunicationis in cap. 1. de sen. excom. li. 6.

3. Qualis debet esse sententia diffinitiva?

facti, retractare potest. 35. q. 9. §. 1. secundum loa. C. quomodo & quando iudi. l. si praes. & l. si. ut proponis, la. 1. & 2. Item secundum potest iudex ordinarius retractare in multa quod pro inopia est remittenda. C. de mo. mul. l. si. in fi. ff. d. of. praes. l. illicitas. §. si. It. 3. in fructibus. & expensis & alijs accessorijis consimilibus in quibus eadem die potest superari, non tamen minui, sic intelligitur. ff. de sen. & re iud. l. Paulus fructu. la. 1. It. 4. si aliquis absens condemnatus veniat adhuc iudice pro tribunali sedere. ff. de resti. in integ. l. diuus, in principis. & d. c. cum Bertoldus §. post modum. Item. 5. ratione duplici utilitatis, text. est. ff. de decre. ab or. fa. l. quod semel. It. 6. vbi quaeque veritas periculum aia & de errore sit fides, de sen. & re iud. c. inter caeteras, de eoque. c. si. de praescrip. c. qm princeps tamen potest temperare, quando voluerit reuocare, mutare, & corrigere, a de resti. in integ. c. ex literis.

2. Vtrum in omni sententia sit ordo iuris servandus. R. quod sic, & diffinitiva si sit lata contra ordinem substantialem iudiciorum, ut est citatio, inducie, litis contestatio, & testrum receptio, nulla est ipso iure, intelligitur si petantur inducie. 17. q. 2. l. 4. vxor, & ibi bona glo. Si vero contra ordinem

absolutoria vel condemnatoria. d. S. diffinitiva. C. de sent. & interlo. omni. iudi. l. 3. c. Certa, ut ff. de sent. & re iud. l. 1. in summa. Pura, ut ff. qn app. fit. l. 1. s. biduum, & d. c. biduum. Aduerte tamen quod quoniam, condicio intertrinfeca, puta condemnatio reum si actor probauerit quod tenet in d. c. biduum, & ibi gl. & Bar. in l. a diuo pio. §. in venditione. r. oppositioe ff. de re iud. Secus si conditio ex trinfeca, ut condemnatio re si Papa venerit & vide gl. & Bal. in l. cum iudex. C. de sen. & interlo. omni. iudi. & iusta deesse super oia.

4. A quo potest dari? R. ab eo, qui habet iurisdictionem ordinariam, vel delegatam vel per compromissum.

5. Quo debet dari sententia diffinitiva. R. sedendo non in pedibus sedo, alias est nulla. c. & si sententia. §. si. eo. tit. lib. 6. It. partibus praesentibus vel contumacibus, in scriptis recitare, alias ea solui in scriptis dado sine recitatione est nulla. C. de sen. ex peri. recip. l. 1. Similiter si non recitet in scriptis. l. vlt. C. de sent. ex peri. reci. & d. c. & si sententia. Fallit in breuius causis ut duo rex aureorum & vilijs psonarum. C. de sent. ex peri. aut. nisi. It. in ca. matrimoniali ut no. in c. albericus, de testibus. Item quado de partium consensu procedit. no. 2. q. 1. c. statuis, per Archid. & Ioan. Item ipse qui dat sententiam debet ipse legere seu recitare, nisi sit episcopus, aut alius illustrius, d. c. & si sententia & C. de sen. ex peri. reci. l. 2. & 2. q. 6. anteriorum. §. ille, in multa essent videnda, sed qui nihil ad nos omitto breuitatis causa. Sed tu vide si placet Hosti. in summa, eod. tit. Directo iuris, & Spe. quo in multis casibus est nulla, quomodo annullanda, quo exequenda, & quomodo transit in re iudicatam, vide etiam in d. c. & si sententia, in ver. illustrium, eo. ti. lib. 6.

6. Vtrum religiosi ligentur sententijis suorū praelatorū extra locū eorū. R. Imo in cle. dudū, de sepul. quod non, & videtur sequi opi. Laudi. & Host. in c. illorū, de sent. excom. Card. vero in d. cle. dudū, ver. ob. olim. q. 1. dicit hoc dictū procedere que ad ceterosam iurisdictione, quia non potest ponere sedes in alieno territorio, de offi. ord. c. di. epi scopus, lib. 6. Sed respectu sententiae voluntariae iurisdictionis & ad quas non procedit in forma iudicij, verior est sententia aliorum

qu

a. Et si non durat. Ad hoc vid. bonam gl. in c. pen. in ver. licentia, de cle. non rell.

b. Sic tenet aze. non. l. De materia litius. §. vide plentus Pa. post Inno. in d. c. quia plerique. 6. 96. c. Videtur renunciasse. Quod beneficiere, ut denuntia. per totum. d. Quod quidem imico. Ad hoc bonū argumentum in c. fin. de Intur. & sepultura. Di. c. quatuor modis, vide gl. in c. xlerici. 13. q. 2. In quo corp. catholici. Vide etiam in c. du. du. §. sup. huiusmodi in prin. de sepul. vbi declaratur quid sit sepultura.

g. Venditā non. J. Ceterarium in tenuit glo. in ca. in ecclesiasticis. 13. 96. 1. Qui nullus est religio sus locus nisi per eum sit bndictus. Dico in saluado gl. in d. c. abolen de, & dispositio nem iuris eius. q. l. hūto. mō locus non fiat religiosus, quo ad hoc, velle locum gaudeat priuilegio, in largo modo dici potest religiosus, sicut dicimus de bonis christianis, qui possunt appellari religiosi. ecclesia, de colit.

7. Vtrum ille per quo data est iniusta sententia post cognitam iniustitiam teneatur restituere quicquid habuit. R. Pa. in c. 1. de concess. preben. quod si est declarata, sic tenetur aliter non saluabitur, quia talis sententia non auferit directum dominium, ut no. in l. iulianus. ff. de pōi. in deb. nec aliter accrescit ius, ut no. Inno. in c. quia plerique de immo. eccles. tantum enim declaratur ad eum pertinere. l. scitur. §. sed si quaeritur. ff. si ferui, uen. c. forus, de ver. sig. Et dicit declarata semper quando index inter liugantes sententiam ad istum vel ad illud pertinere, siue dari debere. Si autem sententia est priuata, puta cum aliquis priuatur beneficio ecclesiastico, & concedit alteri talem cui concessum fuit, non tenet restituere, licet cognoscat postea iniustam sententiam fuisse, quia ex quo non appellauit videtur renunciasse, & ideo cum uacaret potuit isti concedi. Vide pro hoc bona glo. in l. 1. c. ob munia vtrius iudic. & per Bar. in l. pompej. ff. de acqui. her. & per Io. Cal. in c. propositus de concess. preben. Quod quidem limito nisi talis fuerit causa iniustitiae. Item secundo nisi sint alia beneficia ecclesiastica, ut puta res temporales alterius, quia sic in foro animae teneretur, ut no. Inno. d. c. quia plerique, nisi post sententiam tempore debito bona fide praescripserit.

qui tenent per ligant de offi. si legi. nouit. & placet mihi & ex quo ad contentiofam iurisdictionem in monasterio suo, quia ut dicit Pa. in c. cū contingat, de fo. co. pe. 9. col. ver. & plura omnia. Monachus vbi quique est semper de iurisdictione Abbatibus quod vide Dei super cap. suum sponso. 19. q. 3. Scimus, de elec. si religiosus lib. 6. q. si iurisdictione iuris sep est claustrum, ut no. Inno. & Abb. antiquus, l. c. cū illorum, de sen. excom. & Archi. c. vt periculosa, ne cle. vt mo. li. 6. facit quod dixi. Exco. ca. 1. §. 10. & 11. 7. Vtrum sententia duret post mortem sententiantis. R. Pa. & ca. nobis, el. 1. de sent. exco. quod aut habet causam successuam, siue est ad effectum producendum, puta interdictum alicuius arte suam seu officium, & tunc si est cum cautela cognitione lata durat, ut in l. 1. c. de postu. & sic intel. lige. l. §. & vide ff. de offi. sepul. vbi patet quod praesentis & sic loquitur. l. fin. ff. de pe. Si autem sententia est quo ad effectum productum, puta quia vinculum iniecit tempore praesentis, & sic durat etiam post mortem. Exemplum in excommunicatione vbi publicatio honorum quini si absoluat semper erit excommunicatus vt i. c. vnico, de maior. & obe. lib. 6. facit c. pastoralis. §. 1. de offi. ordin. Quomodo etiam sententia extendat effectum extra territorium, habes supra Poena. §. 23.

8. Vtrum ille per quo data est iniusta sententia post cognitam iniustitiam teneatur restituere quicquid habuit. R. Pa. in c. 1. de concess. preben. quod si est declarata, sic tenetur aliter non saluabitur, quia talis sententia non auferit directum dominium, ut no. in l. iulianus. ff. de pōi. in deb. nec aliter accrescit ius, ut no. Inno. in c. quia plerique de immo. eccles. tantum enim declaratur ad eum pertinere. l. scitur. §. sed si quaeritur. ff. si ferui, uen. c. forus, de ver. sig. Et dicit declarata semper quando index inter liugantes sententiam ad istum vel ad illud pertinere, siue dari debere. Si autem sententia est priuata, puta cum aliquis priuatur beneficio ecclesiastico, & concedit alteri talem cui concessum fuit, non tenet restituere, licet cognoscat postea iniustam sententiam fuisse, quia ex quo non appellauit videtur renunciasse, & ideo cum uacaret potuit isti concedi. Vide pro hoc bona glo. in l. 1. c. ob munia vtrius iudic. & per Bar. in l. pompej. ff. de acqui. her. & per Io. Cal. in c. propositus de concess. preben. Quod quidem limito nisi talis fuerit causa iniustitiae. Item secundo nisi sint alia beneficia ecclesiastica, ut puta res temporales alterius, quia sic in foro animae teneretur, ut no. Inno. d. c. quia plerique, nisi post sententiam tempore debito bona fide praescripserit.

8



nisi i sepulchro stori maioru. Sed qd si nō hēt sepulchru ubi morit, puta qd de nouo trāstutē domicilij ad aliā ciuitatē. Dic qd sepeliet in ecclia parochiali, vt in c. n. a. & c. ex p. eo. r. & d. c. s. qui. Hęc Pa. a Sic p̄ eligere. Secūda Card. in d. c. l. de p. & c. r. m. i. v. q. post gl. talib. post sup plicū cōceditur sepultura, vel i. obnoxios. C. de r. l. & sum. p. r. & l. q. sub aditio ne. S. p. fide cō d. i. i. i. Debat tū p̄tū licētia a su p̄iore si dēt de p̄tulo depo. ni, vt toto tit. de cada. p̄ni. quz sunt aliq. p̄ p̄a emora magna nō p̄mittit sepe liri. Vide c. l. 2. ff. de cada. p̄ni. vbi Bart. nor. di cit. s. n. q. ille q. i uita nō p̄ mora ri in ciuitate, nō p̄t post morē duci in ciuitatē ad sepeliendū. Vi de Bald. in l. i. c. i. ca. C. ex delict. d. fun. Vbi Ange. & Imol. in l. de funcho ff. de pu bli. iud. Vbi A. n. y. dicit quid ex tēnēt in l. y. nica ea si suspēdit ca. dauer per leg. 1. §. quozes. ff. de i. i. i. i. Sed Bald. vbi 7. dicit qd 7. riu ferat de cō sumentine. Et Imo. ubi 7. dicit in famofis male factis vbi possē tollerari, qd post mortē suspēditur. ar. c. mulier. 1. 5. q. 1. Et facit. c. cum ad mona sterij. §. i. de sta. mona. vide Cy. & l. i. l. i. c. q. v. i. f. post. ad Sal. in l. q. sepul chra. C. de sepul. vici. vbi vult bā nitē mortuū nō posse d̄robari vi gōtē it̄uēti d̄cē zis bāntē posse

quid relinquere, vt not. Io. Anin. addi. ad Spec. i. c. i. de. de infra. edic. potest tamē omnia sacramenta p̄tere, & recipere, cle. 1. de poen. & remis. Si vero sententia non est data, vel est appellatio suspēsa, sic potest eligere. 13 Vbi debet quis sepeliri quando non eligit sepulturam. Respond. dominus Pet. p̄fatus ubi supra per multos casus quos ego reduco ad undecim, vt totalis habeatur intelligētia c. i. ca. hoc. 14 Primus est de parochianis qui debent sepeliri non in parochia sed in ecclia vbi sunt maiores sui, ita dicit gloss. in cap. 1. eo. lib. 6. facit. ca. 1. de sepul. b. & est casus in cas. qui. eod. titu. lib. 6. & ibi hoc tenet Archi. & Io. 15 Sed quāro qui dicant maiores. Respon. Idē Pet. vbi supra. quōd i in isto casu intelligitur pater, & auus, tex. est in capitulo ebron. 1. 3. q. 2. unctō capitulo. 1. de sepul. & ideo licet proauus & auauus essent alibi, non tamen ibi sepelietur, sed vbi pater & auus, sed si pater esset sepultus in vno loco, & auus & alij maiores in alio, non sepelietur nisi cum patre, sed cū auo & ceteris maioribus secu. ad l. loan. An. per c. 2. in pri. & c. fraternitatē, de sepul. & per c. cū q. 3. de sepul. lib. 6. licet alij contrariū teneat propter

impūns offēdij. per l. si pona. ff. de p̄s. Et de materia ista ponit a. Pa. post gl. in c. ex parte, de sepul. b. Facit. c. 1. de pul. §. c. ibi Pa. f. i. not. Et hoc ex p̄tū parū ariq̄uorū, C. Abraā (fac. & Jacob, q. de fr. r. moris existētes sepeliri voluerūt, in sepulchro maiorum suorum. c. Sed primū vbi verius. §. si pater esset alibi sepultus; q. in sepulchro maiorū. p̄ter intēdē suum, puta p̄p̄ in possibilitate iuris vbi faciūt, tunc habe. ver locū opi. Io. An. in Pa. in d. c. 1. §. 8. Odr. con. si. 29. c. Be. c. si nō dētē pul. lib. 6. Intel ligitur, qd religiofus nō pōtē se pelier in p̄p̄is monasterijs. c. Et aduent. §. De materia lib. 6. l. itā q. Pa. in c. 1. eo. r. s. i. i. g. l. r. & per Gam. in c. 1. §. primo, c. i. c. ubi plenē. §. Quod iā ecclia sua cathedrali. §. Si sic est consue tido alias in ecclia parochiali, facit. p̄p̄a. mo. c. l. 2. q. 1. 16 Quartus est quōd ecclia est interdicta, vel cimiterium, vbi de iure debet sepeliri, & tunc si est ecclia sepulchri maiorum suorum sepelietur in parochia: Si vero est parochia sepelietur in ecclia cathedrali; & si omnes illi essent in terra, & eum nullus ibi habeat sepeliri, c. v. priuilegia, de priu. & c. de eos. de sepul. & c. h. de sepul. lib. 6. d. tunc sepelietur in monasterio propinquo. se eundem Archi. ca. 1. eod. lib. 6. & Io. an. in nouel. ibi dem vel vbi debebat soluere decimas secundum p̄dictos. 17 Quintus casus est de peregrinis & adnegis, qui sepelietur in parochia vbi moriuntur si non scitur vbi sit sepulchra maiorum suorum, vel si scitur & non possunt commodē deferri. Innocen. Hostien. tenent in capitulo. primo, eo. quōd in ecclia cathedrali. &

Alij

18 Facit qd not. fauēt. quib. mo. na. ex. f. i. vbi dicitur in §. 1. & deiceps, qd p̄ of fecēdo filiū curig facit ipse legitimū, sicut & alios, sed si seip sum offerat. b. Alias nō i de materia istorum titū. §. vbi om. nino plenē q. Pa. in d. c. de vxore p̄. col. vers. sed quero cum seq. c. Vna caro cū eo i vide omni no Gemi. in §. mulier, hic allegato, vbi ē de terminat qd hęc vltima. Et dicit qd erit locus p̄tioni sicut dicit autor nofter. d. In ecclia rurali §. Tex. est in d. c. i. q. in prin. Referet & Pa. in cap. in nostra. 9. col. x. i. & blasphematoribus. §. Scilicet si nō fecerit p̄ntētiā, de quo in d. c. secundo. 19 Quid si sit cognita, & tamen propter adulterium separata. R. qd non sepelietur cum viro, quia non est amplius de domo viri, nisi sit reconciliata. 20 Sextus casus est de filio pubere, & debet sepeliri apud maiores, vt in 1. casu, vel si est secundum vel tertium casum, illud serua. 21 Septimus casus de filiis illegitimis si sūt naturales tū sepeliūtur cū patre, nisi pater fuisset in dignitate. l. ex facto. §. si quis rogatus. ff. ad tre. & qd no. in d. l. generaliter. C. de isti. & subit. Si aut sunt spurij si sepeliūtur cū patre, qui ne filij nominandi sunt, aut ex cōple xu. C. de ioc. & inu. nup. nec ēt si legitime a principe nisi ad petitionem patris, & eo viuētē fecisset, facit qd no i aut. qd mo. na. ef. sui. a Sepeliēt ergo tales in sepulchro matris, probaf. ff. ad mu. l. i. nisi sit illuistris foemina. Si vero sint filij adoptiui vel arrogati, si viuente patre adoptante moriuntur, in eius sepulchro sepelietur, secus si mortuo, qui tunc sepeliuntur cum patre naturali, secundum quod no. plenē in c. vnico, de cogna. lega. 22 Octauus casus de vxore, & dicit qd si est carnaliter cognita vel ad domum viri ducta, tunc sepelietur in sepulchro viri, quia tā consecuta est domicilium mariti per conductionem. l. cum quādam puella. ff. de iurisd. om. iu. vel quia effecta vna caro cum viro. d. c. ebron, alias non. b. 23 Quid si sit cognita, & tamen propter adulterium separata. R. qd non sepelietur cum viro, quia non est amplius de domo viri, nisi sit reconciliata. 24 Sed qd si mortuo viro recessit de domo mariti. R. qd licet fuerint opi. tū mihi placet opi. Archi. & Io. in c. i. §. muliere. li. 6. q. sepeliet in sepulchro viri quia licet ad aliud domicilium se trā. ferat, tū retinet do

miciliū mariti, vel l. filij. §. vidua. ff. ad mona. ci. vel dic qd loc⁹ erit p̄uētioni. Et quia de illa quæ habuit plures viros, dic qd vltim⁹ consideratur, quia vna caro est cum eo. c. 25 Sed pone qd vir hēat i vna ecclia sepulchra maiorū suorū, & i alia ecclia sepulchra & sepulchra ibi vbi sepeliet vxor eius. R. qd i ecclia vbi maritus actualiter ē sepultus d. c. ebrū. Qd intellige qd maritus fuit ibi legitime sepultus, quia si fuisset excōtatus vel interdictus, nō sepeliet ibi, similiter intellige si commodē potest illic deferri, alias non, ar. d. c. religiosi. 26 Nonus casus de nouicijs religiosi qd si nō erāt obligati religioni i genere debent sepeliri i ecclia vbi iure cōuenit, non in monasterio, vt dicit Archi. in c. cū quis, eo. lib. 6. fecus si erat obligatus religioni i genere & idem dic de illis qui nō sunt plenē translati, vt quia habent sua in proprio. 27 Decimus casus est de p̄tatis ecclesiarū nam regulariter debent sepeliri i ecclia sibi habent p̄faturā, & si in duabus locis est p̄uētioni, vel dic si moritur i vna earum, ibi erit sepeliendus s̄m Archi. i d. cum quis. Alij autē clerici debēt sepeliri in ecclia, vbi sunt clerici seu b̄ficiati. 28 Vndecimus casus est illo qd habet domicilium in ciuitate vel ulla, & transferre se ad vllam ruralem recreationis causā, vel vt rura colat & ibi moritur, ga non sepelitur in ecclia rurali, d. sed i sepulchro maiorū suorū, s̄m qd dixi in trib⁹ casib. pri mis, si commodē ad id potest portari. d. c. religiosi, vt no. Archi. & Io. in d. c. i. qui. 29 Qui sūt q̄ priuātū ecclesiastica sepultura. R. qd 1. 2. differētis p̄ona: um inter dicitur ecclesiastica sepultura. Primo excō municatus, cle. 1. de sepul. & de poena contrafaciēnrium habes supra. Excommunicatio. 7. Casu 3. 5. & hic verum nisi absoluantur. Secundo manifestis vsurarij, d. cle. 1. & ca. quamquam, de vlt. lib. sexto habes supra dicto Casu. 3. 5. hoc uerum nisi poe niteant & faciant cautionem. Tertio qui in tormentis moriuntur, ca. 1. de tormenten. Quarto r̄a p̄onibus qui pertinaciter cum possint in vita non satisfaciunt, & in morte non p̄ssunt, cap. secundo de rap. Quinto blasphematoribus & dei & sanctorum. capi. secundo de maledictio.

B B 3 Hoc







Simoniam] A si-  
monia mago, qui  
primus in nouo te-  
sto huius sceleris  
auctor exiit. Si-  
cut. n. Iacobi inter-  
fectori voluit ve-  
dere conitatem  
Niam, sic & iste  
voluit emere do-  
nam dei, vñ. scilicet  
tutus est dicitur  
qui uendit gram-  
matoniam. q. 4. 2.  
vñ simoniaci ap-  
pellandi sunt ep-  
iscopos, hzc gl. 1.  
q. 1. in sim. Et de  
simonia tradit  
prima cap. 1. 1. se-  
pem qones illi  
cau. 2. Et 2. q. 2. p.  
secundum, & c. sim-  
oniam. Et in simo-  
nia multa iura in  
uoluntate. De re,  
etiam possidendo  
quod per Io. An.  
in rub. de simo-  
nia. Leg. q. hinc mat-  
ria simoniam in d.  
vñ. ca. ff. & c. ad  
lit. d. r. a. 2. ubi  
Vñ dicit quod am-  
bitus & simonia  
id est iura. Et sic il-  
le dicit facit  
ad materiam, facit  
q. 1. q. 1. auct. quo  
oper. episc. col.  
2. & in col. ut in  
d. si quocuoq. sus-  
cita auct. rub. de  
simo. non reperi-  
tur in vñ. aut cle.  
Et rō ē in Bart.  
in d. l. r. ff. ad l.  
in de amb. Quia  
simonia non pu-  
nitur ut debeat.  
Et in mentio in  
c. mediatores de  
testi. lib. 6. Sunt  
autem multiplices  
descriptions sy-  
moniaci, quas Io.  
de Ana. sequitur  
in rub. eo. d. 2.  
Sed ista eligene-  
rator.

h. et virtutes] Ioan. An. in d. c.  
consultare que se  
quuntur & referunt  
p. & An. ibid.

præcum, vel cuiusvis tem-  
poralitati receptio siue do-  
natio. hanc descriptionem  
elicio ex dictis doc. quæ cla-  
rius infra patebit.

1. Quæro quid in prædi-  
cta descriptione intelligen-  
dum nomine spiritualium?  
Respon. vt colligo ex Pa.  
in cap. consulere de lymo. &  
alijs doc. maxime Ricar. in  
4. distin. 26. ar. 3. quæst. 2. &  
Asten. lib. 6. titu. 55. Spiri-  
tuale dicitur dupliciter in  
proposito. Primo per com-  
parationem ad spiritum sanctum.  
Secundo per compara-  
tionem ad spiritum huma-  
num. Spirituale primo  
modo dictum tripliciter ac-  
cipitur. I. Primo per essen-  
tiam, vt gratia & virtutes b  
gratuite, & istud spirituale  
nec de iure nec de facto po-  
test vendi, quia non cadit  
in conuentioem. & de his  
habes. 1. q. 1. c. 1. & ibi glo-  
1. quæ exponit gratia. 1. do-  
num spiritus sancti vel ec-  
clesiastica dignitas. Secundo  
accipitur per causalitatem  
& dispositionem vt sunt sa-  
cramenta & quæ sunt quo-  
dammodo causa gratiæ &  
virtutum, quia per ea con-  
sequimur gratiam & virtu-  
tes, & ista cum sint corporalia cadunt in  
pactum sed non sine symonia, vt in capit.  
non satis, & capit. cum in ecclesiæ eo. l. ter-  
tio accipitur spirituale primo modo di-  
ctum per effectum vt sunt ea quæ conue-  
niunt alicui ex aliquo dono vel officio spi-  
rituali, vt prophetizare, miracula facere, d  
diuinum officium celebrare, & talia spiri-  
tualia non possunt vendi, redimi, vel resi-  
gnari pro pecunia. ca. quærelam. & eo. 1. q.  
1. nullus episc. el. 2. f. nisi secundum q. infra  
dica. Spirituale vero secundo modo dictum  
per comparationem ad spiritum huma-  
num dicitur dupliciter. Primo per essen-  
tiã vt sunt scientiæ omnes, quæ per inue-  
stigat-

distinguitur quæ  
est spūalia et  
sentia et. Et ho-  
rum quædam in  
corporalia, & 4.  
sunt corporalia.  
a De iure patet.]  
Pure si vendatur  
villa in qua e ec-  
clesia & vendens  
habet ius patroni-  
tus in ea, & vide  
de hoc aliquid p.  
Io. de Ana. in ca.  
querelam. f. lymo.  
vide infra lymo.  
2. §. 2.  
c. Nostrium] Vbi  
p. carnalitate  
vt comitatu  
na in beneficio cō-  
ferendo & ita di-  
cti gl. b. & sic vñ  
potius contra.  
d. In positio] vt  
in bñ. in con-  
ferendo, de quo  
p. Pa. & Ioan. de  
Ana. in c. 1. eo. d.  
q. intelligi debet  
de beneficijs nō ha-  
bitibus exequi-  
tione ordinis  
aut clauium.  
& sic accipitur hic  
diuinum officiu  
celebrare, puta ga-  
aliquis habet ex  
officio celebrare  
in tali loco.

stigationem humanam, &  
doctrinam acquiruntur, &  
hæc nec de iure nec de fa-  
cto vendi possunt, pater  
p. verb. 1. q. qd inquit prodest  
stulto habere diuitias cum  
nō possit emere sapientiã?  
Secundo dicitur spirituale  
per causam, vt doctrina præ-  
dictarum scientiarum quæ  
de iure & facto vendi pot-  
est aliqñ, aliqñ vero nō sine sy-  
monia vt patebit. infra. S. 3.  
2. Quid dicitur annexum  
spirituali primo modo di-  
ctum scilicet per compara-  
tionem ad spiritum sanctum?  
Respon. quod est illud in quo  
spirituale ministerium, vt  
vasa sacra, & ecclesia, cimi-  
terium & reliquæ sancto-  
rum, vestis sacerdotalis, vt  
sacra res & huiusmodi.

3. Quid dicitur depende-  
re vel consequi a spirituali  
primo modo? Respon. quod om-  
ne illud quod ex spirituali  
dependet siue consequitur, vt habere ec-  
clesiam vel dignitatem ecclesiasticam, ca-  
nonicam. Vel præbendam, siue aliud bene-  
ficiū ecclesiasticum, vel ius percipiendi  
decimas, primitias, vel oblationes. Et quic-  
quid competit clericis ratione ordinis,  
vt pulsare campanas claudere hostia eccle-  
siæ, & similia, quia hæc omnia ordini cleri-  
cali sunt annexa, quia solis clericis conue-  
niunt, & istud annexum vel dependens nō  
potest vendi. c. ad aures. c. ad nostram. eo.  
ut. aliter committitur symonia & propterea  
procuratores rerum ecclesiasticarum  
vt prepositi, yconomus. & vicedomus,  
qui est qui præest rebus Episcopi, & simili-  
ter defensores, vt advocatus vniuersitatis,  
ecclesiæ syndicus, scilicet qui præest causis  
ecclesiæ, & castaldus siue maior dominus,  
qui scilicet habet curam rerum exteriorū  
Episcopi, & iudex Episcopi, & similiter sub-  
biecti regulæ, vt Archidiaconus. Archipres-  
byter. Canonicus. Monachus, & quilibet  
ecclesiasticus participans officio. tales si p.  
pecuniam ordinatur, symoniaci iudican-

tur secundum Hugo. & Archidia. prima  
quæst. 3. saluato. in ver. In nomine vero p-  
curatoris & ibi gl. in ver. procuratoris, cū  
quatuor sequat. & in illo tex. ponuntur ista  
nomina. sed Rayn. limitat verum, quon-  
do talis administratio habet annexum ali-  
quid spiritualitatis.

4. Quid dicitur ad spirituale primo mo-  
do acceptum antecedente ordinari? Respon.  
quod ius patronatus, quod est potestas p-  
sentandi ad officium ecclesiasticum, quod  
quidem similiter vendi non potest sine si-  
monia vt in ca. 1. de iure patro. sed transit  
cum vniuersitate temporalis vt in c. ex litem-  
ris. de iure patro. b

5. Quid dicitur annexum spirituali secū-  
do modo acceptum, scilicet per compara-  
tionem ad spiritum humanum vel depen-  
dens? Respon. quod sunt scholæ, libri, &  
huiusmodi, & talia vendi possunt de iure,  
nisi ecclesia locum scholarium. assignat  
doctori.

6. Vtrum sola voluntas vendendi vel e-  
mendi spiritualia, facit aliquem symoniacum.  
Respon. Tanc. & Ber. in gloss. in ver.  
animi. capit. vlt. eod. tit. tenent q. non, &  
pro eis facit. capit. tua nos. in sim. iuncti  
gloss. in ver. culpabiles. & cap. si eo. d. r. in  
ver. sed affectu animi. & c. vt nostrum. c.  
vt ecclesiastica beneficia, sed ego distin-  
guo cum Hostien. quod quo ad deum, &  
peccatum mortale, sola voluntate com-  
mittitur, vnde cum quis dicit missam au-  
dit pessiones, exhibet sacramenta & hmoi  
principaliter hanc intentionē, vt propter  
id recipiat pecuniam vel aliud tale, pec-  
cat mortaliter, & symoniacus est quo ad  
deum, similiter q. hac intentione dat. Sec<sup>d</sup>  
si daret p. sustentatione ministri princi-  
paliter, vel ob reuerentiã facri, vel ad seru-  
dum laudabilem consuetudinem, quia sic  
licet. 1. q. 2. sicut epm facit. c. qui per pecu-  
niã. 1. q. 1. fortē a paratu sensu, licet quo  
ad ecclesiam non. vt in c. tua nos eo. & is  
sola penitentia sine alia restitutione delet,  
vt in c. fin. eod. Quod quidē limitat Host.  
ibidem verum in casu quo si nō nia ē solū  
de iure positum, d. imo tenet q. nec etiam  
peccat, sed vbi si nō nia ē de iure diuino,  
sic tenet qd talis iura debet induci ad restitu-  
tue adū q. quid accepit, sicut & vicarius

2. Ut no. in c. nemo. eo. 1. ubi videtur Pa. in ver. sed op. po. contra glo. b. Respon. quod sic. Quia in his debet cessare ois p. catio, nisi que euenit, vt ibi dicitur.

c. Humiliter peteret. J. Vide. Symonia. n. fra. S. 4. circa fi. d. Verumaliqui]. Et Hos. i. c. Iaco. eo. vi. vbi est tex. de hoc licet qd p. xatiōe cōsuetudinis nō debet aliquid exigi a canonico de nouo recipiendo.

e. Ex multis. J. ad id. m. c. veniens. & c. quāto eo. ti. c. p. it. vel pacificatur de dando, vel accipiēdo, sed ipis ignorantibus amicis accipiētis spirituale dat aliquid cū pacto cōsiliario ministrantis vt ad ministrā. inducat. R. q. J. dicit dans spirituale & recipiens non sunt symoniaci ex quo non sciunt aliquid tamē tōm amicis p. dictis quam cōsiliarius symoniaci sunt. 1. q. 3. ita. i. statimus. 3. cap. si qui a symoniacis.

**S Y M O N I A 2.** In qbus casibus pactio p. missionis, omisfionis, cōditionis, modi, seruitiij, p. xatiōis & huiusmodi, tēporarium pro re spirituali, vel annexo, seu dependenti a spirituali non inducit symonia. Respon. q. 17. casibus.

1. Primū quādo p. fessio datur cū pacto vt in ea contrahatur ecclesia, vt in c. olim. caulam. de restit. spo. & ibi est bona glo. in ver. sub ea conditione. Vnde etiam pōt dari licentia construendi ipsam ecclesiam sub certo pacto. vt in c. quanto. de cens. & in c. insinuatione eodem, quia talia pacta reuerantur spiritualia, sicut & in c. significatum. de p. ab. vbi datur p. bēnda cū pacto q. quotidie celebrēt in tali ecclesia, & q. pōt possit ea dimittere, & licet quia in trā ditione rei suę quilibet potest quod sibi placuerit apponere pactum. ca. verum. de condi. appo.

a. Vtrum laycus dando rem p.alem ec-

mentalis, & placent Pa. in d. c. fi. sed hoc non teneo quod ad peccatum, quia sine dubio peccat mortaliter, si habet voluntatem deliberatā ad dandum spiritualia p. tēporalibus. est bñ verum, qd nisi sequatur effectus, scilicet datio spūalis, p. tēporali nunquam erit symoniacus. vt no. in c. nemo. eo. 1. Quod autem ad restitutionem dicit vt infra symonia. 7. in prin. Quo ad alias penas impositas a iure contra symonia confirmiter tene q. requiritur pactio, ideo in definitio ne dixi p. cedente pacto.

7. Sed quid si neque ministrans spirituale, neque accipiens aliquid dat vel accipit, vel pacificatur de dando, vel accipiēdo, sed ipis ignorantibus amicis accipiētis spirituale dat aliquid cū pacto cōsiliario ministrantis vt ad ministrā. inducat. R. q. J. dicit dans spirituale & recipiens non sunt symoniaci ex quo non sciunt aliquid tamē tōm amicis p. dictis quam cōsiliarius symoniaci sunt. 1. q. 3. ita. i. statimus. 3. cap. si qui a symoniacis.

clefā possit apponere. conditionem spiritualem, puta q. fiat anniverfarium, vel d. cant tot missę. vide infra. Symonia. 3. S. 1. 1. Vtrum offerens bona iux ecclesię, vt efficiatur canonicus, & ex illis bonis post modum instituat sibi p. bēnda sit symoniacus? R. q. sic b. tex. est in c. ut nos, eo. l. c. si purē & liberaliter donasset, & post humiliter peteret a domini in canonicū & retinere p. bēnda in p. bēndā, & clericū purē consentirent, q. tunc liceret. vt ibidem. 4. Quid de eo q. constituit de bonis suis p. bēndam in aliqua ecclesia sibi retinere potestatem conferendi eam alicui alteri? R. q. pōt sine simonia retinere sibi patronatus vel in perpetuum, vel ad tēpus, sed non valet nisi fiat de consensu episcopi & fratrum eius si qui sunt ibi in constitutioe ei. vide s. i. patronatus. S. 1. 2. & 23. 5. Pone q. statuto cauet q. noviter receptus in canonicum, vel monachum teneat solvere certum quid. Quæritur vtrum sit symonia post receptionem illud solvere? R. Panor. in c. dilectus et. 1. eod. vlt. not. q. sic ex quo p. xes sit taxatio, quia talis solutio videt facta virtute illius taxationis & non liberē facit tex. p. xati. c. dilectus. & ca. ex multis. 1. q. 3. & c. veniens eod. rit. Quod limitant verum aliquid, 4. quando tale solum credit in utilitatem priuatam aut canonicorum, secus si solueretur pro fabrica ecclesię vel alijs ad diuinū cultum pertinentibus s. m. Ho. ar. de constit. c. cum oēs, & c. ex parte. Nam laudabilis consuetudo debet seruari. ca. ad apostolicam. eo. & c. significatum. de p. bēnda. non itē debet retineri p. bēnda loco pignoris. ar. d. c. significatum, vel ēt pōt retineri si consuetudo sit q. non assignet p. bēnda quouiscq. tale q. solve rit. In hoc. n. casu sit p. mutatio spūalis ad spirituale, quod licet. de re. perm. cap. ad quæstiones. Pādor. tamen in cap. Iacobus. eod. tenet quod si statutū imponit tale onus recipiendo vel recepto de nouo, & teneat solvere certum quid etiam ecclesię vel ad cultum dei, quod non valet sine symonia, & facit dicit. capit. ex multis et cum alijs. Si vero statutum imponit onus p. bēndę, sic valet in fauorem cultus diuini. ar. capit. si significatum. de p. bēnda. & capit. vno. eo. vt ec cle benef. & arg. in capitu. si propter tua debita

de. Spirit. cōdmo. J. si nullus subest statutu. e. n. h. i. lomin. exigi ēt p. xatiōis induit nam cultu licet possit ipso on. d. i. tibus emp. sionis, vt cōrri hualiquid in fa nori pig. c. a. c. si de his quam fia. m. p. c. Sed a recipiēdo tū nō deus aliqd exigi. nō dicit fieri in recompen sione spon salibz, hęc Pa. ibidē. Br. si existet consu tudo vt aliquid dāt receptus tū c. i. a laicis clerici aliquid debe tur dicendum, vt per Panor. in capitulo ad a postolitam, & in c. si clericus, tunc ad priuatam vilitatem clericorum nō valet, sed in fa uorem diuini cultus valet, nisi p. xes sit ex actio, hanc dicit sequitur ad litteram Joā. de p. xati. d. c. Iacob. b. Pa. & gl. J. ibi ad iudicium mixta si milia, q. sacer dos potest loca re operas suas. c. Et Inno. in c. quoniam J. ibi. Io. de Ana. dicit quod tutus mo dus est, quod d. tur vel relinquitur pecunia sacer dotis smp. r. & cogit quod dicit rates missas faciantu. ar. Et concord. cum op. Pa. etiā Ana. in c. suam eo. si. d. Para scriben do J. Nam & apo stolus sibi mani bus quærebatur vi sam dum p. x.

debita. de rescip. lib. 6. hęc magis placet, sed nec pri manu opt. condemno. a. 6. Secūdus est, cū aliquid pro operibus spon salibz alicui p. xes tero dāt, quæ ad ea alias non tenes. s. 1. q. 2. charitatem. Aduerte tamē quod in hoc fuerit opt. vt refert Pan. in c. significatum, de p. bēnda. magis ista opt. placet Pa. & gl. b. in ver. ita q. in d. c. significatum. et Ricar. in 4. dist. 27. articulo 3. q. 1. & Hosti. & Gof. & Inno. cō. 1. c. quoniam 1. p. x. uti sicut quatenus quasi licet pōt aliquid recipere sacerdotes p. xatiōis celebrādis & alijs spiritualibus administrādis, dum modo non intendat vendere spūale seu recipere pecuniā pro spiritualibus, sed potius p. seruicio & recompen satione laborū, damorū quæ sustinet trahendo ibi morā ex sua sustentatione. Et qd ad ea exhibenda non sit ex officio recipere p. spirituali esset symonia. c. iudices. 1. q.

7. Similiter esset symonia si sacerdos parochialis a suis subditis hoc exigeret quæ ad hoc tenes q. nec etiā pro sumpta aliquid potest accipere ab eis sine symonia p. quocūq. spirituali c. uedētes. 1. q. 4. ab alijs autē bene potest. Verum est quod Gof. & Ray. dicunt quod si talis sacerdos qui etiā non obligatur ex officio habet sumptus necessarios aliunde, quod debet gratis cantare, quod si facit p. pecunia, aut erit symonia, aut auaritia, sed cū symonia non possit esse cum non intendat uendere spirituale, & nemo re

nearit suis stipendio militare. capi. cum eo ergo ibi videretur turpe lucrum vt patet in d. capitulo. iudices. & ar. r. 2. q. 1. illi autem qui vel ad minus habet, speciem mali. Tu vero tene quod tria concurrere debent, vt liceat. Primum quod non capiat, nisi pro sumptu vel labore. Secundum quod non sit ex officio obligatus ministrare. Tertium quod nō habeat aliunde sumptus necessarios. 7. Sed si sacerdos parochialis nō habet sūptus necessarios, nūqd poterit sine symonia exigere aliquid p. spiritualibz? R. s. m. Pa. i. c. suam eo. quod si potest aliunde sibi honeste victum querere puta scribendo, & hmoi sic non potest exigere, sed laborare debet manibus s. d. c. clericus. Si vero nō potest tunc Episcopus debet sibi provide re. vel populus potest compelli ad p. xatum sibi necessaria pro victu & facit gl. 1. in c. omnis xpianus, de conse. di. 2. que dicit quod potest subtrahere sacra populo, nisi oblationē faciat, & s. m. hęc di. intellige gl. & tex. in c. p. xatum. 2. 1. q. 2. & s. m. p. dicit limita, quia unum sine relicto nō procedit. 1. quæstio. 3. si quis obregerit. 8. Tertius est qd dat aliquid p. vita æterna vel remissione suorū peccatorū, s. m. illud Daniel. 4. p. xati tua elemosinis reddi me. de testac. s. 3. 2. q. 2. an. m. x. 8. 2. d. p. s. biter in gl. in vers. denarium. Ratio quia p. dicta proponunt nobis venalia a Deo promerita dilectionis & operibus charitatis. quia elemosina nō ē p. xati vite gte nēq. nisi in quantum imperatur a charitate, non sic alia. spiritualis quæ conferuntur per ministros ecclesię.

9. Vtū facies votū deo, vt obtineat qd temporale sit symoniacus. vide J. votum primo. S. 9.

10. Quartus est qd datur aliquid p. redimēda vexatione q. sibi sit in re spirituali. c. dilect. c. 1. eo. q. limbo verū qd certus est de iniusticia quæ sibi sit, secus esset in dubio quia

dicaret. c. cum a. postolus. de cen si. & vlt. l. de Pa. & Ioan. de Ana. quæ ad litteram referunt in d. c. suam. e. Necessaria p. victu J. Si ē face dos alienus qui forte ē inuitatus ad alia spon salia impendenda, potest & licet suas operas p. spiritu als locare nō vt dicitur recipiat p. spūalibus reu p. rale, sed in recompen satione dā norum, quæ sustinet secundū Pa. & Andin. di. ca. suam.





**a** Thero J. Se cum a secunda q.c. ar. 1. ad hoc tianu, vñ hoc tanuere.

**b** Ve patet in eodem. c. de hoc quia in ignomi nā illius ecclē siā fuit data illa pecunia, is in recōpensationē inuicē illi ecclē siē restituen da. qd est bñ no tabile in pñci ea. qd dēstōres principum vel ignorācia vñ vt applaudē eis, negligunt, illos ad penitēciā idu cere, & multi ta les sūt hoies in orbe, de quorū salute distudatū est, quia nō di mititur, pñci ea. qd dēstōres pan. & Io. de ana. idem dicit qd isti re ges turpiter ac cipiant per id qd hñ in l. pe. sñ. de condi. ob tur. c. in. Vnde pñt cōpelli ad restituēdum ppter periculum animę, licet pa bat in d. cap. de hoc.

**p** alio nisi dicat pro eo, & ideo licet, sed in cap. pñctōrum doc. li. pro. dicit appretia tionem, & ideo illicitem est pactum, sed bene possit dicere fm pñctōs doct. hoc die ego dico. p te, uel te baptizo, & rogo & cras dicas pro me, uel baptizes me possea & huiusmodi sine pñctione.

**33** Qui nũsdēcimus casus qñ datur rōne promouionis ad orandum, sicut quan do dat eleemosyna religiois pauperib⁹, ut puocentur orare, & missas dicere pro eis. de quo dic, ut infra. symonia. 3. 8. 9.

**34** Sextuldēcimus rōne pñctionis sicut in absolucione excōsicationis exigit pecunia, non p absolucione, qa effer simonia, sed pro pñctione peccati. c. ad aures eo. concor. Ric. vbi supra, & addit, caueat ab

soluens. ne in hoc magis intendat deservire cupiditati quam correctioni, & Tho. 2. 2. q. cap. ar. 2. ad 3.

**35** Decimus septimus ratione liberalitatis quia gratis datur, & gratis accipitur, non ratione alicuius spiritalis. q. 1. quē quid, sed tamen nobilitas in tali dato facit pñsumptam simoniam, ut in cap. & si quæstiones. eo. ri.

**S Y M O N I A . 3.** circa beneficia, dignita tes, officia. Et primo circa electionem seu promotionem queritur.

**1** Vtrum reges & principes & alij recipients pecuniam vt consentiant electio ni seu promotioni ad aliquā dignitatē uel pñaturam sint simoniaci. R. Pan. in c. de hoc eo. q. sic, & tene restituerē illi ecclē siē de cuius pñatura agebatur, licet non esset de bonis ecclē siē, vt patet in eodem. cap. de hoc. b in fi.

**2** Quid de Canonico qui conuenit cum aliis canonicis, vt complacent sibi de aliquo canonico recipiendo, & postea ipse eis complacet de alio. R. spon. qd simonia est. ca. quam pio. 1. q. 2. ibi, dum tamen omnis absit pactio.

**3** Quid si dicat aliquis eorū nunquā consentiam, qd aliquis fiat canonicus, nisi mihi pñtentiatis de meo. R. fm Ray. simonia cus est. Si tamen consuetudo esset qd quan do unus fuit exauditus in unā qd alter possea exaudiat in alia, posset tunc talē consuetudinē rogare seruadā. ar. 62. distin. quia igitur, de consli. c. cum omnes.

**4** Vtrum committat simoniā si facit pactum cum illo qui beneficium confert, ut retineat aliquā portionē ex redditibus be neficij. R. Pa. in c. 1. 14. no. ut ecclē siā bene, qd sic. Not. tamen qd episcopus ex iusta causā & necessaria potest statuere vt redditus certi temporis beneficij vacantis de putentur ad certum usum laudabilem. fa cit ca. vlti. de verbo. significatio. Item pro solutione suorum debitorū, intellige con trario: um nomine ecclē siē, secus si contraxisset nomine priuato. vt no. gl. in cap. primo. de fol. facit capitul. si propter tua. de respic. li. 6. Idem Pa. ubi s. super gl. in uers. constituat.

**5** Vtrum promouendus in rectore alicuius ecclē siē & pacificē vt soluat pñtionē maiorem

**a** Quod sic J. Et ratio est quia p mittit talem vt sequat spūale. b Secūdu Pan. ibidē] Et hoc si ante uelut ipsa collatione inter uenerit pactū & ratio qa collatio vel renūcia tio symoniacē facta nō vestrā c. ordinatione. 1. q. 1. c. sicut, & 1. q. 1. c. tunc. In in c. cū uni uertorum de re. pmo. si vero pa ctū p collatio nē interuenerit non pōt dici simonia cū benefi cū cū spūale si jā cōsecutus sed peccat & debet puniri, qa cetera autoritatē sūpe rioris cōstituit ecclē siē censua lem ut i. c. signi ficauit & c. pro hibemus. de cē si. quod not. c. Sunt spirita l. a. large J. ad. de Pa. & Io. de Ana. c. cōsulere eo. ri. Quia enī tale officij ha bet dependen tiā a rebus spi ritualibus non pōt interuēire aliqua uelūditio. d. Gratias & ex charitate J. Qd hoc autē possit fieri patet p il lud Luc. 16. Fa cite uobis ami cos de māmōa iniquitatis. Simi liter & primē cor. 9. Si semi namus, uobis spiritalia &c. Quare dicit S. Th. 2. 1. q. c. ar. 3. ad secundum Abiq. vicio symoniacē posse da ri elemosynam pauperib. ad im petrādū ofo.

maiores collatori sit simoniae. R. Pa. i. c. cū clerici de pac. in 1. no. q. sic. a Si militet et si promouend' p'pria autoritate obliget sede pensionē & nō tenet collatio fm Pa. in 2. no. ibi dem, b licet lo. An. teneat qd tenet.

**6** Circa officia querit de presbytero qui uedit officij potardū aquā bñdictā p suā parochiā. R. fm Ro. qd licet pōt fieri si uedi elemolumēta sibi ex consue tudine puenire consueta. Si autē uendit tale officij nō ē simonia, sed turpe lucrū. Si autē uedit aquā bñ dictā, uel panē benedictū, sic est simonia fm Alex. & Rodo. quia i receptione taliū cōfert remissio uera lium peccatorum.

**7** Quid si quis uedat officij claudēdi hostia uel pul sandi cāpanas, & huiusmo di. R. fm Rod. qd simonia cus est sumpto noīe simoniē largē. sicut talia officia sunt spūalia large. e. Si tamē datū sit alicui tale officij gratis & consuetudo sit lo ci quod possit ponere aliū loco sui & locare & uede re ad uitā ipsius dāis non esset simonia fm Ro. Sed tu aduerte qa. 1. q. 2. c. 1. di cit qd non ē sacri muneris officij claudere hostia ecclē siē, sed tm sibi annexū vñ uenit. Et dicit gl. ibi quod tunc est simonia emere ali quā administrationem vel officij ecclē siē quādo ē annexū alicui spūali vel cō sueuit per clericū exerceri solū, & sic tene qd ē simonia uedere officij, secus uedere redditus.

**8** Quid de dāibus aliqd vt possit i parochia v' epa tu querere v' q'stuare. R. fm Th. i. quoli. qd sacerdos p'lati recipientis simonia ci sunt cū persuasio sacer dotis spūalis sit & ei creda tur, qa p'lati aut p'sbyteri sunt, & sic ē simonia respe ctu p'lati vel p'sbyteri cō cedentis, respectu uero dā tis sacre legiū est, quia ibi ē defraudatio elemosy nā contra intentionem dā tiū, & tenetur uterque ad restitutionē, si tales q'sto res sunt scelerati ut sunt chiaratani, sed quo ad restitucione dic vt restō pri mo in uerbo turpiter. S. 1. 9

Vtrum liceat dare vel accipere pecuniā p orationē, p'dicationē, laude, uel processione. R. fm Ricar. ubi s. & Astē. li. 6. titu. 55. quōd non. Hęc. n. & similia dñr spiritalia in quantum ex gratia procedunt & ad gratiam disponunt, quæ t' per hoīum ministerij exhibēt, & ideo uendere in his qd est p'uale symonia est. Et iō qui p'dicat p'ncipaliter, ut laudē vel fauorem consequat humanū, uel lucrū symoniacus est, latē mentalis. i. q. 3. nō solum. Aduerte tñ quod dantes elemosynas pauperibus aut religiois v' impetrēt orationis suffragiū, non dant quasi intendat emē orationes, sed quasi p gratuitate be neficentiā eos puocare ad orati. p se cratis & ex charitate, d & sic non peccat. vide. S. Symonia primo. S. 3.

**10** Quid de statueribus in aliquā ecclē siā qd processio non fiat in aliquo sinere, nisi tantam pecuniā legasset ecclē siē. R. fm Ray. & Th. 2. 2. q. c. art. 3. ad secundum in fin. quod simoniaci sunt. ar. de iure iur. c. si cut. el. 1. 2. secus si statueretur quo diegan tibus talem summā fieret talis honor vel p'cessio. ar. extra eo. c. cū fit. Rō diuersita tis est, qa in primo est exactio p'suppōnita, quod p' minorē nō fiat, in secundo habet spēm gratuitē recompensationis, qa nō negatur ne etiā fiat p' negantibus. argu. de iur. eiu c. sicut. el. 1. & 2.

**11** Vtū licet dare pecuniā p annūersariō







a. Et Ber.] Dicit tñ cuius si nihil petatur, & idē quod hic ē net glo. in con. fis. eod. tit. in uer. requiritur.  
 b. Quā monasteriū ē tenue? Ad hoc facit, quod no. Pa. & d. An. in d. c. qm. q. d. cunct. q. licet si fiat p unam sim plicis ptefationis. Dicuntur tñ cauti? esse si nihil dicit, eo maxime q. ut ibidē dicit. Pa. non de bent recipi, nisi tot quot uiuere pnt ex redditibus, & idē ut se quis, quo ad primū dicit. An. in c. nō facit. eod. Et no. q. si aliquid p symonia efficit receptus in religione eo scite tunc dicit expellit. A monasterio sine spe restitutionis & recludi in arduo monasterio. c. quonia de symo.  
 c. A lingua. ] Vt aduocatio. do. Ch. ina magistri. & hmoi.  
 d. Ad obsequio.] Vt si aliq. alio ciet dominū, vñ dicit tex. in d. c. si ut nonnulli, q. est seruatus in debite impensa. Et de his tribus ponitur in d. c. si ut nonnulli. Et allegat illud p pheticū beatus q. exequit manū suā ab omnium nere.

centiam, alias non habent hoc faceret.  
 S Y M O N I A. 4. circa in Sgreffum religionis.  
 1. Vtrum intrans monasteriū cum pacto de dādis spaliibus sit symonia? Rñ. q. sic. c. venēs. eo. dicit tñ Hof. & Gof. Ray. & Ber. a in gli. uer. pauperatis & in c. qm. symonia ca. eo. q. si monasteriū ēc tenue q. possent dicere uolēti intra re. Si uis uiuere meū portecū, q. licet te libēter recipere uellemus. tñ bōa nostra nō sufficit. Sed tū tene in conscia opi. Th. 3. 2. q. c. q. dicit q. pro ingressu monasteriū non licet aliqd recipere uel exigere, qui si pūm. sed p uictu pōne recipiendē. licet aliqd recipere si nō iustificat opes ad hoc monasterij. Similiter ē licitū est pp deuot. o nē, q. q. oslēdit mōasterio largas elemofynas faciēdo eidē, qd facili? recipiat sicut licitū ē ecōuerso pro uocare aliq. p spalia bñficia ad deuotionē monasterij. licet nō sit licitū aliqd ex pacto dare uel recipere ut recipiāt. c. quā pio. 1. q. 10. 2. Rodo. Et tenet qd qm monasteriū est tenue b & indigēs q. nō ē symonia cū, & pacifici in talibus, dū modo non fiat pro spaliibus conferendis, sed p expēsis faciendis uel recompenfandis unde tenet q. licet exprimerē noia & quātitatem muneris, & placet mihi quo ad consciam, ad c. q. vñ p̄ria, & maxime d. c. qm. symoniaca, dic q. loquitur quo ad forum p̄tentiosum pp fraudes, & iō fundat se super p̄sumptione, q. cessat in foro aīe uel loquitur, nihil pro ingressu, sed non loquuntur quin pro reuocatione

sumptus, qm monasteriū aliter non p̄t, S Y M O N I A 5. Circa ea quā prohibetur dari uel deduci in pactum pro aliquo spirituali, uel anīxio, uel ab eo depēte. Et primo.  
 1. Vtrum solum sit symonia quando interfit pactum de pecunia. R. quōd non sed dicit quōd triplex est munus quod inducit symoniam in sp̄itualibus si deducatur in pactum. Primum ē munus a manū, est pecunia capiendū prout accipitur. 1. q. 3. totū p oi re p̄ali. Sed mūnus est lingua. 2. Tertū ab obsequio. 4. v. 1. q. 2. 1. sunt nonnulli. Addit al. aliquibus. Quātū mūnus sanguinis qd ē cū q. cōferr ecclesie uel p̄bēdā alicui in iure uel sanguinitatis uel amicitie. Nā ē in gli. in uer. ca. nali tate. c. 1. ut ecclesia bñf. si solū confert pp p̄sanguinitatē uel amicitia, & alias non p̄ferret, symoniacus ē. Sed Ale. de ales. 2. 1. & Tho. 1. 4. q. c. & in quolibet limi tant uerū, qm intendit ex hoc aliqd bonū redūdas in seipso, uisitata quia magnificet uel nobilitet, uel ut faciāt ut sibi aliq. reppensationē & huiusmodi. Secus si solum ip̄tendens bonū tēporale illius cui datur, & non alterius, q. tūc licet sit graue peccatum, non tñ symonia ē in hoc 4. munere, q. nihil dāf uel recipit, & magis placet. De hoc tamē uide Pa. in ca. tuā de zeta. & quali. or. & 1. q. i. c. si quis neque & c. sunt nonnulli. Posset tamē dici etiam tunc esse symoniacus, quādo praelatus aliquod beneficiū ecclesiasticū daret alicui cū pacto uel intentione, ut ipse suis consanguineis prouideret.  
 1. Sed nunquid quocūque mūnus a manu inducit symoniam in sp̄itualib? Respond. quod sic, si pactū p̄cesit. Si uero non p̄cesit, tūc si fit ad cōparatū quod non debeat inducere promotētis animū in spēctus causa, tempore & qualitate perfonarum, sic non facit symoniam. capit. i. quæstiones. eo. tit. Valde enim inhumanū est a nemine uelle recipere sed uilissimum est omnia ab omnibus. ff. de officio procon. l. solenni. S. vlt. & hoc uerum quo ad ecclesiam, sed quo ad deum quicquid datur uel recipit corrupta intentione quā tuncque minimū pro sp̄ituāli symoniacum est, sed sola p̄sententia sine intentione

1. Secūdm Rod. ] Be dicit Rod. in d. d. d. 1. 5. 1. 3. q. 5. ult. q. si sine pacto aliqd mōnus bñficio rī dāt post bñficiū receptū accipi p̄tēst. o. quicquid. 1. q. 1. b. Ista laus per tñens ad fauorē. Ad hoc tex. in d. t. sunt non nulli. 1. q. 1. c. Sic licet si in diger. Adde gl. sic, si. de cōcess. p̄b. li. 6. in uer. dicit. n. si. q. dicit nō esse ambitio sū paupe electi tñ sibi beneficiū p̄p̄terere. c. uā de zeta. & quali. Dicit tñ Pa. in c. p. ingratie. de ele. 4. no. qd nō dēt instate uel eligat. vñ pōt iusq. ambitio nē q. p̄ p̄p̄tia nē p̄terere beneficiū, forte tñ nō esse p̄bū si de. deraret, ut poss. ter proximis p̄ dēst. c. q. ep̄atū. 8. q. 1. licet hoc sit p̄sumptuosū fm 5. Tho. d. Et ar. ca. tuā, de zeta. & qual. i. 5. Gl. dicit ibi. Nō n. p̄ces car. nales dēt resp̄rere ordinat. uel sed merita, & c. uide ibi gl. quā dicit ea quę hic ponuntur.

gnatione beneficii purgatur, & sic intellige, c. nemo es, fm Gof. Aduerte tñ q. qd datur aliquid sine pacto non ut debitu sed ut dari consuetum non est symonia, secundum Rod. 1. Quid si id quod datur sit de rebus ecclesie. R. q. nihilominus symonia erit fm 5. Th. ubi supra. 4. Quid si non det munus a manu, sed a lingua pro spali habēdo. R. symonia ē. Aduerte tñ qd manus a lingua aliqd dē ip̄a laus p̄tēs ad fauorē b humanū q. sub p̄cio cadit, aliqd ad p̄ces ex qbus fauor humanus accipitur, uel p̄tū uita tur, & iō si q. principaliter ad hoc intendit symonia cōmittit, & principaliter dēt intendere qd pro indigno admittēdo datur uel recipit. Sed circa dignū dī stingit Gof. & Hof. quod aut promouetur q. p̄b aut recipit, & sic si petit praelatio nē q. datur p electionem, tunc est symonia 1. q. 6. si cut is qui. Si autē non datur p electionem si sit simplex beneficium sic licet, si indiget. c. Si nō est simplex sed habens dignitatē uel curā animarū, sic non licet, ar. 1. q. 1. ordinationes, & 8. q. 1. in scripturis, & est symoniacus fm Vgo. Rayn. Hof. Th. 2. & directo, li. 3. q. a eo ipso q. petitur indignus ē. Sed Rod. credit q. licet in dignitate & cura. Facit c. tua no. eo. ti. Quod ego credo uerū si indiget, puta q. non habeat aliud: unde uiuat, alias non c. ad aures. eo. ti. si modo dignus est & intendat p̄desse, & non p̄desse. Si uero p̄ mouetur p̄bibus alienis si pro indigno, sic fm oēs symonia est. 1. q. 1. de ordinationibus. Si uero pro digno, tunc si lunt sp̄ituales non est symonia. 1. q. 1. latorem. Si

uero preces sunt carnales, & dicuntur carnales quando illi qui praeantur attendit ad parentalem principaliter, uel amicitia rogatium, & praelatus propter ipsa principaliter mouetur, sic est symonia quia preces succedant loco precii. d. c. ordinationes, & sunt nonnulli. 1. q. 1. Si uero praelatus principaliter nō sequitur preces fed ueritas, seu qui indignus est, non est symonia. c. quibusdam. 1. q. 1. & arg. c. tua in de zeta. & quali. in fi. 4. Tenet etiam. Pan. in c. tua nos, eod. tit. in not. q. humiles preces emisse a digno non inducunt symoniam, nec etiam aliquod peccatum, ut ex dictis. c. tua nos, & c. latorem patet, quimo fortius tenet Pa. ibidem q. donans aliquid cardinalibus, uel prelati & rogans pro aliquo beneficio dummodo non ducatur principali intentione, ut per talia exentia & preces adificatur spirituale, quus secundario habeant ralem specie, q. ex omni noxaru iudicatur, qui iuste ista possunt fieri sine spe primaria, ut d. Innoc. & Hosti. facit. c. quid proderit. 6. d. d. 1. q. 1. sunt nonnulli, & in d. c. tuam, de zeta. & quali. 5. Circa munus ab obsequio quero utrius futiens alicui praelato ut sequatur beneficium spirituale, uel monasterio, uel recipiat & huiusmodi sit symoniacus? R. Pan. in c. cum essent, eod. ti. glo. ibi tenet q. non, quando sine omni p̄tione feruit & intentione secundaria p̄dicta habēdi, non primaria, si motus sit idoneus, nec praelatus aut monasterium directē propter hoc feruitū intendat ei de beneficio prouidēte uel recipere, quia si sic esset munus ab obsequio; & symonia quādo principaliter & directē d. ca. ordinationes. Ideo dicit q. si i seruitio interuenit pactū semper est symoniaca: cū essent. eo. ti. Si non interuenit pactū si feruit principaliter gratis licet secundario, uel habeat aliqd spirituale non est symonia secundum Gof. & tenet Pa. ibidē, & sic concor. iura: quæ uidentur contraria. Hosti. tamen etiam tenuit q. si seruitium corporale sit non est & dign? digou obsequium praeftat, q. licita potest etiā seruire principaliter dummodo pactum non interueniat, ut si quis episcopo seruiat romam eundo eius negocia procurando a contrario sensu in c. sunt nonnulli.

2 Inquisitione] Vide Pan. ibi in glo. ff. De conf. ff. Et ibi Pa. no. facit. c. 1. de off. de lega. c. Quod Papa ralem titulum vendens.] Quia dubitatur ita deterrinationem Pat. quoniam habemus regulam quod dicitur quod principale est arg. si quis necentiam cum glo. ff. si cer. pe. Cuius tur non intendatur vendi nisi titulus beneficii, si et in consequentiam veniat ad ministerio, illud non attenditur, & sic non videtur simoniae Papa in hoc maxime cum titulus beneficii sit de iure profectus, si potest dari in auctoritate multiplex. In rō eius non erit generalis, puta quod episcopo iam ordinato venditur beneficii in sua vacante diocesi. Sed tu tene opi. Pan. & idem tener. S. Tho. in quolibet. 2. q. 1. c. ar. 2. & in 4. di. 15. quilla o. pi. quae tenet quod in Papa non potest cadere simonia est erronea. d. Tene. Ch. Pa. ] Et ita dicit se firmare in repe. ca. ex ipse parde, in §. quae vero de preb. & idem tener. Ho. & d. Ant. e. Secus in alijs.] Ve sunt ista hospitalia, & administrationes & temporales, & oratio, dominus Pa. quae est causa quod simonia non committeret dēt abdicare a receptio

11. q. 1. Sed in seruitio indigno vel pro indigno, sic erit simonia. Similiter dicitur quod in seruitio spirituali, ut puta pro dicendo missam, quod si pactum interuenit simonia est nisi tali beneficio sit annexum illud opus, unde no. quod non solum praedicta inducunt simonia in dantibus, seu pacificandis, sed etiam in consentientibus mediatoibus &c. c. p. inquisitione. m. a. de elect. & c. 2. de concess. b. nec non in pacitibus aliquid dare vel facere ministrantibus, sed etiam ministris seu familiaribus ministrantibus, sicut dicitur in Iez. 1. qui fuit seruus Helisei. 1. q. 1. i. sum. dicit tamen Rich. q. licet episcopus fecerit pactum vel promissionem pro aliquo beneficio dando, & postea oblitus talis pacti pure confert, quod non est simonia, quod ad ecclesiam, nec etiam ille qui recipit tale beneficium, si hoc pactum ignorabat, & ideo non tenetur resignare, quod bñ no. 6 Vtrum auctoritas Papae excuset a simonia? Respon. Pan. in c. 1. eo. tit. Dicunt docto. quod in curia Romana titulus de simonia non habet locum, sicut nec lex iulia de ambitu in curia principis glo. vero & Host. in c. ex parte de off. de leg. in versu. dimittere, dicit & legitur Pano. mit. in d. c. 1. verum in his quae sunt simonicae de iure positio solum sed non in his quae sunt simonicae de iure diuino, & ideo tenet Pan. ibidem, quod cum titulus beneficii habentis administrationem ordinis, vel execu-

tionem clauium sit de iure diuino, sicut ipsa executio clauium quod Papa talem titulum vendens est simonia ca, sicut ille qui emit, nec valet excusare eius auctoritas habes bonam glo. in c. bonam glo. in c. licet, de poe. et glo. h. & text. cum glo. in ver. diuini, in c. ex diligenti, de simo. quemus. d. Car. tenet quod omnis titulus beneficii sit de iure positio, & sic si eum excusaret eius dispensatio, sed tu tene cum Pan. d. Secus in alijs e non habet executione clauium. 7 Sed nunquid eo ipso videatur dispensare ex quo scit ex certa scientia & tolerat? Res. Io. de Lig. eo. tit. c. 1. dicit quod sic, ita quod non committit simoniam, quod ego credo verum quando simonia committitur, ut cum Papa, ut puta qui habuit beneficium mediante pecunia a Papa hoc scientia, & ad hoc consentente, quae tunc scientia principis purgat hoc viciu, & ita talis non incurreret poenas iuris, simonia sit de iure diuino siue positio, nec tenetur resignare si simonia est de iure positio. Sed de datis alijs a papa, licet ipse scias quod dñi & curiales exigunt & tollerent non propter hoc dispensare videtur, & ideo in poenis inuoluntur. Facit supra. Dispensatio. S. 12.

S Y M O N I A V I. Quo ad poenam. Scien dñi quod quadruplex. Prima est suspensio. Querit vtrum ois simoniacus in ordine recipiendo, sit suspensus ipso iure? Res. vt colligo ex Inn. & Pa. in c. tata. in ver. in ea gl. ibi nisi renunciet, & c. p. tuas el. 2. eo. tit. in ver. sed breuiter, & clare quod sic & quo ad se & quo ad alios, & non solum quo ad ordinem sic susceptu, sed ab oibus alijs ordinibus, etiam licite receptis, & per consequens est remouus ab administratione temporarium beneficiorum suorum, facit gl. in ver. anathematis. 1. q. reperitur, & vide glo. in ver. suspens. & est glo. magistra, in materia suspensionis in cle. cupientes, de poe. nec potest dispensari ad Papam, scilicet. q. 1. gratiam. 1 Vtrum simoniacus in ordine dādo simili-

ter

a. Et §. veru 12. dist. ] Vbi bona gl. in ver. officiu. Et subdit Pa. in d. c. p. tuas quae ta li symoniaci quae tunc quo occulto no dicit recipi sacramenta baptisimus & corp Christi tempore necessitatis. d. S. verum. b Penitentia ] Sed est suspensus ab omnibus ordinibus respectu illius beneficii, quod symoniaci acquirit, vñ quae emit episcopatum, licet non ordine, potest in valde clericos ordinare, quae illa collatio pcedit ex illa emptione beneficii, & ideo ordinari ab eo non habet exequutionem, ita no. Inn. vt referre Pan. in d. c. p. tuas, quod facit c. ea quae. 1. q. 2. c. 1. c. Voluit Inno. ] Et etia glo. ibid. Hec quaestio omnia Pan. in d. c. tanta & Ric. in 4. dist. 25. ar. 2. q. 3. ad secundum. d Respon. glo. ] Et est gl. in ver. illa vice in c. pen. de ele. e Quando scienter ] Vel eo consentiente tacite vñ expressa, necesse est solum Papa dispensare. 1. q. 1. episc. & c. pen. eo. tit. f Ignorante ] Nec postea ratum habente, & communitate in hoc doc. se quuntur Host. q. distinguit aut de licitum est manifestu, & solum Papa dispensat, ar. c. ex tua, eo. tit. aut non est manifestu & pcedit quod hic

ter sit suspensus? Res. Goff. tenet quod sic per trienniu, sed Inno. in c. pe. eo. tit. & Pa. in d. c. p. tuas, tenent quod perpetuo sit suspensus, & vide tur verius, per hoc text. iuncta gl. in c. si quae a symoniacis. 1. q. 1. 2. S. veru. 3. 2. dist. a 2 Vtrum symoniacus in beneficio sit suspensus? Res. Pa. in dictis. c. vbi supra quod sic, sed si est occultus est suspensus quo ad se, non quo ad alios, sed suspensus, ar. 1. q. 3. c. 1. & 2. vñ si renunciat beneficio taliter acquirit, potest vti ordine suo post peractam poenam & alijs beneficijs licite habitis, sed beneficio illo retento in quo simonia est commissa, non potest agere poenitentia, b vt in c. inquisitionis, post principiu, de accusa. Si vero est manifestus sic est suspensus quo ad se, & alios ipso iure. d. S. veru, unde quamuis renunciat beneficio tñ indiget dispensatione sicut glibet notorius criminofus, vt in c. si. de tēp. or. sed episcopus potest dispensare, dñm non sit ille cui quo commisit simonia, vt no. 1. q. 5. penitentiu, & aduerte quod tñ dñ occultus sim Rodo. qñ non pstat pñiam vel pessione in iure facta, nec p rei euidentiā quod nulla possit tergiversatione celari. Limita tñ p dñcta oia quod simonia est commissio eo sciente. Secus si ignorante, puta per patrē vel amicos, quod tunc non est suspensus quo ad alios, nec quo ad se, nisi in ordine & beneficio sic habito, non autē in alijs ordinibus susceptis, aut beneficijs habitis vel habendis. c. de simo. eo. tit. vbi hoc voluit Innoc. e

3 Sed quāro quis potest dispensare in simoniaci in ordine vel beneficio? Res. gl. d. in ver. neque tam & Cal. in c. post translationem. de re nū. & d. Anto. Pa. in d. c. de simonia, post multa tenent quod in simoniaci in ordine solum Papa quod scienter. e Sed quando eo ignorante est commissio est simonia, tunc Episcopus potest dispensare. 1. q. 5. praesentium, & etiam potest Episcopus dispensare cum tali licet quod hoc licitum non renunciat, sed ministravit in ordine suscepto, aut ad alios accedat sicut Rod. in simoniaci vero in beneficio scienter solum Papa potest dispensare sicut Ber. Rai. & Goff. siue in alio quocūque sicut gl. & Ioā. An. in d. c. de simoniacis. Sed Host. tenet quod potest episcopus dispensare in simpliciter beneficio solum. vero in d. c. 1. de simoniacis, eo. tit. tenet quod potest et dispensare in curato, vt illud habeat in alia ecclesia etiā cum executione ordinum si modo sponte renunciat sed ad illud beneficium in quo fuit simonia commissa vt illud habeat, non potest nisi p Papam fieri. Item in ecclesia empta non potest ex dispensatione episcopus habere, nisi simplex beneficium, & cum executionum minoru ordinu solum. Si vero expectat sententiam condemnationis, tunc nullo modo episcopus potest dispensare in illa, nec in alia, vt habeat quodcumque beneficium. §. In eo vero qui ignoranter est promotus ad beneficium non potest, nisi solum Papa vt illud habeat, sed in alijs non potest episcopus, vt no. in c. sicut. 2. & c. nobis, eo. tit. Sed Tancr. in c. sicut. 2. eo. tit. tenet quod etiam in beneficio illo in quo fuit promotus potest Episcopus dispensare, si ipse Episcopus non est in culpa, & placet. i

4 Sed nunquid idē sit iudicium mediatoibus, quo ad suspensionem, & quo ad dispensationem? Respon.

Respon.

dicitur, sed Pa. p multa tenent simoniaci, quod hoc casu episcopus dispensat &c. Beneficium ] Probat hoc Pan. per multa vt ibi per. 2. n. h. Sed in alijs ] Distinguit Pan. dicit quod si est beneficium curati vel dignitas non dispensatur cum eo, sed in alia vacante sic, sed alia beneficium potest habere reex quo ipse non fuit symoniacus sine dispensatione, si vero beneficium fuit simplex, tunc si ipse renunciat potest episcopus dispensare, vt illud habeat, si vero expectat sententiam dispensationis, si solum expectat vt curator ferret de simonia, secus si certior factus vo luit expectare sententiam, & vide Pan. qui prolisg loquitur. i Et placet ] De materia illius §. vide Ric. Clerici quo loquentur in 4. di. 25. ar. 2. q. 1.

Quod sic i. Ex quo non est reserata Papae. Nō incurrit pēnas ] Hoc non videtur Ricardus. Nisi forte elicitur id. d. 2. 5. ar. 3. quæ. 6. ad n. c. Decima quinta, q. 1. l. ubi dicitur hęc decreta sem esse parē il lius C. de episc. & cle. si quæ quā. Et i. ver. ad istar. dicit non esse omni modā similitudinē inter crimen symoniæ, & lesē materalis sicut pñs imponitur pena mōtis, licet per symoniam pena depositiōis. i. de omnia. tio ] licet quare tot pñas infirēt iuncta peccatōly monie Diocete. ra peccata ad eō. ratiōne symo. niæ pñs nihil repu. tatur. c. pēnas. a. l. symo.

alios ab eodem recipere nisi deponat conscientiam. c. pēnas. el. 2. eod. tit. Vbi notat Hostien. 5. notabilia. Primum quod ex artibus dictis alterius præiudicium, non est conscientie formanda. Secundum quod sic forma ta est ad consilium prælati deponenda. Tertium quod si deponi non potest est omnibus modis sequenda. Quartum quod est virtus cui de conscientia serupulosa sit bona. & in melius informatur, & e contrario est debilitas animi & nimia simplicitas. Quintum quod in differētibz potest vnu quisque prout sibi placuerit conscientiam in formare, quod bene not. & ideo talis debet ministrare, & conscientiam deponere.

8 Secunda poena contra symoniacos est depositio & infamia, & hæc imponitur si de hoc in iudicio confiterit. 1. 5. q. 3. l. an. e. de accusa. inquisitionis.

9 Tertia poena est excommunicatio d. Pa palis. Nam Martinus in consilio constan-

te. q. sic per regulam accessorum. de reg. i. lib. 6.

5 Vtrum episcopus possit dispensare cum symoniaco circa officia mortuorum, benedictiones nubentiu, se pulsuras, chrisma benedictiones vaforum, & huiusmodi. Host. ep. sic, a. post peractam penitentiam, q. non prohibentur. ar. c. au. per. de sen. excom. nec ob. st. ar. c. Erga. r. q. 1. quia loquitur de symoniaco in di gnitate.

6 Quid de prelato q. promissit beneficium alicui p pecunia. & ne integra veno cat. pactionem. R. em. Ric. q. in pñs peccatis nauit graui terificando. pactum, quia tamen ad effectum pacti non processit non incurrit pñas ab suspensionis. & ar. regularitatis.

7 Vtrum ordinatus ab episcopo quem audiuit symoniacum possit ministrare. Resp. potest in susceptio ministrare, sed non potest

iens in extrauagati que incipit. Multe, ita inquit. Sacro approbate pñs declaram, q. ordinari symoniace ab executione ipso rō ordinū sicut ipso iure suspēsi. blectiones aut postulationes, pñs magis, & quæsi quisiones symoniace ecclesiarū monaste riorū, dignitatū sōnarū officiorū bñsio rū quorūcūq; deinceps facte, nullæ sunt ip so iure, nullum p alias. cuiquā acqrat, nec p moti, pfirmati, aut p nulli faciat fructus suos ad illorū restitutionē tanquā iniq stæ ablatorū teneant, statuentes in super q. stans recipiens ipso facto iniam excōicatio nis incurrat, & a pontifici aut cardinali, atus resulgeat dignitate. Ia alia extrauagati facta anno 2. sui pontificatus Matuz data, q. incipit damnabile pfirmata oēs excōmuni cationes, suspensiones, pñs magis, & interdi cta, & alias cēsuras latas a summis pontifi bus contra symoniacos quas vult incurre re ipso facto omnē symoniacū occurrū vel manifestū vbicūque symonia cōmuni catio nis cuiuscunq; status, & episcopus aut cardinalatus vel quauis alia ecclesiastica vel tēporali pñsulat dignitate, dictari ex cōmunicationū, suspensionū, & pñas ab solutionē sibi referuans, nisi in mortis ar ticulo, nec vult q. virtute concessionis in dulti, aut cuiuscunq; facultatis absoluēti concessit, vel concedendē a sede apostolica possint absolui, nisi specialiter de peccato symoniæ autoritate absoluedi cōqui neant. Hoc idem Eugenius, in alia extraua ganti que incipit q. detestabile, data Roma ne apud S. Chri. sōgonum anno sui pontifi catus. 4. Pau. 2. in processu quē in die Louis sanctæ fecit excommunicat omnes symo niacos tā in ordine q. et in beneficio, & ab solutionē referuat sibi, & successorib. ep. p. p. in morte, nec vult sicut & Martinus possint absolui ex quacūque pessione, nisi faciāt mētionē de symonia. Id fecit Sixtus 5. & sic tene q. oēs symoniaci in ordine & bñsio solū sunt excōicati. Alij vero symo niaci non, sed ipso facto cadunt in pēnas contra ipso latas a iure, de qbus dictū ē hic supra. Ne remoueat, c. reperuntur. r. q. 1. si militer, c. quonq; ibi & c. plaquit, ibi simi liter, & c. ex multis. 2. q. 2. quia licet sub anathema prohibeant, tñ loquunt solū de ordine & bñsio, & sic in nullo iure inue nitur

Necessitate p d. c. f. J. loq. Pa. in d. c. tua nos, de simonia men tali, & sic vult non esse de necessitate restitūdū qd datur. b. Licet Io. An. J. ibi dicit q. glo. q. nūarius mēta lis tene restitue re qd d. accepit sed nō simonia cō mētalit, q. aut sic rō diuerfica ris dic ut hic. c. Nō extendi. Vult dicere, q. ex quo simonia cus mētalit nō pellit restituē q. d. c. fin. nō dēt hāri distincio, an simonia sit pmissa de iure di uino a ut postiu uo, quia vel sic, vel sic nō ē bñsio pñs talis symo niacā ad restitue. d. Criminofsi ex pelli. J. Nō. n. ap plicat criminof sis, cū sit eiciat. e. Ad primū mo nasteriū Ne. s. s. l. iū particula ris nocete eccle. siæ Resp. q. paup rib' habit' Arg. gl. Iuer. siliuāt. I. d. c. de hoc, in princ. q. ē q. sine pñsulo retineri nō pñ. & ar. c. tu. ex. de usuris.

nitur sub poena excommu nicationis prohibita omnis simonia, nisi ( vt dixi ) in ordine & beneficio, Et iō illi sunt soli excōicati. 10 Quarta poena simonia corum est, quod præcipitur sub poena excommuni cationis latē sententię om nibus cuiuscunq; digni tatis aut status, q. si sunt præsentēs in Romana curia reuelare teneantur Pa pæ, vel ei' apostolicę sedis camerario, aut suo vice ge nerali, in vni' vel duor' te stibz præsentia infra duos dies naturales postquā sci uerint, aut ad eorū notitiā peruenerint, aliquē pñsif si simoniam a qua nō nisi per Romanū Pontificem possunt ( præterquā i mor tis articulo absolui, ) & hoc p pñsictā extrauagatē Martini dānabile. Cui Eugēnius in dicta extrauagā ti. Cum detestabile, addit qd nō solū q. sciunt aliquē simoniam cōmississe vel p curasse, sed etiā qui sciunt illos q. fuerūt mediatores, teneat reuelare Papę, vel ei' camerario, vult qui ipse duxerit pmittēdū, p se vel p alios quā citius, & q. nō possint absolui donec reue lauerint, quod intelligi si pmodē pñt & si sciunt ueraciter, nō det suspiciones, ar' nō credo incurere dictā excōicationem. Credo etiā hodie non ligare cum sit abro gata per non vsum. Aduerte tamē em A. sten. lib. 6. ti. 5. q. quādo simonia est solū mentalis sine omni pactione q. non liga tur talis aliqua pñsictā pñsictā, qd not. SYMONIA VII. Quo ad restitutio nem. Queritur vtrum datum symonia ce sit restituendū. R. em Pan. in cap. tua nos, eo. titu. q. aut datū est sine pactione, sed cum sola intentione habendi spiritua lia, & tūc dicit aliqui quos sequitur Inn.

& Hostien. q. si talis simonia ē de iure po sitiuo, sic restitutio non est necessaria ad salutē. Si vero est de iure diuino, sic neces sario est restituē. acceptum. Alii vt Io. an. & sequitur Pan. tenent indistinctē, q. non est restituendum de necessitate, per d. cap. fin. ubi est tex. apertus. Sed qua dictum. c. fi. loquitur in simonia que est de iure positiuo, ideo dico quod in tali ca su non est necessaria. Et quæ sit ratio, licet Ioan. An. b. & Hostien. multas adducant, tamen nulla effcax est secundum ipsum non extendam ead simoniam quæ est de iure diuino, & ideo necessario restituē. & sic tene em tertiā distincionem vtura rii mentalis, de qua Restitutio. 1. in litera Vfurarius in princ. Si vero datū sit mediā te pactionē, sic absque dubio de neces sitate restituendū est em communiter doc. 1 Cui debet restituē acceptū symoniacē p ingressu monasterii, vel ecclesię. R. Pa. in c. de hoc, eo. ti. in ver. vel distincue cla rius. Si loquimur de ecclesię seculari, tūc si ille q. dedit nō habet vnde uiuat, resti tues ei, ar. c. veniens, et. si vero habet un de uiuat, tūc si omnes de ecclesia deliqu erit debet dari ecclesię & criminofsi ex pelli. d. Si autē non expellantur, debet da ri sisco Papæ em Host. q. distribuit in cau sas Turpia lucra a sisco extorquet. I. sicut in quæstione. ff. de iure fit. Si vero non om nes deliquerunt, sed solus platus vel par ticularis, tunc dabitur ecclesię i cui' igno minia erat datum, vt dicit. c. de hoc. Si lo quimur de ecclesię regulari. Si omnes de liquerūt dat ei, qui dedit vt intrēt secun dum monasteriū, ut in d. c. veniens cū nō possit stare in monasterio, vt i. c. qm, eod. ti. Si vero particulares deliqueret, tūc pe cunia dabitur secūdo monasterio, quo ad vsum fructum, tātū & morto ingresso re dibit ad primum monasteriū, c. & sic itel lige glo. in ver. restituat, in fi. d. c. de hoc & concordat cū prædictis Host. & d. Ant. vt allegat Panor. ibi.

Vtrum

a. Disputat] To. Ar. ] De Iuden te vide etiã To. de Ananin d. ca. 1. eo. titu.  
 b. Et hac repro barur ] Et dicit Host. in c. epel Janus, de ferijs q. sunt quidam in mis cerimonias inuoluitur licet cõtra mē c. p. gregoria, & c. intelligantia, de verb. signi. c. Hypocrita ] Dñ ab ypo. q. e falsũ, & crism iudicium, q. sal sum iudiciũ in dicit in menti bus hominum vel quod ad hy po quod est iu pra, & crism quod est aurũ, qua sic super aurũ, hypocri ta. n. de super. 1. ab cõ in ope ribus ostēdit esse autũ sancti tatis sed intus est lutũ cupiditatis, vñd Grego. de hypocri tis loquitur tra ctũs illud Iob. 41. Rerret sibi aurum quasi in tum leuatum. s. dyabolus que viros sanctitate fulgētes sũ ex teriora subster nit sibi quasi lu tũ. i. vicis coin quatum subij cio, hirtaque & per aliquid au rũ sunt, & p ali quid lutũ sunt, acque hoc aurũ quasi lutũ ster nitur quãdo oc cultis peccatis exigētibz etiã virtus qui pub licē cleruaret dispatur & pe di. 2. multi cum sequen. d. Se boni m. mulas, vñd] Ale

3 Vtrum recipiens bñficiũ simoniacè teneatur illud resignare? R. q. sic, & restituere oēs fructus p̄ceptos ex eo, q. recipi potuerunt a diligentē posses soie. c. si res 14. q. 6. de res. spo. c. gratis, intellige, quando sciēter simoniacè habuit, vel quis ignorā ter tũ postea sciuit, de pec ptis post sciētiã tantũ tenēf, non aut in bona fide nisi extantes vel inq̄tum factus est locupletior. l. certum. C. de rei vendi.  
 4 Cui debet restitui datũ p ordine habendo? R. vñ q. ecclesie cathedrali, in cuius iniuriam videtur datũ, si non est ordinatus ad titulũ alicuius ecclesie sed si est ordinatus ad titulum alicuius beneficii, vel ecclesie, illi dabitur secũdũ Vlderic. & Rodo.  
 5 Quid si pecunia ex pacto data Papa? R. Pan. in c. 1. eo. ti. q. nihil minus nõ poterit retinere tale beneficiũ, et i casu in quo Papa nõ committeret simoniam, sicut in simili disputat Io. An. a in regula cui licet, de re. in. li. 6. in mercu. de ludente cũ Episcopo ad Azardum qui eps fecerat statutum exõmuni cãs ludentes, qui licet episcopus non ligetur tali statuto; ligatur tñ ille q. secũdũ ludit, sic in proposito Papa recipiendo pecuniam non suspendit constitutionem de simonia, & plenè disputauit idẽ Pa. in c. expirande, in s. q. verũ de pb. Sed contrariũ dixi. Simonia. s. s. 7. & e verius. Nec ob similitudo de ludente cũ episcopo, qua episcop⁹

non potest facere q. stante statuto suo contrariens non liget. Sed bñ Papa potest. Et ideo tene quod dixi s. q. nõ e simonia, & sic beneficiũ poterit retinere.  
**S**IMPLICITAS est duplex s̄m Pa. in c. dilecti de iudi. 3. col. quãdam contraria discretioni, & hæc reprobat. b. 39. dist. c. Petri diaconus, & 16. q. 1. si cupis, quãdam contraria dolo sitati, & hæc amplectenda, de qua in euangelio. e. flore simplices sicut colũbẽ, & bonus rex. cũ glo. in c. veritatis, de iururia. & 6. q. 1. ex merito, & hæc e illa de qua dicit rex. infi. ad legit. agn. suc. s. quod ad sceminas simplicitatẽ amicam legibus amplectentes & c.  
**S**IMVLATIO idẽ est q. hypocri sis. Vnde dicit Irido. li. Ethim. q. hypocrita e greg cẽ latinẽ dicitur simulator, vel dic q. pe habent sicut superius & inferius, qa omnis hypocri sis, simulatiõẽ, sed tãtũ illa qua quis cũ sit malus intus se bonũ simulat, d. & palam ostendit vt bonus videatur per gloriam humanã vt dicit gl. Math. 5. & est filia inanis gloriã s̄m Grego. 3. 1. mor. 1 Vtrum ois simulatio sit p̄cũm? e R. vt colligo ex s. Bona. in 3. dist. 38. q. secũda, & Alex. de Aleza. 2. 2. ti. de h. pociis. q. 53. arg. 6. q. e triplex simulatio. 1. Prima e cauteq. & hæc licet vt pbaf in c. vitilẽ, & c. q. ait, & c. si qualibet. s. q. que. 2. 2. q. Nã dolũ non cõmittit q. fraudẽ excludit. l. cũ pater. s. planẽ. ff. de lega. 2. arg. c. platũ q. d. met. cau. puta. vt euitet aliquod malũ fingit aliquid. Secũda simulatio est in istuõnis, & hæc non est p̄cũm, & hæc fuit in Christo qñ finxit se legus ire Luc. vlt. in quo inuuit exhibitũ hospitũ peregrinis, ex quo coegerunt eũ manere, & ex quo meruerunt eum cognoscere. Et iõ ille religiosus qui maiorẽ sai ctitatem quã habet simulat vt proximi & dicitur. e. & ad bonum inq̄tent non peccat, sed potius meretur,

x. 2. 2. q. 4. ar. 1. e. Sit peccatũ ] De simulatione s̄m. Vide s. ia ramentum. s. s. 28. & se. s. s. pro testatio in text. & postillis. f. Simulatio ] Gl. in c. officij. 24. que. 1. dicit quãduplicẽ eẽ simulationẽ, vna q. e delecta bilis, vt in Pa pa. d. ca. c. officij, vna pia vt hæc vna discreta vt dimittere ma les cũ bñis qñ aliter fieri non potest, vt in ca. quidam cũ bonorum. 14. q. 4. alia permissiõ, vt. c. caute. 27. q. 5.

a. Vt patet per Greg. ] Et Ale. vbi e. circa fin. vbi dicit q. si mulare sanctita tem, vt inde vi dum habeat est peccatũ, qa poñ sine ignobili tem nobilitatis, sicut q. p̄dici cat principali ter vt vidũ habeat.  
 b. Emendatij ] Voce simulans peccat per inen dacium qa facit s̄ id quod est or ginalatum, vt pa tet in cap. is au. sem. 11. q. 2. e. Significatio nis ] De hac vi de sanctum Bo naubi supra in quest. literalibus.  
 d. Vel religio nis ] De simulã te ingredi religio nẽ quomodo te neatur, vide su pra. Religiosus s. 20. e. Habet meri tum ] Id est non facit correspondētia illi habi tui.  
 f. Peccatũ mor tale ] Et ratio est quia nullus totaliter priua tur sãctitate ni si pp peccatum mortale, sed ta li, priuatur san ctitate totali, vñ dicitur hypocri ta ille qui intẽ dit simulare sã ctitatẽ a qua de fiet p peccatũ mortale. Ita q. hypocritis solũ dicitur ipsa si mulatio sãctita tis. Vñ d. hy po cri. s. Th. 2. 2. q. 111.  
 g. Societas ] No. tex est genera societatum. Pri

metes, vt patet p Greg. a 3. 1. mor. Tertia simulatio e duplicitatis, & hæc tenet rationẽ mendacij, b. & sem per est peccatũ, ut proprie e in hypocritis. Addit Alexan. quartam scilicet significationis, e sicut Iacob se simulauit Esau, & hæc nõ est peccatum. Sicut etiam in reprelentione mysterij passionis i Chri sti finxit sex iudæum, vel Christum, vel Pilatum & huiusmodi.  
 2 Vtrum aliquis possit se simulare malum? R. s̄m Alex. in 2. 2. ar. 6. q. non, quia aut est hoc per opera mala, siue verẽ, siue apparenter, & sic efficiur talis quale e illud opus, aut hoc fingit per opera bona verẽ & apparenter, & sic nunquam potest ex hoc apparere malus.  
 3 Vtrum gerens habitũ sanctitatis, vel religiois d qui tamen non habet meritũ, est hypocrita? R. q. si ex infirmitate post assũptionem talis habitus cadit a pfectione non est hypocrita, qa non tenetur reuelare suum peccatum nisi loco & tempore debito, unde nõ tenetur deponere habitũ s̄m Greg. 3. 1. mor. si aut ex malitia a pfectione deficit sic e hypocrita.  
 4 Vtrũ hypocri sis sit peccatũ mortale? R. vt colligo ex San. Bona. & Alex. vbi s. q. 2. San. Tho. in quol. q. in hypocri sis duo sunt, sci licet defectus sanctitatis, & simulatio eius. Si ergo in tentio hypocrite refertur ad vtrũ quã scilicet, quia non vult habere sanctitatẽ nec curat, sed tãtũ vult

faciẽdũ apparere sic e p̄cũm mortale, f. & sic sumit i sacra scriptura Iob. 13. Non veniet in p̄spectu eius ois hypocrita, & Matth. 23. Ve vobis hypocrite. Si at accipiat hypocrita nõ p quali tate vitã malẽ, sed p simu latione, sic aliqñ est p̄cũm mortale, puta si hoc facit ex fine q. est p̄ra charitatẽ dei vel proximi, puta simu lat se sanctũ ut possit temi nare heresim, vel psequatur dignitatẽ ecclesiasticã uel quæcunq; alia bona in quib⁹ constituit finẽ. Si autẽ finis non sit contra charita tem, sic erit p̄cũm ueniale, quia solũ delectat in laude quia s̄m Phil. 4. Eth. magis dñ uanus q. malus. Sed si finis sit bon⁹ puta ad laudẽ Dei & salutẽ animarum vt proximi adfiscetur, sic meritorium est, si tamen non contemnat bonam uitam, dicit tamen Aureo. in 4. dist. 16. q. 1. q. si e hypocri sis sequitur oppositũ honoris Dei, proximi salutis, quod est peccatum mortale. Similiter quando solum facit, ut possit habere, uanam gloriam & huiusmodi, qd limbo uerum in uana gloria, quã sit mortalis, alias erit ueniale solum.

**S**OBRIETAS Dicitur mensura debita circa ea quã sunt necessaria ad uitam, unde sobrius quasi briam, i. mensurã seruans, & nomine sobrietatis temperantia si gnificatur. hoc exigitur in omnibus, sed maximẽ in ministris ecclesie. 35. dist. per totum. 41. di. per totum, de vi. & hon. cl. c. a crapula. 1. Thi. 3. circa princi. vbi dicit non vinolentum. Itẽ in regibus & principibus. Prouer. 31. Noli regibus dare uinũ, qa nullum secretum est vbi regnat ebrietas. Quomodo peccat mortales cõtra ipsam. Vide Ebrietas. Gula. & ornatus. De sobrietate tractat S. Thom. 2. 2. quã. 149. vide ibi.  
**S**OCIETAS s̄ primo s̄m Marcũ Tulium, & not. Azo. in sum. tit. pro socio, est duorũ pluriumue conuentione cõtracta ob



4 To. an. idē te  
nuit Ho. t. de v.  
lit sed in 3 ē ue-  
ritas. Em Pan. &  
cal. & hoc tenuit  
Rica. in 4. dil. 15.  
ar. 5. q. 5. idē Io.  
de ana. in c. n. de  
vfur. & 3 Io. an.  
tex. i. d. c. per ve-  
ditas. ibi honesti.  
luci. ad hoc tex.  
not. in c. sup. eo.  
de vfu. ubi p. re-  
dimēda nica ca-  
piti si licet cō-  
mittere viuram  
minus ergo erit  
in dote licitū. &  
sic tene licet car-  
in d. c. q. ueltras  
teneat cū soā. an.  
& Ful. l. cū duo  
bus. ff. pro io. &  
male.  
b si sine sua cul-  
pa perit J. Idē te-  
ner. ff. of. omnia  
eod. tit. §. 7.  
c Cōtra dū per  
manere. Jvel qui  
ē postē uolūta-  
tē mutare. & sic  
post ea ex u. pa-  
tit exigere vt cui  
tat instrumētum.  
d Secundū Bal.  
in l. r. J Vbi has  
recitat opinio.  
Et refert omnia  
Ro. eo. tit. §. 11.

acciperet si uellet assureare, & diuidendo lucro prius solueret conuentum pro assureatione, & quod superesset de lucro sibi contingente illud retineret. Nec obstat capitu. nauigati. de usu. quia ibi aliter non mutaret nisi periculum & lucrū pro periculo recipere.  
8 Vtrum uidua seu quilibet alius q. dat mercatori in societate centū cū pacto q. ipsum capitale sit saluum, cū intētionē tamē retinendi in se periculum ipsius capitalis, sed solum facit tale pactum ne decipiatur a mercatore, vt non capitale pereat ipsi mercatori, si sine seu culpa perierit, b licitē sine usura hoc faciat. R. qd licet viura in hoc actu non sit. d. vera societas, tñ peccat mortaliter pp mendaciū peritioium q. dicit in sui infamiam. 22. q. 1. c. 1. & ideo

est receptus. 6. uel. 8. & alii qñ plus, & sic pueniret cū socio, q. solū daret sibi tres uel quatuor p. lucro & eū de capitali assurearet, & sic intelligo illud q. tñt Io. An. a in c. p. ufas, de bona, inter vir. & vxo. in dote data mercatori d. quod habes. 5. Dos. §. 11. R. d. q. in i. o. ca. fu. pecunia posita in societate bñ stat. piculo ponentis, licet illud piculū redimar. p. rō q. licet. Et iō non est primū. gium dotis quia licitē potest fieri in quocunq. capitali sic dato, dū modo concurrant duo. Primum q. locius accipies libere hoc uelit facere nō solum accipiendo tale capitale, sed etiā si non acciperet pro tali modo assurearet. Secundum quod rātū plus possit uenit similiter lucrari de tali societate vltra partē suā quātū est illud q. solueret pro tali assureatione cuiusq. coiter Turius tamē eēt si pueniret cū socio de soluēdo sibi tantū p. assureatione capitalis quantum quilibet alius

teneatur notā facere intentionem suam ne forte etiā morte p. rta uellet in suo robore p. ctū pmaner. e non tñ tener restituerē lucrū q. habuit em S. Bern. in suis p. ctib. & bñ, q. p. l. r. & totū ti. C. pl. u. a. q. agi. iste p. ctū ē uera societas i. re. & ideo non restituet, licet alii dicat p. rō, q. possent saluari, qñ ex hoc aliqd. damnum passus est mercator p. pter timorē periculi, uel qñ ex nōtificatione suā uolūtatis non cessat scādālū q. pximo dedit, quia tunc credo teneretur restituere eo q. fama rebus ē p. rponenda. 6. q. 1. detoriores.  
9 Vtrū ponēs centū apud mercatorē, ita q. medietas uel. 3. ps aut. 4. uel aliqua ps ip. sōrū cētū stet piculo mercatoris sic vsurarius. R. q. i. hoc fuit diuersa opi. doc. q. bñ dā dicētib. q. sic, vt. S. Bern. & multi alii, q. bñ dā q. non, q. licitū hoc potest fieri, vt gl. in c. p. lerie. 14. & multi alii, que qui dem diuersitas esse diuersa opinioe dubietatis sequen.  
10 Vtrū damnū debeat eē p. mune si capitale perdat, an solum illius qui posuit quib. dā dicentibus q. debet eē p. mune vt la. de ar. pe. l. ff. id. q. s. itē. celsus, & l. cū duobus. §. quidā s. agariam. ff. p. lo. quib. dā dicentibus q. quatenus ē p. mune lucrū ipsi capitalis, eatenus & damnū per. l. si non fuerit. §. r. ff. pro lo. & per. l. manifestis simi iuris est. §. sed cū in scdm a contrario sensu. C. de fur. Quibusdam aliis dicētib. q. solum perire debet danti, vt glo. in d. S. r. in uerbi. solus, nisi inquit q. hoc actū esset. Ratio quia sic de capitali nihil lucrā socius; sed rātū debet redire ad eum qui dedit si inuenitur saluum in sine societatis, ita nihil debet habere de damno ipsius. Sed tu dic concordādo opi. quod si nullū sit peccatū uel alia consuetudo, tunc dic uel em Pe. vt refert Cy. in l. r. c. pro. soc. q. periculum capitalis si pereat ratione societatis ante operas exhibitas sit cōe, sic post aliquas exhibitas etiam aliqui sentiat de damno, sed si post omnes operas exhibitas per datur, soli ponētī illud, & sufficit alteri p. dicio iuarū operarū, quā equisimā est, p. rtertū in conscientia, uel em Bal. in l. 1. d. C. pro. fo. 3. q. siue ante operas siue post, q. per datur solum ponenti, q. forte uerius ē. de iure, quia sic nō erat habitur. de lucro ipsius

4 De dāno sicut  
de lucro J. Facit.  
§. illo inf. eo. Et  
idē in ecouerso,  
q. si dātū ē de dā  
no solū & nō de  
lucro intelligit  
idē eē de lucro.  
b Alias nō J. vi  
de Ro. eo. §. 16.  
Idē tene em An.  
Argut. Bal. q. ex  
penis fuit, sicut  
de colono, qui  
seminat expensis  
suis. ca. rug. de  
ei. Et si est parcia  
tius & c. uide Ro.  
fe. §. 18.  
c Cōe fuerit sine  
nō J. Idem tenet  
Pe. de p. uisio, de  
duobus fratrib.  
4. par. q. 2. ver.  
3. casu. Et rō est  
quia intelligitur  
esse finita socie-  
tas. l. uerū §. ff. ff.  
eo. Et idē dicēdū  
est si parua sub  
stācia remāstē ei  
qui pecuniā po-  
suit, quia qui  
posuit operā iu-  
stā habet excusa-  
tionē si operari  
nō uult. impar-  
nere. Et no. Bal.  
in l. 1. c. p. soc.  
ar. tex. i. lita an.  
ff. de adm. iur.

hil inueniretur de lucro, em q. pacti sunt, uel est consuetudo de piculo, sic ē uera opi. d. gl. quā sequitur Ang. ubi supra, f. q. licet tale pactum alias nō. Et si pactū nullū eēt factum de damno, sed solū de lucro itel liget de dāno sicut de lucro a q. ipse dās non inten debet aliquid sentire de damno capitalis, & in si. simpliciter ipsum habere, sic esset vsurarius mentalis, & eo modo tē neretur restituere, sicut vsurarius mē talis, de quo. §. Restitutio. i. in verbo vsurarius.  
11 Vtrū liceat facere pactum, quod vnus habeat duas partes lucri, & vnā damni uel duas domini & vnā lucri, & huiusmodi. R. quod in conscientia omne pactū qd non facit deteriorē pacem alterius arbitrio boni uiri, ita quod qui plus posuit plus habeat, licitum erit, quod & sequi-

tur Ange. ubi supra. alias non. b  
12 Vtrum ponens operam in societatem, scilicet nauigando, & quando, & huiusmodi, teneatur sumptibus suis ponere. R. secundum Bal. 7. q. & Iacob. de Are. & Cy. in l. 1. c. pro. soc. q. non, qñ proficiunt causa societatis, quia lucrum intelligitur deductis expensis. l. illud. C. de colla. l. mur. ff. pro. soc. quod limitat Bal. ubi supra uerū exceptis expensis, quas domi fecisset, quia ille non debent fieri de corpore societatis, ar. l. sed si ex lege. §. q. autem. ff. de uer. h. re. Ang. uero ubi supra dicit hoc uerum, nisi consuetudo aliter haberet, quae si esset deberet seruari, nisi contineret iniquitatem apertam quia videtur actum quod est consuetum. l. quod si nolit. §. qui asidua. ff. de ed. edic.  
13 Quomodo tenent socii ex disparib. partibus. qui fundum uel apothecā conduxerunt. R. secundū Bal. in l. 1. 13. q. uel. C. pro. soc. & Ang. ubi supra quod locanti tenentur pro equalibus partibus. Inter se uero tenentur p. rata societatis, uide etiam suppelle cilia, & uasa debent diuidi secundū partes quibus diuidetur societatis.  
14 Vtrum ille qui semel posuit capitale in societate & perditum est ante finitum tempus societatis, teneatur iterum aliud ponere. R. secundum glo. in d. l. si non fuerit §. 1. & in l. 1. c. pro. soc. & Ang. ubi supra, quod non, siue periculum commune fuerit, siue non. c  
15 Vtrum damnus personae illius qui ponit operas in societatem, debeat communicari ad inuicem puta cum socius resisteret uolentibus sibi auferre pecuniam, vulneratus est, & fecit multas expensas ad curam. se & huiusmodi. Respon. quod sic quādo euenit propter societatem, vt expresse uult. l. cum duobus. §. qui dam. sacramiam negotiationem, vt dicit tex. coierunt, alter ex his ad comparandas merces profectus in latrones incidit suāq. pecuniam perdidit, serui eius uulnerati sunt resq. pprias pdidit, dicit Iulianus dānū eē cōe. l. deoq. actione p. socio dāni partē dimidiā, agnoscere debere tā pecuniae q. rerū ceterarū quas secū nō tulisset socius, nisi ad merces communi nomine comparandas proficisceretur, sed & si quid in medicos impē sū est  
Dd 2 pro

a Nec ob.l. fo. cii. S. focus. I. l. le. tex. p. in telli gi dupliciter ibi pp. societate sed aut pp. societate proprie, & tunc dānū erit cōe, & lucrū. Aliter pp. societate. Locca. fionaler, & tūc non uenit ut uult. tex. in fi. l. S. fo. cius. Exēplū p. ne societatis, tūc ad palatū prin. cis, cui ex loq. ma mea in p. lacū qd. donauit mihi castrū, & tūc non uenit, qz non uidet mihi donane pp. societate, nisi occasionaliter, sed pp. p. fionā. Similit. ter si est abs cā societatis, & cōfanguinū meo iñtuitū heredit. exnō, qd. nō ē cīffet si sūc i. p. fens. Hoc dānū nō uenit a. h. m. dū, & hoc de cla. rat i. b. no. Bar. in d. S. foci. Fallit hoc, qd. dicit de lucro, qd. erit fo. cii omnium hono. rē, ut tex. in l. fo. cietate. r. & l. co. ri. ff. od. De hoc Ro. S. 13.  
b Sicut in pro. priis. Sed nec te. nent de casu for. tuito, ut in d. l. cum duobus S. dama.  
c Culpa confo. cij. Vt puta de eo, q. portat illi. citas merces cū lictis, uel q. vadit p. inter peri. culolūm fecundū Barro. ibi.  
d Alia cētū de lucro. J. C. de i. n. i. n. S. est uerif. fima & est tenent omnes, & de Po. de per. fuso in tra. c. de duobus. fra. cibus in 3. part.

pro parte socium agnosce. re debere relictissimē Iulia. ne probat, hęc ibi. ff. pro. foc. Nec ob. l. focium. S. fo. cius. a ff. pro fo. quia illud intelligitur quando culpa focii id contingit secundū glo. ibidem, quia tunc non tenentur. Aduerte secundū Bal. in l. 1. §. q. C. pro foc. q. damnū omne extrinsecum quod ratione fo. cietatis euenit debet esse cōe, puta debita & credita sūm dānū i. r. i. f. c. b. l. ipso ca. pitalis, n. nisi ut dixi S. 10. §. 16.  
De qua culpa tenet foc. ius alteri focio. R. q. si cō. tractus est solum societatis tenet de dolo, lata & leui culpa, non leuissima qz suffi. ciat talem diligentiam ad. hibeat in rebus cōmunib. sicut in propriis, b. v. l. cū duobus. S. uenit. ff. pro fo. Vn. de quauis aliquis expōsit periculum i. se suscepisset, non tamē intelligitur de il. lo qd. euenit culpa p. focii. c. l. pen. C. de nauti. feu. Quā. do uero cum societate ē p. tractus locationis uel ali. ius contractus, quomodo te. neat, & ex qua culpa ha. bes. §. Comodatū. S. 11. & Locatio. S. 23.  
17 Quod debet diui di socie. tas si nihil inter ipfos est conuentum expresse uel ta. citē, puta quia nulla est p. fuerudo de hoc. R. secundū Bal. in l. 1. C. p. foc. qd. 2. & Ang. vbi. §. q. si alter posuit centū & alter operas, & de lucrum habent ducenta ex. het primo qui posuit cētū sua centū, & sic de quocū. que alio qui aliqd. posuit q. extracta reliqua ducenta, q. sunt de lucro diuidētur in. ter se omnes, ita tamē q. q.

q. 2. & par. §. qd. 27. concludit p. e. qua sic dicitur tot nofter.  
e Capicis dimi. nutione. Vide J. V. f. u. §. 14.  
f Si nihil dūm est de tpe.] si plu. res fecerūt locie. tate ad iudendū, & possent mil. le, & unus foc. ius ad iudendū amittit dīcē, pecuniam cumula. tam p. ludo. §. amissa. pecunia illa, cōfocitū, scri. p. te abentibus, qd. ipse renūciat. Societatis, & qd. uolebat lude. re per se, & lude. re. At teneatur con. focus, quod uic. cōcāre, ad hoc tex. in l. sed & focius. §. ab. senti. ff. pro foc. & in §. manetau. tem i. n. l. eod. u. de ibi.  
g Quod si fractū suę personę correspondet fractū aut commoditati illorum centum, pro quo benefa. cit, d. l. cum duobus. S. si in coeūda. Precium inquit est velamentum artis. i. correspondet arti. Et sic itelligit illud quod sepe opa. alicuius p. pecunia ualet, ut in l. i. pro foc. §. 2. i. pro comōditate & usufructū seu iter v. i. r. i. o. dīctā pecuniam. Et ideo si aliter solū posuit operas & aliter cētum solum, & lu. crum sunt ducenta, ille qui posuit operas habebit cētū solū, & ille q. posuit cētū ha. bebbit illa cētū & postea alia, c. de lucro. d. 18.  
Quantum durat societatis. Respon. tex. in d. l. societatem distociamur renūciatio. ne morte capitis diminutionem, & intelli. ga prout est mors ciuilis secundū. n. gl. ibi. dem, & egestate dicit gl. incidente, v. l. §. ex focis bonis cesserit, ut in l. e. S. itē. 2. uel fuerit publicare, v. l. i. l. actione. S. publica. ne. ff. p. fo. Adde qd. dissoluitur s. m. q. p. uenerunt in tpe. durationis illo finito. Et aliis modis, de quib. i. d. l. actione. Itē ex p. luer. dine si nihil actū ē de t. p. e. f. d. §. q. assidua. prate.

a Extimata & si. ne terra.] In hoc cōtra. extima. cō non facit em. ptionē, ut habet in text. & nota. Barto. in l. fin. ut certo §. nō uidē. dū. ff. commo. ui. de §. Calus. 2. §. 6.  
Et pro hoc ext. tex. in l. i. tit. ius, ver. sed nec ipso. ff. de pra. scri. urb. ubi in. mueno pecuniam in quo est trans. latum dominū si creditor ex pa. & habet princi. palē utilitatē ad eum p. p. tē peri. culoni ipso pe. cuniam dato q. do. minū si transla. tū & sic erit pec. cius p. ius inno. minatus quā mu. rui. f. do ut ha. cias & des, & iō regula que hēt i. l. i. n. c. d. i. m. C. si. cer. p. e. q. dicit q. genus quātitatis. gire non potest, unde periculū ē dominū. Fallit tū. in casu d. l. tit. i. f. c. d. Pa. de Ca. str. ibi. & Ale. in l. si ex legat. cā. ff. de l. e. & Taf. in l. si pascenda. C. de pasc. unde si periculū quā. titatis non erit domini sed ipso. daneis, ut in l. l. multo magis e. ric in casu istius. §. q. utilitas est cōis, iō transferē. solū p. parte do. minium.  
b Bal. in l. i. J. dē. in l. i. C. de fru. & H. ex. & l. i. c. duobus. §. in co. eūda. ff. pro fo. tu tene sicut hic habent.  
c Imo facit.] Sed talis extimatio non fit ad uendē. dū sed ut ualor

19 De societate inter fr̄es & alios quomodo tacite p. trahitur habes. §. Peculū. S. 26. cum seq. SOCIETAS II. Cir. socia animalia quæ dicitur societati animalium contra. hritur. 6. modis.  
1 Primo modo qñ anima. lia expresse traduntur gfa. societatis contrahendē, ut dicit gl. in l. si pascenda. pe. cora. C. de pac. Vel quādo licet expresse non dicatur q. gfa. societatis traditur, tamen tacite dantur gfa. fo. cietatis, l. quādo dantur ut sint communia, & sic p. trahitur societatis, ut l. si tibi. a. re. me. ver. si parum. ff. d. p. r̄. ver. Et facit qd. not. Bald. in d. l. si pascenda. Et q. hoc modo aliquando p. trahitur i animalibus grossio. ris generis aliquādo in mi. nus. Ideo primo proponū. quot modis animalia grol. fa dantur gfa. focietatis ex. p. sē uel tacitē. Et aduer. te quod animalia grol. fa di. cūnt quorū fructus regula. riter non ascendit ad ual. orem matris i anno, ut sunt boues, & qui, muli, & huius. modi. Ita aliquando dan. tur extimata, aliquādo cū terra, ali. quando sine comunione terrę, qd. fieri potest, ut in d. l. cū duobus. S. in coeūda.  
2 Quando dātur extima. ta & sine terra, & tunc pe. riculum calus fortuiti est commune inter focios, vt dicitur in d. l. cum duobus. S. dama. I dem tenet Bald. in l. si pascenda. C. de pasc. Nec mirum quia extima. tio hoc casu facit emprio. nem. l. extimate. ff. solu. ma. tri. Et sic pro parte domi. sum. Ang. Pars I. l.

nū remanet apud tradē. tem, & tacite pro alia par. te ratione communionis in. illum cui communicatur, & sine traditione transfer. tur. l. i. S. in societate. ff. pro. focio. & perinde est ac si il. le q. dar mutualet p. cūm. dicatis focio & ipe posuit. set aliam medietatē, & cōi. ter ab ipfis duobus essent empta, & sic in societatem. posita. Et ideo quilibet de. periculo tenetur pro dime. dio, nisi culpa uel dolo al. terius eueniret. Nam tunc so. lus culpabilis esset. d. S. da. mna. Bal. tamen in l. i. b. C. pro foc. q. distinguit qd. scilicet. Aut pereunt casu. fortuito, & sic erit commu. ne. Aut peremptio uenit. ex natura rei, & tunc dicit. periculum solum esse dan. tis, quia sic etiam penes eū. fuissent mortitura, & dānū. verum secundum eū quod. ista extimatio faciat uendi. tionem, ut d. S. dama. & in. l. tertia. ff. locati, & l. cum. manufata. S. fina. ff. de contrahen. emprio. vbi dicitur nemo. potest eam rem uendidisse, de cuius domi. nio id agitur ne ad emp. torem transeat, sed hoc aut locatio aut aliud. genus contractus, hęc ibi. Sed saluo meliori iudi. cio hoc non teneo, cum melioramenta. etiam naturalia in hoc casu communicen. tur, vt d. l. si non fuerint, sic conuenit vt pe. ricula similiter etiam naturalia diuidantur. siue communicentur. Nec ualet quōd. adducitur quod estimatio non facit uendi. tionem in isto casu, immo facit. e. vt patet. per dicta. l. tertia. locat. Et ideo tene quod. periculum etiam naturale est commune, vt tenent multi doctō. maxime Ange. vbi supra. Quod tamen limito uerum, nisi. expresse aliud sit conuentum, & sic intelli. gitur ille. S. nemo qui est, in fine in. dicta. l. cum manufata, uel nisi de confue. tudine aliud sit, quia intelligitur actum. quod est consuetum. l. quod h. nolit. S. qui. Dd 3 a sifidua.

a Vnde non vniu-  
 stū J luno q oēs  
 expensas dēt de  
 suo facere sicut  
 partivius quo  
 casu socius i ani-  
 malibus ei appa-  
 rat ut. di. l. cum  
 duobus. §. fin in  
 coeunda. ff. eod.  
 Tu dic hoc esse  
 verū i parvis ex-  
 pensis, quas te-  
 net facere socius  
 i animalibus, vt  
 vñ hoc in. ni. fa.  
 l. in rebus. §. pos-  
 sunc ff. commo.  
 l. mensurus ff. de  
 ne fge. & l. hāc te-  
 nus. ff. de vñ. ff.  
 & l. si quis a libe-  
 ri. §. si ff. de lib.  
 agno. secus si ma-  
 gna esset expēsa  
 q tunc fieri dēt  
 de cōi. nō per il-  
 lū qui ponebat  
 operas. l. cō duo-  
 bus. §. si qd ex so-  
 cius. ff. co. puta si  
 pp nices oport-  
 uit ipsum enef-  
 fu sur, qnū, tal  
 & huiusmodi, &  
 vide do. Pet. ubi  
 7. qui latē profē-  
 quitur.  
 b Et l. in propo-  
 sitione ff. pro soc.  
 In 3<sup>o</sup> dicit. l. si  
 pascenda. C. de  
 pac. ubi pactum  
 inegalibus par-  
 trib. valet inter  
 dām & pastorē.  
 Rñ quod debet  
 intelligi ut hic  
 dicitur.  
 c Sed quandoq;  
 meliorantur] Vt  
 de do. Pet. tra. de  
 duobus qd. 8.  
 pa. q. 22.  
 d Culpa sua.]  
 No. tu qñlle qui  
 tenetur ad custo-  
 diam rei ratione  
 pascitae vel pri-  
 uet officij non  
 sufficit pōnere  
 inter um, nisi e-  
 tiam p. obet ca-  
 sum fructuum,  
 ff. Bal. in l. cō

asidua. ff. de qdi. edic. Et iō  
 si pactum sit quod pericu-  
 lum capitalis non sit com-  
 mune, non erit licitus ille  
 contractus in foro anime,  
 nisi recipiens vel alius qui  
 in vno alleuiatur, i alio æ-  
 quivalenti grauetur. l. fe-  
 cundum naturam. ff. de re-  
 iuris. Pactum vero circa  
 fructus vel circa tempus.  
 oportet contineat equalita-  
 tem arbitrio boni viri.  
 Vnde non videtur iustum a  
 quod fructus in hoc casu  
 debeant per medium parti-  
 ri. Si aliter ipsorum ponit  
 operas quia ipsas operas  
 plusquam alius socius ponit,  
 cum tantundem in so-  
 cietatem posuerit. Et pro-  
 pterea debet attendi si ope-  
 re possunt fieri per mino-  
 res & pupillos & huius-  
 modis, quorum opere non  
 sunt in magna extimatio-  
 ne licet aliquē sint, vt d. l.  
 fin. §. si. Quia impubes po-  
 test dare operas veluti si hi-  
 strio sic ff. de lib. causa, vel  
 si recompensantur per lacti-  
 cinia & huiusmodi, & de  
 palea, seu feno quod dat  
 ad comedēdū, & sic atrede  
 re, qd qlibet ipsorū æquali-  
 ter tantum posuit in socie-  
 tate, & vltra videre qd vl-  
 tra ponit aliq, puta rustice  
 quia operas, & sic nisi recō-  
 pensaretur in alio debet ha-  
 bere plus de fructib, aliter  
 esset vñura cū ex muuo in-  
 terpretato plus graualet c.  
 2. vult c. i. ciuitate, de vñ.  
 3 Quando autem dantur i-  
 timata & sine terra, & tūc  
 si nullum pactū sit de capi-  
 tali au- f uctibus vel tēpo-  
 re sunt quādā extra-gan-  
 tia & iura posita ite: extra  
 ordinaria capitula feudo-

rum versu. decimæ collatio-  
 nis sic dicētia. ille qui acci-  
 pit iuramē sū. vel uaccā de-  
 bet tenere per. 7. anno, &  
 omnes poledri vel vituli  
 debent esse communes, &  
 quicquid poledri quęstio-  
 neret tēpore triturationis.  
 Iuramentū vero vel uacca  
 data debet esse illius qui  
 eum vel eam posuit in si-  
 ne societatis, nisi ille qui  
 accepit ad societatem ter-  
 tiam partem precii dederit socio ponenti,  
 quia si dedit tertiam partem, tunc in sine  
 ipsum iumentum vel uacca erit commu-  
 ne. Tu attendens in conscientia ad arbi-  
 trium boni viri, vt equalitas seruetur,  
 ita quod qui plus ponit plus habeat, vt  
 supra. dictum est. Si vero pactum sit fa-  
 ctum, cum pluribus modis contractus  
 concipi possunt, cum plura sint negocia  
 quam uocabula. l. natura. ff. de prescrip-  
 tionibus. attendendum est quod cōtinēat æqua-  
 litatem arbitrio boni viri per regulam in  
 d. l. si non fuerint, & l. in propo. ff. pro  
 soc. b Aduerte tamen, quod quando ani-  
 mal datur inextima-um non potest pactū  
 geri licite quod periculum sit alterius,  
 quam eius qui ipsum dedit. Hoc etiam te-  
 net Bal. in d. l. si pascenda. Nam cum dicitur  
 animal positum in societatem in sine de-  
 beat esse ponentis, si pactum fieret quod  
 periculum ad ipsum ponentem non spe-  
 ctaret, esset iniquum, & si ipse perdit ani-  
 mal & socius perdit operas. Nec obstat  
 quod supra dixi de capitali pecunie, quia  
 non valet similitudo. Ratio quia pecunia  
 simul iplo vtu consumitur, & sic in ipsa so-  
 cietate totaliter exercetur. Sed secus est  
 in animalibus quæ non sic consumuntur  
 sed quandoq; meliorantur. c Vnde sicut  
 melioramentū pertinet ad dantem, sic &  
 periculum perire debet d. l. fm natura  
 Si tamē dās in aliquo plus graualetur, pu-  
 ta quia recipiens uollet teneri i sine de dā  
 non ipsius animalis qd euenit culpa sua,  
 sed solum in parte cum teneatur in totū,  
 l. cum duobus. §. in coeunda, & §. dāna. ff.  
 p. locio, sicut possit in alio alleuiari quo  
 ad periculū ipsius animalis p regulam in  
 d. l.

ira. §. suspens. de  
 leg. 1. & l. Anj  
 c. nullus de pre-  
 scrip. & ideo nō  
 sufficit. pastorū  
 vel caprio porta-  
 re pelles anima-  
 lū, qd per hoc  
 consistit de inte-  
 ritu, nisi probet  
 casum fortuitū,  
 puta, mortalicia-  
 tē, eius uel simi-  
 le sequente. Ale-  
 consi. 156. l. no-  
 lum.

a Vt equalitas  
 seruetur] Si do sia-  
 lia in succedā ad  
 fructificandū pu-  
 ta qd uel boues  
 & ipse socius lo-  
 ca, & ex eis lu-  
 crū percipit, vt iu-  
 stū, qd illud lucrū  
 mibi cōtinet. Tū  
 q lucra dēt esse  
 cōia l. si non fue-  
 rit. §. Aristo. ff. p.  
 so. ubi qd utit eis  
 7. itētiōē domi-  
 ni dātis. Et licet  
 qd possit uti re-  
 cōi ad usum de-  
 stinatu. l. arbo-  
 ribus. §. nauis. ff.  
 d. usufr. merito.  
 ff. pro soc. & per  
 Bal. in l. i. C. de  
 testa. nihilominus  
 nō potest fructū  
 ex ea qn par-  
 te consocio resti-  
 tuat. l. duo fra-  
 tres. ff. de acqui-  
 hare. ubi dñ Bal.  
 q licet unū ex so-  
 cius sic promissū  
 ut in re cōi inte-  
 grē, nō est per-  
 missa integrā p  
 ceptio emolūmē-  
 ti, quantum au-  
 tem debeat resar-  
 care, & quare ar-  
 bitrio boni viri  
 committendū ē.  
 l. si societas ē me-  
 eu coteris, & l. si  
 so cietatem, & l.  
 gn enim. ff. pro  
 soc. hoc ex. d. Pe-  
 tra. de duo. fra-  
 6. part. qd. 25. &  
 fm cōstitutōē  
 regionis l. q. si  
 noit in §. que  
 asidua. ff. qd.  
 edi. Et de bonis  
 uide ibidem. q.  
 26. & Archi. no.  
 2. part. c. i. c. 7.  
 §. 44. & 45. & c.  
 b Secundum cō-  
 tractū locatiōis]  
 Ve nō potest ēē p-  
 tractus locatio-  
 nis nisi pecunia  
 serueniat, vt di-  
 cit tex. d. §. si qd  
 seruum & c.

d. l. fm naturam. Et ex præ-  
 dictis patet qd ille qui dat  
 animalia inextimata cū pa-  
 cto, qd de primis fructibus  
 capitale suū derahat, illici-  
 te facit, & tenet restituere  
 qd acceptit in grauamē  
 alterius socij. Nam sociū in  
 hoc grauat quod operas &  
 expensas quas fecit si statū  
 extracto ualor capitalis pe-  
 rirer ipsum capitale amitt-  
 teret, & sic ipse esset in tu-  
 to & alter socius i piculo.  
 Sed pone qd non perit sed  
 cū tpe multū lucratus est  
 alter socius, ad quam resti-  
 tutionē tenebitur p dicitis.  
 Rñ quod ad tantum quātū  
 arbitrio boni viri extimabi-  
 tur periculum perditionis  
 operarum, & expensarum  
 quas perdere poterat.  
 4 Quando uero dant ani-  
 malia grossioris gnis cum  
 terra, vt puta, communico  
 socio unū par bouū cū cer-  
 ta quātitate terræ quā ara-  
 re deat. Et sic si inextima-  
 ta tradidi periculum totū  
 ad me ptinebit. Si uero ex-  
 timata periculum erit cōe.  
 d. §. damna nisi dolus uel  
 culpa alterius pcesserit, ut  
 ibi dicit. Similiter fructus  
 terræ erit communis quan-  
 do extimata sunt tradita.  
 Rō quia unus ponit partem  
 boum & terram, alter ptē  
 boum quā vñ emisse rōne  
 extimationis & operas, &  
 eggras vult vt equaliter par-  
 tiatur fructus, non autem  
 erunt cōes fructus quādo  
 p dicit animalia dant in ex-  
 timata. Ratio quia alter lo-  
 cum ponit operas, & alter  
 animalia & terrā. Quod ve-  
 rum intelligo nisi fortē in-  
 dustria socij tātum extima-  
 retur aut plus. Et ideo arbi-

trio boni viri iudicandum erit, vt equali-  
 tas seruetur. a d. l. in propo. sūta, & uide su-  
 pra. §. 2. in fi. & dic ut ibi.  
 5 De animalibus minutis, ut ouibus, por-  
 cis, capris & huiusmodi. Aduerte qd inue-  
 nitur in extrauagantibus positus in sine de  
 cimæ collationis feudoq; , qd talia ani-  
 malia debent dari ad tres annos, & in vno  
 quoque anno debet dari pro capra duode-  
 cim formaticos optimos, & pro pecude  
 sex, nec tantum grossos quantum facerēt.  
 20. pecudes, nec tantum paruos quantum  
 facit una mūgitura unius pecudis, sed me-  
 diores arbitrio boni viri. In fi. vero capra  
 vel ouis data ante omnia erit ipsius tradē-  
 tis nisi ille qui accepit soluisset tertiā partem  
 precij ipsius, quia sic erit cōis Capri-  
 vero agni, & lana erūt communes, in por-  
 cis uero omni anno sunt partiendi porcel-  
 li, nisi ille qui accipit uoluerit tenere eos  
 vsque ad tres annos, & in fin. trium anno-  
 rum omnia partiri debent per medium, &  
 etiam porcelli nati de porcellis. Si tamen  
 consuetudo uel pactum aliud esset uel ex-  
 timata data essent, dic secundum quod d  
 cū est de animalibus grossioribus, ut om-  
 nino seruetur equalitas, & iniusticia nulla  
 fiat alteri ab altero.  
 6 Secundo modo contrahitur societas  
 sic, dantur animalia sed non communican-  
 tur, nec eorum dominium transfertur, sed  
 solum custodie alterius committuntur ali-  
 quo dato uel recepto precio, & tunc pro-  
 prius contractus locationis est & cōductio  
 nis. l. 2. ff. loca. Si autem non interuenit pre-  
 cium, sed tradens dicta animalia recipit ali-  
 quid, ut puta pro bobus vt arent vel pro  
 pecudibus vt stercoizent & huiusmodi.  
 Aut recipit ille cui traduntur pro merce-  
 de custodie aliquid, vel opera animalium,  
 vt stercoizatio pro merce de compense-  
 tur, qui omnes tres modi considerari pos-  
 sunt vt in simili in seruo dicit text. in l. 1.  
 §. quis seruum. ff. de po. sic eris contractus  
 innominatus, & regulabitur secundum cō-  
 tractum locationis b cui magis asimi-  
 latur, vt in d. §. si quis seruum, & l. natura  
 lis, in prin. ff. de pñcip. uerbo. cuius natura  
 est vt fructus & periculū pertineat ad do-  
 miniū rei locatæ. l. itē si precio. §. 1. & 2.  
 ff. locati, d de eo habet §. Locatio, in prin.









a Quidam contrarium tenent ] R6 est qua. si suberit debium naturale.  
 b Si est indebitum naturaliter ] Hoc procedit in obligatione naturali si sit supra ut in illa qua oriatur ex pacto simplici, sed in obligatione magis lata, ut est illa qua naturaliter inducitur ad beneficium aut beneficentiam et debium nunquid debetur receptio. Tu die ut per Pa. in d. c. fi. & allegat Bar in l. si testamentum ff. de fideiusso. b Ek C6tra. Pa. J. c. odoard. de iolu. de dicit secundū Ios. An. qñ qñ quis conuenitur ad interesse n6 sit c6nominatio in pena corporalem sine agat ex fcti suae ex quali delictio facti differunt do nec creditor pueniat ad pinguore fortunam. d. c. Odoardus & ca. c. l. m. i. d. re. sp. & l. nam is. ff. de dolo. Aut conuenitur quis ad interesse, & ad penam & tunc si pena est applicanda parti. ut in furto nunc non debet fieri commutatio quere si pena nisi tunc consentire. c. fraternitas. 1. q. 2. Erat tenet Paul. de Ca. in l. h. ff. de in ius voc. Ad quod videtur in l. si quā §. haeres. de lega. 1. & in l. in fultum in fi. de verb. ob. l. mo. in l. ita stipulatus. 17. col. de ver. b. ob. Bal. in l. c6mfloria. C. de pac. inter emp. & ven. bñ facti. c. i. cu. duobus. §. idem resp6dit focius, & ibi Bal. singulariter pro soc. Si vero pena venit applicanda socio, & agitur ad vindictam tunc habet locum. capit. finem litibus. de do. & contu. & d. l. per. de in ius vo. & d. c. si res. 14. quaest. 6. Vt etiā in

uito a cufatore poffit fieri commutatio p6in2 peccatiariz in penam corporalem. Et vide q. no. Host. ff. de receptis. & Bal. in c. que in ecclesiis. de c6fit. Et dicit Arch. in d. c. si res, qñ agitur criminatiter fieri ista commutatio 6 inuito a d6re. & c. Et videtur de sim. Ant. in. de causis. & in c. nisi de of. deleg. Et qñ pena veniat applicanda pñtino p6ccat6 commutari. tenet Bal. in d. l. si. tenet Bal. illum tex. & in l. q. si maior. §. si seruus. ff. de mino. Et videtur ad h6c materiam. tex. & gl. in c. ad liberandum. de iudeis. Ang. in l. si qñ id quod. ff. de iur. om. iudi. vbi dicit q. 6 bona causa qñ qñ vult liberare debitore ad carcere vtrūcū eum lueri in corp. Index ait q. fecit lite suam non luit in corp. si non potest soluere nisi p d6 fecerit secūdu Bal. in ru. C. de iud. q. ma. iudic. Et ista doctrina q. non p6t lueri in gre. lue in corpore, n6 habet locū i multa, qñ tūc d6t fieri diminitio vel moderate. l. illicitas. §. si ff. de off. pñ. & ibi q. illi. tex. dicit Bar. T. h. q. di ca regula n6 habet locū qñ p d6 lict6 debet imponi pena peccatiariz sed tñ qñ imponit ordinaria. Vide Bar. f. i. §. generaliter. ff. de pue & in impetrum. ff. de iur. om. iud. vide que notau. infra. Verberatio. d. fauore debitoris ] Exemplum. Testator, reliquit re. Tertio hinc ad 10. annos, & hoc vt haeres habeat commoditatem illorum. 10. fauore creditoris, vt si est

beratio. d. fauore debitoris ] Exemplum. Testator, reliquit re. Tertio hinc ad 10. annos, & hoc vt haeres habeat commoditatem illorum. 10. fauore creditoris, vt si est

est minor, fecit enim hanc dilationem vt creditur tor maior factus recipiat & c.  
 a Et hmoi ] Sei liceo p. p. ratio nem punctu. q. c6nferat6 q. prouentur q. si probe futer ex plubo lifico i aqua piceo, vel ex gubdam cedulis.  
 b In se continue ] Vel propter affiduitate, sicut dicimus in iuramento, q. non licet q. p. ali dicitur c. & irabit. 22. q. 2. c. & si xps. de iur. i. Mat. §. e sic licet ] Idd Nico. de Ly. adu. q. 4. in l. huil moti §. si deleg. 7. De forte d. ui fore §. Index dicit. S. Th. 2. q. 95. ar. 8. q. p6t habere vitii vanitatis sicut aliqui n6 valentes concorditer diuiderentur foribus. Equo fortes n6 hnt locum in spūalibus, vide gl. in c. 2. de for. & doc. i. c. de paro. & in ca. si duo bus de rescrip. li. 6. Et sicut ludus aleatum est phibitus qñ subiect6 fortum6 sic, & in dicitur fortium. vide Bal. in l. si duob. in prin. C. eo. de le. d. Primo in reb spūalibus ] Sunc n. aliqua ciuitates q. vntur in hmoi electioib. breuibus seu ba locis. Vide S. Th. 2. 2. q. 91. ar. 8. c. Ecclesiastica ] R6 est q. poffit eligi indign6. Itē quia est quēdam tentatio diuina. f. Tu dic ] No. q. euentus fortium

qui fat. co. Limita nisi fuisset. suspensus tempore contractus, quia non cogere. Et aut dies non est adiectus. & dic vt supra mora. S. 1. & Obligatio. §. 8.  
 26 Quomodo probat solutio? R. q. si debiti sit scripti, & debitor velit pbaf. p. testes, & sine scriptura solutione, oportet q. probet p. testes rogatos q. testifica ri possunt p. solutione facta, vel quam voluit facere, & etiam pro confessione creditoris. Si vero debitorium sit cancellatum libera tur debitor, nisi creditor probet contrarium l. si chi rographum. ff. de proba.  
 Sor s proprie dicitur cu aliq. fit vt eius eue tu cōsiderato aliqd. occultum innofcat, vt puta cū accipiunt festucæ inguales & qui habebit breuiorem fit talis, vel faciat sic, & huiusmodi. a  
 1 Quotplex est fors? R. triplex. Prima dicitur diuiforia, cū quæritur qui cui libet si dandum, siue illud sit res, siue honor, siue pœna, aut actio aliqua. Secunda dicitur consultiua cum inquiritur quod sit agēdu, & hoc secundū se non est mala, sed ratione circumstātiæ potest aliquid mali in se cōtinere, b vnde prohibetur ne sub hac specie homines in idolatriā labantur. 26. quaest. 2. §. hinc ita, & ideo est peccatum mortale vt in eam nisi in ea necessitate vt infra dicam. Tertia est diuina toria quæ sic diffinit. Sors est ars diuinandi futura anathemate. 26. quaest. 5. sortes, qui a diuinatio sem

per accipitur in malum si fuerit propheta in bonā partem. 1. quaest. 1. nunquam. 2. Verū sit licitum vt for tē in aliquo casu. Respon. secundum glo. in sum. 1. 2. q. 2. q. fortē diuiforia quando expectat euentus ex fortuna solum, & non sit aliquid superstitio & in rebus temporalibus solum sic licet. e. Sorses vero quæ fiunt per magicas incantaciones vel exercendas vanitates aliquas. vel ad inquirendum occulta, vel futura. quæ dicuntur diuinatoriē sunt prohibite, nec vncum licent. 1. 2. q. 2. h. i. qui. & cap. illud. Sorsē vero consultiua quæ fit cā necessitatis ad sciēdu quā aliter nequeūt scripturæ autorit. vel alio auxilio p6t sciri, n6 est illicitū vt in d. q. 2. c. n6 ex p6lo & q. 5. non licet. Nā cū n6 supest humanū auxiliū, tūc ad diuinū p6ffumum recurrere. vt 2. q. 2. quæritur, vt para. Ciuitas est obfessa, vbi dicitur clerus quæ debeat fugere, vel quis remanere, tunc oratione p6missa secundum Augu. forte erit dirimendum, facit. l. sed cum ambo. ff. de iud. & l. si duob. in princip. C. cōia de leg. & secundum hanc necessitatem in c. ligo, eadem q. c. fortes, vbi dicitur q. non est aliquid mali, quod limita secundū Pa. in c. fi. de for. i. verum q. ea licet vti in tali necessitate, si quatuor concurrant. Primo in rebus temporalibus, d. sed in spūalibus, vt in electione seu eius tractatione aut in electione compromissuum quātū ad ecclesiastica cōtē in omni in casu phibita. Secundo si fiat sine omni superstitione. Tertio quando euetus fortium expectatur a Deo, quia si a diabolo erit illicitum. Quarto quando fit cum magna deliberatione p6missa oratione, sicut Apostoli. act. prima in electione Matthiæ petendo a Deo eius voluntatem in hoc. Aliter aliquo isto rum deficiente erit illicita. Lau tamen Ar chidia. & Hostien. teneat in d. bñ facti. quod omnis fors proprie accepta est prohibita propter dicto capiu. fortes. Sed tu die rum in sorte diuinatoriæ & consultiuæ extra p6dictum casum necessitatis, sicut in diuiforia.



cadere lapis super eum, uel occidit mortu uolens & hmoi. Ezeales euenit p̄cogno scere uelle, uel p̄nciare ex con sileratione itel larū ē namum, & sup̄liriofum ga uitus corporū celestiu, cū fit a ruralis est Jeter mīnara ad unum effcū p̄ducendū, cū natura in tēdat unum. III aurtē effectus p̄nt euenire & non euenire, quare, &c.  
**a** Igne cremari] Vel ē dentib̄be siatū dari, & q. talis accusat di gnus est p̄nio, & honore. d. l. nullus.  
**b** Infames sūt] Scilicet testimonio, & accusatio ne repellatū, q̄a sunt infames. c. i. fames. 6. q. 1. dēt ē ep̄s tales ā ho nestatos de pa roclūis eicere.  
**c** Ex diuina reuelacione] Exēplū quō somnia uēnita Deo. Gen. 1. q. de scia. Ta. cob. Et de somnio Ioseph. Ge. 17. & 41. De somnio pharao nis, & Dan. 2. de statū quā uidit Rex. & Marth. 1. quō Ioseph fuit in somnis admo nitus, & eo. c. ma gi admōiti fue re, & de S. Franci sco q̄ uidit palatū cū militari bus armis, & de S. Lucia q̄ S. Aga tā uidit, & Con stanzia uidit. b. Agnetē, & mater beati Dhici ui dit d. eo uisionē, & m̄. S. Bernar di, & Beatus Sil.

igne cremari. \* Item bona eorum publicari. vt. l. nullus. l. nemo. l. culpa. C. de male. & mathe. secundum canones si est occultū imponitur penitentia. 40. die rum. capit. 1. eo. titu. C. no torum est infames sunt b & etiam qui ad eos cōcurrunt. 2. q. 8. quisq̄. & de testi. c. testimoniū. Si clerici debet deponi, & i monasterio retrudi. 26. quest. 5. nō oportet. & c. si q. ep̄s & c. seq. layci si sunt serui uerbicibus subiciūt, si liberi sunt in clusione digna detrendendi. 26. q. 5. cōtra idolorū, & omnes tales ef ficiūt irregulares, si fit no torium tamen ep̄iscop̄ poterit dispensare secundum Ber. in ca. 2. eo. tit. Vtrum liceat vi somniis ad sciendum futura, Ix. q. si quis sit certus procedere ea ex diuina reuelacione, e sic licet. Similiter licet vri etis ad p̄cognoscendā na turalem causam intrinsecā uel extrinsecam, puta accen sionem colere aut alte rius humoris seu febris su turē, uel pluuias & huius modi, non tamen certitudi naliter quia multipliciter possunt impediri. Ratio q̄a talia futura sunt in parte sensitiua, sicut in dispōe non sicut in causa. Si uero huiusmodi somnia causentur ex reuelacione d̄mo nū, q̄d est q̄n inuocat exp̄le sic uel tacitē, puta sup̄stitiones obseruando, sic erit il licitū, & mortale peccatū. Et ideo quia difficile ē in telligere q̄n accidat ex caus naturalibus uel sup̄naturalibus a deo uel ab angelis p̄pterea eius curiosā obser

uatio ē temeraria, & prohi bita. unde ecclia. 34. Sicut paruriētis cortum fanta sias patit, nisi ab altissimo immissa fuerit uisitatio. Pro clariori t̄n intelligētia ad uerte, q̄ quintuplex est futu rorū, d̄fia q̄ ad somnia p tinet. Prima ē quorūdam q̄ h̄nt cām naturālē determi natā in omni somniantē, sicut febris & abundantia co lere eo q̄ natura replētant in homine in quo sup̄abun dat colera in sōnis imagi nationē febris futura. Simi liter si somniat de occupa tionib⁹ igneis, signū est q̄d colera p̄dominat. d̄ Si de ae re uel volatu, signū sangui nis. Si de aqua uel liquori bus signū flegmē. Si de ter ra, signū malenconie. & q̄ hmoi somnia sunt signā nō cā accidētū futurorum in hoīe. Secūda ē quorū dā q̄ hēt cām naturalem extrā hominē somniantē, ut sunt illa quā pueniūt ex aliqua determinata influētia cor porum celestiu, ut pluuię, siccitas, & huiusmodi, q̄ sicut etiā faciūt elementa in brutis, & sic somnia erūt si gna nō cā futurorum, nec necessaria, sed cōtingēt, quia multa p̄nt impedire tā in ista quā illa prima, pu ta medicina & dispositio su perior. Tertia est quorū dā h̄ntum causam uolunta riam in hoīe somniantē, ut sunt illa quā depēdent ex opere ipsius somniantis, & hęc sunt a casu, h̄ nisi habeantur per reuelationem, sicut cū quis aliquando somniat quod est uoluntariē facturus, quod tamen facere nō cogitauerat. Quarta est quorundam quā per aliquā causam determinatam ex uoluntate creatā p̄identur, ut cū homo multum sollicitus in uigilia de

uester de S. Fran cisco, de illa cru ce, que sigabat draconem. d. Colera p̄domi nat. Siue sōniat lires rixas, & hu imodi. Recitat Galien⁹ q̄ qdam somniant sibi uenerē fundi q̄ cē ardēt ē plū riri in igne picis, eo q̄ olera adu sta, & incēsam ha buir in uētre, & hanc cū surrexit a somno emisit, & libera⁹ fuit. Aliud exēplū po nit q̄ qdā dolēs splenē cogitans qd dēret facere sōnauit q̄ mi nueret se sup̄ma nū inter duos di gitos. Laurica lā, & annularē & cū uigilaret sic fecit & uoluit. c. Vel liquori bus. ] Vel nauiga tionēs, & p̄sta tiones somniat. f. Malenconie. ] Somniat p̄sequi tiones in mico tum & casum ex alto. g. Siccitas & hu iusmodi. ] Agit nāque huiusmodi celi in homine dormiētē p̄pter gerem oīum seu suū exteriorum, q̄ sic ut q̄q̄ ex influētia plane tarū uideatur ali cui, quod fit in icinere, & in dita tio aquarum sa perueniat. h. Et hęc sunt a casu. ] Ve pura si quis quod ut lucretur do tem vxore pro mōrtua uir lu crabitur licet nō fuerit cognita, sed tantum per uerba de p̄senci desponsata. de quo uide per Pa

aliud prin en ad casu fornicatō, uel q̄ inueniat thesaurū. uel q̄ occidat ab ali quo, uel aliq̄e adū p̄cedēt ex li berto arbitrio, obseruatio p̄bi be. Dent. 1. 8. Nō iuueniat in te q̄ obseruet somnia. & 26. q. 7. Nō obseruetis. & diabol⁹ q̄rit hoīes decipere si nō fuerint cauti sicut legit in fē cūda colla. ab. dā q̄ frequēt il lusus a diabolo sub p̄tēte boni angeli sibi appa rēt in somnis tādē ex ip̄ nuda to p̄iecit se i pu tē, & de alio q̄ stipiū circēdit a Futurū nu tēriū ] Vnde fe habēt ad matri moniū ut quod dā p̄ambulū. b. Et dicit ā spō deo. ] Quia anti q̄ solebāt spōde re & stipulari si bi vxores. c. Nec spōsā p̄ priē. ] Quia p̄it dū maritō nū adm̄pleta ē p̄missio. d. Licet non p̄st manerit. ] Quia solus cōsentus aforū facit ma trimoniū. d. ca. sufficit, hęc oīa Pa. in rub. d. spō. e. Vt in l. cum fuerit. ] Pau. de Cast. in d. l. cum fuerit dicit, si flā si quis quod ut lucretur do tem vxore pro mōrtua uir lu crabitur licet nō fuerit cognita, sed tantum per uerba de p̄senci desponsata. de quo uide per Pa

aliquo non petens cognice re quomodo perficiat aliquando somnando p̄guit debet propter sedationem morum interiorum & ex teriorum. Quinta est quorundam habentium cau sam uoluntariam in aliis hominib⁹ a somni ante. v. l. quod illa somniat quā talia facere disposuerunt, & ta lia p̄uidere non possunt somnis per aliquam cau sam determinatam aut na turalem. Sed si aliquis illa somniat. hoc super acci dens secundum Philippū de som. & uig. sic hinc a diabolo, ut decipiat fidem adhibentem, uel aliquando a deo aut sanctis ange lis. Prima ergo & secunda nō est prohibitu in inquire re per somnia, dum tamē non certitudinaliter credat, similiter nec quarta, sed tertia & quinta sunt p̄ hibita & diabolicum est (vt dixi) nisi sit certus de diuina reuelacione. **SORTILEGIUM su pra fors. §. 3.** **SPECTACULA** uide ludus p̄ totum & Chorea.

**SPONSALIA** sūt futu raturarum nuptiarum a pro missio. 30. quæstio. 5. no strates, & dicuntur a spon deo, b. des. vt in l. secunda ff. de spōsa. hinc spōsa quasi promissa, & spō sa post contractū matrimo nium per uerba de p̄senti non dicuntur spōsus nec spōsa proprie, & sed vxor & maritus, unde si le gatur aliquid alicui si con traxerit matrimonium cu berta, illico debetur sibi le

gatum, quo contraxit per uerba p̄senti licet non consumauerit d vt in leg. cum fuerit e ff. de conditi. & dem. facit capi. sufficient. 27. q. 2. **1** Vtrum nomine maritatus ueniat spōsa proprie. Respond. Panor. in rub. eo dem. titul. quod in odiosis non. Ex quo inferat quod si statuto cauetur ne maritata succedat cum fratribus in bonis parentum, q̄d spōsa bene succedet. f. Nec spōsus uel spōsa de p̄senti g uenit nomine mariti uel vxoris. Nec matrimo nio nomine ueniunt spōsalia, ut idem dicit in capitulo 3. loco. de p̄sumpt. In indifferentibus uero ueniunt solum spōsalia de p̄senti, sed in fauorabilibus bene uenit spōsa de futuro. pro hoc bonus text. in l. non sine. C. de bo. quæ libro. & ibi per Cypriani. & alios uide bonam gloss. insti. de nup. §. & si qua vxor. in uerb. nurrum 27. q. 2. in prin. Et hoc uerum nisi addatur aliquid qua qualitas determinans & distinguens, puta maritata & cognita & huiusmodi, siue dotata quia tunc inesset doci. **2** Quis pot cōtrahere spōsalia. R. q̄ quilibet q̄ potest matrimoniu cōtrahere & m canones, licet si lecus se cundum leges. vt patet in l. si quis officiu. ff. de rit. nup. etiā in l. tolet. ff. de his quis nota. infra & etiam qui non potest con trahere matrimoniu potest con trahere spōsalia. ut j. dicam.

**3** Vtrum abientes possint con trahere. R. q̄d sit per nūci. 2. uel literas. s. sufficiet ff. de spō. & extra qui cle. uel uo. c. ueniens. 30. q. 5. nec illud. Et si nunciū uel pro cura.

Panor. in d. cub.  
a Non esse spo.  
salia. J Ratio est  
quia deest con-  
sensus. Ecce cap.  
procurator & de  
procu. lib. 6. sed  
si de mado pro  
curatoris vel co-  
sensu, mulieris  
satis fides, & dedi-  
scenful mandan-  
tis non constat  
ecclesia, iudica-  
bit pro sponsali-  
bus cum de oc-  
culis non iudi-  
cet. ca. sicut eius.  
de simonia.  
b Nec cures de  
glo. J Nam Ioh-  
cen. in capit. ad  
id quod de spon-  
sali. vult quod spe-  
ciale sit in patre  
ut nomine filii  
sponsalia contrahat  
scilicet pater est  
& non contradi-  
cit. ut l. sed ea est  
sequen ff. de spo-  
sali. secus tamen in  
tutore, & sic intel-  
ligas hic, quia re-  
bat idem in al-  
liis quod in pa-  
tre, & hic habet  
clare per Panor-  
mita. in capit. ex  
parte. in r. no-  
de restitur. spo-  
salia.  
c Tunc annuli  
subarratio, J qd  
autem significet  
delatio annuli  
habetur lac per  
Panormita. in ca-  
pitul. illud de  
praesump. super  
gloff in vers. an  
nulus.  
d Ve in capitul.  
ex sponsalibus J  
Ite te x. non fa-  
cie. Sed hanc que-  
rionem mouet  
in capitul. ex li-  
teris. de spon. sa.  
Et dic ut ibi per  
glof. & Panor-  
mita.

curatorem reuocauit ante-  
quam contraheret non erit  
sponsalia. a secundum Ho-  
fli. licet nuncius ignorauit.  
4 Vtrum alius sine manda-  
to alterius possit contrahe-  
re sponsalia. R. quod sic.  
vt pater pro filio & mater  
pro filia, & tutores, & cura-  
tores, & quicumque alii  
quamuis non habeant ma-  
datum a principio, sed tamen  
sponsalia non sunt do  
nec ille vel illa sciuerit, &  
ratu habuerit, & hoc secun-  
do canonice qui non requi-  
runt nisi consensum. vt in d.  
capi. sufficiat. & extra. eo-  
ritu. cap. cum locum de de  
spon. in pu. c. vnico. lib. 6.  
Aduerte tamen qd si pater pre-  
sente filio contrahit spon-  
salia ipso tacete, licet aliter  
non consentiat expresse, te-  
nent sponsalia, quia taciturnitas  
operatur consensum.  
vt in d. c. vnico. Secus autem  
in aliis ab ipsis patre & ma-  
tre quia non sufficit sola per-  
nitentia, sed oportet alter po-  
tentiari expresse vel tacite,  
facit. c. ad id quod de spo-  
sali. nec cures de glo. b. i. d. ca.  
vnico, quia Io. an. i. nouel-  
la eam correxist.

quatuor modis. Primo per verba de pre-  
senti, si ambo sunt impuberes vel alter eor-  
um. Nam intus interpretacione sunt spon-  
salia de futuro. capitul. fina. de despon. in-  
pu. & clarius in d. capitul. vnico Secundo  
per verba de futuro ad hoc apta, vt puta,  
promitto. vel iuro quod te accipiam in  
vxoie, & similia. vt in c. pe de spon. tertio  
per annulli subarrationem. 27. q. 2. Si quis  
desponsauerit. Quarto per arrarum dationem.  
Sed quo ad istos duos vltimos  
modos dicitur non mitan. in. capitul. fina.  
de despo. in pu. quod sic possent dicere  
matrimoniu sicut sponsalia. vt in capitul.  
f. g. in r. 30. questione. quinta. Et ideo ad-  
uertendum quod si precefferunt verba ad-  
pta ad contrahendum matrimonium, tunc  
annuli subarratio e vel datio arrarum fa-  
ciunt matrimonium, non sponsalia. Si vero  
precefferunt verba de futuro, sic erunt  
sponsalia. Si vero nulla verba preceffer-  
runt tunc secundum consuetudinem iudi-  
cabitur, aut pro matrimonio vel spon-  
sali. Et si consuetudo non sit in hoc ali-  
qua, sic nihil probabunt. Si aliud certum  
non potest concipi, quia talia sunt signa  
equiuoca ad multa, & ideo nihil certum  
probat. capitul. illud. de praesump. pater.  
quia arre etiam dantur in aliis contrahi-  
bus. vt in insti. de emptio. & venditio. in  
princip. Si autem solum vnus verba pre-  
cefferunt, tunc inmissio annuli & acceptio  
arrarum denotat consensum alterius  
expressam. Et sic erunt sponsalia vel ma-  
trimonium secundum ea verba. vt not. glo.  
prima in capitul. penultim. de spon. sa. In  
dubio tamen in subarratione per immil-  
sionem annulli presumendum est pro ma-  
trimonio, quia res fauorabilis est. vt in ca-  
pitul. literis. de praesump. & in capitul. fin.  
de re iudi.

8 Vtrum aliquis promittendo quatuor  
puellis vniam ipsarum accipere contrahat  
sponsalia. Respond. quod non vt in capi-  
tul. ex sponsalibus, d de spon. libr. 6. nisi  
aliqua earum factio in eum specialiter con-  
sentit.  
9 Quid si pater iurauit dare vnã de filiis  
abus suis. R. Hoften. & Goff. quod sponsalia  
non sunt, sed tamen pater tenetur vnã  
dare, & quam voluerit. insti. pe actio. S.  
prate-

a Praeter vniam. J Si autem ille cui facta fuit promissio  
vna ex illis cognouerit nullã aliam habere poterit,  
quia contracta est affinitas, immo plus si contēplacione  
precedentis facta fuisse comixtio esset matri-  
monium, vel saltem talis est cogendus cōsentire se-  
cundū Ho. ca. ve-  
niens & c. signifi-  
canti, de eo qui  
dux. in ma. q. 1.  
pol. g. adol. uide  
§. Mitimonium.  
2. §. 1.  
b Daret alteram J  
Teneat ipse da-  
re primam & ad  
re laborare bō  
na fide de spōsa.  
ca. ad audientiam.  
Qd si nō poterit  
tūc distinguētū  
ē vt hic sū Ho.  
c Respon. qd si p-  
missio pro isto.  
§. sciunt no. fu-  
pra. §. 7. eod. &  
qd no. Pan. in. c. fi-  
co. ritu.  
d Et licet Bar. J  
Ad euidentia ho-  
ru quæ hic dicitur  
cur duobus.  
§. seq. ē notāū,  
q ratio quare in  
contractu matri-  
monii pōt inter-  
uenire arra, &  
nō pœna, nā vide-  
tur eē idē, quia cū  
is q dat Arra nō  
exequit eā pōt,  
& is qui accipit  
reddit ipsas du-  
plicas nō l etiā  
quadruplicatas,  
si cōsentit fit ut l.  
fin. C. de spōsa.  
quare cū is q per-  
dit arras pœna  
patiat, dicitur vi-  
deretur, q sicut  
phibet pœna in  
fca mōmonii,  
ita debet esse q  
hibita arra dicit  
ergo Io. An. post  
Goff. in c. gema-  
na de spōsa. &  
referibi Pa. q  
arre solent i par-  
ua quantitate tra-  
di, pœna vero in  
magna, & sic  
parua quantitas  
nō ita reddit me-  
tuculosum mri-

moniu sicut pœna magna, vnã nō ē miti si vna pœna  
tur & reliqua phibet. Itē arre de presenti traditur, sed  
pœna in futurum pmittit. sed quis facilior est ad pro-  
mittendū quã ad e xburstandū. De hoc et hū p Bar.  
d. l. Titia in principi. de ver. obl. Ex his inferi, q si eē  
modica pœna ap-  
posita i sctū ma-  
trimonii. ualere  
ga eē ratio eē  
de videt, q i arris  
fed Car i d. l. Ti-  
tia tenet qd appo-  
sicio pœnæ quãcū-  
q; que modice  
nō valeat. Alle-  
gat. gl. f. l. neque  
la. 2. C. de nupt.  
Que dicit si dix-  
erit vir uxori, p-  
mittit nihil. re-  
tinquã dicitur  
tis, q nō ualet &  
tū dicit Bar. q  
10. ē modica quã-  
titas. Allegat. et  
lea quē ff. d. do-  
inter vir. & vxor.  
vbi allegat text.  
d. l. fin. C. de spō-  
sali. §. sic loquitur.  
& d. l. Titia. Hanc  
opinionē vt fir-  
mare Pan. in d. c.  
12 Vtrum indistinctē pos-  
sit in sponsalibus arrarum  
traditio interuenire. Resp.  
Panorm. in cap. gemma.  
eo d. titu. & Ioan. Andr. &  
dicunt considerandam qua-  
litatem personarum & qua-  
ritatem arrarum. Si enim  
interuires personas inter-  
uenit traditio magnum  
arrarum sic non ualet, quia  
est eadem ratio in eis si-  
cut & in pœna. & hanc  
opin. videtur tenere Cypr.  
in l. mulier. C. de sponsa. Et  
licet Bar. d. in l. titia in prin. ff. de ver. ob. in-  
distinctē velit quod admittatur, dummo-  
do non excedat quantitatem dotis vel  
donationis propter num. tamen prima opi.  
est æquior in conscientia, quia cum ha-  
bemus rationem legis non est curandum  
de verbis. l. non dubium. C. de legi.  
Sed q requiruntur vt ualeant arre.  
Respond. quod duo. Primo quod par-  
tibus sit uerè numerata & tradita part.  
Ee 3 Secus

11 Sed quid si aliquis promittit alicui qd ea desponsabit  
Resp. quod si promissio sit in  
Sum. Ang. Pars I l.  
sio e fuit quod desponsa-  
ret eam de futuro, sic non  
erunt sponsalia antequam  
desponsaret eam. fm Vin. &  
do. Anto. in capis. qui. de  
spon. si vero promissio fuit  
qd desponsaret eam. p. ver-  
ba de presenti, sic talis pro-  
missio faciet sponsalia, se-  
cundum Car. in d. c. is qui.  
Et si sumus. in dubio, tūc in  
locis ubi cōsuetudo ē quod  
cōmuniter accipiuntur per  
verba de futuro, non erunt  
sponsalia iudicada. Sed ubi  
cōmuniter accipiuntur per  
verba de presenti sine alio  
sponsalibus erit sponsalia  
contracta per talem pro-  
missionem. qd bene no. ga-  
sape in practica.





a Interueniat] Puta ad exnecos adus fe cõuile, &c. fed uic 5. mtrimoniu 2. §. 2. & 3.  
 b Intuitu Dei] uide Pa. in ca. 2. de spõfa. qui dicit qd illud dicitur qd fecit intuitu Dei, quod dicitur ad eam complacentiam, intuitu uo minis qd ad cõmodu ipfius, & licet omnia iuramenta obliget quo ad Deum. c. debitoris. de iureiur. quia uidet facta intuitu eius, cã qñ sunt facta, incõmodum hominis Deus pro illo acceptat. c. c. Habet locum l. i. c. 3. [sponfa.]  
 d Quia istud est speciale] uide q no. Pa. post Hof. in cap. de illis 1. de desponfa. impube. ubi uult, qd si ue iuramentu in renuntiat in spõsalibus siue nõ, ex quo maior est qui iurat cõpellit ad 2. hendum. e Qd aliqua noua causa.] Cã aut rõnabilis erit arbitrio iudicis in dicanda em Ho. & Pa. in c. requisit. e. i. f Ne 3. heret] vt puta si sponfas professu sponfam odio capitã, vel e conuerso ita qd rimetur ex inuitis nuptiis futurũ homicidũ vt adulterũ, vel guerra inter parentes. &c. g A sponfalibus primis.] Fortius si adesset iurũ,

heric. in dic. consilio. 164. post Io. de pla. & Panormita. in di. capitul. gemma. quod non. & sequitur Hofien. in sum. tit. de sponfa. §. 1. licet in d. ca. gema. teneat quod lucrãt. sed nõ est uerum, cum nullo iure probeat & ideo restituit. sed si nõ sequatur ex defectu alteri partis, sic lucrãtib. Si uero ex defectu suo sic reddet duplũ leg. artis. & leg. fin. quã incipit mulier. C. de spon. Hoc uerũ si accipies est maior. 25. an nis, uel si ueniã ætatis impetrauit, alias nõ tenetur, nisi simplũ restituere. d. l. fina. quãuis ex defectu suo nõ fuerit secutu matrimonium.  
 18 Quomodo cõtrahuntur sponfalibus sub conditione, dic ut dictũ est de matrimonio secũdum illas regulas. uide Matrimonium 3. impeditimẽtro. 3. Vnde aduerte q ante aduẽtum conditionis sponfalibus nõ sunt, nec orit publicẽ honestatis iusticia. ut in d. c. unico. de spon. lib. 6. nisi per faciũ a conditione recedat, puta cognoscendo eã. de condi. appo. c. de illis. in rex. & in gl. si. & in c. super eo. & in c. per tuas.  
 19 Quid si quis dicat alicui dõ tibi fidẽ q te accipiam in uxorem, & illa nihil rñdeat nec uerbo nec signo. Resp. qd spõfalia non sunt. Sed tamẽ compellendus est talis qui dedit fidẽ, ut eã seruet si alter uoluerit secundu Rodul. Sed ego nõ credo quãdo aliqua in termedia interueniunt a antequam alter cõsensum demonstrauerit. ff. de uer-

bor. obligatio. l. continuus. in principio.  
 20 Quomodo sponfalibus dissoluuntur. Respon. quod in 17. modis. Primo per mutuum consensum etiam si erant iurata, hoc tenet Specu. titul. de legato. §. nunc. ostendendum. & §. hoc quoque, & Panormita. in capitu. præterea, primo de sponfa. dicit hanc esse communiorẽ opinionẽ. licet glossa in dicto capitu. præterea, teneat non posse sine peccato. Sed mihi placet distinctio Innoc. vt refert Panormi. in d. capitu. primo quod auctoriuitu Dei baliqua muliere accipere in vxore, & non potest illa mulier remittere. Si uero non intuitu Dei, sed propter eius complacentiam, sic possunt se absoluerẽ.  
 21 Sed nunquid si sponfalia non erant iurata poterit alter non consentiente altero recedere a sponfalibus contractis. Respon. secundum glossã. in l. prima. C. de sponfa. quod sic, etiam de iure canonico, & sequitur Cypria. ibidem, & hoc idem uidetur sentire Gratianus, licet dubie. 27. questio. secunda. §. sed aliud & §. finali. Nec obstat capitu. desponfatam. 27. questio. 2. quia loquitur in matrimonio de presentibus. Item nec l. prima in finali. ff. ex qui. causa. iusa. iro. Vbi sponfa. efficitur infamis si bñna sponfalia contrahit, quia est uerum nisi sponfalibus primis renunciat, sed quando ipsi renunciat habet locum. l. 1. C. de spon. e quẽ dicit vna desponfata alteri non prohibetur nubere. Nec obstat quod nudum pactum ecclesia cõpellit obseruare. c. primo. de pac. quia istud est spãle d in matrimonio propter rõnem litere, vt sit omnino liberum. ar. capitul. requisit de spon. & quod nõ. Innocen. in capitu. ueniens de iureiuran. & placet mihi quãdo aliqua noua causa e eum ad hoc inducit, quã si a principio fuisset impedimentu dedit ne, contraheret, f aliter non credo sine peccato mortali possit recedere a sponfalibus primis & cum alia contrahendo altera nõ consentiente.

Secundo

a Qd facere possunt ante] Bñã dõmatrimonio. Et not. quod hoc casu non perdet arras quas dedit & illas quas recipit restituit solum in simplũ. C. de spõ. cler. l. deo nobis.  
 b Bñã altero] uide Ba. in l. 1. C. de spõ. tenet, qd matrimoniu de presenti non cõsummatũ, dissoluitur p ingrossũ religionis & dispensationẽ pape. Et uide gl. in c. desponfata. 27. q. 2.  
 c Carnalis copula] subsecuta. J hoc tenet Ba. in l. 1. C. de spon. talis tamẽ agere debet penitẽtia de fide. vel p missionẽ. c. c. inter uirũ, de spon. & de spon. duo. c. 1.  
 d Per tale iuramentu] Nã iuramentu nõ dicitur esse uiculu iniquitatis, de iureiur. d. c. quãto. e C. sicut ex literis] Hoc est Inno. ibidẽ & dicit Pa. ibi qd hoc dicitur est singulariter notandum. f Alias nõ] Et facie. c. requisit e spon. & dixi 3. eo. §. 21.  
 g Et placet mihi] Et hoc est uerũ si liberũ erit mulieribus. &c. Quia si oportet p bñnũ uel rñtũ non expectare nõ est liberũ. Et hoc est nisi de proximo reddat, nisi recederet, qd teneatur expectare, & hoc pp uerbũ trãseren

22 Secundo quando alter intrat religionem etiam ante professionem. c. ueniens qui clerici. vel secundum unum intellectum quod facere possunt ante a carnalem copulam, etiam altero iniuito b ut supra. Matrimonium. 4. §. 17.  
 23 Tertio quando alter contrahit cum alia persona per uerba de presentibus, vel per uerba de futuro carnalis copula subsecuta. c. d. c. si inter uirum, & c. 1. de spon. duo. 11.  
 24 Sed quid si cognouit post sponfalia contracta aliam mulierem & post coitu contrahit cum ea sponfalia etiam. R. qd prima nõ soluẽt propter hoc, sed oportet coitus sequat contractũ sponfaliorũ. c. ueniens. el. 2. de spõ. 25. Sed quid si prima sponfalia fuerint cõtracta simpliciter, secunda uero cũ iuramento R. qd tenetur reddere ad primã quã nõ dissoluitur per tale iuramentu. d. c. sicut ex literis, de spõ. 22. q. 4. in malis promissis. Et hoc esset uerũ si non intendere a primis recedere. Sed si a primis intẽdit recedere ex causa cũ possit vt dixi, iõ secunda tenebũr, & ad q. c. sicut ex literis, e di. qd loquitur quãdo sine aliqua causa uult frãgere fidẽ quã dedit primã, alias non. f

26 Quarto quando alter se trãfert ad aliam religionem, unde si non est ipse de proximo reditu credo quod dissoluantur etiam iurata vt uidetur sentire Panorm. in d. cap. de illis, eo. tit. & etiam glo. in d. ca. de illis dum dicit secundum ill. quasi innuat aliud esse

de iure canonico, & placet mihi propter periculũ in continentia. Nam secundum leges hñ per bienniu expectantur alter eum q est in prouincia & nõ exequitur sicut nuptias libere alteri pot nubere. i. C. de spõ. l. 2. si est i alia prouincia debet expectare post tres annos vt in l. 2. C. de repu. & hoc si e absẽs ex probabili cã tãtu. Si uero sit absẽs ex pbabili & necessaria causa, debet expectare donec ad sit, vt ff. de spõ. l. sepe uide gl. q hoc tenet in d. c. 2. C. de spõ. Nec obstat. d. c. si cut ex literis, quã licet dicitur qd quatuor annos vel quinque expectantur, hoc nõ constabat, licet fuerit allegatum & si constasset Papa penitentia non imposuisset de perituro. vt potes dicere quod ideo ibi imponitur penitentia quia sine autoritate superioris non debuit contrahere iuramento. Sed si cũ autoritate superioris cõtraherent, tũc credo euitaret etiã pgnam arrarũ vt non eas amitteret si iteruenerũt, quamuis etiã nõ expectet tẽpus statutu p leges, & em Ho. in d. c. de illis, & alios, docto. pot ipsũ iudex dẽt talẽ ab soluere. ppter periculũ fornicationis x quod bene no.  
 17 Quinto quanto certus terminus temporis appositus fuit. Nã ipso elapso ille p quẽ nõ stetit liber e, & nubit sine piurio, sed alteri sponit penitentia de perituro, vt in c. sicut ex literis, e. ti. Et hoc uerũ nisi a principio fuissent pure pãta, & postea uenerũt de die nuptiarũ, quia per lapsum illius dici non liberatur alter, i quia terminus ex post facto fuit appositus pro sollicitando implemento promissionis iam facte & pure nõ ad finiendum promissionẽ secundum

a Secūdu theorica d. Ant. J Illā refert & sequit Pa. in d. c. ex literis. Vnde dicit qd̄ alias consultit, qd̄ si sponsalia fuissent ab initio pure & ta, licet postea sponsus & sponsa cōueniret & de nuptiarū, nō hoc lapsus illius diei liberabat illis obligatione, q̄a terminus ex postfacto fuit appositus pro. fo licitando imple mento promissio nis.

b In text. & in gl. Pallie si sponsalia fuerit extra d. p. uerba de p. sentit secundū gl. in d. c. literas, ubi ē hoc tenet Pa. respōdēs ad text. in uerf. consummatū, q̄a accipit largē p. cōsentū. c. Et Pa. c. c. quē admodū J. Ex hoc no qd̄ nūcunque iuramētū p̄ feruū sine interitu talitatis exerceat, & tū non feruatur abique peccato. Quod v̄t esse d. c. si uero de iure iu. Sed hoc ius ē, quia honestas in telligit in hoc iurau. cō. ut si res i cod. ē statū per. manet, q̄a hic cōditio tacite inest 22. q. 6. ne q̄s. l. cū q̄s, in prin. ff. de solū. Et est ex hoc argumentū, qd̄ ea q̄ de nouo emergūt, nouo i digēt auxilio. l. de exate. §. ex cā. ff. de interrogat. acti. ff. ad uell. l. si mulier 4. & in sumate, de off. deleg. d. Et si ēt fornicatio esset inoffe. ra. J. Et rōne hui⁹ assignat Io. Aud. & Pa. Ibi q̄a accipiēs corruptā in uxorem, & cā co accipiēs incurrit bigamiam ut in c. a nobis, & in c. debiti, de bigamis hoc uerū fecit d. Hug. si uir uelit ad ordi. es

proueni alias cogendus est ducere, q̄a mulier non fuit in culpa uel q̄a culpa p̄cessit sponsalia, ideo ei obicit nō p̄t d. c. quē admodū. Idē dicit & fornicatione spiritali, [hæretici & infidelitate, ut in §. seq. c. Per rōne. c. secūdo] de duobus malis maius est fugiēdu. Quod est quis non diligit facile contentū. 12. q. 3. p̄sentes clericus, & 31. q. 2. s. 1.

pōt alter petere separationem s̄m Ho. in summa per rationem c. 2. c. de sponsa & c. requisisti. eo. ti.

32 Decimō quando promissit sponsa dare certam quantitatem pro dote, & non potest dare, sic soluitur sponsus ab obligatione letūsdum Io. an. in c. de illis, de condi. appo. Idē dicit de quacūq; alia cōditio ne interueniēte, si deficit: f

33 Sed quid si sponsa contraxit sponsalia, & non promissit dotem certam: R̄ q̄ videtur promississe omnia bonā sua in dote, vt no. in l. mulier bona. ff. de iur. do. & per Barto. iū l. si constantē. ff. sol. matr. Et ideo si labitur in facultatis qua non potest dare non cogitur sponsus eam ducere q̄a deficit. conditio subintellecta. s. si res i eodem statu manserit, vt in text. & in gl. in d. c. quemadmodū, facit c. per vestras, de do. post diuot. rest. & quod ibi no. 34 Vndecimō quando superuenit affinitas, vt si sponsus cognoscit consanguineā sponsæ, & vel econtrario: 27. q. 2. si quis sponsam de eo qui cog. consang. vxor. suæ, cap. in literis & plurib. aliis. c.

35 Sed quid si superuenit publicè honestatis iniusticia nūquid dissoluetur prima sponsalia. R̄. qd̄ nō, q̄a q̄ sponsalia primo tracta, fuit primo inducta publicè honestatis iniusticia, & p̄fecto inductū nō pōt tolli primo inducta, si sicut simili, 7. d. si quis.

36 Duodecimō si fama sit quod inter eos sit canonicū impedimentum, & de fama vel scandalo doceatur capitul. cum in tua, de sponsa. de consang. & affi. c. 2. de testib. c. super eo secundum Hostien. h

Ter

a Secundum Pa. in d. c. de illis J. Hoc enim conce ditur d. Ant. & etiā Pan. motus hæ rōne Cō enim sit orra obligatio sponsi, nō debuit nec potuit alperi iudicium suum uouēte castitatē, argumen. d. c. ex parte. Adde. tamen quod qui uouit, peccauit cum uideatur cemerariā proceli s̄siter quando q̄dem cōpellatur contrahere. Aut si uulcerari p̄cecatū oportet q̄ votum solenni, zet bene uerum est, quod si alter solueret sponsalia per matrimonium contractū cum alia, uel per ingressū religionis teneret ille uouēs seruā votū. Cum ita tñ opinione, hic i. d. detur sentire d. Anto. & Gas. de Cal. in d. cap. ueniens.

b Secce J. Gloss. tñ ibi disputat vtram uici hære mitica soluat spō salla uel m̄rimoniū. Et uide s. Bo na. in q. circa si. rera in 4. dist. 27. q. 2. ubi uult q̄a habeat contractū annexā sc̄ipit si habet solios & c. loquitur de S. Machario & cete. c. Postea factū J. Gio. fin. quā Pa. ibi dicit se alibi nescire, in ver. de seueritate, in d. c. ueniens, q̄ clericū uel uo. ubi dū dicit, non obstantē voto simpliciter uisq; in si. uult aperit, qd̄ sponsalia de futuro nō tollantur per votum simplex castitatis sequēs. Et dicit Inuocent. in d. c. ueniens, q̄ si cū votum solenne non ualeat post matrimoniu cōsummatum, vt in c. quidam, de cōuer. coniuga. Ita nec uotum simplex post detrahit sponsalia, hæc cā dē opt. tenuit Hostien. in cap. rursus q̄ cle. uel uo. ubi dicit q̄ si uo. t̄ precedit sponsalia, non tenent. Si autem uotū sequatur tenet sponsalia, & non ueni nisi solenniter, alias cōpeleretur

37 Tertio decimo quando sponsalia fuerunt contracta infra annos pubertatis, & post pubertatē petit absolui ante aliquem tacitū consentum habitum in pubertate, capitul. de illis, el primo & capitul. a nobis, de despon. impub. etiam si nulla sit causa quare uult absolui post pubertatē secundum Pan. in d. c. de illis, a in ult. no. Secus si pubes contraxit cum impube re ipse non potest resiliere. Similiter nec impubes ante pubertatē.

38 Quarto decimō ppter susceptionem sacri ordinis secundum d. Anto. post Io. An. in i. ub. de spon. facit. 27. q. 2. ecce. b

39 Quinto decimō ppter cognationem legalem uel aliud impedimentum de quo dicit vt supra matrimonium. 2. per totum.

40 Sexto decimō ppter uotū simplex castitatis postea factum, & vt in cap. ueniens, q̄ clericū uel uogen. secundum unum intellectum, & licet directo, recitet Inno. Host. & Goff. tenetes quod uotum simplex de castitate non soluit sponsalia iurata, q̄a æquale vinculum est iuramentū voto. Et ideo qd̄ precedit obtinet, tamen tenet q̄ soluit sponsalia, quia maius bonum est continere quam nubere. & ideo etiam licitè potest fieri si bono zelo fiat, & sponsalia foluit, quod & sequitur. do. Ioan. An. in d. c. de illis, de spon. impube.

41 Septimo decimo ppter leuitiam sponsi secundum Panormita. in dicto cap. ueniens, 1. not.

42 Q̄ro utrum in praesentibus casibus requiratur auctoritas iudicis ecclesiasticis? Respon. secundum Io. An. in dicto cap. de illis, de sponsa. quod sic, quia corā eo debet probari causa, & porro, d̄ diuor. aliter grauer peccat vt uideatur per cap. duo pueri, de sponsa. impube. Facit. 23. quæstio. 2. seculares. Fallit hoc in secundo casu, & 3. & 7. secundum Richar. in 4. dist. q̄i. 27. & 10. 11. 14. 15. 16. secundum dominum Ioan. Anto. in d. c. de illis, de spō. Sed ego credo quod etiam fallit in alijs casibus, quādo notoriè de eo casu constat propter quem dissoluitur. Similiter si sponsalia sūt secreta, idem dicit secundum Ricar. ubi supra quia secreta non subiunt iudicio ecclesiæ. Et licet non debeant alias separari sine iudicio ecclesiæ, tñ si faciūt in casu b̄ prædictis sine iudicio ecclesiæ, non credo mortaliter peccent, & cap. duo pueri, præfatum cum d. capit. seculares, loquuntur quando non iressit alia qua causa de prædictis, & maximè quando non sunt iurata sponsalia. Si autem q̄s recedat a sponsalibus non ex aliquo prædictorum casuum, peccat mortaliter secundum Tho. licet ecclesia non cogat, vt no. in c. requisitū, de spon.

SI A T V T V M Quis potest facere? R̄. quod ille qui potest facere legem, de quo uide supra Lex. §. 2.

1 Vtrum statutū ordinarij liget extra territorium delinquentem subdium suum? Vide supra Excommunicatio. 1. §. 10. & 11.

2 Vtrum delinquentes in loco exepo ligentur statuto episcopi? R̄. Gem. in c. vt animarum, de consti. lib. 6. Ioan. Calde. & Ioan. An. ibidem disputauit q̄ non, per d. c. vt animarum, & per d. c. cum episcopo ueniens, de offi. ord. libro sexto, & per glo. in ver. omni-

**T**eneant contrarium] Gemi, in loco preallegato allegat, quia ad hoc vt per viam status aliquis legitur, oportet quod duo ad sine scilicet, quod status habeat iurisdictionem in loco vbi dirigitur virtus status, & q persona sit sibi subiecta saltem ratione cause pp quam vult illum ligare. de primo pbatur in d.c.vt aiarum, de secundo in ca. ecclesia S. Mariz, de consue. quare cu in casu nostro hoc deiciant delinquens non ligabitur. tali statuto &c. Et vlti ex cu ibi no. it. si reb. ecc. non alit. Ta. pr illud delictu ne remaneat impunitum poterit conueni ti cora ordinario suo. q. 6. c. r. Vi de et. Gumi. in c. i. S. i. de priuile. lib. 6.

Facit qd not. Afr. JPro. quo fa cit. Imperatores C. d. pmer. & mer ca. Vbi phibent cines Romaniha here comercium cu. Per. si. q. erant gentes no. grate. Ad hoc et facit l. si. ff. de decre. ab ordi. Vbi phibeatur ne quis vadat ad faciendas mercantias in tali ciuitate vel ex municipalium v. bi Bar. no. q. ciuitas pote statueri, ne qs vadat ex territorium. De quo p. Bar. & Moder. in l. quoncos populos. C. de summa tri. c. Commodu J. Vlti statutu d. sponens q. restituta & vltima voluntates non registraré, vel presentaté registro sine nullis momentis Vt per plura argumeta q. cludit Ios. Cal.

**o**mnimodam, in cle. quamuis, de fo. compe. Ratio quia locus exemptus & locus extra diocesim equiparatur. Allegat. cap. luminoso. 18. quaest. 1. c. i. de sta. re gu. in fin. li. 6. & cle. fi. de priuile. & mihi placet, & est verior. opi. Licet Fed. d. Senis. & D. Marsi. teneat contrarium. a vt in cons. 2. pradiisti Fede.

**S**ed nunquid si statutum prohibet ne vadant ad locum exemptum, ligabuntur eantes? Respon. d. Philippus de Peruso in d. eapi at animarum, quod sic si ex causa hoc fecerunt, quia sic facere possunt. Facit quod not. Bar. b in l. re legatorum. S. interdicere. ff. de interdic. vbi vult qd ciuitas propter commo dum e ciuitatis, vel odii eorum ad quos non vult vadant prohibere, potest ciuibus suis ne vadant ad talem terram, & no. idem Panorm. in c. postulasti, de foro compe. quod bene not. pro statutis episcoporum excommunicantibus accedentes ad monasteria monialium, quia ligant qn ex causa legitima hoc faciunt in odium monialium, que propter sua scelera hoc merentur. Secus si faceret in pena illius contra que fertur sententia, quia tunc non possunt prohibere secundum Pa. vbi supra nisi habeant iurisdictionem in loco exempto, puta quia possit ar. cere accessum vt

in disputatione incip. Bononiensi statuto. Et per sum rō ē qa forma in testamentis tradita ē de iure postiuo. l. leg. obnenerit. ff. de verb. sig. insti. de testa. in p. n. l. nemo potest, de leg. 1. c. cum essem, cum ibi no. de testa. Et postico q testamentum habeat efficaciam iure naturali vel diuino, si p statutum potest ad id vel scrah. Ve pacer p no. in l. h. c. si 2 ius vel vi. pub. in l. i. c. consi. prin. in c. que in ecclesia rum, de consi. & ibi Inno. no. Bal. in l. ex duobus. S. fi. de vulg. & pu. Vh videam us quod licet n. arimonu si de iure naturali. i. dist. c. ius natura l. i. S. p. de in. st. & iure tu ei traditur forma a iure postiuo, de sponia. c. ius, c. i. seq. Et subdit fo. Cal. q etiam in foro contentioso succedens ab in testato poterit hereditate retinere exclusio eo, q a testatore vocatus erat. Quia non peccat glesis autoritate fa ct. 2. q. 4. q. pec cat, & q dicitur statutu fuit ad id pp bonum publicu. f. ut veritas voluntatis te statoris ppetuo valet reperiiri, & ne aliqua fra. fa bricari possit. hac consuetudina. C. qui testia. face. post. l. h. c. d. fideiur. Vnde lex facta propter bonum commune & non nutriens peccatum seruari debet, & ligat in foro consuetudie pbat. 8. dist. quo iure. Allegat epistolam inter cl. ras, d. sim. vbi q me reges regat & c. & per mil. 12

**i**n cap. attendentes, de statu de quo, vide supra Mo nialis. S. 3.

**V**trum statutum liget religiosum quod excōic acceptantes aliquod officio extra ordinem, nisi prius resignauerit libros & alia que habet in ordine, si promotus in episcopum as sentit sine resignatione? Respon. supra. Excommunicatio primo. S. 10.

**V**trum statutum liget non subditos delinquentes in territorio data scientia statuti. Vide in d. S. 10. & qn obliget ad culpā solū vel ad penā, vide Inobediencia. S. 1.

**V**trum ignorantia excludat a pena statuti. Vide in d. S. 10. & supra Ignorantia. S. 4.

**V**trum statutum laicorum loquens generaliter extendatur ad clericos? Respon. vt supra Lex. S. 5. & de statuto impediēte liberam facultatem dandi ecclesijs, vel circa mortuaria. Vide supra. Immunitas. 66. & 67.

**V**trum statutum factū a ciuitate, qd ciues damnificati non pnt petere factis factione valeat? Respon. Pan. in c. in nostra, de iniur. q. no, qa statutū in praiudicium singularū non valet, nisi ipsi consenserint, & ciuitas non pōt statuere super iuribus singularium, sed solū sup iuribus vniuersitatis, vt no. gl. magna & singu. in l. 2. c. quæ sit longa consue. & in c. cum oēs, de consi. facit. l. id quod nostro. ff. de

**C**u quo etiam: Pe. de An ch. in regula post sessor circa. 16. colū. Idem tenet Bald. in c. si quis per. 30. si de ien. sue. controuers. in c. do. & agna. vbi dicit tale statu valere et in foro ecclesiastico, qd fuit principiter editum ad extirpandū malos mores falsitatis. Facit no. p. Bar. in l. cū qs. 14. col. c. de iur. & facigno. & in disputatione tua incip. statuto ca uetur, q generato, & c. 8. colū. Vbi refert, quod P. de h. d. disputando tenuit, qd qd de debito no cōstit per iustitiam uentum postū memorialibz de bitū peti nō possit seruandum erit tale statutū in foro ecclesiastico. Facit no. per Inno. in cap. quia plerique, de immuni. ecc. per Fede. pulchrē consi. 21.

Nungd heres extirpatus. Alex. cō. fil. 29. Statutu ac curate p pcedis. a Et q. in c. licet. In. 8. colum. vers. Sed contra hanc opinionem. Vbi vult, qd statutū factū in cō. modū subditōri non possit p maiores reuocari ipsi nō consentiētibz, in quorū fauore est editum nisi cum causa. b Qu. d. maior pars facit? Scitlicet creditorum. Primo respōd. cum multi. Secundo re spōd. psonarū, uel tertio respōd. dignitatis fiat boni

**r**u diu. S. religiosum, i. uer. In cōmune vero sepulchrū etiā inuitis ceteris licet in ferre. Secundus quando fit fauore administrationis bonorum pupilli. l. 3. ff. de admini. tur. Tertius quando fauore liberationis, qd tunc valet quod maior pars facit b. l. maiorem. ff. de pact. l. fin. C. quē bo. cē. pos. Quartus fauore litigii dirimendi. Nam valet sententia duorum ex tribus arbitris. Et hoc intellige in re que conuenit pluribus vt singularibz iure singulari. Secus si iure ecclesiæ, vt sunt præbende quæ nō cōueniunt canonicis ut singulis, sed iure ecclesiæ, qd super talibz bñ potest maior pars dispoere & deputare ad pium vsu, e vt est text. in capitulo. fin. de his quæ fi. a. ma. par. capitul. & ibi per Inno. quem dicit se necire alibi.

**V**trum collegiū possit disponere super rebz priuari. Respon. Pan. in d. c. cum omnes, q si nō habet iura regalia, puta quia habet dominū super se & nō potest. Vnde maior pars scholarium, non potest obligare vnum scholare vel disponere de rebz suis, vt nota. gloss. magna d. in uers. tertius dicunt in l. 2. C. que sit lon. consu. nisi forte secundum quod nota. Barto. in l. 4. S. actor. ff. de re iudica. quando vniuersitas esset obligata, & non esset soluendo, quia tunc potest ponere collectam singulis, vt est gloss. no. i. l. i. ff. qd ciuitat; vniuer. in S. qd si nemo, in uers. proconsul. Item non solum causa necessitatis, sed etiam pietatis, vt in d. c. fin. Item secundum Inno. e & communiter doct. etiā in casu uilicatis. & probat in c. 1. f. de his quæ fi. a. ma. par. ca. Ex mera vero voluntate nō potest disponere de iuribus alterius, vt no. gl. in dicto capitulo cum omnes, & Innocen. ibidem, & Ioānes And.

a. Et no. Inno. in c. accedentibus. ] Vbi addit, quod eo casu vnus solus potest & det reuocare. Et ex his inferit Pa. in d. c. cum omnes, qd maior pars vnuerfitatis non potest vnim extra here de bapno, vel quam gratia alicui facere uoluntaria nisi oēs consentiant, licet d. Car. in d. c. cum oēs, uel qd ex quo agitur de iuribus collegij, qd ualeat qd dicitur maior pars. Et hoc loquitur in dist. verbis. Pa. v. magis a therrere, qd ualeat qd dicitur maior pars. C. cum omnes. ] Vbi etiam uult, qd si illi duobus partibus dicitur conuenit maior pars. C. in c. in causis. ] Ibi Pa. latet in uiti. no. ver. Et no. d. notabili & quod gadiana gōne. ] C. cum nobis. ] Ibi latet Pan. ubi omnino uidebis super gl. in uerf. reuocare. ]

e. Prætor ait. ] Vbi uult, qd si statuto caueat, qd qd dicit citari personaliter uel ad domū, intelligitur simpliciter qd alteri fieri solent, nulla habita distinctio an persona reperitur uel nō, ut in uiti. aliqd addat, ut ibi p. en. f. C. de noxa. ] J. v. Bal. sic sumat. Statutum di. sponens super eo. qd disponitur esse interpretatur, secundum ius cōe. Et dicitur hoc cōi ter allegari, &

Andr. in regula. Quod omnes tangit. lib. 6. in mercurialibus. Sed ego limito verum in præiudicium. Sed in bonum & utilitatem bene posset, quia maior pars sic representat totum. l. aliud. §. referatur. ff. de re. iur. & l. quod maior. ff. ad munic. Item aduerte secundum Pan. in d. cum omnes, quod si dispositio fit in damnum uel dedecus vnuerfitatis uel privatae consuetudinis vnus solus potest resistere, ut in d. cap. 1. & no. Innocen. in c. accidentibus, a de priuilegio. circa fi.

12 Sed quæro quot de vnuerfitate debeant conuenire ut actus ualeat? Resp. Pano. in d. c. cum omnes. b. 4. colum. uerf. quæro ad declarationem, quod communis sententia Canonistarū, legislarum est. ut f. l. duæ partes vnuerfitatis conueniant, ut in l. nulli. ff. quod cuiusque uoluerit. & l. nominationum. C. de decurio. lib. decimo. Et ex his duabus partibus maior pars debet consentire. Ita sentit Innocen. in capitu. 2. de ope. no. nuncia. & Bar. in l. omnes populi. ff. de iust. & iur. 2. quæ. principali, & de hoc uide supra. Electio. §. 16.

13 Sed quid si non conueniant duæ partes? Respon. Pan. in d. c. cum omnes, opinio Canonistarum est qd si aliquis ad quem spectat conuocatio vnuerfitatis, & ad mandatum eius non uoluit conuenire, quia tunc possunt explicare qui conueniunt, licet non sit maior pars collegij. Hoc. uoluit

Innoc. in c. r. de ma. & ob. & in d. c. 2. quia nolentes uenire recipere se alienos, ut in c. cum nobis, in uer. alienos de elect. & sic nō cōputant. Si uero non ē aliqd ad quem spectat officium conuocandi, tunc si instat tempus termini præfixi vnuerfitati ad actus expeditionem, minor pars potest conuocare maiorem & nolentem uenire potest explicare, quia minor pars non debet priuari iure suo ppter negligentiam, uel contemptum maioris partis, ut no. in c. in causis, c. de elec. & in d. c. cum nobis. d. Si autem terminus non est præfixus, tunc oportet sint duæ partes & mouere tertiam, alias tertia pars poterit agere de contemptu, ut probatur in d. ca. 2. & c. in causis, & d. l. nominationum. Et hoc tene, licet legitur aliter dicant.

14 Quomodo statutū debet interpretari, Respond. Pan. in c. cum dilectus, de consue. in 6. no. per illum rex. sing. quod ut eui terur correctio. legis seu iuris communis debet latissime uel strictissime interpretari, sicut electio capituli confirmatione in dicto capitulo cum dilectus non tamen tali ter quod uerba improprietur, ut iuri communi conueniat. Facit quod nor. Bartol. in l. 4. §. prætor ait. 3. colum. uerf. Quæro quid si statutum. ff. de dam. infec. Quod limito, quando uerba sunt clara sed ubi uerba sunt dubia, uel habet multiplices intellectus, tunc debemus facere interpretationem, & intellectum etiam improprium, ut minus recedamus a iure communi quam fieri potest, ut nor. in d. c. cum dilectus, & in l. 2. de noxa. f. uide per Bartol. in d. l. omnes populi, §. ita tamen quod aliquid operetur, & addat ad ius commune etiam quando est secundum ius commune, secundum Panormit. & doctō. in ca. ex parte, el 3. de uerbor. signifi. Facit c. fi. Papa, de priuilegio. lib. 6. ubi uerba debent aliquid operari, ut dicit Barr. l. d. s. prætor, quod si statuto cauet, ut iudex possit procedere

ponitur est. Statutum dicitur homicidia decipitur, nec dicitur an dolo uel culpa, certe intelligitur si dolo homicidium ipsum fuit factum, quia sic intelligitur de iure cōi. Vide per Bar. in d. l. omnes populi §. Sexta. q. principio. q. 2. ubi dicitur qd statutum recipit interpretationem restrictiuam, ne quis dānum indebitē patiar. Idē in d. l. 2. C. de noxa.

■ In casu fido? Pro intelligentia no. qd de iure communi cauetur, quod clericus non resiliens nō debet fructus præbendæ percipere, sed fallit in familiari domini Papæ, quia ille residere cōtinetur, & sic fidei resideret. statutum ergo loquens de residente habet locū in eo, qui ē domini Papæ familiaris, ubi habet fructus ac si resideret, & dum hic dicit qd statutum disponens id quod ius cōe debet recipere oēs limitationes iuris cōmunitis & c. Pone expulsi in fidei resideribus, sicut enim ius cōmunitis hēt psideute existentē in seruitio Papæ, & epi & c. infirmū, sic si rurū faciat mentionē de existerē in seruitio Papæ, habet ēē locū ex idēitate rōnis, in eo qd existit in seruitio epi & in firmo. Qd uerū mirabile pp regulā que hēt qd exceptio firmæ regulā in non exceptio. ut c. dixit dominus. 32. q. 1. de quo f. a. Henatio. §. 10. si cetero lex extenditur ex identitate rōnis, ut c. cum dilectus, de consue. uel in uiti. sic & statutū, ut opimē pbat, c. ad audiētiā de cle. non resi. ff. no. Et no. ea que hic habentur in tex. in d. c. cum dilectus, super i. gl. Tu pone aliud expulsi in l. 2. C. de iur. au. annu. ubi liberus qui impenetrat ius aureo rum annuorum est ingenuus fidei & imaginarij seu similitudinarie, & tamen lex constituta in ingenuo uero hēt

cedere facta citatione ad faciem uel modum, non debet alteratiua impropriari ut sit ordinis, licet per hanc impropriationem statutum cōcordaret cum iure communi, sed debet intelligi proprie ut sufficiat implere alteram partem, ut aliquid operetur.

15 Sed nūquid debet strictē interpretari quando generaliter loquitur ut alius lucratur? Respon. qd non, ar. l. profpexit. ff. q. & a qui bus, sed ubi agitur de diminutione patrimonij, sic debet strictē interpretari, ne alius iniuste incurrat damnum, ut plene. no. in d. l. omnes populi, per Bart. in d. 6. quæst. princip. 2. q. & videtur text. in d. c. cum dilectus, & in d. l. 2. C. de noxa. & Pan. in c. constitutus de rest. in integ. in 9. no. ubi pulchrē loquitur, hoc sequitur Bar. in l. fanci mus circa fi. C. in quibus c. in inte. resti. non est necess. 16 Vtrum verificetur in casu fido? Respon. Pano. in c. cum dilectus, de cle. non resi. qd si statutum loquitur & disponit in materia iuris communis in qua casus fido æquiparatur uero, ut puta in casu in quo residens habetur pro residente, ut in d. c. cum dilectus, sic verificatur, quia cōstitutio disponens regulariter id quod ius debet recipere omnes limitationes iuris, facit d. c. cum dilectus, & clarius. c. ad audiē

locum in isto fido, ut l. cū ex oratione. ff. de executione. & c. vlt. cū Bar. in d. l. oēs populi. 6. q. principali in uer. uicarius quæro & c. Quod si statutū debet extēdi ad casum fido oportet qd exprimat, qd §. hæc uerba, el 2. Nec obstat. d. l. cū ex oratione diui Marci, sed vigore recripi subsequnt, sed tu intelligi. ut hic, & uidebis d. l. in d. l. oēs populi, sed qd si statutū dicens qd nulla mulier possit portare plas an habeat locū in portatibus plas fidias dic qd nō secundū Ioa. An. in mer. regu. la possessor uide plene p Bart. & Moder. in l. oēs populi, 6. q. princip. de iust. & iur. b. Cōuenticula. ] Vbi iunget qd hē qd uerū qd non respicit fin lem cām non inducit argumētū a prio sentu, si enim p. hiberentur ibi conuenticula exte ecclesiam nō ualēt argumētū, ergo in ecclesiam ē licet & c.

c. In uer. facer. ] Dicit illa gl. qd si statū, qd v. iurarius nō recit pta uera forte pta duos denarios, qd statūtes nō incidit in penam illius. cle. 1. de ueris, ubi etiam Card. ibi dē, 22. q. ubi etiam dicit qd hoc uerū est dīgnod cesset fraus, puta quia non permit tam de minori & c. Et si habet qd statūrum a cō. trario, non trahitur ad casum 2. hias decimum. De hoc per Bar. in d. l. omnes populi, sibi cōtrarius in c. ex recripto, de loca. & in c. sciant cuncti, & in c. fi. de elect. lib. 6.

tiam ibidem. Si uero statutum esset contra ius uel præter, & odiosum, tunc non verificatur in casu fido, sed uerba debent intelligi ppiē id ē i suo ppro significato, sic intelligi. l. 3. S. hæc uerba. ff. de neg. ge. & c. in nostra, de iniur. & facit quod no. Bar. in d. l. omnes populi facit. l. 2. C. de noxa. & c. ex parte, el 3. de uer. sig. facit quod dicit Lud. de Ro. in suis no. qd argumentum a contrario sensu ualeat in statutis, nisi quærat ut quis incidat in penam, quia tunc non ualeat l. conuenticulam. b. C. de epi. & cle. habes gloss. in in clem. r. in uerf. facere, & de vlur. Hoc limitat Gem. in cap. ut circa, super gloss. in uerf. aliorum, de elect. lib. 6. Verum quando statutum non recederet illud ius, si non recedatur a propria significatione uerborum, sed quando redderet illud ius, tunc est recedens. arg. l. si quando in principi. ff. de leg. 1. & quod nor. in cap. ad audiētiā, de deci. & tunc infinita æquipollet vnuerfali, ut uult Bar. in d. l. omnes populi. 6. quæst. princip. uer. ut igitur uideamus.

17 Quomodo debet intelligi statutum seu constitutio quando partim est fauorabilis & partim odiosa, puta quia imponit penam? Respon. Ioan. And. uideat sibi cōtrarius in c. ex recripto, de loca. & in c. sciant cuncti, & in c. fi. de elect. lib. 6.

Si 6. prin. ver. lux  
u praedicta & s.  
sed quoniam in sta-  
tum disponens  
q. consuet. de cri-  
mine puniatur  
si pena habet lo-  
cum in illo q. ha-  
betur pro conui-  
sio: quia q. i. pur-  
gatione deficit.  
Pa. in c. inter de  
pur. c. quoniam de  
qua questione vi-  
dendū ē d. An.  
in c. ac si clerici,  
in princ. de iudi.  
in c. eorum.  
a Noct. legist[ae]  
Vide domi. Est.  
in d. l. qua ex-  
ceptionem.  
b Multis locis  
Hac sunt verba  
Pa. in d. c. ex ce-  
scripto. Est enim  
primū, de loca,  
ver. sed Inno. &  
Abb. Et pone ex-  
plū in d. c. i. vbi  
hospicia habeant  
tur odium pp. ex  
cōmunitatem & c.  
e Anonemiam  
Refert ibi hoc  
Pa. in f. ad d. s. fo-  
c. ē ut lege prin-  
cipis, q. non tolli-  
tur nisi scripta  
ut c. si de q. ue.  
d. Illorum] vbi  
vult q. illi rex q.  
privilegiū cōces-  
sum vni personae  
vel collegio pda-  
tur vnicū cōuen-  
tionē spontanea  
& c. & vide Bar.  
d. l. oēs populi. j.  
c. p. cipali. q. j.  
e Oēs populi  
h. d. ē tenet Bar.  
in l. hi qui, de iu-  
re immuni.  
f Determinat  
Quod erant talis in  
electione p. tatis  
fuit statum q.  
omni pena pe-  
cunaria habet  
quarta partem si  
vbi pena exige-  
ret, nec f. p. e.  
lectōis, p. homi-  
cidio statuta erat

Sed ego cōcordo sic, quod  
quando principale intentū  
constituētis sic p. bere fauo-  
rem, tunc dicitur favorabi-  
le, si odium tunc dicitur  
odiosum. Ita communiter  
notant legist[ae] a in l. qui ex-  
ceptione, in prin. ff. de condi-  
di. inde. & ibi glo. Si vero  
ignorant principale intē-  
tum disponētis, tunc di-  
co quod quatenus conti-  
net favorem debet exten-  
di, quatenus vero poenam,  
debet restringi, & hoc vi-  
detur fuisse de mente Bal.  
in multis locis. b Et facit ad  
hoc q. dixi supra excom-  
municatio. s. calu. 6. s. 3.  
18 Vtrum statuarij depu-  
tati a populo possint inter-  
pretari statuta per se edita,  
si oritur aliquid dubium?  
Respon. Pan. in c. ex parte  
3. de verb. sig. & Ioan. An.  
in d. c. communiter legist[ae],  
& Bar. in l. omnes populi,  
p. d. c. a. 2. quā i. principali  
ver. sed an recurrer, conclu-  
dunt quod non, ex quo fun-  
cti sunt officio suo. Nec ob.  
quod eius est interpretati  
cuius est condere, quia in  
veritate illi non condide-  
runt, sed populus qui de-  
dit auctoritatem, quia si fa-  
cit cuius auctoritate fit. c. fi-  
diligenti de p. scripto. & c.  
ideo debet recurri ad popu-  
lum seu concilium genera-  
le. Hoc limitat Pan. vbi su-  
pra quando interpretatio ē  
valde dubia. Secus si est cla-  
ra & iuri consona. quia tūc  
iudex coram quo vertitur  
quæstio poterit interpreta-  
ri sicut & legem communem  
& privilegium principi-  
pis, vt no. Innocen. in cap.  
cū speciali, de appellat. ver.  
quidam tū dicunt & Bar.

pena pecunaria,  
p. ea acceptato-  
rē offō mutata fuit  
pena incorpo-  
rale, certe h. d. i-  
xit dēt h. equare  
q. non  
posuit statum  
mutari in eius  
preiudicium. a

in d. l. omnes populi, vbi su-  
pra. Facit. l. benignus. ff. de  
legi. & l. fin. ff. de cōst. prin.  
& l. vnica. C. de profegu. in  
vr. conf.  
19 Quantum durat statu-  
tum. Vtrum post mortem  
statuentis? Respon. Panor.  
in c. a nobis, el. r. de sentē.  
excom. q. sic, nisi expressē reuocetur vt est  
tex. in c. fina. de off. leg. Vnde secundū Fes.  
de. conf. 16. etiam statum factum a capi-  
tulo sede vacante durat creato nouo epi-  
scopo, nisi reuocetur per episcopum crea-  
tū, quod patet arg. not. ne p. lra. vices sua  
ca. vlti. vbi tractatur. an succesor teneatur  
stare contractui.  
20 Quando ligat statutum? Respon. Quod sta-  
tim habita notitia de quo dic vt supra Lex.  
S. 12. & 13.  
21 Quomodo tollitur statutum? Respon.  
quod tollitur per vnum actum factum col-  
legialiter a statuentibus, vel eorum succes-  
soribus contra iudicium, fm Host. & Io.  
An. in d. cad. audientium, e. de cle. non ressi.  
& Pa. in c. cum accessissent, de consi. nec  
requiritur fluxus temporis, secundum Pa.  
in d. cap. cum accessissent, & c. pro illo-  
rum, d. de p. b. en. vbi no.  
22 Vtrum statutum quod concedit primi-  
legium non subdito, seu extraneo, possit  
reuocari, puta statuto cauetur q. quicumq.  
venerit ad habitandum in tali territorio,  
sit exemptus ab omni collecta? Resp. Pan.  
in cap. noui, de iudi. in 8. colum. vers. &  
idem puto, q. non quo ad illos qui iam ve-  
nerunt, quia transtulit iam in quasi contra-  
ctum quo etiam princeps obligatur in c. i.  
de proba. Et hoc voluit Barto. expressē in  
l. q. semel. ff. de decre. ab. or. fa. & in d. l.  
omnes populi e. 3. q. prin. ver. & circa p. r.  
di. c. a. Intelligit nisi ipsi consentiant. Quo  
vero ad illos qui modum venierunt potest  
reuocari, ex quo res ē integra. ar. l. si pecu-  
niam, in prin. ff. de condi. ob. cau. Et hoc  
verū quando generaliter fuit concessum,  
quia reuocari non possit cum habuit vim  
suā immediatē cum peruenit ad notitiam  
privilegiati. c. 1. de conce. p. b. en. lib. 6. Facit  
quæstio disputata per Aug. in qua de  
terminat & no. posse reuocari statutū quo  
disonobatur

legat. text. pri-  
mi in lin conce-  
dit. h. ff. de aqua  
d. h. ar. Tu aduer-  
p. q. illa q. s. non  
p. d. c. c. i. d. s. p.  
d. h. p. o. s. m. r. p.  
h. d. h. s. p. i. c.  
h. d. c. o. l. l. p. i.  
de s. p. o. n. a. S. i. b.  
a Non poterunt  
reuocare] Cōtra  
hoc tenet Alexā.  
conf. 19. statuis  
accurate. p. p. e.  
d. c. 2. par. 3. col.  
2. d. idem Bart.  
legibus nō p. b. a.  
t. ut tenet Sa.  
ly. in aut. cassā. q.  
3. c. de sa. h. ec.  
& Pa. de cast. in  
d. l. p. r. i. u. l. e. g. i. a.  
sequitur ibi Ful.  
nisi talis elemo-  
sina deberet ex  
f. au, & c. q. sa. p.  
necnes non p. b.  
ibi imponere se  
gem.  
b Allegat. c. ad  
apostolicam] De  
hoc dicitur vs. ff.  
nom. a. 2. s. 2.  
c Hoc sequit. In  
no. in d. c. nouit  
Sup ver. Thendo  
sunt, vel melius i  
quit privilegiū  
fuit ecclesie con-  
cessum, vnde hic  
adhuc hodie du-  
rat.  
d Facit q. not.  
Gemi. jin 7. col.  
ner. oppulimo,  
ubi resoluit di-  
ctū Inn. quod ui-  
debat Bart. ad  
uerfact. in c. i. no-  
rā, de ini. sicut  
& facit Pan. in d.  
c. nouit, de iudi.  
e Resp. q. in c.  
licet. i. in 8. colū.  
vbi si ipse ad  
literā ponit p. r. a.  
et q. sic dicitur,  
& c. in s. p. r. e.  
cedit.  
f Vt ibi declarat  
Inn. i. Puta quia  
si non fieret ista  
renuōio scdalu

disponebatur. vt potestas  
haberet quartam partem  
cōdemnationis postquam  
p. r. a. t. est electus & consen-  
sit electioni. Idem dicit de  
privilegio concessio non  
subditio, & p. hoc insert.  
Bald. in l. privilegia. C. de  
fac. san. eccl. q. laici q. sta-  
tuerūt singulis annis dāda  
certā quantitate pro elec-  
molyne clericis vel religio-  
sis non poterūt reuocare, a  
allegat. cap. in ad apostoli-  
cam, h. de simon. Hoc se-  
quitur Innocen. in d. cap.  
nouit, & Archidiaconus.  
vndecima quæstion. prima  
quæstione, super prima gl.  
Facit. quod no. Gemi. d. in  
cap. licet de consi. libro  
sexto.  
23 Quid si statutum est fa-  
ctum ad commodum sub-  
ditorum. Respon. Gemi. jin c. li-  
cet e. de consi. lib. 6. q.  
aut subditi consentient  
uocationi & potest reuo-  
cari, aut singuli non con-  
sentient, sed reuocantur  
per maiores regentes com-  
munitatem, & tunc si sit  
ex causa legitima, sic potest  
reuocari secundum vnum  
casum Inno. in c. in nostra,  
de iniur. maxime quando  
statutum disponebat super  
eo super quo ciuitas non  
erat obligata, vt ibi decla-  
rat Inno. f. Aut sit sine cau-  
sa legitima, & sic non valet  
reuocatio in p. iudicium  
minorum, iuxta not. per  
Inno. in c. quæ in ecclesia-  
rum, de consi. in ver. & di-  
co non valere. Hoc limi-  
to verum quando statutum  
disponit de comodo sub-  
ditorum circa bona eorū,  
vel quando habet actū mo-  
retameū, ita q. privilegiū  
Sum. Ang. Pars II.

est sortitum suum effectū.  
Secus si concerneret circa  
exercitiū iurisdictionis, ga-  
tunc potest reuocare quia su-  
prior est, q. habet admini-  
stratē, ita sentit Archidia-  
conus, in d. q. cap. i. licet.  
Idem dicit quando habet ac-  
tum successuum quo ad  
futuros actus.  
4 Vtrum statutum iuratu  
tollatur per clausulam nō  
obstantibus, quibuscūque  
cōstitutionibus & statutis  
Respon. ver. effectus, in c. cū  
non debeat, de elec. lib. 6. q.  
non idē dicit Lud. de ro. s.  
in suis not. quod conuen-  
tio vel pactum iuratum  
tollatur per clausulam nō  
obstantibus, quibuscūque  
pactis gl. est in cle. dudum. s. pen.  
de sepul. in ver. pacta.  
5 Vtrū statutens possint  
recedere a statuto p. r. ma  
to p. superiore. vt sedē apo-  
stolicā, sine alia licētia. Respon.  
Pa. in & d. c. cū accessissent,  
& Bar. i. d. l. oēs populi tenet  
q. sic, h. ad Bal. in l. om-  
niū, in finē. C. de testamē.  
tenet qd non, sed Panor-  
mitan. concordā. quod aut  
statutū concernit princi-  
paliter favorem statuentium,  
& sic est ua  
o opinio Barto. facit. capitulo. pro illo-  
rum, de p. b. en. si statutum continet ta-  
lem materiam quod non valisset sine su-  
periore, vt idem Panormitan. in cap. i-  
cum M. de consi. in quinto. not. Si uero  
concernit favorem aliorum vel bonū pu-  
blicum, sic est vera opinio Barto. quod  
nō possunt sine licentia superioris. Ratio  
quia cōfirmādo videtur superior suam di-  
spōtionem facere. Nam omnia nostra fa-  
cimus quibus auctoritatem impartimus. c.  
si apostolicę, de p. b. en. lib. 6. & l. j. C. de ue-  
te. iure enucleā. s. d. neq. ex multitudine  
S T I P V L A T I O i quid sit, ha-  
bes supra pactum in princ. Vtrum  
ff

tamen die, ratio est, quia constitutum & contra  
 tus nominatus, & conuentio legitima, quia fomen  
 tatur a lege pratoria, quae est uia uox iuris civilis.  
 In am & ipsam. ff. de iust. & iur. Et prator sequitur  
 meram equitatem &c. Et est uia stipulatio quae vo  
 catur coequa, & est quando in  
 stipulatione acqui  
 & tunc deditur  
 eur, prout in con  
 tractu. Et nihil  
 plus, tex. habes  
 & exempli, ubi  
 iura conuolens si  
 declarat. l. dno. focietatis, in prin  
 cip. ff. pro ho. Be  
 de ista loquitur  
 propriè tex. in l.  
 si. C. de nou. In  
 si. C. de nou. Quod  
 dam est non co  
 quae licet pncipi  
 os, & illa q non  
 ociner id quod  
 continetur in  
 contractu prae  
 denti, sed diuer  
 sum quia contu  
 non pnt. Et de  
 ista proprie lo  
 quitur, l. si pacto  
 quo penam. C.  
 de pac.  
 a Post interro  
 gatione ] In sti  
 pulatione est de  
 necessitate q pre  
 cedat interrog  
 tio, secundum Bar.  
 in l. r. in prin. de  
 verb. oblig. & ni  
 si precedat inter  
 rogatio, & sequi  
 tur responsio, no  
 ocitur nec etiam  
 naturalis obliga  
 tio. l. r. §. si quis  
 ita, de verb. obli.  
 ergo apparet q  
 e forma vel sub  
 stantia. l. cum hi.  
 §. si prator cum  
 ff. de transac. &  
 hoc est adeo ve  
 rum quod eius  
 puerio vicia  
 stipulatione glo.  
 in l. iurigenitiu.  
 §. iurigenitiu. ff.  
 de pac. Et ex ista  
 decisione Barto.  
 ab omnibus ap  
 probata, infer  
 tur ad practicum  
 q si instrumeto

publico continetur qualiter Titius promittit de  
 cem deinde incontinenti in eodem instrumeto sub  
 jicitur, de interrogatione, quod stipulatio erit  
 inuallida, nec obstat doctrina Bald. not. post Coy  
 in l. cum in testamto. §. r. per  
 illum text. ff. de  
 har. insti. quae  
 ibi. Bal. repetit  
 non dignum, q  
 quod in eodem  
 instrumeto vel  
 in alteris repe  
 riantur duo ad  
 debet censeri, qd  
 ille fecisset q  
 debuit pcedere,  
 Et q facit verum  
 quae ad valere. Et  
 io si in eodem in  
 strumeto, vel  
 diuersis ebidem  
 tur, donatio filii  
 emancipati pui  
 nitur, quod est  
 capitio prius facta,  
 quia facit  
 verumque uale  
 re. Sequitur q  
 multum commo  
 dat Alexan. in l.  
 diuorcio in 3. co.  
 ff. sol. ma. in l.  
 2. §. prius, ff. de  
 vulg. & pupil.  
 lari, & in consilio.  
 416. incip. Leob  
 & discusso bene  
 laborioso pro  
 cessu. & facit  
 quod vult Bar.  
 in l. v. iure iura  
 di in prin. post  
 gl. ibi. ff. de ops.  
 libe. ergo ita in  
 proposito, debet  
 praesumi q pre  
 cessit interro  
 gatio, Nam pra.  
 dista doctrina de  
 ber singulariter  
 limitari. Ni  
 si talis priori  
 publico continetur qualiter Titius promittit de  
 cem deinde incontinenti in eodem instrumeto sub  
 jicitur, de interrogatione, quod stipulatio erit  
 inuallida, nec obstat doctrina Bald. not. post Coy  
 in l. cum in testamto. §. r. per  
 illum text. ff. de  
 har. insti. quae  
 ibi. Bal. repetit  
 non dignum, q  
 quod in eodem  
 instrumeto vel  
 in alteris repe  
 riantur duo ad  
 debet censeri, qd  
 ille fecisset q  
 debuit pcedere,  
 Et q facit verum  
 quae ad valere. Et  
 io si in eodem in  
 strumeto, vel  
 diuersis ebidem  
 tur, donatio filii  
 emancipati pui  
 nitur, quod est  
 capitio prius facta,  
 quia facit  
 verumque uale  
 re. Sequitur q  
 multum commo  
 dat Alexan. in l.  
 diuorcio in 3. co.  
 ff. sol. ma. in l.  
 2. §. prius, ff. de  
 vulg. & pupil.  
 lari, & in consilio.  
 416. incip. Leob  
 & discusso bene  
 laborioso pro  
 cessu. & facit  
 quod vult Bar.  
 in l. v. iure iura  
 di in prin. post  
 gl. ibi. ff. de ops.  
 libe. ergo ita in  
 proposito, debet  
 praesumi q pre  
 cessit interro  
 gatio, Nam pra.  
 dista doctrina de  
 ber singulariter  
 limitari. Ni  
 si talis priori  
 Strata si de iure docti. l. co  
 post diuorcio. §. gener. sed  
 de legato. dic. ut supra Les  
 gatum. r. §. 34.  
 TOLLA. Quomodo de  
 ber vtj sacerdos quan  
 diq communicat & lego  
 euangelium, & dyaconus,  
 habes, supra sacerdos. §. 4.  
 TUBIVM. Clericorum  
 & Religiosorum. Vide  
 supra Magister, & scien  
 tia; & quomodo studium  
 liberalium artium ad ve  
 litatem ecclesie suadeatur  
 habes; 7. distinctio, de q  
 buldam in poeris prohibe  
 tu de idem per totum. l. te  
 in Theologia commenda  
 tur, in legibus, & physica  
 reprobatur, de quibus vi  
 de supra Magister, & Scie  
 tia.  
 STULTITIA. Dici  
 tur a stupore, unde se  
 cundum Irido. r. Behimo  
 logiarum. Stultus est q  
 ppter stuporem non moue  
 tur, & differt a fatuitate se  
 cundum eundem, quia stul  
 titia importat ebertudine  
 mentis. Fatuitas autem i  
 portat ipsius sensus priuatio  
 ne, vide de hoc supra Ebe  
 tude. Et tunc stultitia est  
 peccatum quando aduenit  
 eo quod homo immergit se  
 taliter in terrenis quod  
 potest percipere quae dei  
 sunt alias non concordat.  
 Thom. secunda secunda  
 de quaestio. 46.  
 STULTITVS. Est qui non  
 vult discere, a quocunque licite  
 potest. 22. distinctio, de  
 constantinopolitana.  
 STUPRUM. Est inordinatus  
 concubitus quo uirginalis  
 integritas corrumpitur.  
 Vel stuprum est illicita  
 defloratio

ius daret formam seu substantiam, ut colligit ex  
 his Bar. & Ars. i. d. l. r. Et p. doc. in d. §. & sic salua Bal.  
 a Illicita defloratio.] Secunda distinctio est. Irido. si  
 cut referre Ale. 2. 2. q. 46. r. 15. Et facit mentionem. S.  
 Th. 2. q. 154. ar. 6. Et de hoc est tex. 36. q. 1. lex illa.  
 Et no. q. dicit p.  
 pte. Quia alias  
 stuprum est omni  
 ni in uidua uel  
 puero, ff. de adu.  
 l. scripti, & l. in  
 ter de uer. sig. l. in  
 ter stuprum.  
 b De corporali ter  
 puniri.] Hoc  
 habetur in c. 2. d.  
 adu. ultra. hoc  
 q no. vult ea ac  
 cipere de p. co. i.  
 cap. in monaste  
 rio strudi 1. q. o.  
 agat. p. niam. Et  
 quod patet q non  
 cogit simpliciter  
 ad materiam  
 qd. Et r. est  
 qd. Matrimonii  
 esse non p. niam.  
 licet ex dispositio  
 ne legi qm; qd  
 ad hanc p. niam  
 cogat, uenior.  
 Bart. in l. stipula  
 tio, de uerbo. obli.  
 g. Quae pp si  
 statuo, cauere  
 q defloras uirgi  
 ni teneat ad ea  
 in uxore dicitur  
 ualebit statum;  
 ga deflorado, v.  
 coenture, no. gl.  
 in uer. onerari in  
 l. r. in §. bestias;  
 ff. de postu. & ibi  
 Bald. in auct. ad  
 hanc. C. de uirg.  
 & no. in c. q. nunt,  
 de his q si. a. ma.  
 par. h. hoc Io. An  
 dr. post Anch. in  
 c. 2. de adul. & uir  
 de te eundem in d.  
 c. r. de adulte. Et  
 hoc hinc loci est  
 ff. Inprator eam  
 uirginem negaret,  
 ga si iustic q pro  
 uirgine habeat, i  
 putari naq; sibi  
 det de ab usu, li  
 cet forte p. niam  
 trasferri possit i.

ratio a uirginum sub  
 rentum cura exiteantium.  
 1. Vtrum stuprum uirginum  
 teneatur ad aliquid.  
 Be. Pan. in ca. 1. de adul. q  
 si seduxit vel decepit eam,  
 teneatur eam dotare, & vl  
 tra dotationem eam acci  
 pere in uxore, si pater uo  
 leuerit eam sibi dare, vt in  
 d. capitulo. r. & Scot. tit. Vel  
 si non uult eam accipere,  
 debet corporaliter puni  
 ri. b Vnde sola constitutio  
 dotis, non liberat eum se  
 cundum eundem Pan. in  
 d. c. 2. si parentes uolunt ea  
 sibi dare q si nolunt, salte  
 ad dotationem teneatur et  
 in conscientia, nisi sequen  
 dum Rodol. componeret  
 cum ea, vel sibi remitteret  
 Quod no. O confessor pro  
 pter illos qui sub assertio  
 ne accipiendi in uxorem  
 puellas decipiunt, quia ta  
 les ex quo acceperunt eas  
 vel promiserunt accipere  
 in uxores, & sic habuerunt  
 copulam, quod teneatur  
 de necessitate eas accipere  
 licet tunc habuerint ani  
 mum iplas decipiendi, &  
 habendi copulam, q si con  
 traxerunt cum alia matri  
 monij, vel pater non uult  
 eam dare, saltem teneatur  
 ad dotem e nisi secundum  
 Thom. esset tanta inquali  
 tas quod potius decipi se  
 finxit, quam decepta. Nec  
 aliter potest absolui anteq  
 quam contrahat cum alia,  
 si parentes uolunt eam sibi  
 dare nisi uere eam accipiat  
 in uxorem, & faciat dotem  
 ead, fm Pa. in d. c. r. hoc bonus tex. in c. unico, ur  
 & c. p. h. q. & c. d. m. o. de despon. impu.  
 r. Salte teneatur ad dotem q si non uult eam accipere  
 dos danda dicit esse maior q si esset uirgo, qz uirgini  
 tas est secunda dos, fm Pa. in d. c. 1. hic oia ff. ponit  
 Ale. ubi. §. ar. 18.  
 & vide l. r. o. 2.  
 vbi est lex illa  
 de corrupte uir  
 ginis qz tenet ea  
 accipere & c. Cle  
 ricus et secundum  
 Panur. in d. c. 2.  
 p. co. c. pelli ad  
 dotand, licet fec  
 edidit. lo. andr. ibi  
 de post. susti  
 gari. vide tu tra  
 ad hoc q no. Pa.  
 in ca. ac si cle  
 ricus, de iud. Et ad  
 de ad p. d. a. S.  
 Tho. 1. 2. q. 154.  
 ar. 6. ad vicim.  
 Et uide ff. illud  
 Deuero. 22. Si in  
 uenerit uir puel  
 lam uirginem quae  
 non habet sp. s. o.  
 & coeubuerit cu  
 illa, & res uene  
 rit ad iudicium,  
 dabitur dormiuit  
 cum ea. 50. sclo. s.  
 argenti, & habe  
 biteam uxorem.  
 d. Et q ibi no. ]  
 gl. in uer. Et co  
 tra que dicit hoc  
 procedere ppter  
 perfussionem dolo  
 ram, qua p. est  
 q uolenta l. r.  
 §. per suader. ff.  
 de seru. corrup.  
 VASIO. Quomodo obligat  
 dato. Vide supra, Furtum. §. 18. & 19.  
 SBARRATIO. Vide supra Spon  
 salia. §. 7. & supra. Arra.  
 SVBDELEGARE. Non potest  
 delega  
 tus principis, etiam ad nudum minis  
 rium quando est magnum & graue, graue  
 si iudiciale & similia facere sed quon  
 do est paru, quia potest. c. quod autem  
 de iure patrona. & magnum seu graue &  
 paruum arbitrio iudicis reliquitur c. si  
 de dolo & contuma.  
 1. Vtrum ille cui committitur pra  
 dicare crucem, excommunicare, vel ab  
 soluere aliquos, vel dispensare cum ir  
 regu

a Substitutio.] Pan. in c. raynu-  
tius de testam. q.  
vol. dicit qd sub-  
stitutio est secun-  
da vel ulterior i-  
stitutio, nā testa-  
tor p̄t facere plu-  
res gradus in te-  
stamento. Oportet  
enim primo  
necessario q̄ in-  
stituta heredem  
sine quo non ē te-  
stamentū. S. an h̄-  
redis insti. de le-  
si. si nō vult prede-  
re ad. vltiora  
p̄t, sed q̄ vult fi-  
bi prouidere in  
casu quō habe-  
res nō vult ad i-  
te vel alio modo  
sibi prouidetur,  
tūc facit substitu-  
tionē, & h̄c est  
duplex, vt hic.  
Et hanc materiam  
bene p̄sequitur  
ibi Panor.

regulātib⁹ vel iniungere pe-  
nitentiā, possit subdelegare  
alteri. R. qd nō, nisi sit lega-  
a latere, vt i. c. si. de offi.  
delega. Similiter vbi quis  
commissit alicui, vt istud  
personaliter exequat, sub-  
delegare nō potest, & ubi in  
commissione videtur delecta  
industria, p̄sonę, vt i. d. c. fi-  
nalis, & de hoc vide supra.  
Delegatus. S. 6.

**S**VBDITVS dicitur tri-  
pliciter. Primo ratione  
domicilii. secundo ratione  
originis proprię vel pater-  
nę, arg. c. 3. de tēpo. ordi-  
li. 6. & l. 1. & in l. originei.  
C. de munic. & or. l. 10. Pa-  
cit. l. assuptio & qd ibi no-  
st ad munic. & l. rescripto.  
S. si. ff. de mu. & hono. & ta-  
lis tenet ad onera p̄sonalia  
sibi reperiā, licet alibi tra-  
sulerit domicilium, de quo per Barto. in  
d. l. assumpo in S. filius. Facit in muliere  
quę contraxit cum viro habente aliunde  
domicilium quę non potest conueniri in  
loco originis, de quo in l. si. item rescri-  
ptum. ff. ad munic. vide ibi Barr. plenē.  
Tertio ratione delicti, sed largē vt dicit  
gloss. magna, in capit. nuper, de tēpo. ex  
commun. non autem propriē, licet ibi for-  
tiatur forum, nor. glo. in vers. subditos, i. si.  
in cle. vnica, de fo. cōpe. quod no. p̄ statu-  
tis & aliis disponentibus. odiosis faciētib⁹  
mentionem de subditis vt non cōprehēda-  
tur forensis delinquēs in territorio, & idē  
dic de contrahentibus eadē ratione, not.  
Pa. in d. c. nuper super glo. magna, sup. ver.  
largē subditos, & in c. proposuisti, de foro  
compe. in r. no. & vide eundē in c. postula-  
fli, in r. col. de fo. compe. & vide tex. cum  
glo. in c. a nobis. r. de sen. excom.

**V**trū subditus ratione domicilii cui in  
dex præcipit sub pœna excommunicatio-  
nis late sententię vt satisfaceret tali dei a-  
licui trāsferens domicilium sit excommuni-  
catus si postea nō satisficit. R. Pa. in d. c.  
proposuisti, ver. ad prædicta potest applica-  
ri, cū lo. an. in regula cum sunt partium,

de reg. i. lib. 6. quod sic, quia iam puen-  
erant. & vide ibi late per eos.

**S**VBDYACONS ideo appellatur quia  
subiacet & præcepis & officiis & leui-  
tarum oblationes leuitis defert. 21. di. cle.  
ros, uerū hypodiaciones. Item ad subdia-  
conum pertinet calicem & patenam ad al-  
tare christi deferre, & leuitis tradere, &  
eis ministrare uiceoſi est aqua manutē-  
gium eorū episcopo & p̄sbyteris & le-  
uitis tenere, & lauādis manib⁹ ante altare  
aquam præbere. 25. dist. perfectis. S. ad sub-  
diaconum.

**V**trū teneatur ad castitatem. R. qd sic  
32. dist. in summa. S. 1. & 2. seruanda ē  
ergo continentia (inquit) ab omnib⁹ in  
sacris omnibus constituto.

**S**VBORNATI oſeundum Laudan-  
Guil. de mote & zen. vt refert Card. in  
cle. testibus, de testi. est de aliquo falso ex-  
primendo & uero tacēdo in testimonio te-  
stamenti per aliquem facta informatio, &  
dicitur subornatē quasi subtus iāres ali-  
quod malū ornare, & sub colore ponere,  
vt i. an. de testi. S. quia uero. Vnde talis, su-  
bornans & subornatus, etiā peccate mor-  
taliter, & tenetur ad restitutionē leſo, de  
iureiur. c. fin.

**S**VBSANNATIO differta derisio  
S. qd derisio fit ore i. verbo, cachino, sub-  
lannatio aut fit naso rugato, vt dicit gl. su-  
per illud spal. 2. Qui habitat in celis irride-  
bit eos, & domin⁹ sublannabit eos, sed co-  
uenit cū ea in si. quia uterque intendit eru-  
bescentiam proximi. Quomodo autem sit  
peccatum mortale, dic secundum quod  
derisio est supra. Derisio.

**S**VBSTITVTIO a est secunda  
ria cōditionalis institutio, nam substit-  
utio continet in se institutionē. & ideo in-  
stitutus dicitur primus gradus etiā si mul-  
ti fuerint instituti. Et substitutio secund⁹  
gradus, est cum quis instituit, heredem se,  
talis esto mihi hæres. Et si nō eris vel de-  
cesseris titium substituo, iste titius dicitur  
substitutus. l. infra. ff. de vulga. & pupillar.  
substitut.

**Q**uot sunt species substitutionū. R. qd  
duplices, alia indirecta, alia directa. Indire-  
cta substitutio, siue obliqua siue fideicom-  
missaria, siue præcaria est illa per quam  
quis

a Verba autē ]  
De istis verbis q̄  
sunt communia,  
q̄ directa habes  
p̄ Pa. in c. Raynu-  
tius. de te. 13. co-  
lum. ver. & pro  
intellecto &c.  
b Pupillaris ]  
De ista pupillari  
vide plenē in l.  
moribus p̄ Bar.  
& doc. ff. de vul.  
& pupil.

quis capit hereditatē alio  
hæredē mediante, vt cū re-  
stator fideicomiserit. A. h̄-  
redi vt hereditatem P. res-  
tituat, & dicit obliqua ra-  
tionē, q̄a per alium cap. tē  
fideicommissaria, q̄a olim  
committebatur fidei hære-  
dis in totum. Nō enim co-  
gebatur restituere, sed ho-  
die sic, p. l. pe. C. ad trebel.  
Item præcaria quia sit ver-  
bis præcarijs. i. rogatorijs, vt puta. A. hære-  
dem instituo &c. verba autem a huius in-  
directe substitutionis sunt, volo, mando,  
rogo, & huiusmodi, vt restituas heredita-  
tē. Sunt r̄i qdam verba communia q̄ p̄nt  
trahi ex p̄prio significato ad substitutionē  
directam & indirectam vt verbum substituo,  
vel verbū moriatur tali habent enim  
duplicem sensum, valet q̄ moriatur tali, i.  
ad utilitatē talis in effectu vt capiat heredi-  
tatem de manu primi heredis. Idem dic  
de verbo succedat & verbo accipiat licet  
ergo p̄ fideicommissum. P. sit substitutus.  
A. debet hereditatē adire, & aditam. P. res-  
tituere, & sic. A. mediante, & operante pue-  
rit hereditas ad P. & no. quod si. A. adue-  
rit sponte hereditatem retinebit quartam  
trebellianicā, & reliquis tres partes hære-  
ditatis restituere. P. Si vero iudicis officio  
cōpulsus adierit totā hereditatē restituere,  
isti, de fideicom. hære. S. in primis sed fra-  
ter reculet & ff. ad trebel. l. nam quod. S. qui  
compulsus, vbi vide glo. quę ponit fallen.

**D**irecta vero substitutio est qua qd ca-  
pit hereditatem defuncti ex dispositione  
testatoris nullo alio mediante, vel sibi co-  
operante vt cum dicit testator. A. mihi hære-  
dem instituo, sed si ipse non erit hæres. C.  
sit hæres, & sic. C. substitutus est directē, &  
h̄c fit per verba merē directa & ciuilia,  
vt verbum hæres esto, vel hæres sit, vel ver-  
bum instituo heredem. Aliquando etiam  
fit per verba communia vt dictū est in S. 1.  
Aliquando per verba geminata sic. A. filiu  
meum impuberem mihi instituo heredē.  
Et si in pupillari ætate decesserit. B. substi-  
tuo, & hæc substitutio est directā. Si. A. mo-  
rietur in pupillari ætate propter verba ge-  
minata, sed si post pubertatem erit fideico-  
missarius. Sum. Ang. Pars 11.

missaria, vt communiter tenetur, & si dice-  
ret hæres sit, diuiditur autē in quintuplici  
differentia, quatuor prima dicitur substitutio  
vulgaris. Et hæc duplex. Alia expressa  
quę fit per istam negationem non hoc mo-  
do, valet institutio mihi heredem. A. & si  
ipse noluerit vel non potuerit hæres esse.  
P. sit hæres, vel. P. substituo. Alia tacita  
quę scilicet negatio non exprimitur, sed in-  
cluditur vt cum dicitur. A. & P. mihi hære-  
des instituo, & eos inuicē substituo per  
hęc verba eos inuicē substituo, tacitē sub-  
intelligit, qd si alter eorum hæres non fue-  
rit, scilicet quia noluit, vel non potuit quā,  
decessit ante aditam hereditatem, alter  
sit hæres insolidum, vt ff. de hære. insti. l. cū  
in testamento. S. hæc verba. Et dicitur vul-  
garis quia a quolibet de vulgo, scilicet tes-  
tatore fieri potest & cui libet siue pupillo  
vel minori &c. Et de hac habes. Insti. de  
vulgari substi.

**E**ffectus huius substitutionis est vt bo-  
na testatoris tantum quę debebant venire  
ad institutum veniant ad substitutum non  
bona insti. de pub. substi. S. quo casu, in  
prin. & in S. non solum, sed loquitur in sub-  
stituo pupilla.

**Q**uando expirat hęc substitutio. R. qd  
quā citō institutus adierit hereditatē, siue  
postea decedat cum liberis. C. de impu. &  
alijs substi. l. post aditam, & hoc non solū  
quā expresse fit per negationem, sed etiam  
quādo tacitē. Vnde licet Titius & Sempro-  
nius fuerint instituti hæredes, & ad inuicē  
substituti, si tamen Sempronius & Titius  
adierit hereditatem expirat substitutio, vt  
in d. l. post aditam.

**S**ecūda directa substitutio dicit pupil-  
laris b quia fit soli pupillo, vel pupillis, nec  
potest tempus excedere pupillare sed expi-  
rat ad introitum pubertatis, potest etiam  
fieri in minus tempus, vt si dicatur. Si fi-  
lius meus infra quartum vel quintum an-  
num decesserit, sit. P. hæres, & hæc duplex.  
Scilicet tacita quę non habet formam pu-  
pillaris substitutionis, sed sub eius verbis  
includitur, vt cum dicitur. A. filium pupillum  
meū heredem mihi instituo. Et ipse mihi  
hæres non fuerit. P. sit hæres. Et hæc ex-  
pressis est vulgaris ex factis est pupillaris.  
Vnde siue sit. A. hæres siue non, si in æta-  
te

*a* L. iam hoc iure ] Ibi hoc opti mō probatur in prin. & ibi Bar. duo etiā ecō- uerso qd sub ta- cita vulgari iclu- ditur pupillarib. b Sed etiā p. ne- potibus ] Adde Bar. in l. morib. ff. eo. quod dicit octo requiri quā- tor de quibus hic quimō q̄ tē- pore mortis tes- tatoris sui iuris āficatur, sexū q̄ desiderant esse ip̄ potestate testa- toris ante mor- tem q̄ septimū q̄ p̄terea adatur hāreditas. Et ibi latē p̄sequitur Bar. hoc de ceterā do. y. de etami- bi Alex. c. Quis effectus huius ] De mare- ria istius. §. vide latē p̄ Bar. & A- lex. in l. morib. in prin. ff. de vul. & pu. 3. col. ver- quinto principā licet quare vlt. que in fin. d. §. sed nec impu- beris ] Vbi di- citur quod ma- ter nō impugnat testamentū q̄ p̄ filio fecit quare hā inofficiosi. Et hoc ē hodie tek. exp̄ditus in c. 1. d. vest. lib. 6. Et ratio est qd illud testamentū ē p̄- teimam nō filij. Imo mater p̄tē- excludi, simili- ter est frater, qd illa est hāreditas fratris. Sic deca- ras ibi Bar. in d. §. sed nec. e Substitutus ] Adde Bal. in l. precibus. C. de impub. vbi latē examinat an, & quādo mater nō p̄tēz tūtorē ff.

*te* pupillari decesserit. Hā- reditas directo iure perue- nit ad P. sed ex vulgari suc- cedit tantum in bonis testa- toris, & pupilli, alia est ex- pressa quā sit per verbum affirmatiuū & facit exp̄se- f mentionem de pupillari atate, & sub ea includitur vulgari tacita, vt ff. de vul. ga. & pupil. substi. l. iā hoc iure, a & si. cū dicitur. A. filium meum hāredem mihi instituo, & si ipse mihi fuerit hāres, & in atate pu- pillari decesserit. P. fit hā- res vel substituo, & in ista requirunt duo scilicet ver- borum affirmatio & tēpo- ris pupillaris cōprehensio. 6 Quid requirit ad istā substitutionē pupillare Re- spon. quatuor. Primum qd ille cui fit substitutio sit de liberis testatoris. Et acci- pio hic liberos nō tantū p̄ filij, sed et pro nepotib. b Secundum quod sit impu- bes. Tertiū quod sit in po- testate testatoris. Quartum quod ille cui fit substitutio instituat vel exhereda- t, & potest fieri non tantū im- puberi filio iam nato, sed etiam posthūmo vt institu- de pupilla. substi. s. non solum, in fine, si tamen na- scendo esset sub potestate testatoris si viueret ipse tes- tator, & etiam nepoti, si ta- men non sit recalurus in potestatem patris sui post mortem aui. ff. de vul. ga. & pupil. substi. l. 2. §. posthum. 7 Quis effectus huius e substitutionis. H. est vt non solum fit. P. hāres iure di- recto & capiat bona & hā- reditatem, vtriuque. ff. A. decesserit in atate pupilla- ri, sed etiam excludit ma-

*trem.* Ita q̄ etiā legitimam petere non poterit, vt nō. Bar. & doct. in l. papiniani. s. sed nec impuberis, d per illū tex. ff. de mo. test. & omnem aliam personā, quæ ipsi pupillo ab intesta- to succedere potuisset. vulg. & pupil. substi. l. i. l. iur- crus, & hoc verum est in expressa. In tacita autem habet locū quando alter filius testa- toris frater pupilli substituit. Sed si sit ex- traneus substitutus, tunc mater admittit & substitutus repellitur. l. precibus, & l. cū quidam. C. de impu. & ali. substi. nisi in qua- tuor casibus. Primus quando pater exp̄se- se prohibet ne aliquid habeat. Secundus quando reliquit vxori & vult esse conten- tam. Tertius si fuit inimica patri. Quartus quando frater impuberis est lubricus & nō. q̄ in hac tacita extraneus non excludit fratrem vtroq̄ parente coniunctum. 8 Quomodo euanescit hęc substitutio ] Respond. quōd. Prīmō per aduentum pū- bertatis. Secundo si hāreditas patris non sit adhuc adita, quia cum nullus appareat hāres testamentum paternum videtur des- titutum & sic euanescit etiam pupillarib. l. sed si plures. §. si ex ass. ff. de vul. & pupil. & substi. Tertio si nascitur posthumus, de quo mentio non est facta in testamento. ff. de vul. & pupil. substi. l. si pater filium. Quarto si patitur pupillus capitis dimi- nutionem maximam mediā vel etiam minimam. ff. de adop. l. nec ei. §. eorum. Ratio quare ē est inuenta quia cum filius in pupillari testari non possit, permittit patri ipsi filio testamentum facere, & de hāredē prouidere durante tali atate tantum, instit. eo. §. i. g. iur.

9 Tertia directā substitutio dicitur exem- plaris, quia fit ad exemplum pupil- larib. sed distat ab illa. Prīmō quia il- la fit tantum a parente qui eum habet in potestate, hęc autem fit aequā patre, sed etiam a matre filio furioso vel men- te captio non existente, in eorum pote- state. Secundo quia illa tantum fit pupil- lis, ista adultis vel maioribus. Tertiū quia in ista potest substitui quilibet quam vo- luerit, in ista non sed certo ordine sic, ut

*lio* excludantur a successione filij & c. in 6. col. ver. circa quartū. ff. de impu. §. quare ] De matre ista ista habetur plene in gl. & Bar. in l. i. de pupillarib. ff. de vulg. & pupil. Dic vbi.

*o* §. qua rōne ] Vbi est gl. magi- stra quæ tractat quintuplici gene- re substitutionū.

*c* De substitutio- ne ] De ista ex- plaris hētur ple- ne per Bar. & Ce- teros in l. ex fa- cto, i. p. ff. d. nul. & pup. & Pan. in ca. raynutius de test.

*d* Nō euanesct ] Hanc conclusio- nem tenet Bar. in d. l. ex facto, in prin. ante penult. col. ver. quare quid si furiosus, Bald. vero in d. l. humanitatis.

*e* De impu. vlti. col. ver. quare distinguit, vbi per eum.

*f* Siue hāredē ] De hac compen- diosa habetur in l. centurio. ff. de vul. & pup. Et Pan. in c. Ray de test.

*g* Voluerit sub- stitui ] Vide la- te & subtiliter p̄ Bal. in l. humani- tatis, 9. col. ver. s. veniamus & in precedentib. col. ponit diffe- rentiam inter e- xemplarē & vul- garem, satis accu- ratē. h §. qua rōne ] Vbi est gl. magi- stra quæ tractat quintuplici gene- re substitutionū. i De ista ex- plaris hētur ple- ne per Bar. & Ce- teros in l. ex fa- cto, i. p. ff. d. nul. & pup. & Pan. in ca. raynutius de test. k Nō euanesct ] Hanc conclusio- nem tenet Bar. in d. l. ex facto, in prin. ante penult. col. ver. quare quid si furiosus, Bald. vero in d. l. humanitatis. l De impu. vlti. col. ver. quare distinguit, vbi per eum. m Siue hāredē ] De hac compen- diosa habetur in l. centurio. ff. de vul. & pup. Et Pan. in c. Ray de test.

*si* habet liberos ei substitū- tur. Si vero non habet, tūc fratres substitūntur. Quod si non hēt nec filios nec fra- tres, tūc quem voluerit sub- stituet. a C. de impu. & ali. substi. l. humanitatis. Quar- to quia illa exspirat adueniēte te- pubertate, sed hęc solū adueniēte sana mēte. Quin- to illa solū impuberi, hęc adulto tantū. Sexto illa fit impuberi, siue sit sanē men- tis siue sit furiosus, hęc solū fit furiosus & mente captus hęc p̄tēz in ist. de pub. sub. §. qua rōne. b Et fit isto mō- do. A. filii mei furiosus mihi hēredē instituo, & si decesserit antequam sanus mente fiat, talem eius filii vel fratrem vel alium puta- tiuū ei substituo, & sic bona vtriuque transibunt ad substitutū. Et fuit egra val- de, vt furioso & mente cap- to p̄ vel mater possent p̄- uiderē de substitutione. c 10 Sed qd si aduenit sana mens & nullo testamēto factō iterum reuertitur in su- riam. H. q̄ non euanesct a substitutio, arg. l. q̄ fauore. C. de legib. & magis placet licet alij dicant nihilominus exspirare, arg. l. quod quis, la 1. ff. de reg. iur.

11 Quarta directā substitutio dicitur compen- diosa quia sub compēdio huius aduer- biū, quandocūque fit & continet tacitam pupillarem quæ alias fit prolixioribus ver- bis. Et licet hęc dictio quandocūque se- extendat ad omne tempus, tamen hic res- tingitur ad tempus pupillare solum virtu- te horum verborum. P. fit hāres, quia p̄ huiusmodi verba directā videor voluisse filio meo infra tempus pupillare prouide- re de hāredē, quod infra aliud tēpus mihi facere non licet. d. ver. quo casu. Forma hu- ius est. A. filii mei hāredē instituo verūsi- quicūq̄ dicitur filius meus decesserit. P. fit

*h*res. Et sic solum tempus pupillare videor voluisse prouidere filio de substituto siue hāredē e. d. l. precibus.

12 A quo potest hoc fieri. H. qd a milite, & quō non explicō, quia non est in vfu. Item a pagano. l. quolibet non militis, sed oportet fiat filio pupillo & in potestate ex- istēti, & cōtinet pupillare expressam, qd habet eūdē effectū, & ideo solū filio pupi- lo & in potestate existente potest fieri vt dicitur. Veruntū licet hęc substitutio sit directā de sui natura simpliciter, possunt tamē ap- poni in ea verba vel dictiones vel aliqua mutari, q̄ ea in fideicommissum p̄uerteret, & ad ius & ad naturā fideicommissi reduceret.

13 Quomodo hęc substitutio cōpendiosa potest ad naturā & ius fideicommissi dedu- ci. Resp. quatuor modis, sicut sub quatuor for- mis p̄tēz fieri. Prīmō sic. A. filii mei impu- berē mihi instituo hāredē, & si quicūq̄ decesserit. A. substituo. P. Nā hoc verbum substituo trahit hanc substitutionem ad fi- deicommissum, vt vult gl. magna in d. l. pre- cibus, & l. cetero. ff. de vul. & pu. sub. & in c. Raynutius, de test. & prædictū aduerbiū in hoc casu seruat propriam significationē & respicit oē tempus & rem omni tēpore suadet valere. l. quotics. r. & 2. ff. de reb. dub. Hinc ē qd quocūq̄ tpe mortis, siue in pupillari vel maiori atate virtute huius- verbi substituo videtur mortis eē a testa- tore q̄ fideicommissum post mortē suā resti- tuere hāreditātē & bona restatoris substi- tuto. Vbi ipso instituto iure fideicommissi, insti. d. fideicō. hāre. §. sed qd stipulationes, defal- cabuntur tñ & retinebunt legitimā ipsius, q̄ est tertia pars toties hāreditatis testato- ris tñ in veriore & cōiorem opti si ipse. A. erat de liberis ipsius testatoris ad quos le- gitima respectat, qd in hac testator grauat eū nō potuit. C. de inoff. test. l. qui in priori- bus. De reliquis vero defalcabunt tertiā: trebellianicā, & sic habebūt mediā hāre- ditatē. Alcerā vero o media restitunt pupilli- tuto iure fideicommissi, retinebūt ēc sibi oia bona ipsius. A. qd testator de suis tñ rogaf- se intelligitur nō hēredis. si vero. A. non erat de liberis, d. defalcabūt tñ trebelliani-



a Voluerit ad alterum peruenire hereditatem ] Ad hoc, l. cum scilicet. C. de fideicommissis. & l. cum scilicet. ff. de condi. & dem. o.  
 b Alienus quare ] Compendiosa facta p verba coia infra tpa pupillariz atatis valet iure directo, & sic excludit m co. taliter per d. c. f. p. in dicto & in rone, quia rō cō sig gñalis vt substitutio. Vbi verbis & psonis conuenit interpretari debent directa potius quō obliqua. Facit vt ille rexe intelligatur gñaliter & locū hēat in omni casu in quo militat dīctā rō, etiā vltra casum ipsi per l. regulā. S. si q. & ibi Bart. & Bal. ff. de iur. & fignō. ff. de iur. do. cō. in l. si cōstante. in prin. super d. Bar. in q. p. p. p. & in l. si vero. S. ff. viro. ff. solu. ma. Sed vbi cōmpendiosa est facta, pupillo vt pupilliz p verba cōia cōuenit per sonis & verbis, vt interpretatur iure directo. Cū & actis verbis & psonis possit esse directa & fideicommissa, ergo &c. Adde Ange. in l. centurio, de vulg. & pupil. improbantem re sponsonem per aliquos. datā ad d. c. f. pater. Et q debent interpretari iure directo videt magis cōis opinio. Tenet. n. eam glo. magna ad h. in. S. q. rō. n. iustit. de pupil. substituo. C. de impube. &c. Vt referret cōsultū ita respondisse. Ioan. in d. c. f. pater. in nouella. & ibi Gemi. Philip. de Franch. de Peru. sup. ius repeti. Angel. Inol. Pau. de Cast. Alex. &

Moderniores in d. l. centurio. Vbi Pau. dicit se fecisse secundum hanc opinionem consultasse, ut patet con. si. r. r. primo quaestio, & cō. ff. 126. inel. q. d. d. substitutio fuerit directa pupillariz &c. Idē tenet Pau. de cast. in d. l. precibus. Et ibi etiam Fulg. & Petrus philip. cornetus doctores Perus. vbi etiam referret. in quoda cōsultio de his cō sultasse q. m. ff. qd vni se substitui p. d. f. uis. aliter. d. Bal. de Bartoli nis. Baudem opinio nē tenet Cal. Pa. & imo. in c. Ray. de test. Old. in cō. ff. 125. inel. In proposito the mate. Et hoc q. d. c. si p. per. et rō. nē, vbi et respō det ad ea q obli ciuntur. Idem te nuic. do. Bādiō? de bndictis Peru sin' dīctus Capra in cōsilio mihi. 16. & in alio mi hi. 147. Ita et cō sultat Ful. cō. 33. & i casu sup quo cōsultat erat substitui ffes ipsius testatoris, & mē pupilli erat i meo. Idē cōsultat. do. Vinc. de haz culanis in cō. ff. in ci. S. pronius de terris eccl'ie. Vbi referret se ita legi do tenuisse, & q p. p. substituisse. Et ipse p. filio substitui p. erat quicq doctores. Adde q Cornetus in d. l. precibus in 23. col. ver. Et hac ē hodie cōis opi. dicit q. in arduis & decisius ē hoc tenēdū. Et q. m. tē in medio maxi mē si coniecture suadeant, hęc illē &c. Sed cōmū niter antiqui te nuerunt q. mater non excluditur. vide Iason in di. l. precibus, & in l. 2. ff. de vul. & pupil.

1. a. ff. de vul. & pupil.  
 c. Erat totaliter fideicommissaria ] Hoc refert & sequitur

quitur Pau. in d. c. Raynucius. r. r. col. ff. Nouissime &c. Et Bar. in d. l. centurio. verū supenit. de quo in vdiebis Molerzio. in d. l. Cēturio.  
 a Breuiloqua ] Sed debet dici reciproca. p. tex. & Bart. ibi in l. iam hoc iure. S. q. uis. ff. de uul. ga. & pupil. De materia hui' bre uiloquo hēs per Bar. in l. lucius. ff. de vulg. & pu. Et p. Pau. in ca. Raynucius. de te sta. r. a. col. uer. quarā ē recipro ca.  
 Pillari etate vel postea quā docūque sine liberis. P. sit hāres vel substituo, sub hac forma apprehēdūt tres substitutiones. Vna pupillariz expressa, p hoc qd dicitur decesserit i pupillari etate. Et ex hac resultat tertia vulgaris q sub pupillari expressa cōtinet, vt dictū est, & hanc non potest face re nisi pater pupillo ppter pubertatē expressā quādo fit directē, nisi sit miles. d. l. cēturio. Tertia fideicommissaria est ppter illud quod dicitur vel postea quādo que sine liberis. Sed si vult qd clarius iste resurgat dicat testator. P. pupillariter, vulgariter, & p fideicommissum substituo. Et unaqueq; istarum habet suum effectū. Nam. si. A. sit hāres & in pupillari etate decesserit, substitutus uocat iure directo exclusa matre & aliis legitimis decessorib', & hoc p effectū pupillariz expressē, quē matrem repellit & substitutum admittit. l. Lucius. ff. de vulg. & pupilla. sub. Si autem. A. nō sit hāres vel si nō lit vel non possit, tunc substituitur erit hāres iure directo propter tacitā vulgarem, quē etiam surgit ex pupillari. vt dictū est. Si vero. A. hāres erit, deinde factus pubes, quādoquēque sine liberis morietur, habebit locū fideicommissaria, vnde eo moriete siue liberis successores restituēt hāreditatem cum defecatione, vt dictum ē. Et vt dixi iste quatuor formā substitutionum non possunt fieri, nisi filiofamilias pupillo per pupillarem expressam quē continet in ea. unde o notariū ex cōsilio meo quādo aliquis habet filium impuberē cui uult substituere non solum i pupillari sed quādoquēque facias quamlibet per se scilicet primo pupillarem. Sic. A. filium meum mihi hāredem instituo. Veruntamen si dicitur. A. filius me' mihi hāres erit & i pupillari etate decesserit. P. hāres sit vel fratres ei' superstitēs hāredes sint, deinde facias fideicommissarium hoc modo. Si vero dicitur. A. pubes factus postea quādoquēque dg-

cesserit sine liberis, substituo ei per fideicōmissum superstitēs fratres ei', & p̄mortuorum fratrum ei' liberos i stirpes & nō in capita, si testator uult quod scias ad ip sos uadat. Nā vt sis cautus scias qd uerba substitutionis nō extendūt ultra illos quos testator expressit. Si n. instituit, tribus uel pluribus filiis ita adiciatur, & si aliquis eorum decesserit sine liberis substituo supersti tes. Certe si decedit un' eorū relicto filio, deinde moriatur sine liberis, filius illius q primo decessit nō admittit cū patris uel sine patris ad fideicommissariā hāreditatē illius filii testatoris, qui sine filiis decessit, quia non exiitit conditio substitutionis in personā patris eius. Illos tantum modo testator substituit cui superuierunt illi. Et adde (vt dixi) si testator sic uult.  
 14 Quinta directa substitutio dicitur bre uiloqua, a quia i breui cōtinet substitutionis nes. l. duas vulgariter exp̄sas & duas uul gares tacitas. Prima pupillariz est vnus al teri. Secunda alterius alteri, vnde si A. sit erit hāres & in pupillari etate decesserit. B. superuies hāres erit iure directo, & eō uerso & in utroque excludit mater, & ceteri uenientes ab intestato per effectū pu pillariz expressē, quo uero ad effectum, licet non quo ad uerba eis eidē uerbis dūq tacitā uulgares etiam resultant, quia si u nus illorum non fuerit hāres, quia noluerit uel non potuerit, alter est insolidū hāres, & sit hoc modo. Testator habens duo filios uel plures impuberes sub sua potestate potest facere hoc modo. A. & B. filios meos impuberes mihi hāredes instituo. & eos inuicem substituo. Hanc substitutionē lex appellat reciprocā. ut. ff. de uulga. & pu. sub. l. iā hoc iure. S. q. uis. Nō p̄t ac hęc substitutio fieri nisi instituti sint filii pupilli i potestate testatoris, alias non esset substitō breuiloqua sed tacitē uulgaris. Et aduēte quod uerbū substituo non cōuertit omnē substitutionem, in qua ponitur ad fideicōmissariam sed natura illius substitutionis se coaprat, in qua ponitur & eam in directo iure conseruat, excepta sola compen dio. a, in qua si ponatur itam, eam ad fideicommissariam conuertit vt patet ex dīctis.  
 Multa alia esēt dicēda sed breuitatis cā hęc quae

**418**  
 a Industria est J  
 Inu. in d. l. vnica.  
 §. in nouissimo,  
 dicit si papa i lly  
 ceris si legatoris  
 dicit in hoc onera  
 mas, qd est esse  
 ma industria p so  
 ne text. est & ibi  
 d. Car. in cle. i. d.  
 in iur. Itē qd in  
 aliquo adu regit  
 rator pntia dēt  
 ipse, & nō subli  
 titus interuenit  
 se. andū Bald. in  
 c. quamuis de of  
 fic. leg. & ibi Mo  
 dern.  
 b Substituere si  
 lum] Hoc facie  
 bat Bald. Papie  
 in Ro. ubi §. In  
 cipit is cuius in  
 dūtria. alle. l. sci  
 endum, §. legat.  
 v. tex. sing. ff.  
 de legat.  
 c Resp. q non J  
 Idem Pan. in c.  
 de sum. tri. & fi.  
 ca. in prin. in ver.  
 no. in ver. hęc fa  
 ctā ad hoc l. in  
 ter artifices ff. de  
 f. l. & c. ff. de of  
 fic. leg. u. de in re  
 gula qui p alium  
 in o. cu. l. Bar.  
 & Imol. in l. ne  
 no. ff. de duo. rei.  
 spe. tit. de sal. §.  
 utrum uerquid  
 si doctor. & in ti.  
 de cā. pos. & pro  
 priis. §. i. ver. qd  
 h promittit Bald.  
 in l. ff. de execu  
 tor. gl. in l. c. d.  
 māci. & colo. li.  
 11. & Bal. in l. r.  
 §. v. de u. de catō.  
 Fallit hoc vt do  
 qor possit p sub  
 stitutum legere  
 vbi ē cōtuetudo  
 secundū Bar. in d.  
 Inemo. Item fal  
 lit nisi equē bo  
 nido dōre ubi  
 tuere secundum  
 Bal. in l. parabo.  
 lā. C. de episc. &  
 d. non possit tñ

que magis cōsuetā sunt re  
 feruari, ut intelligas aliqd  
 de successione legitima.  
 15 Quomodo autē in  
 grediens religionem excludat  
 substitutum. Vide §. Hæres  
 §. 18. Et de legitima. vide  
 Legitima, multa alia ad  
 istam materiam.  
 16 Substitutio talis condi  
 tionis si sine liberis deca  
 dat, alter sit hæres euane  
 scit etiam si naturales hēr.  
 Secus si addatur legitimis,  
 non autem si filios habuit  
 sed p̄moriuntur. Nam uide  
 tur sine liberis decedere.  
 Si autem dicat sine hærede  
 decesserit, nomine hæredis  
 soli filij intelliguntur.  
 Item h non hēt filium, sed  
 nepotē ex filio substitutio  
 euaneſcit. uide gl. primam  
 in ca. 1. in præſentia. de p̄ba.  
 ubi hæc ponuntur.  
 17 Vtrum rogatus restitu  
 re hæreditatem, possit eam  
 alteri alienare. R. Vide. §.  
 Hæres. §. 12.  
 18 Quid si quis ex descen  
 dentibus per rectam lineā  
 sit rogatus purē restituere  
 hæreditatem, nulla facta  
 mentione de liberis. Resp.  
 quod si postea habuerit fi  
 lios uel nepotes uel prone  
 potes. §. c. substitutio eua  
 neſcet. de probatō. in præ  
 ſentia in gloss. 1. in l. cum  
 acutus simi. C. de fideicom  
 missis.  
 19 Ille cuius industria ē  
 electa, nō potest alium sub  
 stituere. c. h. de of. deleg. &  
 c. is cui. de offi. dele. lib. 6.  
 l. vnica. §. ne autē. C. de ca  
 du. tol. le. stat. liberor. la. 2.  
 ff. de ita. uli. Fallit nisi velit  
 substituere filium, b Em  
 Ludo. de Ro. in suis no.  
 20 An quis per substitutu

possit deseruire. R. qd nō. c.  
 tex. est i l. nullus qui nexu.  
 C. de decur. lib. 10. & in l.  
 sciendum. §. legat. ff. de lega.  
 2. Fallit secundum Lud.  
 ubi supra nisi se absentem  
 electus pro utili sibi & ne  
 cessaria causa que sic po  
 test, ut si uadat ad balnea. l.  
 si absentis. ff. de lega. & l. de  
 pollicitationib. ff. de pollici.  
**SUBSTITUTIO IN IURE AN**  
**SIT BONA.** R. Panor. in c.  
 dilecti. de iudi. post Vinc.  
 Host. lo. An. & do. Ant. qd  
 aut est ad capiendos & de  
 capiendos simplices in iudi  
 cio uel extra, & hæc reprobat. vt in d.  
 c. dilecti. & in cap. si cupis. 16. q. 1. Aut est  
 ad interpretationem iuris, & tunc si est ra  
 tionabilis & iuri consentanea, laudatur,  
 ut in ca. capellanus, de feriis, & bono textu  
 in l. vnica. C. de professio. qui in vrb. con  
 stan. lib. 11. ubi dicitur quod doctor leges  
 debet habere subtilitatem interpretandi,  
 facit text. in l. non possunt. ff. de leg. & idē  
 quando adhibetur extra iudicium ad ue  
 ritatem eliciendam, etiam in foro animarū  
 ut in cap. 1. de poe. di. o. in uerbo subtilis  
 investigator sapienter, & quasi altare in  
 terroget la peccatore quod forsitan igno  
 rat. Si uero est irrationabilis sicut quorund  
 am qui uolunt subtilizare, quod seipso  
 non intelligunt, & uerba peruertunt, sic est  
 mala, & improbat. ut in c. 1. 49. dist. ubi  
 de hoc. in ver. lippus. & in c. cum sancti.  
 24. q. 3. Vnde imperator in l. ult. C. de leg.  
 2. dicit uanam subtilitatem eorum derisi  
 mus; quam corrigendam censemus. Ad  
 de. §. sed qui. in l. de fideicommissi. hæredi  
 ubi dicitur quod subtilitas pernitiosa est  
 in legibus, & simplicitas est amica uerita  
 tatis. c. ueritatis. de iure iurando.  
**SUCCESSIO** Vide supra Hære  
 ditas.  
**SUCCESSOR** alius singularis q in re  
 certa constituitur, alij uincularis qui  
 in tota hereditate uel reliqua. uide gloss. in  
 ver. interdictum. ca. cum ad sedem. de res  
 sit. spo. & 2. q. 1. c. in primis. i. §. si uero ille.  
 gl. i uer. leuioris. d. iudi. qd Guliel. l. bigl. 20

substituere sola  
 re secundū Bald.  
 ubi §. Fallit et nō  
 si hoc esset de cō  
 sensu eorū quo  
 rō inter se. secun  
 dū Car. in c. si  
 off. leg. Fallit etiā  
 nisi sit doctor an  
 tiqus secundū Bal.  
 Bar. i l. in metal  
 lum. ff. de lega.  
 l. ultimo nisi  
 subſtitet infirmi  
 tas secundū Bal.  
 in d. l. si. uide Bar.  
 ba. in fin. de dita.  
 uer. p̄mali. in  
 Pan. post gl. in l.  
 lea. de retris. p̄

Quo-

**SUFFRAGIA** Suff  
 ragium accipit  
 primo p̄mali  
 rō p̄mali  
 uocatus aut pro  
 cōsilio uel serua  
 tio. c. 2. q. 2. suff.  
 ragium quōque  
 ponitur p̄ sala  
 rio, qd debet ad  
 uocato Em Azo.  
 C. de suffragio.  
 Quid agitur & cō  
 sensus i scriptis  
 redactus. Sicut  
 cū d. Ego. A. no  
 mine B. cōsentio  
 in talē vt sit pla  
 re. de el. c. p̄p̄  
 tuo. li. 6. Est et  
 auxiliū depca  
 tionis p̄ anima  
 bō factū, sic ac  
 cipitur hic. Vn  
 de suffragari ex  
 ponit. i. auxiliari  
 mō dicitur ius  
 fragari. i. auxili  
 larii diocelano  
 rō eorū. de ele.  
 c. suffraganeis.  
 b Nō vt mutet  
 eorū statū Quia  
 scilicet nō faciūt  
 eos p̄ quib⁹ orā  
 nec meliores,  
 nec peiores.  
 e Dū in hac uil  
 ta] Ve hēt in c.  
 eps. i. q. 2.  
 d Existētis] Quia  
 in charitate. Quia  
 tur et est q m̄  
 dant & intelli  
 ge sine ille q mā  
 dant de ha. uil  
 ta in grauit siue  
 non.  
 e Valer defun  
 ctis] Quia maxi  
 mē sunt a p̄ci  
 piente ratio illi  
 us actus uolūta  
 tis quā habuit  
 quāta fieri præ  
 cepti.  
 f Talia opera] Scilicet si fieret  
 ab existente in  
 charitate.  
 g Ex duab⁹ par  
 tibus] Scilicet cā  
 præcipiente quā  
 exequente.

1. Quomodo successor te  
 net uero p̄tractū factō a  
 suo p̄decessore. Vide Loca  
 tio. §. 20. & §. Dignitas. §. 1.  
**SUFFRAGIA** facta per  
 vnum vtrum possunt ua  
 lere alius. R. quod ad ac  
 quirendum aliquem sta  
 tum, puta beatitudinem p̄  
 modum meriti de condi  
 gno, valere non possunt  
 sed bene per modum ora  
 tionis scilicet merito con  
 grui sicut cū quis per ora  
 tionem alteri impetrat pri  
 mam gratiam ex bonitate  
 diuina non ad merita respici  
 entis, sed ad affectum. Ad  
 acquirendum uero aliquid  
 quod cōsequitur statum  
 alicuius, uel est accessoriū  
 ad statum, sic opus vnius  
 potest alteri ualere, non  
 solum de congruo, sed et  
 iam de condigno, & hoc  
 dupliciter. Vno modo pro  
 pter communicationē i radi  
 ce meritorij operis, quæ ē  
 charitas, & sic quilibet de  
 hono. alterius habet emolu  
 mentum si est i charita  
 te, iuxta illud ps. 118. parti  
 ceptus ego sum omnium tu  
 mentium te &c. Alio modo  
 intentione facientis, vt  
 cum quis aliqua opera spe  
 cialiter ad hoc facit, vt ta  
 li proficiat. Vnde tunc talia  
 opera efficiuntur eorum  
 pro quib⁹ sunt, quasi eis a  
 faciente collata, vnde pos  
 sunt eis valere ad satisfac  
 tionē implēdā, uel ad ali  
 quid quod statum eorū nō  
 mutat, & istis duob⁹ modis  
 ualent suffragia, uel uis  
 ualent, sed etiā mortuis non  
 vt mutet eorū statū b sed  
 vt liberetur a p̄nis, quod  
 non est mutare statū, quia  
 vt dicit Ang. in Enchiridō  
 165. dū in hac uita e uiue  
 rent meruerūt, vt hoc sibi  
 postea prodesse possent. Et  
 illud 2. corinth. 5. Vniquis  
 que suam propriam merce  
 dem accipiet. prout gessit in corpore, &  
 illud ecclesiastes 9. ubi dicitur quod non  
 habent partem in hoc seculo. Et in opere,  
 quod sub sole geritur intelligitur quo ad  
 statum mutationem. Nā p̄mum essentiale,  
 uel p̄nam eternam quilibet habe  
 bit ex opere suo non aliene.  
 1 Vtrum suffragia facta per peccatōrē  
 valeant. R. si loquimur de opere operato,  
 sic sacrificium altaris & alia sacramenta ex  
 seipsis habent efficaciam absque opere  
 operantis, quam equaliter expleat per  
 quemcunque fiant. si autem loquimur de  
 opere operantis, sic distinguo, quia potest  
 fieri per malum dupliciter. Primo vt per  
 actorem, & sic non pro sunt, nisi forte per  
 accidens, & ex continenti puta per elec  
 tionem mali hominis boni pauperes ex  
 citati orant pro defunctis illis pro quibus  
 ille malus dedit. Secundo vt per minist  
 rium, & sic aut vt per ministrum ecclesie  
 publicum, vt est sacerdos qui celebrat  
 exequias mortuorum, & talia semper pro  
 sunt, quia malitia ministri non nocet ope  
 ri boni actoris. Aut vt per ministrū priuā  
 tē personę, puta per seruum alicuius, &  
 tunc si ad præceptum existentis in cha  
 ritate, d vel ad confortium, sicut cum duo  
 legunt psalmos uel officium mortuo  
 rum, vt unus est bonus alter malus, sic pro  
 sunt illi pro quo sunt. Si uero ad præcep  
 tum non existentis in charitate quando  
 mandauit fieri, & sic non pro sunt defun  
 ctis, nisi postea esset in charitate, quando  
 talia sunt & de nouo demandet, uel de  
 mandationem de nouo acceptet. quia sic  
 ualere alius non. Si autem erant in cha  
 ritate quando mandauit, licet postea non  
 sit quando exequitur, nihilominus ualent  
 pro defunctis, & aduente quod licet qs  
 existens in charitate demandando conse  
 quat fructū operum, licet ille executor sit  
 i mortali si tñ vñ suffragiū sicut si exque  
 res p̄ existētē i charitate, qd tñ talia opa f  
 eēt meritoria ex duab⁹ partib⁹. h hæc Ric.  
 1. d. 47. ar. 4. q. 2. & ceteris Theo. ibid. h

Vtrum

a Quatuor modis] Vide bonam gl.in.cum creatura. de cel. nifficant.

b In 4 dist. 45] Ibi Ricard. ar. 2. q. 1. examinac. & tenet hanc fencitiam, & s. bona. ibidem vide 7. Miffa. S. 53. ubi fcripfit. &c.

c Superbia] No. huc circa fuperbia intelligas. Superbia est qd excellencia per quam quis fe extollit fupra id quod est preftit. a diuina regula. preterea autē no bis, flunt plura, quorum primū est obedientia dei & hominum, dei vt patet 1. Reg. 15. hominum vt Matt. 23. ff. ecclefiam non audierit &c. & Ro. 13. omnis anima potestatis fublimioribus &c. Et huc obedientia conuerfatur cōplacencia voluntatis proprie nūmeri 15. anima queper fuperbia aliquid commiferit &c. Et ideo dicitur fuperbia efiamor proprie vltimatis fm q. 2. diuina regula homini preftit qd nō appetat. alij. prete, vt patet Matth. 23. omnia autē opera faciunt vt videatur ab hominibus. Desidero ergo præfere proximo est contra diuinam regulā, & iō ē fuperbia. Et iō dicit Aug. q. fuperbia ē peruerfē aliquidinis appetitus. Et pōnitur. 2. fen. diff. 42. vbi dicit fuper

2. Vtrum recipiens multo fit ad participationem bonorum fuorum, fua opera ficut illi minus vilia? Refp. fecundum R. in 4. di. 45. ar. 2. quæftio. 3. in finalibus verbis, quod nō, quia plus sibi affert illud opus charitatis, f. talis receptio bona fua cōicādo, quā sibi detrahatur etiam quoad remiffionem poenæ fuæ de fructu, bonorum communicatorum, & talia bona fic cōicāta faciēti ea in nullo minus, fed magis q. ad augmentū premij in gloria valent Tho. in 4. ea. diff. tenet q. non valent ad expiationem poenæ proprie, nifi per modum meriti de congruo. f. ex grā non ex debito. Ratio. q. duo reatus non dimituntur per vnam fatisfactionē, quæ ei non 2. dequatur fed primū est yeriū, quia charitas operit multitudinem peccatorū & maior charitas plura peccata. Vide de hoc fupra Satisfactio. S. 5.

3. Vtrum defuncti quorū legata non exequunt, plus in purgatorio tardent. R. Vide Executor. S. 23.

4. Quæ sunt fuffragia quæ pro funt defunctis. Refpō. Gre. quod. 4. modis a animæ defunctorum foluuntur, aut oblationibus facerdotū aut elemofinis carorum, aut ieiunijs cognatorum. 13. quæftio. 2. animæ & duo proximi modi funt magis efficaces inquantū feruntur in Deū, quā duo victimi qui feruntur proximo, nifi forte per accidens inquantum. f. elemofina iperacra prima duo, vel vnum eorum, vel ali-

quando alia tria.

5. Vtrum cultus exequiarum valeat defunctis. R. fecundum R. in 4. di. 45. ar. 6. q. 1. quod fepultura valet per accidens inquantum. f. infipientes recordatur & orāt pro eis unde dicitur monumentum quafi mouens mentem. vt dicit Au. 1. de ciui. dei. Item valet fepultura in loco facro, quia frequētius orāt, p. exiftentibus apud fe, quam alibi, & ecclefia generaliter magis pro exiftentibus in loco facro quam alibi, f. que quia commendatur alicui fancto ratione cui⁹ ibi. elegit fepulturam, & fimilia. Alia autem a. fepultura vt funt eius ornamenta, candela, incenfum, panni & huiusmodi, confofationes funt vitorum, nō fuffragia mortuorum, quia eis prodeffe nō pofunt nifi per accidens, inquantum incitāt ad orandum, & alia bona faciēda pro defunctis, finas pputatur Tobie. 12. c. 6. Verū fuffragia facta pro plurib. tm valeat cuilibet, fi cut fi fierent pro quolibet eorū in fingulari. R. q. cōis epi. Theologorum. in 4. di. 45. est q. non, fallit hoc in cafu. de quo. S. 2. & Miffa. S. 52. & 53.

7. Quibus defunctis valet fuffragia dic q. folū exiftentibus in purgatorio, & non alijs. facit. c. cum Manth. de cele. miffarū.

**SUPERBIA** ē appetitus proprie exiftentia, vnde fuperbus dicitur qui fuper vult videri quam est, fecundum lūdo. lib. ethim. & refert. S. Thom. 2. 2. q. 1. c. 22.

bia est amor proprie excellētia, qui quidē amor est peruerfus, q. habet in peruerfitate cōtra diuinā regulā, & etiā quia ducit in omnē peruerfitate. Nam nōs potētis auidā nec aliter notit a rebus, nec gaudeat conceffis, nec pietati adhibere p. fenfum. 47. diff. vtrum. Secundū qd a diuina regula præfigitur, vt nō fe extollat fua de fe reputatio, nec apud Deum nec apud pximū. Nō apud Deum q. non poffim⁹ im agere, qd vel vni hūicūvalerem⁹ fati facere. Luc. 17. Cum haz oia feceritis &c. Nō apud pximū. i. vt nō fe illo reputet iuftiorē. Et ideo nō debemus nos ēt fuper peccantē pximū extolli. Alio cafu curret nobis fi curphariffō dicēt non funt vltic hic publicā, ex quo a dno cōdē natus ē Luc. 18. Nō apud feipfū, vt non feipfū iuftificet cordē vel ore. Job. 9. c. Si iuftificae, inē vltioris o meū condēnabit me. d. Vā fuperbus] Et non folum cū quis quarthionat, fed etiā quādo oblatos fultē p. ad gloriam licēt

non querat. 8. quæftio. prima. f. fen lum.

a Proprii obiecti.] Obiectum est appria excellētia.

b Aliqd inordinatē faciat.] Pone exēplū, puta ē ino belis papę, vlt legi diuine, vel pōe exēplū. vt J. S. 2. c. Ad finē fupbie.] Nā fi fupbia ad excellēntiam p. p. ar. r. & ideo fi fumatur fecundū propriam fpeciem quā habet ex ratione proprii obiecti. a. fic est fpecie peccatum, & fic est inordinatus appetitus proprie excellētię. Oportet ergo actualiter intēdens propriam excellēntiam aliquid inordinatē faciat, b. vt fic fpeciale peccatū fupbie. Si vero fumatur fecundū quādam redūdantiam in alia peccata, fic habet quādam generalitatem in quādam omnia peccata pofunt oriri ex ea. Et hoc dupliciter. Primo inquantū alia peccata ordinantur ad finem fupbie, & qui est p. p. p. excellēntia ad quam ordinari potest omne qd quis appetit inordinatē.

2. generale peccatū quātū ad effectum, q. i omni peccato est effectus fupbie fcilicet nō fubdi legi dei fed quātū ad effectū nō ē generale peccatū, vt quādo procedit p. tm ex ifirmitate d. vel alia cā, & ideo ē ali quod p. tm quo ad effectū, ficut volēs occidere hominē occidit patrem ne fcies fic quātū ad effectū est parricidū, fed non quātum ad effectū. Hæc ex Francisco de may. in 2. fen. Tertio modo in directē, & p. accidens. f. remouendo phibēs inquantū. f. homo per fupbiam contemnit legem di

est apofatata a Deo, fed in hoc radix fuperbie confideratur, q. homo aliquatiter non fubicitur deo, & regula ipfius. Manifeflum est autem, q. hoc ipfum quod est non fubici deo habet vltimū peccati mortalis, hoc enim est auertit a Deo, vnde cōfequens est q. fuperbia fecū dum gen⁹ fuū nō est peccatū mortale. Sicut tamē in alijs, quæ ex fuo genere funt peccata mortalia, puta in fornicatione, & adulterio funt alij qui motus, qui funt peccata venialia ppter fuā impetitionē, q. fcilicet præuentione rationis dicitur, & funt præter eius confenfum, ita etiā, & circa fuperbiam accidit, q. aliqui motus fupbie funt peccata venialia, dū eis ratio non cōfentit. Hæc ille &c. vtrum autē fic peccatum omnium peccatorum vel grauiſſimum. vide ibi dem in duobus articulis feq.

f. Quod quatuor.] San. Th. vbi fupra. arti. 4. In corpore, vbi ponit iftas quatuor fpecies dēclarando fufficientiam.

q. Bonum quod habet] Scilicet naturale, vt in genium intellēctum memoriā fortitudinē, corpore pulchritudinem, vel bonum temporale, ut diuitias gloria honorem potentiam vel fpirituale, ut gratiam, fcientiam, fapientiam, præ dicationem & huiusmodi a terribuit h. Cū difpētis ceteris.] Et ex hoc enim cū ego is fe meliorē, extimat, alios defpicit atq; cōtemnit affectatque eis dominari.

a Est vitium ] No. qd sicut irreligio fitas qd consistit in irreuerentia Dei & reru sacra rum opponitur religioni secundu defectum ; ita superstitio qd im portat superfluu id est in debitum modu cultu diu ni, opponitur ei secundu excessu. b Quarunda ob seruantur ] Na cultus diuinus ordinat ad tria, Primo ad Reuerentia Deo exhibe dam. Secundo ad hoc vt ho instrua tur a Deo que co lit, puta de scien tis credentis & agedis. Tertio ad directionem hu manoru actu, secundu institutu Dei quem co lit, puta vt ieiunia, sacrificia, festa, remedia con tra infirmitates, & huiusmodi fa ciat secundu ordi natione Dei & ec clesie. Et secundu hoc ponitur triplex gen<sup>us</sup> super stitionis, vtiu li tera.

c Superstitiosus ] Vt puta qd aliqd fiat in nocte natiuitatis, vel de rore in nocte S. Iohannis Baptiste. Et huiusmodi, vel ceteros despici.

3 Quæ sunt eius filie. R. qd sunt ambitio, presumptio, arrogantia, pertinacia, curiositas, ingraticudo, iudicium temerarium irrisio, tentare Deu, & adulatione, de qbus in locis suis. **SUPERSTITIO** est vitium contrarium religioni no qd plus exhibeat i cultu diuini qua vera religio, sed qd exhibet cultu diuini, vel cui no debet, vel eo modo quo non debet. Vn superstitiosus dicti sunt em i sid. li. e thi. eo qd deprecabantur & immolabant vt sui liberi superstitutes fierent. glo. autem

Aduerte tm em Tho. 2. 2. q. 166. ar. 4. ad 1. qd vera extimatio pot corrumpi dupliciter. Primo in vniuersali in his que ad fide pertinet, & hoc p infidelitate. Secundo in aliquo particulari eligibili, & hoc no facit infidelitas sed aliud, sicut fornicator extimar p tpe illo bonu fornicari, & no pp infidelitate sed pp delectatione. Ideo in vniuersali dicere fornicatione esse bonu vel bonu aliquod habere a se, & no a deo, vel suis meritis, hoc pnter ad infidelitate, & e mortale peccatu in fidelitate. Sed qd aliquis ex inordinato appetitu pprie excellentis ita de bonis suis gloriatur, ac si ea a se haberet vel meritis suis, hoc pnter ad superbia & e mortale peccatu, si est in delibere ratione voluntatis. Nec intelligas qd iste species superbie consistat in extimatione, qd cu extimatio pnter ad ratione non esset peccatu, cu pnter solum sit in voluntate principaliter, sed qd qd qs vehementer appetit, facilliter extimas, ideo peccatum superbia consistit in inordinato appetitu pprie excellentie, ex quo facilliter extimar se eam habere a se vel suis meritis, vel qd plus habet

ad cor. 2. dicit, superstitio est religio supra modum seruata, vbi accipit metaphorice religio, sicut quando dicimus bonus latro, de hoc per S. Thoni. 2. 2. quest. 96. artic. 1. 1. Vtrum superstitio in diuersis sint species. R. qd sic em diuersa obiecta vel diuersos fines em hac enim actus morales species fortiuntur. Vnde prima species superstitio est, cu exhibentur cultus de cui exhibendus est, sed modo indebito, vt si quis coleret Deum nunc em legis veteris obseruantia. Secunda est cu cultus diuinus exhibet cui non debet scilicet creaturæ cuiunque, & ista habet multas sub se species, Nam si reuerentia Deo debita exhibet creaturæ est idolatria. Si vero hoc facit vt instruat ab ea sic e diuinitio, quæ demones cosuluit p aliqua pacta inita tacite vel expressè cu eis. Si autè hoc fit ppter directionem humanoru actû, & sic est superstitio quarunda obseruantiarum, b & hoc dicit Aug. 2. de doc. christiana. Superstitiosum est (inquit) quicquid instruitur est ab hominibus ad faciendam, & colendam idola sicut Deu, creaturæ vel alia. Ecce Primu subdit vel ad consultationes & pacta quedam signorum cu demonibus placita atque federata, ecce Secundu post subinfert. Ad hoc ergo pnter omnes ligaturæ execrabiliu remediõru, quas no commendat ars medicorum, seu in præcantationibus, seu i characteribus suspendendis atque ligandis, in qbus omnibus ars demonum est ex quadam pestifera hominum & malorum angelõru extorta. Vnde & cuncta vitanda sunt christiano, & omnino poenitus execratione repudianda, atque damnanda. 16 q. 2. in c. illud. Prima autè species superstitio simplici ter est peccatu mortale. Secunda vero species, similiter est mortale peccatum, & de hac habes. supra. Sors. §. 3. sed quando consistit solum in obseruatione quadam obseruantiarum, sic aduerte qd solum est mortale peccatum, quando duo concurrunt. Primum aliquid superstitiosum e tunc quando qd sciat superstitiosum fore id seruans, quacunque intentione hoc faciat. (scus si ignoraret superstitiosum, quia sic no esset mortale peccatum. de hoc per S. Th. q. 96. ar. 2.

2 Sed qro quo pot cognosci qd tale qd sit

a Eff. Aus proprios adhibere ] Vt puta si quis tene ret super se iaspidem pro restrictione sanguinis. b Vt imagines ] De his. S. Tho. 2. 2. questione. 96. ar. 2. ad 1.

c Compositio & ordo ] In istis etiam adiunguntur alia characteres vel aliqua nomi nã signora, vel vana obseruatiõ, ex quibus expectantur euentus.

d Sed tm em materia naturalis. ] Ex hoc inferret falsum e quod porphirio, videbat. vt dicit Aug. 2. de ciui. Dei, herbis & lapidibus & animalibus & sonis certis quibusdam & uocibus figuratiõibus acq. signentis quibusdam e obseruatõis. in cõ uersione, motibus. ydoru fabricari in ætera ab hominib<sup>us</sup> pfectares idoneas ydoru varijs effectibus exequitas, quasi effectus magicoru artu ex virtute celestiu corpõ puni ret, sed sic Aug. ibidè subdit, totu hoc ad demones pertinet. claudicatões anima ru sibi subdicitur. hac. S. Th. 2. 2. q. 95. ar. 2. ad scdm vbi e subdit qd astronomicas vocant ex operatio ne demonum habent effectum cuius signum est, qd necesse intrinbi in eis quosdã characteres, qd naturaliter ad nihil operantur. Nõ n. est figura ad ipis naturalis principiorum. Sed in hoc distat astronomice imagines a nigromanticis, qd in his sunt expressè innocationes & plicia qdam, vñ pnter ad expressa pacta cum demonibus inuita. Sed in alijs imaginibus sunt quedam tacita pacta per figuratum seu characteru qdã signa. e Concor. Tho. 2. 2. ] Ad principium istius. S. rancu hoc referas. f Ars notoria ] Ars notoria est per quam quidã nuntur scientiam acquirere, mediã tibus ieiunijs, & orationib<sup>us</sup> cum quibusdã obseruatiõis vanti. g Sed tanquam signa ] Non habent virtutē causati sciencia se cum tunc se, sicut in inspectione quarundã figurarũ, & quorundã ignotorum platione verborum alijs hmoi, signa aut talia no sunt diuinitus iusticia, sicut sunt sacramenta, vñ relinquitur qd sine tu permanentia signa & p. 5. peritena ad pacta cu demonibus, qd v. e. lig. augustinus, artes notie superstitiois repudiãda sunt, secundu Aug. 2. q. 2. illud Concordat Tho. 2. 2. q. 96. ar. 1. in corpe. q. h A Deo ] Vt certè de aliquib. scis q sapientis & sciam pnterfessionē habuerit, sicut d Salomõ 3. Rn. 3. 2. Par. 1. & Doni n<sup>o</sup> ait discipulis. Lu. 9. Ego dabo vobis os & sapientia, sed hoc do, u no dat qbuscunq. aut cu certa obseruatione sed ad arbitriu spũ sancti. i. Cor. 12. Alij sc. p spũ sanctum &c. h. e. oia operat vni atq. spiritus &c. Et sic patet quod hæc ars non e a Deo nec astro sciencia p huiusmodi artem. Hæc Tho. vbi supra. i. Cũ non possint illuminare ] Quia. n. l. per illuminationem

bus inuita. Sed in alijs imaginibus sunt quedam tacita pacta per figuratum seu characteru qdã signa. e Concor. Tho. 2. 2. ] Ad principium istius. S. rancu hoc referas. f Ars notoria ] Ars notoria est per quam quidã nuntur scientiam acquirere, mediã tibus ieiunijs, & orationib<sup>us</sup> cum quibusdã obseruatiõis vanti. g Sed tanquam signa ] Non habent virtutē causati sciencia se cum tunc se, sicut in inspectione quarundã figurarũ, & quorundã ignotorum platione verborum alijs hmoi, signa aut talia no sunt diuinitus iusticia, sicut sunt sacramenta, vñ relinquitur qd sine tu permanentia signa & p. 5. peritena ad pacta cu demonibus, qd v. e. lig. augustinus, artes notie superstitiois repudiãda sunt, secundu Aug. 2. q. 2. illud Concordat Tho. 2. 2. q. 96. ar. 1. in corpe. q. h A Deo ] Vt certè de aliquib. scis q sapientis & sciam pnterfessionē habuerit, sicut d Salomõ 3. Rn. 3. 2. Par. 1. & Doni n<sup>o</sup> ait discipulis. Lu. 9. Ego dabo vobis os & sapientia, sed hoc do, u no dat qbuscunq. aut cu certa obseruatione sed ad arbitriu spũ sancti. i. Cor. 12. Alij sc. p spũ sanctum &c. h. e. oia operat vni atq. spiritus &c. Et sic patet quod hæc ars non e a Deo nec astro sciencia p huiusmodi artem. Hæc Tho. vbi supra. i. Cũ non possint illuminare ] Quia. n. l. per illuminationem

conceptione artificis. Et iõ cum nihil aliud sint quam compositio, & ordo, & figura, vt dicitur. 2. alias. j. phisi. non possunt naturalem virtutem habere ad agendum. Et inde est quod ex impressione corporum celestium secundum quod sunt artificialia, nullam fortiuntur virtutem, sed tantum secundum materiam naturalem. d. Et sic patet quod qui faciunt annulu in tali constellatione vel imprimunt imaginem, vt valeat ad febres & huiusmodi superstitiosi sunt con cor. Thom. 2. 2. e. quæstio. 96. ar. 2.

3 Vtrum ars notoria sit illicita & inefficax. Respõ. quod sic, quia illa quibus virtutem non habent virtutem causandi scientiam, vt causa, sed tanquam signa, si siue quia inefficax est ad scientiam acquirendam, quia quærat acquirere scientiam non per modum cum naturalem homini scilicet adinpeniendo, vel addicendo, oportet illud expecte a deo, h sicut sancti homines faciunt, non per vana sed per verum dei cultum aut a dyabolo, vt faciunt qui arte notoria vtuntur per vana superstitioes, qui demones cum non possint illuminare i intellectu, ideo nunquam scientia poterunt dare, licet aliqua

rationem intellectus acquiratur scientia & sapientia & per Demones non fiat illa illuminatio, relinquatur pars fit inefficax &c. f. vnde Augusti. dicit. 10. de ciuitate dei. Porphyrium fateri q̄ theurgicis theleis in operationibus demonum animæ intellectus nihil purgationis accidit quod ea facit idoneam ad vidē dūm Deū suum, & p̄cipiēda ea quæ vera sunt quæ sunt omnia scientiarum Theorematā &c.

Nec opponat de tribus pueris qui propter abstinentiā scientiā acquirunt. Dañ. in 1. quia non fecerūt secundā vanā obseruationē artis innotorie, sed fm auctoritatē legis diuinę, volentes inquiri cibis gētilium, & idē merito obediētis cōsequuti sūt scis, secundū illud psj. super senes intellexi. Tho. vbi s̄. a Mortaliter peccant J Facit. c. il lud. 26. q. & ponit. S. Tho. 2. 2. q. 96. ex quib. patet q̄ nunquam aliquis per Demones scientiam acquisiuit.

Et in terra J. Exēplū Gen. 30. de Jacob. q̄ si mite rebat virgēs i carnalia &c. Non in ad intelligētiam fm Tho. in 3. par. res. di. 1. in respōsā ad 1. argumētū, vbi quærit v. tri anima Christi habuerit omnipotentiam respectu p̄prij corporis, q̄ inuentioni si sit foris naturaliter obedit corpus quantū ad aliqua, puta quantū ad casum de trabe in alto posita, q̄a imaginatio nata ē esse p̄ncipiū motus localis. 3. de anima, similiter ē quantū ad alterationē quæ est secundum calorem vel frigus & alia consequentia, eo q̄ ex imaginatione consequenter nata sunt consequi passiōes animæ & fm

do exprimat aliqua documenta scientiarum. & ideo mortaliter peccant a tali arte vtentes. & vt plurimum efficiuntur fatui. Hęc elijcuntur ex Alexan. in 2. par. tractatū de diuinatione.

4. Vtrum virtus imaginatiua possit immutare corpora naturaliter. Respond. Auicēna. 6. naturalium. cap. vlt. quod sic, accipiendo imaginatiuum pro ipsis virtutibus inferioribus vt patet in trabe posita super aquam & in terra. b. & mulris alijs exēmplis, & etiam extranea quod non credo quia nimis extēdit eius virtutem etiam non intelligens in quacunq̄ immutatione sed in aliquibus alijs impedimentis sublati.

5. Vtrū fascinatio sit possibilis? Respond. quod accipiendo fascinationem pro illusionē seu ludificatione sensum per artem magicā facta sic certum est quod possibilis, nisi prohibeatur a Deo, mediante ministerio angelorum vel sanctorum. Si vero accipitur fascinatio pro inuidia, & sic est etiam possibilis sicut multipliciter experientia docet. Si autem accipitur pro immutatione ad malū facta in corpore alterius p̄ occultos alterius respicien

quas mouetur Cor. Et sic per commotionem spirituum totum corpus mouetur & alteratur. Aliæ vero dispositiones corporales quædam habent naturalem ordinem, ad imaginationem non trahuntur ab imaginatione quantumcūq̄ sit fortis: puta

figura manus vel pedis vel aliquid simile. hæc Tho. exemplū habens de stigmatibus Beati Francis & hoc est q̄ dicit quantū ad extranea intellige de his que nō habent naturalem ordinē ad imaginatiōnem.

6. Vtrum herbe vel arborum habeant virtutem contra demones. Respo. quod non nisi per accidens. Nam cū actus actiuorum sunt in patiente dispositio secundum de animal si demones inueniunt passiōem melencolicam intensiorem acrius vexabit eum in quo est, quando est in maiori dispositione, quam quando est in minori; & sic cum herbe & arborum valeant naturaliter ad talem passiōnem leuandam vel minuendam sic consequenter valent contra demones, vt minus possit vexare illum, sed diu est & proprie nulla herba aut res corporalis potest agere in purum spiritum naturaliter, & si aliquando valet, est potius ex aliqua superstitione, e quæ prohibita est.

7. Vtrum liceat suspendere breuia ad colum. Respo. quod sic, si 5. concurrant. Primum quod sint nomina

& frequenter, hæc archiep. flo. parte. 2. l. 1. in fin. e. Est potius ex aliqua superstitione J de hoc habet q̄ per Nic. de Ly. super 1. Rec. 16. & ibi burg. f. si 5. concurrant J De hac materia no. fm Tho. 2. 2. q. 96. q̄ in omnibus ad iurationibus vel scripturis ambō dūo causa sunt primo quidē quid sit quod

Pro.

proferretur aut scribitur quia si sit aliquid ad inuocationem demonum peritius est inanis sit superstitionum & illicitum, similiter si continetur ignota nomina sine sua illis aliquid illicitū lateat, sicut Christi dicit q̄ multi cōsurgunt aliqua nomina hebraica angelorum, & scribunt & allegat, q̄ nō intelliguntur.

Secundū quod illa nomina aut verba sint nomina scā. puta euangelij, aut sacre scripturæ, aut aliquorum sanctorum.

Tertium quod in eis nō ponantur alij caracteres seu signa, p̄ter signum crucis.

Quartum quod non inferatur aliquid vanū seu falsum.

Quintum quod in scribendo seu suspendendo, aut portando, non obseruetur aliquid superstitiosum, sicut q̄ creditur minus valeat scriptura euangelij, vel alio die vel per puerum virginē & huiusmodi, aliter istis non concurrētibus superstitionum est. vt patet. 26. q. 6.

8. Vtrum incantatio serpentū & animalium sit licita. Respo. quod si incantationibus serpentum & similia habeatur respectus tantū ad lacra verba, & virtutem diuinā non est illicitū. Sed q̄a vt plurimum fiunt illicitæ obseruationē circa tales incantationes, & p̄ demones fortiatur effectum, ideo reprobandur.

9. Vtrum carminatrices & carminatores qui carminant infirmos aut pueros peccent mortaliter. Respo. si nihil superstitiosum dicunt, aut docēt, aut faciunt, sed tm vtuntur licitis precibus, & adiurationibus

Non ignora J Ne sub illis lateat aliquid illicitū. Caracteres J S. Bo. in 2. dist. 7. q. 5. in Respō. ar. di Sum. Ang. Pars. 1. l.

cit q̄ illi caracteres non habent virtutem a se sed a lum dyabolica pactione, sicut. dya bolus pepigit cū illis q̄ fuerunt ei familiares, q̄ talia signa recognoferet & ad talia se præsentem offerat, & ostendit se cogi diabolus vt separet a cultu Dei.

bus, sicut per passiōē crucis & similia non ē peccatum, sed non debent consuli nisi discretis personis, vel religiosis, quia communiter superstitiones immiscent.

10. Quid de illis qui dicunt missam de mortuis pro viuīs vt moriāt. Respo. quod peccant mortaliter. f. 26. q. 5. quicūq̄, & idem dic de exuētibus altarū aut operētibus imagines sanctorum vt in d. c. quicūq̄. Similiter de dicentibus psalmos aliquos ad hoc. 16. q. 5. episcopi. in fin.

11. Vtrū colligētēs aliqua herbas vanas obseruationibus facientes peccent mortaliter. Respo. sic si scietēs se superstitiosum esse faciūt vt patet. 26. q. 7. c. non licet. & q. 6. non licet.

12. Quid de obseruationibus vanorum ad præconoscenda infortunia, & huiusmodi. Respo. quod oīa prohibita sunt, q̄a sunt signa ex uanitate hoīum cooperante dyabolo, nam cum in huiusmodi a principio aliquid veri euenit a casu in cepit aut hoīes animū in se applicare. Et ideo dyabolos multa facit euenire in talibus vt hoīes curiosiores sūt i talibus & laqueis errorū implicent. vt dicit Aug. 1. de doc. christiana. & no. in c. sciendū 26. q. 4. de hoc. S. Tho. 2. 2. q. 96.

h Vanorum J Exemplum in garrico animalium, vel in motu eorum, vt si quis obuiat lepori, & huiusmodi.

Gg Mals. 4

a. Maleficium ]  
 Ve quia quis nō  
 pōt cognoscere  
 xorem vel ali.  
 q. paulatim con  
 sumitur.  
 b. Diffinitus ]  
 Hoc dicitur au  
 reo, nō est tutū  
 & iō non sequen  
 dū. Et sicut tenet.  
 S. Bo. ibi. & S. Th.  
 & alij. Nō ob. qd  
 hīc adducit. f. q  
 licet malo alte  
 rius: ut ad bonū  
 suū & pollet con  
 firmari ista de  
 ductione auren. ga  
 possim accipere  
 vel petere elimo  
 synam ab impio  
 & petere, ergo  
 possū petere a d  
 moneau xilijs. ga  
 Resp. S. Bo. in 2.  
 dist. 7. q. si. qd  
 motū est oīno  
 membrū scisū,  
 quia cetera ē eius  
 damnatio, iō nū  
 quā eo est vtiū  
 sed nō sic de pec  
 catore quia non  
 est oīno scisū. c.  
 nemo. de pe. dist.  
 7. iō ab eo possū  
 petere elemosy  
 nam & p hoc pe  
 solui iō qd hīc  
 sū Aug. de irra  
 mento infidelis.  
 quia. f. nō est in  
 fidelis membrū  
 oīno precisum,  
 iō possim eo vi  
 ti. Et subdit. San.  
 Bo. in d. q. si. di  
 cens qd nūquam  
 dyabolici mira  
 culis vel pñdij  
 indigemus, quia  
 aut dñs subuenit  
 p angelū suū, aut  
 tribuit patientiē  
 meriti, hęc ille.  
 Ros. in impedimen  
 tū. 1. 5. in §. 18. &  
 de sacē & licet §  
 Per. aureo. & hīc.  
 c. Bequitate ] De  
 his Tho. 2. 2. qd.  
 96. vbi optimē  
 tra altrologos.  
 d. Nō secundū ]

13. Vtrum sciens maleficium, a possit sine peccato illud solvere. R. Petrus au reo. in 4. dist. 34. q. 2. quod per aliud maleficium fieri non potest sine peccato in fidelitatis. Si tamen quis esset actu dispositus b ad faciendū, maleficium potest alii quis nō possit inducere ali quē ad aliquod maleficiū, faciendum tamen si est ali quis dispositus actualiter facere aliquod maleficium, vtr aliud destruat, possum illo vti ad bonum meum. Potest etiā tolli per destructionem maleficii si scit ga eo destructo dæmon non est amplius fatigare, quia ex pacto non assistit, nisi quā diu durat tale signū, vnde dicit Sco. ea. di. qd nedum non est peccatū, imo meritorū destruere opera dyaboli, nec in hoc est infidelitas aliqua, quia destrues nō acquiescit operibus dyaboli, sed credit dæmonem posse vexare & velle fatigare dum tale signum durat & destructio signi talis im ponit finē vexationi. Pōt est etiam destruere quis maleficia per sacramenta adiurationes diuinas orationes & huiusmodi meritoria.

14. Vtrum credentes, tecū alijs nocturnis horis æquitate, & vbi cunque voluerint subito posse transire, aut in aliā spēm creaturam mutari peccent mortaliter. R. qd sic, postquā super talibus audierunt veritatem & sunt infideli deteriores.

26. q. 5. epis. Secus si ex simplicitate ante informationem de veritate.

15. Quid de obseruatione lunæ aut diei. R. Arch. in c. si q. clericus. 26. q. 5. q. si q. s. obseruet ad præcognoscendum futuros euentus fortuitos, vel etiā ad præcognoscendum futura opera hominum per certitudinem, sic illicitum est, & ar dæmonum. Si vero q. vtrali obseruatione, vel alia cōsideratione astrorum ad præcognoscendum futura, quæ ex celestibus causantur, quæ siccitates, pluuia, & hmoi, sic non est peccatū, quoniam dubium non est quin res circa lunarem gloriam constitutæ, per superiora regantur immutent & procurentur, & qd dicit Aug. in c. nō obseruetis. 26. q. 6. intelligitur sū primū modū, nō sū secundum.

Suspensio de qua hic loquor est qdā ecclesiastica cēsurā qua interdicit aliquod offm vel exercitiū cōpetēs certæ personæ ecclesiasticæ, aliqñ a iure, aliqñ a iudice, plata elicet ex gl. e in c. ad reprimendam. de off. ord. & in cle. cupientes, de penis.

1. In quib. casibus a iure incurritur aliqua suspensio. R. licet glo. in d. cle. cupientes multos numeret tū ego dico sū paruitatē ingenij mei. ad 37. casus reduco, qd pertinet ad suspensionē maiore, quæ propriē dī suspensio. Nam suspensio minor quæ infligitur ppter participationē cū excōicato, solum priuat perceptionē sacramento. ū. & p hoc nō pōt eligi, sed bñ eligeri, & exerceri in iudicialia quorū.

2. Primus ponit in ca. vl. 1. 8. dist. vbi episcopus suspensus duobus mētib. ab officio si post prouinciale concilium celebratum infra sex menses nō conuocat omnes abbates, &

Ex quibus patet qd quod balnear in nocte natiuitatis Beati Ioan. Baptiste & c. Superstitiosæ agit nisi hoc ex deuotione sanctis faciat. Vnde Apst̄ dies obseruat & annos, tunc ne forte sine cā laborauerim in vobis. Gal. 4. c. Elicet ex gl. ] Quæ ponitur. 7. c. Suspensio. 1. §. 2. Et sū in ver. i. i. pēnsi, & alia. d. e. ad reprimendam. dā in gl. 2. Et ple nius qd Hostiē. in sum. de pe. §. 9. sunt spēs. Vbi ponit spēs alias pē nas. Et forat Pa. in d. capi. ad reprimendam. c. Oēs abbates ] Fallit in abbati bus. Cisterciēsi bus qd vocari nō pnt ad cōcilium vt in c. 1. de sta. mo. Et ita loquitur. c. eps. 18. dist. nisi pro enormi crimine. vt 11. q. 3. c. priuilegiū. & c. ex rariū de priu. Item dēt conuocare oēm conuentū cuius tatis. Et sic no. qd ep̄s hoc castretur facere sino dum.

Præ-

a. Solenniter penitentem ] Idem si ordinat bigamū, vbi dicit Et si missas celebrare sumperit, postea communionē ecclesie & fidelium priuari debet, ga dicitur. communionē priuetur, & ab omnium fratrum communionē nouerit se alienum. Hęc ibi.

b. Inuicem ] Sed quid si affat inuitus & in nō offendet voce iudicio nūquā sumeret voluntarius. §. in d. 1. dicit quod & c. 4. d. si seruus. 2. Oportet ergo ostendere aliquod signū voluntatis qd p signa ita apparet voluntas, si cur per vocē. 2. q. 5. nec solo. c. Ep̄s ] Quia. f. non veniet ad ne gicia ipsorū vel ad conferendum cōsalijs ep̄m. Ita glo. in c. placuit. 18. di. Vbi ep̄s qd rōnē impedimentū, quō nō potuit ad concilium ire apud primatē nō reddiderit cōsilio ecclesie sue de bere se contentus & ita intelligit dū est hoc, alius esset cōtra. 4. q. 5. c. quibus. vbi dicitur casus i vna ecclesia in oib. ē excōicatus nō ergo ē excōicatus hoc casu. d. Fieri ] scilicet contra. d. decreta les. Vel punitit fieri, puta ga per mitit indignū eligi v̄ ipse eligit vel non dat operam, vt electi ad eorum aiarū sint ordinati tpe a canonibus præfixo vt in c. 1. 2. & 3. de temp. or. & in c. cū ex eo. d. cle. li. 6.

c. Pēnis secularis ] Vt scilicet laycus princeps v̄ potestas inter sit electionibus, & talis est abus. c. 1. c. cū terra. & c. quod fecit,

presbyteros & clericos, & non referre eis omnia acta concilij.

3. Secundus ponitur in c. nullus §. 5. di. Vbi episcopus ipso iure suspenditur p annum a celebratione missæ, si ordinat solenniter penitentem a scienter.

4. Tertius ponit in c. 1. & 2. 7. di. vbi ep̄s suspendit per annum a celebratione missæ, si ordinat aliquem inuitum. b de quo dicit v̄ supra. ordo. 3. §. 24.

5. Quartus ponitur. 3. 2. d. c. nullus & 1. 5. q. 8. scilicet a clericis. Vbi clericus notorij concubinarij sunt suspēsi. Sec. si notorij non essent. vt d. c. scilicet a clericis. de quo dicit v̄ 6. Concubinarus. §. 3.

6. Quintus ponitur. §. 8. d. c. si vbi episcopus qui ordinat monachum sine licentia abbatis, est suspēsus a communionē aliorum a sua dio cesi, aliqui dicunt ab alijs episcopis.

7. Sextus ponitur in c. nihil est & in cap. cum incunctis. de ele. Vbi clericus qui elegit indignum, quantum ad statum, legitimantem, scientiam, & mores electio nem actiua, pro illa vice est priuatus, & beneficijs ecclesie per triennium est suspēsus. Episcopus vero qui facit vel permittit fieri, d pro illa vice priuatus est potestate conferendi beneficiū illud, si ad eum pertinet ip sus collatio & debet suspēdi a perceptione proprii beneficij.

8. Septimus ponitur in c. quisquis de elect. Vbi clericus consentiēs electioni de se factæ per potestatis secularis e abusus, si in eligibilis, & eligentes prima vice sunt suspēsi f electionis potestate.

9. Octauus ponitur in diuersis capitulis & titulis circa ordinatos, vel extra tempora, vel ab episcopo quæ resignauit vel nō a suo aut de eius licentia, vel ab excommunicato, de gradato, suspēso, & huiusmodi, de quibus dicit v̄ supra. Ordo. 2. §. 1. & Ordo. 3. §. 23. & Ordo. 4. §. 4. & Ordo. 6. §. tertio.

10. Nonus ponitur circa ordinantes ante tempora, vel illiteratos, vel nō subditos. De quibus dicit v̄ supra. in præcedenti casu.

11. Decimus ponitur in c. quorundā de sol. Vbi suspēsus est ab administratione spiritualium g quilibet gra uans ecclesiam sibi cōmissam pro debitis alienis, aut literas sine sigillū concedēs quibus possint ecclesie obligari verum est qd non ligat hęc suspensio, nisi inferioris ep̄s secundum Inno. in glo. ibidē, & quod per ep̄m etiam pōt relaxari, sed non debet facere, nisi prius satisfactum indemnitati ecclesie. c. cum olim de ver. sig.

12. Vndecimus ponitur in c. 1. de clericis pugnantibus in duello. Vbi clericus duellum suscipiens, vel alteri offerens, suspēsus est. h poterit tamen episcopus eum eo dispensare, si mors vel mutilatio non sit secuta.

13. Duodecimus ponit in c. puida d. cle. l. 6. G g 2 Vbi

de elec. & contra ecclesiasticam libertatem. Et hæc nisi per vim voluisse interesse.

f. Sunt suspēsi ] Vult glo. ibi quod sint priuari per triennium ipso facto nō possunt obligare, eligere, & penitus per sententiam suspendi debent nō officij, & beneficijs.

g. Spiritualium ] Et etiam temporalium, & ipso iure. Et insuper ecclesia ipsam red dere debet indignem, si in aliquo graua est ca. si quis presbiterū. de re. eccl. non alie. Et est argu mentum optimū qd si quis dicitur daturit ecclesie licet velit eam in demnem reddere nihilominus remouendus est de quo per gl. in c. qd sicut. in fin. de cle.

h. Suspēsus est ] Dicit ibi text. qd est idoneus hoc intellige nisi fuerit coactus necesse sitate inuitabili, quod si necessitas aliqua fuit, sed tamen euitabilis nunquid veniet deponendus. Pa. normita. ibid. qd non quia necessitas alleuiat cul pam. vt 2. quæst. 1. in primis, & c. sacris. quod nec causa. Punietur ergo alia pena, quia te. ibi requirit & iam spontaneum.

**a** Continuu] Et accipit annua die confirmacionis, vel consecrationis.  
**b** Idoneis testibus] Qui scilicet possunt testari mentionem præcedentem. Et sic not. q. monito poterat sine scriptura fieri, q. r. hodie fecerunt. vt §. seq. No. Et q. sicut in alijs suis requiritur citatio precedens. l. de vno quaque. ff. de re iud. c. con suluit. de of. del. Itaque in sua excoicationis requiritur admonitio, q. personalis det. et non ad domum d. Anto. ca. si aduerfarij. q. co. de eo qui mit. in p. s. p. smol. libi. Quæ r. monito ad domum sufficit. ad re incidenti excoicatione. Dñi de Rota decifione 362. Et in no. in ca. si aduerfarius. Allegatur p. eos in ordine nouissimo. Vide doct. in ca. de senten. excoicationis l. 6. Et eleganter Lap. alleg. 73. bñ. veru est quod in alijs snijs hie citatio, vt veniat ad audientiam suam in excoicatione, ut se porrigat. Et Elefiam] Quia text. dicit ea runda. Vnde hec constitutio nõ ex tenditur ad excoicatos & q. non sunt de collegio. d. Restitua. p. le m. vique ad oum 3. q. r. reintegrada. fm glo. Et cũ restituerit, ipfo iure, sine alia sua ipf. hie restituitur. Et in c. si quis de excep. l. 6. q. 7.

Vbi suspenduntur quicunque iudices per annum continentium. a ab episcoporum confirmatione & consecratione, qui se intromittunt de cognitione negotiorum in causis electionum episcoporum, quando antea ad papam est appellatum. Aut qui confirmationem aut consecrationem conferunt electis post talem appellationem, & si solum confirmationem conferunt, sunt suspensi ab ea tantum. Si confirmationem & consecrationem sic sunt ab vtraque suspensi. Similiter si partibus recedentibus, ab appellatione eam conferant, nisi prius inquirant si partes aliqua prauitate interueniente receperunt a dicta appellatione.  
 14 Tertiusdecimus ponitur in c. tanta. de exce. p. r. l. 2. non seruantes interdictum de quo dic vt supra. Interdictum 7. §. 7.  
 15 Quartusdecimus ponitur in c. sacro. de senten. excom. Vbi suspenditur per mensem ab ingressu ecclesie proferens sententiam excommunicationis nisi præmissa canonica monitione coram idoneis testibus. b  
 16 Quintusdecimus ponitur in capitulo. cum medicinalis de sententia excom. libro. sexto. Vbi suspenditur p. mensem ab ingressu ecclesie & a diuini officij ferens sententiam excommunicationis interdicti, vel suspensionis non in scriptis. Idem est si non p. scribat cam snie. Idem et est si requisitus non tradat in framem exemplum scripturæ. De quo dic vt supra. Exco-

municatio. 2. §. 2.  
 17 Sextusdecimus ponitur in c. quia sepe. de elec. li. 6. Vbi suspendunt ab officiis & a quibuscunque beneficiis, conuentus, capitula, collegia, aut singulares personæ infra scriptarum ecclesiarum, & quæ decedente prælato alicuius ecclesie cathedralis, vel regularis, vel collegiatae bona ab eo dimissa, vel vacationis tempore obuentia occupant & hæc quando eam non restituant, & vel ecclesie aut successori (non obstante quacunque consuetudine, priuilegio, aut statuto) & i. c. l. statutu declaratur id habere locum in omni emolumento, & intellige quando prælati principalis decedit. vide supra. Beneficiarius. §. 4. o.  
 18 Decimusseptimus ponitur in capi. hac constitutione. de offi. dele. li. 6. vbi conseruator suspenditur per vnum annum ab officio, si scienter intromittit se de alijs, quæ de manifestis. de quo dic vt supra. Conseruator. §. 1.  
 19 Decimus octauus ponitur in c. hac consul. tisima de re. eccle. non alie. li. 6. vbi prelati submitteentes bona ecclesiarum, seu iura sine consensu sui capituli & sedis apostolicæ licentia laicis sunt suspensi per triennium ab officio. i. executione officij & ab administratione, scilicet temporalium, secundum Ioan. Andr. Item clerici qui hoc scientes non denunciant superiori & sunt suspensi per triennium a perceptione beneficiorum illius ecclesie. quid autem requiratur vt hæc suspensio incurratur dic qd illa quæ requiruntur vt laici sint excoicati, qui vi aut metu id exigunt ab ecclesiasticis. de quo Excommunicatio. 7. Casus. 21.  
 20 Decimus nonus ponitur in capitulo. cum æterni. de sentent. & re iudica. libro. sexto. Vbi suspenditur per annum ab officio iudex ecclesiasticus ordinarius, vel delegatus, qui contra iustitiam & conscientiam in gramen partis alterius in iudicio

Et d. si qui. & in ca. de muliere. de ma. 7. interdicti. eccle. contra. Nec sufficit cautio. fm Io. an. in glo. Et Superiori] Item iuramentum tenetur tñ accusare cap. quem adm. de iur. reura. in fi. Item si pmississent obedientiam, pur accusant. c. ex parte. & accus. Et sumptus fuit hoc ex canone scda q. 7. Quia propter, & in auct. de nõ alie. §. secundo incipit. Economum.  
 a Ecclesiæ] Et si sic suspensio celebrarent, essent irregulares, sicut dum glo. itera ecclesiæ no. in c. is cui de s. excom. li. 6. per Io. An. Vel ecclesijs] Quibuscunque dicitur text. Et sic in hoc differt a capitulo, q. sepe. de ele. li. 6. Sed conueniunt iste dng decretales, q. dicunt dicta bona successoribus referuari, debere. c. Priuilegio.] Cap. p. de ver. sig. & c. si tibi de præben. 6. d. Præscripta] Scilicet legitimo spacio vide licet. 40. annor. vt in c. si. de consue. Adde text. seu alia c. rona billi. puta dicit gl. onere imposi to in fundatione. 18. q. 2. Eleuterij. & c. seruitum & de iureparato. c. fiteria. Vel sit statuto. vt. c. ga sepe. de elec. li. 6. intelliguntur deductus debitis ad q. ecclesia tenebatur & expensis seruiturij, & alijs oneribus, scilicet fabricæ hospitalitatis receptionis legatorum & nuncio rum sedis apostolicæ, & reliquis similibus. 21. q. 4. cap. 1. Et in triennio] Si obijciat 7. ele. cum & 7. formæ electionis, si in isto secundo casu deficiat eodem nature in expensis, & defecere dicit si semiplenè pauerit, vt no. ibi glo. in ver

judicio quicquam faciens per gratiam vel fordes, sed hoc non habet locum in arbitro. secundum Berna. quod limitat. Io. An. veru nisi succedat in loci ordinarij vel delegati. de offi. del. c. vno delegatorum, & eadē rōne nec in adiutore. 21 Vigefimus ponitur in cap. præsent. de offi. ord. li. 6. Vbi episcopi & superiores suspenduntur ab ingressu ecclesie, & inferioribus vero ab officio & beneficio, qui in subiectis sibi dignitatibus personatibus, prioratibus, vel ecclesijs bona in ipsis inuenta post mortem rectoris earum vel vacationis obuenientia quo modo occupant, tandiu donec restituerint occupata, nisi ex spali priuilegio, & aut consuetudine præscripta deis conueniant. Et aduerte q. hic loquitur de alijs bonis ab his de quibus in c. quia sepe. de elec. li. 6. de quibus. §. 1. 7.  
 22 Vigefimus primus ponitur in c. exigit de censu. li. 6. ubi episcopi & superiores suspenduntur ab ingressu ecclesie, inferiores ab officio & beneficio, qui uisitates exigunt pecuniã, vel munera, vel non a iustitatis recipiunt procuracionem, de quo dic ut infra uisitato. §. 3.  
 23 Vigefimus secundus ponitur in c. usurarij. de ufu. li. 6. Vbi suspenduntur episcopi, & maiores q. usurarij manifestis, non oriundis quocunq; titulo conceditur quomodo ad sensu exercendum, donec eos expellant.  
 24 Vigefimus tertius est f. c. episcoporum de priuilegio. li. 6. Sum. Ang. Pars 11.

ubi interdicit ingressu ecclesie illis qui celebrant profectibus excommunicationis publicæ, vel interdictis, aut eos recipiunt ad sacramenta ecclesiastica, vel sepulturam, & tandiu donec ad arbitrium excommunicationis satisfecerint cõpetenter, & si hoc interdicitu durante diuini se ingerant in ecclesiam suo agentes officio sicut prius efficiunt irregulares. cap. is cui. de sen. excom. lib. 6. & licet Archi. hic limitet istud ad excommunicatũ ab homine propter verbum domine arbitrio eius cui sententiam. Tamen Io. de fanquem sequitur Ge. ibidem intelligit de snia iuris & sic illud verbum cuius sententia. si iure, cõditoris, si hominis. Simile habes in ca. nuper. de sen. ex. & sic ten. Io. An. vt recitat Ge. ibi de arguit q. prædicta pena solum habet locũ quo ad exemptos nõ quo ad clericos non exẽptos, & possit teneri post factũ, licet ante factũ sit tenendum, q. etiam ligat non exemptos.  
 25 Vigefimus quartus ponitur in c. statum de elec. li. 6. vbi suspendit in triennio a beneficiis, qui defecerit i probatione eius f. quo obijcerit cõtra personam electi ad aliquã dignitatẽ vel personatum, ad quæ officia si se ingererit, & illud tẽpus ppetuo priuarẽ est, nisi in auctentissimè coniter, quod caluniosè nõ egerit h. intellige i beneficiis, quæ habet i illa ecclesie pro qua electio celebratur. c. si cõpromissarius. de elect. libro sexto.  
 26 XXV. ponitur in c. cupientes. de ele. li. 6. de quo. supra. Electio. §. 6.  
 27 XXVI. est i c. si cõpromissarij de ele. li. 6. Vnde eadẽ suspensio imponitur compromissario, si eligit scienter indignum, i n. fi

scilicet. plend. f. In probatione eius] Intellige siue sit crimẽ qd obijciat f. siue defecit, cũ generaliter loquitur. Vnde si plura obijcerit, & vnũ solũ pbauit, nõ punietur, si fida ad castationẽ sufficit. c. fter cetera. ff. respic. Et hoc tenet gl. ibi in ver. defecerit.  
 g. Ingresserit] Scilicet appria te meritate, vt ibi dicitur text. Secus si auctoritate superioris, vel si p. restituitur in sct. l. fi. C. d. s. p. a. f. 2. q. 3. Notadũ. h. Non egerit] Dicitur text. Manifestissimis documentis & c. puta quia defecerunt testes qui testificari promiserant, vel pbauerũ illũ excoicatum qui cũ cõsulto se prius ab solui fecerat. Ad hoc 2. q. 3. Pauli & c. apposit. de elec. li. 6. c. cõ. minist. gl. in d. cap. statum.  
 i. Indignum] Et incurrit d. r. a. m. panam ipso iure. & ita etiam notauerant.

Her. & Host. in c. innotuit. d. elec. & Inno. in c. cu in cunctis eo. ti. a. Excoicatioe ] Vide q notau su pra excommuni catio. 5. §. 11. b Ab officio ] Eo ipso. Hæc tñ pœna non exten ditur ad clericos seculares fed si alienant. Vide q notau. supra. Alienatio. c. Cullibet ] Cui v pœtuæ sine tñali. maxime eum pp obedi tarios, q faciebant hos pœtus reuocari, timentes ad claustrum emanant. Hæc cõ siliuio. Et dato q non sint obedi tarij, faciliõ remouent a suis officijs, de accusa. qualiter. a. in fi. de symo. c. licet cap per tuas. Nec puto e lo cū habere in religio q præst ecclesie seculari, & quasi clericus secularis. d. Si habet ] Er go non vñ regri ri consensus præ lati, quod verū est ad euadendā hãc pœna sed bñ ad pœnã validandū, qã requiritur ois solẽntas. de re. ecclie. nō alie. c. dudum. l. 6. Et qd prælatu est epi in non exẽptis, i exẽptis ve ro Papa vt dicit gloss. in q. cle. e. Modicū tps ] Itud modicū tps arberio iudic erit. de quo vide ibi gloss. f. Satis fecerint ] Ar. satis factis vsurpatis vs q sit necessaria declaratio iudicis, vt

compromittentes illud habuerint ratum. 28. XXVII. est in capit. solet de senten. excom. lib. 7. vbi suspensus est ab omni actu legitimo maiori exco municatione. 29. XXVIII. ponitur in c. non solum. & in c. consõnem de reg. li. 6. Vbi suspē duntur receptione quorū liber ad professionem mendicantium ordinum fratres qui aliquem ante annum probationis complem recipiunt ad professionem. 30. XXX. ponitur in cle. quoniam de 6. & ho. cle. de qua supra Clericus. 4. §. 2. contra clericos uirgatis ue stibus utentes. 31. XXX. ponitur in cle. 1. de re. ec. non alie. ubi suspē ditur ab offiõ b quilibet religiofus prædicens monaste rio, prioratu, ecclesie, seu administrationi cui libet, e si iura, redditus vel possessione eiusdem aliquid ad uitam seu ad certum tempus concedit quouis titulo, nisi necessitas, aut utilitas id expolcat monasterij vel ecclesie, & tunc cum consensu contentus si habet, d. aut si non habet sui prælati. Hoc tamen non extendit ad locationes, & ueditiones fructuum ad modicum tempus e vt ibidẽ. 32. XXXI. ponitur in cle. re ligiofi de deci. Vbi suspē duntur religiofi habẽtes ad ministraciones vel benefi cia ab officiis & administra tionib⁹, q non aliu, aut decimatum, aut decimarū debitarum, faciunt fraudẽ, si requisiti, j. mensẽ nō de stiterint, vel non satis fecerit usurpatis infra duos mē

ses & tandiu donec satis fecerint. f. 33. XXXII. ponitur in cle. de senten. de pœnit. ubi suspenduntur ab officio prædicationis omnes religiofi (exceptis illi qui decimas recipiunt) qui postquam fuerint requisiti per rectores ecclesiarum scienter omiserint facere decimas consentitibus de decimis soluendis, & hoc quā diu non fecerint si commo ditatem habuerint. 34. XXXIII. ponitur in cle. 1. de stat. mo. Vbi suspē ditur a beneficiorum collatione abbas vel prior nō habens abbatem propriū, aliõ verū h ab administratione ( si quam habet ) quod ( si non habet ) inhabilitatur ad habendum beneficium & administrationẽ, & hoc per annum, si solutares nō corrigiatis, & altos, vel capucia non fixa super humeros portare præsumpserit. Item secundum præmissa personarum distinctiones præfatas poenas suspen sionis inhabilitationis per biennium ipso facto incurunt si uenationi, aut a cucupatiõ clamorose, vel alias cum canibus aut auibus ex proposito inter fuerint, i & loquitur de monachis nigri, & collatio pertinet ad priorem claustralem, cum consilio & consensu maioris patris capitali, seu contentus durante tẽpore suspensionis abbatu vel prioris. vt ibi. 35. XXXIII. ponitur in clemen. cum sit, de magistris vbi suspē duntur quilibet etiam episcopi & superiores per sex menses sequentes collatione magistris seu doctoratus, qui aliquem promouerunt ad tale officium, nisi prius recepto iuramento quod ultra tria millia turonensium argenteorum in tali doctorationis solemnitate non expendet. k

supra dixi. Inter dictum 8. in prin cip. & post. i. g. Habuerint ] Vide q scripti su pra Excoicatio. 7. Casu 44. h Alius vero ] Dicitur. fm gl. ibi idẽ quam abbas, vel q prior, non habens abbatiam. i Interfuerint ] Secus ergo si a casu vel ei iuraz ad ueniam cũ retribus vt ibi dicit gloss. k Expēdit ] E manant hic consiliuio tum p eos magistrados diuites ne d pau perati remaneant, tñ pp pau peras, vñ magi strari non recu sarent, pp ea q nō possent face re expensis & si ista suspensio est publica, forte nō teneret de doctoratus, qã do doctoratus aliquis a tali sic suspen so publicẽ debe ret iterũ doctorari, secundũ lo. An. ibi. in gl. Secus si suspensio esset occulta.

Trige-

a In crimine hæ resis ] Oino ocul te, patet qã dicit eo ipso de quo dicit. vt 3. Excoi catio. 5. Casu. 11. a ibi aliqã reuõ li. de glo. in ver eo ipso. b Imponendo ] Quia dẽt aliqui q impedit offiõ inquisitionis con tra hereticos. c Cle. religiofi ] Glo. vult q intel ligat ab offiõ, qã non exprimit ab administratione vel ab officio. d Exceptione ] Et pp verbũ, maneat suspensus, q est fortius quam subiacet q induc at snam ipso fa cto. c. 1. de iniur. li. 6. & c. fi q sua dte. 17. q. 4. Et vi de. 5. Excoicatio. 2. §. 7. e. Excoicatioe ] Vide quã scripsi. 7. Interdictum. 8. §. 4. f In cis cui ] Ibi est optima gl. in versu sequentem.

36. Trigesimus quintus ponitur in cle. multorum, de hære. Vbi suspenduntur episcopi per triennium ab officio, si ocij gratia, aut amoris vel commodi temporalis obtentu, contra iusticiã & consciam omiserint pro cedere in crimine hæresis, a contra quenquã, vbi fuerit procedendũ, aut obtentu eodem prauitate ipsã, vel impedimentum sui officij imponendo, b quoquo modo vexauerint aliquem. 37. Trigesimus sextus ponitur in cle. religiofi e de priu. Vbi suspenditur religiofi q ex administratione eucharistie extremę vnctionis, vel solẽ nizatione matrimonij, aut quacunque absolute in debita aliquid acquisierit, nisi postquam fuerint requisi ti in mensem resituerint, donec satis fecerint. 38. Trigesimus septimus ponitur in c. quia in omnibus, de vsu. Vbi clerici suspē duntur ipso facto ad officij executione d fm Pa. ibidem q recipiunt ad communionem vel oblationem altaris manifestos vsurarios, & tandiu donec ad arbitrium episcopi satisfecerint. 39. Et est alia suspensio quã dicitur minor, hanc incurrit quis ex duobus. Primo ex quocunque mortali peccato, in quo quis existens, antequam pœniteat est suspensus ab omni sacramentorum participatione. vt in c. quæstum. de coha. cle. & mul. Secundo ex participatione cum excommunicatione in quo incidit minorem excommunicationem. Isti tamen si sic suspensi celebrant non efficiuntur irregulares. vt in c. si celebrat de cle. ex. mi. 40. Est & alia suspensio qua quis est suspē suso quo ad alios, sed non quo ad se, quẽ p prie suspensio non pōt dici, & ista ligantur clerici peregrini. vt in ca. 1. & 3. & de cle. pereg. Nam tales non possunt celebrare in publico antequam fidem certam fecerint

de eorum ordinatione, sed bene in secreto vt in d. c. 2. Si tamen celebrarent non eisẽt irregulares. vt not. Panor. mita. in d. capi. si celebrat. 41. Nullus episcopus aut superior incurrit sententiam interdicti vel suspensionis post tam a iure, vel a iudice, nisi de eis fiat specialis & expressa mentio. c. quia periculo sum. de sen. ex. li. 6. S V S P E N S I O 2. quo ad prolationem. Sciendum quod debet fieri in scriptis monitione pmissa, & ceteris sicut excoicatio. Et iõ quod dixi de sententia excommunicationis supra Excoicatio. 2. dic de prolatione suspensionis, vel interdicti vt patet in c. 1. de sen. ex. li. 6. 1. Verum appellatio suspendat interdictũ vel suspensionem sicut excommunicationem. e B. quod sic, si præcedat vt in c. ad hæc quoniam, de app. a contrario. Si tamen appellatio fieret etiam post suspensionem a temporalibus, vt puta ab ingressu domus, vineę & hmoi, vel interdictõ ignis vel aque & huiusmodi bene appellatio post sequẽs suspenderet eam l. non tamen. ff. de appel. nisi casus esset in quo damnatus publicẽ interesset statim puniri. l. constitutiones. ff. de ap. Ex quo patet quod suspensionẽ a beneficio ab officio, vel ab ingressu ecclesie non tollit appellatio sequens, quia spiritalia sunt. Et sic intelligit Inno. in d. c. ad hæc quã, vt ibi refert ibi Pa. in prin. Secus si suspensionis est a perceptione fructuum beneficij, quã temporis est vel a præbenda, qã appellatio bene suspē dit, etiam post interposita. Secus si suspē datur quis a canonica quia spiritalis est. lo. An. in c. is cui. f de sen. ex. li. 6. tenet q est tollit appellatio sequens suspensionẽ a beneficio, & illud qd dñ non suspendere appellationem sequentem interdictum vel suspensionem, dicit habere locum in merẽ spiritalibus per quã ligatur anima. 2. Quid si sententia suspensionis aut interdicti feratur sub conditione. R. nō ligabit donec extet conditio, & breuiter qd dicitur de excommunicatione, dic de suspensione. fm lo. And. in c. licet de sen. ex. li. 6. cum eadem quasi sit ratio. De quo etiam in d. c. ad hæc quando. Per Panor. 3. Quis potest suspendere, vel interdicere. G g 4 Respon.



**a** Quæ tria hæc omnia declarata sunt supra excommunicatione, & interdictionem.

**b** Quod q potest excommunicare, & e contra. Similiter qui potest excommunicare, potest interdici, & q potest per censuram ecclesiasticam cogere, potest hæc tria facere scilicet excommunicare, suspendere, & interdici, quæ tria a intelliguntur nomine censuræ ecclesiasticæ c. quarrenti. de ver. sign.

**S** V S P E N S I O 3. quoad penam doct. factis intricatis loquuntur, quamvis Pa. in c. cum dilectus de consue. super gl. in ver. a suspensis ver. vnde in hac materia. & in c. si celebrat. de cle. excom. mi. clarius dixerit nihilominus tu vt clarius capias.

**1** Aduerte primo & distingue sic, quædam suspensio est a iure, vt in calib<sup>9</sup> s. positus qdâ ab hofe, & huiusmodi, quædam est ab aliquo qui proprie est actus alicuius ordinis, puta a celebratione, ab officio, ab ordine, & huiusmodi, quædam ab alijs actibus q non pertinent ad aliquem ordinem. Si suspensio sit ab actibus alicuius ordinis sic aut talis suspensio est cû tali modificatio ne. l. quouisque satisfecerit, vel penituerit, & sic fit a iure, vt l. 16. 20. 21. 22. 23. 31. 32. 36. 37. di. sic fm Arc. Et no. Ge. in c. quia sepe de elect. lib. 6. non efficiuntur irregulares si celebrant, vel exerceat actum ordinis deputatum, quia fm eum isti potius videntur a deo suspensum quam a iure. Si vero talis suspensio sit a iudice sic erunt irregulares. p. riuu tñ tenet gl. in c. pñci de of. or. lib. 6. qd suspensio a iure tali mō sūt irregulares cuius opi. tenerē ante factū, sed post factū illā Archi. Si vero dicta suspensio nō sit cū tali modificatione, siue sit a iure vel a iudice efficiunt irregulares exercere actū alicuius ordinis. vt in c. 1. de sen. ex. lib. 6. & in c. 1. de sen. & re. iu. lib. 6. si autē dicta suspensio non sit circa ea quæ pertinent ad actus ordinis sed circa alia ab ipsis, & sic non eēt irregulares eam non seruantes. sed alio mō debent puniri, dicta duo c. loquunt proprie qñ exercet aliquod deputatum certo ordinis. vt no. in d. c. cum dilectus. & c. si celebrant. & in d. cle. cupientes. de penis.

**2** Et aduerte scdo qd est quædam suspensio ab actibus ordinis. q fit a plaris, vel a iure de qua dic vt dixi hic. s. Quædam q fit a p. scilicet ad certū rps, vel etiā simpliciter. & ta-

lis nō inducit irregularitatē. licet nō seruetur fm Io. an. in c. is qui de senten. excom. lib. 6. quia non inuenitur iure expressum.

**3** Aduerte. 3. qd vt patet ex supradictis in tri. Suspensio primo suspensio multipliciter imponitur & no. glo. in d. clem. cupientes. & ideo vt scias quando concernit actū ordinis explam abo. Aliquando enim quis suspenditur a pontificalibus solum, & sic fit celebrat etiam in pontificalibus, non efficitur irregularis secundū Hostien. & W. durandi quia non sunt de substantia ordinis vel officij, quia sine ipsis quolibet officium potest celebrari. Ego tamen tenendo qd episcopus patet sit ordo (vt communiter tenent canonisse) credo quod si celebrat in pontificalibus, vel exequitur aliquid qd ad ordinē episcopus pertineat, efficitur irregularis. Secus exercedo iurisdictionalia, quia sunt separata ab his q sunt ordinis episcopi, & ideo eps suspendus a pontificalibus, non est suspensus a iurisdictionalibus vt no. Pa. in d. cap. cum dilectus. Aliquando suspenditur a sacramentorum perceptione vel participatione, & sic similiter non est irregularis si contra faciat. vt no. in c. si celebrat. de cle. ex. mi. quia participare non est ordinis vel officij, quia laici etiam participant secundū. Inn. in c. 1. de senten. ex. lib. 6. idem tenet Hof. Aliquando suspenditur a collatione sacramentorum, & sic similiter licet conferat non est irregularis, quia sine solemnitate conferuntur etiam sacramenta a laycis. fm Inno. in d. c. 1. & Hof. libidem. Limite verum quando confert sacramenta non vt tanquam habens ordinem, sed simpliciter sicut & laycus. Aliqñ suspenditur quis ab ordine subdiaconi, & sic si exercet officium diaconi vel presbiteri erit irregularis. Secus si ab ordine presbiteri esset suspendus, quia posset exercere officium inferiorum ordinum cap. significauit de cor. vitia. Sed suspensus ab officio sacerdotij seu sacerdotalibus, est suspensus ab episcopalis sed non e contra. Similiter suspensus a collatione ordinum simpliciter est suspendus a collatione cuiuslibet ordinis. Sed suspensus a collatione sacerdotij non est suspendus a collatione ordinis. Sed suspensus ab inferiori intelligit suspendus a collatione superioris ordinis fm Hof. in c. dilectus

alios

**a** Que fundentur in ordine. 1. Dicitur quod si quis suspenditur a iure de iure videtur suscipi ab omni officio quod est supra iudicium. c. 7. q. 1. c. 1. pan. 1. Et sic saluat secundū eum opi. Io. an. dicit de mixtura inter ordinē & iurisdictionē ecclesiasticā. b. Respō. q. sic. 1. Vide gl. c. is cui de sen. excom. li. 6. in uer. in ea. c. In gl. i. secundū Ioan. Que dicit q concessio maior inhihet minori cui interdicitur pōneri ciuitatis ipsa ciuitas.

**ma.** & obe. ubi abbatissa quæ non habet ordinem, tamē cōfert beneficia quod est iurisdictionis, quia illud conceditur sibi rōne religionis, sed non religioso nō dat iurisdictionē spiritualis, nisi rōne ordinis, non tamen credo incurrat irregularitatem si ea quæ sunt iurisdictionis exerceret. ar. d. c. 1. de sen. excom. libro. 6. Item no. glo. in uer. beneficiis, in c. sepe. de elect. li. 6. & in cap. p. senti in uer. off. de of. or. li. 6. quod suspensus ob off. ipso facto suspensus est ab omnibus beneficiis, sed non e contrario. Sed glo. magna, ante fi. in d. cle. cupientes, sic e corda vt suspensus pro leui causa, puta facto ex quo imminet scandalum de quo dubitatur an sit mortale, sic non priuatur. Si vero est pro delicto graui, sic fit est in mora petende absolutionis priuatur a perceptione fructus beneficii, quia propter officium datur beneficium. Si non est in mora non priuatur fructibus beneficii, & sic concordat opinionibus diuersas. Aliquando suspenditur quis a diuinis officiis. Et tunc non potest nec officari, nec cū aliis interesse seu audire, secundū Hostie. Goff. & Ray. Non tamen erit irregularis, si solū interit vt simplex laycus, vt patet ex dicto. **4** Vtrum interdicitur ab ingressu ecclesiæ possit officari extra ecclesiam. R. q. sic, b

sed non e contrario, & cū interdicitur ecclesiæ intelliguntur interdictiones ecclesiasticæ sacramenta. 33. q. 1. latorem, in gl. 1. fm Io. c. sed e contrario communiter tenet in hoc casu, quia talis celebrare potest extra ecclesiam.

**5** Quid si interdicitur ab ingressu ecclesiæ intrat & audit ibi diuina. R. q. licet mortaliter peccet, nō tamē efficitur irregularis nisi ipse celebrat quæsi utens officio suo si cur prius, fm Gem. in d. c. is cui, de sen. excom. lib. 6. & ibi est tex. clarus.

**6** Sed nunquid potest intrare ecclesiam ad orationem tempore quo ibi diuina non dicuntur. R. quidā tenent q non, sed Cald. quē sequitur Geminia. in d. c. is cui tenet q sic licet, & placet per rōnem pñti cap. is cui. **7** Aliquando suspendit quis ab administratione ecclesiæ tñ in temporalibus quā in spiritualibus, & talis celebrat non est irregularis, quia non est suspensus ab ordine secundū Pan. in c. si quorundam, de solutio. ier. sed dubitatur, & Ioan. an. ibidem.

**8** Aliquando suspendit quis ab aliquo officio puta ab officio prædicationis, & non efficitur irregularis si prædicat vel celebrat vt in cle. cupientes, de penis, no. Pa. & sequitur Cald. ibidem. Secus si ab aliquo alio officio annexo alicui ordini.

**9** Aduerte quarto quando quis suspensus est a canone propter defectum corporalem propter quem prohibetur promoueri, de quo habes supra. Corpore uitiatu, & talis si proueat & celebret ( licet mortaliter peccet ) non efficitur irregularis secundū Pan. in d. c. si celebrat, in uer. suspensus vero propter defectum.

**10** Quid si iudex post appellationē posuerit interdictionem vel suspensionem, & post qd celebrauerit, & iudex appellationis pronuntiauerit appellationem nō tenere erit ne irregularis talis qui celebrat. R. secundū Bernar. uer. secum trahat, & Hostie. in cap. pastoralis, de app. q. si appellauit ex causa friuola & non probabili, sic erit irregularis, alias non.

**S** V S P E N S I O I I I I . Seu interdictionum quomodo relaxatur. Aduerte quod si imponitur a iure vel a iudice, sic donec satisfeceris, uel penitueris, sic facta satisfactione vel penitentia relaxatur ipso facto, secundum Panorm. in ca. cum tur. de usu. super

a. Sup. gl. in ver. donec q. hoc dicit. no. in c. non est. de spon. in sex. & in glo. in ver. donec. si vero imponit simpliciter. sic necessaria est absolutio. Et de hoc videtur. Interdictum. 8. in princip. 1. Sed quis potest absolute. R. secundum communiter doc. in d. c. si quorunda. q. si simpliciter est imposita a iure. potest episcopus. nisi ubi conditor canonis sibi referuat. arg. c. nuper. de senten. excommunicata. Si vero non sit simpliciter. sed ad tempus facta. sic tenet gl. in versic. suspensos. in s. ceteris. in c. cupientes. de ele. l. 6. & in cle. de hereti. in versic. excommunicationis sententia. q. solus conditor canonis potest absolute. Panormi. etiam in d. c. si quorundam tenet. etiam si simpliciter sit inflicta propter peccatum. q. episcopus non potest. nisi in casibus in quibus potest dispensare. quia poena propter dilectum posita intelligitur perpetua. vt in l. seruus. C. de poenis. no. Innocen. in capitulo. ex literis. de consti. & est tibi bona gloss. in versic. in perpetuum. Secus esset si propter contumaciam esset inflicta. quia sic potest. Episcopus absolute. arg. i. d. c. ex literis. & quod no. Innocen. in d. cap. 1. de excess. prela. refert tibi hoc Panormi. In sententia vero suspensio nis simpliciter facta ab homine absoluet qui tulit. vel eius superior. secundum q. dicitur de sententia excommunicationis. 24. q. 1. si Petrus.

2. Sed quomodo absolutio fiet Resp. solo verbo secundum Hostien. Dicendo reuoco vel remoueo. vel absoluto a tali sententia & huiusmodi. Faciunt ad praesara quae no. supra Interdictum quomodo relaxatur. quia ambulat pari passu interdicitu. 8. p. totu.

3. In ouibus casibus suspenditur quis. & tamen non potest restitui a suo suspensore. sed solum a Papa. R. q. in tribus. Primus quando clerici. vel regulares propter exhi-

bitionem sacramentorum hereticis. aut propter receptionem elemosinarum vel oblationum ab eis. vel pro traditione ecclesiae sine sepultura praedictorum hereticorum sunt priuati ab eorum ordinariis officio. c. excommunicamus. de hereti. Secundus est in suspensio a collatione beneficiorum pro concilio. post prima & secunda monitione inuenio culpabili in conferendo beneficia indigni. graue. de praehendo. Posset tamen iste ab vno principali Patriarcha restitui. vt in distu capitulo graue. Tertius in degradato. c. ex tur. de clerici. non resti.

**S**VSPITIO Vide supra iudicare. S. 8. & Praesumptio. 1.

**S**VSVRRATIO Est oblocutio mala de proximo facta occulte ad dimidendam amicitiam aliquorum. Conuenit enim cum detractione. quia uterque dicit malum de proximo in eius absentia. sed intentione distinguitur. quia susurro intendit discordiam inter amicos disseminare. vt dicit gl. ad Rom. 1. super ver. susurrantes inquit. inter amicos discordiam seminantes. Detractores autem aliorum bona minuunt. vel negant. & honorem seu famam intendunt perimere. dicitur susurro biliguis. quia vt plurimum duabus linguis vtitur dicens vni malum de alio & e contrario. & nedum est peccatum mortale. sed grauisimum. vt patet Prover. 6. Sex sunt quae odit deus &c. & septimum quod detrahitur anima eius. scilicet qui inuicem inter fratres discordias. Ratio quia amicitia praeminet inter bona exteriora ecclesiastici. 6. Amico fideli nulla est comparatio. & grauius peccat b quem detractor qui famam eripit. aut contumeliosus qui honoru dedit. quia. 8. Ethic. dicitur. Melior est amicus quam honor. & amari quam honorari. Et tenetur multo magis ad restitutionem. quam fures & latrones. Et ideo non potest absolui. nisi quantum potest restituat amicitiam quam abstulit. vel alio modo satis faciat si eam restituere non potest. Haec ex Tho. 2. 2. q. 74. arti. 1. & 2.



**T**ABELLIO Dicit habens publicum officium scribendi instrumenta ad faciendam fidem. alias dicitur tabularius. vt in l. generali. C.

de

1. Multipliciter. Quandoque enim dicitur publicus persona. quia gerit officium publicum quandoque clericarius. quandoque tabellio vel scriba vel notarius. de hoc Bar. in d. c. quoniam contra 4. no.

2. Resp. q. princeps 3. Not. q. si notorius peccator remel officio. quod postea amplius creatus tabellio. secundum Bal. illum ex art. 1. 2. C. de manu. vi. Refertur & sequitur p. singu. Roma. in l. si respo. S. viro. ff. de iur. ma. 38. Estlen. p. l. iudicis. C. de digni. lib. 12. at de Barba. in c. at si cleric. in prin. 4. col. de iudic. vbi ad hoc allegat gloss. quam dicit fin. in aut. de armis. & ibi limitat Bal. quia de notariis esse peccatus pp. delictum enormem. puta qd falsitate commisit. secus si propter aliquid delictu. puta qd hominem vulnerauit. vide quae notauit supra legitimo i. prin. & doctor Spe. c. infame. in fi. ]

Vbi dicitur civitatem non recognoscere superiorem rem habere tamen iurisdictionem in populo. sicut imperator in vniuerso. sed nihil dicitur creatione notarioru. d. Glo. in d. l. generali. ] Et glo. magna circa medium. quae dicit q. notarij tenentur scire leges. ne facientes illicitos contra penam subeant.

3. Spe. de Instru. edi. ] In § restat. ver. sed nunquid tabellio. vbi dicit verba formalia praedictae gl. Adde hic supra. Restitutio. 1. ver. vlt. art. 5. 6. adde Bal. in l. 3. C. de eunuclis. vbi dicit q. tabellio qui constituit instrumentum illicitum debet puniri etiam criminaliter. quod est notandum secundum eum. allegatur optimus tex. in S. quia vero verisimile. in fi. aut. de non alie. colla. 2. allegat etiam Io. de Ana. in cap.

de tab. scrib. lib. 1. q. 8. de multiplici eius nomine. not. in c. quoniam contra. de proba. 1. Quis potest facere aliquid tabellio. R. q. princeps b. & qui ipse committit. Itē reges qui non cognoscunt superiorem. & ciuitates que habent iura principis. & Papa vt vult Inno. in c. cum. p. de fide instrum. & Bal. in l. infame. in fi. c. ff. de pub. iudi. Idem dicit de alijs magistratibus seu dominis iurisdictionem habentibus. respectu iurisdictionis eorum. & non solum praelati in temporalibus. sed etiam in spiritualibus. de hoc vide Pan. in d. ca. cum. p. pen. col.

2. Sed quaeritur an notarij constituti a talibus possint vbique consicere instrumenta. R. In Panormi. in d. c. cum. p. q. non nisi in territorio constituentis. vnde creatus ab imperatore non conficitur in terris Papae nec e contrario. Sed bene instrumenta consicere in territorio illius qui eum constituit. valent etiam extra territoriu. quomunē opin. vt in d. ca. cum. p. no. Pan. pe. colu.

3. Vtrū possint clerici esse Michael. de vlt. Ang. in l. si sciente. ff. de partic. p. et lis no. t. p. tenentur restituere vltimis. quas desierunt in suis instrumentis. allegat etiam Bal. in l. 2. C. de fal. di. q. vidit vitium notarium condemnari de falsi. ob. ex eo quia apponit penam in instrumento. Et sic nota q. licet in principali vel leat instrumentu. tamen quae est falsum in accessorio potest accusari & falsu. vt de et bboni. tex. in l. 1. c. vt ne adaptocri. l. 1. r. & vide ibi Ange. & Bar.

4. Scilicetiam ] Dicit Inno. q. qui licet tenetur scire per se ad suu officium exercendu. alias si committit talli. querebatur p. ignorantiu tenetur. d. l. illi. ciras. & regula non est. de regu. iur. in 6. idem dicit Pa. in c. sciente. no. clerici. vbi mon. Itē si omittit aliquid in instrumento apponere qd nocent parti. tenetur dampnis interest. ff. de ma. gl. conue. q. rex. In Bar. & alios ibi est fin. & stabitur iuramento parci. quantum sic interest est. In Cal. & Al. in l. q. accusare. C. de ed. in i. notarij. hoc falsu est. Secus si culpa. quia tunc debet restitui. ubi restituit vel aliter. vt dicit Bal. in l. si in pe. col. C. de eden. p. rex. ad hoc sing. secundu est ibi in l. argentarius. §. en. aut. & ibi Bal. & Aug. ff. de eden. vide per do. factu in errore scribe. C. de testam. g. ad artem notarij ] Nota & notarius in prin. fide officij sex debet iurare de conscientia. vt dicit Hostien. & Panorm. in d. c. sciente. Primo q. de his q. videbit & audiet & requisitus fuerit sine dimittit ne veritatis. & commixtione falsitatis conficit instrumentum. qd semper requisitus debet consicere. nisi eum miserit falsitatis in officio. Ita dicit l. si aliqui. C. de iur. & Archi. lib. 10. & vide Inno. in c. factu. tatis.

Michael. de vlt. Ang. in l. si sciente. ff. de partic. p. et lis no. t. p. tenentur restituere vltimis. quas desierunt in suis instrumentis. allegat etiam Bal. in l. 2. C. de fal. di. q. vidit vitium notarium condemnari de falsi. ob. ex eo quia apponit penam in instrumento. Et sic nota q. licet in principali vel leat instrumentu. tamen quae est falsum in accessorio potest accusari & falsu. vt de et bboni. tex. in l. 1. c. vt ne adaptocri. l. 1. r. & vide ibi Ange. & Bar.

5. Vtrum tabellio puniatur si conficiat instrumenta de actu reprobato a iure. Resp. Pa. in c. circa. si. de fi. instr. q. sic. l. iubemus nulli. C. de fa. san. ecclie. gl. in d. l. generali. d. no. in Specu. in tit. de instru. edic. e. 6.

6. Quam scientiam fidei habere. R. Bar. in l. fi. C. de tabel. lib. 10. q. debet scire summa. & similia quae pertinent ad artem notarij. & alias imputabitur sibi. non tamen tenetur esse doctor. facit quod not. Innocen. in cap. cum in cunctis. de elect. & ideo parti tenetur restituere dampnu quod imperitia sua dedit. l. illicitas. §. sicuti. ff. de offic. pref. d. not. Panormita in d. capitulo. 1.

7. Vtrum tabellio puniatur si conficiat instrumenta de actu reprobato a iure. Resp. Pa. in c. circa. si. de fi. instr. q. sic. l. iubemus nulli. C. de fa. san. ecclie. gl. in d. l. generali. d. no. in Specu. in tit. de instru. edic. e. 6. Quam scientiam fidei habere. R. Bar. in l. fi. C. de tabel. lib. 10. q. debet scire summa. & similia quae pertinent ad artem notarij. & alias imputabitur sibi. non tamen tenetur esse doctor. facit quod not. Innocen. in cap. cum in cunctis. de elect. & ideo parti tenetur restituere dampnu quod imperitia sua dedit. l. illicitas. §. sicuti. ff. de offic. pref. d. not. Panormita in d. capitulo. 1.

in pe. col. C. de eden. p. rex. ad hoc sing. secundu est ibi in l. argentarius. §. en. aut. & ibi Bal. & Aug. ff. de eden. vide per do. factu in errore scribe. C. de testam. g. ad artem notarij ] Nota & notarius in prin. fide officij sex debet iurare de conscientia. vt dicit Hostien. & Panorm. in d. c. sciente. Primo q. de his q. videbit & audiet & requisitus fuerit sine dimittit ne veritatis. & commixtione falsitatis conficit instrumentum. qd semper requisitus debet consicere. nisi eum miserit falsitatis in officio. Ita dicit l. si aliqui. C. de iur. & Archi. lib. 10. & vide Inno. in c. factu. tatis.

etatis, hanc, & requisitus tenetur conficere instrumentum, nō notar? dicitur seruus publicus, vt d. h. ali quid, Secundo iurat q' secreta sibi iniuncta celebrabit, hoc verum qñ ex iura causa iungitur silentium, ahas non cum sit psona publicam nō debet latere sed palam fatere, ar. c. 1. vt ec. benefici. Tertio q' super nullo illicito. Secundo patitur se rogari nec conficere instrumentum. Alias debet deponi & ab offi' remoueri. l. i. i. in b. in b. ubi n. c. de fac. san. ecc. vide supra restitutione. i. in ver. v. r. ar. ius. §. 6. Quarto q' d' omnibus instrumentis tenebit pnes se pro collu, pro hoc. ca. qm' contra, de pba. Quinto q' erit si delis illi a quo fuit cōstitutus, & si scires dñm suū trahar' in eueleabit p se vel per nunciu. Sexto q' exercebit offiū romotis amōf cupiditate odio, & timore s'm bonam conscientiam de quo vide Spec. de instrum. edic. §. rellax ver. quare sub qua forma vbi pōit forma creandi tabelionem, hac Pa. Et notarius pandens alteri actiones antequam sint publicare dicitur gubras, patet ex secūdo q' iurat vt dictum est supra & secundum Bal. in

7. Quæ requiruntur ad validitatem instrumentorū. Respon. q' 14. quæ. no. Pa. in d. c. i. in 1. col. in fine. a. Debet imponere. Primò in uocationem nominis domini. Secundo annum domini. Tertio nomen imperatoris in terris sibi subiectis, vt regis vel Pape. Quarto nomen cōsulis, sed istud non seruator. Quinto locū contractus. Sexto mensem & diem. Septimò indicationem. Octauò seriem facti. Nonò testes. Decimò signū consecretum notarij. Vndecimò q' confecta coram, par tibus legatur. Duodecimò, quod sit cōstitutus notari? ab eo qui habet potestatem. Tertio decimò qd' appareat q' notarius fuerit rogatus. Quartodecimo quod talis notarius sit habilis, quia si esset excommunicatus notorie, b vel priuatus potestate & huiusmodi non valerit, de quibus omnibus vide per eundem Pa. in d. c. 1. si placet.

**T**ACITVRNITAS aliquando est actus virtutis quando congruo tempore tenetur. Aliquando vero est nomen vicij. Vñ Gre go. Si inordinatum silentij culpa non esset propheta non dixisset scilicet Isaias. 6. vñ mihi quia tacui. & est in genere delicti, & est aliquando mortale peccatū scilicet non loquitur cum tenetur loco & tempore, puta tempore cōfessionis, correctionis instructionis, & huiusmodi necessario fidez, vt in gl. 25. d. s. a. l. s. aliquando veniale vt quando homo non loquitur cū deberet tamen sed non de

necessitate. Aliquando nullum quando expectatur locus & tempus congruum, & secundum hoc intelligitur illud 2. Thi. vlti. iusta importuna opportuna. Vbi glo opportuna quātum ad eos quibus placet. d. Importuna quantum ad eos quibus displicet, dummodo in futuro prodesse possit. Sed quando omnino nō poterit prodesse, sed sunt incorrigibiles sic cessandū est, secundum illud nolite sanctum dare canib. Mat th. 7. nisi sit prælatus propter alias ne corrumpan tur tenetur talem tradere sathan de quo vide supra correctio, primo §. 3.

**T**ALLIAM Vel examinationem collectā seu quæstam vtrum possint domini suis subditis imponere. Respon. vt ex Ricar. in 2. dist. 44. quæst. 2. ar. 1. colligo quod princeps solus potest de nouo imponere pro bonis communis promunitione, aut defensione compensata subdito: si qualitate & quantitate, & quādo principis facultates nō sufficiunt ad hoc ff. de pub. & nec. l. vestigalia. Similiter rex qui non recognoscit superiorem vel alij q' p' scripserint iura imperij. Nam nullus nisi princeps solus, aut qui p' scripserit: ut iura imperij, potest super talis & exactionibus leges condere, vel priuilegia concedere, vt patet in l. vnica. c. de vaca. mu. & l. semper. §. fina. ff. de iure immunita. unde alij licet sibi vtruptent errant vt patet in eo quod legi, & not. per Panormita. in 8. nota. in capitul. per venerabilem, qui fil. sint legitij. & capitul. sanè, de priuileg. not. Barto. in l. infamem. in fin. f. ff. de pub. iudic. in l. Hostes. ff. de cap. & in l. publica nus. §. in omnibus vestigalibus. ff. de pub.

Si

l. si. versu. extra q' ricut de d. d. is. C. de edendo, nota rius taliter pandens tenetur pona salt per tex. in l. q. §. 5. infra. menta. ff. de p. nis. c. Collu in fine. J. Et gl. magna in d. l. generali. Et Specu. de instrum. edic. in prin. b. Notorie J. Vñ d' aliquis q' nota ut. J. falsarius. §. 12. & vide cōt. l. i. Alex. 10. l. 12. c. Vñ in gl. 25. d. 4. Salsas, J' in ver. plus placet q' dicit in placis tarrūrnitate esse peccatum mortale. d. Quibus placet J. De his omnibus vide c. hē rector. 43. dist. & ibi in fin. de isto. verbo spontane. e. Dicit canib. J. taciturnitas quādoque habenda est pro confessio ne. Et est quidocumque taciturnitas hē pro expressio l. cum qd' ff. si cer. p. c. gratum, de off. deleg. f. Infame. in fi. J. Ibi Bar. trahat d' his qui pnt restituerent ad famam, & in l. hostis, de his qui pnt inducere bellū & c. in

§. in omnibus vestigalibus. Respon. q' 14. quæ. no. Pa. in d. c. i. in 1. col. in fine. a. Debet imponere. Primò in uocationem nominis domini. Secundo annum domini. Tertio nomen imperatoris in terris sibi subiectis, vt regis vel Pape. Quarto nomen cōsulis, sed istud non seruator. Quinto locū contractus. Sexto mensem & diem. Septimò indicationem. Octauò seriem facti. Nonò testes. Decimò signū consecretum notarij. Vndecimò q' confecta coram, par tibus legatur. Duodecimò, quod sit cōstitutus notari? ab eo qui habet potestatem. Tertio decimò qd' appareat q' notarius fuerit rogatus. Quartodecimo quod talis notarius sit habilis, quia si esset excommunicatus notorie, b vel priuatus potestate & huiusmodi non valerit, de quibus omnibus vide per eundem Pa. in d. c. 1. si placet.

**T**ALLIAM. Aliquando est actus virtutis quando congruo tempore tenetur. Aliquando vero est nomen vicij. Vñ Gre go. Si inordinatum silentij culpa non esset propheta non dixisset scilicet Isaias. 6. vñ mihi quia tacui. & est in genere delicti, & est aliquando mortale peccatū scilicet non loquitur cum tenetur loco & tempore, puta tempore cōfessionis, correctionis instructionis, & huiusmodi necessario fidez, vt in gl. 25. d. s. a. l. s. aliquando veniale vt quando homo non loquitur cū deberet tamen sed non de

Si vero talia nō sunt ad utilitatem boni communis, nō potest eas imponere, & si ponit subditis nō tenetur ei obedire. Alii autē dominia p' fatis nō possunt de nouo talias imponere suis subditis, nisi per legē, vel se nauconsultū uel constitutionem principis eis concedatur. d. l. vnica, vel p' cōcessionē a p'ncipe ex causa & specialiter impetraā. l. vni ca. c. de superind. l. i. no. no. Arch. i. c. si quis romipetas. 24. q. 3. & quod legitur & nor. in c. innoauamus. de cōs. de quo §. pedagogū. §. 1. vel per consuetudinem diuinam nō p' violentiam sed sponte approbata ab omnibus cōmuniter. C. de canone larticularū. l. p'cepit lib. 10. & C. de auro coronario. l. vna. in fi. l. 10. & q' sit talis consuetudo de cuius initio non extet memoria vt in c. super quibusdā. de uer. sig. & uide qd' no. Bar. in dicto. §. in omnibus uectigalibus' aliter si exigunt tenentur ad restitutionem illis a quibus extorserunt, si sciunt vel eorū hereditibus, aut si nesciunt commune secundū Tho. in epistola quādā ducissimā. Limitat hoc Pa. in c. peruenit, a de immu. ecc. uerū quando imponunt p' publica uilitate aut p' alio respectu, sed si imponunt pro necessitate ipsius ciuitatis licite faciunt.

1 Sed quando dicuntur ad uilitatem boni cōmunis tallie. & s'm Ric. ubi §. qd' aliquādo directē pura quādo imponuntur p' defensione fidei, vel regni, pro refectione potitium uiarum & huiusmodi. Aliqñ indirectē vtrūta quando eius frater vel filius est captiuus, vel aliqua terra & sibi cepta, & rex imponit tallias vt recuperet, quia si redundat in bonū subditorū, quia redditur rex magis potens, vel maritat filia & huiusmodi. Addit tamē Ric. ubi §. quod negotio expedito (si facultates regis superabūdat & aliqua cōmunitas nimis grauaf) q' debet ei subuenire sicut facit caput mēbris. dicit etiam idem Ric. in quolibet. 3. q. 27. q' licet non debeat subditos talliare quādo facultates sue sufficiunt, tamen nō ē dicendum facultates sufficere, quando non potest defendere vel commune bonum pmouere.

re, nisi ita deputaret se quod nihil sibi remaneat in thesauro quo se iurare possit si ite rum infra breue tempus ab aduersariis in uadereur, maxime si multos habet infidiatōres, tali enim regi necessarius est thesauro, q' aduersarij hoc scientes magis est timē, & magis pacifice uiuit & possidet regnū, licet melius esset thesaurizare amore hoium subditorum, q' argentum vel aurū. 2 Verū domini qui auferūt a subditis vltimum quem habent in aliquo memore & huiusmodi teneantur restituere. Respon. q' tenentur ad restitutionem nisi sint tales subditij quasi serui, ita quod nihil habent propriū, sed ipsum vltimum habet quasi pro peculio, ita quod dominus ad libitum possit reuocare. Similiter alij qui usurpant ipsum tenentur eis non dominis.

3 Quid de prælatis qui pro eo q' aliquid p' penderunt legato vel alijs maioribus exigunt plusquam expēderunt a subditis. Respon. quod tenentur b extorta restituere, & tantundē de suo pauperibus erogare, & si superior cui querela de hoc fit fuerit negligens, canonicè subiacet vltioni. cap. quia plerique de im. m. ecll.

4 Quid de deputatis ad tallias diuidēdas qui vnum magis alleuat. Respon. tenentur ad restitutionem aggreguato in quātum plus aggregauerunt, vide §. resti. i. in uer. sedes §. 4.

5 Vtrum occultantes bona sua ne tallientur secundum suas facultates teneant. Respon. quod si tallia est iusta, tenentur illis qui p'pter hoc fuerit magis grauati. Si vero nullus fuit propter hoc magis grauatus, sed dominus minus habuit sic tenentur ipsi domino, nisi forte aliquando fuissent iniuste ab eo grauati, quia possent compensare. Si vero tallia est iniusta, non tenentur quia possunt occultare licite. Idem dicit quando tallia est indeterminata, puta deputatur aliqui vt exigant quantum possunt s'm facultates subditorū, nō tenentur se propalare, nec similitertē restituere exacto es qui aliquos alleuant, licet peccet morali ter. ar. 1. 2. q. 1. quia ex hoc nullus grauatur nisi esset necesse sepius reiterare, quin sic tenentur ad restitutionem aggreguato exactores qui contra conscientiam aliquos alleuant, concordat Monal. ti. resti.

Resp.

a Ex proprio motu sic... b Tanti j dicitio... c Tēperantia

Re. Pa. in c. peruenit. 3. col. ver. 4. conclusio. de immu. ec. q. p. a. p. in c. p. in c. p. in c. p.

fine fraude & malitia, sic possunt tolerari. Si vero non est certu, aut credant uerisimili...

TANTVM Est dicitio taxatiua solis respectu eorum quibus annexit, & excludens...

TEMPERANTIA Vide sobrietates.

TEMERE Facit qui scienter actu sibi iure prohibito sub colore fraudulento facit...

TEMERITAS Est audacia in malum. I. libemus, secundo. S. ane si hoc. C. de sacrosan. eccle. no. Car. de sum. tri. 1.

TEMPVS Anni quando requiritur completum, vel sufficit inceptu. Re. Pano. in cad. nostra, de regu. q. in dubio iuris tenendu est q. in dignitatib. fauor considerat. Et ideo annus inceptus habetur p. completo, ira tenet glo. in d. c. sed fallit in epatu, ubi est speciale q. sit completus. In regulis obseruatione ubi e grauius & labor, & sic odium, ideo completus exigitur, ar. c. quia in insulis, de regulis & sic intelligit. 20. q. 1. si in qualibet. & in c. significatum de regula. Regulariter vero debet e completu, nisi aliquo iure caueatur, vt no. Archi. in c. si annum quartum decimum, de iudic. li. 6. de quo vide supra. Etas per totu. Hora. 24. pars diei. Punctus e quarta pars horę. Momentum est decima pars puncti, fm. 10. an. in c. 1. de causa pol. & proprie. & ibi Pano. super prima gloss. & sic 40. momentis hora constat.

TERGIVERSATOR Est qui in tota aliter recedit. 1. quæst. 3. S. notandum secundo sub. cap. si quem, vide supra. Accusatio. S. 8. quod non potest in reigeneratio ne celari, dicitur notoriu in ca. iur. de coheredi.

Experimentu su mere j Tentatio dei est viciu quo homo permittit facere qd potest ad pericula euitanda vel alia qua agendi respicietis seu expectat diuini auxilij effectum.

Tho. 2. 2. ] Et Nico. de Ly. super Math. 4. c. Et factis ] Cōtingit fieri dupliciter Primò aperit vt qñ qd te te pratorē phret, vt fecit Sampson, proponendo problema, iudi. 14. Secundo insidioso & occulto, vt pharisei interrogantes Christu licet nobis esum dare Cestri. Mar. sh. 22. Itē exprefit vt iudex querebant signu de celo. Mat. 12. Secundo interpretatiue, vt ille q. portat pecuniā p. loca ubi sunt latrones. Inuitant enim ad furadū. Et non est intentio porantis, exemplum pone de Zacharia. Lu. 11. Et de Gedeone, iudi. 6. Et in eo qui facit currere equu. Hac Tho. vbi supra. ar. 1. d. Possit a Deo ] Hæc omnia San. Tho. vbi 2. Et pone exemplum, vt supra. Et debent esse exemplo Christi. Mat. 4. Et Ioan. 7. Et exemplo Abraham. 22. q. 2. c. queritur. Et exemplo Pauli, qui facit se p. sportam submittere. 2. Cor. 11. c. Peccatum ] Re communitur mortale, vnde dicitur Sap. 1. Inue.

clericorum. & mulierum. TEMPTARE Proprie est experimentum sumere a deo qui temptat secundum Tho. 2. 2. b. q. 97. ar. 1. 1. Quomodo temptat quis deum. Re. Duobus modis. c. 1. uerbis & factis, e uerbis quando deo in oratione colloquit, & petit ea in oratione, vt exploret dei scientiam aut potestatem, seu uoluntatem, & idem experimentum sumat. Factis uero temptat deum quando per ea quæ facit intendit experimentum fumere diuine potestatis, sapientie, vel pietatis, sed quasi interpretatiue deum temptat qui si non intendat experimentu fumere de deo aliquid, tamen petit vel facit ad nihil aliud, nisi ad probandu deum. Quod uerum e quado sine necessitate, vel utilitate hoc facit quia in necessitate vel pro uilitate, quando quis se committit deo in suis orationibus aut factis, non est temptare deū sicut 2. Paral. 12. Cum ignoramus quid agere debeamus ad te sūt oculi nostri. Et ideo dicit gloss. Matth. 4. Deum temptat qui habens qui faciat sine ratione committit se periculo, experiens utrum liberari possit a Deo. 2. Vtrum temptare deum sit peccatum. Respond. quod sic quia præsupponit ignorantiam & dubium de diuina perfectione. Nullus enim presumat temptare eum de cuius excellentia est certus, & cum temptare isto modo pertineat ad dei irreuerentiā opponit di-

recte religioni, & sic e graue peccatum, e minus tamquam superstitio, quia temptans protestatur tantum dubitationem uerbo vel facto, sed superstitiosus protestatur errorem facto, vt patet supra Superstitio. S. 1. Si vero experimentu quis deum de pertinentibus ad dei perfectionem solum ut aliis demonstret, hoc non est temptare Deum si subest necessitas iusta, vel pia uilitas, & alia quæ ad hoc concurrere debent, sicut apostoli petierunt in nomine Christi facere signa act. 4. vt infidelibus in notefceret uirtus Christi hæc S. Tho. vbi supra artic. 2. Itē nota. quod dupliciter quis petit signum a Deo. Primò explorado Dei potestatem aut diuinitatis eius ueritatem, & hoc est temptare Deum. f. Secundo ut instruat quid sit circa aliquod factu placitum Deo, & hoc non pertinet ad Dei temptationem quando tale quid per sacram scripturam non est reuelatu, aut per sanctos seu per ecclesiam, vt fecit Abraā de terra promissionis. Gene. 15. ESTAMENTVM Est uoluntatis nostre iusta sententia de eo quod quis uult Hostie. post mortem fieri, cum hæredis institutione, vt habentur in l. i. iuncta gloss ff. de testament. vnde bene dicit iusta sententia, quia si est iniusta, puta uult exheredare filium sine causa, non est seruanda. 13. quæstio. 2. si quis. Aut si præcipit corpus suum iactari in mari. ff. de conditio. institutio. l. quidam suo testamento, vel contra

niter dominu ab his qui non tenentur ei, quatenus non inueniuntur. Deus a creatura, vt f. c. g. g. f. c. eum & possideat gratiam, nec nisi per impedimentum peccati mortalis, hæc etiam expunitio ne ipsus, nota in Pal. 9. 3. ubi dicitur quibus iurati, i. firmiter decreuit, si p. sint tribuit in requiem m. a. sparadisi. Et patet q. nullus introuit, nisi Caliph. & Iosue. f. Tēptare Deū ] No. q. quis temptat Deum, primo potestatem suam, qñ est in periculo & nõ uult remedium humanu facere, vt in firmus, qui non uult medicum, si militet quæ faciunt quellu cōtra, cap. monarchia. 2. q. 4. & g. iuratur periculu siue necessitate, sapienciam, qui ponunt se ad legendu dispucandu ignari contra hereticos &c. Itē faciunt purgationes uulgares, vt de ferro cadenti, vel vt bibat quis aqua bulliã c. 7. q. 6. c. 1. & c. cōsuluit. Cōtra bonitatem, qui petit sibi diuinitatis peccata, & ip si non dimittunt iniurias. Item q. expectant penitere vt que ad vltimum sperada Dei Gratiam.

a. Contra bonos mores ] Vt ne partem ab hostibus redimat, aut. si captiuu. C. de episc. & cleri. C. de his que p. m. l. Vel si partem alimenta non praestiterit. Item fit contra edicta imperatorum, vt si instruere haereditem si eam ducas in uxorem, quam de facto fonte lenasti, vt C. de nup. ff. q. adu. m. §. si. i. de magis si coera fit aliam Testa Christi. cum g. l. c. ditionis, cum g. l. f. c. condi. infra q. l. f. c. con. iura leges, vt fena cor. libertat. d. d. c. ff. de ritu nup. l. lege. l. de si contra tenat. consulta, vt si curator adult. f. f. si c. g. i. g. i. i. de si de h. one, vt sic adib. i. d. sui polo factat, vel vt vocetur v. p. r. tit. ff. ad t. bel. l. sed f. c. d. d. m. b. Prohibetur ] Edictum, n. de testamento est p. l. ubitor, i. d. omnes possunt testari, q. non speciat prohibentur, vt no gl. & Bar. in l. f. gramus, ff. eo. Pa. t. dicit in rub. de testa. qd hae facultas testandi est hominibus quibus quatuor se concedit. Quia testator potest in tempus, quo no est futurus dominus, quatuor mentum morte confirmat, ca. c. i. Matrh. de eccle. miffa. sed post mortem qd definit esse dominus.

Vnde dispositio licet fiat tempore habili, quo est dominus, tamen effectus conferitur in tempus inhabile, quod de mero iure non deberet licere. l. quod sponte. C. de dona. ante nup. Hinc dixit gloss. not. quod Papa non potest in vita sibi eligere successorem, quia effectus conferitur in tempus, quo non est futurus Papa. 8. q. 1. §. his omnibus. Facit g. l. no in l. illa in iusticio. ff. de haeredit. iudici. Vnde necesse est quod in l. vltus sit. l. 4. anno. & facta in 12. Facit l. q. d. quod a zate. ff. eo. 1. In pube ] Id est pupillus, de hoc etiam habet in l. si frater, C. q. test. facere. pos. Et etiam si fecerit a

reconalescit quando postea est factus epius, d. §. praterea. & l. 1. §. sed si filius, de leg. 3. procedit etiam, si ad si pupillus fit miles. l. h. C. de test. mili. Item, non potest etiam cum autoritate tutoris, l. 1. §. ff. de tu. & ra. dicit. eo quia vltima voluntas non potest

castrensis peculio vel quasi ut in capitulo. licet de sepul. tu. lib. 6. & l. penul. C. qui te. face. non possit quod limitata vt supra. Religi. §. 56. Sexto prodigus etiam est interdicitur a iudice bonorum administrationi. l. i. cui. ff. eo. tit. Sed testamentum ante factum ualebit vt ibi. Secundo damnatus ad mortem naturalem vel civilis, vt sunt deportati, etiam si fugiant de manu iudicis, vt ff. eodem tit. l. eius, & qd ibi nor. & l. qui ultimo supplicio, & ibi Barto. ff. de poe. & damnati ad perpetuum carcerem. l. secundus. ff. de publi. iud. Secus si esset damnatus ad poenam inferiorem. d

Octauo manifestus usurarius e nisi praestet prius cautionem secundum formam, capi. quamquam de vi. lib. 6. Non eo excommunicatus secundum aliquorum opinio. quam sequitur gloss. in capit. decernimus de sentent. excommu. lib. 6. Sed contrarium f. coiter tenet. Decimo seruus. 13. q. 2. illud. & l. filius. ff. eo. titu. Undecimo quislibet religiosus & qui proficitur

testamenti factioe feci d. Bar. De damnato ad perpetuum carcerem, dicit esse verum, vt no. in d. l. secunda. e. Manifestus vitiaris ] Vide. infra Viura. 2. §. 2. i. quae scripsi. ] Id est in d. l. si queramus, & est communis opinio, quia proprie excommunicatus non equiparatur deportato, ideo potest testari, dixit Pan. in cap. pastoralis, de ap. & hoc dicit esse tenendum. g. Religiosus ] De clerico an possit testari, vide supra

tria vota substantialia, ut i cap. secundo de testamento. duodecima quaestio. prima. non dicatis. Secus de aliis, vt sicut heremite & huiusmodi 19. quaestio. vlt. §. econtra paulus. Duodecimo haereticus, quia omnia bona sua sunt constituta in ipso iure. cum secundum leges de haer. lib. 6. Tertiodecimo dubi' de statu suo, si an sit in eo statu in quo testari possit, uel ne. l. de statu, ff. eo. tit. Exemplum capus a latronibus, dubitat an sit seruus uel liber, vt in l. i. i. principio. ff. de lega. 3. Quartodecimo obfides, intellige de illis christianis apud fideles datis, aut de illis qui erant captiuu populi Romani non autem de obfidibus qui dantur ab una ciuitate ad aliam, vt legitur ff. eo. tit. in l. obfides. ff. eo. titu. Quintodecimo damnatus ob carmen famosum seu libellum in iniuriam alterius, quia etiam infamis efficitur, ut in l. is cui §. si quis ob carmen. ff. eo. titu. Bar. tamen ibidem & communiter tenetur, quod ex alia causa infames non prohibentur testari. Sextodecimo re' criminis lese maiestatis. l. g. quis. C. ad l. iulia. ma. 6. quaestio. 1. §. uerum. Decimoseptimo qui est apud hostes captiuus. l. ei. ff. eodem titu. Intellige istud de hostibus Romani imperii. Decimooctauo utroque castris lumine, hodie tamet statum dumodo seruet quod no. l. hac cosultissima. C. qui test. fa. pos. quae uult ista secundum Ange. Are. in l. qui. no est per te. §. cecus. Primo quod sint septem te Sum. Ang. Pars 1. I.

tes & notari' uel alii loco notarii specialiter ad hoc uocatus. Secundo quod praedictos coram se aduocet, & manifestet quod uult testari sint scriptis. Tertio quod in principio testamenti & ante legata, fiat instructio haereditis. Quarto quod deinde faciat legata, & fideicommissa. Quinto quod notarii manu omnibus scribantur in praesenti testamento. Sexto quod praedicti testes se subscribant, & etiam tabellio. Septimo quod tam a testibus quam a tabellione, uel ab illo alio teste loco tabellionis posito sigilletur, ita quod sint 8. sigilla. Octauo quod de his omnibus notarius facit mentionem, scilicet hoc secundum Bald. b. ibidem nisi testetur inter liberos, quia tunc sufficiunt duo testes. Hoc idem seruandum est in codicillis ceterorum, vt in d. l. hac consultiissima. Decimono quod Cardinales insequutus est hostiliter, uel percussit, aut fieri mandauerit aut consilium dederit, uel fauorem, uel ratum habuit, nec etiam talis ex testamento aliorum aliquid capere potest, nec ex successione. cap. felicis. de pen. lib. 6.

2. Vtrum praefati qui testamentum non possunt facere possint adponere in piis causis. e Respond. quod non primi, nec quarti simpliciter, nec quinti, nisi peculio castren. uel quasi secundum Bald. in l. 1. C. de facr. san. ecclesys & not. in d. capitulo. licet, nec sexti, nec septimi, nec octauo simpliciter secundum Barto. in repeti. l. 1. C. de facr. san. eccle. Et idem dicit de quolibet decedente in mortali. d. Sed Panofimitan. in rub. de test. in hoc ultimo tenet contrarium, & bene quia ecclesia recipit oblationem. H h tio-

In rep. in l. 1. C. de facr. san. ecc. & Pa. in rubr. de test. de de filiofac. Pont. Alex. & d. Inf. lat. in l. testum. C. qui testam. fa. p. d. In mortali ] Ro. quae ex parte vnitatis ecclesie non potest dici relicti p. animus, nec ecclesia p. talib. oras 13. q. 2. non est immoderata. 13. q. 5. placuit. Sed Bal. tenet tunc quae prius legitum datum ad piis causis no e' solu' tributi fauore. re. relinquentis sed illius cui ea relicta. Et ista dicitur e' finalis restor. privilegiorum. Et hoc placuit Pa. Nec valet ratio Bart. di dicit quod non videtur relicti p. anima ex quo relicta erat extra unitatem ecclesie, quia quantum peccator par. & debet ei consulendi e' bene bona opera exercet, eleuof. nas faciat, & similia, quae talia bona valent ad mul. ta, & si non ad quae eterna, quare &c. Ecclesia tamen debet se obli. gare ad orandum.

a De quod ad uocato. Sic alle ga. Pa. in rub. de testa. Sed qd Bal. hoc dicit, ibi in lectura repetitio nesciunt, uenire. M. dicit i lect. 2. col. uer. q. ro utriusq. ius, q. testu nutu fia q. ualeat ad pas eas, sin gl. in in. c. u. tibi de test. Et id dicit in re petitione. 17. col. uer. sup. quito. Vbi et ponit exempli de epo Persuino, quem pater suus, nutu instituerat herede. Quod ergo dicitur nutu, & sordum nō posse ad pias causas uoluntate secundum Bal. i lectura in l. 1. c. de sacro sac. eccle. uer. sic. ubi supra ut tenet etia Lud. de Ro. in l. discretis. C. quitesta. fac. pos. intelligi uerum nisi nutu uel signo ostendere possunt uoluntatem suam, secundum Panormita. in d. rubr. de test. Bal. & Alexand. in d. l. discretis.

b In quadā mea cedula j pone casum sic. Testator conuocatis septē testibus dicit. Si testes, q. illud quod ego dimisi in quadam cedula apud guardia nuni fratrum minorum uolo esse q. sic meum testamentum & res legonunt. Et guardian. p. dicit vnam cedula nūquid ualebit ut testamentum Paul. de Ca stro in l. hac causa testidna. §. per

aciones publicorum peccatorum, nisi ubi specialiter prohibentur, ut patet in gl. in c. oblationes 90. dist. Ergo forti' eleemosynas, nec. 10. nec. 11. nec. 12. nec. 16. nec. 17. leg. de. 13. est dubium inter do. Sed ego teneo Bar. quem sequitur Pa. ubi supra. quod potest. Alii autem sic etiam si loqui non possunt, dum signis annuant. Vnde ponit Bal. in l. 1. c. de fac. lan. ec. exemplum de quodam ad uocato a qui non ualens loqui interrogatus si uolebat quod tot darentur pro anima sua pauperibus, & aperiret librum in signum ipse aperuit, & quod' ualeat affirmat. Idem Panor. ubi supra.

3 Testamentorum quot sunt species. Et duz una dicitur testamentum nuncupatum & sine scriptis, & est illud in quo testatoris & heredis & legatariorum nomina, & omnia que in eo continentur coram testibus nuncupantur id est manifestantur, & dicitur sine scriptis id est subscriptione testium & aliis solennitatibus q. requiruntur in testamento scriptis facto, de quo in l. hac consultiissima C. de testa. Et etiam quia sine omni scriptura ide facta potest q. testari nuncupatione, dummodo corā testibus & cōdicatione legitimis nūcupet heredem, & suam explicet uoluntatē. Infi. de test. §. si. ideo si q. non habet notariū numerū testiu, & explicet nomē heredis, & alia institutiones & legata, & roget eos, ut sint testes, ualebit. Aliud dicit te-

stamentū in scriptis, & illud potest facere quis quando non uult quod testes uel aliquis sciat suam dispositionem. Vnde requirit multa de substantia, ut in l. i. habemus. C. de testa. & d. l. hac consultiissima, & nisi quis fit bene doctus, facili ter errabit in ipso condendo. Ideo habet aliquem doctorem pro consilio, qui uult eum facere, de quo (quia non est in usu) omitto, ut dixi. Aduerte etiam quod quis potest relinquere sic dicendo coram notario & testib'. Volo quod hæres meus faciat in omnibus & per omnia prout continetur in quadā mea cedula b scripta manu mea que est apud talem religiosum, & ualebit secundum Alexan. de Imo. in l. ubi autem. S. illud. ff. de uerbo. obliga. & Bartan. l. si ita scripsero. ff. de codic. & de mon. & Pau. de caltr. in d. S. illud & Baldus in l. lea ptatorias, in §. quaestio. C. de testa. mi. Ioann. de Imo. in l. illa institutio. ff. de hæredi. insti. & in capitul. cum tibi, de testa. Ratio quia licet in testamento nūcupatio debeat palam nuncupari que sunt ut a testibus exaudiantur. I. hæredes palam in princip. ff. de testa. & in l. habemus. C. eod. quia paria sunt implicite & explicite exprimere dicit §. illud, & dicit. l. si ita scripsero. Ideo ualeat. Sed uidet quod sic uult quod taliter litera sua cognoscatur, ut nō sit dubiū de ea, q. aliter esset periculosus. Sed nō ualeat institutio heredis, si dixerit instituo hæredē illi cui nō mē e in quadā mea cedula

nuncupationē. C. de testam. determinat q. ualebit, ut testamē tu nuncupatiuū, q. sufficit quod testes sciant uoluntatem testatoris explicitē, ut in dicto §. per nuncupationem. Vel per relationem, & alterius institutiōnem uel cedula, dummodo cōstet quod illa sit cedula de qua dixit testator, ita quod non possit sequi capto, per l. esse xoro. ff. de hæredi. insti. in §. i. certum ff. c. ceter. per et. ita restit. tenere Bartol. in d. l. si ita scripsero. Dominus Jason in d. §. per nuncupationem tenet contra Paul. de Castri. c. quod Bart. ubi non loquitur in testamento, nec institutione, sed loquitur in legato. Nam in testamento & institutione prout loquitur Paul. de Caltr. est falsa de iure codicil. & ibi Jacob. de Ara. tenent quod ualeat testamentum factum a ciue in uilla coram quinque testibus. Et ratio est, quia in uilla coram quinque testibus, & sic perione non autem loco. Item tex. d. l. fin. repetit. sepe rusticanis, qua si uelit non alii concedere. Idem tenet Cuman. in l. fin. ff. de testam. m. mo. Et hæc uidetur esse causa finalis scilicet simplicitas rustici, ut patet in prohemio. d. l. final.

b Inter liberos ] Hi duo testes possunt esse etiam femina. Nam hic attendimus solum iugentium, glo. in autentica quod sine, & ibi Bald. & alij. C. de testam. Glo. in §. & quod sepe, in autentica, de trien. & testib'. §. glo. in l. fin. C. famil. eriscund. Bartol. & alij in l. hac consultiissima. §. ex imperfecto. C. de testam. Item non requiritur quod illi testes sint rogati etiam si a fortuna reperiantur, glo. est ualde not. in l. fin. ad fin. C. de codicil. Bald. Salyce. & Valg. in dicta autentica, quod sine. Angelus, & Paul. de Castro, in d. §. ex imperfecto. Pallit hoc in testamento facto quando pater testatur inter filios naturales tantum, quia. §. ex imperfecto, loquitur de filiis simpliciter quod debet intelligi de filiis iustis. l. filium diffinimus. ff. de his qui sunt sui uel alie. iur. Immo nec pater potest esse relinquere nisi tantum causa alimentorum, ut supra in uersicil. filius, in princip. Si tamen tales filij

guardianum, teste legatum ualeat. Et ita expresse declarat Ioan. de Imo. & Raphac. Cuman. ibi Barto. Et seipsum declarat Barto. in l. fin. in si. per illud tex. & ibi Saly. C. de si deicomissi. Et ipsemet Pau. de Cast. in l. ubi autem non apparet. §. sed qui uinum. ff. de uerbo. obli. ga. Sequitur l. i. bi. Imo. & Raphac. Cuman. Et ita tenet domin. Francisc. De Aretio in l. hæredes palam, in princip. §. ff. de testam. Ratio quia in legatis non requiritur formalis ex pressio, ut probatur in l. nutu. ff. de leg. §. i. §. de l. i. habet Bal. & Ang. in d. l. esse xoro tenet Priu. In testamento rustici j idem e in ciue qui conuictus non possunt inueniri sufficiunt. §. C. eodem. l. final. In testamento facto in

dula apud talem, secundū Bart. in d. l. si ita scripsero, quem sequitur Bald. ibidē.

4 Quot testes requiruntur in testamento. Respon. quod septem legitimi, & quod sint rogati, unde si testamētum sine scriptis habeat minus quam sex, uel si sunt septem non tamen rogati, non ualeat. l. hæredes palam. §. pepulsi. ff. de testa. fallit hoc in testamento cec. ubi sunt necessarij octo. In testamento rustici a in rure facti, ubi plures non possunt inueniri sufficiunt. §. C. eodem. l. final. In testamento facto in

naturales essent legitimi bene ualeat testamentū patris inter eos ab ique solennitate, quia tunc possent heredes institui, secundum Bald. in capitulo de caudis, de officijs de legat. penult. columba. Ita concludunt Bald. & Angel. in dicto §. ex imperfecto. Bald. in l. si qua si iustis. Cad. et. §. Salyce. & Paul. de Castro, in l. i. C. famil. eriscund. Bal. & Imo. in l. qui testamentum. §. mulier. ff. de testament. in l. i. ex factis, in §. si quis rogatus, in uleima. carta. ff. ad trebellia. licet specul. in tit. de instu. edi. in uersic. quid si pater naturalis te neat qd ualeat te testamentū & male, sicut dicit Bald. in dicto §. ex imperfecto, & in dicta l. si qua iustis. Vide Alexand. in dicto §. si quis rogatus. §. trigesima prima colum. & domin. Francisc. de Ara. in d. l. qui testamento, in §. primo ff. de testam. Secundo fallit in testamento uoluntarij manifestis, per tex. in cap. secundo, de testam. libro sexto. Et hoc disputat domi. Anto. consilio vigesimo quinto incipit. Ad primum dubium, & ratio est quia dicto §. ex imperfecto, dispensat in numero testium quando pater testatur inter liberos, uel in alia simili solennitate, non quando est defector in personis testantibus, ne multiplicentur specialia contra regulam. l. prima. C. de doc. promiss. & in l. cum post. in §. gener. ff. de iure doc. Tertio fallit quando in testamento inter liberos esse instituta alia persona, quia quo ad illam non ualeat, sed accretoret filijs. l. fin. C. familie eriscund. Hæc Jason in dicto §. ex imperfecto.

c In presentia imperatoris ] Ratio quia si ualeat testamentum coram priuatore auribus, multo magis ualebit coram imperatore, ubi semper astat nobilitate multitudine. Copia nanque nobilitum semper coram principe adeste praesumitur secundum Angelum, & Iaso. in dicta l. omnium. C. de testa. Vbi patet quod iste testis erit imperator, cu fuerit supplicatum pro instituendo heredem aliquam certam personam.

d Autem notarius ] De hoc dicitur per Bal. in l. hac consultiissima. C. qui testam. fac. pos. in tertia col. uer. Item dicitur hic, & per Bar. in l. domitius. ff. de testam.

e In exercitu ] Vel etiam similes in territorio moriatur, si uero in bello uulneratus, siue scripti incli peo, siue in terra, siue ubique. ff. de mili. testam. l. lucius.



In his que sunt de substantia ] Vt puta quia volūtas est imperfecta quia testator est mortuus antequam perficeret testamentum, vt dicit Barro. in l. prima ff. de codicil. par. l. fideicommissa ff. de lega. 3. & lex en scriptura ff. de testa. secus si volūtas esset imperfecta ratio ne solemnitas omnique, & sic in religio. leg. fina. C. de testamēto, idem Rose. testa. anentum. 2. §. 6. b. Defectū solemnitatis ] Nā que modocūque irrigetur testamentum que rationis solemnitas omnique, siue ratio ne exheredationis, siue præteritione filij in potestate semp clausula codicillaris habet vim fideicommissi vniuersalis tex. e melior de iure, inter alios per Baralle. §. ex testamēto ff. de fideicommissi liber. & videt gl. & doc. in l. ex ea §. ex his verbis ff. de testa. & sic venientes ab intestato vel filius ex cā fideicommissi restituit hereditatem, plenē p. Bart. l. i. §. q. ff. de iure cōdi. & in l. 2. de leg. 3. he late Bal. & Imo. in d. lex ea, cū alijs de quibus p. Alex. in d. aut. ex causa. Adde Ol. lra. cōsil. 149. super 1. q. qua queritur & dicit Angel. cōsil. 83. incipit Petrus de Vrbe veteri, sic ita plures cōsultissis, & ita fuisse iudicatu de cōsilio omnium doc. perusij & vide Bal. cōsil. 134. 1. vo lunt. & 464. 2. parte, & ibidem cōsil. 392. & per Pau. de Cal. cōsil. 68. & cōsil. 101. Iason hoc dicit in autē ex cā in 16. cōsult. C. de libe. præte. reprobatō p. pino. glo. ibi. Et duo alia operatur ista clausula codicillaris sup nuge. dicit Aret. in l. de codicillis, vt de Rose. testamentum primū §. 19. & testamētū. 1. quāsi per eum vbi multa dicit de ista clausula.

Etia si de primo non faciat mentionem ] Hoc intellige quando testamentū secundum est validum & perfectum, quia tunc tollit ipso iure præcedens, ad hoc tex. in l. sancimus, ver. sit autem in medio. C. de testamēto. et §. per un. in l. quib. mo. d. rest. in fr. ex hoc agitur p. clausula quam solet notari apponere dicitur, cessans irritans & annullans omne aliud testamentum &c. fruita adiutor. Quia testamentum ipso iure intelligitur annullatum. Fallit hoc vt loquitur pōssit.

Primum in testamentum factū ] Hoc est verum nisi duo copulatiue concurrant, vt patet in d. aut. hoc

inter liberos. §. expressē patēs reuocet primum. Et secundum sic factum cum septem testibus, & d. aut. est singula, secundum Pau. de Cal. ibidem, ex quo infero, §. licet alias secundum testamentum solenne factum coram septem testibus tollat ipso iure præcedens testamentum, vti dixi in præc. addi. Tamen qd præcedit testamentū conditum inter liberos expressē requiritur de rogatio. Et sic fingit, probat tex. d. aut. hoc inter liberos qd testamentum factum a patre inter liberos censetur habere clausulam derogatoriam ad sententiam testamenti, quod valde e no. ad ea que traduntur per Bart. in l. si quis, in principio, re. ff. de lega. 3. Et per Mod. in l. si mihi & tibi. §. in legatis ff. de leg. 1. & hoc fauore, filiorum. Id est in adptione prælegati facti filio in primo testamēto, qd in codicillis coram quinque testibus non posse reuocari nisi essent septem testes, ita Ludou. de Roma. in cōsilio ceterimo septuagesimo nono. incipiens. Amplius simē doctor in 8. col. cū seq. & hoc per tex. d. aut. hoc inter liberos. Intellige etiam qd primum testamentum non tollitur per secundum nisi tale esset magis fauorabile filij, quia tunc ipso iure tolleretur primum glo. est no. in aut. de test. imper. ff. in prin. que sic intelligit. d. aut. hoc inter liberos, hoc approbat Cyn & alij, ibi Ro. dicit hoc fingi. in cōsil. 7. allegato, in 10. col. & in cōsil. 385. incipit in casu præmisso. Alex. cōsil. 146. incip. vno themate. Ita in d. aut. hoc inter liberos, vbi latias.

Secundum cum ipse testator ] Ista clausula probatur in d. l. si quis, in prin. testamenti, vbi plenē per Barro. plures fallentes habes per Iac. in l. sancimus. C. de testamēto. vbi dicit qd fallit hoc si in secūdo testamento esset instituta persona valde dilecta testatori, quia tunc habet vim derogationis ad clausulam præcedentem, ita Ludou. de Roma. in cōsilio 179. incip. Amplius nō doctor, in penult. colum. per gloss. in l. in testamento ff. de fideicom. liber. in ver. de iustis. Tenet hoc Bald. in l. i. si iure. C. de manumiss. testamēto. Et hoc placet, licet. Iac. in d. l. sancimus, hoc nō tenet. Fallit scđo qd in scđo testamento interuenisset iuramentū, vt p. Iac. in d. l. sancimus. Perdit

inter liberos. §. expressē patēs reuocet primum. Et secundum sic factum cum septem testibus, & d. aut. est singula, secundum Pau. de Cal. ibidem, ex quo infero, §. licet alias secundum testamentum solenne factum coram septem testibus tollat ipso iure præcedens testamentum, vti dixi in præc. addi. Tamen qd præcedit testamentū conditum inter liberos expressē requiritur de rogatio. Et sic fingit, probat tex. d. aut. hoc inter liberos qd testamentum factum a patre inter liberos censetur habere clausulam derogatoriam ad sententiam testamenti, quod valde e no. ad ea que traduntur per Bart. in l. si quis, in principio, re. ff. de lega. 3. Et per Mod. in l. si mihi & tibi. §. in legatis ff. de leg. 1. & hoc fauore, filiorum. Id est in adptione prælegati facti filio in primo testamēto, qd in codicillis coram quinque testibus non posse reuocari nisi essent septem testes, ita Ludou. de Roma. in cōsilio ceterimo septuagesimo nono. incipiens. Amplius simē doctor in 8. col. cū seq. & hoc per tex. d. aut. hoc inter liberos. Intellige etiam qd primum testamentum non tollitur per secundum nisi tale esset magis fauorabile filij, quia tunc ipso iure tolleretur primum glo. est no. in aut. de test. imper. ff. in prin. que sic intelligit. d. aut. hoc inter liberos, hoc approbat Cyn & alij, ibi Ro. dicit hoc fingi. in cōsil. 7. allegato, in 10. col. & in cōsil. 385. incipit in casu præmisso. Alex. cōsil. 146. incip. vno themate. Ita in d. aut. hoc inter liberos, vbi latias.

Secundum cum ipse testator ] Ista clausula probatur in d. l. si quis, in prin. testamenti, vbi plenē per Barro. plures fallentes habes per Iac. in l. sancimus. C. de testamēto. vbi dicit qd fallit hoc si in secūdo testamento esset instituta persona valde dilecta testatori, quia tunc habet vim derogationis ad clausulam præcedentem, ita Ludou. de Roma. in cōsilio 179. incip. Amplius nō doctor, in penult. colum. per gloss. in l. in testamento ff. de fideicom. liber. in ver. de iustis. Tenet hoc Bald. in l. i. si iure. C. de manumiss. testamēto. Et hoc placet, licet. Iac. in d. l. sancimus, hoc nō tenet. Fallit scđo qd in scđo testamento interuenisset iuramentū, vt p. Iac. in d. l. sancimus. Perdit

Perdit totam hereditatem ] Not. qd ista aut. hoc amplius habet locum scilicet ad hoc vt hæres qui non implet voluntatem de fundi priuatur hereditate, etia requiritur, vt patet in tex. Primo quod illud onus quod hæres implere neglexit non si repræsentatur a lege, id est non sic habitum pro impleto a lege, & dicitur repræsentatum a lege qd testator grauat heredem ad aliquid faciendum, infra certum tempus qd si non faciat lex exequit & implet voluntate defuncti ipso iure & factō. Et tunc cum lex implet non habet locū pena huius aut. quia cum executio sit facta a lege alia nō expellat & hoc implemētū legis habetur pro impleto hominis. l. si pecuniam. §. 1. ff. de conditio. ob causam, exemplum testator grauat heredem manumittere seruū testatoris infra certum tempus, transiō tempore si non manumiserit lex facit ipso iure eum liberum, lege cum vero §. subuentum. ff. de fideicommissa, liberatibus. Secundo requiritur quod hæres sit monitus a iudice personaliter, & non per nuntium vel epistolam, sit per Angelum in dicta autentica, hoc amplius, quamquam glossa prima in §. illud in versiculo decreto, in autentica, de hereditate & salicida, aliter dixerit. & sic fit vna monitio, cum hæres fuerit negligens vltra annum, alias quando non arguitur negligentia tunc temporis requiritur bins monitio. §. si quis autem, in autentica de e. c. etul. & l. nulli, cum autentica, sed licet. C. de episcopis & clericis, secundum Barro. Salicet, & committere alios in dicta autentica hoc amplius, & plenius per Bald. in l. qui crimen. C. qui accusa. non poss. verum est quod in legatis ecclesiarum aut scđi committitur mora ipso iure. l. titia feyo §. vltimas. ff. de lega. 2. gloss. in §. item mixta, in versiculo iudicium institui. de adio. secundum Bald. in dicta autem. hoc amplius, & in l. 1. C. de his qui. vt indign. Et quod committatur mora ipso iure in legatis factis scđo, vltra Bald. est not. in l. cum quidam. §. si scđo, in versulo. inferant. ff. de vfu. Et sic non requiritur monitio iudicis. Idem Roma. in l. si ex legati causa. ff. de verbo. obligat. Sed talis mora non sufficit ad priuandum heredem hereditate, secundum Angelum hic in lectura Peruffina, licet Bald. vbi supra aliter dixerit. Tercio requiritur lapsus anni. Et talis annus incipit currere a die monitionis. Facta per iudicem vt in dicta autentica, hoc amplius, & in corpore vnde sumitur, & ibi glo. Limita vt procedat dispositio dicta autem. quando hæres negligentia seu contumacia distulit vltra annum, implere disposita a testatore per textum in

capitu. nos quidem, in ver. neglexerit, de testa quia tunc bene priuatur hereditate, secus si iusta causa sit impeditus, quia non priuatur hereditate. Ipsō anno, ita voluit Fede. de sen. cōsil. 124. & Panormita. in cōsil. 41. incip. venio ad primum in primo volu. Et idē dicas in executoribus testamenti quibus da tur annus a lege antequam exequutio deuoluat episcopo, iusta legē nulli. C. de episcopo, & clericis, qd non currit legē impediens, vel si commode facere nequerit. Ita Panormit. in cōsilio. 60. incip. vbi testamento, in vltima colum. in primo libro. Secūdo limita quādo implemētum testamenti respiciat commodum pecuniarium aliterius, secus si non respiceret, quia non priuaretur, & quia testator instituit. Titium heredem & ordinauit, quod faceret talem impeniam in funeris, si neglexerit hoc facere possit monitione iudicis lapsō anno non priuatur hereditate. l. non oportet. C. de his qui. vt indign. Et ibi gloss. valde singularis, in fin. dum dicit vel hæc non fuit pecuniarium præceptum sequuntur docto. ibi Pau. de Castr. tamen limita hoc vltimum nisi concerneret testamenti executoris. tex. est ad hoc, licet Pau. non allegat in capitu, licet de voto. Et in autentica, licet C. de episcopis & clericis. Tertio limita nisi hereditas damnosa, quia tunc non priuaretur. Ita Petr. de An. h. a. in capitu. Intelleximus. de iudic. 3. Quarto limita dictam autenti. non procedit quando testator dedit impeniam executori, quia tunc hæres negligens per annum nō priuatur hereditate, secundum Barro. in dicta autentica hoc amplius. Et hoc est verum, quando hæres nihil orat sine exequutore, vt quia declaratio vel taxatio spectabat ad exequutorem ita loquitur text. in l. multa. ff. de conditione & demonstratione. Secus si testator dedit exequutorem tantum incitationem heredis, quia tunc priuaretur. Ita Bald. in dicta autentica hoc amplius in quarta columna, & salicet in quarta questione. Et Paulus. de Castr. ibidem. Quinto limita si testator imposuit aliam penam specialem heredi non impleti testamentum, quia tunc illa habebit locum, & cessabit pena legis securum Baldum vbi supra, hæc eliciuntur ex dom. inus. Iac. in dicta autentica hoc amplius.

In diuisibilis ] Not. ex mente glo in dicto capitulo, licet quod in rebus priuatis sit diuisio æquilateraliter inter filios, autentica, in successione. C. de legi. heredi. Sed in dignitatibus secularibus vel regnis succeditur per huius ordine gentibus, vt primogenitus debeat primo succedere, & eo defuncto frater



robore secundus & sic deinceps, ut in dicto capitulo. Licet. Et si possit contingere casus, quod alij filij etiam sine eorum causa priuatiuiter legitima, ut si pater nihil habebat præter dignitatem secularem, & hoc fuit indultum propter bonum publicum ne diminueretur dignitas, ite si plures succederent in solidum res, publicæ delectetur, quæ seculum philosophum multitudine præcipua sit mala, unde ordine nature vnus debet esse princeps. 7. quæstio. 1. in apibus non tam alij filij debent medicare, vñ secundum Ioan. An. primo genuinum atque dignitate, & facultate principatus est eis assignandum, ut possint sustentari. Et no. quod primogenitus dicitur, & nascitur post dignitate adeptus, licet autem ipsum alij nati sint. l. vbi. S. primo. Et ibi no. C. de decur. Dixit hoc Cy. in l. emancl. patum. ff. de sena. Ioan. And. in regula sine culpa, de reg. iuri. in texto in mercuria. Hic Panormitan. in d. capitulo. licet, vide in post. fil. seq.

**a** Dico Capit. licet, in fi. l. l. l. d. e speciale in dicto capitulo. licet, de voto, quare Bald. in dicto autent. hoc amplius, in prima columna, dicit se putare, quod si ex in testamento suo instituat filium heredem, vñ iuratum legatam, vel fideicommissa & filius negligens esse possit an

num dato quod monetur, non tamen priuatur regno, ut baronia, quia ista non sunt corpus hereditarium, nisi baro esset institutus a lege pro se & heredibus. capitulo. 1. an filij vel agna. sequitur Iac. in d. auten. hoc amplius, & faciunt no. per Pan. in capitulo. intellecto, de iur. iuram. Et quod filius non perdat legitimum, si est negligens, vide text. in dicta 2. te. hoc amplius, vbi Bald. & Iac. 1. intelligi filio g. J. Hoc fit ex præsumpta voluntate testatoris, nisi sit seruus longe vage & etc. que tendit exponit legatarij, postea corrigere, quod nulli eorum odium sequitur legatarij, & ius præsumendum est quod aliud sentit testator. Si vero de prope est debent vbi est. c. expensis legatarij. Operere tamen heredis, quæ testator non agnauit heredem in sumptibus, non cogitavit de fuga, sed heres debet impedere operam quia tenetur tradere.

**a** Non valeret testamentum Mouetur ipso. An. quia testator debet exprime non me heredis, & in infirmitate quod de facti responder ad omnia d. Ant. dicit quod de rigore prelii hęc opi. d. benignitate ca. unica pro cedit gl. hic allegata quam p. fin. ga. allegat Bald. in l. r. C. de sacro fan. ec. & di. p. ad pias causas valeret testamentum natus factum. Quid dicit. ut acc. Pa. in d. c. tibi p. ca. n. in c. rela. ubi el. 1. eo. et. sed in alijs postea du bicari. tam dicit postea quod si ista de voluntate sua per signa vrgentia quod valeret de benigneitate, canonica. arg. d. c. tibi. & c. c. apud despo. Hoc est vt tenere Hostien. dicit non referre, quid ex egopolentib. verbis fiat. ut in c. licet ex quad. de testamentis, sicut valeret, testis diceret, hereditas mea domini esto. l. his verbis ff. de heredi. in fi. cõcluditur ergo quod quilibet que apparet de voluntate testatoris de benigneitate canonica debet seruari.

**b** Vt puta instituo heredem ]

dicto c. licet in fi. **a** & hæc intelligo in dispositis in testamento quæ ipso iure habent auctoritatem, ut sunt legata & substitutiones, & huiusmodi. In alijs autem necessario hæres seruari non tenetur, ut si præcipiat filius quod stent simul usque ad tale tempus ne quod nubantali uel non nubant ali, & huiusmodi. Sed si testator uult in huiusmodi heredem obligare efficaciter, adiciat potestatem heredem damnando in legato præstando causa poenæ, puta Perre hæres meus dato. C. i. i. si tale quid non feceris &c. quia sic tenebit tale legatum damnando quod præcipitur non sit impossibile, uel turpe uel contra leges, in fi. de leg. s. poenæ quoque.

**13** Cui expensis seruus fugitiuus legatus sit quærupd. R. Pa. in c. indicante, de re. sta. glo. in l. cum seruus. ff. de leg. i. distinguit quatuor tempora. Primum testamti & si tunc erat in fuga, sic expensis hæredis. Intellige si longe absens erat, sic & de alia re legata dicimus, ut in l. cum res post prin. ff. de leg. 1. Secus si prope. Secundum tempus post testamentum, & ante mortem testatoris, & si tunc fugit expensis legatarij. c. Tertium post mortem testatoris & ante aditam heredem, & si tunc fugit culpa hæredis, sic tenet ad extinctionem hæres, si sine culpa

**17** In quo differret testamentum a codicillo. Respon. quod in 8. Primo quia in codicillis non potest fieri res ita institutio, sed tantum si deicommissaria, secus in testamento. Secundo quod per codicillum non admittitur hereditas heredi instituto per testamentum, nisi in vno casu quado in codicillo dicit heredem institutum non mereri uoluntate sua quia tunc tãquam indigno aufertur hereditas, siue sit solus hæres, siue sit unus de pluribus. Item dic de omnibus si sic dicat omnes non mereri. l. diu. seuerus. & Antonius. ff. de adi. leg. In reliquis uero fideicommissis uel legatis in testamento, bene potest per codicillum adimere. Institui. de adopt. lega. per totum. Tertio quod exhereditatio non potest fieri per codicillum institui. da codicillis. S. codicillis. Quarto heredi pure constituto in testamento non potest conditio, dicitur in codicillo, quæ obicitur tibi. Instituta de codicillis. S. directo. Quinto quia heredi instituto in testamento non potest fieri substitutio directa in codicillo, licet facta trahatur ad fideicommissariam, quia uidetur testator rogare institutum, ut hereditatem restituar illi quæ in codicillo substituitur ei. l. Scenola ff. ad Trebellian. Sexto quia in codicillo sufficiunt testes etiam non rogati. C. de conditio. l. ult. Vallet hoc in codicillo ceci. de quo supra. S. 1. sed in testamento. 7. rogati, & in codicillo testis potest esse mulier, sed non in testamento. l. qui testamento. S. mulier in testamento. ff. de testam. Septimo quia potest quis

decedere pluribus codicillis relictis ualidis nisi sibi contradicant. ff. de iure codicil. l. diu. alias diuus seuerus, sed non pluribus testamentis. Octauo quia si quis dum esset filius familias fideicommissum in codicillis relinquere, & postea paterfamilias decesserit (eadem uoluntate durante) ualeant codicilli. Hoc autem esse non poterit in testamento. ff. de leg. 3. l. 1. S. sed si filius fam. ex quibus pater quod codicillus est quædam sine institutione dispositio ultimæ uoluntatis, quæ sicut testamentum ita codicillus morte confirmatur. C. de cadu. toll. l. unica.

**18** Verum heredis institutio possit committi in alterius uoluntate expressè. Respon. quod non, imo oportet quod ore proprio nomen heredis exprimat uel per propriam scripturam. l. hac consultissima & l. iubemus. C. eo. Imo tenuit Ioan. andr. in additio. ad specu. eodem titulo. post Albertum Papiensem. S. primo uer. quid si quis facit testamentum in uer. incip. quidam pileus, quod si quis ad interrogationem alterius puta dicentis, uis talè institueris, heredem, respondeo sic, non ualere testamentum, quæ uis gloss. in uer. sic. quem admodum. in dicta. l. iubemus, teneat contrarium, tenetur tamen in capitulo. cum tibi. eodem titulo. quod de æquitate canonica. ualere. Limitant hoc distinguendo Barto. Innocen. & Hostien. in capitulo. cum tibi eod. titulo. quod aut committitur in uoluntate heredis scilicet an uoluerit esse hæres uel ne, & sic ualeat. l. uerba hęc. ff. de condit. institui. Aut committitur in uoluntate alterius ab herede expressè, ut puta instituo heredem quem titius uoluerit, & sic non ualeat. ff. de heredi. institui. l. si quis Sæpimus & lege captatorias. Si tamen quis ita diceret, committo omnia bona mea, arbitrio, Titii, uel dispositioni Titii ualeat, & Titius tenetur distribuere in pias causas, in quibus habemus regulam iuris humani gætium & diuini, quæ est quod per omnibus dispense tur in religionem diuinam, ut peccata elemosynis redimantur, & sic dispensando non potest uelle aliud quam uoluntas testatoris. Sed si dispensare in prophanis cum nullam habeat potestatem alio modo dispensare si uoluntas testatoris, & hoc sequitur Bar.

Pro intelligentia istius. §. & seq. scien. quid fit captoria institutio, & quocumque, secundum Bal. in l. 1. C. de sacro. fan. ecc. in pe. col. in ver. iuxta hoc q. r. & in repe. d. l. 1. in 7. col. ubi ait, q. institutio captoria est cuius essentia & existentia posita est in alterius voluntate. & scdm Paul. de Cast. in l. captatorias. C. de test. mi. d. f. captoria institutio, q. ex ea testor se pe remanet cap. & deceptus, idē dicit Pa. in c. cū tibi. de test. & gl. c. in captatorias. ff. de hære. instit. quanquā gl. in illa institutio. ff. de hære. insti. aliter dixerit & talis institutio reprobata in iure, & legatū captoriū ē nullū. l. captorias. ff. de lega. 1. & l. nonnunquā. ff. de cōditio. & demōstra. Quot modis fit talis institutio. Dic quod tribus modis. Primo mō q. substantia ipsius institutionis refertur volūntatem tertij, vt in exemplo, hic textu. Sedō mō q. electio personarum confert in voluntatem tertij, exemplū ponit gl. in d. l. captatorias, vt instituo illes quos titius voluerit, hoc est quos Titius elegerit, & sic substantia electionis confert in voluntate tertij, vt in d. l. illa institutio, intellige tñ hoc q. committitur electio incertarum personarū & de incertis, scus si committitur electio incertarū personarū, sed de certis, tunc bene valet. f. fideicommissaria. in §. ff. de fideicommiss. liber. & l. vtrū. §. cum quidam. ff. de rebus dubijs, vt dicam in §. 20. Tertio modo fit captatoria institutio, q. quis alij instituit spe alterius institutionis, vt pura institutio hæredem si me institueris. Ista et non valet, & rō est secūdm Bar. & Paul. de Cast. & Ale. & Iac. in l. cū donatonis. C. de transactio. q. teli factio debet esse oino libera, non solum a metu pœnæ, sed etiam a spe pœniæ futuri, quia tunc non dicitur libera. l. ille autem. ff. de hæredi. insti.

in l. 1. C. de sacro. fan. ecc. & pan. in d. capit. cum tibi.

19 Quid si tacite institutio hæredis committitur alterius dispositioni. R. quod ualet. Ille autem institutiones. ff. de hæredi. in stiru. c. & l. nonnunquam. ff. de cōditio. & demōstratio. & eodem modo legatum a tacite potest committi voluntari alterius. ff. de le. 2. l. 1. sed nō expresse. ff. de l. 1. l. captorias, & dicitur tacite alteri uoluntari committere, sic institutio hæredē, uel lego hoc tibi, si ritius capitoliū ascenderit, expresse nero quādo dicit Instituo illū hæredē quē titius uoluerit, uel lego tale quid cui sempronio placuerit. b

l. nonnunquam habere minus de rōne, quā lex quæ fit in corpore iuris, tu tñ sic declara, q. iō non ualet institutio collata in merā uoluntate tertij. Quia primo casu ad hoc vt institutio ualet oportet q. titius uelle, & sic absque eius uoluntate non potest institutionis conditio impleri. In secūdo tñ casu absque scia tertij condō impleri potest, quid, n. prohibet quā titius ascendat capitoliū? & ignoret alium sub illa condōne esse institutum? certe nihil, q. sic puritate esse condō, & institutus sub illa etē hæres, quare ualet institutio & ita sub illa condōne. Ita declarat Bar. in d. l. captatorias. 2. oppositio, & Paul. de Cast. ibidem in l. col. Refert quē do. Ia. Cyn. & Bal. in d. l. in euentis Ang. Imo. & Moder. in l. confessoris. §. si ff. de ver. ob. ff. no. Ang. consi. 222. inter cetera continetur, ubi de materia captorias. Istud idē tenet Bar. in d. l. si quis sempronium, & pulchre Angelin. d. centesim. in §. si, ubi dicit. Illa est uoluntatem non uelata, quæ in nuda uolitione alterius hære nōscitur, sed illa uelata cōprobata, quæ respicit factum alicuius extrinsecum, & ad illud principaliter tendit, vt in exemplo posito hic in fi.

C. Incertæ personæ] Si testator dicit instituo pauperes quos elegerit titi, an ualeat Rñ. q. sic scdm Bar. in d. l. captatorias. & in l. illa institutio. ff. de hære. instituen. nec dicit uoluntas captoria quia substantia eius non est commissaria arbitrio tertij, sed statum electio. l. fideicommissaria. §. si, ff. de fidei. liber., refert

ec. in 3. q. 5. q. principalis, & in l. Theopompus. ff. de dote plega. & in l. vtrum. ff. de rebus dubijs. Bar. & Bal. in l. captorias. ff. de lega. 1. Ale. in l. captatorias. C. de testamen. mili. & in consi. 14. l. 1. inci. circa primum dubium quo querit. vide Iaso. in d. l. captorias. ubi latē.

20 Vtrum institutio possit fieri incertæ personæ, & ut pura instituo hæredes meos pauperes Christi. R. gloss. fina. in fine. in d. capit. cum tibi, quod sic, & secundum Bar. in l. captatorias. C. de testamen. mili. etiā si adderet eligēdos per priorē talem & huiusmodi, & dicit qd d. l. loquitur quādo ius institutionis confertur in uoluntate alterius, sed non quādo electio personæ solum, ut in casu nostro, & ideo nō est contraria.

21 Vtrū institutio hæredis possit fieri sub cōditione. R. qd sic, dūmodo non instituat ur ad tēpus certū, ut puta usq. ad pascha, uel ad tres annos, quia non ua

let talis conditio, & uiciat, non tamen uiciat. a ut institutio de hæredi. institut. §. hæres, sed ad incertum, potest vtputa donec uixerit uel talem instituo postquā absolutus fuerit ab excommunicatione. ff. de hæredi. instituen. l. in tempus. Fallit in milite qui potest institui etiam ad tempus certum. l. miles ita. ff. de milita. testamen. Hic aduerte quod institutus hæres ad diem certum alio hæredē non dato, semper erit hæres ut in l. hæreditas ex. ff. de hæredibus instituentis. Et idē dicit, quando instituitur ad diem certum, quia nemo p. parte potest decedere testatus, & pro parte intestatus. Ius nostrum. ff. de regulis iuris. Hoc tenet Ioannes de Imola. & Baldus & Angelus in dicta lege hæreditas. Ideo si quis instituerit hæres donec uixerit alio non dato hæredē, erit perpetuus. Hoc firmat Bal. & salycetus in l. extraneum. C. de hæredibus instituentis. & Pau. de Ca. in l. ceteri. C. de testamen. mili. Et licet Barto. in d. l. hæreditas teneat quod si testator aperit uoluerit, ut nō eēt hæres nisi i uita, uel usque ad talē diē, quod non erit ppetuus, tamē cōmuniter docto. tenent contra eū ut Dy. in l. si quis ita hæres in testamē. excepto fundo. ff. de hæredi. instituen. Bal. & Ange. in d. l. hæreditas. & e uerū de rigore iuris, q. testator non potest ius accrescēdū phibere, nec respectu rei tēporis q. cā testati trahat ad se causam intestati, quia dignior. d. l. hæreditas fa-

let talis conditio, & uiciat, non tamen uiciat. a ut institutio de hæredi. institut. §. hæres, sed ad incertum, potest vtputa donec uixerit uel talem instituo postquā absolutus fuerit ab excommunicatione. ff. de hæredi. instituen. l. in tempus. Fallit in milite qui potest institui etiam ad tempus certum. l. miles ita. ff. de milita. testamen. Hic aduerte quod institutus hæres ad diem certum alio hæredē non dato, semper erit hæres ut in l. hæreditas ex. ff. de hæredibus instituentis. Et idē dicit, quando instituitur ad diem certum, quia nemo p. parte potest decedere testatus, & pro parte intestatus. Ius nostrum. ff. de regulis iuris. Hoc tenet Ioannes de Imola. & Baldus & Angelus in dicta lege hæreditas. Ideo si quis instituerit hæres donec uixerit alio non dato hæredē, erit perpetuus. Hoc firmat Bal. & salycetus in l. extraneum. C. de hæredibus instituentis. & Pau. de Ca. in l. ceteri. C. de testamen. mili. Et licet Barto. in d. l. hæreditas teneat quod si testator aperit uoluerit, ut nō eēt hæres nisi i uita, uel usque ad talē diē, quod non erit ppetuus, tamē cōmuniter docto. tenent contra eū ut Dy. in l. si quis ita hæres in testamē. excepto fundo. ff. de hæredi. instituen. Bal. & Ange. in d. l. hæreditas. & e uerū de rigore iuris, q. testator non potest ius accrescēdū phibere, nec respectu rei tēporis q. cā testati trahat ad se causam intestati, quia dignior. d. l. hæreditas fa-

let talis conditio, & uiciat, non tamen uiciat. a ut institutio de hæredi. institut. §. hæres, sed ad incertum, potest vtputa donec uixerit uel talem instituo postquā absolutus fuerit ab excommunicatione. ff. de hæredi. instituen. l. in tempus. Fallit in milite qui potest institui etiam ad tempus certum. l. miles ita. ff. de milita. testamen. Hic aduerte quod institutus hæres ad diem certum alio hæredē non dato, semper erit hæres ut in l. hæreditas ex. ff. de hæredibus instituentis. Et idē dicit, quando instituitur ad diem certum, quia nemo p. parte potest decedere testatus, & pro parte intestatus. Ius nostrum. ff. de regulis iuris. Hoc tenet Ioannes de Imola. & Baldus & Angelus in dicta lege hæreditas. Ideo si quis instituerit hæres donec uixerit alio non dato hæredē, erit perpetuus. Hoc firmat Bal. & salycetus in l. extraneum. C. de hæredibus instituentis. & Pau. de Ca. in l. ceteri. C. de testamen. mili. Et licet Barto. in d. l. hæreditas teneat quod si testator aperit uoluerit, ut nō eēt hæres nisi i uita, uel usque ad talē diē, quod non erit ppetuus, tamē cōmuniter docto. tenent contra eū ut Dy. in l. si quis ita hæres in testamē. excepto fundo. ff. de hæredi. instituen. Bal. & Ange. in d. l. hæreditas. & e uerū de rigore iuris, q. testator non potest ius accrescēdū phibere, nec respectu rei tēporis q. cā testati trahat ad se causam intestati, quia dignior. d. l. hæreditas fa-

c. l. si miles unū ex fundo ff. de testamē. mili. & pbat in d. l. si quis, & in l. si alieni eodē. tit. in legatis tamen bene potest prohibere ius accrescēdū & ita loquitur l. dominus. ff. de usufructus in hæreditatibus, ut i. d. l. si quis ubi institutus excepto fundo detracta mentione de fundo, habet totam hæreditatem. Nam testator non potest facere quod iura non ualeant in suo testamēto, ut in authen. ut cum de appella. cogno. §. certum. Possent tamē dici quod de æquitate & in concientia opinio. Bartol. est uera, in eo. qui erat simplex & hæc ignorabat. Sextus in eo qui hanc dispositionem iuris sciebat, quia uidetur uoluisse quod potest institui sub conditione, dūmō qdō sit possibilis b & honesta, excepto filio qui non potest institui sub omni conditione, sed illa quæ est in potestate instituentis. e ut in l. ius quo que in princip. ff. de hæredi. instituen. Nam non potest filius grauari i debito bonorū subsidio. C. de inof. testa. l. quoniam in prioribus.

22 Vtrum possit fieri institutio hæredis i certa parte. R. qd sic, sed si alius instituit hæres in uniuerso, erit talis potest ius legatarius quæ hæres d. l. quocies. C. de hæredibus institut. possunt tñ plures institui eps portionibus. Institutio de hære. insti. §. sed si plures instituitur, & est sua. §. ex cōtrario, & per capita & partim per stirpes. ut in dicto. §. si plures. Not. hic quod instituitur pluribus hæredibus distributio fideicommissorū in casu in quo accrescit hæredibus, nō fiet em distributio rerū in quas erāt instituti, sed secū dum partē institutorū equaliter nisi uoluntate

ter, vt si digito cōtū tetigeris, iuris ut si parē capriū nō redimes. Ius. n. non psumit q. filius possit redimere patrem. Facit, vt si mortē auri de deris hæres esto. n. in §. hæres in fide hære. insti. c. In potestate in fideiucis] Scilicet ipsius testatoris, habet enim potestē grauandi, alium in hæreditate, in legitima uero non. Item sub illa cōditio ne quæ est præce filij, vt. tñ dedere vnum nummum uel aliquid leue. d. Potius legatarius quæ hæres] Bart. in Lex fctō la grande. in 2. col. ver. qd ergo dicemus de hære. insti. dicit q. non est simpliciter legatariū nec simpliciter hæredē, sed quædam tertia species q. capit parē hæredis & partē legatarij, sicut dicimus de participio, quod capit partem uerbi & nois, ut tibi p. eū Vn talis nō potest uti iurib. hæreditarijs ad uerbus aliquem, nec ipse tenebitur alijs per tex. in d. l. quocies.

ff. de hæredibus instituentis. Et idē dicit, quando instituitur ad diem certum, quia nemo p. parte potest decedere testatus, & pro parte intestatus. Ius nostrum. ff. de regulis iuris. Hoc tenet Ioannes de Imola. & Baldus & Angelus in dicta lege hæreditas. Ideo si quis instituerit hæres donec uixerit alio non dato hæredē, erit perpetuus. Hoc firmat Bal. & salycetus in l. extraneum. C. de hæredibus instituentis. & Pau. de Ca. in l. ceteri. C. de testamen. mili. Et licet Barto. in d. l. hæreditas teneat quod si testator aperit uoluerit, ut nō eēt hæres nisi i uita, uel usque ad talē diē, quod non erit ppetuus, tamē cōmuniter docto. tenent contra eū ut Dy. in l. si quis ita hæres in testamē. excepto fundo. ff. de hæredi. instituen. Bal. & Ange. in d. l. hæreditas. & e uerū de rigore iuris, q. testator non potest ius accrescēdū phibere, nec respectu rei tēporis q. cā testati trahat ad se causam intestati, quia dignior. d. l. hæreditas fa-

Nam sicut legatarii non tenentur ad onera hereditaria, sic iste instituitur in re certa cum loco legatarii habeat. Intellige tamen quod hereditas est solvendo, alias scilicet si vultur in re certa. C. de leg. Parci pat aut effectum heredis vniuersalis, nam si heres vniuersalis institutus repudiaret hereditatem vel moreret non adita hereditate accresceret totum in fituto in re certa, reus est in l. 2. §. si ex fundo & in l. quoties §. si duo. ff. de heredi. insti. que iura allegant Bar. & doc. ad hoc in l. quoties. ff. de heredi. insti. Item dicit Panor. in ca. Raynucius. de testat. Vide d. Ia. in d. l. quoties. C. de heredi. insti. vbi conatur inducere iura allegata per Bar. Adverte tamen quod si plures heredes sint instituti, & unus sit vniuersalis heres, alij instituti in re certa si heres vniuersalis repudiaret accresceret hereditas institutis in certa re, & hoc casu fieri distributio resti equaliter, & non sibi parte qua erant instituti, sed equaliter diuide tur hereditas. vt dicitur in d. l. quoties. §. si duo ff. de heredi. insti. Vide omnino Iaso. Vbi supra ponit aliquos casus ad istud dictum hic in textu a Preteritione legitimi ] Quare

litas defuncti manifeste tradicat. ut l. quoties. §. si duo. ff. de heredi. insti. & l. non nunquam. & l. quoties. ff. ad Treb. 23 Quot modis fit institutio heredis. S. duob. modis. S. directe & oblique. Directa institutio non potest fieri nisi in testamento. & est quando uerbis rectis siue obliquis recto iure instituitur heres, ad quem uult testator hereditatem suam siue illud in quo instituit peruenire. & illud capere nullo mediante. Obliqua uero institutio siue fideicommissaria hereditas relinquipotest testamento & codicillis. & fit cum rogatur i codicillo heres institutus in testamento, uel heres ab in testato uenies. ut hereditatem restituat alteri. Is eum cui restituit hereditas erit heres per fideicommissum. insti. de codicil. S. p. icipit preterea. 24 Quot sunt differentie heredu Respon. quod tres nam quida sunt necessarii tantum, sicut si seruus instituat heres a domino suo dicitur necessarius, quia uelit nolit tenetur hereditate etiam suspectam adire, si modo cum hereditate conlequatur simul libertate ex testamento domini. & tempore mortis erat in potestate domini. Alii sunt sui & necessarii. & isti sunt liberti q sunt in potestate testatoris tpe mortis, ut filius familias & descendentes ex masculis filiis. descendentes enim a filiabus sunt in potestate patris eorum uel aui paterni, sed est differentia. quia uultque filio meo meus nepos

non erit mihi suus heres id est non uocabitur suus scilicet bene mortuo filio meo quia nihil est medium, quo impediatur, & sic de ceteris. Et dicuntur sui, quia domestici, & quia uiuo patre quodammodo extimati domini, necessarii uero quia de iure ciuili cogebantur fieri inuiti heredes, sed de iure pratorio permittitur eis ab hereditate abstinere, si uelint. Alii sunt extranei heredes. vt sunt omnes qui non sunt sub potestate testatoris, nec subiecti iuri eius, sicut sunt filii emancipati, filii etiam a matre instituti, quia semine non habent filios in potestate. Probantur haec omnia Insti. de heredi. quasi. in princip. Item haeres alius testamentarius, ut ille qui est in testamento scriptus. Alius est substitutus. s. qui alij substituitur heredi. Alius fideicommissarius cui ex fideicommissio est hereditas restituta. Alius legitimus ut iste q ipso iure & sine testamento defuncto succedit. 25 Vtrum ex preteritione legitimi a heredis testamentum reddatur nullum. R. q. sic si sunt de illis ad quos stricto iure legitima spectat hereditas, & nisi iure exheredentur. Et qui sunt tales, aduerte quod sunt tres lineae consanguineorum. S. ascendentium, descendentium, & collateralium, testator autem quadiu habet aliquem ex descendentes tenetur illi heredem instituire, uel exheredare, si est causa, & si talis instituit, siue sit filius uel nepos mortuo filio uel pronepos &c. non tenetur de aliquo ascendentium mentionem facere, quia descendentes in infinitum preferuntur, in situ. de heredi. quasi ab ista. i. prim. deficientibus descendentes uel exheredatis tenentur suos ascendentes instituire uel exheredare, si quos heredi. l. quoties. C. ad senatum. consul.

ps habet filium naturalem & factum testamento tamqum filium prateritum, nunquam reperitur, uideat q. sic per text. in §. generaliter in aut. te. qui. mo. na. eff. si. su. iuncta. l. filius a patre. §. 1. ff. de iur. h. Bal. ff. de libe. & posthu. de quo uide per Bald. in c. nouis in fin. co. de elec. d. Ant. in c. p. uenerabilis. 22. col. q. fil. sine legi. Sa. lyce. in aut. si quis ita. C. de naturali. Pa. cons. 87. in qone q. ueritue inter in l. 2. §. 2. nec. Pau. de Cas. c. 21. Super. pando isto & c. ff. 23. Super. eo quod primo lo. co. Ang. c. 66. 75. p. reformationis. & cons. 109. Respon. q non J Ex his habetur limitatio aures ad aut. no. licet. C. de lib. prate. Qua cauetur quod pater non potest exheredare uel praterire filio sine iustione cause ualios non ualeat testamentum. Na fallit in parte qui uult ingredi monasterium uel coenobium de in 22. §. tempore testam. ita limitatio tione vt tenere Bal. in d. aut. si qua mulier. C. a. sac. san. eccle. fa. in secunda colla. du legitur o. pi. Bar. de facie testamenti, q si cogitauit ingredi monasterium, & si alia instituat non rumpitur testam. nisi per se, p amplam facultate quis dat textus in aut. ad mo na. & dicit Bal. q si de pximo ingressus e monasterium vt de eo cogitasse sequit. Fulg. & ibi Pa. & Cal. in d. aut. si qua mulier. do. An. in c. in p. n. etia. 4. col. & Pa. in 1. 8. ver. qro i. g. nungm ingreditens. de pba. & d. Iaso. in d. aut. no. licet. Sed Lu. do. c. 20. 25. 27. Opinionem hic vlt. col. post Saly. & Ric. mal. in d. aut. si qua mulier, tenet 2. riu. Quia simile. Bar. de milite non vt bona, ex eo q illud pcedit de milite q e in adu miles, nos uero loquimur in eo q cogitac esse miles, quare secus esse debet. Ad hoc facere videtur text. in l. g. hall. C. de sacro. san. eccl. in ver. Du tamen omni ratione munus sit. Et quod tenet Bar. in repe. l. i. C. de sacro. san. eccl. in 2. q. 5. q. principi. Vbi responder ad simile quod dicitur hic de milite. Tu tene quae dicuntur hic in text. Non obstat ratio Ludo. quia idem iudicium est de eo qui adu est talis, & de eo qui de proximo sciendus est talis. Vide supra Immunitas. §. 25. & quae ibi notant. Quibus

adde Paul. de Cas. in l. tertia. §. si seruus. ff. de acqui ren. possessio. vbi uult quod de proximo bannitus, licet non sit adhuc bannitus possit impune offendere ex forma statuti peruenientis bannium posse impune offendi. Sicut conuenero de proximo rebannitus habetur pro rebannito, quamquam Alexander. Imolen. ibi, non placeat istud dictum. Pro Bar. & pro dicto, hic facit fauor religionis, qui facit iudicare idem de eo qui e in actu, & de eo qui est in via ad actum. Labelle. & l. qui mittitur. ff. ex qb. causis ma. No. Barol. & alij in l. prima. ff. solu. matrim. nota quoniam qua quertur An scholasticus qui est in via a doctore tunc apicem gaudeat priuilegijs doctorum &c. b Sicut non recipitur testamentum militis ] Secundum do. Iaso. in auten. si qua mulier. de sacrosan. eccl. dubitum est. An hoc sit hodie correctum per iura authenticorum. Et dicit hoc pas sum se ponere in l. pen. C. qui testamentum. face. post & ibi tenere esse correctum. Et sic hoc casu istud fundamentum parum ualere. Nichilomin' ibi tra Bar. Idem dominus Iaso. An miles furdus & mulier possit testari. Et dicit quod non tamen communis opinio uideatur esse in contrarium. c Et est tutus ] Vide glossam in ver. patrimonium, & ibi Bar. dicit tra seruati de facto in l. tertia. §. sed vtrum. ff. de mino. quae dat istud consilium. d Est et preffor in religione ] Et etiam clerici ut ibi patet. Tenentur enim talibus quartam partem relinquere. Contra eos qui fratres tanquam ingratos exheredant & male.

1 Infituto talem meum hæredem.] Nota tamē quod si diceret relinquo filio meo. 10. &c. non esset præteritus; & intelligeretur iure institutionis. Sic enim dicit Panormita in capit. Rayn. eod. titu. Nota aut quod verbum relinquo adiectum vniuersitati bonorum inducit institutionem; præter hic. Nam non dicitur quod instituit adiectum hæredem in bonis suis; sed quod relinquit hæredem in bonis suis. Quod dicitur intelligi iure institutionis, alias non esset testamentum vti in tit. de leg. 3. ante hæredis. Ad uerte quia plus videtur probare ille rex singulariter quod verbum relinquitur ad personam quæ de iure committitur debet institui operatur institutionem; & non simplex legatus probatur quod iste reliquit Alcecho domum &c. nec dixit iure in institutionis; & nihilominus valuit testamentum. Quod non valisset si non fuisset filia instituta hæres saltem in aliqua re vt in autent. vt eum de app. co. §. aliud quoque capitulum. Et quæquam Bartol. in l. cogit. ff. ad Trebellia. in §. generaliter, sentiat oppositum tamen Bal. sequitur primum dictum de quo in l. quotiens. C. de heredi. instituen. & satis probatur hic non esse admittendum propter equitatem; quia iuris imperiti nesciunt dicere relinquo iure institutionis; & verba sunt intelligenda secundum qualitates personarum inter quas profertur. de voto e. magne facit. c. requisisti. eo. ti. ubi non dicitur. An reliquum fiat a consanguineo an ab extra. eo. Hec Pa. in d. c. Rainuini.

b In tali J De hoc vide plene per dominum Ia. o. & Modern. in autent. nouissima. C. de inof. testamen. Per Barb. in c. R. anicus. de testa. vbi latissime.

c Quod non J Ratio est quia cum in legitima fuerit institutus non potest pro parte repudiare; & pro

parte acceptare. Et ponit Pa. ibidem in vlt. col. idem tenet Bar. in l. 1. q. 4. q. principi. ver. quæro an aliquo casu. de vulg. & pa. & in l. quia poterat. vbi Alex. ff. ad Trebell. Bald. in l. 3. C. de impub. & al. f. f. b. i. Angel. consil. 81. In Christi nomine subditur &c. Rō qua mouetur hoc doc. est, quia legitima debetur iure hereditaria & de hereditate non potest quis habere partem; qui habet partem. l. 1. r. & i. h. i. f. i. solus. ff. de ac. qui. heredi. Quicquid dixerit Rō. in l. 1. C. quando non pen. par. & eadē ratiōe dicit de parte scilicet decedente ab intestato quia non potest pro parte agnoscere hereditatem; & pro parte repudiare. at. l. 1. §. si ex fudo. ff. de hære. inst. 3. Vtrum sit aliquis casus in quo posthumus præteritus non rumpat testamentum. R. quod sic scilicet in testamento matris quæ decedit in puerperio, sed succedit ceteri alijs fratribus vel neporibus equaliter. Si tamen mater instituerit extra testamentum. C. de inof. test. l. si mater. e

33 De cautela illius qui vult facere testamentum; & disponere sua in pias causas, nec audeat, sed timeret potentiam aliquorum. Vide Pactum. §. 14.

pa. col. C. de inof. & substit. sub condi. fac. Quicquid dixerit Sali. in l. quoniam in prioribus. C. de inof. testamen. d. Decedente ab intestato J Ista opinio Panormita. videtur dubia, ex eo quia vltima hoc casu non vide tur debita iure institutionis, sed tanquam quora bonorum unde videtur quod possit eam retinere exclusā hereditate. & Tamen potest sustineri per d. S. quid ergo. Vt induxit. supra quæ de patrimonio debetur legitima iure hereditario & Decissionem tamen hanc ponit Pan. solus & clarissime.

e L. si mater J Contra istam. L. opponit Bald. ibidem a partibus sufficienter enumeratis. sic. Aut mater ignorabat se esse præteritam; & tunc eius præterito non habetur pro exheredatione. l. si certus. C.

4. de test. ml. h. c. si testator non potest loci; si loquitur in quædam locum habere potest. Aut mater scilicet, &c. quæ potest antequam ueniat ad partem mutare testamentum. si non mutauit plerumque quod posthumus noluit esse hæres. Breuiter, licet Bar. relinquit cogitandum, dicas quod singularitas huius casus in hoc consistit, quia dato quod mater sciret se esse præteritam erat tunc in certa, an partem produceret iure. Itē relicta erat an nateretur masculus uel femina; & an unum uel duo. Ante igitur quam ipsa mater testamentum mutaret uellet uoluit expectare filii natiuitatem, se. l. i. puer. p. i. morca. f. i. c. p. s. non habuit mutandū testamentum, tunc p. edite. d. l. si mater. hic allegata. Et hec fuit de mente Pal. go. Sal. & Pa. de Ca. ibidem, ubi dicitur de hoc casu quod h. c. loci. d. l. si mater. In filio uero, quem tunc mater mortuum p. stabat. q. cha. bebatur p. instituto. & tenet gl. r. not. & ordinaria in l. cū mater in litem f. de inof. testa. quæ testatur Pa. de Ca. in d. l. si mater, & in l. cōmodiffimē. ff. de libe. & post. & Alex. in l. Titius. in prin. in ul. co. de lib. & posthu. Vbi dicit ista gl. e. not. digna pro ampliatione. d. l. si mater.

a Prohibitorum scilicet J Ista de procuratoribus & de matrimonio habendo, prohibitorum est. l. i. quia certæ p. h. i. b. h. q. uero q. i. p. licet non prohibetur admittitur.

b Respond. q. septem.] Has omnes conditiones ponit glof. l. & ibi Panorm. in c. in nomine domini. de reb. i.

c Et cogitandum. J Ibi n. dicitur quod monachi de b. e. in simul habitato, ut sint ad iudicium testes castitati, & glof. ibi dicit quod etiam in iudicio possunt esse testes; & ex quo prohibentur. no. i. in iudic. d. Ca. placuit. 2. q. 7. Jbi uidebatur contrarium nihilominus dicit glof. quod loquitur de monachis criminosis, & dicit monachos esse mortuos quo ad actus ciuiles, & etiam spirituales, quia baptizati non possunt uide Rom. in re peria. u. h. simili. c. ad l. i. spe. ciali p. i. cau. inter ultimas uoluntates tenent mulierē nō posse esse testamentum in testamento, etiam ad pias causas. & Not. Io. And. J §. primo. uerfic. Item quod est mulier, ubi recitat Iacob. de Ra. tenuisse, quod etiam de iure ciuili mulier non debet admitti in criminali, quia si repellitur in testamento, foris, ubi agitur de uita homini

test. Vbi declaratio. S. cogitandum. in aut. de monachis. dicit quod si clericus uel religiosus deponit uim coram iudice seculari sine mandato superioris non ualet. Secus si uolens alle. capi. testimonium. r. 2. q. 2. & not. in capit. r. de iur. calum. contrarium scilicet quod non ualet. tenet Io. And. in dict. capit. r. & est uerius, & quod testimonium ualet. tenet Panorm. in d. capit. primo de iuramentum. calum. r. i. col. uerfic. Idem uidetur.

f Secundo sexus, ut non sit mulier, quia licet de iure ciuili admittatur in ciuilibus & criminalibus. r. q. 3. ca. ex eo. ff. de test. Iqui in testamento. S. mulier in l. de testam. S. testes, nisi in testamento tantum. ut in præfatis. S. sed in codicillis & aliis ultimis uoluntatibus sic, secundum Accur. d. S. mulier, tamē de iure canonico, quia uariū & mutabile semper femina producit. d. c. forus. C. de inof. testa. l. filia non admittitur in criminalibus criminaliter.

33 q. 5. mulierem, nisi in criminibus exceptis scilicet lymonia capit. tanta, de lymonia etiam m. re. r. r. & sic intellige. dict. c. forus, in ciuilibus autem & spiritualibus & quibuscumque alijs, & etiam ubi de crimine agitur ciuilitur, ut in denunciatione, aut etiam in inquisitione, nisi ubi inuenitur prohibitum expressē, ut testamento admittitur. nota. Ioan. And. e. in ad di. ad Spe. eod. ti. facit. ca. quoniam. & c. t. literis de testi. & quomodo non debet de trahi ad iudicium pro testimonio, sed eas

nis. Sed dicitur in c. mulieres de iud. li. 6. 6. Tertio etas, vt non sit i-  
pubes, sed pubes i causa ci-  
uilibi, & q ha-  
bet veritate, vbi  
per masculos ve-  
ritas haberi non  
pot, & certis  
tit. lex eo. ff. de  
testi. de quo vi-  
de Pa. in c. qm. d.  
testi. hic allega-  
to.

a Testimoniu. ]  
Quia scilicet no  
agitur de como  
doprincipalis p-  
sona, nec de in-  
comodo, alteri  
imo de ipsius sa-  
late.

b Respon. ] Pa.  
in c. v. nobis. V-  
bi dicit q. Hic  
loquitur indistin-  
ctam sup con-  
tingentia. p-  
bata, q sup p-  
do matrimonii.  
c In literis ] Sic  
in hęc verba Pa.  
di non possit da-  
ri certā regula,  
sed index arbitra-  
bitur scilicet in  
dic. videtur.

d Familia sua ]  
Qui dicant fami-  
liares, vide latē  
Pa. i. c. in literis.  
post gl. ex eo. ti.  
e Qd sic ] Hic  
loquitur de his  
in collegio siūt,  
quæ facta per al-  
ios probari non  
pnt, ex quo aliq  
ad capitulum no  
admittuntur. Vñ  
gl. fi. in ver. cano-  
nicos. fm Pa. ibi  
in d. c. venies. de  
bet intelligi qñ  
redditur testimo-  
niū p eos de col-  
legio, inter duos  
in ipso collegio  
pcedentes, vide  
in circa hoc, &  
qñ se reddidit te-  
stimoniū d his q  
ex capitulū agū-  
tur. Pa. latē in c.  
tnsuper. et. ali.  
qd in c. & si p-

mitti dicitur in c. mulieres

de iud. li. 6.  
6. Tertio etas, vt non sit i-  
pubes, sed pubes i causa ci-  
uilibi, & q ha-  
bet veritate, vbi  
per masculos ve-  
ritas haberi non  
pot, & certis  
tit. lex eo. ff. de  
testi. de quo vi-  
de Pa. in c. qm. d.  
testi. hic allega-  
to.

7 Sed nunquid poterit pu-  
bes testificari de his quæ vi-  
dit in impubertate. R. q si  
erit aoli capax qñ uidit po-  
terit ar. in si. de re. iur. l. i. ne  
gotiis, alias nō. hoc no. 3. 7.  
d. relatum. in gl. fi.

8 Quarto discretio, vt nō sit  
furiosus. 3. q. 7. s. tua, &  
hoc nisi habeat lucida iter  
ualla. ar. c. dilectus. de l. pō.  
3. 2. q. 7. neque furiosus. 7.  
q. 1. quamuis.

9 Quinto fama, ut i. nō sit  
infamis, non enim iustitia  
pōt habere cū homine sce-  
leratō cōmertiū. d. c. forūs.  
s. fi. & in ca. testimoniū in  
gl. eo. ti. in uer. perseueret.

10 Sexto fortuna nā diuiti  
magis creditur. ff. de testi. l.  
3. in pri. C. ad l. fal. aut. sed  
cū testator, i uer. locupletū  
ideo pauper repellit, si est  
laici cōditionis, q pecunia  
corrumpi possit, alias nō.  
ar. in si. de suspe. tu. s. vlti. q.  
qualis in opinione semper  
diue. preponit quia potē-  
riorib⁹ pares esse nō possu-  
mus. ff. de ali. iudi. mu. l. 3.  
in principio ibi.

11 Septimo fides, qā nul-  
lus infidelis cōtra fidelē ad-  
mittit. 2. q. 7. nō potest ui-  
de i. c. iudei d testi. & i. cle.  
1. de testi. & ff. de testi. l. 2.  
nec heretic⁹ de here. excōi-  
camus. Adduntur alia quin-  
que quæ aliquādo repellūt

12 Octauo cōsanguinitas super glo. d. d.  
iureiu.  
unde. l. testis. ff. eo dicit te-  
stis idoneus pater filio. aut filius patri nō  
est. & 4. q. 3. s. item testis quod limita ue-  
rum. ubi non agitur. de correctione. vel  
prohibitione peccati vel de illuminatione  
fidei, quia in istis ubi affectio carnalis  
cōmunitur nihil operatur ualet sicut testi-  
monium. \* Christi de patre. & no. Pa. in c.  
in omni extra. eo. ti. pe. no.

13 Quid in matrimoniis, nunquid pater  
uel mater possunt esse testis. R. b Pa. in c.  
videtur nobis qui ma. accu. quōd. conclu-  
dendo secundum Hosti. quōd si sponsus  
est ditior & nobilior, non credit⁹ eis. Si ue-  
ro est æqualis vel inferior, sic admittitur  
nisi appareat ex aliqua causa filiam affecta-  
re matrimonium. Tu uero dic quod iudex  
attendat si sponsa uel sponsus est reporta-  
tus cōmodum, vel incommodum,  
honorem, vel vituperium, sic admittit, uel  
non admittit. ar. l. i. ff. eo. & bona gl. in c. li-  
teris. e extra eo. ti.

14 Nono familia, nam quos testes actor p  
ducit de familia sua, nō admittunt. l. pe.  
ff. eo. nec familiaris. C. de his q ad ec. cōiu.  
l. si. s. sanē. in v. Adiciētes. 3. qō. 5. c. i. &  
ibi bona glo.

15 Sed nunquid illi de collegio admi-  
tuntur super facto uel non facto a colle-  
gio ipso. R. Panormi. in c. tertio loco, de  
proba. quod sic, e quando est tale quōd p  
alios probari nō potest. tex est in c. uenies.  
extra. eo. titu. sicut & pater testis est super  
etate. & gener pro filio qui si. sint leg. trans-  
missi. ff. de proba. l. etiam matris. & in tes-  
tamento de peculio castrensi. l. qui testa-  
mento. s. i. ff. de testa.

16 Vtrum cum monasteriū repetit pro-  
fessum possint illi de conuētū adduci pro  
testibus super professione facta ab illo q  
repetitur. R. Pa. in c. n. v. 1. no. eo. ti. q si.  
quia causa nō est singularis sed monaste-  
rii, & sic non dicitur testificari in causa p-  
pria. Vnde etiam prælatus fratrum minorū  
potest esse in iudicio referendo fratrem sui  
ordinis, vt patet ibidē, & multo magis alii  
prælati. Idem dic de clericis in cā ecclesię  
suz, & de singularibus in causa uniuersita-  
is quia non est causa singulorū 1. 2. qō. 2.  
qui manuritur. Limita nisi tales p mo-  
nasterio

a inimicus ] I-  
nimiti de nouo  
reconciliati nō  
debet iudex reci-  
pere, fm Io. An.  
in addi. ad spe-  
ri. de iudi. §. iug.  
est. ver. id quo-  
que notan. & vi-  
de Rōse. cōl. 186.  
b Perfectam ]  
Bar. ibidē 7. col.  
uersi. quarto qd  
si testis deficiat  
&c. Ponit exem-  
plum. Duo testes  
dicunt uidentur  
q iste inuicem  
pecunia, sed non  
reordamur, de  
quitate, alijs  
duobus proban-  
tibus, q peccat il-  
le macul. Qd sic  
iudex pōt defer-  
re iuramentum.  
Roc sequitur d.  
Ans. in c. fi. de re  
si. & no. Alex. in  
d. l. admonendi.  
Et adde Bal. con-  
si 74. 4. parte. Et  
qd uoluit Ang.  
cōfil. 3. vbi dicit  
q si vnus testis  
plene pbat ma-  
lesicium, alter ue-  
ro deponat d ma-  
lesicio, sed de te-  
pore deponat de  
credulitate quōd  
pbat qā perinde  
est ac si diceret,  
non recordor.

c si vacillat ]  
Quid sit vacillare  
aut vacillare, po-  
nit Inn. in c. pre-  
rea de testi. cogē.  
Et cāge Bar. in  
leos. ff. d fal. De  
negatiua, an pba-  
ri possit vide Pa.  
in ca. 3. loco, de  
pba. & in c. bo-  
nē. et. l. d electio.

17 Decimo inimicus, a &  
multos alios repellere po-  
test iudex seu admittere. qā  
nisi in casib⁹ expressis a iu-  
re dcedū est iudici, tu ma-  
gis scire potest qd admitti  
debeat uel repelli. ff. eodē  
l. 3. s. 1. scilicet circūstantis  
& alius effectioibus parti-  
cularibus.

18 Undecimo laycus con-  
tra clericum in cā criminali,  
cum criminaliter procedi-  
tur, nō admittitur. 2. q. 7.  
c. ipsi.

19 Duodecimo socius cri-  
minis non pot esse testis  
79. di. si quis papa i gl. ma-  
gna. Fallit in crimine læ-  
maestatis, & symonie, ut in  
d. gl. & hæresis, hoc tamē  
non dicit illa glo.

20 Vtrū in causa propria  
quis possit esse testis R. q  
nō pot negari, quin aliquā-  
do quis testificetur i causa  
propria attentis circūstā-  
tijs personarū, & causę, ut  
in c. fi. de iure iurā. & i. c. fi.  
eo tit. lib. 6. & expressius i  
c. ex insinuatione, de proc.  
facit qd no. Bar. in l. admo-  
nendi. ff. de iure iurā. qui  
vult q quādo actor scit ple-  
nē ueritatē, ut puta de mu-  
tuo a se factō, & est psona  
honestā si habet cōte u-  
num testem bonū defere-  
ret ei iuramentū, & faciet  
probationem perfectam, b

21 Aduerte q tria detra-  
hunt fidei testis, si uariat, si  
vacillat, e si negatiuum probare contendit  
c. cum in ecclesia, de causa pol. & proprie  
& ibi. Pa. diffuse. 9. col. & seq.

22 Quot testes in qualibet causa sufficiūt.  
R. in testamento & codicillis. Vide supra.  
Testamentum. S. quarto. In donatione cau-  
Sum. Ang Pars. 11.

fa mortis requiruntur quinque C de do-  
na. cau. mor. l. ultima. Similiter in contra-  
ctū q excedit libram auri factō incipit  
ab imperio in ciuitate: C fi cer. pera. aut  
si nouo. Idem in eo qui uult probare solu-  
tionem debiti contracti in tempis. C. eodē  
dem l. tertium. In purgatione canonica  
presbyteri septem requiruntur. In dyaco-  
ni tres dyacones. Subdyaconus uero & al-  
li inferiores possunt sola manu se purga-  
re. 2. q. 5. alias 4. in summa. In purgatione  
episcopi requiruntur duodecim. 2. q. quin-  
ta omnibus in fine. Episcopus Cardina-  
lis non debet concēnari nisi cum. 72. te-  
stibus. Presbyter Cardinalis cum 64. Dy-  
aconus Cardinalis cum 24. Subdyacon⁹ &  
inferiores possunt. Regularē autē est  
in ore duorum uel trium scet omne uer-  
bum, si modo sunt omni exceptione ma-  
iores. de testa. ca. cum esles. & relatum fm  
Hostien.

23 Vtrū testes singulares probent regu-  
lariter. Respon. secundum Panormitan. in  
capitu. bonæ memoriæ. el primo antepen-  
not. de electio. quōd nō. Ratio quia diuer-  
sitas temporū potest inducere diuersitatē  
rerum ut in ca. in presentia. de proba. Et  
dicuntur testes singulares, quādo deponūt  
super diuersis factis, ita quod quilibet est  
singularis de facto suo respectu obieci.  
Sed quādo obieciū sup quo deponūt fuit  
reprematum sensibus testium, eodē tem-  
pore tunc sunt testes & nō singulares,  
quia tunc uidentur deponere de factō eodē  
dem. concordat huic tenentia. tex. in capi-  
cum dilecti. de elect. & capitu. rā literis. de  
testi. limita tamen quod testes singulares  
non probant, prout limita gloss. magna  
in ca. medium. in l. ob. carmen. ff. de testi.  
& Angel. in disputa. que incipit. Atē  
sis miles, & quod notat gloss. 3. quaestio. 9.  
Nihilominus in gloss. in uer. simul uerum  
quādo actus non habet continuitatē, qā  
si habetur continuitatē, puta fornicatio  
& per foramen unius post aliu uidet, ualec  
testimonium. tacit. c. paxterra, & ibi exp. ef-  
sē. Pa. de testi. & per in. & lo. An. in. c. quā  
liter & quādo el. 2. de accusa. ubi patet q  
posidens rem potest probare per testes  
singulares, & sic dic in similibus.

20 Veniens. el. i. & ibi gl. allegat c. cor. Et ponit aliquos Fallens. & quibusdā in fra eodem. S. b. Prædictis ] Vt puta, qñ qñ vtrū qñ si bapci xarus, vel an ecclia sit coniecta, & cū qñ vult pbar per suum cōfessorē in se pgritiam episcopi. c. Multis ] Ibi gl. in ver. seculari. in si. q̄ dicit q̄ in cā correptionis tenens pbatō & scia sufficit & p̄erea. de spō. & 23. q. 5. hoc v̄t imo sufficit vnus testis quo ad sententiam maliciā. d. testi. cog. puenit, cū alijs v̄t ibi p̄eram. d. Theopompus ] Illud ē verum in casu suo, qñ sic stōr dixit dandū dōcē t̄am sicut dixerat in scere no tali &c.

21 Nominē dñi ] Vbi solū, referit Bar. an talis testis, cuius dictō s̄dū ē, dispensa testōria, d̄beat iurare, & an d̄beat p̄re citari. f. Constitutis. i. ] Ibi Bar. in 3. no. & dicit cessare. l. q̄ oī. Et de decisōe D. de Roallegrat solū. 16c. Et hoc ē. verum in casu criminali, & videtur a partē simularos.

24 Vtrū vnus testis sufficiat. R. regulare est q̄ vnus vnus uox nullus. c. ueniens. el. primo. a. in fin. extra cod. tit. & cap. cum a nobis eo. tit. & cap. quoniam. in fin. de proba. tamē sūt casus in quibus, ualet. ut in Papa. d. capit. a nobis. Item de consuetudine curiæ itat dicto Cardinalis de his q̄ dicta uel oīa sunt corā e. ut no. Host. de appel. consti. 1. l̄tē in his in quib⁹ nullū patiarur praxidiciū. b. & ubi agitur ad peccatum impedidū facit. c. sup. eo. el. 2. eodem ti. no. gl. i. ca. nuper e. tit. & 2. q. 1. muli. e. & iō vnus imedit matrimonii cōtrahendū. Item ualet de consensu partium. l̄tē ubi testator mandauit stari sup ali quibus dicto alicuius quē dicit informatū de sua intētiōe, quia nihil potest ei opponi. ut no. Bar. in l. theopompus. d. ff. de dote ple. no. Pa. i. ca. i. nomine domini. e. i. 8. col. eo. ti. Item q̄ q̄ sic confessus. c. testimoniu. eo. ti. Item de monitione charitatiē facta. 2. q. 1. si peccauerit. ex eo. ti. c. in omni. l̄tē sup conscientia alicuius extra. e. c. tā liceris. S. si. de homici. significasti. el. 1. S. fin. & multis alijs similib⁹. ut i. d. c. vnus cū fama. d. c. tam liceris. & c. ueniens. c. mulieri de iureiuran.

25 Quomodo testificari d̄bet. R. Quod primo regularit̄e nō debent nec possunt recipi ante lictis cōtestationem. Fallit tamē hoc in 2. o. casibus, uide in c. quoniam. ut li. non cōcē. & ibi gloss. & Panor. Aduerte tamen quo d̄ quando ignoratur persona, quā commisit maleficii testes possunt recipi etiam ante citationem malefactoris, iuxta nota per

Innocen. in capitulo. bono. el. primo de elec. sequitur Panormi. in capi. in nomine domini in 5. col. uerf. & reperio Barto. extra eodem titu. qui allegat Innocen. ut hic. Secundo q̄ non se ingerat, quia tunc repellitur taquā suspectus, argumē. Luxori. S. primo. ff. de fal. & per Bart. in l. qua omnia. ff. de procura. Facit capitulo qualiter, electio. Tamen si non fuit citatus, sed per partem productus iudici non presumitur, seingere, ut tenet domini de rota decisio. 300. Facit. c. constitutus. l. f. eodem titulo. & Panormita. in c. cū in tua in primo no. de spō. fa. Tertio q̄ iuret tactis sacro sanctis euangelis nisi sit episcopus uel sacerdos. C. de episcopis & clericis autē. sen. iudex. Isti nō iurant sup libro. sed super pectore suo de iuramento calumniæ capit. ultimo. & ibi bona gloss. Quarto q̄ utraque pars sit p̄sens, uel cōtūmāciter absens dicto. c. in nomine domini, & ibi Panormita. plenē. Quinto q̄ nua uoce deponat, non in scriptis, c. a nobis qui ma accusa. non. post. 3. quæstio. 8. testes. Sexto q̄ testificetur de auditu proprio, uel uisu. ut in c. r. de consue. sub testi monio inquit uidentium & audientium nō d̄ alieno, quia nō est proprie testimoniu. ut no. glo. in l. in summa. S. cum quæritur, i. uer. audierint. ff. aqua plu. arcē. Ratio quia debet dicere de eo quod factum est in p̄sentia sua, uel dictum c. testis. ubi gloss. 3. quæstio. 9. no. Panor. in c. tam liceris. 3. colum. na; uel sculo uenio ad glo. eodem ti. Et ad uerte quia testis debet & potest testimonium dicere de uisu, res de qua interrogatur subiacet uisui, puta uidi quia uerberauit talē & hmōi de auditu si subiacet sonora puta dixit talia uerba & hmōi, & sic de ceteris sensibus. Septimo quod nō uacillet uel contraria proferat, ut in c. licet, de pb. Octauo quod nihil taceat de contingētib⁹ super quibus interrogatur, aliter esset falsus testis. ut in c. cum dilecti, de accusa. tio. utputa exprimit quod facit pro aliquo & quæ contra eū essent tacet. Nono exprimat locum, tempus & modum rei, de qua perhibet testimonium. Decimo quod solum testificetur super iuratis & non super alijs, quæ contra eū ualere; argu. cā. de testi. extra eodem titu.

26 Vtrum testis teneatur perhibere testimonium

a. Respon. Pa. ] Adde Tho. 2. 2. q. 70. qui sic ait. In testimonio ferendo distinguendum est, quia aliquando requiritur testimonium alicuius, aliquando non requiritur. Primo casu si requiritur a subdito auctoritate superioris cui in his qui ad iustitiam pertinent tenetur obedire, non est dubium quin teneatur testimonium ferre in his in quibus secundum ordinem iuris testimonium, ab eo exigitur puta in manifestis, & in his in quibus infamia precessit, in occultis autem uel si infamia non precessit, non tenetur ad testimonium ferendum. Si uero requiritur testimonium ab alio cui obedire non tenetur tunc distinguitur quod est, quia si testimonium requiritur ad liberandum hominem ab iniusta morte seu pena quæque uel a falsi infamia, uel etiam ab iniquo damno, tunc tenetur homo ad testificandum, & si eius testimonium non requiritur, tenetur facere quod in se est, uel veritatem denunciare alicui qui ad hoc potest prodelle, ps. Eripite pauperem, & egenum de manu peccatoris libertate. prouer. 24. Erue eos &c. Respon. primo. Dignus est morte non solum qui faciunt & cetera. Confessione est facere, cum possis redarguere, super his autem que pertinent ad condemnationem alicuius non tenetur quis dicere testimonium; nisi cum a superiore compellatur secundum ordinem iuris, quia si circa hoc ueritas occultetur nulli ex hoc speciale damnum nascitur. Si autem imminet accusatori periculum non est curandum

monium. Respon. Pano. a. in c. 1. de testibus cogendi. post Archidiaconum. b. 2. quæstio. 2. S. item quo dicit interrogatur a iudice proprio, & de his de quibus potest interrogare scilicet de manifestis uel de his de quibus infamia precessit. ut supra. Confessio delicti. in princip. & inquisitio, celando ueritate mortaliter peccat. de malo, & obe. capit. 2. 1. quæstio. 3. que testis. Secus ubi interrogatur de non spectantibus ad suum officium. Idem putat in quocunque qui putatur in testem, uel celat ueritate, uel non. in c. quisquis. 1. quæstio. 3. & tenetur ad restitutionem damni, quia testis falsus dicitur. l. nullum C. de testibus. Idem & in eo qui habet ex officio dicere hoc non placet mihi, nisi limitetur in civilibus uel quando in criminalibus ciuilitate agit, seu pro liberatione proximi, ne indebitè puniatur. Innocen. in d. capit. primo distinguit & bene, quod quando non est peccatum tacere illud super quo inducitur, non debet compelli, alias sic explebit agitur contra aliquem ad peccatum tantum, & sic non est peccatum facere argumen. 2. quæstio. prima. Si

quia ipse in hoc periculum sponte ingressus, alia autem ratio est de reo cui periculum imminet eo uolente, hac ille.

b. Post Arch. 2. ] Inquitur sibi de interrogazione facta a iudice in his que potestati sue subiacent, unde si quis interrogatur in iudicio tenetur respondere iudici, de eo de quo est accusatus, alias si negat hoc ueritate celat peccat mortaliter. Ratio quia facit contra debitum iustitiæ ad quam pertinet, quod quique suo obedat superiori in his que ad ius se extendunt superiori, sed superior est iudex respectu eius qui iudicatur, & ideo ex debito tenetur, accusatus iudicem ueritatem exponere, quam ab eo factam formam iuris exigat, & ideo si esset nollet ueritatem quam dicere tenetur uel si ea mendaciter hognuerit peccat mortaliter, sic iudex iuris ordine, pretermissis exquirat quod non debet, quia licitum est accusato subterfugere, d̄modo mendacium non dicitur, capit. tacet. 2. quæstio. 2. hac Arch. Et quo arguit Pan. in c. r. d. testi. cog. q̄ peccat accusatus si timens condēnari negat ueritatem, facit q̄ in simili no. Bar. in l. delegati. ff. de penis, ubi vult quod condemnatus ad mortem peccat fugiendo carcerem, si carcerem iustus, secundum Pan. in d. c. 1. Tu uide supra. Constit. & supra. carcer §. 4. supra. Iuramentum. §. §. 37. c. Celat ueritatem ] falsus dicitur falsus & de falso tenetur non solum quando dicit mendacium, sed etiam

peccauerit nisi perseuerare uelit in peccato. argum. capit. clericorum de vi. & honesta. cleri. 2. quæstio. quinta hoc uideretur uel potest reuocet a malo, quos dei timor non reuocat. Intellige quando peccatum non est omnino occultum, sed qui illud facit est infamatus aliquo modo de eo, quia tunc tenetur requisitus ut testis, secus si requireretur ut denunciator, cū non possit probare, uel quod ille de quo quæritur non de tali aliquo modo infamatus, quia sic non tenetur nisi solum dicere illis qui p̄nt p̄desse & nō obesse. ut §. inquisitio. S. 1. r. & j. S. 31. 27. Vtrū testis peccet mortaliter dicendo se inimicum alicuius, cum non sit uel eui ter testimonium dicere. Respon. Panormita. in capit. inquisitionis. S. terris, de accusati. quod sic, quia dicit mendacium in damno proximi. 2. quæstio. secundum da ne quis. & de fal. capit. primo. Limite hoc uerum quando requiritur pro damno uitando, uel pro debito consequendo. Secus ubi requiritur solum pro pena inferenda, nisi in casu quo compellitur a iudice ordine iuris seruato.

28 Vtrum testis qui reci-

quando occultavit veritatem. Bal. in l. pras bicieri. C. de epil. & cle. no. Et ibidem de hac materia verific. quid in eo qui per veritas occultetur &c. Et hoc intel ligit quando interrogatus super certo articulo dicit se nihil scire vel quado iurat dicere pure & mere ue ritatem & multa

subiecit ut in c. cam dilecti. de ac cula. secus si non interrogatus vel si non iurasset ve in l. nunquam ff. de priua. delict. Et quo patet quod si iurasset osti dium testis iudi cum in l. Pa. la. c. d. falsis. peccat celando ve iuratum. idem qua do hoc tenet ex officio vel alter veritas haberi non potest alias non videtur esse psum tacere veritatem. nequis a bierre tur. vig. fin. secun da. quod ex. exem plum de dan qui interrogatus a Pi lato quid esset ve ritas non respon dit. refert Pan. in c. de testibus. & in glin c. quilibet. 11. q. 3. facti. ca pi. mandatis. 4. dist. a l. i. ff. de falsis. In princ. dicit quod testis accipit pecuniam ut dicat testimonium ut dicat testimonium si vero non respon dit. refert Pan. in c. de testibus. & in glin c. quilibet. 11. q. 3. facti. ca pi. mandatis. 4. dist.

20 Quid si iuravit testi monium non pendere. Resp. temerariu est. & ubi est cer tum quod tenetur sub pcto ferre testimoniu propria au toritate potest contraveni

secundum da in §. fina. ff. de conditio. ob tur. cau. & est etiam falsarius quia proinde. habetur ac si falsum dixisset. sequitur ibi fal. unde si statutum dicitur onere quod produens falsos testes pendat causam. iste datus pecuniam perdet & ipse testis tenetur pena falsi gloss. est in d. l. i. in princip. & ibi Barto ff. de fal. creditor ta men tali testi co tra etiam qui pecuniam dedit. Bar. in c. i. si de inue stitu. iner. do. & uatilis orta. per illum tex. in ver. si. primis. que texus repetitur. Bar. mirabili. Ad idem tex. in cap. i. fina. de test. cog. v. bi. ex co. not. Bal. quod testes pecu nia corrupti possunt produci con tra corruppen

re alias non nisi auctoritate superioris. 22 questio. 4. in malis. etiam si sciret quod ipse solus interfuisset. & non pos set probari nisi per eum §. m. Gof. quia dictum vnius fa cit semiplenam probationem & delatio iuramenti face ret plenam. C. de rebus cre ditio. l. bonifidii. q. credo uerum in casu quo hoc fieri potest. alias ubi nullum esse ctum pot habere testimo nium eius non credo cenea tur nisi ad preceptum supe rioris cogere tur modo de bito & ordine b

30 Vtrum testis falsus sp peccet mortaliter Respon. quod falsum testimonium semper est peccatum mor tale. nec aliqua circumstan tia e potest excusari si est cum iuramento seu periurio factum. si vero sine periurio non semper est mor tale peccatum sicut ne om ne mendacium. Et hoc in telligo quod sit mortale quan do scieter sit. secus si bene cogitatio errasset. quia est ueniale etiam si iurasset. &

ad hoc non potest se obligare quis. cum testificari sit officium. c. Circumstantia] si testis periurat in causa publici & capitalis iudicij. puniendus est similitudine suppli cij ref. tex. est in l. §. ff. ad l. cor. de fca. Bal. & Salic. in l. 2. C. cre. & per illum no. rex. d. §. i. vo. Bal. in c. i. in prin. de pa. te. quod falsus testis debet puniri illa pena. quam subiret reus de crimine intentato. puta captus vel furcarum. Illam et tex. pro singulari nota gat. Bal. in c. §. i. mutua in si. de pa. tu. firm. q. testis falsus in homicidio puni t de homicidio & c. ubi ha micida Si vero testis facit peritium in alijs causis puni tur l. corne. de falsis. l. i. in prin ff. ad l. co. de fal. §. m. Bal. & Salj in d. l. 2. & Ang. & tal. in §. si q. 2. in l. de testio. de quo etiam per Bal. in l. presbiteri. C. de episco. & cler. late per Ang. in re. p. l. i. C. li. ca. Et ultra ista de pena testis falsi vide prius. vide

text. cum glo. in c. querela de iur. reu. & in c. i. de cri. fal. in glo. a Totius damni daci proximo. J Bartol. in l. i. in prin ff. de fca di. c. q. ex illo tex. habetur secundum nra literam. Casus potestatem & rectores terre cum cogunt testes per tormen ta. ut dicant fal sum. quia tenetur l. cornelia. de fca. iuris. sequitur Bal. in l. p. byce. ri. 2. co. q. uel iux tra. C. de episc. & cler. & dicit hoc est not. Enadit. rex. in l. §. suff. ad l. iul. pec. vbi h. q. potestas non admittit defen siones iuris puni tur. q. si non ad mitteret. de sen tencias uerz inno centia. Et dicit illum tex. non esse alibi. Fallit ille tex. l. i. ff. de fca. q. magistra tus faciens quod potestas mala. pfe. zar suam tenet. l. cornelia. de fca. iuris. idem in prio ribus & antianis facientibus iudi ces mala profer re suam. idem te net Ang. Are tra. & a. maleficioru. in ver. de consen su. & deliberatio ne omnium iudi cu. mo vult Bar. ubi §. quod talis magistratus siue priores tenentur Et l. iul. de vi pu blicis l. q. dolo. & ibi Bart. ff. de vi pub. Et ad ma teriam iulius §. vide glo. ordina ria. 2. q. 3. in prin ci. quam allegat Bal. in d. l. p. by cieri.

tenetur ad restitutionem totius damni dati proximo quando scieter vel ex igno rantia b. in debita falsum testi monium dixit l. generali ter. §. illud. ff. de calu. & 17. q. 4. si quis in atrio. 31 Vtrū testes super oculis circumstantiis criminis sint interrogandi. Re. Pa. in c. qua liter. & quado el. i. de accu sat. quod sic secundo Inn. & Ho. quando crimen non est occultum. & quando talis contra quem testificatur est infamatus. & etiam si iurasset non reuelare. quia tale iuramentum est temerarium. c. i. de cri. fal. & c. inri maui. de testi. nisi sciret in confessione sacramentali. quia sic scit ut deus & produci tur. ut homo. ut in cap. si sacerdos. de offic. ordi. & cap. dilectus. de excel. pra. lato. De hoc uide §. inquisi tio. §. 11.

32 Vtrū psonae siue mediatores compellantur testi ficari sup contractibus quo rum fuerint auctores. Respo. Panor. in c. dilecto. de te stibus eogen. qd sic. si partes ambq. consentiunt. Si am be dissentiunt. non possunt. si vna consentit altera non. compelli non possunt. sed testificari a possunt si uolunt. in aut. de testi. §. quonia uero. ubi bona gl.

33 Vtrum testis teneatur perhibere testimonium de his quae sibi sunt dicta in se creto. Respon. secundum Thom. secunda secundae. q. 70. ar. primo ad secudo quod aliqua q. statim ut homo scit tenetur prodesse si quis contaminaret multitu dinem. uel ubi aliquid ma. Sum. Ang. Pars II.

b Vel ex ignorantia vide que notantur supra culpa. §. 3.

c Quia sic scribitur ut de. Imo scribitur homo. q. a. uel minister. Christi §. m. Sco. in 3. dist. 17. de quo. §. con fessio. ult. §. 4. d. sed testificari §. Pa. ibi. 2. co. dicitur q. his p. sonetis & mediatori bus tanta fides adhibenda erit quan tam iudex ex cogitantiis arbitrat.

d Timor De timore trahat. §. 5. Thol. are. 2. 2. q. 19. & q. 14. f. Est peccatum mortale] ut quod homo ppter flagella quocumque Dea negat.

e Thesaurvs uide supra Inuentus. §. 1. & §. Emptio. §. 24.

f Timor e quidam filialis quo ho timet offensam dei que diligit. & timet ab eo separari. 23. q. 6. §. ex his uerbi. his ita rñdet. pp. finem. Et iste semp bonus & factus iuxta illud psal.

18 Timor domini sanctus permanet. Alius seruilis. & iste caufatur ex amore sui. unde quia poena est detrimentum proprii boni eam timet. d. s. ex his uerbu. his ita & iste aliquando est cum charitate. sicut cum quis simul timet. & propter poenam. & propter culpam. & iste timor dicitur initialis. ga est principiu conuertendi. de pe. di. sicut seta. Aliqu est sine charitate. & tuc semp malus. no in se. sed ga a mala. p. cedit radice. Cab inordinato amore Lui. Alius est timor mundanus quo ho disingit a deo pp mūdāna quibus innititur tāquā fini. 16. q. 2. c. i. post. mediū. Ibi humani moris est iste semp e pctm mortale. f. Si tamē in mundanis. non cōstitueret finem id est non eēt paratus facere qd ē pcepta. si eēt peccatum ueniale. sicut cum retrahi.

2. Alias ueniat] Et d. ibi rimo ribus uide laici me per Archie. Ro. 4. parte sam ma.

b Ad propriam detrimentum.] Et sunt infirmitates, per legationes, &c. sicut rapsia. c. Si necesse est] Scilicet exercitum armosum preesse licitū propter rationem.

d Et fm hoc po nes] Et sic no. ex his qd est de iure ciuili perhibetur ob ludus in quo imminet periculum mortis, & sic dicitur intelligi iura ciuilia, quæ uidentur gra. c. q. lo. quant in alio ludo, & sic ill. non intelligitur corrigi, qd dicitur glo. in d. s. i. q. 5. &c. Et sic habetur prima conclusio, secunda est qd Et de iure canonico non phibetur ludus ad uicium ostentationis, dum modo non imminet mortis periculum, & in eo additū ptingit non tenet ludus &c. fm Pan in d. c. i. e. Causa bellandi] Aliqñ factū, aliqñ uoluntas repellit a pmoione.

tur a bono quod est de per sectione, uel potest esse nullum peccatum, quando qd rationabile causam habet timendi, secundū. Alex. 2. ti. de timore. qd. 48. ar. 1. Vtrū timor excuset a peccato. R. q. no ex toto. l. qn sit mortale, si illud quod fit sit cōtra pcepta. dei 3. qd. 5. ita ne. & qd me. cau. ca. acris. in al. is quomodo excuset. vide. s. Merus. S. 6. 2. timor ex accidia aliquādo prouenit, aliquando ex aliquo cōminato, uel accideri, & dicitur timor filia accidit, & est peccatū mortale, quando ex timore facit cōtra pcepta, alias ueniale, 4. secundum. Ala. ubi. s.

**TOLERANTIA** tūc bona est quādo qd patienter tolera tea que solū sunt ad propriū detrimētum, b siue in corporalib, siue in tēporalib. siue quādo aliqua tolerantur ppter malū uitandū, & de hac habes. 4. dist. deni que. 47. dist. omnes. in sp. 96. distinctio. in scriptis. 4. 5. distinct. licet. 6. que. j. sunt pluri. & ca. ex merito. 3. que. si. 3. lex. differētia. & 4. que. stion. Hęc aut. Mala uero est cum tolerātur ea que sunt in proprie salutis detrimētū, uel mali, ubi non est periculū ma ioris mali, uel scandali, & aliquando est peccatum mortale, aliquando ueniale, & de hac habes Correctio. j. S. 3.

**TONSURA** clericalis. uide Clericus. 4. S. primo.

**TORNAMENTUM** dicitur quia circuedo percutunt ad ostensionem uirtutis ad quod conueniūt ex conditō. de tor. c. 1.

1. Verum torneamentum sit prohibitum, secundum. Hoff. in c. j. eo. ti. & sequit Pan.

quod sic, & omnis ludus etiā ad ostentationem uirtutum factus ex quo imminet periculū mortis probabiliter, & nedū de iure cano. ut in d. capit. j. sed etiam de iure ciuili. C. de gladi. l. unica. lib. ii. & l. j. s. Item senatus. ff. de postula. debet intelligi de alio ludo, quia ut dicitur in authent. ut omnes. obed. iudi. § primo fortitudo sine iustitia non est laudabilis, & loquitur ibi de fortitudine que exercetur cum armis, sic nec illud e cum ibi non posset esse iustitia propter rationem que in d. capitū. j. ponitur. Alius autem ludus causa uirtutis experiendæ ubi nullum imminet periculum mortis, licet secundū Hostien. etiā de iure cano. & casus contingens non imputabitur. Iqua actione. s. si quis. ff. ad l. aquil. Et secundū hoc potes scire. 4. quā dō hañtiludia licet, & quando non quod non. 2. Vtrum moriens in torneamentis sit priuandus ecclesiastica sepultura. R. Pano. in d. cap. j. quod si accesserit causa pugnandi, sic priuatur, licet penitētia ei concedatur. Si uero uenitur causa uidendi uel repetēdi debetur, aut quacunque alia ex causa quam pugnandi, sic non priuatur, nisi cōstet mortuum in peccato mortali. 3. Vtrum cū aliquis intonementis occiditur, uel mutilatur sint irregulares omnes qui illuc uenerūt causa pugnandi, licet ipsi non occiderint uel mutilauerit. R. fm Hostie. & Gof. quod sic, sicut ille qui i bello illicito interest causa bellandi. c. i. 5. q. j. c. fi. de pe. dist. j. si qs cum telo. si. dist. si qs post acceptam, sed Episcopos potest dispētare, sicut dicitur est supra Irregularitas de existentibus in bello iniusto, non occidentibus.

**TORPOR** est filia accidia, & diuidit in tria. Primum est ociositas nihil operans que est causa multōrum peccatōrum de contē. di. 7. nunquā de renun. capit. nisi s. uerum si propter iniquas, ociositas & uoluntas arma sunt hostis antiqui, & semper est mortale peccatum, cū omittitur necessaria ex ea. Secundum pigritia, que tardā facit bona, puta tardā uadit ad ecclesiam, ad p̄dicationē & huiusmodi, de his. 2. 5. dist. alias. Tertium dicitur tepiditas, que facit bona, sed non cum ea diligerit & seruore, sed tepide, & dicitur etiā somnolentia.

a Vbi glo. & Bald.] Et in l. nullam. C. de in fami. & Barto. in l. prima. in princip. ff. de quæstion. ubi nor. quod nō est incip. a tortura. facit l. milites. § oportet. reo. b Vult gloss. in l. maritus.] Sequitur ibi. Barto. & Are. tra. d. a. u. m. legicorum. uerū nō uideam, de tortura. 3. col. c. Sicut sunt minores.] Add. text. i. j. 4. § impubes. ff. ad filla. Et qd no. Bar. in l. ex libero. §. de minore. ff. de quib. di. c. qd minor nō pōt torqueri, ut ex eius dicto ali quis condemnatur, sed ut sumat iudicium, ut ueritas inquiratur, hñ pōt torqueri ut hic dicitur uel licet ferula uel habens cedi, ut dicitur l. i. in l. C. de his qui. ut iudi. hic allega. va.

1. Vbi glo. & Bald.] Et in l. nullam. C. de in fami. & Barto. in l. prima. in princip. ff. de quæstion. ubi nor. quod nō est incip. a tortura. facit l. milites. § oportet. reo. b Vult gloss. in l. maritus.] Sequitur ibi. Barto. & Are. tra. d. a. u. m. legicorum. uerū nō uideam, de tortura. 3. col. c. Sicut sunt minores.] Add. text. i. j. 4. § impubes. ff. ad filla. Et qd no. Bar. in l. ex libero. §. de minore. ff. de quib. di. c. qd minor nō pōt torqueri, ut ex eius dicto ali quis condemnatur, sed ut sumat iudicium, ut ueritas inquiratur, hñ pōt torqueri ut hic dicitur uel licet ferula uel habens cedi, ut dicitur l. i. in l. C. de his qui. ut iudi. hic allega. va.

**TORTURAM** alicui iudicis præcedentibus, peccat mortaliter secundum Ludo. de ro. in suis no. quia non debet. ut nor. C. de ser. fugi. l. quicumque. ff. de quæstio. l. maritus. C. ad l. iul. maie. l. si quis alicui. vbi gl. & Bal. 2. & confessio facta ex tali tortura sine iudicis nō ualeat. ut in l. penul. ubi. Barto. ff. de quæstio. Nec iudicia. post ad ueniētia confirmatillam cōfessionem. ut uult gloss. in l. maritus. b ff. eod. & sequitur Bald. in l. fin. C. de accusa. Idem dic quando torquet quos de iure torqueri non potest, sicut sunt minores. c. 24. an. licet cedi possint ferula. l. fin. & gloss. pen. C. ad simul. item milites, mulierem p̄gnatē & huiusmodi. Idē dic quando torquet indi. rectā dans alicui falsa ad

illis inuestigatio, ex qua sequitur, quod uideri potest, qua trepidatione uel constantia loquitur, que indicat alicui iudici. & dicit Inno. in ca. quoniam contra. de probatio. quod hæc debet facere iudex scribi in actis. hæc dicebat testis balbutiēdo, trepidando, & similia. Ex his em, & similibus pōt habere, iudex iudicia sufficientia ad torturam & hæc Bar. e. L'lo facti. facere] Qui alium iniuste torqueri facit trito iudicis ponitur extraordinem iniuriarum est in p̄tio. ff. de ini. tra. dicit sing. Bald. in rubrica. C. de pena. iudi. qui mo iudic. sequitur Salyc. in l. fi. eo. Alē. in l. prima. ff. q. quisquis iur. Sed ibi dubitat Ludo. per tex. in l. de curionis. C. de quæstion. ubi Bal.

in fi. dicit qd illa lex e argū qd de quacūq; tortura, quā iudex dolo malo & sine cā dederit est p̄na capitis ipsi iudici. Quod intelligit, & restringit ad terminos illius rex. Quia dicit doctor dicit intelligi cōcludū rex. sup quo se fundat Bason non solū, & si i. berationis. de i. beradga. Sed ille rex. loquit in d. curio in quo sp̄ale est pp officiu ut si sine cā i. debi. e. torquet. Et sō Bald. ibi in primo no. meli dicit, qd si p̄ca facit torqueri alicui de prioritate durans officium punitur p̄na capitis, nisi faciat pro crimine. Insuper machinatus, uel p̄urbatione stat. publici. Sed cōtra. d. qd primus nor. Bal. p̄cedit, etiā si ex cā facit torqueri illū, &c. qd tunc bene est sp̄ale. qd ubi iudex possit priuare ex tali causa torqueri de prioritate uel aliquē de prioribus nō p̄ durante offi. sed in ultimo d. d. in fi. Bal. ḡnā liter dixit. In quacūque tortura dolo malo. Et si sic intelligatur quis dicit non uidetur tunc p̄ tex. not. in l. lege cornelia. in princip. ff. de sic. ubi nota Bartol. contra redores tetrarum qui per iniustitiam testes, uel reos inculpatos, & tantum torquent, quod faciunt eos mori in tormentis & tunc tales tenentur lege cornelia. de sicar. que est p̄na capitis idem Barto. loquitur. ff. de que. si non. ubi dicit quod hoc sibi intelligendum est iudex. Facit ad p̄dicia, quia iudex exequens sententiam capitalem pendens appellacione & tali sententia incidit in l. cornelia de f. l. Et tenetur ipse simili p̄na capitis. dicit l. cornelia per quam tra dicitur Bald. in leg. fi quis filio exheredato. S. hñ qui. ff. de iniust. rap. testam. & ing. a. d. d. s. C. de episcopi auct. in a. & in lege prima in octaua. column. C. uex. delict. dicitur tamen d. mi. lafo. in leg. prima. ff. quod quisque iuris. s. b.

**TRANSACTIO** est de re dubia & lire incerta, & necdū finita non gratuita pacto, sed aliquo dato uel retero, uel p̄missi



per his esse cogi  
randans.  
a. Et differatran  
a. No. J. Pastum  
est genus, & con  
sine. sub se duas  
spes. p. actum, &  
p. transfactioem, si  
quar in simili ado  
piti sumitur tan  
qui genus, & tan  
qui spes. l. i. ff. d.  
adop. Et si pactu  
sumitur ut spes,  
in hoc differat  
transfacione, ga  
ad hoc ut sit tra  
sfactio duo copu  
latiue reguntur.  
Primo qd' aliqd  
datur aut retine  
tur, & sic non p  
est gratuita. Se  
cundo q' fiat sup  
re dubia, ubi. i.  
est vel subesse p  
dubiu. l. i. ff. eod.  
& l. x. C. eod. pa.  
ta vero pde esse  
gratuita, & ubi  
nulla illis, & sic  
nullu dubium, &  
super re. l. ara. &  
poc fieri iste tran  
sfactus ab aotione  
intentata uel in  
tentanda.  
b. Tex. cu. gi. ¶  
Ia tam en gl. quae  
est in ver. quae,  
se remittit ad ea  
que no. in d. cap.  
super eo.

3 De quibus potest fieri transfactio. B. qd de ciuilibus. ff. & C. eod. titu. per totum. de criminalibus distinguendum est ut A. Accusatio. S. 11. & e materia. l. transfingere. C. de transfactio.

4 Vtrum in rebus spiritualibus possit frangi. B. quod aut petit ecclesia ab alia ecclesia sibi deberi subici in iure institutionis correctionis & sacramentoru perceptioe, uel episcopus petit iura episcopalia in aliqua ecclesia, & sic de spirituali a spu alie potest fieri, puta quod remittat institutio uel aliquod sacramentu, & aliud spirituale praeterur. cad qones de reru permu. Sed de spirituali ad temporale non licet. extra eo. titu. continu. & de re. permu. ca. ult. Ad

fo. ff. de transfactio l. prima. extra. eod. titu. ca. super eo. C. eo. ti. l. transfact. Licet intellige presentem uel futuram, quia ante licet ex quo discordia est orta, transfigi potest. ff. de coditio. inde. l. eleganter. S. si quis post. Vnde transfactio dicitur quasi actionis transigto, eo q' qui transigit ab actione transficitur & dicitur, & sic proprie dicitur transfingere is qui agit. C. eod. titu. l. secunda & differat transfactio a pacto & compositione, quae possunt fieri amicabiliter nullo dato uel reueto. extra eo. titu. capi. super. eo.

1 Quis potest transfingere. B. q' potest donare uide supra Donatio. r. Item dominus reru siue actionu. tutor, curatur, & procurator, si habet speciale mandato uel liberam administratio nem bonoru, uel causa. ff. de. pnc. l. procurator cui li bera. & l. mandato. ca. qui ad agendum. S. fina. de procu. libr. 6.

2 Vtru prelatus in causis ecclesie possit transfingere sine consensu capitu. B. qd non. extra eo. ti. contingit.

3 Vtrum in rebus spiritualibus possit frangi. B. quod aut petit ecclesia ab alia ecclesia sibi deberi subici in iure institutionis correctionis & sacramentoru perceptioe, uel episcopus petit iura episcopalia in aliqua ecclesia, & sic de spirituali a spu alie potest fieri, puta quod remittat institutio uel aliquod sacramentu, & aliud spirituale praeterur. cad qones de reru permu. Sed de spirituali ad temporale non licet. extra eo. titu. continu. & de re. permu. ca. ult. Ad

uerte ta qd ubi nomine subiectionis petu tur spiritualia simul & temporalia, sicut cu eps petit a quadam ecclesia sibi subiecta, q' ab eo percipiuntur cōlecraciones ecclesiaru, ordinationes clericoru & similia spiritalia, & nihilominus petit aliqua temporalia, ut potē partē uel annuā pōtionem ratione illorum ptemporalium, possit transfactio fieri cū temporalis, & sibi annua pensio dari argu. capit. cum uenerabilis. de cens. & de reli. do. constitutus. Aut petitur res temporalis, ut proprietates, ut cū ecclesia petit decimus ex praedijs in sua parochia constitutis, & tunc distinguere, quia si agit contra ecclesiam personam, & sic potest fieri transfactio autoritate episcopi uel archiepiscopi, & erit perpetua. c. statutimus. extra eo. ti. si sit sine autoritate episcopi ualeat, sed est temporalis, nec excedit uitam transigētis, extra eod. c. de cetero, nisi per papam fuerit confirmata. eod. titu. ueniens, aut agit contra laycum, tūc si agit de perceptis & sub tractis potest fieri, c. cum apostolica. de his. que si a prela. sed nō de futuris. 26. q. 7. de cimaz quas. Vnde nō potest fieri cōpositio nec transfactio cū laycis, ut minus soluunt nisi autoritate pape. c. pe. de confr. uiti uel inuati. Aut petitur res spiritualis, ut beneficiu puta quia dicit se electū uel canonicū in eo fuisse institutum, & tunc transfactio fieri nō potest sine symonia, sed bene. amicabilis cōpositio. extra eo. ti. c. sup eo. l. ut quod ille qui ius non habet uel nō creditur habere petitur renunciet iuri suo sine aliqua datione, uel ille q' habet ius recipiatur sine datione, si tamen neuter liti gantium possideret, sed uterque contendit aliquod beneficium sibi dari, tūc ualeat transfactio. de elec. ca. cum inter. R. de preben. nisi essent. nota. Ioan. 1. q. 3. ea. que. & breuius cōclude quod, spirituale cū spirituali eiusdem generis, puta de iure decimationis istius ecclesiae cū illo illius ecclesiae, potest fieri transfactio, sed de spirituali ad spirituale, alterius generis non licet secundum Ber. in capitul. super eo. & est tutius quamuis Innocen. d. ca. statuimus, & tex. cum glo. b. in dict. c. ad quaestiones, uideatur indistinctē tenere qd licet de spirituali ad spirituale.

5 Vtru transfactio facta propter indebita obli-

4 Propter indebitam obligationem. B. Ponere exemplū in obligatione licet, ut tranfuit, non, biennium, quora spe futurę numerationis te obligasti, nec exceptionem opposuisti, certe nūcu rali ter non es obligatus, si tu das aliquid ut ille, adione tibi re mittat p' in con scientia repeti. l. l. p' reles pro uincia. Sed non facit, sed uoluit allegare. l. lib. p' textu. l. i. C. de transac.

c. l. in summa. r. Respon. Primit. p. hoc unū uerbum Baro. qui dicit, Nō est recedere a li ca si illud pp q' datur uel remittitur, tū ex p' a scoris quam rei. Ille q' calum niosē litigabat debebat gratis recedere ergo qd accepit turpiter recepit, & sic re. petitur ex conditioe indebiti, & ob turpē causam. Vide not in l. sub p' textu. C. eod. l. i. & Alia canonica lista erat ga a quarta feria post occasum solis, uel que ad secundam feriam in ortu solis, ab aduentu domini usq' ad octauam epiphaniae, & a septuagesima usque ad octauam pasche aēbat fieri treuga inter christia nos qui tempore debebant ad p' tem hortari.

TRANSTIVS De uia religioe ad aliam. Vide supra. Religiofus. S. 34. 1 Bps transfire non potest ad aliam ecclesiam sine licentia papae. 57. qd. 1. mutationes, de transla. epi. c. inter corporalia. Inferior potest cum licentia sui praelati, arg. 58. dist. c. 2. 9. q. 3. conquestus, licet tamen est mutatio de una ecclesia ad aliam ut patet in dict. capitul. mutationes,

obligationem a saltem iure naturali excuset eū qui aliquid recipit, ad eam obligationem remittere. B. quod non, sed restituere tenetur. l. p' reles puincie, b. C. de trāsa. & l. h. ff. de dolo, & gl. in uerl. dato, in c. super eo. de transla. dicit quod si euidentis est calumnia non tenet transfactio. l. in summa. J. B. e. ff. de cond. inde.

6 Vtrum dispositio legis si quis maior. C. de trans. potest teneri in conscientia. B. q' sic, quia imperator in p' nam non obseruatis potuit hoc facere, & ē hēt locū in quocunq' contractu iurato, secundum doc. ibide, & d. l. si quis maior hoc uult, ut ille qui transfactioem iurauit uoluntarie nō seruat conuena, ut sit infamis. In tellige hoc si cōdemnetur. Item est priuatus ipso iure aione quā habebat cōtra illum, cū quo transfactioe fecit. Item si qd habuit per ipsam transfactioem siue pecuniam siue rem, tenetur eā restituere, & oē emolumentum, q' ex ea habuit.

TRISTITIA De morte suorum prohibetur. 13. q. 2. q' postpositum, & nos autem, loquitur de inordinata tristitia, secus de illa que fit pietatis intuitu, de qua in c. ubi cunctae. 13. q. 2.

TRIVM Lucrum dicitur quicquid acquiritur ex causa inhonestā, uel improbanda, facit. c. quoniam multi. 14. q. 4. & 21. q. j. c. j. in princ.

TUMOR Mētis est filia ire, q' ē qdā cōdictā, & ē q' q' implicat mētē deliberatē in uariis modis & uisis quib. possit p'ximū offendere, quae eo modo est mortalis, quo ira ex qua pcedit, de quo uideō. tra. i. p' r. 1. Vbi ē t' r' i' x. Alia legitima, ut illa que deferur. a lege, quando nullus tutor datus est a p' te filio in testa mento.

in multis exemplis, & c.

2 Transisse dicitur aliquis cum corporalem possessionē obtinuit de illa ad quam transiuit. 21. q. 2. si quis iam transclusus, & confirmationem obtinuit, alias secus. 9. 2. dist. si qui epi, de ele. c. cum in cunctis.

TREVGATRIBVLATIO Bst securitas praestita personis & rebus ad tempus concessa, discordia nondum finita, hęc gl. in c. 1. eod. titu. & uocatur sedus uel inducia. ff. de capti. & postli. re. l. non dubito, & l. postliminium, s. induciae.

1 Quot sunt species. B. duae prima conuentionalis, & haec seruanda est et infidelibus. 23. q. 1. noli. Alia canonica de qua extra eod. tit. c. 1. Sed hodie non seruatur, & male, sed non iustitio, quia satis patet per ea que dixi. s. Bellum.

TRIVM Vide supra. Immunitas. S. 36. & supra. Munus.

TRIVVLATIO Est medicina praeseruatua, 5. q. 5. non omnis. Aliquando ad meritum. 7. q. 1. aduersitas. 11. q. 4. in cunctis. Aliquando ad purgandum. 7. q. 1. Sunt plurimi, alias causas assignat Nic. de Ly. super Io. 5. c. & Pano. in c. cum infirmus, de poen. & remis.

TURBULATIO De morte suorum prohibetur. 13. q. 2. q' postpositum, & nos autem, loquitur de inordinata tristitia, secus de illa que fit pietatis intuitu, de qua in c. ubi cunctae. 13. q. 2.

TURBA Lucrum dicitur quicquid acquiritur ex causa inhonestā, uel improbanda, facit. c. quoniam multi. 14. q. 4. & 21. q. j. c. j. in princ.

TURPILITATIS Turpia luca sunt ab heredib. extorquēda. l. in haeredem, ff. de calum. in princ.

TURPIER Acquisitis possit fieri elemosyna, uide elemosyna. S. 7. Et an sint necessario restituenda. Vide Restitutio. l. sub litera. Turpe lucrum.

TURPIER Mētis est filia ire, q' ē qdā cōdictā, & ē q' q' implicat mētē deliberatē in uariis modis & uisis quib. possit p'ximū offendere, quae eo modo est mortalis, quo ira ex qua pcedit, de quo uideō. tra. i. p' r. 1. Vbi ē t' r' i' x. Alia legitima, ut illa que deferur. a lege, quando nullus tutor datus est a p' te filio in testa mento.

2 Xvi. q. 1. monaci] Illud. c. monaci nec primam; nec secundam, facit alio modo.

6 Ab iniuria praesertim] An autem tutor possit: facere pactum de non petendo debitori minoris, dicitur non, vt. text. in l. pactum curatoris. C. de pactis. Et ratio est, quia in mandato quantum vana generaliter obli-berate, non venit quod possit dare, nisi exprimat. l. contra iuris civilis regulas. §. si. ff. de pac. Sed remittere, de ista ligat gra-uis est donare & consequenter di- lapidare. Igitur tutor non potest hoc facere. Facit glo. no. in l. non annu. C. de ad- uis. in l. tuto. Et sic intellige gl. in l. mandato ge- nerali, in glo. si. ff. de puto. Que- ritur q. tutor & curator habeat lege administra- tionem cum li- bera potestate. Limita hoc verum quod tale debitu- ad est liquidum vt dicit glo. in d. l. pactum, & glo. in d. l. contra iuris civilis, in §. si. in glo. fin. & ibi Ang. Et hoc verum quia de praesenti proba- ri non poterat, nec in futurum suberat verisimi- lis spes. l. tutor, in princ. ff. de iu- re iur. i. iunda re- gula. l. q. accusa- re. C. de eden. li- cet Bal. in l. in 4. col. & ibi Ful- go. C. de pacte- neat contraria. Idem imo. in l. de duobus, la. 2. in §. colum. ff. de duobus reb. & Ale- xa. c. 2. in l. in- cip. vbi instrumen- to, in 4. col. l. 1. sed male. Nā secundum d. Alex. in d. l. pactum tutor & curator potest gratis remittere vt dicit gl. p. facta

hoc idē. In l. ibi. Nā dicit qd debitum est liquidum, sed erat tale, qd acruisset plus impense qd utilitatis, text. est. sing. in l. mediteranea, & ibi Bar. ad hoc no. C. de anno. & trib. lib. 10. And. in l. 1. ff. de duo. reb. Secun- do limita qd tutor vel curator p- p- nimia debitoris paupertate, p- facere remissio- nem debitori mi- noris, vt probat- tur in l. omnes, & ibi Bar. & in l. fina, & ibi Ang. C. de anno. & tri- bu. l. 10. Cū ina- nis sit actio qua- inopia debitoris, excludit. In l. in princ. ff. de do- lo. cap. olim, et. 2. de testi. post. Tertio limita in tutore regis vel illustris perso- narum, qd tunc potest donare. Nā hoc conuenit personam minoris secundum Inno. & To. An. in cap. grandi, de sup- plen. neglig. prela. lib. 6. Et si- cut ex l. cum plu- res, in princ. ff. de administ. tuto. & in l. 1. §. 1. ff. de tutel. & ratio- nis, dista. Et secun- dum Panor. con- si. 46. in ep. Satis videt nihil clari- tatis, in primo volu. & Bal. in l. praes. C. de tri- factio. Et quod dicitur in tutore & curatore pro- cedit in episcopo Intellectu tam- men predicta scilicet quod tutor vel curator, vel episcopus, potest remittere, vt supra dictum est, nisi tale debitum est licitum vel vforatum, vt est gloss. singulari in l. praes. C. de transacione. Et ibi docto. quia tunc possunt re- mittere & valere. Vide laicus, dominum in l. in d. l. pactum.

Bart.

1 Bart. ibidem] Qui subdit quod quicumque habe- ret autoritatem per se, & non per- tineret periculo ge- mi tutoris inue- nientur. facere in- uentarium, & b. ex c. l. Bar. in d. l. in confirman- do, dicit quod si- cicut testator re- miserit confectio- nis inuentarii, ni- hilominus si hu- iusmodi debitor pe- ditur pupillo, co- gnetur ad con- fectio- nis inuentarii, vt sic plus de- betur expendi in confectio- nis inuentarii, vt l. ita, vt sic de- beret tutor illud conficere, vt inter- minis dicit Bart. in l. illud testator, in mediocriter, in princ. ff. de anno. & trib. lib. 10. Puer qm non ex- pediret pupillo, qd patrimonium suum panderet, allegat. ff. ad test. l. 2. §. et tracta- tum, verbi ergo si- mater, & D. de alit. pupillan. l. vi. & C. quando & qui. quar. pars- debetur. l. 2. Tu- vide ad istas ad- dit. Bart. in l. in- mo potest. 2. col. vor. querit Dy. An testator. Et vi- de Angel. consi- 175. Super statu- to coronij dispo- nente qd non ob- stante remissio- ne testatoris tu- tor tenetur, con- fectio inuentarii. Et vide de iure e- stiam Pau. de Ca- str. cons. 130. Et sic excluditur a confectio- nis inuentarii, ita qd successione non

strumento, quia consilium propinquorum facit praesumptionem, quod dolus & culpa ab est a tutore, argu. Letia. C. si tuto. vel cur. inter. secundum Bal. in l. po- la. C. de his qui. vt indi- de hoc vide quomodo tene- tur tutor supra Clericus. 43. §. 5. & 7.

3 Vt cum tutor teneat fa- cere inuentarium de rebus pupilli. Et quod sic, nisi ca- necessaria, vel iustissima impediatur, textus est in l. tutor qui repetitorum in princ. & ibi Barto. allegat. concord. ff. de administ. tu- to. dem die secundum Bart. ibidem a de curatore & ca- necessaria dicitur secundum concord. ff. de col. uerbi. quaro quae sit illa causa, ex parte tutoris morbus, puta quia podagrosus & huius- modi impeditus est. vel ex parte rei, quia non reperit- tur adhibita diligens inqui- sitio. Causa vero iustissima dicitur si testator remisit confectio- nis inuentarii, vt in l. fin. C. arbi. tu. Quod limitat Barto. ubi supra nisi ex causa b iudici aliter ui- deatur, vt in l. in confirman- do, & l. utilitatem. ff. de con- fir. tu. Fallit hoc in duobus casibus in quibus non tene- tur facere inuentarium, se- cundum Bar. ubi supra. Pri- mus si consuetudo esset, vt non fieret. Secundus si iu- dex ex causa remitteret, quia possit.

4 Quando tenetur face- re. Et secundum Bar. ubi su- pra qd ibidem & commu- niter doc. tenent qd mox, id est quomodo primum pote- rit. Facit l. haec conditio. ff. de condi. & demon. aliter

videtur in dolo. Intellige si administrat, alias non. I- tē non vt in dolo, si fecit il- la quae dilatione non reci- piunt, vel quae necessaria praecedunt confectio- nis inuentarii, vt per scrutatio sub- stantiae haereditariae, vel ea- quae nullo mo- pnt obesse pupillo, sed bā pdesse, ga- talia agendo an confectio- nem inuentarii non praes- mit in dolo fm Bart. vbi §. 5. Qualiter det fieri. Et text. l. tutores. 2. C. de adm- tu. qd in praesentia publicari- per sonarum. Glof. tamē ibi dē dicit qd sufficit vnus no- tarius, praesentia vero iudi- cis non est necessaria fm Bart. vbi §. 3. & communiter doct. nisi vt faciat fidem qd debitores nominū quorum nomina scribuntur in inue- ntario, & ita tene quamuis gl. in d. l. tutor, teneat qd est necessaria.

6 De qbus debet fieri in- uentariū. Et text. in d. l. tuto- res, qd oīum rerū, id est cor- poralium fm Bar. vbi §. 3. & instrumētorum i. omnium iurium incorporalium, de quibus apparent instrumē- ta seu probationes in bonis pupilli, de alijs non, & ibi per Bar. vide plenē alias que- stiones.

7 Quo mater perdit tute- lam filij. Et Pa. in c. uxora- tus. ij. no. de cōuer. coniug. qd dupliciter. Primo si tran- sit ad secundas nuptias. Secundo si incontinenter uiuit, de hoc est gl. quam sequitur Bar. & Bal. e. in aut. sacramento. C. quando mulier tu. of. fun. potest, facit text. in l. fm. eo. titu. f. C. quando mulier tu. of. fun. potest, vbi regit- tur qd publice uiuat. quod no. gl. in l. fidei- commissum. C. de fideico. Vbi uult qd vxor relicta, si incontinenter uiuat perdat lega- tum sibi factum a marito, & auferat si- bi

huius facti p[ro]fici  
 rem seruare, &  
 si p[ro]bitur p[ro]fissi  
 ut ad seculu[m] no[n]  
 ptas, multo ma  
 gis si luxuriant  
 est.

a Landis ] Quia  
 non desiderat  
 laus humana ni  
 si p[ro]p[ter] excellen  
 tiam. Vel proximi ]  
 Ratio est q[uod] glo  
 riar[um] nihil aliud  
 importat qu[am]  
 rificari, id est q[uod]  
 ille q[ui] r[ati]o[n]i  
 care bonu[m] q[uod] ha  
 bet se apud mil  
 tos vel apud sei  
 ptim[us]. q[uod] cogit  
 icatur bonu[m] q[uod]  
 habet, esse dignu[m]  
 laude, & hoc no[n]  
 est p[ro]p[ter] q[uod] dicit  
 Mat[th]. 3. lu  
 ceat lux vestra.

3. cor. 13. hos au  
 te non spiritum  
 huius mundi ac  
 ceperunt sed spi  
 ritu[m] ex Deo, &  
 vt sciamus q[uod] a  
 Deo donata sunt  
 nobis.

3. Ego sum ] Pa  
 1. cor. 4. Quid  
 dies q[ui] non ace  
 pisse, q[uod] gloria  
 vis quasi non ac  
 ceperis? Et hoc  
 p[ro]hibet Hiero[ny]. 9.  
 No[n] gloriatur sa  
 piens in sapien  
 tia, nec fortis in  
 fortitudine sua,  
 sed in hoc glori  
 tur, scilicet scire  
 & noscere.

d Testimoniu[m] ]  
 Contra id Iob. 12.  
 q[uod] dilexerunt ma  
 gis gloriam Dei  
 quam hominu[m].  
 e Principaler ]  
 Quid opponit  
 angelice q[uod] ma  
 le dixit, q[uod] em 5.  
 Tho. est peccatu[m]  
 q[uod] adu[m] & habitu[m]  
 principaliter in  
 tendit ponere vt  
 sinum sine secus  
 si adu[m] t[ame]n, nam

bi t[ame]n ab indigna, vel  
 ex p[re]sumpta voluntate de  
 functi reuocatur, quod ma  
 xime p[ro]cedit, si vixit in co[n]  
 tinenter tempore virg[ini]tatis  
 ipso ignorante, pro hoc  
 gl. no. in l. fororem. C. de  
 his quib[us] vt indig. & potest  
 inferri per hoc, q[uod] omnes  
 poenas quas transiens ad se  
 cundas nuptias. 7. annum  
 incurrit, quod & ipsa simi  
 liter q[uod]d not. Sed limitat  
 quod ad lucru[m] perdendu[m],  
 sed non quo ad poenam a  
 liam incurrendam.



ANAGLORIA.  
 Vno modo di  
 citur appetitum dignita  
 tis & excellen  
 tiae, & sic est idem cum su  
 perbia, & est capitale vitiu[m],  
 quia vltimus directu[m] moue  
 tur ad dignitate[m] & excellen  
 tiam appetendam. Alio mo  
 do dicit appetitu[m] laudis, &  
 sic est filia superbiae, h[ec]  
 ex 5. Bo. in 2. dist. 42. in q. cir  
 ca literam.

1. Vtram sit mortale peccatum. R. secundum quod colligo ex Alex[andro]. 2. 1. q. 38. ar. 2. & Tho. 2. 2. quaestio. 13 2. ar. 3. & Henri. de Gan. in quolibet. 1. quaestio. 34. q[uod] vanagloria de se non dicit aliquis quod sit contra charitatem Dei vel proximi, b[ut] actu dupliciter potest contrariari charitati Dei. Primò ratione rei sup[er] qua queritur laus vel gloriatur. Et hoc modo potest esse peccatum mortale tripliciter. Primo q[uod] gloriatur de re quae est contra Deum scilicet quae est mortalis peccata, de quibus dicit in psal. Quid gloriaris in malicia.

Secus esset si gloriaretur de peccati venialis solum, quia sic non esset mortalis vanagloria. Secundo est mortale peccatum, quando id de quo gloriatur praefert Deo, si cui ille, de quo Exe. chiz. 28. Eleuatum est cor tuu[m] dixisti, Deus ego sum. Illud euenire solet, quando homo propter inane gloriari praefert testimoniu[m] hominum testimoniu[m] Dei puta propter gloriari humanam non perdendam, non consistit Deum vel fidem tempore debito vel non vult praedicare, vel dicere veritatem loco & tempore quando tenetur. Tertio mortale peccatum, quando ea quae sunt ordinata ad gloriam Dei, vt sunt sacramenta & ea quae pertinent ad fidem, spem, & charitatem, principaliter facit ad gloriam suam. Vnde dicit Aug. lib. 1. de doctr. christiana. Ad fidem, spem, & charitatem, tota militat diuina scriptura, quae principaliter ordinatur ad honorem Dei, in quo Deus contemnitur si principaliter ad alterius honorem ordinetur, h[ec] ille. Vnde si quis principaliter propter gloriam praediceat, vel dicet missam & huiusmodi, peccat mortaliter. Secus si aliquid aliud quod non pertinet ad diuinam scripturam, vel sacramenta propter gloriam faceret, f[aci]t quia peccaret venialiter, & amitteret fructum bonae operationis. Contrariatur secundo vanagloria charitati Dei ratione finis, seu intentionis ipsius gloriantis, vt puta quia constituit finem vltimum in gloria vana, paratus facere quaecunque propter illam. Et sic est peccatum mortale, si est in deliberatione & voluntatis, & hoc est quod dicit August. 1. de ciui. Dei, hoc vitium tunc est inimicum fidei, si maior sit corde cupiditas gloriae quam Dei timor & amor, h[ec] ille. Alias est communiter peccatum veniale, & est quando non repugnat charitati.

3. Quae sint eius filiae. R. Prima immodestia ornatus

potest gloriari de cantu diuino vel facris vestibus vel theorica eruditione, & t[ame]n non erit mortale, q[uod] respodet q[uod] auctor nosse, sufficienter locutus est cum dicit principaliter, & hoc est honorare vltimu[m] finem, vt q[uod] no[n] est de reprehendi cum bene dixerit. F. Faceret ] Vt legete, scientiam mundanam. g. Deliberatione ] Alias exurteptione est veniale.

ASA sacra ecclesiae debent esse sacra & honesta, & tantum ab hominibus sacris tractari, & si sint facta inutilia, vel vetustate consumpta, debent comburi, & cineres condi in loco honesto, ne pedibus intrantium conculcentur, a de consue. distin. 1. capit. altaris. capit. in sancta, & capi. vestimenta, & de relig. do. cap. ad h[ec], & de rerum permu. mancipiu[m]. De eorum consecratione, Vide supra Benedictio, & consecratio. De eorum iudicia dicitur in cap. 2. de custo. eucha. in fine, precipimus quoque vt oratoria vasa, corpo aha, & vestimenta ministrorum pale altarum, nec non & ipsa corporalia munda & nitida conseruentur. Nimis enim videtur absurdum in sacris sordes negligere quae dedecerunt etiam in prophanis, h[ec] text. ibi &c. Ex quo patet q[uod] peccat mortaliter b[ut] qui illa tenet ita immunda, ac si esset pro seruitio rusticorum. VASA LLYS dicitur aliquo. vide supra. Feud. V. ECRIGALE quod praestatur ex his rebus quae venduntur. c. Tributum vero d[icitur] vel anno

Conculcentur ] Ex quo manifeste patet q[uod] clerici male faciunt, qui ex calulis antris vel cappis faciunt fieri busias, vel aliqua alia ornamenta ad vltimu[m] modum, contra text. hic allegatus, & vide Panormit. in d. secund. de custod. eucha. b. Quod peccat mortaliter ] Et hoc propter verbu[m] precipimus. F. Faceret, quod p[ro]cipitur. 1. quod prima. Quod p[ro]cipitur imperat, & q[uod] imperatur necesse est fieri. c. 3. nam & obe. e. Quae v[er]ba u[er]ba ] Vel de omnibus negotij manu, adu[m] a vchendis mercibus, & idem est q[uod] nau. lum. ff. de public. ca. l. 1. §. h[ic] titulus. d. Tributum ve ] Et dicit tributum eo q[uod] q[uod] lititios tributa tu, q[uod] exp[er]ticio ni publice vacat. Vnde de stip[er]dium appellat, dicit. h[ic] titulus in gl. & ff. de ver. bo. signi. l. ager. e. In harena. ] S. cu[m] quis locat ad hoc opas suas, vt pugnet in harena, id est in theatro, cum bestia denat. f. Prohibita ] Immo dicit gl. in d. do. capit. qui venatoribus, el primo, q[uod] qui hanc exercet peccat mortaliter, & est infamis, simili ter qui eam aspicit est infamis. Subdit tamen gl. q[uod] hoc fallit nisi fiat gratia virtutum experientiarum. ff. de postul. l. p[ri]ma. §. item tenetur. Sed iudicio meo no[n] valet hac limitatio vt periculis mo. 15. ad q[uod] se exponit, v[er]o sim

VENATIO. 309  
 pliter dicendum q[uod] est peccatum mortale, per ea, quae habentur in c. primo, & seruado, de toname. hoc tenet Pa. in c. primo, de cla. vena. q[uod] Tempore quo homines ] Vt in quadragesima diebus ieiuniorum & festorum. h. Aut diebus ] Pro hoc facit gl. in d. ca. primo & Ioan. An. q[uod] videt tenere q[uod] liceat etiam voluptatis vt §. ferru[m], in tit. tu. de rer. diu. & ff. de acqui. rer. do. l. naturalem. Sed gl. in d. ca. q[uod] venatoribus, dicit q[uod] no[n] liceat layco venari saltu[m] sed ob voluptate[m] sed solum p[ro] necessitate, vt pro caribus, vel pellicibus habet, & facit c. h[ic]au §. dist. vbi dicit q[uod] h[ic]au venator erat, q[uod] p[er] arator, & q[uod] in facti venatoribus, & capit. sequen. Tertia dicitur saltuosa, quae fit in siluis & saltibus, & h[ec] omniub[us] prohibita tempore quo homines tenentur esse in ecclesia & orare. 86. dist. an putatis, de conse. di. 3. i. religio. & dist. 7. ieiunia, nisi forte necessitate famis ingruente. cap. licet de feruis, aut alia simili. Aliis autem diebus h[ic] est licita laycis, de deci. c. non est i potestate. Clericis vero & religiosi s[unt] p[ro]hibita, nisi ex necessitate ecclesiae urgeat, vt dicitur est. Possunt tamen praestari & alii ecclesiastici canonicis uel exciatis appetitu[m] huiusmodi, cu[m] rebus & laqueis, & et canibus cu[m] silentio & modestia aliqui uenari, nisi reponere quod debet iustare uel praedicare i extra de con. c. cu[m] apolo. §. quo circa. Et sic intellige illud ne cle. uel

Implicant ] Panor. in d.c. 1. d. si iugit inter s...

mo. c. 1. & iura qua uidentur contraria secundu...

1 Vtrum seru tenentur obedire dominis uolentibus unari tempore prohibito...

2 Vtru uenatores qui conculant c. agros, uineas, & segetes, & quoru canes occidunt gallinas & animalia pauperum & alioru, teneantur ad restitutionem...

3 Quid de dominis q occidunt uel mutillat homines ppter lepores, & siluestria animalia capta...

Adie qua dominus commendat eam dicens. Facis uos fieri pccatores hominum...

hent obedire, domini tamen tenentur pro omnibus peccatis eorum...

V E N D I T I O Vide supra. Empio. Vtrum quis possit compelli ad uen. inuitis. Refpo. quod regulariter no...

V B E N E F I C I V M Vide supra. Sors.

V E N I A E Vide supra. Peccatum.

V E R B E R A T I O Vide supra percussio. Vtrum ille qui non ualens soluere in ciuilibus luit in corpore...

L. diuis, & sic concordat gl. contrarias ut in d. l. diuis, & in d. l. s. feret ver. plane.

Cap. de off. eius q. Vital. ge. l. iij. vicarij de quib. ibi non sunt delegati...

V B S r i s & cetera sdu menta ecclesie debent esse sacra & honesta, nec debent tangi a no...

1 Vtrum de uest. alicuius d. u. possit fieri casula. Ref. gl. in c. ad nuptias, de co...

2 Vtru uestes & manuret ecclesiastica possint de putari ad usus laycoru.

V I C A R I V S Est q. uices altern. gerit, sicut in of...

Curat ad r. p. s. y. dist. p. ceptor. 70. dit. l. in d. r. d. de sil. p. r. b. c. uenit, sicut enim matrimonium carnale non contrahitur...

eius licentia quod monachus potest agere sine eius licentia. Ad hoc allegatur in terminis...

ficio non contentioso ut est, eodem ti. per totum, sine i cometioso. C. de. offic. e. q. u. al. ge. a. per totum.

1 Quot sunt species vicariorum. Ref. do. Card. in clem. unica. eodem tit. r. 3. q. quod quatuor. Quidam sunt perpetui ecclesiarum p. r. r. o. c. h. i. a. l. i. a. m. & tales faciunt b. o. n. i. c. o. s. p. a. s. secundum Laure. ex quo sciuntur curam animaru, uade quoties q. s. e. deputat. a. u. t. o. r. i. t. e. E. p. i. s. c. o. p. i. c. u. r. a. t. o. b. n. i. f. i. c. i. o. u. i. c. a. r. i. e. o. i. p. s. o. e. s. t. p. p. e. r. u. u. b. & i. m. u. t. a. b. i. l. i. s. p. e. r. c. v. n. i. c. a. d. c. a. p. e. l. l. a. m. o. n. a. l. i. b. r. o. 6. & n. o. d. e. b. e. t. d. e. p. u. c. a. r. i. n. i. s. i. p. a. r. o. c. h. i. a. l. i. b. h. a. b. e. n. t. i. b. l. a. t. i. u. d. i. n. e. m. e. p. a. r. o. c. h. i. e. u. e. l. a. l. i. q. u. e. s. s. e. c. i. t. a. t. e. B. t. a. l. i. s. h. a. b. e. r. e. d. e. b. e. t. 2. 5. a. n. & o. r. d. i. n. a. r. i. i. a. d. 4. s. a. c. e. r. d. o. t. i. u. i. s. t. r. a. a. n. u. d. c. l. e. v. n. i. c. a. a. l. i. a. s. p. r. i. u. a. t. e. e. i. p. s. o. f. a. c. t. & s. i. r. e. c. i. p. i. a. t. e. c. c. l. e. s. i. a. m. c. u. i. c. u. r. a. p. e. r. d. i. t. u. i. c. a. r. i. a. e. x. t. r. a. e. t. i. c. a. d. h. a. c. e.

Curat ad r. p. s. y. dist. p. ceptor. 70. dit. l. in d. r. d. de sil. p. r. b. c. uenit, sicut enim matrimonium carnale non contrahitur tempus; sic nec spiritum. l. e. c. i. l. e. c. o. n. d. i. a. p. p. o. s. e. d. n. o. n. l. o. q. u. i. t. u. r. i. l. l. u. d. e. a. d. v. i. c. a. r. i. j. v. e. p. a. t. e. r. F. a. c. i. t. e. r. g. o. i. n. a. r. g. u. m. e. n. t. u. m. l. i. c. e. t. l. o. A. u. i. n. c. l. e. v. n. i. c. a. 2. o. t. i. u. g. l. i. n. v. e. r. p. e. r. p. e. t. u. i. s. d. i. c. t. e. l. o. q. u. i. i. l. l. u. d. e. i. n. v. i. c. a. r. i. j. p. e. r. p. e. t. u. i. s. c. H. a. b. e. n. t. i. b. l. a. t. i. u. d. i. n. e. m. q. u. i. u. l. t. d. i. c. e. r. e. q. u. i. n. e. c. c. l. e. s. i. a. q. u. e. s. i. p. a. r. o. c. h. i. a. l. i. s. d. e. p. u. t. a. r. i. n. o. n. s. u. n. t. e. c. c. l. e. s. i. a. p. e. r. o. c. h. i. a. l. i. s. n. o. p. o. n. u. n. t. u. r. v. i. c. a. r. i. j. e. x. t. r. i. p. a. n. d. e. §. q. i. v. e. r. o. d. e. p. r. a. b. e. n. f. o. a. n. A. n. i. n. d. c. l. e. v. n. i. c. a. i. n. v. e. r. p. a. r. i. o. c. h. i. a. t. i. u. m. n. i. s. i. a. d. i. c. a. l. i. a. n. e. c. e. s. s. i. t. a. t. e. B. o. r. d. i. n. a. r. i. a. l. B. x. n. o. c. o. l. l. i. g. i. t. u. r. v. i. c. a. r. i. a. s. i. t. u. r. & r. e. c. t. o. r. i. a. p. o. t. e. s. t. n. o. n. l. i. c. e. r. l. o. c. i. d. i. m. i. s. s. o. s. a. c. e. r. d. o. s. f. i. e. r. i. p. o. s. s. u. n. t. a. c. l. e. v. n. i. c. a. & c. i. l. e. c. o. n. d. i. a. t. e. d. e. c. o. m. d. a. q. u. i. o. p. o. r. t. e. q. u. i. s. a. c. e. r. d. o. s. c. e. m. e. m. o. d. i. c. e. p. s. i. t. e. l. i. i. 6. e. C. a. d. h. a. c. J. I. l. l. e. t. e. x. h. o. c. n. o. d. i. c. i. t. s. e. d. u. l. t. e. q. u. i. s. i. t. a. l. i. c. u. s. h. a. b. e. t. b. e. n. e. f. i. c. i. u. m. u. l. p. e. r. s. o. n. a. r. i. i. n. s. e. n. t. u. q. u. o. d. c. o. n. s. e. n. t. u.

sancti episcopi vicarium instituit cu certa portione dato q mortuo illo alius in personatu succedat no tñ p̄r p̄ illam vicariu vicariu vicaria, neque portione sua, sed pr̄sum ma, hoc facit c. 1. §. 1. e. ti. §. gl. f. h. d. cle. vnicē. a Quid tenet et gl. Nulla, glo. hoc ibi dicit, sed solum gl. in ver. perpetuus dicitur vicarius p̄ duas a temporibus de quo in fra. §. 5. b. Eff. eum ] Et sic est quo ad cōmoda licet per modum curatam iuris, & in habitu sit apud principalem & qd de premissis, & oblationibus & d. im. v. Car. in d. cle. vnicā, & Ros. eo. ti. §. 3. e. Tenent doc. ] Ad leg. in d. cle. vnicā, in ver. f. ac. d. otium q̄ ut velle, q̄ eps habeat disp̄sare ut patet ibi in casu apposito q̄ ut e. se in fortioribus terminis. d. Constituitur ] Vocantur isti vicarii vice domini Pan. in c. 2. ne p̄la. vi. ius. e. sine symōia ] Pone catum, eps committit alicui suam iurisdictionem cu hoc ut ille det ep̄ocentū, vñ cū iurisdictione episcopalis non p̄. sic pretio v. d. q̄ est ad ipi vicario, idē est symōia facit. c. de erminibus, de iudi. d. cū tenet Pa. post Inno. &

2. Quid si deputetur ad ecclesias non parrochiales puta rurales. R. quod non erunt perpetui, & sic poterunt mutari ad velle prelati, quod tenet etiam glo. a in d. cle. vnicā. 3. Vtrū talis vicarius perpetuus habeat iurisdictionem curam animarū. R. d. Car. in d. cle. vnicā. qd sic, quo ad omnē effectū, b quia possidet suo nomine ad instar coadiutoris non ad modicum tempus. l. fin. ff. si ager uec. p. e. 4. Vtrum possit institueri alium vicarium. R. d. Car. ibidem q̄ nō perpetui sed bene temporalem, ut communiter tenent doc. e. 5. Quidam sunt vicarii temporales sicut mercenarii q̄ ad tempus assumuntur ad adiuvandū ad curam animarū. & tales possunt assumi a curatis etiam sine licentia episcopi de iure cōmuni, nisi si statuto episcopi prohiberetur. 6. q. 1. illud, & c. nihil. Et licet tali assumpto q̄ fiteri, licet non habeat curam animarum, secundum Pat. quando rector per viā delegationis ei committit auctoritatem audiendi, quia potest etiam non habenti curam animarum. Et hoc verum nisi sit prohibitus ad exercitium curę, ut peregrinus & ignotus de clē. fere per totū, quia tūc nō tenet talis commissio q̄ ad solū ep̄m p̄ner. d. cle. p. eo. c. ue. & c. fi. & similiter dicit, quando committitur religioso qui a regula uel suo plato phibet de hoc dicit ut §. c. confessio. 3. §. 4. 6. Quidā sunt vicarii qui deputantur ad aliquā puin

ciā, aut diocēsim uel locū, de qbus ex eodē tit. c. p. e. & r. 6. q. 1. ad iudicim, & tales vicarii iurisdictionales cātā potestate habēt quātū mēsuramus ex eorum commissione, pro hoc de priuile. accepimus, alias incipit recipimus, & capitul. porro. 7. Quidam sunt vicarii qui constituuntur d. ad omnia incumbentia prelati non solum respectu cure sed et respectu omnium incumbentium, & est differentia inter istos proprie, & est officiales episcopo rum quia officiali solū committitur cognitio casuali totū dyocēsim nō aut ingitio correctio excessiuā motio a bñficiis, nisi specialiter sit eis p̄missum Vicarii aut generales oīa hęc possunt excepta bñficiorū collatione, ut i. c. cū i generalia, eo. ti. li. 6. Sed in Italia rara est differentia, & iō uideatur eorū cōmissio ut sciat auctoritas, & istos cōstituit episcopus sine cōsensu capituli, fm Ho allega. c. ea no scitur, de hisq̄e si a prela. 8. Vtrū vicarii temporales. l. secūdi, tertii, & quarti possint alii vicariū instituire. R. q̄ non ex e. di. c. clericos. Fallit in Archiep̄el byterio qui cum sit vicarius ep̄i in sp̄ialib⁹ de offi. Archiep̄el. c. ministerii. Aliū tñ vicarium potest instituire, ut ibidē dicitur. Et incelligit non posse, nisi specialiter eis committatur. 9. Vtrum plati possint uices suas alicui committere sub annuo cētū. R. q̄ non sine symōia e extra. ne p̄rgla. vi. i. cap. 1. 2. & 3. q̄a sicut p̄ commissione iurisdictionis non licet recipere certam pecuniā quantitātē, ita multo minus, licet recipere quotam partem proventū, secūdu Ho. bñ potest vicario f̄ tale salariū constituere, imo. ad hoc tenet. 12. q. 2. charitatē, hęc et talis uicari⁹

Hoc in d. c. 1. f. cus et est de cōfite iurisdictione temporalis, quia licet non cōmitat iurisdictionē potest tñ grauitate, ut in aut. ut sine quo ius. & in au. de manda. prin. §. illud autē, idē dependente quā facit i legem & quicquid ob hoc licet tū turpe lucrū est ne grauitatur subdit, ad hoc qd no. in ca. nemo de symō. & 1. qd. 3. in summa, fallit nisi talis iurisdictione dependet ab officio ecclesiastico quia tunc est symōia secūdu glo. & Pa. in c. 2. ne prela. vi. ius. f. Pōt vicario ] Rado autē dicitur fiscalis est quia vicarius recipiendo salariū, ut locare opus suas nō animo qd det sup̄pelij suis militare, ut in c. cū ad cuius motum videt Ric. vbi §. in r̄sione ad vi simā. Et licet q̄ā reprehendat in hoc angelicā qd loquatur §. 5. Tho. 1. 2. q. 64. ar. 1. & 2. q. 66. 135. ar. 1. Tñ auctor no. hē bñ dicit qd nō est virt⁹ spiritualis, & licet ille dicat qd non allegat rōnes Rā. q̄ ille non vidit rōnes. Ric. ad quas se remittit Angelica, iō §. Bo. in 4. di. 32. q. 1. dicit qd nō est virtus quo ad statum licet quo ad habitū sic. Et §. cōcordare potest opiniones supra dicitas.

VIDVA. VILICVS. VINDICATIO. VIRGINI.

dicum Gallesfor. de referip. li. 6. Sic & aduocatus licet vendit patrocinij sui, & medicus iuste petit salariū. canon sanē. 14. q. 5. sed in casu precedenti, qñ episcopus recipit salariū vel quorū proventuum ab officiali tunc videtur vendere ipsam iurisdictionem, & tendit in grauamen subditiorum, qd officialis ut aliqd dicitur ultra pecuniā datā sit. periorij, perphas & nephas inducitur ad extorquendum pecuniā & modica culpa facit grauiorem, & p̄punitur bursā vbi punitā est po. na ex quo multa mala pueniūt, q̄ noc. & facit. c. 2. no. pl. vi. ius. s. Illorum ] De qbus fuit. S. Th. vbi supra. ar. 3. ad cuius motum videt Ric. vbi §. in r̄sione ad vi simā. Et licet q̄ā reprehendat in hoc angelicā qd loquatur §. 5. Tho. 1. 2. q. 64. ar. 1. & 2. q. 66. 135. ar. 1. Tñ auctor no. hē bñ dicit qd nō est virt⁹ spiritualis, & licet ille dicat qd non allegat rōnes Rā. q̄ ille non vidit rōnes. Ric. ad quas se remittit Angelica, iō §. Bo. in 4. di. 32. q. 1. dicit qd nō est virtus quo ad statum licet quo ad habitū sic. Et §. cōcordare potest opiniones supra dicitas.

ius petēdi sibi assignari cōgruam portionem de redditibus ecclesie ex quibus commodē possit sustentari extra eo. ti. c. ad hoc, fm Hof. & ideo posset dicere. Ego do tibi pro salario tuocentum & totum lucrū dabis mihi de exercitio iurisdictionis secundum Inno. 10. Qui sunt casus in quibus licet per alium deseruiatur ecclesie. R. q̄ multi. s. si parrochia sit lata, si cecidit i iurmitatē, sine sua culpa debilitatem, vel deformitatem vel necessitas absentandi, seu vilitas ecclesie & huiusmodi. Et de hoc habet supra. Clericus. 7. VIDVA proprie est significatio vocabuli fm ethimologia dē quolibet mulier sine viro etiam si nunquam virū habuisset quasi sine diuinitate. Et dicitur a vi, q̄ est sine vecors. l. sine corde, ita dicitur i l. malū. §. vi duas. ff. de ver. sig. & tex. in c. vidua. 33. dist. & Gratianus ibi vult quod dicatur illa cuius maritus mortuus ē. Debet intelligi ex cōmuni loquendi, & intelligi si ab eo fuit cognita alias nō vt ibi, & iō in quacunque materia etiam poenali vsus loquendi p̄ferit proprio significato verborum siue proprium significatum eliciatur ex ethimologia seu ex diffinitione, siue ex auctoritate iuris. l. librorum. §. q̄ tamen castus. ff. de lega. 3. & l. cum delationis. §. afinam. ff. de fun. inlru. inlstr. que le. & l. labeo. ff. de sup. le. no. Bar. in l. omnes popul. 20. col. ver. iuxta p̄missa in fi. ff. de ius. & iur.

Inn. in c. olim. de verb. signi. & gl. in c. non nulli, in ver. f. duas, de referip. VILICVS dicitur velle custos & qui fructibus percipiendis & colligendis imponitur. ff. d. inlstr. l. si cum villa. CO. VINDICATIO Vtrum sit peccatum. R. quod ad satisfactionem animi irati & malum proximi solum nunquā licet, imo est peccatū mortale. 23. q. 4. si ecclesia, & cap. quisquis christianus, & c. ca. vindicta. Si vero fit ex zelo iustitiz, & ad correctionem peccatorū, & ab eo qui ex officio potest, sic meritoria est vt in dictis. c. & q. 5. si vos. r. Vtrum aliquis possit vindicare suam iniuriam. R. Hof. quod non, etiam si superiorem non habet, vnde licet princeps nō subit legibus, l. digna vox. C. de legibus, tamen ipse deleg. de iudi. c. 1. quauis ipse punire possit, & sic intellige & limita. capitu. olim el. 1. de restit. spo. c. significasti. el. 2. de homi. VIOLENTIA Que est filia auaritie. Vide rapina. VIRGINITAS fm Ric. in 4. di. 33. ar. 4. q. 1. dupliciter sumitur. Primo modo improprie p̄ integritate carnis, & sic quilibet nascit virgo, & istud nō ē virtus. Secūdo modo virginitas sumitur p̄ habitū, quo uolūtas determinat ad respon. promptē & facilliter oēm delectationē venereā, & licitā, vt mēs liberi⁹ sp̄ialib⁹ vacet, q̄a vt d. r. Cor. 7. Virgo cogitat q̄ dñi sunt, vt sit s̄cta corpore & spū, & hęc ē virtus, & diffinit. Ab Aug. li. de nup. Virginitas ē i carne corruptibili icorruptionis p̄petua meditato. i. qd virgo det gerere in p̄posito, vt in hoc p̄ferret p̄petuo. Et ex hoc patet qd i tegritas carnis nō ē de essentia virginitatis, sed ē qdā eius decor accidentalis extrinsec⁹ existēs, qd p̄d potē sine diminutio vir tutis virginitatis, vt patet. 3. 2. q. 5. i pri. & c. tolerabili. v. S. Th. 2. 2. q. 152. ar. 1. & seq. 1. Vtrū virginitas sit virtus specialis. R. fm Ric. vbi §. q̄ nō, sed addit ultra castitatē cōiugalē statū p̄fectionis. & magis placet q̄ op. illerū q̄ volūt qd sit virtus sp̄alis, q̄a sic sequerēt qd virt⁹ amitti posset sine peccō nec valet r̄sio qd votū requirit in virginitate, q̄a nō est verū, sed bñ p̄positū, qd tñ posset mutari sine peccō alij occurrentibus.

a. Resolutionē ]  
Et sic patet qd  
si qs ex cogita-  
tione polluat  
aut manib. pro-  
prijs vel alienis,  
perdit virginita-  
tem.

b. Intentione ]  
Vt de puellis q  
dū dormiūt vel  
in ebrietate sunt  
corrumuntur a  
viris.

c. Concor. ] Ro-  
se. in ver. pollut-  
io, in prin.

d. Violētia ] Ha-  
bem<sup>2</sup> in iurecui  
li. 3. & canonico  
q. nq. spēs uolē-  
tariam. Quē dā  
enim ē expulsiua  
& ista pprie ca-  
dit in rebus solij,  
& pro tali violē-  
tia p dūm ē in-  
terdictum, vnde  
vi. Competit et  
remediū. l. si qs  
in tantum. C. vñ  
vi. & cōditio ex  
canonere integra  
da. 3. q. 1. de cur<sup>2</sup>  
remediū veritate  
sape in practica  
occurrit, an com-  
petat tantum p  
rebus ecclesiasti-  
cis vel et laicis  
est decisio Cano.  
in c. cū ad sede,  
de resti. spo. pon-  
tit sing. Bart. in  
l. si coloni. C. de  
agri. & cōst. li.  
1. Rom. & alij  
post eū in l. rē q  
nobis. ff. de acq-  
postest. Alia est  
violētia ablati-  
ua, & ista hēt  
locū in reb. mo-  
bilib. p qua con-  
petit actio vi bo-  
rap. vt in cit. ni-  
bo. rap. & loqui-  
tur. l. si qñ. C. vñ  
vi gēria est com-  
pulsua, qñ cō-  
pellit alijs ali-  
quid dare v<sup>2</sup> tra-  
dere & tunc cō-  
petit actio, quod  
me. causa aliqñ

2. Quē requirunt vt amit-  
tatur virginitas? R. quod  
requiritur. Primo pollutio  
cōpleta. Vbi sciendū, q tri-  
plex humor de genitalibus  
fillat, scilicet semen. Secū-  
dus humor: similis femini  
q est medius & fillat quā  
doque ex solo tactu, vel au-  
ditu rumpitur. Tertius est  
vrina p dicitur autem virgini-  
tatis per solam feminis re-  
solutionē, a quē locū coi-  
tus supplet, vel etus com-  
plet delectationem. Secū-  
dū requiritur, vt amittatur  
q talis delectatio fit ex vo-  
luntate operante, vel con-  
sentiente, vel non dissentie-  
te, vel non quātū potest re-  
nitente. Alij tamen volunt  
qd si etiā pollutio non se-  
quatur, vt in illis qui sunt  
ante tempus seminis q ta-  
men explent coitum vel p  
turbem tactum, vel p com-  
mixtionē cū alio & huius-  
modi amittatur, & placet,  
tamen recuperabitur per  
poenitentiam.

3. Quid si ante pollutio-  
nem nec in ipsa interuenit  
voluntas sed post est con-  
tenta? R. perdit virginita-  
tem, sed recuperatur p poe-  
nitentiam, alij dicunt q nō  
recuperatur ex quo pollut-  
io est secuta & consensus  
mētis siue aū siue post sed  
primū mihi videt verius.

4. Vtrum illi qui corrum-  
puntur in fomijis vel ebrie-  
tate & huiusmodi amittat.  
Resp. q non amittunt vir-  
ginitate secundum Tho. in  
4. dist. 33. nisi hac intentio-  
ne b iuerint dormitū, vel  
le inebriauerint, & idē di-  
cendum de habitibus flu-  
xum seminis, & si post sint  
contenti amittunt, sed per

poenitentiam recuperat. e

5. Vtrum puellā antequā  
coitum possint explere ali-  
qd carnale committentes  
perdant virginitatem. R.  
quod si sunt doli capaces  
perdunt qdem mentaliter  
solum, sed per poenitentia  
recuperabunt. Si verō non  
sunt doli capaces, sic nec  
etiam mentaliter perdunt  
dicit. n. Alex. 2. 2. q. 44. ar. 9.  
& 10. tit. de luxuria quod  
quo ad mētem requirit  
perpetuitas, quo ad finale  
incorruptionē mentis, quo  
vero ad corpus requiritur  
perpetua incorruptio, quā-  
tū est de voluntate mentis,  
aliter nō p esse virginitas.

6. De consecratione vir-  
ginum. Vide supra. Confu-  
cratio virginum.  
V I R T V S. Nomē vel  
nobilitatem dat, de  
poen. dist. 1. s. si autem 2. &  
facit in argumentū, & qd  
fit. 3. 2. quē. 9. de pudicitia,  
vbi dicit glo. quod est ha-  
bitus mentis bene chari-  
tute, de poe. di. 3. ille rex. &  
q virtutes sunt vel a men-  
ta animæ, de poe. dist. 2. sa-  
piens, & quod sunt gra-  
dus etiam in eadem virtu-  
te, de poe. dist. 1. s. hac quē  
de charitate.

V I S quid est, & in quo differt a metu,  
vide supra. Metus. S. vltimo. Dicitur  
etiam vis pro omni violentia.

1. Quotuplex est vis. R. duplex. Vna dē  
publica, & hac est q fit nedū cū armis, vt  
l. 1. ff. de vi pub. sed et cū oī qd potest no-  
cere, vt in l. armatos. ff. eo. ti. armatos, non  
vtique solū intelligere debemus eos q te-  
ia habuerunt, sed et eos qui aliud quo no-  
cere possint, hac ibi, & hac lege tenet: nō  
solū in vi facta cū armis, sed et si armate in-  
trar domū vel possessionē alteri<sup>2</sup> sine cau-  
sa legitima, puta pro vlui venandi e itine-  
ris nauigationis vel mercationū, vt l. 1. r. &  
2. ff.

dicitur aliquādo  
villis. Alia ē tur-  
batio & cōmū-  
tatur qd duo plu-  
res siue p dicitur se  
postiores eius-  
dem rei, & vnus  
turbat aliū & si  
fiat in reb. imo-  
bilib. prodiū ē  
interdictum vt  
possidētis, si autē  
immobilis. com-  
petit interdictū  
vtrubiū. vltima  
est violentia in  
geratua, qñ ali-  
qs q nō ē posses-  
sor, nec p dicitur  
de possessorē, in  
quietatemei meo  
adificare vel clā  
vel apte & tunc,  
operit iterdictū,  
quod vi aut clā  
& vide gl. magi-  
strā in l. 1. c. qd  
me. causa & in l.  
actat, & ibi Bar.  
ff. eo. & extra eo.  
c. ad audientia.  
e. Vñ venandi ].  
Bar. in d. l. i. tra-  
ctat si licet arma  
portare. Ex intel-  
ligit qd hic dicit q  
nō licet inferre  
alicui violentiam,  
et puenatione,  
& vide supra, ve-  
natio in additio-  
ne magna.

a. Publica ] Vide  
text. s. lē lex in  
l. i. in l. de pub.  
iudi.  
b. Pano. ] Ibi vi  
de plen. 2. colu.  
ver. c. venio an-  
te alij, vbi exa-  
minat sex qñio-  
nes de hac mate-  
ria.

1. In. ff. de vi. pub. Pro vi priuata puniuntur  
in tertia parte bonorum, & non potest esse  
index seruator vel alium aliquem honorē  
habere tanquam infamij vt in l. 1. ff. de vi  
priuata & alijs alle. in gl. in c. cum dilectus  
de or. cog. in ver. armata.

2. Quē est pena inferentia  
vim. R. p vi publica a de-  
portat, vt vi publica a de-  
portat, vt in ff. de vi. pub. Pro vi priuata puniuntur  
in tertia parte bonorum, & non potest esse  
index seruator vel alium aliquem honorē  
habere tanquam infamij vt in l. 1. ff. de vi  
priuata & alijs alle. in gl. in c. cum dilectus  
de or. cog. in ver. armata.

3. Vtrum liceat alicui hostium aut murū  
frangere & vim inferre. R. quod si qs habet  
possessionem alicuius rei potest tam in  
personā impediētem q in ostia & muros  
illius loci, vt valeat vt iure tuo nedum in  
dex, sed & quilibet, vt in c. 1. de immu. ec.  
no. Pa. b quia non vult aliquid de nouo, so-  
lum ius suum defendere, vel perditum in  
continenter recuperare. Si vero non habet  
possessionem in re aliqua, liceat hēat actio-  
nem hypothecariam vel aliam ad illā con-  
sequendam, tunc non p t et si fit iudex vel  
p rlatu propria autoritate. Et isto mō loq-  
tur. c. eum q, de preben. l. 6. & l. si quis in tā  
tam. C. vnde vi. l. ste. n. non debet propria  
autoritate violētiam inferre q dicere sibi  
ius contra l. vnicam. C. ne qs in causa sua.

4. Vtrum liceat vim vi repellere. R. dic vt  
s. Defensio, siue inferatur in per sonam pro-  
priam, vel proximi, vel in rebus.  
V I S I T A T I O N E M. Pōt facere qui  
libet habens ordinariam iurisdictionem in  
aliquos sicut Archiepiscopus in to-  
ta prouincia, de cens. c. romana, & c. perpe-  
tuo. li. 6. & Episcop<sup>2</sup> i sua diocesi, de off. or-  
di. de conuertere. Item Archidiaconus & de-  
canus, de cens. cum apostolus, de of. arch.  
c. mandamus, semel in anno tantum, nisi ex  
causa potest visitare. Item abbates & p rla-  
ti religiosorum visitant monasteria mona-  
chos secundum eorum instituta, vt in cap.  
pe. & vlt. de sta. non. Item legati apostoli-  
ce sedis, & quibus committitur a Papa, vel  
a p rlati ordinarijs existētib. ipsi s impe-  
ditus. 10. q. 1. episcopus, de off. ordi. c. in-

ter cetera, & eo. tit. c. si ep. lib. 6. Quidam  
tñ dicunt inferiores ep. non posse p aliū  
visitare consuetudine obstāte, exceptis p r-  
latis religiosorū qui visitant etiam p alios.

1. Quē ordinē debet tenere visitator. R.  
quod archiepiscopus dēt primo propriam  
diocesim visitare totam, incipiendo a capi-  
tulo suē ecclesie primo, & sic tota visitata  
transibit ad alias dioceses, vt dicitur in c.  
Romana. de cens. li. 6. Similiter faciat Epi-  
scopus. Primo incipiendo a suo capitulo. Le-  
gati autem de latere non tenētur istum or-  
dinem seruare secundum Ho. nec visitatio  
res religiosorū sed seruabunt eorū statuta  
vt dicit in d. c. Romana, & ibi eod. q. no.

2. Quo debet fieri visitatio. R. primo dēt  
proponere verbum dei, & demum de vita  
conuersatione ministrantiū in ecclesiis &  
locis alijs diuino cultui deputatis, ac ceteris  
qui ad officium suum spectāt inquiret,  
& sine iuramento & coactione ad eorū  
emendationem per salubria consilia indu-  
cat lenibus & asperis, sicut sibi videbitur  
expedire. Quod si de aliquibus orta fuerit  
infamia contra aliquem ordinario denun-  
ciet, vt inquiret, notoria vero corrigere po-  
terit & punire, vt in d. c. romana, & ista for-  
ma est pcepto oib<sup>2</sup> p rlati ordinario iure vī  
sitātib. (exceptis religiosorū cōsuetudinib.  
regularib. institutis) vt in d. c. romana.

3. Vtrum visitator possit aliquid recipere a vi-  
sitatis. R. q sic pcuratio, & aduerte q  
oportet. Primo qd procuratio solū recipiā-  
tur. Secūdo solū a locis visitatis, & nō ab a-  
liis. Tercio q solū sit p victu illius diei siue  
sit in victualib. siue sit i pecunia. Quarto q  
tñ vna die vnā pcurationem recipiat siue  
vnā vel plures visitet ecclesias. Quinto q  
ipse ordinari<sup>2</sup> psonaliter visitet, aliter istis  
nō concurrentib. recipere non p t. Et si qd  
alio mō receperit ipse vel aliqs de suis fa-  
miliarib. teneat dupli restituerē ecclesie a-  
qua illud receptū est j. mensē alioquin pā-  
triarchæ, archiepiscopi & episcopi tuæ in-  
terdictū ipso facto ab ingressu ecclesie infe-  
riores vero p dicitis tunc in pensis ab officio  
& beneficio, donec dictum duplum resti-  
tuant. nec valet remisio vel dancium libe-  
ralitas, seu gratia eos liberare, nisi resti-  
tuant, hęc colliguntur ex c. exigi iuncto c.  
felicitis, de. cens. li. 6. & in d. c. romana.

**V**nanimiter] Quod est notandum p doctoris qñ dicitur approbatus fuit vnanimiter licet raro fiat iste electio nemine dicitur pte, vt in c. nec noui. q. 1. r. 1.

**M**agister] Cōf. Ric. lbi ar. 1. q. 3. Bona. ar. 1. q. 6. vbi ponit pulchram moralitatem, & olei significacionem, & idem in d. c. vni. 2. de fa. vnc. c. Sensus] Vide Ric. vbi Sar. q. 4. d. Prim<sup>o</sup> omiffi] Idem Ric. vbi Sar. 2. q. 2. & S. Bo. ar. 2. q. 1. c. Alijs nō] Nec tempore interdicti vt patet in interdictione. 6. S. 25.

**H**ic renes] Vid. S. Bona. vbi Sar. 2. q. 3. & Ric. ar. 2. q. 5.

**R**ecipientis] Dicitur S. Bo. vbi Sar. 1. q. 1. quod principalis semper effectus istius sacramenti est venialium remissio. Idem Ric. lbi ar. 1. q. 5.

**D**amnabile] Idem Tho. vbi Sar. di. 7. & Richar. & Sco.

**I**nfirmas] Cōf. cor. S. Bon. vbi Sar. 2. q. vlt. & Ric. vbi Sar. ar. 2. q. pe. Et Scolia. ponit diffinitionē istius sacramenti in d. 2. 3. Et ibi Vorlon. declarat in primo termino, & prima conuisione.

casuali mortis non datur secundum communiter doc. nec etiam amentib. nisi ante amentiam ipsam petissent, & dando nullā

**V**ITAEVS Corpore vide S. Corpore vitiat<sup>r</sup>.

**V**ITIVM Vide S. Peccatum.

**V**NANIMITER De suo significato requirit nullam discrepantiā qd probatur in c. bonę el. 2. de posthu. prela. & in ca. & si vnanimiter. e. ti. & tenet in no. in c. cum ecclesia, de cā poss. & propriē, & ibi sequitur Pan. in 2. no.

**V**NIVERSITAS Vide supra. Collegium.

**V**NCTIO Extrema est unum de sacramētis ecclesię de quo habes in c. vni. de lacra vnctione.

**1** Quę est eius mīa. Rñ. oleum, vt in d. c. vni. de. aureo. in 4. distin. 23. dicit quod oportet sit oleum oliuarum & consecratū ab episcopo solum, non ab inferiorē, vt dicit Magister b in 4. dist. 23.

**2** Quę forma. Rñ. ē illa de qua in ordinatio, scilicet dicendo per istam sanctā vnctionem & suam pijsimā misericordiam indulgeat tibi dñs quicquid oculorū vitio deliquisti. In nomine patris & filij & spiritus sancti amē. Et sic de ceteris sensib. c.

**3** Quis potest eā conferre. Rñ. sol<sup>o</sup> sacerdos, vt patet in d. c. vni. & de verb. sign. c. quę sūnt, & si vnus deficeret, alter dēt supplere vbi primus omiffi. d.

**4** Quib<sup>o</sup> pōt conferri. Rñ. infirmis existentib. in piculo mortis. De quibus pbabiliter dubitatur, de morte pueris at vel euntib. ad bellū, aut alio mō in periculo

irreuerentiam facerent, sed & secundum S. Bo. in 4. di. 23. ar. 2. q. 2. & Ric. lbi. ar. 2. q. 3. & 4. tantum debet dari infirmis q in mortali non sunt, & ratione vtriusq, & in articulo non existentibus & veniale peccatum habentib. Alijs non. c.

**5** Quę partes corporis dēt iniūgi. Rñ. q. infra quinq; sensuum. scilicet oculi, aures, manus, nares, labia, pedes, & renes, f mulierib<sup>o</sup> tñ non vnguntur renes propter honestatē. Mutatili vero vel cęci vnguntur in locis magis propinquis p̄dictis, si non habent p̄dicta membra.

**6** Quę effect<sup>o</sup>. Rñ. q. vel agit vel auget inuisibilem vnctionē spiritu sancti, si dignē accipiatur, vt dicitur in d. c. vni. de. aureo. in 3. di. 27. ponit 7. fructus. Primus delictio venialium. Secundum diminutio p̄nę debitę peccato mortali. Terri<sup>o</sup> gratię augmentatio, quę vi huius sacramenti augeri habet non tantum ex deuotione ministrantis & suscipientis, sed etiam ex virtute operis operati misericordia Dei assistente operi suo & aucta gratia augetur & gloria. Quar tus est interior leticia & robur contra demonis insidias, quę potissimē tunc insunt. Quintus arcatus dyabolice potestatis, quā non est ista potens iumpto isto sacramēto. Sextus corporis sanatio, vbi expedit salutē. Vnde in p̄m̄ina ecclesia multi sanabant. Iacobi. 6. oratio alleuiabit infirmum], alias oratio fidei saluabit infirmum. Septimus protestatio decedentis q̄ permanferi in fide militantis ecclesię, ex quo signo vadit ad ecclesiam triumphantem, ranquā qui fideliter pugnauit. Octauus ēm S. Tho. in 4. di. 23. tollit peccatum veniale & mortale etiam quantum ad culpā, dum modo non oppocatur obex ex parte recipientis. 8

**7** Vtrū istud sacramentum sit de necessitate. Rñ. ēm S. Bon. in 4. di. 23. in vlt. q. circulariter, q̄ non, si tamen omittatur ad cōtemptu danabile est. Sec<sup>o</sup> si ex negligētia.

**8** Vtrum sit iterabile. Rñ. ēm Th. vbi supra q̄ sic sine iniuria etiam in eadem infirmitate, dummodo sit causā diuersus, puta hydropticus, nunc est in articulo mortis, postea e uadit, & durante infirmitate aliquo tempore longo, iterū venit ad articulum mortis potest et iterū dari, quia status & casus est diuersus licet sit eadem infirmitas. i

Voluntas

**V**OLVNTAS bona verū sufficit sine bono opere. Rñ. vt S. intentio. S. 4. vnde dicit Amb. 86. di. c. non satis ē bene velle nisi si studeas bñ facere, facit in ar. c. 1. de eo quę mēt. in pos. & in c. cū aliquibus, de sen. & re iu. & l. promissor. S. cōstitutio. ff. de consti. pe. vide gl. in d. c. 1. in ver. voluntate. Mala vero voluntas quoad peccatū sufficit, sed quoad ad incurrendā p̄nā iuris q̄ imponit ipsi factō nō sufficit p̄fecto actū, vt disputat lo. an. in merc. irregula in poenis, de reg. iur. lib. 6. 1. Vtrum voluntas hominis duret post mortem ei<sup>o</sup> Rñ. quod sic, patet in c. fin. de preca. quod non expirat morte cōcedentis. b Secus beneplacito, quia illud expirat per mortem. c. si tibi gratiole, de rescri. lib. 6. hęc no. quia faciūt ad quęstionē. Iudex posuit aliquē confinatū donec reuocaret mori, an expiret confinatū, dic q̄ nō in l. ceterisimus. S. fin. ff. de uer. obli. p. Bal. in i. cōstitutione. ff. & l. C. de postu. & p. Sal. in l. in emētis. C. de cōtrah. emp. & in l. hęc uenditio. ff. de cōtrahen. empr. Itē ad quęstionē q̄ prior claustralis non reuocatur morte abbatis, licet possēt reuocare quando uolūisset & ad p̄dicta est rex. clarus in d. c. si tibi gratiole.

**2** Quot modis dicitur uoluntas bona. Rñ. quod uolūtas accipitur tripliciter. Primo pro potentia aīę, & sic est bona ex virtute & habitu bono, bonū, n. est q̄ hęc qualitatē bona. i. topico. ū. Secūdo accipit p̄ habitu siue dispositione seu affectione uoluntatis de relicto ex actu uolūtatē siue ex uolū, & hęc bona uel mala ēm actiones, quia tales generatū habitus uel dispositiones, quales sunt actus. 3. ethico. r. Terrio accipitur

p̄ actu ipsius uolūtatē potētē, & iste ē bonus ex ordine ei<sup>o</sup> sufficenti ad debitū finē, & vt hoc sit quatuor requiritur. Primū q̄ finis sit bonus in se. Secūdū q̄ sit ipse finis melior his q̄ appetūt p̄ ipsū unde dicit Aug. 19. de ciu. dei. c. 3. q̄ laudat deū p̄ pecuniā, nō habēt bonū finē neque bonā uolūtatē. Tertiū q̄ illa sint ēm rationem rectā ordinabilia, & apra ad talem finem consequendum. Quartum q̄ uoluntas ordinātis ratione regulari ordinari uel uelit bona in genere in indifferentia ad bonum finem, aliter his deficientibus non erit bona uoluntas. hęc ex S. Bona. in 2. distin. 38. q. 1. ar. 1.

**3** Vtrū unū solius bonę uolūtatē sit unus solus finis. Rñ. q̄ sic scilicet p̄cipalis. Vnde sciēdū q̄ actus potēt habere plures fines tripliciter. Primo q̄ unus sit subaltero, & propter illum. Secūdo q̄ unus sit p̄cipalis finis, alter non p̄cipalis, ita tamē q̄ nō p̄cipalis non refertur ad p̄cipalē. Tertio q̄ uterque sit p̄cipalis, exemplum, de eo qui uadit p̄ distributionibus ad ecclesiam, quia aliquando intendit p̄cipaliter dei honorem, & cū hoc simul habere pecuniā illā ad hoc ut ad dei honorem illam distribuatur, uel in alios usus licitos cōuertat. Aliquando intendit dei honorem & uult si mul acquirere pecuniā, ita tamen q̄ acquisitionem pecunię non redigit ad honorē dei, nec etiam pecuniā illam finem p̄cipalem statuit, quia eam propter se nō diligit, quia etiam si non daretur iret, nec p̄pter eam habendam aliquid contra deum committeret. Aliquando intendit deo placere, & simul etiam pecuniā acquirere, ut possit thesaurum suū augere, & in eo delectari. Primo modo ire ad ecclesiā est meritorum, & pertinet ad bonā uoluntatem. Secundo modo non est bonę uoluntatis loquendo formaliter, non tamen ei sic repugnāt, quin in ea stare possit, est enim ibi peccatum ueniale non mortale, & hęc ē quod dicit Aug. lib. confes. minus te amat qui tecum aliquid amat quod nō p̄pter te amat. Tertio modo est contra bonam uoluntatē, quia nemo pōt duobus dominis seruire. Ma. 6. cū eni sit unū solū uerū bonū q̄ queat humanū desiderē, oportet q̄ uolūtas ad hoc ut sit bona & recta statuat sibi uicū finē vltimū, hęc ex S. Bon. e. 2. di. 38. ar. 3. q. 1.

K k 3

Vtrum

parē diligam. Perficere q̄ diligimus ipse deus, q̄ exat summu bonū iquo cūctā q̄ optamus inue nimus abundanter. Male autē ratione libidinosi amoris in diuer sa feruntur, nec in his q̄ diligūt vā fatietur iōne niue. Superbus enim in excellē tjs sufficientiam nō inuenit. Aua ris pecunia nō inuenit facietatē, & sic de alijs q̄ terrā duabus vjs ingredi conantur, quod nō licet.

a Inuoluto] Pro intelligitua uti. S. & seq. Not. q̄ ppriē cōformitas ad diuinā voluntatē pōt intel ligi tripliciter, p̄ter modū commūne, scilicet cōformari in obie cō q̄ vult idē diuina voluntas & creata, sicut q̄ deus aliquid vult salutem, & hoc idē vult homo. Primo igit cōformitas ad diuinā voluntatem in causa efficiente, q̄ q̄ humana voluntas vult idē quod deus vult ipsum velle. Exemplū. Sicut deus vult mortem, patris mei tamen vult me velle vitam ei. & isto modo est discordia in uolito, sicut cōformitas in causa efficiente, q̄ id q̄ vult deus vult eum velle. Secundo dicitur conformitas ad diuinā voluntatē in cā finali. Q̄n omnia

4 Vtrū bonitas actualis uoluntatis addat aliqua bonitatem sup̄ bonitatem ipsi habitus gr̄e. Vide s. Infr̄o. S. 1.

5 Vtrum teneamur conformare uoluntatem nostram uoluntati diu inuolito. R. sicut diuersa inter theologos opi. in 1. sen. dist. ul. Sed ista uoluntati mihi uerior. s. quod teneamur conformare quā tū ad illa uolita quæ exprimitur a deo signo p̄cepti in lege. explicitē nel implicitē, vel quæ nobis manifestat sic uelle de p̄cepto. Sed quantum ad alia cōsiliū est non p̄ceptum; cōsiliū dico, si tunc expressa sub signo cōsiliū tacite vel expressē. Si uero nō sunt expressa, nec etiā de cōsilio teneamur, nisi cōueniat nobis illud uelle, sicut dicit Aug. in enchir. cap. 60. Al quando inquit bona uoluntate uult homo quod non uult deus; sicut bonus homo uult patrem uiuere, quē deus uult mori, & gl. illa supra Psal. quæ dicit, cor tortum habet homo qui non uult quod uult deus. Intelligitur de his quod nobis patent, quo de p̄cepto uult nos ea uelle.

6 Vtrum teneamur conformare uoluntatem in modo uolendi cum deo. R. secundum Alex. lombar. in 1. di. 48. quod non absolute, quia si homo honorat patrem suum nō ex charitate, sed ex beniuolentia non peccat, sed tenetur cōditionaliter. s. si uult mereri uitā eternā. S. Bo. 1. d. ult. dicit q̄ teneamur conformare uoluntatem nostrā uoluntati diuine in modo uolēdi affirmatiuē. s. pro loco & tempo

re quando ualet tenemur exire in actum charitatis, q̄a sicut tenemur quod nunquam contraria uelimus deo scilicet ex libidine, cum deus uelit ex charitate. Ita tenemur, ut sub eadem ratione uelimus pro loco & tempore, & hoc si habemus charitatem. Si autem non habemus, non tenemur ad hoc, sed ad æquiualens, quia tenemur facere quod in nobis est, ut eam habeamus, & hoc pro loco & tempore, ut dicitur eū. Et si queratur quando locus & tempus est, dicitur idem Bonau. ibidem, quod est quando dominus uisitat talem interiori locutione, uel exteriori p̄dicacione, uel aliquo tali in quo est opportunus redire ad cor. Vnde tunc si negligat, incidit in contemptum & omissionis peccatum Alex. uero de Alē. 2. tractatū de negligentia quæst. 8. dicit quod quādo peccator cogitat de peccato suo, quod sit tantum malum & grauē conuertitur super ipsum, & excitatur a gratia dei ad conuertendū, quia hoc modo excitat eum quando facit peccatorū cogitare de peccato suo, tunc tenetur actu dolere de illo, & si non doloer & conuertitur, tunc peccat per negligentiam & innoat peccatū aliquod, quod est negligentia mortalitatis. Hec illa. Et sic patet q̄ tenetur conformare uoluntatem in modo uolēdi cum deo de p̄cepto, quod non bene.

V O T U M b̄m Rich. in 4. dist. 38. arg. 1. q. 2. in fi. s. p̄positū sup̄rogatū promisso deo facta pp̄ bonū si nē ex deliberacione firmata.

quæ laudē hōnto in faciente creatoris, sicut 55. Franciscus quæ dicitur. Quæ dicitur i reb. repetit &c. Tertio dicit conformitas p̄ respectum ad causam finalem. Et hoc ē uera cōformitas q̄ de his q̄ deo p̄cipue fieri dēt. Istā etiā p̄tinet fm Ric. ubi supra ad uotum p̄ sensibilem uocē expressum siue sit solē siue sit p̄tina tum. Tu uide distinctionē magistri Ladulphi. Neapolitanus in 4. di. 38. Quam referre & declarat Guiliel. Vorlon. ibi dicit q̄ sanctus Boni. ibidē arg. 1. quæstione prima q̄ uotum triplici uocem p̄cedere dēt, sicut & iuramentum, scilicet ueritate iudicio & iustitia. Necessē ē nā que q̄ in uoto sit iustitia, ut id q̄ uouetur p̄tinet ad salutem, ut sit bonum & honestum. Secundo debet idē iudiciū ut non p̄cipiat ter, sed delibera tē, uouēs promittat. Tertio ueritas concommitari debet, ut discretē iulleq; quod uouit p̄tinet. Aliter Richard. ipse uotum desiderii uere patet ista. Ad salutem q̄ multa. n. debent que etiam nō uouentes debentus. Not. tamen secundum sanctus Bonauentur. in 4. dist. 38. ar. 1. quæst. 2. in corpore, in sup̄ licet non sit uotū de p̄cepto, est tamen quædam tibi obligatio obligationis ueteris quæ non solum fatetur se obligatum, sed etiam com placet sibi ab illa obligatione, & obligatio uolunta

galad tractatur hic in tex. Et quidam sic distinctionem. Votum est conceptio melioris propositi animi deliberatione firmata. Sed scdm Rich. ubi supra, hæc distinctio pertinet ad uotum tacitum quod sit deo per interiorē locutionem tm̄. Magister autē ubi supra, sic uotū dicitur. Que sunt ē Hug. de Sancto Vito. re. Notū ē tēlificationis promissionis spontaneæ, q̄ de his q̄ deo p̄cipue fieri dēt. Istā etiā p̄tinet fm Ric. ubi supra ad uotum p̄ sensibilem uocē expressum siue sit solē siue sit p̄tina tum. Tu uide distinctionē magistri Ladulphi. Neapolitanus in 4. di. 38. Quam referre & declarat Guiliel. Vorlon. ibi dicit q̄ sanctus Boni. ibidē arg. 1. quæstione prima q̄ uotum triplici uocem p̄cedere dēt, sicut & iuramentum, scilicet ueritate iudicio & iustitia. Necessē ē nā que q̄ in uoto sit iustitia, ut id q̄ uouetur p̄tinet ad salutem, ut sit bonum & honestum. Secundo debet idē iudiciū ut non p̄cipiat ter, sed delibera tē, uouēs promittat. Tertio ueritas concommitari debet, ut discretē iulleq; quod uouit p̄tinet. Aliter Richard. ipse uotum desiderii uere patet ista. Ad salutem q̄ multa. n. debent que etiam nō uouentes debentus. Not. tamen secundum sanctus Bonauentur. in 4. dist. 38. ar. 1. quæst. 2. in corpore, in sup̄ licet non sit uotū de p̄cepto, est tamen quædam tibi obligatio obligationis ueteris quæ non solum fatetur se obligatum, sed etiam com placet sibi ab illa obligatione, & obligatio uolunta

ria sit necessaria. Et sic multi de necessitate faciunt uirtutem. b Non uouit] De hoc per Panor. in cap. si a de obser. ieiun. c Non acceptat] Satis uana esset illa p̄missio de illa re, quæ nullo modo esset recipiendi gratia. Vnde cum omne peccatum sit contra Deū & nullo opus sit Deo acceptum nisi sit uirtuosum consensio ē, q̄ uirtuosio tū ad uota facta sunt scdm dō S. Tho. ubi 3. quia dēt in cap. in malis p̄missis resende sicut in turpi uoto muta de cretum. 22. q. 4. d. Indifferentē] Quamuis S. Tho. dicit ubi 3. q̄ de nullo indifferentē possit fieri uotū, nihilominus s̄a. Bo. in 4. dist. 30. ar. 4. dicit q̄ si differens ē aliq̄ dupliciter. Vnū q̄ informabile ē motu & circumstantia uirtutis sicut comēdere, & abstinere, & hoc sit uotū. Aliud quod nihil facit quātū ē de se, ut leuaf festuca uel ire ad prax, & tali p̄prie nō est uotū p̄prie. Vnū si uoueat iudicio cōtere credit, eū nihil sit uouēdi, nisi q̄ rōnabili ter acceptū pōt ē deo. Quare si aligis talia uouet res esset commutandum uotum. e Tunc nō obligat] Secundū mentem Sancti Bonauentur, Richard. & sanctus Tho. ubi supra, sicut opera uirtutis & alia bona, & ista simpliciter cadunt sub uoto. Quædam sunt quæ in omnem euentum sunt mala, ut sine peccata, & ista, ut dicitur est, non cadunt sub uoto uilo modo. Quædam ve

etiam si sit in corde. quoad Deum & conscientiam. 3. Tertio dicitur notanter propter bonum finem ad excludendum uota quæ sunt propter malum finē, ut cum quis uouet se seiniaturum, ut possit interficere inimicū & huiusmodi, quæ non ualent, sed grauer peccat talia uouētes. Sicut non ualent uota factum de re mala, quæ Deus non acceptat, e aliquid contra se.

4 Sed quid si uouet propter finem indifferentem, d Respond. quod ualeat accipiendū indifferentem respectu adempnionis uitæ æternæ. Sicut cum quis uouet aliquid propter aliquid bonum temporale, quod habere nō est utilius ei ad uitam æternam quam care re eo. Si tamen ueniret casus quod esset malum tūc non obligaret, e ut in uoto Iethe.

5 Vtrum uotum possit fieri de re inutili ad salutem. R. quod non de iure, quia quod non est ad dei honorem, nec utilis ad salutem offerentis per quancūque circumstantiā additam non acceptat deus. Et ideo talis obligatio nō tñt iplo iure & sic sūt uota stulta mulierū scilicet de nō pectinādo caput i Sabbato & hmoi,



ro sunt in se considerata bona, & secundum hoc pot sunt tamen habere malum euentum, & quantum ad hoc non sunt obseruanda. Et sic accidit in voto Iepte. Iud. 11. quando nouit, si deus victoriam sibi de inimicis concederet q̄ primum quod de foris domus eius exiret deo iudiciali offerret. Quid si canis, quod est animal non immolatum existeret. & c. Quia ergo filia primo ei occurrit stultus? fuit in uouendo quia sine discretionem. Sed impius in adimplendo fecit. dum s. Hiero. vt refert s. Tho. id dicit Rich. idem dicit sanctus Augustinus quem refert & loquitur sanctus Bo. ubi supra. Nihilominus in catha logo sanctorum ascribitur ab apostolo, quia de sua impietate penitus creditur. S. Bo. dicit q̄ duo fuerint in voto Iepte, & cum ad emissionem, uel laudabile q̄ ex fide & deuotione motus fuit ad uouendum, aliud uirtu parabile. f. indiscretio. Idem dicitur in completione, q̄ fuit ibi figura & factum, factum autem fuit odibile, & figurat laudabile Conc. Ale. 4. parte tractatu. de uoto. 22. q. 3. uauisquisq; in h. & est Ambr. & 23. q. 5. si non licet, in h. & Arch. 17. q. 4. qui bona in princ. a Comedere] de ca. site S. Tho. ubi supra scilicet. 2. 2. q. 38. dicit q̄ uota quae sunt de rebus uanis inutilibus non sunt facienda, quia capiunt idolatriam & sunt magis deridenda quam seruanda, Item Arch. 17. q. 4. qui bona, in princ. b Aliqui in angustijs] A hoc c. literaturam vel litem scaram, de uoto, ubi est casus. Et uide Pauormita. in

non comedere de capite aliqua propter decollationem Iohannis Baptiste & huiusmodi, secundum Albe. & Rai. potius sunt straganda quam seruanda. Tercius tamen credo sit petere dispensationem seu declarationem a confessore, saltem propter reuerentiam.

Quarto dicitur ex deliberatione firmata ad differentiam uotorum quae sunt ex surreptione, & sine deliberatione, sicut faciunt aliquando aliqui in angustijs, quae non obligant de necessitate, sed tantum ex quadam congruitate. Ideo contra ipsa venire etiam ex propria auctoritate, non est peccatum mortale. Et quando hoc sit potest perpendi ex hoc quod statim transacto periculo c. uel angustia sunt male contenti se tale uotum emisisse, quia uident indeliberate, ut euadant periculum uouent, quia obligantur.

Ad dicitur. 5. secundum aliquos per intentionem obligandi se ad implendum promissum, quia secundum eos sola deliberatio non firmat promissionem. Et licet Ric. in 4. dist. 38. (a quo predicta sunt extracta) non firmat se in hoc, sed petri tractat solum recitando. Unde

cap. scilicet, de regu. ubi ait q̄ cum queritur uerum si uotum mortis excuset se esse distinguendum, creditur. Aut timor est naturalis, aut accidentalis. Primo casus, ut in eo qui infirmatur grauius, certum non excusat quod ex illo timore faciens uotum aut promissionem, text. est id. ca. scilicet de regul. sedo casu subdi. Ringuendum, & aene. loquimur de morte caeli, aut & uolentia primus casus non impeditur uocula & effectus. Prius status est in origine scilicet cum quis disponit aliquid boni facere, & tunc dicitur deliberatio de qua dicitur. 1. q. 1. bona agunt, & hoc infringere non est peccatum. Secundus status est processus cui procedendo ponit firmiter se facturum, & tunc dicitur propositum, ut. 1. q. 2. nos nouimus, & sic non obligat ad mortale, sed ueniale, ut patet in c. literaturam, de uoto. Et seq̄ tibi Pa. & et uel hoc, hoc tenere ibidem, si bene nota legat & gl. 1. q. 1. in sum. licet allegent Hug. tenere q̄ peccat mortaliter talis, sed non loquitur in isto casu, sed de eo q̄ fecit uotum in corde, licet ore non expresserit, ut patet si ubi attendatur. Sequitur etiam hoc Arc. in d. c. q. bona in princ. f. quod non obligatur ad mortale, & uidetur iuramentum. 5. §. 8. Tertius status est consumationis scilicet cum quod firmiter se posuit promittit animo obligandi se, quia nemo obligatur nisi quia animum obligat

rationem, idem non tenet uotum quod debet procedere ex deliberatione nec est simile de occidendo hominem, quia sequitur q̄ semper quodlibet uotum in angustijs factum tenet, quod non est uerum. d. Videtur q̄ uerissime] 5. Bona. in 4. dist. 38. ar. 1. q. 1. ad 3. dicit intentionem respectu aliquid posse duple

placiter esse. Aut principaliter, quia de illo cogitat, & placet. Aut quia intendit per aliquid ad illud vel finem per illi annexum. Sicut si aliquis intendit uotare regulam monacho, & p̄ cōsequens ad contentum obligari intendit, & ad obedientiam. Alio qui sicut uult, & appetit insulset. Si uero nullo modo intendat non est uotum. Sic ergo uota uoluntaria q̄ ad se in sentio obligandi. Cōsumbere] De ratione uoti esset a bona finem. ut habes s. 3. alias non tamen. Et id quod hic dicitur de conditione mala ex parte tenetur ad uotum debet intelligi ut illud uotum tenetur ad hoc ut satisfaciatur peccato commisso in illa mala conditione, alias uotum non tenet cum sit malum sine & uotum emittit ex turpi causa non tamen secundum Ric. ubi 7. Et sic concordat id quod dicitur cum dicitur, supra §. in §. 3. c. Periculum] Qui dam reprehendit Angelicam in hoc, & adducit dicta Ar. in 3. rium, sed tu aduerte q̄ scietia nra ubi dixit q̄ ams occu par uelentia dolore uel angustia non hēt plenā adhibe

di se hēt. l. obligationem la. ff. d. act. & obl. arg. l. si ego. ff. si cert. pet. nec est sufficit hēt animū obligandi se, nisi se p̄missione obliget, siue p̄missio fiat corde siue ore. Et id iura q̄ uir dicitur q̄ postum deliberatum sine absolute obligat. ut in c. nuptiarum 27. q. 1. & d. c. qui bona agunt. & ca. consulti. de regu. cum similibus, intelligenda sunt de proposito cum p̄missione firmato. s. m. Pan. in d. c. literaturam. Quod non, quia facit ad multa. Aduerte tamen q̄ licet promittendo non habuerit animū expressē obligandi, se si tamen non habuit animū cum promittebat non obligari ex tali promissione, nihilominus obligat, quia tacite intelligit obligatio. Quartus status uoti est solennizationis. f. q̄ sit ore alicui homini, uel solennizat per aliquem institutum ab ecclesia, ut est ordo sacer, & religionis professio.

Quot sunt genere uotorum. R. (quantum ad nos spectat) duo. f. simplex, & est hodie omnē alii uotum a uoto solenni quantum cuncte cum multis solennitibus sit factum. Aliud dicitur solenne, & istud est solummodo illud quod solennizatur per susceptionem sacrorum ordinum, aut per professionem, tacitam uel expressam factā alicui de religionibus approbatis. ut non. in c. unico, de uoto. li. 6. Et hoc uide. S. Nouitius. S. 12. cum duobus seq. & 3. Religiosus. S. 4. cum duobus seq. & 1. professio. S. 1. Itē uotorum quoddam purum siue absolute. f. sine aliqua conditione factum, aliud conditionale, ut cū q̄ uouit faceret sic, si deus de derit mihi salutem corporis, uel filium & huiusmodi, & tunc non obligat nisi extante conditione. de condi. appo. c. verum. &

text a contrario in c. unico. 3. 2. q. ult. Idem Ric. ubi supra ar. 5. q. j. Sed nunquid licet facere uotum sub tali conditione. Inno. tenuit q̄ non, qui symoniacum est, quia uult emere sanitate a Deo pro temporali. Facit. c. qui studet. 1. q. j. sed ego credo q̄ non sit illicitum, quia oī Deo symonia fieri non potest. Ratio quia dedicare Deo aliquid eadem sub conditione est spirituale. sed spirituale pro spirituali potest cōmutari sine symonia. ca. ad qōnes. de rer. permu. Et hoc sequitur Hof. & Pa. in c. scriptura. de uoto. allegat. c. tuedicina. de pe. di. 1. ubi dicitur peccata tua elemosinis redime. & 13. quæst. 2. animę defunctorum.

10 Verum faciens uotum sub conditione ex cuius culpa conditio non impletur, tenetur. R. Ric. ubi §. arg. 4. q. 3. q̄ sic. ar. c. sicut ex literis. de spon. Unde ille qui fecit uotum. ut Deus eū prefereret ab aliquo p̄cō, si non facit quod in se est, ut preferetur, sicut fecisset si uotum non emisisset, uel si cut intēdebat facere quod uotum emisit, uel si uoluntarie se precipiat in peccato, nihilominus obligatur uoto facto.

11 Vtrū uotū sub conditione quā q̄s nollet impleri obliget. R. Ric. ubi §. ar. ul. q̄ uotū factum sub conditione de re bona & propter bonū finē, quod uouēs intēdit consequer executionē illius boni, quē uouit est obligatorium extāte conditione, siue illa conditio sit bona siue mala, siue uouēs illā malā conditionem uelit impleri, sicut cum quis uolens concumbere cum muliere, uouet religionē intrare, si sibi consenserit in illo malo facto, siue nolit eam impleri. Sicut cū quis horrens aliquid malū committere, uouet si commiserit intrare religionem. Et quamuis nolit etiam absolute intrare religionem, imo abhorreat, non propterea minus obligatur, quia non requiritur q̄ absolute aliquid uelit, sed quod uelit, & potest quis uelle sub conditione, quod tamē nollet absolute. hęc Ric.

VOTVM 2. quis potest facere. R. q̄ quilibet qui est sanē mentis & sui iuris quo ad illud quod uouet, & non prohibitus a iure, ex quo patet q̄ 8. sunt qui uouere non possunt.

1 Primo episcopi & alii superiores prelati non

**a** Inter ipsos ] Nā in monio ē inter ipsū, & ecclā suā, de re g. c. licet.

**b** Licetia Papę ] Idem Ric. vbiu pra ar. q. 1.

**c** Cōpēnabit ] Quare dicit in d. c. nage per Pan. q. c. mīnūtur tale vocē ne alij scandalizetur.

**d** Exempu ] Puta si faceret votum abstinentię & elemosinę, factis c. relectio de test. si licet autē.

**e** Religiois ] Quis vbi spiritus domini ibi liber tas. c. dng. 19. q. 2. c. licet. de regu la. & c. nisi cūm pridem.

**f** Licetia ] d. ca. si qd est illi. q. 1. h. c. utetur ibi. Pa. se nō alibi hōc dicitur le gisse, & ibi po. stea est rigit hoc ad rēpas passagij generalis v. hie, sed Host. ibi du. bitar de monachis, & dicit q. n. nisi forsitā est sent. instruat ex offō predicandi. q. Peccato ] De peccato videbitur. J. 9. Sed bñ clarū ē q. vo. nē ē non pñt, ga. nullum tēp. exce. ptum est in quo pñt nō pos. sit iudicium cir. ca aliquid occu. pare, & etiam ne derit occasio vagandi. 20. q. 1. monachū d. q. quis. Tamē dicit Ric. vbi 5. q. mul. ta postē vouere religiois qu. rum adimpletio executionē ope. ris cuiuscunque quod platus pō. ei pēpere, nō im.

**non possunt facere votum, quo vinculum inter ipsos & ecclesias suas dissoluatur, sine licentia papę, b de renun. nisi cum pridē, vel quo diu ab ecclesie sua habeant ablentari. de voto. ca. magnę, si tamen fecerit votum peregrinationis, soluet expensas quas fecisset in eundo, & redeundo & laborem vigiliis & orationibus compensabit, e ut valeat in sui praiudicium, secundum quod not. in d. cap. magnę. Non potest etiam facere votum quo graue praiudiciū fieret ecclesie suę. 8. q. 1. clemens. In aliis autem sic ex quibus p̄beat bonum exemplum. 4.**

**2.** Secundo clerici beneficiati in beneficiis, in quibus requiritur residentia, non possunt facere votum longę peregrinationis, sine licentia Episcopi dictis. capi. magnę. & ca. nisi cum pridem de conse. di. 5. non oportet. cl. 1. possent tamen facere votum e religionis. ut supra. Religiois. S. 12. Et secundum aliquos de accipiēdo de cruce. in quibus de voto. quia videntur licētiati f a papa quo ad illos qui possunt esse utiles terrę sanctę, sed contrarium scilicet quod non possunt, nisi tempore generalis passagij, est verius secundum Host. & Panor. in capi. fina. de voto soluent tamen expensas & rediment laborem. secundum quod dictū est de episcopis. In aliis autem liberē possunt.

**3** Tertio religiosi nullum votū facere possunt. Ratio propter altitudinem religiois, ita ius statuit. 20. q.

**4.** monacho non licet votare sine consensu abbatis. Si autē vouerint frāgen. erit, & placet magis quam opi. eorū qui distinguūt an possit sine praiudicio praelati, quia a monachis & religiois. est abdicatum uelle & nullę, & ideo non credō qd possit pouere sine peccato, g. nisi praeponant consensum praelati tacitum, nec quod nouerunt exequi debent, nisi habeant consensum. expr̄ssum praelati si ei p̄sentia haberi potest, nisi sit de quo nullum praiudiciū sit praelato, uel regulari uitę. & hic sequitur Ric. & Tho. 2. 2. q. 88. arti. 8. & Ray. exemplum, quando uoluit dicere pater noster.

**4.** Quarto Abbates & praelati religiosorum non possunt facere votum, p̄ quod praiudiciū generet in eorum officio sine licentia suorum superiorum. 18. q. 2. ab bates, de aliis uero possunt uouere, vt dictum est.

**5** Quinto filius familias nō potest uouere aliquid q̄ sit contra regimen domus uel familię, seu de pertinentibus ad illam, nisi de licentia patris. ar. l. 2. ff. de polli. & uotum terrę sanctę, quod potest. c. ex multa, extra eo. Itē omne uotum quo. nihil derogatur. h. curę & regimini rei familiaris. Item si habet peculium castrense vel quasi de illo potest uouere quia in huiusmodi est sui iuris.

**6** Sexto impubes non potest facere votum religionis, etiam de consensu patris, & si facit non tenetur etiam post pubertatem qualitercunque intenderet. cum fecit capitul. ad nostram. 1. de regu. requiritur enim pubertas completa vt supra nouitiis. S. 1. Tho. 2. 2. q. 88. ar. 9. tenet q. si impubes habet vium rationis q̄ obligatur quan-

pediret, sed p̄ moueret si vouere nunquam ex deliberatōe verbum dicere octo sum vel aliquid mane cogitare, hec nō que potest facere iudicis sine plati iura stā te dicit rōne qm̄ uoluntas humana fragilitate & re ligionis onere si permittit esse religiosi uouere de facili trāgres so voti potest imminere cū mal ta occurrit & frequenter impedi menta, postē ē reddi onerosi praelato & alijs. Item cetera est reli gionis sublimitas & excellētia in his substantia lib̄ uotis quod oia uota includit & absorbet vñ. S. ecclēsia pp̄ ista nō uoluit uoto reli gionis aliquod super addi.

**h** Derogatur ] Exemplum vti in vigiliis & peregrinatione. Et idē dicit de filla dū est in domo patris. Numeri 30. i Et ibi Pan. in 2. no. adducit quia nec p̄ dhere ma trimonium ante pubertatem.

tum

**a** Vique ad 25. annos ] Sed non quod peccatōe uocando. Ref. q. nō ga uentur iure suo a Deo & canone sibi concesso nec uouent tenent peccant non implendo. c. no luit 33. quaest. 5. Aduerter tñ dnt ne reuocent sine iusta cā, ga peccarēt qñ. f. obcer ferunt. prius. ca. manifestum. 33. q. 5. Et dicit peccare vñt si subie ctiō uoti 3 ratiōnē & eorū bo na ficiū seu ma. iorē resistant cū arbitrium & p̄is semper uideat̄ uer concessa ad iudicium bñ uiri. in p̄no. uisita. it. p̄ ofo. cum se. & 11. q. 7. priuilegium. b. sūt in p̄es. Gl. in d. c. ma nifestū vñ uelle idē qd Pa. & rō ē ga excepta de. bitū redditiōne mulier quasi fa. mulari iudica. tur. c. mulier. & choci mago. 33. q. 5. vñ debet esse aliqua differ. entia.

**c** Quia etc. ] Vi. de possilla 3. q. 1. c. inc. sed non quid. in S. sexto. d. Nō poterunt implere ] Pone exemplū vñ d. c. noluit lex de vxore que fecit uotum.

**d** Nō poterunt implere ] Pone exemplū vñ d. c. noluit lex de vxore que fecit uotum.

**7** Septimo seruus qui non potest facere uotum de operibus corporalis aut temporalibus in praiudicium domini sui qui quo ad talia est ei subiectus, de spiritualibus ut dicere orationes & huiusmodi, quæ nullum praiudicium faciūt domino. potest ar. in c. relatum. de sent. excommu. & c. si seruus scien. te. 4. dist.

**8** Octauo uir & uxor non possunt facere uotum per quod praiudicium generetur alteri quo ad debitum reddendū, quia quo ad hoc sunt pares, c. gaudeamus, de diuor. & iō cum uxor non possit uouere abstinentiam sine consensu uiri. ut in c. manifestū. & c. noluit. 33. q. 5. Similiter nec uir. secundum. Inno. Sed Pan. in dicto. capit. scripturę tenet q. uir aliquod uotum abstinentię facere potest dummodo non sit in praiudicium vxoris. Sed vxor nullum potest facere sine consensu uiri, imo dicit quod si uir consensit quod nihilominus poterit reuocare, licet male faciat, nec vxor

poterit contradicere vt est text. in dicto. c. manifestum & capitu. noluit lex. Sed ego te neo q. sicut vxor non potest aliquid in praiudicium uiri uouere, vt de abstinentia, dormire cum carnifera, surgere ad matutinum, & huiusmodi, sic nec uir, nec in hoc sunt ipares. b. Sed quo ad elemosynas, & ea quæ pertinent ad curam rei familiaris sunt bene impares, & ideo pro regula tene, sicut videtur uelle glo. in d. c. manifestum quod uxor potest uouere ea quæ non sunt in praiudicium uiri, & contrario uir. Vnde si uxor habet prater dotem, potest facere u. ū de ipsi dandis & familia. Verum est q. ca. ueat ne in scandalum uiri aliquid uoneat, nisi sit scandalum pharisorum. ut 3. dixi. Scandalum. S. 3. Fallit in uoto peregrinationis in subsidio terrę sanctę, quod uir sine licentia uxoris potest facere. ca. c. uota. S. in tanta. de uoto. religionis. quomodo tenet quando sita uiro uel uxore uide supra. Matrimonium. 4. S. 9. cum seq.

**9** Sed nunquid peccant tales uouētes quæ implere nō possunt. R. q. si quādo uouent sciunt se non posse uiuere, & aduertunt de hoc, sic videtur q. peccant mortaliter, nisi praeſumar de uoluntate eorum quorum in terest. Si uero de hoc non cogitant, sic non peccant, quia subintelligitur q. uouēt quā tum in eis est, & multo magis non peccant, si explicitē hoc intendunt.

**10** Vtrum praelatus. Abbas. Tutor maritus, dominus, & huiusmodi peccet reuocādo uota praeſatorū, quæ non potuerunt facere. R. q. non, nisi consensum eis dederint quia tunc e peccarent, licet praeſati nō peccent obediendo eis. vt in dict. capitul. manifestum.

**11** Pone p̄ pfati uotū fecerūt anteq̄ essent sub tali impedimēto. R. q. nihilominus nō poterunt implere. d.

**12** Sed nunquid peccauerunt mortaliter tale impedimentum acceptando. puta. episcopus qui antequam esset episcopus fecerat uotum religionis, acceptando episcopatum, vel mulier cōsentiendo matrimonio. R. ut colligo ex. c. per tuas de uoto. q. sicut de hoc aduertebat quando tali impedimēto assensit, si uero tunc non aduertebat nec cogitabat quod assensit impedimētum quo uotum implere non possit, sic

Religionē a-  
sumit. Et non  
erit illi necessa-  
ria certa delicti  
satisfactio cuius  
totū vitę sp̄s o-  
bedientia impē-  
dit sui creatoris.  
de pe. di. r. S. his  
autoritatis. S. sic  
non frangit post  
tū quia illud in  
melius cōmūta-  
re de iurei. c. per-  
uenit & ita ē ar-  
gum. est tū q̄ in  
tranti monalte-  
riū nō est in po-  
tētia pnia p̄ce-  
cato ante cōmū-  
to. 3. q. 2. ad mo-  
nere. & hoc pp̄  
cōmūnationem  
pnia. & exerci-  
tū. in quo temp̄  
debet esse mō-  
chus. i. q. r. non  
aū p̄ delictis  
cōmissis nō  
nāstero bñ subij-  
citur pnia & di-  
sciplina p̄lati  
tali. pura filius fami. post  
quā fact⁹ ē sui iurī, vel u-  
xor mortuo uiro & hmōi.  
R. Inn. & Hug. & multi a-  
lii tenēt q̄ sic Pan. in c. scri-  
pturę. eo. ti. dicit se dubita-  
re propter. c. qdā. c. placet,  
de conuer. cōiu. Vbi patet  
qd̄ maritus q̄ intravit reli-  
gionē cōtradictōe vxore re-  
sistit⁹ nō tenet ea mortuac  
religionē intrare, q̄a emi-  
sit uotū tēpore inhābili. er-  
go idē erit in filiofamī. ex  
quo commissiōe uoti nō  
contulit ad tēpus habile,  
& pro hoc uide ē tex. ff. de  
pollici. l. 2. & facit qd̄ no.  
in l. si non sorte. S. libertus,  
ff. de cōdi. i. de. & hoc dicit  
uerius. d. Pa. Sed ego distin-  
guo q̄ aut uotū erat perpe-  
tuum, & tūc aut fuit irrita-  
tum per tū qui potuit, &  
sic ampli⁹ nō tenetur, nisi  
ad id ad qd̄ se potuit obli-

gare, & iste p̄prie est casus  
i. d. c. quidā. & c. placet. Nā  
renocatus ille q̄ fecerat uo-  
tum religionis sine licētia d  
alterius, conjugis nō tenetur  
illo mortuo redire ad re-  
ligionem, sed solum uiuere  
caste, quia illud potuit pro-  
mittere. s. non exigere, &  
iō leruare tenet. Aut uotū  
p̄petuū nō fuit irritatū ab  
eo q̄ potuit, & sic dic. q̄ so-  
luta patria p̄tate uel uniu-  
lo quo impediēbatur, tenet  
illud implere, & iste est ca-  
sus c. solum. de p̄uer. cōiu.  
vbi uir. ingressus religionē  
vxore ipsum nō petente in  
uita, ea mortua cogitur sta-  
re in religione. Si uero uo-  
tum non erat perpetuum  
sed temporale, sic non tene-  
tur, nisi intentio fuisse ad obligandum se  
ad tps facien. in quo poterat se obligare,  
similiter tenetur si quando fecit uotum in  
tendebat se obligare, saltem post solutum  
patriam p̄tatem, vel si remoto impedimen-  
to ratificauit ut in cap. 2. in tex. & in glo. in  
uer. disposuit. eo. ti. si uero de nullo istorū  
cogitabat, sed solum de illo implendo tem-  
pore patrie potestatis, si fuit irritatum nō  
tenetur, & secundum hanc distinct. concord  
da opi. contrarias.

quidē est inq̄r-  
tū cū debita di-  
finitione sit. vt  
concupiscentia  
reseruetur, & na-  
tura non nimis  
grauetur, & sub-  
tali tenere p̄t  
hmōi tub vto-  
cadere propter  
qd̄ & ap̄s Ro.  
12. postquam d̄  
xerit. exhiben-  
tis corpora ve-  
stra & c. subdit  
Rōnabile obse-  
quiū vestrū sed  
quā in his q̄ ad  
scipm. p̄nt de  
fac. li. fallit ho-  
mo iudiciā, iō  
talia faciēs vo-  
ta debent sub-  
mittere se iudic-  
cio superioris  
Tho. vbi ē in Re-  
spon. ad vltimū.

V O T V M. 4. quo ad obligationem &  
quaritur utrum omne uotum licitum  
sit obligatorium. R. Ric. ubi supra. ar. 5. q.  
1. quod sicut promissio licita facta cum in-  
tentione obligandi se & ex deliberatione si  
acceptetur ab eo cui fit, & qui eam ac-  
ceptare potest obligat promittentem, non tan-  
tum ex p̄cepto legis diuinę, sed etiam ele-  
gis nature, si cum uotum sit promissio ( ut  
supra dictum est ) & deus illud acceptet  
cui fit, ideo est obligatorium. extra de no-  
cap. licet. Fallit hoc in quatuor casibus se-  
cundum eundem. Ric. ibidem. Primus pro-  
pter impotentiam implendi, unde ille qui  
uouit ieiunium q̄ sine magno detrimento  
corporis ē seruare non potest si facultas  
adeundi superiorem deest potest p̄ria au-  
toritate frangere fm Th. 2. 2. q. 88. art. 2.

Quicquid uo-  
tū fieri impedi-  
ret. Hoc uerum  
est illud qd̄ po-  
tea uenit legiti-  
ma sequi, unde  
ficer uotū ad in-  
gressum religio-  
nis m̄mōtam  
impediāt p̄suma-  
tū, si p̄cedat.  
ut in c. ex publi-  
co. cōuer. cōiug.  
Non tamē impe-  
dit si sequatur  
ut in cle. eos de  
confan. & affi.  
h. De minor bo-  
no. S. Bonan. in 4.  
dist. 38. ar. 1. q. 2.  
dicitur minus bonū  
p̄ dupliciter  
considerari, vno  
modo prout di-  
citur quendā statū  
licitum, alio mo-  
do prout dicitur  
uotū maioris  
boni. Primo mō-  
dū licitū est uouere  
illud resp̄ ma-  
li, q̄a resp̄cū il-  
lius maior bonū  
esse cōstat. Secun-  
do mō non est li-  
cētū nec obligat  
quis ad seruandū  
sed ad p̄nitendū,  
exemplū de eo q̄  
uouit castitatem  
i seculo, & de nō  
intrādo religio-  
nē, q̄a primū bo-  
nū est licitū, sed  
inquantū priuat  
altiorē statū illi-  
cētū esse cogno-  
scit, quia gratiā  
dei duro corde  
repellit, qd̄ est i-  
p̄udiciū salutis,  
& in derogatio-  
nē abūditatis iusti-  
tiae. Et si obtineat-  
ur, licitū est sic  
esse ergo & noue-  
re. Resp̄. q̄ sicut  
laudari nō ē ma-  
i⁹ est laudem ap-  
petere, sic in tali  
statū esse non est  
inlicitū, sed obliga-  
re ut meliorē que-  
rās, Deo iniuriā

ad vltimū peccat tamē uo-  
tū q̄ sibi ē impossibile, nisi  
speret fieri possibile. Secun-  
dus pp̄ autoritatē dispensan-  
tis intellige si subest legiti-  
ma cā. alias nō ut in c. ma-  
gnę. eo. ti. & in gl. in c. nō ē.  
eod. tit. Tertius pp̄ defectū  
cōditionis appositę. 2. 2. qō.  
8. c. nō solū. in fi. de quo su-  
pra uoti. 1. S. 8. in fi. uel pp̄  
defectum cā. principaliter  
mouentis, puta mulier fecit  
uotum ieiunandi ut ob-  
tineret salutē filij qui mori-  
tur non tenetur. Quartus  
casus quando id quod tem-  
pore facti uoti erat licitum  
factum est illicitum postea  
puta q̄ fecerat uotum con-  
tinentię ante matrimonij  
post contractum non po-  
test licite denegare debi-  
tum petenti, & huiusmodi,  
& propterea dicit Thomā.  
in 4. ea. dist. quod quicquid  
uotum fieri impediret, si  
p̄sens esset obligationem  
etiam uoto factō aufert.  
Quod bene nota. Adde. 5.  
quando irritatur ab eo qui  
potest, ut puta p̄latō uir-  
ro, tutore, & huiusmodi, de  
quibus. S. uorum. 2. S. 9.  
& 10.

1 Vtrū uotum de minori  
bono. b sit obligatorij. R.  
Ric. vbi S. ar. 3. q. 3. ad 2. q̄  
non, si est cū exclusione stri-  
ctiois, qd̄ limita uerū quā-  
do illud minus bonū nō est  
sufficiens ad salutē. f. qd̄ tūc  
nō tenetur. Sec⁹ si ē sufficiens  
ad salutē, q̄a tūc tenet quā-  
tū ad illud, sed nō quātū ad  
exclusionem maioris boni.

2 Quādo tenetur quis vo-  
tum implere. Respon. Pa-  
normi. in capi. non est uo-  
ti, de uoto, quod statim uisi  
auctoritate superioris q̄ su-

p hoc p̄t dispētare, vt dif-  
ferat. arg. d. c. a p̄rio. Ri. ue-  
ro dicit qd̄ si statim intēde-  
bat se obligare, sic itari te-  
net. Si uero ad tps, sic t̄m q̄  
intēdebat obligare faciet, &  
ego uero credo sic distinge-  
dum. Quod aut quis figur  
uouebat sic de implēdo co-  
gitabat, vel statim vel ad tē-  
pus, & sic obligatur secūdu  
q̄ se obligare intēdebat, q̄n  
uouit. Si uero de tempore  
non determinauit, aut non  
cogitauit, aut si cogitauit,  
non tamen ad illud se obli-  
gauit ex uoto. Sic distinge-  
dū ē quod aut differt, q̄  
deuotius, & quietius, aut cō-  
modus tardādo sperat im-  
plere, & sic non peccat, sal-  
tem mortaliter, & sic intel-  
go gl. ueram in d. c. nō est, q̄  
in uoto subintelligitur si cō-  
modē potest, quantum ut non  
statim teneatur & difficul-  
tas sicut in iuramento, sic &  
in hoc excusat. Aut differt  
solum ex negtia, & si est  
probabile periculum imminens  
impossibilitatis in implēdo  
si tardatur, v̄puta quia qui  
uouit religionem nisi hoc anno  
ingrediatē postea non erit  
aptus, uel non poterit, sic  
peccat mortaliter differendo,  
si hoc aduertit. Si autē tale  
periculum non imminet, uel  
si imminet nō aduertit, sic  
dicere q̄ sit peccatū mortale  
differe, v̄r durum, q̄uis force  
sit uerū p̄ ar. a p̄rio sensu. d. c. nō  
ē uoti trāsgressor q̄ auctoritate  
ap̄lica sedit qd̄ uouit  
distulit, ergo erit trāsgressor  
si sine auctoritate differat, &  
iō dicit q̄ aut iste excusat  
a grā. d ad implen. qd̄ p̄misit,  
puta q̄a sapius sibi ad mentē  
reducit & cogitat quod illud  
debet implere & hmōi, & sic  
uelle differre erit p̄ctm̄ mortale  
quasi adeo sit admonitus, vt  
illud p̄ficiat, & sic cōstituit  
res in mora. Aut differt qd̄  
eo nō cogitat, uel nō recordatē,  
& sic non erit p̄ctm̄ mortale,  
nisi sit notabilis & ualde  
lōga dilatio. ar. eorum quę  
supra dixi. Obligatio. S. 8.

3 Vtrū ille qui uouit ad certum diem,  
puta ieiunare uigiliā assumptionis glorio-  
sę uirginis Marię immediatē sequentem, &  
hauit.

facientis. S. Intra  
S. 8. y. & q̄ibi uo-  
c. Obligare facit  
Hęc etiā ha-  
benē ex S. Th. 2.  
2. qō. 88. ar. 2. ad  
ultimum.  
d. Aut iste exci-  
tatur a grata. J  
Facit qd̄ uot. S.  
uoluntas. S. si. et  
adde. l. in oibus  
obligationibus.  
ff. de reg. iur.  
e. Vt illud perfici  
clat. J Vide text.  
Den. 2. 3. ubi dicitur.  
Cum uotum  
uoueris domino  
deo tuo, non tar-  
daueris reddere,  
quia requirit il-  
lud uolunt⁹ de-  
tuus, & si mori-  
tatur fueris repu-  
tabitur tibi i peccatū.

a. Quasi sic obligat ad duo. Hoc induci potest per tria. q. licet voto tpe non sit i. ostendit q. alio nihil. l. omni obligat. b. Tā obligatus remanebit. J. Ad. de Bal. in l. 1. c. C. de his que p. no. vbi dicit. Pone q. testator mandauit hered. di. qd. daret Titio fundū certa die sub p. qua mil. C. C. C. g. Titius. erat illa die excoicatus nun. qd. in p. nā cecidit. h.eres si non soluit illa die. R. d. q. excoicatio aboluit a termino, sed nō a debito. c. i. in l. i. l. i. c. si ni. l. corra. c. Quia sic nō tenet alio die. J. V. de qd. no. 3. I. u. n. i. s. 2. Et sic debet intelligi hic qd. talis se obligauerat ad ieiunādū vna die. f. uigilia. B. uer. g. Ro. 3. I. e. n. i. s. s. 24. p. cor. i. s. t. a. s. op. n. i. d. e. i. b. d. Sed solū diff. cultatū J. Per text. ibi pp. infirmitatē. Et subdit. q. si sint nobles & magnates. q. suis expensis & c. p. t. & debet redimere, uel p. aliū facere. e. Distinguit in. Inno. J. Allegat hoc dictū pa. in. a. licet de.

h. mōi & nō seruauit, teneatur alio die illud implere. R. Pa. in c. per tuas. de uoto. 3. no. quod sic, quasi sit obligatus ad duo, a sicut ille qui obligat certo die dare decem alicui, si die statuto non dederit, tamen obligatus remanebit. b. Facit. ca. cum dilecti. de do. & conu. & l. clesus ff. de arb. 1. vbi iussus dare. 10. infra. Ka. septēb. dicit uōd habere p.cepta, vñ dādū 10. & aliud 7. 2al. Et est tutor, opinio quam aliud tenere nisi qñ uouens nō habebat animū obligādi se, nisi ad illum diem, quia sic non tenet alio die e ieiunare, sed poenitere de uoto factō.

4. Vtrū uotū de non uouēdo aliquid nisi i scriptis, uel in manu talis. & h. mōi. ualeat. R. secundum Ric. vbi supra. arg. 2. q. 3. quod hoc, quia nō simpliciter prohibet factiōnem uoti, sed p. cauet p. cipiōnem, & ideo sic cōrarium facit. s. uouēdo non inscriptis, uel sine conditione apposta. peccat ut trāsgressor primi uoti, & sic ē mortale, & nihilominus tenet seruare uotū quod fecit sine illa cōditione, quia uotū de non uouēdo non obligat licet obliget uotū quod non uouebit, nisi cū tali circumstātia, ut illud seruē in uouēdo.

5. Vtrum cessante causa p. pter quam quis uouit, obligetur. Respon. Host. tenet quod sic, licet sit facilius redēptio, allegat. ca. magnā. S. fin. de uo. Gof. tenet quod non obligatur per di. S. fin. nisi in uoto religionis, quod ex falsa causa non uidetur capitu. d. u. d. u. m. de conuer. coniu. Sed ego dico quod si causa erat finalis, ita quod non intendebat obligari ipsa nō ex-

tante, non obligat. c. cū cessante. de appel. Si uero causa erat impulsiva uel inductiua, sic licet cesset obligabit nihilominus. Facit. c. ex parte. el. 2. de conuer. coniu. In dubio dico q. obligat qñ ignorat si fuit. finalis uel non l. quicqd. astringēde. ff. de uer. bo. obli. Nam in omni uoto causa finalis uel def. ē ut placeat deo, & ideo alia cāz uel def. ipulsiua, & ideo ipsi cessatib' remanet obligatio.

6. Vtrū q. s. possit obligare aliū uoto suo, Resp. qd. non, nisi aliter p. sentiat, unde mater licet uoueat qd. fili' ieiunabit & huiusmodi, nisi ipse p. sentierit, nō obligabit, sed quo ad res. tēporales bñ possit obligare heredē suū, sed non ad aliqd. personāle, si ipse non p. sentit. ut J. patefit. S. 8.

7. Vtrum ille qui non potest p. ficere uotū per se, teneatur p. alium p. ficere. R. qd. non, quia in omni uoto intelligitur illa p. ditio generalis (si deo placuerit, si potero & huiusmodi) etiam si non exprimat. ut no. in c. quemadmo. de iureiur. & in c. beata. 2. 2. quā. 2. quē si non extat tollitur uoti obligatio. ut no. glo. in c. non est eo. tit. Ad c. q. sup. his de uoto responderi potest secundum Pa. in c. 1. de uoto, q. loquitur qñ impedimentum non est omnino impeditiuum, sed solum difficultatiuum. d. Distinguit tamen Innoc. e. in c. scripturā. eo. tit. quod si quis uouit uisitare terram sanctā pro subsidio impendendo, q. licet tūc uisitare non possit, tamen subsidium tenetur impendere meliori modo quo potest quia si sit ad hoc obligat', & idē dicas in eo q. fecit uorum uisitandi. S. Iacobū, & aliqd. dandi, & huiusmodi. Si uero solum uouit uisitare ob deuotionem, tunc non tenetur per alium exequi impedimēto superueniente. Pa. in c. licet eo. titu. addit aliam limitationem. s. q. non tenet, nisi tempore uoti emissi erat certus, q. impedimentum erat p. petuum, quia sic tenetur per aliū implere ne uotum sit derisorium. Sec' si nō erat certus de impedimento perpetuo, licet illud haberet p. e uoti, quia tunc solū tenetur quam primum commode poterit. ar. i. l. nepos proculo. ff. de uerb. sign. licet Ho. indistinctē uelit q. tenetur per alium, qñ impedimentum erat tempore uoti. Sed uidetur uerior opinio Panor. ibidem vlt. col.

voto, & dicit et se singulare. a. Quaecumque sit teneatur J. Dicit Pa. in d. c. licet vlt. col. qd. ubi quis se obligat ad certum quid, quod potest facere per alium si non potest se pedire p. se tenetur per alium. Videmus, enim idem in alijs obligationibus fieri, quarum exequatio transit in heredes. b. Intemperādi dispositionem J. secundum enim legem antiquā, qñ hāres non adimplebat uolūtatem defuncti tota hereditate priuabatur. 11. q. 1. Siluester. & l. si. C. de fideicom. Quod uerū in extraneo, sec' in filio, qui retinet sibi legitimā C. fideicom. aut hoc amplius fallit in filio regis qui etiam legitima priuatur. Ho. quā regnū diuidi non potest. ut dicit glo. in cap. licet. voto. & in c. si. hāres. de testa. De quo tamen hic ut supra. Testamētū. S. 12.

e. Sic tenetur se totē religionib. J. Conco. Them. 2. 2. q. 8. b. arica. 3. ad. 2. d. Respon. Inn. J. Et quod Ioaqui de professione dicit. n. q. episcop' potest quē recipere ad profectiōē. Et uouens in domo p. pria erit religiosus sub episcopo uel de ibi Pa.

col. ver. Hof. trā. Addo & tētia limitationē eiusdē Pan. quā ēt ponit vbi S. statim. s. q. nō tenet per aliū uerū, nisi prius fuisset in mora i executione uoti, q. tūc tenetur, uel cōmutare uel redimere, ut patet leui. 2. 2. vbi dicitur quod si mortuus fuerit, imputabitur sibi in peccatū. ar. l. 2. in princ. ff. si quis cau. & in c. si. de inu. 8. Vtrū hāres teneatur implere uota sibi imposita ab illo cuius est hāres. R. qd. aut expresse assensit, sic tenet, dūmodo acceptet hereditatem si sub spe habēdi hāreditatem; solum consensit, alias si simpliciter p. misit, sic tenetur, & ita intelligo. d. Ant. in d. c. licet. Nec distinguo (ut quidam) an sit peregrinationis uel abstinentiæ, quia qualescūque sit tenetur. a. Facit. l. ueteris. C. de commi. stipu. & C. ut ac. ab hāre. uel contrahere. in cip. J. unica. ca. quod super his. & ca. licet eod. tit. Si uero non assensit hāres, tunc si uotum est p.onale. i. obligans personam suam nō tenetur. Si uero est personale ad incertam personam, puta mittere aliquem de Sanctū Iacobum, sic tenetur. Si militet si ē reale solū, ut facere monasterium, uestire pauperē & huiusmodi, sic ē tenetur. Itē si est reale simul & personale, & exp. s. tū vrunque, ut ire ad sanctū Iacobū, & ibi offerre. 10. sic tenetur ad offerendum. 10. sed non ad eūdum uel mitterendū aliquem, nisi secundum quod supra, dixi in S. 7. quando obligat per aliū implere. Si autem est reale & p.onale, sed p.onale ex-

plum solū est, ut puta ire ad Sanctū Iacobum licet accessoriē ueniant expensæ non tenetur, quia sublato principali. 1. quod nō teneat ire, non tenetur ad expensās. Si uero nihil in hoc d. p. s. u. i. sic sit, quod si defunctus tenebatur per alium uotum suū implere, ut in casibus, de quibus supra dictum est, sic similiter etiam tenetur, & hoc ex quo adit hāre ditatem; quia ad eūdum quāsi contraxit. Facit quod legitur. & not. in l. 2. ff. de pol. & in l. more. ff. de acquir. hāredita. pro quo text. in capitul. si hāredes. ff. de rest. & hoc intellige inquam uires hāreditatis patiuntur. Credo tamen quod si filius grauaretur in legitima pro huiusmodi uotis implendis, quod haberet causam legitimam impetrandi dispensationem. b.

9. Quid de illo qui defuncto promissit implere uotū ab eo emissum? R. quod in omni casu promittendo intellexit personam suam obligare, sic tenetur implere ob promissionem factam. Sed si promittebat tanquam hāres sperans hāreditatem ad ire qua murato consilio postea abstinit, non tenetur. argu. c. venerabilem. S. fin. de elec. & no. Inno. & Ber. in d. c. licet de hoc in S. p. c. e. d. in prin.

10. Vtrum ille qui uouit religionem aliquam intrare quē eum non uult recipere, sit absolutus. Respon. secundum Ricā. vbi supra arti. 5. quāst. prima quod si intentio sua erat determinata solum ad vnam religionem, sic non tenetur aliam intrare, si illa eum nō licet recipere, quia factum est ei impossibile uotum suum. Si uero intentio sua erat indeterminata, sic tenetur se totē religionibus e offerre, quod vnam inueniat si potest, quā eum recipiat, nisi sit talis religio, de qua probabiliter credit quod si de ea cogitasset, nullo modo intrare consensisset, nec credo quod teneatur per mundum discurrere ut vnam inueniat quā eū recipiat. q. nec hoc cogitauit, nec ad hoc uerisimiliter se uoluit obligare.

11. Sed quid faciet ille qui indeterminatē uouit religionem, cum tamen nullā inueniat, quā eum uelit? R. Innocen. d. in cap. porrectum. de regu. uoluit quod p. maneat sub obediētia episcopi, & sit monach' ei'. Sed ego hoc non teneo de necessitate, sed quod



a. Effare in fe-  
culo.] Nā vidi-  
ci Archi. in cap.  
sumus. r. 2. q. d. in  
voto religionis  
intelligunt istā  
cōditionē si po-  
tero vel si velit  
mercede quibz  
cōditionibus nō  
erit vōti. Et ma-  
ximē si iste vo-  
uens aliter non  
intēdebat se obli-  
gare voto, nisi i  
religione. Et vi-  
de ibi p. Archi.  
multa bona ad  
hoc propōitū.  
b. Pōt nō volui-  
se iusta opin. mi-  
hi nō placet, q  
sicut nō possum  
resistere a voto,  
sic nec velle de-  
beo, maximē q  
uocū ex post fa-  
cto est. necessita-  
tis, sed salua opi-  
nionem hic post-  
tām, quia intelli-  
gitur qd qd non  
firmat se.  
c. Sed aliud mō-  
stratū p.] Imo di-  
cit text. qd pterve-  
rare coguntur. f.  
in alio monaste-  
rio secūdu gl. &  
nō qd non est de-  
ceptus, cum me-  
liorem vitam.  
d. Si est strictior.]  
Sed illud est ap-  
tē p. text. in c. li-  
cet quibuslibz, de  
regula. ubi Papa.  
vult, qd omnino  
Inia petatur et si  
ad strictiorē ue-  
lit trāsire, ne ho-  
num obedientie  
cōtinetur, vtrū  
aut talis non pe-  
rens licentiā te-  
neatur redire ut  
de doctores in d.  
c. licet & in c. in-  
telleximus. de q.  
ta. & quali. & gl.  
in c. mandamus  
19. q. 3. & magis  
eōis opin. est, qd  
teneatur redire,  
& dicit Lo. an. fe-

quod potest nubere, & sta-  
re in seculo. a  
12 Quid si dubitat an de-  
terminatam intentione ha-  
buerit, vel ne. R. in dubio  
tutior pars ē eligēda. capi-  
uiuenis. de spon. & idē fa-  
ciat, sicut q indeterminate  
promisit.  
13 Vtrum ille quem peni-  
tet eo quod facit uotū, pec-  
cet mortaliter. R. qd non  
quia sicut ante uotum po-  
terat non uelle uouere. ita  
post potest nō uoluisse b uo-  
uere, dimodo impleat ex  
quo fecit.  
14 Vtrum ille qui fecit uo-  
tum de non intrando reli-  
gionem, sit obligatus ad nō  
intrandum. R. secundū Ri-  
car. in quoli. 2. q. 6. 13. quod  
non quia sicut illicitum est  
iurare, nō facere bonū ita  
& illicitum est uouere, non  
intrare religionem, que est  
maximum bonum. Host. tam-  
men distinguit quod ille-  
ctus nō pōt intrare, & uo-  
tum obligat non intrēt il-  
lud monasterium, quod p-  
pter lucrum habēdi ipsūm  
circumuenit & allicit sed a-  
lijud monasteriū pōt. c. vt.  
20. q. 3. cōstituit. de cōuer.  
comu dudū. Inspiratus au-  
tē a domino potest intrare.  
cap. gaudemus. de diuor. &  
placet. & probat in ca. bea-  
tus. 2. 2. q. 6. 2. & in ca. pue-  
nit. el. 2. de iurciurā. Nec cu-  
res de di. Grati. 2. 2. q. 6. 3. S.  
vlti. i fin. q non est tenendū  
in hoc. vt infra patebit.  
15 Vtrū ille qui habet uo-  
tū religionis eligit Episcō-  
pū, teneatur prius intrare,  
q sic. de uoto. c. per tuas.  
16 Vtrū ille qui uouit u-  
nam religionē intrare pos-  
sit aliam intrare. R. q non

laxiorem, sed bene strictio-  
rē, & fm distinctionem de  
qua. 5. Religio 6. S. 34. exce-  
pto quod nō tenetur pete-  
re licentiā si est strictior. d  
17 Sed quid si de facto in-  
trat religionē laxiorē. R.  
tenet ingressus & penitēre  
debet de facto uoto. de re.  
capit. qui post. lib. 6.  
18 Vtrū ille qui uouit in-  
trare religionē satisfaciat  
uoto, si intrat & postea egre-  
ditur. R. secundum Ricar.  
in quarta distinctio. 38. ar-  
ticul. 8. quæstio. tertia. quod  
aut ille qui intrare religio-  
nem uouit actualiter propo-  
nebat in religione man-  
nere, ita tamen quod illud  
propositum non cadit sub  
voto, sed ipsūm comita-  
tur tantum. Aut actualiter proponit ex-  
periri, vt si sibi placuerit, stet sin autem  
egreditur. Aut de nullo illorum cogit  
& actualiter, sed tantum uouet intrare,  
quia sibi videtur bonum animæ suæ, aut  
dum uouet habet propositum exeun-  
di, postquam intrauit. Si primo modo  
uouit & intrat, & postea exiit, satisfecit  
voto. Et licet hoc dictum non probet Ri-  
char. potest tamen sic probari. Nam vt  
dicit Henric. de gan. in tertio quoli. quæ-  
stio. 19. licet quis concipiat diuersa pro-  
posita circa idem, puta nisi tandi limina  
Sancti Petri pedibus nudis die ueneris,  
& vni istorum apponat uotum, & sub  
promissione voti attingat se ad imple-  
ndum vnum illorum tantum, licet alia ma-  
neant absolute sub ratione propositi, ta-  
men non tenetur ad ea sicut ad uotum.  
Sic in proposito. Item alia ratione e-  
posset probari quod satisfecit, sic quia fa-  
cut iuramentum factum in materia iuris  
recipit omnes limitationes iuris, sic &  
votum cum iambulent pari passu vt dixi  
supra Iuramentum. quarta quæstio. 1. Ergo  
intelligitur vt probaret secundum qd  
statutum est in iure, & cum hac opinione  
Ricar. communiter concurrunt Theologi,  
imo plus dicit Ri. ibidem, qd etiā si intra-  
uit

ita uidisse p  
ciare. Latē per  
Pa. in quodā cō-  
f. in c. in dei no-  
mine idem Ros.  
religi. 4. q. totū.  
Dicas, qd autor  
nostrus loquitur  
tequā qd ingre-  
ditur, qd qd rati-  
onem tenetur licē-  
tū petere si uult  
strictiorē ingre-  
di, vnde non ob-  
stant prædicta.  
e. Itē alia rōne.]  
Pone exēplū in  
lato, qui iurauit  
nō alienare bōn.  
ecclesie tñ p. ex-  
necessitate, & in-  
ramētū extendi-  
tur solū ad alie-  
nationē illicitā  
facit c. p. t. c. d.  
iureiur.

a. Propter finē  
malū.] Vide cir-  
cā materia istā  
S. 5. no. Arc. in c.  
scimus. 12. quæ-  
stio. 1.  
b. Vā qd aliq. J  
exēplū pone in  
eo qd fecit uotū  
nō p. fieri cū ta-  
li plona vel non  
comedere. de i-  
stius. S. vide. 5. le-  
gatum. 1. S. 34. &  
ibi scripsi.  
apud Deum satisfecisset, quia plus Deus  
ponderat affectū quā manum. 1. 4. quæstio  
ne. 5. Si quid inuenisti. Et talis est in mali-  
tate non in infirmitate, sicut ille qui in-  
trando habet animum exeundi, tamen mu-  
randi si aliud inspiretur. Si autem quarto  
modo quis uouet scilicet, cum proposito  
exeundi postquā intrauerit, hoc potest esse  
tripliciter. Primū quia uouet intrare,  
vt exeat. Secundo quia uouet introitum  
& exitum. Tertio quia solum uouet introi-  
tum, sed concomitatur propositum exeun-  
di, & quocumque istorum modorum illicitum  
est uotum. Vouere enim vt exeat, est  
uouere propter finem malum, & sic non  
tenet uotum. Vouere etiā introitum & exi-  
tum est temerariū pp conjunctionem par-  
tis malæ scilicet exitus. Similiter intrare re-  
ligionem qd uoluntate exeundi est peccatu-  
m, & ideo temerariū si non uult dare  
operam vt mutetur propositū suum, quod  
no. quia sæpius in practica contingit.  
19. Vtrum uotum factum ex metu obli-  
get. vide supra. Metus. S. 8.  
20. Vtrū uotum factum de re licita nō ta-  
men vtili ad salutem sit obligatorū Resp.  
fm Ric. vbi S. ar. 19. q. 3. q non, vnde qd  
aliquis b uouet aliquid quod in vno casu  
potest esse vtile ad salutem, & in alio ca-  
su inutile obligat ad obseruantiam voti in  
illo casu in quo est vtile ad salutem, non  
in alio in quo est inutile ad salutem, puta  
aliquis uouit nunquam petere dispensatio-  
nem uotū, euenit casus qd probabiliter  
timet de transgressione alicuius voti, sic po-  
test petere dispensationem, non obstante  
voto præfato. Si vero casus talis non euen-  
it, sed magis sibi expedit ad salutē serua-  
re. Sum. Ang. Pars 1 I.

uit animo exeundi, cū vo-  
luntate tamen dandi operā  
vt Deus immutet ppositū  
suum, qd satis facit voto. Et  
idem dicendū si uouit mo-  
do secundum. f. cum volunta-  
te, experiendi. Aut tertio  
modo, scilicet de nullo isto-  
rum cogitas. f. qd satis fecit.  
si tamen intraret cum ppo-  
siti exeundi. & nunquā dā-  
di operam vt mutetur sū-  
propositum, nullo modo  
satisfecisset, quia plus Deus  
ponderat affectū quā manum. 1. 4. quæstio  
ne. 5. Si quid inuenisti. Et talis est in mali-  
tate non in infirmitate, sicut ille qui in-  
trando habet animum exeundi, tamen mu-  
randi si aliud inspiretur. Si autem quarto  
modo quis uouet scilicet, cum proposito  
exeundi postquā intrauerit, hoc potest esse  
tripliciter. Primū quia uouet intrare,  
vt exeat. Secundo quia uouet introitum  
& exitum. Tertio quia solum uouet introi-  
tum, sed concomitatur propositum exeun-  
di, & quocumque istorum modorum illicitum  
est uotum. Vouere enim vt exeat, est  
uouere propter finem malum, & sic non  
tenet uotum. Vouere etiā introitum & exi-  
tum est temerariū pp conjunctionem par-  
tis malæ scilicet exitus. Similiter intrare re-  
ligionem qd uoluntate exeundi est peccatu-  
m, & ideo temerariū si non uult dare  
operam vt mutetur propositū suum, quod  
no. quia sæpius in practica contingit.  
19. Vtrum uotum factum ex metu obli-  
get. vide supra. Metus. S. 8.  
20. Vtrū uotum factum de re licita nō ta-  
men vtili ad salutem sit obligatorū Resp.  
fm Ric. vbi S. ar. 19. q. 3. q non, vnde qd  
aliquis b uouet aliquid quod in vno casu  
potest esse vtile ad salutem, & in alio ca-  
su inutile obligat ad obseruantiam voti in  
illo casu in quo est vtile ad salutem, non  
in alio in quo est inutile ad salutem, puta  
aliquis uouit nunquam petere dispensatio-  
nem uotū, euenit casus qd probabiliter  
timet de transgressione alicuius voti, sic po-  
test petere dispensationem, non obstante  
voto præfato. Si vero casus talis non euen-  
it, sed magis sibi expedit ad salutē serua-  
re. sic tenet uotum prædictum, & non po-  
terit petere dispensationem, nisi fuerit in  
tentio uouentis, qd si non obligat in omni  
casu non obligetur in aliquo.  
21 Vtrum uotum de aliquo faciendo vel  
non faciendo quo salus corporalis amittit,  
sit obligatorium. R. fm Hostien. quod  
non, vt puta qd uouit non comedere car-  
nes, a medicis dici, qd est in periculo mor-  
tis nisi vtaf, sic non obstante voto vteret.  
No. hoc etiam Hugo. 2. 2. q. 4. c. non solum.  
22 Quid de illo qui uouit dare vnam me-  
suram graui annuatim pauperibus, & nō  
determinauit de qua mensura. R. secundū  
Host. qd in arbitrio eius erit dare ad quam  
mensuram uoluerit extra de cens. c. ex par-  
te uel dic qd ad eam de qua cogitabat.  
23 Vtrum uouens ex duabus causis, puta  
vt visitaret Romā, & ut ibi inueniret ger-  
manum suum, teneatur si uiam illarum defi-  
cit puta quia germanus inde recessit. R. qd  
sic l. celsus. S. 1. ff. de arb. Intelligit, intēde-  
bat se obligare vnaillarum extante, alias  
non in conscientia.  
24 Quid si qd fecit duo vota diuersa R.  
fm Th. in 4. di. 38. qd si vtrunqde potest ser-  
uari tenetur. Si vero sunt incompossibilia  
seruet maius, & satisfaciat de minori fm  
arbitriū prælati. Potest etiā dici qd non pec-  
cat, qd uotum in maius bonū commutat vt  
j. patebit. facit. c. 3. de iureiuram. Si vero  
sunt æqualia impleat quod prius pmisit.  
25 Vtrū dominiū rei qd ex voto est deo vel  
alicui ecclesie promissa, maneat pœnes  
uouentē. R. Pet. de Perusio tractatu de ca-  
nonica portione epi. c. 4. qd sic, sed psonali  
obligatione tenetur uotum implere, de  
quo plenē in l. si quis rem. ff. de polli. vbi  
dicit qd persona obligat non res. transit tñ in  
hōdem talis obligatio. vt ibidem in f. Fa-  
cit. pactum. ibidem. Et sic cogetur psonali  
obligatione. c. ex parte. de cens. Quod limita-  
quo ad hæredem. vt supra. eo. S. 8.  
26 Sed qs aget. R. q. S. Qd sicut ille cui re-  
lictū ē legatū, solū agit de iure. & nō alius.  
l. 1. & 2. C. cōia deleg. sic & ille cui factū ē  
uotū. Et ex quo ifert qd legatū factū imagi-  
ni Xpi, nō acgrif ecclesie nec plato, nec pa-  
tēplatione ecclesie vel plati ē factū, licet  
imago sit i parrochia, & vi casus i c. nimis  
el. 1. d. excel. plato. facit. c. regis. de testa.  
LI Sed

a Censetur Deo factū ] Bar. post gl. in l. illud. C. d. fa. san. ecc. dicit. Quidam incame ra sua dicit. Do no i pauperib' cē tū, nungd valeat hęc donatio, Rē spōdet Bar q si hęc sūt in vlti ma voluntate, ex quo nō regri surpna alicui, qui recipiat va leat ista donatio, vlt. c. p. s. do natio. de l. a. b. Huiusmodi ] Hoc ē dicit gl. Et Bar. in l. si q. rē ff. de pollici. c. in vōente ] Nō obstat q qui dā allegat S. Th. q conclusionē di cens q platus in cōmūcatione vo ei se hābet vice Dei, qā nihil aliud vult dicerē nisi q iustit' arbi tret, & iō si sub eā cōmūcādi imus bonū pōt fie ri cōmutatio, & de hoc ē tex. in e. magna de ve. vbi pp necessita tē vel pp pericu lum. Vidē S. Di spensatio. §. 1. Si vero iter viuos tūc aut cōstat ta lē voluisse pōtū donationis cele brare, & tūc si ua leat nisi sic aliq' recipiat & ita pcedat gl. in d. l. illud. C. de fa. san. ecc. Vidē S. Do natio. 1. §. 36. Aut est dubitū, tūc valebit iure cuiusdā voti seu pollicitationis, vt sic obligatus personaliter. l. si q. re. ff. de polli. c. i. Hoc vlt sequi Bal. in d. l. illud in 1. vol. dicit re spiciendū est for mā verbo iur au

Sed cōfēt deo factū a & ei' cōtēplatione, vt vř esse ca sus. 1. q. 2. p. dia, & ideo a get eps q. hābet cogere, d. c. ex parte & dabit ecclesie vt testator hābit domici liū. f. cathedrali, vel si nō sit digniori, ar. eorū q nota. in a. u. de ecclesie. r. S. si q. s. in noie magni dei. Si autē scim' esset cōtēplatione ecclesie parochialis, sine sic talis imago in ea, sius nō ecclesie parochiali acquiri. c. cum inter uos de verb. sig. Et sic ager rector ip' ecclesie. de iudi. c. cū deputati. cle. 1. de rescrip. Sic idē dicendum uoto factō per respectū ad ecclesiam, vt puta ad beatum Iacobum. Et sic ager platus illius ecclesie. d. c. ex parte. In uoto uero factō simplici ter deo vel imagini & huiusmodi, b. ager epus. Ad uerte hic, qā multi decipiū tur credentes qd' q. s. uoues dare vni ecclesie, puta ima ginē vel cereum & huiusmodi, vel alicui pauperi. 10. teneatur taliter adimpleri uotum. q. nec etiam per di spensationē possit liberari ex quo tales possunt agere quasi sit eis ius acquisitū ex tali uoto. Sed decipiuntur, quia tales non acquirūt ali quod ius in re quā sic talis uouit, eo q. nec eis vel ali quibus p. acceptatibus sūt facta pollicitatio, sed solū deo. Et ideo tales agunt, vt seruent uotū solū cōditio nē. d. c. ex parte. & c. scim'. 1. q. 1. & similibus. Cū ergo autoritate superioris cō mutati in æquē gratū Deo, talis liberatus est ab obliga tione quā contraxerat cū Deo & ppter ea absolutus est. Et ideo sic tenet quādo

commutatio sit in maius, vel æquē gratum deo, vel etiam in minus gratū cau sa existente in vouen. c. Fal lit hoc in voto in quo quis aliquid promittit in subdi ctiō terræ sanctæ. Facit. c. ex multa. eod. ti. quod sine au toritate papę commutari non potest. 27 Vtrum peccet mortali ter totiens, quotiens quis frangit votum. R. q. si vo tū est negatiuum, nulli du bium q. sic si uero est affir matiuum, puta de ieiunan do, nō, nisi prima vice qua comedit, non secunda uel tertia vice comedens si fa cit sine cōtemptu, sed qua si reputans sibi impossibile plus illo die ieiunare. Secus si ex cōtēptu, puta, qā si etiam posset ieiunare nō faceret, & similia, tenet ēc. de palu. in 4. dist. 1. q. d' qñ quis uouit ad certū diē non bibere uinū, puta die sabbati qd' solū peccat mor taliter, prima uice. Secus si fecisset uotum ad tempus perpetuum, vel ad certos dies, quin si ad tēpus perpe tuū totiens quotiēs bibit peccat mortali ter, qā omne tēpus ē in obligatione. Si ad certos dies solum dies est in obligatione, & non totum tempus. Et ideo non pec cat, nisi semel pro quolibet die. Et dat e xemplum de indulgentia, quæ est in per petuum in ecclesia, quia totiens habetur quotiens intrat. Si est ad idem solum ha bebūt qui semel. nec plus qui plures in eodē die uisitaerit. Si ad diuersos dies sic, quolibet die uisitaerit, & satis est be nignā ista opinio. Sed prima est uerior. cap. iul. tutior, quia exemplum de indulgentia est valde dissimile.

V O T V M Q U A R T O. quod ad commutatio nem, uel dispensationem queruntur plura. 1 Vtrum votum sit commutabile d in aliud

fontē ] S. Th. in 4. donatione. Vide Bal. con. f. 380. 2. li. & R. o. cō. 1. 295. A. 3. 2. 1. Vbi uoluit uel iura dona tionē absentia fa cta dimodo in noticiā eius potuisset puenire. d. Cōmutabile ] Rō aut quare cō mutari pōt ē pp necessitatē super uenientē, vel pp periculū qd' imminet. frequēter in obseruatiōē vel pp maiore m uilitatē uouentis & aliorū, in his enim rō rē dā diuina illu stratione manifestē clamatur pp me diatore & p. uatorē abeat & possit p. uideri, vt Deus nō dēni scit nec ille pe riturē si quo & ista debuit sal uari & Deus ho norari, & ppter qd' uotū ordina tū est fieri, & iō cōmutari pōt hęc S. Bo. in 4. dist. in. 38. a. 2. q. 2.

a dispensationē] Ista est opinio In noc. Ibi dicit relata per Abb. qui po tes opponit, & s. soluit vt hic. Superior ] Et hoc certē est om ni casu tuius, ne quis sit iudex in cā propria. Et de hoc etiā habetur per Th. 2. q. 88. Vbi in corpe sic dicit. Votū est pmissio facta den de de aliquo qd' sit ei acceptū. Quid autē sit ei acceptū ex aliquo promissio nis ei cui pmit titur ex eius pot' arbitrio. Pre latus aut in eccle sia gerit uicē dei. Ideo in commu tatione uotorum seu dispensatio nis requiritur pre latus auctoritas, q. in persona dei sit terminat quid sit ei acceptū. 1. Co. rint. 2. nā & ego pp uos donauit in persona xpi si gnanter dicit pp uos quia omnis dispensatio peti ta a prelato dēt fieri ad honorem Christi, in cuius persona dispētat, vel ad utilitatē ecclesie quæ est eius corpus. 4 q. 1. q. sic ] Ibi loquit de dispen satione. Sed ar. 8. q. 1. loquitur de cōmutatione. Et allegata Bar. di cen. de pce. & d. c. 4. iniqui pcul dubio fore si sta xure p sola chari tate ] Charitate tenet. Votū ac fieri dēt ex chari tate & p charita tate. Vnde eius o bligatio tenere nō debet contra charitatem. Effet autem contracta

aliud opus pietatis. R. q. sic. tex. est in c. magnā. S. cū igitur. de uoto. 2 Vtrum possit quis sine autoritate superioris uotū suum in melius commutare. R. q. m. Pan. in c. scripturæ. de uoto. q. sic. licet si tu tius habere dispensatiōē. a & cū hoc trāseunt cōmuni ter doc. & facit d. c. scripturæ. & c. peruenit. el. 2. de iu reiu. Sed contra est c. 1. de uoto, ubi sine arbitrio p. f. dentis non dēt fieri et i me lius, & sequitur Ric. ubi ar. 8. q. 1. Item facit contra l. 2. ff. si cer. pe. insti. quib. mo. tol. ob. in prin. ubi patet q. non liberatur qui soluit re etiam meliorem, nisi solua tur qd' debetur. Et ideo dic q. aut commutatur in religio nē, & sic potest fieri sine autoritate superioris. d. c. scripturæ. Nam m Ric. ubi S. ar. 8. q. 2. cum quis profite tur actualiter uel habituali ter intendens non amplius teneri ad uota quæ prius se cerat, sed solum uoto reli gionis, absoluitur ab illis iplo iure. Secus si quando professionem fecit. intende bat actualiter uel habituali ter uelle remanere obligat' illis uotis quæ pri' fecerat, qā sic indiget dispensatione. Possit etiā esse tale uotum de quo probabiliter possit dubitari an melius esset illud seruare aut eo dimisso religionem intrare, ut si aliquis magnus rex fecisset uotum de acquirenda ter ra sancta & huiusmodi, in quibus tunc papa esset con sulendus, & secundum ei' autoritatem procedens nō simpliciter in religionem commutandum. Similiter

nō commutatur in religio nis votum illud quo quis uouit aliquid dare in sub sidium terræ sanctæ, sine li centia Papæ secundum Ro do. Secus si solū fecisset uo tum peregrinationis, quia absolueretur p religionem. Aut commutatio voti ule fit ri in aliud a religione, & sic requiritur aucto ritas superioris, aliquando solum petita licet non obtenta, vt quando est certum q. illud in quod commutat est melius & magis deo acceptum, vt in c. licet. de uoto, si etiam fieri sine licentia superioris commutatio in melius, quando est clarum q. est melius, non peccaret. per d. c. peruenit, si uero non est clarum q. sit melius, sic opo ter autoritas obtineat, & multo magis quādo commutatur in equē bonum vel minus bonū est necessaria dispensatio superioris. b. 3 Sed quid si votum erat factum deo inuitus alicuius certæ personæ uel loci, puta talis monasterij uel talis pauperis, de dā do sibi aliquid. R. q. licet actio acquiratur talibus ad agendum, vt compellatur red dere quod uouit vt supra dictum est, tamē in religionem commutando absoluitur ab illa obligatione cum fuisset personalis, se cus est si non ex uoto solum deo factō. Sed ex aliquo alio respectu se homini obli gasset, quia si non absolueretur per religio nis ingressum, nec etiam per dispensatio nem superioris, nisi secundum q. dixi. S. Pa pa. S. 6. & Iuramentum. 6. in principio.

4 Vtrum ille qui promissit aut alteri uo tum eorum implere possit illud in religio nem commutare. R. Thōm. in quadam. q. de uol. q. sic, quia sicut sufficit pro se ita & pro patre. 5 Vtrum omne uotum possit commuta ri autoritate superioris. R. q. m. Ric. ubi supra ar. 9. q. 1. q. sic. Et de hoc uide supra Papa. S. 1. Et hoc firmiter teneas, quia nullum est uotum uoluntarium quin possit in melius commutari, & si non ipi cui cō mutatur saltem cōmunitati. Item aliquan da uotum militares contra salutem prop riam, vt patet in illo qui castitatem uo uit quam tamen ex fragilitate sua uidec uerissimiliter se fracturum. Et ideo super ior is auctoritas nobis dimissa est d. 2 Deo

z. 2. q. 88. ar. 10. q. dispensatio vti intelligenda est ad modum dispensationis que fit in obseruancia cuius legis quia lex ponit respiciendo ad id, qd est vt in plurib. bonu. Sed qa conuincit hmoi in aliquo casu no est bonu, oportuit aliquem determi nari in illo parti culari casu legi non esse seruand. Et hoc apptid est dispensare in lege. Nā dispensatio videt importare quādam cōtra seruam distributiōnem vel applicatiōnem certis aliis casus ad ea que ipso continent, q. que modis d. ali quid dispensare cōtra familiē. Sicut aut ille q. vnoe quodam mō sibi statuit legem obligans sed ad ali quid quod est sim se vt in pluribus bonu. Pōt tñ conuincere q. in aliquo casu fit vel simpliciter malū, vel inuicē, v. maioris boni in peditiō. Qd est rōnem eius qd cadit sub voto, & iō necesse est q. determi net in tali casu votū nō esse seruandū. Et si qdē absolute determinetur ali qud votū non esse seruandū, dispē factio est. Si autē hoc q. seruandū est, aliqd aliud imponitur, dicitur commutatio voti. Vnde min⁹ est votum commutare, quam in voto dispensare, vtrumque tamen est in potestate ec

in huiusmodi prouidentis, & non cures de tenentibus aliud.

6 Quis est superior cuius autoritate vota possint conmutari. R. q. quo ad quatuor vota solus papa dispēsar scilicet, in voto religionis. In voto hierosolimitano. voto sancti Iacobi, & voto visitandi limina apostolorum Petri & Pauli, & sic seruatur in facto, licet nullo iure inueniatur expressum, nisi voto pro subsidio terre sancte, vt in capitu. ex multa de voto. vbi tenet Panormi. in r. no. q. etiam legatus de laterē non potest dispensare cum requiratur specialis delegatio. vt in d. ex c. multa vbi glo. in ver. incumbit pater. Sed si factū esset solum pro deuotione non pro subsidio, sic tenet. idem Pan. ibidem q. episcopus potest dispensare. Et similiter si vouisset solū ex deuotione ire ad sanctum Iacobum, nō in subsidium prestandum. & facit. p hoc text. c. q. super his. & c. ex multa. eo. ti. quæ fundat se super subsidia terræ sancte. Et licet istud sit verum de iure. Quia tamen consuetudo ita se habet, vt etiam ex deuotione factū pertineat ad papam eius dispensatio, & etiam qa maiores causæ ad papam sunt referendæ, vt in c. maiores. de pap. Ideo consulo recurrendum fore semper ad papam in huiusmodi. Si tamen episcopus dispensaret sequendo opi. Pa. credo valeret, quia posset dici, q. licet commutetur remittatur ad papam, non tamen propter hoc est casus papalis, potest enim

quis mitti ad papam aliquando ad terrorem, aliquando pro maiori cautela, aliquando ex reuerētia, & ideo hoc non probat esse qd' ab hoc contingit abesse. l. neque natales. C. de proba. In alijs autem votis a predictis, potest episcopus dispensare quo ad suos subditos Abbas & alij prælati religiosorum possunt quo ad religiofos eis subditos, siue votū fecerint ante ingressum religionis siue postea. Alij autem inferiores episcopis qui non sunt prælati religiosorum dispensare non possunt, nisi tales haberent iurisdictionem episcopalem in personis de iure speciali. Facit gloss in clem. prima b de rer. eccl. non alie. in ver. proprij, & quod no. Innocent. in capitu. statumūs c de ma. & obediens. & Panormi. in cap. significasti. vlt. no. de foro competen. vel ex speciali iure vel concessione hoc eis concederetur. Et hoc sequuntur communiter docti. in capitu. fin. de postu. præla. Hostien. tamen in capitu. primo de voto. dicit q. text. d. capi. r. probare videtur q. quilibet prædens in istis votis dispensare posset. Facetur d tamen quod de consuetudine seruatur vt inferiores episcopi non possint dispensare, nisi (vt dictum est) & minime sunt mutanda quæ longa consuetudine interpretationem acceperunt. l. minime. ff. de legi.

7 Vtrum episcopus & similes possint dispensare in subditorum votis. Respon. Panormita. in cap. magnæ. primo no. de voto quod non & facit istud, capi. magnæ iuncta gloss. prima. pro hoc. Nam non debet quis e autorizare in facto suo proprio. vt in cle. 2. per gl. in ver. mensis suæ. de re. eccl. nō al. & in l. i. ff. de auto. iuto.

Vtrum

clesta. hæc. B. Th. a. Episcopolium] Ve sunt abbates q. habent iurisdictionem episcopalem. vnde dicebat Innocent. in ca. cum & plantare. in. §. in ecclesijs. de priuile. & placeat ibi Hosti. q. præbiteri non poterat alienare, nec maximas causas agere sine consensu patronorū ex prætorū, quia tales excepti vices episcoporum gerit. art. 12. q. 2. c. si qua. & c. placuit. Facit. c. magnæ. §. cum igitur, de voto.

b In cle. 1. ] In ver. proprij, que allegat Inn. in d. c. statumūs, hic alleg. c. C. statumūs ] Vbi vult em aliquos, q. abbates habentes ecclesias plene iure possit autoritate præstare in alienationes. & glo. in d. cle. sequitur. hoc. d. Facetur ] Hoc recitat Pan. in d. c. r. col. ver. in ca. r. ibi. & ex. f. gl. predicta. e Nam nō debet quis ] Vide gl. in

l. 1. in princ. & ibi Bar. ff. de au. to. tuco. ff. de pulchram addi. Ale xand. ad Bar. c. Castitatis ] Vi de 7. Excoicatio. §. casu. 31. Vbi dicitur q. Sixtus f. si refruauit dispensationē voti castitatis & religionis, & voti ultra marini. S. Iacobi. fecus faciens ē excoicatus. Et vide 7. dispensatio. §. 5. b Dignum Spe. ] Pa. i. d. c. venies. recitat hic dicta. c. Exiget possit ] Debet tñ seruari si potest. c. quod Deo pti 33. q. 3. d. Quidam ] Vbi ponit pulchra doctrinā, & tenet q. Papa ex cā dispensat cum religioso vt dicit, & illa opi. vñ tenet se re oēs Canoniste in d. c. cum ad monasteriū. Et Pa. in ca. 1. de vor. hanc tenet Ric. in 4. dist. 38. ar. 9. q. 1. dē. nec. l. d. ibid. & Voril. Sed 5. Bo. in ea. dist. dicit hoc necesse diffinire. Bar. aut in l. alio ff. de ali. le. apud tenet op. postu. Et in extraug. ad reprimēda dicit q. cū verbum finia veniat a verbo licet debet intelligi nō a nuda volutione, sed rōne regulata. Vñ aliter videt, q. ex fācili cā non debet dare licentiā. Itē loquitur qm simpliciter vult dare licentiā, nō cōmutatio in aliud bonum Deo acceptius. De hoc plenē 102. An.

cle. 2. p. gloss. in ver. mēsa fug. d. re. eccl. nō ali. & in l. i. ff. de auto. iuto. 8 Vtrum abbas vel prælati religiosus qui cōcessit licentiā eius subditō uouēdi possit cū eo postea dispensare. R. Ric. vbi supra. ar. 4. q. 3. quod ante uotum emissum potest licentiā reuocare, & sic non tenentur postea factum, sed post uotum emissum dicit tutius esse quod subditus recurrat ad superiorem sui prælati, vel ad papam si alium non habet, & ista opinio ē satis equa nē uideat autorizare in facto suo sed tamē de ueritate iuris potest dispēser. ar. cap. manifestū. Et quod ibi no. 33. q. 5. item sicut rationabiliter concessit licentiā potest etiam rationabiliter si causa occurrant dispensare, nec est istud in facto proprio sed alieno, nisi forte solum uellet dispensare propter suū commodū, quia sic nō posset alias sic propter necessitatem subditi. 9 Quid de uoto castitatis an inferior a papa possit dispensare. R. diuersa fuit opinio. sed (saluo meliori iudicio) credo dicendū q. aut uotū castitatis ē sit simplex & perpetuū, & tunc pp duo eps potest dispensare. Primū si uotum castitatis fuit aliquo modo meticolosum a prin. licet non fuerit iustus metus ut vult gl. in ver. de seueritate. in c. ueniens. qui cl. v. uo. Secundū propter periculū fornicationis, quādo uerisimiliter timet de incontinentia. Et hoc etiā tenet d. Car. & d. An. in d. ca. ueniens, & sic limito dictum Sum. Ang. Pars I. l.

Spe. b. ti. de l. s. nōc de epō rō. uer. 103. & Ioan. An. & doc. qui dicūt epm posse dispensare qm uotū castitatis ē simplex & ppetuū, & gl. magna circa mediū in c. curius qui cle. vel uo. quæ dicit ecclesiam posse dispensare. In alijs autem casibus solus papa dispensabit. Et sic itellige gl. in c. de uo. cum alijs doct. tenentibus quod nō potest episcopus dispensare. A fortiori potest dispensare cū eo qui fecit uotum non nubendi, quia ppetuū non est uotum castitatis, qd patet qa si fornicaret non frangeret uotū, licet peccaret mortaliter. Si uero non sit simplex sed ad tempus, puta usque ad annum, & huiusmodi, sic potest episcopus dispensare. Similiter dispensat episcopus in uoto castitatis emissio ab altero coniugum ratione periculi, vt etiam exigere possit, vt notant doc. in d. c. rursum omnes. in c. cum ad monasteriū. de sta. mo. ubi ē aliquid uoluerit quod nec etiam Papa possit, licet non sit uerum secundum Archi. in ca. sunt quidam, d. 25. q. 1.

10 Quid requiritur ut dispensatio vel commutatio sit legitima. Respon. Innocent. in rubric. de obler. icui. & Archidia. in capitulo præbiter. 8. 2. dist. dicunt. q. duo reguntur scilicet causa legitima in uouente. Et secundum quod uotum commutetur in melius, vel deo magis acceptum. Pan. uero in ca. primo de uo. dicit q. si causa legitima subsistit in uouente, licet non commutetur in aliquid melius, tamē est legitima dispensatio, dummodo commutetur in aliud simile. facit. c. magnæ. de uoto, & qd legitur & nō. in cap. primo de re. ppetu. in simili. Ego tamen credo q. etiam si nō commutetur in aliud simile, q. ualeat dū necessitas, vñ utilitas id pua deat. e Necessitas patet qa est debilis. Itē familiā magnam habet, q. oportet sustentēt & hmoi. Utilitas patet qa maius bonū ē cōiatis commutatio quam

L 1 3

**2** Quid liceat ] Ita sunt diuersa inter se. Nā multa licent q̄ nō de cent. Nō enim de cet filium 3ere mōnium si nē p̄sens p̄ris. c. 1. de despon. im pu. nec est expedie cū mulieres sepe laborent p̄ propria vtilitate. l. si p̄. C. de spon. & tā licet. cap. sufficiat. 27. quæstio. 2. Nā sabbatū solē n̄zare prohibemur, nisi in eo festum occurrat. de cōse. dist. 3. p̄uenit cū seq. Itē p̄ periculū sup̄ditionis q̄ phibetur. 26. q. 7. Non obseruetis eum seq. **c** Vt potius ] Dicitur in c. si. 30. dist. q̄ anathema sic q̄ Die dīctō ieiunauerit, inteligitur p̄ p̄m̄ sentiam publicā alias non, vt in c. vnam. 76. dist. d. Meritorium ] concor. scilicet Tho. 2. 2. quæstio. 88. ar. 5. & 6. ad dē Bald. in l. q̄ si minor. S. restitucio. ff. de mi. vbi vult magis esse faciendū ei q̄ ex necessitate facit. **13** Vtrum habens aliena in certa, qui eā vult in subsidium terræ sanctæ possit per episcopum dispensari, vt in alios vsus conuertat. R. secundum Rodul. q̄ non etiam si religionem ingrediat. **14** Vtrum votum de sabbato festando sit conuincendum? Respon. q̄ si fecit ex quadam superstitione credens q̄ sit melius in

quā si seruaret, & similia, quæ arbitrio superioris sunt relinquenda. vt in c. ex multa in c. si. de vo. vbi text. alternariq̄ loquitur dicens, si necessitas exigit, vel vtilitas persuadet. Si vero cā legitima nō subsit in vouēte, tunc oportet fiat cōmutatio in melius. Et ita intelligo q̄ limito tex. c. 1. de voto quod vult vt in meli fiat cōmutatio vel saluē in eque bonū & gratū Deo. **11** Vtrum dispensatus sine causa legitima sit tutus in conscientia. vide supra. Dispensatio, q̄ non. **12** Quid debet attendere dispensator voti. R. quid liceat, 2. secundum equitatem, quid deceat secundum honestatem, quid expediat secundum vtilitate, vel necessitate. Item qualitate personæ causam, & qualitatem, & quantitate cōmurationis. Nam si causa cessat facilius dispēlatur. Qualitas vero vt si sit votum p̄ regrinationis extimet expēsas quas fecisset eūdo & redēdo, & ipsas in pios vsus cōuertat, laborem itineris & ipsum ieiuniorū & orationum laborare compenset. Si autem sit votū ieiunij, attendat q̄ pauper homo parua pecunia redimere potest, sed nō diues. Item vtrum impedimentum sit tēporale, & sic solum dilationem concedat, aut perpetuum vt facilius absolutam, hęc habent in c. magnæ, de voto. & quod ibi nō. **13** Vtrum habens aliena in certa, qui eā vult in subsidium terræ sanctæ possit per episcopum dispensari, vt in alios vsus conuertat. R. secundum Rodul. q̄ non etiam si religionem ingrediat.

**V O T V M** quinto quo ad cōmēdationem. **1** Vtrū expediat homini vouere. R. & m Ricar. vbi supra. ar. 6. q. 1. Aut homo vouet bona quorum obseruatio videtur probabiliter proportionata infirmitati suæ & sic expedit hōi vouere, q̄ per hoc firmat amplius voluntatem suam in bono, & pro magna parte excludit a se libertatem malefaciendi, & facit actum virtutis patriæ & iō uouendo meretur. Si vero vouet in apporportionata, sic nō expedit nec licet. Tale enim uotum non habere discretionem comitē, per hoc vouens magis videretur se illa q̄ are quā augere securitatem de sua salute. **2** Vtrum sit magis meritorium opus bonum factum cum voto quam sine. Respō. Ricar. vbi supra. q. 2. q̄ sic. Et probat primo quia opus inferioris virtutis magis est meritorium impetratum a superiori virtutē q̄ ab inferiori, sed patriæ ē superior virtus quā abstinentia peregrinationis & huiusmodi. Ergo cum vouere sit actus patriæ, est magis meritorium bonum abstinentiæ factum ex voto vt potē impetratum a patriā quam sine. Secundus quia quanto opus procedit a voluntate magis firmata in bono, tanto est virtuosius, & consequenter magis meritorium. **d** Adoperari virtuosē requirē firmiter & immobiliter opa

**a** Vtucapio ] Et dicitur vltucapio quia vsu quodā & consuetudine possidendi capi, & acquiritur dominiū. **b** De vsuca. ] Ibi Barro. res dat. An p̄scripcioi p̄f. se renunciat, ex quib. q̄ bonum publicum est inrodunda. **c** Abhorant ] Vt eū autē excepto p̄scripciois impedit litis ingressū vide Barr. in d. l. fin. ff. pro suo. **d** Res tradatur ] Adu. & c. quæstio dicio, est q̄ res h̄t. p̄ tradita, puta q̄ est apud recipientē titulus verus. Sunt infra scripti putati cui q̄ accipio vnum pro alio, falsi puta q̄ fortasse dominos rei obliuiscetur eam apud me vel quādo in uenio eam. **e** Tutoris ] Scilicet in possidendo oportet tñ q̄ auctoritas tutoris in tenent q̄ cepit possidere. Ita dicitur textus in l. 4. §. pupillus ff. de vltuc. **f** Peculiariter ] Licet, n. seruis nobis ignoranti. bus acqui rat, nō tñ vltucapit Vide gl. in d. §. item acquirimus. **g** So. l. i. ] Dicit gl. ibi. q̄ si ex liti pulatū aliqd de betur vel aliquo cōtractu innoimato. Illud p̄ soluto tñ vltucapitur pro soluto. Si vero deberet alio titulo q̄ inter titulos vltucapiois notetur vt titulo legati & hu

ri virtuosē requirere firmiter & immobiliter operari secundum Phil. 4. Athi. c. 4. sed ceteris paribus voluntas est firmiter in voto quā sine ergo & c. Ponit Antel. li. de similitudinibus exemplum. l. q̄ qui facit opus cū voto quasi qui dat arborē cū fructibus, sed sine qua si qui dat solū fructus. Hoc probat. 33. q. 5. tñ saluabit 28. q. 1. tā nunc, vide gl. in cle h. dñm. de reli. & venef. sanctorum. Et gl. & Pa. in c. vlt. de obser. ieiun.

**V S V C A P I O** est actio dominij per continuationē possessionis tempore lege diffinit. dicit te. in l. secunda. ff. de vltucap. triennium est tempus quod habet locum tantum in vsu capione. insti. de vsuca. in prin. not. Ioan. 15. q. 3. in summa.

**1** Quare fuit inducta. R. pro bono publico & vtilitate publica, ne dominia rerū sint incerta. ff. de vsu. l. 1. b. i. sti. eo. in prin. Et vt finis liti bus ponat. ff. pro suo. l. si. le ges nāque lites abhorret. **2** Quæ requirunt ad vltucapionē. R. quod quatuor. Primū q̄ requiritur est bona fides nōdum in vsucapiente toto tempore vsucapionis, sed oportet q̄ fuerit bona fides in princ. contra ctus ex parte tradentis & accipientis. Argu. ff. de emp. l. 2. si eam. Itē q̄ res sit mobilis, quia circa immobile est p̄scriptio. Item quod res tradatur vel quasi aliter possessio non habere sine traditione. C. de pac. l. traditionibus. insti. de re. di. ui. S. per traditionem, vel alio modo possideatur tem-

porē. debito. l. triennio. Itē titulus verus non. putatiū nec falsus. ff. pro lega. l. 2. & 3. C. de vsuca. pro hære. l. si na. & ibi Azo. & qui sint veri tituli infra subijciam, vt tamen esset putatiue vsus titulus ex errore facti non iuris non impediret. vt l. 1. C. de vltuc. pro dote. & l. quod vulgo. ff. de emptore. & l. 4. & vlt. ff. pro lega. **3** Quæ possunt vltucapit. R. quod omnia exceptis quæ prohibentur vt furtiue res & quæ vi possidentur vt nō. gl. in summa. l. 6. q. 3. nec res sacra vel religiose nec decima. de p̄scripc. causam quæ. Item nec seruus fugitiuus. Hęc probantur insti. de vsuca. §. sed aliquando, & l. seq. Item vltucapio prohibetur alienatio, & vltucapio regulariter prohibetur. ff. de fun. dora. l. si fundum. ff. de verbo. significatio. l. alienationis. **4** Quis potest vltucapere. R. omnis qui potest licite possidere, vt paterfamilias in peculio pupillus, si habet animam possidendi, licet non interuenerit auctoritas tutoris & furiosus si sanē mentis vsu capere capit sed incipere non potest durante furore ff. de vsuca. l. 4. §. 1. & 2. & 3. Sed seruus vsu capere non potest, quia nihil potest possidere. l. abeo. ff. de vsuca. l. 1. §. item acquirimus. ff. de acquir. pos. nisi peculiariter ex licentia domini possideret, vt in dictis legibus. **5** Qui sunt tituli transferentes dominiū vt sciamus quomodo vltucapio currat. Respond. sunt. 10. Primus pro soluto qui habet locum quando ego credo tibi debere, puta centum ex quacunque causa, & tu idem credis, & sic soluo vel aliquod loco eius & sic vltucapies ff. pro loc. l. 1. §. & sic iustus error dat causam p̄scribendi. fallit quando causa emptionis quæ non præcessit soluitur aliquid, quia nec p̄ emptore cum non præcesserit, nec pro soluto quia ex causa emptionis traditur. l. secunda Respond. 2. ff. pro empto. pro solu. l. penultima. Secundus pro emptore, & qui habet locum cum quis in veritate emit rem alienam vel a furioso h̄ quem crederet sane mentis, & bona fide, vt ff. eo. l. pignori. §. 1. & pro emp. l. secunda. S. si a pupillo, &



qui pubes crede-  
batur, secus si cre-  
deatur pupill?  
& vendere possit  
sine tutoris auto-  
ritate. Quia tunc  
esset error iuris,  
qui nulli pdest.  
a. C. ditionalis.]  
Quia tunc scilicet  
non vscupatur,  
& idem si condi-  
tio puratur extar-  
te, que non extat  
secus si extat, li-  
cet ignoretur ex  
titulo.  
b. Rerum.] Et i-  
dem dicitur etiam  
qñ datur sibi co-  
hæres secundum  
quod loquitur di.  
C. filium & d. l. ni-  
hil. Vide et Bart.  
in d. l. filium re-  
spondent ad id  
quod argui pot  
scilicet quod exi-  
stentia sui hære-  
dis nihil opera-  
tur qñ habetur  
coheres quia il-  
lud verum in his  
quæ ex testamen-  
to dependunt, se-  
cus in his quæ ex  
era testamentum  
veniunt vide gl.  
prædictas dispu-  
tantes. An p suo  
vel p donato sup  
hæres vscupatur.  
e. l. Julia.] Que-  
runt nihil acci-  
pi pro faciendo  
inusu vel in  
usu non facien-  
do ab eo qui in-  
dus vel arbitretur  
vt l. n. & l. antepes.  
ff. ad l. iul. rege.

**P**illi, vel res data prædidi contra l. iul. e re-  
petundarum. ff. de acquir. rer. do. l. benefi-  
dei. in princ. & sic hæres generalis vel suc-  
cessor spiritalis rem alicuius præscribere  
non potest. ff. de publi. l. sed & hi s. hanc a-  
ctionem de quo vide supra. Præscriptio. §.  
4. Si vero res non est vitiosa. sic dic vt su-  
pra præscriptio. §. primo cum sequen-  
tibus. Quintus pro donato qui habet locum cū

in vero non in opinione aliquid est dona-  
tum bona fide. C. pro dona. l. vltima. Item  
quod donatio teneat, quia si pater donat  
filio & decedat, non vscupiet pro dona-  
to filius, quia donatio non valet. ratione  
patris potestatis. ff. pro dona. l. prima. §.  
primo. ff. pro hære. l. secunda. S. filium, li-  
cet tamen rem alienam quis non possit  
donare, quo ad hoc vt dominium trans-  
feratur in præiudicium veri domini, quia  
quod quis non habet transferre non po-  
test. C. de donatio. l. filius. Valet tamen  
vt vscupietur. §. pro dona. l. si is qui alie-  
nam. & l. si. de iure patro. c. cura.  
Sextus pro derelicto qui habet locum in  
ea re quæ credebatur a domino derelicta  
& alius possidere incipit quamvis ignoret  
a quo sit derelicta. ff. pro derelict. l. si id qd  
pro derelicto.  
Septimus pro legato qui habet locum cum  
alicui res legato aliena bona fide. ff. pro  
lega. l. pro legato la prima. Et quanvis le-  
gatum ademptum sit, tamen vscupio cur-  
rit. d. l. pro legato. & l. vltima dummodo  
probabilis error excuset puta credit testa-  
torem fuisse sanæ mentis, cum tamen foret  
furiosus vel ignorat legatum vel codicil-  
lum, ademptum esse.  
Octavus pro dote qui habet locum cū res  
aliena pro dote bona fide datur. l. vlt. ff.  
pro dote.  
Nonus pro suo qui habetur cum quis pos-  
sidet rem quam cedit suam aliquo iusto  
titulo. ff. pro suo. l. prima & vltima. De-  
cimus pro iudicato, qui habet locum  
cum res est iudicata qua non appellatum  
spacio decimo dierum vscupatur, quia  
transit in rem iudicaram. secunda quæstio.  
sexta anteriorum, vnde in vscupatione re-  
quiritur aliquis de istis titulis & bona fi-  
des, & quod res non sit vitiosa, & capitum  
vt dictum est.

**Q**uis effectus vscupationis. Respondet se-  
cundum omnes est, vt rei vscupatæ do-  
minium directum acquiratur. C. de pact.  
l. traditionibus. ff. de vscupio. l. prima. &  
quarto. ff. pro suo l. si. & hoc vt lites finem  
habeant.  
7 An habeat locum in conscientia dic vt  
supra præscriptio. §. 4.9. & multa ibi ad hoc  
faciunt per totum.

Vfura

**V**fura ] Est duplex vna spiritalis & equa. Et su-  
mitur metaphoricè pro super excrefcentia bono-  
rum spiritalium, quam exigit Deus a vobis volens  
q proficiamur super in bonis ab eo acceptis ad vti-  
litatem nostram non suam, vnde Mar. 25. Nemo o-  
portet ex pe-  
cuniam dare nu-  
mularijs & ego  
veniens cu vfu-  
ris exegissim ea  
& de his dixit Sa-  
lo. prouer. 19. fe-  
neratur Deo qui  
miseretur paupe-  
ri. & Augu. ingr.  
Miser homo cur  
feneraris homi-  
ni, fenerare Deo  
& centuplum ac-  
cipiens & vitam  
æternam posside-  
bis. Talis v fura  
debet nobis exer-  
eri. c. sicur non  
suo. 46. di. per q  
regnum celo-  
rum emittur, de  
p. dist. 1. c. medi-  
cina, licet princi-  
paliter ex misere-  
cordia Dei, vt  
dicit gl. 1. in ca.  
ordinationes. 1.  
q. 1. Alla corpo-  
ralis & iniqua,  
& hæc e de qua  
hic loquitur. Que  
& breuius dicitur  
mri pñt. v fura  
est lucrum ex mu-  
tuo principaliter  
insecum vel  
exatum. Primo  
dicitur lucrum e-  
quam genus ga  
non omne lucrum  
v fura, sed illud  
solum quod ex  
mutuo puenit,  
& hæc e vna dif-  
ferentia, & dico principaliter intentum, qui si non  
intenderem & aliquis mihi aliquid gratis offereret,  
recipere possem, facit. c. de euologiis 18. dist. c. quam  
pio, & c. sicur episcopum. 1. q. 1.  
b. Quodcumque solutioni ] Illud quodcumque tene-  
tur loco generis, vnde comprehendit omne q pecu-  
nia possit estimari, d. c. plerique. 14. qd. 3. & c. in tan-  
tum, & c. ea que. de symo.  
c. Rei mutua: ] Vide supra. Mutuum. §. 1.  
d. Ad iur rei mutua: ] Hoc dicit quia in contra-  
ctu mutui committitur vfura. Nam in locatione &  
emptione verè non committitur, & ratio est, quia in  
contractu locationis dominus retinet dominium  
& periculum, adeo q condudor non potest retine-  
re fundum ratione dominij quem conduxit, sed de

bet primo restituere possessionem, & postea agere,  
si credit fundum ad se pertinere. l. si quis conductio-  
nis. C. loca. Secus in mutuo, quia transferuntur domi-  
nium, vt l. 1. ff. si certum petat. Igitur &c. alie differe-  
tie possent assignari inter mutuum & locationem, sed  
iste sufficiant ad  
propositum. Ne-  
que verum est, qd  
& in istis contra-  
ctibus possit vfura  
adest inter-  
pretatiue, & quo  
vide per Rose in  
versiculo. V fura  
tertio, & dein  
cepit. Et infra vt  
debitus. Et qd  
dicitur de mutuo  
interpretatio. Pon-  
e ex ep l. i. c.  
cōsuluit, de vfu-  
ris, de quo tibi  
& c. solueret in pa-  
schate cū iuramē-  
to. Peto a te dila-  
tionem remissio-  
nem figuramēti.  
Tu nō vis remit-  
tere nisi tibi ali-  
quod promittam  
vel soluis. Illud  
potest dici mu-  
tuum interpreta-  
tum. Exemplum  
etiā habes supra.  
Societas. 1. §. iij.  
in fin.  
e. Sed si pœnæ ]  
vide in §. 31.  
f. Pœnæ ] Ista  
d. diffinitio continet  
duo, scilicet vna  
materiale, aliud  
formale. primū  
est ipsum mutuum,  
formale vero ē  
ipsa lucri exactio  
sine obligatio in  
pactū deducta, & p  
vbi nullum ē pa-  
ctum ibi nulla obligatio, secundum Ioan. de Ana.  
in rub. eod. tit. vnde si gratis aliquid offeratur pro  
test recipi vt hic, & infra. §. 2. Alias diffinitioes vidē  
per Io. de Ana. in rub. per Salyc. in repe. aut ad hæc.  
C. de v fuis.  
g. Et tūc v furiarius est ] Hoc est verū in foro pñitē-  
tiali, qd secus in foro iudiciali, ex quo profectum  
in mēte retētū nihil operatur. l. si reperit. C. de cō-  
dit. ob cau. Et facit qd no. Inno. in c. ga plerique, de  
immo. ecc. Et facit pro hoc d. l. si ego. ff. si cert. pe-  
vbi habetur q licet propositū in mēte retētū nihil  
operetur in fauorē retētis, operatur tñ in sui odij  
& piudicij. Qd procedit si illud propositū ē delibe-  
ratione firmatū alias fecus. c. literarum de voto  
h. Quia post mutuum ] Idem si facit pactum ē post  
facto

facto. Et ad hoc facit. l. i. ff. de cal. s. qui si autem. f. summa. s. pen. ff. de pecu. l. i. iur. gencium. s. sed si frandandi. ff. de pac. & capi. eos. i. quæstio. i. & hoc no. Archi. in c. 1. 14. quæstio. 1.  
 a. Scilicet secundario ] Salic. in aut. ad hæc. C. de v. fur. q. 8. distinguit sic aut spes est causa mutui, quæ si non esset mutua turus, & tunc fit v. fur. aut manu est causa spei, & tunc mutus secundum non est v. fur. in d. cadum. Si vero dubitatur tunc conscientia accipientis relinquatur, quia hoc est de foro penitentia. l. i. non iudicia l. i. Idem tenet Bar. i. rab. C. de v. fur. b. Obligatum ] Ex hac tamen obligatione agi non potest, quia non est vere obligatus, ideo in pactu deducti non debent, quia ille est vere debitor, a quo in uitio exigitur potest l. debitor. ff. de verbo. sig. secus tamen esset si rei aliquid onus esset in iudicium, ut in ca. significati de p. b. & in c. si significasti, de ele. e. Quod non ] Rõ principalis est ga amor & benivolentia pecunia me furari non potest quodcumque aut sorti prædicta accedit est v. fur. f. q. 7. estimari potest pecunia, & illa res dicitur pecunia que fit est imabilis pecunia secundum philo sophum in 4. Ethic. d. Quæ ex amore ] Land. de Rodul. in repp. cap. consiluit, eodem tit. q. 6. ad d. q. si nihil sum cõsentus q. non teneor ad restitutionem, sequitur et Ana. in

Tertio concomitantes, puta quia mutuantur sperabatur lucrum. Sed debitor propter mutuū dat sibi præmium, & mutans propter eandem causam recipit. Et sic etiam usurarius est, & talis tenetur restituere secundum quod dixi. Restitutio. l. in verbo usurarius. Alio modo, quis sperat lucrum scilicet secundario; quia etiam si crederet non habere ultra sortem mutuarer nihilominus propter charitatem, & talis spes non facit usurarium secundum Ricard. in 3. distinctio. r. artic. 5. q. 5. argu. c. quid proderit. 6. distinctio. & c. in singulis 78. distinctio. 59. distinctio. si officia. r. q. 2. quam pro, in hoc concor. Innocen. Ber. Ala. Pa. & multi alii in d. capitu. consuluit, & dicit Ioan. and. in regula peccatorum, lib. 6. quod communiter hoc tenetur a docto. Cum enim aliquis dat alicui mutuū scire debet esse sibi debitorem ad antidota naturaliter obligatū de testa. capi. cum officiis. l. sed & si lege. S. consuluit. ff. de petitio. hæredita. Adverte hic quod mutans hac spe sine intentione, ut ille sibi remutuet alia vice si ex uti mutui, sed ex accipiens charitate, non est usura, secundum Alexan. in tertia parte summæ ti. de precepto mutui. caret tamē merito si principaliter propter hoc facit. Rodo. Goff. & Hostie.

c. fi. eo. ti. Tho. vbi dicit. si vero mutus ab obsequio vel a lingua non quasi obligatione rei exhibitur, sed ex benivolentia, que sub estimatione pecunie non cadit, licet hoc accipere, exigere ut exspectare, hæc illa. i. iuriur. remissionem ] Pone sic casum. Intuli iniuriam Sempronio

propter q. mihi inimicam, ob quam rem oportet me expensas subire famulorum quos meo ducio armatos timore mortis, &c. Mutuo illi ceteri sperans suam benivolentiam, ut cessent ex parte. Queritur verum sit licitum, si omnino non mutuarer nisi crede rem expensa cessaret. R. h. de v. hic & dicit. s. Tho. q. postea esse q. d. mutuo vitando in mutuo alio d. d. mutui incurrerem ex absentia pecunie, & cõsequenter ille lucrari possit unde non potest dici v. fur. nec abstat si dicat. Tu dedisti cam edico, ergo redime re non diceris v. xatione tua. ar. in c. r. de eto. & qual. l. sc. q. illa que ex inimicitia sequuntur, imputatur, illi q. cam dicit inimicitia regulariter l. si merces. S. culpe. ff. lo. ca. l. qui bona. S. si q. iusta. & S. d. ni. ff. de da. iustec.

vero tenent qd est usura. Sed verius dicit Alexan. & præfati verum dicit, quando deducitur simpliciter in pactu. Facit qd j. dicit. S. 4. 2. Vtrum mutans ad captandum amorem, sit usurarius. R. secundum Tho. 2. 1. q. 6. 78. quod non, limitat hoc Ioan. calde. in c. fina. de usur. verū nisi spes ulterius pcedat, quis mutuarer Papæ vel Imperatori, & huiusmodi ad captandum benivolentia, ut post posset cõsequi beneficium, vel caltrum aliquo esset usura. Hoc limbo verum quado ex mutuo speraret, sed quando ex amore d. pcepto erga ipsū ex mutuo facto, non esset verum, imo licitæ posset sperare, quia illud non sperat ex mutuo sed ex amore, & quod liceat tenet. Tho. s. ar. 2. in R. tertii argumenti.

3. Vtrū mutua ad habenda ea quæ pecunia non men surant sit usura. R. Th. vbi supra quod non, ex quo patet q. licet sperare re cuius usus inter amicos pcedi solet, sicut comodati liber. Item iniuriæ remissionem e ab illo qui me iniuste persequatur cum multo meo damno, c. dilectus, el. 1. & capitu. ad aures, de symo. Secus esset si iuste, quia non liceret sine uitio usuræ mutuū dare sub tali spe. Et sic intellige gloss. in cap. quonia multi. 14. quæstio. 4. quæ dicit quod usurum possunt peti, ut damnum euitetur.

4. Vtrum liceat petere mutua a lingua, vel ab obsequio propter mutuū. Respondit secundum Thom. vbi supra. quod non, quia extimatur pecunia, vt patet

not. in l. pen. in principi. ff. solu. matrim. & in ca. dilectus, de appella. Et quod plenè dixit Ana. in ca. cum oporteat, de accu. quia respondetur, quod si peccator iniuriæ inferendo, ille peccat in iudiciando iniuriæ em & pcepta inferendi. Ex quo sequitur, q. cõsultio summa

in illis qui locant ad hoc operas suas. Nec ob hoc obligatur ad antidota, vt dictum est quia vt dicit gl. in d. ca. si. feneraueris non potest deduci in pactum. Ratio a secundum Archidiazco. ibidem, quia antidotum est debitum simplex, sed cū deducitur in pactum nascitur obligatio ciuili, q. est plus. Et iõ plus exigitur quod potest extimari pecunia, & propterea esset v. fur. Addi tamen gloss. prædicta quod si egerit talis mutuas quod poterit per modum gratitudinis petere talia seruicia non ex necessitate vel ex lege, sed ex gratitudine sine v. fur. ego tamen credo quod quando naturalis obligatio deducit talimodo in pactum, e q. non magis tenetur quam ex ipsa naturali obligatione, vt puta dicendo. Ego mutuo tibi, vt tu mutues postea mihi si indigero, & hoc commodè facere poteris

debet intelligi qd ille talis uerba habeat i iudicio quia tunc non esset redemptio uerax nis. Si uero ponatur casus de illo qui mihi minatur se mortē cui nullā intulit iniuriā, res est clara Lau. ren. tenet idē q. 37. & legē. Ana. in ca. f. eo. r. i. c. Ratio ] Tho. vbi supra ar. 2. & bene assignat alia rōne d. Re compensatio aliquid beneficiū d. pliciter fieri potest uero quidē modo ex debito iustitiæ ad quod aliquis ex certo pacto obligari potest. Et hoc de bitu attendi potest secundū quāti tatem beneficii, quod quis accipit. Et ideo ille qui accipit mutui, cuius usus est ipsa cõsumptio, non tenetur ad plus recompenstandū quam mutuo acceperit, unde cõtra iustitiam est, si ad plus reddendum obligetur. Alio modo tenetur aliquis ad recompenstandū beneficium ex debito amicitie, in quo magis consideratur affectus, ex quo aliquis beneficium contulit, quam quantitas eius quod fecit, & tali debito non competit ciuili obligatio per quam indicitur quædam necessitas, vt non spontanea recompenratio fiat. Igitur erit iustum si fiat. Et potest poni exemplum, vt si petam, vt pro me aduocet, filium meum instruas, pro me fidei iubeas, vel Romam uadas, & idem quod hic tenet Hostien. in summa, eod. tit. s. h. uerba uerba. quid si tibi, & Ana. in d. c. si.

b. Sed ex gratitudine. ] Ange. in leg. sed si lege in §. consuluit. ff. de pecu. hæred. refert Innocen. in capitulo. tuam, de etat. & qualita. dicentem, quod procurans beneficium in curia, vt se exoneret ab obligatione antidotali est symonia. c. i.

c. Tali modo in pactu ] Hoc idem est, quia illa onera inerant ex natura rei tanquam debita, unde deduce re illa talia onera in pactu non est aliud nisi declarare, quod prius inerant. Facit no. in c. fi. eo. ti. & no. q. Alexan. & Moder. in l. 1. ff. de leg. 1. & uoluit. Lau. rē. de redul. p. is, in 2. parte sui operis. 2. oppo. & Carlin. c. consulti. eod. tit. q. dicit qd si obligatio naturalis de ducit in pactum eo modo quo debitor est obligatus, non uidet illi citū. s. q. tur. Ioa. de Ana. in d. c. cõsultuit, eod. tit. sup. gl. in uer. sperat. Et ideo iniuriæ reprehendit qd angelicū in hoc non aduertit ad litteras angelicæ quia ipsa non dicit q. oriat ciuili obligatio sed naturalis tatum. Causa est de fittere. pp. fida lum proximi. d. Reg. secundū Greg. de Arimi no ] Idē dicit Io. de Ana. in d. c. fin. Nec obstat si dicatur q. dñs intendat sibi pstrari operas p colonum ratione mutui, & colonus ea dõrone scilicet mutui operas exhibet, alias non exhibitur. Et sic propter mutuū

quia non fit v. fur. Quod etiā tenet Hostien. in summa quia istud non est exigere plusquam uelit natura cõtractus. Facit ad hoc capitu. significasti, de ele. c. i. & quæ ibi nota Pano. Secus esset quando simpliciter deduceret in pactu, vt sibi remutaret, quia sic esset v. fur. & sic intellige & limita prædicta, & Tho. vbi supra cum qui Archidiazco. concordat.

7. Vtrum domini qui mutant rusticos, vt eorū possessiones colant sint v. furij. R. secundum Greg. de arimino d in quæstio. de monte quod non, si istud cõcurrat. s. quod alias satis faciet ipsi rustico de operibus positus ad colenda possessionem, secundū quod iustum est. Secus esset si subtraheret aliquid propter mutuum, quia v. fur. esset. Idē dicendū est de eo qui concedit terminum, vt trahat emptores ad suam apothecam, vel ad suum molendinum dominus lucrum percipere videtur & colonus dandum, quia respondetur, quod licet sic mutuantur exhibentur operæ a colono, ille tamen non sunt ei lucro, cum illas iusto precio vel fructibus emat, & probatur per simile. Pone quod colonus conducatur colonum ad certum tempus pro certo precio, & precium tradat antequam colonus incipiat ipsi dominum operari, post modum colonus non uult operari, nisi dominus mutuet sibi certam pecuniam summam, dominus autem mutuatarius, erit ne talis dominus v. furarius, si colonus exhibet operas? certè non, quia nihil recipit dñs imo magis grauatur, vt manifestè patet. Confirmatur, quia si diceret emus istum dominum v. furarium esse, ergo esset ei uice ff. restitueret, ergo ipsi colono, & sic colonus haberet duplicatum iustum precium, & dominus his solueret iustum precium. quod inconueniens facit. quod ff. infra. §. 2. Si ergo non uis operari que debes, si non

tuo tibi, ut opus exhibens nihil aliud est quam redemptio vexationis meae. iuxta .c. dilectus, de symo. Adde quoque no. Bal. in l. rogasti. §. si tibi. ff. de cert. pe. Quod si in possessione mea non inuenio laboratore, nisi mutuum ei centum, si mutuo non sum utarius, quomodo ad illas operas tenet? Respondo locationis, non autem ex mutuo, unde ipse non proficit mihi lucrum sed verum exhibet debitor, ar. l. si in di. partem. ff. de contrahenda. em. p. n.

a Molendini.] Volunt Lau. q. 6. 40. & Io. de Ana. in c. si. de usufr. quod iste coheredus pecunia est imeretur, quod videtur dicitur, b. Toi. Calde.] Idem Pe. de Peru. trac. de duo. fra. 4. parte. 3. q. volens restitutionem fieri pauperibus, sed errat, vt hic dicitur.

c. Ematur pecunia.] Si em subreptor consideratur doctor mutans hic modo, non ex mutuo simpliciter efficitur famulus, sed ex sua doctrina, & hoc est intentio auctoris hic, cui dicit, si alias ita bene satisfacit eis talis doctorum peccare possit quam indebit appetit, maxime si hoc in prejudicium alterius doctoris reddiderit,

num, a vel ad scholas, & huiusmodi, si nullum damnum incurrun, & ita bene & facilliter ei satisfiat ab ipsis mutuatibus sicut fieret ab aliis per eandem rationem. Et ideo Ioan. an. Calde. b. in d. ca. fina. & Ioan. and. in mercu. super regula peccatum, & Lau. de Rod. floren. in 2. parte contractuum suorum. qu. 38. & Rodo. & multi alii qui tenent quod sit usura, debent intelligi quando propter hoc magis grauantur vel non ita bene satisfiat eis ab ipsis mutuatibus, sicut fieret ab aliis, vel quod hoc deducit in pactum simpliciter. Secus si mutuat usque, quo vadat ad scholas. Nec obstat quod efficit maioris concursus & fame, quia tale quid sperare non facit usuram cum non ematur pecunia. c. Similiter non obstat quod auferat eis libertas indirecte ex quo reuocatur mutuum, quia non est uerum. Nam cum mutuanus possit tunc sui mutui limitare. l. uinum. ff. de cer. pet. non auferat eis libertatem si mutuat donec uadant ad eius scholas, vel molendina, sed pignus terminum mutui sui, & sic tenet sicut tenet etiam S. Bernardinus in suis contractibus, aliter ois multitudo esset usuraria cum non possint hodie fundi sine mutuo locari colonis.

6 Vtrum mutuanus centum Ioanni cum pacto quod det sibi 50. in numeratis, & alia. 50. in debitoribus, vel in rebus puta in panibus & huiusmodi, & ipse promittat sibi soluere centum in numeratis, quos debet

cores & res steriles non accipisset Ioannes nisi propter mutuum de 50. sit usurarius. Respondeo. Secundu Lau. de Rodul. i. suis tractibus quod sit i fraudem. & ideo cum grauet Ioannem nomine mutui, erit usura, & concordant Bal. in l. cum allegat. C. de usur. g. alleg. Bar. in l. uir. ab eo p. illum. tex. de iur. do. l. de cum ratione mutui aliquid uedit debitori pro debito pretio. l. 4. qu. ff. de iur. i. s. raueris. Idem dicitur quando emittitur minus iusto propter anticipationem solutonis secundum Thom. ubi supra quod bene non. quia multum practicitur iste contractus.

7 Vtrum gerentes negocia stipendiorum, scilicet recipiendo pagas eorum, & faciendo alia obsequia, & mutuo eis in necessitatibus eorum recipiendo certum salarium sint usurarii. Respondeo. Lau. in suis contractibus, quod non quantum ad id quod recipiunt ratione mutui sicut usurarii. Idem dicitur de collectoribus dominorum quia communitatibus aliquid accipiunt, ut mitius cum eis agant expectando quod licite accipiunt si ratione laboris & expensarum accipiunt, sed si ratione expectationis, sic est usura. concordant Io. ubi supra.

8 Vtrum cuius qui mutuat communitati ut euitet collectas, sit usurarius. Spec. tit. de usur. tenet quod non, quia aliud est de suo non tribuere, & aliud non capere. l. proculus. ff. de dam. infect. & aliud non acquirere, aliud non amittere. l. 1. §. si. is. qui bona. ff. de col. honor. & aliud lucrum, aliud sumptus quos erat facturus. l. filius. ff. de legatio. & aliud poenam euadere, aliud aliquid lucratum percipere. C. de iuris. l. cum allegas.

secundum Sal. in aut. ad hoc. C. de usur. q. 13. in fi. sed quod sit usura dicit se hoc accipere non potest. vide Ana. in c. 2. de magi. d. Tenet quod non.] Pone tu casu sic, Communitas accepit mutuo centum & quodam batoro illi pro eo, hoc pacto, quod donec sit ei factus factus non tenent soluere collectas praeteritas non solutas, & ita dicitur fuisse. Demum communitas soluit debitoribus & post collectas praeteritas non solutas tanquam usuras & q. Io. An. inquit interceperat & incerta de his imponunt, est usura. Io. an. in d. de Anch. c. 1. & vbi ibi Io. Cal. si sit mutuat ut non soluat ad quod aliis non tenent non est usura. ita vt sentire Iun. in d. c. 1. Et declarata sic literaturam dicit extra ordinaria. id est iniusta quia sine causa, ordinaria autem iniusta quia, scilicet cum causa, si mutuat ergo ut euitet extraordinariam, scilicet iniustam, non est usura, si autem ut euitet ordinariam, id est iusta est usura, & hoc sentit Pr. de pla. usura. §. 10. & §. 50. & sic intellige. Ioan. And. hic, & sic tenet.

b. Fudum in pignus.] Dominus potest rem suam alteri seu datum in pignus recipere. Quod ergo dicitur quod in re propria non potest consistere pignus. l. neque pignus. ff. de reg. iur. intellige de re propria omni iure. Sed si unus habet dominium directum accipere in pignus in qua re alius habet dominium utile. cap. primo. & cap. conquisit. de usu. facit quod non in leg.

quod pars hinc dare & remittere est usura, & ita sequitur quod communiter docet. Ita dicitur, h. c. de Ana. in c. cōsoluit, eo. ff. de Car. ibidem dicit quod si cōtingat crederet excusari ab aliqua collecta usura est, quia istud est lucrum accedens mutuo. si vero cōtingat quod nulla legas. Ioan. And. & do. Ant. to. in c. consuluit, de usur. limitant dictum Spec. quando collecta esset incerta, & sic non est extraordinarium. Sed si esset certa & ordinaria, esset usura. Ratio quia idem est remittere, quod dare capit. ueniens, et primo de testam. 8. quaestio. tertia, talia l. quin etiam dige. de calum. Et hoc tenent.

9 Vtrum ille qui mutuat 10. illi qui sibi debebat alia decem quae sibi denegabat cum tali pacto, quod satisficeret sibi opportunè de 20. sit usurarius. Respondeo. quod non secundum Hostien. in summa eod. tit. & ideo illud uerbum quod dicitur positum in diffinitione intelligitur quod dicitur scilicet ad lucrum, vel super abundantiam, vel quod dicitur quod extimabile pecunia quod sit plus, d. c. cōsoluit, & l. 4. q. 3. per totum.

10 In quibus casibus accipitur ultra fortem sine usura. Respondeo. secundum glo. & doc. i. c. cōquest. de usur. inuenio. 12. casus.

11 Primus quado ecclesie vel laycus recipit a suo ua

naturaliter, in §. nihil. c. ff. de acq. re. dom. & in l. i. domus. §. in d. leg. l. cum si. ff. de acq. re. dom. & in l. i. diuortio. §. ob donationem. ff. de sol. mar. c. Prudus. §. licet deducis expensis habes. §. Fructus. §. si. & si quis tenendo possessionem in pignus laboros substatuisset notabilis quo cōpurre in forte, uide Ro. in sing. fo. 21. De fructibus pignoris, dicitur vel usufructuarii pignoret domino vel proprietario. De quo supra. Feudum. §. 33.

13 Tertius quando quis retinet possessionem meam possum in pignore accipiendo fructus & meos facere sine usura, quia recipio tantum meum, de usur. d. capit. primo, & d. c. conquisit. secus esset in possessione alterius in pignore accepta, quia usura esset faciendo fructus suos quia reciperet ultra fortem non suum, de pignoro. cap. illo uos.

14 Quartus quando sine omni pacto & Spec. recipitur gratis oblatum, unde prima quaestio. secunda ca. sint nullam inquit tex. obligatio suscipiendi culpam exculam ingerit, que non ex ambientis petitione procedit, intellige quod dans liberaliter dat sciens se non teneri, nec credens creditorem hoc exigere, & recipiens recipit liberaliter ut supra dictum est. Restitutio in uerbo. Usurarius.

fallo feudum in pignus, b. de quo supra feudum. §. 31. 1. Secundus quado emphiteota vel usufructuarii pignoret domino vel proprietario. De quo supra. Feudum. §. 33.

13 Tertius quando quis retinet possessionem meam possum in pignore accipiendo fructus & meos facere sine usura, quia recipio tantum meum, de usur. d. capit. primo, & d. c. conquisit. secus esset in possessione alterius in pignore accepta, quia usura esset faciendo fructus suos quia reciperet ultra fortem non suum, de pignoro. cap. illo uos.

14 Quartus quando sine omni pacto & Spec. recipitur gratis oblatum, unde prima quaestio. secunda ca. sint nullam inquit tex. obligatio suscipiendi culpam exculam ingerit, que non ex ambientis petitione procedit, intellige quod dans liberaliter dat sciens se non teneri, nec credens creditorem hoc exigere, & recipiens recipit liberaliter ut supra dictum est. Restitutio in uerbo. Usurarius.

stingui, aut consequitur istam poenam propter delictum commissum in ipsam rem vt in damno dato, & tunc illa poena debet restituere domino pignoris. leg. & ita cum ibi not. ff. de petito. heredi. Aut propter delictum commissum in persona occasione rei puta quia fuit iniuriam passus propter rem, & tunc non tenetur restituere. l. bouem. §. si quis seruum. ff. de edili. edic. & l. vbi. de petito. heredi. Aut propter delictum quod respicit vltim rei, vt in furto, & tunc tenetur restituere rem, & non poenam, secundum ea que habentur in l. manifestissimi. §. sed cum in secundam. C. de furtis. Aut ad eum non pertinebat

per tuncbar vsus rei, & sic debet totū restituere, d. l. si pignore. Et facit qd non. in c. clarum, fecit d. de testam. Sequitur Ana. in c. 1. de vsu. Et in lu. membro d. qd creditor con sequit pona ab alio, sed qd si ip se a me conseqtur. Dicit Bar. v. b. q. tunc, aut illa pena succedit loco rei amitte, debet restituere. v. l. quous. ff. de iure do. aut non succedit loco rei meo, vt in futuro, & tunc non debet restituere, d. l. si pignore. 3. Rursum in pona cōditionali, si est dicit, ratio manente p. q. l. id q. pena nomi ne tu sua glouff. de solu. aut cose que solui pona ab alio, & tunc aut ex p. sione mea, & dicit restitu. d. §. aut ex p. sione mea, & tunc aut illa pena succedit loco rei amitte, & dicit restitu. l. v. b. in fi. l. sed & si, in priu. cipio. ff. de p. ricio. haredi. aut si succedit loco rei & non restitu. d. h. v. b. de p. r. h. e. add. Bal. l. i. v. b. ex q. r. c. de p. ricio. & cōmo. & rei veni. d. ca. & Bar. in l. p. r. c. de edil. s. d. o. & text. & Bar. in l. viditor de haredit. vel a. i. o. vendi. 2. c. c. s. t. a. n. t. e. J. De hoc v. b. ex tex. in l. 2. ff. de eo, q. cer. lo. gl. e. in c. irabit. C. de ad. smp. & Inn. in c.

15 Quintus quando recipitur ratione interesse recipitur, & not. secundū Pe. de Ancha. & do. Anto. in c. salubriter eo. ti. & Pa. in d. c. conqueffus, quod interes se cōstitit non solum in dā non habito, sed in lucro cessante, a dummodo lucrum cessans esset in actu, hoc est quod p. babiliter fuisset, qd sic dicitur peti qd aliquo modo est, secus esset si solum esset in possibilitate, quia sic dicitur potius non esse, hoc patet per l. si iactum, reus. ff. de act. emp. & ven. Vbi patet qd licita est emptio, que fit de sola spe probabili quasi in actu, & idem de partu futuro. l. nec emptio. ff. de contra. hen. emp. Secus esset de eo quod est solum impossibilitate, ex quo patet quid dicens dum de multis casib, quos inferā pro maiori declaratione.

16 Quid de illo qui nō soluit ex culpa sua creditori solito mercari in termino debito. B. q. tenet ei ad lucrum cessans iudicio bonorum mercatorū. Et id talis creditō licitē recipit ultra sortē. Idē dicit de illo qui volebat negociari vel possessionē emere, qd licitē recipit ultra sortē tantum quantum lucratur fuisset verisimiliter vel habuisset de fructibus possessionis, aut alteri p. dūmodo. s. p. currant. Primū qd cōputet pericula & expensas, quia lucrum intelligitur deductis exp. s. & laboribus & periculis. l. 1. c. de fru. & lit. exp. & l. fructus. ff. solu. ma. Secundū qd non sit eius intentio lucrādi p. ricipaliter per hanc uia sed potius per mercantiā vel emptionē. Tertium qd non contrahat pactum ad sem p. sed ad aliquod tempus, quia aliter quod ad iudiciū humanum uideretur quod potius uellet lucrari isto modo, quam per aliam uiam. Quarum quod ille cui, mutuat non sit in tanta necessitate, & creditor in tali opulētia quod non teneatur gratis mutuate, quod quando sit uide Eleemosyna. S. 1. Quintum qd id quod accipit sit uerē interesse suum probabiliter, & pro interesse accipiat, aliter esset usura, idem dicit secundū Inno. & Ray. de illo qui merces uolens de ferre ad alium locum, quod licite plus accipit quantum eximat lucrum, quod habuisset si p. raxa p. curant. Sed Hof. dicit qd hęc opi. Inn. & Ra. multos duxit ad i. n. l. o. an. uero p. cor. d. c. d. e. qd si statū p. cū soluit, cessat ratio Ho. & ē uera opi. Inn. si uero p. cium non statim soluit, sic non licet, & Inno. itellexit qd p. cium statim soluit. Et hanc dist. Io. An. sequū Io. Cald. Pet. de Anch. & Henr. Boic. in c. ciuitate de usu. & Laur. de Rodul. in suis cōtractib. sed d. Anto. In d. c. in ciuitate dicit qd etiā, si precium non statim soluit, qd licet quādo probabiliter est certum quod lucratur fuisset. Et quod dicit Ho. & Io. An. dicit quod loquuntur p. sumptuē. Sed qd certū est qd nulla fraus interuenit licet & p. sumptio ce dit ueritati. Idē tenet Pa. ibidē, & sic tenet cōscientia. Nec ob dictū Tho. ubi supra, qd dicit qd non licet deducere in pactū id qd de pecunia non lucratur, intelligit. n. qd p. dicta non concurrunt. ut patet ex ratione sua cum dicit, quia non debet uendere qd non adū habet, & potest multipliciter impedi diri quia istis concurrentib. nō potest impedi diri aliter, nisi sic intelligeretur contradicere sibi ipsi ibidem, ubi tenet licere deducere in pactum recompensationem damni per quod subtrahitur sibi aliquod quod debet habere & contra id quod expresse tenet. 2. 2. quæstio. 6. 2. articu. 4. de quo infra S. 77.

17 Quid de illo qd habens ducentos duca tos tradit. c. Ioāni. p. suis necessitatib. expē dendos cum pacto qd tantum sibi ultra sortem redderet, quantum lucrabuntur alia ca. quæ ponit in negociationem. B. Innocē. & Io.

18 Vtrū ille qui uendit possessionē uel quid simile, & tradit emptori possit si emptor nō sibi soluit in termino post terminum fructus possessionis suos facere sine usura. B. gl. in d. c. p. que stus quod potest in pign. accipere trasacto termino & fructus suos facere, secundū doc. & in hoc casu habet actionem ex contractu uel offō iudicis ad interesse, secundū Hof. C. de act. emp. & u. l. 2. & ff. d. actio. emp. l. 2. & qd licet habes gl. i. l. 2. c. d. u. u. & i. l. cura bit. C. de act. emp. & u. l. Et idem dicit si quia non uult soluere precium tradendo uult & conuenit ut sibi soluat fructum seu pensio de bita, donec precium soluerit, est in d. l. curabit, & uide supra. Emprio. S. 5. & ex his patet quod lucrū cessans licitē exigitur sine usura, & pro hoc ē text. in l. 3. in fi. ff. de eo, quod c. p. r. Io. & i. d. l. curabit, & facti quod nō. in l. iulian. S. offert. ff. de emp. & uend. & qd not. Innoc. in c. sacro de senten. excom. & docto. in d. c. conqueffus.

19 Respectū dāni emergētis tenet i. hō. ubi supra licere pro cuius declaratione quæritur. Vtrū fideiussor qd pro defectu debitoris p. uis fuit accipere sub usuris ut soluere creditori, uel soluit usuras & capitale creditori, qd iurauerat qd possit ipsas exigere a debitore. Resp. quod sic, & omnia dāna que occasione debiti habuit, quia seruari debet in demnis, de fideiuss. c. 2. de foro compe. c. ff. li. 6. ff. de act. emp. & u. l. si sterilis. S. cū per venditorem. ff. mand. l. si mandato. S. si fideiussor. ff. de adm. tur. l. 2. S. vlt. Et hęc est communis opinio licet Alanus contradicat d. vsuris soluitis. Sed tu dicit secundū eam distinctionē de qua habes supra. Fideiussor. S. 16. Vide in c. debitoris, de iureiuran. ubi bona gl. in ver. cogendi.

20 Vtrum liceat exigere usuras quas soluit ab eo qd nō soluit in termino. Resp. quod sic, si duo concurrat. Primum si illi dixit quod erat ei necesse accipere sub usuris. Secundum si non poterat aliter inuenire mutuum, nisi sub usuris, secundum Alexand. de Ales. Facit pro hoc ca. quoniam c. 14. q. 6. 4. & c. q. quis de clericis. l. 2. q. 2. Posset etiam dici qd etiam si mutuum posuisset inuenire gratis quod nihilominus poterit exigere usuras solutas, quia non tenetur, se alteri obligare, qd faceret si mutuo acciperet gratis. Sed tamen primum est æquius.

21 Vtrum ille a quo emi lapide tigna & huiusmodi, ex quibus non percipitur aliqui fructus, teneatur mihi soluere usuras qua solui, ut sibi satis facerem, si ipse non mihi tradidit prædicta in termino, sed fuit in mora. Respond. secundum Bald. in l. usuras. C. de usur. quod sic tanquam interesset. Facit text. not. in l. lucius titius secundum vnam lectionem. ff. de actio. emptio. & venditio. Idem tenet Innocent. dicens eum esse in similibus contractibus puta locationibus, & huiusmodi, concordant. Lan. de Rodo. in suis cōtractibus, sed Salyc. in d. l. vsuras reprobat Bal.

22 His patet J. Tu dicit qd d. d. o. p. i. Aut trasactu dominii possessionis, aut non primo casu non possunt lucrari fructus possessionis nisi per interesse, aliter est usura secundū Alex. Lombard. in 4. di. 45. Aut non est trasactu dominii possessionis, & tunc possunt habere fructus, & habes illos de possessione materna, & ideo nō potest percipi qd non sit trasactu dominium qd in iustro sit mentio d. affectu. Et hoc tenet. Dixi supra emptio. S. 5. b. Tu dicit Io. de Ana. in c. 1. de vsu. dicit si debitor, & fideiussor se obligauerunt ad vsuras, si fideiussor soluit si reperit, qd erant in debito, nisi de dist. pignora qd soluit dist. ad, nisi vsuras soluit, set, qd tunc reperit secundū communiter doc. in d. c. 1. licet do. Ant. aliter dicit qd plene habes i. ca. debitoris de iureiur. & Bal. in l. cōstitutionib. C. de vsur. dicit qd de natura si de iustis est qd fideiussor seruāt indēnis, licet homo sit ei permissu expresse, qd hoc inteltraci. qd tex. sing. in c. p. r. c. de f. p. r. c. alius magna esset iniquitas secundū l. 1. Ate. si fideiussor indāno perma neret. Si autē vterque promitte.

23 Vtrū ille qui dedit possessionē uel quid simile, & tradit emptori possit si emptor nō sibi soluit in termino post terminum fructus possessionis suos facere sine usura. B. gl. in d. c. p. que stus quod potest in pign. accipere trasacto termino & fructus suos facere, secundū doc. & in hoc casu habet actionem ex contractu uel offō iudicis ad interesse, secundū Hof. C. de act. emp. & u. l. 2. & ff. d. actio. emp. l. 2. & qd licet habes gl. i. l. 2. c. d. u. u. & i. l. cura bit. C. de act. emp. & u. l. Et idem dicit si quia non uult soluere precium tradendo uult & conuenit ut sibi soluat fructum seu pensio de bita, donec precium soluerit, est in d. l. curabit, & uide supra. Emprio. S. 5. & ex his patet quod lucrū cessans licitē exigitur sine usura, & pro hoc ē text. in l. 3. in fi. ff. de eo, quod c. p. r. Io. & i. d. l. curabit, & facti quod nō. in l. iulian. S. offert. ff. de emp. & uend. & qd not. Innoc. in c. sacro de senten. excom. & docto. in d. c. conqueffus.

24 Respectū dāni emergētis tenet i. hō. ubi supra licere pro cuius declaratione quæritur. Vtrū fideiussor qd pro defectu debitoris p. uis fuit accipere sub usuris ut soluere creditori, uel soluit usuras & capitale creditori, qd iurauerat qd possit ipsas exigere a debitore. Resp. quod sic, & omnia dāna que occasione debiti habuit, quia seruari debet in demnis, de fideiuss. c. 2. de foro compe. c. ff. li. 6. ff. de act. emp. & u. l. si sterilis. S. cū per venditorem. ff. mand. l. si mandato. S. si fideiussor. ff. de adm. tur. l. 2. S. vlt. Et hęc est communis opinio licet Alanus contradicat d. vsuris soluitis. Sed tu dicit secundū eam distinctionē de qua habes supra. Fideiussor. S. 16. Vide in c. debitoris, de iureiuran. ubi bona gl. in ver. cogendi.

25 Vtrum liceat exigere usuras quas soluit ab eo qd nō soluit in termino. Resp. quod sic, si duo concurrat. Primum si illi dixit quod erat ei necesse accipere sub usuris. Secundum si non poterat aliter inuenire mutuum, nisi sub usuris, secundum Alexand. de Ales. Facit pro hoc ca. quoniam c. 14. q. 6. 4. & c. q. quis de clericis. l. 2. q. 2. Posset etiam dici qd etiam si mutuum posuisset inuenire gratis quod nihilominus poterit exigere usuras solutas, quia non tenetur, se alteri obligare, qd faceret si mutuo acciperet gratis. Sed tamen primum est æquius.

26 Vtrum ille a quo emi lapide tigna & huiusmodi, ex quibus non percipitur aliqui fructus, teneatur mihi soluere usuras qua solui, ut sibi satis facerem, si ipse non mihi tradidit prædicta in termino, sed fuit in mora. Respond. secundum Bald. in l. usuras. C. de usur. quod sic tanquam interesset. Facit text. not. in l. lucius titius secundum vnam lectionem. ff. de actio. emptio. & venditio. Idem tenet Innocent. dicens eum esse in similibus contractibus puta locationibus, & huiusmodi, concordant. Lan. de Rodo. in suis cōtractibus, sed Salyc. in d. l. vsuras reprobat Bal.

a Sed ut teneat de Laur. 2. par. q. 119. Et Ana. in d. c. 66. ff. ubi etiam est glof. b Cōcor. Pet. de anchor. post. Ioā. and. Idem tenet Salice. in aut. ad hoc. C. de usufr. q. 16. & Archi. in c. fura, & c. f. 1. q. 3. Lau. de Rodul. i. trac. usufr. q. 14. d. Ca. & lo. 2. an. in c. fi. de usufr. c. Respon. q. sic] V. de usufr. maritus percipiat fructus rei dotalis antequam sustineat onera matrimonij non facit ipse fructus suos, sed accipit fructus, vel aliquid ex te. est. i. l. uideamus la. 2. §. ante matrimonium. ff. de usufr. & l. dotis fructus. 3. respon. ff. de iure do. & gl. in d. c. salubriter & facit ratio. dicit salubriter. Quis propter onera matrimonij cedunt sibi fructus. Vnde ex quo non sustinet onera nec fructus habebit. Et vide Bartol. in aut. dos. data. C. d. bon. antenup. d. Quia ante morā ista sunt opi. d. Anto. in d. c. salubriter, de his in multa est in d. Ioan. de ana. ibidem Sed vide tur uerum, quod hic elicit ex multis dicit. e Quod fructus non excedat. Bald. in l. fin. §. preterea. C. de iure do. dicit q. p. d. c. salubriter, sunt pmissi usufructus in dote, tamē istud dicitur esse verum de usufris

Bal. dicens quod interesse usufruarum quas soluit non debet imputari debitori ante moram, sed ut teneat primam opinionem quando accipit sub usufris taliter quod alio modo non accipisset, nisi propter complacentiam vel utilitatem quam consecutus erat ex tali emptione, & ideo cū talis ex falsa pmissione priuauerit cum tali utilitate vel complacentia quā plus uel tantum extimabat quantum interesse usufruarum. Ideo talis ei tenetur. Et sic concordat. 22 Vtrū recipiēs denarios sub usufris q. postea autoritate ppta alicui amico sub eadē uisura mutuat, sit usufrarius. R. Monale tenet q. sic. Sed Ioan. cal. in repetitio ne. c. fi. de usufris, distinguit q. aut facit ut usufrario satis faciat & se indēnē preseruet. Et sic licet, quia nō fit stipulatio usufruarum, sed ut euitet damnum. (qd licet) u. c. si quis clericus. 14. q. 4. quoniam non tenet cum vno dāno alteri subuenire. ff. de pcept. uer. l. qui seruandū, in prin. aut facit alio respectu quā ut se seruet indemnem. Et sic nō licet, & cetera uera opi. Monale. puta quia licet nō mutual ser amico non ppter ea uolebat soluere usufrario. Cōcor. Pet. de Anch. post. Ioan. An. b in c. i. eo. lib. 6.

23 Vtrū ille qui occasione mutui labores subiciit vel damna possit in re compēnsationē facere fructus pignoris suos sine usura. R. Ho. in sū. q. sic, de re. ec. nō alie. c. ad nostram, vel etiā aliquid pro labore licitē p

cipit ultra sortem, secundū eundem ibidem. 24 Vtrū liceat mutare sub usufris isti qui usurpar meam quod alter nō possim habere donec sim satisfactus. R. secundū. Alexan. Lombar. q. sic quia non recipio alie num secundum meū, facit. c. ab illo. 14. quæ. 4. & c. 1. & 2. de usufr. Quod limitat tamen nisi scandalum sibi imineret uel alii, quia tunc non liceret. 25 Vtrū gener q. accipit pignus certas possessiones a sacero pro dote nō soluta faciat fructus suos. R. q. sic, et ex. est in cap. salubriter, de usufr. intellige si primo cōcurrat q. si sine onera matrimonij, ut in fi. d. c. salubriter, & l. pater, in prin. ff. de dol. exce. Sed quod dos sit promissa simpliciter. Nam si dedit terminū de dote soluenda, nihil possit recipere, quia ante moram nihil debet & potuit uxorem accipere sine dote dicat ergo gener Ego sustineo onera matrimonij vel ducendo sustinebo, da dote, & si focer non potest, dicat ei, sustineo onera matrimonij dando mihi possessionem in pignus, ut ex fructibus sustineā. Dicit etiam Panormitan. in dict. capitu. salubriter, quod si gener accepit pignus, & postea dedit terminum focero de soluenda dote, quod nihilominus poterit bona conscientia tenere fructus pignoris, quod verum credo quando dedit terminum ad reddendum pignus, aliter non. Tertio q. fructus non excedant onera, quia causa cessante cessat effectus, de appeli. cum cessante, & communiter onera extimantur secundum quantitatem dotis, nam mulier secundum quantitatem dotis, est alimentanda. l. si cum dote. §. si autem. ff. solut. matrimo. & cap. per uestras, de dona. inter uir. & vxor. Quarto secundū Ioan. And. dominus Anto. & Ioan. de Lig. in d. cap. salubriter & Lauren. de Rodul. in suis contractibus, oportet q. fructus subiciat sortem. Vnde secundū eos non liceret genero recipere cautionem uel pmissionem cum pacto q. interim q. dos non soluat

pro  
reducibilibus ad interesse non da immensis. Vnde recurritur ad moderatā cōsuetudinē regionis. Et sic v. vel lē, q. si fructus & qbus in d. c. salubriter, essent ultra alimenta cōdecencia confide, rara quantitate dotis deberet in sortē computari. Quod dicitur dicitur Ana. i. d. ca. salubriter. 2. col. est ualde notandum.

26 Vtrum mutuans summam pecuniam debitam pro dote genero prafato, & recipiens ab eodem possessionem quā ipse in pignus habet a focero pro dote faciat fructus suos sine usura sicut gener facit. Respon. Bald. in rubrica. C. de usufr. quod non Ratio, quia mutatione personæ mutatur priuilegium quotiens persona est immediata eam priuilegiū. l. r. C. de impo. lucra. descrip. & l. Jo. catio, alias incipit licitatio. §. si ff. de publica. Sed hæc non est ratio, quia istud non est priuilegium propter dote, sed ius commune propter intetesse. Ideo cum iste mutuans non propter interesse, sed propter lucrum accipiat fructus ex mutuo erit usufrarius edicit tamen Rodo. quod si mutualet liberaliter & gener sibi similiter li Sum. Ang. Pars I.

27 Vtrum emens a genero uisuram possessionis faciat fructus suos. Respon. quod sic, & nec ibi potest esse usura, nisi fingeret emere cum uendat mutua. Facit pro hoc quod dicam infra. §. 66. 28 Vtrum hæres de mariti sine usura similiter faciat fructus suos. Respon. secundum Ioan. An. & Pa. in d. cap. salubriter, quod non, quia ratio est diuersa. Nam hæres statim possunt se expedire reddendo illi pignus quod non potest maritus, & de iure iur. tua no. s. el. 2. 29 Vtrum relicta cui hæres obligant prafatam possessionem faciat fructus suos Respon. Inno. & Ho. Ber. & d. Anto. in d. c. salubriter, tenent quod non, sed computabuntur in sortem. Facit l. ticia. ff. de solu. Sic ergo cauta & faciat possessionem uendit uel in solum sibi dari. l. a. diuo pio. §. si su per rebus. ff. de re iudi. Sed ego credo contra trarium, & si non habet aliunde, unde uiuat quod facit suos fructus licitē. Et etiā teneo quod potest recipere certum quid annuatim ab hæredibus donec sibi restituant dote, ut supra, dixi. Dos. §. 28. 30 Ex prafatis pater quod ratione interesse uel lucri cessantis uel damni emergētis aliquid accipere ultra sortem non est usura. Sed aduertendum est quod quando interesse euenit ratione lucri cessantis siue

mentur restituere. Hanc opi. sequitur Lanren. q. 31. Sed pone q. mulier cuius marito data fuit possessio in pignus moriatur relidis filiis. Nunquid illi filii computabunt sibi fructus in sortem. Respon. dicit q. sic. Quia ratio cap. salubriter cessat, ex quo cessant onera matrimonij. Tō quia mutata persona mutatur priuilegium secundum Bald. in rubrica. C. de usufr. & istud tenet Anan. in d. c. salubriter, ubi subdit. Sint ergo cauti hæres, de. & filii mariti & uxoris, ut solent mariti pro uxoris in hereditate ut pignus in hereditate adiu dicit, donec soluantur sibi. ¶ Facit l. ticia. Adde l. futeinus primo respon. ff. de quibus cau. in poff. ea. & l. prima. §. sine ff. de usufr. in poff. l. mit. Sed ego credo contra. An autem ualeat statum dispensationis certum quod mulieri donec soluat sibi dos, uide Pa. in c. de prudētia, de do. post. di uor. resti. & Alex. conf. 203. ut si processu & c. Et q. notauit sup. Dos. §. penul. M m ex



a. Sive ex absentia] Pone exemplum. Ego vado emere possessionem qua habeo pmanibus, tu petis a me mutua illa communi, ego volo interesse ex absentia possessoris, & in fine annis, no reddere mutua ex culpa, ille vadit possessionem & sic abest alter? possessio, peto a te interesse, & scilicet.

b. Vel de fructibus] Pura quia serui mortui sunt.

c. Non dicitur excedere duplum] Bar. in d. l. unica. C. de sent. q. pro eo qd in pro, dicit qd licet in infanti iuretur, ut liquidetur, sed taxat, qd duplum no excedat, ut d. l. unica. Et de hoc plenius p Bar. ibid. 7. col. uerf. uenit, ad ultimam partem, & ibi e. uide Bal. & in l. fin. in princ. C. de fur.

d. Interesse intrinsecum] Debet dici illud quod est ipsa res, seu eius utilitatio, prout accipitur i. l. unica. C. de sen. que p eo, quod in p. ite illud quod e immediate ex ipse re, ut fructus, parcas & similia. Ha uero qd uenit occasione, rei no ex ipse re debet dici extrinsecum. Vnde glo. in d. l. unica, dicit. Hec dicitur ex qua res, aut est heres, infirmitate est interesse extrinsecum, qd no est ex ipse re, sed occasione rei contingit hac Bar. in d. l. lege un.

ex absentia uel destructio ne rei alterius extimatio non debet deduci in infinitum, sed ubi res principalis est extimatio non debet excedere duplum rei principalis secundum communem extimacionem ipsius rei, ubi uero res no ha bet communem extimacionem, quia alia non est qua communiter uendatur, uel ubi res est incerta, ut uerbigratia, captura. piscium de qua in l. si actum. ff. de actio. emp. pro. & uen. tunc extimatio fiet arbitrio boni uiri, licet excedat duplum, adeo tamen quod immensum non excedat, ut l. 1. C. de senten. que pro eo quod inter. profer. Quando uere interesse auenit ratione damni emergentis, si hoc euenit ratione omissionis solum consideratur interesse solum intrinsecum, ut ff. de actio. emp. & uendi. l. si sterilis. S. cum per uenditorem. Exemplum frumentum no est datum emptori in termino, solum considerabitur illud quod plus ualuit quod est interesse intrinsecum d non quod animalia mortua sint, quod est extrinsecum interesse. Si autem interesse e uenit ratione omissionis, sic tenetur de extrinsecum damno. Exemplum promissum mihi dare frumentum in tali termino, propterea non prouidi mihi aliter. Et ex quo eu. non dedisti non potui prouidere, ex quo animalia mortua sunt sic teneris pro omissione & commissione, id est saltem promissionem saltem

in conscientia. Quod intelligo quando aliter sibi prouidisset, si non fuisset tali promissione fraudatus. Aliud exemplum. Dedit quis tignum uiolarum se iter nec aliquid dixit ementi, tenebitur etiam de ruinam soluta, & de pensione soluta, quod est interesse extrinsecum, ut l. Iulianus, in princ. ff. de actio. emp. pro. & uendi. Non tamen in infinitum. Vnde non uenit pensio domus per longum tempus sed uideatur quod ueniat solum prima pensio, ar. l. in hoc iudicium, & l. heratius. ff. de seruo corrupto, ubi corruptor serui teneatur non solum de seruo, sed de omnibus rebus quas asportauit tunc fugiens; non autem de aliis que postea successiue furatus est.

31. Sextus casus in quo licet ultra sortem exigitur est quado id quod capitur fit ratione pœne. Aduerte tamen secundum Sco. in 4. dist. 1. 5. ar. 2. quod si creditor mallet debitorē potius incurrere pœnam quam in termino sibi soluere esset usura. Similiter psumitur usura super pœna apposta mutuo, quado excedit interesse de quo dicit supra. pœna 5. 12. Itē prælumitur in fraudem usurarium quando apponens pœnam est consequens generari. Iulianus. S. idem. ff. de actio. emp. & uenditio. & extra de pig. illos uos. ff. de pigno. act. leg. uel uniuersorum. Item quado per singulos mēses uel annos dicit committi, aut ad hæc. C. de u. l. sumpra de corpore aut. de nullis mutu. agr. In iudicio tamen animæ B. si apponatur solum ut ille soluat in termino, quia de pecunia intendit aliud facere, tunc & magis cupit quod soluat quam pœnam committat, & uerisimiliter creditur pœnam non incur-

Et Bar. in d. l. unica columna, uerf. sculo tertio, op. po. & in undecima columna. e. Si autē interesse] Vide supra in d. l. unica, ubi dicitur de ista pœna conventionali uide. 5. pœna. S. 12. Et que ibi scrip. s. In iudicio est animæ. Ista bene eius confessioni. Concon. Hostie. Idem. Hostie. C. de iuram. de p. & d. An de Burti. in c. conuentus. in c. conuentus. de uen. p. ser. ser. 42. ar. 1. 5. m. Scot. in 4. dist. 1. 5. q. 1. p. pœna, est licita qd ponitur ut creditor seruetur inde mnis cu mora d. hitoris pœnerit. Et uideat uerius, qd creditor hœat suum interesse no p. Et ista signa qd hic ponitur ad probandum an dicitur pœna sit fraudem usurarium procedunt in foro contentio. no sicut pœnitentia. In qd in eo creditur cōfiteri. & c. Voluit. Et Pan. qd in foro animæ licet quod non tenetur imponere pœnitenti pœni sol uere, quæ sui uenit imponitur in foro contentio. fo. in d. cap. dilecti de arb. nisi est. set imposta ipso iure. De quo dicit supra pœna. S. 1. & adde singular. Inno. in c. sicur dignum de homi. ubi uoluit quod in foro animæ non tenetur quis ad emendacionem dilecti seu dampni, nisi fuerit in dolo seu lata culpa secus si fuisse in lata culpa uel leuissima, uide supra. Rapi. no. S. 1. Adde Rom. in fin. fol. 17. p. ridie. Vnde probio legis æquitate super. refectione damnorum non habet locum in foro animæ nisi modo prædicto. Refert & sequitur Panormita. in d. capit. dilecti. Sum. Ang. Pars II.

Etiam si excedat interesse] Host. & do. An in c. dilecti de arb. licent. qd non potest peti pœna nisi quantum interesse. Vide Ro. cons. 110. & Anch. cons. 117. Sed Inno. in c. siam. de penis. & Pan. in d. c. dilecti tenent prius. dicit qd etiam si excedit interesse potest peti, quia nihil tam naturale, quod patitur feruere. l. i. ff. de par. Vnde lex considerans difficultate que uersatur in probando interesse con sultit ut loco in interesse, apponatur certa pœna, ut sic releuet pars ab onere probandi interesse, ut in ff. de uer. ob. in fin. Et dicit S. Ber. de uen. p. ser. ser. 42. ar. 1. 5. m. Scot. in 4. dist. 1. 5. q. 1. p. pœna, est licita qd ponitur ut creditor seruetur inde mnis cu mora d. hitoris pœnerit. Et uideat uerius, qd creditor hœat suum interesse no p. Et ista signa qd hic ponitur ad probandum an dicitur pœna sit fraudem usurarium procedunt in foro contentio. no sicut pœnitentia. In qd in eo creditur cōfiteri. & c. Voluit. Et Pan. qd in foro animæ licet quod non tenetur imponere pœnitenti pœni sol uere, quæ sui uenit imponitur in foro contentio. fo. in d. cap. dilecti de arb. nisi est. set imposta ipso iure. De quo dicit supra pœna. S. 1. & adde singular. Inno. in c. sicur dignum de homi. ubi uoluit quod in foro animæ non tenetur quis ad emendacionem dilecti seu dampni, nisi fuerit in dolo seu lata culpa secus si fuisse in lata culpa uel leuissima, uide supra. Rapi. no. S. 1. Adde Rom. in fin. fol. 17. p. ridie. Vnde probio legis æquitate super. refectione damnorum non habet locum in foro animæ nisi modo prædicto. Refert & sequitur Panormita. in d. capit. dilecti. Sum. Ang. Pars II.

incurrere quado apposuit, poterit exigere sine usura, etiam si excedat interesse secundum Rod. quia interest publicè utilitatis ut pacta seruentur: si uero ponitur in fraudem usurarium, uel quando apposuit uerisimiliter et edidit pœnam incursum, aut magis cupit incurrere pœnam quam soluere, usurarius erit. r. 2. q. 2. fraternitas, & in c. legibus, de arb. c. dilecti. & qd ibi not. Item aduerte quod quando non soluit in termino propter impotentiam, uel propter non culpam suam, qd pœna non potest exigi sine usura, quia ubi no est culpa no debet esse pœna. l. sancimus. C. de p. Ergo exigetur ratione, excrefcentiam, que facit usuram. d. capit. foeneraueris. Item quando partem soluit non potest tota pœna exigi, qd obligatio est diuidua, de quo dicit supra pœna. S. decimo tertio, & decimo quarto.

32. Quid de statuto uel cōsuetudine qua ordinat, ut missus in possessione lucretur fructus ad rationē quinque p centenario, b donec sibi fuerit satisfactum, uel quod sibi detur insolutum id quod ualeat quinque, p tribus. Et Bal. in l. accepta. C.

Et dicit esse sing. sequitur etiam. Panormita in c. cum causam, de test. c. col. & in cap. quoniam contra. r. 3. colum. de probatio. Heli. in procm. decret. & in c. sicut dignum, de homi. que uidebis qd multa pulchra dicit circa glo. d. c. fraternitas, & in materia pœne, & ponit qd. limitaciones ad illa glo. b. Quinq; pro cōgenario] Pro in legitimitate istius. S. cetera quod quado in d. d. qd ne realitatem uenit ligat. Vt si ego petam in autem. de exhi. re. que singularis est secundum eum Bar. in uero in l. si finita. S. Iulianus. ff. de dam. infec. quod licet e sine usura illud accipit. quia illos lucratur ratione interesse, & dicit notari in glo. super. S. si uero in autem. de exhi. re. que singularis est secundum eum Bar. in uero in l. si finita. S. Iulianus. ff. de dam. infec. & Ioan. de ana. in c. salubriter, de usu & Lau. de Rodol. dicitur quod talis consuetudo, uel statutum est contra ius diuinum & in fraudem usurarium. Sed ego dico qd quod si tale statutum uel cōsuetudo emanauit in pœnam ut debitoris ardeat ad satisfaciendum, & debitor ex culpa sua non satisfecit quod uera est opi. Bal. dummodo concurrat recta intentio, ut supra dixi in præced. n. q. Nec mirum cum autoritas prætoris propter nimiam contumaciam hoc faceret possit l. fulcinius. S. si. ff. ex qua. cau. in poss. eatur. Si uero sit in fraudem & mutua potius uelit incurrere pœnam debitorem & huiusmodi, sic uera e opi. Bar. & erit usura. Oportet ergo ad hoc ut liceat quod iuste sit missus in possessionem, non tantum ex ordine, sed

pe. l. nemo. carcerem. C. de exat. r. l. 10. qui adducunt quod ratione contumacia iudex potest hoc facere. Et talis pœna potest infligi omni iure. c. dilecti, de arb. d. sed ego dico] Hæc conp. dicit ponit. San. Beinar. de ead. xterno. ser. 42. ar. 3. c. 1. in fi. Et idem dicunt Imo. & Io. de au. ubi 5. & Lau. de Rodul. ubi supra. Propter nimiam] Si contumacia cessaret ubi posset

fer habere ut d. l. fulcinius in princ. potest esse eflicta distinctio. de nimia vel parva concumacia usufra pra dixi. & patet hic inferius.

2. In veritate sic creditor. Hoc dicit Lau. de Rodul. ubi supra. & Ale. in d. si plures, q allegat ad hoc. l. 1. S. huc uerbis, & qd ubi no. Bar. ff. ne uis. ff. et ubi d' crediti iterpositio p debito non ue ro, h huc esse. Bar. ff. plen' p. Bar. l. iust. ff. de acq. poss. & in d. l. All. ginius. S. i. d. S. Berna. ubi supra. b. Alter illud plus. Na si in ue ritate non esse lu ra est nihil, pos ser life, nec capi tale nec futurus, ut in casu. S. s. u pra. eod. ut in sto chis, quia no fr sine usura, quia non est uera. c. S. Sinauce. iura. Ale. ubi in ap. multa dabilia non nec circa usura rios coheredus. d. Rone dubili. No. pro iustelligē cia, q illud dicit iullu ptiū reri, q in loco coiter de re inueniri no pot pteit solitu diae. l. pretiare rum. ff. ad l. fal. Quod quida non irrationabiliter, limitant esse ue rum, nisi impedi mētum occurrat ex aliquo rō ma licia puta usura riorum seu alio rum pecunioto rum nēdentiū merces suas ad terminum ut ua leant aliquid plus lucrari. & boni mercatores. non possunt uendere merces suas etiam iusto p pretio. Etiam si alii quis tyrannus & potens aliud adhibere, impedimentum sine rationabili causa limitando pretia vel prohibendo merces alio deferri. Nam malitios indalgentium non est. ff. de re uenditio. leg. in fundo. & cog. sp. in ceptul. secundio. Item iustum fundum considerat super mercantiis res ptiū laborio & sumptuosū mercatoris, quod tamen intelligitur nisi in loco uenditionis aliud est fer commune pretium Intro du sum ex eorū ma licia, ut dicitur est, sed ex condicione temporis, seu

negotiationis, ptiū cum tempore messium & uita demiarum soleat frumentum, & unum minor pretio ualere, & idem in similibus, uel cum merces ex abundantia minori uendatur, & maior ex occur rente pecunię. Nam cum mercator possit pretium augmētare ex uarietas locorū, & tēporū ex quo tū idē esse diuersi modū statutur, ita debet, & mī nueret, ptiā enim considerāda sunt non solū respectu locorum, & tēporū, sed et ex augmētatione, & mī nutione. ff. ff. cer. ped. unum, uide Rom. consil. 406. Alex. consil. 179. q. libi. i. d. i. i. ne. Quia secundum gl. i. vide et Ana. in cap. in ciuitate q. de usur. ubi quid in aliis rebus im mobiliū, & l. 1. 3. p. ar. l. 1. opp. & Bal. in ru. C. eo. Saly. in auth. ad huc. q. 9. f. Sed bene multū plus. Hoc uerū est nec ualeret qd diceret, non committitur usura, nisi in contra ctu mutui, c. con sulut, de usurer go, non in cōtra ctu emptiois, & c. q. ff. est mutui in interpretatū, ut patet ex his qd si xi. ff. in distinctio ne. Et uide Iode Ana. in d. c. nauī gant. 6. col. in uerbo. ille quod. Et ubi ad hoc Bal. in l. 1. C. de pigno. ac ubi dicit quod ali quando est uera emptio, sed in fraudem canonum, ali quando est simulata quia fa cta in pignus, ut ibi per eum.

g. Licet ipse nō si crederet. No. tū q aut crederet nō p ualitur ex pbabili cōiectura, & nō tenetur ad restitutionē, si uero ex leui. & teneat. l. cū qd. S. qd ergo. ff. de acq. h. ubi d' qd sibi. ff. solus pu tar ad esse ipedimētū ad eū d' b' dicit adire mō. pōt si iusta rōne mbas credidit, facit etc. in quōstionē, de sen. exc. 5. In dubio. Curā moris fuerit, rationa bilis causa uel nō, credo qd teneatur ad restitutionē, quia in dubio tutor pars est eligenda.

Potest

Potest pl' uel minus ualere. l. Rō aut quare rō ne dubii aliquid licet, qd alias nō liceret est secundū Ho. quia secundū philosophum de futuris contin genibus non est determinata ue ritas.

b. Vt in plurib. Faciunt noc. in l. nā ad ea ff. de leg. idē tñc Host. in tic. de usur. S. an uero. uer. qua liter.

c. Si a tali qd. Pa in d. c. in ciuitate, q ubi qd, & d. dubius, utrum queat in se pec casu uel nō, debe mus abstinere in tali qd, quia in dubio leg. debe mus partē magis iustā agē, & si illa pars respō corpo ris durior uidea tur, ut uoluit Ho. in ord. fa. & c. si gnificasti, & c. ad audientia, de ho mi. ad hoc iudic c. ad eius, & in c. cōsiliū de obser. ieiun. refert Sco. 4. d. l. 1. & no. qd illud caū ciuita te lo quitur in fo ro aīe, ut patet ibi peccatū incur ric, & ibi saluti aīe, & in fi. Cum cogitationes ho minū, & c. sed in foro iudiciali diffi cile illud, pra sciat, de quo si per lo. de ana. in d. c. ciuitate. d. si tamē uellet. Adde ad hoc d. d. d. c. nauiganti, p si qs uenderet, p pretio, q in simi li cadit cum hoc pacto, qd si p ualeat usque ad pac sēa, uellet illud

iter potest pl' uel min' ua lere. & si antea nō erat uēdi turus q licet, unde clarū. Sco. 1. 4. di. 15. dicit. Aut uē dens frumentum tempore nauitatis ponit pretium quod tunc ualet, & expec tat usque ad madium solutionis, & sic misericor diam facit. Aut non ponit mias pretium quam tunc ualet, & tūc distigē si e rat uēditurus in nauitatis, sic erit usura. si uero nō e rat uēditurus, sed uolebat seruare usque ad madium & solum propter instantiā requirentis uendit, tunc si ponit pretium tale tamē q uerisimiliter in madio potest plus ualere uel minus non erit usura. pen. d. c. nauiganti. Si uero ponat tale pretium qd ponat se in tu to ( ut in pluribus ) b & il lum cum quo cōrahit i pe riculo ( ut i pluribus ) puta quia raro pot plus ualere, sed min' sic cōiter, sic ē usu ra. Et i hoc cōcordat cōiter canonistę i dicitis. c. i ciuita te & c. consuluit, & c. nauiganti.

34 Sed quid si nō ponit pre tium, sed uēdit cū pacto, quāntū ualebit in maio, tā tū vit. B. qd si ( ut dixi ) erat seruatur, licet. Si uero nō erat seruatur, erit usura. Ad uerte it q cum oleum, ui num, & frumentū, & huius modi decrescant, illud qd decrescit nō poterit sine usu ra uēdere. Itē si necessario pro eū cōseruatione usque ad illud tēpus haberet ali quas expensas facere, pura puluerizationis, aut locatio nis uasorū seu dom' & hu iusmodi, si ipsas nō detraha ret, eēt usura. Et propter ea Sum. Ang. Pars 1. l.

Sum. Ang. Pars 1. l.

Mm 3

Vtrum

stbi dari, si uero minus non uale ptiū minui, qd pculdubio, est uita rarius, q in pai ctis clauicau. ut l. 1. p' C. de solut. 1. si non fuerit. Si aristo. ff. pro soc. allegat Host. in sum. S. an uero, uerū, qualiter, & Pe. de Anch in d. cap. nauiganti, & Lau. q. 19. & le. ubi Lau. dicit. Ista facere cōtra, exerecentis cano nia sicca p Venetias. Et ad p d' q. sciat quod nota. Archib. q. 3 uisura, de quo dicitur infra. S. 62. & Sed Host. i. Ta sum. tit. de usur. S. an aliquo casu, & Arch. in ca. quinquage. 4. q. quartā, & ibi dicit sic. Si uero fructus ad tēp, licet plus fati' p cipiat emptor' fructibus, non ta men teneatur mi hi aliquid restit uere, & hoc rati one incertitudi nis. C. de usur. l. si ea patione, & in l. si ea leg. eo. tit. dicit Bal. rōne incertitudinis fru ctuū aliqd iudicā tū usū, qd si ap pateet certum et ler in iudicio. Ne subdit quod est

dico qd p fessor debet multū ponderare p fata ne simul ruat cū ipsi. Et ideo. c. i ci uitate pra fatur merito dicit cōsulte homines faceret, si a tali contractu cessarent cū cogitationes hominū ne queant omnipotēti deo, oc cultari. Ratio quia tales ma gis sunt contenti ita expedi re quā periculo suo usque ad aliud tēpus seruare. Et etiam ut plurimū sunt incerti si erant seruaturū usq; ad illud tēpus, eū uidentur propter quādā emergētia propositū sepius mutari. Et propterea est periculosus q tractus, nisi bñ clausuletur. Et magis dubius est casus quādo non ponit pretiū tūc sed uult quāntū ualebit in principio, Maii uel i medio aut in fine, cum certū sit qd totū si habet multitudine m non potuisset, ita pra fixē in principio uēdere uel in vno die, & communiter mu tuetur pretium. Si tamen uellet d. tantum quantum ualeret plus in maio. Sic esset usura apera. Si uero simpliciter dixit quan tum ualebit, in maio, sic secundu iudicium huma num attenditur medio critas, ut non plus uel mi nus capiatur, sed medium, argumen. in auten. de consulibus. S. quoniam etiam nos, sed tamen periculosum est, cum forte uenditur fuisse in illo tempore quo mi nus ualuit in illo mense.

35 Vtrum emens redditus alicuius ciui tatis ex guerra angustiate pro uili precio & demum facta pace lucratur. 10. pro uino, sic usurarius. R. epond. quod non rati one dubii. l. cum hereditate, & l. quod si in uenditione. ff. de here. & ac. uen. c. undum Host. e. & Archi. consulunt tamen vt inde largas faciat elemosinas.





**a** Quis periculum non excusat? Idem tenet Ros. vfu ra. l. §. 19. in fi. & dicit esse rōnem, quia tale periculū nō dicitur p̄sum ad æqualitate iustitiæ, ca. l. is. n. sup ab dānria, nec ex labore, nec ex vlu rei propriæ, nec p̄ cōpensationē alterius rei venit, periculum. n. ex ca. fac. q̄s ex natura rei venit, nō si cā temporis non p̄rit.

**b** Non excusat a fenore. J. Idē tenet Ros. vfu ra. t. §. 40. & allegat S. Ber. idem tēnere, facere, quia si talis mutuatū calt intētio nē, & pacto alicui particulari personæ vsuram vtiq; cōmississet, multo fortius usura cōmittitur taliter mutuo cōitari, cū magis teneatur subuenire ei i neccēssitatibus suis, quā alteri personæ singulari. Facit et quia apud gradē tales denarios nō remanent ipsorū dñiū nec usus, unde in sēd lucrari possit. Mō dubiū aut periculum a fenore nō excusat nisi apud lucratū inclūdatur dñiūm, atque usus rei periclitatus, cū qua lucratū Nam ex re sua nō aliēna homo lucrari debet, idē dicitur. Itē quia istud periculū venit ex tēpore, quod non est cuique propriū nō aut ex natura rei, quare &c. Et facit iste. S. cō ra florentinus apud quos talis dñus exercetur.

**c** Redire ad ecclesiā. J. Hic. q. ponit et Io. an. in add. ad impe. i. rub. de usu. Et dicit p̄sum æt licitū, & excusat i certu do c. A. en. & l. scim. C. de dona. S. pe-

le inducitur, sic erit turpe & tenebitur de bono consilio dare lucratum pauperibus.

**41** Vtrum. A. qui fideiubet p. B. C. a quo. C. B. pecunia mutuo accepit, cum pacto quod uult duos florenos p̄ centenario fideiussionis, sit usurarius, dic ut §. fideiusfor. S. 10.

**42** Vtrum mutuas pecuniam Ioanni usque ad 10. annos cum pacto, quod si infra. decennium mortuus fuerit aliter eorum debitor sit liber. si uero superuixerit ambo dabit sibi aliqd vltra sortem, sit usurarius. R. secundum Alex. lomb. in 4. di 15. quod sic, ratio quia periculū nō excusat a vbi temporis nō propriū ali quid plus accipitur, sed ubi non causa temporis tūc periculū excusat, uel dic qd̄ ideo est usurarius quia ex mutuo exigit obligatiōē alicuius ultra sortem, licet sub periculo. d. cap. si. de usuris.

**43** Vtrū ciuis qui mutat cōmunitati. 10. ducatos q̄ cōmunitas habet ex istaruo q̄ quicunq; habens filiā unius anni. 70. dederit, habeat quingētos p̄ ipsā martanda si uixerit usque ad 15. annū, si uero ante p̄fecta mortū fuerit, totum amittat, sit usurarius. R. sic, q̄ i mutuis ueris ut interpretaris spe lucrī p̄fici paliter factis periculū uel dubiū non excusat a fenore. b. d. c. l. i. a. Nec ob. dicitur

ibi incertum enim fortunæ exitus, & C. de usu. l. ea lege, & l. oleo. & de sepul. c. facris uide. d. Io. in l. cōdos populos. C. de sum. trini. Et qd̄ si ille tū uiuit, ut reditus p̄cepti sint maiores quā pecunia q̄ dedit, an teneat i foro conscientie reddere illud plus, qd̄ accipit.

De his uide Cy. & Bal. in l. si p̄ puellę. p̄ illū tex. de ino. test. Cyn. Bal. Ang. & Saly. in l. si ea lege. C. de usur. Pau. de Cast. & Alex. in l. de fidei dñi. ff. C. de transac. Ro. cōf. 113. alias 23. incip. p̄ pleniorē discussionē d. Io. in d. l. i. pare. d. L. i. C. de pa. J. No. ubi dō. q̄ si a principio cōtra dñs nō continet deceptionem p̄ dubiū futuri eū tunc, licet ex hoc pacto succedat. Ie sio, nō rescindit dñs qd̄ facit ad materiam. 2. C. d. rescin. uē & cō cōm. de emp. & uend. & uide de hoc tex. in l. de fideicommiss. C. de trans. q̄ noua hęc locū d. l. p. d. 1.2. in materia huius. §. & est gl. in l. licitū, in §. fin. ff. ad treb.

**Q**uod datur pecunia. J. Et hoc quia possit sperare mult. um super ueneri, & sic multo uolentari. q̄ est licitū cū ex sola spe lucrī cōmittatur usura. Sed dicit Host. in §. an aliquo ue. sic. de his qui emunt ab ecclesiis, & bene iudicio meo q̄ cum iste cōtra dñs sit emptoris i licitus. Et sic licet sperare lucrū ex eo, ita nō erit usurarius. Si loquamur de p̄grā uo contractū, & similiter est licitū, ergo cōceditur quod

**Rich. in 4. dist. 15. arg. 2. q. 2.** qui uult quod quando capitale & lucrū stat ad periculum mutuantis, licet recipiatur ultra sortem, quia il lo est uerum quando periculum euenit ex natura rei, qui allegat d. ca. fin. sed in casu isto est periculum ex lapsu temporis; & ideo contractus illicitus & usurarius.

**44** Quid de illis q̄ dant ecclesiis pecuniam ut capiāt ab eis certas possessiones tenendas, toto tempore uite ipsorum, & post mortē debeant redire ad ecclesiā. R. Host. tenet quod licet, & hoc ratione periculū, seu incertitudinis, alleg. l. i. C. de pact. d. & l. i. ff. de condi. & demonst. nisi habeant prauam intentionē. Gof. tenet q̄ est contractus usurarius, quādo datur pecunia. Secus quādo daret vnam possessionē ecclesiæ & recipiet æquialētē in usufru, & fruitur utraq; in uita sua; ut post mortē eius ad ecclesiā ambe cū pleno dominio reuertātur, q̄ sic licet recipere i duplo ualētem plusquam sua quā cōf. sēt. Similiter si suā ex nūc uoluerit in ecclesiā trāsferrere omnino, ut ipse ea uiuat seu fruatur, poterit licitē ab ecclesiā recipere possessionē ualentē in triplo. ut. lo. q. 2. p̄ carig. Ego dico quod quando eū datur pecunia q̄ licet dūmo do seruet æquialitatis iuris naturalis secundū Rich. in

q̄ non esset necesse, q̄ seruaret æqualitas iustitiæ, uel hic dicitur ex mente Ricar. Cum in tali cōtractu non sit necessaria ista æqualitas, imo aliquando sit pullo dato precio, ergo & idē dicit quod Host. & Land. Rodul. in repe. conuulit. in 2. parte. q. 15. de usur. Vide. Ro. con. fil. 43. vide Alexan. & do. Taf. in l. de fideicom. misso. C. de tra. fa.

**a** Qui emit annuos redditus J. Ratio est q̄ ista calu, & i expilis hic potius, ex eo q̄ nō interuenit mutū unde non potēd. c. q̄ hic sit usura, & sic licitū est emptoris perere precū ad libitū, sed dñi. Pa. i. d. c. in ciuitate. b. Et canonistę.] in d. c. in ciuitate Vbi responde. ad Scim qd̄ pot se fieri. qd̄ tra & temporis potere iste percipere plusquā sic. p̄cū. q̄ nō obstat. q̄ sic poterat etiā percipere in contractū emptoris & emphyteorico. Licitus est emptor expone se periculo, q̄ forte ille uenditor elicit in ops unde nō ob. ca. in ciuitate. q̄ precū erat distāhic nūc & res, & precū erant in p̄cū. Itē hic nulli fraud. ad idem Ro. con. fil. 302. & Fede. con. fil. 303. Adde Io. And. in add. spe. in rub. de usur. & plenē refert. d. Ia. in l. emisso populos. C. de sum. trini. & Sed nō ē rō di uertitatis. J. Hic parer, q̄ sicut q̄ potē emere libere tōtā pōll. si nē, uel capere in emphyteosin, uel emere annuū red dñi. iā cōstitū

quolibet. q. 23. ar. 2. q. ga talis contractus non est cōtra dñi mucui ueri uel apparenis, sed potius est cōtractus innocuius. qui magis assimilatur contractui emptoris & uēditionis. Et ideo si debet licere oportet ut non appareat quis hēat partem meliorem, sed quod uideatur æqualens tam uendens quam emens aliter esset illicitus. Idem dicit Ri. de eo qui emit annuos redditus a etiam pen cionarios uel censum pensionem uel p̄dium hāre ditarię, uel ad uitam emētis, quod licet, si debita ser uetur æqualitas. & Alexan. lomb. in quol. suo idē tenet q̄ communiter omnes doct. Parisenses & canonistę in di. ca. in ciuitate b. verum est quod Innoc. ibidem limitat in redditibus constitutis, non constitutis de nouo tempore contractus, sed non est ratio di uertitatis, & dummodo redditus sit realiter in re non ficticię, idem tenet. Inno. ibidem de emptione nominis d. debitorum, quod licet facit. l. i. u. b. e. m. la. 2. C. de sac. fan. ecc. & idem dicendum si p̄fecta. emātur in perpetuum. Re. de anc. & in d. i. p̄tatione mōtis florentis, dicit quod si redditus de nouo constituti sint pecuniales, quia habent magnam uiginitatē cum mutuo potius talium emptio dicitur contractus usurarius, & est uerū quo

ab antiquo, ita licitum est de nouo constitueri & emere secundum Pa. & Io. de Ana. in d. c. in ciuitate. d. De emptione nominis] Nam si habes a domo em̄ p̄ rictum ad mille non est peccatū, quod ego emā p̄ ob cingentis, quia hęc est uera uēditio, & expōno me cum dubius sit uentus hris. Nam postea ille ditor efficit pau per, uel fugere. Et in hoc facit d. l. i. u. b. e. m. d. lo quitur de annuis redditibus quo computatur inter inobilia scdū dōm Bart. ubi. Nā uendi nō possunt p̄ ecclesiasticos, secundum formā illius. l. uide ple nius, Pan. in c. ex parte. de alie. i. d. i. mu. causa fac. & in d. c. in ciuitate. & supra in uer. Ces. fio. Adde ad ista Ro. con. fil. 302. & Alex. con. fil. 303. in his ca. men oportet q̄ nulla seruentur frans, secundum Pa. in d. c. in ciuitate. & Pet. de Anch. J. Dic ut in 2. mem bro sine casu de quo infra d. cam. f. Tamen nō est dicendum] Pro hibitum est in benificiis, ut d. c. 2. & c. ne capiā d. de con. f. or. b. in 6. sed non in emptioibus, q̄ ex quo liberaliter quis redit us uendit, non uide tur ex hoc quod debeat marcom emētis dñi d. r. res, si tamen facer si imputandū esset.

ad p̄sumptionē. Secus esset in conscientia, quando uerē emeretur. Rod. tamē dicit quod quando emitur redditus ad uitam emptoris quod tunc non est tutum, ne uendens desideret mortem emptoris, & placet mihi ratio quia pactū quod inducit uorum caprandę mortis non ualeat. l. i. C. de pa. & J. stipulatio hoc modo. ff. de uerb. ob. & ideo prohibetur promissio p̄bendę non uacantis in ca. i. de conce. p̄bēn. lib. 6. & hoc quia est contra bonos mores. Ideo nō debet admitti. l. p̄pacta. C. de pac. Quod tamen non est dicendum q̄ quod sit mortale peccatum uendere uel emere ad uitam secundum se, quia hoc non inuenitur p̄hibitum si debito seruentur circumstantię, aliter usufructus nunquam posset constitui qui finitur morte. S. finitur aut sit. de usufruc. Emere autem uel uendere ad uitam uēditoris magis licet, quia tale uotum non potest interuenire. Nec obstat quod dixi de emptione reddituū pecuniariorum, quod pecunia non est uen. d. i. b. l. is quia quod est medium uēditionis non potest esse terminus Quia sciendū est quod sicut in bonis nostris habemus mobilia & immobilia, sic ius utrorumq; & ipsum ius potest uendi sicut ipsa mobilia & immobilia. Non ergo uenditur pecunia, sed ius percipiendi ipsos redditus pecuniales, quo uel dicitur tra-

Aduerere tamen ] Hoc dicit Pa. in d. c. in ciuitate. & Io. de Ana. dum dicitur aut non erant in reu natura, sed producantur in esse tpe uenditionis siue qd & tunc fit constitutum in psona certij, ualent qdem, puta qd ipse Titius facit ut aliquis debitor efficiatur

fit ipsa pecunia sicut ius patronatus, quod vendi non potest transit vendita terra quod illud habet. Aduerere tamen quod si quis dat cetero ticio ut ipse ticius constituat de debitore redditus annuialis maioris quantitatis quam acceperat vsu ra est quia in re nullus est redditus qui ematur nisi Titius esset persona que soleret locare operas suas ad tantum pro anno, & ipsas vendere. Similiter vsura videtur quando exigitur plus de redditu, quam res que posset emi, tali precio reddatur in fructibus de lucro secundum Inn. in d. c. in ciuitate. Quod bene notat quia pauci aduertunt, & attende quod talis contractus quo quis emit redditus possessionem vel domum, communiter fit sub contractu emphyteotico siue liuellaris, & cum pacto, quod ille qui soluit pensionem possit reemere & se liberare a dicto censu unde dicitur in aliquibus partibus venditio a fido, & a cathastranchi, & propterea licet locatio possit fieri pro precio totius, redditus quem reddit domus vel possessio, non tamen fit poterit fieri in isto contractu liuellaris, quia talis tenet manutene re

f. Brun. 5. pro centenario ] Gl. in d. arch. de non al. die § quia uero in verb. coputari sic dicit formaliter exponendo text. q. d. Talis dicitur pensio que collata vsq; ad 20. ann. continet conditione uel a limitatione, neter, sicut & eorum in uisione rei ecclesiasticæ que constituitur precium ex pensione in aut. de alie, & emphyt. §. hoc, de quo dicitur in d. c. g. Tamé Bar. in d. l. c. de iur. re emphy. dicit, qd iste contractus emphyteoticus fit modica constituitur pensione, & uide ibi d. Iud. g. Et in fraudem vsurarij; Pro conclusioe istius. Si placet mihi distinctio qua facit Anch. in d. disputatione, & referre le. de Ana. in d. c. in ciuitate, sic quæ fructus siue redditus qui emuntur tempore incerti, & tempus incertum, puta quia emio usufructus unius possessionis uel uenam possessionis ad uitam meam, & iste contractus est licitus, quia ius incorporale, sicut est vsusfructus, per est constituitur titulo emptionis, sicut & et aliis passionibus & stipulationibus. l. in prin. ff. de usufr. l. u. cellario. §. fin. ff. de peri. & commo. rei uen. in d. de usufr. c. §. licet sequitur Hec. in sum. eod. tit. §. an aliquo verfic. quod de his que emuntur ab ecclesiis. Quicquid dicitur in d. c. ff. Ray. qui uolentem contractum hunc usufructum, sed uide Pan. in d. c. in ciuitate. Plus dicit Anch. etiam si uerifimiliter & secundum iuris cõputationem de uita hœmuis praxionem. Quam facit iur. consultius in l. hanc dicitur. ff. ad l. §. licet. ille emptor esse plus percepturus. Puta adolecentis emit

teno habet respectum ad fructus, intelligi hoc dictum Roffe, quando operatur ex Locatione illius rei quod fructus possent acendere ad illius pensionem, si huc non liceret, imo esset contra ius naturale conueniam, & ciuile ut multi doc. consulerunt, & sic tenet, ideo opi. angelicus est curisima.

emit usufructum unius possessionis pro mille ducatis. Quæ uerifimiliter annuatim respondebit eorum redditus ualebit centum, & sic in decem annis habebit capitale suum, quod licet percipit quamuis uerifimiliter sit tantum uicturus. Et pbatur in §. licet. in aut. ut hi

obligatas. Et hoc est de mte Im. Host. & Io. An. in d. c. in ciuitate ga percipi. eorum cultu, ratione cuius licet esse percipitur vsu ra ut precium, ut probatur ex presertim in ead no. ff. de reb. ecclie. no. alie. Non ob. c. in ciuitate & c. nauiganti. q. lo. quæ in mercibus uenalibus, & in rebus in quibus consistit mutuu, & quibus non est licitum aliquid recipere per dilectam solutionem. In casu uero nostro est emptio cum solutione precij de presentij, igitur nihil ad propositum. Et uide de hoc dicto Ana. in d. c. in ciuitate. in l. eo. & de isto intellectu ad d. c. in ciuitate. & nauiganti. uide Bal. in rubri. C. de vsur. sequitur hoc Io. An. in add. in d. de vsura in §. 1. Unde duplex incertitudo. C. temporis & fructuum excludit uicium vsurarij. Hæc mirum cum uia sola incertitudo excuset. d. cap. nauiganti. Et hoc sequitur Sal. in l. si ea passione. C. de vsur. maxime quia si ille emens citius moreretur deperdita esset pecunia & fructus sine possessio. Ange. uero dicit quod in foro conscientie debet intentio attendi. In foro uero iudicij attendatur ex vna parte qualitas persone ementis, an sit iuuenis an senex, debilis uel robustus, sanus uel infirmus, & ex alia parte attendatur qualitas fructuum. Et hæc opi. est Cyn. quam sequitur Bal. in d. l. si ea. & in l. si pater puellæ. C. de inoff. testa. Et hæc dist. Ang. uidetur mihi satis equa, & secuta. Licet de iure uideatur ut sitor conclusio, quam fecit Sec. de uis casus, qui con siderari debet est e conuerso. s. quando tempus est certum & fructus certus, puta vsque ad quinquennium uel annuatim. io. corbes frumentis exempli.

Emo redditum censualem. l. io. pro quinque annis. Et tunc aut de nouo constituitur, aut emittitur is constitutus redditus ab antiquo. Primo casu non est cotra fructus licitus sicut Innoc. Host. & Io. An. De hoc tamen tene ut hic dist. in tex. ibi, sed non est ratio diuersitatis. Sed secundo casu reputatur cotra fructus licitus, & hoc uerum, nisi secundum Ioan. And. in add. spe. al. de vsura. redditus non esset inoppositus fortune, quia non uideatur cotra licitus, puta sicut de Anch. in d. dist. spuaratione, quia soluitur pecunia per centum, tō quoniam ille dicitur uel magnam uicinitatem habere cum mutuo, de quo etiam d. in d. in d. in opere suo. q. 11. ubi examinat, an & quando quis possit emere redditus castri ad ipsi vel in perpetuu. Et uide eundem q. 13. Tertius casus quando emittitur ad certum tempus fructus incertus, & dicitur quod licitus, & a uideatur esse cotra locatōis, etiam quod uerifimiliter plus percipiatur, quam sit precij solutum pro illo

tpe quamquam iste redditus de nouo constituitur, alias iura quæ approbant locationem ad modicum tps fructuum, & redditum beneficiorum oportet, res intelligere, quod ex inle emptores & condugentes non essent uerifimiliter percepturi quam sit precij solutum, in clement. prima. de reb. ecclie. non alie. in capitulo. primo. ne prelati. vi. in cap. propter & in capitulo. secundo. de loca. Quo dicitur nimirum illa iura locatōis & locatōis naturā nimirum accere, in qua nō fit diminutio pensionis, nisi ppe riliantes neque augmentum nisi pp nimiam uertatem. ut no. in d. c. ppter. & in l. si vno. in §. item cum quidam. ff. loca. Lauren. que rit. q. 17. Ponit ergo emit fructus alieuius predij ad tps 10. annorum pro mille. Et redditus illius predij cotraerit ualere centum quinquaginta annuatim, an ille dicitur sit licitus, & remittit se ad no. per Io. An. in d. c. rubrica. de vsu. in additio. Quartus casus est qd redditus sunt certi & tps incertum, puta ad uitam uel in perpetuum, puta p me & meis hōribus. Et dicitur titum casum esse licitum, sicut consilium Oidra. in terminis infrascriptis. Abbas & conuentus S. Dionisij in francia uendiderunt & concesserunt archiepiscopo eboracensi annuatim pensionē suæ redditu quadringentarū librarū percipiendā annuatim in dicto monasterio quando uixerit, p precio duarū millibus quadringarū librarū cotraerendā in necessitate ubi p fructus monasterij debitis pgrauati. Ille archieps in perpetuu uixit. 20. annis & plus, ut sic percipit libras octo milia. Monasterij uero & conuentus a mō recusauit soluere, & allegarunt qd vsurarij, & illiciti. Que ritur quid iuris, & concludit qd ille dicitur licitus, quia non fuit mutuu sed emptio & uenditio. Et qd illud ius percipiendi possit uendi, pbatur in d. l. si ff. de pben. emp. Proccedit in emptio in fructibus futuris. In ead emptio. et si in prin. ff. de pben. emp. Et puta potuit archieps cito mori, & sic monasterij potuisset lucrari totā quantitate, licet ergo diuitius uixerit non debet de hoc conqueri, quia si fructum contigerit non fuisset conquisitus. In pe. C. de sol. Nō obstat. c. si eo. tit. qd loquitur in mutuo in quo mutuanus semper agit in uente forem ut lucro recipere. Et ideo licet suscipiat in te perpetuu, tñ est illicitu. Hæc aut archieps agit totum fructum, uel licet nunquam sortem recipere sed tñ reddidit certo tpe potest. Et refert Anc. in dicta dispensatione, q. 3. ad legat. Io. An. in add. ad spec. ritu. Et ius. & Ana. in d. c. in ciuitate, refert & sequitur predij. C. in herba ] sal melius declarat in auten. a hoc. C. de vsu. qd. 10. Refert Io. An. in d. c. in auten. 1. eo. tit. quā si de uerbo ad uerbum uide Roffe. Viua. 2. §. 3. de his qui emunt fructus molendinorum, quia licet factum si dant minus.

49 Vtrum emens frumentum in herba, uel unū b in uitæ aut oleum & huiusmodi, antequam sint matu ra minus quam ualebit tē pore quo matura eunt, sit uisurarius, cum uideatur mutuum interpretari. Respō. secundū Bal. in ru. qd. 3. C. de vsur. qd aut presens numeratio est causa damni ipsius uendentis, & sic est uiura per. c. in ciuitate. de vsu. Aut sola conuentio, quia pretium non soluitur de presentij, & sic contractus licet non sit uisurarius, est tñ illicitus. Aut neu tuitur causa damni, quia non plus ualeat frumentum uel unū lub tali qualitate propter periculū cuius b vel uinum ] idem per omnia tenet Pet. de Peru. ff.



ait. Et illud vestim, nisi pax plus iusto pretio. Cre-  
dit et. S. Bern. vbi dicit non esse licitum accipere aliqd  
illi, qui fecerit alibi fidere dicta centum, si de hoc  
non faceret remem, quia est ratio propter quam li-  
cite accipitur paxta expensę pericula &c.

Si erit vsura? si dicitur S. Bern. vbi dicitur non esse licitum accipere aliqd illi, qui fecerit alibi fidere dicta centum, si de hoc non faceret remem, quia est ratio propter quam li- cite accipitur paxta expensę pericula &c.

Fit secundo modo cambium per literas, & reale hoc modo. Est vsuramontanus qui habes mille ducatos Venetos, & intendens ferre eos Venetijs vbi plus valent, & ibi expendere, inuenit cambium in sua patria habentem tabulam cambij Venetijs, & tradit ei ad forum cambij Venetijs, vt sibi Venetijs reddatur. Talis contractus potest esse licitus, & est quando non intendit propter priorem, traditionem habere lucrum, sed ratione patrię illud reportat. Si vero ex hoc prius tradit vsura montes quam recipiat Venetijs intendit lucrum habere, erit vsurarius cum prior traditio inducat rationem mutui, & spem habendi vsura

54. Vtrum cambium siccum sit licitum: Respond. quod non, quia dicitur siccum eo quod in veritate est siccum a charitate proximi, & siccatur animam a gratia Dei, & fit. 7. modis Primo hoc modo. Recipio Florentię a campfore decem libras grossorum, quę tunc valent centum florenos, cum pacto quod teneat ipsi campfori tantum dare quantum infra decem dies post celebratum contractum valebunt libras grossorum Venetijs, quę aliquando valent plus aliquando minus & hoc hinc ad mensum receptiõis eorũ uel

est inuendibilis, sed si hic soluitur quantum ibi dicitur. Nā tñ valet vnus florenus cum vno denario pōta Venetijs, quando Florentię sine denario. Et hoc fit operat monetarij diuersitas. Quis dicitur n. valet vnus centi ducati q̄ florentię eorũ sex floreni.

si plus uult tenere de mensi in mensum renouatur modo predicto & tale cambium est illicitum & vsurarius contractus, quia est ibi mutuum cum spe habendi ultra sortem quia licet aliquando minus ualeant tamen ut in pluribus plus ualent nec exequatur propter periculum. ut supra patuit. text. est clarus habenti oculos cordis in d. c. si de usu. & talis contractus est ad perniciem ciuitatum expetiendi teste, quę est omnium magistrorum, quā sit. de elec. libr. 6. & q̄ sic illicitus & communiti tenetur a dō. Secundo fit hoc modo. Habeo hic Ianuę. c. aureos, & trado eos Petro ut mihi totidem responderet faciat hinc ad mensum Romę ubi plus ualent uerisimiliter & credit, & similiter vsurarius est, quia est mutuum cum spe habendi ultra sortem c. consuluit, & ca. in ciuitate. de usu. Tertio fit hoc modo. Habeo hic Ianuę. c. aureos quos do Petro indigentem, ut mihi responderet faciat a Londres seu Bruges hinc ad tres menses alterius generis monetam pura tot libras de sterlini, & huiusmodi. Iste contractus communiter est vsurarius. fm Hostij. in sum. titu. de usu. S. antiquo & Go. q̄ communiter fit ut inde lueretur. Et licet aliquando nihil lucrē, tamen in extimatione habet lucrum & sic

mutuum

ubi aliquid ultra sortem erit vsura. Nec ratio periculi excusabit sicut dictum est Idem dicit quod Ianuę existens emit Turonense recipiendos in Francia in talibus nundius fm Alex. cum tales emanent plus uel minus secundum temporis dilationem, & intendat lucrum quod communiter euenit. Fit quarto hoc modo. Ianuę existens dat certam monetam alicui, ut sibi reddat in suis Lugdunensi tempore ferię quę ibi fiet, uerbigratia extimabit Ianuę scutoꝝ. i. 8. & sic dat tantam monetam ad rationem de 18. pro scuto, quod ascendet ad scutos centum, qui scuti in Lugduno (ut plurimum) valent 30. uel saltem plus de 28. Idem dicit de hinc neapolim ad tot carlinos pro ducatis & huiusmodi secundum Monna. sunt vsurarij, alle. c. eijciens. 88. di. & d. ca. fin. de Quinq. modo fit sic, ego idigeo pecunia hic Ianuę, quęro mutuo & non inuenio nisi hoc pacto q̄ recipiā ad rationē cambiorum de Londres vel Bruges, cum ego accipiens non habeam bancũ in Londres vel Bruges nec mutans. ideo non mutuat isto modo, nō q̄ uelit deferre suas pecunias a Londres, sed ut sic lucretur ex tali contractu nunc de Ianua, Lōdres & de Londres ad Ianuam & sic patet q̄ non licet, unde dicit quod est vsura. Fit & sexto modo pessimē. Et dicitur cambium recambium & fit hoc modo. Ego indigens pecunia hic Ianuę quęro aliquem qui mihi mutuum det, est aliquis qui dat mutuum ad rationem cambiorum de Londres cum pacto, q̄ scribat literas & tamen

non mittit sed ipsas retinet, & secundum quod lucretur cambia in eundo & redeundo, & ita accipiat ultra sortem, & vsurarius pessimus est. Septimo modo fit cambium in romana curia, quod quidem est vsura clara, licet sub cambio pallietur, & fit sic. Clericus consequutus de nouo aliquod beneficium pro expeditione bullarum ipse indigens pecunijs, petit a campfore sub mutuo certam summam, puta centum ducatos restituendos in patria puta Turonię hinc ad sex menses monetę ibi currea tis ei quem præfatus campfor statuerit, mutuat campfor sed ultra cambium exurgens ex varietate valoris monetę in diuersis locis exigit. s. vel. 8. pro centenario, tales campfores vsurarij sunt indubitanter. Et licet quidam conati fuerint defendere quod licite potest fieri tale cambium siccum, primo, secundo, tertio, quarto, & quinto, & sexto modo dictum. Dicendo quod non est contractus mutui sed permutationis vel emptionis, seu contractus innominatus saltem & lucrum proueniat ratione dubij vel patrię. Ideo non potest esse vsura. Sed contra ipsos est text. dicti. capituli. fina. a contrario. sensu, vbi dicitur. Ille quoque qui dat. 10. soldos ut alio tempore totidem sibi grani vini uel olei mensurę reddantur, quę licet tunc plus ualeat tamen utrum plus uel minus solutionis tempore sint ualiturę uerisimiliter dubitatur, non debet ex hoc vsurarius reputari. Hęc ibi. Ergo a contrario si uerisimiliter plus præsumerentur ualiturę tempore solutionis esset vsurarius, & iste contractus uidetur emptionis uel permutationis, aut saltem contractus innominatus, quia dat pecuniam receptoris granum, & huiusmodi quę magis distant a ducatis quam sterlini, propterea tene indubitanter qd est contractus mutui interpretati cum spe habendi ultra sortem celebratus, nec ob quod aliquando minus, quia ut plurimum & in extimatione intendunt lucrum & inest. licet Archiepi. floren. in summa teneat quod tales solum sunt vsurarij mentales, tu tamen eos dicas esse vsurarios etiam reales, quia mutuum petenti non uolunt dare nisi cum isto pacto. Et sic patet quod sunt vsurarij mentales & reales unde Host



Non poterit aliquid plus uendere. In ista. n. precium consideratur super mercantibus respectu laboris, & sumptuum mercatoris, & ex condicione temporis, & negotiariorum, puta quod tempore uindemiarum, & messium, solent uinari & frumentum, tunc minoris pretio uendi, uel cum merces ex abundantia minoris uinduntur, & maiori ex occurrenti penuria. Nam cum mortator possit precium augmentare ex uarietate locorum, & temporum, ex qua pretia esse diuersimode statuuntur, ista debet, & minus esse, pretium in consideratione tunc respectu locorum, & temporum, non solum ex augmentatio, sed etiam ex diminutione. ff. si cer. pet. l. unum, & l. secundum naturam, ff. de re, quare.

b. Nec secundum ualorem naturalem. Aug. 11. dicitur. Da, dicitur, precium reru uenale non confundatur secundum gradum nature, cui quodque plerum uendatur unus aequus, quod unus seruus, sed consideratur secundum quod res in usum hominum ueniunt referre. Tho. ubi.

c. Eximitur cui extimatio. J. Ratio autem que respicit extimari cui extimatio est, quod cum secundum ordinem iuris iustitiae, & charitatis, eorum bonum ferri debet priuato, ut

non poterit aliquid plus uendere. Nam in casu isto habet locum illud quod dicitur. Sed tantum ualeat quantum uendi potest. l. 1. s. si heres. ff. ad trebel. & l. quarebatur. l. re. ad l. falci. & l. si quis uxori. s. ulci. ff. de sur. Sed in casibus superioribus limitatur uerum quod res tantum ualeat quantum uendi potest. si praedicta abusu non obtarent. Et ita respondit Th. l. 2. q. 77. art. 1. ad l. precia. ff. l. falci. Vbi dicitur precia rerum non esse affectu singulorum, sed communiter funguntur dicit uerum, nisi affectio sit ratio ualibilis ex parte uenditoris, ut est in dictis duobus casibus, non in isto uel. 60. Verum uendens rem alii cui quod pretia i. liget, ut statim reddat pro minori pretio, si uisurari. Et quod sic, quod perinde est ac si pecuniam mutuaret. Et iste est contra ctus possim, quod de itoch, & bistoch, puta coter plus uendunt, & sic unum gradum in figunt, & postea minus rem emunt. Et sic alium gradum imponit. Si tamen simpliciter quis uendidisset pro iusto pretio non cogitans remere, & emptor non inueniens emptorem uellet uenditori uendere pro minori, non esset usufrarius minus emedo, sed posset esse iniustitia, & communiter in eo accidit. Et ideo illicite contractus. 61. Verum uendens rem ad tempus plus quam communem extimatio ualeat, sed tamen plus ualeat uel ualorem naturale, uel propter utilitatem emetis, uel quia erat multum unis uendenti, & secundum illud exigit precium, si usu

rarius. Respondit secundum Sco. & Ricardus ubi. & Tho. secunda secundum quod. 77. quod res non potest extimari ut tali pretio uedatur salua iustitia. Nec semel ualorem naturalis, b quia sic multis ualere plus quam totum ualorem mundi & omnia inanimata. Nec secundum utilitatem emetium, quia sic herba medicinalis uel potio plus ualeat alicui ad liberationem a morte, pro inextimabilis foret uendenda, sed oportet ut extimetur communem extimatio est secundum quod dicitur. Etum est in 59. & ideo si plus tali extimatio uendetur, ratione temporis erit usura. Si non ratione temporis uel alio respectu erit iniustitia, nisi uedatur sciens & uolentia ut emptio. S. 7. Bene autem possit plus extimari, quia ualeat res communem extimatio sine uita ratione proprie utilitatis, puta habeo rem multum mihi utile, ex qua multum mihi proficium, & ex absentia multum damnificatio, propterea licet in instanti postulat eam sibi uendere, non quantum ualeat, ceterum extimatio, sed quantum est mihi uilis, & quantum extimatur damnum exitus careria, & ideo non esset usura, quia uis interueniret tempus solutionis fidei. Ratio quia res salua iustitia potest tali pretio uendi, & ideo plus quod accipitur, non accipit ut ex tempore, sed ex natura rei, licet quo ad apparendiam uideatur usufrarius.

62. Verum uendens unum uel frumentum, & huiusmodi pro pretio quod curric, cui pacto tunc quod si plus usque ad pacta ualuerit, illud plus uult. Si uero minus non uult minueret precium, sit usufrarius. Respond. quod sic & facit. l. pen. C. de solu. & l. qui bona.

parat in c. bono, & da postea. Pra. la. no. glo. in c. hoc de regul. Et hoc uerum quod priuato includitur, sub publico, a quo secus, non in l. q. ff. de solu. mar. sed hic prima ratio dicitur sub publico, quia multa ues dantur, & si forte dicitur, & prima caritas, & ideo ille qui uendit in cetero bono debet post se publico, & in omni intendit damnum suum, & quod est in malis cor parali ino eius, tunc tunc damnum hoc reddidit, cui hoc potest fieri odia us, alii ideo ex hoc attendenda, & ceteris taxatio, & c. Res. quod si. Sed hanc determinationem, ut est se rex. l. ea lege. in princ. ff. de ca. ubi locati si bi possessionem ad coloniam, cum pacto, quod si non coleres eo modo quod pactum minus, post rem ea locare aliter, & si non pro pretio quod tu soluis tu teneris supplere. De hi quod filio in maiori, non in temporis restitueret illud plus. Glo. in d. l. pen. C. de solu. soluit. dicit illud procedere ex eo

V. S. V. R. A. I. 363

bonum si quis. 4. ff. de dam. in fec. no. Archidia. 24. que. 3. si. & Hostie. in lumma. ff. de usur. S. an aliquo. Facit l. si non fuerit. S. Aristo. ff. pro soc. Hoc intelligitur si usura, quando tale pactum facit ratione dilationis solutionis, aliter esset iniustitia non usura. unde Sco. in 4. dist. 15. quae. 110. 2. argu. 2. ponit duas regulas circa hanc materiam obseruandas. Prima est quod uendens non uendat tempus, quia non est suum. Secunda est quod non ponat se in tuto de lucro uel se per, uel in pluribus, aliter est usura. 63. Verum emens a Ioanne centum quod debet habere sine pro legato, seu proficium molendini, uel qualitercunque pro 95. quod non soluit de presenti sit usufrarius. Et quod aut ad instantiam Ioannis emit, aut sponte, si ad instantiam Ioannis solum, & propterea minus emit quia extimatur uerifimiliter interesse suum, puta quod uolebat de ipsa pecunia negotiari, negotiatione qua uerifimiliter lucratus fuisset tantum deductis periculis & laboribus, uel quantum minuit quantum extimatur laborem in rehabetendo, & pericula & huiusmodi, sic non est usura. Nam nostra interest libibus, & sumptibus non uexari, ut in minoribus. ff. de minor. Si uero sponte & principali ter facit propter lucrum, & minuit precium solum propter hoc, quia nunc soluit, ut in futuro reuoluerit plus propter praematuram solutionem, sic est usura. c. si de

usu, & in hoc conuenit Io. An. in add. ad spe. Nec ob illud quod de plus soluit quod ante ips soluit. In li. de act. S. placet, & de plus pe. c. 1. quia illud est uerum in eo quod ante tempus a soluendo patitur aliquid interesse, & ideo cogens eum plus petit. Unde ista plus petitio sine respectu temporis, b quia uis obligetur hinc ad annum solum, & tamen hodie exigitur, siue sic respectu rei, & puta quod debetur tempore mensis petitur tempore anteriori quo plus ualeat sine sit respectu loci, & puta quod debetur in uno loco petitur in alio, siue sit respectu causae. Exemplum uero quod debetur alteruatiue uel non est obligatus, petitur determinatum solum petunt diminuere quantum extimant in teresse suum uerifimiliter siue lucri cessantis siue damni emergentis alias propter praematuram solutionem diminuere de principali esset usura. fm Th. 2. q. 78. ar. 2. in responsione ultimi argumenti. Idem dicit illo quod uidet ad artifice debitorem mercatori pro pane de ceterum quod debet hic ad annum, & facit sibi dari. modo ab artifice, & ipse se obligat solvere ceterum in termino mercatori secundum praedicta d. f. Aduerte tamen quod si talis pecunia seu debitum esset litigiosum non liceret emere. de quo dicitur supra cetero actionum potum. Ite si esset mutuum, uel commodatum, factum alicui usque ad tres annos, superueniret casus in quo mutans non commodans indigeret, & uellet, sibi restitui, non liceret commo datario, uel mutuum accipere aliquid diminueret pro interesse iure quod simile interest

expedit in glo. in §. exceptio sine dies infra a lege, ut in exactione doctorum mobilium iuxta l. uita §. ea d. o. C. de rei ux. ac. uel in ceteris. pecunia aut pro minoribus, in princ. ff. de cost. pecu. & ita et ceterum plus petit. Et petens ad editionem dicitur petere ad tempus, & sic plus secundu d. In in ter. plus in li. de act. Et idem credo si ad diem ceterum uel iocetur. c. Siue sit respectu rei. Melius exemplum est de debentibus. ro. & tu petis. 12. si ceterum dicit in ura perius allegata. Tu limita quod uerum est quod plus petens repunitur, si simpliciter una petitione petit, sed si peteret ac cessoria, ut fructus uel interesse, si ga haec pena non puniret ita Io. de pla. fo. ff. d. Ita d. uer. plus. d. Siue sit respectu loci. Ratio est adducit. ceterum ca. 1. ga auferunt utilitas quam poterat ga habere ex loco de quo uide pat. d. c. uni. eo. de plus petit. d. Ve quod debetur alternatiue. ] Ratio est electionem au-

ferre d'itori. & intelligant pl<sup>u</sup>. p<sup>o</sup>terere isti, si in iudicio p<sup>o</sup>terat, se cas si est iudicium, vt suadet rō ex. d. l. vnice. C. de plus p<sup>o</sup>.  
 a. Et limita [V]i de hoc vltimo. 7. cōmō datum. §. 4. Concedo tñ [V]i Rol. vltima. §. 15. vlt. alter tēgere.  
 q<sup>u</sup>o vero opinio n<sup>o</sup> est huius. S. tene, quia meliorem, & tūtor.  
 c. Superiori ca. tu [V]i h<sup>o</sup> se remittit ad supra. l. 1. h. in §. 67. licet Rol. vltima. §. 1. licet hunc cōp<sup>o</sup> exatum usurariū secūdm Alex. de Alea. tñ q<sup>u</sup> a ē mutū indicat, & q<sup>u</sup> in fraude v<sup>o</sup> facere, tā q<sup>u</sup> a nul lū subest p<sup>o</sup>culū, q<sup>u</sup> a q<sup>u</sup>dem cōp<sup>o</sup> res soluit in tēminio, &c. sed tā deū primo q<sup>u</sup> cō fidetari dñi q<sup>u</sup> dñi fuit. §. 5. s. secūdo q<sup>u</sup> a non memuit, q<sup>u</sup> ipse scripsit de pagis vltima. §. 15. ubi cōcedit, tñ esse licitū. Et tamen idē dicendū scilicet in ista emptioe scripserunt ban. chi. fu ergo tene ut. habes in d. §. 67.

teresse incurrit mutus & p<sup>o</sup>modator, nec aliūde p<sup>o</sup> d<sup>o</sup>ffer, ut ipsū euaderet si talis cōmodator uel mutuanus nō subuenisset. & sic cōmodator & limita. a. l. in cōmodato. S. sicut. ff. commo. 64. Vtrū emēs pagas. puta p<sup>o</sup> anno 1478. ad rōne de 15. solidis p<sup>o</sup> libra, q<sup>u</sup> a sic ē cōis eorū estimatio lanūq<sup>u</sup> sit usurarius cū postea sit habiturus uerisimiliter hinc ad duos annos. i. 1. solidus p<sup>o</sup> libra. R. Quidam multū errātes conati sūt simpliciter asserere non esse contractū vsurariū, sed solū turpe lucrū. Aliqui ēē dixerūt q<sup>u</sup> licitū sit. Moti, primo q<sup>u</sup> talis nō est p<sup>o</sup>stas mutui, sed emptiois i quo usura ē si p<sup>o</sup> sed solū iniustitia: Sēdo q<sup>u</sup> inest periculū & labor in re habēdo. Tertio. q<sup>u</sup> a cōis extimatio nō plus iudicat ualere. Quarto q<sup>u</sup> a sicut pl<sup>u</sup> ualet fructus mutui & p<sup>o</sup>fectus q<sup>u</sup> acerbus, iō licitū q<sup>u</sup> ē acerbus minus emit. Sed certē iste rōnes nihil ualet, q<sup>u</sup> a licet formaliter sic p<sup>o</sup>ctus emptiois, tñ equaliter est mutuū cū sp<sup>o</sup> habēdi ulcra forte q<sup>u</sup> a sepe cooperit sub p<sup>o</sup>ctū emptiois ut patet i c. p<sup>o</sup> sulut. & c. in ciuitate, & clararius i c. h. de usu. Nec la bor seu periculū excusat, q<sup>u</sup> a uerisimile nō est q<sup>u</sup> nō habeat rōnū, & sine oī labore in tpe. lō minutio precii sit solū respectu tēporis, q<sup>u</sup> p<sup>o</sup> parer, quia quanto plus tarde habent solui, tāto minus emuntur pro p<sup>o</sup> p<sup>o</sup> muturam solutionem, & communit extimatio est corruptela, patet est memoria hominum qui recolat quod sūt cōm nōni extimatioe cadebat quod tōtractus usurarius esset, & sic perleuerat esse nisi fuisset quid in Magistri in Theologia non bonę conscientie, quia sine omni fundamēto iuris, imo contra tex. aper-

tum a contrario sensu in ca. fin. de usu. licet tū ēē consulerunt, non intelligentes q<sup>u</sup> licet fructus agrestis min<sup>u</sup> possit emō quā maturus, non tamen minus quam quando computatis periculis semper plus sit ualiturus quam ematur, quam etiam si emat tāto minus propter p<sup>o</sup> p<sup>o</sup> muturam solutionē q<sup>u</sup> uerisimiliter plus debeat quā minus ualere, certē usura erit per tex. clarum ia dicit. c. p<sup>o</sup> zalleg. Si ergo debeat licere oportet quod propter p<sup>o</sup> p<sup>o</sup> muturam solutionē non minus ematur quia possit etiā minus ualere, imo plus dicit. d. Per. de Anchor. in disputatione montis Florentie, q<sup>u</sup> si quid emeret ad duos uel tres annos in p<sup>o</sup> p<sup>o</sup> muturam uel loca p<sup>o</sup> p<sup>o</sup> muturam dedit, quod esset usura, quia non est uerē emptio, cū redditus sit de proximo reuerfus ad uenditorē, nec locatio q<sup>u</sup> a pecunia statim soluit p<sup>o</sup> alia pecunia, vñ accedit ad contractum mutui, & p<sup>o</sup> p<sup>o</sup> p<sup>o</sup> mutui v<sup>o</sup> dicendū sicut de casu p<sup>o</sup> p<sup>o</sup> mutui, q<sup>u</sup> si quis ad instātiā am ci emit pagas p<sup>o</sup> p<sup>o</sup> mutui, uel let negociari cū suis pecuniis, quam talia emere quod poterit tanto minus emere quantum extimat uerisimiliter interesse sūt, pp<sup>o</sup> periculū uero vel laborē non credo posset plus de vno soldo minuire, cū iudicio communi non extimet, aut ualde modicū q<sup>u</sup> d si uero quis ideo emit p<sup>o</sup> p<sup>o</sup> mutui pagas, ut sic licet, usurarius est. & sic serua in conscia, q<sup>u</sup> a non inueni q<sup>u</sup> possit aliter de terminare, quis aduocatus fuerim corā doctōribus & in igl<sup>o</sup>tris, p<sup>o</sup> ista materia. Concedo tā b q<sup>u</sup> formaliter non est contractus usurarius, sed bñ equiualescer, & in r. & in p<sup>o</sup> p<sup>o</sup> mutui, & quo ad deū sicut simili dicitur in d. c. in ciuitate. & c. fi.

67. Sic alit<sup>o</sup> p<sup>o</sup> p<sup>o</sup> mutui q<sup>u</sup> d<sup>o</sup> emptio scripturarū bāchi. q<sup>u</sup> sic hoc nō, debet q<sup>u</sup> h<sup>o</sup> i bācho talis captoris cētū, & q<sup>u</sup> a captor h<sup>o</sup> tenet soluere nisi hic ad tot dies v<sup>o</sup> m<sup>o</sup>des uēdit istā scriptā. Hoc ē ista cētū p<sup>o</sup> 95. a leri statim soluti. D<sup>o</sup> quo dic. ut sup<sup>o</sup> p<sup>o</sup> mutui dicitū ē 66. Vtrū emēs p<sup>o</sup> p<sup>o</sup> mutui uel domū cū pacto d<sup>o</sup> re trouēdō uel que ad tot annos, uel s<sup>o</sup> p<sup>o</sup> faciat fructū suos sine usura tpe medio añ q<sup>u</sup> recōp<sup>o</sup>ret. R. sic si bōa fide abiq<sup>u</sup> fraude emat, & hoc ē q<sup>u</sup> in ueritate intendat emere, & solū pactam d<sup>o</sup> re trouēdō faciat ex complacencia uenditoris, & quod potius

a. Inc. ad nostrā [V]a. dicit. Cū uenditio sit in isto precio, & solū apponitur pactū de re trouēdō non plūmūt p<sup>o</sup> mutui, nec pignoratitius, & emptio lucrat fructus nisi re trouēdō sit d<sup>o</sup> mutui iuris, q<sup>u</sup> in rā p<sup>o</sup> d<sup>o</sup> t<sup>o</sup> iure canonico. p<sup>o</sup> m. gl. d. cad nostrā. b. Sic ellet ut p<sup>o</sup> p<sup>o</sup> mutui palliata. [V]i Quia plus ualeat quod agit, quā quod fit mutui q<sup>u</sup> cōcipit. C. ad p<sup>o</sup> totū. Et dicit gl<sup>o</sup> sing. in l. 1. q<sup>u</sup> d. rō. Quod ē si ellet ap<sup>o</sup> mutui ius nihil ualeret, quia in fraudē p<sup>o</sup> p<sup>o</sup> mutui p<sup>o</sup> p<sup>o</sup> mutui p<sup>o</sup> mutui. c. Quando precii est modicū. [V]i Gl. est not. in l. 1. ff. de sup<sup>o</sup> p<sup>o</sup> mutui. Bar. i. corē ferro. §. q<sup>u</sup> maximos. ff. de public. facit. l. cū hi. §. modus. ff. d<sup>o</sup> trāns. Et Nam nemo p<sup>o</sup> mutui iudicare sūt, ff. de probatio. l. cum de indebito. Et bene uerum, q<sup>u</sup> istud p<sup>o</sup> mutui, ad hoc vt p<sup>o</sup> mutui contractus p<sup>o</sup> mutui ratiū debet esse ualde tenuis. d. §. si cum ele. C. et ille §. nihi facit. Qui uult, ut si ellem tunc p<sup>o</sup> mutui, & mulier intercesserit, q<sup>u</sup> in te datur actio qua mulier le obligauerat, puta si ex stipulatu, & c. l. liberatur mulier, sed melius facit ea. l. §. si conuenit, ubi habetur, quod si conuentum sit ut debitor ex promissionem det, & ipso liberato per acceptationem dederit mulierem uelleiano muni am, perinde est, ac si nullum dedisset. Sic in proposito si profundo emptio datur pretium minimum, uideatur ac si nullum esse datum. e. Si emptor consensit exercere [V]i quid autem si querat mutuum, & pro eo offert hypothecam bonorum, & nullus uelit mutuarē, sed emere, nunquid p<sup>o</sup> mutui contractus foveratitius, uideatur dicendum, quod non, ex mente Hostien. hoc tamen limitat. Sum. Ang. Pars II.

rac. Pano. nisi emerent pignora solū p<sup>o</sup> mutui p<sup>o</sup> mutui q<sup>u</sup> mutuo uolebat, q<sup>u</sup> a ex illo modo dicitur praeuenerat p<sup>o</sup> mutui in fraudem factus, hanc ille. f. l. q<sup>u</sup> si nolit. §. q<sup>u</sup> a sūda. [V]i Adde gl<sup>o</sup>. noc. in l. regasti. §. si tibi dederō. ff. si cer. pe. q<sup>u</sup> dicit q<sup>u</sup> in oibus p<sup>o</sup> mutui an sit usura uel ne considerat, q<sup>u</sup> sit solutus fenerator, sed in mutuo, secus, q<sup>u</sup> a semper ē usura, & ibi uel de Ale. Notamē diligenter, q<sup>u</sup> d<sup>o</sup> dicit tibi Bald. q<sup>u</sup> in dubio nunquam p<sup>o</sup> mutui usura? Allegat text. in l. q<sup>u</sup> reuentione. C. de usur. ubi in dubio nō p<sup>o</sup> mutui utra uel legitimum modū, & text. in l. ampliorē. in §. C. de appella & istud dicit Bald. refert, & legitur Alex. cōf. 22. 2. uol. linc. sup. cit. q<sup>u</sup> omis. Istud idē dicit Bal. ad littera. in rub. extra. de offi. iud. in §. col. p<sup>o</sup> quo facit rā, q<sup>u</sup> in dubio nō plūmūt illicitū uel delictū. l. merito. ff. p<sup>o</sup> lo. iuncto eo q<sup>u</sup> per rāam d. l. merito decidit Bar. in l. gerit. 6. col. ff. de ac. h. e. g<sup>u</sup> a q<sup>u</sup> quēntū. No. duo diligenter, primo si factū pactū de re trouēdō q<sup>u</sup> que soluit p<sup>o</sup> mutui ad oīm uoluntate uenditoris, nō obstantibus tali bus uerbis p<sup>o</sup> mutui bicit. 30. annis. ita nota. decidit Ang. cōf. 55. incipit. Guillielmus, & Franciscus, et si ēē iuraturū illud pactū tēdū Ang. ubi §. 2. & fort<sup>o</sup> si sit factū pactū q<sup>u</sup> quōtēs, & q<sup>u</sup> cū q<sup>u</sup> soluat pretiū teneatur re trouēdō, intelligitur §. 10. annos. Ita Pe. de Anch. cōf. 37. inci. uis diligenter adis. 2. colum. idem l. asim. l. conditiones. C. de iustitu. & substitu. in fin. & dicit se consultū in hoc quod nota. h. Si sine fraude sit [V]i Idem si daretur ad litem ad rationem §. pro centenario. per d. l. si fundum. C. de Nu. 3. pac.







ventur magis di  
ligere nūmū q̄  
Deū, quā d' agē  
maſepima diſt.  
ſicut hi. Vnde &  
ſibi dicit. Au  
ritia eſt idolorū  
ſeruit̄. Ad Ephe.  
6. c. & in c. ſurri  
tiz, vlt. p̄bri  
de idolatria. 18.  
qo. 1. & cōm  
nō. 1. q. 1. Alia  
ratio eſt, q̄ eſt  
contra charitatē  
proximi. Cum e  
nim eneatur di  
ligere proximi  
venit & conſe  
quenter & in abu  
ſuſcitatis ſub  
uenit. S. prox  
mō. 1. de p̄. diſt.  
2. Cum igitur in  
uſura non ſerui  
ſi ſpēndatur,  
ſed ſpēditur poſt  
merito eſt ſp̄bi  
ra. Hac habetur  
ex Inno. & Paſin  
ybric. extra eo.  
& 2. Car. vbi. ſ. q.  
et ponit rōnem.  
ſco. de qua hic,  
& addit carmen  
quo ſex rōnes col  
liguntur ſic. Pau  
peras, famēs I  
dolaria, dilectio  
ſcaturum. Verū ſ  
uſuram res aliena  
rei vel abuſus.  
Et vide plenius.  
Io. An. in regula  
peccatū, in mer  
eur. & Ioan. p̄. d.  
ſerra. in practica  
ſua Papienſi ſup  
forma libelli in  
aditione hypothe  
caſis in ver. ſine  
aliqua in 5. co.  
a Permittitur ]  
Secundū Car. in  
d. c. de ex graui. ex  
ponitur. i. obli  
gata perniciā,  
alias nō incurrit  
p̄t. penas. d. c. q.  
nā ſi quis ioco  
ſuſureret uſura  
nō eſt peccatum  
non puniretur ut  
hæreticus. 21. q.  
2. q. ait. Sed be

asignatur a doctorib⁹. Seu  
q̄ ſit peccatū mortale me  
lius probatur auctoritate di  
uina legis. Exec. 1. 8. ibi ad  
uſuras dantem & c. in Pſal.  
14. ibi qui pecuniam non  
& c. ergo ex quo non uiuet  
nec habitabit in regno dei  
demonſtrat eſſe peccatum  
mortale, prohibetur etiam.  
Exo. 21. Si pecuniam com  
modaueris & c. facit. c. lu  
per eo. de uſu. Vnde ſi quis  
pertinaciter aſſerit uſu  
ras exercere non eſſe pec  
catum, vt hæreticus eſt pu  
niendus, & procedi debet  
contra infamatos vel ſu  
ſpectos de huiusmodi er  
rore, ſicut contra infama  
tos de hæreſi. c. de ex graui.  
de uſu. Nec etiam de iure  
ciuili hodie conceduntur  
immo ſunt prohibite, vt  
no. glo. in c. quid dicam. 14.  
q. 3. & in cap. quia in omni  
bus de uſu. Quia impera  
tor b dicit ſe amplexi qua  
tuor concilia quorum unū  
ſcilicet nicenum eas prohi  
bet in d. c. quoniam multi  
ut in autentici. de eccleſia, ti  
tu. circa p̄inci. I tem leges  
imitantur canones in ma  
trimonijs & uſuris, vt i au  
tentica, vt clerici. apud pro  
prietē, epiſcopos conue. 2. q.  
ſuo. 3. ſ. hinc colligitur, &  
de nou. oper. nunciatio. ca  
pi. intelleximus, & in caſu  
in quo uidentur permitti  
non eſt uſura, ſed ratione  
interreſe illud plus exigitur.  
Nec ob. Deuteronomij.  
2. 3. non feneraueris fra  
tri tuo, ſed alieno, e quia  
in vera litera non habetur  
illud ſed alieno, ſed fuit  
per iudæos appoſitum ali  
ter cōtradiceret ſibi ſcriptu  
ra, vt patet Ex. 21. Deutero

no. ſecundo. Vel dic quod  
fuit permiſſio ſicut libelli  
repudij, ne maius malū fa  
ceret ut patet Iſa. 56. Item  
nō illud Deuteronomij.  
15. feneraberis multis gen  
tib. & ipſe a nullo ſenus ac  
cipies quia ibi ponitur cō  
ſequens pro antecedente  
(qua ſi dicat) tantam abu  
dantiam habebis, & pote  
ris multis fenerari, ſi uo  
leris & ut a nullo mutua  
ri iudigebis. Item nec il  
lud. cap. ab illo. 14. quæſtio.  
quarta quod intelligitur  
nō uſura, ſed recupera  
tio debiti. uſura, & ſic li  
cet dummodo non ſit ſcan  
dalum vt ſupra. patet uſu  
ra. 1. ſ. 24. & 48.

2. Vtrum liceat accipere  
ſub uſuris: Reſpon. vt colli  
go ex Richard. in 4. diſtin  
ctio. 1. quæſtio. 5. argum.  
5. & Tho. 2. 2. quæſtio. 78.  
ar. 4. & Innocent. in capit.  
ſuper eo. eod. titu. & Ioan.  
An. in c. dilectus, de ſimo.  
& Panorim. poſt Hoſtien. in  
d. c. ſuper eo. de uſu. Hugo  
& Archidiano. in c. mouet.  
2. 1. quæſtio. 1. Quod aut il  
le q. accipit ſub uſura hoc  
facit pro opere illicito. Et  
ſic nullo modo licet, immo  
ſecundum At  
chi. & Rodoric. peccat mortaliter. Aut fa  
cit pro opere licito, & ſic diſtinguo, quia  
aut tale extremæ neceſſitatis. & ſic tenet  
Inno. in d. ca. ſuper eo. quod ſi non poſſum  
inducere proximum ad mutuan gratiam, &  
ego famæ peribo niſi mutuet, quod licet  
mihi inducere eum ad mutuan. ſub uſuris  
vt maius malum euitet. ſ. homicidium &  
licet prima fronte videatur hoc dictum  
mirabile, eſt tamen rationale, nec eſt  
hoc procurare peccatum, ſed uolenti com  
mittere peccatū perſuaſio eſt, vt ſaltē minus  
peccet, quod licet 1. diſt. duo. Si aut opus  
non eſt talis neceſſitatis extremæ, tūc ſub  
diſtinguo, aut ille paratus eſt dare ſed uſu

ne puniretur ab  
ordinario pen  
extraordinaria  
ga talis uocns nō  
eſt permiſſio  
per quē peruēn  
tur ad crimina. lo  
nam ludus. ſ. ad  
l. aqu. c. cōtineba  
tur de homi. Pen  
za. dicit pertinā  
citer. ſ. p̄ſſentia  
ia incorrigibili.  
22. q. pen. dicitur  
Imperator J  
Pa. in c. cū ſi ge  
nerale in 6. cel. d.  
ſo. comp. dicit  
quid imperator  
unico uerbo nō  
luit deſtruxit  
leges cōcedentes  
uſuras. Car. in d.  
clem. 1. multa di  
cit. Tu tane q. hic  
di. & imperator  
in aut. de ecclē. ti  
tu. prohibet uſ  
uras. 1. q. 2. c. 2.  
c. Sed alioſ J  
Th. ubi 3. dat mul  
tas expoſitiones  
ſic & Car. ubi 7.  
ſ. q. 19. Tu uero  
uide conſiliū A  
lex. de ueno. qui  
optimē ſoluit. Ex  
his poſſet inferre  
q. licet inde nō ſe  
ſerens uſuras nō  
eſt peccatū, nō poſſit  
dici hæreticus ga  
nō eſt de gremio  
eccleſie poſſentia.

egreſſi, ſi hæc dogmatizaret iurē Chriſtianos, ſm gl.  
& Car. in d. ſ. ſane. Tūc Ang. de Ancho. ſi de po. p̄.  
a ſciam pro omni opere indifferenti ] ſi dicatur cō  
tra. Iſte accipies uidetur præſtare cauſam q. ille pec  
cēt, quia ſi non acciperet ipſe non mutuaſet actuali  
ter, ergo nō pec  
cāret, ergo acci  
piens peccat, tum  
ga q. occaſione.  
damul dat & c. ſi  
ga ſeripſit & Ro.  
1. non ſolū q. ſo  
ciane & c. reſpon  
deat quod aliud  
eſt cōſentire pec  
cato aliud eſt uci  
peccato aliter uſu  
primō modū nō  
licet er. ſe cōtra  
ſic. vñ ille q. dicit  
ſi mutuo. ſta  
cēt ſibi illi mu  
tuatio, ſed non  
peccatum, iſe il  
le qui accipit nō  
dat cauſam pec  
cato ſed in uſu  
diſtinguuntur  
ri? ſumie ſibi ue  
caſione ſi peccat  
ſi hoc eſt ex ma  
litia ſua & ſi ſibi  
ſcandalum poſſit  
vñ poterat pro  
mereri uſit aſer  
nam. Ideo impu  
tandum eſt ei. Sic  
reſpondet. ſanct.  
Th. vbi 3. Archi  
dicit in c. ſi q. uſu  
ra. 1. q. 4. ait. q.  
cauſam dā ſene  
ratori ad ſenerā  
dū peccat, q. ve  
ro occaſione nō.  
Ille uero præſtat  
cauſam qui indi  
ſpoſitum ad ſene  
randum inducit  
occaſionē, uerū  
qui ad paratum  
uadit, & de cō  
occaſione pone  
exemplum in c.  
de occidēdis. 2. 3.  
q. 1. cum ſi.  
b. Improbū J  
Et intelligit ip  
ſolure ſinguli ſi  
& Bal. & c. quō ia  
fert. ſi ſcaturō.  
uolent q. nullū  
minor p. ſic con  
trahere nūq. præ  
ſente uuo cōſan

ris, & ſic licet accipere  
ab eo ſub uſuris, ſolum pro  
omni opere taliter neceſſa  
rio q. ſi omiteceret notabi  
liter damnificaret, vel no  
tabilem pateret penuriam  
ego uel alter, uel propter  
ſubuenationem neceſſitatis  
ſuæ, vel alterius ſecūdam  
Rich. & Tho. vbi 3. vel ſm  
A. cubi ſ. etiam pro opere  
utili ex quo habeo conſeg  
uitate, vel ſm Ho. & Pa  
Inno. Anto. de Bu. & Io. de  
An. in d. c. ſuper eo. etiā pro  
omni opere indifferenti, a  
& placet q. ſm Aug. in En  
chi. Deus utitur oib⁹ ſerſcip  
catis ad aliquod bonū, ſic  
ſimiliter nō poſſumus. Aut  
ille non eſt parat⁹ dare ſub  
uſuris, ſic non licet inducere  
re eū ad mutuū ſub uſu  
ris, niſi cū peccato mortali  
inducētis (excepto caſu ma  
ioris mali euitandi) vt di  
ctum eſt ſecundum Innoc.  
3. Quibus penis ſubicun  
tur uſurarij ſc. q. ultra pe  
nas qbus puniunt a deo (ſi  
ſunt uſurarij manifeſti) in  
currunt multas penas a iu  
re eis indiſſitas.  
4. Prima ſunt infamæ in  
famia iuris. C. ex qui. cau. ir  
ro. in ſal. improbū b Vñ vt  
dicit d. Anto. in c. Raynu  
tius, de reſt. d. iure ciuili ho  
die ois uſurarius eſt infam  
is, & ita dicit etiā notare  
Bar. in diſt. 1. improbū, &  
per hoc fuſſe determinatū  
quod ſi frater me⁹ inuitat  
uſurarium hæredem quod  
ego poſſum rumpere teſta  
mentum per quærelam in

officioſi. C. de inoſi. teſt. l.  
fratres, e & quod ſic de fa  
cto obtinuit & conſuluit,  
multo magis ſunt infamæ  
de iure cano. vt in c. inſa  
mes 3. q. 7. & 6. q. 1. ſfames.  
5. Secundo q. ad commu  
nionem altaris non ſunt ad  
mittendi. ca. quia in omni  
bus de uſu. & intelligit d.  
Abb. & ſequitur Pano. in d.  
c. quia in omnibus, q. non  
debent admitti ad eccleſia,  
quando celebrantur diu  
ina, quia aſſiſtentes in eccle  
ſia, tunc dicuntur admitti  
ad communionem altaris,  
& placet vt conſuſi reſcipi  
ſcant vt dicimus de excōi  
cato in c. pia. de exce. lib. 6.  
6. Tertia quod non admit  
tuntur ad oblationem e of  
ferendum, diſt. cap. quia in  
omnibus.  
7. Quarta quod non ſepe  
liātur in eccleſia ſepul  
tura, d. c. quia in omnibus  
quę poena cum duabus præ  
cedentibus eſt latera. concilij  
poſita in d. c. quia in om  
nib. & additur ibidem q. ſi  
quis clericus contrahere  
rit. ſ. recipiendo uſurarium  
ad communionem vel ob  
lationem ipſo facto eſt ſu  
ſpenſus ab executione ſui  
officij ſecundum Pa. in d. c.  
quia in omnib. qñ ſicut hoc  
uerbum ſubiaceat inducit  
ſentētiam ipſo facto, vt no.  
gl. in c. unico, de iniur. li. 6.  
facit. c. ſi quis ſuadente. 1. 7.  
q. 4. Ergo forti⁹ iſtud uerū  
maneat, & tā  
diu donec ad arbitriū epi  
ſatis fecerit & ſi  
in uſurarijs inſigū ipſo iure ſm  
eū d. Pa. ſi  
d. c. ga cū in eo, nullū uerū  
ponat p. quod  
ſentē.

guineo, q. ſic bone famæ, ſi a dñi bea  
tus non tenet. Quicquid dixerit Ia. Bu.  
Et ille tex. loquitur de ſenore in  
probo. Qñ non ſolū intelligitur  
de ſenore uera legitimum uſurarium,  
vt uolebat ſibi gloſſa. ſed etiam  
de quocunq. uſurario,  
quia cum hodie  
uſura ſunt pro  
bitū q̄libet, erit  
improbita Bald.  
ibi, q̄ bene no.  
c. Fratres J Ila  
lex in ſua mate  
ria eſt ſingul. ſm  
Bar. & Bal. ibi &  
Iaſ. & dñt q. p̄  
teritio h̄ pro ex  
heredatōe, Pau.  
de Gaſt. ibidē vt  
de Io. de Anaſt.  
c. ga in oib. ex.  
de uſu. & Barb.  
in c. Ray. de te.  
Idē Bal. & ſal. in  
d. improbū. Ve  
rū eſt ſi ſi alieſt  
uſurarij inſtitue  
ret eurp̄ p̄ſonā  
h̄redē exheredo,  
uſurario non ha  
beret quærelam,  
ga & ipſe eſt in  
famis, hoc tenet gl.  
ſalicee. & ſal. in  
d. ſeres. & Bal.  
in d. improbū.  
Ang. in l. c. ſi de  
inoſi. teſt. Rō  
eſt, q. quis non  
pōt obijere tur  
pitudinē q̄ ipſe  
pauit. Iū. ere  
nam. C. de inoſi.  
ſi. reſt. q. nihil  
indatus ideū, nil  
caſtina cetero,  
gloſin I quouā.  
C. de ha. & in c.  
Chriſtianis, de  
hæret. in 6.  
d. intelligit ad  
cōmōe altaris C.  
ad corpus Chri  
ſi ſuſcipiendū, ſm  
Inno. in d. c. ga in  
oib. ſed magis pla  
cet q. dñt i. to.  
e Oblatioē] hoc  
tñ non h̄et loſū

nalij peccatoribus manifestis secundum glossam in c. oblationes. 90. di. & Pan. in c. quia in omnibus licet vgo. aliter dicat, & si clericus recipere oblationes a manifestis vicariis tenetur restituere, & de de hiso satis facere. d. c. in c. m. p. b. u. cui autem re

sententia hominis exigatur. Ber. vero & Ho. ibidem videtur tenere, qd nec cōtra clericos nec contra vicarios irrogantur. ipso facto, sed p̄m̄ iūto verus. Sepeliētes a vero testes vicarios sunt excommunicati ipso facto vt in cle. eos, de sepul. de quo s̄. excommunicatio 7. casu 35. nisi cauerint idonee ipsi qm̄ q̄ infra dicam. Vel si non potuerint, & signum tñ contritionis ostenderint h̄eres eorū inquam h̄ereditas sufficit, vt in d. c. qdamquam, no. de vsu. li. 6.

8 Quinta p̄na est q̄ nō possunt recipi ad cōfessionem suorum peccatorū, donec de usuris fuerit (s̄m̄ factulantes eorum) pleni\* satisfactū, vel idonee centum illis quibus debent restitui vicarij extortæ, si sunt p̄nētes vel alij qui possunt eis acquirere, vel eis absentibus loci ordinario vel eius vicario vel p̄sbytero parochiæ in qua habitant usu rarij vel tabellioni de mandato ordinarij ita q̄ certa quācitas exprimat in cautione, & manifesta, si apparet vel si nō apparet manifesta exprimat illa quantitas que ad arbitriū eius qui cautionē recipit vsq̄, qui sciēter minorem receperit, tenebit ipse de suo multo magis si nullā, hoc habetur in c. quamq̄ de vsu. li. 6. & no. hic q̄ nominē idonee cautionis intelligūtur pignora, vel fideiussio-

res. I. si mandato tñ. s. fin. ff. manda. qui nō possent dare secundum Gar. & lo an. iurabunt se hoc dare nō posse, & facturos quod promittunt de sententia. excom. c. si. illis. lib. 6. Aduertē etiam q̄ illi possūt nobis acquirere sunt filij quos habemus in potestate nostra. Item serui proprij. Item ferui in quibus habemus vsu fructum. Item serui alieni quos bona fide possidemus tanquam seruos, vt in st. p. quas. perso. no. acquir. s. j. Procurator autē domino absēti hanc personalem obligationem non acquireret, per l. quemadmodū. ff. de acqui. possel. & l. generaliter, & l. q̄ meo, eod. tit. secundum Bar. & lo. an. in d. c. q̄q̄. Item no. q̄ per loci ordinarium secundum Io. An. vbi. s̄. itelligo episcopū de iure, d. & idem de decano archip̄sbytero, vel abbatē q̄ alias de consuetudine iurisdictionem h̄eret in spiritualibus in loco in quo vsurarius degit. Item quod dicit de rectore parochiæ in qua vsurarius habitat, multo fortius intelligit de rectore parochiæ de bitoris læsi cū sit quasi iudex & minister eius secundū Bar. & lo. An. facit. l. cū. p. quo. ff. de in ius. vocan. Item scito q̄ hoc q̄ dicit de mandato ordinarij q̄ arguit lo. An. q̄ tabellio in hoc casu non acquirat actionē cōtra ex sua stipulatione, nisi faciat istud d̄ mada to ordinarij. Et hæc bene notabis contra multos cōfessores.

9 Sexta p̄na ē q̄ nullus debet interessē eorum

utrum pu. sal. fo. a. isti profecto dicemus seruum publicum apud p̄zorem stipulari debere. a. Sunt nulla] Quia rōne criminis Papa p̄t infringere testamēta laicorū, licet Papa in obligatione q̄stia layco q̄ non subest eius, iurisdictioni nō possit tollere, vide sac. Pa. in ca. 2. de uoco. & 7. Papa. s. 6. Quod sic] Seg. r. ubi Ge. alias hæc cōfinitio de facili fieret ilusto. Et idem dicendum in donatione causa mortis, si sit in testa mento vel codicillis, secundum Lep. secus si fuerit separatio, q̄ cū accederet ad naturā cōtra & videretur vā lere. c. de his, de sepul. de testam. cap. & iustitias. Pallie tamen secundum Imo. si fuerit de omnibus bonis vel de maiori parte, quia p̄sumeretur in fraudem, arg. l. omnes s. lucius. ff. de his que in frau. credi. Et q̄ habetur in l. post cōtra d. m. ff. de dona.

eorū testamētis, nisi satis fecerint vt dictū ē in p̄cedētē q̄stione, d. cap. quamquam. 10 Septima p̄na est quod testamēta eorū suos nullā a ipso iure si non satisfecerint, ut dictum ē d. c. q̄q̄. Sed nunquid idem est de codicillis, sicut de testamento. R. Gar. & Ioan. An. ibidem quod sic, b & de qualibet ultimā uoluntate alia, ut patet ex prin. d. ca. q̄q̄. quia largē codicillis testatio mentis dicitur. r. 3. q. 2. s. sed aliud. 12 Sed q̄ si facit testamētum & postea cauet idonee ut supra dictū est nunquid ualebit. Respon. Bar. tenet per regulā non firmatur, de reg. iu. lib. 6. quia ab initio nullum fuit, sed mandis placet opi. Ioan. An. qui tenet quod sufficit quod ante mortem cauerit idonee. Ratio quia testamētum cōfirmatur in morte. Item quia omnia iura fauent testamētis. l. c. de sac. san. eccle. Facit i arg. l. r. ff. i. d. & s. si q̄s planē. ff. de lega. 3. ubi legata ad pias causas relicta facta a filiosam. & a seruo (licet tēpore testamēti inspecto non ualeant) si tamē

namentum. Idem dicit in cle. i. de sepul. in 23. q̄o. Ad iaco etiam rationem Gemi. in d. s. quamquam, in s. ceterum, aliterentis, d. c. quamquam, non afficere personam usufructu uel facere intelligibilem, sed prohibere alios interese in eius testamento. Et nisi vicarius satis faciat uel praebeat cautionem testamētum eius esse irritum. Talis a reu. scilicet si non expulerint, uel domos eis cauerint, & c. An autem si fuerit uniuersitas secularis hanc p̄nam sustinebit. Gemi. post longam h̄sceptationem determinat, q̄ non. Sed layci p̄cedunt p̄na de qua in uer. ceteri. n. Et hæc videtur magis communis opi. vt referri ibi licet Imo. dicit aliam opi. de iuris rigore ver.

tur. cap. is qui, de sentent. excommunicati. lib. 2. c. o. ff. de puar. l. 3. in fi. Pro hac parte facit simile, qd habetur de elec. in c. 1. pp. ubi electio facta p̄ panibula conualescit. c. quod sic, de electio. habetur in l. vniuersa. C. de p̄l. imp. offer. & ibi d. o. lat. vbi r. e-

mancipatus uel manuifusus perseuerat in eadē uoluntate ualebunt. Item accipere cautionem est quandoque accipere, sicut & dare est quandoque dare. i. quæstio. i. eos. & præfata regula non firmatur, de solo tractu temporis loquitur.

13 Octaua p̄na ē qd nulli uniuersitas, uel collegiū, uel singularis p̄na uturios non oriundos de terris ipsorum exercentes, uel exercere uolentes pecuniā fenebrem permittant habitare in territorio ipsorū, sed quod expellant, e nunquam de cetero admittendo, & ut in capi. usurarum, de usur. libro sexto, & incurunt p̄nam s̄ interdicti uniuersitas uel collegiū. Episcopi uero & superiores suspensionis, superioris inferioris ecclesiastici excommunicationis ipso facto, si non expulerint deterris suis infra tres menses, uel domos præfatis ad exercere. s̄gnus locauerint, uel sub quocunque alio titulo concesserint, etiā uenditionis s̄m̄ Ioā. an. quam p̄na si p̄ mēsem substituerint in

clande. de pon. cum inhibicio, qui ma. accusa. poss. cap. qui in tua. De cetero admittendo. Potest intelligi, scilicet vt vsuras exerceat, nam ad aliud exercitium uel honestam merationem possent admitti, dummodo sine fraude secundum Gemi. Et incurunt p̄nam scilicet si non expulerint, uel domos eis cauerint, & c. An autem si fuerit uniuersitas secularis hanc p̄nam sustinebit. Gemi. post longam h̄sceptationem determinat, q̄ non. Sed layci p̄cedunt p̄na de qua in uer. ceteri. n. Et hæc videtur magis communis opi. vt referri ibi licet Imo. dicit aliam opi. de iuris rigore ver.

a. Alij layci ] In  
telligit p̄missio  
monitioe. Vñ  
& in hoc sunt ne  
ligentes plati,  
q̄ nō faciunt hāc  
constitutionē sē  
p̄ publicare. Fa  
cit c. 1. de loca.  
& c. sicut olim d̄  
accusa. Hec Ge  
nina. Et Ioan.  
Angeli. in glo. si  
resoluitur p̄g  
layci haxiliter.  
Romanos qui cū  
deberent pati le  
gē q̄ ipsi iustitū  
nō faciunt in sua  
curia hanc obfer  
uare.  
b. Pau. de Ca. ]  
Andre. Barb. con  
silio. 16. in 4. v.  
In. incipit. Cle  
mentissimū Deū  
Pau. de Cast. con  
silio. 35. incipit.  
Quoddā cōmū  
ne. Pe. de Anchi.  
cōsi 237. incipit.  
Christianissimē,  
& illustrissimē,  
princeps. Idē te  
nit Alex. consi  
lio primo. in se  
cūdo vltimū. in  
cipit. Circa pri  
mū dubiū, & cō  
silio. 7. eius par  
tis. Cōsultatione  
istorum doctorū  
falsē opīnātiū  
adducit J. post  
la incipiente p̄g  
clarioris docto  
res.

usu ex parte uero iudicōū, nihil nobis de  
his q̄ foris sunt, unde dicit tex. in c. q̄ sūc  
ra. 45. di. super nauē rei ur dare operā quī  
arcere nitit iudicōs a p̄cō. vt pote dānā  
tos pp̄ perfidiam. Et ideo tollerant in eō  
rum ritibus. Hāc sunt in summa eorū mo  
tina. Sed salua eorū reuerentia demonstra  
bo, q̄ nedū uerē, sed apertē erroneē cōsu  
luerunt. Vnde per clariorī intelligentiā  
nota. s̄m Girar. de senis, & refer. 10. An  
in mercerialibus, in regula peccatum. li. 6.  
q̄ triplex est p̄missio contra legem. Pri  
ma simplex indulgens p̄enam solum, sed

duratō animo terrē eorū,  
quandiu in ipsīs morantū  
sunt ipso facto interdicit̄,  
alij layci a debent per excō  
municatiōem ad hāc idē  
cōpelli, non obfistate quocū  
que eorū priuilegio. Et  
de hoc vide supra. Excom  
municatio. 7. Calu. 22.  
14. sed qd dicemus de  
mīnis, & communitati  
quī concedunt iudicis ut  
possint exēgere uſuras, &  
locant eis domos, & faciūt  
cōuentiōes, cum eis lū  
per uſuris exercendis, & ut  
iudices cogant debitores  
s̄m cōuentū & huiusmo  
di. R. d. And. Bar. ba & Pau.  
de Cast. q̄ cons. 376. & Per.  
de Anchi. consi. 230. & qui  
dam aliq̄nati sunt tene  
re, quod licitē facere pote  
rāt, dūmodo auctoritas fe  
licentia ab ordinario obti  
neatur, & hoc quia acce  
dit ad bonum cōmune to  
tus reipublice. Itē quia sic  
est consuetudo, de cuius i  
nitii memoria nō exiſtit p̄  
trium, & tolerantia roma  
norum pontificum, p̄fer  
tim in terris temporaliter  
ecclesie subiectis. Et ideo  
uideret ualere. Item quia  
ista concessio non est p̄ci  
nutritiua ex parte christia  
norum, ut in c. super eo. de

non culpam. Et hoc modo permittit eccle  
sia proſubula propter maius malū seu pec  
catum euitandum, ut in cap. denique, iū  
sta glo. in uerbo uenia. 4. di. ff. & in cap. uen  
iens iur. sta glo. s̄m. q̄ de. uel uo. secun  
da p̄missio est tollens impedimentum, &  
isto modo ecclesia, tollerāt ritus iudicōū  
prohibens christianiis ne eos impediāt. d.  
cap. qui sincera, & c. sicut de iudicis. Tertia  
p̄missio est p̄raxis iupamen secundum  
quem modum ecclesia permittit clericum  
occidia seculari iuste eum degradat, & tū  
dit, ut in cap. degradatio, de poenis. lib. 2.  
Et de hac habes in capitu. nouimus, de ver  
bo. significatio. & prima. cor. 5. Prima sit p̄  
maius malum euitan. Secunda propter bo  
num quod inde consequi speratur ut scilicet  
in iudicōs tollerando lucrari possit ut in  
d. cap. qui sincera, & ut nobis ueritas in eō  
rum ritibus fiat nota ut dicit Augul. Tertia  
uero non potest fieri nisi de eo quod licitū  
est. Nā licitum est quod maleſtia non  
remaneant impunita. cap. vt fama de sen  
ten. ex cōm. & in l. ira uulnerat. ff. ad li  
aquil. Ideo merito tradit clericum. Fran  
ciscus in 2. senten. dicit q̄ duo sunt genera  
malorum ut dicit gloss. super illud ab oc  
cultis meis munda &c. Quādam sunt no  
stra quā a nobis oriuntur, & his nullo mō  
do consentire debemus nec directē nec in  
directē. Quādam uero sunt aliena q̄ sunt ab  
alijs & his nunq̄ cōsentire debem⁹ directē  
p̄sensu approbationis. Aliquando tamen li  
cet contentire indirectē consensu p̄missi  
onis, sicut Deus permittit aliqua mala ex  
causa rationale. Sine uero causa rationa  
bili non licet. Vñ dicit q̄ recipere mutuū  
sub uſuris ex rationabili causa, puta neces  
sitate uel uſuſcipis licet, alias non. Hāc il  
le. Ex q̄bus ego concludo ad q̄ tales p̄c  
catū mortaliter, & sunt excommunicati &  
tenentur ad restituēt nem omnium uſura  
rum ex tali conuentione solutarū si iudicō  
non restituerent. Nam licet principes & cōm  
munitates possunt p̄mittere uſurarios pri  
ma p̄missio sine, vt tenet Bald. & Barto. in  
l. cunctos populos. C. de summa trinitate  
quod rāmen ego non admittō simpliciter,  
quia maius malum est uſura quæ est p̄ci  
mortalē, q̄ qdlibet damnuū temporale uel  
corporale quod euitatur pp̄ uſurā, & ideo

non

Restituere uſu  
ras ] Quia igit  
iudicōs subiectū  
legibus tempo  
ralibus ipsorum  
principiū. l. iu  
dici. C. de iudicis  
c. quo iure. 8. di.  
merito dicit cō  
pelli. Et si uenit  
ad nos p̄rogat,  
vt c. sicut, de iu  
da. & l. nullus. C.  
de iudic. merito  
debet christiani  
p̄cepti ab infesta  
tionib⁹ eorū, ar.  
et mactu. p̄cepti. p  
ad idem. cap.  
quanto de uſur.  
b. Bonum ] Fa  
cit q̄ non solum  
uſura non sunt  
in aduentū pu  
blice uſurariū,  
sed in a cōmū de  
rimentione uſu  
re in c. c. quan  
to in p̄nc. & c.  
uſurarij de uſur.  
li. 6. ubi uſurā fa  
cultates excha  
riunt & animas  
deuorant. Quod  
est cōtra bonum  
publicum per ea  
que no. in l. c. ff.  
soluto matrimo  
c. C. Super eo. ]  
Ibi est ē. tex. fur  
malis p̄ hac san  
cta opi. Cui non  
poteat responde  
ri. Dicit enim su  
per eo uero, & J.  
Respondemus q̄  
cum uſurarij cri  
men uſurque te  
stamenti pagina  
deſertatur, super  
hoc dispensatio  
nē aliquā posse  
fieri nō uidem⁹.  
Quia cū scilicet  
ra sacra phibeat  
propter uita  
mentis, multo  
magis phibeāt  
est quis, ne etiā  
pro redimēda  
uita capiat uſu  
rarij crimine in  
uoluntate, hęc ibi  
gl. in uer. dispen  
sationē, no. arg.

non potest permitti p̄pter  
maius malum euitandum,  
solum concederem dictum  
Bald. & Barto. quando ma  
iora peccata si non permit  
terentur simpliciter habē  
rent consequi, vt puta ho  
micidia & huiusmodi. A  
lias non credo excusetur  
etiam simpliciter permit  
tendo, argumen. capit. post  
miserabilem, de uſuris ubi  
p̄cipitur eis ut compellant  
iudicōs restituere uſu  
ras. Ergo a fortiori, ne ex  
igant prouiderē tenentur.  
Nā facilius impediuntur  
facienda quam tolerentur  
iam facta, in capitu. quem  
admodum, de iureiuran. &  
l. patre furioso. ff. de his q̄  
sunt sui uel alien. iur. Ni  
hilominus p̄missione se  
cunda permittere non pos  
sunt cum nullum bonum b  
sequatur, immo multa ma  
la, vt patet ultra experien  
tiam; per capitu. uſurarum  
de uſur. lib. 6. Et multo mi  
nus p̄missione tertia, vt  
est in p̄posita. q. Nam nul  
lus potest peccatum com  
mittere seu cooperari, vt  
committatur pro quocun  
que bono obtinendo seu  
malo euitando ab alio, ca  
pitu. super eo. e. de uſu. fa  
cit. capitu. primum. 22. que  
stio. 2. & capitu. forte. 14.  
quæstio. 5. & cap. quod air.  
14. di. in glo. & in ca. non  
magno. ne cle. uel mo. Lice  
ret bene alicui quando ei  
dem imponeretur neces  
sitas duorum malorum p̄c  
næ, sed nō culpæ. Item lice  
ret uolēt facere vnum de  
duobus malis culpæ & per  
suadere vt minus faciat, &  
maius dimittat, sed non ter  
tia p̄missione, sed solum

prætextu boni  
mali fieri nō de  
bet. c. q. non e  
putanda, cum. ff.  
Et p̄dara illi  
non uidentur.  
Quia negat tot  
iter dispensatio  
nē posse fieri. H  
dicit pro redimē  
da capiti, & s̄  
nec. pp̄ publice  
uſilitatem, vt p̄  
derat. d. l. factio. d.  
l. cunctos pon  
pulos. Pa. autē  
No. quem nō de  
bere mentiri pro  
aliena uita, facit  
c. ne quis arbitre  
tur. 22. Qd est d̄  
doc. dātes consi  
lium d̄ conscient  
tiam, vt liberent  
quā a mortē. Ex  
quo inferunt, q̄  
nō tenentur q̄ cō  
mittere modicū  
crimen, vt equit  
alius mortē eum  
porale, imo plūs  
uult q̄ non de  
bet quis peccare  
uaniitate ut a.  
Ius euitare mor  
tale.  
d. Secunda ] Imo  
p̄ dico, q̄ tales  
habentes potest  
re legis adde q̄  
dicitur i iſtitu  
ris huius tollere  
m⁹ iudicōs fangi  
tōr, tunc indige  
rēt dispensatio  
sup casu illicito,  
tex gl. in c. q̄ ac  
cū cōſan. & af  
si. & Pa. in c. nisi  
essent de p̄b. in  
3. columba, circa  
medium, sed in  
uſura, non cadit  
dispensatio, ergo  
in hoc casu iudi  
cabuntur coope  
rari, secus si de  
fatis tenerent to  
lerando eus, q̄  
tunc non indige  
ret dispensatio,  
vt per Panio. ubi  
supra.  
e. Sed statuen  
tes ] Et talis sta

ta

...fuit nullius momenti, & si esset iurata, em An-  
...in d. de. de vsu. Et ad hoc est glo. in auten. ad  
...C. de vsu. sequitur. d. Iac. vbi supra.  
...Aduerte tamen Idem tenet Io. de An. in c. quia  
...super his de iudicis.  
...C. de vsu.]

eriam locantes domos iu-  
...dais, idē tenet, do. Lau. de  
...Rodol. tracta. de vsu. q. 146.  
...Et quod teneantur ad resti-  
...tutionem patet, quia cau-  
...lam efficacem dant damno  
...proximi, & sine qua nō dā-  
...nificarentur, ideo tenentur  
...insolidum, si illi non resti-  
...tuent, vt patet supra. Resti-  
...tutio. i. in verbo vsurarius.  
...S. 8. Aduerte tamen s. em  
...Lau. & Pau. in cle. 1. de vsu.  
...b. quod si supradicti pro-  
...hiberent ne maiores vsu-  
...ras exigerent, dum non cō-  
...sentiant de minoribus, nō  
...incurrunt poenam excom-  
...municationis, & sic tu ser-  
...ua quod s. dixi vt etiam cō-  
...sultit domi. Alex. de Neuo  
...Vicentinus, & multi præla-  
...riores doctores e in sciētia  
...& conscientia quā supra al-  
...legati qui consulerunt con-  
...trarium. Nec ob. eorū mō-  
...tūa. Et primo autoritas Ep-  
...iscopī qā non potest dispē-  
...sare, d. contra ius cōmune  
...editum per sacrum concilium,  
...nisi ex cā necessaria  
...& verisimiliter non pōgi-  
...tata per sacrum cōcilium,

confilia in prin. huius. §. adducta. Et primo cōfessio  
...Pau. de Cast. quia secundum dō. Ia. vbi supra habuit  
...malam conscientiam in hoc, quia locutus est contra  
...text. in terminis in d. c. super eo. & in c. post miserabilē,  
...lex. eod. titu. Non obstant etiam cōfess. And. Bar-  
...ba. & Pe. de An-  
...cha. quia pariter  
...contra loquuntur,  
...contra iura pre-  
...dicta. Non obstat  
...etiā cōfessio Ale-  
...xan. de Imo. Cā  
...ipsemet affirmet  
...q' vsura est pec-  
...cātū & q' iudex  
...peccatū fenerat  
...do christianis, vt  
...patet in cōf. Io.  
...in 3. volu. idem  
...Io. de Imo. cōf. 6.  
...& Pan. in d. c. c.  
...post miserabilē,  
...& do. Iac. vbi s.  
...dicit q' Alex. cō-  
...sultit in affairis  
...iudiciorum vicē  
...lante cōscientia,  
...idem quod hic  
...concluditur, ta-  
...net Corle. cōf. 19.  
...3. ii. incipit vt  
...det prima rōne.  
...d. Quia non po-  
...tēt dispensare.]  
...Si hæc non pōt  
...Papa, multo mi-  
...nus episcopus.  
...Facit quod not.  
...Bal. in d. l. c. de  
...populos. 4. col. 2.  
...q' imperator nō  
...potest etiam pro  
...pter bonum pū-  
...blicum permit-  
...tere quod vsura  
...exerceretur, qā  
...inferior non tē-  
...lit ius superio-  
...ris, idem tenet  
...Bal. in auten. ad  
...hæc. s. colum. C. de vsu.  
...e. Expresē nec tacitē.] Faciunt not. per Bar. & Bal.  
...Ange. & omnes in l. 1. ff. de his qui sunt ius vel alie-  
...iur. per illum text. vbi notat, si Papa confirmat ali-  
...cui ecclesie omnia priuilegia. Intelligitur tantum  
...iusta confirmasse per text. in cap. 1. de iure i. l. 6. Idē  
...dicit Bal. in c. penitentię, de proba. 5. colum. & in  
...l. cum oportet, in prin. C. de bo. que lib. multo ni-  
...mus ergo ex tacito consensu intelligitur confirma-  
...re pacta enormia cum iudicis facta, si viua voce con-  
...firmando intelligatur confirmare nisi bona & iusta,  
...igitur &c.  
...Per patientiam tollerantur.] Nec per hoc inducitur  
...dispensatio vt dicit ibi glo. alie. ca. super eo de  
...cog. spiri.

Ledunt

ad Ledunt christianos. Patet quia vsura deuorat  
...substantias e. r. de vsu. lib. 6. Item creatorem offen-  
...dit vt ibidem habetur.  
...Nihil ad nos.] Est gl. in d. c. post miserabilē, di-  
...gibili ad nos. Et intelligitur vt directē coercere nō  
...debemus eos ad  
...quodam led. b. n. p.  
...cum peccatū puni-  
...ri. Corporaliter  
...possunt idē glo.  
...in d. c. nulli, ul-  
...de Cōf. cōf. 11.  
...2. de iudic. c.  
...c. Est valde igno-  
...miniosum.] Ratio  
...habetur. Pro-  
...uer. 23. qui autē  
...accipit iniuriam,  
...seruus est. Seno-  
...rancis.  
...d. Capic. & si iu-  
...dicos.] Pan. ibi  
...idem dicit.  
...e. Nisi prius ip-  
...se restituerit.] Sed  
...qro, qū repetit  
...vsuras oppo-  
...sit ipsam esse vsura-  
...riū, & quod resti-  
...tuit, si offert se  
...vt ille capiat opo-  
...rare, nunquā au-  
...det q' gl. in d. c.  
...qā frustra, tenet  
...qd non, arg. in l.  
...quod si soluerit,  
...ff. de pign. actio.  
...& in c. si aliquid  
...bus, de re iudi-  
...c. Fallit primo qū  
...magis eam q' hoc  
...faudeat. arg. in l.  
...4. §. si q' p'ator.  
...ff. de re iudic. pu-  
...ta quia si non sit  
...soluēdo, quia dā-  
...nit cautionē ne  
...possea restituat  
...q' poterit. ar. in  
...c. olim. 2. de re-  
...st. spo. & in cap.  
...odoardus, de in-  
...lu. & ff. de cessi-  
...bo. l. si debitor.

nos pertinet, de his qui fo-  
...ris sunt capi. multi. 2. qua-  
...stione. 1. quia hoc uerum  
...nisi in duobus casibus. Pri-  
...mo quando illi, qui sunt  
...foris ledunt christianos, &  
...vel injuriantur eis, quia sic  
...pertinet ad ecclesiam. Ita  
...not. Inno. & doc. in c. super  
...his de uoto, & Hostien. lo-  
...an. & communiter alii in  
...cap. gaudemus, de diuor.  
...quod si infidelis delinquit  
...contra legem naturæ, vel  
...contra ius diuinum potest  
...puniri a iudice ecclesiasti-  
...co. Et sic est in proposito.  
...Et ideo impedit se eccle-  
...sia, vt patet i dic. c. post mi-  
...serabilem. Secundus casus  
...in quo non valet est quan-  
...do cooperamur alicui eorū  
...in peccato, quia pertinet  
...ad nos sicut etiam in  
...proposito. quæstion. Intelli-  
...gitur igitur proprie nihil ad  
...nos b. secundum gl. in c. iu-  
...dici, de iudicis, scilicet vt  
...eis poenā (spiritualē infligam-  
...us, vel vt faciamus eis cano-  
...nes, aut christianā conser-  
...uationem imponamus eis  
...inuitis ea de iudicis. 45. d.  
...propterea si attendas totū  
...tit. de vsu. tā in decretali-  
...bus quā in 6. & cle. ecclesia

non tolerat aliqua toleran-  
...tia vsurarios, nec vult tole-  
...rentur a principibus chris-  
...tianis, vt patet in dictis c.  
...post miserabilem, & c. vsu-  
...rarum, imo quod vsurari  
...gantur a christianis per iu-  
...dicos est valde ignominio-  
...sum, e cum christiani sint  
...filii & angarietur a iudicis  
...qui sunt serui capit. & si iu-  
...dicos, d. de iudicis. Nec va-  
...let quod christiani efficiū-  
...tur vsurarii quod erit ma-  
...ius malum, quia & si gra-  
...uius peccet christianus in  
...eodem genere peccati quā  
...infidelis vno respectu, ta-  
...men iudex grauius peccat  
...aliis respectibus, & in ma-  
...ius nocimentum christia-  
...nitatis, quia vltra vsuram  
...habet odium contra chris-  
...tianos quos spoliant. Itē  
...sepius quæ lucrati sunt a  
...christianis exportant ad  
...partes infidelium, non sic  
...christiani, qui vt sapius re-  
...stituunt.  
...Non poena est quod  
...vsurarius soluit alteri  
...vsuras non potest repe-  
...re nisi prius ipse restituat  
...illas quas extorsit ipse vel  
...ille cuius hæres est in ca-  
...pitulo Michael. de vsu. Fal-

de us. ubi iudex potest ex officio suo supple-  
...re nedum post vsuras solutas, vt fiat eorum restitu-  
...tio, sed etiam ante earum solutionem nullā fiat ex-  
...ctio. licet forte ante receptionem vsuræ non dicatur  
...quis vsurarius, secundum Rom. cōf. 138. Potest  
...enim iudex præuenire ante consummationem pec-  
...catis cum iudex videt aliquem in precipitio peccati  
...di, de quo vide bonam glo. in c. ex literis, de spo. ff.  
...hoc facit iudex pp. vtilitatem publicam & statū gl.  
...culū euitandū, vt obuiet prius, qā forte ad cōmodum  
...priuatorū nō faceret, ut not. in d. c. ad nostram, 2. de  
...i. i. & l. 1. §. hoc aut iudicis. ff. de ad. in. v. iudic. Pa-  
...o

in d.c. etas, & in d. cap. quia frustra, de vfu.  
 a Fallic hoc in clerico. ¶ Quia agit noie ecclesie, id  
 etus delictum non debet ei obesse, ut in regula deli  
 ctum libro sexto & facit cap. Frequens, de rest. spo.  
 l. g. idem fm procuratore, fm Do. & Panor.  
 b Gl. in c. utur.

lit hoc in clerico, a vel  
 procuratore qui nomine  
 ecclesie reperunt. vsuras  
 quas soluerunt, quibus no  
 potest opponi quas ipsi  
 fur vstrarij secundum Pa  
 norm. in d. capitulo: Mi  
 chael.

16 Decima poena est qd  
 quamvis cedat bonis vsu  
 rariis, non habetur ei re  
 spectu, ne egeat, vt habe  
 tur in alijs debitoribus, ut  
 in capitulo odoardus, de  
 sol. & in cap. 2. de pigno  
 ra no. glo. in ca. cum tu. de  
 vsur. in versicu. in facultat  
 ibus. b

17 Vndecima poena e qd  
 ad modum rapti: si & fu  
 rum non solum tenetur re  
 stituere rem quam accepe  
 runt pro vsuris, vt cap. cu  
 ruro. de vsur. sed & fructus  
 quos perceperunt; & q p  
 cipi potuerit a vero domi  
 no secundum Richar. in  
 d. 1. 5. distin. & communiter  
 omnes docto. p quo facit.  
 I videamus. c. 2. s. in fauina  
 na, quoq; ff. de vsur. Ratio  
 quia est malæ fidei posses  
 sor sine titulo, vt in se quæ  
 questio. latus patebit. Et  
 ideo sic tenetur sicut su  
 pra dixi de possessore malæ  
 fidei. Restitutio i. an. verbo  
 possessor.

18 Vtrum solutum pro vsu  
 ris transeat in dominium  
 vsurarii. R. distinguendo q  
 aut sunt res columpetibiles  
 vsu, vt quæ consistunt in nu  
 mero pondere & mensura,  
 vt puta pecunia granu ui  
 num & huiusmodi, & cum

faciat re sua, vel fm Ang. de Are. & legitur dominus  
 i. in §. si ita q; in d. act. Illud est odio furis quia  
 ois actio degenerat & fur. i. p. dicit sua natura & mu  
 rat. d. l. si. §. si. Quo aut intelligitur ut de i. no. in l. ci  
 re debemus. §. si. ver. obli. Et hoc hñt loq; in quolibet  
 possessore malæ  
 fidei rei alienæ  
 fm Bartol. in l. si  
 quis nec cam. §. r  
 res pignori, post  
 glo. ubi ff. de cer.  
 per. Qui allegat  
 d. §. si itaq; ubi  
 Ange. de Are. &  
 domi. fat. hoc se  
 quuntur; & hoc  
 ualde nota; pro  
 opinione vera  
 hic. Nam si con  
 ditione indebiti  
 tenetur vsura  
 rius, sequitur re  
 i suam dominij  
 non esse transla  
 tam; sicut dicitur  
 tamē antequam sit  
 in esse deducta. l.  
 iul. uerū debito  
 re, de cond. inde.  
 tamē antequam sit  
 in esse deducta  
 pōt impedire, &  
 ratio est per l. pa  
 re furioso. ff. de  
 his qui sunt sui  
 vel alie. iur. hęc  
 dominus iaso.

ista recipiant functionē in  
 genere suo l. secūda. §. i. ff.  
 si cer. per. absque dubio in  
 istis transferuntur dominij  
 quando sunt permixta, d  
 seu consumpta. l. si alieni  
 no. hmi. ff. de sol. & l. nam  
 & si fur. ff. si cer. pet. & l.  
 si frumentum. ff. de rei uen  
 di. Aut tale solutum sunt  
 res mobiles quæ seruando  
 seruari possunt, vel immo  
 biles, & in his an transeat  
 in dominium, vel ne, fue  
 runt opi. gloss. & Innocen.  
 in cap. Michael, de vsur. re  
 net quod vsurarius tenet  
 tur ad restitutionem ex  
 quasi ptractu p conditionē  
 indebiti, & sic ptenquatur  
 rum; cū nemo condicat re  
 suam praterquam a suæ.  
 l. si. in si. ff. u. usufru. quemad  
 c. & in l. iur. de actio. § sic  
 itaque. Idē uidei tenere gl.  
 in c. si quis vsuram. 14. q.  
 4. & in c. si episcopus. 1. c.  
 q. 6. & in c. ex transmissa,  
 de deci & in c. debitores,  
 de iureiur. & pōt esse ratio  
 quia quando traditio habet  
 consentum domini tradi  
 tis transferuntur dñum. I.  
 contractus, & ibi. per glo. C. de fide instr.  
 & in l. mulcum. in fin. C. si si quis aliter vel  
 sibi, & notat in l. traditionib. C. de pact. &  
 si tradat voluntate, coacta tamen voluntate  
 est sufficiens ad translationem domi  
 nii. l. si mulier. §. penul. ff. quod met. causa.  
 1. 5. questio. 1. merito. Sed his non obstantibus  
 (salua semper meliori determinatione)  
 iuxta il. u. l. claudius felix in fin. ff. q. pos. in pig. habe. Dico q. nullo modo  
 transferri dominium. Quod probō sic. xx nu  
 da traditio non transferit dominium.

¶ Voluntate,  
 coacta ¶ Bartol.  
 in d. l. si mulier,  
 cum glo. distin.  
 q. uoluntas coa  
 cta, uoluntas est.

l. num.

¶ Tantum restitit ¶ Vide Pan. in c. cum contingat, in  
 scda no. ff. iureiur. & supra. Fidei iust. §. 9. Adde tex.  
 in l. no. dubium. C. de legi. ubi nullum patrum, nullū  
 conuentionem, & ibi do. I. a. i. r. Non. i. i. u. m. ad d. 1. o  
 ra die allegatur ista lex: q. q. lex phibet actū fieri,  
 si fiat non oportet  
 etiā naturalis ob  
 ligatio, concor.  
 l. h. non fortem.  
 in prin. ff. de cō  
 d. inde. ubi po  
 fuit nouam opin  
 circa hoc, tñ ista  
 lex melius pro  
 bat, quā lex quæ  
 fit in corpore iu  
 ris. Et ex hoc hā  
 bus notare quōd  
 quibus lex ciui  
 lis nō possit tol  
 lere obligationē  
 naturalē post q  
 in esse deducta. l.  
 iul. uerū debito  
 re, de cond. inde.  
 tamē antequam sit  
 in esse deducta  
 pōt impedire, &  
 ratio est per l. pa  
 re furioso. ff. de  
 his qui sunt sui  
 vel alie. iur. hęc  
 dominus iaso.

l. nunquam nuda, & ibi per  
 gloss. de acquir. rer. dom. l.  
 traditiōibus. C. de pac. Sed  
 solutum pro vsura unde  
 traditur, patet si inspiciantur  
 omnes tituli ex quibus  
 res alterius acquiritur  
 quo ad dominium qui sūt  
 isti pro empto, pro mutuo,  
 pro transacto, pro hærede,  
 pro delicto, pro legato,  
 pro dote pro suo, pro dona  
 to, pro vsucapto, pro re  
 scripto, pro commisso, pro  
 iudicato, pro poena, pro so  
 cio, pro soluto, de qui  
 bus habes supra vsuca  
 pio §. 5. quorum nullo ue  
 stitur. Si dicitur quod uesti  
 titulo pro soluto ratio  
 ne pacti seu promissionis,  
 ad hoc dico quod tale pactum  
 ad hoc seu promissio est nul  
 la, nec oritur aliqua obli  
 gatio naturalis vel ciuillis  
 vt patet in d. capi. debito  
 res, & ibi hoc tenet prima  
 glossa. & Ioan. de 1. mol. &  
 Panor. Ratio quia cum tex  
 restitit non oritur obliga  
 tio etiam naturalis, etiam  
 si alteri contrahenti tan  
 tum restitit, a l. cum lex.  
 & ibi Bartol. ff. de fideiul.  
 Sed cum vsura prohibea  
 tur pigna vrxque testa  
 menti, capit. super eod. de  
 vsu, & etiam sit contra na  
 turam, vt probat Aristot.  
 poli. Igitur sequitur quōd  
 tale pactum seu promissio  
 soluendi vsuras non in  
 ducit obligationem. Ergo  
 non potest dici quod uesti  
 titur pro soluto. Si assen  
 ris, saltem soluit credens

¶ In solutio  
 nō improbat. ¶  
 Vide ad hoc qd  
 pulcherrimū no.  
 Bartol. in fin.  
 fortē, in prin.  
 & in §. primo. ff.  
 de condi. inden.  
 q. dicit. No. cum  
 hodie de iure ca  
 nonico, imo po  
 tius de iure diu  
 no obligationi  
 usurarij lex res  
 sitat in totum, ut  
 C. de usur. auct.  
 ad hęc, pō solutu  
 in totum repe  
 tur, & ita obli  
 gatur, nec potest  
 dici, q. scienter  
 soluat indebitū.  
 Nam licet ego  
 sciam me non te

neri ad usuras, si promitto uel soluto tibi u vsuras, ne  
 uer super debito principali, non potest dici quōd  
 sciens indebitum soluerim. Et ita prædicant episco  
 pi, secundum cum.  
 d. Hoc idem probatur per gl. ¶ Illa glo. approbatur  
 ab omnibus, &  
 dum dicit idonea,  
 secundum  
 Alexandr. ibi.  
 Idonea causa dē  
 citur, siue sit ue  
 ra siue putaria,  
 ut declarat gloss.  
 in d. l. nunquam  
 nuda, in prin.  
 Puta quia crede  
 bā tibi debere,  
 cum in ueritate  
 non essem debitor,  
 oportet bene  
 istam causam  
 esse habilem ad  
 translationē do  
 minij, quia si era  
 derem tibi rem,  
 ex causa deposti  
 ti nō transferre  
 tur dominium. l.  
 licet. §. rel. ff. de  
 possit. Item oportet  
 istam causam  
 non esse ea lege  
 reprobata. ¶ l.  
 non dubium. C.  
 de legi. secundū  
 Alex. in d. l. tra  
 ditiōibus, super  
 prima gl.

¶ Et contra  
 nullo i. x. p. l. si  
 contractus sit si  
 mulat⁹, quia ex  
 eo non transfer  
 tur dominij, vt  
 l. 1. c. 1. & ibi Ba.  
 ff. de aqua plu.  
 arc. ita no. Ang.  
 in l. si donatio  
 ne. C. de collat.  
 tio. & in §. si vir  
 vsori, huc allega  
 to, ubi etiā Ale.  
 se debere, & sic per erro  
 rem quod sufficit ad trans  
 lationem domini, vt notat  
 inca si b de solu. 1. Nega  
 tur hoc, quia communiter  
 sciunt se non obligatos. Si  
 dicit ergo soluant scienter  
 indebitum, & sic transfer  
 tur dominium cum præ  
 mantur donare. l. cuius per  
 errorem ff. de regu. iur. Ad  
 hoc Host. quod est uerum  
 quōd solutum scienter in  
 debite præsumitur dona  
 tum in solutione non im  
 probata e a iure, sed non in  
 illa quæ improbat a iure,  
 vt est in casu nost o, se  
 quitur ergo quod non est  
 donatio vera, quia nemo  
 sic intendit. Nec præsum  
 pra, quia improbat a iure.  
 Nec solutio debiti veri, vel  
 putatiue veri, ergo nuda  
 traditio, & sic non trans  
 fertur dominium. Hoc idē  
 probatur per gloss. d in d.  
 l. traditiōibus qua uult q  
 ad hoc vt traditio transfe  
 rat dominium requiritur.  
 Primo quōd sit facta cum  
 causa vt d. l. nunquam, &  
 quōd causa sit idonea §.  
 per traditionem, in l. de  
 re. diuiso, & a dominio. l.  
 traditio. ff. de acquiren.  
 rerum domi. quod non est  
 in soluto pro vsuris, quia & si sit causa, ta  
 men non idonea probat, etiam hoc idem  
 ista rationem. Ex contractu nullo, & cui  
 lex restitit nunquam transferuntur domini  
 l non dubium. C. de legi. tenet Bartolus.  
 & communiter docto. in l. 1. §. si uir. vxori.  
 ff. de acquir. possess. cum ergo cont  
 actus vsurarius & huiusmodi, vt pate. in  
 capitul. secundo. & tertio. & capitu. con  
 suluit,

O o



Car. confi. 47. Lap. alle. 123. d. Ant. confi. 23. & 28. & dicit Bart. in l. prima. S. apud libeone. ff. de edili. edic. Si q. fecit aliquid cum fimo ceter. licet. ubi dicitur q. non est in veritate, quia sapie uturarium prauitatis non app. hoc dicitur uturarius. Idem. no. Sal. in l. c. u. a leg. C. de vsu. a. d. c. tua. J. Me. litus pbat. cetera in dyocesi extra de vsu. Et de clarat Card. in c. 1. §. ceterum. 3. q. de vsu. ista. et arguuntur licet ca. pcederet eos receipto in testes profonetas & mediaros & alios q. quibus dicitur crim. q. mifum. ar. c. q. m. all. qua. & de testi. Et recipit iudex sub pena excōtionis. ut q. cum que aliq. iudex per hoc veniat ad deponēdum. ar. c. ad nostrā. 2. de iure iur. Et licet ad probandū contractū cō vsurarium in specie non sufficiat testes singulares, tñ ad pbatū q. est vsurariū testis de uno quocunq. actu singul. p. d. p. nōnes ius. Et faciant p. en. p. o. n. t. i. o. n. s. Qui autē utilemus i pbat. i. o. n. e. aliteris facti habētis tractum fucis suum non momentaneos testes singulares, & uno quoque a d. u. de p. se deponētis faciant: ple nā probationē, quā iunguntur. Ita Bal. in l. 1. C. de fa. causa adie. l. & l. 1. q. C. de testi. Et facit qd. no. in. in c. qua. liter. & quādo d. accusa. Ioan. An. in c. 1. de arb. i. in 6. Bal. in l. de g. bus, propē finē. ff. de legibus. l. mo. in l. 1. §. si sit

tionem faciendam. Respō. quōd sufficiunt certa argu menta cum fama. d. c. tua. & licet, nullus accusator appareat, nihilominus ordinarium procedere potest ex officio. Aduerte tamē secundum Panormitanum in capitul. ad nostram, q. de emptio. & venditio. & q. si est publicum, & indubitatum, quōd plus quis vendit ad credentiam, quam pro pretio statim soluendo, quōd testamentum eorum est nullum ipso iure propter dispositionem. capitul. quamquam, de vsu. libr. sexto. quia tales sunt vsurarij, vt patet in simili in capitul. nauiganti, de vsu. & sunt publici, ex quo publice hoc exercent, vt in libris eorum. Nec obstat q. sunt ficti, quia d. c. ad nostram, pœna contra usurarios instituta exerceat etiam contra fictos usurarios, quoniam in veritate usurarii. Facit. l. non dubium. C. de leg. Item not. secundum Federic. consil. octauo, & sequitur Panormita. in capitul. cum in dyocesi. de vsu. & consil. secundum g. l. r. 13. & 14. eodem libro quod licet quis in vita non fuerit declaratus vsurarius, fecerit testamentum, nihilominus post mortem poterunt fieri probationes ad declarandum, quōd erat manifestus. Ita tenet Ioan. Andr. in capitul. primo. de vsu. libr. sex.

puler. de verbo. obli. Idem non ualet statutus episcopi, ut a unum testē, uel per tres de auditu, uel p. quatuor testes singulares, uel p. passionē sicut extra iudicium corā quocunq. possit quis de usura cōtinē. Quia episcopus non potest tollere dispositionē iuris communis cōtra sit inferior. Pro hoc qd. not. fo. Andre. in simili, in ca. si de appell. in 6. & 1. c. ult. de officio archiepiscopi. Et sequitur Pan. in d. c. q. in dyocesi, in fi. extra de usuris ad qd. uide de Ancha in cō. mento. c. canonau. statutu. de cōstit. 3. quā. principa. l. i. Accedat q. d. c. f. t. Et Ange. in quāst. Affens. miles. 15. co. & Ale. consil. 72. r. libr. b. Pacto de retro. uenditio. J. Ita dicit Pa. in d. c. c. in dyocesi, & Card. in d. c. l. 1. q. 3. q. addit q. p. contineat illos qui p. sentes fuerunt, si per eos constabat q. uolēbant recipere mutuo, sed vsurarius iudex ut o. mendū. Idem si p. ca. clauduntur, scilicet si sunt in fauorē creditoris tātū & parū debitoris uel si apponatur pœna &c. quā omnia iudex considerabit. De his in d. c. ad ne strā & Host. in sum. co. §. qualiter, & §. quā. p. ca. c. Pro maiori J. Scilicet quando uenditor remittit uel pro minori, quando emptor emittit cum pacto.

legat.

Talium alle gat. Ait. n. glo. ff. quis est solutus fenerator, uel oppositioe pene uel q. p. n. est adie. c. de q. d. tati, in casti. i. l. ius legis p. m. i. c. u. f. u. b. Archi. in c. qui fin. cera. b. 4. s. diffin. probat. per ar. d. c. a. dicit etiam Bald. in l. donatio. C. de dona. quod manifestus vsurari' probatur etiam per priuatā scripturam. Item quando est communis opinio quod sit vsurarius, vt dicit Bal. in l. 1. in 3. col. C. de sacros. ecc. Item quando tot, & toties feneratoris fuit quod non possit nisi esse liquidum in populo, vt dicit Bald. in l. 1. in 3. col. C. de falsa causa adie. leg. Item quando ex coniecturis apparet vsurarius & indicis, vt di. Bal. in leg. cum proponatur in principio. ff. de lega. 2. & in l. ciues. C. de appellatio. & breuiter dicit quod iudex habet arbitrari ex additis coherentis quod sit manifestus, puta quia publice feneratoratur, quod pro vsurario haberetur communiter, & reputatur, q. alias fuit declaratus & familia. Ita dicit Bal. in addi. ad spe. in ti. de appell. in vers. an autem sit manifestus. Dicit etiam Fed. de consil. 8. quod est manifestum, de quo in d. consil. Lugdun. dicitur. Cuius probatio est euidentis, & manifesta, uerbigratia. Defectus visus, & auditus, & scientia non palam apparet omnibus, & tamē subiicendum examini sit euidentis, & manifestus, vt in capit. 2. de p. s. t. Sic quando per modicam examinationem promotam, & facilem puta per

libros rationum, & huiusmodi, sit euidentis, dicitur manifestus. Et ideo aduocari & procuratores qui defendunt eorum contractus feneratoricos peccant mortaliter per c. 1. cum ibi no. de offi. deleg. & per c. 1. de vsu. l. 6. & tenentur ad restitutionem, ut §. Restitutio primo in verbo vsurarius. §. 8. Propterea bene dicit rex. in l. 1. §. si ff. de do. prale. Rei satis demonstratē frustra sit demonstrato. h. c. ibi.

V S V S clauium v. de supra Clauis ecclesie, & supra, confessio. §. & quod ad excommunicationem. Vide supra, absolutio tertio, & supra. Interrogationes, in fi. n.

V S V S est ius vtendi rebus alienis, salua reu. substantia, secundum Azo. in summa.

1. Vsurarius dicitur cui tantum re ad vsu. quotidianum uti licet. In stru. de vsu & habi. §. primo. unde non solum vsurarius potest sumere quantum sibi expedit, sed etiam sibi, & familia. l. ple. om. §. si vsus. ff. de vsu & habi.

2. Quid si vnus domus sit relictus trarito. Et poterit habitare in eam vxor, parentes, filij serui, & liberti, hospites in domo recipere, & si pensionem habeant, dummodo vna cum hospite e. & non separati domū inhabitent, vt l. ceterum, in princip. ff. eodem. Idem dicit in muliere etiam si iudua erat, & postea nupta. ff. de vsu. & ha. l. cui vsus, & l. ceterum. §. si. & l. non solum, & institui. eo. §. item is.

3. Quid si pecoris vnus sit relictus alitui. Respond. quod neq. lana neq. lacte neque agnis ut poterit f. sed ad lict. conz. in d. m. & modico lacte & vti poterit. ff. de vsu & habi. l. plenum. §. sed & si pecori. c.

fm Cy. in l. e. q. dem. C. de accu. e. Vna cū hospite J. Hospes a domo liere cui usum domus relictus nō potest recipi, nisi sit is q. honelle cum q. habitare possit. l. nō aliter. ff. eo. ubi gl. dicit eo. no. argumētū q. scholaris focius nō possit inducere ganeas, id est meretricis in domū, facit ex. cū gl. in l. h. p. d. c. s. r. in uer. cōm. meliōse. ff. de u. s. u. In quōdam enim p. o. i. s. ut serui, criminis. a. s. t. m. a. r. a. t. u. r. e. f. o. d. u. s. p. m. i. t. t. i. t. d. i. c. e. r. e. in l. e. d. g. C. de episc. & cl. & facit ex. in §. quāto, in aut. quomodo oport. episc. col. 1. Et poterit J. Rō quia ista in fructu. sunt ad idē iudicē §. sed. si p. e. n. s. g. h. m. d. i. c. o. l. a. d. e. J. d. e. l. u. s. q. u. e. ad usum suum & aliquid dicit. p. e. c. i. a. l. e. d. e. d. f. e. r. e. i. d. e. m. in ceteris fructu.



h<sup>3</sup> ar. d. l. plenū  
 I. S. fabinus.  
 a Respō. q. sic  
 Et sic intelligitur  
 ac si haberet usu  
 fructū. Et gl. no. d.  
 l. d. ius & alle.  
 concor.  
 b Eltius J. Jus. i.  
 feruū. fm gl. i. d.  
 l. i. & insti. eo. in  
 prin. ad hoc insti.  
 de re. cor. & i. cor.  
 20. §. Et sic non  
 loquitur de i. p. s.  
 fructū fructū q.  
 sunt corporales  
 sed de iure utendi  
 q. est incorporea.  
 l. d. §. i. insti. de  
 re. cor. & i. cor.  
 p. h. h. expositio.  
 e. Jus. i. feruū  
 tus, remouet ual.  
 l. l. superflua  
 rip<sup>3</sup>. & q. a. s. h. c.  
 utile d. i. n. m. Et  
 istud ius est forma  
 qua d. s. separata  
 a proprietate cū  
 apud aliu possit  
 esse p. p. r. e. a. &  
 apud aliu usufr.  
 fructus. l. h. i. p. i.  
 cip. ff. de acq. pos.  
 s. 1. 9. a. q. d. h. c.  
 d. s. fundi i. fructi  
 bus p. p. i. d. s. est  
 cū cā. l. c. p. p. r. e. a.  
 l. c. i. c. p. r. e. a. m. e. o.  
 s. p. e. ff. de  
 excep. rei. tu.  
 c Alienis reb. J.  
 Quia res sua ne  
 mini feruū iure  
 feruū. l. i. u. i.  
 frui. in prin. ff. si  
 usufr. p. e. a. & l. i.  
 re. cō. ff. de feruū  
 uerba. p. r. e. a. d. d. i.  
 reb. i. g. u. l. i. b. e. t.  
 n. i. s. t. u. s. i. n. m. a. i.  
 §. p. r. i. u. i. i. s. t. i. d. e  
 usufr. Addit uten  
 di ad differēciam  
 creditoris q. uti  
 p. g. n. o. r. e. n. o. d. e.  
 b. e. t. a. m. o. f. u. r. t. u.  
 cō. m. i. t. t. e. r. e. t. u. s. f. u.  
 t. u. r. i. h. a. t. i. s. t. i. d. e.  
 o. b. l. i. q. e. x. d. e. l. i. c.  
 n. a. Adde fructū  
 ad d. i. a. m. n. u. d. i.  
 u. s. u. s. f. r. u. i. e. n. i. m.  
 p. l. u. s. e. s. t. q. u. a. u. t. i.

4 Vtrū ille cui legatur usufructus possit incidere, & vendere sicut usufructuarius. Respond. quod sic, quia aliter nihil habiturus esset ex legato. ff. de usu & habi. l. diuus. Limitat, hoc Ange. areti. insti. de usufr. & ha. in prin. ibi quando silua est longē ut pro conducendis lignis possit uedere; alia non, idem Rose. hic. §. quarto.

VSVSFRVCTVS est ius alienis rebus cōtendi. fructus, silua rerum substantia, quia est ius in corpore, quia ille habet utile dominium, iste solum ius intendit. Item differt ab usufructuarius ab emphiteota, quia ille habet utile dominium, iste solum ius intendit. Item differt ab usufructuarius cui nudus usufructus fundi datur, nihil habet ulterius in eo nisi ut oleribus pomis, feno, & huiusmodi utatur ad uelum quotidianum, & in eo moretur, sed nulli alii ius quod habet, aut uedere, aut locare aut gratis concedere potest, sed usufructuarius sic. Insti. tu. de usu & hab. §. primo multo magis differt ab usu non iuris sed facti, quo fratres minores utuntur in quo usufructuarius nullum ius habet, sed tantum factum pro necessitate uite, de uer. sig. capitul. exiit qui seminat, libr. 6. & & propterea additur uerbum fructus.

Qualiter constituatur usufructus. Respond. quod pactioibus & stipulationibus, & familie hereditate, compositione, & cōsentu.

usu. Item in testamento legando, ut ff. de usufr. l. omnium, & l. usufructus legatib. Item cum quis legat habitationem in domo sua, est perinde ac si legaret usufructum habitacionis ut est casus in l. cum antiquitas C. de usufr. & ideo potest locare utibi. & commodare. l. 1. Sinter commodatum: ff. commo. 2

In quibus rebus constituitur usufructus. Respo. in omnibus rebus quae usu non consumuntur proprie. ut ff. eo. l. omnium. in rebus uero quae usu consumuntur, non proprie usufructus constituitur, sed utilitatis causa receptum est, ut etiam in his constituitur, ergo constituitur in pecuniam, uino, grano, & huiusmodi. insti. e. s. constituitur, unde not. quod illud quod non renascitur non dicitur esse in usufructu. l. diuortio. §. si fundam. & §. si uir in fundo. ff. fo. ma. ideo lapis qui non renascitur non est in usufructu ut creta & huiusmodi q. no. quia legato usufructu non ueniunt talia. Itē arbor cedua, ut falices. g. & huiusmodi, sunt in usufructu. sed arbores fructi fere non possent cedi pro usufructu.

Ad quid tenetur usufructuarius. Respo. uter prestare cautionem in rebus quae usu non consumuntur arbitrio boni uiri, ipsi ueter (silua rerum substantia) sicut quilibet bonus uir & uir & fructu re propria. Et secundo q. si uis usufructu. restituit proprietario id qd super est. In rebus uero quae usu consumuntur debet prestare cautionem de his exhibendis in ea qualitate uel si uult consumere, praestabit extimationem illorum bonorum, di. cap. uli. in gl. de pi. hoc. no. ff. de usu. earum rerum quae

Addit silua rebus substantia l. nepe reat reru substantia i. totū h. c. de scriptio. sic de claris gl. in d. l. ff. eo. & insti. eo. in prin. d. ius in corpore J. ius i feruū. ut dicitur est uel forma corpori i heras quo l. cor poro p. r. e. p. r. o. ut domo delicta uel fundo casu a de perepito uel iusto mortuo & c. et tō lapis q. dicitur in d. §. si uir. in gallia & in asia lapides nasci. vñ ibi eēnt in fructu. J. Et creta & huiusmodi J. Decreti fodinis auri uel argenti fodinis dicitur in d. §. si uir. i. mo. idē in aliis materiis. Intelligit tamen gl. in uerf. h. e. b. a. t. rates materiz renascuntur. g. Ve falices. J. Que se se in ramis iterum pulu lant. si autem uir tempstantis cedi deuenit nō essent in fructu sicut nec thesaurus. d. §. si fundam.

Vsu consumuntur J. Proprie in his q. usu consumuntur nō dicitur usufructus, sed quasi. Nā & si pp. uilitatem in his est constitutus rebus arbor p. p. n. t. u. e. n. t. u. m. ut quasi censeatur eadem cum restituuntur. b. l. e. u. i. J. cōmo. intellige si sine culpa cōmēdata rii deteriorata est? ut ibidē.

Et sic fortis dicitur est in usufructuario q. n. a. s. t. u. l. i. t. e. r. p. o. s. s. i. t. u. r. u. t. u. s. d. a. n. u. i. n. d. e. c. o. n. t. i. n. g. e. s. s. i. n. e. u. l. p. a. s. u. a. i. m. p. u. e. t. p. r. i. e. t. a. r. i. o. d. o. c. t. o. r. c. o. n. t. r. i. d. i. s. t. i. n. g. u. e. r. e. i. n. d. l. x. o. r. i. Et pro disti. d. i. o. e. h. i. c. p. o. s. i. t. a. h. a. b. e. s. B. a. r. t. o. i. n. l. h. a. c. a. d. f. a. l. i. §. i. s. i. l. l. u. d. C. de feci. nup. di. i. b. i. e. c. a. s. u. m. Si fructuarius detinet res patrie & sciet de dno, & distimulante, facit fructus suo. Casus est ibi in uer. sinau. tē utriq. Sed qd dñs ignoraret, uel sciret fecit. Et sic v. c. coincide. cū o. n. i. n. e. h. i. c. p. o. s. s. i. t. u. r. S. a. l. y. e. n. i. n. d. C. de usufructu l. u. t. si ignorate proprietario res peruenit ad fructuarius, facit fructus suos pp. bona fide ar. l. si in d. & l. certū. C. de rei. u. d. i. Vbi malefidei possessor nō facit fructus suos secus si est bonifidei, & maxime extates. ut dicit d. l. certū. Ad idē. l. si usufructuarius messem. ff. quib. mo. usufr. amic. in fin. Alex. in apoll. ad. Bar. in d. l. y. x. o. r. i. ff. de usufr. l. d. i. c. i. t. s. i. b. i. u. i. d. e.

usu consumuntur. 1. l. 1. 2. & 3. d. S. constituitur. 4 Sed quid de his rebus quae non consumuntur sed minuuntur, ut uegetes & familia quae usu uetera (sunt & minuuntur, non autem ipso facto, sicut uinum oleum & similia. Respon. Panor. in d. c. si q. cauebit de restituendo, qd supererit finito usufructu ut patet in l. r. ff. de usufructu. quoad mo. caueat, ubi est casus. facit. l. prima. ff. de usufr. earum rerum, ubi ista duo ponuntur ut diuersa scilicet quae usu consumuntur, & quae usu minuuntur, & ideo iura quae uolunt ut extimatio praestetur loquuntur in his quae usu consumuntur ut in l. si uini, olei. ff. de usufr. earum re. ergo non debent extendi ad ea quae non consumuntur, sed minuuntur, quia aliter usufructuario esset praedictum. Et facit pro hoc exemplum in re commodata quae usu minuitur ubi damnus pertinet ad dominum non ad commodatarium. l. eum qui. in prin. ff. commo. b

Vtrum usufructuarius non praestans cautionem a principio, & recipiens fructus teneatur eos restituere. Respon. Panor. in capitulo. doc. communiter distinguunt & concordando gl. iuris ciuilius quae sunt contrariae sic. Aut bona fide recipit, puta, quia non fuit exacta cautio nec malitiose distulit. praestare, & habet locū glo. in l. vxor la. ff. de usufr. l. quae tenet quod non tenetur restituere. Aut exactus non praestitit cautionem, uel fuit in mala fide malitiose cum sciret se obligatum & non praestitit, sic tenetur restituere tanquam indubitē perceptos, quia non facit suos, & sic intelligenda est glossa in lege si cuius. ff. de usufr. facit. l. sed & si. §. scire. ff. de peti. h. a. r. e. Vbi errans in iure d. facit fructus suos non malefidei possessor.

6 Sed nunquid testator poterit remittere, ne cautio praestetur. B. Barto. & Bal. in l. r. C. de usufr. & in l. scire. C. ut in pos. leg. quod sic in rebus quae usu consumuntur. In rebus uero quae usu non consumuntur, non potest. Ratio quia daretur materia delinquendi nec curaret uti sicut boni uir, sed in aliis cessat cum solum teneatur ad extimationem, quod uerum est nisi proprietatis fuisset eadem usufructuario legata usque ad certum diem, & usufructus pure, quia hoc casu cautio non est praestanda. ut in l. si usufructus. §. planē. ff. usufr. quemadmo. caueat.

7 Vtrū sufficit cautio iuratoria. Respo. quod si usufructuarius est persona suspecta non sufficit, f. als sic. & hoc sequit Panor. in c. cū cōstet. de pig. ar. in c. per ueltras. de dote post diuor. restituit. ubi bonus text. in simili. & in aut generaliter. C. de episc. & cleri.

8 Vtrum usufructuarius teneatur ad expensas in re de qua habet usufructum. Respon. Ludo. de Ro. in not. quod sic ad expensas paruas, & ad collectas, & ad restitutionem

**a. Poteft tantē.]** In hereditate in qua, vxor habet usufructum si sunt fundi emphyteutici, q. v. dicitur fm formā iuris, ipsa Laude nō accipit & laude sue approbat. Item vt sic dicitur. Vxor. la. 4. Vbi glo. & Bart. non istam. Vxor. eē correptam, ex quo filius hodie dicitur hē. totā legitimā cō. p. p. r. t. e. & usufructu. ne nor. in autent. nouissime. C. de inoff. test. & de inoff. test. C. de inoff. test. S. in vltima postilla. c. C. in glo. De hoc in finitur. in fin. eo. & dicitur. morte dicitur gl. 7. natura si sed in leg. S. de morte civil. scilicet. de captis diminutione.

tunc tenetur dominus tantum. Aut non participat, sed solus usufructuarius. Et sic tenetur ad expensas. l. si domus. ff. de viu. & habi.

**10. Quxo quid erit** quando testator reliquit vxorem dominam, & usufructuariam omnium bonorum suorum, quandiu vixerit, vel vitam vidualem dixerit. dicitur vt supra legatum. l. 1. S. 47. potest tamen a talis vxor laudare & laudemium recipere, nec per hoc videtur conditio heredis deterior, sicut nec ecclesia si praelatus beneficia vacantia conferat, vel electos confirmet, cum talia non possit retinere ad manus suas. de instit. capitu. sua. de officio Archi presbiteri. c. fin. & secunda antiqua concedat c. secundo. de feudis.

**11. Sed nunquid ex usufructu legato** grauius tenetur heres in legitima. Respond. q. non, nec quo ad proprietatem, nec quo ad usufructum. C. de inoff. test. l. quoniam. & autem. nouissima & l. scimus. S. cum autem.

**ctionem de collecta,** quod tenetur habere. l. quxro. ff. de usufructu. lega. l. apud iulianum. in princ. ff. de lega. primo. & l. hactenus. ff. de usufructu.

**Quod limita** nisi quando collecta tanta esset quod equiualeret perceptioni fructuum; quia solum tenetur dominus. glo. est in l. qui concubinam. S. qui oportet. in ver. praesertim. ff. de lega. 3. quam sequuntur Dy. & Barto. in l. h. sye. ibi. S. idem testator. ff. de lega. 3.

**Idem dic in expensis** pro refectione, nisi eeter legatus usufructus generaliter omnium rerum, quia sic tenetur ad omnes expensas, vel reuocari. d. l. hactenus & quod ibi quod fide instruca. G. perpetuus. in gl. 1.

**9. Sed quid de usurario.** Respon. idem Ludo. Ro. ibi de quod aut dominus participat in comodo rei cuius mihi legatus est usus, puta quia domus est ampla, & tenetur dominus tantum. Aut non participat, sed solus usufructuarius. Et sic tenetur ad expensas. l. si domus. ff. de viu. & habi.

**10. Quxo quid erit** quando testator reliquit vxorem dominam, & usufructuariam omnium bonorum suorum, quandiu vixerit, vel vitam vidualem dixerit. dicitur vt supra legatum. l. 1. S. 47. potest tamen a talis vxor laudare & laudemium recipere, nec per hoc videtur conditio heredis deterior, sicut nec ecclesia si praelatus beneficia vacantia conferat, vel electos confirmet, cum talia non possit retinere ad manus suas. de instit. capitu. sua. de officio Archi presbiteri. c. fin. & secunda antiqua concedat c. secundo. de feudis.

**11. Sed nunquid ex usufructu legato** grauius tenetur heres in legitima. Respond. q. non, nec quo ad proprietatem, nec quo ad usufructum. C. de inoff. test. l. quoniam. & autem. nouissima & l. scimus. S. cum autem.

**Idem dic in trebellianica** quo ad alium heredem. vel ad alios quibus legitima debetur, quia detrahent quaram suam heredes de tali usufructu legato. nisi ipse heres, cui usufructus est legatus. etiam. l. vxori. la. 4. ff. de usufructu. lega. & ff. de usufructu. omnium. 2. & l. si mihi. & c. ibi.

**11. Vtrum ille cui est relictus usufructus** omnium bonorum, tenetur soluere es alieni de ipsis bonis. Respond. secundum Hostium quod sic. Secus si solum esset relictus usufructus aliquarum rerum. ff. de usufructu. l. l. in Pan. de Cast. cō. s. 8. dicit quod proprietario tenetur principaliter: si ad vendendum de bonis pro solutione eris alieni, & si usufructuarius secundario participabit in solutione; & sic minore usufructum habebit, pro quo facit. l. fina. S. si autem alienum. C. de bo. qua. lib. & est verior opinio. Idem tenet Alex. in l. usufructum. ff. ad l. fal.

**12. Quomodo amittitur usufructus.** Respond. quatuor modis. Primo per mortem usufructuarij. de pigno. c. fin. in gl. e.

**13. Secundo per maximam & mediam** capitis diminutionem, non autē propter minimam, & maxima diminutio capitis est, cum aliquis simul & libertate, & ciuitate amittit, quod accidit his qui efficiunt se sui priores propter delictum suum, vel qui propter ingratitude redigunt in seruitutem. Mediacū ciuitas amittitur, & libertas retinetur, quod accidit cum aqua, & ignis interdicitur, vel inulam deportatur. Minima est cum iuras & libertas retinetur, sed status mutatur, quod accidit his qui sui iuris erant, facti sunt iuris alieni, vel eorum Insti. de capi. dimi. in princ. primę dunt mortis ciuiles. ff. pro socio. l. societate. la. 1. in fin. in uet. glo. Tertia non quia omnia iura trahunt ad patrem, cui arrogatus se donat. Insti. de adop. S. sed hoc die. C. de la. san. eccle. aut. sed ingre. ff. de testa. in c. qui a ingredientibus & ibi glo.

**14. Tertio amittit si res perierit** in qua erat usufructus. l. si. in eo. S. finitur. ff. qui. mo. usufructu. ami. l. prima. & per totum. & hoc si erat constitutus. d. l. prima Quia quod non est amittit non potest. in gl. ibidem cum c. in condantis.

**15. Quid si vnuerstati sit usufructus legatus** vel ciuitati, & respon. durabit spacio centum

**Annorum.]** si ita ut que dicitur legatum vita hominis. & in l. si usufructus unni epibus. ff. de usufructu. leg. & in l. si. S. r. C. de fac. fan. ecc. Sic em statuti hne pperetas sic inueltis, qui em ciuitas nō nō pōt delicti appretas in ueltis esse. Non dicitur l. si. in fin. in d. l. si. in princ. ff. ad l. fal. cō. s. 8. dicit quod proprietario tenetur principaliter: si ad vendendum de bonis pro solutione eris alieni, & si usufructuarius secundario participabit in solutione; & sic minore usufructum habebit, pro quo facit. l. fina. S. si autem alienum. C. de bo. qua. lib. & est verior opinio. Idem tenet Alex. in l. usufructum. ff. ad l. fal.

**centum annorum a ff. eodem titu.** hanc usufructum, nisi in ciuitate ararū inducatur, b ita quod definat esse ciuitas vel vnuerstas. ff. quib. mo usufructu. amit. l. fina.

**17. Vtrum cum plures sint usufructuarij,** & vnus moritur reuertatur ad proprietarium. Respon. quod non, sed acciescat alteri usufructuario. ff. de usufructu. accre. per totum. S. ff. quib. mo usufructu. amit. l. fina. l. excepta. l. o. la. v. ergo. sed dicit ad proprietarium in quando omnes deficiunt. Insti. de. S. l. i. in 3.

**18. Quod si usufructus** reliquatur alicui donec filius pupillus ad pubertatem venerit, & pupillus moritur ante pubertatem, & respon. dicitur durabit vique ad aetatem completam. Si vero sic relictus sub in certo tempore, puta donec talis furiosus respuerit, & antequam respiscat moritur, sic durabit toto tempore vite usufructuarij, quia possibile fuit vt toto eius tempore in furia periret. Vt in l. Ambiguitatem. C. eod.

**19. Quarto amittitur usufructus** per non vsum non simpliciter, sed eo modo quo etiam dominus rei perdur vt per prescriptionē. vt supra. Prescriptio dicitur est. nota. in l. pen. C. eod.

**20. Sed ad quem reuertitur usufructus,** quando per capitis diminutionem amittitur. Respond. si est filius ad patrem, si terius ad dominum, si pater vel alius transibit ad filium, aut heredem eius, non ad proprietarium. vt in l. finali. C. eod.

**Intellige, quandiu viuet ille cui usufructus fuerat legatus,** argumen. l. p. dicitur. Lambiguitatem.

**21. Vtrum cum usufructus vnuerstatis gregis vel armenti est legatus si moriatur,** tenetur usufructuarius reficere. Respond. q. sic, ex agnatis gregum submittre alia loco mortuorum capium. Secus si tantum in animalibus legatur usufructus, quia non tenetur reficere si moriantur sine sua culpa. ff. eo. l. vetus. S. fina. Insti. de re. diui. S. sed si gregis. Idem dic quod debet in vinearum mortuarum, & arborum locum alias instituere & colere. Nam quasi bonus pater fami. debet vt. vt in d. S. l. d. & si gregis.

**22. Vtrum usufructus legatus filio** existenti in potestate patris amittatur per mortem eius. Respon. Bartol. in l. ex liberis C. de v. si. & habi. quod non extinguuntur, quia praesumitur contemplatione patris legatus, sed remanebit patri. Si vero pater praemoriatur, sic praesumitur contemplatione filij legatus, & non extinguetur, sed erit filij aduentitium.

**23. Vtrum usufructuarius possit** cedere vel vendere comoditatem usufructus. Respond. in l. inter est. C. de v. si. & habi. quod sic sed non ius usufructus. Similiter ille cui legata est in testamento domus ad inhabitandum, poterit alteri locare, & finietur solum morte ipsius cui legata est. l. si habitatio. ff. de v. si. & habitatio. & insti. eo. S. fi.

**V X O R** dicitur mulier postquam contraxit per verba de praesenti, licet nondum consumauerit, & hoc in omnibus fauorabilibus, sed in odiosis appellatione vxoris venit solum illa quae matrimonium communiuit. vt in l. non sine. C. de bon. qua. lib. No. Pan. in c. 2. loco de praesent. Vide supra. Sponsalia S. 1.

**1. Vtrum vxor sit in potestate mariti.** Respond. fm Bal. de cō. sue. seu. si an maritus succedat vxori in bñ circa. ff. ver. q. v. vxor quod non inf romano, nisi quo ad debitū carnis & operan-

**S. 19. Quot autē** modis dicitur potest ciuitas ponit Bal. sup. pace. cō. illa. 3 co. ver. nec rom. norū. Et videtur ad inter. gl. in l. eius q. 2. in ver. d. n. n. n. ff. ad muniti. c. Ciuitas. Idem in l. in sigulos. ff. d. annu leg. per gl. & Bart. d. Accrescite. aliter J. Intellige si sunt coniuncti alias secus. & quo vide supra. legatum. l. 1. §. 9.

a. S. i. in fi. ] Licet inquit text. in parte patris est. & veris parentis. no. vt hic.

b. Fugit. l. fi. ] Licet Bal. illi text. allegat. nihil in iudicio meo, nec in text. nec in gli. dñ. ibi hñ. q. conforium inter fer nos habetur.

c. Ordinaria. ] Illa glo. in ver. us. aut. dicit patrii grati cōfiteri o. dō vt ibi. sed de vxore nihil.

d. Patris ] Idē in Pa. in c. literas. d. resti. spol. ante pen. col.

e. Nō credo ] Nā licet text. dicat q. sui iuris nō sunt, nō sequit ergo ē in potestate viri. f. loquitur. d. ] Vbi dñ. si vic de lana sua fecerit, vestimentū vxoris, illud erit mariti, licet mulier lani pedia fecerit, & cura mulieris fue rit actum. Et hoc ē in gli. ga. cū of scium incumbat marito vxorē in duere, iura fause ei, vt vestimentū sic vxoris quo ad vsum tñt. Et no. ibi Bar. vestes eē mulieris, nisi sint p̄ciosē, sed ille, q. p. quotidiano v. su. sunt, allegat text. in l. si vlt. frud. §. i. & qd. ibi noc. ff. ad. l. fal. & sic dicit gli. in d. l. sed si vir. debere intelligi. vide supra peculium. §. 21.

g. Alendum se ] Vide de materia istius 2. §. Alexā. consil. 1. 3. inci. verē crudelis vi detur. 4. parte. h. Glo. Bar. ] Dicitur. qñ vxor

operādum. vt no. gli. x. C. de cōdic. infer. l. si vxor. & no. Insti. ad tertu. §. i. in fi. a. C. de ser. fugi. l. fin. b. & adde quod no. Insti. de pa. potestate. in glo. ordinaria. t. tex. est in l. i. §. si. ff. de iniur. & ibi gli. & tex. in l. is cuius ope. §. si. ff. de adul. Erit ergo vxor potestate patris d. l. si vxor. & ibi glo. & l. sicut. ff. de ope. libec. sed iure lōbar do. erit sub potestate vi ri. sed apud nos vacat. Aliqui tamē tenēt quod de iure canonico est sub potesta te viri. argum. capit. mulieres. de senten. excommu ni. sed non credo. e. idem Panormi. in capit. illust. de p̄scrip.

2. Vtrū vxor cedat lucro viri. ] Bar. in c. literas. de resti. spol. ante pe. col. ver. item quero quia tex. dicit cum seq. tenet q. sic, quan tum ad operandum alleg. l. sicut patronus. ff. de ope. lib. ber. Facit. l. sed vir in prin. ff. de dona. inter virum & vxor. & capitū. hęc imago. & c. mulierem. 3. 9. 5. Sed (saluo meliori iudicio) di co quod aut operatur in bonis viri pro suo vsu, vt pu ta in lana viri vt sibi faciat vestimentum, vel in lino, vt sibi faciat lintheamina p vsu. & sic dico quod cedit lucro viri, quia non minus tale vestimentum erit viri quam si nihil operis in eo fecisset, nec precium labo ris a viro in hoc casu pote rit petere. Et sic loquitur in d. l. f. sed si vir. Et idem di co de re haredis viri apud quem alimentatur, aut la borat in rebus viri, vt inde habeat lucrum, vel in alijs quibuscunq. vt puta est

habet alimentā ta re legata nō tenetur operari dō mo, sed vt vxor teneatur. & sic dē procedere glo. in d. l. sicut pronus. Tñ q. et teneatur opari, qñ habet alimenta iure le gati, tenet Bal. in l. i. C. de lega. i. Potest. ] Et Pa. ibidem de mēte 10. An. dicit vxor tēneri viro vi ra de bitū carna le ad obsequia, para custodit res mariti, lauare pa diem, caput, & p̄ dium patre, & hm̄i. Pro quo ē, c. hac imago, & c. est ordo. 13. 9. 5. vbi hñ vxorē ē p̄nē famulā viri & ordine na turali debere ei seruire. Hoc tñ in tellige aucta cō ditione vxoris, possit eñ esse ita nobilis, vt talia facere dedecet facit. inter dñ. i. ff. d. ope. li. vbi si libera, quēniat ad dignitatē ta le, q. nō deceat ē opas patrono p̄ tate liberatur.

habet alimentā ta re legata nō tenetur operari dō mo, sed vt vxor teneatur. & sic dē procedere glo. in d. l. sicut pronus. Tñ q. et teneatur opari, qñ habet alimenta iure le gati, tenet Bal. in l. i. C. de lega. i. Potest. ] Et Pa. ibidem de mēte 10. An. dicit vxor tēneri viro vi ra de bitū carna le ad obsequia, para custodit res mariti, lauare pa diem, caput, & p̄ dium patre, & hm̄i. Pro quo ē, c. hac imago, & c. est ordo. 13. 9. 5. vbi hñ vxorē ē p̄nē famulā viri & ordine na turali debere ei seruire. Hoc tñ in tellige aucta cō ditione vxoris, possit eñ esse ita nobilis, vt talia facere dedecet facit. inter dñ. i. ff. d. ope. li. vbi si libera, quēniat ad dignitatē ta le, q. nō deceat ē opas patrono p̄ tate liberatur.

1. Leui verbera e dñe ] Vir hñ ma nus intēdit in vxorem, & pro batur. 15. qd. 4. Duo. & 7. q. lites prima sicut abve riu. §. gli. no. doc. in c. d. obsequia. de foro epe. bñ. sicut tex. in e. cū causa. de rapro. vbi mulier post admixtionē car nis sui potestātē nō habet, sed maritus.

b. Vide in h. e. s. s. ponitur male causa quib. pōt vxor a viro sepa rari, puta si vir ē fur lator aut cū in p̄dicis mulie rib⁹ cōmoratur. c. In actū adulte rij ] Bar. in aut. v. liti. m. & au. in §. his quoque dicit legē ciuile permissile adulte ram occidi. pos se odio speruen tis tantā solen nitatem, & pp. ni miā contumaciā adulterij, quare & c. Alia ratio ē, vt p̄ vitā filie castitatem p̄fer rat, & vt morte filie contumeliā stupriat ceat. tex. in l. secunda §. & cū placuisset cir. es mediū de ori g. iur. in Ro. in s. ng. incipen. q. sicut ratio. pen. q. r. prima. col. h. vbi et gli. ibi in v. s. u. m. d. e. c. & c. Bar. in l. marico. ff. de a. s. o. l. i.

Peruenitur ] Et ista materia vide p. Bar. in l. si cōfite in prin. ff. de l. m. a.

Domicilium ] Nisi sit sponsa, q. nō tenetur vt patet in d. c. d.

dum & gl. ibidem intelligē da est secundum quod dixi dum laborat in re viri p vsu suo, alias nos habet ve ritatem, nec iure probatur, si alio modo intelligatur & similiter cap. hęc imago. & ca. mulierum. in quibus di citur quod est poenē famu la viri & quod est de domi nio viri. intellige non sim pliciter sed secundum qd. inquantum est sub eius cu ra, & debet regi ab eo. & quo debitum coniugale, al lias non quia non transit in potestate viri, vt supra dictum est vel dicit quod p̄ dicta debent intelligi de operibus obsequialibus in domo, puta coquina, vel faciendi lectum. aut sco p̄di & huiusmodi. de quō vide supra Peculium. §. 30.

3. Vtrum maritus possit verberare vxorem? Respō. secundum Hostien. & Gof fre. in capit. quemadmo dum. de iureiuran. quod sic ex magna causa, & leui verberatione. a argum. in l. p̄ceptoris. ff. ad l. a. quil. li. de homicid. ad au dientiam. Sed sine causa, vel grauius verberans vir, puniuntur ad dandum ei tertiam partem donationis p̄pter nuptias. vt in autenti. liceat mariti. & au. §. si quis autem propriam. col. la. 8. & c. de repudijs au tenti sed nouo iure vide in l. consensu. b. primo C. de repud. dicitur quod verbe ra ingenius aliena sunt. fa cit. gloss. 7. quæstio. prima in cap. sicut.

4. Vtrum vir possit inter ficere vxorem adulteran tem? Respō. lex ciuilis p̄nam non imponit. Igrac

chus. C. de adulterij. 71. quæstio secunda, inter hæc, si interuenit factū adulterij e sed lex diuina sic dicit. Non occides. Et ided non licet. vide Homicidiorum primum §. sexto.

5. Vtrum vxor possit age re ad restitutionē dotis vi uente viro. Respō. secū dum Panor. in cap. ex litem. de pignor. quod sic si vir incipit male vti substantia sua & male versari, & dicitur male versari quando exultat a patria sua propter maleficium proprium & maxi mē cum peruenitur d ad distractionem honorum. dicit. capit. per vestras. videtur textū in l. vbi. C. de iure do. & quod possit petere donationem propter nuptias, licet alij quo ad donationem p̄dictam contra rium teneant. Item potest petere vbi ma trimonium venit separendum quo ad tho rum. vt in capitu. de dote post diuor. restituit.

6. Vtrum vxor habens virum prodigum licitē possit abscondere aliqua bona eo in uito. vide furtum. §. 35.

7. De dote vide supra Dox de donatio. inter virum & vxor. supra. Donatio. de debito Vide Debitum. de voto vide supra. Votum 1. §. 8. De paraphernalibus vxoris. habes. supra Paraphernalia.

8. Vtrum possit de rebus viri provide re filijs primi matrimonij? Respō. quod non nisi secundum quod potest elemosinas facere. vt supra Eleemosina §. 7.

9. Vtrum vxor teneatur sequi virum suum. Respō. secundum quod colligo ex not. in capitu. si quis necessitate. 34. quæstio. 1. quod aut transfert domiciliū, e & sic tenetur eum sequi. Et hoc verum, nisi pactum fuisset vt non transferret, quia sic non teneretur, nisi post pactum aliqua necessitas aduenerit, quæ impedi ret maritum ibi manere, puta infirmi tas vel capitalis inimicitia, quia sic tenetur sequi, non obstante pacto. f. argum. capitu. vnaquaque. 13. quæstio. 2. si vero non transfert domicilium, si non tenetur eum sequi. secundum Hostien. Similiter non tenetur eum sequi si est vagabundus.

a si est vagabundus ] Vagabundus dicitur qui propriam habitationem non habet. B. Pro. in l. i. C. vbi de cri. o. p. dicit qui alleg. gl. in l. eius qui. §. si ff. ad nunt. x. ibi per Dy. & gl. est melior in l. 4. §. prator. ff. de dam. int. in ver. habitationem. & no. in l. si vero. §. de viro. ff. solu. matrimo. b. Nisi sciens est vagabundum ] Quia sic videtur approballe motus suos. c. vide in c. de illis ] Habes melius in c. 1. de cō. in. l. pro. vbi no. virum posse se abstinere ab vxore, d. modo diu. gius. non ter fecit sum & dicit Ho. vira gloss. diu. cius dici donec querela perueniat ad iudicem ecclesiasticum. i. donec alter fue-

rit, id secundum gloss. in d. cap. vnaqueque. nisi sciens eum vagabundum b contraxit eo. quia sic tenetur. Hoc totum limbo verum quando ex causa honesta, vel transferat domicilium, vel est vagabundus. Secus si ex causa inhonesta, vel si vellet eam trahere ad peccatum, vel immineret sibi periculum, vitę quia sic non teneretur eum sequi, vt sentit gloss. in dict. cap. si quis. facit. quod nisi. ff. de oper. li. Vbi patet quod libertus non teneretur sequi dominum vagabundum ad prestandum ei opera. vide in cap. de illis. c. desponsa.



POCRISIS vide supra simulatio. YPOTHECA vide pignus.

YRONIA vide in l. i. tera. h.

YSTRIC. ZELVS. tera. h.



ZELVS proprie est tristitia de bono alterius non ex eo quod ille habet sed eo quod sibi deest dicit Philo. 2. Ethicorum, & si est zelus circa bona honesta, est laudabilis secundum illud prima cor. 14. emulami charismata meliora. Si vero est de temporalibus, sic potest esse cum peccato sicut auaritia. Si autem quis dolet de bono alterius quia eum excedit in talibus nouis, sic est inuidia. Accipitur etiam aliquando zelus pro seruore, seu commotione diuine Charitatis. vt in Psal. zelus domus tue comedit me. &c. vt iste zelus postremus dicitur fuit qui me ad prefatam angelicam summam componendam cogit ad laudem domini nostri Iesu Christi honor & gloria in secula seculorum. Amen.

ric coquefius vel donec notorie liqueat eos. incontinenter viuere. Si enim alter non petit iudex se non impedit, hoc dictum putat verum Panormita. in d. c. 1. in casu illius capituli, quia si leprosa non peccat virum suum, iudex tolerabit, sed cessante hac causa non debet iudex pati, veniens sit scopus propter periculum adulesc. rj. vt dixit Pan. post Ho. in c. veniens de regula, & vide Innocen. in cap. d. d. dum. in princ. de conuer. coniug.

Inus Deo.

F. I. N. I. S.

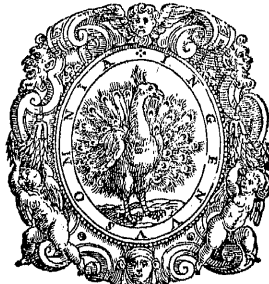


REGISTRVM.

ABCDEFGHIJKLMNPOQRSTUVWXYZ.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo.

Omnes sunt Quaterniones.



VENETIIS.

Excudebat Aegidius Regazzola.

M. D. LXXVIII.

